BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
13
24 K
44

C. 29. g.

13-24, cu, 44

PRACTICA CRIMINALIS CANONICA,

SEV LITIVM CONTROVERSIARVMQ. in foro paſsim Eccleſiaſtico verti ſolitarum, copioſæ, & Iuridicæ Deciſiones,

Olim à Reuer. & perilluſtri viro D. IOANNE BERNARDO DIAZ de Luco Calagurritanæ Cathedralis apud Hiſpanos Eccleſiæ Epiſcopo conſcriptæ:

Nunc vero Clariſſimi viri IGNATII LOPEZ *de Salzedo Canonici iuris in Complutenſi Academia publici primarij, profeſſoris Commentarijs, & Scholijs illuſtratæ.*

Non tantum Iudicibus quibuſcunque fori eccleſiaſtici, ac in eo verſantibus cauſarum patronis: ſed cunctis etiam iuris Pontificij ſtudioſis valde vtiles & neceſſariæ.

Cum duplici Indice, priore quidem Capitum, altero vero rerum atque verborum notabilium.

VENETIIS, MDCII.

Apud Societatem Venetam.

INDEX

OMNIVM CAPITVLORVM

IN HOC VOLVMINE CONTENTORUM Alphabetico ordine descriptus,

In quo obiter lector attendat, incuria impressorū ex corruptis exemplari immutato ordine præposterè veras capitum notas impressas, quas foliis tamen legitimè collocatis prout requirebatur, repositas inuenet.

A,

A Ecclesijs ad quas confugerunt extrahi, ca. 126. f. 559

Ab ingressu Ecclesiæ interdici, cap. 132 600

A collatione ordinum suspenso, cap. 30 139

Adulteri, cap. 88 393

Aliquoties insuper celebrando corpus & sanguinē Domini non percipiebant, cap. 43 167

Aleatores, cap. 73 298

Aliquo lapsu temporis non obstante, cap. 150 673

A manifestis vsurarijs oblationes recipientes, eosque ecclesiastica sepultura tradentes, cap. 92 419

Apostatæ, cap. 114 514

Arbitrarijs puniri, c. 149 669

Ad Ratiocinia obligati, c. 20 80.

B,

Beneficia plura possidēt, cap. 49 175

Beneficijs priuari, c. 134. 605

Beneficia, cap 10 34

Bigami, cap. 16 53

Blasphemi, cap. 113 504

Bona Ecclesiæ dilapidantes, cap. 74 304

Bonorum publicatione puniri, cap. 135 609

C,

Capi, cap. 125 555

Calūniatores, c. 68. 173

Clandestinis nuptijs interesse ntes, cap. 76 315

Carnificum seu macellario-

rum, aut tabernariorũ offi cium publicè, & perſonali ter exercẽtes, cap. 72. 293
Canonicis vel Synodalibus, cap. 147. 663
Coluberius, & Serpelio, capitu 7. 27
Concubinarij, cap. 82. 35
Coram *nobis* D.N.ca.2.fol.3
Comam nutrientes ſiue rela xantes, cap. 79. 341
Commendatumque ſibi infirmum baptizare noluerunt, cap. 48. 174
Coram ſæcularib. magiſtratibus clericos inuitos conuenire ſunt auſi, c. 65. 251
Contra Eccleſias a quib. beneficia obtinent aduocati vel procuratores extiterunt, cap. 66. 264
Conſulentesq; Aruſpices, Incantatores Ariolos, Augures Sortilegos ac eos q ar tẽ Magicã, pfitẽt, c. 111. 495
Conſpiratores, cap. 120. 543
Cõfeſſionibus proprijs, capitulo 130. 591
Conſuetudinarijs, c. 138. 657
Corporalib. cap. 146. 660
Cum laici eſſent ſine ordinibus miniſtrare, & celebrare ſunt auſi, cap. 12. 38
Cum alienigenæ ſint his Caſtellæ & Legionis Regnis, vel in alijs quib. legib. morib. vel conſuetudine prohibitum eſt dignitates Eccleſiaſticas beneficia præſtimonia vel penſiones impetrare ſunt auſi, c. 56. 201
Cum Parochiales Eccleſias habeant intra annum non fuerunt promoti, c. 55. 197
Corpore vitiati, cap. 17. 58

D,

Denuntiatio, cap. 1. fol. 1
Data incorrigibilitate, cap. 142. 640
Denuncio, cap. 6. 19
Deponi, cap. 138. 625
Degradari, cap. 143. f. 646
Deficiẽte vero legitima probatione ob vulgatam infamiam graue ſcãdalum vehementem ſuſpitionẽ ex teſtium dictis obortã purgationẽ indici, c. 151. 674
Duellum alijs ſponte offerẽtes, ſeu oblatum ſuſcipiẽtes, cap. 103. 476

E,

EBrij, cap. 80. 345
Eccleſiaſticos viros vt ſua reſignent beneficia ac ne citati ad curiam accedant capientes, c. 107. 489
Ego N. presbiter, cap. 4. 13
Et ſi opus fuerit ad dictarum pœnarum executionẽ ſæculare brachium implore tis, cap. 154. 685
Et ſine titulo, cap. 18. 67
Eos citari perſonaliter, capitu. 124. 553
Euchariſtiamque ob ebrietatem ac voracitatem euomuerunt, cap. 41. 166
Excommunicato, capitulo 28. 137

Excommunicationis maioris vinculo innodati, per annum uel multo tempore contumaciter steterunt, c.118 527
Exigentib. culpis, c.141.640
Expensas protestor & peto, cap.156 709
Excommunicat, cap.13 40
Extra tempora & ante ætatem legitimam, & ab alieno episcopo, c.26 117

F,

FAlsi testimonij rei, c.96 435
Falsarij cap.118 538
Fornicarij, cap.81 348
Furtiuè, cap.24 113
Fures, cap.93 421

G,

GRauia & plura perpetrarunt facinora, cap. 11. fol. 36

H,

HAbita informatione sũ maria. c.123 549
Hæretico, c.29 139
Hæretici, cap.161 617
Hęreticis receptatorib. defensorib. & fautorib. eorũ, & ecclesiastica adhibentes Sacramenta ac eos Christianæ sepulturę tradẽtes, & eorũ eleemosynas ac oblatiões scipiẽtes, c.117.525
Homicidę. c.97 442
Huius diœcesis originarij. c. 8. 29
Horis prohibitis celebrare sunt ausi cap.47 173

I,

ILlegitimi. cap.14 42
Illiterati. cap.21 83
In ea domicilium habentes cap.9 35
In custodia eucharistiæ desides. cap.45 fol. 169
Incendiarij, cap.108 490
In nullo beneficio residens, cap.54 191
Instituti hŕdes de restituẽdo hŕditatem incapaci tacitã fidẽ dederunt c.67. 268
Incestus, cap.87 389
Incarcerati, ca.127 561
In die sæpius cap.35 154
In priuatis locis sine Epi licẽtia, celebrarũt c.36. 160
In perpetuum carcerem dãnari. cap.140 628
In exilium mitti, c.137. 623
In arctum monasterium detrudi. c.139 627
In pluribus eorum intrusi sunt, ca.51 185
In qua si defecerint vti conuictos puniri cap.152.678
Interdictique tempore ad ordines sunt promoti, capit.32 140
Ioculatores Goleardi seu Buffones, c.71. fol. 295
Iuramento de præmissis interrogari 129 576
In criminalibus, capitalibusque causis accusatores, aduocati, Procuratores, contra reos in sæcularibus tribunalibus steterunt, cap. 101 463

L,

LEges & phyſicam audiẽtes,cap.62 245
Lętæ Maieſt. rei c.121 544
Literas ad alios directas aperientes,& aduerſarijs offẽdentes,cap.106. 487

M,

MAtrimonium de facto contrahẽtes c.83. 360
Maledici cap.69 279
Miſſamq; pro requie defunctorum promulgatam, p viuis celebrarũt hominib. vt illi mortis incurrerent periculum.cap.40 165
Monialibus c.84 371
Miniſtri laicorum ac in reb. eorum procuratores exiſtentes,cap.60 241
Miſſamque ſacram incæptã reliquerunt cap.45 170

N,

NAues ad pugnã gubernantes & conflictũ perſonaliter exercentes ac alios ad pugnam incitantes cap.104. 477
Neſandi criminis rei cap.89. 400
Negociatores ac alienæ rei conductores,c.58 223
Non ieiuni, c.34 152
Nuptias ſecundas benedicentes,cap.77 335
Neophiti,cap.22 89

O,

OB negligentiam ipſorũ aliqd ſãguinis ſtillauit in terra &in altari c.42.167
Officiũ inſuper diuinũ ut tenent nõ recitarũt,c.57.228
Officiali ac Vicario generali,cap.3 6
Occaſione laicæ recognitionis non requiſita Epiſcopi audientia bñficia eccleſiaſtica ſibi præſumpſerũt vindicare cap.53. 196

P,

PArricidæq;,cap.99 452
Per ſaltum,c.24 109
Periuri,cap.95 431
Peccatores qui ſibi confeſſi ſunt ſignis aut verbis prodentes,cap.112 495
Per aſſaſſinos alios interfici mandantes cap.100 458
pœniſue alijs pecuniarijs,ca. 145 655
Poſt peractam pœnitentiam ſolennem.23 106
Principum, & ſæcularium virorũ Iuſtitiarijs64 248
Promotor ſeu Fiſcalis curiæ veſtræ 5 17
Pro quib. omnibus, ac in ne ceſſarijs eorum veſtrũ imploro officium c 155.f.704
Proxenetæ illicitorum contractuum,ca.59 240
Publicis ſpectaculis c.75.311

Q

QVi epiſcopatui renunciauerat,c.31 141
Quorum aliqua patres eorũ nullo mediante poſſederunt.c.50 183

R,

Raptorum & eccleſiarũ violato-

latorum non ſatisfacientium ſepulturis intereſſentes ac de eorũ rapina participantes ca. 109 491
Rebaptizati. c. 15 48

S,

Sacrilegi cap. 90 410
Schiſmatici, cap. 115. 515
Seque de ſuis criminibus gloriantes, cap. 122 548
Sæculari curiæ tradi, ca. 144. 649
Serui ſine dominorum ſuorum licentia. c. 19 78
Simoniaco, cap. 27 136
Simoniaci, cap. 94 425
Sine aqua, & igne, vel in pane fermentato & calice ligneo cap. 36 156
Sine orario ſeu ſtola & alijs veſtib. ſacris, cap. 38 157
Si vero capi non poterint abſentes, eos pœnis damnari cõdignis, cap. 153 682
Sortilegi, cap. 110. 10 492
Spiritualibus filiabus ſe commiſcentes, ca. 85 375
Stupri, cap. 86 378
Super altari non conſecrato, cap. 37 157
Super rebus aptis ad faciendum ſortilegia & ad illum effectum vnam, vel plures miſſas, ſciẽter celebrarunt adhibitis nefarijs precibus & verbis ſuperſtitioſis, cap. 44 168
Suſpendi, cap. 133 602
Suſpenſionis, qua excommunicationis, ac interdicti cẽſura nodati, c. 33 143

T,

Tabellionatus officium exercentes, cap. 61. 243
Teſtib. conuictorũ. c. 131. 593
Tortura, cap. 128 567
Truncationes membrorum per ſe facientes, ac faciendas iudicantes, c. 102. 472

V,

Venatores. c. cap. 70 285
Venefici. cap. 98 449
Verberati cap. 136. 620
Villarum procurationes ſuſcipientes. c. 63 247
Virgata ac partita veſte publicè vtentes. c. 78 338
Violentiæque illatores. cap. 105 478
Vſurarij cap. 91 415
Viuis poſſeſſoribus eorum, cap. 52 186

Finis Capitum.

INDEX RERVM PARITER ET VERBORVM MAXIME memorabilium, & notatu dignissimorum,

QVAE IN PRACTICA HAC CANONICA legentibus passim occurrere possunt, & exposita, ita & mixto ordine serie Alphabetica digesta.

A.

Absens clericus, qua forma debeat cõdenari. 682. nu. 1

Absens laicus qualiter puniri debeat Regijs constitutionibus. 683 nu. 3

Abstemius an possit ad Ecclesiasticos ordines promoueri, fol. 347

Absolutio ab excommunicatione, solo testimonio confessoris non probat. 147

Absolutio ab excõicatione, à Apostolicis literis gratiæ, semper impẽdi solet ibid.

Accusatio clericis prohibita est coram sæcularib. magistratibus. 465. num. 1

Accusatio clericis dictis casibus permissa est, protestatione facta ne procedatur ad pœnã mortis, vel membri mutilationis ibi. eod. fol. ibid nu. 2

Accusatio licita est clericis, dicta protestatione interueniente, quando suã, vel suorum iniuriã prosequũtur. 7. fol. 66. nu. 7

Accusatio criminalis, ut clerico non noceat, expressã, & non tacitã protestatione cõtinere dẽt. 467. nu. 9

Accusatio protestatione facta clericum ab irregularitate liberat, quamuis iudex sæcularis mortis pœnam, vel mẽbri mutilationem

nem imponat,ibid.nu. 10.
Accusatio prædictam protestationē continere debet, quando causa est crimina lis,secus,si ciuiliter intentatur,quamuis ex accidenti mors cōtingat,ibi.n. 12
Accusatio absque aliqua protestatione a clericis fieri potest,quādo causa est talis qualitatis, quod nec ad mortem, vel membri mutionem,non potest procedi,ibid nu. 13.
Accusatio criminalis, quantumcunq; grauissima absque aliqua protestatione fieri potest coram iudice Ecclesiastico 468.nu. 14
Accusatio criminis protestatione interueniente, ab irregularitate liberat,quamuis accusator animum protestationi contrarium habeat. Sed contrarium verius,ibid.nu. 15
Accusatio criminalis absque protestatione,nō excusat clericum,quamuis animo conceperit qđ non ad mortem vel mēbri mutilationem procedatur,ibi n. 16
Accusatio criminalis, etiam cum protestatione, nō excusat clericum quando tā quam patronus, vel aduocatus eam proponit. 469. num. 19
Accusatio absq; protestatione,non producit irregularitatem quando nec pœna mortis, vel mutilationis mēbri sequuta est 466.n.6
Aduocati munus, an possit a clerico exerceri in criminalibus causis etiam in fauorem rei.469.nu. 20
Aduocati officium clericis prohibitum est præterquam i causis traditis supra.f.265 fol.470 eo.nu. 10. in fine.
Aduocatiōis munere an fungi possit Regularis ibi.supra fol.265.in fi.
Aduocationis officio,si clericus corā sæculari Iudice delinquit, ab eo non pōt puniri.fol.268. in prin.
Aduocationis munere, q nō pōt uti,an priuatim possit consulere,265 nu. 2
Adulterij crimen grauissimum est. 197
Adulter clericus an hodie sit deponendus, 398
Adulterium cōmissum, siue a laico,siue a clerico, cum muliere nupta impudica, ordinaria criminis pœna nō punit 395.n.5.& f.400
Adulter clericus corā Iudice Ecclesiastico accusari a marito pōt q̃uis mulier adultera corā sæculari Iudice non accusetur 396.nu. 7
Adulter clericus a iudice Ecclesiastico puniendus est, quamuis maritus eum nō accuset 395.num. 6
Adulterij crimine si cler.fuerit

rit condemnatus, vtrũ infamis efficiatur.ibid.nu. 3
Adulterij i crimine quę ordo in procedendo,a iudicibus Ecclesiasticis sit obseruanda 397.nu. 8
Adulter laicus, a iudice Ecclesiast. pót puniri 399. b.
Administratores Ecclesiarũ, piorũq; locorũ, pendente administratione, an possint ordinari 81.nume. 5
Alienigenæ apud Hispanos, beneficia Ecclesiastica nõ possunt obtinere 203. n. 1
Alienigenæ in his Hispaniarum Regnis,prælimonia, nec pensiones obtinere possunt 208.num. 12
Alienigenæ ferè ĩ totĩ Christiani orbis prouincijs, excluduntur ab obtinendis beneficijs 204.num. 2
Alienigena qui beneficiũ impetrauit, non facta mentione originis,nullum cõmodum ex ea impetratione potest reportare, cum subreptitia sit.ibid. nu. 3
Alienigenæ in extraneis prouincijs non pñt ad bñficia admitti 205.de iure cõi.4
Alienigenę quãdo in his Regnis,admittebantur ad beneficia,fuit ĩ causa, vt magnæ illæ seditiones orirẽtur,quę *communidades* appellant 206.nu. 5
Alienigenæ horum Regnorum,an dicantur,nati in regno Nauarræ, vel Arragoniæ 214.nu. 24
Alienigenæ horum Regnorũ Hispaniæ, qui propriè dicantur 214.nu. 25
Alienigenæ obtinere possũt beneficia pñtimonia,pẽsiones, literis Regijs ad hoc specialiter cõcessis 210.15
Alienigena an iudicãdus sit, qui nascitur ex matre alienigena,si pater fuit naturalis 215.num. 25
Alienigena an dicatur, qui nascitur,a parentib. naturalib. horum Regnorum, extra Regnũ hoc,in transitu 216.num. 27
Alienigenæ in his Regnis, minime possunt obtinere eos annuos reditus, quos vulgari sermone,*iuros* appellamus 209. nu. 14
Alienigenæ in Hispalensi ciuitate Iudices esse nó possunt.ibid.eod.nu. 14
Alienigenæ non possunt admitti in collegiũ Celeberrimũ D. Iacobi Zebedęi Salmanticẽsis. ibi.eo.n.14
Alienigena non potest beneficium quod impetrauit cũ alio permutare 210. 16
Alienigena literis naturalitatis impetratis, non pót beneficium impetrare,nisi in ipsis literis, hoc specialiter fuerit indultũ 209 & seq.eod.num. 14
Alphõs a Montaluo opinio acriter

acriter confutatur 102.18
Alimenta quo ministranda sunt, illis qui monasterio, ad pœnitentiam peragendam deputantur 628. n.2
Alimenta deneganda nó sũt illis, qui in perpetuis carcerib. detinentur 630. n. 2
Altaria certis locis constitui antiquissima est consuetudo. fol.162. litera a.
Antonius Gome. laudatur 19. lit. a.
Antonius Moreion Inquisitor Cæsarauguſtanus laudatur 652. in Annot lit. A.
Apostata clericus qua pœna puniatur 514. num. 2
Apostasiæ triplex species cõstituitur. ibid. num. 1
Apostasiæ diffinitio, eiusq; grauitas 515. in Annot.
Apologia Henrici Maur. Frãciscani grauiter increpatur 103. num. 19
Appellare an possit clericus traditus curiæ sæculari, a sententia sæcularis magistratus 649. nu. 3
Appellare an possit extrane⁹ pro reo condemnato. ibi. n. 4. & f 655. in addit. li B.
Armis prohibitis potest clericus expoliari sine metu excommunicationis a iudicib. sæcularibus, vel eorum ministris 227. & lit. a
Arma prohibita licet clericus deferat, nulla pœna, q̃uis pecuniaria, puniri p̃t a iudice sæcul. ibid. e lit. a.
Arma prohibita clerici deferentes in Regno Franciæ, a sæcularibus magistratibus puniuntur 228. a.
Arma prohibita clericus deferẽs, non dẽt ab Ecclesiast. Iudice condemnari pœnis Regiarũ legũ. ibi & 229. a
Assassini qui fuerint explicatur 462. d.
Assassini lite non cõtestata puniuntur 459. num. 3
Assassini quibus pœnis puniantur 462. d.
Astrologia iudiciaria, q̃ interrogatoria nuncupatur, nõ caret superstitione 494. a
Auxiliũ brachij sęcul. multis noĩb. vtilissimũ est iudicibus Ecclesiasticis 687. n. 2
Auxilium brachij sæcularis peti potest, quando opus fuerit, non præmissa excõmunicatione. ibid nu. 3
Auxiliũ brachij sęcularis p̃standum est, ẽt a superiorib. iudicib 692. num. 9
Auxiliũ ecclesiast. a sæcularibus iudicib. peti p̃t 693. 10
Auxilium brachij sæcularis, nõ debet impartiri, anteq̃ detur copia ꝓcessus, vt inde iustificari possit. ibi. nu. 11
Auxilium brachij sæcularis præstandum est, absq; cauſæ cognitione, quãdo sententia in causa ciuili transiuit in rẽ iudicatã 682. 13
Auxilium brachij sæcularis iustè

iuſtè denegatur, oppoſita exceptiõe nullitatis.ib. 14
Auxilium brachij ſæcularis, non debet impartiri, quando ſententia iudicis eccleſiaſtici appellatum eſſe conſtat 698 num. 18

B

BArbam non licet clericis nutrire præter quã Rõmæ, & in alijs certis prouincijs 344 a
Beneficia plura obtinẽs, quæ reſidentiam requirunt totidem hẽt domicilia 35. 2
Beneficij rõne, quis domicilium cõſequitur. ibi. n. eo.
Beneficiorũ pluralitas, cõtraria eſt iuri naturali 175. 1
Beneficiorũ pluralitas canonicis sãctiõib. obuiat 177. 2
Beneficiorũ pluralitas, multis magniſque ſanctorum uirorum teſtimonijs execratur 178. num. 3
Beneficia plura obtinens, cũ diſpenſatione, ſine cauſa conceſſa, in animæ iudicio ſecurus non eſt ibid. nu 4
Beneficiũ curã habens aĩarũ, qui obtinet, ſi ſecundũ conſequitur primo ipſo iure priuatus eſt 180. nũ. 6
Beneficia duo curata, ſi ſimul conferunt, optio dat. ibi. 7
Beneficij ſecũdi acceptatio, iracundiæ cauſa, non facit primũ vacare, ſi ꝺ accepto incontinẽti pẽniteat. ibi. 8
Beneficium ſecundum curatum, non facit primum vacare, niſi poſſeſſione pacifica ſequuta. ibid. nu. ſeq.
Beneficia plura quamuis ſimplicia, ſine Romani Pontificis diſpenſatione, nõ poſſunt obtineri 181. lit. c.
Beneficia Eccleſiaſt hẽditario iure nõ deferunt 183. nu. 1
Beneficiũ viuẽtis impetras, ab Eccleſiaſtica communione repellendus eſt 186 n. 1
Beneficium viuentis impetrans deponitur. ibi nu 2
Beneficiũ viuentis impetrãs eſt infamis 187. nu. 3
Beneficiũ viuẽtis impetrãs, incapax eſt ad illud obtinendum, niſi Pont. Max. diſpenſatione. ibid. nu. 4
Beneficiũ viuẽtis impetrãs, ſi illud poſtea conſequat, nulla de prima impetratione facta mentione, non valet impetratio ibid n. 5
Beneficij viuẽtis collatio nõ conualeſcit, quamuis is cuius erat beneficium moriatur 188. lit. a.
Beneficium quod præſentationis tempore per mortẽ non vacat, ſed tẽpore collationis, an cõferri poſſit. ibid. verſ. Vbi differit. lit. a
Beneficium viuentis conferri non poteſt, quamuis in contrarium ſit conſuetudo. ibid. verſ. Nec firmat. a
Beneficiũ viuentis p ſex mẽſes cõmẽdari põt ab ordinario

nario. ibid. ead. littera a.
Beneficij viuentis collatio ẽt prætextu ignorantiæ non valet. ibid litt. b. in princ.
Beneficium viuentis, non ſolum nõ poteſt impetrari, verum nec mortui, quandotantum tempus non eſt fluxerit, quod de morte veriſimiliter notitia haberi põt 189. lit. b verſ. Erit.
Beneficium viuentis conferens, qua pœna puniatur. ibi. ver. Is vero q ſciẽter. b
Beneficiũ uiuẽtis impetrãs, quib pœnis puniatur. ibid.
Beneficia omnia pſonalẽ reſidentiã requirunt 191. n. 1
Beneficium clerici vagabundi, alteri pt cõferri 192. n. 4
Bñficiorũ reſidentiã & diuerſas pœnas cõtra nõ reſidentes ſtatutas vide f. 193. li. c Cætera vide in verbo Reſidentia, & in verbo Clericus non reſidens.
Beneficia in Dieceſi ib. Burg. Palentina, Calagurritana, iuſtiſſimè filijs patrimonialib. cõferunt 208. n. 11
Beneficiorum in impetrationib. naturales alienigenis ſunt præferẽdi, & a patronis præſentandi. ibi. nu. 10
Beneficij collatio facta infami, an nulla ſit 303. d.
Beneficiorum priuatio, non niſi pro graui crimine imponi debet 506. nu. 1
Beneficij priuatio, nũquam debet imponi, niſi in iure exprimatur. ibid. num. 2
Beneficio ſi clericus priuatus fuerit, an ad fructuum reſtõnem teneat 608. nu. 6
Beneficio priuatus nũquam quis cenſetur, niſi expreſſe in ſententia exprimatur 606 num. 3
Bigamia octo modis contrahitur 54 num. 1
Bigamus nõ põt ad Eccleſiaſt. ordines promoueri. ib. n 2
Bigamiæ irregularitas, a veteris teſtamenti legib. originem habet. ibid. lit b.
Bigamiæ irregularitas, Epiſcopi diſpenſatione non tollitur 55. lit. c.
Blaſphemiæ crimen grauiſſimum eſt 504. nu. 1. & 507. littera a.
Blaſphemus clericus qua pœna puniatur 506. nu. 2
Blaſphemus laicus a iudice Eccleſiaſtico punitur, & qua pœna 509. lit. a.
Blaſphemiæ crimen eſt mixti fori. ibid. ead lit a.
Blaſphemiæ crimen, ſi condignè non fuerit punitum a iudiceeccleſiaſtico, an poſſit iterum a ſæculari puniri. ibid. ead. littera a. verſ. Si vero iudex.
Blaſphemiæ crimen, aliquando ab Inquiſitoribus punitur, & quibus pœnis. ibidem. ead. littera a. & f. 509 & fol. 510.

Blaſphemię hęreticales quę dicantur. ibid. eo. fol. 510.
Blaſphemiæ iocosè dictæ, an punienda ſint, & qua pœna, ibid. & fol. ſeq.
Blaſphemiæ crimen committi dicitur qñ verba Sacræ ſcripturæ, ad profana trahũtur in libellis quos *Paſquines* appellãt. 512. lit. a.
Blaſpemi qbus caſibus, à pœnis excuſentur. 513. lit. a.
Blaſphemus laicus, non põt detineri in carceribus ſæcularibus, quando crimen vnico teſte probatur, nam licet capi poſſit, ſub fide iuſſoribus eſt relaxandus. 566. lit. d.
Bonorum publicatio duplex eſt. 610. num. 1
Bonorum publicatio, rariſſimè contra clerios ſtatuta reperitur. ibid. num. 2
Bonorũ publicatio, an poſſit a iudice Eccleſiaſtico cõtra clericos imponi, in illis criminibus quibus laici illa pœna multãtur. 611. num. 3
Bonorũ publicatione generaliter facta, an oſa bona gñaliter cõprehendantur. 612 nu. 4
Bonorum publicatione, an cõprehendatur ius patronatus. 614, num. 5
Bonorum confiſcatione, an comprehendatur peculiũ Caſtrenſæ, aduentitium, vel profectitium. 616. n 6.
Bona clericorum confiſcata cui ſint applicãda. 617. n. 7
Bona clericorum ab inteſtato morientium, ſucceſſores habent conſanguineos proximiores. 619. in Annotatione.

G,

CAlũniator is dicitur, q falſa crimina obijcit. 274. num. 1
Calumniator, qua pœna puniatur. ibi num. 3
Calumniæ quæ ſint iuſtæ excuſationis cauſæ. 275. n. 4
Calumniantium variæ pœnæ. 277. litt. b.
Calumniator an ea ſentẽtia ſit abſoluẽda, qua reus eſt condãnandus. 278 litt. f.
Canonicus reuelans Capituli ſecreta, qua pœna punitur. 489. lit. a.
Cap. qui bis. de conſe. diſt. 4. interpretatur. 53. §. ſi ignoranter. lit. c.
Cap. 1. de offi. delega. lib. 6, interpretatio f. 11. lit. circa principium.
Cap. Lugdunen. 9. q. 2. 129. lit. c. in princ.
Cap. cum inhibitio. §. fin. de clãd. deſp. 317. lit. b i prin.
Cap. clericus. c. clerici de vita. & honeſta. cler. fo. 344. prope finem.
Cap. 1. de homi li 6 459. n. 1
Cap. poſtulati de ho. fo. 465.
Ca. 1. de ſent. exc. li. 6. 529. n. 3

Cap. rursus. 11. q. 3. 534. nu. 11
Cap. ad falsariorum, de crimine falsi. 540. n.
Cap. nullus, de consecra. dist. 1. 170. num. 1
Cap. 1. de excep. lib. 6. interpretatur. fol. 698. n. 16
Cap. conquestus, de sent. excommu. 415. lit. d.
Capellaniam obtinens, non tenetur intra annũ ad sacerdotiũ promoueri, nisi cõtrarium in fundatione contineatur. 199. num. 5.
Capi potest clericus, sui Ecclesiastici Iudicis pceptõ, absq; inuocatione auxilij brachij sæcularis. 556. a.
Capi non potest laycus à iudice Ecclesiastico nisi inuocãdo auxilium brachij sæcularis. 557. a. & latius f. 575. num. 6. col. 2.
Capi potest clericus à layco in flagranti crimine repertus. 556. nu. 3. & 558. lit. d.
Captus clericus à Iudice sæculari, statim Ecclesiastico Iudici remittendus est. 558. lit. e.
Captus clericus cum Ecclesiastico à sęculari remittit nõ est ignominiosè remittẽdus ibi. ea. lit. e. & f. seq.
Capi potest clericus a quocunque layco priuato, si inflagranti crimine reperitur. 556. nu. 3
Captura clericorum non nisi fidelibus ministris cõmittenda est 555. num. 2
Carcer immundus, aut cum sęcularib. clericis cõstituẽdus non est. 562. num. 2
Carcer tormentũ est. ibi. n. 3
Carceris pœna qñ pro delicto imponitur, absque plena probatione constituendus non est. 564. num. 9
Carceris quis fuerit primus inuentor. in Annot. 564. a
Carcer est mansio, & morti æquiparatur ibid. ea. lit. a
Carceris occupans, committit crimen læsæ Maiestatis. ibid. ea. litera a.
Carcer qualis sit cõstituendus, à iudicis arbitrio dependet. ibid. ead. lit. a
Carcere est leuiter custodiẽdus qui leuiter deliqt. ibi. in Annot 565.
Carcere relaxãdus est sub fideiussoribus, qui pecuniaria pœna puniẽdus est. ibi.
Carcere relaxandus est pauper, qui fideiussorem non inuenit, præstita tamẽ cautione iuratoria ibid.
Carcere nullus relaxandus est, quando pœna corporalis infligenda est. 566.
Carcere publico detinẽdus est clericus minorum ordinum, lite pendente circa clericatum. ibi. lit. C.
Carcerũ effractores qua pœna puniantur, 567. lib. d.
Caroli Molinei & quorundã hæreticorum opinio acriter

ter confutatur. 159. 2
Caroli Molinei qui impius Modernus Pariſ. dr opinio lōgè repellit 645.li.b.
Clericus excōmunicatus ordines recipiens, deponendus eſt. 40. num. 1
Clericus non ieiunus celebrans, qua pœna puniatur. 152. num. 2
Clericus q incepta re ſacra recordatur no eſſe ieiunū, qd facere teneat 154. lit. a.
Clericus q plures miſſas in die celebrauit, qua pœna puniatur. 155. nu. 2
Clericus qui ſine aqua, igne vel in pane fermentato, & calice ligneo celebrat, qualiter ſit puniēdus. 156. n. 1
Clericus ſuper altari non cōſecrato celebrans quā pœnā ſubire debeat. 157. n. 1
Clericus qui ſine veſtibus ſacris celebrat, iudicis arbitrio puniēdus eſt. 158. n. 2
Clericus ob ebrietatē, vel voracitatē, ſacrm euomens, qua pœna puniat. 166 nu. 1
Clericus cuius negligentia aliquid ſanctiſſimi ſanguinis Domini ſtillauit in terrā, vel altare, quam pœnā patiatur. 167. num. 1
Clericus qui ſup rebus aptis ad ſortilegia celebrat, nefarijs precibus adhibitis, qualiter puniatur. 168
Clericus negligens, in cuſtodia Sacræ Euchariſtiæ qua pœna plectatur. 169. nu. 1
Cler. q rē diuinā inceptā relinqt quar puniat. 170. n. 1
Cler. qui rem ſacrā inceptā relinqt, quibus caſibus excuſari poſſit. f. 171. nu. 3
Cler. q pp impedimentū, ſacrā rē inceptā relinquit, impedimento ceſſante poteſt perficere. 172. num. 4
Cler. qui horis prohibitis celebrauit, iudicis arbitrio puniri debet. 173. num. 1
Cler. qui infirmum ſibi commendatum, baptizare noluit, deponēdus eſt 175. n. 1
Cler. ſeruare tenētur Regiā legē 19 ti. 11. li. 5. or. noui q reuenditionē tritici, vel hordei, phibet 229. & ſeq.
Cler. reuēdens triticum, vel hordeū contra Regias ſanctiones mortaliter peccat. 231. verſ. primo Clericos.
Cler. reuēdēs triticū aut hordeū non eſt pcisè puniendus pœnis Regiarū legum. ibi. verſi. ſecunda clericos.
Cler. obſeruare tenentur Regiam legem primā tit. 24. lib. 5. ordi noui. 232
Clerici condemnari poſſunt ad reſarcienda damna illata à ſuis animalibus, ſola fide cuſtodū montiū. 236
Clerici pro rata collectam ſoluere tenentur, qñ imponitur p cuſtodia vinearū, vel agrorū, ibi. ver. imo eā.
Cler. negociator gabellā ſoluere

re tenetur. 237
Clericꝰ negociator vt possit compelli ad solutionē gabellæ an prius ter moneri debeat. ibid in fine.
Iericus negociator ad solutionē gabellæ corā Iudice Ecclesiastico, & nō sęcularicōueniri debet. 238. n 9
Clericus non potest esse minister laicorum. 241. nu. 2
Clericus nō potest esse generalis procurator laicorum, secus in vna causa tātum. ibi nu. eod 2
Clericus in decem cāsib laicorum procurator esse potest. 242. in Annot.
Clericus non potest tabellionis officiū exercere. 243. n. 1
Clerici q ante clericatum tabelliones fuerunt, possunt post clericatū, vetera instrumenta complere 244. n 4
Clerici an possint publice audire ius Cæsareū, vel medicinam. 246. nu. 1
Clericus an possit promoueri ad gradum doctoratus i iure Cæsareo. 247. i Ann.
Clericus sęcularia munera non pōt exercere 249. n 1
Clericus non potest esse Vicerex vel Vicecomes Principis sęcularis. ibid. nu. 2
Clericus pōt esse cōsiliarius Principis sęcularis. 250.
Clericus cōsiliarius Principis sęcularis, si i officio delinquit, an possit ab eo puniri. 251. circa principiū.
Clericus interuenire potest cōdēdę legi, qua pęna mortis infligitur, quando non imminet casus, ppter quē lex condita fuit. 250 nu. 3
Clericus inter laicos potest esse arbiter. 251. vers. pos. sunt etiam.
Clerici a sęculari iurisdictione exempti sunt. 253. n. 1
Clerici pōt diffinitiuam sententiam fori exceptionem possunt opponere. ibi n. 2
Clericus nullo modo pōt sęcularem iurisdictionem prorogare. ibi. eod num 2
Clericus qui coram Iudice sęculari se laicum esse fingit, potest a suo Episcopo vindicari. 254. nu. 4
Clericus qui fori exceptionem opponere distulit, in expensis est multandus. ibid. num. 6
Clericus pęna pecuniaria, quātumcunque leuissima a Iudice sęculari puniri non potest. 255. nu. 7
Clericus prima tonsura initiatus fori priuilegio gaudet. ibid nu. 9
Clericus qui pensionē Ecclesiasticam obtinet, an dicat̄ hēre beneficiū. 256. nu. 10
Clericus qui præstimonium habet, an is dicatur beneficium obtinere. 257. n. 11.
Clericus qui Capellaniā habet, an dicetur obtinere beneficium. ibi. nu. 12
Clerici cōiugati, an foro Ec-

cleſiaſtico gaudeant. 258. nu 13
Clericus ſcriptura probari debet. 269. nu. 16
Clericatus an probetur poſſeſſione habitus clericalis & tonſuræ. 260 nu. 18
Clericus qui alium clericum inuitum coram ſæculari Iudice conuenerit quibus pœnis puniatur. 263. n. 22
Clericus qui cõtra Eccleſiã ĩ qua obtinet beneficiũ aduocatus fuit beneficio priuandus eſt. 264. nu. 1
Clericus an dicta pœna puniatur ſi tm̃ conſilium prę ſtitit. 265. nu. 2
Clericus in nouem caſibus aduocati officium poteſt exercere. ibid. lit. a.
Clericus maledicus veniam poſtulare cogitur. 279. n. 1.
Clericus qui in Romanum Pontificem iniurioſa verba profert iudicis arbitrio plectendus eſt. ibi. nu. 2
Clericus q̃ verba iniurioſa ꝓtulit ex expreſſis Regia Hyſpanorũ lege, an teneat recãtare Palinodiã. 281. n. 7
Clericus iniuriarum actione condemnatus, an efficiatur infamis. 280. nu. 6
Clerici Hiſtriones, qua pœna puniantur. 292 nu. 2
Clerici macellariorũ aut tabernariorum officiũ exercentes qualiter puniantur. 294. nu. 1
Clericus qui ſordida munera ꝓ aliũ exerceat, an pœna aliqua ſit plectẽdus. 297. verſic. ſed etſi.
Clerici publicis ſpectaculis intereſſe nõ poſsũt. 312. n. 1.
Clerici intereſſe nõ poſſunt ludis taurorum nec executionibus damnatorũ. 313. nu. 3. & ibid. in annotat.
Clericus qui celebrando nõ ſuſcepit corpus vel ſanguinem domini, qua pœna puniatur. 268. nu. 1
Clericus qui clandeſtino matrimonio interfuit, qualiter puniatur. 315. nu. 1
Clericus publicus cõcubinarius, quis dicatur. 350. n. 1
Clericus publicus cõcubinarius quibus pœnis puniatur. 352. nu. 3
Clericus cõcubinarius quinque crimina committit. 355. in principio.
Clerici publici concubinarij res ſacra audiẽda non eſt. 351. nu. 2
Clericus concubinarius ſi ex concubina filios habuerit ad maiorem gradum vel dignitatem non poteſt aſpirare. 356. verſ. Quod ſi.
Clericus concubinarius, non poteſt intra propriam domum filios illegitimos habere. ibi. paulo poſt.
Clericus publicus, & notorius cõcubinarius ipſo iure ſuſpenſus eſt, & celebrans efficitur irregularis 251. n. 2
Clericus qui de facto matri

moniũ cõtraxit, qua pęna puniat. 360. n. 2. & 361. n. 3
Clericus qui ſub figura matrimonij virginem violat, ſtupri pęna punitur. ibid. nu. 4. in fine paginæ.
Clericus qui matrimonium cõtraxit, ipſo iure excommunicatus eſt. ibid. nu. 3
Clericus minorum ordinũ beneficiatus, matrimoniũ contrahens, ipſo iure pdit beneficium Eccleſiaſticũ, quamuis matrimonium nullum ſit. 362. nu. 5
Clericus minorũ ordinũ, q̃ p verba de p̃ſenti cum minori duodecim annorũ cõtraxit, an perdat ipſo iure beneficium. 364. nu. 6
Clericus minorũ ordinũ, p matrimonij contractũ, pdit regreſſus & acceſs⁹, pẽſiones, & alia iura ad Eccleſiaſticũ ptinẽtia 370. lit. e.
Clericus in maioribus ordinibus conſtitutus, qui matrimonium contraxit, ſuſpectus eſt de hæreſis crimine. 361. nu. 3
Clericus carnaliter cognoſcens filiam ſpiritualem deponendus eſt. 375. nu. 1
Clericus qui carnaliter cognouit monialem deponi debet. 371. nu. 2
Clericus q̃ carnaliter cognouit mulierẽ q̃ tenuit in ſacramẽto cõfirmationis, q̃ pœnam patiatur. 376. n. 2
Cleric⁹ q̃ filiã ſuæ parochię, nullo vinculo ſpirituali cõiũctã carnaliter cognouit qua pęna puniat. 377. n. 3
Clericus q̃ copulã carnalem habuit cum ſua cõmatre, cui pęnę ſubijciat. ibi n. 4
Clericus q̃ in ſacra cõfeſſione mulierẽ ad libidinẽ p̃uocauit, ab inq̃ſitorib hæreticæ prauitatis, noua cõſtitutione punit. 378. lit. a.
Clericus pp̃ ſtuprum, deponendus eſt. 379. nu. 2
Clericus pp̃ inceſtus crimen deponi debet. 389. num 2
Clericus q̃ cũ aliqua muliere fornicatus fuerit, & poſtea eius cõſanguineã carnaliter cognouit, an pęna inceſtus puniat ibi nu. 3.
Clericus adulter deponitur, & in monaſteriũ detruditur. 394 n. 2, & fol. 398. lit. b. & vide in verb. Adulter.
Clericus nefandi criminis reus de iure antiquo deponebatur, & in monaſteriũ detrudebat. 400. nu. 2
Clericus hodie propter nefandum crimẽ realiter degradatur, & traditur curię ſæculari, ex nouiſſima Pij V. Pont. max. conſtitutione fol. 408. let. c.
Clericus Sodomita etiã occultus, & pœnitentia peracta ſuſpenſus eſt ab ordinis executione & celebrãs efficitur irregularis. 407. lit. b. Cætera vide in verbo Sodomita.

Clericus ſacrilegus deponē dus eſt 410. nu. 2
Clericus vſurari⁹ ab officio, & beneficio ſuſpendēdus eſt. 416 nu. 2
Clericus fur deponēdus eſt. 421 nu. 1
Clericus actione furti cōdēnatus infamis efficitur. 423. nu. 2
Clericus Simoniacus qua pę na puniat. 425 n. 1. & ſeq.
Clericus qui falſum teſtimoniū ꝓtulit punitur depoſitione, & detruſione⁹ in monaſteriū. 435. & ī Ann.
Clericus q corā iudice ſæcularī falſū teſtimoniū ꝓtulit ab eo nō poteſt puniri. 486. nu. 2. 441 lit C.
Clericus homicida deponendus eſt 443. nu. 1
Clericus homicida nō eſt ipſo iure beneficio priuatus. ibid. n. 2. 444. in Add.
Clericus homicida interim accuſatione pendente beneficio poteſt renunciare. 445. circa medium.
Clerici homicidæ renunciatio pendente accuſatione facta a ſuperiori an admittenda ſit. ibi. verſ. de iuris
Clericus homicida accuſatione pendente ſuos fructus facit. 446
Clericus homicida de nouo non poteſt beneficium acquirere. 54. ibidem prope, finem paginæ.
Clericus homicida ſtatim p dit ius quod habet pergra tiam expectatiuam. 447. in princip.
Clericus homicida an poſſit habilitari ab Epo ad beneficium obtinendum. ibid. eod. in princip. lit. b.
Clericus veneficus qua pœna iure Pontificio puniatur. 440 clem. 1.
Clerico parricidæ quę pęna ſit in iure ſancita 452. n. 1
Clericus aſſaſſin⁹ multis magniſq; pęnis punitur. 489. num. 1. & ſeq.
Clericus Aſſaſſinus abſque degradatione a ſæculari Iudice punitur. ibid nu. 4
Clericus Aſſaſſinus vt poſſit puniri a Iudice ſæculari requiritur quod prius declaretur a Iudice Eccleſiaſtico Aſſaſſinium commiſiſſe. 461. ver. notatis tñ
Clericus aſſaſſinus lite non conteſtata punitur 459. n. 3. & ſeq. lit. a. in Annot.
Clerici criminales cauſas agitare ꝓhibent. 465. nu. 1
Clerici trūcationes mēbrorū faciētes, vel faciēdas iudicantes ab officio & beneficio deponēdi ſūt. 472. n. 1
Clericus an ex delegatione Principis Sæcularis poſſit in criminalibus, cauſis cōtra laicos procedere. 473. in Annot. lit. a.
Clericus abſque labe irregularitatis conſulere poteſt, quod pro aliquo futuro cri-

crimine, pœna mortis imponatur. 474. ibid.
Clericus qui crimen duelli commisit qua pœna plectatur. 476. nu. 1
Clericus q̃ in p̃sonis, reb. beneficijs violentiã intulit, q̃b. pœnis plectat̃. 479. n. 1
Clericus q̃ cõdẽnatũ, a Iudicis familia eripuit, q̃ pœnã patiatur. ibid. e. nu. 1
Clerici violẽtiã inferẽtes pos̃ sunt a Regno expelli. 470 littera a.
Clerici schismatici pœna. 515. num. 1
Clericus Apostata quam pœnam patiatur. 514. nu. 2
Clericus qui falsitatis crimẽ in litteris Apostolicis cõmisit sæculari Curiæ tradendus est. 538. nu. 1
Clericus q̃ falsis litteris Apostolicis vtit̃, officijs, & beneficijs priuat̃. 540. n. 4
Clerici Conspiratores qualiter puniantur. 543. nu. 1
Clericus an dicatur committere crimen læsæ Maiestatis. 544. nu. 1. & 547. lit. b.
Clericus qui de suis criminibus gloriatur qualiter puniatur. 548. nu. 1
Clericus propter quæ crimina tradendus sit curiæ sæculari. 640. nu. 1
Clericus incorrigibilis quis dicat̃. 641. n. 2. & f. 643. lit. a
Clericus incorrigibilis qualiter puniatur. 641. nu. 1
Clericus incorrigibilis q̃ nõ potest ab Ecclesiastico Iudice puniri, a sæculari cõprimi potest. 642. nu. 4
Clericus non deferens tonsuram mortaliter peccat. 341. nu. 1
Comam nutrire clericis prohibitum est. ibid. eod. nu. 1
Comam nutrire apud antiquos inter mollia & delicata numerabatur. ibidẽ. in additione lit. a.
Comam radere symbolum fuit melioris. ibid. in fine folij, & fol. seq.
Collegiũ societatis Iesu Cõplutẽse laudat̃. f. 13. īAnn.
Conciliũ Trid. sess. 23. c. 7. de refor. interp̃tat̃ 105 nu. 24
Conc. Trid. sess. 23 ca. 11. de reform. fol. 116. lit. c.
Concil. Trid. sess. 24. c. 17. de reform. 182. lit d.
Concil. Trid. sess. 6. c. 1. de reform. 193 lit. c.
Conc. Trid. sess. 23. c. 1. de reform. ibi circa finem pag.
Conc. Trid. sess. 24. c. 1. de reform. 318.
Conc. Trid. sess. 24. c. 6. de reform. 349.
Conc. Trid. sess. 25. c. 10. de reform. 358. in Annot.
Conc. Trid. sess. 24. c. 10. ibidem fol. eod.
Conc. Trid. sess. 14. c. 7. de reform. 448. in Addit.
Conc. Trid. sess. 25. ca. 19. de reform. 477. in Annot.
Conc. Trid. sess. 24. c. 8. de reform. 688. nu. 5

Concilium Trid. seſſ. 25. c. 3. de reformat. ibidem.
Cõstitutio Cæsarauguſtanæ ſanctiſsimæ Eccleſiæ refertur. 24. nu. 12
Concubina clerici etiam cõ iugata ſi mõ publica fuerit a iudice Eccleſiaſtico puniri poteſt. in Addit. 356. in fine, & pag. ſeq.
Cõcubina clerici an dicatur committere ſacrilegium, vel inceſtum. 357. in Addit. 357. in princip.
Concubina clerici a Iudice ſæculari puniri poteſt ſi fuerit publica. ibid.
Cõcubinarius iuris pœnisple ctendus eſt p appellationẽ differtur executio niſi in caſu notabili. i Addit. 358
Conſiliarius Ciuitatis reuelans ſecretum, qua pœna puniatur. in Addit. 489
Cõiugesmortaliter peccãt, ſi i Eccleſiã carnaliter ſe cognouerint. 164. i Add lit. b
Corpore vitiatus ad ſacros ordines non poteſt promoueri. 59. num. 1
Corpore vitiati apud Ethnicos a ſuis ſacerdotijs longe repellebantur. ibid. n. 3
Corporis labem qui patitur ſiniſtram contra ſe præsũptionem habet. 60. num. 4
Corpore vitiatus ſi de facto fuerit ordinatus characterem ordinis recipit. 61. n. 5
Corporis vitium non ita amplam irregularitatem prę ſtat ſicut antiqtus. ibi. n. 6
Corporis vitium quo ad ſuſceptos ordines q̃ præſtat impedimentum. ibi. nu. 7
Corporis vitiũ q̃ impedimẽtũ p̃ſtet iudicio Epiſcopi relictũ eſt. 66. nu. 16
Corpore vitiatus in crimina lib. nõ põt eẽ teſtis cõtra clericũ. 67. n. 17. 594 nu. 4
Corpora ſanctorum Iuſti, & Paſtoris p̃p maximã temporis ſterilitatem publica p̃ceſſione geſta fuerũt. 425

D,

Delator dẽt ſe ipsũ obligare q̃ p̃babit cõtẽta i denunciatione. 21. nu. 5
Delator quando dicatur probaſſe, vt ab obligatione liberetur. ibid. num. 6
Delictum leue graue vel grauiſſimum q̃ dicat. 36. n 1
Delictum an debeat puniri ſecundum ſtatutũ loci vbi fuit perpetratum vel ſecũdum ius cõe. 31. in Annot.
Didacus Couar. laudat. ibid.
Didacus Sandoual laudatur. in Addit. 285
Didacus Sahagun laudatur. in Add. 441
Didacus Epiſcopus Salonenſis laudatur. in Add. 231. in fi & pag. ſeq.
Degradari nõ dẽt clericꝰ niſi iure expreſsũ ſit. 657. n. 1
Degradari nullus debet ſine accuſatione. ibid. nu. 2
Degradationi sappellatione, an intelligatur de verbali vel

vel actuali.ibi.num. 4
Degradationis realis quæ sit præscripta forma. ibid. re missiue.nu. 5
Degradationis pena antiqssima est in Dei Ecclesia. contra Duarenum. 648
Degradationis forma quæ hodie seruanda sit stante Concilio Trid.ibi. fol.eo.
Degradatio moribꝰ recepta non est in clericis minorũ ordinum ibi.in lit. B.
Depositionis diffinitio.625. num. 1
Deponi nõ debet clericus ni si in iure exprimatur aut ꝓmagnis criminib.ibi.n.2
Depositione quę crimina digna sunt iudicis arbitrio relinquitur.ibi.nu. 3
Depositus clericus antiquitus in monasterium detrudebatur.627.num. 1
Depositus clericus adhuc est de iurisdictione Ecclesię. 642.nu. 3
Dilapidator bonorum Ecclesiæ a dignitate est remouendus.305.nu. 1
Dilapidator bonorum Ecclesiæ octo pęnis punitur. 308.& pag.seq.per tot.
Dilapidationis in crimine ꝓcedendi forma.305.nu. 4
Dilapidatiõis i crimine tria spãlia iure statuta.ibi.n.3
Dilapidator bonorum Ecclesię si eius sit patronus qua pęna puniatur.ibid. nu. 2
Dispensare vtrum possit Eps cum homicida 448. nu. 2
Duellorum grauitas explicatur 436.in Addit.lit.A.
Duellorum grauissimę pęnę sũt statutę ex Cóc.Tri.ib.

E

EBrietas ad sacrorum ordinum promotionẽ impedimentum præstat. in Annot.347.a
Ebrietas in clericis qua pœna puniatur.ibid. lit.b.
Ebrietas qualiter probetur. ibid.ead.lit b.
Ecclesia iniuria afficitur ex iniuria clericis illata. in Addit.413
Ecclesia ex coniugali copula polluitur 136. lit. b.
Ecclesiarũ ĩmunitate, an clerici ĩ maiorib.vel minorib. ordinib. cõstituti gaudeãt 559.nu 1.& fol.561.lit.a.
Eporum propriũ munus est crimina punire 9.lit.a.
Eps an possit dispẽsare cum excommunicato, ad ordines promoto. 41.lit.a.
Epali dignitate cõdecorãdus ꝙ examen subire debeat, & quibus qualitatib. dẽat esse condecoratus 115.a
Episcopus ordinans illũ, qui non obseruabit interstitia quando censeatur cum illo dispensare 116.lit.c.
Episcoporũ consecratio diebus Dominicis & festiuis facienda est 123.
Eps cum ordinato ignorãter ab excõicato dispẽsat 138.3

Episcopus interdicti tempore ordines conferens irregularis est 141.nu. 2
Episcopus qui interdictū decreuit, & minime obseruat irregularis est 142.n. 5
Episcopi & alij superiores intra quod tempus sint consecrandi 200.lit.a.
Episcopi, & alij superiores residere tenētur, & nō residentium pœnæ 193.lit.c.
Episcopus an possit cum homicida dispēsare 444.n 2. & fol. 447. lit. B.
Eps habens iurisdictionē tēporalem an possit crimina les causas alteri iudicandas committere 473.lit a.
Eps non potest personaliter citari, nisi in casib. quibus est deponendus 554 lit.a.
Eps fiscum habet 656. nu.2
Eps vtrum possit habere familiam armatā 702.nu.23
Examen ab ordinādis subeū dū ē.f.94.114, ī add lit.a.
Examen seu scrutiniū ab ordinandis faciendum circa multa versatur.ibi. e.lit.a
Excōicatus maiori excōicatiōe celebrās efficit irregularis,degradādus 143. nu. 1
Excōicatus celebrans irregularis est, quamuis non fuerit denūciatus 144. ī lit.a
Excōicatus celebrās irregularis est quāuis iniusta sit excōmunicatio ibi.e lit.a
Excōicatus tūc efficit irregularis qn exercet actū cerro ordinj cōpetētē 145. a
Excōicatus celebrās,nō efficit irregularis qn legitima ignorātia excōicatiōis pcessit 146.versi. Excusabit tn.
Excōicatus celebrans nō efficit irregularis,qn nullafuit excōicatio 147. ver Est ēt.
Excōicatus post appellationem celebrans etiam si iniusta sit appellatio, nō est irregularis 148.ver.nec ēt.
Excōicatus Apostolicis lr̄is ob pēsionē certo termino nō solutā,qn ab irregularitate excusetur licet celébret.ib.ver Erit ciuiliter.
Excōicatus irregularis nō ē q ī mortis articulo,sacrālē absolutionē ipēdit. ibi.
Excōicatus parochus occultē tn an possit absq; irregularitate Sacramētalē absolutionē impendere 149
Excōicatus minori excōicatione celebrās non efficit irregularis 151.remissiuè.
Excōicatio grauissima pœna sēp iudicata fuit 528. n. 1
Excommunicationis imago fuit apud Athenienses, & Romanos. ibid.eod.num.1
Excommunicati a sacris repelluntur 529. num. 2
Excommunicatus a mensa, & sermone excluditur. ibidem. nume. 2
Excommunicatis ius petentitibus denegatur. ibid.
Excommunicati minime ad Ecclesiastica beneficia admittun-

mittuntur.ibid.eod.nu. 2
Excoicati a sæcularib. dignitatib. repelluntur. ib n eo.
Excommunicati impij appellantur. ibidem.
Excóicati sunt infames ibid.
Excóicati Satanæ & malis Angelis traduntur. ibid.
Excommunicati tanquã mẽbra putrida ab ecclesia excluduntur. ibidem.
Excóicatio horribilis & pertimescenda est. ibid. nu. 3
Excómunicatio annalis operatur, vt excommunicatus pro conuicto, & confesso habeatur 531. nu. 4
Excommunicatio annalis nõ inducit beneficiorum priuationem 532. nu. 5
Excommunicatus laicus propter pertinaciam a iudice ecclesiastico punit 534. 7
Excóicationis pœna pecuniaria, quæ sæcularib. legibus applicatur iudicib. Ecclesiasticis, qui excommunicationẽ protulerunt, iussè ab illis præcipitur. ibid. 8
Excóicatio annalis in causa ciuili prolata, operatur ut excómunicatus habeatur pro confesso. ibid nume. 9
Excommunicatio annalis nõ præcludit viam excómunicato, quin possit suã innocẽtiã ostendere 534. nu 10
Excóicatio annalis suspectũ reddit excommunicatum hæresis nota. 534. num. 12
Excómunicatus qui per annum stetit in excommunicatione, licet de hæresi suspectus sit, non tamen ab Inquisitorib. tanquam hæreticus potest puniri ibid. pag. seq. eo. nu. 12
Excommunicatus annalis si noluerit se purgare, tanquam pertinax hæreticus puniẽdus est. e. pag. 535. 12
Excommunicatus etiam lapso anno si voluerit suam innocentiã ostendere, audiendus est. ibid. eo. nu. 12
Excóicatio quę vltra annum durauit, inducit beneficiorum priuationem 537. 13
Excommunicatio quæ vltra annũ durauit, vt locus sit beneficiorũ priuationi q̃tum tempus, post annum debet transire 538. nu. 14
Exilij pœna a iudicib. ecclesiasticis imponitur 623. 1
Exilij pœna semel per Episcopum vel iudicem ecclesiasticũ imposita, ab ipso remitti nõ potest 624. nu. 2
Exilij pœna de facto imposita ab eodem iudice reuocari potest ibid. nu. 3
Extrauag Cõstit. Pij Quinti in fauorem Societatis Iesu interpretatur 69. nu. 2
Extra. Pij II quæ incip. cum ad sacrorum latissime interpretatur 132. lit. E.
Extrau. Pij V. & Greg. XIII. circa agitationes taurorum declaratur 314
Extrau. Pij V. cõtra clericos Sodo-

Sodomitas,nouiter interpretatur.68.
Extra.Pij V.circa formã creãdi census edita in Hispania non seruatur.419.

F

Falsarij litterarum Apostolicarum qua pœna puniantur. 538.nu. 1
Falsum committens in litteris iudicis Delegati qualiter puniatur 539 nu. 2
Falsarij lrarũ Regiarũ quas pœnas patiantur 540.nu.3
Falsis litteris Apostolicis vtens, officijs & beneficijs priuatur, ibid. nu. 4
Falsum committens in litteris Apostolicis,vnicã lram corrigẽdo,vel punctũ, ipso iure excõicationis snia illaqueat a solo Romano Põt.delenda.ibidem.nu.5
Falsificans litteras Apostolicas quando substantia nõ mutatur, an pœna ordinaria sit plectendus 542
Falsum committens in litteris Nuncij Apostolici vel Pœnitentiariæ aut Episcoporũ,qualiter puniat 541
Falsum committens in litteris Sũmi Põtificis curię secularitradẽdus est.ib.lit.a
Falsũ cõmittẽs ĩ moneta Sũ. Põt.qua pœnapuniat 542
Filij hæreticorum Catholici ad sacros ordines minimè possũt ꝓmoueri 104.n 22
Filiꝰ ẽt legitimꝰ ĩ bñficio prĩnõ põt succedere 183.n. 3
Filius legitimus diuersum beneficiũ in eadem ecclesia in qua pater habuit potest obtinere.ibid.nu. 4
Filius illegitimus clerici intra domum patris non potest habitare 356
Fiscalis curię in principio sui officij iuramentum subire debet 14.nu. 3
Fiscalis curiarũ Ecclesiasticarũ ex decreto Cõc. Prouĩcialis Tolet sacerdos constituendus est, vel qui intra sex menses ad sacerdotium possit promoueri, & promoueatur. 15. litt. a
Fiscalis officium sub annuo censu nõ debet locare 14 nu.2.& pag.16.littera B.
Fiscalis a iudice creatus loco ipsiꝰ officij succedit.17.n.1
Fiscalẽ creare põt qlibet merũ Imperiũ habẽs in anno tat.ibi.f.seq 18.lit.a.ĩ An.
Fiscalis ex cõi curiarũ stilo crimina non notoria potest denunciare 20.nu 3
Fiscalis de quocũq; crimine põt clericũ accusare,nulla habita distinctiõe priuatũ ne sit vel publicũ 23.n.11
Frã. Argãda Cõchẽsis Inqsitor laudatur 405. in Add.
Frãciscí Auilę opinio reprobatur 255.nu. 7
Furtũ magnũ an pœna mortis puniat seu furcarũ 422

G

Gabella a clerico negociatore soluẽda ẽ 237

Gabella vt ſolui dēat a clerico negociatore an pri⁹ret moneri dēat ꝙ deſiſtat a negociatione.ibi in i.pag.
Gabella a clerico negociatore petenda eſt coram eccleſiaſtico iudice non coram ſęculari 238
Gabella ſiue tributū de quo i Regia l.5 ti.7 par 5 qñ a clericis ſolui debeat 237
Gabellam indebitam a clericis exigentes quibus pœnis puniantur 229
Gabellarij ſiue publicani, vt in plurimum ad malum ſunt audaciſſimi ibid.
Gregorius Lup.laudāt 164

H

Hiſpaniarum Reges minime ſua ampliſſima domo ſāguine infectos recipeř cōſueuerūt 100.n 15
Hiſpaniarū Reges eorūq; ſuprema tribunalia cognoſcere poſsūt per modū(vt dicunt) violentiæ in cauſis ſpiritualibus 481
Hiſpaniarum Reges & alij Principes Chriſtiani orbis an de vi illata in poſſeſſione beneficiorum, ſemotis priuilegijs cognoſcāt 482
Hiſpaniarū Reges & ſuprema tribunalia Epiſcopos, & iudices Eccleſiaſticos, vim inferentes in ſuis Regnis,niſi deſiſtunt,poſſunt expellere,& illos, priuare rerum temporaliū amiſſione 480.litt.a. & 484
Hiſpaniarum ſuprema tribunalia in cauſis violētiæ inexpēſis poſſunt mulctare.ibid. paulo ante.
Hiſpaniarum ſuprema tribunalia non cognoſcunt per modum violentię,in cauſis criminalib uel ciuilib. ſpecialib ad Inquiſitores, vł iudices bonorū cōfiſcatorū.ēt quouis prętextu 485
Hęreticus qs dicaī 517.n. 1
Hæreticus clericus ē ipſo iure bñficio priuatus.ib.n.2
Hæreticus clericus eſt degradandus. & tradendus Curiæ ſæculari 518. nume. 3
Hæreticorum bona confiſcā tur,& quib. poſt confiſcationem applicentur. ibid. nu.4.& fol.523.litera E.
Hřtico collatio bñficij facta nulla ē ipſo iure 521.i prī.
Hæreticorum filij, & eorum receptatorū ipſo iure beneficijs priuantur ibid.
Hřticorū traditio curię ſęcularī,die feſto fieri pt.ib.li.C
Hæreticus clericus qui perpetuo carceri mancipandus eſt, an prius debeat degradari 522.lit. D.
Hæretici qui ad fidē redeūt, abiurare hæreſim debent. & ibi multa de abiuratione ibid.in fin.& 523 lit.E.
Hæreticorum bona in Hiſpania ad fiſcum Regiū pertinent.ibid.lit.ead.C.
Hæreticorum bona immobilia i Regno Frāc. ad Regē vel

vel Dñum tpalẽ ſpectant mobilia vero ad Epm. 525
Hæreticus ad fidẽ rediens p petuis carceribus eſt mancipandus. 635
Hæres q tacitã fidẽ præſtitit de reſtituenda hæreditate incapaci oi hæreditatis cõ modo priuatur. 268. nu. 1
Hæres qũo dicat accõmodare teſtatori tacitã fidẽ de reſtituenda hr̃ditate incapaci, & qb caſib videatur inductum tacitum fideicõmiſſum. 269. num. 2
Hæres q interrogat a iudice vtrũ tacitã fidẽ dederit, de reſtituẽda hr̃ditate icapaci an teneat rñdere ib. n. 2
Hæres ſcriptus an teneat de tacita fide de reſtituendis bõis icapaci, illa reſtituer, vel ad fiſcũ deferre. ib n. 4
Hæres q tacitã fidẽ teſtatori dedit, & iuramento promiſit non reuelaturũ, an teneatur vocatus a iudice, veritatem manifeſtare. ibidem num. 5
Hæres ſcriptus qui tacitã fidẽ teſtatori dedit, utrum ſalua conſcientia ante condemnationem ea bona poſſit retinere. 270. & ſeq.
Hæres qui tacitã fidẽ dedit, non ſolũ bona hr̃ditaria, ſed illorũ fructus reſtituere tenetur. 272. in princ.
Hæres qui nõ tacitã, ſed expreſſam pſtitit fidẽ, de reſtituenda hr̃ditate incapaci, nõ fiſco, ſed hr̃dib ab iteſtato r̃ſtituer tenet. 273

I,

Illegitimi apud Ethnicos honorib. & dignitatib. indigni iudicabantur 41. nu 1
Illegitimus nõ põt ſacris ordinib. inſigniri. f. 43. nu. 2
Illegitimus ſi de facto fuerit ordinatus, characterem ordinis recipit, nõ vero executionem, ibi. num. 3
Illegitimus añ obtentã diſpẽſationẽ celebrãs nouã irregularitatẽ ñ cõtrahit ib 4
Illegitimi ſæpenumero legitimos añcellunt. ibi. lit. B
Illegitimi fuerunt viri pſtantiſſimi, quos enumerat Illuſtr. Card Paleot in trac. d nothis ſpurijſq; filijs. 44
Illegitimatis vitiũ occultum an impedimentũ pſtet ad ſacrorum ordinum perceptionem. ibid. & ſeq.
Illegitimatis irregularitas tã tũ a Pont Max. diſpẽſatione conceſſa debetur. 45
Illegitimitatis irregularitas per ingreſſum religionis tollitur, 46
Illegitimus p ingreſſum religionis an efficiat legitimꝰ quo ad ſucceſſionẽ bonorũ parentum ibid.
Illiteratus non poteſt ad Eccleſiaſticos ordines promoueri. 83. nu. 1
Illiterati diſpenſatione obtẽta, non poſſunt ordinibus inſigniri. ibi. nu. 2

Illiterato ſi bñficij collatio facta fuerit nulla eſt. 85 4
Illiterati penitus qui dicantur. ibid num. 7
Illiteratus beneficio priuandus eſt. ibi. num. 4
Illiterato ſi litteræ Ro. Pōt. ad conſequendū bñficium conceſſę fuerint, eis non eſt obtēperandū. ibi. nu. 5
Illiterato beneficiū cōferens dānum Eccleſiæ illatū reſarcire tenetur 87. lit. G
Illiteratus ſi de facto fuerit ordinatus characterem ordinis recipit 84 nu. 2
Incarceratus iniuſtè hoc eſt nō p̄cedēte informatione ſine expenſis eſt relaxandus 552. lit. H
Incarceratus iniuſtè nō pōt pro alio delicto in carceribus detineri. ibid.
Incarceratio clericorū maturo conſilio facienda eſt. 551. lit. A
Incarceratio clericorū vt iuſtè fiat, q̄ p̄cedere dēant 552
Incarceratus nō p̄cedēte informatione abſque aliqua impenſa relaxādus eſt ib.
Incarceratio in cauſis fidei qualiter eſt faciēda. ibid.
Incarceratio aut relaxatio iudicis arbitrio faciēda eſt. 202 num. 20
Incarceratio abſq; exacta criminis informatione fieri p̄t q̄n periculum eſſet in mora. 553. in princip.
Incarcerari nō dēt clericus pro leui crimine. ſed ſolū p̄ſonaliter citādus ibi n. 1
Inceſtus diffinitio. 389 nu. 1
Inceſtuoſi clerici qua pœna puniantur. ibi. nu. 2
Inceſtus crimen committentes, an liberentur propter ignorantiam. 392.
Indiciorū copia an ante confeſſionē reo danda ſit. 588
Ingreſſus Eccleſiæ prohibitus q̄n celebrantem faciat irregùlarem 600 nu. 1
Ingreſſus Eccleſiæ ꝓhibitus nō tollit iuriſdictionē. 601
Ingreſſus Eccleſiæ cui prohibitus eſt ingredi pōt, q̄n diuina munera non celebrant ibid. lit. b. & ſeq.
Ingreſſus Eccleſiæ ꝓhibitus nō inducit priuationē ſepulturæ Eccleſiaſticę. 602
Inquiſitionis officiū a B. Dñico initium ſuſcepit in Hiſpania, anno 1200. fo. 524. in lit E
Inquiſitionis officium clericis ſæcularib. conceſſum fuit, a Ferdinādo Aragoniæ, & Caſtellę Rege. 525
Inquiſitionis conſtitutiones, & decreta Cardi. Mendotius prudentiſſimorū virorum conſilio cōpoſuit ibi.
Inquiſitionis gñalis ſummū ꝓtoriū (q̄ fidei catholicæ ꝓpugnaculū eſt) i Hiſpania i curia Regis reſidet. 524.
Inquiſitores ſemper creātur in Hiſpania viri integerrimi & eruditi. 652. lit. A

Inquisitores non tenentur sęcularib. iudicibus acta processus ostendere. ibid. ver. est equidem quæstio hęc.
Inquisitorũ sententiæ in Hispania statim a iudicib. sæcularibus executioni traduntur. 653
Inquisitores hæreticę prauitatis, qñ contra sortilegos iurisdictioné hẽant 494
Inquisitores contra illũ qui altero cõiuge viuente matrimoniũ cõtraxit iurisdictionem habent: & quę pęnæ ab illis sunt imponendæ. 363. & seq.
Inquisitores procedunt contra clericum qui matrimoniũ contraxit cum de fide suspectus sit 361. nu. 3
Inquisitores vtrum iurisdictionem habeãt contra laicos qui tanquam clerici diuina munera celebrarunt 49. lit a.
Inquisitores iurisdictionẽ obtinent contra illos qui sacris literis abutẽtes libellos componũt, pasquines appellant. 512
Inquisitores habere possunt familiã armatã. 783. n 24
Inquisitores inuocare pñt auxiliũ sæculare. 740. nu. 28
Inqsitor gñalis solus minuit vel commutat pœnam perpetui carceris 636
Inquisitor generalis tollit habitum pœnitẽtiæ q̃uis delinquens in perpetuũ condemnatus sit ibid.
Inquisitorum & sancti officij consultores aduocati, notarij, custodes familiares & cęteri ministri quocũq; tpe arma dferũt. 783. n. 26
Inquisitorum & sancti officij familiares qb. qualitatib. ornati esse dẽant. ibi. n. 27
Interdictis sacris quando celebrans efficitur irregularis. 149. lit. E
Intrusus in beneficio quis dicatur. 183. nu. 1
Intrusus in beneficio curato ipso iure eo priuatus est. 186 num. 2
Intrusi in beneficio non valet impetratio non facta mentione præteritæ intrusionis, ibid lit. B
Io, Bern. Diaz. de Luco laudatur. 16. lib B
Irregularitas iure Põt statuta est cõtra clericos corã sęcularib. magistratib. in causis capitalib. accusantes 465 num. 3
Irregularitas nulla contrahitur in Sacræ inquisitionis tribunalibus 474. lit B
Irregularis nõ est iudicãdus qui abscindit auris cartilaginem 465. lit. D.
Irregularis nõ est qui abscindit mamillã mulieris ibid. Cætera vide in verbo clericus irregularis.
Iudices ecclesiastici contra exẽptos suam iurisdictionẽ turbantes vel impedientes

tes iuriſdictionem habent fol.10.lit. A
Iudex eccleſiaſticus minimè debet ꝓmittere clericũ ſine delatore de occulto crimine accuſari.20.nu. 4
Iudices Eccleſiaſtici non debent ad clercorũ capturã ſine informatione procedere.22.in fi.nu. 7
Iudex Eccleſiaſticus accuſare volentib. terminũ præfigere debet.23.nu. 9
Iudex Eccleſiaſticus deficiente iure canonico ad iusRegni & non ad ciuile confugere debet.667.lit.C.
Iudex Eccleſiaſticus qui negligens fuit in reuendicando clerico a ſæculari iudice detento, grauiſſimè puniendus eſt.255.num. 8
Iudex eccleſiaſticus non pót facere inhibitionẽ ſeculari abſq; præuia cauſæ cognitione circa clericatum, 258.nu.15.& f.ſeq.
Iudex Eccleſiaſticus lite pendente præcipere pót iudici ſæculari ne lite pendẽte in cã procedat.262. n. 21.
Iudex Eccleſiaſticus contra laicos merces deprauatas vendẽtes ꝓcedit 297.lit.a
Iudex Eccleſiaſticus punit ſacrilegos.411.in Annot.
Iudex Eccleſiaſticus an luſores laicos poſſit punire. 302
Iudex eccleſiaſticus punit laicos concubinarios,&quib. pœnis 357.&358
Iudex Eccleſiaſticus cõcubinam publicam clerici punit.356.in fi pag.
Iudex Eccleſiaſticus inceſtuoſos punit. 392
Iudex Eccleſiaſticus punit laicos adulteros,& quibus pœnis 399
Iudex Eccleſiaſticus Sodomitas laicos punit, & qua pẽna 408
IudexEccleſiaſticus punit laicos exercẽtes cõtractus ꝓhibitos,quos Mohatras appellamus & qua pẽna 418. lite.C.
IudexEccleſiaſticus punit laicos periuros 435
Iudex Eccleſiaſtic⁹ punit laicos corã illo litigantes cõtumelioſa verba in illum proferentes 442
Iudex Eccleſiaſticus laicos ꝓcuſſores clerici. punit,414
Iudex Eccleſiaſticus nõ pót facultatẽ clericis concedere vt in criminalib. cauſis corã ſęcularib.iudicib. ꝓferãt teſtimoniũ472.n.26
Index eccleſiaſticus punit laicos ſortilegos, & qua pẽna 494 lit B.
Iudex eccleſiaſticus laicos blaſphemos punit 509
Iudex eccleſiaſt. punit laicos qui ſine ordinib. ſacra miniſtrare ſunt auſi. 40.lit.A
Iudex Eccleſiaſt.laicos pertinaciter in excõicatione ꝓmanentes punit.533.nu. 7
Iudex eccleſiaſt.qui innocentem

tem clericũ temere capefecit, puniẽdus est. 550. n. 2
Iudex ecclesiast. an possit clericos ad triremes condemnare 661 nu. 3. & f. 663
Iudex ecclesiast. an mitrationis pęnavti possit 661. n. 2
Iudex ecclesia. an possit reos laicos capere, & ĩ propriũ carcerẽ mittere, 557. lit. a latius, fo 989. num. 6
Iudex ecclesiast. sæculare auxiliũ implorat 686 inu. 1
Iudex ecclesiast. an in ciuilibus cõtrouersijs possit cõtra laicos proprias sententias capiendo pignora exequi num. 690. num. 7
Iudex ecclesiast. an possit clericum cõdẽnare in quantitate aliqua ex qua soluat salarium Fiscali aduocato aut notario Curię. 710. n. 3
Iudex inferior ex causa pęnã legalem potest minuere. 665, lit A.
Iudex quando a iure cõi recedit, an dẽat in sñia cãm exprimere. 666. lit. B
Iudex compellere pót reũ ad iuramentũ præstãdum de veritate dicenda. 18 nu 2
Iudex originis an procedere possit contra subditum ob delictũ alibi cõmissũ. 29. 2
Iudex sæcularis non pót clericũ absentem condẽnare pœna pecuniaria apud Hispanos dicta, Del disprez. 255. num. 7
Iudex sæcularis an teneat sẽtentiam iudicis Ecclesiastici sine causæ cognitione exequi. 649. num. 2
Iudex sæcularis statim sine mora inquisitorum sniam tradere debet executioni. 951. lit. A
Iudex ex officio suo in qualibet causa criminali post testiũ publicationẽ, pro reo & contra reũ potest testes examinare 704. num. 1. & 706 num. 3
Iudex ex proprio officio rõnem dãnorum habere potest. 705. num. 2
Iudex ẽt officio eius nõ implorato, pœnam minuere potest. 705. num. 4
Iudex ex eius officio accusatorẽ criminosum pót repellere ibid. nu. 6
Iudæi antiquitus ĩ Hispania incolatum habuerunt, & iustissimis causis ab ea fuerunt expulsi 96 nu. 9
Iudæi vel alterius sectæ in Hispaniarũ regnis non pñt manere. 96. num. 10
Iudaica macula infecti, ut in plurimum malis moribus corrupti sunt. 97 num. 12
Ex Iudæis descendentes, vel ex alia ifecta familia, a collegijs confraternitatib. & ab alijs societatib. iustissime repelluñt eo. f. 97 n 11
Apud Iudæos & Ethnicos, nullus ad sacerdotium promouebatur, qui labem generis pateretur. 99. nu 13.

Ius Regium apud Hiſpanos ius cõe apellatur. 301.n.4

§ L. §

Laici clericos accuſare non poſſunt.nu.1.& fol. 14.& fol.15.lit a
Laici clericos accuſare poſſunt in decem caſibus,qui ſcribuntur f eo.15.lit.a
Laici diuina munera celebrãtes,quam pœnam patiantur 39.nu. 1
Laicus quidam Compluti, finxit ſe clercum eſſe vt duas Miſſas celebraret, & qua pœna fuit punitus.ib. lit.a.in Addit.
Laicus in criminali cauſa cõtra clericum teſtis eſſe nõ poteſt.593.nu. 1
Laicus legitimus eſt teſtis cõtra clericum in criminali cauſa, quando veritas aliter non poſſet probari. ibid.nu. 2
Laicus legitimus eſt teſtis contra clericum in notorio crimine,necnon in crimine hæreſis,Læſæ Maieſtatis,& ſimoniæ.594.n. 3
Laici an admittantur ad probandam famam,cõtra clericos.595 nu. 6
Laicus qui coram ſeculari iudice clericum conuenit, cauſam perdit.264 nu.26
Lex Oratio ff. de ſponſalib. interpretatur. 327
Lex diffamari. C. de ingen. & manumiſ.fol. 21
Lex fin.ff.de his qui deſecerunt,vel effud.interpretatur.670 num. 3
Lex.pen.ff de Sena.interpre. 220.nu.36.& ſeq.
Lex 6.tit.22.par 479.lit.a
Lex 26.tit.3.lib.1.ord.noui. 211.num. 17
Lex 5.titu.6.lib 1.ord. noui. ibi.nu. 20
Lex 25.ti.3.lib.1.ordi. noui. 208.nu. 11
Lex 21.tit.3.li.1. ordi. noui. ibi.eo.nu. 11
Lex 14.15.& 16.tit.3. lib. 1. ordi noui.209.nu. 13
Lex.11.tit.7.lib. 8.ord.noui. 304.lit G
Lex.5.tit.7.par.5.fol.237.
Lex 7.tit 4.lib.1. ordin.noui. 261. num. 20
Lex oratio.ff. de ſponſ.declaratur. 327
Litteræ demiſſoriæ(quas vulgo Reuerendas appellat) ab hinc multis ſæculis receptæ ſunt. vt videre eſt apud D.Auguſt. in epiſto. epiſtola 137 fa129.lit.C
Litteræ demiſſoriæ quã formam obtinere déant.ibid.
Litteræ demiſſorię ab Epo originis,domicilij,vel bnficij ſunt concedendę.ibid.
Lit.demiſ.cõcedi pñt ab epo electo,&cõfirmato,nec dſiderãt q̃ ſit conſecratus. ibi.
Literæ demiſſoriæ a ſolis epiſcopis,& non ab Abbatib. mittendæ ſunt,ibid.

Literas dimiſſorias non tribuit Capitulum Sede vacante, niſi in trib. caſib. 127
Litteras dimiſſorias non mittit Archiepiſcopus ſubditis ſuffraganeorum, ibi. eo. fol. 127
Litteræ dimiſſorię morte cõcedentis minimè expirant 128
Litteris dimiſſorijs non conceſſis, in tribus caſibus ordinari quis poteſt ab alieno Epiſcopo. ibi. circa fin.
Litteris dimiſſorijs non conceſſis, qui ab alieno Epõ fuerit ordinatus qua pœna puniendus ſit. 130. lit. D
Lris dimiſſorijs minime cõceſſis nec minores ordines aut tonſura poteſt conferri. 131. ead. lit. D
Litteras alienas aperiens & eas aduerſario oſtendẽs ĩ falſi crim ẽ icidit. 408. n. 1
Litteræ delegatorum Apoſt. ſedis, ante illarũ executionẽ, in Hiſpaniarum regnis a ſummis Senatorib. examinantur 211. nu. 19
Litteræ Apoſtolicę in derogationẽ iuris patronatus Regij, vel priuatorũ ĩn Hiſpania, minimè executioni tradunt donec Sũmus Põ. conſulatur. ibi. nu. 20
Ludus taxillorum clericis phibitus eſt. 299. nu. 2
Luſor clericus qua pœna puniatur. ibid. nu. 2
Luſor clericꝰ ẽt trãſactis duobus menſib. Hiſpaniarũ legib. ſtatutis a iudice Eccłia ſtico puniri põt. 300. nu. 3
Luſor clericus iubente ſuperiore qſita i ludo reſtituere tenetur, nec curãdũ eſt an tps Regiarũ conſtõnum tranſactum ſit. ibi, num. 4
Ludus ſcaccorum an clericis liceat. 301. lit. A
Ludi quam plurima mala. ibid b & pag. ſeq.
Luſor clericus, qua pœna in Archiepiſcopatu Toletano puniatur. 302. & ſeq.
Luſor taxillorum, quib pœnis in Hiſpaniarum regnis ſit plectendus. ibid.
Ludo perdita ab ſcholari reſtituẽda ſunt quamuis terminus Regijs conſtitutionibus preſcriptus effluxerit, qꝫ Salmanticenſis Academia obſeruat. 304.

M,

Malefactorem eripiens a iudicis. ptãte qua pœna puniatur. 486. lit. C
Malum nomẽ finiſtrã ſuſpitionem generat. 27. nu. 1.
Manꝰ in ſeipſum injcere nũquam nec obſeruãdam caſtitatem licuit. 63. nu. 10
Maritus ſi poſt adulterium a muliere commiſſum eam carnaliter cognouit ea mortua, non poteſt ordinibus inſigniri 54. num. 3
Martinus Buſtos ſacrorũ Decreto-

cretorũ professor Salmãt. Academiæ laudatur. 321
Matthei locus, ca. 19. explicatur 62. num. 9
Matrimonium clandestinum dupliciter perpenditur. 317. lit a
Matrimonij forma quæ hodie seruanda sit ex decreto Conc. Trid. ibi lit b
Matrimonij substantia minimè sunt monitiones q̃ decretis Cõc. Tri. considerãtur. 318
Matrimonium licet valeat si ne monitionib. parochus qui eas omisit grauiter peccat. 219
Matrimonium corã parocho & testib. celebratum valet quamuis parochus nullis verbis vtatur. ibid.
Matrimonium coram parocho & testib. celebratum valet, licet parochus dissẽtiat, & contradicat. 320
Matrimonium coram parocho celebratum cui ab ordinario interdictũ est ne aliquos matrimonio cõiũgat, an validum sit. 321
Matrimonium celebratũ coram parocho qui non est proprietarius, sed vicarius qui ad nutũ ordinarij põt remoueri, an validũ sit q̃ ordinarius a principio p̃hibuit 322
Matrimonium celebratũ coram parocho qui per vim vel metũ interuenit vtrũ sit validũ. ibi. in 2. rñsione.
Matrimoniũ celebratũ corã parocho, q̃ nec vidit, nec audiuit quę agebantur an firmitatem obtineat. ibid,
Matrim. celebratum corã parocho qui p̃ter spẽ, & aliud agens, audiuit verba matrimonialia, an sit iudicandum legitimum. 323
Matrim. contra formã Conc. Trid. contractum, nullum est, valide tñ postea contrahi potest. ibid.
Matrimonium contrahentes contra Conc. Trid. grauiter simè peccant, & quib. pœnis puniẽdi sint. 324. ĩ prĩ.
Matrimonium celebratum a parocho, extra oppidum, & propriam parochiã iter subditos validum est. 329
Matrimonium ab alieno sacerdote celebratum, vt firmitatem obtineat, proprii parochi expressa licentia desideratur, nec tacita sufficeret. 330
Matrimonium ab alieno sacerdote celebratum, vt validum sit, licentia proprij sacerdotis præcedere debet, nec sufficeret quod postea sequatur. 331
Matrimonium quando corã proprio parocho dicatur celebrari, & quis dicatur proprius parochus. 332
Matrimonium contra formã

decreti Concilij Trid.con tractum,non debet ab or dinario in ſententia profe rẽda de nouo irritari, ſed declarari irritũ, & nullũ a principio fuiſſe,ibid.
Matrimoniũ impedientes ſi ue clerici ſiue laici fuerit, grauiter puniẽdi ſunt.ibi.
Matrimoniũ vt legitime con trahat, ſine monitionibus in caſu Cóc. Tri. generalis Eṕi vicari⁹ diſpẽſ.pót,333
Matrimonium vt ſine moni tionib. cõtrahatur, q̃ ſint iuſtę diſpẽſandi cauſę. ib.
Matrimonij forma diffinita in decreto Conc. Trid.nó extenditur ad ſpõſalia de futuro. 327
Matrimoniũ a priucipio na ſcentis Eccleſiæ clericis in terdictum fuit. 364.lit.A
Matrimonium nec apud Bar baros,& incultos homines cõtrahi licebat illis,qui cõ templationi & Dei mini ſterio dicati erant. 365
Matrimonium monachis sẽ per fuit prohibitum. ibid.
Matrimonium contractum a Religioſis Societatis Ieſu poſt tria uota emiſſa,quã diu in ipſa Societate fue rint nullum eſt. 366
Matrim. q̃ contraxerit dimiſ ſa vxore,qua pęna puniatur ſiue ipſius conſenſu ſa cris fuit initiatus 367
Matrimoniũ ſecundum con trahens, viuente coniu ge,ab iquiſitorib.punitur, & quibus pęnis.ibid.
Matrimonium ſecundum cõ trahens viuente coniuge, minime eſt ipſo iure ex communicatus. 368
Matrimoniũ ſecundũ contra hens,quib.pęnis in Hyſpa niarũ Reg. puniatur. 369
Matrim quo ad thorũ ſepara tur propter nefandum cri men. 402
Medicus ſalariũ publicũ ha bens,pót ab ſponte dantibus oblata recipere 137
Membrum q̃ propriè dica tur,remiſſiue 473.nu. 2
Miſſa vnica clerico celebran da eſt.155.nu. 1
Miſſas plures ex quib. cauſis ead.die clerico celebrare liceat.ibi.in fi. & ſeq. lit.a
Miſſam ī priuatis domib.nó licet celebrare.160.nu. 1
Miſſa ſi in priuato loco cele bretur, qua pœna clericus celebrãs ſit puniẽdus.ibi.2
Miſſa poſt Conc. Trident.an te lucem non debet cele brari,nec valet conſuetu do in contrarium.173.n.1
Miſſam ante diem ex cã cele brare licet,174.nu.2.& 3.
Miſſa vſque ad quam horam poſt meridiem poſſit cele brari,ibi. nu. 4
Miſſa audienda non eſt a cle rico publico & notorio cõ cubinario.351.num. 2

Monialem carnaliter cognoscens, quatuor crimina cõmittit. 374. lit. a
Monialem qui carnaliter cognoscit, an de vnoquoque crimine segregatim possit accusari. ibid. ead. lit. a
Monialem carnaliter cognoscens, a simplici sacerdote, minime pót absolui, qa absolutio epo ꝛseruata ẽ. 374
Monialem carnaliter cognoscens, quib. pœnis in iudicio secculari, & in Hispan. Regnis puniatur. ibi.
Monialem carnaliter cognoscens, in Mediolanensi dominio, & Italiæ prouincijs pœna mortis punitur. ibi.

N,

NEgotiatio multis nomi nib. clericis est interdicta. 223. nu. 1. & fol. seq.
Negotiatio clericis interdicta est, quando ipsi personaliter exercent. 225
Negotiatio clericis interdicta non est, quando subest necessitas. ibid. & pag. se.
Negotiator clericus qui dicatur. 226
Negotiator clericus minime dicitur, qui fructus sui beneficij, vel perceptos ex ꝓ prijs fundis vendit. ibid.
Negociator clericus, qui in negotiationis munere delinquit, a iudice Ecclesiastico puniri debet. 227
Nefandi criminis grauitas vide in verbo Sodomia. cap. 89. fol. 400. & seq.
Neophyti, qui dicantur. 91. num. 1
Neophytus non pót sacris ordinib. insigniri, ibi. nu. 2
Neophytus quando ad eccle siasticos ordines possit ꝓmoueri. 94. nu. 7
Neophytus contra Christianum testis esse non potest 93. num 5
Neophytus dicitur, qui nuper religionem ingressus est. 105. nu. 25
Neophytis officia sæcularia interdicta sunt 92. num. 3
Nobilis non recantat palinodiam. 285
Notarius an pro ordinis instrumento mercedem aliquam possit recipere. 137
Notarius vide late in verbo Tabellio. 243
Nuptiæ secũdæ minimè pos sunt benedici. 335. num. 1.
Nuptias secundas si clericus benedixerit, qua pœna puniatur. 336. n. 2
Nuptiæ benedicendæ non sunt temporibus ab ecclesia prohibitis. 337. lit. F
Nuptias prohibitis temporibus clericus benedicens, qua pœna puniatur, nec non contrahentes. ibidem eod. lit. F

O,

OBligati ad publica ratiocinia, non possunt or

dinari. 80.nu. 1
Obligati ad priuata ratiocinia,an ſacris ordinib. poſſint inſigniri.82.nu. 3
Obligatus ad publica ratiocinia,præſtita fideiuſſione poteſt ordinari.83.num.6
Officia curiarum Eccleſiaſticarum non poſſunt locari. 14.nu.2 136
Officium diuinum a clericis recitandũ,eſt non recitantium pœna.221.nu. 1
Officium diuinum non recitans,fructus reſtituere tenetur.ibidem.
Officium diuinum dicere tenentur clerici, q̃uis in publicis Gymnaſijs literis incumbant. 223
Officialis Epiſcopi quis dicatur.6.nu. 1
Officialis Epi in quo a Vicario generali differat.ibi. eod.num. 1
Officialis Epiſcopi,vt corrigere,&punire crimina poſſit,poteſtas expreſſa ſibi ẽ demandanda,ibid.num. 2
Officiales Epiſcoporum per ſe ipſos iam de clericorũ cauſis criminalibus cognoſcunt.8.nu. 6
Officiales Epiſcoporũ ex generali mandato,inquirere poſſunt.7.nu. 3
Officia ſæcularia neophitis ſunt prohibita.92.nu. 3
Offenſus ſi dixit ſe nolle accuſare,an poſtea accuſare volens, ſit audiendus 23. numero 10
Ordinari nullus debet perſaltum.109.num. 1
Ordinatus per ſaltũ,ordinis caret executione,ibi.nu.2
Ordinatus ſi aliquis fuerit p. ſaltum an poſſit cũ eo Epi ſcopus diſpenſare.110.n.3
Ordinatus in maioribus ordinibus,& eorum titulum oſtendens, in minoribus legitimè ordinatus præſumitur.112.lit.a
Ordinatus per ſaltum characterem ordinis recipit,nõ uero ordinis executionẽ. 109.num. 1
Ordinari nullius põt, abſque mortali crimine, nõ ſuſcepto confirmationis Sacramento 111. lit. a
Ordinari nullus debet furtiuè.113.nu. 1
Ordinatus furtiue qua pœna puniatur,ibi.num. 2
Ordines Eccſiaſtici.diuerſis dieb.ſunc cõferẽdi.i lit C
Ordinatus extra tpa vel ante legitimam ætatem, vel ab alieno Epiſcopo ab ordinis executione ſuſpendendus eſt.118 nu. 1
Ordinatus aliquo de prædictis trib.modis hodie ipſo iure ſuſpẽſus ẽ,& celebras efficit irregularis.ibi. n.2.
Ordinatus ante legitimam ætatem,an cogatur continere.120.nu. 4

Ordines minores quo tempore debeant conferri. 121.lit.a.
Ordines sacri, nō nisi sabbathis quatuor temporum conferri debent. ibid.
Ordines sacri qua ratione dictis temporib. & non in alijs, conferantur. ibid.
Ordines sacri duob. casibus, ad Dominicos dies posſūt transferri. 123.
Ordines sacri quocunque tēpore, a Pontifice Romano conferuntur. ibid.
Ordines singuli qua ętate debeant conferri. 124.
Ordinatus ante legitimā ętatem, an ea superueniente possit ministrare 125.
Ordinatus a Simoniaco non recipit ordinis executionem. 136.nu. 1
Ordines sacri, minores, & prima tonsura, sine pretio, vel mercede conferri debent. 137.lit.a.
Ordinatus ab excommunicato characterem ordinis recipit, non vero executionem. 138.nu. 2
Ordinatus ab Epō hæretico forma Ecclesiæ seruata, characterē ordinis recipit, non autem executionem. 139.nu.1.cap.29.
Ordinatus a suspenso, nō recipit ordinis executionē, quamuis characterem repiat. ibid.nu.1.cap.30.
Ordinatus ab Episcopo q loco simul, & dignitati renūciauit, executionem ordinis minime recipit. ibi.n.1
Ordinis sacramentum interdicti tempore non potest conferri. 141.nu. 1
Ordinatus presbiteratus ordine, interdicti tempore, irregularis est. 142.nu. 6
Ornamenta Ecclesiæ cōmodari nō possunt, & qua pœna transgressores puniantur. 164.lit.C.

P

PApa an in beneficiorum pluralitate possit dispensare. 178.nu. 4
Papa potest pœnam mortis imponere statuendo, non vero exequendo. 250.n. 4
Papę scribenti pro illiterato obtemperādū non est, qz vitium illiteraturæ est de iure diuino. fol.85.nu. 5
Papa quocūque tempore ordines confert. in fine.
Parochus proprius ad matrī monij celebrationem quis propiè dicatur. 332.
Parochus qui extra oppidū subditos nulla interueniē te causa coniungit, arbitraria pœna punitur. 329.
Parochus, vel sacerdos qui alienos coniungit, vel benedicit, ipso iure suspensus est. ibi paulo ante.
Parochus cuius negligentia infirmus non receptis sa-

crementis decessit, ab officio remouendus est. 170
Parochialem habens, ecclesiam, si intra annum non promouetur, ipso iure ea est priuatus. 198. nu. 1
Parochialis Ecclesiæ priuatio, vt in casu superiori locũ obtineat, annus a quo tempore currere incipiat, ibid. nu. 2
Parochialem Ecclesiam habens, intra annum ab ordinario moneri potest, vt promoueat. ibi. nu. 4. in fi.
Parochialem Ecclesiam habens, dato iusto impedimento, a pœna excusatur. ibid. nu. 3
Parochialem Ecclesiam habens, si intra annum corã ordinario comparuit, qui noluit illum propter scientiæ defectum, vel aliã causam ordinare, in nullã pœnam incidit. 199 lit. a.
Parochialem Ecclesiam obtinens, in nullam incidit pœnam, donec annus lapsus sit, & vltima anni die potest ordinari. 200.
Parochialem Ecclesiam habens, sacrorum Canonum pœna non punitur si pacificã possessionem parochialis Ecclesiæ minime fuerit consequutus, ibid.
Parochialẽ Ecclesiã hẽns, an excusetur a pœna, pp impedimẽtum, quod in fine anni superuenit. ibi. lit. C.
Parricidij crimen grauissimum. 458.
Pater vsum fructum retineat in bonis filij ante clericatum quæritis. 60. lit. g.
Pœnitentia solennis ab ordinib sacris repellit. 106. n. 5
Pœnitentia solennis an hodie in vsu sit. 108. lit B.
Pœnitentia publica moribꝰ recepta est. 107 lit. B.
Pœnitentię solennis impedimentum ad sacros ordines, an Episcopi dispensatione tolli possit. 107 n. 3
Pœna amissionis naturalitatis, & bonorum temporalium, in his Hispaniarum Regnis, cõtra clericos est frequentissima. 211. nu 18
Pœna per legem sæcularem statuta, contra arma deferentes, an clericos comprehendat 217
Pœna priuationis beneficij imponi non potest, nisi in iure exprimatur. 606 n. 2
Pœna priuationis beneficij in sententia, expresse exprimenda est. ibid. nu. 3
Pœna priuationis beneficiorũ, an extendatur ad beneficiũ, ꝙ priuatus extra iurisdictionem hẽt. 607. n. 4
Pœna priuationis beneficiorum, an extendatur ad fructuum restitutionẽ, ibi. n. 5. & 608 nu. 6.
Pœna verborum in clericorũ per-

perſonis, qua ratione ſacris Canonibus fuit inſtituta. 621. nu. 1
Pęna verberum contra clericos, nó niſi pro magnis criminib imponēda ē ibi. n. 2
Pęna uerberum contra clericos ſæcularium miniſterio exequēda nó ē. ibi. n. 3
Pęna verberum impoſita ab Eccleſiaſticis Iudicib quā uis ſanguinis effuſio interueniat, nulla irregularitas contrahitur. 622 nu. 4
Pęna verberum nec in Hiſpania, nec in Regno Frāciæ, nec in Mediolanēſi dominio, contra clericos recepta eſt. 623 lit. A.
Pęna pecuniaria a iudicibus Eccleſiaſticis imponitur. 655. nu. 1
Pęna pecuniaria retineri poteſt a Iudice Eccleſiaſtico, qū per legē, vel ſtatutū ſibi defertur. 656. nu. 3
Pęna pecuniaria ſi ſolui non poteſt, a clerico, non eſt corporali plectendus, 65. num. 4
Pęna pecuniaria ab Inqſitoribus hæreticis imponitur. ibid. lit. A.
Pœna corporalis rariſſime clericis imponenda eſt. 660 uu. 1
Pęna triremium an poſſit imponi, ab Eccleſiaſticis iudicibus. 661. nu. 3. & fol. 662. lit. A.
Pęna mitrationis ab Eccleſiaſtico Iudice imponi poteſt. 661. nu. 2
Pœnis in imponendis conſuetudo attendenda eſt. 658. lit. B.
Pœna quando iure non eſt ſtatuta, arbitrio Iudicis relinquitur. 669. nu. 1
Pęnis in arbitrarijs imponēdis, multa ſunt a Iudicib obſeruanda. 671. lit. B.
Pęna arbitraria an vſque ad mortem extendi poſſit. eod. fol 671. nu. 4
Pęna legalis an ex cauſa poſſit moderari 664. nu. 1
Pœna legalis ex cauſa a iudice inferiori moderatur. 665. lit. A.
Pęna delicti ſi iure expreſſa non reperiatur, qua pęna tunc clericus ſit puniendus. 664. nu. 3
Pęna tex. in c. fęlicis de pęnis, lib. 6. an habeat locum contra illum, qui contumelioſa verba in Cardinalem protulit. 279. nu. 3
Pęna tex. in c. 2. de homicid. lib. 6. an in mandante occidi locum habeat morte non ſecuta. 460. nu. 6
Pęnis prohibetur extenſio. 390. nu. 3
Periurij crimen grauiſſimū eſt. 433. lit. ā.
Periurus clericus ab officio, & beneficio deponendus eſt. 432. nu. 1

Periurus clericus an sit ipso iure beneficio priuatus, vel priuandus. ibid. nu. 3. & 434 lit.C.
Periurus an is censeatur, qui promissionem fide confirmata, non adimpleuit. 437.nu. 2
Periurus an pendente accusatione, possit beneficio renunciare. 434.lit. C.
Periurium sine dolo cõmissũ, ordinaria criminis pœna non punitur. ibid. eod.
Periuriũ nec ordinaria pœna punitur, propter difficultatem adimplendi iuramentum. 435 ead.lit.C
Periurus laicus a iudice Ecclesiastico punitur. ibid. eod.lit.C.
Periuro beneficij coliatio facta, an sit nulla ipso iure. ibid lit.D.
Periurus ordinaria criminis pœna non punitur, quãdo per inquisitionem proceditur. 439.lit.A.
Piscatio clericis interdicta non est. 289.lit A.
Piscatione clerici vti nó possunt, tpibus Regijs Hispanię constitutionib. prohibitis. ibi. ea. lit. A. pag. seq.
Prælatus qui compertum habet quod clericus concubinarius efficeretur deterior, si præcisè compelleretur dimittere concubinam, poterit sine peccato ad tempus tolerare. 353. num. 4
Prima tonsura an vnius testis testimonio probetur. 259. in fine nu. 17.
Proxeneta illicitorum cõtractuum clericus qua pœna puniatur. 240 nu. 1
Publicani gabellas a clericis indebite exigẽtes, qua pœna puniant. 299. verſ. Si in
Purgatio canonica accusatore apparente, indici non debet. 675 nu. 1
Purgatio Canonica iudicis arbitrio relicta est. ibi. n. 3
Purgatio Canonica quib. modis, & qua forma facienda est. ibid. nu. 4. & seq.
Purgat⁹ semel de aliquo crimine, vtrũ de eod. possit postea accusari 676. n 11.
Purgatio canonica quãdo indicenda est multa a Iudicibus Ecclesiast. sunt præcauenda 677 nu. 13
Purgatio canonica, antiquit⁹ summi fuit honoris summæ vtilitatis. 678. in Ann.
Purgatione Canonica ad remouẽdũ scãdalũ, multi Sũmi Pontifices de grauissimis criminib. infamati vsi fuerunt. ibi. in ead. annot.
Purgatione Canonica deficiens, punitur vt conuictus. 679. nu. 1
Purgatione Canonica si clericus defecerit & traditus fuerit curiæ sæculari, pœna

na ordinaria puniri nõ debet. 680. nu. 4 & fol. seq.
Purgatio canonica in vsu nõ est vel raro ea vtendum. 681. n. 5. & fol. 678. i Ann.
Puteus vulgariter dictus de Santorcaz an olim fuerit carcer clericorum Diœcesis Toletanæ. 639. lit. C.

Q.

QVando de domicilio fit mentio, de habitationis domicilio intelligitur 32. nu. 2
Qua pœna plectatur clericus negociator, & alienæ rei conductor. 223. nu. 1
Quæsita a clericis ex illicita negociatione in vsus pauperũ sũt erogãda. 224. n. 2
Quæsita ex illicita venatione, in animæ iudicio restituenda non sunt 291 lit. A
Quæ crimina digna sunt depositione, iudicis arbitrio relinquitur. 522. n. 3. c. 2.
Qui solennem egerit pœnitentiam irregularis est. 106. nu. 1

R

RAptores bonorum Ecclesiarum quibus pœnis puniantur 491. n. 1. & seq.
Raptores mulierum matrimonij causa ipso iure excõmunicati sunt. 349 lit. A.
Raptores clerici mulierum, causa matrimonij, ex cõc. Trid. decreto, de proprio gradu sunt deijciendi. ibi. ead. lit. A. paulo ante.
Rebaptizatus non põt ad Ecclesiasticos ordines promoueri. 48. nu. 1
Rebaptizatus ordinatus qua pœna puniendus sit. 49. num. 2
Rebaptizatus non solum a principio irregularitatem contrahit, sed si postea sciens ratam habuerit. 50. litera B.
Rebaptizatus metu cadenti in constãtem virum an sit irregularis ibi. ead lit B.
Rebaptizatus ea cõditione, si est baptizatus &c. quando ab irregularitate sit immunis. 51. eod. lit B.
Rebaptizatus iusta ignorantia, irregularis nõ est, nec rebaptizans 53. lit. C.
Receptores curiarum Ecclesiasticarum, vt in plurimũ mali, & longe a tribunalibus repellendi sunt. fol. 5. litera B.
Receptorib. ab Ecclesiasticis tribunalib. expulsis, saluberrimum traditur consilium, quo dicta tribunalia probe, & integerrime gubernentur. fol. 6. in princ.
Religio societatis Iesu laudatur. 366.
Residentia personalis in omnib. beneficijs desideratur 191. nu. 1 cum seq.
Residentia hodie ex nouissimo Concilio Trident. &

ex Romanorum Pontificum decretis in beneficijs omnibus curam habentibus animarum, ſub multarum pœnarum impoſitione deſideratur 192. a

A reſidentia perſonali parochus excuſatur per duos menſes, ex cauſa quæ ſibi iuſta videatur, nec ordinarij licentia requiritur 194 in fine.

A reſidentia parochus 24. caſib. excuſatur 195. in prin.

A reſidentia excuſat prælectio vel profeſſio Theologiæ ibidem.

A reſidentia excuſat ſacrorũ Canonum profeſſio. ibid. verſ. Idemque cẽſendum.

A reſidentia non excuſat cæterarum ſcientiarum profeſſio, niſi proprij Epiſcopi licentia acceſſerit. ibid. pag ead.

A reſidentia excuſat iuſſus Rom. Pont. quando aliquẽ coram ſe cõparere iubet. ibid in fi. & pag. ſeq.

A reſidentia excuſat Epiſcopi obſequiũ quo ad duos canonicos 195. verſ. Secũdus caſus.

A reſidentia non excuſantur ſcriptores Bullarum, vel procuratores Romanę curiæ 196. verſ. Ex quo ſeqr.

A reſidentia excuſat abſentia quæ cõtingit gratia cõgregationis generalis concilij. ibid. ead. pagina.

A reſidentia aduerſa valetudo excuſat. verſ. Quintus caſus. ibid.

A reſidentia neceſſitas Eccleſiæ excuſat 197. in prin.

A reſidẽtia graues inimicitiæ excuſant. ibid.

Reus qua forma a Iudice de crimine ſit interrogandus 578. littera A.

Reus an teneat delictũ cõfiteri iudici iterrogãti 580

Reus non poteſt abſolui a ſacerdote niſi animo conceperit iudici veritatem patefacere 582

Reus ſi iudici interroganti non reſpondet, quid hoc caſu Iudex facere debeat 583. in princ.

Reus ſtatim & ſine mora cõfiteri tenetur. verſ. Quinto aſſeuerandum.

Reus de crimine conuictus licet iniuſte torqueatur, crimen tamen cõfiteri tenetur. ibid.

Reus iuxta mentem Iudicis interrogantis reſpondere debet, & non captioſis verbis vti. ibid in fi.

Reus non tenetur Iudici reſpondere, quando exemptus eſt ab illi⁹ iuriſdictione quia clericus ſcholaris, aut indebite ab Eccleſia extractus 584

Reus vt poſſit a Iudice interrogari, quæ probatio criminis

minis contra eũ debet prę cedere. vers. Octauo quod dictum. ibid.
Reus in causa capitali an ex cusari possit a crimine cõ fitendo, quando de suo ho nore, & fama controuerti tur. ibid.
Reus de occulto crimine a Iudice non potest interro gari 585
Reus etiã in causis fidei de occulto crimine nõ inter rogatur nisi ex propria cõ fessione, ad hoc causam dederit 586
Reus si de facto fuerit a Iudi ce interrogatus non tene tur respondere 587
Reus in casu dubij an Iudici interroganti teneatur re spondere. ibid. & pag. seq.
Reus vt possit a Iudice ĩter rogari an indiciorum illi copia danda sit 588. lit. C.
Reus clericus si a crimine absoluitur, an possit in ex pensis condemnari 711. li tera A.

S

Sacramẽtum Eucharistię summa diligentia, & ve neratione custodiendum est 169. nu. 2
Sacramenta altaris, minime debent, nisi a ieiunis cele brari 152. num. 1
Sacramentum ordinis, inter dicti tempore, non potest celebrari 141. nu. 1
Sacramentum confirmatio nis bis suscipiens an sit ir regularis 51. lit. B.
Sacrilegij diffinitio 410. nu. 1
Sacrilegus clericus deponen dus est ibid. nu. 2
Sacrilegus laicus a iudice Ec clesiastico punitur, & qua pęna 411
Sacrilegus laicus a iudice sę culari punitur 412
Sacrilegus ad Ecclesiast ordi nes non põt ꝓmoueri 411
Sacrilegus immunitate Ec clesiæ non gaudet. ibid.
Sacrilegij causa laicus cleri ci percussor a iudice Ec clesiast. punitur, non vero quãdo iniuriosa verba tãtum protulit 414. in princ.
Sacrilegij in crimine vterq; Iudex procedit Eccleśia sticus nẽpe & sęcularis ad imponẽdas pęnas suo foro statutas, non obstante præ uentione, vel condẽnatio ne ab altero facta. ibi. i fi.
Sacrilegij in crimine casu su pra constituto, laicus Iu dex minime tenetur stare processui, ab Ecclesiasti cõ facto 412
Sacrilegij quatuor species cõ stituuntur 410. num. 3
Sacrilegus laicus an possit a Iudice Ecclesiast. capi, & i carcerem mitti 411
Sacerdos reuelans sacramen talẽ confessionem qua pœ na puniatur 496. nume. 2

Sacerdos sacramentalem cõ fessionem reuelat, quãdo asseuerat, aliquem habere peccatum aliquod, a quo ipse absoluere non potest 497.num.3.
Sacerdoti asseueranti, se habere licentiam reuelandi Sacramentalem confessionem an fides ei præstanda sit.ibid.num.4.
Sacerdoti reuelãti confessionem sacramentalem nulla fides præstanda est 501
Sacerdos si in testem producatur iurare potest se nihil scire, ex his quę sacramentali confessione nouit.ibid.in fin.
Sacerdos iubente superiore, patefacere tenetur id de quo interrogatur quando non solum nouit, in confessione sacramentali, sed alia via compertum habuit 502
Sacerdos non dicitur sacramentalem confessioné reuelare quando aliquem sacramẽtaliter absoluisse fatetur 503
Sacerdoti asseueranti aliquẽ a suis peccatis absoluisse an ei fides sit ꝑstanda 502
Schismaticus clericꝰ qua pę na puniatur 515
Schismæ diffinitio eiusque grauitas 516.in Annot.
Schismaticus nuncupatus Albornoz grauiter reprehenditur 328
Sententia absolutoria super denũciatis prolata utrum proficiat sicut prolata super accusatis 23. nu.8.
Seruus non potest sacris ordinibus insigniri 78. nu.1
Sigillum de alienis litteris remouens, pœna falsi punitur 488.littera A.
Simoniæ diffinitio remissiuè 425.nu.1.& 426
Simoniæ crimen mere Ecclesiast.est 428. lit. A.
Simoniæ crimen signis, & coniecturis probatur ibidem. litera B.
Simoniacus non recipit ordinis executionem ibi.lit.C
Simonia nec mẽtalis, nec cõuentionalis, si realis fuerit minimè priuationem inducit 429.literà D.
Simoniacus in ordine, & beneficio ipso iure excommunicatus est.ibi.ea.li.D
Simoniacus non est censendus, quo ad excommunicationem incurrendam, qui conducit, aut emit vicariã spiritualem iurisdictioné habentem 430
Simoniacus est qui aliquid pro ordinũ collatione recepit, etiam pro prima tõsura, pro litteris dimissorijs, testimonialibus, vel pro sigillo.ibid.
Simoniacus non est censendus, qui susceptis ordinibus

bus aliquid dat. ibidem.
Simonia licet committatur in emptione, vel venditione pensionis, non tamen hoc casu sententia excommunicationis incurrit. ibi.
Simoniæ crimen (quod confidentiæ appellant, grauissimum est, & quibus modis committatur. ibid. & ibi declarantur Bullæ Pij IIII. & V. de confidentia agentes.
Synodalis Salmantina constitutio interpretatur 325
Synodalis constitutio Toletana declaratur. ibidem. paulo ante.
Synodalis Toletana constitutio enucleatur 328. & 329
Sodomię crimen grauissimũ est 400. n. 1. & 401. 1 Add.
Sodomiæ criminis grauissimæ pœnæ diuersarũ gentium ibid. in Addit.
Sodomiæ crimen qua ratione mutum, & nefandũ Hispani iuste appellant 402
Sodomiæ criminis causa tẽpestates, & innumerę calamitates proueniunt ibid.
Sodomitæ quare filij diffidentiæ nuncupentur. ibi.
Sodomitæ omnes nocte sanctissima Natiuitatis Christi mortui sunt. ibid.
Sodomiæ crimen quando cõmittitur, Diabolus fugit, cum nec tam horrendum crimen cernere possit. ibi.
Sodomiæ causa matrimoniũ quo ad thorum separatur. ibid.
Sodomitis an sit aduocatus constituendus 403
Sodomiæ crimen omni tempore pœna vltimi supplicij punitum fuit. ibid.
Sodomitæ igni comburuntur 404
Sodomitæ bonis omnibus ipso iure priuantur ibid.
Sodomitæ an illis tãtum bonis per cõfiscationem priuentur, quę tempore commissi criminis obtinebãt, an etiam post delictũ quæsitis 405
Sodomiæ crimen cum hæresi conexionem habere videtur 404
Sodomiæ in crimine Inquisitores hæreticæ prauitatis iurisdictionem habent in Regno Aragonię, & Valentiæ 405
Sodomitæ an testamentum facere possint 406
Sodomita clericus antiquitus depositus in monasteriũ detrudebatur 400. n. 2
Sodomita clericus ex noua Pij V. cõstitutione, sæcul. curiæ traditur 408. lit. C.
Sodomita occultus, & etiam peracta pœnitẽtia, suspensus est ab ordinis executione, & interim celebrãs efficitur irregularis 407
Sodomita non dicitur quis, quo

quo ad criminis ordinariã pœnam, ex extraordinaria pollutione, ſed ex illa tantum, quę eſt contra naturam 410
Sodomita laicus a iudice Eccleſiaſt. punitur 408
Sortilegi qui proprie dicantur 492. nu 1.
Sortilegus clericus qua pœna puniatur ibid. nu. 2.
Sortilegus laicus a iudice Eccleſiaſt. punitur, & qua pę na 494 & ſeq. lit B.
Sortilegi, & diuinatores, acriter confutantur 493. lit A
Statutum Toletanę vrbis ab increpatione Mõtalui Hiſpani defenditur 102. n. 18
Statutum ſanctiſſimæ Eccleſiæ Toletanæ latiſſime defenditur, contra Henri. Maur Franciſcanũ 103. 19
Statutum item ſanctiſſimæ Genenſis Eccleſiæ defenditur 104
Statutum ſæculariũ puniens dãna illata in prædijs clericorum, animalia vtrum comprehendat 234
Statuto laicorum ſanciri poteſt, quod vermes vel locuſtæ a prædijs clericorum ſuis expenſis expellantur.
Statutum prohibens ne extra territorium vinum deferatur, vtrum clericos cõprehendat 232
Stupri germana diffinitio 379. nu. 1.
Stuprans virginem qua pœna puniatur. ibid. nu 2
Stuprans virginem uoluntariam, vtrum aliqua pœna puniendus ſit 380. nu. 4.
Stuprans virginem voluntariam an in animæ iudicio aliquid ſatisfacere teneatur 381 nume. 5. & latius. fol. 386. littera C.
Stupratæ virginis cõſenſus, ſtupratorem non liberat a dotis præſtatione quando ipſa ſub parentis, tutoris, vel curatoris poteſtate conſtituta eſt. ibid.
Stuprans virginem conſentientẽ, importunis tamen precibus, dotem præſtare tenetur 380
Stuprator virginis voluntariæ, reſarcire damnum tenetur quando ipſe ſtuprũ publicauit. ibid.
Stupri damnum reſarciẽdũ eſt, ſi de eo in proceſſu cõſtat, & ſtuprator condemnari debet licet a parte non fuerit petitum 385.
Stuprator qui allegat mulierem antea corruptam fuiſſe, pbare debet, quia puella virgo ſemper præſumitur, ibid.
Stuprator qualem dotẽ conſtituere teneatur 388
Stuprator non tenetur integram dotem conſtituere, ſed damnum illatum reſarcire 389

Stuprum à clerico cómissum cum virgine immatura, ordinaria criminis pœna non punitur. 384
Stuprũ an cũ vidua honestè viuẽte committatur ibid.
Suspensus propter crimen, si de facto celebrat irregularis est. 119. in fine, & pag. seq num. 3
Suspensus ab officio, non cẽsetur à beneficio suspensus. 603. num. 3
Suspensus à iure si de facto celebrat, efficitur irregularis ibid. num. 4
Suspẽsio alia temporalis, alia perpetua. ibid. num. 5. 1
Suspensus propter peccatũ, celebrans non contrahit irregularitatẽ. 605 lit. D.

T,

TAbellionũ animus corruptus punitionem delictorum impedit. 4 nu. 2.
Tabellionum imperitia destruit mũdũ, & multorum cõscientias in magnum discrimen conijcit ibi. lib 8.
Tabelliões seu notarij periti, vel in offo delinquẽtes priuãdi sũt, vel ad tps ab offo remouẽdi 5 ea lit. B
Tabelliones seu notarij Apostolici nisi præuiso examine ordinarij non possunt in Archiepiscopatu Toletano officium suum exercere ibid. ead. litt B.
Tabellionum seu notariorũ officium, an vile sit iudicãdum. 243. in fine, nu. 1.
Tixonatus officium clerici possũt exercere. 244. eo. nu. 1. & quando possunt exercere idipsum. ibid.
Tabellionatus officium clerici exercentes suis beneficijs priuandi sunt. 243. numero 1
Tabellionatus officiũ clerici beneficiati in minoribus ordinibus constituti exercere phibentur. 244. nu. 2
Tabellio si ad clericatũ promoueatur licet non possit nouas rogationes (quas appellant) recipere, vetera tamen instrumẽta perficere potest ibid. num. 3
Tabellio siue notarius q pœna falsi ab Episcopo fuit cõdemnatus, & postea per eum restituatur, an instrumẽta ab eo cõfecta firmitatem obtineant ibi nu. 5.
Tabellionis seu notarij officiũ Romæ in publicis Ecclesiasticis tribunalib. clerici in sacris ordinibus constituti possunt exercere. 244. lit. C.
Tabernarũ ingressus clericis phibitus est, nisi causa peregrinationis. 246. nu. 3
Taurorũ agitationib. clerici nõ possũt itereſſe. 313. n. 3
Taurorũ agitationibus si clerici intefuerint grauiter peccant. 515

Taurorum agitationib.ſi clerici interfuerint, arbitraria pœna ordinari puniendi ſunt. ibid.

Taurorum agitatio an abſq; crimine hat 313. lit. A.

Teſtis falſus grauiſſimum crimen committit. 436. in fi. littera A.

Teſtis falſus in Hiſpaniarum regnis talionis pœna punitur 436. numer. 1. Et quomodo falſitas ſine dolo cõmiſſa puniatur 438. verſ. Tertio ab hac.

Teſtis falſus in ſacris inquiſitionis tribunalibus talionis pœna non punit 439. littera a.

Teſtis falſus in Romanæ inquiſitionis generali prætorio qua pœna puniat 440 verſ. In Romana quidem.

Teſtis falſus ordinaria criminis pœna non punitur, quando falſitas nociua nõ eſt 437. verſ. Excuſabitur Ordinis.

Teſtis qui circa accidentalia cauſæ falſum commiſit pœna ordinaria non punitur. ibid. in fi pag.

Teſtis falſus non punitur ordinaria pœna, quando falſitas ſine dolo commiſſa eſt 438

Teſtis falſus ſimiliter nõ punitur pœna ordinaria, quãdo per inquiſitionem proceditur 439

Teſtis falſus qui coram Iudice Eccleſiaſtico falſum depoſuit, ab ipſo punit 441. & fol. ſeq.

Teſtis non poteſt eſſe clericus in cauſis criminalib. coram Iudice ſæculari ét proteſtatione interueniéte, ne ad pœnam mortis, vel membri mutilationẽ procedatur 470. nu. 21.

Teſtis clericus eſſe nõ poteſt in cauſis criminalibus coram Iudice ſæculari, quãuis pœna mortis, vel membri mutilationis non ſequatur. ibid. verſ. Si autẽ.

Teſtis clericus eſſe poteſt in criminalib. cauſis, ad probandam rei innocentiam 471. nu. 22.

Teſtis clericus in criminalibus cauſis eſſe non poteſt etiam in fauorem rei abſque Iudicis Eccleſiaſtici licentia. ibid. nu. 23. verſi. Sed ad hoc.

Teſtis clericus abſque aliqua licentia in criminalib. cauſis coram iudice Eccleſiaſtico eſſe poteſt. ibid. verſ. Deinde nec.

Teſtis clericus vel regularis, qui de facto teſtimonium protulit in cauſis criminalib. quãuis puniendus ſit, eius tamen teſtimonium non vitiatur 472. nu. 25

Teſtis laicus contra clericũ eſſe non poteſt in criminali-

nalibus 593.nume. 1
Teſtes duo an in crimine hæreſis ſufficiant 596. lit. D.
Teſtes in crimine hæreſis nó publicantur 597
Teſtis corpore vitiatus contra clericum in criminali cauſa eſſe non poteſt 594 nume.4.
Teſtes in grauiſſimis criminibus ſi vertitur timor publicationis,an debeant publicari 598
Teſtes publicandi ſunt poſt receptam rei cófeſſionem non ante & quare 589
Teſtes de auditu,vel de alijs indicijs deponentib.in antiquis circa generis labem probant 104.nu.20.
Teſtes de qualitate generis pro militari dignitate conſequéda, vel collegiorum ingreſſu deponentes, publicandi non ſunt, ibid.21
Titulus neceſſarius eſt ad ſacrorum Ordinum ſuſceptionem 68.nu. 1.
Titulus legitimus nó oritur ex eo beneficio, quod tenue eſt, nec ſufficit ad humanæ uitæ ſuſtentationem 71.nu.4.
Titul⁹ minime deſideratur, quando quis ad minores ordines promouetur 71.5
Titulus præsés ad ſacros Ordines neceſſarius eſt, nec ſufficit qui in futurum ſperatur 72.nu.6.
Titulus coadiutoriæ,an ſit legitimus, ibid.nu.7.
Titulus legitimus cenſendus non eſt qui procedit ex vicaria temporali,vel ex beneficio Manuali.ibi. nu.8. & pag.ſeq.
Titulus an legitimus iudicādus ſit, qui procedit ex capellania 73. nu.9.
Titulum legitimum habere dicitur, qui præſtimoniū obtinet 74.nu. 10.
Titulum an is dicatur habere qui péſionem obtinet, ibid.nu.11.
Titulo ficto qui ordinatur, qua pœna puniatur 75.12
Tituli remiſſio poſt ſacros ſuſceptos ordines, nullo pacto ante ordinationem facto, nec irregularitaté, nec ſuſpenſionem inducit.ibid.nu.13.
Titulus patrimonij an priuilegia bonorum Eccleſiæ obtineat,ibi.nu.14.
Titulum Doctoratus oſtendens,in cæteris, præſumitur inſignitus 112.lit.A.
Toletana ciuitas quondam Regia nuncupabatur 103. nume.18.
Tonſura clericorū antiquiſſima eſt in Dei Eccleſia contra impios hæreticos oſtenditur 342
Tonſura maiori Epiſcopi, & Religioſi quā clerici vtuntur,& quæ ſit ratio 343

Tondere capillos ſemper ab illis receptum fuit, qui ſe Deo conſecrarunt 344
Tonſura clericorum, quam ſignificationē habeat 342 verſ. Tum quia clerici.
Tondere comam, & barbam radere Deus Opt. Max. Leuit c 19. prohibuit, & quæ fuerit ratio 343
Tonſuram apertam deferre non tenētur clerici ea ini tiati quæ prima dicitur, qui priuilegijs clericorum non gaudent 344
Tonſuram clericalem ſi cleri ci non geſtauerint morta liter peccant 341.nu. 1
Torqueri clericus an poſſit 568 nume. 1
Torqueri clericus poteſt, quāuis nulla infamia præceſſerit 575. litera A.
Tortura an poſſit imponi ex ſola confeſſione extraiudi ciali 568.nu. 2
Tortura in ſecunda inſtantia peti poteſt 571.nu. 5
Torqueri an is poſſit, qui va cillat in teſtimonio 572. num. 9
Torturę modus ſi excedatur, ad quid iudex teneatur 574. num. 10
Tortura clericorum non debet eſſe tam ſeua ſicut laicorum 571.num. 6
Torqueri per laicum an poſſit clericus ſui Prelati iuſſu.nu.7.ibid.
Tortura quando contra cleri cum imponitur, an prius debeat degradari 570. numero 4

V

V. Agabundus quis dicatur 33.lit.D.
Vagabundus an ſit remittendus ad locum commiſſi criminis, ibid & ſeq. eadē littera D.
Venatio clericis interdicta eſt 286. num. 1
Venatio ſanitatis, vel recreationis cauſa, an clericis liceat 288 nu. 6
Venatio adeo clericis interdicta eſt, quod in contrarium conſuetudo introduci non poteſt, ibidem. numero 5
Venatio an permittatur clericis in minoribus ordinibus conſtitutis 286. numero 3
Venatio an licita ſit Epiſcopis 289. lit. A.
Venatio interdicta eſt clericis quibuſdam temporib. Regijs Hiſpaniæ conſtitutionibus prohibentib. eaſdem. ibid.
Venatio licet dictis temporibus clericis ſit interdicta, non tamen præcisè cō dēnari debent pœnis Regijs conſtitutionibus ſtabilitis 290. in fine.
Venationi operam dantes, quamuis clerici ſint, expoliari

liari possunt a iudicibus secularibus, & ipsorum ministris aut ibus, canibus, & alijs instrumentis prohibitis 291. in princ.
Venatione illicita quę acquisita sunt, in animę iudicio non sunt restituenda. ibid.
Veneno qui occidit, dicitur proditorie occidere 450. nume. 1
Venenum qui emit ad occidendum, sed pœnituit, extraordinaria criminis pęna puniędus est 451. lit. B.
Venenum qui alicui dedit, vt eũ interficeret, sed adhibitis medicamẽtis mortem effugit pęna mortis ordinaria punitur. ibi eo. fol. 451.
Veneficij criminis grauitas 450. nu. 3
Venehcus clericus, qua pœna puniatur 449. nu. 1
Veneno sceleratissime, nempè Eucharistia intoxicata, Imperator Robertus vtriusque Siciliæ Rex fuit interfectus 452. lit. D.
Vestis virgata, & partita quæ dicatur 338. nu. 1
Veste virgata, & partita si clericus vsus fuerit, eo ipso suspensus est. ibid nu. 2
Veste prohibita vtens si clericus fuerit suspensus est, ibid. eo. nu. 2
Veste prohibita vtens, secrete tamen a pœna immunis redditur 339. nu. 3
Veste prohibita vtens paupertatis causa similiter excusatur. ibid. nu. 4
Vestes quæ clericis sunt interdictę explicãtur ex Cõcil. Constant. ibid nu. 5
Vestes honestæ & vere clericales, quæ dicantur 340. littera A.
Vestes clericales non deferens qua pęna ex Concil. Trident. puniatur. ibidem. in fi. pag.
Vestes sacræ singulis diuinis ministerijs signatæ, ad diuina munera celebranda antiquissimæ sunt in Dei Ecclesia 158. lit. A.
Vestales virgines libidini vacantes, quibus pœnis plectebantur 374. in Annot.
Vicarius generalis Episcopi an possit dispẽsare, ut monitionib. non factis, matrimonium celebretur 333.
Vicarij generales Episcoporum qualiter in degradatione clericorum procedũt quaue solẽnitate vtantur fol. 9. num. 7
Vicarij generalis iurisdictio Episcopi radijs illustratur 334. in fine.
Vicarius generalis Episcopi ordinarius dicitur. ibidem.
Vicarij generalis tribunal, & Episcopi vnum est. ibid. circa finem.

Vicarius generalis Episcopi. in quo differat ab officiali. 6 num. 6
Vicarius generalis Episcopi corrigere & punire crimina potest, fol 7 nu. eo. 1
Vicarius generalis Episcopi an ea expedire possit, q̃ Concilio Tridentino arbitrio ordinarij relicta sunt. 333. in fine.
Virgo puella semper præsumitur, nisi contrarium probetur. 385. in fi.
Virginum consecratio solis festis faciẽda est. 123. vers. Virginum etiam.
Vsurarius clericus ab officio, & beneficio suspendendus est. 416. nu. 2
Vsurarius est infamis. ibidẽ num. 1
Vsurarius non potest eligi, nec præsentari ad Ecclesiasticum beneficium 417. litera A.
Vsurarum crimen a iudice Ecclesiastico inter laicos punitur. 418. lit. C.
Vsurarum crimen vel consuetudo fœnerandi, an testib. singularibus probetur. 419
Vsurarius manifestus quis dicatur. 420. nu. 2
Vsurariorum manifestorum oblationes recipiendæ nõ sunt, neque ecclesiasticæ sepulturæ tradendi, 419. num. 1
Vsurarium crimen an conti neatur in contractib. quos Mohatras Hispani appellant, vt inter laicos a iudice Ecclesiastico possit puniri. 418
Vsufructus an in generali bonorum confiscatione comprehendatur. 612

Z,

ZAbarellę opinio quædam explicatur. 569. num. 3

Finis Indicis.

PRACTICA CRIMINALIS CANONICA

In foro Ecclesiastico consueta.

Denunciatio. Cap. Primum.

ORAM vobis Domino N. Officiali, ac Vicario generali, ego N. presbyter promotor seu fiscalis curiæ vestræ, denuncio q̃ Colubo rius & Serpelion diœcesis huius originarij, in ea domicilium habentes & beneficia, gra uia, & plura perpetrarunt facinora. Cum. n. laici essent, sine ordinibus ministrare, ac celebrare sunt ausi. Tandem verò excommunicati, illegitimi, rebaptizati, bigami, serui sine dominorum suorum licentia, & illiterati, & post peractam pœnitentiam solennem, per saltum, furtiuè, extra tempora, & ante ætatẽ debitam, & ab alieno Episcopo, ac simoniaco, excommunicatoq;, hæretico, & a collatione ordinum suspenso, & qui episcopatui renunciauerat, ad sacros ordines sunt promoti, ac suspensionis, excommunicationis, ac interdicti censura nodati, non ieiuni, ac in die sępius, & sine aqua & igne, vel in pane fermẽtato, & calice ligneo, & super altar: non consecrato, ac in priuatis locis, sine licentia Episc celebrarũt, missamq; pro requie defunctorum promulgatam, pro viuis celebrarunt hominibus vt illi mortis incurrerent periculum, Eucharistiam ob ebrietatẽ ac voracitatem euomuerunt, ac ob negligentiam ipsorũ aliq̃d sanguinis stillauit in terra, & in altari, aliquoties insup

celebrando corpus & sanguinem Dñi non percipiebant super rebus aptis ad faciendum sortilegia, & ad illum effectum tantum vnam, vel plures missas scienter celebrarunt, adhibitis nefarijs precib & verbis superstitiosis, in cultodia Eucharistiæ desides. Commendatumq; sibi infirmū baptizare noluerunt: beneficia plura possident, quorū aliqua partes eorū nullo mediante possederūt, & in plurib. eorum intrusi sunt, viuis eorum possessoribus, & occasione lacè recognitionis, non requisita Episcopi audientia, ꝓfficia Ecclesiastica sibi præsumpserunt vendicare, & in nullo beneficiorum residēt, cumq; parochiales Ecclesias habeant, intra annū non fuerunt promoti. Officiū insuper diuinum, prout tenētur, non recitarunt: negociatores, ac alienæ rei conductores, proxenetæ illicitorum contractuum, laicorum ministri, ac in rebus eorū procuratores existentes, tabellionatus officium exercentes, ac leges & physicā audientes, villarum, curationes suscipientes, ac Principum & secularium virorū iusticiarij, contra Ecclesias, à quibus beneficia obtinent, aduocati, vel procuratores extiterunt. Iustituti hæredes rogati de restituendo hæreditatem incapaci, tacitam fidem dederunt. Calumniatores, maledici, venatores, ioculatores, goliardi, seu buffones. Carnificū seu macellariorum, aut tabernariorum officium publice & personaliter exercētes. Aleatores, ac bona Ecclesiæ dilapidantes: publicis spectaculis, ac clandestinis nuptijs interessientes, nuptias secundas benedicentes, virgatis ac partitis & aliis prohibitis vestibus publicè vtentes, ac comā nutrientes siue relaxantes, ebrij, fornicarij, concubinarij, ac matrimonium de facto contrahentes. Monialib. & spiritualibus filiabus se commiscentes: incestus, adulterij, ac criminis nefandi rei, sacrilegi, vsurarii à manifestis vsurariis oblationes recipientes, eosq; Ecclesiasticæ sepulturæ tradentes, fures, simoniaci, periuri, ac falsi testimonij rei, homicidę, venefici, parricidæ, & per assassinos alios iuterfici mandantes, truncationesq; membrorū ꝑ se facientes, seu indicantes, duellū alij spōte offerentes, seu oblatum susciꝑientes, naues ad pugnam gubernantes, & conflictū personaliter exercentes, alioſq; ad pugnā incitantes, violentiæq; illatores, literas ad alios directas aperientes, & aduersarijs ostendentes. Ecclesiasticos viros, vt sua resignēt beneficia, ac ne citati ad curiam accedant, capientes. Incendiarij,

diarij, ac raptorum & Ecclesiarum violatorum non satisfa-
cientium, sepulturis interessentes, eorumq; elecmosynas re-
cipientes, ac de eorum rapina participantes. Sortilegi, con-
sulentesq; auspices, incantatores, aruspices, augures, sortila-
gos, ac eos qui artem magicã profitentur, & peccatores, qui
sibi confessi fuerunt, signo, aut verbo, prodãtes, blasphemi,
apostatæ, schismatici, hæretici, ac hæreticis receptatoribus
defensoribus, & fautoribus eorum Ecclesiastica adhibentes
Sacramenta, ac eos Christianæ sepulturæ tradentes, & eorũ
elecmosynas ac oblationes recipientes. Falsarii, conspirato-
res, ac læsæ maiestatis rei, seq; de suis criminib. gloriantes.
Quare peto, præmissorum habita informationes summariæ
eos citari personaliter, aut capi, ab Ecclesijs, ad quas confu-
gerunt extrahi, incarcerari, tortura siue iuramento præmis-
sis interrogari: confessionib. propriis, aut testibus convictos
ab ingressu Ecclesiæ interdici, suspendi, beneficiis priuari,
ac bonorũ publicatione puniri, verberari, in exilia mitti, de-
poni, ac in arctum monasteriũ detrudi, in perpetuũ carcerẽ
dãnari, ac exigentibus culpis, aut datæ incorrigibilitatis de-
gradari, ac seculari curiæ tradi, poniue alijs pecuniarijs,
vel corporalib. Canonicis vel Synodalib. consuetudinarijs,
siue arbitrarijs puniri, aliquo lapsu temporis non obstante. Defi-
ciente verò legitima probatione, ob vulgatam infamiã, gra-
ue scandalum, vehementem suspicionem ex testium dictis
obortam illis purgationẽ indici, in qua si defecerint, vti con-
uictos puniri. Si verò capi non potuerint, absentes eos pœ-
nis damnari cõdignis. Pro quibus omnibus, ac in necessariis
eorũ, vestrũ imploro Officiũ, ac expensas protector, & pro-

CORAM VOBIS DOMINO *Cap.* II.

1 *Denunciationes coram iudice fieri expedit.*
2 *Tabellionum corruptus animus dandarum correctionem impedit.*

QVoties enim ad expugnãdam Ecclesiasticam Remp. 1
facinorosis clericis alicuius eorum flagitiũ [2] nunciã e
dũ est, decet vt id in pſenia iudicis fiat, sic n & iu-
dex, ipse perpendere poterit, quæ sit pſonæ qualitas, contra
quam denunciatio fit, quæ insuper delicti species ac gravi-
tas, vt iuxta illam, quæ futura sunt, ordinet, ac percipiat, in-

zelligatque, quo animi motu, quave certitudine delicti fiscalis suus, aut quivis alius denunciaturus accedit: & an etiam negocium id, de quo agitur, notario qui tunc se illi offert, tutò committi valeat. Non enim in criminalibus causis minima cura iudicis debet esse personam notarij eligere, ac variare iuxta casuum, & negociorum occurrentiam, cùm præcipuè inter plures optio datur. Multum namq; impedit delictorum correctionem tabellionum animus corruptus precibus, aut precio, seu particulari quadam affectione, vnde sæpius causarum secreta reuelant, testes negligenter, & non vt decet, examinant, & iudices ipsos varijs persuasionibus, & fictionibus ad suæ prauæ intentionis tramitem inclinare satagũt, aut aptis importunitatibus oppugnãt, eorum insuper torpore, & segnicie (cùm a iudicibus seu fiscalibus in similibus copia, & reorum pauperum defensio). Oportebit etiam de omnibus curiæ tabellionibus diffidere; quando illos certioraturos male factorem de his, quæ geruntur, iudex probabiliter suspicatur, extraneumque quærere notarium, quo præsente denuncia fiat, & per quem summariè in formationis testes examinentur, ac mandatum capturæ subscribatur. Proderit propterea quod Iudice præsente denunciationes fiant contra reos: nam ex hoc ipse facilius illorum memoriam conseruabit, & melius rationem criminalium causarum, & status earum ab officialibus exiget, nec eis licebit, aliquorum prosequi causas, & reliquas pro arbitrio silentio præterire.

a

b

ANNOTATIO.

A *Vdicis fiat.* Vide multa lectu non indigna, de hac denunciatione quæ coram iudice faciẽda est, circa quam huius capitis argum. versatur scripta per Angel. in tract. maleficiorum verbo, *Nec non ad denun.* Bossi. in locupletissimo illo delictorum tract. tit. de denunciatione. pag. 101. Iuli. Clar. lib. 5. recep. senten. §. fi. q. 3. & 7.

B *Tabellionum animus corruptus.* Dolus equidem, & tabellionum imperitia, destruit mundum, & multorum conscientias in magno discrimine constituit, vt singulariter scribit Bald. cons. 6. in c. Viso test. lib. 2. Et ex notariorum imperitia plurima damna, & litium occasio oritur. Ita scribitur in sacro Conc. Trid. sess. 22. c. 10. de reformatione. Quapropter fuit ibi sancitum, & decretum est, Notarios imperitos, vel in officio delinque-

Contra Notarios.

Imquentes, priuandos, vel ad tempus suspendendos esse, ab Episcopo tanquam Apostolicæ sedis delegato. Ex quibus iu stissime defenditur decretū ab Illustrissimo Toletano Præsule factum: quo statutum est, quod nullus Notarius Apostolicus, fungatur munere suo, in hoc amplissimo Archiepiscopio, nisi prius examine approbatus fuerit ab ipso, vel ab iudicib. sui senatus, q̄ sp floret viris integerrimis, & oī laude dignissimis.

Et multa contra tabelliones, & Notarios tradit Ripa, in l. Centurio. nu. 83. ff. de vulg. Cagno. in l. si librarius. nu. 2. ff. de regu. iur. Neuiza. cons. 28. nu. 11. & 12. Ias. cons. 37. col. 2. lib. 4. Iacob. Menoch. cons. 38. nu. 138. vol. 1. & Anto. Tessara peculiari libello, cui titulum fecit de erroribus notariorum.

Nec minus quam notarij, impedire solent delictorum cō dignam punitionem, nonnulli receptores Ecclesiasticarum curiarum, qui sic iure optimo nuncupantur, cum receptores sint munerum, & delinquentium receptatores, nec non fabricatores iniquitatum: cānes sunt ferarum, & ciuium deuoratores. Qui muneribus & donis corrupti, facinorosos homines & publicos peccatores tuētur, & probos & bonis moribus imbutos, si nihil eis tribuunt, infamant, & persequuntur. Quod si crimē aliquod, antequam ad iudicis aures perueniat, ipsi nouerint, sæpenumero illius causam de plano indicant, & non sine plena manu. In reorum informationibus innumera crimina perpetrare solent: nam aliquando testes in suum fauorem deponentes, longe repellunt asseuerātes, illud omittendum esse, quousq; pro illis ferant testimoniū. Si verò nullam culpam inueniunt, vt salarium itineris reportent, ex capite in testium depositionib. asseuerant, scādalū, saltem ortū fuisse ex obiecto crimine, quali hoc alicuius foret momenti, non probata legitima causa scādali, præsertim apud optimos iudices, & Deū timentes. Inquirunt illi aliena crimina, cū ipsi grauissimis scelerib. irretiti sint. Quib. illud Salustij obiici potest. *Qui in alterum dicere paratus est, vitio carere debet.* Et vt egregiè cecinit ille.

Contra nonnullos receptores curiarū Ecclesiasticarum.

Tollere festucam, si vis de fratris oculo.
Quæ tua conturbat, lumina, tolle trabem.

Et Horatius.

Cum tua perniteas oculis mala, lippus inunctis.
Cur in amicorum vitijs tam cernis acutum?

Tempus equidē mihi deficeret, si sigillatim omnes ipsorum

um iniquitates recenserem. Conſeo Chriſtianæ reipublicæ vtiliſſimum fore, vt ritus hominibus ab Eccleſiaſticis tri bunalib. expulſis teſtes in criminalib. cauſis, præſertim, grauationibus, coram iudicibus examinarentur, quod iuri cõ ſonum eſt, l. apud eloquentiſſ. C. de fide inſtr. tradit latè Calagur. Epiſcop. reg. 757. vbi ipſe annotauit. Iacob. Menoch. in tract. de recup. poſſ. 11. remed. q. 28. nu. 356. & latiſſimè docti. Anend. de exequendis mand. Regum 2. par. c. 17. vbi regulas iſtam, cum vndecim limitationib. collitatis. Vel opòrteret, q. in ſingulis tribunalib. Eccleſiaſticis, vnus vel duo clerici viri probi, & integerrimi ad munus hoc, aſſignato competenti ſalario eligerentur, qui cũ aliis curiæ officialib. debito cum ſyndicarentur. Nec dictis malis medetur, ſi teſtium examen (prout nunc fit) priuatis locorum clericis cõmittatur: nam cum ex proprio munere hoc illis non incumbat, negligentiſſimè in his ſe gerunt, quia frequentiſſimè ipſis abſentib. & prorſus ignorantibus, teſtes ab receptoribus examinantur: nec iudice commiſſionis opus eſt, niſi ad ſolã ſubſcriptionem factæ informationis.

OFFICIALI, AC VICARIO GENERALI. *Cap. III.*

1 *Differentia ſit ne aliqua inter Officialem vel Vicarium.*
2 *Officialis vt corrigere, & punire crimina poſſit, poteſtas expreſſa ſibi eſt committenda.*
3 *Officialis ex generali mandato poteſt inquirere.*
4 *Compoſitio Officialis Epiſcopi, facta ſuper crimine, non Epiſcopo præiudicat.*
5 *Antiquo iure de diaconorum cauſis tres Epiſcopi cognoſcebant, de cauſis verò presbyterorum ſex.*
6 *Epiſcopi vel eorum officiales per ſe hodie de conſuetudine ac clericorum cauſis criminalibus cognoſcunt.*
7 *Solennitas, qua hodie ex Tridentino Concilio in clericorum degradatione obſeruanda eſt.*

1 HI duo termini Officialis, ac Vicar. inter ſe differũt, vt notat Guliel. in Clem. 1. de offi. vicar. quem refert Fed. de Sen. in cõſ. 302. inci. Reuerẽde pater dicitur in iure in col. fi. Nam quicquid poteſt officialis, poteſt & Vicarius, ſed non conuertitur: & Officialis non habet poteſtatem circa actus ſpirituales extra iudicialẽ, quia illud pertinet

pertinet ad Vicarium in spiritualibus, & Vicarius potest punire, & corrigere, non tamen Officialis. Qñ autem Epi- 1
scopus vnum solum Vicarium constituit, credit Feder. vbi supra, quod transit in eũ, quicquid transit in officialem, & quicquid transire potuit in Vicarium in spiritualibus. Ioã. And. tamen in addit. ad Spec. in rub. de officio Vicarij, dicit quod ista vocabula sunt Synonima, & sicdẽ est dicere Officialis, quod Vicarius, & quod dimittenda est ista diuersitas vocabulorũ consuetudinẽ patriæ, quem refert Barba. in Clem. & si principalis, de rescrip. in 1. col. qui dicit, quod ista opinio Ioan. Andr. videtur verior, & sic quod nulla sit differentia in effectu, sed solum in nomine, reiecta opinione Guiel. vbi supra, qui nititur facere differentiam inter ea, quæ sunt gratiæ, & iustitiæ & iurisdictionis voluntariæ, prout latius ipse refert. Præter alia autem, quæ in his, qui creandi 2
sunt Officiales adesse debent, tanquam quibs. totius diœcesis moderatio, ac regimen committendæ sunt, aut saltẽ committi solent (licet verius ij coadiutores, nõ verò excusatores Episcoporũ esse deberent) vt crimina corrigere & punire possint, pœnamq; depositionis infligere, non sufficit, quod sõlũ aliquis in Officialẽ creet, sed requiritur q; sibi expressè prædicta cõmittantur, vt sanxit Bonifacius huius nominis Pontifex VIII. in c. licet, de officio Vicarii lib. 6. Suffice- ret tamen iuxta gl. ibi, q; expressis aliquibus talibus ex requirentibus speciale mandatum, cætera sub generali ei cõmitterentur. Aduerto tñ quod talis officialis ex generali man- 3
dato posset inquirere, vt notant Io. Mona. Lapus, & Domin. contra Io. And. ibi, & vide notabile verbum in ista materia per Marian. in c. Qualiter. lo. 2. de accusa. q. 5. arti. 13. quod refert Felin. in cap. Non potest, de re iudic. in 4. col. vbi dicit, quod licet Vicarius Episcopi ex generali mandato non posset punire, tamen sicut potest inquirere, vt supra, ita posset inquisitum absoluere absq; alia relatione ad superiorẽ. & dicetur facta inquisitio & absolutio ex potestate ordinaria Vicarij, quæ non impeditur, per d. c. licet. quod dicit dictum peregrinum, & nunquam obliuiscendum. Et quamuis Rip. in l. qui condemnare in 3. col. nu. pen. ff. de re iud. refe- rat hanc conclusionem Marian. & Fel. & dicat q; ista decisio non sit vera, quia Vicarius non prohibetur condemnare criminosos fauore ipsorum delinquentium, sed defectu pote-

statis iurisdictionis. Vnde cũ Vicarius careat potestate, non
3 videt quomodo possit absoluere. Ego credo eorũ opinionẽ esse veram in terminis in quib. ipsi loquuntur, quia dicunt, ꝙ sicut permittitur Vicario facere inquisitionem ad effectũ remittendi culpabiles inquisitos ad Episcopum, sequendo decis. Rotæ 66. in nouis, ita si post inquisitionem inuenerit eos innocentes, potest absoluere. Nam in isto casu sententia absolutoria Vicarij non est à crimine, vnde non operatur exceptionem rei iudicatæ, ad quam pronunciandam necessaria esset iurisdictio, sed est solum absolutoria ab inquisitione per eum formata, ad quã sufficit eadem potestas, qua potuit inquisitionem formare, & eundem quẽ absoluit ad Episcopũ remittere, si fuerat inuentus culpabilis. Et isto modo non obstat regula negatiua. Quod qui non potest cõdẽnare, non potest absoluere: in qua ẽt vi fundari Ripa, dum
4 impugnat prædictos doctores An aũt qñ officialis Episcopi fecit impositionẽ pecuniariam super adulterio, posset præiudicare Epo, quo minus possit iterum cognoscere, & debita pœna Clericum criminosum punire? vide Paul. de Cast. cons. 368. notandũ in 1. vol. & si quisquã dubitanerit, cur tantorum ac tam grauium criminum cãs, corã solo officiali Epi-
5 scopi tractandas, ac ab eo definiendas proposuerim, cũ antiqua iura Agathensium & Carthaginensium conciliorum statuerint, diaconum a trib. Epis vicinis, presbyterum a sex, audiendos esse, vt hẽ in c. si quis tumidus. cum duobus. seq. 15. q. 7. præcipuè, cum illa tria capitula intellexerit Archid. ibi, in causa criminali, in qua proceditur ad depositionem, prout sunt in hac nostra denunciatione plura crimina depo-
6 sitione digna. Huic dubitationi satisfaciendo dicimus, ꝙ de consuetudine audiunt Episcopi per se, vel per Officiales suos causas criminales Clericorum suorum: vt notat Spec. tit. de accusatio. in §. Quarto loco: cuius meminerunt Ioã. And. & Do. Philip. in c. degradatio, de pœnis. lib. 6. Vnde solus Episcopus sine numero aliorum Episcoporũ potest Clericum verbaliter deponere, vt notant ibi, Dom. & Philip. in crimini. aũt illis, in quibus procedendũ est ad actualem degradationem, tunc adhibendus est numerus Eporum, de quo in dictis iuribus in examinatione & definitione cãæ, & ad pronunciandã illam verbalẽ depositionẽ, q̃ debet præcedere actualẽ degradationem, vt notãt Domi. & Phil. in d. c.

degrada.

degrada. & ſcribitur in lib. Pontif. fol. 203. col. 4. Hodie verò in Conc. Trid. in 3. ſeſſ. celebrata anno Dom. 1551. canone 4 ſtatutum eſt, quod liceat Epiſc. ſeu eius Vica. procedere in dictis crimi. etiam ſine requiſito numero Epiſcoporũ: ſubrogatis tamen loco eorum totidem Abbatibus vel perſonis in Eccleſiaſtica dignitate conſtitutis, prout habetur in decreto dicti concilij tenoris ſequentis: Epiſcopo per ſe, ſeu illius Vicarium in ſpiritualibus generalem, contra Clericum in ſacris etiam presbyteratus ordinibus conſtitutum etiam ad illius condemnationem, necnon verbalem depoſitionem, & per ſeipſum etiam ad actualem atque ſolemnem degradationem ab ipſis ordinibus & gradibus Eccleſiaſticis in caſibus, in quibus aliorum Epiſcorum præſentia, in numero a Canonibus definito requiritur, etiam abſq; illis procedere liceat, adhibitis tamen & in hoc ſibi aſſiſtentibus totidem Abbatibus vſum mitræ, & baculi ex priuilegio Apoſtolico habentibus, ſi in ciuitate aut diœceſi reperiri, & cómodè intereſſe poſſint. Alioquin alijs perſonis in Eccleſiaſtica dignitate conſtitutis, quæ ætate graues, ac iuris ſcientia commendabiles exiſtant. 7

ANNOTATIO.

ADde plura quæ de Officialis, nec non Vicarij generalis iuriſdictione, & poteſtate, ſcribit Abb. in cap. ſi quis contra, nu. 30. vbi Fel. & Doct. de foro comp Rot. deciſ. tit. de officio Vicarij in nou vbi ampliſſima additio Sylu. in ſumma in verbo Vicarius. q. 4. Pet. Rebuf. in pract. benefic. 1. par. tit. de Vicarijs Epiſcopo.

Punire & corrigere. Eſt ſanè peculiare munus Epiſcoporũ vel Vicariorum ſuorum generalium, ſubditorum crimina, & ſcelera punire, eorumq; vitia redarguere, & quod ab eis ſumme cauendum eſt, ne Clerici præſertim curam habentes animarum, criminoſi ſint, & inhoneſtam vitam agant, vel prauis & corruptis ſint moribus. vt in Concil. Trid. ſeſſ. 14 in proœ. de refor. & ſeſſ. 6. c. 3. de reform. Iure igitur generalis hæc delictorum denunciatio, coram Vicario generali proponitur, cum ipſe ex munere ſibi commiſſo punien di & corrigendi hæc crimina ampliſſimam iuriſdictionem & poteſtatem habeat. cap. licet. cap. irrefragabili, de officio ordinarij. cap. de perſona, 11. quæſt. 3. Conc Triden. ſeſſ. 24. cap. 20. A

cap. 20 de reform. vbi interdictum est Decanis, seu Archidiaconis, vel alijs inferioribus iudicibus, criminales causas etiam visitando iudicare. Quæ potestas & iurisdictio non solum eis competit aduersus clericos (quos seculares appellamus:) verum contra regulares, si extra claustrum vitam agentes delictum aliquod perpetrarint. Concil. Trid. sess. c. 3. de reform. nec iuuari possunt Clerici, ad effugiendam hanc ordinariam iurisdictionem, sub prætexto immunitatis, aut exemptionis, non obstantibus quibuscunque consuetudinibus, aut concordijs etiam iuramento confirmatis, vt in d. concil. sess. 14. c. 4. de refor. Imò ad defendendam suã iurisdictionem procedere possunt ordinarij contra eã turbantes & impedientes, etiam si fuerint exempti, vt egregiè scribit Innoc. in c. dilectus. de pœnis, quem sequitur Steph. Auster. in trac. de potest. secular. super Eccl. personas. n. 230. Ioan. Roias, Valentinus Inquisitor in tract. de hæreticis. 1. p. num. 55. cum sequenti, asseuerans, quòd cum ipse esset Episcopatus Pampilon. Vicarius generalis, ita in forensibus controuersijs obtinuit, contra Canonicos regulares illius Ecclesiæ & contra quosdam monachos diui Bern. Ipse quoq; hanc singularem sententiam receptam dicit contra moniales exemptas, quæ mulierem nuptam, intra claustra monasterij iniustè detinebant: & hac ratione, iustissimè iudex ordinarius contra ipsas censuris Ecclesiasticis processit: quousque mulier ipsa marito fuit restituta, idemque in similibus casibus erit obseruandum.

Nec possunt Clerici, aut laici, in criminibus mixti fori, fugere ab hac ordinaria Ecclesiastica iurisdictione, etiam si allegent se habere certos & peculiares iudices, per literas quas conseruatorias nuncupant) vt eos a molestijs & iniurijs defendant (vt moris est) dictæ nempè literæ, cum quibuscunque clausulis, aut decretis nullius momenti sunt. Cõcil. Trid. sess. 14. c. 5. de refor. Excipiuntur tamen generales Vniuersitates, seu Collegia Doctorum vel Scholasticorum vel regularia loca, aut hospitalia actu hospitalitatem obseruantia: quorum personæ suis priuilegijs & exemptionibus, circa iurisdictionem suorum iudicum conseruatorum, fruiminimè prohibentur.

C

Sed dubium egregium, & in praxi frequentissimum, nec alienum a nostro instituto se offert, vtrum dict. conseruato-

tes Vniuersitatum, vel religiosorum, aut piorum locorum, possint de omnibus causis, cuiuscunque conditionis cognoscere, & dubium facit Innocentij IIII. Pontificis Maximi constitutio, in c. 1. de offic. deleg. lib. 6. qua his iudicibus cõseruatoribus tantum concessum est, vt de manifestis iniurijs, & violentijs cognoscant, nec ad alia quæ iudicialem indaginem exigunt, suam possint extendere potestatem. Idē decretum est in c. fin. illo titulo. Quòd si præscriptam formā fuerint transgressi, eo ipso per annum suspensi sint. Imò & quod non vulgarem difficultatem habet, Regia, constitutio prima. tit. 8. lib. 1. ord. nou. definiit, minimè posse iudices conseruatores id transgredi, etiam si vberior potestas & iurisdictio in rescripto concessa fuerit: quòd si ad vnguem nõ seruauerint, pœna amissionis naturalitatis horum regnorum puniuntur.

Verius tamen videtur, non esse prædictis iudicibus prohibitum, de alijs causis, vltra violentias & manifestas iniurias cognoscere: si in literis Apostolicis illis fuerit indultū, quod ex eo manifestè patet: Quia Summus Ecclesiæ Præsul causas ad Ecclesiastica tribunalia spectantes, auocare potest, & alteri terminandas committere. vt in c. nostram. de appel. c. pastoralis. §. præterea. de offi. deleg. c. Ecclesia, in 2. in verbo: *Nos quidquid.* vt lite pend. Concil. Triden. sess. 24. c. 20. de reform. conducit tex in l. iudicium soluitur. ff. de iudi. tradit vltra alios latissimè D. Couarr. in pract. q. c. 9. Et istorum iudicum potestas a literarum facultate dependet. cap. recepimus. §. porro. de priuileg.

Nec refragatur tex. in c. 1. quia loquitur quando conseruatorum potestas est limitata: Secus vero si ampla tribuatur iurisdictio, quia tunc impunè ea vti possunt. Quapropter illius tex. decisio, fere hodie inutilis est, cum ampliori forma recepta sit, vt scribit Ioan. And. ibi in casus positione, & ibi etiam Archid. & Domi. idem Domin. in d. cap. fi. §. conseruatores. Petrus Rebuff. in l. 48. in fine. ff. de verbo. signification. *Regia cõstitutiones 1. & 5. titu. 3. li. 1. ord. noui explicantur.*

Nec minus aduersatur præcitata Regia lex prima, dispõnens, non esse alicuius valoris iurisdictio, quæ contra dicta prohibitionem concessa fuerit. Quia interpretanda est in casu d. c. 1. cum quo concordat: vel quando talis concessio tenderet in præiudicium Regiæ & secularis iurisdictionis:

non

non verò quando ea iurisdictio daretur tantum inter Ecclesiasticas personas, quarum causæ coram iudicibus Ecclesiasticis sunt tractandæ, vt in c. si diligenti de foro comp. cum aliis Regia lex. 57. tit. 6. par. 1. Vel si causa esset Ecclesiastica, vt in Cle. 2. de iudi. l. 56. titu. 6. eadem par. 1. His nempe casibus, Pontifex Summus liberam potestatē & iurisdictionem obtinet, nec Regia potestate potest impediri, c. nouit. de iudi. l. 5. lit. 3. lib. 1. ordin. noui. & quòd ille sit verus, & germanus intellectus d. legis, ex verbis ipsius colliges: cùm dicit: *Los conseruadores dados, y diputados por nuestro muy Santo Padre, no sean osados de perturbar la nuestra iurisdicion seglar, ni se entremetan a conocer si proceder, &c.* Intelligenda quidem lex est inter laicos & exceptio, quæ statim sequitur ibi *Salua de injurias y offensas manifestas, y notorias, que suelen ser hechas à las yglesias, y monasterios, y personas Ecclesiasticas.* Interpretanda est respectu laicorum.

Vnde ex illa lege singulariter colligo, iudices conseruatores religiosorum, vel mendicantium, posse non solùm contra Clericos, stante dicto decreto Concilij Trid. procedere; sed contra laicos, pro manifestis iniurijs, vel violentijs personis Ecclesiasticis illatis, quamuis rei sint, quia minimè ex hoc defraudatur Regia iurisdictio, cum talia crimina mixti sint fori. cap. cùm sit generale. de foro compet. l. 58. tit. 6. p. 1. l. 4. tit. 18. ead. par. & cum dicta Regia lex. 5. titu. 3. lib. 1. ord. loquatur de laicis, in illis regulam constituat, exceptio qua permittitur conseruatoribus, de manifestis iniuriis, & violentiis cognoscere, contra laicos dubio procùl intelligenda est, cum exceptio semper ex regula profluat. l. nam quod liquide. §. fin. ff. de penu. legat. & huic interpretationi non vulgariter suffragatur l. 2. tit. 8. lib. 1. ord. nou. dicens; *Iuezes Ecclesiasticos assi conseruadores, como otros qualesquier, no sean osados de exceder los terminos del poderio, que los derechos les dan en sus jurisdiciones: y si excedieren lo que los derechos disponen, y en la nuestra jurisdicion Real se entremetieren, y la atentaren usurpar, y entre legos, sobre causas profanas, &c.* Non certè inter Clericos, nec circa causas Ecclesiasticas lex illa aliquid diffiniuit.

Et nota, q. tunc dicetur manifesta iniuria, & violentia inferri, vt pateat aditus iudicibus conseruatoribus contra laicos procedendi, quando monasterium vel religiosi sua pos-

fessione perturbantur, aut eorum priuilegia, exemptiones, & immunitates uiolantur. c. cum sit generale, de foro cõpe. q̃ in qualibet oppressione locum obtinet. in cap. si clericus. eod. tit. Abb. & Doctores, in d. c. cum sit generale. vbi Socin. nu. 18. Lap. alleg. 58. & 72. & est optimus tex. in cap. conquestus. de foro compe. vbi iudicibus Ecclesiast. permittitur laicos cõpellere, ut pro iniuriis & damnis Ecclesiæ illatis competenter satisfaciant, & conducit tex. quem ibi ad hoc not. Barb. in c. licet de pœnis, in verbo, *Exigunt*. Quia exigere est ab inuito extorquere. l. lex fideicommiss. ff. de leg. 3. & est hodie egregia decisio Concil. Trid. sess. 22. cap. 11. de reform. & in propriis terminis huius propositæ controuersiæ tenet Io. Lup. Hispanus vir magni nominis in rep. cap. per vestras. de dona. inter vir. & vxo. § sed pulchra dubitatio. nu. 3. fol. magno. 181. Et ita non semel iudicatum vidi, maxime hoc anno 1583. in fauorem religiosissimi, totoque orbe celebratissimi Collegij Societatis Iesu, huius Complutensis populi. Nam cùm quidam ciues oppidi de *Loranca*, vim dicto Collegio in quibusdã suis prædijs fatulissent, meo consilio querela huius oppressionis, & violentiæ, proposita fuit coram Vicario generali huius Complutensis curiæ, tanquam iudice conseruatore, & licet rei personaliter citati, declinatoriam fori exceptionem proposuerint, causa ad Regiam Pintianam curiam fuit delata, declaratum in ea fuit, nullã unquam à iudice conseruatore illatam fuisse, & causa ei remissa fuit.

Hæc de conseruatoribus mendicantiũ ordinum, piorumq; locorũ conseruatores vero Salmanticensis, Pintianæ, & Cõplutẽsis Academiæ, indistincte de omnib. causis in fauorem Doctorum, vel Scholasticorum, contra laicos procedere possunt. l. 18. tit. 7. lib. 1. dict. in nouo ordin. cùm dicit: *Que el Maestre scuela ò su lugar teniente pueda conocer, y conozca de todas las causas tocantes à la dicha Vniuersidad, y à las personas del dicho Estudio, aunque no sean iniurias, ni fuerças notorias, y manifestas.*

EGO N. PRESBYTER. *Cap. IIII.*

1 *Laici Clericos accusare non possunt.*
2 *Prælati cauere debent, ne officiales suorum officia sub annuo censu locent.*
3 *Fiscalis curiæ in principio officij iurare tenetur.*

Cum

CVm enimuero curijs Eccleſiaſticis officio fiſcali functuri, vltra laicorum crimina, clericorum etiam flagitia accuſare, ſeu denunciare debeant, & laicis interdictum ſit clericos accuſare, [a] vt in c. Laico. & in c. Sicut Sacer. 2. q. 7. optimè faciũt Prælati, ſi Sacerdotes, aut in ſacris ſaltem conſtitutos viros, ſimilib. præficiunt officijs: illi nãq; non ea quæ ſeculares viri inuidia, ac infeſtatione, clericorũ flagitia accuſabunt, aut iudicibus nunciabũt, & vitia ſolum perſequentes, eorum perſonas tanquam in eadẽ ſorte Domini vocatas non abhorrebunt. Fiet inſuper, vt ad occultanda crimina, non ſic facilè muneribus corrumpantur. Quod tandem prudenter ſtatutũ inueni inter Conſtitutiones Cæſarauguſtanæ Prouinciæ, cuius eſt Eccleſia noſtra Calagurritana, in tit. de procur. in conſtit. penul. tenoris ſeq. Nullus de cætero procurator fiſci admittatur, niſi in ſacris ſit ordinibus conſtitutus, ſuffraganeis noſtris, & eorum officialibus contrarium faciendi poteſtate omnimodam adimentes. Debent tamen Prælati cauere, ne ſimilia officia illis, vel a- [b] lijs ſub annuo cenſu locẽt. [b] Nam dum hoc fit, ſeruent vitijs omnibus reſpublicæ; Clericiq; ac laici facinoroſi, non vitæ emendatione, ſed pecuniæ præſtatione Canonicam vltionẽ effugiunt quam promerentur, ſicq; dum quid offerre poſſint habeant, quod in eis aliquid puniri poſſit, non timent. Cum præterea ſynodalium teſtium vſus ſimul cum ipſa ſynodorũ celebratione (non paruo Chriſtianitatis diſpendio) perierit, & eorum loco in ſingulis diœceſibus ij, quos fiſcales vulgus appellat, creati videantur, non minima debet eſſe prælatorum cura, vt ad huius officii onus & exercitium prudentes, fideles, ac ſolertes viros eligant, qui ſubditorum ſuorum ſpiritualia vulnera valeant inueſtigare, illaque iam nota, & probatione non difficilia, prælatis eiſdem, aut ſuis Vicarijs reuelare per ignauiã non differant, aut per [3] fidia diſſimulent. Et vt hoc diligentius obſeruent, aduertãt ſemper Prælati, ſeu eius Vicarij in creationib. talium fiſca- [c] lium, vt eos faciant ante omnia iurare, [c] quod officium ſuũ fideliter, diligenter, & legaliter exercebunt. Cũ n. tales cẽſeantur publici denunciatores, tenentur in principio ſui officij iurare, vt notat Ang. in l. ſi vacantia. de bon. vacã. lib. 10. quem refert Præp. in c. de accuſat. 2. q. 3. col. 56.

AN-

ANNOTATIO.

A Ccusare. vide latè Præpositum in c. laicos. nu. 42. q. 7. gl. Abb. & Docto. in c. ex parte. de test. l. 3. ti. 3. li. 6. no. 10. nu. 4. Idque egregiè in concil. Prouin. Toleta. celebrato anno 1555. act. 2. cap. 11. his verbis definitum est. *Fiscales ab Episcopis deputentur, qui vel Sacerdotes sint, vel intra sex menses ad sacerdotium ordinem, vtra annum ad sacerdotium promoueri possint, & promoueantur. Alioqui ad vsum proprij muneris nequaquam admittantur.* Et quas rationes, propter quas laici in clericorum accusationibus repelluntur, scribit Ioan. Crot. in tract. de testib. n. 59. Hieron. Gig. in tract. de crimine læsæ Maiest. in rubr. quomodo, & per quos crimen læsæ Maiest. prob. q. 15. Poßint tamen laici in aliquibus crimini bus Clericos iure optimò accusare. Primo, in crimine hæreticæ pranitatis c. Sacerdotes. c. oues. 2. q. 7. Secundo, in crimine læsæ Maiestatis. fane. 15. q. 3. gl. in summa. 2. q. 7. & ibi Præpos. Arch. Bellam. & Card. a Turrecrem. in c. 11. ibi, Tertio, in crimine dilapidationis. c. non liceat. 7. q. 2. & hoc inter doctores communiter receptum esse testatur Fe. consi. 185. n. 3. Iul. Clar. in pract. crim. §. fi. q. 44. vers. Propter reuerentiam. Quarto, quando laicus suam vel suorum iniuriam prosequitur. c. omnib. 4. q. 7. cap. de cetero. de testib. & licet Arch. in summa. 2. q. 7. in ea fit sententia, vt existimet, id procedere quando ciuiliter agitur: secus vero si criminaliter. Sed verius Host. in d. c. de cetero. contrarium confert., scribens, permissum esse laicis Clericos accusare, tam ciuiliter, quam criminaliter, si suam vel suorum iniuriã prosequant: cui se subscribit Præpos. in cap. 9. vero. 2. q. 7. col. 1. allegans text. in c. Maximian. 81. dist. Quinto, non obstans regulæ in crimine simoniæ tox. in c. tanta. de simo. Sexto, in crimine sacrilegij text. in §. qui autem. 17. q. 4. Septimo, quando semel laicus admissus fuit ad accusandum Clericum, quia postea non potest repelli. Ita scribit Aug. Ber. in c. 1. nu. 4. de accus. quod manifestè iuri contrarium est: tum cum iste fauor, qui in hoc versatur, in fauorem totius sacerdotalis ordinis fuerit introductus, minime in eius præiudicium & pernitiem Clericorum laicos ad eos accusandos, aduersus sacras constitutiones magno consilio editas admittendos esse censeo. Octauo, & vera supradictos casus iuri conseo ne-

Decem traduntur casꝰ, quib laici Clericos accusare possunt.

tatu dignum, quod ſpeciali iure ſancitum eſt, parochianos poſſe proprium ſacerdotem & rectorem denunciare, cum ſua interſit habere bonum paſtorem, & ab omni ſcelere immunem. In hoc equidem doctores omnes conueniunt, teſte Arch. in c. illa. num. 7. de accuſat. & eſt communis ſententia, ſi credimus Iulio Claro. d. § fi. q. 7. idem profitetur ipſe Aret. in c. ex parte. de te. Scribit tamen circa hoc eleganter Hoſt. in tit. de inqu. § 2. ver. vt autem. 9. Prælati non debẽt paſſim, nec frequenter recipere eas cartulas, quas rulli ici cõtra rectores ſuos clanculo offerunt: nec tamen debent eſſe nimis increduli: nam ſolent hæ manifeſtationes non vulgare commodum & vtilitatem reportare, ſi iudex maturo cõſilio, & prudentia veritatem indagauerit, vel ſaltem legitimam cauſam inuenerit, vt ſeruato iuris ordine ad inquiſitio. criminis deueniat. Non tamen ſuper dictis capitulis aliquo modo procedendum eſt, etiam ſi in ipſis copia teſtium exhibeatur: tum quia incertus eſt illorum auctor, tum etiã quia capitula illa extraiudicialiter fuerunt producta, quod ſi aliter fieret proceſſus eſſet ipſo iure nullus. Ita ſcribit Iul. Cla. in pract. crim. §. fi. q. 5. ver. Scias enim, dicens apud ſuos ita ſeruari. Nono limita, quando crimen eſſet notoriũ c. cum dilectus. de pur. can. Abb. in d. c. de cætero, vbi Felin. num. 6. de teſt. Quint. Mandoſi. vir. doctiſs. in anno. ad. Lap. alleg. 11. litera E. Decimo limita, in patrono laico, qui presbyterum dilapidantem bona iuris patronatus accuſare tenetur, c. conſtitutum. 16. q. 1. gl. in cap. filijs 16. q. 7. tradit latiſſime Cæſar Lamb. de iure patr. lib. 3. art. 2. q. 2. quẽ vide.

Iocent Adde Caietan. in ſum. in ver. off. venalitas. Dom. Soto. lib. 3. de iuſt. & iu. q. 6. ar. 4. Frat. Fran. a Victoria in priuato conſ. quod de hoc argumento vernaculo ſermone edidit Mar. Nauar. in manuali conf. latino. c. 25. nu. 7. & legẽ quæ circa hoc longe lateque ſcribit noſter Ber. Diaz de Luco, qui ob eius ſummam integritatem, ingentem, vberrimãq; doctrinam dum in ſupremo Indicæ dictionis prætorio eſſet incorruptus ſenator, & ſummæ integritatis vir, ob ſinceriſſimam eius fidem, & ſæpius exploratam ſanctitatem, a Carolo V. huius nominis Cæſare, & primo Hiſpaniarum Rege ſelectus, eodemq; munere ſyncere functus Calagurit anæ & Calciatenſi amplißimis Eccleſijs ab ipſo Cæſare Maximo deſignatus, tandem Pont. Rom. ſuffra. vt reipub. Chriſtia.

B

Io. Bern. Diaz de Luco.

tia, maximum esset ornamentum Episc. titulo fuit insignitus, & paulò post cum singulari pietate & religione Pontificale munus exerceret ad impiorum hæreticorum labes extirpãdas, ad Trid. Conc. fuit vocatus, i quo incredibilis eius pietatis & religionis amplis. præstitit testimonium. Qua ratione passim doct. eum summis laudibus celebrant, maxime Insignis D Couar. in 4. lib. decr. 2. par. c. 6. nu. 14. iuris vtriusque consultissimum, meritò appellat, & doctiss. & observatiss Præsul nuncupatur ab eodem, lib. 1. var. resol. c. 11. nu. 5. & vir moribus & doct. excellens, in rub. de testam. 3. par. num. 26. & multis in locis practicam istam excellentiss. esse testatur, & eum meritiss. pastorem Calagurritanæ Ecclesiæ nuncupat Pet. Auend. in c. prætor. 2 p. tit. c. 5. nu. 26. Is inquam in tract. cui titulum fecit, *Instructor de prelados*, cap. 19. & 20 Iurisdictiones vero Ecclesiasticæ, siue facultates nominandi Vicarios in spiritualibus locare minime licet, nec conductores per seipsos, aut alij eorum nomine, ea munera possunt exercere, aliter concessiones etiam a sede Apostolica factæ subreptitiæ iudicandæ sunt. ita decretum C est in Sacro Concilio Triden. sess. 25. c. 11. de refor. In Concilio vero Prouin. Tole. act. 2. c. 15. ann. 1565. iustissime decretum fuit, vt Notatorium Ecclesiasticorum, nec non promotoris fiscalis officia & cetera alia quæ ad iurisdictionem Episc. & aliorum inferiorum spectant minime vendantur, vel locentur, alioqui si quis illius decreti transgressor fuerit, hac pena mulctatur: nempe vt lucrum nõ acquirat: imo in animæ iudicio fabricæ Cathedralis Ecclesiæ restituere teneatur, & qui officium ita fuit assequutus, illo priuari debet, quod vtinam in omnibus tribunalibus seruaretur.

Iurare. Adde Ang. in tract. maleficio. in verbo, nec nõ ad 1
denunciationem. col 2 Petrum Foller. in pract. crim. in parte, audiantur exceptiones num. 65. p. 162. Lod. in pract. cri. c. 6. nu. 11. Add. Bar. in l. Diuus. ff. de custod. reorum.

PROMOTOR SEV FISCALIS CVRIAE VESTRAE. *Cap. V.*

1 *Fiscalis a Prælato, uel iudice creatus loco officij iudicis succedit.*

2 *Iudex ex proprio officio procedens, infamia precedente, cogere potest reum ad iurandum de ueritate dicenda.* 8

Officiū huius fiscalis creati a Prælato, vel iudice, locet officij iudicis succedit, & q facit ille ex mandato iudicis, vt facere ipse iudex, v no. Præpo. in c. de acc. 2. q. 8. col. 36. & col. 39. Vnde nō tanquam pars accusans debet iudicari, ro quo optime facit, quod notat Iano. & alij vt refert Felinus, in col. 2. in cap. cum clamor. de test. quod quando persecutor inquisitionis est datus a iudice, ad ipsam inquisitionem prosequendam, tunc quia talis non est propria pars, sed minister iudicis, ad eius instantiam possunt testes repeti, quia tunc potius iudicis officio repetuntur: Ex quo ego alias dicebam in contingentia facti; quod sicut iudex procedens ex officio suo potest no o ad petitionem partis præcedente infamia, potest reum cogere ad iurandum de veri-
2 tate delicti, de quo infamatus, est vt not. Abbin. c. cum super de confess. quasi ad finem. Pari modo poterit hoc facere ad petitionem dicti fiscalis cum hoc r. nec necessario ex peramento, videlicet nisi fiscalis prosequeretur taleo accusationem, ex quasi vincat, defertur lucrum sibi ab aliqua constitutione synodali, vel consuetudine præscripta, cum tunc videatur sequi proprium interesse, & ad id oporteat probationes habere legitimas.

Annotatio.

Nota circa huius capitis argumentum, quod quilibet merum imperium habens, potest ex hoc promotores seu fiscales (quos vocant) creare. vt docet Ban. in l. Diuus fl. de custodi. reor. Io. de Ann. in c sicut olim, n. 2 de acc.

A *De veritate delicti* Adde Bar. hanc opinionem tenentē, in l. inter oēs, §. rectc. in fi. ff de furtis. cuius opinio ab omnibus approbatur. teste Aug. in tract. male. in addit. Ange. in parte, *Comparuerunt, & confitentur totum*. nu. 13. quam opinionem communem esse fatetur Hypp in l. quæstionis habendæ. nu. 72. ff de quæst. Ant. Gom. lib. 3. var. resolu. c. 1. n. 65. & esse magis communem, asseuerat Iul. Cl. in practi. crim. §. fi. q. 45. vers. Sed quæro nunquid. Quæ opinio forē si consuetudine recepta est. teste Maria. Soc. in c. qualiter & quando. nu. 127. de accusa. q. 84. Et communis totius Italiæ stilus, iampridem eam recepit, vt memoriæ mandauit Bar. in l. 1. n. 6. C. de iur. col. & eam dicit communem, & apud suos obseruari Doctissimus Octauia. in dec. 1 Pedē. 66 nu. 7.

& in

& in Hiſpania ſeruatur, quia ei ſuffragatur egregia Partitarum l. 4 ti. 19 par. 7. vbi magnus Greg. Lop idem annotauit in glo. inci. *Iurar que diga la verdad.* Quamuis propter manifeſtã periurij anſam, eam increpet Clar. vbi paulò ante al legaui. Vnde apud Gallos non iuramentum, ſed ſola fidei interpoſitio adhibetur. vt refert Marcus deciſione 624. qđ Hiſpanica lege apud nos ſeruari piè deſiderabat egregius Ant. Gom. (quem præceptorem Salmanticæ habuiſſe anno Domini. 1554. nunquam pœnitebit) is inquam lib. 2. vari. reſol. c. 12. num. 15. non equidem oportet, nec decet iuramentum exigi, quando periurij crimen timetur, c clericos. de coha. cle. Sed quando iuramentum expoſcitur, a iudice, ſecundum iuris normam procedente, dubitandum non eſt, quin reus eius religione adſtrictus, veritatem patefacere teneatur: nec vllo modo poteſt, et ad effugiendas aduerſarij calumnias, iudicem fallere, vt docet S. Tho. 2. 2 q. 7. art 3. & ex noſtris tenuit Bal. in rub. C. de fid. inſtr. nu. 3. Abb. in c. olim, in 1. col. fin. de reſt. ſpol. & in c ſicut, in 3. col 6. de iureiur. Iaſi in l. cum proponas col. 2. C. de pact. quam opinionem communem eſſe profitetur Aret. in l. decem. nu. 7. ff. de verb. obl. Couar lib 1. var. reſol. c. 2. nu. 1. circa quam vide latè Mar. Nauar. in c. inter verba. Coro. 65. nu 237. conclu. 6. 11. q. 3. & vide quæ latè ſcribo inf. cap. 124.

DENVNCIATIO. *Cap. VI.*

1 *Publicæ denunciationis diffinitio.*
2 *Officiales infames vel criminoſi à denunciatione repelluntur.*
3 *Fiſcales ex communi curiarum ſtilo non notoria ſcelera denuntiare poſſunt.*
4 *Iudex eccleſiaſticus minimè debet permittere clericum ſiue delatore de occulto crimine accuſari.*
5 *Delator debet ſe obligare quod probabit quod in denuntiatione proponit.*
6 *Quando probaſſe dicatur quod denunciat, vt ab obligatione liberetur.*
7 *Iudices Eccleſiaſtici non debent ad clericorum capturam ſine informatione procedere.*
8 *Sententia abſolutoria, ſuper denunciatis prolata, prodeſt ſicut lata ſuper accuſatis.*
9 *An iudex Eccleſiaſticus accuſare uolentibus terminum præfigere teneatur.*

10 *Offensus si dixit se nolle accusare, & ideo ad inquisitionem iudex processit: offensus postea, accusare volens, audiendus non est.*

11 *Fiscalis de quocunque crimine potest clericum accusare.*

12 *Scribitur egregia Cæsaraugustanæ Ecclesiæ Synodalis constitutio.*

LIbuit enim sub denunciationis verbo, hanc delictorũ congeriem scribere: quia Episcoporum promotores, seu fiscales magis denunciatoribus, quam accusatoribus assimilari par est. Et licèt variæ sint in iure denunciationis species, vt declarat Henric. in cap. nouit de iudic. fin. col. Et latius ibi prosequitur Abbas, & diffusius Præp. in ca. de accu-
1 sat. 2. q. 8. in col. 56. & plurib. alijs. Illa tamen, quæ materiam nostram complectitur, est denunciatio, quæ dicitur publica, quam sic diffinuit, seu descripsit Præp. vbi supra, in col. 64. Est enim denunciatio, crimins alicuius apud competentem iudicem, per officialem ad hoc deputatum facta delatio, ad pœnam eidem inferendam. Competit namque hæc ex mero iudicis officio procedentis in ea ad denunciationem, seu promotionem suorum officialium, secundum prædictos doctores, vbi supra, & fundatur ex. l. ea quidẽ C. de accusat. & ca. Episcopus in synodo. 35. q. 6. & l. diuus. ff. de custodia & exhibitione reorum. c. præterea. de testibus
2 cogendis. Et † nota quod ab ista denunciatione repellunt
a officiales, si sunt criminosi, [a] vel infames, notat Henricus d. col. fi. allegat tex. & quod ibi notat Bernar. in d. c. Præterea.
3 Et † licet in hac materia denunciationis publicæ Doctores communiter scripserint in d. c. nouit. & in d. l. ea quidem
b notoria tantum crimina denunciari possunt. [b] Cõis tamen stylus curiarum Ecclesiasticarum admisit, vt indistinctè illarum fiscales, seu promotores accusationes suas, vel proprius denunciationes instituant, in quo videtur recepta opinio Saliceti, in d. l. ea quidem dũ dicebat, q̃ ēt non notoria denunciari debent, dummodò probari possint, quod æquũ vr: nam si de solis notoriis criminib. clerici per fiscales accusandi essent, plura alia, quæ sæpius occulta, & si probabilia sunt, impunita manerent. Vnum aũt consulendũ se offert iudicibus Ecclesiasticis, vt non permittant de aliquo occulto crimine accusari clericum apud eos per fiscales, nisi delato-

rem

rem ſibi prius obtulerint, aut videant ſi dicti officiales ſufficienti probatione, aut legitimis indicijs muniti cauſam ipſam aggrediuntur.[c] Si enim Reges noſtri ſuis fiſcalib. iniun c
gunt, vt habeant delatorem, cur & ijs, qui ad accuſandos clericos creati ſunt officiales per Epiſcopos, hoc non præcipitur? Et quia de delatore mentionem fecimus, & hæc materia Canoniſtis non eſt familiaris: ideo circa eam notari debent ſequentes concluſiones. Quod † qñ iudex delatorē ad 5
miſerit, ille ſe obligare debet, de probando quod denunciat ita q̄ fiſcus obtineat, vt probatur in authentica de exhibendis reis, §. 1. per quem ita determinat Lucas de Pen. in rub. de delatoribus, lib. 10 colum 2 verſic. ad deferendum. Poſtquam vero obligauit ſe probare quod detulit, ſi ſemiplenè probauit, non ſufficit, quo minus condemnetur ad pœnam, ad quam ſe aſtrinxit ſi non probaret, vt concludit dictus doctor, in l. 2 eiuſdem tituli, in 3. columna verſic. ſed pone. Si
† autem delator probauit crimen, & reus defenſiones iu- 6
ſtas, tunc ſi tales erant adeo notæ, quod delator habuit iuſtam cauſam credendi, q̄ iniquè procedebat ad delationem tunc non excuſabitur a pœna: ſecus autem quando detulit crimen, quod erat publice notum, & defenſiones totaliter occultæ, & fama in contrarium habeatur: quia tunc delator excuſabitur a pœna, ſi ſuam vel ſuorum iniuriam proſecutus eſt. Si autem deduxit crimen in delationem, cuius vindicta ſua non intererat, tunc puniendus eſt: quia ſe ad id adſtrinxit, quod ſua non interreat. Ita concludit idem Lucas in dicta columna tertia, & ſequentibus. Ego tamen crederem, in hoc ſecundo membro mitius puniendum delatorem, cui delictum fuit notum, & defenſiones occultę, quam in caſu præcedenti: quia licet eius non interfuerit, ratione ſuæ vel ſuorum iniuriæ, potuit moueri zelo iuſtitiæ & publicæ vtilitatis, quæ verſatur in expurganda prouincia malis hominibus. Quando verò reus abſolutus fuit, quia teſtes fuerunt reprobati, propter delictum delatoris producentis vt quia corrupti pretio, vel alias falſum dixerunt; tunc bene credit Lucas, vbi ſupra, in 4. col. puniendum eſſe delatorem. Et idem dicit, ſi probatū fuit teſtes eſſe inhabiles, aut criminoſos, & hoc eſſe publicè notum delatori. Secus tamē ſi ſunt repulſi ex alia cauſa, ſine culpa delatoris, vel quā ipſe potuit ignorare: quia tūc non tenet delator ad pœnā, ſecun

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

dum eum. Quod tamē credit verum, ubi delator ſuam, vel ſuorum iniuriam proſequitur, alias videtur ſibi dicendum q̄ teneatur, quia non ſatisfacit ei, ad quod ſe ſponte obligauit. Sed ego etiam in hoc caſu crederem, arbitrio boni iudicis relinquendum, ut conſideret, an delator habuerit iuſtam cauſam ignorandi defectus teſtium, & an publicū fuerit delictum, & numerus teſtium ſufficiens: aliter enim nullus audebit crimina iudicibus referre, quantumcunque illa probare poſſit, timore alicuius occultæ defenſionis competentis reo accuſando. Placet propterea dicti doctoris ſententia in d. l. 2. col. 5. verſ. item quid ſit, dum tradit, q̄ ſi quis denunciat plura crimina capitalia, quæ ſe obligat probaturū ſub aliqua pœna, & ex illis vnicum probat ſufficiens ad condemnationem capitis, q̄ non euitabit pœnam, quia non impleuit quod promiſit, & ſibi imputet, qui ſe onerauit ad ſuperflua comprobanda, quod poſſet practicari in materia non ultra, quādo quis detuliſſet plura crimina depoſitione, vel alia qua pœna Canonica digna, & unū ſolum probaret, imo plus aſſerit dictus doctor, q̄ qui ſe aſtrinxit probaturum crimen ſub certa qualitate in denunciatione deducta, q̄ non excuſatur à pœna, ſi non probauit crimen cum eiuſdem circunſtātijs & qualitatibus, prout detulit, quamuis crimen probauerit fuiſſe commiſſum. vnde in hac materia delatorum, iudicibus Eccleſiaſticis conſulo, ut cùm eos acceperint, denunciationem ab illis factam in ſcriptis redigant, eoſque aſtringant ad probandum omnia crimina ibi deſcripta, cum ſuis qualitatibus ſub pœna in obligatione declaranda, monendo eos vt crimina, quæ probare non poſſunt, in delatione non inſerant, nulla in eis poſt monitionem, & obligationem pœnitentia recepta: quia alias clerici accuſati de varijs cri. infamati manent apud populum, qui cùm accuſationis notitiam habet, non ſemper defectum probationis aliquorū capitulorum intelligit. Nec decipiat quoſdam iudices pietas quædam nocina, quæ eos retrahit à condemnatione expenſarū & pœnæ, quia uident delatores aliqua ex his quæ detulerint probaſſe, magis in hoc amantes ſuſurrones & maleuolos fouere, quā Clericorū honori & famæ conſulere. † Nec præterea ob id q̄ delatores habeant obligatos ad probandū crimina quæ deferunt, faciles debēt eſſe iudices in captura Clericorū, maxime in grauib. delictis, niſi priùs ſufficiētem

habeant

habeant informationem, d quia si postea deficit illa, non sa- d
tisfactū est captorum Clericorū honori, relaxatione à carce
rib. & condemnatione expensarum & pœnæ facta contra de
latores: cum infamia carcerationis ob famosum crimen uix
aliqua relaxatione quantūuis honorabili, possit bene dilui,
seu purgari sit nota pterea in proposito, †quod sententia ab- 8
solutoria lata super denunciatis, prodest, sicut lata super ac
cusatis. † Ita not. Præp. in cap. de accus. 2. q. 8. in col. 68. vers. e
quæritur an absolutoria, allegat Sali in l. ea quidē ver. 15. quæ- 19
ro, de acc. An † aūt iudex Eccles. debeat statuere terminū f
accusare uolentib. Abb. in c. inter, de purg. can. col. 2. distin-
guit, videlicet, quod si Episcopus uel superior habet proba-
tiones promptas contra infamatum, tūc non est necesse, ne-
què utile statuere terminum accusare uolentib. quia posset
supponi amicus, & fieri colludiū, & alia ratione de qua per
eum. Si tamen non habet illas promptas, potest, si uult, sed
non est necesse, sufficit. n quod accusator se nō offerat. Ego
semper tamen intellexi dictam conclus. Abb in delictis, in
quib. non constat, quod aliqua persona sit offensa ex eis. Ali
ter. n. bene crederem iudicem Eccles. debere illam require
re, an uelit accusare antequàm ex officio, uel ad fiscalis peti
tionem procedat. Nam si inquisitionem ex officio formā-
rit, uel ad fiscalis petitionem processerit, non requisita par-
te offensa, & postea superueniat accusator, tūc seruanda es-
set distinctio Sal. in l. ea quidem, ver. quia propt. C. de accu.
quam refert & sequitur Ang. in tract. malef. in parte, hęc est
quædam inquis. fol. 16. in parua impress. Cuius. n. opinionē
dicit commu. teneri Feli. in c. qualiter & quando, el 2. in §.
licet in fi. de accus. quam distinctionē hic conscribere nolo.
† Vnum tñ non omittam in proposito, q si offensus dixit se 10
nolle accusare, & ideo iudex formauit inquisitionem, uel fi-
scalem audiuit, & postea offensus producat accusationē, tūc
accusatio illa non debet audiri nec recipi quia iudex præ-
uenit eum antequàm reuocaret uoluntatem suam, ut not.
Bal. in l. accus. C. qui accusa. non pos. quem refert Aug. in ad
di. ad Ang. in d. fol. 16. & quia posset aliquis dubitare, vtrū
† promotor aut fiscalis, de quo in huius nostri operis denū- 11
ciatione meminimus, possit clericum accusare de quocunq;
crimine, nulla facta distinctione priuatum sit an publicum,
videtur in hoc dicendū, q sic, quia de iure Canonico omne

g crimen eſt publicum, ſve not. gl. in c. infames. q. 1. & ſequitur Bal. in rub. C. qui ac. c. non poſſ. in pen. col. & Romi. in ſingula ri 81. Tu audiſti. & talis eſt publici criminis natura, quod cuiuis ex populo competat ius accuſan. ut probatur in prin. inſt. de publicis iudicijs, quanto magis comperere deberet officiali publico ad accuſandum, vel denunciandum crimina deputato? & quia in materia huius capituli placet mihi conſtitutio Prouinciæ Cæſarauguſtanæ, quæ habetur in ti. de accuſa. prima in ordine, libuit eam tranſcribere, cuius te
12 nor talis eſt: † Procurator fiſci noſter, ſeu ſuffraganeorũ noſtrorum nequaquam ad agendum, ſeu denunciandum, prætextu officij ſui contra aliquem admittatur; donec propoſita, ſeu denunciata credere eſſe vera, & ſe poſſe probare firmauerit iuramento. Quòd ſi aliquo inſtigante per ſe, uel cũ eo proceſſerit ad prædicta, inſtigator ad expẽſas ſe obliget; vel det inde quam poterit cautionem, reus autem & citatus reſpondere minime compellatur; donec iuratum & cautum fuerit, ut præfertur; Contra factum ſit irritum ipſo iure Conſuloque omnib. Epiſcopis, ut in omnibus ſuis Curijs hoc idem ſeruari præcipiant, iuſta eſt enim prædicta deciſio, & quæ honori proſpicit ſubditorum, & fiſcales omnes vigilatiores reddit, eorũq; leuitatem in accuſando cõpeſcit.

Annotatio.

Vide plurima, quæ de hac denunciationis materia, de qua in hoc capite, ſcribit Bart. in l. Diuus. ff. de cuſto. reor. ubi plures tetigit quæſtiones huic loco accommodatiſſimas & in extrau. ad reprimendum. in verb. *Denunciationem.* Ang. Aret. in tract. maleſi. in verb. *Ad denunciationem.* Io. de Anan. in cap. ſicut olim. de accuſa. Boſſ. in tract. delictor. tit. de denunciatione. pag. 101. Lod. in prac. crim. ca. 6. pag. 18. Iul. Clar. li. 5. recep. ſenten. § fi. q. 3. & 7.

A *Criminoſi.* Vide tex. in c. cum oportet. cum ſeq. de accuſa. Hoſt. in Sum. tit. de denun. §. quis poteſt. Ant. in c. cùm dilectus. de accuſat. Bart. in l. diuus. n. 7. ff. de cuſt. reor. quo loco ſcribit, quod prohibitus accuſare, cenſetur etiam prohibitus denũciare. Sed opinio iſta authoris noſtri, minime iam in forenſibus controuerſijs admittitur, nam iſti officiales (quos appellant) qui ad denunciandum conſtituuntur, ut in plurimum ſunt pauperes, & viles, & quãdoque infames; ita com-

communiter seruatur, teste Ang. in d. malefic. trac. in parte: *Nec non ad denunciationem.* nu. 4. Marian. in cap qualiter & quando num. 81. de accusat. & ridiculum foret, si quis contrarium asseueraret, ut scribit Iulius Clar. lib 5. recep. sent. §. fin. q. 7. verſic pro intelligentia.

Denunciari possunt. Adde quod istam sententiam commu B
nem esse fatetur Card. Alex. in c. de accusat. vers. quæro an
malitia. 2. q. 8. Marian. in d. c. qualiter & quando num. 179.
Mar. Nauar. in c. inter uerba. 11 q. 3. concl. 6. Corrol. 63. nu.
188. eamq; sequitur Domi. Soto, vir religione, pietate, & lit
teris insignis, in tract. de ratione tegendi & detegendi. secr.
memb. 2. q. 6. pag 5. Sed vt bene aduertit autor, Stilus Curia
rum contrarium obseruat, idem testatur practica Conradi,
fol. 235. nu. 5. in fi.

Aggrediuntur. Vide nouissimã & egregiam decis. q in Pro C
uin. Conc. Tolet. anno 1565. statuta fuit, act. 2. c. 12. quæ sic *Concilium*
loquitur. *Promotor Fiscalis Apud Ecclesiasticum iudicem ne- Prouinc*
minẽ deferat, ut eius delatione inquisito fiat, nisi quẽ legitima Toletan.
ac frequens grauet infamia, nec ex ea delatione iudices inquire
re audeant: imò priusquàm ad inquisitionẽ procedant, diligẽter
curent inuestigare, an ea infamia à maleuolis, an à prouidis, &
honestis, orta fuerit. Quòd si promotor Fiscalis quenquã accusa
re uelit, eo casu quo iure accusatio ei sit permissa: accusatoris of
ficio functus, eas leges sequatur, quæ publicis accusatorib. hisue
quib. iuris publici ratione accusare permittitur, iure uel consue
tudine data fuerint. Sed si accusatus ab accusatione fuerit abso
lutus, nullo modo in expensis condemnetur. Imò fiscalis temerè
cum accusasse constiterit, non solum expensarum solutione, sed
alia pœna, iudicis arbitrio propter accusationis temerariæ calũ-
niam, omnino puniatur. Hactenus Toletanum Concilium.

Informationem. Adde Sal. in l. nullus. C. de exhi. reis. ubi scri D
bit, iudicẽ posse malefactorẽ statim capere, mó qualis, qua-
lis, si formatio interuenerit. Hip. in l. 1. n. 1. ff. de q. Fole. in prac.
cri. in parte. *Notatus capiat de persona.* & uide q̃ scribit author
infra, c. 116. nu 5. & q̃ ibi scripsi, ubi dixit, q̃ hoc casu sufficit
qđ de crimine psũptiue cõstet. At si crimẽ graue fuerit, ꝓ-
ut nr̃ autor, pbẽ cẽset, ad captura absq; sufficiẽti informatio
ne ꝓcedi nõ dẽt ut de crimine hæreseos scribit Iacob. Se- *Iacob Se*
ptimãcẽsis meritis. Pacensis Epũs, in Catholicis illis, & erudi *ptimãcẽ.*
tissimis institutionib. c. 17. n. 2. & vide quæ nouissimè scribit

Licen-

Licentiatus Rojas quondam Valentinus Inquisitor, nunc verò Episcopus Patēsis Reuerendiſ. in ſing. & egregio tract. de hæret. 2. par. aſſer. 1.

E *Super accuſatis.* Vide Bar. idem tenentem in l. diuus. col. 3 ff. de cuſtod reor. & in l ſi cui. §. eiſdem. ff. de accuſa.

F *Statuere terminum.* Adde Bal. in l quamuis. in 2 huius ini tii. col. 1. C de adult. & eſt tex egregius, qui paſſim allegatur, in l. diffamari C. de ingen. & manu qui licet in diffamāte ſtatum libertatis loquatur, locum habet in qualibet cauſa. ciu. vel crim. vt Doctores ibi communi conſenſu profitentur, & ſentit Bart. in l. Titia. ff. de accuſation. & in auth. ad hæc, C. de vſur. Cinus, Bar. & Bal. in l. fi eo tempore. C. de remiſ. pigo Alberi & Bald in l. Papinianus, §. ſi quis, ff. de in offic. teſta & eſt glo. not. in l. ſed etſi per Prætorem. §. ait Prætor. ff. ex quib cauſ. maior. Innoc. in c. conquerente. col. 1. de offi. ord. Abb. & doctores in c licet de accuſa. quod latiſſimè tractat & reſoluit Ant. Gab. lib. 2. commun. opin. tit. de actio. concluſ. 6. Domi Epiſcopus Couuar. libro. 1. variar. reſolution. cap. 18. Deciſio. Pedem. 15 t. per totam. & circa intellectum d. l. diffamari, vide nouiſſimè Illuſtriſſimum, & Reuerendiſſimum Præſulem D. Franciſcū Sarmiento, in libro 1. ſelect. interpreta. cap. 2. quo loco argutè ſatis a doctorum traditionibus recedit. Sed in practica non dubito, quin communis & recepta ſententia ſit ſeruanda præ ut paſſim in controuerſiis forenſibus receptam vidi: & poſt hæc ſcripta legi doctiſſimum Doctorem Ludouicum a Molina, li. 3. de primog. Hiſpaniæ. c. 14 num. 23 cum ſequen. qui communē opinionem ſequutus, a noua opinione ſupradicta aliquibus rationibus inmixus recedit.

L. diffamari. C. de igen. & manumiſ.

Notatamen ſingulariter, quod ad hoc, vt accuſator monitus, vt intra certum temporis ſpacium accuſationem proponat, vt eo lapſo non audiatur, oportet quòd iudex interlocutoriam ſententiam proferat, qua pronunciet, eum vlterius non eſſe audiendum. Ita deducitur ex tex. in d. l. Titia. vbi ſcribentes Inno in ca cum in tua. qui matr. accuſar poſ. vbi Card. Anch. & Abbas, Bald. in d. auth. ad hæc, col. pen. Paul. de Caſt. & doct. in l. quamdiu. in §. d. ff. de acquir. hæred. Sufficeret tamen, ſi iudex in primi termini aſſignatione, ſententiam proferat, qua accuſatorem ab accuſatione longe repellat, vt eleganter docet Bar. in l mancipiorum. §. de opt. le

gat.

gat Bal in l.si ea.C.de accusat.& in l.si eo tempore. C de re mil.pign Ang.in d.l.Titia.& in d.l quamdiu. Saly.in l.si ea. num.9. C. qui accu.non poss. Securior tamen opinio est, vt lapso termino, sententia proferatur, qua is qui diffamatus est, absoluatur, perpetuumque silentium aduersario imponatur. Ita probare videtur Regia l 46 tit.2.par 3 vbi noster Greg.in verbo, *Deue dar por quito*, dicit in practica id esse seruandum Et an sufficiat vna monitio, vel duæ desiderentur, prius quam dicta sententia proferatur Vide glo not.in auth.de hære.& Bal.§.si quis autem non adimplens in verbo, admonitus, quæ ad hoc, vt quis iure suo possit priuari duas monitiones necessarias esse censet,& illius glos.authoritate innixus Angel. ibi idem censet,in casu e l.diffamari. & licet ab eius opinione recedat Roma. in l. quamdiu.ff.de acqui.hæred eum tamen sequitur Greg.in d l.46.in verbo, *E si por ventura*.& hoc verius censeo.

Est publicum. Adde quod hanc opinionem communem esse fatetur Anani.in c. Statuimus. num.19. de maledi.Iul. Clar.lib.5.recep.sent.§. 1.versic.hæc tamen. G

QVOD COLVBERIVS ET SERPELIO. *Cap. VII.*

1 *Turpi nominis effectus aliquot remissiuè traduntur.*
2 *Vno eodemque libello accusari plures possunt.*

CVm in hac ficta denunciatione tot scelera aliquibus imponenda essent, qui ex illis inculparetur, placuit etiam hæc omnia fingere, quæ a Colubro & Serpente deriuarentur. Qui enim tantis criminibus irretiti essent non hominum quidem, nec quorumuis animalium, sed deteriorum nomen promereri par est, illorum præcipuè, cuius effigiem Dæmon assumens (qui autor est malorum omnium) parentes primos decepisse, ac vicisse comperimus : † libuit hoc etiam & ea ratione, quia & nostri iuris interpretibus placet, effectus aliquos tradere, ex eo quod quis malum nomen [a] habeat, vt per Franc. Brun.in tract.de iud. & tor.12.car.in 3 col. & per Hipp. in l.1.in princ. col 16.ff. de quæst. quamuis ego semper credidi doctores prædictos intelligendos esse de malo nomine malis moribus adquisito, non verò de eo, quod licet sit malum, qui habet illud nõ elegit, sed suscepit tempore quo non fuit in eius arbitrio, 1

vel

vel poteſtate repellere. Duo præterea Clerici, & non vnus in hac denunciatione poſiti ſunt, vt per hoc compertum habeat iudex Eccleſiaſticus, † plures eodem libello accuſari poſſe de eiſdem criminibus, vt in l. 1. & ibi Bal. C. ſi reus, vel accuſat. mort. fuer. & in l. vim paſſam §. inceſti. ff. de adult. Et notat Specul. in tit. de accuſatore, in princ. in verſi. item ℣ non poteſt

ANNOTATIO.

A *Malum nomen.* Vide tex. in c. 1. verſ. Belial. & quæ per eum not. Barba. Imo. & Io. de Anani n. 22. de depoſi. Mart. Soc. in c. cũ dilec. de exceſſib. prælato. Propterea Plut. de liberis educandis inquit: Primum dſe curare parẽtes, vt filij, bonis noibus nuncupentur. Oritur ſanè ex bono noie bona præſumptio, ex prauo aũt, & turpi nonnunquam oritur ſiniſtra, vt inquit Abb. in proœm. Gregoriano, in parte, Gregor. nu. 7. vnde refert Io. And. in c cum ſecundum Apoſtolum, de prębendis, vxorem ſuã ſæpiſſimè dixiſſe, quod ſi noia venderentur, ẽt magno precio bona noia emi deberẽt. Arguunt ſanè multi, quãuis hoc ſit argumentum plerumq; fallax, ex nomine ad probitatem, vel malos mores hominũ. Vnde Claudius Mumertus. *Nomen dici putat, ℣ rem notam faciat, ſitq; ueluti rerum imago* Arguunt item ſacræ literæ a noie perſonarũ, vt Abigail Reg. 1. c 25. improbat maritũ a noie, quod Nabal dicebaẽ, Nabal. equidẽ ſtultũ ſignificat, & ſecundũ aliquã proprietatem putantur impoſita noia Patriacharũ, vt Iſaac a riſu, Iacob ſupplantator, ſic de alijs, de quib. percurrit Euſeb. Pamphili li. 11. de præpa. Euang. c. 4. Vnde Martianus Iuriſconſultus remittit hæredi conditionẽ a teſtatore impoſitam, vt ferret nomen inhoneſtum veluti Veſpilionis, cum ſit habenda cura honeſti nominis, & dignitatis, vt in l. ſed ſciendũ, ff ad Treb. Et qui effectus ex malo, & iniquo noie oriuntur, ſcriptos reperies apud Gerar. ſing. 75 Nicol. Euerar. in locis legalib loco ab Ethimolo. fol. 1. Hyppo. in prac. §. expedita, num 52. Caſſa. in conſuet. Burg. rub. 1. § 6. nu. 56. Io. Mont de bigamia. q. 2. nu. 2.

B *De eiſdem criminibus.* Adde quod opinionem iſtam communem eſſe profitetur Marian. in c. 1. nu. 143. de libelli oblatione. Iul Clar lib. 5 recep ſen §. fin q. 13. verſ. quæro nũc. quam ſequitur literis, & prudentia inſignis Gregor. Lopez in l. 2, tit. 1. p. 7. verſũ. *La tercera.*

HVIVS DIOECESIS ORIGINARII. *Cap. VIII.*

1 *Originis propriæ ratione quis forum ſortitur.*
2 *Iudex originis procedere poteſt contra ſubditum, ratione delicti alibi commiſſi.*

ORiginis † propriæ ratione ſortitur, quis forū, vt probatur in l. 2. C. de munic. & orig. lib. 10. iuncta glo. ibi eodem tit. & in l. 1. in prin. & notatur in l. aſſumptio, ff. ad municip. Spec. in tit. de comp iudi. abdi. in verſic. 42. & ibi Barto. in d. l aſſumptio, § filius, quæſi ad fi. vbi poſt Iacobum de Aret quem refert, concludit, ꝙ poteſt quis conueniri in loco originis propriæ vel paternæ, per l. incola. ff. eod ſi ibi inueniatur, & ita tenet Bald. in rubr. C ſi non a comp. iudi. in fi. loquendo ſimpliciter de loco originis, & ꝙ ratione originis ſuæ ſortiatur quis forum, notat Bal. in l. fin. col. 1. C ſi non a compe iudi. allegat tex. in cap. ex parte, de for. compet. & talis dicitur ſubditus ſecundum eum, ratione perſonę tantum, & vide Alexand. in d l. aſſumptio. in addit. ad Bart. qui dicit hanc eſſe communem ſententiam, videlicet, ꝙ ſi ibi non inueniatur, non poteſt conueniri, niſi quo ad finem diſtribuendi bona ibi ſita In † criminalib. autem 2
cauſis, Bal. in ſua margarita, in verſ. iudex in 5. col. dicit, ꝙ iudex originis pōt procedere contra ſuū ſubditū de delicto alibi cōmiſſo, [a] vt in l. 3. cum l. ſeq. ff de interd. & releg Bar. a
in l. ſepulchri, ff de ſepul. viola & glo. ſing. in l. relegatorum, §. interdicere, ff. de interd. & relegat. Idem voluit Bart. in l. ſi. cui. §. fi. ff. de accuſat. per l. 1. C. vbi de crim. agi opor. Vide etiam Alci in c. 1. de off. ord ſuper glo. in verbo, iudicare, in princi. vbi dicit, ꝙ communis opin. eſt, ꝙ ſi quis non puniatur in loco delicti, poterit puniri in loco originis, ſecundum formam ſtatutorum loci [b] in quo deliquit, per l. ſacculari, §. ſunt quidam, ff. de extraordin. crim Et per notata per Moder. in l. cunctos populos, C de ſum Trinit & fid. cathol. Ex quo videtur inferri poſſe, ꝙ iudex Eccleſiaſticus originis propriæ, vel paternæ poteſt procedere contra clericum originarium, ſi ibi repertus fuerit ratione delicti alibi commiſſi. Pro quo ēt facit text. in capit. cum nullus. de temp. ordinat. libro 6. vbi probatur, quòd Epiſcopus loci originis, dicitur proprius, vt quis poſſit ab illo ordines recipe-

re.

re. Quod procederet, siue per viam accusationis, siue inquisitionis agatur contra clericum, per ea, quæ infra dicentur in sequen. §.

ANNOTATIO.

A *Libi commisso.* Adde Bar. in l. cunctos populos, nu. 47. C. de sum. Trin. vbi Cy. & Bal. idem Bal. in l. fin. ff. de iurisd. omn. iudi. & in consi. 313. lib. 5. Ant. & Abb. num. 8 in c. cum contingat. de fo. comp. Caro. Rot. in cons. 84. nu. 9. lib. 4. quæ opinio communis est, teste Bolog. cons. 54. idem fatetur Aug. Arimen. in add. ad Ang. in tract. malef. in § hæc est quædam inquisitio. ver. Quæro an de delictis, And. Alc. in c. 1. num. 67 de off. ordi. Boss. in tract. delict. tit. de foro comp. nu. 182. quo loco scribit opinionem istam vsu forensi comprobatam esse. Sylua. cons. 103. Marcus decis. 989. num. 6. Bomb. cons. 8. nu. 11. Cagno. in l. fin. nu. 153. ff. de iurisd. om. iu. Iul. Clar. li. 5. recep. sent. § fi. q. 39. vers. sed quæro. Contrariam tamen sententiam quod de iure ciuili, nec iudex originis, nec domicilii possit crimina extra territorium cõmissa punire, tenuit Io. And. in add. ad Spec. tit. de comp. iu. di. Sal. in l. seruos, C. ad leg. Iul. vi. pub. quam esse communem sententiam asseuerat Hyp. in pract. crimi. §. constante, num. 90. Thom. Gram. decis. Neapol. 26. & noster Ioannes Bernar. inf. cap. proxim. quam sequitur Bolog. male sibi constans, cons. 8. vers. ic. capio igitur, quo loco scribit, quod secũdum magis communem opinionem, etiam si subditus ratione originis, delinquat in alieno territorio, non potest iudex inquirere, nec procedere contra talem delinquentem. Hãc etiam communem appellat egregius & magnus sui temporis aduocatus, Petrus Auen. in respons. 49. num 3. Pau. Pa-

Petrus Auendãnus.

ris. cons. 159. num. 7. vol. 4. Ioan de Ami. cons. 60 num. 10. Rolan. Vall. cons. 19. nu. 20 lib. 2. Et generali consuetudine receptum est, vt nullo modo iudex de crimine extra territorium commisso inquirere possit. Vt fatetur Riminaldus vir doctissimus, consil. 32. num. 20. & cons. 471. num. 10. & cons. 484. num. 1. vol. 1. Primam tamen opinionem magis communem, & veriorem censeo, quam pro eius insigni eruditione defendit Do. Præsul Didac. Cauar. vir vtique doctissi-

Dó. Præsul Didacus Cou.

mus, sed vna præsertim ingenij castitate mirabilis, in pract. quæst. c. 11. num. 6.

Sta-

Statuorum loci. Quando crimen aliquod extra territoriũ commissum sit, an puniatur secundum statuta municipalia loci, vbi quis delinquit, an secundum patriæ statuta, vel secundum ius commune. Vide pulchram distinctionem tradi tam a Bar. in l. cunctos populos, num. 74. C. de summa Trin. vbi Ias. num 30. primæ lectionis, & nu. 67 secundum Abb. Ecly. & Doct. in c. licet, de foro compet idem Abb in c. contingat, num. 30. eo. tit. Alex. cons. 11. colum. 3. lib. 1. Boll. in tract delictor. tit. de pœnis, nu. 19. Iulius Clar. lib. 5. recep. sent. §. fin. q. 85. b

In ea domicilium habentes. *Cap. IX.*

1. *Iudex domicilij de delictis suorum clericorum alibi commissis cognoscit.*
2. *Quando de domicilio fit mentio, de domicilio habitationis in dubio intelligitur.*

Domicilij forus generalior [a] est omnibus alijs. Vnde Car. Anton. & Abb. in ca. cum contingat, de foro. comp. concludunt, quod iudex domicilij potest cognoscere de delictis suorum Clericorum etiam alibi commissis, & idem tenet Ioan. Calde. in repet. c. de illis, de rapt. in col. 6. in qu. 6. qui respondet ad fundamenta, quæ in contrarium videbantur vrgere, & vide Bar. in l. relegatorum, §. interdicere, ff. de interd. & releg. qui notat ex tex quod † iudex loci, vnde quis est in cola, potest quem punire de delicto alibi commisso [b] quod dicit esse notandũ, & vide Abb. in cap. in fin de foro comp. in col. 13. ver. Sed circa primam. Vbi concludit, quod iudex domicilij potest exercere omnimodam iurisdictionem in sibi subditum ratione domicilij, b ibi reperitur, etiam in criminibus alibi commissis. Et vide Io. Andr. in cap. vt animarum, de constit. in 6. qui dicit, q̃ siue subditus delinquat extra diœcesim, siue in loco exempto diœcesis, potest ratione fori cõueniri coram iudice suo. Et idem tenet Ioan. de Ligna in Clem. pastoralis, de rè iu. quod refert Andr. Siculus in d. cap. cum contingat, in col. 5. vbi respondet ad d. c. vt animarum, qui huic sententiæ videtur aliqualiter aduersari. Et tandem refert Ioan. And. post. Odofr. in add. ad Spec. tenentem, quod hæc sententia procedat per viam accusationis, secus, si per viam inquisitionis: a 1 b

nis: quia tunc iudex agit ad vindictam, & sua non interest, ex quo non deliquit in suo territorio, & hoc attento iure ciuili. Secundum vero iura Canonica, vtraque via iudex procedere poterit, & postea refert Ant. Cin. & Bar. volentes, quod etiam de iure ciuili hoc procederet, & Abb. in cons. 24. vol. 1. incip. Rodulphus nu. 1. qui in contingentia facti ita consuluit fieri posse & vide Abb. in col. 2. in d. c. cum contingat qui tenet opinionem Anto. & Bar. & tandem Barbat. ibi, in col. 7. & 8. sustinet opinionem Io. And. & Odofr. contra Cinum & Bar. & residet in eorum opinione, & credit quod in practica sua tenetur opinio, quia æquior, & fortioribus innititur rationibus. Et vide Gandin. in tractatu maleficiorum. in fin. vbi hanc quæst. disputat, & tandem cõcludit, quod iudex domicilij non potest procedere per inquisitionẽ cõtra delinquentem propter delictum alibi commissum, & in fi. col. dicit, quod licet aliud obtineat de iure Canonico, tamẽ hoc procedit de iure ciuili, & sic videtur tenere opinionẽ Ioan. Andr. de qua supra in addit. ad Spec licet eum non referat. Et vide Hippol in sua pract. crim. in §. constante, in col. 14. vbi mouet hanc q & dicit, quod doctores in ea sunt varij, et pro vtraq; parte remissiue refert plures doctores, & tandem dicit, quod iudex originis non possit inquirere: & sic opinio Io. And. de qua supra, quem ipse allegat in primo loco pro ista sententia. Et aduerte quod † quando fit mẽtio de domicilio in dubio, intelligitur de domicilio habitationis.[c] per glo notab. in c. statutum. §. cum vero. in verbo, vnam dictam. de rescrip. lib. 6. Notant doct. in c. fin. de edict. diui Adria. Iason. in l. cunctos populos. C. de sum. Trin. & fi. cathol. in columna 6. Si tamen Clericus est vagabundus, tunc videtur quod vbicunque fuerit repertus poterit puniri,[d] iuxta gl. in l. 1. C. vbi de crimin. agi opor. quam allegat Gandi. in tract. maleficiorum, in rubr. vbi puniatur delinquens, circa principium.

1 2 c d

ANNOTATIO.

A *Generalior.* Et sic Ange. sententia exploditur, qui con. 40. col. 2. domicilium originis, potentius quouis alio domicilio existimabat.

Alibi commisso. Vide autorem, & quæ ibi scripsi addit. 1. cap. super.

Habi-

Habitationis. Vide Dom. & Fran, in c. ſtatutum, § cum vero. de reſcr. lib. 6. vbi gl. quam hic allegat author, valde commendant: quam hanc opinionem ſequutus not. & dicit ſing. Ant. conſ. 21. in fi. Alex. in l cum quædam col. 2. vbi Soc. ea. col. ff. de iuriſd. omn iud. Idem Alex. dicens eam valde notandam, conſ. 101. col. 2. lib. 3. & in addi. ad Bart. in l. aſſumptio. ff. ad municip. Ant. Imo. & alij, in c. vlt. de fo compet. Fel. in c. 1. in fi. de ſponſa. Iaſ. in l cunctos populos, nu. 25. C. de ſum. Tri. Decius in l. ſi eadem nu. 2. ff. de offi. aſſeſſo. Stepha. Bertran. conſ. 109. lib. 2. Matth. de Affli. dec. Neap. 384. num. 7. cui communi & receptæ ſenten. ſuffragatur gl. quam vbique doctores ſummis laudib. celebrant in Clem. 1. in verbo, ſubditos, in fine, de foro comp. quævoluit, quem proprie ſubditum dici ratione habitationis: quā approbat ibi Imol. qui ad hoc multa allegat. & Petrus de Anchar. in c Roma. §. contrahentes, de foro comp. in 6. Bal. in l. omnes, § ſi non apparitor. C. de Epiſc. & cler. Abb. in c. 1. in fi. vbi Felin de foro comp Petr. de Anchar conſ 437. num. 2. Paul de Caſt. conſ. 44. num 5. lib. 1. Barban. in proœm. Clem. § ſane. Corn. conſ. 323 col. 2 lib. 4. eam fatetur eſſe ſing. Alex. in addi. ad Bar. in d. l. aſſumptio. & eſt communiter ab omnibus recepta, quia contradictorem non habet, quod ego ſciam. Et qđ plus eſt, iura etiam exorbitantia loquentia de domicilio originis, locum obtinent in habitationis domic. vt tenuit gloſ. not. in c præſenti. in verſ. ſane. verbo. origina. vbi Domi. & Fran. de præben. lib 6.

D

Vagabundus ſtrũ ad delicti locũ remitti debeat:

Puniri. Adde Bar. in l. hæres abſens. § proinde. num 4. vbi Cur. iu ff. de iud. Corſet. in repe. Abbas in verbo, vagabundus. Caſſan. in conſuetu Burg tit. *Des aduenz.* § vnic. nu. 12. Boſſi. in tract delict tit. de foro comp. nu. 69. Nec in hoc caſu, ad locum commiſſi criminis remiſſio facienda eſt, vt tradiderunt Calder. & Ioan. Anania. in c. 1. de raptorib. Guid. Pap. q. 202, num. 2. quam eſſe comunem ſententiam fatetur Bellam. conſil. 11. col. 1. quem refert Probus in addit. ad Io. Monac. in c. inquiſitionis. nu. 5. de ſent. excommu. Boſ. d nu. 69. & nouiſſimè diligentiſſimus Doctor Didacus Perez Salmantinus, in l. 2. tit. 14. ver. quæro vlterius lib. 8. ord Iul. Clar. lib. 5. recep. ſenten. §. fina. q. 39. verſ. ceterum ſi reus. Quam quidem opinionem falſam eſſe exiſtimo, & ideò iuris eſſe certiſſimi cenſeo, vagabundum ad delicti locum re-

D. Didacus Perez.

mittendum esse, vt in eo condignis pœnis puniatur. Sequor in hoc Innocē quem in Sacro iure Pontific ueluti terrestre numen ueneramur, in c. 1. de rapto. ubi Abb. & Card. idem Abb. Post Ant. in c. ult. nu. 21. de foro compe. Mari. Socin in c. postulasti. nu. 15. de foro comp. D. D. Couar. in pract. q. c. 11. nu. 7. Bonif. de Vitali in tract. malef. in rubr. de inquisit. nu. 56. Montal in l. 32. tit. 11. p. 3. idem in l. 1. tit. 1. lib. 2. foro leg. Nam ut eleganter scribit Abb. d nu. 21. fortiori ratione vagabundus ad delicti locum remittendus est, quam nō uagabundus, cū talis remissio sine alicuius iudicis iniuria fiat. & hoc manifeste probat regia lex 1. tit. 29. par. 7. cum dicit: *Accusado seyendo algun home de yerro que uuiesse, en algunas maneras, que diximos en los titulos desta setena partida*, &c. In quibus quidem titulis mentio fit de his criminib. quæ à uagabundis perpetrantur. Idem probat l. 15. titu. 1. par. 7. ibi. *Por yerro que todo home faga*. Et sic generaliter loquitur tam de uagabundis, quàm de aliis hominibus.

Bene tamen hæ controuersæ opiniones distinctiones fœdere possunt componi, ut prima tunc locum obtineat, quando offensus accusat reum vagabundum coram iudice loci, vbi eum inuenit: tunc iudex loci delicti ex officio nullo modo procedere potest. Secunda uerò opinio uera est, quando iudex loci delicti, parte postulante, remissionem petierit, quod probare videtur egregia Par. lex 15. supra allegata, quam ad hoc refert Auendan. resp. 40. nume. 9. Et nota, quod uagabundus dicitur, qui per mundum vagatur. Bar. in l. 4. §. Prætor ait, num. 24. ff de dam. infec. & est communis, teste Maria. in c. fin. num. 57. de foro compe. & qui non habet certum domicilium. glo. in d. §. Prætor ait, quam sequitur Guid. Papa, decis. 202. num. 2.

Et beneficia. *Cap. X.*

1. *Clericus ratione Ecclesiastici beneficij residentiam requirentis, in loco illius domicilium sortitur.*
2. *Habens plura beneficia residentiam requirentia, totidem habet domicilia.*
3. *Prælatus subditum Clericum ratione beneficij, pro delicto alibi commisso in propria diœcesi inuentum punire potest.*

An

AN † Clericus ratione beneficij quod habet, dicatur habere domicilium in loco illius? [a] Sufficiat referre breuiter, quæ tradit latè Felyn. in cap. dilectus, el secondo, de rescrip. in prima colum. ubi materiam istam, more suo, per conclusiones resoluit, videlicet, quòd si Clericus habet beneficium non requirens residentiam, non censetur illic habere domicilium, secundum Innoc. Anton. & Abb. in c. ex ore. de priuilegiis. Si uero requirit residẽtiam, sortitur ibi domicilium, secundum omnes Doctores ibi. & in d. c. Ex ore. & alios, quos ibi refert: quod procedit, licet ibi non resideat, si secum non est dispensatum super residentia, vt per eundem Fely. ibi. in 2. col. in 4. conclusione. Qui post multa concludit, q̃ talis de facto non residẽs, fingitur ibi habere domicilium in loco beneficij in onerosis. Vnde † habẽs plura beneficia requirentia residentiam, dicitur habere plura domicilia, secundum eum, ibi in 3. concl. allegando glo. in c. Primatus. 71. dist. & in c. quoniam. 21. q. 2. Et in cap. quia in tantum. de præb. quod intelligit, quando quasi æqualiter in utroque residet: secus tamen si in altero seruit Vicarius eius, quia tunc habet domicilium tãtùm, ubi residet: & hoc etiam tenet Abb in cap. postulasti. de foro compe. colum. 1. Imò plus dicit idem Fely. ubi supra, in 3. col in 6. concluſ. q̃ licet Clericus possit habere domicilium alibi, tamẽ principale dicitur esse in loco beneficij, pro quo refert Innocen. in d. cap. ex ore, & alios. & idem no. ipse in d. cap. postulasti. in princ. Ex quibus omnibus sic breuiter collectis, etsi diffusius illa prædictus Doctor scripserit, videtur, quod possit inferri ad nostrum propositum, quod † prælatus diœcesis (in qua quis habet beneficium, in quo tenetur residere, licet nõ resideat) potest [b] punire Clericum inuentum in sua diœcesi, de delicto alibi commisso, tanquam sibi subditum ratione domicilij, quamuis nullum aliud domicilium in sua diœcesi habeat. Et in materia huius capituli, uide Decium in cap. quia in tantum, de præb. circa fin. ubi inter alia ponderat tex. in c. 3. de temp. ord. in 6. contra communem conclusionem, & tandem in fine respondet.

1 a 2 3 b

ANNOTATIO.

IN *loco illius*. Vide glo. no. in cap. quia in tantum. in uerbo, plures, in fine, ubi Abb. de præben. Archid. in cap. statu- A

tum, col. 5. Ioan. And. col. pen & Domi. & Franc. in § cum vero, de præben. in 5. Arch. in summa. 3. q 6. & in c. si clericus. 11. q. 1. Specul. in tit. de accusa. §. 1. vers. sed nunc quid sufficit. & in §. sequen. Abb. Barb & Marian. in cap. postulasti. de foro comp. Bal. in l. omnes in 2. not, C. de episc. & cleric. Anton. & Abb. in cap. cum causam. de dolo & contuma. Cardin. in Clem. causam. §. quod si forsan. no. 3. de elect. Fab. in §. vlt. colum. pen. Inst. de pœna temere litig. Fely. in c. dilectus. in 2. huius initij. col 1. de rescrip. Tertran. consi. 101. lib. 3. Bober. in sing. incip. Forus.

B *Potest punire.* Adde quod hæc auctoris opinio intelligenda est, quando non petitur remissio à iudice loci, vbi delictum fuit commissum: si enim peteretur, tenetur quidem prælatus diœcesis, in qua clericus beneficium habet, & in quo residere tenetur, clericum petenti iudici remittere. Si cuti eam facere teneren tur alij iudices, qui ratione originis, vel domicilij, alterius causæ in ipsum delinquentem iurisdictionem habent. ita Ant de Butrio. num 10 Arch. col. pen. Felin nu. 9. in c h. de foro comp. D Episcopus Couar in pract. q. c. 11. nu. 6. & hanc opinionem communem esse testātur eam sequuti, Cep. consi. crim. 59. vers Primum est. an de iure. Cur. iun. in l hæres absens. §. v. nū 5. vbi Sapia. nu. 10. ff. de iurisd. omn. iud. Iul. Clar. in pract. crim. §. fi q 38. vers. est autem. & vide tex. in §. si vero quis comprehensorum. in aut. vt nulli iudicum.

GRAVIA ET PLVRA PERPETRARVNT FACINORA. *Caput, X I.*

1 *Delicta leuia, grauia, grauiora, seu grauissima, quæ dicantur, breuiter & dilucidè, per totum caput explicatur.*

QVia ex qualitate delictorum in dispositione sacrorum canonum pœnæ minuuntur, vel augentur, & in his quæ ad iudicis arbitrium relinquuntur, parimodo aggrauari vel moderari debent: ió de clericorum delictis tractaturi oportunum est, vt aperiamus, quæ leuia, grauia, grauiora, seu grauissima iudicentur. Et in
1 hoc Panormi. in c. tuæ. de pœnis scripsit, quod † leuia[a] dicū
a tur, vbi dolus non requiritur, vt quando aliquid contingit p imperitiam, vel culpā sine dolo; vel qn dolus interuenit circa

ca rē modicā. Cui add. And. in l. non solū, §. si mandato, ff. de iur. & in l. leuia ff. de accusat. ad hoc videlicet, quæ dicā-
tur crimina leuia, vel non Et vide Aug. in addi. ad Ange. de
Aret. in verbo, hæc est quædam inquisitio. in Addi. 5. in fi.
quæ per gl. in c. cū illorum, de sent excom. dicit, ꝙ hoc relin
quitur arbitrio iudicis: [b] & quod secundum vulgi opinioné [b]
illa veniunt in considerationē. Item ꝙ grauia sunt in quibus
exigitur dolus, & tendunt in graue præiudicium alterius, [d]
reipublicę: & magna pęna imponitur, [c] vt in furto, periu- [c]
rio, & similib. Grauiora sunt publica, & qñ non imponitur
pęna mortis. Grauissima vbi imponitur pęna mortis. Pro
leuib. secundum Panor. non debet deponi clericus, nec pri-
uari beneficio, sed poterit ad tempus suspēdi, vel aliter cor-
ripi ad arbitrium superioris. Pro grauibus potest deponi. &
adde Fel. in c. at si clerici, de iud. in prin. in col. pen. qui di-
cit, quod quæ dicantur crimina grauia statur arbitrio iudi-
cis, & refert ad hoc Abb. vbi supra. Pro grauioribus quan-
quam non sint publica, poterit vltra depositionem detrudi
in monastarium. Pro grauissimis, vbi de iure ciuili puniretur pœna mortis, potest deponi & damnari ad perpetuum
carcerem. Et quia qualitas cuiusque criminis latius in quo-
libet eorum infra declarabitur, ista sufficiant pro commen-
to huius particulæ.

ANNOTATIO.

Leuia. Quæ dicantur leuia, grauia, grauissimaque delicta, explicat eleganter Bar. in l. si non solum. §. si mandato meo. num. 7. ff. de iniur. & in l. leuia. ff. de accusat. glos. in l. auxilium, ff. de minori. Sali. in l. 1 C. de requi. reis. Felin. in cap. cum illorum de sent. excomm. Ange. Aret. in tracta. malefi. in princip. colum. 3 Abb. in cap. tuæ, de pœn. Petrus Foller. in pract. crimin. in parte audiantur excusatores. nu. 49 pag 70. Iul Clar. lib. 5. recep. sent. § primo, versicu. sunt etiam. Qui scribit sereniſſimum & inuictiſſimum Regem, & Dominum nostrum Philippum Secundum Hiſpaniarum Regem, a suo supremo Senatu interrogasse, quæ essent delicta atrocia, cui Senatus respondit atrocia delicta esse sequentia, Rebellionis, læsæ maiestatis, homicidii ex proposito commissi, falsę monetæ, tertij homicidij, scilicet commissi ab eo qui alia duo commiserat, etiam si [A]

Responso Regij Senatus Hiſpani declaratur, quæ crimina atrocia iudicari dēant

pro his condemnatus non fuiſſet, vulneris illati proditorie, etiam ſi mors ſequuta non fuerit, tertiæ conſationis monetæ, raptus virginis honeſtis parentibus ortæ, etiamſi copula ſequuta nõ fuerit: vſus venereus cum ſacra virgine in habitu, & intra monaſterium degente, Sodomia, famoſorum latronum in vijs graſſatio, falſificatio Sigilli Principis, aut Senatus, quod reſponſum Regi noſtro placuit.

B *Arbitrio iudicis.* Vide Bal. in cap propoſuit, de appellat. Felin. poſt alios, in cap. at ſi clerici. de iudi. nume. 13. And. Tiraq. in repet. l. ſi unquàm, in uerbo, omnia, num. 31. pag. 177. C. de reuocan dona. Bermo. Chrouer. titu de publi. concubinar. cap. de Sodom. crimin. nume. 30. & latiùs eodem tracta. in parte, ſi fuerit diſpenſatum. numero 1. fol. 206. hanc opinionem communem eſſe fatentur eam ſequuti And. Alciat. in capit. cùm non ab homine, nume. 28. de iudic. Villa. Hiſpa. in libro commun. opinio. littera. D. num. 56. Iul. Clar. libro 5. recept. ſentent. §. i. verſicu. ſunt etiam, eamque ſequi tur vir noſtra ætate in iure conſummatiſſimus Iacob. Menoch in libro illo omni eruditione pleno, de arbitr. iudic. quæſt. lib. inquam. ſecundo, cent. 3. caſu 266. num. 2.

Iacob. Menoch.

C *Magna pœna imponitur.* Et ideo delictum tanto grauius iudicari debet, quanto pro eo grauior pœna imponitur, hæc fuit Bart. opin. in l leuia. circa princip. ff. de accuſat. & hanc dicit communem regulam, & theoricam. Socin. conſil. 157. numero 5. libro 2. & vide Barbat. conſil. 48. libro ſecundo. Dec. conſil. 65.

CVM LAICI ESSENT SINE ORDINIBVS MINISTRARE, ac celebrare ſunt auſi. Cap. XII.

1 *Clericus huius criminis reus, iudicis arbitrio eſt puniendus.*

2 *Ingerens ſe in actibus clericorum: cum non ſit, eſt falſarius.*

3 *Clericus in ordine quem non habet miniſtrans, deponendus eſt.*

4 *Clericus non ordinatus miniſtrans in aliquo ordine in apparatu, irregularitatem contrahit, cum quo Papa ſolus diſpenſat.*

QVAE

QVAE pœna sit imponenda laicis missam, vel aliud sacrum ministerium celebrantibus hucusque Canonica iura non statuerunt: forsan enim antiqui illi patres non crediderunt tantam futuram esse aliquorum nominum temeritatem, vt tantum nefas (quale est sine ordinibus missam celebrare) committerent, & si iam hodie dignum esset hoc speciali sanctione punire, cum temporibus illis hoc aliquando accidisse comperimus.[a] Cui † ergo casus acciderit, hoc arbitrio iudicis puniendum videtur, in quo oportebit considerare ea, quæ in arbitrarijs in ferius suo loco consideranda describimus. Bald. tamen in l. qui sub prætextu. C. de sacrosan. Eccle. notat, quòd † dicens se clericum, & ingerens se actibus clericorum, cum non sit, est falsarius, quem refert Felin. in cap. tertiò loco, de proba. in princip. vide etiam Felin. in proœmio decre. in num 37. vbi dicit, quòd mentiens se clericum punitur arbitrio iudicis, & vltra hoc faciens actus clericales punitur pœna falsi.[b] Et uide Præpos. in cap. quod interrogasti. 27. dist. Clericus † autem ministrans in ordine quem non habet, deponẽdus est,[c] & amplius non ordinandus tex. in cap. 1. de cle. non or din. minist. qui sic sumatur. Diaconus missam celebrans ad sacerdotium non potest promoueri, à diaconatu suspenditur biennio, uel triennio, ut in cap. 2. eodem titu. † Clericus præterea qui cum non esset ordinatus ministrauit in aliquo ordine in apparatu, incurrit irregularitatẽ, cum quo solus Papa dispensat: tenet Lapus in allegatione 29 incip. An dispenset, referendo Calderi in cap. si celebrat, de cle. excom, Idem tenet Host. & Gofre. vt ad maiores ordines ascendat, sed in susceptis dispẽsat Episcopus, ut notat Ange in Sum. in §. 38. incip. Duodecimo incurritur, in uerb. irregularitas, & Siluester in eod. uerbo, in § duodecimo quæritur.

1 2 1 2 3 4

ANNOTATIO.

A *Omperimus*, id sanè contigit in hac celeberrima totius Archiepiscopatus Toletan. Complutensis Curia: quidam ciuitatis de Baeca (de quo ipso oculatus sum testis) anno Domini 1569. cum laycus esset, nec aliquo ordine sacro insignitus, duas missas celebrauit, alteram in religiosissimo Diui Bernar. collegio, alteram uero in pijssimo collegio Societatis Iesu: sed quia dementia laborabat, & ob justas alias

Factum memorabile.

causas, pœna detrusionis perpetuæ in monasterium fuit punitus, a Licentiato Martino Lopez de Salas, tunc dictæ curiæ Vicario generali integerrimo, & incorruptissimo, a quo ipse tanquam huius Complutensis Academiæ, Cæcellario, Doctorali laurea sacrorum Canonum (licet immeritus) fuit insignitus, anno Domini 1570. die uero 6. mensis Iul. Et nisi me mea fallit sententia existimo præclaros, & omni laude dignissimos hæreticæ prauitatis cæsores, posse ad tanti crimnis punitionem procedere reumque tãquam male sentientem de sacramento ordinis, condignis pœnis punire.

B *Pœna falsi.* Adde expressam Regiam l. 2. titu. fin. 7. par. ubi Greg Lopez.

C *Deponendus est.* Vide Autorem in regul. & fallē. reg. 352. & doctum & diligentissimum Ioan. Gracia. in reg. & fallen. reg. 61. Host. in Summa tit. de cleri. non ordi. minist. § qualiter, & Regiam l. 29. ti. 6 par. 1. & hoc sex modis limitat Sil. in summa. in uerb irregularitas. uer. 20. Ang. in sum. d. uerbo. q. 38. & Nauar. in manuali. c. 27. nu. 242. Imò si nondum sacerdos ausus fuerit missam celebrare Curiæ sæculari tradendus est, ut statuit Felicis recordationis, Paulus III. vt refert Iudit. inqui. die 17 Febr. anno 1559. decr. 7. & die 26. Maii, anno 1559 & Simon Maiol. de irregul. lib. 3. c. 13. nu. 1. qui pro totius cap. huius materia legendus est.

EXCOMMVNICATI. *Cap. XIII.*

1 *Clericus excommunicat. ordinem recipiens ab illo ordine est deponendus cum quo tantum solus Papa dispensat.*

2 *Episcopus quando cum irregulari potest dispensare.*

3 *Pœna huius capitis afficitur clericus, qui cum esset suspensus vel interdictus sacris ordinibus fuit insignitus.*

1 POena † clerici sæcularis recipientis ordinem, dū exi-
stit in excommunicatione, est quod deponatur ab illo
ordine. Not. Abb ex tex. ibi in c. cum illorum. in 1. no.
de sent. excom. cum quo solus Papa dispensat, ut ibi. Quod
procedit, etiam si ab excommunicatione, qua erat ligatus,
poterat ab aliquo inferiori citra Papam absolui, ut concludit Abb. post Io. And. ubi supra, ex ratione, qa fuit effectus
2 irregularis, & cum irregularib solus Papa dispensat. Et idē
voluit Ang licet Abb. non referat, in sua summa, in uerb. ir-

regu.

regu.in §.22.inci.Secundo contrahitur,& Sylu.in eod.uerbo,in ver.Secundo † quæritur. Host. vero in sua summa.tit. de cleric.excom.ministr.dicit,quod uidetur sibi,quod quando excommunicatus ab ordinario incurrit irregularitatem, quia sententiam eius uiolauit, posset ordinarius secum dispensare : dicit tamen quod consuetudo refragatur. Et aduerte † quod idem est in clerico, qui suspensus uel interdictus ordines recepit, ut firmant Angel. & Sylues. ubi supra, referendo Rai. a 3

ANNOTATIO.

Dispensat. Adde quod præsertim hoc procedit, si detur in recipiente certa scientia, ut in c.1. de ordi.ab Epis. qui renun. Episco. ubi idem constat, si crassa uel supina dare tur ignorantia. ut in cap. illorum. de senten excom. Quod si quis probabili affectus ignorãtia, uel excommunicatus, uel ab excõmunicato sacris fuerit ordinibus insignitus, ab Episcopo proprio, qui in eo actu minime deliquerit dispensationem poterit obtinere, ut in c. vlt de ord ab Episc qui renun. ubi omnes Doct not. traditur etiam a Doct. in d c.cum illorum. Quamuis huic vltimæ opinioni refragetur Innoc. qui in c.1. de schisma. scribit collationem ordinis factam ab excommunicato, vel excommunicato, probabili tamẽ ignorantia excommunicationis, ita firmam esse, vt absq; aliqua dispensatione, eius executio permissa sit, quam opinionem tenuit Hugo doctor antiquitatis uenerãdæ, si credimus gl. quæ illum refert in c.ab excommunicatis.9.q.1. Collect. in c.ult.de ord, ad Episc. Abb.num.46.in c veritatis.de dolo & contu.idem in c.ad probandum, ubi Feli. col.pen.de re iud. Alph.a Castro Zamorensis,acris & subtilis ingenij,& diuini uerbi orator celeberrimus in lib.2. de potest.l.pœna c.15. Quam opinionẽ falsam esse censeo, & iuris esse apertissimi existimo, dispensationem semper necessariã esse, siue adsit scientia, siue probabilis ignorantia. Sequor equidem in hoc gl.in d.c.ab excommunicatis. & in c.1. de schisma. & in ca. si qui a simoniacis. 1.q.1. quam communem esse sententiã fatetur Abb. in d c.ueritatis nu.46. D. Eps Couar. in c.alma mat.1.p.relec.§.6.nu.6 de sen.excõ.li.6.& est tutior opinio secũdũ Ana in d c.1. de schis.n.2. Sel.de bñf.2.p.q.11.col.3. A

Alphonsus à Castro.

Hodie uero siue detur scientia siue ignorantia, Eps iure

re poterit in hac irregularitate dispensare ex Sacro Cone. Trid. sess. 24. c. 6. vbi Episcopis noua conceditur facultas dispensandi super quacunque irregularitate descendente ex quocunque delicto occulto, excepto homicidio voluntario. Erit equidem in proposi. casu occultum delictum, si excommunicatio occulta est, licet celebratio ipsa publica sit, arg. tex. in l. in delictis, §. si extraneus. ff. de noxali. nam quamuis actus celebrandi publicus sit, eius vero malitia, quæ ex excommunicatione emanat occulta est, ita in sacræ pœnitentiariæ summo Prætorio diffinitum esse testatur vir egregius Martinus Nauar. in manu. confess. cap. 27, nu. 241.

ILLEGITIMI. *Cap. VIIII.*

1 *Filij illegitimi apud Ethnicos honoribus, & dignitatibus indigni iudicabantur.*

2 *Illegitimus non potest sacris ordinibus insigniri.*

3 *Si tamen de facto fuerit ordinatus, licet recipiat characterem ordinis tamen executione caret.*

4 *Celebrans vero non obtenta dispensatione irregularis non est.*

1 VT ab illicita copula retraherẽt, seque iustis nuptijs alligarent homines, ex quibus prolẽ legitimam susciperent, merito etiã apud † Ethnicos sanctum, ac obseruatum est, ut filii illegitime nati quantumcunque sine sua culpa labem ipsam contraxissent, honoribus, & dignitatibus indigni iudicarentur. [a] Quod nempe etsi consideratione prædicta, vt sic fiat, non reputetur iniquum, licet filiis ipsis (quibus natura negauit ortum suum eligere posse) crudele quodam modo ac durum videatur: Cum illis tamen illegitime natis viris, qui propria virtute ac bonis actibus paternam culpam in se ipsis abstergunt, pluresque legitimẽ natos morib. ac meritis antecellunt, [b] ac reipublicæ seipsos reddunt vtiliores, talis iuris asperitas liberaliter, & sine pecuniarum exactione temperanda esset, vt sicut parentes ab illicita copula retrahit (si forsan retrahit) filiorum dãnum futurum, sic iam natos contra leges filios, spes recuperandi honores, ad virtutem sequendam impellat. Iustũ est enim, vt quos aliena culpa honore destituit, propria virtus & si pauperrima sit (vt fere semper esse solet) ad honores restituat. Quid n. crudelius, aut iniustius quam quod naturalis

rális quidam paretum exceſſus, virtute ſola, quãtumuis clara filiorum, in pauperibus reparari non valeat, in diuitibus tamen, qui patrum ſuorum reatui plura propria addiderũt ſcelera, hoc facillime deleat ſola præſtatio pecuniæ? † Prædicta igitur conſideratione, & ſacri Canones quibus maxima cura eſt ſancto fauere inſtituto matrim. ac ſic illicita punire connubia, illegitimos quoſque a clericali tonſura, cæteriſq; Eccl. ordinib. arcet, prohibetq;, [c] vt in c. 1. de fi presb. Et in c. 3. & 2. 56. diſt. & hoc per ſex rationes, quas deſcribit. Præp. in d. c. 2. licet Hoſt. in ſum. de fil. presb. in §. quę eſt cauſa. ſolum tres ſcripſerit. Si † quis aũt illegitime natus, motus fuerit, licet recipiat characterem, non hẽt tñ executionem ordinis. probat tex. in c. fi. 56. diſt. Ex quo notãt ibi Domini. & Præpo. quod licet illegitimitas non inficiat habitum ordinis, ſed executionem. ſed talis ordinatus recipit characterem Et aduerte † quod tales illegitimi ordinati nõ incurrunt nouam irregularitatem, [d] ſi ante obtentam diſpenſationem [e] celebrant, vt notat Nic. Plouius in tract. de irregu. in 40. regula, referendo Guliel. & Archid. & hoc dicit ſeruare Curiam.

c 2 3 4 d e

ANNOTATIO.

INdigni indicantur. Adde latiſſime And. Tiraq. virum ſane variæ & indefeſſæ lectionis, & de vtroque iure bene meritiſſimum, nec pro meritis ſatis laudatum in tracta. de nob. c. 15. num. 10. cum ſeq. Gab. Paleotum Card. in tract. de not. & ſpur. c. 55. & vide Regiam l. 2. tit. 13. p. 4. & l. 3. tit. 15. ead. par. & ibi multis nominibus magnus Greg. in verb. *Dignidades y honoras.* Alb. Troti. lib. 2. de vero & perfecto clc. c. 1. & 2.

A *And. Tiraq.* *Greg.* *Lopez.*

Antecellunt. Quæ ſane in locis iam citatis, longa manu traduntur in filiorum illegitimorum execrationem minime intelligas de his, qui virtutum ſuarum ſplendore natalium tenebras effuderunt, eos enim apud bonos & probos viros, nec vllo contemptui eſſe, nec legitimis inferiores iudicari cenſet Hypp. ſing. 273. & vt bene inquit Sophocles:

B

Legitima eſt natura viris, quibus optima mens eſt.

Imò ſæpiſſimè, vt in hoc loco inquit autor, legitime natos antecellunt. Hinc Statius.

Vidi ego tranſeritos, alieno in robore ramos,

Altius.

Altius ire ſuis.

Et Euripides præclarè inquit:

Ex nobis ſpurios naſci, non turpe putandum eſt.
Fac namque ingenio ualeant, fac moribus, ipſum
Haud unquàm poterit, naturam inuertere nomen.

Et plures viros præclaros, qui illegitimi fuerunt, comme morat Doctiſſimus pariterque Illuſtriſſimus Card. Palę. in d. tracta. ad finem, & fuerunt, & noſtra tempeſtate ſunt multi viri clariſſimi, qui natalium defectũ paſſi ſunt, inter quos non infimum locum obtinet, noſter D. Epiſcopus Bernardus Diaz de Luco, qui vt compertum habui multorum integræ fidei teſtimonio, illegitimus fuit: quod præter alios teſtatur D Epiſcopus Ioan. a Rojas in tracta. de ſucceſſ. ab inteſta. c. 15. num. 19.

Card. Pala.

Io. Bern. fuit illegitimus.

C *Proh bentque.* Adde quod Deus Opti. Maximus prohibitionem hanc induxit Deuter. c. 23. vbi ſcribitur, *Non ingrediatur mãzer* (hoc eſt *de ſcorto natus in Eccleſia Domini uſq; ad decimam generationem* tex. in c innotuit, de elect. cap. per venerabilem, qui filij ſint leg. Sed hoc in c niſi cum prudent. de renun. declaratur, quod illis qui paterna vitia non ſequũtur, poſſunt ſuffragari virtutes, quæ ſummum Præſulem Romanum inducent, vt cùm eis diſpenſet, ſi morum honeſtas eos commẽdabiles reddat. tex. in c. presbyterorum, 56. diſt. nam vndecunq; homines naſcantur, ſi parentum vitia non ſequantur, honeſti & ſalui erunt, c. vndecunque ea diſt. nullum equidem parentis delictum innocen. filio pœna eſſe debet, l. 2. §. nullum, ff de Decurion. Si contrarium diceres maximum abſurdum ſequeretur. Vnde Bion Philoſophus non minus ridiculum hoc eſſe affirmabat, quam ſi medicus quiſpiam ob aui aut patris morbum nepoti, vel filio medicamẽtum adhiberet. Huius verò prohibitionis ne illegitimi ſacris donentur ordinibus, Plures rationes ſcripſit Per. Rebuff. in bene. pract in part. de diſpenſ ſuper defect natali fol. 407. & vide Regiam l. 12. tit. 6. part 1. vbi Gregor. in verbo, *orden*. Et notat quod impedimentum de quo in hoc cap. locum obtinet, etiamſi defectus natalium ſit occultus, & qui eum patiuntur pro legitimis habiti ſunt, quales ſunt multi, quos coniugatæ ex adulterio habuerunt, vt egregiè ſcribit Nauar. in manu. confeſſo. cap. 27. nu. 201. Filius verò matri hoc aſſeueranti credere non tenetur, l. 1. §. ſi quis ab aliquo,

ibi

ibi. *Si testator eum negauerit.* vbi Bart. & Docto. not. de Car. edict. l. 1. §. mulier, ibi. *Spurium in actis professa est.* iuncta gl. fin. ibi, ff. de proba. glo. in l. si vicinis, C. de nup. & in l. si posthumus, § fui, verb. probetur, ff. de lib. & post. Regia l. 9 tit. 14. par. 3. vbi Gregor. & opinio hæc communis est, vt constat ex multis authoribus congestis qui eam sequuntur a Io. Rojas, tractat. de succes. cap. 2 inume. 28. & ita quo ad sacrorum ordinum promotionem tenet Mart. Nauar. in loco. iam allegato, tamen (quòd salua tanti viri pace dicam) in promouendo tutius esse credo, propter animæ periculum, vt ab ordine suscipiendo abstineat. In eo verò qui iam est ordinibus insignitus, propria eius conscientia inspicienda est: nam si in intimo conscientiæ motu pendeat ad credulitatem assertionis maternæ, præsumens se esse illegitimum abstinere debet a sacri ordinis ministerio, & ad cautelam dispensationem oportet impetrare. Si verò internus cõscientiæ motus, ad credulitatem non pendeat, sed potius firmissimè credat, se legitimum esse, nec abstinere teneatur, nec dispensationem impetrare, ex Abb. sententia, in c. 1. de fi. presbyt. & & hæc est communis Summis. sent vt fatetur Simon. Maio. de irreg. li 1. c. 7. nu. 3. Hinc illud mihi dubium est, quod scribit vir doctiss Alph. a Cast. li. 2. de potest. leg. pœna ca. vlt. 3. concl. asseuerans, filium presbyteri ex coniugata, ita occultè genitum, vt non possit aliunde probari, quam per parentum assertionem, promoueri posse. Cuius contrarium tenet An. in c. 1. de fil. presb. & de hoc dubitat Cou in Cle si furiosus, 2. p. §. 3. nu. 4. de homicidio. Sequitur tamen Mart. Nauar. in manuali, c. 27. nu. 193.

Notabis tñ vtiliter non esse Episc. permissam dispensationẽ, vt qui defectũ natalium patit, ad sacros ordines possit aspirare, ẽt hodie authoritate Sacrosancti Conc. Trid. sess. 14. c. 6. Nam quãuis nouissima illa constitutione, detur Episcopis facultas dispensandi in oĩ irregularitate descẽdente, ex delicto occulto, non deducta in iudiciũ excepta ea, quæ prouenit ex homicidio voluntario, exceptis alijs deductis ad forum contentiosum, in hac verò huius capitis irregularitate, quæ aliunde, & non ex proprio delicto oritur, dispensandi facultas concessa non est, ꝙ non vulgariter notari debet, pro illius decreti interpretatione. Ita tenet insignis Mart. Nauar. in manu. confes. c. 27. num. 194.

Si

Si tamen illegitimus quiſpiam monaſticam profiteatur diſciplinam, vitam ſuam dicitur innouaſſe, & eo ipſo, quibuſcunque ſacris ordinibus poteſt inſigniri, tex in c.1. 56.d. & in cap.1.de filijs presbyte.gloſ.in Sum.56.diſt.Regia l.12. tit.6.par.1.ibi. *Pero aun ay otra razon, porque puede recebir eſtas ordenes ſubrodichas elque no fuſſe legitimo. Eſto ſeria ſi entraſſe in orden de religion primeramente*, Tradit Bal. in l.1. 1.lectura.nu.5. C.de Sacroſan. Eccleſ Rom.in Auth.ſi mulier,7.priuileg.C.ad l.Fal. Fely in cap. teſtimonium,nu 31. de teſtib.Hipp.ſing.273. & in rub ff.de fideiuſſo. & in ſing. 501. Anton. de Roſel. de legit.libr.3. in fine, vbi id limitat procedere tantum in filio naturali,non verò in ſpurio, ꝙ fal ſum eſt,& merito eum repræhendit Ioan.Rojas,in tract.de ſucceſſ.c.23. num.109. Quod notandum eſt ad interpretationem tex.in ca.dilectus,de filijs presbyt.& in cap. 1. eod. tit. in 6. Aboletur ſanè omnis illicita macula per religionis ingreſſum,vt in auth.de monach in princ.ca. non liceat,19. q.3. ꝙ tantum quo ad ordines ſacros intelligendum eſt,quo ad dignitates verò & grauiora munera, is qui ſpurius natus eſt, promoueri nullo modo poteſt, abſque Summi Præſulis indulgentia,glo.not.in ca.fin.de filiis presbyt.Abb.in cap.1. in fin.eo.tit.Felyn.in cap.meminimus, not.6.de accuſ.

Nimis tamen inter Doctor. controuerſum eſt,vtrum ingreſſus religionis operetur legitimationem, quo ad ſucceſſionem bonorum parentum: ſiquidem Guil. de Cuneo,qui huius quæſt.fuit anteſignanus, in l. 1. C.de ſacr. Eccl.in ea fuit ſententia, vt cenſeret filium illegitimum monaſticam vitam profeſſum, poſſe ſuccedere in bonis parentis. Idem ſequitur Bal.in d.l.1.lect. col.5. Felyn.in c. cum deputati,de Iu.col.2.Ratio.in Auth.ſimi.C ad leg. Falc.7.ſpe. Alexand. Rom & Arc.col.2.in l.neceſſariis,ff de acq.hær.Barba in c. quia nos,de teſtam.col.1.Iaſ.in l.1.nume.30. C.quand. non peten.par.Ant.de Roſe.in tract.de legitim.ad finem in qua fluctuat Roderic.Suar. allegat.25. ita vt in caſu, de quo fuit interrogatus conſuluit concordiam faciendam eſſe tãdem religionis fauore.Guil.ſequitur, & de ea nimis dubitat Gregor.Lup.in d.l. 12. in verbo, *en orden*. & tueri eam conatur duobus caſibus. Primò,quando filius eſt naturalis,non ſpurius Secundo, quando parentis conſenſu religioni offertur, tandem in fine illius gloſ. dicit valde dubiam eſſe quæſtio,

hanc,

hanc,& quod in practica vix reciperetur Guil. opinio: eam verò communem esse testatur insignis Couar.in 4. dec. 2.p. capite 8 §. 7. in fi. Quæ ea solum ratione innititur, quia sicut filius naturalis patris consensu Curię Principis oblatus, fit legitimus ipso offerente,etiam si filios legitimos habeat, l 3.C.de naturalibus, & in Authentic. quibus modis natur. effic fui,§.1.2.& 3. Reg.l.5.tit.15.p.4. multo magis per oblationem curiæ cœlesti. Sed propter id quod hæc legitimatio ab aula iam recessit,teste Ang cons 17.& in dict. Authē. §.quod verò.Rosel. de legit.c.fin. Oblatus equidem Curiæ Cæsaris,ideo legitimus fiebat quod præsumebatur a Cæsare ipso legitimus fieri,quod non conuenit oblationi Curiæ cœlesti: & ideo contrariam sententiam tenet Fab. in Auth. ex complexu.C.de incest.nup. Præpositus in c. tanta, col.2. qui filij sint legit Flor.in 3.par.tit.1.c.27.§.2. Couar.d. §.7. Et hæc opinio verior est,& Forensi vsu recepta.

Expositꝰ an possit ad ordines promoueri.

Sed huic loco accommodatissimum illud non omittam, an expositus cuius parentes adeo latent, vt prorsus incertū sit,an legitimis conceptus sit nuptiis, possit ad sacros ordines promoueri.Qua in re dubius & anceps est Anch in c.1. de infan.exposi.cuius dubitationis ratio est, quia nemo legitimus præsumitur, & qui se legitimum dicit,probare debet.Ang per illum tex.in l. liberorum, ff. de his qui not.in fam. Dec.cons.54.Ias.in l.nec professio.C.de test.idem consil.102.vol.4. And.Alcia.de præsump.reg.3. præsu.1. nu.12. Couar.in 4.Decret.2.par.c.8 §.3.nu 1. Et opinionem hanc nouissimè sequitur Doctiss. & diligentissimus Simon Maio *Ius Episcopus* Vulturarien. de irregul.lib.1.cap.11.nume.1. vbi plures viros egregios commemorat,qui expositi fuerūt. Contrariam sententiam tenet Anani. in dict. cap.1. de infan.exposi. nume.11. vbi concludit nullam dispensationem necessariam esse, vt expositus possit promoueri. Sequitur Berm.Cho.in tract.de publ.concubina. in verbo, qui etiam filias,nume.90. col.363. quam opinionem communem esse testatur eruditissimus Card. Paleot.in d.tract c.63.nume.3. Nam vt ipse,ca.20 eiusdem tractatus probare contenditur a supradicta sententia recedens,vnusquisque legitimis natalibus ortus præsumitur, quod latius apud eum legendū erit. Sed & ad nostram spectat propositam controuersiam D.Præsul.Couar.in Clem. si furiosus,1.par. relect.in princ. num.

num.9.de homi à communi opinione uidetur recedere, ea innixus ratione, quod non ſoleant filij ex legitimo nati matrimonio exponi, ſed potius qui ex furtiuis & illicitis fornicationibus congreſſibuſque naſcuntur: Sed hæc ratio cõcludens non eſt, quidem ueterum exemplis conſtat, multos filios expoſitos fuiſſe, qui tamen ex matrimonio nati ſunt, vt de Semiramide, Paride, Cyro, & de alijs pluribus, hiſtoriæ teſtantur. Nos equidem quotidiano uſu id experimur, quamplurimos rei familiaris inopia oppreſſos, qui cum liberis ſuis alimenta non poſſint ſuppeditare, ſolere eos exponere, ea potius ſpe, ut commodius ab alijs educentur, quam quod paterna erga illos pietate ſint deſtituti. Opinio tamẽ d. Domini Epiſc. ſumme mihi placet, qui cenſet expoſitos ad Eccle. ordines non eſſe promouendos abſque diſpenſatione, quod ſi promoti fuerint, ordinum uſu prohibendi nõ ſunt, propter communis ſenten. authoritatem, quamuis indiſtinctè communem ſententiam ſequatur, uir noſtro ſæculo in iure conſummatiſſimus, & perſpicacis & acris ingenij, Iacob. Menoch. de arb. iud. q. lib. 2. cen. 4. caſu 396.

Iacob. Menoch.

Irregularitatem. Vide Abb. in c. ſi celebrat. de cler. excõ. miniſt. Gonſal. a Villadiego de irregu. c. de ſuſp. col. 1. Pet. Rebuff. in pract benefic. in par. de diſpen. ſuper defectu natali. nu. 13. quam opinionem communem eſſe fatetur D. Epiſcop. Couar. in Clem. ſi furioſus § 1 nume 3. de homi. Pet. Rauen. in Alphabet. aureo. fol. 186. col. 2. Marti. Nauar. probitatis & eruditionis unicum exemplar, in cap. ſi quando, ex ceptione 11. de reſcrip.

D

Diſpenſationem. Vide multa de hac illegitimorum diſpenſatione, tam circa ordines, quam beneficia, quæ ſcribit Alber. Trot. lib. 2. de vero & perfecto cleri. c. 2. per totum.

E

REBAPTIZATI. *Cap. XVIII.*

1 *Rebaptizatus nõ poteſt ad Eccleſiaſticos ordines promoueri.*
2 *Si tamen de facto fuerit ordinatus qua pœna puniatur.*

2 REbaptizati in tantum odio habentur ab Eccleſia, [a] quod qui non ignari rebaptizantur, dicuntur quaſi iterum crucifigere Chriſtum, ut in c. qui bis. de conſec. diſt. 4. † & ideo non ſunt ordinandi [b] ad clericatum, ut

1 b in c. confirmandum, 50. d. ſt. & habetur in Concilio Carth.

Quinto,

Quintò, Can. 11. quod adeo est verum, quod dicit tex. in d. cap. qui bis, quod etiam si ignoranter [c] rebaptizati fuerint ordinari non possunt. vbi glos. hoc intelligit de ignorantia c
iuris, quæ non excusat, non autem de ignorantia facti: quia talis rebaptizatio non impediret promotionem. † Qui au- 2
tem ex rebaptizatis ad sacerdotij gradum indignus aspirare contenderit, cum ordinatoribus suis adepti honoris periculo subiacebit. Ita disponit Concilium Toletanum. 4. de quo in cap. si. 51. dist. in quamuis ille tex. non intelligatur de ordinatione ad sacerdotium, sed ad Episcopatum, secundū Archid. ibi, quem vide notantem, quod tales scienter rebaptizati censentur perpetuò irregulares, qui respondet ad argumentum, quod potest obijci, qualiter actus qui non habet effectum, sicut rebaptizatio, inducat irregularitatem, & vide glo. in d. c. qui bis.

ANNOTATIO.

E *Ecclesia* Quæ non semel diffiniuit Sacramentum baptismi non esse repetendum, nec iterandum, quemadmodum D. Aug. lib. de vnico Baptismo, & aduersus Donatistas docet. Et in lib. de vera & falsa pœnitentia, cap. 3. Paulus sane ad Hebræos, c. 6. contra quosdam rebaptizari volētes ait: *Rursus crucifigentes in semetipsis filium Dei* Et iterum ad Ephesios capite quarto ait: *Vna fides, unum baptisma.* Est equidem a Catholica disciplina alienum rebaptizari, ut ostendit Clemens Papa VI. c. 15. Constitutionum Apostolicarum Act inter cætera. *Eodem modo contenti sint uno solo Baptismo, qui in Domini mortem traditur, non ministerio abominandorum hæreticorum, sed probatur Sacerdotum in nomine patris, & Filij, & Spiritus sancti, &c.* Et paucis. Verbis interpositis subdit. *Veruntamen initiatos iterum baptizare tentantes, Crucifigunt Dominum, & iterum eum interimunt: derident diuina, eludunt sancta: insultant spiritui, sanguinem sanctum uelut communem contemnunt.* &c. Idem docet Dantescenus li. 4. de fide orthodoxa, c. 1. Leo Papa ad Rusticū Epm, Epist. 70. c. si nullo. de consecr. dist. 4. D. Tho. in 3. par. q. 66 art. 9. idē tenent Theologi oēs, in 4. Sent. dist. 6. Alphon. a Castro li. 2. de hæresi c de Baptismo hæresi. 5. Qđ nouissime hodie Sacrosanctum Conc. Trid. docuit sess. 7. capit. 11. *Si quis* (inquit) *dixerit uerum & rite collatū Baptismū, iterandū esse,* A

illi qui apud infideles fidem Christi negauerit, eum ad pœnitentiam conuertitur, anathema sit. & sess. 14. cap. 2. & tradiderũt latissimè Ioan. Fab. & alij Catholici viri, qui ætate nostra, aduersus Anabaptistas Germanos scripserunt, qui quidem multis magnisque testimoniis impiam hæresim illorum improbant.

B *Ordinandi.* Adde Alb. Tro. lib. 2. de vero & perfecto cleri. c. 14. req. 9 & Regiam l. 9. tit. 6. par. 1. Et ista irregularitatis labe afficitur is, qui ministrauit hoc Baptismi Sacramentũ, sciens iterum illud reperens cap. 2. de apost. l. 1. C. de sanct. Baptis. reite. & his mirè suffragatur Canon. 47 ex Concilio Lugdu. apud Burchard. lib. 4. decre. 56. *Episcopus inquit, aut presbyter, si eum qui secundum veritatem habuerit Baptisma, denuò baptizauerit, aut si pollutum, ab impijs & non recte baptizatum, non baptizauerit, deponatur, tanquam deridens crucem & mortem Domini.* Hactenus canõ. Et non solum a principio rebaptizatus irregularitatem contrahit, sed etiã post quam scierit ratam habuerit rebaptizationem in se factã: ita tenet Sylues. in Summa, in verb. irregularitas. q. 4. Tab. in verbo, dispensatio. nu. 13. vers. 14. Imò & si quis metu et cadente in constantem virum compulsus rebaptizatus fuerit, irregularis efficitur. cap. eos, quos, vbi glo. de consecrat. dist. 4. Sylvest. in verbo, irregularitas d. quæst. 4. At non ita erit, si per vim coactiuam, vt narratur de quodam Episcopo cui nomen impositum fuit, habet Deum, quem Ariani ligatis manibus, & pedibus inuitum rebaptizauerunt, non ex quidem illi dicta rebaptizatio nocuit, vt eleganter scribit Victor Episcopus Vitensis de persecut. Vandal. libro 3. qui contrarium tenentes merito reprehendit. Sequitur Simon Maiolus de irregula. libro 3. cap. 14 Efficiuntur etiam similiter irregulares, qui rebaptizanti ministrant, Acoliti, Subdiaconi, vel Diaconi officio fungentes. tex. in d. capit. 2. de apost. a glos. in l. 1. C. ne sanct. baptis. Pari etiam ratione idẽ dicendum videtur, de compatribus scientibus: sunt equidẽ isti rebaptizationis participes. cap. vos autem. de consecrat. distin. 4. & tenet expressè Maiolus dict. cap. 14. nu. 6. Istorum autem omnium dispensatio ad solum Romanum Pontificem spectat, qui vix illos dispensabit, vt religionem ingrediantur. text. in dicto capitu. secundo, de apostat. Tabi. in verbo, dispensatio num. 13. ver. 14.

Aqua

A qua quidem irregularitate immunis erit, qui hac interposita conditione baptizauerit dicens, si es baptizatus, &c. nam cum conditio vel de præsenti, vel de futuro, & talis falsa, faciat cessare actum, l. cum ad præsens, ff. de rebus dubiis, & ex interpositione huius conditionis manifestè, constat, istum noluisse iterare Baptismum, & actus agentiũ non operãtur vltra eorum intentionem, l. non omnis. ff. eo. ita sing. tenet Martin. Nauare. in manuali conf. cap. 27. nu. 246. licet asseueret illum à mortali crimine minimè excusari, qui non adhibita debita diligentia id fecerit. Eum tamen censet in vtroque foro irregularem non esse: sed labitur in hoc, vir egregius, solum inculpabilis ignorantia, ab irregularitatis labe hoc casu excusare potest. c. 2. de baptis. & ita tenet Dom. Soto in 4. Sent. dist. 3. q. 1. art. 9. quam esse veram & communem opinionem contra Nauar. testatur F. Anton. Cordoua, in suis quæstionibus vernaculo sermone editis. q. 37. Nam licet verissimum sit, quod si legitimus processit baptismus, nihil secũdm eũ conditionale miniſt eriũ operet, hoc tñ à notabili culpa clericũ immunẽ minimè reddit, qui in re tam graui supine nimis se gessit. Propter quã culpam sacris Canonib. irregularitatis pœna iustissime fuit statuta. Nec aliquid dicta cla operatur, quia adhibenda nõ est nisi qñ est magnum dubium, an quis fuerit baptizatus, vt scribit Sylvest. in tract. de strigi. lib. 3. c. vlt. in fi. Propterea Sacerdos scieus puerum necessitatis causa fuisse domi baptizatum; si ille postea deferatur ad Ecclesiam, vt ritus solennes seruentur: non potest cum eadem clausula eum baptizare, alias efficeretur irregularis, vt expressim traditur in Cathechismo Sanctissimi Pij V. Pontificis Maximi, in tract. de baptis. cap. de fructibus baptismi, in fine.

Egreg. Marti. Nauarri opinio cõ futatur.

Quæstionis etiam est, vtrum is qui bis Sacramentum cõfirmationis susceperit, vel contulerit, hac irregularitatis labe notetur. Qua proposi. q. gl. in c. dictum, de consecr. dist. 5. censet irregularitatem contrahi, quam sequitur Arch. in c. 1. 68. dist. Alb. Trot. de vero & perfecto cleric. lib. 2. c. 14. & qui s. 9. in prin. Io. Maior. in 4. Sen. dist. 7. qui omnes id probari censent, in d. c. dictũ, quo loco apertissima est decisio, Sacramentum Baptismi & confirmationis iterari prohibẽs, pœnam debitam transgressoribus imponens: vnde cum ibi æqualiter iterari prohibeantur, Baptismatis & Cõfirmatio-

Qui bis sacramẽtũ Confirmationis susceperit, vel cõtulerit an sit irregularis.

nis Sacramentum, mirum non est, si quo ad irregularitatem eadem fiat æquiparatio. Idq; Regia lex Partitarum cóprobat, lex inquam 20 tit. 6. par. 1. qua diffinitum fuit, cum q bis Sacramentum confirmationis susceperit, irregularem esse, si scienter id fecerit. Contraria tamen sententia placuit Scoto, qui in d distin. 7. q. 5. existimat non esse illum irregularem, qui bis etiam scienter Sacramentum confirmationis susceperit, aut contulerit: cum id iure Pontificio expressum non sit, & irregularitas nullo casu constituenda est nisi expressa reperiatur. c. is, qui, de sentent excommunicat. lib. 6. quem Fran. ibi sing. esse fatetur, idem in c. dilectus, colum. 4. de appellat. Bertach in tract. de Episcopo. cap. vltim. num. 8. Nam cum hoc irregularitatis vitium iure tantum humano Pontificio inductum sit ex Innoc. sententia, in c. nisi cum pridem, col. 3 de renunc. vbi Ant. nu. 19 & Doctores. Imo in clem. si furiosus, de homi. Palud. in 4. Sen. distin. 25. q. 3. Flore. in 3. part. tit. 28 c. 2. §. 6. quam opinionem cómunem esse fatentur eam sequuti Villadi. de irregula in princip. Syl. in Summa. in verbo, irregular. in fine Couar. in d. clemen. si furiosus, in 1. part. in princip. num. 2. ex hoc manifeste sequitur, nunquam vitium hoc contingere, nisi eodem iure expressum reperiatur. Et supradictam Scoti opinionem sequitur Palud. in 4. Senten. dist. 7 q. 2 colu. 1. Alphon. a Castro, lib. 2. de potest. leg. pœna capit. 7. docum. 3. versicu. ex ratione. Card. a Turrecrema. in dicto ca. dictum. ad finem, Couar. in dicto princ. nume. 8 quam opinionem communem esse fatetur Do. Mar Nauar. in Manuali confe. c. 27. Et hæc vltima opinio summe mihi placet, nam nihil vrget inductio tex. in dicto cap. dictum, quia licet ibi sacramentum Baptismi, & Confirmationis, iterari prohibeantur non tamen inde sequitur, quod eadem pœna imponatur cõfirmationem iteranti, quæ Baptismum repetenti infligitur, & licet doctissimi viri, qui in Partitiarum legibus condendis interfuerunt, priorem probauerint, in hac tamen irregularitatis materia Sacri Iuris Pontificij sanctionibus standum erit Et licet de iure hoc verissimum videatur, consuetudo tamen contrariam amplexa est sententiam, cui stari dẽt, vt asseuerat Nauar. vbi paulo antè allegaui (cuius autho ritate salua) si mihi casus occurreret, non ederem ab Scoti, & aliorum communi, & verissima opinione recedere, cũ

hæc

hæc irregularitas materia grauissima, & pœnalis sit, & ideo non solum iura extendenda non sunt, sed strictissimè interpretanda, vt vulgatissimis iuribus cautum est.

Ignoranter. Vide Card. a Turrecre. in c. qui bis, de consecrat dist. 4. quo loco num. 7. probat, rebaptizatum, aut rebaptizantem, ex iusta ignorantia irregularem non esse eandē sententiam sequi videtur Henric in c. 2. de Apost. Scotus in 4. senten. dist 6 & hanc sequitur Illustrissimus Couar. in loco iam allegato, num 8 qui eam probabiliorem dicit, & tex. authoritate in d. c. de apostata. Soto in 4. sent. dist. 6. q 8. Martin. Nauar in Manuali, cap 27. nu. 246. F. Antonius Cordoua, in Summ. casuum conscientiæ, q. 37. Nec refragatur tex. in d cap. qui bis, quia responsio illa non est Summi Romani Pœsidis, nec generalis, nec prouincialis Concilij, nec facta fuit ab aliquo, qui legis condendæ authoritatem haberet. Iure tamen interpretari potest, vt procedat, quando rebaptizatus ignoranter, post scientiam ratam habet Sacramenti reiterationem. Ita tenet Floren. in 3. par. tit. 29 cap. 6. §. 3. quæ interpretatio mera diuinatio est, & ea ratione longè repellenda, vel intelligi potest, quando crassa & supina ignorantia quis fuerit baptizatus. Sed Archidiac. in dict. cap. qui bis, vt rem in tuto constituat, censet, quod rebaptizatus etiam iusta ignorantia, ab Episcopo dispensationem impetret, idem sentit Alber. Trot. dict. ca 14. num. 1. licet de iure absque aliqua dispensatione istum ad sacros ordines promoueri posse censeat, quod verius ipse existimo. Erit equidem in rebaptizante iusta ignorantia, vt ab irregularitate excusetur, si filios infidelium rebaptizet, nam iuste ignorare potuit eos fuisse baptizatos tex. in capit placuit, de consecrat. distinct. 4 habetur in Concilio Carthaginensi, capite sexto. Idem esse censeo de infantibus expositis, sine vllo signo aut scripto attestante de baptismo tenuit Maiolus, dict. capi. 4. nume. 4.

C

Tex. in c. qui bis, de cons. d. 4. iterpretatur

BIGAMO. *Cap. XVI.*

1 *Bigamia octo modis contrahitur, remissiue hic traditur.*
2 *Bigamus non potest ad Ecclesiasticos ordines promoueri.*
3 *Maritus post adulterium uxorem carnaliter cognoscens nō potest ordinari.*

1 PRæmisso prius q̃ † bigamia pluribus modis contrahi-
a tur, [a] vt per Archid. Floren. in 3. parte tit. 28. capi. 3.
vbi octo modos illius scripsit, quos hic referre non cu-
2 ro, transcripsit enim illos Sylues. in sua Summa, in verbo,
b bigamia, in princ. † bigamos ordinari non posse [b] ex pluri-
bus capitulis, in distinct. 34. a Gratiano collectis comproba-
tur, præcipuè in cap. curandum & in cap. præcipimus. & in
c. si quis viduam el 1. cum duobus sequentibus. Si verò de fa-
cto fuerint aliqui ad sacros ordines promoti, illis priuandi
sunt, quia in bigamia contra Apostolum dispensare non li-
c cet, [c] vt in cap. super eo. de bigamis, ex quo patet, q̃ bigami
d recipiunt characterem [d] ordinis, quod etiam probat tex. &
ibi notat Præpo. ex eò in cap. si quis viduam. 50. distinct. Et
inter alios casus bigamiæ aduerte ad vnum, q̃ pluries con-
3 tingit, † si maritus adulteræ, post adulterium illam cogno-
e uit, non potest ordinari. [e] Ita probat tex. in can. 8. Concilij
Neocæsarien sis in 2. editione & est text. & illum sic sum-
mat Præpositus in cap. si cuius 34. distinct. Cuius ibi bonam
distinctionem vide, videlicet quod cognoscens adulteram
f scienter, siue ignoranter [f] repellitur a susc ipiendis ordini-
bus: ab executione verò susceptorum non repellitur, si igno-
ranter cognouerit: dum tamen possit vxorem de adulterio
conuincere, & eam dimittere. Imo fortiorem affirmat sen-
tentiam, ibi Præpo si post Barto. Brixi. Ioann. de Fan & Ho-
stien. quod licet maritus cognoscat adulteram ad manda-
g tum iudicis, sibi præiudicat, [g] licet Innocen. in cap. inquisi-
tioni, de Senten. excommunicat. in hoc aliter distinguat.

ANNOTATIO.

A *Contrahitur.* De quibus modis quibus bigamia contrahi
tur vltra Doctores, quos hoc in loco allegat author, vi
de late S. Tho. & Theolog. in 4 Sen. distinct 27. q. 3. Ioan.
Mont. in tract. de irregula bigamiæ, in prin. D. Cou. in Cle.
si furiosus, in 1. par. relection. §. 2 de homi. Albe. Troti. lib. 2.
de vero & perfecto cleric. c. 11. requi. 9. & vide Regiam l. 5.
tit. 5. par. 1. Nauar. in Manuali c. 27. num. 195.

B *Ordinari non posse.* Quæ sanè irregularitas, a veteris testa-
menti legibus originem habuit. Leuitici namque scriptum
est, c. 21. de Sacerdote. *Scortum, & vile postribulum non du-
cet vxorem, nec eam quæ repudiata est a marito.* Post legem

vero

verò Euangelicam, statim bigamia ab Apostolis' instituta fuit, quod sacris ordinib. esset impedimento. Scribit siquidē D. Paul. ad Tim. 3. *Oportere Episcopum irreprehensibilem esse, & vnius uxoris uirum.* Quem locum elegantissimè prō eius singulari eruditione declarat Domi. Soto de iu. & iu. lib. 7. q. 6. ar. 6. Quod in principio nascentis Ecclesiæ semper fuit ob seruatum, vt fatetur Ioan. Driedo. de liber. Christi. li. 3. c. 3. fol. 226. vers quod vltra in argumento, idq; patet in Canonib Apostolorum, Cano. 18. Quod verò apud Ethnicos circa hoc obseruabatur, lege Aulum Gel. lib. Noct. Atticar. ar. 10. c. 15. Tertull. lib. de exhortatione ad castitatem, & in li. 1. ad vxorem, & in lib. de monogamia. ad finem. Ludou. Cel. lib. lectio. antiquar. 15. c. 22. Primus verò qui contraxit bigamiam, fuit Lamech, vt constat Geneseos, ca. 4 quo loco idē adnotauit Nicol. de Lyra. & Tertul. in d. lib. de exhortatione ad castitatem refert ex nostris Couar. in d. §. 2. num. 1.

Dispensare non licet. Adde q cum hæc bigamiæ irregularitas, ab Apostolis, & ab antiquissimis vniuersalis Ecclesiæ Concilijs originem habuerit, vt superiori annotatione scripsimus, Episcopus cum bigamo, vt sacris donetur ordinib. dispensare non potest: quam opinionem receptam fatetur Præpo in c. lector. 50. d. idem fatetur Ioan. Monta. in d. trac. de bigam. q. 7. D. Couar. vbi paulo ante allegaui. nu. 4. quam sequitur Ange. in Summa. in verbo, bigamus. Gonsal. a Villad. de irregu. q. vlt. Quamuis Card. a Turrecrema. in d. c. lector, post D. Th. in 4. sen. dist. 27. q 3. probare contendit, Episcopū, posse cū bigamo in minorib ordinib. dispensare, qđ Syluest. sequitur in Summa, in verbo, bigamus, qu. 7 & Do. Soto in 4. sent. dis. 27. q. 3. ar. 3. nam vt ille inquit per minores ordines quis non simpliciter sacris mancipatur, & ea ratione non est cur non liceat Episcopis dispensare, qui ordinaria pollent potestate. Quæ opinio fortè admitti poterit, qñ maxima dispensandi causa interueniret, vt scribit Ludo. Gom. in tracta. breuium, nu. 20. vel quando qui bigamiam contraxit erat merè laicus. Henr. in c. 1. in fine de biga. Sed in contrarium est cōmunis omnium sententia, nempe minimè concessum esse Episcopo, vt cum bigamo etiam in minoribus ordinibus dispenset. ita fatetur insignis Gregor. in l. 5. in verbo, *dos mugeres.* in fine tit. 5. par. 1. & Mart. Nauarr. in Manuali confesso. c. 27. nu. 197. quo loco admittit S. Tho.

C

& aliorum opinionem quo ad vſum ordinum ſuſceptorum, non verò, vt nouis ordinibus poſſit inſigniri.

Summus tamē Eccleſiæ Præſul iure poteſt cum bigamo diſpenſare, vt tradit Tho. in d.q.3. & eſt tex in c. lector, 34. diſt. vbi Martin. Papa cum bigamo, vt ſubdiaconus fieret diſpenſauit, & ibi not Præp Card. a Turrecrema. glo. & Doct. in c ſuper eo, de bigam. Floren. 3.p.tit.28.c.3. Petrus de Ancha. conſ.124. Ioan. a Medina huius celeberrimè Complutenſis Academiæ, imo totius Hiſpaniæ decus & ornamentum, in tracta. de iciunio fol.135. & opinionem iſtam communem eſſe fatentur, Ioan. Monta. d.q.7. Alber. Troti. de vero & perfect. cler. lib.2.ca.11. Gregor. Lop. in d l 5.tit.5.p.1. Marti Nauarraus, in d.c.27.nu.197. Quæ quidem diſpenſandi facultas, de iure ordinario permiſſa eſt, non verò de abſoluta (quod aiunt) poteſtate, vt exiſtimat Henr. in c.1. col.5. de bigam. Ioan. Staphyl. de liter gratiæ, & iuſt. col. vlt. quos merito reprehendit inſignis Couar. in Clm. ſi furioſus, de homi. 1.par. relect. §.2. num.4. & manifeſtè probat d. Regia l.5.tit.5. p.1. cum dicit: *Eotro ſi elepuede diſpenſar que reciba ordenes ſagradas, con aquel que uuleſſe aui dodos mugeres uirgines de bendiciõ, o una uiuda.* Quæ verba ad poteſtatē ordinariam Sum. Pontificis referenda ſunt. Fatetur tamen Staphyl. d. colu. vlt. Summum Præſulem maxima cum difficultate, in hoc bigamiæ vitio diſpenſare. Idem aſſeuerat Nauar. tanquam teſtis huius rei integerrimus, dicens, in loco nouiſſimè allegato, non ſolere Romanum Pontificem, ſine magna cauſa, de ordinaria poteſtate diſpenſare in bigamia vera, & propria, ſed in ſimilitudinaria, ſolere & poſſe, cum iuſta cauſa.

D.Ioan. Medina.

D *Recipiunt characterem.* Adde tex. in c. quicunque in 2. 50. diſtinct. & in cap. pœnitentes ead. diſt. Hoſt. in Summ. tit. de bigam. § vlt. Ant. in c debitum de bigam. Albet. Troti. de vero & perfecto cleric. lib.2.c.11. quam dicit communem eſſe opinionem, & Theologorum & Canoniſtarum D. Couar. d. §.2. num.4.

E *Ordinari.* Adde Abb Anani. & Doct. in c.3. de adult. Imo irregularis eſt, qui vxorem adulteram poſt pœnitentiam reconciliatam cognouerit, ita ſentit Anch. conſ.124. Felyn in c. ius generale, col.6.1. diſt. Anani. in d.c.3.

F *Sine ignoranter.* Adde Hoſt. in Summ. tit. de bigam. verſic. quot

quot sunt species, qui indistincte intelligit tex. in c. si cuius vxorem, 34. dist. quod bigamus efficiatur vir, qui vxorem adulteram ignoranter cognouerit. Sequitur Ioan. And. post antiquiores in d. c. de biga. Præpositi. in Summa. 50. dist. col. 5. sentit Abb. in d. c. 2. de adult. Alber. Tro. lib. 2. de vero & perfecto cler. c. 11. nu. 2. & esse communem sententiam testatur Gregor. Lopez, in l. 35. tit. 5. p. 1. in uer. *que uer.* Quã probabiliorem & tenendam esse scribit Domi. Soto, in 4. Sent. d. 27. q. 3. ar. 1. Nam hæc irregularitas, non contrahitur in hoc casu, propter pœnam culpæ, quæ nulla est: sed propter defectum significationis sacramenti, veluti si corruptã duxisset, & hac ratione, irregularitas hæc præter voluntatẽ contrahi potest. Aequior tamen est contraria opinio, quam nonnulli ex antiquioribus tenuerunt, & eam sequuta est Regia Partitarum l. 35. supra allegata, ibi. *Esso mismo seria si alguno casasse con muger, que cuydasse, que era uirgen y no lo era, seyendo casado con aquella que uuiesse uirgen, fiziesse ella adulterio, e despues ouiesse que uer con ella, sabiendolo.* Sed cum in hac, irregularitatis materia, Sacri Iuris Pontificij sanctionibus, & receptissimis opinionibus sit standum, a communi, & verissima Theologorum, & Canonistarum opinione recedendum non est.

Sibi praiudicat. Adde glossam, & Doctores, in cap. si cuius G vxorem, 34 dist. S. Tho & Palud. 4 sent. dist. 27. q. 4. Floren. in d. c. 3. Capel. Tholosa. q. 255. & horum opinio tutior est, si credimus Henr in d. ca. 1. col. 4. de bigam. & est magis commu. vt asserunt Sylvest. in verbo, bigamia, q. 1. Alber. Troti. d. c. 11. nu. 2 Non tamen maritus, mandato iudicis compelli potest, vxori adulterę, occultè debitum reddere, quoniam si iudex id compertum haberet, non præciperet in præiudicium mariti, qui sic adulteram cognoscens bigamiæ nota inficitur. Quod si in eo casu iudex vellet virum esse obligatũ, iniustum esset eius præceptum, tanquam contra ius marito debitum factum, ita optimè censet Ioann. Dried. lib. 1. de liber. Christia. §. ex supradictis, pag 234. quo loco verè iudicio meo scribit, q. quamuis maritus non possit occultam vxorem adulteram a domo repellere, potest tamen a coniugali thoro eiicere.

CORPORE VITIATI. Cap. XVII.

Quod nouè editum.

1 *Corpore vitiatus ad Eccleſiaſticos ordines admittendus non eſt.*

2 *Huius capitis irregularitas, ab antiquiſſimis diuinis legibus originem habuit.*

3 *Apud Ethnicos, qui corporis labem patiebantur, a ſuis ſacerdotijs longe repellebantur.*

4 *Traditur cap. huius germana ratio.*

5 *Corpore vitiatus, ſi de facto ſacris fuerit ordinibus inſignitus, characterem ordinis recipit.*

6 *Hodie non tam exactè deformitatis ratio habetur ſicut antiquitus. Leuit. cap. 11.*

7 *Deformitas, vel corporis vitium, quo ad ſuſceptos ordines quando impedimentum præſtet.*

8 *Qui membrum ſibi propria culpa abſciderit, irregularis eſt, licèt ex eius defectu, ad ſacri ordinis miniſterium minimè impediatur.*

9 *Matthæi locus c. 19. explicatur.*

10 *Manus in ſeipſum iniçere, nec religionis nec caſtitatis cauſa licet, imò acerrimis pœnis interdictum eſt. Quid verò apud Ethnicos.*

11 *Seipſum interficiens, non eſt ſepulturæ Eccleſiaſtica ſepeliendus, traditurque ibi locus egregius ex Platonicis legibus.*

12 *Mortuus qui in puteo, vel alio ſimili loco reperitur, non ex eo ſi aliud non probetur, priuandus eſt Eccleſiaſtica ſepultura.*

13 *Qui membro aliquo caret, cuius defectus irregularitatem non inducit, ſecum portare non tenetur.*

14 *Monoculus irregularis eſt. Vide intellectu text. in c. ſi Euangelica. 55. diſt.*

15 *In irregularitatis labe, quæ ex corporis vitio procedit, ſolus Romanus Præſul diſpenſationem poterit indulgere.*

16 *Quæ deformitas irregularitatem producat, iudicio Epiſcopi relinquitur.*

17 *Corpore vitiatus, contra Clericum in criminalibus cauſis, teſtis eſſe non poteſt.*

Meritò

MEritò quidem Sacri Canones, nō omnes passim ad presbyteratus dignitatem, nec ad eius ministeria, nec ad alios ei subseruientes ordines, absque dele ctu admiserunt, imo ab eisdem institutum est, non solùm ab ordine repellendos esse, qui moribus iacturam aliquam fecerint, † sed eos qui eorum culpa, vel sine culpa, labem aliquam corporis cōtraxerint, c. 2. & toto tit. de corp. vitia c. 2. & ibi Abb. de cler. ægrotā. c. si Euangelica. 55. dist. not. Host. in Sum. tit. de corp. vitia. Alber. Trot. lib. 2 de vero & perfect. cler. c. 16 Card. & Doct. in d. c. 2. de corp. vitia. Richar. in 4. Sent. dist. 25. q. 5 art. 5. & Palu. ibi. q 3. ad finem Villad. de irreg. c. de corp vitia. D. Episcopus Couar. in Clem. si furiosus, de hom in prin Io. Corrasius, de Sacer. 3. par. c. 6. quā receptam sententiam comprobat Regia l. 25. tit. 6. p. 1 † Quæ quidem irregularitas a lege antiqua, & a beatissimis Saluatoris nostri Apostolis originem habuit. Legitur enim Leui. c. 21. Dominum ad Moysen dixisse: *Homo de semine tuo per familias qui habuerit maculam, nō offerat panes Deo suo, nec accedat ad ministerium eius, si cæcus fuerit, si claudus, vel paruo, uel grandi, uel torto naso, si fracto pede, si manu, si gibbus, si lippus, albuginem habens in oculo, si iugem scabiem, si impetiginē in corpore, uel hernioſus.* Cuius seriem sanctissime & doctissime explicat D. Greg. c. 11. primæ partis pastoralis, vt refertur in c. hinc etenim 49. dist. cuius etiam sententiæ fuit D. Hieron. ad Fabiolam, de veste sacerdotali. Et † apud Ethnicos idem obseruabatur, teste Plinio, lib. 7. natura hist. idem professus fuit Seneca. li. 4. Declama. 2. Declam. Gentiles eādem legem obtinuisse, vt sacerdos integer esset, quasi sacerdotes sacrorū ministri corpore integri essent, ut apud Romanos inuiolabiliter a tempore Romuli obseruatum fuit, qui sacerdotes elegit genere excellētes, nec corpore vlla ex parte truncо, vt testatur Dion. Halicar. li. 2. Rom. antiqui. & inibi laudat Romulum Romanorum legūlatorē, qui Sacerdotia non venalia, nec sorte diuidēda fecit, sed cuiusq; Curiæ binos creauit, supra an. 50. natos, excellentes genere, simul & virtute præstantes, nec tamen inopes aut corpore ulla ex parte trūcato. Et Pli. li. 7. c. 28. de Sergio loquens, *Quæ omnia* (inquit) *ex oratione eius apparent habita, cum in prætorio* (aut ut alij legunt in prætura) *sacris arcerentur à collegijs, vt debilis* (id est) *sit mancus & mutilus, nam primum dixerat*

1 2 3

xerat illum dexteram manum perdidisse. Quibus consonat vetus Romanorum, apud quos, virginem uestalē capi fas non erat, quæ aliqua corporis labe maculata esset: vt ex Antistij Labeonis authoritate prodit Gel lib. Noct. Attic. 1. c. 12. Feneſtel. de magiſt. Rom. c 7. idem apud Perſas uſu receptum fuiſſe tradit Alex. ab Alex. lib. 6. dierum genial. c. 14. ſecundum quam ſententiam D. Hiero. vbi paulò ante allegaui, parentes arguit, qui deformes filias virginitati conſecrant. idē Hier. ad Demetriadem ita ſcribit. *Solent miſeri parentes, & non plenæ fidei Chriſtianæ, deformes, & aliquo membro debiles filias, quia dignos generos non inuenient virginitati conſecrare.* Et plurima intellectu nō indigna de more circa hoc ſcribit doctiſſimus, & nunquam pro meritis ſatis laudatus And. Tiraq in l. 2. connub nu. 59. Dominus Couar. in d. princ. d. cleſi furioſus, nu. 5. Pet. Placa. lib 1. Epit delict. c. 25. num. 2. Iacob. Meno. de arbit. iud. quæſt. lib. 2. centu. 3. caſu 226. Hier. Maggius, lib. 4 Miſcellan. cap 4.

4 Et † huius irregularitatis potiſſima ratio eſt, quia incompoſitio corporis inæqualitatem inducit mentis, teſtimonio Diui Auguſt. quod habetur §. vlt. 41. diſtin. *Rarenter enim in corpore deformi, nobilis, formoſusque animus inſidet.* vt ſcribit Abb. in c. quia diuerſitatem, 1. not. per illum tex. de conceſſ. præben. & Bal. in l obſeruare, col. 3. C. quorum appel. non recip. ſcribit, turpem corporis habitudinem declarare procliuem eſſe hominem ad ſcelera, pulchram uero ad virtutes Sequitur Hip. in l 1. in princ. col. pen. ff. de quæſt. Vnde Galenus, lib. de tempera. 2. cap. 6. ſcribit, naturam membra componere, prout moribus animæ conuenit. idemque ipſe affirmat lib. 1. & 11 de uſu partium. Et cuius facies eſt deformis, vix poteſt habere bonos mores: vt ſcribit Raſis, medicus ſui temporis celeberrimus, lib. ad Almanſorem. 2. c. 33. & iterum. c. 54. faciem fœdam malos mores ſignificare ait. Et qualis forma, talis eſt anima, ut eſt apud Planudem in uita Aeſopi, quod antiquiſſimis Gothorum legibus cautum erat his Hiſpanorum verbis: *Ca homem de mala catadura no puede hazer buenas obras.* vt habetur in ordinationib. militum, *de la uanda.* Idque manifeſtè oſtendit Cornelius Tacitus lib. 12. *Iulius inquit Pelignus ignauæ animi, & ridiculo corporis iuxta conſpiciendus.* Quod etiam pulchra ſcribit Echorus Poeta Græcus apud Stobæū ratione ſermone. 88.

Faciem

Faciem aſpectu deformem poſſides.
Mores etiam huiuſmodi habes.
Ex malo enim natura malum producit.
Vt ex vipera rurſum vipera naſcitur.

Et illud Græcum Epigramma Latinitate donatum.

Claudа tibi mens eſt, vt pes: natura notasque
Exterior certas interioris habet.

Quin & Valerius Martialis lib. 12. Epigram Zoilum quendam ex oris deformitate malum eſſe ſuſpicatur.

Crine ruber, niger, ore, brevis pede, lumine læſus;
Rem magnam præſtas, Zoile ſi bonus es.

Circa quam huius capitis irregularitem aliqua notatu digna, illaque ſelectiora notare conſtitui.

Primo, † quod licet corpore vitiatus, non poſſit ſacris ordinibus inſigniri, ſi tamen de facto fuerit ordinatus, uere recipit ordinis characterem, licet non eius executionem. Hęc enim eſt communis, & Theologorum, & Canoniſtarum ſententia, quæ contradictorem non habet, ut patet ex Doctorum traditionibus, quos in capitis huius principio allegauimus. 5

Secundo, † quod hodie non tam exacta deformitatis ratio habetur vt antiquitus, Leuit. dicto cap. 21. ſed ſola deformitas repellit homines ſacris inſigniri, quæ ſacra miniſteria tractare impedit, vt ſi cæcus quis ſit, uel mancus, uel quid aliud ſimile patiatur: nam modica deformitas non repellit, tex. in cap. 2. de corp. vitiat. ubi Anto. de But. & Card. Conrad. de ſacerdo. 3. par. c. 6. nu. 5. 6

Tertio, quod dictum † deformitatis uitium impedimentum præſtat, quo ad ordines ſuſcipiendos, quia quo ad ſuſceptos tantum inducitur irregularitas in illo actu ordinis, qui ob inſignem deformitatem uel defectum impeditur corporis vitio. Ita colligitur ex tex. vbi Abb. in ca. 2. de cle. ægro. Mari. Socin. in cap. ad audientiam, num 21. de hom. Gon. a Villad. de irreg. c de corp. uitia. Quà ratione, qui patitur vitium corporis celebrationem impediēs, nēpe in his digitis, qui ad cōſecrationem & eleuationem neceſſarij ſunt, ſolū a miſſarum celebratione abſtinebit, nō uero a diaconatus, uel ſubdiaconatus miniſterio: pariq; rōne is qui ob maximā deformitatē quā patitur, longe ab altari arcendus eſt, minime impedit abſolutionis ſacramentū miniſtrare. Iſta eſt cōmu- 7

nis

nis omium ſententia,teſte D.Epiſcopo Couar.vbi ſupra.

Quartò,nec illud ſilentio prætermittendum eſt, quod ſi
8 † quis membrum ſibi propria culpa abſcideri,irregularitatis labe inficitur,etiam ſi ea abſciſſio nullum ordini impedimentum præſtet,nec inſignem deformitatem inducat, q̃ aſſertio,ad eos referri debet,qui propria voluntate pudenda ſibi executerunt.c.pœnitentes 55.diſt.c.ſi quis abſciderit. c.qui partem.eadem diſt.c.maritum.33.diſt.c. vlt. 87. diſt. & habetur in Canonibus Apoſto.c.22.& eſt Regia l.25. ti. 6.par. 1.Idem quidem erit, quamuis quis ſibi nõ abſcindat, ſed alius ſua culpa,quia iuſſit,aut rogauit aut quia rei illicitæ dans operam tale membrum caſu perdidit.arg.tex.1.ca. presbyt.& in c.continebatur,de homicid.Aut ſi forte,in pœnam alicuius ſceleris ab inimicis fuit illi abſciſſum . Ita tenet Hoſt.in Sum. tit.de corp.vitiat.§.Et quæ,& in c.ex parte,eo.tit.vbi Io.And.idem ſcripſit de eo, cui maritus ob adulterium pudenda abſciderat: idemq; ſequitur Villad. de irregu.c.de corpore vitia.col.2.& communem eſſe teſtantur eam ſequuti D. Couar.vbi ſupra.& Nauar.in Manua conſe. c.27.nu.98 Id ſane ſæpiſſime contingere ſolet,& ætate noſtra:nam anno 1537.trib.in locis,nempe de Villa Nubla, & de Ciguuela,ac de Laguna(quæ non longe diſtant ab inſigni populo Valli ſoleti,vbi tunc temporis Regia Curia aderat,in octo fere menſium ſpatio filius viduæ cuiuſdam , & duo mariti,in tres ſacerdotes ſeuierunt, de inimicis membris ſe vindicantes.& acta iudiciaria ſuper his confecta ſe vidiſſe teſtatur D.Epiſcopus Ioan. Bernar. infra c.76.nu.8. Fortiori etiam ratione idem erit aſſeuerandum,q̃n pudenda iure abſciſſa fuerunt. arg.tex.in c ſi.de tempor ordinan. At vero ſi membri imbecillitas,aut eius defectus contingit abſq; propria culpa,ſed a medicis,caſu,vel per vim, vel hoſtium inſidias,promoueri poterit,& promotus cum is caſus euenerit,in ſuſceptis ordinib.miniſtrare c ex parte,c.ſignificauit,c.ex parte,in 2.de corpo.vitiat c ſi quis infirmitate c.latnr.55.diſt.c.Eunuchus,ibi. Id etiam habetur in Canonibus Apoſtolorum,c 21.

9 Nec † enim his refragatur Matthæi locus,cap 19.Eunuchos eſſe dicens,qui ſe caſtrauerunt propter regnum cælorum,&c.& hi ſumme laudantur: Nam de his accipiendus non eſt,qui verenda ſibi ipſis amputant, maledictum enim hoc,

hoc, sed de his, qui continentes sunt ob amorem Christi, de quibus loquitur Esaias, c. 56. *Hæc dicit* (inquit Dominus) *Eunuchis, id est, continentibus, qui custodierint Sabbatha mea, & tenuerint fœdus meum, dabo eis locum in domo mea.* Sicuti eleganter Euangelij locum explicat Diuus August. lib. vni. de sancta virgin. c. 23. & 24. Basil. Mag. lib. vni. de virgi. Di. Hieron. & gl. ord. in d. c. 56. Esaiæ, in quo deceptus fuit Origines, qui illud diuinum testimonium vt narrat Nicephorus Callistus lib. 3. Hist. Eccles. c. 8. ad literam intelligit & ex nostris Coras. de sacerdo. 2. p. c. 6. Et ideo sicut ciuiles leges homicidij pœna puniendos censent, qui alteri virilia amputauerint, l. 3. §. qui hominem. & in l. 4. §. idem diuus, ff. de sica. l. 1. & 2. C. de Eunuch. l. 13. tit. 8. p. 7. † eadem pœna afficitur qui se castrandum præbuerit. d. l. 4. ad fin. Semper equidem ipsa virilium absciſſio, etiam apud Gentiles turpis fuit iudicata, vt author est Valerius Max. lib. 7. c. 7. Nulla vnquam causa etiam castitatis, vel religionis licuit sibi ipsi quenquã manus inijcere ad occisionem, vel alicuius membri mutilationem, nullus sanè liberum arbitrium circa vitam vel eius membra habet. Vt Iurisconsultus probat in l. liber homo, ff. ad leg. Aquil. c. contingit, in 1. de sent. excom. c. displicet. ver. *Noli ergo iam dicere.* 23. q. 4. c. si non licet, c. tu dixisti, ca. non est nostrum, c. placuit, 23. q. 5. Factum vero aduersus hanc probationem leges nostræ acerrime reprehendunt l. qui rei §. sic autem distinguendum. ff. de bonis eorum, qui sibi mortem conscisuer. vbi ita ad verbum scribitur. *Merito qui sine causa sibi manus intulit puniendus est, qui cum sibi non pepercit, multo minus alijs parcet.* Et alibi in l. si quis filio, §. eius qui, ff. de iniust. test. Vlpianus clanculum veluti deridet quosdam qui iactationis causa mortem sibi conscisuerunt. Et ex Theologis id plane damnant Origines in 2. tracta. in commen. in Iob, enarrans illius ipsius Iob. c. 2. *Benedic, & Morere.* & D. Chrysostomus in Epistola Pauli ad Galathas, vbi inter alia egregie ibi tradita, scribit, Deum illos qui laqueo aut alia violenta morte vitam sibi abrumpunt, atrocius punire, quam cæterns homicidas. & D. Aug. in lib. 1. de ciuitate Dei, cap. 17. & multis sequentibus vsque ad c. 24. & Lactan. in lib. 3 qui est de falsa sapientia. c. 18. D. Hiero in Epistola ad Paulum super obitu Blesillæ eiusdem Pauli filiæ, vbi inter cætera scribit, quod tales habet stulta Philoso-

phia

phia martyres & tradit S Tho.in 2.2.q.64.ar.5. Ex Ethnicis uero Socrates apud Platonem in Phœdone exhortatur, pieque monet, ne quisquam audeat mortẽ sibi inferre. Aristote.autem lib. Ethicorum. 3.c.7.in fine. *Mortem* (inquit) *sibi conscisce re ad fugiendam paupertatem, vel mœrorem aliud ve huius generis, nõ fortis est hominis, sed potius timidi.* & lib.5. c.11. *Qui se occidit* (inquit) *sibi iniuriam non facit, quia sponte iniuriam patitur nemo, sed facit contra legem quæ prohibet quenquam interfici. Ideo ciuitati iniuriam facit. Quapropter & ciuitas mulctat, & instituta est ignominia quadam aduersus eum, qui sibi mortem conscisit, ut ciuitati iniuriam facientem.* Et eiusdem sententiæ fuit totius eloquentiæ parens Cicero, lib.1. Tuscul.q Idem in Somno Scipionis: *Tibi* (inquit) *Publi, & pijs omnibus retinendus est animus in custodia corporis, nec iniussu eius, a quo ille est a nobis datus, ex hominum uita migrandum est, ne munus humanum assignatum a Deo defugisse uideamini.* Et uidendus etiam est de hac re Aegesyppus lib 3.cap.17 ubi prudenter asseuerat, ingrati hominis esse, citius discedere quam uelit qui uitam donauerit, nec licet animam soluere, nisi ei qui ligauit. & Heliodorus Emissenus lib.2.historiæ Aethiopicæ, tradit, illum crimen læsæ maiestatis diuinæ committere, qui sibipsi uitam abrumpit, & conducit etiam illud Martialis, lib.10. Epigra.47.

Summum nec metuas diem, nec optes.

Idem dicto libro decimo.

Optima mors parca quæ uenit apta die.

Et ideo merito improbanda est, Deorum lex de senib. qua senes se delirare incipere cognoscẽtes, & ob ætatem patriæ inutiles esse, coronati cicutam bibebant, ut testatur Aelia. libro 3.uar.histor.c.26. Nam & impia & abominanda fuit lex Sardea, ut filij parentes senio confectos fustibus cederent, & interemptos sepelirent. absurdum arbitrantes. si Delirus senex ulterius uiueret. Idem Aeli.lib.4.uar.hist.c.1.

Et circa hoc arg.legendus est insignis D.Episc. Couar. in d.cle.si furiosus, in prin.de homic.nu.6. & in li.1.uar resolu. c.2.nu.8. & li.2.c.1.nu.11. & olum latissime & elegantissime And.Tiraq.de nob.c.3.n.475. & n.520. And.Alc li.6.parerg. 27. Pet.Greg.quẽ post hæc scripta legi, 3.p.Synt li.36.c.22.

11 Illud uero prætermittendũ non est, quod †seipsum occidens Ecclesiastica non est sepeliẽdus sepultura. tex.in c.pla

cuit,

cuit, 23.q.5. quem dicit esse singularem Roman. singu. 354. glo. not. in c. ex parte, de sepult. Quamuis licitum sit priuatim pro eo orare, & illud licet ei qui pia mente crediderit, in vlt. uitæ spiritu condignam criminis contritionē habuisse. tenet Palud. in 4 Senten. dist. 20. quæst. 1. colum. 1 Mart. Nauar. in cap. 1 de pœniten. distin. 7. legibus autem Platonicis, minime hoc atrocissimum crimen perpetranti, sepultura denegabatur sed potius insolita constituebatur, ubi alius nemo condebatur: inquit enim ipse lib 9. de leg. *Qui seipsum, vitæ & sorte fatorum vi sceleratæ priuauerit, nec iudicio ciuitatis, nec tristi & ineuitabile fortunæ casu coactus, neque extremo aliquo pudore compulsus, sed ignauia, & formidolosi animi imbecillitate, iniuste sibi mortem conscierit, ei sepultura fiat solitaria, vbi alius nemo condatur: deinde his locis sepeliatur, quæ de duodecim partibus vltima deserta innominataque sit, sic obscurus ut nec statua, nec inscriptione sepulchrum notetur.* hactenus Plato. Quod si forte, indicijs, & coniecturis, liqueret, eum furore, aut mentis alienatione seipsum occidisse, tunc non priuaretur sepultura Ecclesiastica, ut egregie scribit Io. Gallus, in q. Parla 127. & hoc iure utimur.

Nec † equidem ex eo, quod aliquis mortuus in puteo, vel in alio simili loco reperitur, priuari debet sepultura Ecclesiastica, quia minime credendum est, seipsum præcipitasse. Quod ex eo manifestissime probatur, quia criminis suspicio longe semper repellenda est, l. merito. ff. pro socio, cum similib. potuit enim is ab alio in puteum deijci, & non probat hoc esse, quod ab hoc contingat abesse, l. nam hoc, C. vnde legi. l. neque natales, l. ad probationem, C. de proba. & ita in proprio casu, in facti contingentia interrogatus consuluit excellentissimus & magni nominis Iurisconsultus Marian. Soci iun consi 51. nu. 1. uol. 2. quem sequitur. D. Episc. Couar lib. 2. var. resol. cap. 1. nume. 11. & non semel in controuersijs Forensibus obtinui, quod plurimum est notandū. 12 *Marian. Soc. iun.*

Quinto, ut ad institutum sermonem redeam, prætermittendum non est, quod † si quis membro aliquo careat, cuius defectus eum irregularem minime constituit, non tenetur illud abscissum membrum, uel aliquam eius partem secum portare, ridiculum enim esset hoc glo. no. in c. si Eunuchus. 55. dist. Adb in d. c. 2. & Henri. in c. vlt. de corp. uitiat. Gonsal. a Villadiego, ubi supra alleg. Alber. Troti. lib. 2. de vero, 13

& perfecto cleri.c.16.nu.8 quam glo.dicit ſing.& communiter receptam Nauar.in man.c.27.nu.20.

14 Sexto,illud eſt animaduerſione digniſſimum, quod quãuis † monoculus ad ſacros ordines promoueri non poſſit, eſt enim is irregularis,tex.not.in c.fi Euangelica 55.diſt eã men qui caret viſu oculi dexteri, qui ſanus uidetur, & ſiniſtro probe cernit,irregularis non eſt.Ita contra alios defendit Marti.Nauar.in d.c.27.nu.199. ubi ſcribit ſe non ſemel ita reſpõdiſſe:& eſt egregius,& nouus intellectus ad tex. in d.c.fi Euangelica,diſponens de carentia oculi,quæ magnam deformitatem inducit,quod non extendatur,ad uiſus carẽtiam,quæ illam non inducit.arg.tex. in reg.odia,cum ſimilib.de reg.iur.lib.6.

15 Septimo,quod† in hac irregularitate a ſolo Romano Põtifice diſpenſatio impetrãda eſt,nullus autem inferior eam poteſt indulgere,ex celebri Innoc. ſententia in ca.ſignificauit.de corp.uitia.cuius opinio communis eſt, ut ita Card.teſtatur,& Villad.de irreg c.vlt.D.Epiſc.Couar. in d.clemſi furioſus,nu.7.licet contrariam ſententiam tenuerit gloſ. in d.c.ſignificauit,illius tex.male intellecti authoritate,quã longe aliter intelligendus eſt,quam gloſſ.intellexit:nam loquitur & procedit de Epiſcopi diſpẽſatione,Apoſtolica authoritate ſibi delegata & præſtita, & ideo non Epiſcopus ibi diſpenſationis gratiam conceſſit,ſed ſummus Præſul, & iſte eſt germanus illius tex.intellectus,ut Abb. & Doctores ibi intellexerunt,& ideo a communi & ueriſſima ſententia recedendum non eſt,quamuis opinionem gloſſ. ſequantur, Villadiego in loco iam allegato,& Sylueſt in Sum.in uerbo, corpore uitiatus,q.ſin.Imo,quod memoratu dignum eſt, & difficiliorem hanc diſpenſationem reddit, ſcribit Ioan.Staphi.de literis gratiæ & iuſtit 2.par.fol.193. non conſueuiſſe Pontificem Romanum diſpenſare circa irregularitatem, quæ ex corporis uitio oritur, quando horrenda eſt deformitas:& ſi is qui eam pateretur ſacris donaretur ordinib.ſcandalum maximum apud Chriſtianam plebẽ generaret,quod in diſpenſationibus concedendis præcauendum eſt.

16 Octauo,quod† omne impedimentum,vel deformitas,an irregularitatem inducat, Epiſcopi iudicio relinquitur,cum nulla certa regula in hoc conſtitui poteſt.Ita tenet Archid. in princ.55.diſt.tex.in c.2.ubi Card.Ant.& Doct.de corpo.

vitiat.

vitiat. Inno. in c. 1. eod. tit. quam opinionem communem eſſe teſtatur Illuſtriſs. Couar. in d princ. clem. ſi furioſus, nu. 5. eamque ex recentioribus ſequitur Plaza. libr. 1. epi. delict. c. 25. num. 4. Iac. Menoc. lib. 2. de arb. iud. centu. 3. caſu 226. nu. 8. ubi dicit quod prudens Epiſc. modicum uitium iudicauit, ſi quis caret vno digito: ita tñ quod adminiſtrare, & celebrare non impediatur, vt in cap. 1. de corpore uitiat. l. ſi maculam habet in oculo, c. 2. illo tit. vel ſi vngula pollicis caret, cum tamen in pollice ita fortis ſit, ut frangere poſſit. ca. vlt. illo titu. Non uero Prælati regularium, in promouendis ſuis ſubditis in his arbitrium habent. Sylueſt. in Sum. in uerbo, corpore uitiati. q. 1. ſequitur Mar. Nauar. in manu. confeſſa. c. 27. num. 200. licet contrarium & male tenuerit Tabi. in Sum. in verbo, corpore vitiati. quem ſequitur Simon Maiolus, in tract. de irreg. lib. 1. cap. 2. in princ.

Nono, vt iam ultimam manum huic capiti imponam, uſque adeo † corpore uitiati ſacris Canonibus ſunt infeſti, qđ 17
non ſolum a ſacris ordinibus repelluntur, ſed etiam a teſtimonio ferendo in criminalibus cauſis contra clericum. Ita colligitur ex tex. in c. 1. de exc. ſecundum communem intel lectum, ut ait Feli. ibi, in primis uerbis. & Dec. nu 13. Hipp. ſing. 98. Did. Perez, in l 1. tit. 3. lib. 1. D. Epiſc. Ioan. Bernar. infra, cap. 120. nu. 4. & ibi aliqua ipſe tradidi: & hanc opinionem communem eſſe teſtantur Iul. Clar. lib. 5. recep. ſentē. §. fin. q 24. verſic. Præterea quæro. D. Couar. in pract. quæſt. c. 18. num. 2 quam tamen dicit non omnino veram eſſe, uel non ita intelligendam, ut ex aliquo corporis vitio, abſque aliqua animi labe fides alicui non negetur.

ET SINE TITVLO. *Cap. XVIII.*

Quod nouè editum eſt.

1 *Sine titulo nullus ad ſacros ordines poteſt promoueri.*
2 *Declarantur duæ Pontificiæ conſtitutiones, altera Pij V. altera verò Gregorij XIII. in fauorem religioſorum Societatis Ieſu.*
3 *Traditur huius capitis germana ratio.*
4 *Beneficium adeo tenue, quod non ſufficeret ad humana uitæ ſuſtentationem nihil prodeſt, vt eius titulo quis poſſit ordinari, contra D. Mar. Nauar.*

5 *Titulus non requiritur, ut quis minoribus ordinibus possit insigniri.*

6 *Titulus præsens ad sacros ordines necessarius est, nec sufficit futurus.*

7 *Titulus coadiutoriæ an legitimus sit iudicandus.*

8 *Titulus perpetuus esse debet, & hac ratione uicaria temporalis, uel beneficia manualia (ut appellant) ad sacrorum ordinum promotionem non sufficerent.*

9 *Qui Capellaniam obtinet, an dicatur titulum obtinere ut possit ordinari.*

10 *Qui patrimonium habet, titulum iustum habere dicitur ad ordinum perceptionem.*

11 *Quid uero de eo iudicandum qui pensionem habet.*

12 *Qui cum titulo ficti patrimonij ad sacros ordines promouetur, non suspensus, sed irregularis est.*

13 *Clericus qui post sacros susceptos ordines ius patrimonij remittit, nullo pacto ante ordinationem conuento, nec irregularis, nec suspensus est contra Fratrem Bartholomæum à Medina, licet arbitraria pœna sit mulctandus.*

14 *Patrimonium ad cuius titulum Episcopus aliquem ordinauit, utrum obtineat priuilegia bonorum Ecclesiasticorum.*

15 *Donatio uel melioratio facta filio, ut iure melioritionis possit sacris ordinibus donari, utrum reuocari possit ad intellectum Regiæ legis primæ, titulo sexto, libro quinto, nou. ordina.*

16 *Donatio uel melioratio dicto modo facta in legitimæ filij imputanda est, cum doctissimo Didaco Couarru. & alijs contra Tellium Ferdin.*

1 CLericus † qui ad sacros ordines, absque titulo promouetur, vacuam manuum impositionem accepit, & ideo ordinis executionem non recipit. Ita diffinitum fuit in Concilio Calced. & habetur in cap. neminem. 70 distinct. & in Concilio Vrbani, habito Placentiæ, quod refertur in cap. Sanctorum, eadem distinctione. *Sanctorum* (inquit) *Canonum statutis consona sanctione decernimus, ut sine titulo ordinatio irritata habeatur.* Quorum canonum pœna innouata est hodie ex Sacro Concilio Triden sess. 21. cap. 2. de refor. Fuit sane pœna hæc antiquis temporibus in vsu, & suc-

successiuis temporibus obseruata, teste Abb. in c. cum contingat, de ætate & qualitate. idem Abb. in cap. ueniens, in primo nota. de filij. presbyt. & in cap. cum secundum, de præben. Qua ratione qui absque titulo sacris fuit ordinibus insignitus, suspensionem contrahit, & celebrans efficitur irregularis. Ita tenet Simon Maiol. de irregul. lib. 4. cap. 15. in princip. insignis Mart. Nauarr. in Manua. confess. cap. 27. nume. 158. eiusdem sententiæ fuit Magister Barto. a Medina quondam in inclyta Salmanticensi Academia, Sacratissimæ Theologiæ primarius professor, uir multis nominibus insignis, non tamen ex eo libello, Hispanic. sermone edito (cui titulum fecit) *Instruction de Confessores.* §. 8. de suspensione. fol. 49. Nihil tamen allegat, sed sua innititur authoritate, quod peculiare vitium illi esse solet. *Ma. Barto. à Medina.*

Hodie † tamen stat nouissima Pij V. Pontificis Maximi egregia constitutio, anno sui Pontificatus, 3. Millesimo quingentesimo sexagesimo octauo, pridie Idus Octobris edita, qua sancitum est, quod non solum clerici sæculares, sed regulares ante professionem emissam, ordinari sine titulo nõ possint, & trãsgressores inhabiles efficit ad ordines exequendos, & exequẽtes reddit irregulares, cum alijs pœnis ibi constitutis, quæ plurimum est notanda. Sed illa Pij Sanctio non comprehendit religiosos Societatis Iesu, qui post tria uota emissa, ante solennem professionem absque titulo possunt ad omnes etiam sacros ordines, & presbyteratus promoueri, dummodo sui præpositi generalis facultas interueniat, de quo stant Apostolicæ literæ Societati concessæ, a Sanctissimo Domino nostro Greg. XIII. die vltima Februarij, anno millesimo quingentesimo septuagesimo tertio, Pontificatus sui anno primo. 2 *Declaratur quædam Pij V. Pont. Max. cõstitutio.*

Huius † vero prohibitionis potissima ratio est, ne clerici diuini cultus ministri, cum maximo totius ordinis Sacerdotalis dedecore mendicare cogantur. Ita tenuit glo. a Doctoribus ibi sequuta, in d. cap. 1. 70. distin. cap. diacon 93. dist. in. circa medium. Concil. Triden. d. cap. 2. cum dicit: *Cum non deceat eos, qui diuino ministerio ascripti sunt, cum ordines dedecore mendicare, aut sordidum aliquem quæstum exercere.* Turpis equidem in clero visa est mendicitas. Deut. c. 15. ibi: *Non sit omnino mendicus inter uos.* Etiã si semper dilecta fuit paupertas uoluntaria, & diuitiarũ contẽptus. Miseria. n. sum 3

mæ eſt eſſe mendicum, authore Bald. in l. fi C. qui bon. cede re poſſ. & Eſdras lib. 4 cap. 15. paupertatem inter ingentia mala enumerat. *Immittat* (inquit) *tibi mala, uiduitatem, paupertatem & famem.* Et Dominus Malachię capit. 2. minatur ſe egeſtatem improbis daturum. Et paupertas ipſa vilitas eſt, vt inquit Imperat. in l. C. quando & quibus quarta pars debeatur. lib. 10. vbi appellat paupertatis uilitatem, veluti quod paupertas vilis ſit. Imò etiam ſi pauper alias ſit nobilis, omnibus ludibrio & contemptui eſt, vt aſſerit ex noſtris Iacob. de ſancto Georgio in tracta. Feud. fol. 29. Et nobilitas ſine diuitiis, admodum manca eſt & mutila, teſte Bo. Curt. in tract. de nobili. col. 2. verſi. tertius & vlt.

His congruit, quod nobilis ſi inops eſt, non poteſt nobiliter viuere. Nobilis autem qui non poteſt nobiliter viuere, priuilegiis nobilitatis non gaudet, ut auctor eſt Iſernia, in conſtit. Sicil. incip. vt dignitatum. poſt gloſſ. ibi, & ſequitur Afflict. 1. not. & apud Stobæum ſer. 68. ex traductione cuiuſdam viri docti ſic legimus.

Sciſne quod nobiles quidem mortalium.
Dum pauperes ſunt, non amplius clari exiſtant.

Etenim paupertate vileſcunt, ac penè ludibrio habentur de facto, qui titulo tantum ſunt Epiſcopi, ſi aliunde non habent beneficium, vel bona, ex quibus ſecundum dignitatem (quæ maxima eſt) alimenta ſuſcipiant: ſimiliter & mercenarij clerici, econtrario autem diuites atque potentes omnibus ſunt uenerabiles. Paupertas enim (ut ille ait) *Ridiculos homines facit, & ubique iacere.* Vnde Iſido. c. 63. plus ait, venerantur homines pro temporali potentia, quam pro reuerentia ſanctitatis. Præterea conſulto quę in eandem ſententiam retulerunt Ioan. Stobeus ſerm. 89. cum ſeq. Lucas de Pen in l. fi. C. de his qui in. lib. lib. 10. Seneca de vita beata ad Galionem. Circa quod plurima de more diligentiſſime ſcribit And. Tiraq. in tract. de nobilit. c. 2. & 24. Hæc nó de paupertate ex animi ſententia, ſed de paupertate ex fortuna intelligenda ſunt. Veritas enim ipſa dixit: *Beati pauperes, quoniam ipſorum eſt regnum cælorum.* Matthæi. c. 5. Quę ſane paupertas perfectiores Diſcipulos Chriſti facit. Matthæi c. 19. & Lucæ. 14. & Seneca Ethnicus. *Beatiſſima* (inquit) *res eſt paupertas.* Et alibi. *Nullum maius lucrum quam carere his quæ poſſides.*

Nec

Nec † equidem sufficeret, pro legitimo titulo quale qua 4
le beneficium Eccles. obtinere: sed requiritur ꝙ is qui ad sa
cros ordines promouendus est, beneficium habeat, quod si-
bi ad victum honeste sufficiat, Ita decretum est in d. Tridē.
Concil. sess. 21. c 2. de refor. Quod verò dicatur beneficium
sufficiens; prudens ordinarius arbitrabitur, per regulam illā
quæ diffinuit, ꝙ determinatio eorum, quæ indetermina-
te à iure statuuntur, prudenti viro, nempe iudici relinquun
tur, l. 1. ff. de iur. delib. c. de causis. de offi. delega. is pro eius
prudentia circunspicere debet ordinandorum conditio-
nes, & qualitates, quia beneficium quod ignobili sufficeret, sufficiens non erit nobili & egregie literato. Ideoque
labitur mea sententia vir egregius Mar. Nauar. in tract. de *Contra*
oratione c. 21. nu. 11. qui in ea fuit sententia, ut existimet *Martin.*
beneficium ét exiguum, sufficere, vt quis absque patrimo- *Nauar.*
nio, possit ad ordines sacros promoueri; est equidem eius
doctrina contra expressam dicti Concilij decisionem. Nec
antiqua iura quæ ipse allegat, probant quod ipse intendit.
Sed potius oppositum; maxime tex. in c. Episcopus. de p̄bē.
ibi. *Donec in aliqua Ecclesiæ ei conuenientia stipendia militiæ clericalis assignet.* Semper igitur necessarium est, vt benefi-
cium, siue patrimonium sufficiens sit, ad humanæ vitę sustē
tationem. Vel potest Nauarri opinio intelligi, quando bene
ficium non tam tenue & exiguū est, quod ad id nō sufficiat.

Titulus † verò, qui, ut prædiximus, necessarius est, vt Ca 5
nonica sit ordinatio, tantum desideratur, cum quis ad sacros
ordines promouetur, non vero si minoribus initiatur. Ita
colligo ex dicto Sacrosancto Trid. Cōc. ibi; *Statuit sancta Synodus, ne quis deinceps clericus sæcularis, quamuis alias sit ido neus moribus, scientia, & ætate, ad sacros ordines promoueatur, nisi prius legitime constet, eum beneficium Ecclesiasticum, qđ sibi ad victum honeste sufficiat pacifice possidere.* Minores quidem ordines sacri non sunt, sed solum ministeriū ad sacros, ita tenet S. Tho. contra Gentes, lib. 4. c. 75. Caieta. in tracta. de modo & tit ord. suscip. Marti Nauar. in Manuali confes. c 22 nu. 17 lit. A. vbi increpat Canonistarum opinionem cō trarium tenentium, & hoc expresse sancitum est in Cathechismo ad Parochos in tract. de sacra ordin. pag. 365. & mul tis probat Simon Maiolus de irreg. lib. 3. c. 21. nu. 7. & ita te nendum est, licet contrarium tenuerit glos. in dicto capitu.

1. in verbo, neminem septuagesima distinctio.

6 Rursus, illud maximè notandum est, quod † titulum acdi pere debemus, non solum eũ qui præsens habetur, sed qui habendus est postea. Et ideo quando ad dignitatem aliquã obtinendam sacri ordines necessarij sunt, si aliquis ad eam fuerit nominatus, vel postulatus, promoueri potest ad eum titulum, quem habiturus est, & sic sufficit titulus de futuro. Est. n. de hoc gl. insignis, in c. Ofius, in gl. magna. 61. dist. quam sequitur Maiolus de irregul. lib. 4. c. 15. nu. 3. Multum tamen huic sententiæ refragantur verba Conci. Trid. supra relata, quibus constat, q ad consequendos ordines sacros futurus titulus beneficij minimè sufficit, imò nec præsens titulus, nisi pacifica possessio adfuerit. Quomodo igitur postulatus promoueri potest, cum non solum possessionem beneficij vel dignitatis non habet, sed nec circa tituli proprietatem ius obtinet, & ideo alterius electio teneret. tex. in c. bonæ, in. 2. & in c postulatione, de elect. & vtrobique Doctores longa manu id tradiderunt: & ea ratione cum Catholicum Concilium possessionem pacificam hoc casu requirat, minime sufficeret postulatio, vel nominatio. Sed collatio & Canonica institutio necessaria est, cum absque ea beneficiũ Ecclesiasticum, neque obtineri, nec possideri possit; ut in reg. beneficium, de reg. iur. lib. 6 cum fin. Quapropter opinionem istam veriorem hodie esse censeo, licet neminem legerim, qui eam tenuerit.

7 Ex quo videtur asseuerandum, † ad titulum coadiutoriæ sacros ordines conferendos non esse. Is equidem qui eam obtinet, non dicitur habere beneficium Ecclesiasticum, cũ eius diffinitio, de qua per nostrates, in Rubr. de præb. ei non competat. Sed in hoc verius contrarium censeo, non tamẽ ratione beneficij possessi, quia is nullum habet, sed alterius iuris, quo fultencari potest, quod iam cum possessionem obtineat, sufficit ad ordines suscipiendos. Ita tenet insignis Navar. in tract. illo sing omni pietate & eruditione referto de oratione. cap. 20. num. 18.

8 Præterea animaduertere oportet, q † titulus q ad sacros ordines recipiendos necessarius est, perpetuus esse debet. Ita colligitur ex iuribus in huius capitis principio allegatis, potissimum ex præcitati Conc. Triden decisione, vbi ad tituli perpetuitatẽ decisum est, vt nullo modo liceat ei, qui

ad

ad titulum alicuius Ecclesiastici beneficij fuerit promotus, illud resignare, neque ea resignatio admittenda est, nisi cōstito, quod aliunde viuere commode possit, & resignatio aliter facta nullius momenti est. Et ea ratione, vicaria temporalis, & omnia alia beneficia manualia, pro titulo nō suf ficerent. Perpetua autem vicaria, legitimum titulum inducit, tex. & ibi not. Abb. in c. constitutus, & in ca. Michael, de fil. presbyt. c. postulasti, de rescr. cap. ad hæc, de offic. vicarij. clem. vnic. eo. tit. Ans. de But. cons. 3. nu. 2. Rom. cons. 356. nu. 5. Bellam. dec. 702. Per. Rebuff. in tract. congruæ portionis, nu. 110. & 112. Quinct. Mand. in reg. Cancel. 34 de anna. q. 13. num. 3.

Sed vtrum † is qui Capellaniā obtinet, possit ad eius titu 9
lum sacris insigniri ordinib. quod ex eo permissum esse vī, quia Capellania appellatione beneficij compræhēditur. gl. celebris, in clem. si beneficiorum, in gl. magna, circa finē, de decim. quā sequitur Fel. in c. ex parte 5. nu. 2. de rescr. Dec. cons. 210. nu. 4. Guid. Pap. decis. Grati. q. 187. nu. 1. Quintil. Mand. in reg. Canc. de annali. q. 17. n. 1. Bermon. in comm. ī tit. de pub. concub. in verbo, Papa. nu. 5. quæ opinio cōis est, & verissima, quæ cōtradictorem non habet, qñ ab initio in fundatione interuenit authoritas Episco. & datur in titulū perpetuum, alias non reputatur beneficium Ecclesiasticū. ita Rota Romana obseruat, teste Bermondo d. nu. 5.

Illud verò iure defendi potest, quod licet in primæua Capellaniæ fundatione, nō interuenerit ordinarij authoritas, si tñ non reluctante fundatoris voluntate, postea Capellania in Ecclesiasticū beneficium fuerit erecta, nēpe per collationem & Canonicam institutionem fundatoris, consanguineus, vel alius, qui ad eam vocatus est, eius nomine & titulo poterit ordinari. Et ita receptū est, absq; cōtrouersia.

Et ex supra traditis infertur, q aliquando in facti contingentia interrogatus respondi, quod licet apud nos, quā plurima sint Sacella, siue oratoria, quæ obtinent collegia disciplinatorum, seu societates Sacramenti, vel Diui Rochi, vel aliorum Diuorum, de quibus per Bartholum, in l. Sodales. num. 6. C. de colleg. illici. Bald. in cons. 162. nume. 4. volu. 5. Card. consil. 11. Decius. cons. 148. Paris. cons. 34. num. 27. vol. 4. quæ ad celebrationem diuinorum Capellanias annexas habere solent, quæ iuxta distinctionem supra traditam

dicentur

dicentur Ecclesiastica beneficia, & illarum gratia, sacri ordines conferantur, scilicet, si authoritate ordinarij in perpetuum titulum conferantur.

10 Qui verò † præstimonium obtinet, ac eius titulum, ad sacros ordines iuste promouerit ex eleganti decisione text. in c. fi. post princip. de concess. preben. lib. 6. vbi præstimonia inter beneficia Ecclesiastica connumerantur, & facta mentione, præstimonij, Canonicatuum, Parrochialium, &c. Subijcitur clausula, & alijs quibuscunque beneficijs: illa dictio alijs, implicat & designat similitudinem. l. si fugitiui. iuncta. glos. fin. C. de seru. fug. cap. cum non ab homine, ibi; *seu alio crimine.* de iudic. c. sedes, de rescrip. Quæ opinio tunc procedit, quando præstimonium datur in titulum perpetuum, & habet annexum obsequium spirituale, secus si in solatium temporalitatis consistat, & non detur in titulum. Ita intelligenda est opinio Ioannis And. qui præstimonium beneficium non esse affirmat. in cap. vni. num. 3. de rerum permu. lib. 6. & Abb. consil. 74. lib. 1. num. 4. quæ distinctio colligitur ex Oldra. d. consil. 81. & 140. Gemi. consi. 89. Rebuf. de pacifi. possess. num. 90. Ioan. Steph. de literis gratiæ de forma dreationis, in Cano. nume. 5. Sed hodie nulla distinctione opus est, præsertim in Hispania, quia semper præstimonium in titulum datur, & habet annexum onus spirituale, ita testatur Mandosi dict. reg. Cancel. q. 12. nu. 3.

Si vero is qui ad sacros ordines affectat promoueri, beneficio Ecclesiastico caret, si † pensionem vel patrimonium
11 obtinet, ab ordinibus repellendus non est, hac enim lege vt condigne viuere possit, sed id passim non omnibus concedi debet, sed solum ij titulo pensionis, vel patrimonio promoueri debent, quos necessitas vel Ecclesiæ vtilitas ordinari suaserit. Patrimonium vero vel pensio deinceps sine Episcopi licentia alienari, aut extingui, vel remitti nullo modo potest, donec beneficium Ecclesiasticum fuerint consequuti, vel aliunde habeant id quod sibi ad victū honeste sufficiat. Ita in maximam Christianæ reipublicæ vtilitatem statutum fuit in decreto Conc. Sacrosan. Trid. supra allegati. Qua in re longe cauendum est, ne in consignatione patrimonij loco tituli vllum pactum fiat inter ordinatorem & ordinatum, quo promittat ordinatus, se nullo tempore ab Episcopo victum petiturū, nam talis conuentio est Symoniaca

& ob

& ob id qui ordines contulit triennio a collatione ordinum est suspensus, ordinatus vero, indeterminato tempore, & ideo perpetuo suspensus manet, vt in c. pen. de simo. Nec tale pactum firmitatem poterit obtinere glo. 1. quam communiter Doctores sequuntur teste Ana. ibi enim 1. qui contra Abb. in d.c. dicit id procedere etiam si iuramentum interuenerit. Idem sequitur Felin. ibi.

Illud vero circa nostrum institutum notatu dignum censeo, q † si quis sacris ordinibus initiatur patrimonio constituto, vel alimentis promissis, vel donatis, eo pacto interposito quod postquam ordinatus fuerit, se nõ petiturum id quod sibi donatum, vel promissum est, vel si donatum & traditum fuerit restituturum promiserit, is absque dubio sine titulo ordinatur: propterea que in huius ca. pœnam: supra constitutam incurrit. Ita tenet Mart. Azpilcueta. in d.c. 27. num. 158. 12

Sed nec est omittendum, quod † qui post Sacros susceptos ordines remittit ius patrimonij, quod sibi donatũ fuerat, nullo pacto ante ordinationem conuento pœnam supra dictam non incurrit. arg. glo. sing in cap. tuis. de præbend. & in c. si Episcopus, eo. tit. in 6. q sequitur Nauar. in d nu. 158. Qua in re cauendum est, a Fratre Bart. a Medi. in d. tract. §. 8. fol. 49. qui clericum hoc facientem suspensum esse iudicauit. Non tamen diffiteor, quod vltra actus anullationem, arbitraria pęna pro modo culpe tanquam sacratissimam legem violantem puniendum esse. 13

Hoc verò † patrimonium, cuius ratione absque titulo beneficij Ecclesiastici Episcopus aliquem ordinauit, habere priuilegia bonis Ecclesiarum a iure concessa tenent glo. no. in c. Episcopus. de præbend. & ex ea ita colligit Bald. in tit. de pace Con. col 5. Dec. in d.c. episcopus idem in ca. Ecclesia S. Mariæ de const. nu. 18. a qua quidem opinione, ipse libenter dissentio, authoritate, gl. in c. tuis, de præb. quã Abb. & Imo. ibi sequuntur & Fel. in d c. Ecclesia. nu. 10. asserentes, quod ea assignatio patrimonij, vt quis sacris ordinibus initiatur, nihil aliud operatur, quam vt per eam satisfiat Canonicis constitutionibus, circa hoc loquẽtibus, vnde ex hac assignatione patrimoniũ non efficitur Ecclesiasticum: & ultra supra allegatos opinionem istam amplectuntur Ioan. a Selua de benefi. 1. par. q. 3. num. 10. & num. 29. D. Couar. in lib. 14

lib.1.var.resol.c.4.num.4. & sentit idem in c. Raynaldus, §. 2.nume 7.de testam.Fernand. Vasq.de succeſſ creati,§ 32. num.33. Nec refragatur glo. authoritas,in dict.cap. Epiſcopus,de præb. quæ ſolum dicit iſtum ad ſacros ordines promotum, in perſona & in rebus priuilegio clerici gaudere: quod nemo negauit, quo ad ea priuilegia, quæ clericis eorumque patrimonio a iure conceſſa ſunt:non tamen ex hoc ſequitur clericum in hoc patrimonio habere priuilegium Eccleſiarum. Vnde in præſcriptione talium bonorum, non eſt tantum tempus neceſſarium, ſicut in præſcribendis bonis Eccleſiæ glo.ſing.& ibi Abb.in cap. Sanctorum, de præſcri.& in c.1 de conſue.Franc Balb.qui alios allegat in trac. præſcr.5.p prin.q 5.Pari ratione reſtitutio,quæ iure minoris Eccleſijs competit, minimè conceditur clericis ratione patrimonij glo.celebris in clem. 1.in glo.2.de in integ.reſt. quam fatentur eſſe communiter approbatam, D.Couar. & Fern. Mencha. in locis ſupra allegatis: & opinionem iſtam veriorem cenſeo, licet contrariam tenuerit Lara.in l.ſi quis a lib.§. ſolet,nu 36 ff de lib.agno.

Occurrit tamen diſceptatio huic loco accómodatiſſima, quid † ſi parentes donauerint filio, vt iure melioration is, ad titulum patrimonij ad ordines ſacros poſſit promoueri, an poſt promotionem ab eis poſſit reuocari, iuxta Regiam conſtitutionem primam tit.6 lib.5.Regij ordin.noui.Et dubium facit nam licet ob oneroſam cauſam donatio facta ſit, non tamen iuncta eſt cum tertio, vt Regia lex,vt irreuocabilis efficiatur melioratio ſanciuit.Sed veriſſimum eſſe cenſeo, prædictam meliorationem nullo modo poſt ſacros ſuſceptos ordines,a parentibus poſſe reuocari. Nam vt ſupra tradidimus, nullus abſque Eccleſiaſtico beneficio, vel ſaltē ſine patrimonio ordinari poteſt. Imo ſi Epiſcopus abſque titulo ordines contulerit, tenetur ordinato neceſſaria miniſtrare, donec in aliqua Eccleſia condigna ſtipendia clericalis militiæ aſſignet, vt ex Lateranenſi Conc. probat Sūmus Pontifex in c. Epiſcopus,& in c.cuis quæſtionibus, de præben. & ideo non tantum donatio hæc ob oneroſam cauſam fit, nempe vt ſpirituale matrimonium celebretur, ſed etiā tertium reſpicit, ſcilicet Epiſcopum, qui eum non ordinaſſet,niſi ſub ſpe veræ donationis ordinatio facta fuiſſet:quare iniquum & captioſum eſſet, huiuſmodi donationem reuocari,

uocari, vt in terminis dictæ Regiæ constitutionis asseuerat Michael Cifontanus eruditi vir ingenij, in l. 17. Tau. col. 2. versi. Idem in donatione D. Episcop. Couar. in ca Raynal. §. 2. num. 7 de testam. Petrus Auendam resp. 17. in fine Ioan. Matt. in d. l. 11. tit 6 lib. 8. ordi nouita. & doctissimus Tellius Ferd in d l. 17. nu 81. & 82. & de iure communi idem, & tradiderunt multi, qui a præcitatis Doctoribus allegantur. *Mich. Cifon.*

Ex quo suboritur anceps quæstio in forensibus tamen cõ trouersiis frequentissima, † an donatio facta a patre filio ad titulum patrimonij, vt ordines suscipiat imputetur ei in legitima, vel præcipuam habebit: quã primus omnium quos ego legi tetigit Ioan. Fab in l. fi emancipati, C. de colla. ver. ideo credo, & in ea est sententia vt existimet, talem donationem conferendam non esse: idem in §. fin. Inst de inoffi. testam. Ioann. Igneus in l. 3 § subuenitur, nu. 177 ff. ad Sylan. Bar. Chasin consuetud. Burg. Rub. 7. §. 5. fol. 246 & omnium latissimè, Aymon consi. 136. per totum, & ex nostris Anto. Gom. (obiter tamen & veluti per transennam) in l. 29 Tauri num 21. Sed ab hac opinione recedit D. Episc Couar. in c Raynald. de test. §. 2. nu. 7. quo loco censet donationem istam imputandam esse in legitima eo quod sit donatio ob causam, quasi propter nuptias, cui accedit Petrus Auend. resp. 17. Fernand. Mench de succes. creati. 2. par. lib. 3. §. 22. nu. 44 nouissimè verò Tellius Ferd. in l. 29 Tauri. n. 16. primam Fabri opinionem contra D. Couar. amplectitur. q̃ veram & cõmunem esse testatur Idem fatetur Ioa. Matien. in l. 3. tit. 8. lib. 5 ord nou gl. 2. nu. 14 quam Tellius ea ratione corroborat, quia secundũ leges nostras (vt ille inquit) oẽ quod non est ob causam concessum, ad quod parentes poterant compelli iudicis officio, vel in iure expressum non est, imputatur in legitima, nec confertur. Sed pater cõpelli minime potest, vt hanc donationem filio faciat, vt Aymon d. consi. latissimè disserit, nec hoc in iure sancitum est, ergo donatio hæc simplex erit, & ideo in legitima filij non imputabitur. Ego tamen (vt meum quale sit iudicium interponam) Dom. Episcop. Couar opinionem veriorem censeo; quam ipse, & Doctores, qui ei accedunt supra allegati, multis rationibus corroborant, solum enim superest, vt latisfaciamus fundamento Tell. Ferd. contra Do. Episcopi, opinionem adducto: Nam respondetur, quòd non est necessarium, vt *16* *Defenditur opin. D. Couar. contra Tel. Fer. & cõem.*

vt ex neceſſitate præciſa a parte proficiſcatur donatio ob cauſam, vt in legitima imputanda ſit, imputabitur quidem etiam ſi donatio ob cauſam ex neceſſitate tãtum cauſatiua proficiſcatur, quod probat tex. optimus in l. omnimodo, §. imputari C. de inoffi. teſta. vbi pater filio, ad officium, vel militiam emendam, pecuniam ſubminiſtrauit, nullo quidẽ iure, nec præciſa neceſſitate cogente, ſed ſolum cauſatiua neceſſitate impellebatur, quia aliter is filius non poſſet, vel non ſic facilè eam militiam vel officium adipiſci, & illa pecunia in legitima eſt imputanda. Sic & in quæſtione noſtra cum is filius non poſſet, vel nõ ſic facilè ad ſacerdotium promoueri, niſi a patre dictam donationem receperit, iuri conſonum eſt, vt in ſua legitima prætata donatio imputetur. Et ita ſæpiſſimè in facti contingentia interrogatus, cum peritiſſimis conſului & obtinui.

SERVI SINE DOMINORVM LICENTIA. *Cap. XIX.*

1 *Seruus ordinari non poteſt.*
2 *Si tamen de facto fuerit ordinatus, uerè ſuſcipit ordinis Sacramentum.*
3 *Epiſcopus qui ſciens ſeruum ordinauit, qua pœna puniatur.*

1 QVod † nulli de ſeruili conditione ad ſacros ordines promoueantur, [a] niſi prius a propriis dominis libertatem conſequantur, cautum eſt Concilijs Tribu-
2 rienſi & Toletano, de quibus in capit. nulli. & & in cap. de ſeruorum, 54. d. & in c. 1. & 2. de ſeruis non ordinandis. Eſt enim irreligioſum obligatos exiſtere ſeruituti, qui ſacri ordinis ſuſcipiunt dignitatem, vt ſunt verba Cõcil. 4. Tolet. in Can. 73. Adeo præter ea Eccleſia olim abhorruit promouendos ad Clerum, alicui ſubeſſe ſeruitutis ſpe-
b cici, vt etiam libertos [b] ſæcularium promoueri vetuerit, vt in Concilio Elibertino, Cano. 70. ſub his verbis: *Prohibendũ ut liberti quorum patroni in ſæculo fuerint ad Clericatum prouehantur.* Et nota q̃ in hac materia, appellatione ſacrorum ordinum, comprehenduntur etiam minores, vt firmat Præpo in d. c. nulli. Aduerte tamen, q̃ ſeruitus non impedit or-
2 dinis ſuſceptionem de facto: quia † ſi ſeruus ordinetur, verè
c ordinem ſuſcipit. [c] Iſtã concluſionem ponit Præp. in Sum. 54. d. poſt Card. ibi. Attamen ſi ſeruus aliquis fugiens a domino

mino suo, qualibet calliditate, aut fraude ad gradus peruenerit Ecclesiasticos, decretum est, vt deponatur, & eius dñs eum recipiat, vt in c. 2. de seruis non ordinā. Vbi vide bonā distinctionem, quam descripsit Abb. post gl quā nec in substantia referre libet, nec transcribere decet, quia temporib. istis casus hic rarissimè cōtingit. Qua † autem pœna puniatur Episcopu, qui sciens seruū ordinauit, aut qui illi nescienti testimonium perhibuit, de eo, vide Conc. Aurel. 1. in Can. 10. vbi illa describitur in hæc verba. Si seruus absente vel nesciente Dño, Episcopo sciente, q̄ seruus Diaconus aut presbyter fuerit ordinatus, ipso in clericatus officio permanente, Episcopus cum Dño duplici satisfactione cōpenset. Si verò Eps eum seruum nescierit, qui testimoniū perhibent, aut supplicauerint ordinari, simili redhibitioni teneātur obnoxij. Quod Concilium transcripsit Grat. in c. ij seruus 54. d.

ANNOTATIO.

P *Remoueantur.* Serui quidem nullo modo ad sacros ordines promoueri possunt, ne obscuretur maxima Sacerdotij dignitas, & authoritas minuatur, vt deplorat Basil. in Epist. 8. ad Eusebium Episcopum Samosaten Licet. n. libertas non sit de substantia sacramenti, sicut nec membrorum integritas, est tñ ad ordinum vsum necessaria: nam cum per ordinum susceptionē homo diuinis officijs mancipetur, debet esse sui iuris, vt liberè ministerio Ecclesiæ possit vacare. Et ea rōne non licet ordinib. insignito, saltem in sacris, sese in seruitutem tradere, nisi insignis aliqua pietas interceserit, vt do Paul. Nolanę Episc refert Greg. li. 3. dia. c. 1. qui seipsum Tyrānis vendidit, vt subditos redimeret. Et circa huius capitis materiam, uide Regiā l. 6. ti. 22. p. 4. qua diffinitum est, seruum qui ad Subdiaconatus ordinem fuerit promot⁹, domino restituendum esse, si intra annum ab eo postulet: de cuius legis sanctione miratur ibi doctiss. Greg. in glo in verbo, *Subdiacono* cum aduertisset tex. in c. miramur, de seruis non ordi. vbi idem in Subdiacono quod in Diacono est statutum. Idem disponit Regia l. 18. ti. 6, p. 1. qua in re Sacri Iuris Canonici decisionibus stādū est, vt prudenter scribit Greg. in d. glo. dicta tamen l. 6. procedebat de iure antiquo, secundum statum primitiuæ Eccles. quando Subdiaconatus non erat sacer ord. Ita eam interpretatur Greg. in d. l. 18. in ver.

A

Egregiè declarat. Reg. lex Hispanorū 6. ti. 22. p. tit. 4.

ver. *Epistola*. Et vide etiam Host. in Summ. tit. de seruit. non ord. Sylvest. in Sum. in ver. seruitus, q. 6. & latissimè examinat & resoluit Alb. Trot. lib. 2. de vero & perfecto cle. ca. 4. per totum, & melius Simon Maiolus de irregularit. cap. 35. vbi, num. 4 scribit, quibus modis irregularitas, quæ ex seruitute contrahitur deleatur.

B *Etiam libertos.* Vide omnium latissimè Simo. Maiol. de ir regula. d. lib. 1. c. 36.

C *Ordinem suscepit.* Vide F. Do. Soto in 7. sent. d. 25. q. 1. ar. 1.

AD RATIOCINIA OBLIGATI. *Cap.* XX.

Quod nouè editum est.

1 *Obligati ad ratiocinia, minime possunt ad Ecclesiasticos ordines promoueri.*

2 *Tutores dolo conuicti, uel si publicam Principis tutelam gesserint, uel patrimonium eius tanquam curatores fuerint administrati, a sacris ordinibus suscipiendis repelluntur.*

3 *Astrictus ad priuata, & non publica ratiocinia, a sacris ordinibus non arcentur.*

4 *Huius capitis irregularitas perpetua non est, quia finita administratione, & rationibus redditis funditus euanescit.*

5 *Administratores rerum Eccles. uel miserabilium personarum, pendente administratione, ad ordines promoueri non prohibentur.*

6 *Ad ratiocinia publica obligati, præstita fideiussione, sacris possunt ordinibus insigniri.*

1 RAtiocinijs † implicati nullo modo ad sacros ordines promoueri possunt, nam qui tot curis distrahuntur, & tot inuoluti sunt negotijs, sacrorum ordinum ministerio vacare non possunt, tum quia in reddendis rationibus doli crimine forsan redargui possent, & multis magnisque litibus vexari, quod frequentissimum est. Ita fuit diffinitum in Conc. Carth. 1. ca. 8. & habetur in cap. magnus, 54. distinct. cap. præterea, si dict. cap. vni de oblig. ad ratioci. l. Officiales, C. de Episco & cle. Regia l. 23. tit. 6. par. 1. Nec mirum hoc esse debet, cum ius ciuile istos ad honores & publica munera promoueri prohibuerit, l. rescripto, §. debitores, ff. de muneribus, & honoribus, & facit lex 1. C. de debit. bono ciuit. lib. 10. & in l. his oneribus, §. 1. & §. fin. ff. de

vacat.

vacat. mune. & in l. semper § conductores. ff. de iure immu. Et tanti habetur ista irregularitas, vt quasi ad exemplum actionis popularis omnis Ecclesiastica persona excipere possit, ne isti ordinib' sacris initientur, & dominus cui rationes reddendæ sunt, nullo magis id efficere poterit, & quilibet alius qui sua interesse putauerit. Ita singu. tenet Abb. in d.c. vni. quæst. vlt Simon Maiolus, in tract. de irregula. li. 2. q 11 num. 2. Imò si totum vniuersum collegium, ob publicam administrationem rationem reddere teneatur, nullus de illo collegio administratione pendente potest ad ordines promoueri. Hæc est celebris Archid. sententia, in cap. tantis, 81. dist.

Tutores † quoque, si de dolo conueniantur, vel si publicam Principis tutelam, vel curam administrauerint, ad sacros ordines ascendere prohibentur, sicuti reliqui ad publica ratiocinia obnoxij, tex. in d.c. vni. not. Spec in tit. de obl. ad ratiocinia, post princ. Quod intelligendum est, nisi compulsi administrationem susceperint, vel pro miserabilibus personis, præsertim si Episcopi cõsensus affuisset, ita expresse not. Sylues. & Tab. in suis Summ. in verbo, ratiocinia, & sicut promoueri possunt, ita & promoti susceptos ordines exercere permittetur. tex in c. monachi, 16. q. 1. c. peruenit, 86. dist. & est opt lex 48 tit. 6. par. 1. ibi: *O clerigos, ouiesse en guarda bienes de huerfanos*. Et licet D. Cyprianus lib 1. Epist. 9. neget, Sacrificium offerendum esse pro eo qui moriens, clericum ad tutelam vel curam minorum administrandam nominasset, quasi quod clericus huiusmodi administratione, eiusq; ratocinijs inuolutus, a sacrorũ ordinũ ministerio impiè arceretur: ut probatur in c. Cyprianus 21. q 3. Est tñ testimonium illud Cypriani interpretandum, qñ tutela vel administratio alicuius magnatis esset, vel alterius qui amplis. patrimonium haberet, ita vt clericũ illud administrantẽ, veluti oppressum, a sacris exercendis, segregatũ haberet: alioqui si pauperũ tutela foret, non solã eã suscipere clericis prmissum est, sed pium est opus. Leo n. Summus Pontifex maximus hui⁹ nominis primus, in sermone 2. de Ieiunio decimi mensis. *Studeamus* (inquit) *viduarum defensioni, pupillorum vtilitati, lugentium consolationi, dissidentium paci.* 2

Huius† tñ capitis irregularitas, dumtaxat locum obtinet qñ quis ob publicam aliquã administrationem ratiociniis 3

astrictus esset. At si priuata foret administratio, nullum ad sacros ordines impedimentum præstet, nisi tantum in duobus casibus. Primo, si de dolo in administratione perpetrato, lis aliqua mota esset. Secundo, si in procinctu esset vt moueatur, ante litis exitum promoueri non potest, imo si de facto promoueretur, dignus esset depositione, etiam si postea in causa vinceret glo. sing. in d. c. tantis, 81. dist. per illum tex. & ibi not. Archid. & di Regia lex. 23. & 24. tit. 6. p. 1. & ibi Greg. Lup. quæ opinio verissima est, & communis, licet antiqui nonnulli, quos allegat Inno. in d. c. vni. nullam differentiam inter publica vel priuata ratiocinia constituerint, an quis conuincatur, vel dolo, uel culpa, cum talis distinctio secundum illum nullo iure probetur.

4 Nec † irregularitas hæc perpetua est iudicanda, imo administratione finita rationibusque redditis prorsus extinguitur. Ita tenet gl. Hostien. & omnes in d. c. vni. glo. in cap. priscis, 55 dist. idem sequitur Arch. in princ. 51. dist. & in d. cap. præterea, ead. distinct. multi tamen venerandæ antiquitatis viri, perpetuam esse iudicarunt. Sed manifestissimè hallucinantur, & in contrarium est recepta nostrorum sententia. Quæ ita demum recipienda est, si publicam administrationem nullo dolo malove exercuerunt, at si dolus interuenerit, & Episcopus noueri, nullo petente ex proprio eius munere, potest eum tanquam criminosum repellere, ex. in c. infames, 6. q. 1. gl. not. in c. alieni, 2. q. 7. & in d. ca. vni. & d. Regia lex 24. Alber. Troti. li. 2. de vero, & perf. cler. ca. 6. nu. 3. Inter hos verò qui publicis ratiociniis sunt obnoxij, minimè ascribuntur ij qui Reipublicæ sunt debitores ex debito tamen sine aliqua administratione contracto, forte ex mutuo, locatione, vel emptione, vel similibus aliis cõtractibus; nam obligatione, vel lite pendente ab ordinibus sacris minimè arcentur glo. not. in d. ca. propterea, vbi Archi. & Abb. in d. c. vni. q. ante penult. Sylvest. & Tab. in summis in verbo, Ratiocinia per l. quisquis emensis, C. de Episco. & cler. & d. l. rescript. §. debitores, ad muncipal.

Item † nec ordinibus initiari prohibentur administratores rerum Ecclesiasticarum, aut miserabilium personarũ, aut cuiuslibet alterius pię causæ, publicæ, vel priuatæ, etiã administratione pendente tex. in c. 1. ne clerici vel monach. tex. in d. c. peruenit, 86 dist. c iudicatum, 89. dist & dict. Regia

gia l. 24. & not. Calagur. Episcop. infra cap 60. in princ.

Tollitur † etiam dictum Canonicum impedimentum, si is qui publicis ratiocinijs astrictus est, fideiussores præstiterit. Ita sing. tenet Vicen. in d. c. vni, quem ibi refert & sequitur Abb. Panormit. q. antepen. & noster Gregor. in d. l. 23. in ver. *Non se puede ordenar.* Et quo ad publica munera ita decisum est, in d §. debitores. Quod ita demum verum esse intelligo, quando tales fideiussores ita obligarentur, vt possent ante principalem debitorem conueniri, alias simplex fideiussio sufficere non videtur, cum creditor ipse non vulgare detrimentum pateretur, si prius discutiendus esset principalis, antequam fideiussores possent conueniri, vt in auth. de fideiusso. & mandato. §. 1. col. 1. vbi glo. Iacob. de Volui. Bar. & Ang. & in auth. præsen. C. de fideiusso. Regia l. 9. ti. 11. p. 5. & ita in terminis tenent Maiolus in d. tract. de irregul. 2. c. 11. nu. 14. Quod ad dictum §. debitores multum notari dec.

ILLITERATI. *Cap. XXI.*

1 *Illiteratus non potest ad Ecclesiasticos ordines promoueri.*
2 *Cum omnino illiteratis, vt promoueantur ad ordines non potest dispensari.*
3 *Clericus ignarus, qui de facto sacris fuit ordinibus insignitus, arbitrio iudicis est puniendus.*
4 *Clericus illiteratus priuari debet suo beneficio.*
5 *Papa etiam ex certa scientia scribenti creditur ab aliquibus pro illiterato, obtemperandum non esse.*
6 *Collatio beneficij, illiterato facta, est nulla ipso iure, non ita qua homicida.*
7 *Illiterati penitus qui dicantur.*

POst eaquã almus ille paracletus Apostolos, ac omnes alios, qui primum mundo orthodoxam fidẽ nostram annunciaturi erant, doctrina sacra produxit, ac diuinis imbuit mysterijs, alioſq; Ecclesiæ Doctores illuminauit, qui doctrinam ab eo inspiratam futuris temporibus pro salute fidelium in scriptis redigerent, iam non sic in quacunque sæculi ætate, nouos edocet Apostolos, aut Doctores illuminat. Vnde Ecclesiam sanctam gubernaturis onus cernitur iniunctum, vt proprio discant labore, quę populis valeãt prædicare, quoue ignorantes in fide instruant, ac omnes

ad Christianos mores obseruandos instigent: pieque constitutum est, vt qui ad discendi laborem non sunt propensi, gubernandi, ministrandiq; in Eccles. Dei honore non fruantur, præmaximè quidem ad sui regimen viris litteratis Eccles. noscitur indigere, [a] vt inquit text. in capit. cum ex eo, [1] de elect in 6. † Vnde merito Gregorius prohibuit ignorantem literas ordinari, vt in cap Præcip 34. distin. & idem censuit de literatis Gelas vt habet capit illiteratos, 36. distinct. & in cap primo, 55. distinct. & Hilarius Papa in cap. pœn. ea distinct. Præterea Iustin. Imp. in authent. de Sanctis Epis. § Cler. col 9. nisi literas scirent, non permisit clericos [b] ordinari, [b] & hodie etiam neq; ad primam tonsuram illiterati viri promoueri possunt, [c] vt in c. fi. de temp ord. in 6. qd ibi intelligunt Do. & Phi. in penitus illiterato, per tex. iunctis gl in d. c. præcipimus, & in d. c. illiteratos, cum quo non [d] possunt dispensare Epis. [d] vt fiat clericus, vt notat Inn in ca. dilect. de teu. or. cui assentiuntur Dom. & Phil. vbi supra, & Phil. in c. per tuam, de simo. nu 3. & vide Card de Turrecremata, in c. fi. laicis, 48. d vbi facit firmam conclusionē, quod super omnimoda ignorantia in sacerdote, nulla pōt cadere dispensatio: quia de iure diuino est, quod sacerdos habeat scientiā, vt habetur Oseæ 4. c. Si aūt carens literis omo fuerit ordinatus, recipit characterē, [e] vt firmant Inn. & Io. An. in c. cum in cunctis, de elect quod refert Car. Turrecr. in d. c. illiteratos, & idem tenet Card post Laur. in clem. 1. in fi. verbis, de ætat. & qualit. qui asserit, q; ēt puer vnius diei baptizatus si ordinetur, recipit characterem. Pœna † aūt illiterati, qui ad sacros ordines fuerit promotus, cum in iure non [f] sit statuta, expresse, arbitrio iudicis relinquitur, [f] quæ videt esse conueniens, vt ab ordinib. suspendatur, donec sufficientiam tali ordini requisitam habuerit. Practica præterea prælatorū, & suorum officialiū, qua solent ignorātes clericos se minipromotos, pēnis condignis, vt studio vacent, compellere: fundamētū hīe pōt ex his, quæ disposita sunt in Conc Tol. 8. in Cano. 8. sub his verbis: Illi sanè qui iam honore dignitatū funguntur, huiusce tā ignorantiæ cæcitate vexantur, aut spōte sumant intentionē necessaria perdiscēdi, aut a maioribus ad lectionis exercitia cogantur inuiti. Absurdum siquidē est eos, qui cæteros simpliciores & laicos habēt docere, quib. & disciplinæ & vitæ dnt esse veluti quoddā speculū,

ad

ad alicuius ordinis promoueri ſtatum, qui legem Dei ignorant, nec literarum ſaltem mediocritate ſunt inſigniti. † Si verò omnino illiterato vltra prædictos ordines beneficium fuerit collatum, eo dignè priuari poteſt: & quia collatio beneficij facta tali, non tenet: vt notat Philip. in d. c. fi. de tempo. ordin. in 6. referendo Inno. & Ioan. Andr. in c. cum noſtris. de conceſſ. præben. æquiparat enim Inno. ibi illiteratum mulieri ac infanti. Et facit quod Felin. tenet in c. inquiſitioni, de ſententia excommu. vbi dicit, quod † ſi Papa deliberat, etiam ex certa ſcientia pro illiterato, credit, q̃ non eſt ei obediendum: quia v. tium illiteraturæ eſt de iure diuino. c. niſi cum pridem, de renuncia. c. literaturæ. 38. diſt. Et confirmat hoc, quia ius canonicum magis ab horret illiteratũ, quam homicidam, quin † collatio facta homicidæ tenet: ſecus ſi fiat illiterato, quia eſt ipſo iure nulla, [h] & refert ita tenere expreſſe Imo. in d. c. cũ in noſtris. per quę verba dicit etiam idem Fel. in c. ſi quando col. 10. nu. 30. de reſcr. quod omnino illiteratus eſt incapax dignitatis ipſo iure, ſicut infans, furioſus, & ſimiles. Et paulo inferius tractando de ſufficientia requiſita in prælatis, dicit, quod vbi concurrit tota lus illiteratura, credit q̃ ſi Papa diſpenſaret, eſſet diſpenſare directè contra ius diuinum. [i] Penitus † autem illiterati illi dicuntur, qui neſciunt facere officium ad quod tenentur, vt dicit Dom. in c. ſedulò. 38 diſt. col. 2

4 5 6 h i 7

ANNOTATIO.

Indigere. Vide Ioan. Monachum, in c. cum ex eo. de elect. lib. 6. Felin. in c. ſi quando colum. 4 de reſcrip. & latiſſime Albe. Tro. lib. 2. de vero & perfecto cleri. capit. 32. cum multis ſeq. A

Ordinari. Vide Petrum Rebuf. in pract. benefi. in parte de cleri. & a quibus & quo mod. creent. nu. 25. fol. 12. Dom. Soto, in 4. Sent. diſt. 25. q. 1. art. 4. Et quod illiteratus ſit irregularis, tenet expreſſe Inno. in c. cum in noſtris. col. 1. de conceſſ. præb. Aluar. Pelag. de planctu Eccleſiæ. lib. 1. art. 48. & latiſſime diſſerit Simon Maiolus de irregula. lib. 1. cap. 32. Quæ ſententia communis eſt, vt fatetur Mart. Neuar. in c. ſi quando de reſcr. excep. 11. in prin. Quę vero ſcientia in promouendis ad ſacros ordines deſideret, iudicandũ eſt, p rõne ordinum, ac oneris ſuſcepti. cap. cum in Eccleſia, de elec- B

ctio.ca quod ipſis 38. diſt. Innoc. d.c.cum in cunctis, vbi elegãter ſcribit, quod is dicetur idoneam & ſufficientem ſciẽ tiam habere, quæ ſufficiens eſt attenta illius dignitate loco, & ordine: cuius opinionem communi ſuffragio Doctores approbant ibi, Card. Imo. & Bonif in Clem. 1. de ætate, & qualit. & tenet S. Thom. in 1. 2 q 76. ar. 2. qui ſic ait. *Omnes tenẽtur ſcire communiter ea quæ ſunt fidei & vniuerſalia iuris præcepta: ſinguli autem ea quæ eorum ſtatum uel officiũ ſpectãt.* Et ideo quæ ſcientia ſufficiens ſit, iudicis arbitrio relictum eſt, vt ſcribit Bonif in d clem. 1. Mar. Nauar. in d. excep. 11. Hodie autem ex Sacr. Conc. Trid. per ſingulos ordines melius explicatum ac diffinitum eſt. Tonſura etenim non niſi chriſmatis; & fidei rudimenta, & legere ac ſcribere ſcientibus confertur, vt diſpoſitum eſt ſeſ. 23 ca. 4 de refor. Minores verò, vſque ad acolithatum, non conferuntur, niſi Latinam linguam intelligentibus ibidem ca. 11. & poſt redditum teſtimonium de literis ac moribus per parochum & ſcholæ magiſtrum ibi. c. 5. Maiores autem ſacri, non conferuntur niſi ijs qui probe verſati ſint in minoribus, ac de his bene inſtructi ſint, quæ exercendo ordini, quem ſuſcipiunt conueniunt ibidem c. 13. Presbyteratus, ei ſoli conceditur, qui docere poſſit populum ea, quę ad ſalutem ſcire neceſſe eſt, ibi. ca. 14. Epiſcopatus verò ei ſolum conceditur, qui vtrumque teſtamẽtum ſcit, diuinis literis, & ſuos poſſit docere, & alienos confutare, c. omnes 38. d. cum iudex ſit animarum, c. de perſona 11. q. 1 & ea ratione in Tridentino Concilio, ſeſ. 22. c. 2. de refor. vt quis ad Epiſcopatus dignitatem poſſit promoueri, Doctor aut Licentiatus in Theologia, vel iure Pontificio eſſe oportet, aut publicæ alicuius Academiæ teſtimonio idoneus, ad alios docendos apparuerit.

Aliquando tamen, ad conſequendum Sacerdotium, tam ardens in homine charitas eſſe poteſt, vt ſcientiæ defectum ſupplere poſſit, ſi non ſit penitus inſcius & illiteratus, text. in ca. niſi cum pridem. de remunc. ibi, *Scientia inflat, charitas autem ædificat: & ideo imperfectum ſcientiæ poteſt ſupplere perfectio charitatis.* Antiquis enim temporibus quandoque permiſſum fuit, vt charitas ſcientiæ præponderaret: maximæ tunc ſpes erat, vt qui plurimum diligeret, etiam in ſcientijs plurimum proficeret poſſet glo. in c. ſolicitudo 52. diſt. Sanctus quidem Flauianus Epiſcopus Macedonium Anachoretam

retam ad sacerdotium promouit, virum cuiusuis disciplinę expertem in locis agrestibus, & in verticibus montium educatum, simplicem, sacraeumq; literarum imperitissimum, sed quia in eo summa charitas vigebat, ob id eũ promouit, vt testatur Theodoret. in Philotheo in vita Macedonij, & Lippom. Vit. S. Thom. secundo Nonne etiam Sacerdotio dignus fuit S. Antonius Anachoreta, ob eius incredibilẽ charitatem, quem fuisse indoctum probat August. lib. 1. de doctrina Christi, in prologo, de quo multa scribit Cassiodo. hi storiæ tripart. lib. 1. c. 10.

Promoueri possunt. Vide Sacrosanctum Concilium Tridẽ C tinum supra allegatum, sess. 21. c. 4. de reformat. Mart. Naua. in Manuali confess. c. 27. nu. 205.

Dispensare Episcopi. Adde q. hæc authoris sententia proce D dit, in viris, iam ætate grauescentibus, sed in iuuene septem annorum, potest Episcopus eum modica scientia ei primam tonsuram conferre, habita ætatis ratione, & sub spe futuri studij. Ita authorem nostrum interpretatur Petrus Rebuff. in pract. benef. ti. de clericis, & a quibus & quomodo creen. num. 19. Hodie tamen præcedens concilij decis. ad vnguem seruanda est.

Recipit characterem. Vide Do. Soto in 4. sent. dist. 25. q. 1. E ar. 2. Simo. Maiol. de irregularit lib. 1. c. 32. num. 11.

Relinquitur. Adde tex. in l. 1. §. expilatores, ff. de effractori F bus vbi Bar. tradit. Deci. in c. de causis, de offic. delega. & in l. si fugitiui, nu. 84. C. de seru fug.

Priuari potest. Adde Conc. Trid. sess. 21. c. 6. quo sancitum G est, quod si illiterati, & imperiti clerici Rectores Ecclesiarũ steterint, priuandi non sunt: si alias honestę & probæ vitæ fuerint, sed ab Episcopis illis coadiutores deputandi sunt. Quæ decisio procedit, in iam promotis, alioqui nondũ promoti prætextu idonei vicarij admittendi non sunt. Ita declarat Maiolus de irregul. lib. 1. ca. 32. num. 13. Et nota quod is qui illiterato beneficium contulit, a pœna non est immunis: nam omne damnum ab eo illatum resarcire tenetur. Ita expresse docent Anch. & Card. in clem. 1. col. vlt. de ætate & quali. Angel. de Clauasi. in Summ. in verbo, restitutio. Fely. in c. si quando num. 7. de rescrip. Cosmas in pragma. Gall. in verbo indignorum, quam doctrinam tanquam mirabilem, & stupendam, refert & sequitur Mar. Nauar. in d. excep. 11.

Ioan. Lop. in c. per uestras. §. 26. nu. 14. de dona. inter uir. & uxo. & suffragatur tex. in l. 1. & 2. C de peri. nom. lib. 11 cap. Valentinianus. 63. dist. ad medium. cum dicit: *Super uos est talis electio.* Et mortalem culpam contrahit, quia ministerio Dei indignos & immeritos eligit. tex. in ca. monasterij. 19. q. 3. glo. pen. in c. ad Apostolicam. de reg. & transgreditur Decreta Canonica statuentia optimum eligendum esse, c. Metropolitano. 63. dist. & ea ratione etiam mortaliter peccat. c. quia eadem. 1. dist. c. quæ Eccles. de consti. c. fi. eo. tit. in 6. Et duodecim pœnas quibus afficitur, qui indigno beneficiū Ecclesiasticum contulit, diligenter congessit Petrus Rebuf. in pract. benef. de pœnis contra collatio indi conf.

Collatio beneficij illiterato facta, an firmitatem obtineat.

H *Nulla.* Adde Mart. Nauar. in d. c. si quando. excep. 11. de rescrip. qui opinionem istam communem esse testatur, quā tenuerunt Inn. & Panor. in c cum in nostris, de concess. præben. Fel. in c per tuas, de simon Io. Cora. in tract. de sacer. 3. par. c. 5. nu. 3. cui communi & verissimæ sententiæ suffragatur tex. not. in c cùm in cunctis. §. fi. de elect. qui probat, eū qui confert beneficium, vel ad illud scienter eligit indignū, ob ætatis, morum, scientiæ, vel naralium, defectum, pro ea vice priuari eligendi, vel conferendi facultate, & collationē vel electionem ipsam ad alium deuolui. Et ex quo quidem tex. ponderandum est, collationem uel electionem factā, de patiente aliquem ex illis quatuor defectibus, ad alium deuolui: igitur collatio nulla fuit, quia alias non deuolueretur facienda, si iam facta teneret. Deinde conducit tex. optimus in c. dudum. de elect. quo dispositum est, electionem eius, qui tempore quo eligebatur defectum ætatis, vel scientiæ patiebatur, inutilem esse ipso iure. cuius ratione Abb. ibi. num. 11. not. collationem nescienti factam ipso iure nullam esse. & uide tex. glo. & Doctores in clem. de ætate & qualitate. Quæ communis sententia procedit in tantū, vt ea collatio quæ literatum inscio facta fuerit, coloratum titulum possidenti non præstet. Ita colliges ex doctissimo, & omnib. numeris consummatissimo Petro Rebuffo in tract. de pacif. posse nu. 213. Si iunges ea quæ ipse dixit, ibi nu 172. versi. Quarto non procedit. Hæc tamen opinio uera est, in penitus illiterato, qui Latini sermonis apud Latinos est ignarus, & Græci apud Græcos, non vero procedit, quādo quis qualē qualē scientiam habet, licet nō idoneam: licet equidem collatio

latio ei facta firmitatem de iure non obtineat, coloratũ titulũ præbet. Ita sing. interpretatur Nauar. de excep. 11. vers. Et ideo f. 47. quod probat ex his quæ Abb. & Doct. tradidérunt in d. c. cum in nostris, de concess. præb. Cosmas in prag. tit. de pacifi. posse. verb. coloratũ. Imo amplius existimat ipsemet Rebuf in loco nouissime allegato, clericum illiteratum qui beneficium triennio possidet, non gaudere beneficio regulæ de triennali possessore. Sed hoc iure improbat in d. loco. Ex cuius dictis, limitanda est authoris nostri, & aliorum recepta sententia dupliciter. Primo, ut solum procedat in eo qui nunquam literas didicit: secus vero si eas semel didicisset, & postea ob infirmitatem, uel ob aliam causam, lapsus fuisset memoria: ita ut prorsus literas ignoraret, quia quo ad habilitatem impetrantis, tempus acquisitionis beneficij attendi debet. tex. in c. ei cui, de præb. in 6. & in c. cũ de benefi. & in c. is cui, eo. tit. & lib. & in cle. si de beneficio, eo. tit. Secundo singulariter limita, nam licet collatio beneficij illiterato facta nulla sit a principio, si ita tamen literas ille addiscat, & is qui contulit, non pœniteat, pristina collatio tacita quadam collatione reuiuiscit, quod multis confirmari potest, maxime ex his quæ scribit Abb. in c. cùm ex officij. de præscript. ubi Felin. num 36.

Contra ius diuinum. Adde Iun. in c. dilectus, de temp. ord. Card. a Turrecrem. in cap. si in laicis, 38. dist. uide latissime circa hoc necnon totius huius capitis argumentum, Iacob. Menoch. de arbit. iud. q. lib. 2. Anch. 5. casu 425. quem post hæc scripta legi.

NEOPHITI. *Cap.* XXIII.

Quod nouè editum est.

1 *Neophitus quis proprie nuncupetur.*
2 *Neophitus minime sacris ordinibus potest insigniri.*
3 *Munera, siue officia secularia, Neophitis sunt interdicta, ubi de interpretatione Toletani Concilij 3. c. 14.*
4 *Iudæus Christiani tutor vel administrator esse prohibetur, ubi interpretatur l. Spadonem. §. iam autem ff. de excus. tut.*
5 *Neophitus contra Christianum testimonium proferre prohibetur.*
6 *Nouiter conuersi, quos vulgo (moriscos appellamus) non sunt testes idonei.*

Neo-

7 *Neophitus quando ordinibus Eccleſiaſticis poſsit inſigniri.*

8 *Neophitus qui improprie ſic appellatur, an à Sacris ordinibus ſit arcendus.*

9 *Iudæi Hiſpaniam coluerunt, a qua multis iuſtiſsimiſque de cauſis fuerunt expulſi.*

10 *Nullus Iudæus, vel alterius ſectæ, poteſt in Hiſpaniarum regnis incolatum habere.*

11 *Deſcendentes a Iudæis, uel ex alia infecta familia, a Collegijs, & Confraternitatibus, iuſtiſsimè poſſunt repelli, quod multis magniſque rationibus oſtenditur.*

12 *Qui ex Iudaica, vel ex alia infecta familia deſcendunt, ſolent malis corruptiſque moribus coinquinari.*

13 *Apud Hebræos, & Ethnico s nullus ad ſacerdotium promouebatur, qui labem generis pateretur.*

14 *Defenduntur conſtitutiones collegiorum excludentes ab ipſorum domicilio eos, qui generis labem patiuntur.*

15 *A domo amplisſima Regum Hiſpaniarum, ſanguine infecti repelluntur.*

16 *Mutanda non ſunt, quæ certam interpretationem habuerunt.*

17 *Licet generis labe infecti, virtutibus, & literis polleant, minimè ad dicta collegia admittendi ſunt, & utrum his diſpenſatio indulgeatur.*

18 *Refertur Alph. a Montaulo, Hiſpani opinio, quæ poſtea refutatur.*

19 *Defenditur contra apologiam Henrici Mauroi Franciſcani, Statutum Sanctiſsimæ Toletanæ Eccleſiæ, nec non Genenſis.*

20 *Generis macula, ſiue nota in antiquis iudicijs & fama probatur, & teſtib. de auditu deponentib. fides adhibenda eſt.*

21 *Teſtes qui circa generis qualitatem teſtimonium protulerunt, pro militari dignitate conſequenda, vel pro ingreſſu collegiorum, vel ad piſcendis beneficijs publicandi non ſunt.*

22 *Hæreticorum filij an ad ſacros ordines poſsint promoueri.*

23 *Summariæ probationes, circa generis qualitatem, quæ fieri ſolent, ab illis qui ordinibus ſunt decorandi, quem effectum contineant.*

24 *Concilium Triden. ſeſſ. 23. cap. 7. de reformat. qualiter ſit intelligendum.*

25 *Neophitus is dicitur, qui nuper religionem ingreſſus eſt, & quo tempore ad dignitates religionis poſsit aſpirare.*

Neo-

NEophiti † proprio hi appellantur, qui ex Iudaica le 1
ge, aut Mahumetica, vel Ethnica, nuper Christi le-
gem sacrosanctã professi sunt, quasi nouiter in Chri
stiana religione plantati, testimonio D. Gregor. lib. 7. Epist.
cap. 111. ad Siagrum Episcopum. Habetur in cap. vlt. 48. di-
stin. Non uero proprie Neophitæ dicentur, qui a primis in-
cunabulis Christianam militiam professi fuerint, etiamsi a
Iudæis, Ethnicisve originem habuerint. Primos † uero (quos 2
proprio uocabulo Neophitos appellamus) a Sacris ordinib.
arcendos esse pluribus antiquorum patrum decretis institutum fuit. Primo sane Apostolica authoritate Diui Pauli
prima ad Timoth cap. 3. ibi *Non Neophitum*. Præterea Nice
no Concilio his verbis decretum est: *Tempore opus est ut ca-
thecumenus quisque fiat, & post Baptismum multa probatione
indiget: euidens namque est Apostolicum præceptum non Neo-
phitum*. Retulit Gratianus in cap. quoniam, 48. distin. Concilium; Arelatense secundum sub Syluestro Pontifice primo huius nominis celebratũ, Canone primo diffiniuit, eos
ad Diaconatus vel Subdiaconatus ministerium promouendos non esse. Hoc item prohibuit Concilium Laodicense ce
lebratum sub Liberio Pontifice Romano, cap. 3. apud Laodiceam Phrygiæ vrbem, & licet Prouinciale fuerit, postea
confirmatũ fuit sexta Synodo generali. Ideoque qui in ægri
tudine baptizatus fuit, ad Sacrum suscipiendum ordinem
non admittitur tex in cap. 1. 57. dist. quem singularem esse
testatur Roman. sing. 46. & videndus est Euseb. lib. 7. histo-
riæ Ecclesiast. cap. 33. qui testatur olim minime licuisse cle-
ricum fieri, qui maxima pressus necessitate morboque gra-
uatus baptizatus fuisset. Præterea Summorum Pontificum
decretis Neophiti a Sacris ordinibus arcentur. Sozimus Sũ
mus Ecclesiæ Præsul hoc ita sanciuit, in c. qui Ecclesiasticis.
59. dist. & Vrbanus Papa. in cap. si officia, eadem distinctio.
Gregorius in c. sicut 48. dist. & in c. hoc ad nos 59. dist. & in
c. si sacerdotale 61. dist. Celestinus in c. ordinatos 59. dist in.
Hormisda in c. in sacerdotib. 61. dist. & in c. non negamus.
ibi Leo Papa in ca. miramur. 61. dist. Sirius Pontifex huius
nominis primus, hoc ipsum prohibuit in Epistola tertia ad
vniuersos orthodoxos, Diuus etiam Ambrosius in ca. Neo-
phitis d. dist. 61. Cuius quidem prohibitionis ratio adduci-
tur a Diuo Paulo. d. c. 3. ibi, *Ne forte eleuatus in superbiam,*

in

in iudicium incidat, & in laqueum diaboli, (hoc eſt, in arrogan tiam.) quæ eſt Diaboli ruina. Tum quia is alios edocere non poteſt, quæ nunquam ipſe didicit. Tum etiam quia alijs ſe conformare non poterit, cum nunquam ipſe ſtatum Eccleſiæ regendo, expertus eſt (vt utar uerbis glo.) in princip. 48. diſt. in uerbo, *Prohibentur*. De quo argumento ultra ordinarios interpretes, late legendus eſt *inſignis* D. Couar. in cle. ſi furioſus. 1. par. relect. §. 2. num. 7. de homi. Alber. Trot. libro 2 de vero & perfect. cleri cap. 12. Simon Maiolus de irregul. lib. 1. cap. 31.

3 Nec † mirum eſt Neophitos ad ſacros ordines admitten dos non eſſe, cum officia publica & ſæcularia munera eis interdicta ſint: vt ſtatutum fuit in Concilio Toletano. 4. c. 63. & habetur in cap conſtituit, 17. q. 4. & in Concilio Toletano, 3. c. 14. quod continetur in c num. 54. diſt. cap. penult de iud Quod idem obſeruandum eſt in his qui ex Iudæis ſunt, qui apud Chriſtianos publicis muneribus fungi non poſſunt. vt in d. 3. Toletano Concilio continetur & in d. c. conſtituit, tenet Roman. ſing. 672. Iaſ in rub. ff. de iuſti. & iure. col. 1. Couar in loco nouiſſime allegato. Montal. in l. 2. tit. 3. lib. 4 Fori. vbi multis probare contendit, Toletanum Concilium non eſſe intelligendum de his qui ex Iudæorum gente fidem Catholicam ſuſceperunt, quia a ſecularibus muneribus iſti arcendi non ſunt Hoc idem not. Felin. & Ripa, nume. 31. in d. cap. eam te. de reſcrip idem Felin. in ca. cum ſit. de Iudæis & eſt egregia l. 6. tit 24 par. 7. Sed quod tantum Concilium procedat in ipſiſmet Iudæis, qui fidem noſtram nunquam profeſſi ſunt, qui ad publicos magiſtratus uel publica munera recipiendi non ſunt. l. vlt. C. de iud. l. 3. tit. 24. par 7. Quibus minime refragatur. l. generaliter. §. fin. ff. de Decurioni. quæ ad honores admittit eos qui Iudaicam ſuperſtitionem ſequuntur Quoniam non de Iudæis intelligitur, ſed de Chriſtianis, qui in Iudæa primum fuerant, ideoque Iudaicam ſuperſtitionem ſequi dicuntur a Iureconſulto, ut erudite, eleganter, & copioſe oſtendit Andr Alciat, lib diſpunct. 3. c. 8 & in l. quidam ignauiæ, C. de Decurion. lib. 10. Sequitur And. Tiraq. de iure primogen. q. 66. nu. 40. Qui quidem intellectus minime placet D. Couarru. in loco nouiſſime allegato, nu. fin qui quibuſdam rationibus in medium adductis, teſtatur receptam eſſe ſententiam fin. d. l. ge-

nera-

neraliter antiquatum & correctum esse per d.l.vlt.de Iudæ.

Parique † ratione Iudæus Christiani tutor, vel administrator esse nullo modo potest, ne eum prauis & iniquis moribus, & Iudaicis superstitionib imbuat, & eruditat. ita Bart. & Ias in rub. ff. de iust. & iure. Ana. in rub. de Iudæis num. 7. Felin. in c. cum sit, col. 1. eo. tit. Rom. in l pactum. nu 11. C. de colla. Soc. consi. 76. col. vlt. lib. 1. Imo nec mater Iudæa filiorum suorum tutrix esse potest, ut tenuit Ang. Aret. in §. præterea. col. 25 ver. *Ex isto tex.* insti. de excep. ubi alleuerat ita tenuisse & consuluisse, licet (vt ille inquit) quidam doctor Bononiæ non gustauerit, & fortasse intelligit de Barba. qui contrarium consuluit, consi. 15 1. in dub. lib 1. & Bar. opinio ultra supra alleg sequuti sunt. And. Tiraq. d q. 66. n 17. Couar. d. § 2. nec dubito communem esse, licet contrariam tenuerint Fulg. & Mar. Laud. in d. rub ff de iustit. & iur. authoritate tex. in l. spadonem. § iam autem, ff. de excusa. tut. ubi Modest inus ait. *Iam autem Iudæi quoque non Iudæorum tutores erunt, quemadmodum cetera munera subeunt. Namque eos constitutiones solutos esse uolunt solis illis rebus, per quas superstitio eorum pollui uideatur.* Nam vel illa lex est correcta, uel si in uiridi obseruantia locum obtinebit in municipio, quod Iudæos incolas uel Gentiles habet, non de eo quod Christianorum legem obseruat, & eorum iurisdictioni subditur. ita interpretatur D Couar ubi supra. 4

Et † non solum Neophitus a sacris ordinibus, publicisq; officijs arcendus est, sed ex sententia sapientissimorum uirorum is ad testimonium ferendum contra Christianũ admittendus non est. ita tenet ling. Felin. in d. capit cum sit, & in c. Iudæi. de Iudæis, qui allegat pro hac sententia, tex. in c. non potest, 2. q. 7. ex Concilio Toletano 4. c. 62. qui minimè id probat, nam Concilium solum tractat de eo qui cum Iudæus esset, ad Christi fidem cõuersus, eam impie deseruit: non autem de eo, qui nouiter fidem nostram profitetur, & ea ratione Feli. opinio non placet D. Couar. in d. § 2. non tamen prorsus ab ea recedit, prudenterque iudices admonet, vt ea opinione ad praxim recipienda cautissime utãtur: eã tamen indistincte sequitur Fran. de Rip in d c. eã te, nu. 30. Tamẽ ab hinc annis plus mille, antiqua lex de hoc edita seruabatur, ubi nullus de Iudæorũ progenie, etiã iã baptizatus contra Christianũ testis esse poterat. Ita inter aliqs Gotho- 5

rum leges ſancitum erat in l 10.lib.12. Sed cum lex illa antiquata iam ſit,iudicis prudentiæ relinquendum cenſeo,qui perpenſa qualitate rei,ipſorumque teſtium, ex dicta cauſa fidem adhibeat vel deneget.

6 Illud † uero ex ſuperioribus certiſſimum eſſe cenſeo,qđ nouiter conuerſi,qui ad nos peruenerunt ex Granatenſi Rebellione,anno milleſimo quingenteſimo,ſexageſimo nono, (*quos Moriſcos* appellamus) licetbaptizati ſint,cum tamen contra eos plurimum vrgeat iniſtra ſuſcipio, quod fidem Chriſti non pio animi candore profiteantur, & multi in ea præuaricati ſint, & malis,impijſque moribus ſint, imbuti, teſtes idonei non ſunt,nec integra fides eis dabitur:pro quo plurimum conducit tex.egregius in d.c.non poteſt.quod in Forenſibus controuerſijs vtiliſſimum eſt.

7 Poterit † tamen Neophitus (vt ad inſtitutum ſermonẽ redeamus) tunc ad ſacros ordines & beneficia Eccleſiaſtica promoueri,cum Chriſtianis moribus ſatis fuerit inſtructus, & grandes iam progreſſus in fide noſtra fecerit:ita ut veteranus Chriſti miles dici poſſit.tex.in capitulo 1. 57. diſtin. quem adhoc notat Roman ſingu.416.Dec.in cap.eam te.de reſcrip.colum.3.Fel.in d.cap.cum iam ſit de Iudæis. Non equidem breui tranſacto tempore antiquos mores mutaſſe credendum eſt,vt elegantiſſimè ſcribit Seneca,lib.2.de ira. Propterea Marcus Tullius omnium doctrinarum ne dicam horarum homo, &his cõſummatiſſimus,in ea oratione,quã pro Publio Sylla elegantiſſimè recitauit. *Omnibus* (inquit) *in rebus iudices quæ grauiores maioreſque ſunt quod quiſq; voluerit,cogitauerit,admiſerit,non ex crimine,ſed ex moribus eius qui arguitur eſt ponderandum,neque enim poteſt quiſpiam noſtrum ſubito fingi:neque cuiuſque repentè vitiari, aut natura conuerti,nemo repentè fit ſummus,nemo repentè turpiſſimus.* Quæ poſteriora verba ſuppreſſo Cicero. nomine vſurpauit Gratian.in §.charitas hæc,quæ de charitate.& in §.exordia de pœnit.diſt.2.vbi gl.in eam ſententiam citat illud Satyri ci Poetæ,Satyra ſecunda.

Nemorepente fit turpiſſimus:accipient te paulatim,qui longa domi redimicula ſumunt.

Neque ſatis eſt vt ſemel quis, aut vnico actu bonus vir probatus ſit,ſed vt ſæpiſſimè & in pluribus diuerſiſq; actibus perſpectus exploratuſq; ſit,neceſſe eſt.Nam ſicut veteri

ri prouerbio apud Aiist. lib. Ethi 1. c. 7. vna hirundo ver nó facit: quod refert Bal. in Linra constit. in princ. ff. de legib. quam sententiam Poeticis numeris eleganter complexus est Baptista Mantua.

Ver non vna dies, non vna reducit hirundo.

Sic neque vnus actus satis est ad probationem consummatæ & absolutæ virtutis, vt satis innuit tex. in proem Inst. §. cumq; hæc Deo propitio in illis verbis. *Iam ex multis rerum argumentis accepimus*. Quibus mirè concinit, quod doctissimè scribit Eusebius de præparatione Euangelica, li. 4 cap. 1. *Non arcu* (inquit) *aut funda artificiosè eum uti dicemus, qui cum sæpius atque sæpius telum proiecerit semel aut ad summum bis uel ter ad signum peruenerit, cum penè infinities longissimè a signo abfuerit, nec ille certè medicinam tenet, qui cum multos interemerit, sex tandem unum a morte liberauit.*

Secundi † autem, quos huius capitis limine impropriè Neophitos appellari, ex communi, & recepta sententia tradidimus, nec a sacris ordinibus, nec ab Ecclesiasticis beneficijs sæcularibusq; officijs excluduntur, si enim à natiuitatis tempore, fidem Christi coluerunt, nullum sibi impedimentum præstat, q̃ a Iudæis Sarracenis ve originem habeant, licet apud Hispanos hi ignominiæ causa Conuersi vel Marrani nuncupentur. ita sing. tenet D. Couar. d. § 2. n. 8. & tradit latissimè Ioan. Otalora de nobilitate, 2. p. 3. par. principalis, c. 7. per totum. Licet Io. Staphi. in tract. de literis gratiæ, & iust. versi. si. nu. 30. alleueret consuetudine receptum esse, vt istis dispensatio indulgeatur. Sed certè verius est quod nulla dispensatio necessaria sit, cum nullo canoni eo impedimento astricti sint. Quod testimonio D. Paul. supra allegato manifestissimè probatur, qui non appellat Neophitum eum, qui ex gente Iudæorum iampridem Christi legem fuerit professus. 8

Si hoc quidem casu canonicum constitueretur impedimentum, prope infiniti essent, qui ad ordines sacros promoueri non possent, in multis orbis prouincijs, atq; in Hispania nostra, quæ licèt maximis Illustrissimi sq; familiis explendescat, magnaq; nobilitate sit decorata, cũ tamen antiquis temporibus Iudæi & Saraceni incolatum in ea habuerint: multi sunt qui ex his originem habent. Sed ne Iudaicæ prauitatis labes diutius serperet, vel perfidia sua Christianis noceret, *Hispania nobilitate explendescit.*

ret, quia Iudæi eam retributionem impendere solent, qui mus in pera, serpes in gremio, & ignis in sinu, sicut Inno.
9 3 Archiepis. Senēsis scite admodum scripsit. † Iustissime Iudæi a tota Hispania lege lata a Catholicis Regibus & sempiterna memoria dignis Ferdin. & Elisabeth expulsi fuerūt, longa sapientissimorum virorum consultatione præmissa concessum fuit tamen quadrimestre tempus, quo ad Catholicam fidem conuerti possent, quo tēpore elapso, qui in sua perfidia contumaciter perstiterunt bonis suis venditis, ab Hispania cum vxoribus, liberis, familiarib. rebusq; suis recedere sunt coacti. Prohibitumq; illis fuit, sub pœna vltimi supplicij, bonorumque publicatione, ne vnquam redirent: sancitum etiam fuit, vt nullus Iudæus ingrediatur Hispaniam, quouis quæsito colore, eadem pœna mortis & confiscationis bonorum in eos exequenda, ita vt nihil eis prosit, si forte dixerint se velle ad fidem cōuerti, nisi in limine primi Regni id fuerint publice protestati. Si vero quispiam Christianorum temere Iudęos receptare ausus fuerit, in bonorum publicationis pœnam incurrit, sic statutū fuit pragmatica 5 data Granatæ, anno Dñi 1492 & prag. 6. ibidem lata anno Dñi, 1499. cuius legis Catholicæq; sanctionis meminit Ioan Picus Mirandulæ Comes, li 5. aduersos Astrologos, qui de hac electione his verbis loquitur. *Non minoribus vero post ea tempora calamitatibus genus Hebræorum obrutū est, quam aut sub Tito, aut sub Adriano pulsis nuper Iudæis omnibus ex tota Hispania a Christianissimo illo Rege nunquam certè satis laudato: tibi & numero, & dignitij, & authoritate plurimum poterant. Qua electione nihil unquam ferè uel tristius, uel acerbius passos ipsi se non diffitentur. Ita multi naufragio, pestilentia quam plurimi, fame maxima pars eorum absumpta: ut nobis etiam Christianis in tanta calamitate, in qua diuina iustitia gloria delectabat, homines tamen extrema adeo patientes cō miserationem facerent:* Hactenus Ioan Picus. ca. 12. Fuerunt tunc ab Hispania expulsi Iudæi nu. 4000. vt allegans alios testatur D Episcopus Iacob Septim in Cath instit. titul. 31. nu. 9. Qui si in ea vsq; ad hæc tempora permansissent, dubitandum non est quin ferè totam sua perfidia infecissent, & vsuris spoliassent.
10 Ideoque † in Hispania, quæ inter cæteras prouincias religione & pietate floret, maxime nunc regnāte Phil. II. huius nominis

nominis Catholichiſſimo, & ſummæ potentiæ, & felicitatis Hiſpaniarum Regę inuictiſſimo, nullus Iudæus uel Mahumetanus, vel alterius cuiuslibet ſectæ commorari poteſt. Quod iampridem in ſexto Toletano Concilio Canone 3. maiores noſtri decreuerant, hoc uerborum tenore. *Sanctum Concilium ſimul & cum cõſenſu Chriſtianiſſimi Principis ſuorumq; optimatum, illuſtriumq; virorum hanc promulgat Deo placituram ſententiam, vt quiſquis ſuccedentium temporũ Regni ſortitus fuerit apicem, non ante conſcendat Regiam ſedem, quam inter reliqua conditionum Sacramenta pollicitus fuerit, nullum non Catholicum permittere in ſuo Regno degere. Si vero poſtquàm ad regni gubernacula acceſſerit, ipſe temerator huius ſteterit promiſſi, ſit Anathema Maranatha, in conſpectu ſempiterni Dei & pabulum efficiatur ignis æterni ſimiliter & omnes, qui cum eo conſenſerint.* Sic Iuſtinianus in tertio Imperij ſui anno legem promulgauit, ut in iuriſdictione ſua non eſſent pagani, neq; hæretici, niſi ſoli orthodoxi Chriſtiani datis illis inducijs uſq; ad tres menſes ad conuerſionem: Autor eſt Paul. Diaconus. li. 16. rerum Romanarum.

Et licet † qui originem a Iudæis Sarracenisve ducunt ab ordinib. ſacris, publiciſq; functionib. minimè repellantur: licitum tamen eſt legitima authoritate interueniẽte, eos expellere ab aliquibus congregationib. literarumq; collegijs, alijſque muneribus uel officijs. Quia licitum & permiſſum eſt cuilibet communitati honorem, & utilitatem quærere, quæſitam modis omnib. tueri, & oppoſita incommoda euitare, eoſque eijcere, ex quibus uel ignominia, uel aliud incommodum iuſte timeatur: non obſtante eorum dedecore vel incommodo, per accidens ex hoc illis proueniente, quia cęteris parib. plus nobis cõitatiq; noſtræ tenemur, & licite poſſumus, puidere. pro quo cõducit tex. elegans in l. 1. §. deniq; ff. de aq plu. arc. vnde elegãter ſcribit Caiet. ī quodl. 5. in reſp. ad 4 dub. qđ non ſolum pp honorem Societatis tuẽ dũ, ſed ẽt qa tales, uel de tali genere nõ bene in morib. uel cõſuetudine cũ aliis conueniũt, pñta Societatib. repelli, vel nõ admitti: tũ † quia tales hoĩes, q hac nota laborant maxime qui ſunt in gradib. propinquis uel notis, ut in plurimum inconſtantes ſunt in fide, & iniquis corrupti morib. tardi & rudes ad diuina munera exercẽda. Sunt eq dẽ inquit, ambitioſi, ſeditioſi, & pp parentum ſuorũ infamiam dignitatib. & hono-

11

12

& honoribus indigni, & collegijs honestioribus minus idonei. Nec negari potest istorum maiorés perfidos fuisse Iudæos, & ore Saluatoris nostri vocatos fuisse, progenié viperarum, generationem prauã, & adulteram Mat h. ca. 12. Et maxime hoc verum est in illis qui ex progenie Mahometanorum originem habent, quia eorum secta nihil hẽt præclarũ uel sublime, nihil de puritate cordis attingit, sed tota in terrenis delitijs & in obscœnis corporis voluptatibus cõstituta est, cuius vestigia in eis liquido apparent, ut experiẽtia docemur in nuper conuersis Sarracenis ex Regno Granatæ, Valentiæ, Arragoniæ. Non igitur idonei sunt ad consortium cum alijs probis vel integerrimis habendũ, nec ad officia honorifica & Eccl. administrationes: tum quia descẽdentes ex Iudæis vel Sarracenis, non vulgarem ignominiæ notam saltem de facto patiuntur: ita vt apud Hispanos nullum maius conuitium excogitari possit, quam dicere alicui tu es Iudæus, Maranus, Conuersus, vel Mahumetanus, & iõ dignitatis portæ eis patere non debẽt, sed propter infamiã dignitatibus & honoribus priuari debent, tex. in l. 1. C. vbi Senato. vel cla. l. si qua, C. de secun. nup. l. 2. l. quoties, l. Iudæos C. de dign. lib. 2 reg. infamib. de reg. iur. in 6. c. nobilis. q. 5. c. 1. vbi gl. & Doct. de pur. cano. cum alijs: tum quia isti ad malum sunt procliues, & natura est, vt ramus, i proles, frequentissime suam originem sapiat, eamq; sequatur, qđ D. Paulus ad Roman. 11. insinuare videtur, cum dicit: *Si radix sancta, & rami. & infra, Si tu ex naturali excisus oleastro, & contra naturam insertus in bonam oliuam.* Quod eleganter ille cecinit.

Qui vitet in folijs venit a radicibus humor,
Et patrum in filios abeunt cum semine mores.

Quo fit vt sæpenumero oblata occasione ad generis infecti vitia redeant, tex. in c. Iudæi. 4. dist. vbi scriptum est, quod Iudæorum perfidia multoties ad vomitum redit. Nullus fere ad Iudæorum ritus transit, nisi qui a Iudæis parentibus descendit, & ab eis Iudaicam superstitionem didicerit qđ ante multa sæcula Iuuena. Satis. 14 his versib. prodidit.

Quidam sortiti metuentem Sabbatha patrem,
Nil præter nubes, & cœli numen adorant,
Nec distare putant humana carne suillam,
Qua pater abstinuit: & mox præputia ponunt,

Romanas

Romanas ſoliti paſſim contemnere leges.
Iudaicum ediſcunt, & ſeruant, ac metuunt ius,
Tradidit arcano quodcunque Volumine Moſes.

Non equidem in prædict. ſtatutis vel priuatis legibus cõdẽdis, ſola ratio generis perpenditur, ſed delictũ, reatus, dedecus, & plura alia quæ his hominib. cõtingere ſolẽt, iuſte timent: & iõ iuſtum eſt eos expellere, ne mundos, & candidos contaminent. Et q̃uis ſæpenumero hæc præſumptio & timor deficiat, quia multi qui hãc generis labem patiunt, ꝓbi ſunt & integerrimi. ſtatutũ verò vel lex q̃ in cõtrarium ferunt, q̃ frequentiora ſunt prudenter attendit, l. nam de ea, ff. de legi. Tũ ſuffragat D. Th. ſent. in 4. 2. q. 105. art. 3. in reſp. ad ſed. in arg. art. 1. ad quartũ, vbi ſcribit, q̃ ſpurij ꝓp generis vilitatẽ excludebantur a Collegijs ppli Hebræorum vſq; ad 10. generatio. Deut. c. 23. Nec ſacer. de qualibet familia vel tribu creabanꝫ, & in maiori honore & faſtigio dignitatis habereñtur. Hebræi nãq; antiquiſſimi diligenter prouiderunt, vt genus ſacerdotũ ſine permixtione purum immaculatumq; cõſiſteret. Oportebat ſane vt is qui ad ſacerdotalis dignitatis faſtigiũ erat promouendus, ex eiuſdem gẽtis muliere naſci & genus per antiquam lineam multis teſtib. probare, vt author Ioſephus lib. 1. contra Apionẽ. Plato ẽt ỏ dialo. de legib. conſtituit, ut in ſacerdotũ creatione ille comprobetur, qui integer ſit atq; legitimus: deinde a domo quã maxime munda, expers quoq; cædis, oiumq; huiuſmodi, quæ aduerſus diuinam rem committuntur, cuius & pater & mater ſimiliter vixerint. Theſæus quoq; vt Plutarchus in Theſeo refert, nobilib. tantum rem diuinam tractandi, magiſtratus ex ſuo ordine creandi, adminiſtrandiq; leges, tum pia religioſaq; interpretandi, diffiniendiq; poteſtatem tribuit.

Sic propter eandem rationem iſti de quib. loquimur in caſu ſupra conſtituto excludi poſſunt, tum quia proprij patrimonij quilibet eſt moderator & arbiter, l. in remandata, C. mand. l. ẽt §. licẽt, ff. ſol. matr. Si ergo poteſt quis cũ collegium ſocietatemq; ex proprijs bonis inſtituit, eam legem i fundatione ſtatuere, vt tantum admittantur, qui ex familia ſua ỏriginẽ habuerint, vel de tali genere, ſiue patria vel natione, nullus ſanẽ id increpabit. Imo in Cõplutenſi Academia noſtra, bonorum ſanctorumq; ſtudiorum parente, receptũ eſſe videmus: potiſſimum in celeberrimo & illuſtri Col-

legio (quod ſub titulo D. Iacobi Hiſpaniarum patroni) Apoſtolica authoritate erexit, atq; fundauit, Illuſtris uir & omni laude digniſſimus D. Garſias Manrique, & inter alias leges, quas inuiolabiliter obſeruari præcepit, una potiſſimum id continet, vt tantum in ſuo Collegio admittantur, qui ex familia ſua originem habuerint, inſigniq; nobilitate fuerint condecorati, non vulgares pœnas tranſgreſſorib. impones, prout in fundatione ipſa, & in literis Apoſtolicis latius continetur, quas multoties legi ab ipſo fundatore rogatus, vt debitæ executioni traderentur. Ergo ſimiliter eademq; cauſa generis ratione excludi poſſunt, q ab Hebræis & ab alijs infidelibus originem trahunt: imo a fortiori cum ex aliis rationibus iam dictis repellantur.

14 Quare † iuſtiſſime in noſtra Hiſpania collegiorum conſtitutionibus, qui notam generis patiuntur, ab eis excluduntur. Quæ conſtitutiones Regia authoritate ſunt cõfirmatæ, nempe l. 22. tit. 7. lib. 1. ord. nouæ, his verbis: *Porque en algunos collegios de las Vniuerſidades de ſtos nueſtros reynos, ay cõſtituciones, en que los dichos collegios no recibã por collegiales Chriſtianos nueuos, mandamos que ſobre ello ſe guarde las conſtituciones ſobre ello fechas per los fundadores de los dichos collegios*, quod nõ ſine ſumma publica utilitate conſtitutũ eſt. Sunt equidem collegia mundiſſimi fontes, ex quib. ad rempublicam gubernandam ſcatent flumina, & diriuatur riuuli perſonarum, ſanctitate, virtutibus, & omnigena doctrina inſignes, quorũ prudentia diuina, & publica munera iuſte adminiſtrantur, inter quos tam difficile eſt aliquem a uirtute deficere, quam facile eſt inter Iudaicæ ſectæ & originis ſuæ ceſſores, de quibus ceciniſſe illud Naſo Poeta videtur.

Nec facilè inuenies, multis in millibus vnum
Virtutem pretium qui putet eſſe ſui.
Ipſe decor recti facti ſi præmia deſint
Non mouet, & gratis pœnitet eſſe probum.
Nil niſi quod prodeſt charum eſt, hem detrahe menti.
Spem fructus auida nemo petendus erit.

De his diuina veritas loquitur a fructibus eorum (inquit) cognoſcetis eos. Et rurſum, non poteſt arbor bona fructus malos facere, nec arbor mala bonos. Matth. c. 7.

15 Tum quia vidimus q in ampliſſima Hiſpaniarum Regũ domo minime admittũtur, qui huiuſmodi labe infecti ſunt,

& hac

& hac ratione fere in omnibus legibus titu. 9. par. 2. quæ loquuntur de officijs & muneribus obtinendis, illud in primis expoſcunt, ut qui ea munera obtinere debent ſint ſanguine mundi, & nobiles, quos *Hijoſdalgo* vulgo appellamus, ut in l. 24. 6. 11. & in aliis: ſolum equidem in medicis, & in illis quæ ea tempeſtate appellabantur *Almoſarifes* non requirebatur, quod nobilitate eſſent condecorati, ſed quod eſſent ſapientes, acuti, a longa experientia exercitati, ut in l. 10. & 25. d. tit 9. Hodie uero minimè admittuntur in Regia domo medici qui generis macula notentur, quod in cæteris muneribus obtentum eſt, quod ſi quando alij ſunt admiſſi, uel admittantur, id maximo fit conſi. ob inſignem prudentiam, & ſingularem uirtutem, uel propter aliquod bonum publicũ, quod inde ſucceſſurum eſt. ita ſcribit Otalora de nobil. 2. parte, 3 par.

Tum † quia opinio iſta antiquiſſima conſuetudine eſt re- 16
cepta, a qua non licet recedere, quia in opinionum conflictibus tenenda ea eſt, quam uſus comprobauit, l. minime, l. ſi de interpretatione, ff. de legib. & uera interpretatio a practica ſumitur, teſte Bal. in c. 1. in prin de feud. ſine cul. non amit. Sic Iuriſconſulti noſtri in eorum reſponſis illud crebro inculcant, hoc iure utimur: quaſi in populo, & multitudinis conſenſu magna interpretandi uis reſideat. l. eſt receptum, eoque iure utimur. ff. de iuriſd. om. iud. l. hoc iure utimur. ff. de dona. l. hoc iure utimur. ff. de aqua quoti. & æſti. l. hoc iure utimur. ff. de uer. obl. & alibi ſæpe, & conducit text. in l. illud vſitatiſſimum. ff de excuſ. tut. Sunt ſane in Hiſpania inſtituta ſancta collegia militarium ordinum, aliaq; bonarum literarum collegia, & diuerſæ aliæ Societates, in qb. minime recipiunt ſpurij, ſeu illegitimi, uel ignobiles: ſed q generis nobil. polleant, aliiſq; animi dotib. ſint inſigniti, put in ſuis pijs inſtitutis ſancitũ eſt, q̃ inſtituta reprehẽdere, temerariũ, impium, & inſani hois eſſet. Quia cum Sũmi Preſulis Regũq; Catholicorũ authoritate confirmata ſint, iuſta iudicãda ſunt: nec credendũ eſt tantos Monarchas circa hoc errare, eaq; iuſta eſſe cenſet Sima. in Cha. inſt. ti. 47 nu. 82.

Imo quamuis † quis morum ſanctitate, inſignique erudi- 17
tione decoratus ſit, ſi tamen generis labe infectus ſit, admitti non debet. Quamuis in hoc caſu contrariũ profeſſus fuerit uir alioquin doctiſſimus & religioſiſſimus F. Antonius a

Cordoua minoris classis sodalis, in li.1.q6. q.54.conclus.3.f. 438. Non quidem decet vt quotidie hoc quæsito colore iustissimæ sanctiones violentur, nec propter probos mores alicuius iura sunt violanda, vt eleganter inquit Bal. vlt. not. per illum tex. in c.1. vt lite pendente, q sequitur & sing. esse testatur Barb. cons. 18. col. 10. li. 1. Iaf. in l. quisdict. col. vlt. ff. de iurisd. omn. iud. Dec. in c. postremo, in fi. de appella. Et vbi quærimus de simplici iustitia, non curamus merita personarum, vt egregie ab eodem Bal. proditum est, in c. sedes, paulò ante fin. de rescr. per l. cum pater, §. rogo, ff. de leg. 2. & conducit bonus tex in c. mulier, in verbo, sancta. 23. di. & plura pro vtraq; parte tradit And. Tiraq. in tract de pœnis, causa 51. Sed illud tamen fateor, quod tanta potest esse morum integritas, aliaq; præclara opera, vt dispensatio a superiore indulgeri possit. Ita expresse not. Card. a Turrecre. in c.1.48. dist. quem sequitur Cordoua in loco iam allegato, q multis potest comprobari, quæ congerit And. Tiraq. d. trac. can. supradicta. nu. 150. & hoc rarissime, & cum magna causa faciendum est, & talis causa in dispensatione exprimenda est, ita scribit Ioan Otalora, in tract. de nobilitate, 2. pa. 3. par. c. 7. nu. 23. his verbis *Y aunsi las vezesque a personas de ske linage se ha dado en comiendes o priuilegios de hidalguias se han expressado las causas, y pueslo en la scriptura la dispensacion de la falta.* Quo quidem casu isti qui talia priuilegia cõ sequuntur, non possunt uere nobiles appellari, & nobilitas, quã consequuntur, dativa est nuncupanda, cum nõ habeat materiam præexistentem, ex qua oriatur, ut alias de actionibus inquit Bar. & Doct. in l. iurisgentium. ff. de pact. & in l.1. ff. de cond. indeb. quia non potest ius istius sanguinis priuilegio dari, vt allegato loco tradit Otalora Et hæc dispensatio circa generis maculam in specie facienda est. Nec sufficeret quem priuilegio nobilem fieri, ut ad Collegia admitti possit; ut in terminis proprijs scribit Pelaez in trac. de maiora. 1. par. q.5.1. nu. 30.

18 Sed cum † ferè præsertim in iure nostro nihil sit quod cõ troversia careat, opinonem contrariam, nempe non valere huiusmodi statuta, multis rationib. defendere conatur Alphonsus à Montaluo (vir prout sua ferebant tpa doctus, & bene eruditus) in l.2. in uerbo, *Tornadizo.* ti. 3. lib. 4. for. legũ vbi audacter nimis scribit, ea hæreticã prauitatẽ cõtinere, inuehi-

inuehiturq; contra Toletanum statutum, priuilegio Alphõ si Regis munitum, quo continetur, quod nullo modo Iudei nec illi qui ab eis originem habuerint, publicis muneribus fungi possint, & contra ciuitatem Toleta. his verbis prorum pit. *O gloriosa Ciuitas Toletana, propter ciuium tuorũ malitiam, tua gloria redditur sine gloria, tua stabilitas vocatur instabilis tuæque constantia antiqua soliditas linguis hominum vocatur infirma.* Quem refert D. Perez in l. 8. tit. 1. li. 1. ord. in uerbo, *en offensa.* lapsus tamen fuit Mont. Non equidem ciuitas illa Regia d. statuti vel priuilegij rõne antiquam gloriã & maiestatem perdidit, sed potius diutius cõseruauit incolumẽ (Dixi Toletanam vrbem Regiam ciuitatẽ) quia Gothi sic eã appellabant, quod ibi esset sedes regni perpetua, prout euidenter ex Conc. Tolet. D. Isidoro, Roderico, & Luca Tudensi compræhenditur. Adducit ẽt pro hac opinione cõtraria aliquas rationes F. Ant. Cordoua, in loco iam allegato, primam tamẽ ipse amplectitur, & dicit eam procedere in his, qui in gradibus propinquis & notis originem habent a Iudæorum uel Sarracenorum gentibus, non vero in eis qui in remotissimis gradibus, & ignotis sunt constituti. Ego vero rationibus iam adductis ea statuta potissimum quæ superioris authritate confirmata sunt, ad unguem seruanda esse censeo.

Et post † hęc scripta, incidi in apologiã quandam cuiusdã Henrici Mauroy Franciscani, qua licentiose nimis inue- 19
hitur in Archiepm Toletanum, & eius assecias, multisq; fucatis, fallacib. & importunis argumẽtis, temerè conat euertere Sanctissimæ Toletanæ Ecclesiæ Ratutũ, magno consilio decretum quo cautum est, vt qui ex Iudeorũ, Sarraceno rumq; progenie ex infectaq; familia procedunt, & originẽ habent, ad illius præbendas non recipiantur, sed illi dunta xat, qui ultra uirtutum & morum integritatẽ, sint genere cãdidi Sed iustissimum esse ex superioribus apparet, & ita nõ sine maxima illius Ecclesiæ (quæ Hispaniarum est prima) vtilitate seruatur. Longe itaque repellenda est Mauroy apologia, non tamen me præterit nonnullos (quos forte vehementer tangit iste dolor) perperam de huiusmodi statutis & decretis sentire. Fuit equidem statutum illud Toletanũ ab Illustrissimo & Reuerendissimo D. Ioan. Martinez de Siliceo Toletano Archiepiscopo conditum, quod iustissimũ

visum fuit Pontifici Maximo, gratissimumque Regi & Domino nostro; & ab vtroque libentissimè perpetua firmitate fuit confirmatum, & ad ipsius exemplum in sanctissima Genensi Ecclesia, alias Mentesana simile statutum in lucem promulgatum fuit, opera & diligentia Illustrissimi, patriterque Reuerendissimi D. Petri Pachequi Cardinalis, ipsiusque Ecclesiæ meritiss. Præsidis: & quod in cæteris Hispaniæ Ecclesiis Cathedralibus & collegialibus id haeret vehementer in maximam Christianæ Reipublicæ vtilitatem desiderabat vir doctissimus, Ioan. Otalora, in tract. de nobilitate, t. p. 3. p. c. 7. num. 20.

20 Circa quæ † statuta non est omittendum, quod dicta labes & generis macula, vt qui eam patiuntur, longè repellantur per indicia & famam probari potest, quia in antiquis fama pro plena probatione habetur, & testes de auditu, si alter veritas probari non possit, fidem faciant, l. si arbiter, ff. de proba. l. 1. § fi. l. in summa, §. idem Labeo. ff. de aqua pluuiæ arcen. & in hoc proprio casu tenet Pet. Auend. in suo dictionario, in verbo, *Iudic.*

21 Nec † illorum testium depositiones, quæ fieri solent in inquisitionibus de qualitatib. generis & nobilitate pro militari dignitate, vel Collegiorum ingressu, vel pro adipiscendis beneficijs Ecclesiast publicandę sunt, ita scribit D. Redi. de Maiestate Principis, in verbo, sed etiam per legitimos, nu. 199. Olan. Anti litera T nu. 20. & inueterata Hispaniæ consuetudo iampridem istam opinionem recepit, a qua recedendum non est.

22 Dubitari † etiam solet circa huius capitis propositum argumentum, an hæreticorũ filij Catholici ad sacros ordines possint promoueri, & licet nonnulli illis permissum esse crediderint: quia (vt aiunt) non reperitur in iure prohibitum. Sed contrariam sententiam sequuti sunt patres in 3. instructione Hispal. c. 11. quod sane verius est, quia hi minimè admittuntur ad Ecclesiastica beneficia, nec ad publica officia adipiscenda. tex. in c. 2. §. hæretici. de hæreti. lib. 6. & Regia l. 3. & 4. tit. 3. li. 8. ordin. nou. ordines autem sacri, ad maxima officia ministranda instituti sunt, tum quia filij hæreticorum infamia notãtur, & alijs etiam inferioribus honoribus priuantur, tex. in d. § hæretici, cicleros, 21. distin. c. felices, §. nulli, de pœnis, lib. 6.

Id

Id tamen benigniſſima interpretatione legum latoribus placuit, vt illi tantum hæreticorum filij ab honoribus & publicis muneribus repellantur, quorum parentes Eccleſiæ vnitati non fuerunt reſtituti, & vſque ad ſecundum gradum per generationem maſculinam per lineam verò fœminini vſque ad primum gradum, dicta infamiæ nota extendatur. Cuius diſcriminis ratio ea potiſſima eſſe poteſt, quia deterior eſt infectio viri, quam fœminæ, maiori enim bono maius malum opponitur.

Sicuti Ariſtotel. docet libro octauo Ethicorum. Præſtantior equidem eſt mas, quam fœmina, & primæ cauſæ efficienti propinquior, vt ait Philo, lib. de victimis. Nam quidquid fœmineũ eſt, cenſetur eſſe imperfectum, vt quod patiatur magis quam agat, vel poteſt eſſe non incongrua ratio: nam ſicut nobilitas, dignitas, & familiæ honores deſcendunt in poſteros a ſexu virili: ſic ex contrario maiorem iacturam ex paterno crimine ſoboles iuſtiſſimum eſt quod patiatur, ita rectè perpendit D. Iacob. Septim. in Catho. inſt. tit. 29. num. 15.

Et licet † in hoc Archiepiſcopatu Toletano, & frequentiſſimè in alijs Diœceſibus, qui ad ſacros ordines promouentur, iuſtiſſimo quidẽ inſtituto ſummaria ſaltem informatione probare teneantur, quod nec generis notam, nec maculam patiuntur; non tamen repellendi ſunt, niſi qui ſecundũ Iuris Pontificij ſanctiones iuxta ea quæ prædiximus a ſacrorum ordinum perceptione arcentur. 23

Sicque † cenſeo quod ſic intelligatur Sacroſanctum Tridentini Concilij decretum, ſeſſ. 23. c. 7. de refor. quo Epiſcopis iniungitur, vt antequam ad ſacrorum ordinum miniſterium accedant, ſumma diligentia inter alia inquirant, ea quæ ad genus ordinandorum ſpectant, non tamen Concilij Catholicum nouum ordinis impedimentum induxit, ſed duntaxat quæ antiquo iure ſtatuta erant, ſeruari ad vnguẽ præcepit, quod non vulgariter notandum cenſeo, quia multi circa hoc hallucinantur. 24

Sed † vt iam huic capiti finem imponam, notandum eſt, illum etiam Neophitum dici, qui nuper religionem ingreſſus eſt, qui in anno probationis ad dignitates aſpirare non valet, nec ét ad ordines minores, c. monaſterij 19 q. 3. Abbatiã igitur vel quamcũque prælaturam in religione obtinere 25

non

non poteſt, niſi poſt profeſſionem, tex. in ca. nullus, de elect. lib. 6. tradit vltra ordinarios interpretes Silu. in ſua Sum. in verb. Abbas. Quod in monialibus nouitiis eodem iure & ratione procedere debet, tex. in c. indemnitatibus de elect. li. 6. Et ideo Abbatiſſa vel prælata profeſſa eligi debet, non minor annis quadraginta, & quæ 8. annis poſt profeſſionem laudabiliter vixerit. Conc. Trid. ſeſ. 25. c. 7. de reforma. Bene tamen poteſt nouiter religionem ingreſſus in Epiſcopũ eligi, vt in d. c. nullus, & ratio eſt, quia ad Epiſcopatum fortè inſtructus iam erat, ad regularium prælaturas nõ ſic, quia recens ad clauſtrum acceſſerat.

Post peractam pœnitentiam solennem. Cap. XXIII.

1 *Qui ſolennem egerit pœnitentiam irregularis eſt, & ideo minimè ordinibus Eccleſiaſticis donari poteſt.*

2 *Epiſcopus, illum qui ſolennem pœnitentiam fecerit, ſciens ordinans, quæ pœna puniatur.*

3 *Epiſcopus an in irregularitate propoſita poſſit diſpenſare.*

a SOlennis pœnitentia [a] ab antiquis patribus inducta eſt, vt grauia & ſcãdaloſa in populis crimina euitarentur, b quidem ætate noſtra in vſu non eſt, [b] nõ delictorũ, defectu. Quia tamen futuris ſæculis Eccleſia ad priſtinum decorem reſtituta, & ipſa pœnitentia ſolennis reſtituenda erit, placuit effectum, quẽ operatur in noſtra materia, in 1 præſenti deſcribere, qui talis eſt: vt † qui ſolennem pœnitentiam egerunt, non admittantur ad clerum, vt diſponit Siricius Papa, in c. illud, 50. & ſtatutum fuit in Conc. Tolet. primo, in Canone 2. de quo in c. placuit, ea. diſtinct. Si tamen neceſſitas aut vtilitas Eccleſiæ exegerit, tunc deputari poſſunt inter Oſtiarios vel Lectores, ita quod Epiſtolam vel Euangelium non legant, vt in d. c. placuit, quod ideo ſancic tum eſt, propter quatuor rationes. [c] Primo, propter dignitatem ſacrorum ordinũ. Secundo, propter timorem recidiui. Tertio ob ſcandalum vitandum, quod poſſet oriri ex memoria præcedentium peccatorum. Quarto, quia ille, qui ſic ſolennem pœnitentiam egit, non haberet frontem alios corrigendi, cum peccatum eius fuerit publicum: quas ſcripſit Archid. in d. c. placuit. Si quis autem ordinatus fuerit Epiſco-

po

po ignorante, a clero deponendus est, quia ordinationis tẽpore non prodidit se fecisse pœnitentiam, vt in Conc. Carthag. 4. Cano. 68. de quo in c. ex pœnitentibus, eadem dist. † Episcopus autem, qui sciens ordinauerit, non manebit impunitus, quia etiam ipse in Episcopatu suo ordinandi duntaxat potestate priuatur, vt ibi. Quod intellige, quando ordinauit scienter absque dispensatione, vel cum indiscretè dispensauit, secundum Arch. in d. c. placuit. † Poterit tamẽ Episcopus dispensare cum prædictis ad minores, non autẽ ad sacros: vt notat Sylu. in Sum. in verbo, pœnitentia, vers. 3. quæritur per tex. in d. c. placuit, qui text. de Episcopo nihil dicit. Videtur tamen probare opinionem Syluest. dum dicit, ꝙ propter necessitatem, vel vtilitatem possunt inter lectores vel Ostiarios deputari. Ex quibus verbis posset etiam dici, ꝙ Episcopus pro libito voluntatis suæ non poterit dispẽsare extra dictos duos casus. Et ꝙ in tali casu posset dispensare, notat Arch. in d. c. placuit, referendo Lauren. & Rai. licet ipse hoc simpliciter dicat, non distinguendo inter maiores vel minores ordines. In materia insuper huius capituli, vt melius appareat, quantum impediebat antiquis illis, & sanctis temporibus, quenquam promoueri ad clericatum, quod publicam receperit pœnitentiam, considerandæ sunt verba notanda Conc. Tolet. 4. in Cano. 53. Quæ sunt tenoris sequentis. *Si qui in discrimine constituti pœnitentiam accipiunt, nulla manifesta scelera confitentes, sed tantum se peccatores esse prædicantes, huiusmodi si reuelauerint, possunt etiam per morum probitatem ad gradus Ecclesiasticos peruenire. Qui verò ita pœnitentiam accipiunt, vt aliquod mortale peccatum perpetrasse publicè fateantur, ad clerum vel honores Ecclesiastici peruenire, nullatenus poterunt: quia se confessione propria notauerunt.*

1 2 3

ANNOTATIO.

Solennis pœnitentia. De qua solenni pœnitentia, vide latè Host. in Sum. tit. de pœn. & remis. S. Tho. in 4. sen. distin. 14. q. 1. ar. 5. & ibi Palud. 6. quæst. Floren. in 3. p. tit. 14. c. 17. §. vlt. D. Episc. Couar. in clem. si furiosus, de homicid. in initio 1. p. num. 10. Albertum Trot. de vero & perfect. cler. lib. 2. capi. 14. & eleganter Simon Maiol. de irreg. lib. 3. cap. 2. Quæ quidem solennis pœnitentia, antiquitus in quadragesimæ principio certis statutis solennitatib. fieri solebat, text.

A

in

in c. in capite, 50. dist. Nec ab alio quam ab Episcopo impo ni poterat, gl. not. ibi, & in c. conquerente, vbi Abb. col. 3 de offic. ord. Quę non pro quibuscunque criminibus, sed pro il lis quæ grauissima forent, poterat iniungi. Clerici verò pro pter maximam eorum dignitatem, etiam ab Episcopo, haq solenni pœnitentia cum in vsu erat, puniri non poterant, vt manifestè patet in d. cap. in capite, & in c. confirmandum, & in c. illud, & in c. alia, 50. dist.

Solennis uel publica pœnitentia an moribus recepta sit.

B *In vsu non est.* Adde quod huius solennis pœnitentiæ ve stigia quædam apud Saxones reperiuntur: in vrbe namque Halberstadiensi in eo templo quod virgini matri sacrũ est, is homo ex plebe eligitur, qui hominum opinione nequissi mus sit, hunc velato capite, pulla veste cinerum die sacris admouent, & sacris iam peractis, templo eijcitur: eiectus to to ieiuniorum tempore nudis calcibus pererrat, & diuinas ædes ingredi ei fas non est, sacerdotesque ei victum suggerunt, neminem alloquitur, non indulget somno, nisi post cũ cubiam noctem: mox in Dominica cœna, iterum in templum inductus post olei consecrationem, a sacerdote quibusdam solennibus cœremonijs de more absoluitur, oblataque illi pecunia, quam piè templo offert, & hunc Adamum vocant, quem omni scelere mundatum existimant, ac per eum creditur expiata ciuitas: ita testatur Ioa. Bohemus Aubanus, lib. 3. de moribus omnium gentium, c. 13. quem retu lit insignis Nauarrus in c. si quis nu. 2. de pœn. dist 5. D. Couar. lib. 2. varia. resol. ca. 10. nu. 3. idem recenset Aeneas Siluius, postmodum Summus Ecclesiæ præsul Pius huius nominis II. in Europæ descriptione, c. 31. Raphael. Volaterranus Geographiæ lib. 7. An. Alciat. lib. 9. parerg. c. 22.

Publica verò pœnitentia moribus apud nos recepta est, quæ ad Reipublicæ taanquillitatem mirum in modum necessaria est, cum Apostolus 1. ad Timot. c. 5. moneat, publicè peccantes palam corripiendos esse, c. sed illud 45. dist. cap. si peccauerit, vers. ergo 2. q. 1. Quæ quando imponenda sit, diffinitum est hodie sacro Conc. Trid. sess. 24. cap 8. de reform. his verbis: *Quando igitur ab aliquo publicè, & in multorum cõ spectu crimen commissum fuerit, unde alios scandalo offensos, cõ motosque fuisse non sit dubitandum, huic condignam pro modo culpæ pœnitentiam publice iniungi oportet, ut quos exemplo suo ad malos mores prouocauit, sua emendationis testimonio ad re-*

ctam

Etiam reuocet uitam. Episcopus tamen publice hoc pœnitentiæ genus in aliud secretum poterit commutare, quando ita magis iudicauerit expedire. Hactenus Sacrum Concilium.

Rationes. Adde quod huius irregularitatis germana ratio est, quam Hormisda Papa in Epistola ad vniuersos Episcopos Hispaniæ exponit, & retulit Gratianus in ca. non negamus 61.di. & multas alias rationes congerit Alb. Troti d c. 14. & quatuor rationes constituit Regia Part.1.19. ti.6 p.1.

PER SALTVM. *Cap. XXIV.*

1 *Clericus per saltum non potest ordinari.*
2 *Clericus per saltum ordinatus, ordinis executione caret.*
3 *Episcopus an possit cum clerico per saltum promotum dispensare.*

CLericis † prohibitum est per saltum ordines recipere,[a] vt in c.Solicitudo,52.dist. & in c.vno. de cle. per salt. promot. tenet tamen collatio ordinum præpostere facta, licet fieri non debeat, vt notat Abb.in d. c.vno.ex tex.ibi.in 1.nota.& vide Host.in Sum.eiusd. tit. in §. 1.asserentem, quod qualiscunque ordo conferatur siue gradatim, siue per saltum, character confertur,[b] non tamē executio. Quod tamen omissum fuit est cautè supplendum vt probatur in d.iuribus. Pœna † autē, quam patitur recipiens per salt.est, quod interdicitur sibi executio ordinis, quem suscepit, donec omissum suppleatur, probat tex.in d.c.Solicitudo, & ibi notant Domi.& Præp.in 1.not. Imo plus dicit Do. ibi, in vltimo not. quod est ibi arg. quod recipiens ordinem per saltum, videtur esse inhabilis, vt non possit ad maiores ordines promoueri, etiam post suppletionem ordinis omissi, nisi secum dispensetur, etiam vt maiores possit suscipere. Et vide postea eundem Dom. ibi, in 1.q. vbi concludit post Arch. quod talis non est ipso iure suspensus ab ordine sic recepto, sed per sententiam suspendendus,[c] quod ibi etiam sequitur Præpo. vide tamen eosdem Domi. & Præpo. ibi, qui post Hugo.& Arch. tenent, quod si quis se faceret ordinare scienter per saltum, vel ambitionem, vel superbiam debet omnino deponi, nec secum dispensaretur, vel saltem non de facili. Nec potest insuper per saltum promotus in ordine sic suscepto ministrare sine dispensatione, vt probat tex. in d.c.Vno.& ibi not.Abb.in vlt.nota.

a 1
b 1
2
c 1

Quæ

3 Quæ † dispensatio potest fieri per Episcopũ, quãdo scienter fuit promotus per saltũ, & non ministrauit, iniuncta sibi pœnitentia, & facta cauta suppletione eius, quod omissum est, ut not. Host. ubi sup. in §. fin. & sequitur Dom. ubi supra, post Arch. Dom. tamen refert ibi eundem Host. in d.c. Vno. tenentem in hoc contrarium, imo quod scienter recipiens ordinem per saltum, quia dolosè offendit mentem tituli, de cleri non ord. minis. & de eo qui fur. ord. rece. dato quod in illo non administret, cum tali solus Papa dispensat. Et uide Præpo ibi, qui eadem uerba Host. refert, & addit quod non potest administrare in ordine sic suscepto, & est deponendus. Sed si ministrauerit, credens se promotum fore gradatim, licet uicini cõtrarium asserant, cum talis fuerit promotus in minori ætate dispensat Episcopus secundum Host. in d. Summa. Si tamen scienter promotus per saltum ministrauerit in ordine non gradatim recepto, non potest cum eo
d nisi per sedem Apostolicam dispensari,[d] vt per eundem Hostien ibi, quia incidit in pœnam tituli de cleri. non ord. minis. quod sequitur Dom. ubi supra. Et uide Sylvest. in Sum. in verbo, irregularitas, in § vndecimo quæritur, ubi facit bonam distinctionem, sequendo Host. Bonauen. Raym. & supplemen. & tenent cõtra Summam Angelicam, & Rosellam.

ANNOTATIO.

a *Ordines recipere.* Vide egregiam l. 18. titu. 6. par. 1. & ibi Greg. Lopez. Et not. quod is etiam promotus per saltum censendus est, qui sine Baptismo sacris ordinibus initiatur: ita vt hoc casu nullus character imprimi potest, cùm Baptismus omnium Sacramentorum sit ianua, tex. in c. ueniens, de presb. non Baptis. cum alijs. At si quis non suscepto Sacramento Confirmationis, ad ordines promoueatur, nullam censuram incurrit, quia iure expressum non reperitur. Nec Sacrosanctum Trid. Conc. sess. 23. c. 4. de refor. pœnã aliquam imponit, quam quod ante confirmationem nullus ad primam tonsuram admittatur. Quin & Dom. Soto in 4. sen. dist. 24. q. 1. ar. 4. ad finem, in ea est sententia, ut existimet, mortalem culpam non incurrere, qui suscepit ordines Sacros, vel in eisdem ministrauit, ante confirmationem, quem sequitur insignis Nauar. in Manua. confes. c. 12. nu. 9. Sed opinio hæc hodie defendi non potest, nam cum dictum concilium

Nullus ad ordines, non suscepto Sacramẽto cõfirmationis absq; mortali crimine potest p moueri.

linm præceptum contineat,& in materia graui Sacramentorum Eccleſiæ,eius tranſgreſſores ad peccatũ mortale obligat.ut latè colligitur ex D.Tho.1.2.q.69.art.4. & 2 2.q.60. art.5.ad 1. Archiep.Flor.in 1.par.tit.18.c.uni. §.2 Sylue in verb.lex.q 8.Baptiſta Trouamala i uerbo,lex q.17. F.Alph. a Caſt.in lib. 1.de poteſt.leg. pœna.c.4.Ioan.a Meth. de reſt. q.36.ver.Quo præmiſſo.tex.in l.16.tit.1.par.1.ibi, *Y mieten ſe hian en la carrera de la muerte.* Et ita ipſe Nauar. ſibi aduerſatur palinodiamque recantat,in eod.Manua c.25.n.69. in princ.tamen eum excuſari cenſeo, qui legitima ignorantia ductus id fecerit. *Martin. Nauarr. recantat palinodiam.*

Inter promotos autem per ſaltum is annumerari poteſt, qui omiſſo ſubdiaconatu,uel diaconatu,ſacerdos & Epiſcopus conſecratur: ſuſcipit tamen characterem ordinis,ſed nõ eius executionem, quia ordines illos conferre non poterit, quos non accepit,ex D.Thom.ſententia, in 4.ſent diſt. 25. & eſt glo.not.in ca.1.de cleri per ſal.promo.Fundamentum ſane potiſſimum Epiſcopalis poteſtatis ſacerdotium eſt Syl ueſt.in Sum.in verbo,ordo 2.q.1.Ray.in ti.de form conſec. verſ.quid ſi clericus,quam ſententiam cõmunem eſſe Theologorum,fatetur Piſa.in Sum.in uerbo,ordinatus.3.in prin. & ibi ſupplementum,& Simon Maiolus;de irreg.lib.4.c.12. nu.3.Nec noſtrorum opinio recipienda eſt, qui abſque ſacerdotio Epiſcopalem conſecrationem firmitatem habere cenſebant:nempe Hoſt. & Abb.in d.c.1.

Dicitur etiam is per ſaltum promotus,qui neceſſarios ordines ad dignitatem conſequendam nondum obtinuit, puta,ſi ad Cathedralem Eccleſiam aſſumatur, nondum Sacro ordine inſignitus. Nam ſicut quando antiquitus ſubdiaconatus non annumerabatur inter Sacros ordines,ſcilicet ante Beatum Greg in c.nullum.28. diſt.vel ante Siricij tempora,ut in c quicunque,77 diſt.c.a multis.de æta.& qualit. nullus Subdiaconus poterat ad Epiſcopatum promoueri, abſque Summi Præſidis indulgentia. ca nullus Epiſcopum, 60. diſt.& ita,quando ſubdiaconatus inter Sacros haberi cœpit,Epiſcopus creari non poterit niſi ſubdiaconus.ut in d.c. multis.Quod innouatum eſt in Sacro Cõc.Trid ſeſſ 22.c.2. de refor.ſcilicet,ut ſubdiaconatus præcedere debeat in obtinẽdis Epiſcopatib.& quia illius decreti uerba,cum dicit: *Quicunq; poſthac ad Eccleſias Cathedrales erit aſſumẽdus,etc.*

generalia

generalia sunt. Idem videtur dicendum esse, in Archiepiscopis, Patriarchis, & Primatibus.

Illud vero circa capitis huius propositum argumentum notandum censeo, quod si quis ostendit titulum quo constat in sacerdotio esse constitutum, præsumitur præcedentibus ordinibus fuisse insignitum, & non per saltum: sicut si titulum doctoratus ostendo, iam ex eo probo Bacchalaurĕū, & designatum esse: nec credendum est, quod non ostensis his titulis fuerim laurea doctorali condecoratus. Ita optime tenet D. Dida. Perez, in l. 1. tit. 5. lib. 8. ord. f. 177. Et licet ipse non alleget, vide Inn. & Ant. in c. 1. de cleri. pereg. ubi scribunt, quod si quis fuerit Sacris ordinib. insignitus, a persona prouida, & honesta (ut illorum uerbis utar) non tenet ostendere literas aliorum ordinum. Abb in c. nisi, in 1. not. de preben. Pet. Rebuf in concor tit. de colla. § Præfati. litera A. de quo legendus est ipse in pract. benef. de forma literarū tonsuræ, nu. 28. quo loco scribit temporis antiquitatem plurimum in hoc operari. & Fel. consi. 2. num. 29. & 32. Quia posito subsequenti, supponitur antecedens. Ita scribit Bald. in l. 2. C. de dot promis. per tex. illum, vbi ex solutione usurarum, debitum principale sortis probatur. Et ita tenendum censeo, licet opinionem contrariam tenuerit Corra. in tracta. de sacer. 3. p. c. 1. nu 6. quo loco censet, non esse satis sacerdotij seu presbyteratus literas producere, nisi testimoniales literæ cæterorum ordinum simul producantur: cuius nó meminit D. Perez.

B *Character confertur.* Et ea sane causa si mere laicus, non susceptis alijs ordinibus, de facto ad sacerdotium promouetur, vere ordinis character ei confertur. gl not. in c. sollicitudo. 52. dist. & in c. 1. de cleri. per. sal. promo. tradit D. Thom. & omnes Theologi, in 4 sent. dist. 24. Abb. & Doctores in c. c. 1. Sylvest. in verbo, ordo. 5. q. 5.

C *Suspendendus.* Adde quod in contrarium plurimū urget regia l. 28. ti. 6. p. 1. cùm dicit: *Quæ despues no deue vsar de aquella orden que anssi recibio.* Et ibi eā ad hoc no. insignis Gregorio in ver. *No deue*: quo loco censent Arch. Do. & Præp in authoris nostri opinionē procedere, qhando per negligentiā, sine incuriam quis fuit per saltum ordinatus, tunc non sit ipso iure suspensus: si uero scienter fuit promotus, per ambitionem, uel superbiam; tunc quia dolose offendit mentem

tituli

tituli de clerico non ordinato ministrante, quia idē ut non esse ordinatū, uel non debito modo, unc ipso iure suspensus est, & celebrans efficitur irregularis, siue celebret in ordine suscepto, siue in ordine prętermisso, & ita pcedat, qđ uoluit Sylueſt. in Sum. in uerbo, irregularitas. uer. 11 qrit. A

Dispensari. Adde Mar. Nauar. in Manuali confes. c. 25 nu. 71. Gregor. Lopez. in l. 63. in uerbo *Orris en medio* ti 5 par. 1. ubi dicit authorem nostrū nimis confuse hoc capite fuisse loquutum. At hodie omnis quæstio circa istam irregularitatem sublata est ex Concilio Trident. sess. 23. c. 14. de reforma. his uerbis; *Cum promoti per saltum, si non ministrauerint, Episcopus ex legitima causa possit dispensare.* Ex quibus manifeste constat, non licere Episcopo dispensare, quando per saltum promotus ministrauerit, nec ubi ulla distinctio constituitur, de administrante scienter, uel ignoranter. Et ita hodie iure defendi potest, quod indistincte promotus, per saltum, de facto celebrans, semper dispensatione Summi Pontificis egeat, quod est notandum. D

FVRTIVE. Cap. XXV.

1 *Furtiuè ordinari quis dicatur.*

2 *Furtiuè ordinatus non potest in suscepto ordine ministrare, nec ad superiorem ascendere.*

FVrtiue † dicitur qs ordinem recipere, qñ sine ordinatione & scia superioris, & sine examinatione quis ingerit se cum multitudine ordinandorum, ignorāte ordinatore, & sic ordines recipit, ut per gl. in c. 1. in uerbo, furtiue, eiusdem tit. & per Host. in sum. § 1. & latius per Abb. in rubr. eiusdem. tit. Qui † autem tali modo receperit, si erat lata excommunicatio [b] contra illud facientes, non pōt in ordine sic suscepto ministrare, uel ad superiorem ascendere sine dispensatione Papę. Si tamen excommunicatio lata non erat, Episcopus & Abb. poterunt dispensare, ut patet in cap. 1. cum duobus sequentibus eiusdem titu. de quo per Ang. in Summa, in verbo, irregularitas. in §. 23. & per Sylue. in summa, in eod. uerbo, in §. tertio quæritur, Item nota, quod dicitur quis furtiue ordinem recipere, quando recipit quatuor minores ordines, & Subdiaconatum in una eadem die, [c] uel qñ recipit duos ordines sacros simul, [d] ut probatur 1 a b 2 c d

in c.2. & fin. de eo.qui ordi. furtiu. suscepit: & notat Host. in dicto §.1.

ANNOTATIO.

De examine, siue scrutinio faciendo in promouendis ad Ecclesiasticos ordines.

A *Sine examinatione.* Adde quod examen & scrutinium in promouendis ad Sacros ordines desiderantur, vt virtus, morum honestas, & illorum scientia apparere possint, nec aliter sint admittendi: ita in Carthaginensi Concilio his verbis fuit statutum *Nullus ordinetur clericus, nisi probatus, vel examine Episcoporum, aut populari testimonio. Et si quis Presbyter, aut Diaconus, sine aliquo examine fuerint ordinati, a clero sunt repellendi.* Tex in c.fi 24 dist. & in ca. si quando. ibi tradit latè Goffre. in Sum. tit. de temp. ordin. §. rest. vide re Pet. Rebuf in pract. benefi. tit. de cler. ad Sacros ordines malè promo gl. 4. nu. 11.

Nec solum hoc necessariũ est in clericis sæcularibus, sed etiam in regularibus quos ab Episcopo examinari & approbari iussit Conc. Trid. sed. 23. c. 12. de refor. Nec sufficeret suorum superiorum fides, aut attestatio meritorum, priuilegijs quibuscunq; quo ad hoc penitus exclusis. At si ad Episcopa. promouerentur, Prælatorum, suorum attestatio perinde valeret, ac si alicuius Academiæ publicum adduceretur testimonium, vt in Trid. Conc. sess. 22. c. 2. de refor.

Hoc aũt examen, seu scrutinium circa multa versatur, nã per mensem ante ordinationem nomina ordinãdorum scribenda & publicanda sunt, vt cõstare possit de natalibus, moribus, ætate, & genere: vt in Conc. Trid. sess 23 c. 5 de reformatione. Aliud vero scrutinum habetur feria 4. ante ipsam ordinationem, vel quando Episcopo videbitur, & in eo agitur de approbandis, vel reprobandis ijs, qui ad ministerium sacrum accedere voluerint, ad id vocatis peritis, & probis viris & in Ecclesiasticis sanctionibus exercitatis, qui summa diligentia ordinandorum genus, personas, ætatem, institutionem, mores, doctrinam, & fidẽ inuestigare, & examinare debent. Qui quidem examinatores ad vnguem seruare debẽt egregiam illã sanctionem, Conc. Nauaren. quod hĩ in d. c. qn. 24. dist. quæ his verbis decreta fuit. *Ipsi autem quib. cura committitur, cauere debent, ne aut fauoris gratia, aut cuiuscunque muneris cupiditate illecti, à vero deuient, & indignum, & minus idoneum ad sacros gradus suscipiendos Episcopi manib, applicent,*

applicent. Quod si aliter fecerint, & ille qui indignè accesserit, ab altari remouebitur, & illi qui donum Sancti Spiritus vendere conati sunt, coram Deo am condemnati, Ecclesiastica dignitate carebunt. Quod quidem examen in clericis sęcularib. faciendum est ab Episcopo, qui dimissorias literas concedit si ordinandus sit præsens: si vero ab Episcopo, qui Sacros ordines confert: vt colligitur ex Conc. Trid. sess. 23 c. 3. & 7. de reform. & c. si Episcopus, de præb. lib. 6. Tertium autem scrutinium est, quod fit ipsa hora qua ordines conferuntur, qñ Episcopus Archidiaconum interrogat, an assistant promouendi, & vtrum sint idonei. De qua formula peculiare decretum habetur in Ponti. ibi, videndum erit a lectore.

Possent equidem quæ dicta sunt, aliquando ab ipso rigore, laxari, quando promouendus adeo spectatæ virtutis, & probatę est, vt notus ab omnibus habeatur, & populari testimonio dignus habeatur, nam tunc examen omitti posse sine peccato, sentit Concil. Carthag. 3. c. 22, habetur in c. nullus ordinetur, & ibi glos. 24. dic. c. de Petro, 48. dist. c. valde. 94. dist. not. Sylu. in verb ordo. 2. q. 2. Pet. Rebuf in d. pra. tit. de clericis ad Sacros ordines male pro. glo. 4. nu. 1. Quia notorię doctus examinari non debet, glo. in Clem. vna. de iure iuran. vbi Barb. not.

Et non solum in promouendis ad clericatum, examen & scrutinium modo & forma, vt iam scripsimus necessariũ est sed in illis qui Episcopali dignitate sunt condecorandi prius examinari debent, iure veteri, vt in Concilio Carthaginensi. 4. c. 1. & retulit Gratianus in c. qui Episcopus. 23. dist. & iure nouissimo diligenti examine inquiri debet, an ea nouerint, quæ ad munus suum spectent, & an eligendus sit in vniuersitate studiorum Magister, siue Doctor, aut Licentiatus in Sacra Theologia, vel iure Canonico: vel testimonio alicuius publicæ Academiæ idoneus iudicetur, vel si regularis ipse sit, publico prælati sui testimonio idoneus iudicet. Deinde discutiendum est, quibus natalibus, quibus honoribus, qua ætate quis sit. & an saltem per sex menses antequã eligatur, vt decretum est in Sacro Conc. Triden. sed. 22. c. 2 de reforma. & pro ratione & opportunitate Prouinciarum examina hæc fient, & de his publica conficiuntur Instrumẽta, seruatis omnibus alijs sanctis ab eo. Conc. Trid. sess. 24. c. 1. de refor. quo loco in Cardinalibus eligendis idem fieri

ſtatuit, quo ad vitam, ætatem, ac doctrinam illorum inueſtigandam, ſicut in ipſis Epiſcopis promouendis.

B *Lata excommunicatio.* Adde quod iam de more conſueuerunt Epiſcopi in ordinib. conferendis ſub excommunicationis latæ ſententiæ pœna prohibere, ne quis audeat ſe ingerere, qui non fuerit approbatus, & tunc is ordinatus, nō poterit in ſuſcepto ordine miniſtrare, nec ad ſuperiores aſcēdere, ſine Romani Pont. diſpēſatione. Et vide de hoc vltra ordinarios interpretes, Summam conſeſ. tit. de ætate ordinā. q. 13. & ſeq. Symo. Maiolum. de irregul. lib. 4 c. 8 & vide Regiam legem 18. tit. 6. par. 1. & ibi Grego. Lopez. Hodie vero ſi crimen hoc occultum ſit, & non deductum ad forū contentioſum, Epiſcopus pōt indulgere diſpenſationē, authoritate Conc. Trident. ſeſſ. 24. c. 7. Si tamen Epiſcopus eo tempore quo confert ordines, his verbis vtatur. *Non intendimus ordinare non examinatos & approbatos*, tunc qui ſe ingeſſit, non erit ordinatus, ideo oporteret denuo ordinari, iſti iungendaq; prius illi erit pœnit. quia valde delinquit ſe ingerendo ordinum ſuſceptioni. ante approbationem ita tenet Per Rebuff. in d. gl. 4. nu. 18.

C *Vna eadem die.* Adde quod opinio iſta procedit etiam hodie ſtante Sacroſancto Concilio Trid ſeſſ. 23. c. 11. de reform. ubi decretum eſt, minores ordines non vna die, ſed diuerſis conferendos, niſi aliud Epiſcopo expedire videatur, & quod ſuſceptis minoribus annus interponendus ſit, priuſquam ad primum ſacrum, qui ſubdiaconatus eſt, quis aſcēdat, niſi neceſſitas, aut Eccleſiæ utilitas, iudicio Epiſcopi aliud expoſcat. Quod quidem arbitrium, ut ex mente Concilij dignoſcitur, Epiſcopo cōceſſum eſt, ad hoc ut hæc interſtitia abbreuiari poſſint, non autem ut eadem die ſacros ordines duos conferre poſſit, vel ultimum minorē cum primo ex ſacris, quod adeo verum eſt, quod ſi Sabbatho vnum ſacrum ordinem conferat alicui, & continuato ieiunio, alterum eidem conferat in Dnica ſuſpenſus eſſet Epiſcopus a collatione ordinum, & ordinatus ab executione, donec Apoſtolica ſedes diſpenſationem indulgeat. tex. in c. literas, de temp. ordin. In locis autem, in quibus conſuetudine obtentum eſt, vt minores ordines cum ſubdiaconatu conferantur id ſeruari debet, nam talem conſuetudinē validam eſſe ſcribit Ant. in 3. par. tit. 14. c. 16. §. 16. quē ſequitur inſignis Na-

Declarātur Cōc. Trid. ſeſ. 23. c. 11. de reſor.

uar.

uar, in manuali confes. c. 15. nu. 71. dicens eam a d. Concilio minime derogari. Sed uerius contrariū esse censeo, quod ex Tridentini Concil decreto omnis contraria consuetudo circa ordines conferendos derogetur, cum oēs tam minores, q̄ maiores, seruatis certis temporū interstitijs conferri prēcipiat. Consuliť sane hoc mō ipsorū ordinū maiestati, & Ecclesię utilitati, & eorū qui ordinandi sunt cómodo, vt in his cum ætate uitæ meritum, & doctrina maior accrescat. Vnde cótraria cōsuetudo, si qua erat ante concilium tanq̄ bono publico contraria, firmitatē non obtinebit. Et opinionē illam sequitur Simon Maiol. de irregul. lib. 4. c. 11.

Opportunè tñ hoc loco quæri potest, an Episcopus qui facultatem habet dispensandi in istis temporum interstitijs, authoritate d. Conc Trid. si tacite eum promoueat, q̄ non expectauit tempora annua, quæ de uno ordine ad aliū desiderantur, censeatur dispensare, & cum in facti contingentia essem interrogatus, consului quod si Episcopus ignorans fecerit, nullo modo dispensare censetur. At si sciens ordines contulit, credendum est dispensare voluisse, gl. notab. in c. qui aliquando, jn uerbo, qui concubinas 52. dist. Abb. not. in c. ueniens, de filijs presb. Fel. in c. præterea, nu. 7. 8. & 9. de testib. cogend. Simon. Maiol. de irre. li. 3. c. 24. n. 14. Idē que iudicandum est, si ipse nō conferat ordinem, sed dimissorias literas concedat, quia hæc a pari procedunt. Sylues. in uerbo, irregularitas in fine, quod ad dictum Tridentini Concilij decretum summe notandum est.

Duos ordines sacros simul. Vide Concilium Trid sess. 23. c. 13. ubi decretum est, ne eodem die duo sacri ordines conferantur etiam regularibus, non obstantibus eorum priuilegijs, uel indultis. D

EXTRA TEMPORA ET ANTE AETATEM LEGITIMAM Et ab alieno Episcopo. Cap. XXVI.

1 *Ordinatus extra tempora, vel ante legitimam ætatem, vel ab alieno Episcopo, ordinis executione est suspendendus.*

2 *Hodie autem ex nouissima Pij I. constitutione ordinatus aliquo de prædictis tribus modis, ipso iure suspensus est: & celebrans irregularis efficitur.*

3 *Suspensus propter crimen, si de facto celebrat, irregularitatis nota afficitur.*

4 Promotus ad ſacros ordines ante 14. annum, ſi poſtquam peruenerit ad ætatem legitimam cogatur continere.

1 a b ORdinatus † extra tempora [a] ſuſpenditur, donecẽ eo diſpenſetur, vt in c. cũ quidam, de temp. ordi. It é ordinatus ante legitimam ætatem [b] ſuſpẽditur vſq; ad eius aduentum, vt in c. Vel non eſt compos, eo. ti. Non tñ eſt ipſo iure ſuſpenſus, ut no. Ber. Rai. Gul. Arch. Ant. Paul. de Eleazar, & Zab. in varijs locis relatis per Arch. Flor. in 3. p. tit. 28. c. 1. in fi. c d Ordinato inſuper ſine licentia ſui præſu lis [c] ab alieno Epiſc. interdicitur ordinis executio, [d] vt in c. 2 e Quod translationem. eo. tit. Hodie † vero ordinatus aliquo de prædictis trib. modis, eſt ſuſpenſus ipſo iure, & celebrãs efficitur irregularis, a ſolo Papa abſoluendus, & beneficijs põt iure priuari: ut hſ in extrauag. Pij II. [e] quæ incip. Cum ad ſacrorũ ordi. de qua ad iſtud propoſitũ meminit celebris memoriæ Doctor Hiſpanus Didacus de Villadiego in trac. de irregul. c. de ſuſpenſione, in 2. col. & refert etiam eam ad hoc Sylu. in ſua Sum. in verbo, irregu. in §. decimò quæ. qui allegat regulas Inno. VIII. & Alex. VI. Rom. Pont. quã etiã extrauagantem ſeruari præcipit Leo. X. in ſuis regulis Cãc. in regula. 22. incip. Item de clericis extra tempora. Et Paul. Papa III. in ſuis regulis, in regula, quæ ẽt incipit Itẽ de clericis, quę eſt. 24. in ordine. Vt autem illius extrauagantis plena notitia habeatur, libuit illam inſerere: maximè cum ſoleat ab aliquibus referri additis quibuſdam verbis, quæ in ea non ſunt: cuius tenor talis eſt: Pius, &c. Ad futuram rei memoriam. Cum ex ſacrorum ordinum collatione character inuiſibilis animæ imprimitur, ſacra myſteria diſpenſantur, vt ipſarum cura tribuatur animarum in eorũ ſuſceptione exceſſus, grauius tanto magis plectendi ſunt, quanto ex illis maiora in mentib. fidelium ſcandala generantur. Cum itaq; ſicut fide dignorum relatione non niſi moleſtè accipimus, nonnulli clerici extra tempora a iure ſtatuta quidam ante ætatem legitimã: aliqui vero ſine dimiſſorijs literis, cõtra ſanctiones canonicas, ſe faciant ad Sacros ordines promoueri. Nos eorundẽ temeritatem tali caſtigatione reprimentes, vt alijs in poſterũ committt. ſimilia aditus præcludatur, authoritate Apoſt. pñti conſtitutione perpetuo valitura ſtatuimus, & ordinamus, quod oẽs & ſinguli, qui abſq; diſpẽ

ſatione

fatione Canonica aut legitima licentia, siue extra tpa a iure statuta, siue ante ætatem legitimam, vel absq; dimissorijs literis, ét citramontani a citramontanis, præterq; si in hoc vltimo casu per Camerā Apostō. iuxta ipsius stilum ordinati fuerint ad aliquem ex sacris ordinib. se fecerint promoueri, a suorum ordinum executione ipso iure suspensi sint: & si hu iusmodi suspensione durante, in eisdem ordinibus ministra re præsumpserint, eo ipso irregularitatem incurrant, propter quam vltra alias pœnas in tales generaliter a iure inflictas, beneficijs Ecclesiasticis, quæ obtinent, pñt iure priuari Volumus aūt q; præsens nostra constitutio in Romana curia existentes post quindecim dies: Absentes vero Italicos post duos, alios aūt et vltramontanos, post sex mēses ab ipsius in audientia contradicti & cancellaria Apostolica publicatione ac affixione, ligare incipiat. Nulli ergo si qs, &c. Datum Rome apud Sanctum Petrū, Anno incarnat. Dñice 1461. 15. Cal. Decemb. Anno 4. Aduertendum præterea est, q; cum nouissime in Conc. Trident. (cui ego etsi indignus Episcopus Calagurritanus interfui) fuerit inhibitum capitulis Cathedralium Ecclesiarum, ne sede vacante licentiam recipiendi ordines concedant infra annum aliquibus, sub pœna inibi contrafacientib. impositā, vt habetur in septima sessione illius concilij, in Can. 10. tenoris sequentis. Nō liceat capitulis Ecclesiarum sede vacante infra annū a die vocationis ordinandi licentiam, aut literas dimiss. seu reuerendas (vt aliqui vocant) tam ex iuris communis dispositione, quam ét cuiusuis priuilegij, aut consuetudinis vigore, alicui qui beneficij Ecclesiastici recepti siue recipiendi occasione arctatus non fuerit concedere: si secus fiat, capitulū contrauenies Ecclesiastico subiaceat interdicto, & sic ordinati, si in minoribus ordinib constituti fuerint, nullo priuilegio, clericali præsertim, in criminalib. gaudeant: in maiorib aūt ab executione ordinum ad beneplacitum futuri Prælati sint ipso iure suspensi. Si quis esset promotus ad aliquē Sacrū ordinem contra dispositionē concilij, cū ex hoc fuerit ipso iure suspensus, ab beneplacitū futuri prælati, si postea celebraret ante obtentum illius beneplacitum esset irregularis, quamuis suspensionis pœna fuerit ad beneplacitum eligendi Episcopi, & ab illo posset relaxari.

Cum † enim suspensio hæc sit imposita p̄p delictū (pro- 3

pter inobedientiam videlicet factam decreto concilij) tunc cõclusio est cómunis, q̃ celebrans, est irregularis secundum Pan. in c. si cele. de cle. excom. in col fi. per tex. in c. 1. de sen. excomm. in 6. & in c. cum æterni, de re iudic. eod. li licet quidam contra tenuerint secundum eum. Facit quod notat Fel. in c. Apostolicæ de excep. col 3. & melius in col. 7. num. 17. vbi scripsit, q̃ suspensus ab officio celebrans est irregularis, siue suspensus sit a Canone, siue ab homine. allegat glo. 2. & 3. & ibi Paul col. 4. & in c. is, cui, de sent. excomm. lib. 6. & decis. Rotæ 3. in antiquis eod. tit.

4 f An † autẽ promotus ad sacros ante 14. annum cogatur continere, f si postquam peruenit ad ætatem legitimã vult contrahere matrimonium, vide Host. in Summa, de cler. per sal. promo. in § 1. in fin. qui mouet quæstionem, refert opiniones contrarias, & in ea, quam vltimo loco scripsit, videtur tenere quod talis non cogitur continere. Contrarium tamen videtur tenere glo. c. Vno. de cle. per sal. promo. in verbo, discretionis, quæ mouet istam quæstionem, vbi tamen Abb. refert Archid. post Hugo. in c. pueri 1. q. 1. tenentem, q̃ si ordinatus ante pubertatem illa aduenient vult tenere Clericatum, & gaudere priuilegio clericali, tunc tenetur cõtinere, alias secus, quam opi. approbat, & dicit hoc fuisse de mente Innoc. & Host. & vide in hoc Præ. in c. Subdiaconus 77. dist. tenentem quod Docto. communiter in d. c. 1 notat, quòd si factus maior contradicit, non acceptans ordinem, non tenetur continere, ex quo dicit ipse quòd resultat monstrum, videlicet quòd minor recipit characterem ordinis sacri, & tamen si contradicat maior factus non tenetur continere, licet Card. in clem. fin. de ætate, & qualitate in 1. q. tenet, q̃ si talis erat doli capax, tenetur continere, per glos. in d. c. Pueri 1. q. 1 Et idem dicit, si quam primum peruenit ad doli capacitatem non reclamauit, quia tunc incipit obligari. Et vide in hoc propositio, q̃ notat Nicolaus de Millis in suo repertorio, in verbo, Clericus promotus, vbi referendo Hostien. & Innoc. in c. vel non est compos. de tempo. ord. Et Compostella, & Ioan. Andr. in ca. vnico de cler. per sal. promo. Et in d. c. vel non est compos. & Archi. in cap pueri. 1. q. 1. dicit, quòd promotus infra pubertatem inuitus, & coactus potest contrahere matrimonium, per glo. in d. c. vnico, & quod idem est, si non fuerit coactus, dum tamen infra pu-

ber-

tertatem contradicat, & perseuerat in contradictione vsq; ad pubertatem, vel si infra pubertatem non contradicit, & statim dum cæperit peruenire ad pubertatem contradicat: & quod illud statim intelligitur intra triduũ, & quòd alias non auditur, licet glo. in d.c vnico, & in d.c. vel non est compos, aliter teneat secundum eundem.

ANNOTATIO.

EXtra tempora. Adde quod prima tonura quolibet die conferri potest, cum iura certum diem ad eam conferẽdam non prætigant, & sic de consuetudine generali seruari testantur Hostien. Ioann. Andr. & Cardin. in c. pen. de tempo. ordi. per ca. cum contingat. de ætate, & qualit. Et tam in diœcesi, quam extra potest Episcopus subditis suis tonsurã conferre, Barba in c. nouit, de offi. deleg. quem sequitur Petrus Rebuf in pract. benef. tit de clericis ad sacros ordines male promo. glo. 1. nu. 4. idem in tract. nominationum q. 14. num. 29. & 65. Hodie tamen ex sacro Conc. Triden. sess. 6. c. 5. de reformatione, non licet Episcopo extra suam diœcesim cuiusuis priuilegij prætextu pontificalia exercere, sine ordinarij loci expressa licentia, & in personas eidem ordinario subiectas tantum, quod si aliter factum fuerit, Episc. ipse ab exercitio Pontificalium, & sic ordinati ab executione ordinum ipso iure suspensi sunt. A *Ordines Ecclesiastici quibus diebus sint conferẽdi.*

Minores verò ordines, quando Episcopo, & vbi sibi videbitur, dari possunt; licet Dominicis, & alijs festiuis diebus conferri debeant c. de eo. de tempo ordin. sacri verò ordines, nũquam nisi in publica ordinatione conferuntur, c. quãdo 75. dist. & in maiori Ecclesia. gl. not. in c. ordinationes, d. dist. Conc. Triden sess. 23. c. 8. de refor. vbi decretum est, sacros ordines in Cathedrali Ecclesia conferendos esse, præsentibusque ad id Ecclesiæ Canonicis: si autem in alio diœcesis loco celebrentur, semper in Ecclesia, & clero præsente fieri debet. Vnde non erit valida ea consuetudo, cuius ratione Episcopi hos ordines, ubi eis placebat, conferebant. Quam validam esse scripsit Floren. in 3. p. c. 14. §. 17.

Item sacri ordines, nempe subdiaconatus, & diaconatus, & presbyteratus, nõ nisi in Sabbathis, quatuor temporum, aut Sabbatho sancto, uel Sabbato ante Dominicam de Passione sunt ministrandi, tex. in c. 3. de tempo. ord. c. fi. 75. dist.

Hos.

D. *Ignatius Apostolorũ coætaneꝰ*

Hos equidem Sacros ordines & alios nominat D. Ignatius Epistola ad Antiochenses, ibi, *Saluto sanctum presbyterium uestrum saluto sanctos Diaconos, saluto Subdiaconos, lectores, cantores, ostiarios, laborantes exorcistas, atque confessores.* Vt non dubium sit hos ordines Apostolorum tempore quo vixit Diuus Ignatius, fuisse.

Cõstituitur iõ, propter quã statutis tẽporib. & non in aliꝭ sacri minis strentur

Ratio vero propter quam his temporibus statutis, potius quam aliis ordines sacri ministrẽtur, ea adducitur a Prep. in c. quoniam, §. ceterum 75 dist. nempè, quia sacerdotes & alij clerici cum in Sacrosancta Ecclesia locum obtinent, quẽ olim Leuitæ apud Israeliticum populum obtinuerũt: quos vt legitur, libro Numer Dominus pro primogenitis recepit eos, & in Aegypto, dum primogenita Aegyptiorum interficerentur custodiuit, cum quasi primitiæ sint, equidem quasi primitias Deo summe gratas offerimus, cum aliquos sacris ordinibus donamus, vnde consentaneum est, vt pro primitijs temporum scilicet quatuor temporibus, hominum primitias offeramus. Item hoc ita stabilitum fuit, vt ordinati sub quatuor Euangelijs, Deo & Ecclesiæ seruire firmissimis animis concipiant, Vere vt virtutib floreant, in Aestate vt fructus afferant, in Autumno, vt fructus operum metant, in Hyeme, vt iã collectos fructus in horreo conservent, vt eis cũ Domino fruantur. Hanc rationẽ tradit Pet. Rebuf. in d. gl. 1. nu. 9 Nouiss. autem Cathech ad Parochos Pij huius nominis V Pont. Maximi iussu editus in tit. de Sacra. ordinis ver. Sequitur nunc egregiam rationem his verbis scribit. *Ex quo factum esse intelligimus, ut statutis tantũmodo diebus, quibus etiam solennia ieiunia ex uetustissimo Catholicæ Ecclesiæ more inducuntur, ordinationes fiant: ut scilicet, fidelis populus eiusmodi sacrarum rerum ministros pijs & sanctis precationib. a Deo impetrent, qui ad tanti ministerij potestatem, recte, & cum Ecclesiæ utilitate gerendam aptiores esse uideantur.*

Nec ea consuetudo firmitatẽ obtinebit, qua introductum fuerit, quod sacri ordines extra tempora ministrentur ca 2. de tempore ord. Imo tam ordinans quam ordinatus grauissimè peccat sacrorum Canonũ violator ab Spiritu sancto, cuius instinctu conditi sunt condemnatur, c. violatores 25. q. 1. Floren. in 3. p. tit. 14. c. 16. §. 16.

In Sabbatho sanè potius quam alijs diebus ordines conferri debent, quia dies illa Spiritui sancto consecrata est, cu

ius

ius bona in ordinibus longa manu recipiuntur c. quoda patribus 75. dist. notat Rebuff. d. gl. 1. nu. 9.

Ista aũt Sabbathorũ tempora duob. cãsib. transferri possunt; in sequentes dies Dominicos. Primo si ab ordinatis & ordinandis ieiuniũ seruetur, vsq; ad sequentẽ diem Dominicũ: tunc equidem ipso Dominico die ministrare ordines possunt, tex. in d. c. quod a patrib. Sed quia tale ieiunium in discretum, & maximè periculosum esse censetur, vt bene not. Inn. Host. & omnes, in c. literas, de tempo. ord. minimè decet, vt tanta dicti ieiunij productio fiat. Secũdo, si die Sabbathi tanta esset ordinandorũ multitudo, vt nõ possent omnes ordinib. insigniri: tunc equidẽ in diẽ Dominicam ordinum collatio differri põt. Ex Inn. snia in d. c. literas, quem sequitur Sylu. in Sum. in verbo, ordo 2. q 6.

Cõsecratio Episcoporũ, quib. diebus facienda sit

Episcoporum verò consecratio, solis Dominicis, & festiuis diebus, facienda est; a summo mane, a ieiunis saltem circa horam tertiam, ca. ordinationes, 1. 75. dist. not. Sylvest. in Summa, in verbo, consecratio 1. q. 3. Quæ sane consecratio Episcoporum, aliud tempus a iure statutum habet, intra qd fieri debet: nam quisquis Episcopus fuerit pronunciatus, intra trium mẽsium spacium consecrari debet, sub pœna amissionis perceptorum fructuũ, quod si per aliud trimestre diulerit, ipso iure ipsa Ecclesia Episcopali priuatur. Concil. Trid. sess. 23. c. 2. de refor. Quando verò trimestre currere incipiat, an a die electionis, vel a die confirmationis, tradunt Doctores in ca. quoniam quidam 75. distinct. Sylvest. in d. quæst. 4.

Virginum etiam consecratio solis festis facienda est c. 1. de tempor. ord. vbi glo. & Doctores latè de hoc differunt. Ecclesiarum autem consecratio quibuslibet etiam feritatis diebus fieri iure põt, quia sic suadet necessitas, & cultus diuini augendi causa cap. 2. cum glo. de consecr. Ecclesiæ, vel altaris.

Et licet ad ordines conferendos præfixa & diffinita certa tempora sint, vt iam ostendimus: Summus tamen Romanæ Eccl. præsul quolibet tempore ordines etiam sacros conferre potest, c. 1. de temp. ord. Quia prohibitio hæc a iure positiuo originem habuit, a quo ipse solutus est, c. proposuit, de concess. præben. Imo scribit Ange. in l. 1. C. de sent. pass. posse Antistitim Romanũ solo verbo Episcopum vel prælatũ creare, licet hoc facere non sit solitus, sed formam debitam

ser-

ſeruat, vt alij ita ſeruent. Et hanc ipſam gratiam ordinandi extra tempora concedere poteſt Epiſcopis in ordinandorũ fauorem. Tradunt Doct. in d. c. 1. Rebuff. in d. pract. d. glo 1. nu. 12. & hoc Romanæ Curiæ Stilus obſeruat, prout teſtatur Simon Maio in tract de irreg. lib. 3. c. 14. num. 9. Is uero qui extra tempora abſque Romani Pontificis indulgentia temere fuit ordinatus, characterem recipit. nõ uero ordinis executionem. c. cum quidam. de temp. ord. Imo ſic promotus inter irregulares aſcribitur a Spec. in tit. de diſpen. §. iuxta. uerſ. Item ordinatus extra tempora, de quo latius infra agendum erit. Quinimo Epiſcopus qui ordines cõtulit, graui pœna plectendus eſt. c. cum quidam, c. 2. de temp. ord. & ordinandi poteſtate priuatur. c. Subdiaconus. 77. diſt. Hodie vero ex ſacro Conc. Trid ſeſſ. 23. c. 8. de reform. ab ordinum collatione per annum ſuſpenſus eſt.

Diſpenſatio autem cum eo, qui extra tempora ordinib. fuit initiatus, ab Epiſcopo qui in nulla fuit culpa, obtineri poteſt, ut condignam pœnitentiam ſuſceptos ordines poſſit exercere, c. cõſultationi, de temp. ord. Sed ut ad altiores promoueatur, a ſolo Romano Antiſtite impetrari poteſt. not. Sylueſt. in Sum. in uerbo, irregularitas, q. 10. Tabi. in uerbo, irregularitas, 4. nu. 6. Summa confeſ. de ætate ord. q. 35.

B *Ante legitimam ætatem.* Adde quod *Natura* (vt libro de ſenectute, ſcribit Cicero) *vnicuique ſuam tempeſtiuitatem dedit, infantium, puerorum, & adoleſcentium infirmitas eſt, ferocitas iuuenum, grauitas iam conſtantis ætatis, maturitas Senectutis. Senij autem labor & dolor: atque inter illas ætates quadã conſiliorum expertes ſunt, vt infantia, pueritia decrepita ætas. Quædam conſilia habent, ſed ea fragilia & infirma, ue adoleſcentes: quædam firma quidem, ſed necdum uſu & experientia corroborata, vt iuuentus: quædam matura & ſolida, multaque rerum cognitione, uſu et exercitatione cõfirmata, vt media ætas, & ſenectus.* Hac itaque ratione fit ut clericis pro ætatis qualitate ordines & beneficia conferantur. Et ideo ſunt equidẽ ſingulis ordinibus præſcriptæ ætates, quamuis pro uarietate temporum diuerſis menſuris ſtatutæ. Tonſura etenim fere ſemper in ſeptennio obſeruata eſt. tex. cum glo. in c. nullus de temp. ord in 6. qui annus debet eſſe completus. cap. in ſingulis. 77. diſtinct. Regia l. 27. titu. 6. par. 1. Reliquorum uero ordinum uarij fuerunt termini, vt conſtat in dicto cap.

Cice. elegantiſſima uerba de humana ætate.

Quæ ætate ſinguli ordines ſint conferendi.

in

in singulis, & in cap. placuit, eadem distinct. 77. Postea autem in Concilio Viennensi, Sacris ordinibus certus status est terminus, nempe subdiaconatui annus decimus octauus, diaconatui uigesimus, sacerdotio uigesimus quintus, ut in clemen. generalem, de ætate, & qualitate. Episcopatui semper annus trigesimus necessarius fuit. cap. cum in cunctis, de electio. At Concilium Tridentinum. sessio. 23. cap. 12. summa consideratione huic rei prouidit: nam subdiaconatum permittit existenti in vigesimo secundo anno, diaconatum vigesimo tertio, presbyteratum uigesimo quinto. Reliquis vero minoribus ordinib. nullum tempus præfixit, quasi plus momenti habendum sit in literis, & moribus, quam in ætate. ad quod mire congruit sententia Diui Thomæ, in 4. sent. distinct. 25. Hi autem anni omnes in ordinibus recipiendis necessarij non exacti, sed cepti sufficiunt; ut in d clemen. generalem, ubi glo. & Docto. & notat noster Gregor. in dicta l. 27. part.

Ordinatus ante legitimã ætatẽ ea superueniẽte, an impedimentum deleatur

Is vero, qui ante legitimam ætatem Sacris ordinib. fuit insignitus, non potest eosdem ordines exercere, donec legitima ætas accesserit: qua quidem accedente, cessat omne impedimentum, & ea ratione libere poterit in susceptis ministrare cap non est compos, de tempor. ordin. not. Archid. & Præpos. in cap. placuit, 77 distinct Henric. in cap. consultationi, de temp. ordin. & hanc opinionem communem esse fatetur insignis D. Couar. in clemen. si furiosus, de homi. 1. par. §. 1. nume. 4. Nec ante legitimam ætatem ordinatus est ipso iure suspensus, sed suspendendus, ut in dicto cap non est compos. Quem ita interpretantur Archid. Præpo. Cardin. a Turrecrema. in dicto cap. placuit. Floren in 3. par. tit. 14 capit. 16 §. 15. Alber. Trot. de uero & perfect. cleri lib. 2. c. 17. quam opinionem communem esse testantur Card. in d. c. uel non est compos, ad finem. Præp in d. c. placuit, Gonsal. a Villadiego de irreg. c. de suspen. col. 2. Mart. Nauar. in Manua. confess. c. 25. nu 70. & eam sequitur Magist. 4. sent. dist. 24. q. 5. Fuerunt tamen multi maximæ authoritatis viri qui expressim tenuerunt, ante legitimã ætatem ad ordines promotum ipso iure suspensum esse. At si cõem sniam amplectimur, oi prorsus difficultate caret in ordinib. minor. ministrãte ante ætatem a iure definitam minime irregularitatẽ cõtrahere, cũ nec a iure, uel ab hoie suspensio ipolita fuerit.

Quod

Quod si quis contrarium sequi maluerit, idé asseuerare necesse erit, cum suspensio hæc non ob crimen, sed ob defectū a iure fuerit statuta. Ita tenuerunt Card. in d. cle. generalé, 5. & 6. q. Domini. in c. eos, de temp. ord. in 6. Card. in c. si celebrat. de cleri. excó. Villadiego in d. c de suspensione. col. 2. quam opinionem communē esse fatentur eam sequuti Floren. in 3. par. tit. 28. c. 1. §. 1. col. 2. D. Couar. d. §. 1. nume. 4. & hoc de iure veteri: Quid autem de iure nouo in hoc decretum sit, infra dicemus.

Tradun tur multa lectu non indigna de literis dimissorijs.

C *Sine licentia sui Præsulis.* Adde q̄ facultas hæc per literas (quas dimissorias appellamus) concedi solet, illarumq; usus etiam S. Aug. temporib. seruari consueuerat: vt ipse testatur in Epist. ad Clerum. Hyp. Epist. 137. ver. *Cum.n. ista mea causa.* Et aliquando literæ istæ sunt speciales, nempe vt possit quis a tali Episcopo ordinib insigniri, & tunc si ab alio ordinetur ordinib. collatis minime iuuabitur, cùm nullam ad hoc facultatem habuerit, & vnius concessio, alterius censetur exclusio. l. cum prætor. ff. de iud. ca. nonne, de præsumpt. Solent etiam literæ generales concedi, ut possit quis ordinari a quocunque Antistite gratiam & communionem Sedis Apostolicæ habente. c. pen. de præscr. not Pet. Rebuff. in pract. benefi. de literis dimissorijs. nu. 3. Quibus quidem literis oportet vt exprimatur, qui ordines illarum ratione sunt ministrandi, quia concedendo solùm recipi minores, uel ordines tantùm, maiores ordines minime comprehenduntur. c. 1. de temp. ord. Oportet etiã quod dictæ literæ contineãt excusationis causam, ob quam ipse proprius Episcopus non potest ordines conferre. c. 1. de temp. ord. li. 6. & ibi. *Per eius Episcopi patentes literas causam rationabilem continentes, quæ se ipsum nolit, aut nequeant ordinare.* Consuetudine tamen in multis Prouinciis receptum est, ut nulla causa assignetur, quam consuetudinem ualidam esse scribit Petrus Rebuff in loco iam alleg. nu. 18. Nec dimissoriæ literæ concedi debẽt, ante legitimum examen, & approbationem, vt in Concilio Trid. sess. 23. c 3. Has autem dimissorias ab Episcopo originis, dummodo sit electus, & confirmatus, licet non consecratus concedi oportet, c. nullus, de temp. ord. lib. 6. vbi decretū est etiam concedi ab Episcopo domicilij, uel beneficij, & a Vica. Gene. Epis. ac Ca. sede vacante, inferiores nullo modo eas concedere possunt, vt ibi, nisi hoc fieret ex legitima consuetu.

suetudine, vt gl. & Doct. ibi not. & Aufre. in Capel. Tholos. dec. 450. Hodie vero secundum Cóc. Trid. dec. sess. 23. c. 19. solus Epis. eas concedit. Et ideo nec Abb. nec alijs Prælatis exemptis prætextu priuilegiorum, aut immemorialis consuetudinis, nec cap. sede vacante id iam licebit, nec illis permittetur, qui in Episcopi iurisdictione succedunt. Qui vero sanctissimam illam sanctionem violauerint, ab officio, & beneficio per annum ipso iure suspensi sunt. Capitulum autē ipso facto subiacet Eccles. interdicto, Conc. Trid sess. 7. ca. 10. de refor. Ordinati autem prætextu dictarum literarum (quas capitulum misit) si in minorib. constituti fuerint, nullo clericali priuilegio præsertim in crimina. gaudent, maioribus etenim insigniti, eorum executione ad beneplacitum futuri Prælati sunt ipso iure suspensi, vt ibi.

Poterit tamen Capitulum his dimissorias literas tribuere, quando Episcopalis sedes vltra annum vacauerit, ita colligitur manifeste ex dicto Sacrosancto Trid. Conc. d ca. 10. sess. 7. cum tantùm cap. vacante sede prohibeat dimissorias literas indulgere infra annum, a die vacationis, lapso vero anno ius antiquum non mutatur: & ideo in viridi obseruantia manet, l. præcipimus, C. de appel. cum alijs. Alter & secundus casus est, quando quis ratione obtenti, vel obtinendi beneficij, arctatus sit ad Sacros ordines suscipiendos, tūc capitulum vacante sede, dimissorias literas poterit concedere. Conc. Trid alleg. c. 10. ibi. *Alicui qui beneficij Ecclesiastici recepti, siue recipiendi occasione arctatus non fuerit.* Tertius casus erit, Sede Apostolica vacante, tunc sacro Col. eas literas dare prohibitum non videtur, quia illius vacantis sedis iurisdictionē, non apparet in hoc, a Tridentino Concilio fuisse limitatam, & ideo ea uti permissum esse cēsetur. ita tenet Simon Maiolus de irreg li. 4. c. 5. nu. 5.

Non tamen poterit Episcopi superior nempe Archiepiscopus iure Metropolitano, subditis suffraganeorum suorū, vt prima initientur tonsura, vel ad ordines promoueantur, dimissorias literas tribuere. ita tenet Perusi. & cōmunis sententia scribentium, in d. c. nullus. de temp. ord. in 6. At Summus Ecclesiæ Præsul Christianis omnibus eas potest indulgere. cap. 1. de tempo. ordi. quia est generalis Episcopus totius mundi. cap. fraternitatem. 81. dist. cap. cuncta per mundum. 6. quæst. 3.

Postquam

Post quã uero dimissoriæ literæ ab Episcopo fuerint concessę, minime exspirant concedentis morte. Ita singulariter tenet Card. in clem. fin q. 5 de elect. & suffragatur casus notab in extravag inter cunctas, §. duos, de priuileg. & hanc opinionem sequi videtur Petrus Rebuf. in pract. benefic. de for. dimiss. num, 40 & eam fatetur communem insignis Mat. Nauar. in c placuit, num. 35. & num. 161. de pœnit. dist. 6. Pari ratione idem videtur asseuerandum in dimissorijs literis a cap. concessis sede uacante, in casib sup expressis, & a Sacro Concilio permissis, hoc docet expresse Io. Imo. in ca. 2. in fine sede uacante. Nam concessa a Capitulo, effectum sortiuntur finita Capituli potestate. cap. his quæ de maiori. & ob. cap uni eo tit lib. 6. Anchar. in cap. 1. in fine sede uacan Feder. de sen. cõsi 16 Quibus plurimum conducit, quia licet mandatum de aliquid faciendo, morte mandantis exspiret, non tamen gratia. tex. in c si cui. de præben. in 6 & in cap. si super gratia. de offic. deleg. eo. lib unde dixit glo. celeberrima, in cap. cum ex eo, de elect. lib. 6. in uerbo, septennium, quod dispensatio Parochi ab Episcopo concessa, de non residendo, ut literis uacare possit, nõ solum morte eius non finiri, sed & quod plus est, nec ab eo possit reuocari, quam dicit esse ling. Roman. singu. 517. His etiam consonũ est, quod facultas cuipiam concessa de celebrando in domo sua, morte concedentis non extinguitur. Ita Rota in antiquis decis. 180. incip. Camerarius. Nec ab hoc alienum est, quod pulchre scribit Innoc. in cap. quod translationem. de offic. deleg. nempe indulgentias a Legato concessas, eius legatione finita durare. cuius opinionem communem esse testatur Nauar. in d. c placuit, d. nume 164 quo loco ipse iure consonum esse censet facultatem eligendi confessarium minime concedentis morte finiri.

Tribus tamen casibus singularibus potest quis ab alieno Episcopo absque literis dimissorijs ordinibus insigniri. Primus est. Si Episcopus proprius fuerit suspẽsus, eo quod alienos ordinauerit, tunc alienos suos ordinare poterit. tex. no. in c 2. de temp ord. libro 6. Sed ordinati probare tenentur Episcopi suspensionem, per Metropolitani declarationem, alioquin non crederetur ordinario: ut optime scribit Petr. Rebuf ubi sup. nu. 19.

Secundus, quando Episcopus sibi nõ subdito ordines cõferт,

fert, cum ſpe ratihabitionis proprij Epiſcopi quæ poſtea ſequuta eſt, tũc ſane nullæ dimiſſoriæ literæ neceſſariæ ſunt, & abſque pœnæ metu id fieri poteſt. tex. not. in cap. Lugdunenſis. 9 q. 2. Sic tenet Raymun. qui fuit opinionis huius anteſignanus in Sum tit de for. conſec verſi. In ſumma, nota quod ordinati & ſentit glo in c nullus alterius, in fin glo. mag. 9 q 2. Sequitur Maiolus de irregul. lib. 4. cap. 2. num. 7. & à ſenſu contrario probari opinio hæc videtur in Concil. Triden ſeſſ. 14 cap. 3 de reform. Contrarium tamen innuit glo. in c. eos de temp. ord. in 6. & opinionem iſtam ſequitur Rebuf. ubi paulo ante allegaui. num. 11. Pariſ conſi 136. col. 1. volum. 4. Sum. confeſſ tit. de ætate ord quæſt. 38 Quę opinio ea ratione fulcitur, quia proprius Epiſcopus eam ordinum collationem ratam habere non poteſt, cum ſuo nomine celebrata non ſit, ut in reg. ratum. de regul iur. lib. 6. cap. cum quis, de ſenten. excommu. lib. 6. Et cum talis ordinatio Sacris canonum decretis irrita ſit, ratã habere minime poteſt. l quod ab initio, ff de reg. iur. quæ ſententia mihi uerior videtur; contraria namque anſam præſtaret Epiſcopis, ut hoc quæſito colore alienos ad ordines promouerent, inde innumerabilia damna orirentur. Fateor tamen quod plurimum refragatur tex in d. cap. Lugdunenſis, de cuius intelle ctu nimis inter Doctores eſt cõtroverſum: & ea ratione patitur diuerſos intellectus. Primo, quod illius tex. deciſio iuribus recentiorib. ſit antiquata, vt ſentire videtur Archid. ibi, ad fin. verſ Sed contra, qui allegat plura iura cõtrarium diſponentia, quorum pleraque emanarunt, poſt illius ſanctionem. Secundo, interpretari poteſt, ut tantum procedat in collatione primæ tonſuræ, ſeu minorum ordinum, nõ uero in ſacris maiorib. ordinib. quem intellectũ ſcribit Quint. Man uir ſane doctiſſimus in reg. Cancel reg. 34. q. 4. nu. 12. Tertio, poteſt aſſeuerari, quod ideo admiſſa fuit ratificatio, quia ille ordinatus notus erat, prout ibi põderat Arch. n. 3. erat equidem, ſaltem ſecundum antiqua iura, maxima differentia inter ordinatum cognitum uel incognitum Quarto, ex eo quidem procedere, tex. ille videtur, q̃ ordinatio facta fuit idoneo & habili, & non in contemptum proprij Epiſcopi, ſed quia crediderit ei placere, non uero liceat alias. ita ſentit gl. ibi. & gl mag in c. nullus alterius, ead. cauſa & q. & in c. Eps in diœceſi. 7. q. 1. ſequitur Mando. d. n. 4. ſed mihi primus

Elegan-ter inter pretatur tex. in c. Lugdu-nenſis. 9. q. 2.

mus intellectus magis arridet. Nec quinto displicet intellectus assignatus a Petro Rebuf.in pract.benefi.1.p.de formula dimissoriarum literarum,nu.14. qui asseuerat eo.tex.non probari q̃ per ratihabitionem Episc. cõfirmetur ordinatio, sed Episcopus relaxat iniuriam sibi ab ordinato illatam ibi; miserationis intuitu in suo quoque honore recipias.

Tertius casus est,quando quis triennio commoratus fuerit cum aliquo Episcopo, tunc ab eo potest ordinibus insigniri,si statim cum ordinibus, illi beneficium Ecclesiasticũ conferat,ita diffinitum est in Conc.Trid. sess 23.ca.9.de reform.quod tantum locum obtinet,vt ex eius verbis deduci tur in illis familiaribus, qui cum Episcopo commorantur, & præsentes suis obsequijs assistunt,alioqui,si absentes fuerint in regione remota, etiam si illorum sumptibus viuant, sine dimissorijs literis ordinari non possunt, nam Episcopus hoc casu minimè poterit illius mores noscere: q̃quidem hoc triennium ad hoc prefixum est.Et conducit etiam eiusdem Conc.Trid.decretum,sess.14.c.2. de reformat.ibi; *Etiam prætextu familiaritatis continuæ comensalitatis suæ*. Et cum potestas hæc limitata sit, non debet excedere limites; l.diligenter,ff. mand.tradunt latissimè Moderni,in cap.cum ordinem,& in cap.si quando,de rescrip.Qualitas necessario probanda erit not.Lap.alle.59.Bellam.dec.747. Nec verbis narratiuis Epis.hoc asseuerantis fides adhibenda est, vt multis adductis probat doctissimus Cardinalis Petrus Paul Paris.consi.137.nu.31.vol.4. Episcopi tamen titulares familiares suos nullo modo ordinibus insignire possunt, nec primã tonsuram conferre,absque sui proprij prælati expresso consensu, uel literis dimissoriis: contra facientes ab exercitio pontificalium per annum, taliter verò promoti ab executione ordinum sic susceptorum, donec suo prælato visum fuerit ipso iure suspensi sunt, vt in dicto Concilij decreto.

D *Ordinis executio*. Adde quod de iure antiquo ad sacros ordines sine literis dimissorijs promoti ab alieno Episcopo suspensi sunt ab ordinum executione, quo ad se tantum, non quo ad alios:& ideo si in susceptis ordinib. ministrauerint, nullam irregularitatis labem contrahebant,ita glos. Domi. & Doctores in c.eos,de tempor.ord.lib.6. Ioan. Andr.in ca. quod traslatus,eo.tit.in 6. Et in ea ratione in dispensatione obtinenda contractæ suspensionis, sat erat,quod exprimere

tur,

tur, quod non obstante tali suspensione, possent vti clericali charactere, & in susceptis ministrare, ita Angel. in Summ. in verbo, irregularis, §. 32. Sed hodie aliter statutum est, vt infra latius describemus.

Et non solum minores, vel alij Sacri ordines ministrari non possunt ab Episcopo alieno, absq; dicta suspensionis pœna: sed si prima tantum conferatur tonsura, talis ordinatio nulla est: quia Episcopus sacrorum Canonum statuta violat, quia nititur huiusmodi initiatum, ab aliena plebe vsurpare, cap. primatus, 71. dist. & ibi not. Cardi. a Turrecrema. tex. not. in d. c. eos de tempor. ord. in 6. & ibi not. gl in verbo, ordinare, & Doctores ibi communiter sequuntur, tex in c. fin. & ibi glo. fin. eo. tit & libro. Et ea ratione, gaudere nó potest, qui tonsura sic initiatus est, priuilegio clericali: prout se ita vidisse iudicatum testatur Bart. Cass. in consue. Burgund. Rubr. *Des iustices* gl. *Sont creux* in fine. Quod sequitur Petrus Rebuf in tract. nominati. q. 14. num. 42. & hoc verius censeo, licet contrarium tenuerit Guid. Pap. decis. 446. incip. laicus.

Ex quo manifestè sequitur, & sic promotus, non poterit Ecclesiastica obtinere beneficia, sicuti si tonsura non esset initiatus c. fin. de clerico excomm. ministran. paria namque sunt, nullam obtinere tonsuram, & habere inutilem, quoties vitiosè cautum est, pro non cauto haberi debet, l. quoties, ff. qui satisd cogan. Et ideo impetrans a Summo Romano Præside aliquod beneficium, si nó exprimit se ab alieno Episcopo fuisse promotum, illius impetratio subreptitia est in dicanda: quia si Pontifex compertum habuisset, tonsuram nullam esse, ei non contulisset: vel saltem non ita de leui, capitulo postulasti, in fine, de rescrip tradit Oldra. consi. 215. col. pen. Nam cum ille quo ad se suspensus sit: priuatus est omni actu spirituali, tendente ad sui commodum: vt scribit Anton. in d. ca. fin. & ob eam causam redditur inhabilis ad obtinenda beneficia. c. cum bonæ, de ætate & qualitate. Ita singulariter multis adductis rationibus & fundamentis cô suluit Ioann. Cepha consi. 682. per totum, vol. 5. quem vide.

Et ea ratione optimum erit consilium, vt is a Pontifice Summo literas impetret (*quas perinde ualere vocant*) vt impetrâtis ordinatio perinde valeat, ac si a proprio Episcopo collata fuisset, & sufficeret sola signatura, & tunc nihil ei op-

poni poterit, quod fieri poterit, antequam beneficium accepteț: postea verò in præiudicium alterius non valeret Ita scribit Petrus Rebuff. in tract. nominationum, q. 14. nu. 42.

E *Extrauagans Pij II.* De qua extrauaganti constitutione, vltra Doctores hoc capite ab authore allegatos, meminerunt Petrus Rebuff. qui ad literam etiam refert in practica benefic. in titulo, de clericis ad sacros ordines malè promo. glos. 4. Didac. Couarr. in clem si furiosus 1 parte relecti. §. numero 4, de homi Dom. Soto in 4 dist. 25. q. 1. ar. 3. Gregor. Lopez in l. 28. tit. 6. p. 1 in verbo, *El beneficio.* Mart. Nauar in c. accepta. oppositione 8. num. 34 de restit. spol. & in Manu confess. c. 25. nu. 70. Quæ hodie confirmata est nouissima Pij V. Pontificis Maximi constitutione, vt habetur inter suas Apostolicas sanctiones (quas motus proprios appellamus) sanctione inquam 22 fol 14. Circa quam constitutionem, aliqua sunt consideratione dignissima, & vsu frequentia a candidis lectoribus notanda.

Extrauagãs cõstitutio Pij. II. P. Maxi. q̃ incipit Cum ad Sacrorũ ord. lat. ſ ſimè interpretatur.

Primo, qꝑ eius dispositio minime eum comprehẽdit, quo ad forum enim conscientiæ, qui bona fide, & probabili ductus ignorantia (puta ætatis) ordinibus fuit insignitus. Ita optime scribit Mar. Nauar. in d ca accepta. opposi. 8. nu. 32. Quia illa Pontificia constitutio his verbis vtitur, *Præsumpſerit, &c.* quæ dolum significat ex Card sententia, in clem. 1. q 38. de priuileg. Idem sequitur ipse Nau in Manu confess. c. 27. num. 155.

Secundo, qꝑ is qui temerariè suspensionem illam contraxit, postea verò peccato iam per pœnitentiam purgato, bona & candida fide existimans sibi licere celebrauit, irregularis non est. Ita Nau. in d c. accepta nu. 34. hoc ipsum intelligens quo ad forum interius & exterius, modo probabilis ignorantia interuenerit. Idem Nauar in d c. 27. quod ipse probat ex his quæ in simili uoluit glo. in c solent, de sent. excomm. in 6. in glos. pen. quæ probat frequenter bonam fidem ab irregularitate excusare, quam glo. Doctor. ibi communiter amplectuntur, & eam nonnullis rationib confirmat Nauar. in ca. cum contingat, remedio. 3. de rescrip. fol. 161. vers. Secunda decis. Pro quo etiam iterum sunt ponderanda verba dictæ constitutionis. *Præsumpſerit, &c.* quæ vt dixi dolum significant: vt tenet glo. insignis, in extrauag. iniuncti, de elect. in verbo præsumat. Ita etiam dictam extrauagan-

gantem interpretatur D. Couar. in dict. §. 1. num. 4.

Tertio, erit egregia illa constitutio interpretanda, quando quis Sacris ordinibus fuerit insignitus, secus si ad minores tantum ordines fuerit promotus, tunc equidem pœnam illam suspensionis ipso iure minimè incurrit Ita scribit Navarr. in Manu. conf. c. 25. num. 70. & vltra eum idem scribit Petrus Rebuf. in bene. pract. ti. de clericis ad sacros ordines malè promot. gl. 3 nu. 1. Quod ex extrauag. manifestissimè deducitur, quę tantum loquitur de sacris ordinibus, & non de alijs, & vnum exprimendo, alterum negare videtur, cap. nonne, de præsum. l. cum prætor, ff. de iudi. & si voluisset intelligere de omnibus ordinibus dixisset, ca. ad audientiam, de deci. Maxime quia decretum illud odiosum & pœnale est, & ea ratione restringendum, reg ordia, de regul iur. in 6. cum alijs. Nec refragatur tex. in cap. 1. de temp. ord. lib. 6. Siquidem in suo casu intelligitur, vt ibi Doct. not. & ita tenendum est, licet contrarium tenuerit Sylu. in Sum. in verbo irregularitas q 9.

Quarto, nec illud est prætermittendum, q̃ suspensio illa quæ inducitur ex collatione sacrorum ordinum, si fieri contigerit ab alieno Episcop. vel extra tempora, ordinarij proprij arbitrio relicta est: ipse equidem eam tollere po est, cũ expedire iudicauerit. Ita sancitum est in Concilio Trident. sess. 23. capitulo octauo, de reformatio Ex quo etiam colliges, suspensionem hanc ipso iure impositam esse, cum verbo præsentis temporis infligitur gl. not. in l. si quis maior in verbo, infamia iuncto tex ibi, in verbo, notatur, C. de transactio. vbi Bar Bal. Salice. & Paulus de Castro, & alij recentiores notant, gl. in l. si quis in tantam in glo. magna, verficulo, quarto quæro, C. vnde vi, vbi Bar & Angel. colum fin & in l. sicut, in uerbo, minimè, C de testamen. mili & in l. 1. § affi cerentur, C. ne liceat poten Anton. in capitulo accedentib. colum. penul. C. de priuileg. Domi. in cap. 1. in fine, de iniur. libro sexto. Abbas in ca. cæterum, col 1. de resc. Deci. in authen. Cassa, colum. 1. C. de Sacrosanct. Ecclesij. quam fatetur communem, & receptã sententiam And. Tiraq. in rep. l. si vnquam, in verbo, reuertatur, nu. 21. C. de reuocan dona. cui suffragatur tex in c excommunicamus, de hæret. & tradit etiam Fel. in ca. Rodulphus, num. 18. & 30. de rescrip. & sentit glos. in regul. in pœnis, de regul. iur. libro sexto quam

eſſe communem teſtatur Nauar.in Man.c.27.num.149.

Quinto,non incongruè controuerti poteſt,an is iudicandus ſit irregularis,qui contracta iam ſuſpenſione,de qua in dicta conſtitutione ſi in eodem ordinis miniſterio , in quo eam contraxit ſimul cum Epiſcopo (prout eſt de more)celebret: & verius eſſe prima facie ex eo videtur,eum ab irregularitate eſſe immunem, tum quia actus ille non eſt diuerſus,nec diſtinctus,ab ipſis ſacris ordinibus, & ex vno eodéque actu non debet ſuſpenſionem & irregularitatem incurrere, tum quia ille non tam celebrat, quam concelebrat cũ Epiſcopo, nec Eccleſia miniſterium hoc Sacroſanctum ordinati,miſſam conſueuit iudicare:ſed eam quam ipſe ſolus debita ſolennitate celebrat.Tum conducit,nam ſi iſte poſtquã fuerit presbyteratus ordine cõſecratus,inde recederet,abſque eo quod tunc concelebraret,non vulgare ſcandalum generaretur, & maximam notam contraheret, & eum ad hoc ſub irregularitatis pœna compellere, nimis durum,ne dicã inhumanum foret,& ideo cenſendum eſt legem cum tanta ſui honoris iactura noluiſſe obligare. Tum hoc corroborat, quia extrauagans illa noua eſt deciſio , & pœnalis, vt ſupra dictum eſt,merito igitur reſtringenda.Tum ne grauiſſimorum virorum teſtimonio, & authoritate credamus,ita Põtificiam illam ſanctionem interpretatur Fra. Bartholomæus a Medina,in Summa, §. ſeptimo, folio quadrageſimo nono non tamen ſuperioribus noſtris rationibus innixus,ſed vna vel altera ratione, frigide tacta.

Sed verius contrarium ex eo cenſeo, quia cum is ſimul cum Epiſcopo concelebret, atq; ideo actum exequatur certo conuenientem ordini, id eſt, Euchariſtiæ conſecrationi, non eſt ab irregularitatis labe immunis,ſicuti notat S.Tho. in 4.diſt.decimatertia q.1.ar.2.& in 3.p.q.82.ar.2.Palud.d. diſt.13.q.4 ar.2.D.Couar. in c.alma mater.2.p.§.3.num.fi. de ſen.excom lib.6. & opinionem iſtam in propoſita quæſt. tenuerunt viri grauiſſimi , cum de diſpenſatione hac inter nos ſermo eſſet, nempe religioſiſſimus, pariterque doctiſſimus, Magiſter Deza, Sacræ Theologiæ profeſſor inſignis, & ſanctiſſimæ Societatis Ieſu decus & ornamentum: nec non Pater Gabriel Vazquez ipſius Societatis Sodalis, ſanctimonia,& literis p̃clarus,& pro ætate nemini ſecũdus, qui nunc Romæ Sacratiſ. Theol magno cum nomine publicè docet.

Magiſter Deza,et P. Gabriel Vazq̃z, Societatis Ieſu,

Sexto,

Sexto, prædictæ constitutioni adaptari potest alia interpretatio, vtrum irregularitas quæ ibi iniungitur deleri possit a sacerdote, qui authoritate literarum Apostolicarum facultatem habet absoluendi, a qualicunque censura, & iuris esse certissimi, existimo, ei prohibitum esse, quod ex eo ostendi dicitur, quia irregularitas non est censura, neque eius dispensatio necessaria est ad peccatorũ absolutionem, & facultas illa absoluendi a censuris & pœnis quæ imponi consueuit in Apostolicis Bullis, & Iubileis, solum quidem comprendere videtur illas censuras, & pœnas quæ peccatorum absolutionem impediunt, quia in illum finem datur, vt ex Bullarũ manifestissimis verbis apparet. Nunquam sane potestas absoluendi a peccatis extendi debet, ad irregularitatis dispensationem. Ita scribunt D. Alex. per illum tex. in c. miror 50. dist. Mart. Nauar. in Manuali Confessor. c. 27 nu. 194. & latius n. 250. vbi fatetur ita in Romana Curia seruari: & hoc tenendum est, licet contrariam opinionem tenuerit Dom. Soto de iust. & iure, lib. 6. q. 1. art. 4. & in 4. Sent. dist. 22. q. 3. ar. 1. quem sequitur Ant. Cordoua, in suis quæstion q. 144.

Septimo, illud est animaduertendum, q̃ stante hodie Sacrosancti Conc. Tridẽt. sess. irregularitas contracta in casibus dictæ constitutionis, si occulta sit, ab Episcopo obtenta dispensatione modo ad forum exterius deducta non sit, deleri potest, ita sancitum est in sess. 24. c. 6. de reform.

Octauo, nec illud prætermittam, quod si in actionibus forensibus, & publicis Ecclesiasticis Tribunalibus obijciatur aduersus eum, qui sacris fuit ordinibus insignitus, crimen aliquod ex eis quæ dicta extrauaganti constitutione continentur, per temporis antiquitatem, vel per integritatem ordinantis, vel ordinati, omnia rectè facta esse præsumuntur, & onus probandi contrarium transit in opponentem: ita Inoc. & Host. in c innotuit. de eo qui furtim ordin. suscep. vbi Anton. col. 3. Petrus Fol. in pract. crim. Canon. 2. par. cap. 7. num. 10.

Cogatur continere. Vide Calderin. cons. vni. incip. quidam presbyt. tit. qui clerici, uel vouen. Dom. Soto in 4. Sent. dis. 25. quæst. 1 art. 2. Petrum Rebuff in pract. benef. tit. de clericis ad sacros ord. malè prom. glo. 2. nu. 10.

A SIMONIACO. *Cap. XXVII.*

1 *Ordinatus a Simoniaco, non recipit ordinis executionem.*

1 RECipiens † ordines ab eo, qui sit simoniacus, non re-
2 cipit executionem, [2]cum ordines non habeat, nec etiam si ignoranter, nisi dispensetur cum eo, ita dicit gl. in c. perpetuas, lo 2. de simo. in gl. h in fine. Et not Hostien in summa, de tempo. ordi. § a quo, versiculo, quid si Episcopum. Et tenent etiam Angelus & Sylvester in suis sūmis, in verbo, irregularitas, in versiculo, septimò quæritur. Tu vero vide notabilem distinctionem, quam facit Præpo. cap statuimus, lo 1. in fi. 1. q. 1. vbi secundum eum, multum refert an quis ordinetur a simoniaco tolerato, quia tunc non est quod imputetur illi, licèt sciat eum simoniacum, debet Sacramenta ab eo recipere, nisi esset notorium, vel testibus hoc posset probari An a Simoniaco præciso, quia si ignoranter, ex pietate Eccles. habet rata. Si scienter & spōtanee, irrita est eius ordinatio, si coacte, reus erit vsurpatæ dignitatis: si intra mensem cum poterit, ad Ecclesiam non redierit. Et vide Hostien in d. §. a quo, tenentem, quod si credo, vel scio episcopum simoniacum, non in suo ordine, sed in collatione ordinis, seu beneficiorum, si possum obtinere quod ab alio ordiner, hoc debeo facere, alioquin quam diu toleratur ab ecclesia, & est occultus, securè recipio, si cō pellat me, non obstante conscientia repugnante.

ANNOTATIO.

A EXecutionem Nota tamen vtiliter, quod si Episcopus non sic publicus simoniacus, si aliquis inscio illo qui Sacris ordinibus est initiandus, vel sciente, & contradicente aliquid illi dedit, vel promisit, non solum is qui ordinatur, recipit ordinis characterē, sed eius executionem. Ita tenet Bella. quem refert & sequitur Card. Alex. in c. si quis, 1 q. 1. in c. statuimus, ibi, quidquid reclamat gl in d. c. si quis Imò nec soluendo postea illud quod se inscio promissum est, suspensionem aut excommunicationem incurrit. Ita Sylvest. in summa, in verbo, Simonia, q 8 § 5. quem sequitur vir perpetua memoria dignus Martin. Nauar. in manu. conf. c. 25. num. 68.

Declarat. Conc. Trid. sess. 21. ca 1. de refor.

Et vide hodie egregiam decisionem Sacrosan. Conc. Tridēt.

dent. sess. 21. c. 1. de reformati. vbi prohibitum est aliquid p collatione quorumcunque ordinum recipi, nec etiam pro prima tonsura, vel literis dimissorijs aut testimonialib. nec pro sigillo etiam si sponte detur, recipi potest ab episcopis, vel ab alijs ordinum collatoribus, vel eorum ministris: qui vero sanctionem illam violauerint, tam dantes, quã accipiẽtes, ultra diuinam vltionẽ pœnas a iure impositas incurrũt. Notarij vero in illis tantum locis, in quibus laudabilis consuetudo non viget, nihil accipiendi: pro singulis tantum literis dimissorijs, aut testimonialibus, decimam tantũ unius aurei partem accipere possunt hac lege, ut nullum salariũ pro suo munere exercendo sit constitutum: tunc operam suam gratis præstare tenentur, q̃ si aliter fecerint, supradictas iuris pœnas, ipso iure incurrunt.

Poterit tamen Notarius, siue Tabellio, post instrumenta confecta, & post ordinum collationem ab ordinato, nulla p̃ missione præcedente sponte oblata recipere: quia talis oblatio ex ambientis petitione non processit. c. sicut episco. 1. q. 2 & vbi causa non adest, uitium non imputatur, c. Neop. 61. di. nam ubi cessat causa prohibitionis, cessat prohibitio, l. 1. C. si rector prou. rex. in c non debet, de consan. & affini. Ita nouissimè tenet Balta. Alm. in tract. de uisitat. in verbis, concilij qualitercunque, nu. 26.

Idẽ iure sancitũ est in medico, qui publicum stipendiũ constitutũ hẽt, ne quid ab ægrotis recipiat, potest tñ ab eis post sanitatem restitutam sponte oblata recipere: vt singulariter scribit Ripa, in tract de pest. p. ult. de remedijs ad curandam pestem. §. medicorum, nu. 114.

Iudex uero an post sententiam possit aliquid a litigatoribus recipere, uide Petr. de Anch. cons. 271. nu 4. vbi in facti contingentia interrogatus, consuluit, non vitiari ex hoc eius iudicium, nec crimen repetundarum contraxisse, sequitur Gem. in c. statutum, §. insuper, de rescr. lib. 6. Felin. in c. tua nos, in fin. vers. limita, de Simonia.

EXCOMMVNICATIO. *Cap. XXVIII.*

1 *Excommunicati vera conferunt Sacramenta.*

2 *Ordinatus ab excommunicato recipit characterem ordinis, non vero executionem.*

3 *Cum ordinato ignoranter ab excommunicato, dispensat Episcopus: si vero scienter, solus Papa.*

Excom-

1 EXcommunicati † vera conferunt Sacramenta,[a] dum-
a modo in forma Eccleſiæ gerant quod agunt, not. Hoſt. in ſumma, de tempor. ordinandor. §. a quo, verſicu-
2 lo. Hæc igitur. & † ordinationes factæ ab eis, ſi in forma Eccleſiæ fiant, ratæ ſunt quo ad characterem, irritæ vero, quo
b ad executionem,[b] ſecundum eum. Et vide eundem, in ſumma. de ordinamatis, ab Epiſcopo qui renunc §. fi. ubi notat, quod ſi ſcienter quis recipit ordines ab Epiſcopo excómunicato, indignus eſt diſpenſatione. Vide gl. in c. fi. de ord. ab
3 Epiſco. qui renun. Epiſco. Si † ignoranter, poteſt cũ eo per proprium Epiſ. diſpenſari quo ad executionem, quam in eũ nõ tranſtulit Epiſcopus excommunicatus. Et vide Ange. in Summa, in verb. irregularitas, uerſi. 30. incip. ſeptimò qritur, & Sylue in ſua Sum. in eod. uerb. in §. ſeptimo quærit, ybi tenent, q ordinatus ab excommunicato, incurrit irregularitatem, & quod ſi fuerit ordinatus ignoranter, diſpenſat Epiſcopus [c] tam in ſuſceptis, quam in ſuſcipien-
c dis Sivero ſcienter, ſolus Papa: & idem dicunt de ordinatis a ſchiſmaticis. Aduerte tamen, quod ſi proprius Epiſcopus fuit ordinator, tunc uidetur, quod etiam cum ignorante nõ poſſet ipſe diſpenſare, quia diſpenſaret ſuper defectu proprio, ideo etiam tunc uidetur eſſe recurrendum ad Papã, uel ad Metrop.

ANNOTATIO.

A *Sacramenta.* Vide Frat. Dom. Soto, in 4. ſent. diſt. 25. q. 1. Simon. Maiol de irreg. lib. 4. c. 25.

B *Executionam.* Adde tex. in c. præter hoc, § uerum, 32. diſ. & in c. 1. & 2. de ſchiſmat. & in c. cum illorum, de ſent. excom. & in c. 1. & ult. de eo qui furtim ord. rece. & in ca. 1. & 2. de ord. ab Epiſco. qui renun. Epiſc. quam eſſe communẽ ſententiam fatetur d. Couar. in c. alma mater, 1. par. relect. §. 6. nu. 6. de ſen. excom lib. 6.

C *Diſpenſat Epiſcopus.* Vide Hoſt. in ſum. tit. de ordin. ab Epiſcop qui renun. Epiſco. in fine. Doctores, in c. 1. de ſchiſma. præſertim Henri. & in d. c. cum illorum, ubi Doct. commu. tradiderunt, qui eos excipiunt, qui poſt ordinem ita ſuſceptum, religionẽ profitentur: his ſane, ẽt ſciẽter ordinationi, & ordinum ſuceptiopi operam dantibus, a proprijs Prælatis diſpenſatio põt indulgeri. Idemq; eſt, ſi poſt religionis ingreſſum

greſſum id contingat. Quamuis Inno.in d.c.de ſchiſma. ſcribat, collationem ordinum factam ab excommunicato, vel excommunicato probabili ignorantia excommunicationis ita firmam eſſe, vt abſq; vlla diſpenſatione eius ſit executio permiſſa, quæ opinio communi Doctorum ſuffragio probata eſt, vt dixi ſupra.

HAERETICO. *Cap. XXIX.*

1 *Ordinatus ab haretico Epiſcopo, Eccleſia forma ſeruata, characterem ordinis recipit, non vero executionem.*

ORdinatus † ab Epiſco. hæretico, forma Eccl. ſeruata, licet recipiat ordinis characterem, [a] non tamen executionem, neq; Sacramenti gratiam recipit. Vnde tales non ſunt ordinandi de nouo, ſed habita diſpenſatione poſſunt in ordinib. miniſtrare, niſi quis ignoranter ordinatur. Si vero forma Eccleſiæ non ſeruatur, neq; ipſũ characterem recipit. Probant iſta ex tex. & gl. quæ ibi not. Præp. in c. qui perfectionem, 1. q. 1 Et vide Hoſt. in §. a quo, ſupra allegato, in c. prox. ex quo etiam idem poteris colligere. Et vide Inn. in c. 1. de ſchiſmat. & in c. fraternitatis, de hæret. num. 2. & 4. 1 a

ANNOTATIO.

Characterem Vide ſing. Hoſt. in ſum. tit. de ſchiſmaticis, §. quid iuris, nu. 4. Dom. Soto. in 4. Sent. diſt. 25. q. 1. art. 1. Maiolum de irregul. lib. 4. c. 22. per totum. A

ET A COLLATIONE ORDINVM SVSPENSVM. *Cap. XXX.*

1 *Ordinatus a ſuſpenſo non recipit executionem ordinis, licet vere Sacramentum conferatur, Eccleſia forma ſeruata.*

ORdinatus † a ſuſpenſo non recipit executionem ordinis, [a] licet vere ille det ordines, ſi ſeruat formam Eccleſiæ. ita voluit Hoſt. in ſum. de tempo. ord in d. §. a quo in d. ver. hæc igitur. & Inn. in c. fraternitatis. nu. 4. de hæret. & Ang. in ſua ſum. in ver. irregularitas, in §. trigeſimo, incip. Septimo quæritur, quod tranſcripſit Sylueſt. in ſum. in eod. ver. in §. ſeptimo quæritur. 1 a

AN-

ANNOTATIO.

A EXecutionem ordinis. Vide quæ in præcedentibus tribus capitibus dicta sunt. Et latissimè Dom Soc. in 4. sententiarum, dist. 25. q. 1. ar. 1. Maiolum de irre. lib 4. c. 24.

ET QVI EPISCOPATVI RENVNCIAVERAT. *cap. XXXI.*

1 *Ordinatus ab Episcopo, qui loco simul & dignitati renunciauit, non recipit ordinis executionem.*

2 *Cum quotumen Episcopus poterit dispensare, nisi crassa & supina præcesserit ignorantia, quia hoc casu Papa solus dispensat.*

3 *Ignorantia probabilis quæ sit, ut Episcopus in hac suspensione possit dispensare.*

1 SVscipiens † scienter Sacros ordines ab eo, qui loco simul & dignitati Episcopali renunciauit, executionem
a officij non habet, " vt in c 1. de ord. ab. Epis qui renun-
2 cia. Episcop Quando † vero non scienter id fecerit, discretus Pontifex poterit dispensare, nisi crassa & supina fuerit ignorantia, vt ibi: quia tunc si talis ignorantia præcesserit, vel scientia, solus Papa dispensat, secundū Abba. ibi. Si vero ignorantia est probabilis, inferior potest dispensare,
3 secundum eum. Est † aūt probabilis ignorantia in ordinato qñ Episcop. renunciauit in Curia & veniens dixit, quod nō renunciauit dignitati, vel omnino tacuit renunciationē, vt not. Host. in sum de ord ab Epis. qui renun. in § j. ver. Quid si a tali, per quem etiam vide, quid iudicabitur in dubio, qñ simpliciter renunciauit, de quo ēt per Abb. in d.c. 1. propefin. qui referendo Philip. & Host. concludit, quod tunc in dubio præsumitur renunciasse loco tantum, & non dignitati. Et vide Ang. & Sylvest. in suis Summis, in verbo, irregularitas in vers. octauo quæritur.

ANNOTATIO.

A NOn habet. Vide Host. in sum. tit. de schisma. §. quid iuris. nu. 4. & Regiam l. 22. tit. 6. par. 1.

INTERDICTIQVE TEMPORE AD ORDINES SVNT promoti. Cap. XXXII.

Quod noue editum est.

1 *Sacramentum ordinis interdicti tempore ministrari nō pōt.*

Episco-

2 *Episcopus conferens ordines tempore interdicti, præsertim maiores irregularis efficitur.*
3 *Quid si minores ordines conferat.*
4 *Diaconi & Subdiaconi assistentes ordinum celebrationi dicto tempore an irregularitatem contrahant.*
5 *Episcopus qui interdictum decreuit, si non seruat, sed eo ordines conferret, irregularis efficitur.*
6 *Qui ad sacerdotium promouetur tempore interdicti irregularitatis labe afficitur.*

SAcramentum † sanè ordinis nullo modo interdicti tpe ministrari permittitur: q tenuerunt. In. & Doct. in c. nō est. de sponsali. Anch. in c alma mater. col antep de sē. excō. li. 6. Cald de Ecc. int. f. 12. col. 3. & tenuerunt ex Theolo, Flo. in 3. p tit. 26. c. 4. Palud. in 4. sen. dist q. 8 ar. 2. conc. 6. Syl. in verb. interd 5. q 7. quam opinionē coēm esse fatetur D Cou in d. c. alma mater. 2. p. relect. §. 2. nu. 4. eamque sequitur latiss Mar. Nau. in manua. conf c. 27. n. 17. Quæ cō munis sententia procedit ēt si immineat necessitas ordinā di Presbyt. Diaconos, aut Subdiaconos, alioſve Eccles. ministros; vt scribit Sylvest. in loco præcitato contra Ab. in d. c. non est vobis. col. fi. 1

Ex qua iuris prohibitione procedit, † Episcopum interdicti tempore ordines conferētem, saltē maiores & sacros irregularem esse, tum quia celebrat missarum solēnia, ut c. seq. post authorem diſſeruimus, tum quia actum exercet ordini Ecclesiastico competentem tempore prohibito, vt in eod. cap. trademus, cum ad Episcopalem ordinem ministerium Sacrorum ordinum pertineat, præsertim propter Episcopalem potestatem, necessarius est in ipso Episcopo sacer ordo, vt verè Episcopus sit, & potestatem indelebilem acquirat. gl. no. in c. 1. de cleri. per sal. prom. & in capitulo ex literis, de excessibus Præla. vbi Abbas Quamuis opinio contraria verior multis videatur ex eo, quod Episcopalis potestas indelebilis sit, & ab alijs officiis distincta, tametsi eam exercere non possit, qui presbyter non sit. secundū Ioan. Andræam, & Doctores, in d. c. 1. Sequitur Iacobus de Concilio, lib. 10. artic. 7. & esse hanc communem opinionem fatetur Abbas in dicto cap primo. Coua. lib. 1. variar. resolut. capitulo 10. numero 15. Quo ad irregularitatem tamen 2

incurren-

incurrendam, in ſpecie propoſita nulli dubium eſſe poteſt.

3 Imo † eandem irregularitatis labem Epiſcopus contrahe ret, ſi tantum tempore interdicti, minores ordines, aut primam tonſuram cõferret, vt egregiè probat D. Epiſ. Couar. in d.c alma mater. 2. p. relec §. 3. nu. 4.

4 Et non † tantum Epiſcopus irregularitate afficitur ordines interdicti tempore conferens, ſed etiã Diaconi uel Subdiaconi, qui veſtibus ſacris induti huic ordinum celebrationi coadiutores exiſtunt, & ea munera miniſtrant, quæ in libro Pontificali continentur. Exercent equidem iſti tempore prohibito, quæ certo ordini Eccleſiaſtico conueniunt, & ideo manifeſtiſſimum eſt, irregularitatẽ effugere nõ poſſe.

5 Erit equidem † Epiſcopus irregularis, qui interdicti tempore ordines confert, etiam ſi ipſe interdictum decreuerit, nam illud ſeruare debet, uel tollere, aut ſuſpendere, vt in c. vlt. de priuileg. lib. 6. not. expreſsè Calder. de Eccleſiaſt. interdict. memb. 5.

Nec etiam ab irregularitate immunis erit Epiſcopus, qui Sacros aut alios Eccleſiaſticos ordines contulerit in illis diebus feſtiuis, qui ſpeciali iure ad diuina munera celebranda excipiuntur in c. alma mater. §. in feſtiuitatib. de ſent. excõ. lib. 6. ita ſcribit Palud. in 4. ſent. d. 18. q. 8. art. 2. in princ. conclu. 6. quem multi ſequuntur, quos refert inſignis D. Epiſc. Couar. vbi paulo ante allegaui.

6 Qua ſanè † irregularitatis labe is etiam afficitur, qui interdicti tempore ad Sacerdotij ordinem fuerit promotus, ea quidem ratione potiſſima, quia ſimul cum Epiſcopo cõcelebrat: exequitur equidem is actum certo ordini Eccleſiaſtico competentem, nempe Sacratiſſimæ Euchariſtiæ conſecrationem, vt ſcribit S. Tho in 4. ſent d. 13. q. 1. ar. 2. q. 2. idẽ in 3. par. q. 82. art. 2. Palud. in 4 ſent. diſt 13. q. 4. art. 2. Quibus placet permiſſum eſſe ordinatis cum Epiſcopo ordinante corpus Chriſti conficere, & ita apud quaſdam Eccleſias vſu obtentum eſt. Nec hoc alicui mirum eſſe debet. nam in 3. de off miſ. p. 3. c. 9. ſcribit conſueuiſſe Presbyteros Cardinales, Romanum Pontificẽ circunſtare, & cum eo ſimul celebrare, & corpus Sacroſanctum Saluatoris noſtri conficere, & poſtea Euchariſtiam a Summo Præſule accipere, Apoſtolos Domini referentes, qui cum eo pariter diſcumbentes ab ipſo Euchariſtiam receperunt.

Sv-

SVSPENSIONIS, EXCOMMVNICATIONIS, ac interdicti censura nodati. Cap. XXXIII.

1 *Excommunicatus maiori excõmunicatione, uel interdictus, aut suspensus ab homine, celebrans, est degradandus.*
2 *Crimẽ omne irregularitatem inducens meretur depositionẽ.*
3 *Excommunicatus minori excommunicatione, uel a beneficijs suspensus, si celebrat, irregularis non est.*
4 *Irregularitas licet contrahatur in casibus ipso iure, pœnata men depositionis, qua irregulares puniuntur, imponitur per sententiam.*

EXcommunicatus † maiori excommunicatione, [a] vel interdictus, [b] aut suspensus [c] ab homine, diuina officia celebrans, in ordine suo degradandus est. Hãc conclusionem ponit Host. in sua Sum. in tit. de cleri. excom. minist. in col. 1. alleg. tex. in c. Latores. eod. titu. ex quo tex. ibi Abb. in 2. not. colligit argumentum, ꝙ † omne crimen inducens irregularitatem, est depositione dignum, de quo se remittit ad not. in c. Dum non ab homine. & in c. At si clerici. de iudi Suspensi † uero a Canone, puta minori excommunicatione nodati, vel suspensi a beneficiis, & nõ ab officiis celebrantes, non incurrunt irregularitatem, [d] etsi grauiter delinquant. [e] Idem Host. ubi sup. col. 2. Et quia suspensio se habet multipliciter, uide bonam distinctionem Abb. in c. fi. de cler. excommun. minist. Ex qua colliges, quando suspẽsus celebrans sit irregularis, vel non. Et vide etiam Arch. Florẽ. in 3. p. tit. 28. c. 1. §. 1 ubi hoc bene examinat. Et nota, † ꝙ licet irregularitas contrahatur in casib ipso iure, tamẽ pœna depositionis, qua punitur irregularis, infligitur per sententiã, vt not. Io. And. in c. 3 de cler. excom. minist. quem sequitur Turrecrema. in c. Si quis Episcopus. 11. q. 3.

1
a
b
c
2
3
d
e
4

ANNOTATIO.

A *Maiori excommunicatione.* Adde ueram huius rei rationem esse, quia excommunicatus maiori excommunicatione ligatus, ordine Sacro præditus, quo ad se, & quo ad alios ipso iure suspensus est. Et ideo si de facto celebrauerit, ex vulgatissima iuris regula, irregularitatis uitio notex. in c. 1. de sen. & re iud. li. 6 c. 1. c. is cui, de sen excom eo. lib. c. illud, c. fraternitati, c. vlt. de cler. excom. minist.

Et

Et non ſolum, quando excommunicatus maiori excommunicatione affectus celebrat, irregularis eſt: verum etiam ſi celebrationi authoritatem præſtat, quia Epiſcopus eſt, & audit miſſarum ſolennia. tex. optimus in c. illud. de cler excom. miniſt. glo in clem. 2. in verbo, celebrari. de priuileg. quam commendat Abb. in d. c. illud. Fran. in d. c. 1. de re iud lib. 6. Card. Imo. & Doct in d. clem. 2. Gonſa. a Villad de irregu. c. 2. col. 3. D. Couar in c. alma mater. 1. par. rel. §. 6. n. 9. Quam opinionem communē eſſe fatetur egregius vir Mar. Nauar. in Manua. confeſ. c. 27. nu. 244. Dicitur equidem hoc caſu authoritas præſtari, quando Epiſcopus excommunicatus facit, & iubet coram ſe ipſo Miſſam celebrari. idem notauit Hoſt. & Doct. in c tanta. de exceſſib. Prælato. Socin. in cap. ad audientiam, nu. 25. de homic.

Quibus illud addendum eſt excommunicatum celebrantem irregularem eſſe, etiamſi nondum fuerit denunciatus, ea potiſſima ratione, quia conſtitutio Pontificia inducta ad euitanda ſcandala, nullam utilitatem uel commodum affert ipſis excommunicatis, & ideo ipſius ſanctione iuuari non poſſunt, vt ſcribit egregie D. Couar. in d. c. Alma mater, d. §. 6. nu. 9. & §. 2. num. 11.

Clericus uero, qui nulla affectus excommunicatione, coram excómunicatis ſciens celebrauerit, irregularis non eſt, quamuis grauiter delinquat tex. in d. c. is cui. de ſent excó. in 6. quod longa manu pertractauit D. Couar. d. §. 6.

Vno tamen caſu ſingulari, clericus efficeretur irregularis, quando coram Epiſcopo nominatim excommunicato celebraret, & in benedictionibus illi annuat, ut de more heri ſolet, ex gl. in c. ecce. 95. diſt. Vnde talis Epiſcopus & Sacerdos irregularitatis nota afficiuntur, cū eiuſdem criminis participes ſint. vide gl. not. in cle. in Archiepiſcopatu, in verbo, celebrari de priuil. Abb. in c fin de exceſ. præl. Maiolum de irregul. lib. 3. cap. 21. num. 20.

Procedit etiam præcedens ſententia in tātum, quod etſi excommunicatio inſtituta ſit, ſi is in quem prolata fuerit, celebrauerit, irregularitatis labem contrahit. glo. not in capit. poſtulaſtis. in verbo, ſpoliandi. vbi Abb. & Doctor. de cleri. excommu. Abb in cap. 1. not. 1. de ſimo. S. Thom. & alij Theolog. in 4. ſenten diſtinc. 18. q. 2. artic. 1. ad quar quæſt. Sylu. in Sum. in uerb correctio §. 9. ſi tamen iniuſte excommuni-

catus

catus absque scandalo celebrauit, in animæ iudicio pœnam nullam incurrit. Ita tenet Caiet. in 2.2 q.70.art.4. Adria. in Quodlibet 6.art.1.col.1. & in 4. sent.4. q. de confess. Ioan. Drod. de lib. Christi.p.235. D. Couar.d.§.7. Dom. Soto in 4.d.22.q.1. art.1.

Est tamen circa hoc mirum in modum aduertendum, qđ tunc is innodatus est excommunicatione, & celebrat, vel alium actum exercet, irregularitatem contrahit: quando talis actus alicui ordini Eccles. competit, quem qui exercet, habet, a cuius vsus exercitio, suspensus est. Sic tradiderunt Innoc. & Doctores in c. vlt. de excess prælat. glos. in verbo, præsumpserit in c.2. de cler. excom. minis. vbi Ioan. Andræ. Card. Anch. & Abb in c. illud, vbi glo. in verbo, officia. co. ti. Henr. in c. vlt. eodem etiam tit Nicol Plou. in tract. de interdict. regu. 29. & in tract. de irregu. 45. & seq. Sylu. in verbo, interdictum 5.q.4. Ioan. in summa confess. 3 lib tit. 33. Calderi. de Eccles. interdict. memb. 6. Gonsa a Villadiego de ir reg. c.2. idem etiam scripsit Innoc. in c. 1. de sent. excom. lib. 6. quam opinionem communem esse fatetur D. Couar. in d. c. Alma mater 2. par. relect §.2. nu.5. suffragatur tex. in cap. is cui, ibi, in suo officio. & in ca. is qui, §. vlt. ibi, celebrat. de sent. excom. li. 6. ex qua quidem verissima, & communi regula, aliqua pro eius ornatu animaduerti possunt.

Corã ex cõmunicato cele brans nõ efficitur irregulæ ris, nisi ẽ casu notabili.

Primò non esse irregulares eos, qui maiori excommunicatione innodati, recitant aliquas horas etiam canonicas, & responsoria ad mortuorum sepulchra, aut Psalmos in choro cantant, eo modo quo laici facere consueuerunt. Ita post S. Tho. & Ant. tenet insignis Mart. Nauar. in manua. confes. c.27. num.244.

Secundo non sufficere ad irregularitatis labem incurrendam, quod actus Ecclesiastico ordini competens, ab excommunicato, qui eo ordine præditus est celebretur, sed necessarium esse, talem actũ solenniter fieri, & ea ratione qui ep. aut Euangelium dicit, sine apparatu solito, non est iudicandus irregularis. Ita bene asseuerat Martin. Nauarr. in loco nouissimè allegato.

Tertio, non esse laicum vel fœminam irregularem, si post excommunicationis sententiam, alicuius Ecclesiastici officij munus exercuerint, laicus equidẽ Ecclesiastici ordinis incapax est, & ideo verè irregula. hoc casui cõstitui nullo mo-

do poteſt. Ita not. inſignis Cou. in clem. ſi furioſus. 1. par. relect. §. 1. nu. 1. licet ipſe in ſuſpenſione loquatur, eadem tamen ratione in excommunicatione hoc aſſeuerandum.

Quarto, clericum excommunicatum, & ob eam cauſam a Sacramentorum collatione ſuſpenſum, irregularem non eſſe, ſi eā contulerit, ea ſolennitate, & forma qua laici conferre potuiſſent, nempe ſi aliquem baptizent, ſecundum ritum quo laici quandoque ſolent, Baptiſmi Sacramentū conferre, ſecundum Innoc. in d. c. 1. de ſent. excommu. lib. 6. ſecus tamen erit, ſi ſolenniter eo modo, quo clerici ſolent, baptizent. Ita Henri. in cap. vlt Nicola. Ploui. de irreg. reg. 48.

Quinto, non eſſe irregularem eum qui maiori excommunicatione affectus, indicat, viſitat, caſtigat, præſentat, eligit, & confirmat: quemadmodum ex prænotata concluſione deducitur, hæc equidem ad diuina munera non ſpectant, & nullibi cauetur, quod ex his actionib. irregularitatis labes incurratur, & non eſt ideo dicendum, c. legatur. 24. q 2. cap. is cui, de ſent. excom. lib. 6. Nauar. d. c. 27. nu 271.

Sexto, ex præſcripta regula, & ex eius ratione deducitur clericum excommunicatum, ſuſpenſum, aut interdictum, irregularem non eſſe, etiam ſi Sacramenta percipiat. Nam ipſa Sacramentorum perceptio, non pertinet ſpeciali iure, ad aliquem ordinis Eccleſiaſtici actum, quandoquidem laicis competit. Hæc eſt omnium communis ſententia, ut teſtatur Couar. d. §. 1. num. 1. Fateor tamen clericum iſtum. grauiſſime arbitraria pœna ab Eccleſiaſtico iudice puniendum eſſe.

Excuſabitur tamen clericus excommunicatus celebrans, ab irregularitatis pœna, quando legitima ignorantia excōmunicationis id fecerit. tex. no. in c. Apoſtolicæ, de cler. excom. miniſt. Regia l. 21. tit. 9. par. 1. Collatio tamen Eccleſiaſtici beneficij excommunicato facta, etiam ignaro excōmunicationis, nulla eſt. gl. no. & ibi Abb. & Card in cap. pen. de cler. excom. miniſt. Doctores, in c. paſtoralis. §. uerum. de appel. quam opinionem communem eſſe fatētur Mar. Nauar. in Manua. confeſ. c. 27. nu. 271. D. Couar. in d. c. alma mater, 2. par. relec. § 7. nu. 3. Nam licet ignorantia excuſet a pœnis a iure ſtatutis, aduerſus excommunicatos aliquid prohibitū facientes, non tamen efficit, eos acquiſitionis capaces, contra iuris prohibitionem, de qua in c. poſtulaſtis, de cler. excō. miniſt.

miniſt.cum alijs. Nec ſufficeret probari, ad beneficium obtinendū, teſtimonio confeſſoris abſolutionem ab excommunicatione fuiſſe impartitam. Ita ſingu. tenet Cald.conſ 2. in c.an ſi opponantur.titu.de teſt.Sequitur Pet.Rebuff.in concor.in for.mand.Apoſt.uerbo,abſoluentes f. 551.Quod nota, quia vidi hoc controuerſum in cauſa maximi ponderis. Ad fugiendas tamen cōtrouerſias quæ circa hoc ſolent contingere in Romana curia, moribus receptum eſt, vt quoties fit alicuius beneficij collatio, aut dātur literæ ad beneficia, detur etiam abſolutio impetrāti, ab excommunicatione, ad illum tantum effectum, ut teſtantur Io.Staph.de literis gratiæ, & iuſti.f. 82.Fel.in c Apoſtolicæ.col.1. de excep Hiero. Gig.de penſio q.14.Pet Rebuff.in concord.titu. de excom. non euitandis. Nauar.d.c.27.nu.27i.

Abſolutio ab excommunicatione, ſolo teſtimonio cōfeſſoris, minimè probatur

Eſt etiam ab irregularitate immunis, qui poſt excommunicationem, quæ nulla eſt celebrat, text.not.in c.non debet 11.q.3. *Non debet* (inquit) *is pœnam ſuſtinere Canonicam, in cuius damnationem, non eſt Canonica prolata ſententia.* Excōmunicatio ſane quæ nulla eſt, non debet timeri, ca.cui.11. q.3.Nec debet ea ſentētia appellari, quæ nulla eſt, quia ſententiæ effectus non parit.l.4.§. condemnatum, ff.de re iudi. & ſicut caret iuris effectu, ſic authoritate & nomine rei iudicatæ carere debet.clem. paſtoralis. § ut igitur, de re iud.ea ratione, iudex qui ſententiam nullam protulit, item ſuā nō facit.gl.ſing.in l.fi in gl.1.ff de var.& extraord.cogni.& hāc ſententiam tenuerunt in ſpecie propoſita.gl.Hugo.Dom.& vterque Card.in c.1.11.q.3.Hoſt.in Sum.tit. de ſent.excō. § quis ſit effectus verſ.hæc uera.& in titu. de cler excom §. qualiter excuſetur.Abb.in c.per tuas, de ſent.excom.S.Tho. & Theolog.in 4 ſen diſt.18.q 2.art.4.q.4 D.Anto 3.pār.ti. 24. c.73.ad fin.Et hanc opinionem communem eſſe aſſeuerat Mart. Nauar.in d.c.cum contingat, remed.3. D.Couarr. in d.c.alma mater, 1.par.§.7.nu.7. Et plures caſus in quib. ſententia excommunicationis nulla eſt ipſo iure, congeſſit glo.in c.præſenti, de ſent.excom.lib.6.& in c.reprehenſibilis, de app Nauar.in Manu.confeſ.c.27.nu 4

Celebrās poſt excōmunicat.onē, quæ nulla eſt, nō cōtrahit irregularitatem.

Illud uero certiſſimum eſſe cenſeo, clericum contra quē lata fuit excommunicatio, quæ nulla eſt, cum maximo populi ſcandalo celebrantem, mortalem culpam ob ſcandalum contrahere, & ab ordinario arbitraria pœna puniendū eſſe.

Ita tenet Palu. in d. dist. 18. q. 1. col. 3. vbi Gabi. q. 2. col. 1. quod sępenumero in controuersijs forensibus receptũ vidi.

Celebrãs post appellationem, irregularis iudicandus non est.

Nec etiam clericus irregularis est cẽsendus, qui post appellationem etiam illegitimam, ab excommunicationis sententia, contra se lata, existimẽs validam esse eius appellationem ante absolutionem celebrauerit, etiamsi postea pronuntiatum fuerit, eam appellationem firmitatem non habuisse, gl. fin. in cap. solet, in verbo, in officijs. de sent. excõ. lib. 6. vbi Perusi. & Probus, & communiter omnes sequũtur eam, & valde commendat insig. Nauar. in d. cap. cum contingat, dicto remed. 3. colum. 2. Couar. dicto § 7. & merito ab omnibus Doctoribus approbata, & recepta est Quamuis in animæ iudicio si quis noscet, vel noscere deberet, eius appellationem minus iustam esse coram Deo, non esset immunis, teste Nauar ibi.

Nota casum singularem ad liberandum pensionarium, ab excõmunicatione quando statuta die nõ soluit.

Erit similiter ab irregularitatis labe liber pensionarius, contra quem excõmunicatio lata est ipso iure, in casu, quo certo tempore, pensionem constitutam non solueret. Nam si lapso termino, ante solutionem celebret, irregularis non est, antequam ille cui debetur declaret, se velle illam esse incursam: illo uero lapso mense vel anno, declarante, incursa censetur excommunicatio a termino elapso, quamuis si antequam declaret, pensionem recipiat, vel moriatur, uel concordia fiat, vel pensionarius extremum diem clauserit, non censetur incursa. Ita tenet Cassiado decis. 2. num. 3. titu. de locato. vbi fatetur seruari in Romanæ Curiæ summo Prætorio Idem tenet ipse decis. 3. eo. tit. nu. 4. & decis. 4. nu 1. & 9. ibi sequitur Mart. Nauar. in Manu. c. 23 nu. 103.

Clericus maiori excõicatione innodatus, in mortis articulo potest absolutionẽ indulgere.

Excusabitur etiam ab irregularitate clericus, qui excommunicatione maiori innodatus, constitutum in mortis articulo absoluerit, maxime hodie authoritate Concilij Trid. sess. 14. cap. 7. in hæc verba: *In articulo mortis, omnis sacerdos quoslibet pœnitentes à quibuslibet peccatis, & censuris, absoluere potest.* Probabiliter equidem credi potest, piam matrem Ecclesiam, non auferre illi, nec suspendere iurisdictionem a peccatis absoluendi, quo ad talis articuli tempus. Fateor tamen, quod ante concilium contraria opinio recepta erat: quam tenuerat glo. not. in c. præterea, § per manus, 32. dist. & ibi communiter Doctores sequuntur Abb. & Præpo. in c. non est, de sponsal. & communem esse testatur Nauarr. in Manu.

Manu.cõfeſſ.c.26.nu.27.& in c.1.nu.87.de pœn.diſt.6.ipſe vero in d.Manua c 27.nu 271.noſtram amplectitur opinionem,dicens contrariam tenuiſſe d.c.26.immemor deciſionis dicti Sacroſancti Concilij,quæ ſingularis eſt interpretatio,& ſumme notanda

Sed vtrum Parochus excommunicatus, occulte tamen, poſſit parœcis ſuis Sacramenta conferre. Vide Domin. Sot. in 4.ſent.diſt.22.art.4.col.4.tenentem ei licere,ea ratione innixus, quod creditor poteſt ab excommunicato debitum ſuum petere:& hic illi ſine peccato ſoluere. c.intelligimus. de iud.c.ſi vero de ſent. excom. *Caſus notandus.*

Interdictus. Interdictum equidem Eccleſiaſticum, non tantum in locum,ſed in perſonam, quo ad certum actum, aut quo ad certam,& particularem actionem ordinis impoſi poſſe, manifeſti iuris eſt, vt ſi quis a celebratione miſſarum, Eccleſiæ ingreſſu, aut a Sacramenti pœnitentiæ collatione interdicatur tex.& ibi traditur in cap ſignificauit, de corp. vici. not. late Cald.in tract.de eccleſiaſt.interd.fol.5. col.2.Dec.in c.ſanè.nu 4 de oſſ deleg Mart. Nauar.in Manua.confeſ.c.27.nu.164.Dom.Soto in 4.ſent diſtin.32.q.3. art.1. Vnde dubium nõ eſt,quod is qui a Miſſarum celebratione interdicit,ſi de facto celebrauerit, irregularitatis nota afficitur: vt cum alijs hoc loco tenet author, idem eſt ſi Eccleſiæ ingreſſus alicui fuerit interdictus:nam ſi intra illam diuina ſolennia celebrauerit,irregularis eſt Nec poteſt in Eccleſia ſepeliri, niſi pœnituerit,& cum ſignis contritionis,& pœnitentiæ deceſſerit,tex no.in c.is cui, de ſent. excom.lib.6.vbi Io.And.Franc.& Doct not. Poterit tamen is abſque irregularitatis metu extra Eccleſiam diuina officia celebrare,glo not in d.cap. is cui, & in cap.vlt de offic.ord. lib 6.Inno.Henri.Abb Felin nume.g.in cap.ſacro.de ſentẽ. excommu.eamque ſequitur(vir ætate inferior,literis tamẽ, & eruditione,antiquis adæquandus)Martin.Nauar.in Manua confeſ cap.27.nume.170. D Couar.in cap alma mater, 2.p.relec.§.1.nu.3.de ſen.excom li.6.quæ communis & veriſſima,opinio probatur in c.præſenti.5 q 2. Eſt etiã ei permiſſum Eccleſiaſticam iuriſdictionem exercere, ſiquidẽ ab ea ſuſpenſus non eſt gl in ver.interdictum.in d.c ſacro,quã Doctores ibi communi cõſenſu ſequuntur. Abb.in c.ab excõicato, col.4.de reſcr.Io. Miles in reper.in uer Suſpenſus B

etiam ei licitum Ecclesiam introire, & orare, quando diuina munera non celebrantur. glo. sing. quæ loquitur in excõmunicato, in c. qui studet, 1 q 1 Inno. in c. nuper, de sent. excom. non tamen potest sacra audire, ita Dom. in d. c. is cui, quam opinionem communem esse testatur, eam sequutus Nauar. vbi supra allegaui.

Notabis etiam circa hoc, quod generaliter per quodcunque interdictum prohibita sunt diuina solennia, Sacramenta, necnon Ecclesiastica sepultura (his exceptis) quæ iure pmittuntur. Ita colligitur ex c. fi. de excess. præla. c. non est, de sponsa. c. quod in te, de pœnit. & remiss. c. responso. de sentẽ. excom. c. quoniam, cap. fin. de sent excom lib. 6.

Ex quo manifeste sequitur, uiolantem Ecclesiasticum interdictum irregularem esse, tex not. in c. 1. de re iudi. lib. 6. c. 1. c. is cui, § vlt. de sen. excomm. eo. lib. Regia lex. 8. tit. 9. par. 1. & ibi noster Greg. in glo. *Irregular.* Non tamen irregularitas contrahitur, per quemcumque actum, nisi per actum alicui ordini competentem, quem is qui exercet habet. Ita sing. tenet Inno. in c. vlt. de excess. præla. quam supra multis comprobauimus.

Celebrãs tempore cessationis à diuinis, an sit irregularis.

Sed quæstionis est, vtrùm qui tempore cessationis a diuinis celebrauerit, irregularis iudicari debeat. in qua gl. not. & communiter a Doctorib. recepta in ca. si Canonici. de offic. ord. in 6 in ea est opinione, ut existimet, eum irregularem non esse. Idem in cessatione generali respõdendum est, etiã si ab eo decreta sit, qui interdicti sententiam iure poterat pronunciare. Inno. nu. 3. ubi Abb. Ant. Præpo Fran. & communiter omnes, in c. dilectis, de appel. Idem Inno. nu. 4. in c. irrefragabili, de off. ord. Sylues. in Sum. in uerbo, interdictũ. 1, §. 1. Card. & Imo in clem 1. § cessationis, de sent. excom. ubi Bon nu. 9. Mar. Nauar. in manu confess. c. 27. num. 188. Contrariam tamen opinionem in cessatione generali ab eo imposita, qui potest interdicere: tenet Io. And. in c. si canonici, de off. ord. in 6. Idem ibi Inno in cap. non est uobis, de sponsa. ubi Præpo. col. 4 Fel. in c. irrefragabilis, § cæterum. de offic. ord Ang in Summa, in uerbo, cessatio. Floren. in 3. parte, tit. 26 cap 3. colum. 2. Primam tamen sententiam magis communem, & benigniorem esse profitetur D. Couar in d. c. Alma mater, 2. par. relect. §. 2. nu. 2. Licet asseueret fortasse posteriorem esse veriorem, considerata, & perpensa men-

te

re Sacrorum Canonum, prohibentium Ecclesiasticæ censu
ræ uiolationem. Ipse vero non auderem a prima opinione recedere, quæ ut communior, ita & uerior est, cui suffragatur tex. in d. ca. is cui de sent. excommu. lib. 6. quo sancitum est, non esse quendam irregularem censendum, nisi in casibus iure Pontificio diffinitis: nullus tamen locus Sacrorum Canonum expressus reperitur, quo irregularitas in hoc casu infligatur, igitur statuenda non erit. Nam licet in Clem. 1. de sent. excommu. cessatio generalis Ecclesiastico interdicto, quo ad eius obseruationem & uiolationem comparetur, illud in uniuersum non est, sed quo ad illam excommunicationem tantum.

Suspensus. Vide authorem nostrum infra. cap. 122. nu. 4. C
& quæ post eum scripsi.

Irregularitatem. Vide tex. in c. si celebrat. de cleri. excom. D
minist. l. 5. tit. 9. par. 1. & l. pen eo. tit. Et ratio huius decisionis est, quia excommunicatus minori excommunicatione, non est ab aliquo actu ordinis Ecclesiastici suspensus, quia Sacramentorum perceptio, non pertinet ad aliquem actum ordinis: & hac ratione prohibitus Sacramenta percipere, minime ab aliquo actu ordinis suspensus est. Et ea potissima ratione irregularis non est iudicandus: tametsi Sacramenta percipiat: est equidem necessarium, vt quis efficiatur irregularis, quod sit suspensus ab aliquo actu ordinis, quem is qui illum exercet, habet. Quæ opinio communis est, ut supra ostendimus.

Delinquant. Vide tex in d. ca. si celebrat ex quo cũ utatur E
dictione, *Grauiter*, manifeste colligitur, clericum minori ex communicationis uinculo innodatum, ante obtentam absolutionem, diuina celebrantem solennia, mortalem culpam contrahere, quod ibi Doct communi consensu notant, & probat Regia lex 6. tit. 9. par tit. F. Caiet. in Sum in uer. excommunicatio minor. Sylu in uer. excom. 4. in prin. no. 3. Cuius ratio manifesta est, quia excommunicatus qui sic celebrat, contrauenit speciali præcepto, quo prohibetur Sacramentũ percipere: si uero talis excõmunicatus Sacramenta nõ percipiat, sed solum cõferat, veniali tantũ peccato afficit, quod insinuare vł tex. in 2. sui parte, in d. c. si celebrat, qui omissa dictione, *Grauiter* Simpliciter hunc peccare asserit, sentire videtur hoc ueniale peccatum esse, nõ mortale, & ita illum

Tex. cele bris in c. si celebr. de cleri. excõmu. vel dep. minist. in terpreta tur.

tex.ad hoc perpendunt Anchar.ibi. & Caiet.in d.verſ.excō municatio minor.Sylu d.not.3. D.Couar.in d.c. Alma mater,1.p.§.8.nu.2. Do.Soto in 4.Sent.diſt.22.q.1.ar.1. Quā uis Sylu. in dicta Summa,in verbo, Excommunicatio 4. in princ.aſſeueret mortale crimen hoc caſu committi.& d.Regia lex 6.& opinionem iſtam ſequi videtur Doctiſ. Couar.in dicto num.2.tamen egregius Mart.Nauar.in manua confeſ. c.27.nu.24 cęteris melius hanc controuerſiam reſoluit,exiſtimans,nullū peccatū committi, quod ea neruoſa ratione probat:nam cum Sacris Canonibus excommunicatus,minori excommunicationis vinculo ligatus,tantum ſeparatus ſit a ſacramentorum participatione paſſiua, manifeſtè ſequitur,poſſe abſq; alicuius criminis reatu ſacramenta miniſtrare,ſi dando non ſuſcipiat. Et ea ratione a peccatis poteſt abſoluere,quia id dare eſt, non verò accipere,& poterit infirmis ſacramentum conferre, abſq; Miſſæ celebratione,necnon ab excommunicatione abſoluere. Nec his refragatur tex.in dicta ſecunda parte,quia quatenus dicit,excommunicatum minori excommunicatione conferētem ſacramenta peccare, intelligi debet de illa collatione quæ fit vna cum participatione, nam alias tex.ille eſſet ſibi contrarius,cum expreſsè ibi diffinitum ſit, talem excommunicatum a ſolæ ſacramentorum participatione eſſe ſeparatum. Et iſte eſt germanus intellectus illius tex.qui ex mente Hoſt.& Anch. colligitur.Qua ratione clericum minoris excommunicationis vinculo ligatum, qui ſacramenta contulerit, ſi ea minimè ſuſceperit,nullum crimen commiſiſſe iudicādum eſt. Et ideo in publicis Eccleſiaſticis tribunalibus accuſari non poteſt, & ita non ſemel me obtinuiſſe in publicis cauſarum actionibus ſum memor.

NON IEIVNI. *Cap. XXXIIII.*

1 *Sacramenta altaris non debent, niſi a ieiunis hominibus celebrari.*

2 *Clericus non ieiunus celebrans,cui pœna ſit obnoxius.*

3 *Somnus non eſt de ſubſtantia digeſtionis.*

1 SAcramenta † altaris non niſi a ieiunis hominibus cele
a brari [a] a Carthaginenſi Concilio prohibitū eſt, quod fuit tranſcriptum a Gratiano in c. Sacramenta, de cō ſecrat. diſt. 1. Contrafacienti autem nulla ibi pœna ſtatuta
2 fuit. Qui † autem poſt cibum,& potum etiam minimum,dū

uina

uina celebrauerit, excommunicationi ſubiacebit: vt in Concilio Toletano 7. in Canone 2. quem retulit Gratia. in c. nihil 7. q. 1. in § nullus poſt cibum Concilium tamen Brachanenſe ſecundum, in Cano. 10. ſeuerius animaduertit, diſponens q̃ presbyter in hoc delinquens, cõtinuo ab officio ſuo priuatus a proprio deponatur Epiſcopo. Item talis celebrãs niſi præmiſſa dormitione, priuandus eſt beneficio ſuo, vt in c. Si conſtiterit, de accuſat, ſecundum Hoſti. in Summa, in tit. de conſe. Eccleſ. vel alta. in §. Et qualiter ieiuno. Vide tamen Card. in cap. ex parte, de celebrat. Miſ. in 4. q. vbi dicit quod celebrans poſt cibum, vel potum, poteſt deponi. allegat. d. c. ſi conſtiterit. Et quia in illo tex nulla fit mentio de depoſitione, intelligenda ſunt verba Card. iuxta id, quod notat Arch. in dicto c. ſi conſtiterit, in 3. nota. dum dicit: Tertio tene menti hunc tex. q̃ ſi presbyter celebrat poſt cibum ſumptum ante dormitionem, iſtud dicitur crimen graue, & dignum depoſitione a beneficio. Sed aduerte quod ego credo q̃ per illum tex. non poſſet dari pœna priuationis beneficij clerico non ieiuno celebranti, quia ſecundum Abb. ibi, poſt Hoſt. vera cauſa priuationis fuit, quia ebrioſus celebrauit, quod præſumitur, quia per totam noctem ſtetit in potatione, & mane incontinenti celebrauit. Iudex ergo attenta perſonæ, & exceſſus qualitate, ac facti publicitate, pœna carceris, aut ſuſpenſionis in delinquentẽ circa hoc poterit animaduertere: [b] Quia hodie ſeruari Concilium illud Bracha- b
renſe, eſſet niminis rigidum. Vnũ tñ nota in iſto propoſito, † quod ſomnus non eſt de ſubſtantia digeſtionis, vt quis dicatur ieiunus, ſed ſatis eſt quod ſit perfecta digeſtio, vt notat Abbas in d. c. ſi conſtiterit, circa finem. Vide Cardinalẽ in d. ca. Ex parte, qui dicit ſufficere digeſtionem ſecundum qualitatem cibi & quod dicunt Phyſici, quod digeſtio perficitur in ſeptem horis: Credo tñ, quod iſtæ ſeptem horæ cõputandæ ſunt ab hora duodecim mediæ noctis, alias autem qui cenaſſet hora prima, vel ſecunda poſt duodecimam, nõ poſſet celebrare, etiam in vndecima ante meridiem, quia licet cibus ſit digeſtus, ille tamẽ non dicitur illo die ieiunus. Et vide gloſſam in d. c. Nihil, in gl. finali, volentem, quod licet aliquis comederet ante mediam noctem, & ſentiret adhuc eructationes, quia nondum eſt cibus digeſtus, & quandiu ſentit cibum, abſtinebit.

ANNOTATIO.

A *Celebrari.* Vide tex. in c. ex parte. de celebrat. Miſſ. ubi Doctor. Bertach. in tract. de epiſco. 2 parte, li. 4. q. 42. & latiſſime Card. à Turrecrem. in c. Sacramenta, de conſec. diſt. 1. Nicola Boer. deciſ. 4. per totum. Sed quid teneatur facere Sacerdos, qui poſt rem diuinam inceptam memoriæ illius ſubuenit, non eſſe ieiunum. Lege Do. Soto in 4. diſt. 13. q 2. art. 6. qui poſt S. Tho. cenſet, quod ſi id poſt conſecrationem contigerit, debet Sacramentum ſumere, ſi uero ante inceptam Miſſam relinquere tenetur, niſi grande ſcandalum timeretur. Idem ſequitur Ang. in Summa, in uerbo, Euchariſtia. 2. §. 6. Sylueſ. in verbo, Euchariſtia. 2. §. 7.

Notabis tamen utiliter circa c. hoc, quod ſi poſt conſecrationem Sacerdos morte, uel alia graui infirmitate præoccupetur, cum hoc caſu Miſſæ celebritas per alium ſuppleri debeat, ſi non reperiatur clericus, niſi qui nõ ſit ieiunus, is iure poterit diuinam rem perficere, & Sacramentum ſumere, abſq; alicuius pœnæ metu: nam cum duo præcepta hoc conſtituto caſu contraria ſint, in eam partem eſt declinandum quæ magis referat, at præſtantius præceptum eſt, quod Sacramentum perficiatur (quod diuinum eſt) aut diuino proximum c comperimus, c. relatum, de conſec. diſt. 2. quã prohibitio ne ſumatur niſi a ieiuno, quæ humana eſt, c liquido, ea. diſt. Ita tenet D. Soto in 4. Sent. diſt. 12. q. 2. art. 8.

B *Animaduertere.* Adde quod licet author non meminerit, opinionem iſtam amplectitur Io. de Ana. in c. ſi conſtiterit, de accuſati. Sequitur Petrus Foller. in pract. crim. Canoni. in ult. uerbis.

C *Ieiunus.* Vide Dom. Soto dicto art. 8. ubi authoris noſtri opinionem amplectitur.

AC IN DIE SAEPIVS. *Cap. XXXV.*

1 *Clericus in die non debet niſi vnam celebrare miſſam.*
2 *Quod ſi plures in die Miſſas celebrauerit, cum pœna iure expreſſa non ſit, iudicis arbitrio eſt puniendus.*

CLericis in die ſæpius celebrantibus nulla pœna in ſacris ſanctionibus conſtituta eſt, ſed nec illis hoc expreſſe prohibetur: imò potius in concilio celebrato

per

per Archiepm Magunt. & aliquos Epos, anno Dñi, 1023. in loco Salegunstat. in Canone 5. decretum fuit, ut unusq; que presbyter in die non amplius quam tres Missas celebra re præsumat: unde usq; ad illum numerum licitum erat illo tempore in partib. illis. Quod concilium habes in fine li bri Decretorum D Burchardi Episcopi Vuormacien sis, qui illi interfuit Iura † nãq; Canonica sufficere Sacerdoti unã 1
Missam celebrare [a] solum affirmant, ut in c. Sufficit, de con a
secr. dist. 1. & in c consuluisti & in c. te referente, de celebr. Missar non tamen plures dicentibus, pœnam aliquam comminantur, licet tex. in d. c. sufficit, in fi. uer. dicat, quod pro pecunijs, aut sæcularium adulationibus pluries celebrans una die, non existimat euadere damnationem, quod magis æternam, quam temporalẽ pœnam uñ respicere. Sed † quia 2
tale facinus in conspectu populi graue solet iudicari, idque aliquando anaritiæ causa a pauperculis, & parum doctis Sacerdotibus perpetratur, non debent. Ecclesiastici iudices illud leue reputare, sed attenta facti notorietate, populique scandalo, personæq; perpetrantis moribus & qualitatib cõsideratis, sic in hoc errantes corrigere, ut cæteri pœnæ metu, a similibus cohibeantur. Adeo n. amor uiuendi in ocio, clericorum bonam partem inuasit, ut hac tempestate, ut laborem fugere possint, Sacros ordines suscipiant euenit insuper, ut iam pauperculi Sacerdotes, e solo tempore, quo sacrificio Missæ uacant, totius diei sumptus necessarios promereri, ac deberi sibi contendunt, atq; ob id una sola celebratione, pluribus, qui plures eleemosynas præstiterunt, satisfeciſſe arbitrantur: quod mihi semper iniquũ uisum est. [b] b
Nullo. n. iure, nullaq; ratione astrictus est, qui sacerdoté occupat per spatium unius Missæ, ad eum in ocio alendũ per totam illam diem, quin potius hoc aduersari uñ antiquis illis sanctorum patrum decretis, quib. statuerunt clericos q̃tumuis uerbo Dei eruditos, artificio sibi uictum & uestitũ quærere, artificioloq; præter offensam suæ professionis debere sibi parare uestimentum. Vt notanter inuenies in Cõcilio Carthaginensi 4. in capitulis, 51. 52. 53. & in c. Clericus uictum, cum c. seq 91. dist.

ANNOTATIO.

Celebrare. Vide undecim casus, quib. eodem die clerico A
iterum celebrare licet, quos refert Syluest. in Summa,

in

in uerbo, Missa. 1. § 7. & septē scribit Marti. Nauar. in manu. confess. c. 25. nu. 87. & alios commemorat D. Soto, in 4. Sent. d. 13 q. 2 art. 2. & Regia l. 50. ti. 4 par. 1. Qui quidem casus antiquitus cum Ecclesia Sacerdotū inopia laborabat, erant frequentissimi: hodie vero rarissime contingunt, præter diē natiuitatis, & cum clericus ob inopiam duarum Ecclesiarū curam hēt. Id vero notandum censeo, quod in dictis casibus quib. clericis iterum celebrare permittitur procedit, si ieiuni fuerint: vnde si in prima celebratione lotionem sumpserint, amplius celebrare non licet, c. ex parte, de celebr. Miss. ar. d Regia l. 50 no. Abb. & Docto. in c consuluisti, de celebra. Mis. tradunt Doctores, in d. ca. ex parte, quo loco dicit Host. magnos viros uidisse in hoc errare.

Visum est. Adde latissime Scotum. Quodlib. 20. Palud. in 4. Sen. d 45 q. 2. Dom. Soto, lib. 9. de iustitia & iure, q. 2. art. 2. & in 4. dist. 13. q. 2 art. 2 Quibus in locis egregie pro eius singulari eruditione rem hanc explicat, & authoris nostri opinionem sequitur Nauar. in manu. conf. c. 25. num. 92. ubi dicit, quod Ecclesiæ vsu recepta est.

Et sine aqva et igne, vel in pane fermentato Et calice ligneo. Cap. XXXVI.

1 *Clericus istorum criminum reus, ab officio & beneficio est deponendus.*

1a Poena † sic celebrantis [a] est, quod deponatur ab officio & beneficio, vt in c. fi. de celebra. Missa. vbi Abb. dicit, quod Doctores non exprimunt, an debeant concurre omnia supradicta ad hoc, vt presbyter deponatur, & quod credit ipse procedendum secundum qualitatem loci, & contemptum presbyteri considerandum, an habuerit illud in consuetudine.

Annotatio.

A [a] *Celebrantis.* Vide Regiam l 52. tit. 4 parte 1. & l. 56. ibi. & circa huius capitis argumentum de forma, & debito more ministrandi Eucharistiæ Sacramentum, uide latissime Mag. Senten & Theologos, in 4. Senten dist. 9. ubi Do. Soto, artic. 1. cum multis sequentibus.

Et

ET SVPER ALTARI NON CONSECRATO. Cap. XXXVII.

1 *Clericus ſuper altari non conſecrato celebrans, arbitrio iudicis qualiter puniendus ſit.*
2 *Sacerdos erigens aliud altare niſi quod ab Epiſcopo ſanctificatum fuerit: degradandus eſt.*

PIe quidem ab Eccleſia conſtitutum eſt, quod Euchariſtiæ Sacramentum non niſi ſuper conſecrato altari celebraretur, [a] non autem contrafacienti ſacerdoti a
pœna deſcripta reperitur: vnde Card. in d. c. fi. de celebr. Miſſa. Card. in d. c fi de celebr. Miſſa. Meritò quæſtionem mouet. Si † quis celebrat ſuper altari non conſecrato, qua pœ- 1
na ſit puniendus? & dicit quod ſi malitia, vel nimia deſipiẽtia, punitur pœna illius tex. quam in c. præcedenti deſcipſimus, & hoc propter identitatem rationis, & vlterius procedendo dicit, quod idem videtur in omnib. alijs exceſſibus commiſſis circa cultum Sacramentorũ. Poſtremo tamen dicit, quod quia pœnæ ſunt reſtringendæ, locus erit pœnæ arbitrariæ, & hoc credit verius, niſi tanta eſſet identitas rationis, quod poſſet eſſe locus pœnæ illius tex. & in propoſito huius capituli vide tex. in c. Nullus presbyter. lo. 2. de cõſecrat. diſt. 1. qui dicit, quod † nullus presbyter in Eccleſia conſecrata aliud altare erigat, niſi quod ab Epiſcopo loci 2
fuerit ſanctificatum, vel permiſſum; & ſi clericus contrariũ fecerit, degradetur: quod ego intelligerem, quãdo clericus erigeret illud, tanquam conſecratum, & vt in eo celebraret A
ſine aliqua ara conſecrata.

ANNOTATIO.

C *Elebraretur.* Vide latè Dom. Soto, in quarto Sentent. diſt. 13. q. 2. art. 3.

SINE ORARIO, SEV STOLA, ET ALIIS VESTIBVS ſacris Cap. XXXVIII.

1 *Sacerdos ad Miſſarum ſolennia, non aliter accedere debet, quam orario vtroque humero circumſeptus. quod ſi aliter fecerit, excommunicandus eſt.*
2 *Sacerdos ſine caſula, & alijs veſtibus Sacris celebrans, arbitrio iudicis eſt puniendus.*

Sacer-

1 SAcerdos † cum ad ſolennia miſſarum accedit, non aliter accedere debet, quam orario vtroque humero circumſeptus,[a] ſicut tempore ordinationis ſuæ dignoſcitur conſecratus, ita vt de vno eodemque orario cernicem pariter, & vtrumque humerum premens, ſignum in ſuo appareat pectore crucis, ita deponit Concil. Brachar. enſe tertium, in Can 3. quod tranſcriptum eſt in cap. Eccleſiaſtica, 23. diſt. Si quis autem aliter egerit, excommunicationi debitæ ſubiacebit,[b] vt ibi, de quo tex. meminit Durand in rationali diuinorum officiorum, ca de ſtola, vbi dicit, quod fortè quis diceret illud decretum eſſe abrogatum per cõtrariam generalis Eccleſiæ conſuetudinem: nam non vbique partes ſtolæ reducuntur ante pectus in modum crucis In his tamẽ regnis conſuetudo ſeruat decretum illius Concilij. Et licet ille tex. ſolum de orario, ſiue de ſtola diſponat. Si † clericus 2 ſine caſula, aut alijs veſtibus ſacris celebraret, nihilominus puniendum credo ſuperioris arbitrio. Et aduerte quod dũ tex. in dicto cap. Eccleſiaſtica, dicit, quod clericus propter hoc excommunicationi ſubiaceat, exponit ibi Archidiacon. dupliciter. Primo, ſi admonitus non vult ceſſare. Secundo, excommunicationis, id eſt, ſuſpenſionis ad tempus pro arbitrio iudicis, cum ibi non determinetur tempus: & hanc ſecundam expoſitionem credo veriorem.

ANNOTATIO.

A *Circumſeptus*. Nota circa huius capitis argumentum, quod ad diuini muneris maieſtatem maximè expedit ſacris veſtibus in ſacris miniſterijs vti. Sunt equidem veſtes ſacræ ſacris miniſtris deſignatæ diuerſæ, ſiue plures aut paciores, pro diuerſitate graduum & miniſteriorum, quarum vſus antiquiſſimus eſt in Dei Eccleſia, tam in ipſorum miniſtrorum veſtibus, quam in altaris ornatu. Meminit equidem horum Clemens in ſuis epiſtolis: meminerunt etiam alij venerandæ antiquitatis patres. Quamquam non eſt dubitandum, paulatim aliqua eſſe addita aut mutata: & ita refertur Dalmaticarum vſum incæpiſſe a Syluestro, quarum frequenter Gregorius in epiſtolis meminit. Oraria verò quæ frequentiſſimè ſtolæ nuncupantur, in antiquioribus cõciliis tanquam presbyterorum, & diaconorum propria ornamenta conſtituuntur: vtcunque ſit, illud eſt aſſeuerandũ,

hanc

hanc esse Apostolorum vel vniuersalium conciliorum antiquissimorum traditionem. Et vide multa lectu nō indigna, quæ de sacerdotalibus indumentis (huic loco accommodatissimis) vltra alios diligenter scripsit Dom. Soto in 4. Sent. distinct. 13. q. 2. art 4. Et de singulorum ornamentorum significatione, ratione ac comparatione illorum ad veteris legis ornamenta, de quibus vltra alios disserit eleganter Rabanus libro primo de inst. cleric. cap. 14. & sequentibus. Et Hugo de sancto Victore, lib. 2. de mysterijs Christianæ fidei, 4. par. & li. de mysterijs Ecclesiæ ca. 6 Et vide Onufriū Panuin. virum sanè doctissimum, & variæ & indefessæ lectionis, in tract. interpreta. vocum obscur. Eccles. iast. Conc. Triden sess 22. c. 5. & Can. 7. ead. sess. *Si quis* (inquit) *dixerit ceremonias, uestes, & externa signa, quibus in Missarum celebratione Ecclesia Catholica vtitur irritabula impietatis esse magis quam officia pietatis, anathema sit.* *Onufrius Panuin.*

Ex quo merito exterminanda & releganda est impij Caroli Molinei opinio, in 2. p. extricati laberin. nu 53. ad finē, asseuerantis Pontificios ritus, nō ab Apostolis emanasse: sed postea partim ab Ethnicis, partim a Iudæis, processisse, & miror sanè locum illū non fuisse castigatū in nouissimo lib. ex purgato, edito hoc anno 1584. Conantur sanè impij homines has sanctissimas cæremonias increpare, & de medio tollere, vt ijs adiumētis destituti, peccatis nostris depressi, perpetuo somno sepulti, Dei nostri obliuiscamur, si hæc nobis adempta essent, fortè peiores essemus Sodomitis, & Gomorrhæis. *Contra impium Caroli Molineū & alios Hæreticos.*

Subiaceat. Ex qua sanè excommunicationis pœna manifeste sequitur, clericum sine sacris vestibus celebrantem, mortalem culpam contrahere, nam aliter excommunicationis pœna non imponeretur, ca. nemo, c nullus, 11. q. 3. tradiderunt Theologi, præsertim D. Thom. in 4. d. 18. qu. 2. ad 3. q. Felyn. & Doct. in rubr. de senten. excomm. quam esse communem sententiam testatur Dom. Soto, in 4 dist. 22. quæst. 1. ar. 2. D. Couar. in c. alma mater, 1. pa. relect io. §. 9. num. 1. dē sent. excomm. lib. 6. cui suffragatur Concilium Trident. sess. 25. cap. 3 & hanc sententiam tenet in specie Anton. 3. par. tit. 13. c. 6. § 6. Nec a tali crimine excusaretur clericus, sine sacris vestibus celebrans, si aliter mortem vitare nequeat: secundum Caietan. 1. secundæ, quæst. 69. art. 4. Quæ B

opinio

opinio nimis dura videtur egregio Nauarro in Manuali cõfesso. c. 25. num. 84.

Ac in privatis locis sine episcopi licentia celebrarunt. Cap. XXXIX.

1 *Missarum solennia non nisi in locis ab Episcopo consecratis, vel vbi ipse permiserit, celebranda sunt.*
2 *Clericus qui sigillum hoc commiserit, qua pœna puniatur.*
3 *Episcopis in domibus nullo modo celebrare licet.*

1 SIcut † non alij quam sacrati Deo Sacerdotes debent
2 Missas celebrare, nec sacrificia super altare offerre, [a] sic non in alijs, quam in Domino consecratis locis, id est, in tabernaculis, diuinis precibus a Pontificibus delibatis, Missas cãtare, aut sacrificia offerre licet, nisi summa coegerit necessitas Verba sunt singularia, tex in c sicut, de consecr. d 1. Et in Conc. Triburiensi, de quo in c. seq. disponitur, quod Missarum solennia non nisi in locis ab Episcopo consecratis, vel vbi ipse permiserit celebranda sunt. Idem etiã
2 disponitur in c. hic ergo, ea. dist. quæ iura † Sacerdotibus cõtrarium facientibus pœnam non statuunt, tex. autem in cap. nullus presbyter, el primo ead. dist idem prohibet illis, qui de cætero particeps voluerint esse Sacerdotij. Per quæ verba videtur comminata talibus pœna amittendi participationem Sacerdotij. Facit etiam Concilium Chartha. secundum in Can. 9. vbi ita disponit: Quisquis presbyter in consulto Episcopo, agenda in quolibet loco voluerit celebrare, ipse honori suo sibi contrarius existit. Sexta autem Synodus, de qua in cap. clericos, ea. dist. dicit: clericos, qui ministrãt in oratorijs, quæ intra domum sunt, cum consensu Episcopi loci hoc facere præcipimus: Si quis uerò hoc non obseruauerit, deponatur. Vnde fortè sumpta occasione acerrimam pœnam talibus imponendam scripsit lex nostri regni, videlicet q̃ clerici, qui taliter celebrant, deponantur, & in perpetuum carcerem damnentur. Ita disponit lex 4 tit. 10. partita 1. De qua nempe grauitate pœnæ, summè mirandũ est, cum hoc iure Canonico non sit expressum, parque per hoc fiat delictum hoc pluribus aliis grauissimis, pro quibus pœna similis imponitur. At ne quisquam sibi suadeat hoc

non

non esse tam graue iudicandum, ex eo quod pium, & Christianum videatur, vbilibet velle videre corpus Redẽptoris nostri, & quia plures propter hoc sæpius audiunt Missam, qui alias non audirent: nam contrarium apertè dicit tex. in d.c. sicut, per hæc verba: *Satis est enim Missam non cãtare, vel audire, quãm his locis vbi fieri non oportet, nisi pro summa necessitate cõtingat.* Quis non dubitat antiquos illos sanctissimos Ecclesiæ patres plus dilexisse q̃ nos Redemptorem nostrũ, eiusque aspectu delectari magis, & flagrare desiderio, & tñ non nisi in Ecclesiis illum videre, seu si sacerdotes erant, in eis tantummodo de cœlo illum ad manus proprias admirãdis illis consecrationis verbis, aduocare audebant. Nos verò ad cubicula seu cœnacula nostra illũ quotidie trahimus, nulla necessitate vrgente, sed aut desidia quadam ad Ecclesiã eundi, aut superbo quodam fastu, quasi iam parum sit sollis hoium obsequijs coram hoibus venerari, nisi ẽt inter nostram mundi põpam connumerare liceat, quod ad huc ipse filius Dei ad domus nostras nobis ministratur[a] accedit: Ad domus inquam, ludis, blasphemijs, ebrietatibus, ac luxuriæ actib. obscenis sępissimè violatas, cũ Ecclesias sãctas Dei sola vnius coniugalis actus pollutio sine peccato facta cõtamiª net,[b] vt per Sylu. in Summa, in verbo, consecratio, lo. secundo. §. Quinto quæritur, vers. tertius casus. Si honorabilior nobis aliquis ad nos accedere vult, summũ dedecus arbitramur, si non præueniamus eundem ad eius hospitium eũtes. Ad quem credimus Deum, quẽ confitemur Redemptorẽ, quẽ tremẽdum iudicẽ expectamus, angelicis cõstipatũ choris, ad sordida nostra receptacula nõ modo venire permittimus, sed si fas est dicere, cõpellimus. Aduertant quæso vniuersi Christiani, & tempestatis huius calamitatem considerent, & aliqua Germanię oppida tã cęlesti hoc munere, corpore videlicet filij Dei, orbata cognoscant, cum in oĩbus retro actis sęculis nusquã id contigisse legamus, q̃is Deus ipse summus plures hæreses in sui offensã prædicari, & recipi pmiserit, & qđ hoc miserrima nr̃a ætate successerit, ad irreuerentiã erga Dñicum corpus referamus. Constat. n. nusquã Sacerdotes maiori habitos cõtẽptui, & Eucharistiæ donum maiori ingratitudine susceptum, & irreuerentia tractatum fuisse: timeantque qui talia contemnunt, tam graue Dei subire iudicium, tantique muneris priuationem sibi, &

posteris promereri. Satis enim securi viuebant, paucis elapsis annis, qui talem nunc patiuntur animarum morborum, & salutis æternæ dispendium. Vt autem magis pudeat Christianos hanc Redemptori sui irreuerentiam facere, legant obsecro Aemilium Probum in vita Alcibiadis scribentem, aspersum fuisse infamia, q̃ in domo sua facere mysteria dicebatur, quod nefas erat more Athenienſiũ. Et si inter Ethnicos, qui lapidibus, & dæmonibus immolabãt pecudes, nefas esse hoc domi agere perpenderint, quam sit indecens intelligant omnipotenti Deo Patri, & Creatori omnium vnigeniti filij sui Saluatoris nostri corpus, & sanguinẽ virginis visceribus compactum, cum ipsa diuinitate vnitũ, in impuris domibus offerre. Ad tantæ igitur irreuerentiæ damnum minuendum, oporteret Episcopos omnes deprecari summum Pontificem, vt altaris portatilis facultates nullatenus concederet, & cõcessas reuocaret: ac interim in suis diœcesibus prohiberẽt, ne quisquam sacerdos in priuata domo celebraret, nisi prius decentia loci per eos, aut suos vicarios examinata fuerit, dum tamen hoc in iudicum seu notariorum lucrum non cedat. Prohibere insuper, ne ornamenta Ecclesiarum alicui extra illas commodentur. [c] Deceret insuper † ipsosque Præsules ad aliorum exemplum nunquã nisi in Ecclesiis celebrare, aut Missam audire: nam ipsis etiã Episcopis in domibus nullatenus licere celebrare, disponit tex. prædictus in c. sicut, quod ante disposuerat Concilium Laodicense, Can. 8. in hæc verba, videlicet: *Non oportet in domibus oblationes ab Episcopis siue presbyteris fieri.*

c
1

Annotatio.

A *Consecratis locis.* Est equidẽ animæ nostræ natura rationalis insita, a cuius lumine ea quæ facienda, quæve sequenda sunt, doceamur: & vt singulari notione discamus ea, quæ ad diuini numinis cultum, & sacrificium pertinent: nã vt Regius Vates præclarè cecinit, Psal. 4. *Signatum est super nos lumen vultus tui Domine.* Omnibus namque innatum est esse Deum, vt scribit Cicero. 2. de natura Deorum. Nec vlla gens tam immansueta, tam fera vnquam fuit, quæ Deũ esse neget, licet qualem habere deceat ignoret, teste eodem Cicerone, libro 1. de legibus: iuris naturæ quippe est erga Deum religio, vt in l. veluti, ff. de iust. & iu. Et Dei cultus a

na-

natura inductus est, quamuis colendi modus a lege institutus sit, author est Aristo. 5. Ethic. Et ea ratione primum firmissimè credendum est, Deum esse, eumque omnipotentē, bonorum largitorem, malorum auersorem, & sacrificia ab hominibus, quamuis diuerso modo, tamen aliquo omni sæculo exhibita fuisse dubitandum non erit. Vide latè Vualdē sem, to. 5. de sacramentalibus tit. 4. c. 26. & latius tit. 17. cap. 143. D. Soto in 4. senten d. 13 q. 2 ar. 3. Quibus in locis multa doctè ac piè circa locum istum aduersus Lutherum, & Vuicleff, & impiorum hæreticorum dogmata scribunt. Est etiam religio, & Catholica veritas credere destinandum esse locum, in quo Deum optimum Maximum sacrificijs, & orationibus propitium nobis faciamus. Semper quidē mortaliū animis insitum fuit, Deum in certis locis cōlēdū esse, vt falsissimæ religiones id crediderint. Quamobrē ,p diuina rū rerūveneratione operæ precium semper fuit, vt esset qui eas curarent, qui templa construerent, & sacrificia ex regula facerent, vt scribit Arist. 6. Poli. c. fi. & 3. Poli. c. 10. Sed vt Ethnicos taceamus, sacra historia tradit ante legem scriptā, in lege naturæ iustos viros, altaria quibus Deo sacrificarent dedicasse: vt Geneseos 8. legitur de Noe, & 13. de Abrahā, & 28. de Iacob: qui cum a somno, quo visionē viderat, euigilans cognouisset verè Dominum esse in eo loco, lapidem in titulum erexit. Vnde Deuter. 12. sic sancitum est. *Caue ne offeras holocausta tua in omni loco, quem videris, sed in eo quem elegerit Dominus in una tribuum tuarum offeres hostias.* Nec in peregrinatione deserti voluit Dominus populum sacrificia, nisi in tabernaculo facere: vt legitur Exodi ca. 26 & vltra innumera Iuris Pontificij decreta, quibus hæc veritas probatur, quorum aliqua author hic allegat, idem fuit difficultas in sacro Concilio Tridentino, sessio. 22. in decreto de obseruandis & euitādis in celebratione Missæ. Vnde post dictum Concilium, nec Summus Pontifex facultatem concedit celebrandi extra locum sacrum, etiam Episcopis in vrbe morantibus, sed tantum Cardinalibus: vt testatur Mar. Nauar. in manua confes c. 25. nu. 80. licet singulari beneficio sibi datam fuisse dicat. Casu verò quo detur facultas celebrandi sacrum in aliquo oratorio seu Ecclesia de nouo ædificata cōcedenda est cū clausula, saluo iure, & sine præiudicio parochialis Ecclesiæ, vt a Sacra Cardinaliū congregatio-

Decreti Card. q præsunt Concil. Trid. in terpreta tio.

ne ſtatutũ eſt: nec ſemel data ſine cauſa reuocari debet. Ita peculiari decreto dictæ ſacræ congregationis diffinitũ vidi.

B *Contaminet.* Adde glo. not dictam opinionem tenentem, in c. vni. de conſecrati. Eccleſiæ vel altar lib 6. quam ſequitur Specul. lib. Rationa. diuin. offic. tit. de dedica. Eccleſiæ Ioan. a Selua, in tract. de benefic. 1. p q 5. requiſi. 7 quam eſſe communem teſtatur D. Epiſ. Couar in 4. de cretal. 2. par. c. 7. §. 2. nu. 3. Ang. in Sum. in verbo, conſecrat. 2. q. 7. Et grauiſſimus & maturi iudicij vir Gregor. Lop qui in gloſſandis elimandiſque Partitarum legibus, ſingularis & incredibilis eruditionis ampliſſimum teſtimonium præſtitit, quem certo ſcio proximè venturo ſæculo apud nos Hiſpanos Barto. non inferiorem iudicatum iri. Is, inquam, in l. 20. tit. 10 p. 1. *Fornicio.* Quamuis glo. in c. Eccleſiis de conſecr. dif. 1. teneat Eccleſiam minimè pollui ex coniugali concubitu Quam ſequitur Henr. c. fi. de conſecr. Eccleſiæ vel alta. Mar. Nauarr. in manu. confeſſ. c. 27 nu. 252. Dom. Soto in 4. Senten. diſt. 13. q. 2. ar. 3. Alphonſus a Caſtro Zamorenſis ſubtilis, & acuti ingenij, & verbi Domini orator celeberrimus, lib. 1. de poteſta. legis. pœna c. 7. Regia l. 20. tit. 10. p. 1. Quæ opinio procedere poteſt, quando coniuges longo tempore in Eccleſia habitarent. Ita cenſet Syl. in Summa, in verbo, conſecratio, 2. q. 5. & in verbo, debitum, q. 3. D. Coua. & Greg. in locis nouiſſimè allegatis.

Non tamen coniuges a mortali crimine excuſarentur, ſi carnale commerciũ habuerint in loco ſacro: ſiue conſecrato vel benedicto, ſiue eam habuerint, vt voluptate fruãtur, ſiuevt fornicationem euitent, ſiue multo, ſiue paruo tẽpore in Eccleſia ſteterint. Ita Palud. in 4. d. 32. q 2. ar. 2. Ant. in 3. p. ti. 1. c. 20. §. 2. Turrecrem in § ſed cum naturale, arg. 4. d. 5. Mart. Nauar. in manuali confeſſ. c 16. num. 33. Caiet. in Summa, in verbo, matrimonialis vſus peccata, § 6. Licet contrarium tenuerit Ange. in Summa, in verbo, debitum, §. 32. & alij per eum relati. & Caſt. d documen. 2.

C *Commodentur.* Adde quod iam hodie in hoc ampliſſimo Toletano Archiepiſcopatu, nouiſſimo Sinodali decreto prohibitum eſt, ne ornamenta, & alia Eccleſiarum bona, ad earum decorem, & ornatum neceſſaria, alicui commodentur: niſi tantum alteri Eccleſiæ annexæ. Clericus verò Oeconomus, vel Sacriſta, illius conſtitutionis tranſgreſſores, pe-

na

na duorum aureorum sunt mulctandi: Ita sancitum fuit lib. 3 dictarum consti. sub tit. de rebus Ecclesiæ non alienan. ca. 4. Antiquius sanè seuerior pœna infligebatur. Nam in Concilio Toletano sub Flauio Egica Rege celebrato, anno eiusdem regni 7. Idib. Nouemb. Anno 732. c. 4. decretum fuit, eum qui vasa Sacra, aut ornamenta Ecclesiæ in usum proprium profanauerit, honoris proprij ordinem amittere, & Sacræ communionis perceptione perpetuo (nisi in mortis articulo) priuatum remanere: necnon dictorum bonorũ restitutioni esse obnoxium.

MISSAMQVE PRO REQVIE DEFVNCTORVM PROMVLGAtam, pro viuis celebrarunt hominibus, vt illi mortis in currerent periculum. Cap. XL.

1 *Sacerdos, qui hoc crimen commiserit a proprio ordine depositus, in perpetuum exilium mittitur.*

POena † huius criminis est, vt talia perpetrantes a pro 1
prio ordinis gradu deponantur, & exilij perpetui ergastulo relegentur, [a] vt cautum est in Concilio To- 2
letano, quod refertur in cap Quicunque Sacerdotum, 26. q. 5. de quo tex. meminit Hostien. in ca fi de sortileg. & ibi Io. de Anna. in fin. Meminit etiam Paul. Grilan. in tract. de sortilegijs, in 14. qõ. & in 17. & habetur ille tractatus & alij sui in 4 vol tractatuum huius nouæ impressionis, in qua fuerũt redacti plures tractatus ad volumina decem, & quia Gratianus refert breuiter verba illius Cõcilij Toletani: Si quis cupiat illud originaliter legere, inueniet in Synodo 17. Toletana celebrata, Anno 732. in capitulo sexto sub rubric. de his, qui missam defunctorum audẽt pro viuis maleuolè celebrare. Quæ Synodus hucusque non est impressa. [b] b

ANNOTATIO.

Relegentur. Vide doctissimum, & nostra ætate celeberri A
mum Iureconsultum Iaco. Menoch. in lib. illo variæ, & indefessæ lectionis, de arbi. iudi. quæstio. lib. inquam 2. cẽtu. 4. casu, 388. nu. 15.

Non est impressa. Adde quod decretum dicti Toiet. Cõc. B
nouissimè refert Frater Bartholomæus Carranca de Mi-

randa, Archiepiſcopus Toletanus in epitome conciliorum Concil. Toleta. 17. c. 5. cuius verba hæc ſunt. *Qui fallaci uoto miſſam pro requie defunctorum promulgatam, pro uiuis ſtudent celebrare hominibus, non ob aliud, niſi ut is qui pro quo offertur ſacrificium ipſius Sacroſancti libaminis interuentu mortis, ac perditionis incurrat periculum, tam ipſe Sacerdos qui celebrauerit modo dicto, quam ille, qui ad talia peragenda incitauerit, exilij perpetui ergaſtulo relegetur, & (niſi in mortis articulo) Sacra communionis perceptio denegetur, & Sacerdos inſuper a proprij deponatur ordinis gradu.* Hactenus Concilium.

EVCHARISTIAM OB EBRIETATEM, AC VORACITATEM euomuerunt. Cap. XL.

1 *Sacerdos, qui delictum hoc commiſerit, quadraginta diebus debet pœnitere.*

2 *Species ſacramentales quamdiu in ſuo uero eſſe remanent, ſub eis conſiſtit inſeparabiliter Corpus Chriſti.*

3 *Si Sacramenti ſpecies, quæ diſcerni poſſunt euomitæ fuerint, quid faciendum eſt.*

1 CLerici vel Monachi, † ſeu Diaconi, presbyteri, qui-
2 bus tale contigerit, 70. diebus debēt pœnitere, [a] vt in cap ſi quis per ebrietatem, de conſe. diſt. 2. vbi vide Car. de Turrecrem. qui dicit, quod conſiderata cauſa vomitus, quæ ponitur in tex. ſcilicet, ebrietate, & voracitate, & circunſtantijs, non videtur ꝙ pœna taxata excedat', & ideo ſecurè iniungenda eſt. Cum autem tex. non aperiat qualitatem pœnitentiæ, quæ debet fieri in illis diebus, videtur relicta arbitrio iudicis Ratio huius pœnæ eſt, quia ſecūdum
2 veriorem & ſecuriorem opinionē † quandiu ſpecies Sacramentales remanent in ſuo vero eſſe, ſub eis conſiſtit inſeparabiliter corpus Chriſti, & ſic ſi prædictæ ſpecies ejiciuntur per vomitum, ipſum corpus ſimiliter ejcitur: quem ſequitur Card. vbi ſupra, quem etiam vide in §. fi. dicentem quod tūc † ſi ſpecies euomitæ diſcerni poſſunt, & ſunt ſumptibiles, debēt exſiccari & ſumi per ſe: ſi poteſt fieri, vel cū vino, vel alio liquore. Si non ſunt ſumptibiles, tunc reponā tur in aliquo honeſto loco iuxta altare. Si ſpecies non pñt diſcerni, præſumuntur digeſtæ, niſi ſtatim ſint euomitæ. quo caſu reponuntur in aliquo honeſto loco. De quo etiam

videatis

videatis Sylueſt. in Summa, verbo, Euchariſtia. lo. 2. §. nono quæritur. verſi. quartum.

ANNOTATIO.

Poenitere. Nota quod Epiſcopus, cui hoc contigerit, nonaginta diebus pœnitere tenetur, ſi autem infirmitatis cauſa euenerit, ſeptem diebus tantum: vt in c. ſi quo; vide Hoſt. in Summ. in tit. de cuſtodia Euchariſ. §. quæ pœna. nu. 4. Steph. Auſ. in addi. ad Cape. Tholoſa. q. 218. A

AC OB NEGLIGENTIAM IPSORVM ALIQVID ſanguinis ſtillauit in terram, & in altare. Cap. XLI.

1 *Pœna huius criminis qua ſit.*

POena [a] huius † exceſſus ponitur in c. ſi per negligentiam, de conſ. diſt. 2. per hæc verba. a †

Si per negligentiam aliquid de ſanguine ſtillauerit in terram, lingua lambatur tabula, radatur, ſi non fuerit tabula, & non conſumetur, & cinis intra altare condatur, & Sacerdos oſtio. dieb. pœniteat: ſi ſuper altare ſtillauerit calix, ſorbeat miniſter ſtillam, & tribus diebus pœniteat: Si ſuper linteum altaris, & ad aliud ſtilla peruenerit, quatuor diebus pœniteat, ſi uſque ad tertium 9. diebus, ſi uſq; ad quartũ 10. dieb. pœniteat, & linteamina, quæ tetigerit ſtilla tribus uicibus miniſter abluat calice ſuppoſito, & aqua ablutionis ſumatur, & iuxta altare recondatur. Quæ pœna cum ſit Canonis antiqui, & q̃ magis videtur in pœnitentię foro, quam iudiciali prouidere, ſi caſus occurrerit, & in iudicium deducatur, tunc iudex attenta factĩ qualitate, & aſtantis populi notitia vel ſcandalo, & Sacerdotis culpa vel negligentia, pœnam moderabitur vel augebit, prout æquius ſibi viſum fuerit.

ANNOTATIO.

ADde circa huius capitis materiam Capel. Tholoſa. & ibi Steph. Auſr. in addi. dec. 218. incip. Itemfuit quæſitum, qua pœna. A

ALIQVOTIES INSVPER CELEBRANDO, CORPVS, ET ſanguinem Domini non percipiebant. Cap. XLII.

2 *Sacerdos, qui crimen hoc commiſerit, qua pœna puniendus eſt.*

HOc enim licet temporib. noſtris rarò accidat, quia ſemper qui celebrat ſaltem publice, ſumit corpus, & ſanguinẽ Domini, Concilio tamen Toletano 12. quod habetur de conſe diſt. 2. ca. relatum. cautum eſt, quod
1 † quicunque Sacerdos ad diuinum altare ſacrificium oblaturus acceſſerit, & ſe a communione ſuſpenderit, ab ipſa, qua ſe indecenter priuauit gratia communionis, anno uno repulſum ſe nouerit.

SVPER REBVS APTIS AD FACIENDVM ſortilegia, & ad illum effectum unam vel plures Miſſas ſcienter celebrarunt, adhibitis nefarijs precibus, & uerbis ſuperſtitioſis. Cap. XLIII.

1 *Sacerdos, qui hoc immane ſcelus commiſerit, eſt deponendus.*
2 *Pœna huius ſceleris, quando iudicis arbitrio eſt infligenda.*

QVam graue ſit rebus ſacris vti ad committenda ſcelera, nemo non nouit: & ſi hoc in quocunque grauiter puniendum eſt, quanto magis id faciendũ erit, ſi talia perpetrans, cultus ac miniſterio ſacra
1 rum rerum eſt ordinatus? Vnde † Sacerdos, qui in hoc deliquerit, deponi debet, ex ſententia Pauli Grillan. in tract. de ſortilegijs, quod eſt vol. 5. tract. diuerſ. Doct. in q. 14. qui ẽt deſcribit aliquas res, ſuper quib. ſolent prædictæ Miſſæ celebrari ad dictum effectum, mouetur per tex. in cap. ſi quis Epiſcopus, 26 q. 5. qui hoc non probat, quia nihil de hoc de licto dicit, nec imponit pœnam depoſitionis. Mouetur etiã argumento tex. in cap. quicunque, eadem cau. & quæſt. qui leuius crimen graui pœna caſtigat. Et dicit tandem quod
2 † quidam dixerunt eſſe pœnã arbitrariam: quod dicit tolerari poſſe, quando factum non eſſet valde turpe, uel perſona Sacerdotis ſimplex. Et uide Abb. in cap. quidam, ad finem. de celebratio. Miſſ. vbi dicit, quòd Sacerdos Miſſam celebrans, vt Deus perdat aliquem, licet conficiat, debet hoc comperto deponi: quia abutitur tanto Sacramento: Superſtitioſum autem clericum deponendum dicit Sylueſt. poſt Hoſt. in locis per eum relatis in ſua Summa, in uerbo, Superſtitio, §. vndecimo quæritur.

AN-

ANNOTATIO.

ADde Paul. Grillan. vltra locum, quem hic author allegat in tract de fortile. q. 16. & 17. Iacob. Menoch. de arbit. iud. q. lib. 2. cen. 4. casu 388. nu. 14.

IN CVSTODIA EVCHARISTIAE DESIDES. *Cap. XLIIII.*

1 *Clericus istius criminis perpetrator qua sit pœna plectendus.*
2 *Sacramẽtum Eucharistiæ summa decentia custodiendũ est.*

HVius † desidiæ pœna ex dispositione Concilij Arelaten. de quo in c. Qui bene. de consecr. dist. 2. talis est, quod qui bene non custodierit sacrificium, & mus, vel aliquod aliud animal illud comederit, quadraginta dieb. pœniteat. Qui autẽ perdiderit illud in Ecclesia, aut pars eius ceciderit, & non inuenta fuerit, triginta dieb pœniteat. Nouissimè autem taliter delinquentes ab officio tribus mensibus suspenduntur, vt ca. 1. de cust. Eucharist. Graviori pœna puniendi, si aliquod nefandum inde contigerit, quæ videtur relicta iudicis arbitrio, arg. tex. in c. de caus. de off. deleg. Quali † autem decentia seruari debeat Eucharistia, bene ordinauit Honorius III. in c. sanè, de celebr Miss. sub talib. & notandis verbis: *Ne propter incuriam Sacerdotum diuina indignatio grauius exardescat, distinctè præcipiẽdo, mãdamus, quatenus à Sacerdotibus Eucharistia in loco singulari, mundo, & signato semper honorificè collocata, deuotè ac fideliter conseruetur.* 1 2

ANNOTATIO.

VIde circa huius capitis argumentum Capeil. Tholos. decis. 228. vbi Aufr. in addi. & vide in hoc Archiepis. Tolet. c. 1. sub tit de custo. Eucharist. li. 3. Sinod. constituti.

Illud vero notabis, quod propter negligentiam in sacrificijs admissam, vindictam Dei Optimi Maximi proximam esse, exempla Nadabi, & Abiu, fidem faciunt, vt habetur Leuit. c. 10. cum alijs, 1. Reg. c. 2. 3. & 4. Atque Herodotus li. 2. piaculum fuisse apud Aegyptios tradit, immolasse hostiam non notam à Sacerdote, qui prius quam immolaret, explorabat diligentissimè an munda esset, deinde alligato Canatie cornibus applicataque terra sigillari annulo impressa, mundam esse notabat.

Hinc

Pœna Parochi, cuius negligentia, infirmus non recepto Sacramẽtis deceßit.

Hinc procedit Parochum, cuius desidia vel negligẽtia infirmus absq; Sacramentali cõfessione, & Sacra communione moritur, a suo officio remouendum esse, cũ reus sit animæ illius, vt dicit gl. in c. officium, in verbo, sine confessione, de offic. Archipresbyt. pro qua mirè conducit. tex. in c. presbyter, 16. q. 6. Idem esset asseuerandum de alio quocunq; Sacerdote qui puerum in necessitate noluerit baptizare: nam si absq; Baptismi Sacramento decedat, Sacerdos huius criminis reus deponitur. c. quicunq; de consecr. dist. 4. Ego q dem semper vidi pro his criminibus suspensionis pœnam cum reclusione ad tempus imponi.

MISSAMQVE SACRAM INCAEPTAM RELIQVERVNT. Cap. X L V.

Quod noue editum est.

1 *Clericus qui Missa sacrificium captum relinquit, qua pœna puniatur.*
2 *Clericus qui rem Sacram captã relinquit, grauissimè peccat.*
3 *Causæ aliquæ traduntur, quibus excusatur Clericus qui Missam sacram non perfecit.*
4 *Clericus qui rem Sacram propter impedimentum non perfecit, impedimento cessante potest finire.*

1 CLericus† qui absque rationabili & vrgentissima causa Sacram Missam incœptam relinquit, a Sacro corpore & sanguine Domini nostri suspensus est: iuxta Macharij Summi Põtificis decretum, in c. nullus. de consecra. dist. 1. cuius tex. anthoritate Arch. in c. nullus. 7. q. 1. scribit, eum minoris excõmunicationis sniam incurrere: Imo sunt qui putent, eum maioris excõicationis sniam incurrere: quib suffragari videtur Toletanũ Conc. in d c. nihil. quo sancitũ est, q huiusmodi desertor, excõicationis sniam incurrit. Sed verius est, in nullam excõicationẽ incidere, non maiorem, quia nullibi cautum reperitur, iuxta gl. sing. in c. fi. de iure pat. Nec verba Concilij Toletani aliquid vrgent, ibi, *Sententiam excommunicationis obtinebit.* Quia sunt verba futuri temporis, quæ non inducunt pœnam ipso iure imposita, nisi alia verba id significantia iungantur. gl. no. in reg. in pœnis. de reg. iur. lib. 6. gl. Bar. & Bal. in l. iubemus nulli,

C. de

C. de Scroſan. eccl. gl. in l. 1. C. ne liceat potentior. cũ prope infinitis allegatis ab Andr. Tiraq. in elegantiſſima illa relectione l. ſi vnquam in verbo, *Reuertatur*. nu. 39. C. de reuo. donat. Non minorem, quia illud Macharij reſponſum & an ſam præbuit Archid ut hoc aſſeueraret, nullam de excõica tione mentionem facit, ſed tantum de ſuſpenſione a corpo re & ſanguine Domini. Ita nouiſſimè tenet Marti. Nauar. in Miſcellaneis de oratione, Miſcella. 42.

Peccat † ſane graviſſime clericus, qui inceptam Miſſam non perficit, tum quia iure prohibitum eſt, vt dixi, tum ẽt quia præſtat anſam audientium diſtractioni, vt in ſuſcepta deuotione frigeſcant, quod ipſum dicẽdum cenſeo, de omnibus alijs horis Canonicis, vt inſinuat dictum Conc. Tolet. in d. c. nihil. quatenus loquitur, de omni officio, in quo Domino pſallitur, vt ponderat egregius Nauar. in tract. de oratione. c. 16. num 45. 2

Si tñ † legitima interfuerit cauſa permiſſum eſt diuina munera incepta relinquere: vt tenet S. Tho. in 3. par. q. 43. art. 6. Paludan. in 4 diſt. 11 iq. 1. concl 2. Iuſta cauſa illa iudicanda eſt, quæ prouenit ex impotentia facti: quia clericus qui Miſſam incepit, repentino morbo afficitur, ita vt eam perficere non poſſit. Alia eſt iuris impotentia, quia forte ea incepta meminit comediſſe, vel q̃ erat ſuſpenſus, vel excõmunicatus, irregularis, vel in peccato mortali. Ita tenet. D. Th. in d. 3. p. q. 58. art. 6 ad ſecundum. Quã doctrinã cõiter receptam eſſe aſſeuerat Marti Nauar. in d. ca. 16. nu. 57. Ex quorum tamen ſnĩa liceret, cui hoc contigerit, condigna ſa ta pœnitentia, Sacrã rem finire ẽt ſi ante conſecrationem illius memoriæ hoc ſuperueniat. Si alias ſcandalum oriret: quidquid reclamet Palud in 4. ſen. diſt. 11. q. 2. col. 2. Si tamẽ abſq; vllo ſcandalo poſſet a Sacra re incepta deſiſtere, id oĩ no facere tenetur, in tribus caſib ſupra enumeratis, nempe comeſtionis irregularitatis, vel excommunicationis, ſed in quarto ſi meminit ſe in mortali peccato eſſe conſtitutum, perficere põt, modo condigne pœniteat. Sed illud memoria digniſſimum eſt, clericum Miſſam dictis tribus caſibus finiendo non affici irregularitate. Ita tenet Ang. in Summa, in verbo, Euchariſtia. 1. §. 2. & ſeq. Sylueſt. in eod. verbo. q. 7. col. fi. Quam opinionem amplectitur Nauar. in d. c. 16. dicẽs eam iuſtioré eſſe, licet ab ea recedat Palud. in 4 di. 11. q. 1. 3

col. 2.

col.2. Ego vero in animæ iudicio libenter Ang. Syluē. & Nauar opinionem q̄ ſumma nititur æquitate ſequor, ſed in exteriori foro clericum iſtum a iuris Pontificij pœnis immunem non iudicarē. Tertia cauſa erit ingreſſus excōicati & denunciati, qui pertinaci impioq; animo ab Eccleſia exire nolit, ſi antequam Sacer Canon incipiatur id cōtingat. Miſſa incepta relinqui poteſt, vt in Clem. grauis, iuncta glo. de ſent. excom. Si verò Canone incepto eueniat, finienda eſt; ex dictæ gloſſæ ſententia, quæ cōis eſt, teſte Nauarro, in d. c. 16 qui ſingulariter eam declarat, ut procedat, quando peruentum eſt ad verba conſecratoria; nā ſi Canone incepto antequam ad dicta uerba fuerit peruentum, medio illo tēpore, excommunicatus denunciatus Eccleſiā fuerit ingreſſus, nolitq; recedere, Miſſa finienda non eſt. Quarta cā erit, ſi incepta Miſſa, interdictū ſuperueniat ſpāle, vel huiuſmodi ceſſatio, vt neq; valuis apertis, vel clauſis celebrari poſſit vel interdictum generale, & non permitterentur valuæ occludi, in his ſane caſibus Miſſa finienda non eſt, intelligendo tamen, vt ſupra ſcripſimus, an deuentum fuerit ad verba conſecratoria vel ne.

4 Nec illud eſt omittendum, † quod ſicut iuſta ſubſiſtente cauſa diuina ſolennia finienda non ſunt, fortiori rōne, tali interueniente legitima cauſa, qui Miſſam inchoauit, pōt iterato eam inchoare, licitū nēpe eſt, imò laudabile nimis, verbum Domini eadem oratione repetere, vt ſacris Euangelijs paſſim legimus Io. 6 ibi, *Amen amen dico vobis*. Et in Pſalmis, *Fiat fiat*. vt habetur Pſal. 40 & 105. & apud D. Pau. ad Rom. 8. & ad Gal. 4. Et iuſta cauſa ea iudicabitur, ſi magnus Princeps magna comitatus familia Eccleſiam ingrediatur, eo tempore quo veriſimile non ſit, quod aliam Miſſam audire poſſit. Ita ſe pie feciſſe fatetur Mart. Nauar. cū iam ad Epiſtolā Miſſam celebrādo peruenisſet, regreſſumq; fuiſſe ad introitum (is in quam) in d. c. 16. nu. 56. qui etiam legendus eſt in dictis Miſcellaneis de oratione Miſcellan. 43. nu. 219 quo loco ſcribit hoc licere, etiam d. Epiſtola, & aliquando Sacro Euangelio, cenſetq; eſſe iſtam hoc faciendi cauſam, ſi multi ſuperuenerint operarij, ſolicitatores, & cauſarum actores, quib. rogantibus, vt Sacerdos Miſſam denuò inchoaret, poſſet morem gerere, ne operarū ſuarum iacturam facerent, vel illorum deuotio alterius Miſſæ tardita

Marti. Nauar. Spinio cō utatur.

te

te frigeſceret. At cum hodie tanta ſit Sacerdotum copia, rariſſime hoc eueniet. Et vt libere dicã q̃ ſentio, caſus iſte vltimo loco adductus ab egregio Nauarro mihi nullo modo placet, imputandum quidem eſt his hominibus, qui ſuis ſæcularibus negotijs inuoluti, congruo tempore ad ſacram rem audiendam minime acceſſerint. Nec iuſtum nec decens eſt, diuina munera ita pertractari, vt iſtorum voluntate repetantur, inde ſane ſcandalum generaretur, & qui a principio his audiendis interfuerunt, moleſte ferent. Et iõ clericus qui in hoc deliquerit, pro modo culpæ arbitraria pœna ab ordinario erit plectendus.

HORIS PROHIBITIS CELEBRARE SVNT AVSI. Cap. XLVI.

Quod noue editum eſt.

1 *Clericus q̃ horis prohibitis celebrauit, qua pœna plectẽdus ſit.*
2 *Clericus qui noctu celebrat, a peccato non excuſatur.*
3 *Epiſcopus an poſſit dicto caſu facultatem indulgere.*
4 *Clericus utrum poſſit poſt meridiem celebrare.*
5 *Priuilegia magnatibus conceſſa, ut poſt meridiem res ſacra poſſit eis miniſtrari, an ſit iuri communi conſentanea.*

SAcri † Tridentini Concilij decreto ſtabilitum eſt, vt Epiſcopi (ne impiæ ſuperſtitioni detur locus) edictis pœnisq; impoſitis caueant, ne Sacerdotes alijs quam debitis horis celebrent, ut habetur ſeſſione 22. in decreto de obſeruandis, & euitandis in celebratione Miſſæ. Erunt igitur puniendi ſi in hoc deliquerint, illis pœnis quæ Synodalibus conſtitutionibus, vel edictis fuerint decretæ, & ſi nullæ fuerint ſtatutæ, arbitraria pœna pro modo culpę ſũt plectendi, cum iure diffinita non ſit. c. de cauſis, §. de illis. de offi. deleg l. 1. ff. de iure deliber. 1

Vnde poſt dictum concilium antiquata eſt ea conſuetudo, quæ in aliquibus locis vigebat, ut longe ante lucem Miſſa celebraretur, ea ratione, ut operarij, famuli, & domeſtici, eam audirent, vt operib. ſuis melius poſtea vacare poſſent. Similiter ea conſuetudo cenſetur ſublata, quæ recepta erat ut Miſſæ nuptiarum (præſertim nobilium) eo tẽpore diceré tur. Caueant igitur clerici, ne prætextu talis conſuetudinis decretum illud tranſgrediantur, quia a pœnis debitis non excuſarentur.

Peccat

2 Peccat † equidem clericus, qui noctu & ante diem celebrat, vt est commune omnium Doctorum placitum, teste Nauar. in Manua. confess. ca. 25 nu. 85. Episcopis autem hoc interdictum non est, ex glo sententia in c. fi. in uerbo, *Indulgemus*. de priuil. lib. 6. tenet Palud. in 4. Sent. dist in. 13. q. 2. conclusione 2. art. 2. & licet nullo iure fulciatur, cum ea consuetudo receperit, amplectenda est.

3 Poterit † vero clericus, absque alicuius pœnæ metu ante diem celebrare, si Episcopi vel sui superioris facultas interuenerit, quæ tribuenda est propter necessitatem communi cãdi infirmum morti proximum, & defectum Eucharistiæ: vt tenet Archiepiscopus Floren. in 3. par. tit. 13. c 6. §. 4 quẽ sequuntur Ang. Syluester, & recentiores, quos allegat Mar. Nauar. d. c. 25. qui censet propria authoritate id fieri posse, si superior sit absens. Is sane qui in culpa fuit, non seruandi sacratissimam Eucharistiam in Ecclesia infirmis ministrandam, grauissimè punietur.

4 Delinquit † etiam Clericus, quo ad huius capitis punitionem (prout nonnulli arbitrantur) qui post præteritam maximam partem horæ sextæ (quæ meridie finitur) celebrare audet, ut scribit Io. And. in c. 1. de celeb. Missar. cuius opinionem communem esse fatetur Nauar. in tracta. de oratione. cap. 21. nu. 31. & in d. ca. 25. a qua ipse iure optimo recedit, asseuerans non esse prohibitum (scandalo cessante) post meridiem, vsque ad nonam horam celebrare, quia nullo iure nec cõgrua ratione prohibitum est, imò permissum: si rectè perpendamus, quod sacrificium incruentum a Sacerdote in persona Christi oblatũ, idem est quod ea hora ab ipsomet Christo oblatum fuit cruentum, quod quædam Missa fuit, quod ipse sępissime feciſſe, & consuluisse testatur.

5 Ex quib. colliges, ea † priuilegia, q̃ Magnatib concessa sũt, vt eis possit res sacra post meridiẽ vsq; ad nonam horã celebrari, iuri cõi esse consona, & id tm̃ operari, ut aliquorũ scãdalũ sedetur. Quib. non refragat Tridentinũ Conciliũ, quatenus prohibet, ne Sacerdotes alijs quam debitis horis celebrẽt, quia intelligendũ est de horis ante lucẽ, uel post nonã.

COMMENDATVMQVE SIBI INFIRMVM BAptizare noluerunt. Cap. XLVII.

1 *Clericus qui crimẽ hoc perpetrauerit, depositionem meretur.* Presby.

PResbyter qui in prouincia propria, vel alia, vel vbicũ que inuentus fuerit, commendatum ſibi infirmum baptizare noluerit pro intentione itineris, vel aliqua ex cuſatione, ſi ſine baptiſmo moritur, deponendus eſt, ex decreto Martini Papæ, in c. Quicunque, de conſecr. diſt. 4. 1

BENEFICIA PLVRA POSSIDENT. *Cap. XLVIII.*

1 *Plura habere beneficia, rationi naturali aduerſum eſſe eleganter oſtenditur.*
2 *Pluralitas etiam beneficiorum Canonicis ſanctionib. obuiat.*
3 *Beneficiorum pluralitas multis magniſque ſanctorum virorum teſtimonijs damnatur.*
4 *Habens multa beneficia etiam cum diſpenſatione ſine cauſa tamen conceſſa, in anima iudicio ſecurus non eſt, et ibi traditur, an Papa poſſit in pluralitate beneficiorũ diſpenſare.*
5 *Plura habens beneficia etiam ſimplicia, quorum alterum ad commodè viuendum ſufficiens eſt, altero priuari poteſt.*
6 *Recipiens beneficium aliquod, curam habens animarum annexam, ſi prius tale beneficium habeat, eo ipſo iure priuatus eſt, & ſi illud habere cõtendit, alio etiã priuandus eſt.*
7 *Si duo ſimul & ſemel alicui curata beneficia conferantur, tunc datur optio.*
8 *Beneficij ſecundi acceptatio facta ui iracundiæ, non facit primum uacare, ſi incontinenti acceptans pœnituerit.*
9 *Pœna uacationis primi beneficij, ſibi non uendicat locum niſi adepta ſecundi beneficij pacifica poſſeſſione.*
10 *Pœna c. de multa, per extrauagantem conſtitutionem quæ incipit execrabilis. Io. XXII. aucta eſt.*

HAbere † plura beneficia [a] inter crimina referre volui: quia licet in noſtris temporibus, non modo non iudicetur criminoſum, verumetiam is ſapientior habeatur, maiorique dignus honore qui plura beneficia aggregare, & acquirere ſciuerit, hoc pernicioſiſſimum Chriſtianæ reipublicæ, Eccleſiæq; vniuerſalis ſtatui, animarumque ſaluti fore cenſeo. Idque rationi naturali obuiare, ac ſanctis Eccleſiæ conſtitutionib. pluriumque ſanctorum Doctorum opinionibus eõtradicere Quid enim rationi naturali aduerſum magis, quam quod unus, & idem homo uaria Eccleſiæ ſtipendia in uarijs, & diſtantib. ſæpe locis, & quib. varia incumbũt 1 a

onera

onera in ſeipſo ſuſcipiat? Quæ eſt enim humana reſpublica, quę ſuos iudices, rectores, tabelliones, & alios officiarios ſtipendijs in abſentia frui & uagari permittat? Quis in ſua quantumuis ampla, & ditiſſima domo, uni miniſtro abſenti ſalaria plurium miniſtrorum perſoluit, ac ab eo quoſcunq; ſuo nomine ſubrogatos admittit? Sola domus Dei Eccleſia ſancta tali inordinatione ſuo priuatur miniſterio, ac debitis fraudatur obſequijs. Vnde veriſſima ſunt beati Bernardi verba in declamatione ſuper Euangelio, Dixit Simon Petrus ad Ieſum in col 5 1. dum dicit, quod ſola bona Domini ex omnibus hodie inueniuntur expoſita. Quid debet Eccleſia Dei plurium nobiliũ vanitati, vt patrimonio Ieſu Chriſti dilectiſſimi ſponſi ſui, quod flagellis, alapis, ſanguinis effuſione quæſiuit, eorum alat accipitres, educet canes, ſaginet equos, nutriat leones, ac ſeditioſos homines, qui paſſim rempublicam turbent? Quid nempe debere poteſt plurib. alijs ruſticorum filijs, ac ſuis parentibus indoctioribus, a quibus ſolum (imo vix) aratra & boues in ſucceſſionem habere potuerent, qui illi citis medijs plura occupant beneficia, vt cum illis amplam ſibi parent ſupellectilem, varios aptent cibos, ac pro plurib. illicitis ſumptibus pecuniam habeant? Quid denique Eccleſiam eandem, quantumuis peritiſſimis ac literatiſſimis viris debere iudicabimus, vt beneficiorum congerie ſuæ ambitionis inſatiabilem ſitim extinguere debeat, præcipuè his qui doctrina ſua nunquam Eccleſiæ catholicæ profuerunt, nec prodeſſe curant? Dic mihi quicunque es, quantacunq; polleas eruditione, an eo ſolo quod vigilias ſuſtinueris, ſtudio vacaueris, tibi aſtricta eſt Eccleſia Dei, vt te in ſtatu grandi, ac pompa magna ſuſtineat. Vidiſti ne aliquando artificem aliquem eo ſolo quod artem didicerit optime a Repub. alimenta ſuſcipere, an ex eo quod arte ſua Reipub. vtilis eſt? Quid igitur tibi ſuades, eo quod ſtudueris licere tibi plura Eccleſię beneficia retinere, cum nec vnius eorum onera ſubeas? Aduerte queſo, quod literatis viris non plura beneficia, ſed maiora concedi ſanxerunt Canonica iura: Si quando vero vt plura habeat beneficia cum peritis diſpenſare conceditur, ob Eccleſiarum vtilitatẽ, nó eorum, id effici debet. Quid enim prodeſt ſtudium tuũ Eccleſiæ ſanctæ, ſi id ſolùm operatur, vt plura occupes loca, in quib plures poſſẽt eidem deſeruire, qui ſufficiẽti peritia, &

maiori

maiori charitate seu virtute iniuncta onera subirent? Quid prodest illi doctrina tua, si oues Christi tibi cõmissas, impe rito mercenario vili salario pascẽdas committis? Quis ergo inficiabitur hoc aduersari naturali rationi, si eadem ratione non caret. Quod nempe apertissimè comprobant leges anti quæ gentiliũ, qui solo naturali lumine regebantur, in quib. prohibitum erat expresè, vt apud eos non esset uir duplex, aut multiplex, sed q̃ singuli singula facerent, vt Socraticis legibus cauebatur. Confirmant hoc ẽt notanda verba Iusti niani, in l. Nemo C. de assesso. dum dicit: Neq; enim facilè credendum est duabus necessarijs reb. vnũ sufficere. Quodque † id sanctis obuiet Canonicis institutis, apertè monstra tur. Primo quidem contrarium dispositum est in 7. Synodo: vt refert Gratianus in c. 1. 21. q. 1. vbi dicitur, *Clericus ab in stanti tempore non conueniretur in duab Ecclesijs, negociationis .n. hoc est, & turpis lucri proprium commodum.* Statuit etiam hoc sancta vniuersalis Ecclesia, Spiritu sancto cõgregata in Concilio illo Calcedon celeberrimo, a sexcentis & triginta Episcopis celebrato, in ca. 10. illius Concilij, vbi definitum est, nõ licere clericis in Ecclesijs duarum ciuitatum ordinari. Si quis verò iam translatus est ab alia in aliam Ecclesiã, nihil habeat commune cum priore. Illos verò qui ausi fuerint post ordinationẽ illius vniuersalis Synodi agere contra riũ, statuit sancta Synodus cadere a proprio gradu. De qua decisione Concilij breuiter meminit Gratianus, non referẽ do dictæ pœnæ appositionem, in c. clericum, 21 q 1. Hoc prę terea aduersatur dispositioni Concilij Placẽtini per Vrbanum Papam celebrati, de quo in ca. Sanctorum, 70. dist. vbi hæc pluralitas beneficiorum prohibita est, per hæc verba. *Oino autem in duabus Ecclesijs aliquem intitulari non licet.* Hoc etiam improbat Tolet. Concil. de quo meminit Gratianus in ca. vnio. 10. q. 3. in vers. Sed & hoc, per hæc uerba, videlicet, *Sed & hoc necessarium instituere diximus, ut plures Ecclesiæ uni nequaquã committantur presbytero, quia solus per totas Ecclesias nec officium ualet persoluere, nec rebus earum necessariam curam impendere.* Cuius concilij uerba originali ter legere desiderans, inueniet in Concilio Toletano 16. ce lebrato sub principe Flauio Egicano anno 6. sui regni a sexaginta & uno Episcopis, in capit. de reparatio. Eccles. præcipuè quia paucula etiam verba, & utilia in hoc proposito

transcribere neglexit Gratianus, quod tamen conciliū hucusque non habetur impressum. Celebre etiam illud Laterane nense Conciliū cui Alexan. III. interfuit, de quo in c. Quia in tantum, de præb. Præbendarum multitudinem Canonib. inimicam, materiam dissolutionis & euagationis inducere, ac certum periculum animarum continere expresse attesta tur. Prohibuit hoc etiam Alexand. II. qui disposuit, quod nullus presbyter habeat duas Ecclesias, vt in c. per laicos, 16. q. 7. Vnde dicit Abb. in c. conquerente, de cler. non resi. in 3. not. alleg. glo. in c. Dudum, el 2. de elect. in verbo, intitulatam, quod sine peccato mortali non potest quis habere plura beneficia, quando alterum per se sufficit. Et vide etiā Io. de Lignano, in tract. de pluralitate beneficiorum, maxime in col. 2. vbi concludit, quod de iure communi, vnus non potest habere duos titulos beneficiales Ecclesiasticos extra casus in iure expressos, & adducit optima fundamenta in ꝓ
3 posito. † Extant insuper sanctorum ac grauium virorū com mentaria, quibus hanc pluralitatem beneficiorum damnāt, eamque animabus periculosissimam esse demonstrant, opti mis ac vrgentibus rationibus, quas hic transcribere nolo: pa tent enim volentib. legere eas, in tract. contra pluralitatem beneficiorum, quem edidit singularis vitæ, ac magnæ doctri
Dionys. næ vir Dion. Cartusi. præ maxime in 7. arb. postquam ad to
Cartusi. tum 11. Posuit etiā aliqua notanda in proposito alter Cart. antiquor. Dionys. in lib. suo de vita Christi, in c. 68. de ambi tione & quibusdam alijs defectibus clericorum. Firmat hoc etiam apertè D Bernar. in epist. 271. ad Comitem Theobal dum, vbi tradit, honores & dignitates Ecclesiasticas debere dari ijs qui eas dignè ac secundum Deum administrare ve-
4 lint, & possint. † Neq; licere cuiquam habere plures in plu ribus Ecclesijs, nisi dispensatione ob magnam vel Ecclesiæ necessitatem, vel personarum vtilitatem. Et vide in propo sito Beatum Thomam, in Quodlib. 11 in art. 15. 10. Maioris in 4. distin. 24. in q. 6. & 7. vbi inter alia concludit quod te nens plura beneficia cum dispensatione, in qua non est ratio nabilis causa dispensandi, non est in statu salutis. Et vide Fe lin. in c. 1. nu. 30. de constit. vbi dicit, quod licet Papa habeat potestatem dispensandi in omnibus statutis Ecclesiæ, sola voluntate tamen illud intelligitur, nisi lex positiua habeat in se quandam rationem diuinam vel naturalem, vt est lex

prohi-

prohibens pluralitatem beneficiorū, vide illic Abb. & alios. Scripsit etiam aliqua Gabriel. in expositione Canonis, in lectione 28. in duabus vlt. col. vbi etiam ostendit quomodo dispensatio Papæ in hoc non suffragetur, [b] nisi fiat ob necessi b
tatem, vel utilitatem Ecclesiæ. Et vltra opiniones graui um & singularium Doctorum in ista materia, miracula quædā referuntur per supradictos Doctores Carthusien. per quæ periculum habentium plura beneficia dignoscitur quæ qui dem a Christiano viro contemnenda non sunt. Nec enim æterna salus propter delicatiorem victum, & ornatioré vestitum, seu ampliorem familiam, in dubio ponenda est, essetque consentaneum vt sicut patimur ob solam opinionem eorum qui medicinam sctipserunt, sanguinē minui, pluraq; alia nobis insipida & satis fastidiosa propinari, ne salus corporis periclitetur (cum sæpius eueniat ipsis medicis scripto ribus, aut alijs viris qui ipsorum opinionem in nobis experiuntur, errantibus, non solum non liberari a morbo, sed ea dem phlebotomia, qua sanari credebant, mori, ac periclitari infirmos) sic sequendo opinionem sanctorum vel insigniū doctorum, ob salutem animæ pecunias minui, aliquaq; etsi corpori molesta, tolerare. Cùm ex hoc nullum nobis corpori nec animæ timeri possit periculum, sed animæ post obitum, & corpori post resurrectionem certior & securior salus æterna promittatur. Relicta igitur animæ pœna, supremo illi mortuorum ac uiuorum iudici, qui solus intelligit delicta cunctorum: prima pœnarum quæ se offert in huius sæcu li contentioso foro, est, quod † habens plura beneficia, quā- 5
uis simplicia, [c] quorum alterum sufficit per se, ad vitam be- c
neficiati. potest legitime altero priuari. Hoc probat tex. in c. conquerente de cle non resi secundum Abb. ibi, in 3. not. quod dicit valde notabile, & nunquam obliuioni tradendū, & dicit esse casum solennē priuandi aliquem beneficio suo, licet velit in eo residere. Iustissima quidem est pœna ista, licet his temporibus infelicibus inusitata, nō quia vires amiserit, sed ex negligentia aut auaritia superiorum, quorum aliqui in Sacrorum Canonum executione torpescunt, reliq, vero cum plures Ecclesias Epales simul aliqñ, aut cùm una Epali plura alia beneficia retineant, suiq; officiales, aut habeant aut ambiant plures dignitates siue beneficia, auaritia cæci aliorum cupidinem (& si Ecclesijs, clero, ac diui-

no cultui pernitiosam) refrenare non satagunt. Secunda est, quæ in Cócilio generali statuta fuit, vt habetur in c. de mul
6 ta, de præb. cuius verba sunt: *Quicunque receperit aliquod be*
neficium curam habens animarum annexam, si prius tale bene
d *ficium habebat, eo sit ipso iure priuatus:* d *& si forte illud retine-*
re contenderit, etiã alio spolietur, is quoque ad quem prioris spe-
ctat donatio, illud post receptionem alterius liberè conferat, cui
merito viderit conferendum. Et vlterius decernit tex. idem esse obseruandum in personalibus. Fuit etiam extensa pœna ista per iura Sexti & clem. primò ad regulares dignitates, vt in cap. cum singula, de præben. lib. 6. Secundo ad Prioratus, vt in clem 1. de supplenda neglig. præla. Tertio ad Vicarias perpetuas Ecclesiarum parochialium, vt in clemen vnic. de
7 offic. Vicar. Aduerte † tamen, quod si alicui conferantur duo curata simul & semel, tunc datur ibi optio, secundum Abb. ibi, colum 3. versic. In ea glo. licet alij secundum eum
8 tenuerint quod non valet collatio. Quando † vero aliquis calore iracundiæ reciperet secundum beneficium curatum,
e non vacaret primum, e si incontinenti pœnituit eum, secun
9 dum eundem, ibi. dicta col 3. versic. Extra casum. Pœna † vero ista vacationis primi beneficij, non vendicat sibi locum, nisi post habitam possessionem pacificam secundi beneficij, ita credit Abb. indistincte, vbi supra colum. 4. ver. in ea glo.
10 Sed † hæc quidem pœna, de qua in dicto cap. de multa, nouissime & singulari Zelo adaucta est per Ioan. XXII. in sua
f extrauaganti execrabilis: f quæ sub ti. de præb collocata est, in §. qui vero. vbi cauetur, quod qui receperunt deinceps dignitatem, vel personatum, seu officium, aut aliud Beneficiũ animarum curam habens annexam, si antea habebat aliud simile beneficium si illud primum quo noscitur esse priuatus ipso iure, post quam habuerit possessionem secundi, uel per eum steterit quo minus habeat omni fraude & dolo cessantibus non dimiserit in manibus Ordinarij, absque mora, dispendio, verbo & facto, sine fraude, & sub publico testimonio, ipso iure, & ex tunc est priuatus dicto secundo beneficio, quod recepit, & quod durius est, reputatur inhabilis ad sacros ordines suscipiendos, & ad habendum quodcunq; beneficium Ecclesiasticum, quas duas pœnas inhabilitatis ad ordines sacros, & beneficium incurrit etiam ipso facto: vt voluit ibi glo. Zenze. in verbo ipso iure. in fi. verbis. Et vide

quattuor

quattuor requisita vt procedant pœnæ dictorum iurium, videlicet c. De multa, & extrauagantis execrabilis, per Staph. in tracta. de gratijs expectatiuis, in tit de qualitate & statu benefici. in §. quarto requiritur. vsque ad §. 4. & vlt. & habes nunc illum tractatum in tomo quarto sexdecim voluminum impressorum Venetijs.

ANNOTATIO.

Plura beneficia. Adde quòd cum huius capitis argumentum latius pateat quam vt breuibus possim illud concludere, satis erit si legentes veluti manu duxerim ad ea loca, in quibus pingui Minerua tractatum reperient. Legant igitur Ioan de Lign. in tract. de pluralit. benefi. num. 1. Curt. in eodem tract. per totum Io. Nicol. Simon. in ipsomet tractatu, num. 1. vsque ad num. 22. Lamb in tract. iuris patron. 1. par. 2. lib. 7. q. 1. art. 5. Paul. Paris in c. cum Ecclesiastica. nume 5. de excess. prælato Augustin. in quæst suis. q. 8. num. 1. Aluar. Pelagi. de planctu Ecclesiæ, art 9. in fin. Domin Soto lib. 3. de iustit & iure. q. 6. artic. 3. Petrum Rebuff. in pract. benefi. tit de dispensat. ad plura beneficia, pagin. 366. vbi decem rationes congessit, propter quas prohibita est beneficiorum pluralitas. Et vide egregiam l. 3. tit. 16. par. 1. vbi late Greg. in verbo, *Otro* & nouissimè Concil. Trident. sess. 7. c. 4. & sess. 24. cap. 7. A

Non suffragetur. Vide latissime Domin. Soto, & Petrum Rebuff in locis nouissime allegatis, & Martin. Nauar. in Manua. confess. cap 25. numero 129. & in tract. de oratione. capit. 22. nume 75. B

Quamuis simplicia. Adde glo. singul in cap. dudum. in 2. de electio quæ scribit etiam simplicium beneficiorum pluralitatem esse prohibitam, quam Abb. & Scribentes ibi sequuntur, & communem esse fatetur Mart. Nauar. in Manu. confess. cap. 25. numæ. 125 & probatur in cap conquerente, de cleri. non residen. tradit S Thom. Quodlibet. 8. artic. 19. & Quodlibet 9. articu. 19. quæ opinio canonizata est hodie in Concil. Trident sessio vigesimaquarta, cap. 17. de reformatio. Et Cardinalium Sacræ congregationis fulcita testimonio his verbis asseuerantium. *Plura beneficia non possunt obtineri, licet sint simplicia sine dispensatione Papæ.* Circa quod admonendi sunt impetrātes, qui aduersus Sacrorū C

Decretū Cardinalium.

Canonum instituta plura beneficia etiã simplicia consequi affectant, non equidem securi sunt, etiam si in supplicationibus suis Pontifici Maximo oblatis, alia beneficia habere fateantur, & ipsẽ petita beneficia conferat, minimè equidem cum ipsis dispensare censetur. Nam aliorum beneficiorum expressiõ, solùm operatur, quod gratia subreptitia non censeatur tex. insignis, in c non potest, de præb. in 6 quod multis rationibus probat Mart. Nauar. in tract. de orat. c. 22. nume. 64. vbi num. 67. late disputat, quod beneficium dicatur sufficiens, ne aliud habenti illud conferatur.

D *Cõc. Tri. sess. 24. c. 17. de ref. cõtra Mar. Nauar. opinionẽ interpretatur.*

Ipso iure priuatus. Vide Concil. Trid. sess. 24. c. 7. cuius verba ponderans Mar. Nauar. in Manu. confess. c. 25. num. 129. *Quatenus dicit cogantur omnino, &c.* dicit neutram Ecclesiã ipso iure vacare. Sed fallitur in hoc vir egregius, cùm a iure antiquo sine nouo expresso recedere non liceat, l. præcipimus. C. de appel. & loquitur expressè contra aliud decretũ eiusdem concilij, sess. 7. c. 4. *Quicunque* (inquit) *de cætero plura curata, aut alia incompatibilia beneficia Ecclesiastica, siue per uiam unionis ad uitam, siue commendæ perpetuæ, aut alio quocunque nomine, & titulo, contra formam Sacrorum Canonum, & præsertim Innocentij III. quæ incipit, Qui, multa recipere, aut simul retinere præsumpserit, beneficijs ipsis, iuxta ipsius constitutionis dispositionem, ipso iure, etiam præsentis Canonis uigore priuatus existat.* Nec verba d. c. Nauar. hic suffragantur, quia Concilium Sacrum ibi loquitur, ante lapsum sex mensium, de ea coactione, quæ intra tempus illud a iudice facienda est, quo elapso, locus est dictæ pœnæ, vt ibi etiam diffinitur.

E *Non vacaret primum.* Vide Card. in clem. 1. opposit. 1. de offic. Vicar. Felin. in c. sicut ex literis, nume. 4. de iureiurando. Deci. in l quidquid calore, ff. de regulis iuris. Andr. Tiraquel. in tracta. de pœnis, caus. 1. num. 29.

F *Extrauagans execrabilis.* De qua constitutione meminit Petrus Rebuff in dicta pract. de forma signaturæ simp. prouis. versi. aut per constitutionem. pagi. 144. vbi dicit, quod si dicta extrauagans constitutio ad vnguem seruaretur, non essent tot in beneficijs plurales.

Quo-

QVORVM ALIQVA PATRES EORVM NVLLO mediante possederunt. Cap. XLIX.

1 *Beneficia Ecclesiastica hæreditario iure non deferuntur.*
2 *Si Sacerdos instituatur in Ecclesia, in qua pater eius ministrauit, ab ea est amouendus.*
3 *Filius etiã legitimus non potest in beneficio patris succedere.*
4 *Differentia egregia, inter filium legitimum, & illegitimum circa istius cap materiam constituitur.*

ADeo enim † sacrorum Canonum conditores succes- 1
sionem seu hæreditarium ius in Ecclesijs Dei abhorruerunt, vt Innocentius Papa II. Apostolica authoritate prohibuerit, ne quis Ecclesias, Præbendas, Præposituras, Capellanias, aut reliqua officia hæreditario iure valeat vendicare, aut expostulare præsumat, statuens quod si quis improbus aut ambitionis reus hoc attentare præsumpserit, debita pœna mulctaretur, & postulatis careret, ut habetur in c. Apostolica, 8. q. 1. Si vero † aliquis ista contem- 2
nens adhuc in Ecclesia, in qua pater eius ministrauit, instituatur, pœna eius est, ut ab ea amoueatur: [a] vt statuit Alexan. III. in c. ad præsentiam, cum duobus seq. & in cap. quoniam, & in c. ad extirpandas, de fil presby. nisi media interesserit persona, vt in d. c. ad extirpandas, & in c. ex transmissa, eod. tit. Aduertendum præterea est, quod licet isti clerici, contra quos hæc denunciatio facta est, dicantur esse illegitimi, tamen quo ad nostrum propositum, etiam † si quis 3
sit legitimus, non potest succedere patri in beneficio, quod ipse possedit nulla persona mediante, vt per glo. Archid. Domi. & Præpo. in d. c. Apostolica. Et probat etiam tex. quem ibi dicit ad hoc casum expressum Ant. in 5. net. in d. c. extirpandas, & not. Anton. post Host. in cap. ad hæc, eodem titu. & Deci. in cap. inter cæteras, colum. 2. num. 4. de rescrip. ubi in hac materia bene loquitur. Differunt † tamen in hoc pro- 4
posito quo ad alium articulum: quod illegitimus filius non potest præfici in Ecclesia, in qua præest pater de præsenti, vt habeat alium canonicatum vel præbẽdam, licet possit eo mortuo habere, dum non succedat in beneficio paterno: legitimus verò potest institui in Ecclesia in qua pater præest, etiam eo viuo, in diuerso beneficio, [b] vt not. in d. glo. & per b

Dom. & præpo. ibi. Si autem isti immediatè succederent in beneficijs filiorum suorum, non priuarentur eis, cum non re
c periatur prohibitum, patrem filio succedere, c in hoc casu prout communiter in hoc resident Doct. in d.c. ex transmissa, ut Præpo asserit in d.c Apostolica, licet contrarium tenuerint Host. & Archid.

ANNOTATIO.

A *Declaratur Cõc. Trident. sess. 25. c. 15. de reform.*

A *Beea amoueatur.* Adde Concil. Trid. sess. 25. c. 15. cuius singularia verba hæc sunt. *Vt paterna incontinẽtiæ memoria, a locis Deo consecratis, quos maximè puritas, sanctitas decet longissimè arceatur, non liceat filijs clericorum, qui non ex legitimo nati sunt matrimonio, in Ecclesijs, vbi eorum parentes beneficium habent, aut habuerunt, quodcunq; etiã dissimile beneficium obtinere, neq; in dictis Ecclesijs, quoquo modo ministrare, nec pensiones super fructib. beneficiorum, q̃ parentes eorum obtinent, vel alias obtinuerunt habere. Quod si in præsenti pater & filius in eadem Ecclesia beneficia obtinere reperiantur, cogatur filius suum beneficiũ resignare, aut cũ alio permutare intra Ecclesiam intra trium mensiũ spatium, alias ipso iure eo priuatus existat: & super ijs quacunq; dispensatio subreptitia cẽsetur. Ad hæc reciprocè resignationes, si quæ posthac a parentibus clericis, in fauorem filiorum, ut alter alterius beneficiũ cõsequatur, in fraudem huius decreti & canonicarum sanctionum facta omnino censeantur: nec collationes secutæ vigore huiusmodi resignationum seu aliarum quarumcunq;, quæ in fraudem factæ fuerint, ꝓfis clericorum filijs suffragentur.* Hactenus sacrosancti Concilij decretum.

Circa quod & huius capitis pœnas, illud aũaduerti oportet, qđ non tm̃ filius clerici, sed nec nepos obtinere pót beneficium, in quo auus fuit præfectus, siue (ut cũ nostris loquar) ministrauit gl. no in c. ad extirpandas, de filijs presbyte. & in c presbyterorum, 86. dist. Abb. & Doct. in c. 2. de arbit. & in c. accedens. de accusa. Guil. Bened. in c. Raynutius, in verbo, Et uxorẽ nu. 693. de test. Fieret equidem manifesta fraus Concilio, alijq; Canonicis decretis, nam qui non posset filio dare, minimo negotio nepoti cõcederet. Qđ ꝓcedit in nepote illegitimo nato ex spurio, vel spuria: qa is ẽt excluditur, ut in d. c. ad extirpandas, quod ita interpretatur Petrus Rebuf. in prac. benefi. de dispensa. sup defect. natanum.

nu. 27. dicés Tolosanum Senatũ ita iudicasse. Si vero pater in Ecclesia de facto ministrauit, huic prohibitioni locꝰ nõ est.

Est tñ singulariter notandum, Sacrosanctum Conc. non procedere, qñ pater decessit, ante eius publicationem, vt de claratũ fuit a Cardinalibus, qui Tridentini Concilij interpretationi præsunt, his verbis, *Filij presbyteri. decreto Concilij Tridentini c. 15 sess. 25. non prohibentur retinere beneficium legitimè obtentum, in eadem Ecclesia, in qua fuit Beneficiatus eorum pater, qui ante publicationem eiusdem Concilij Tridentini e vita migrauit.*

Diuerso beneficio Adde quod opinio ista in practica seruatur, vt testatur Rebuf. in loco nouissimè allegato. n. 39 pag. 411. quo loco scribit nunquam vidisse peti dispensationem ad obtinendum Canonicatum a filio legitimo, in ea Ecclesia, in qua pater aliud habet. Et ideò filij legitimi Canonici esse possunt, in ea Ecclesia, in qua pater Episcopus est, vel Canonicus. Quæ opinio verissima est hodie stante dicto decreto Triden. Conc quia illud tantum loquitur, de illis clericorum filijs, qui non ex legitimo nati sunt matrimonio, circa legitimos vero, nihil ex iuris communis sanctionibus immutatum est Et ideo ab eo iure recedendum non est, l. præcipimus, in fi C. de appel. B

Filio succedere. Vide Petrum Rebuff. in d. tit. de dispens. super defec. natali. nu. 29. C

In plvrievs eorvm intrvsi. Cap. L.

1 *Intrusus in beneficio quis dicatur.*
2 *Clericus, qui scienter se in beneficio curato intrudit, qua pœna puniatur.*

INtrusus † in beneficio ille dicitur, qui obtinet illud sine authoritate eius, ad quem de iure spectat collatio, notat Abb. ex tex. ibi, in cap. Quia diuersitatẽ in 2. no. de concess. præben. Et allegat tex. ad idem, in c. ex frequentibus, de insti. & potuit Felin. in c nostra, in 2. corollario, de rescript. qui idem dicit in eo, qui intrat cum titulo habito a superiore excommunicato vel interdicto, vel publicè suspenso, allegat tex. in cap tanta. de excess prælat. Et allegat Domin. in cap. propter, ult. col. 19. dist ponentem sex modos,ª quibus quis dicitur intrusus in bñficio. & vide eundẽ Felin. 1 a

Felin. ponentem ſeptem, in c. Veniens nu. 3. de accuſa. Cleri
2 cus † autem, qui ſcienter iniuſtè intrudit ſe in beneficio ha
b bente curam animarum, ipſo iure priuatus eſt beneficio ᵇ ſi
mili cum cura, quod habebat, vt in c. eum qui, dè præb. in 6.

ANNOTATIO.

S *Ex modos.* Adde Feli. qui octo modos narrat, in c. veniẽs, in 2. not. de accuſ. quos refert Ioan. a Selua, in tract. de be fic. 11. q. 3. p. Gome. in regu. Cancel. de ſubrog. collitigan. gl. 4. pag. 330.

B *Priuatus eſt beneficio* Adde quod ſi is illud impetrauit, nõ facta mentione intruſionis, nõ valebit impetratio, vt firmat Felin. in c. poſtulaſti, in fine, de reſcr. ſequitur Ioan. a Selua, dicto tract. de benefi. d. q. 11 & Malc. in tract. de elect. in fine. Et nota, quod in pœnam & huius criminis deteſtationem, intruſus non ſubrogatur in ius alterius habentis in beneficio ius legitimum c. cum iam dudum, & ibi Doct. de præb. Sed pœnam hanc effugiet qui poſſeſſionem beneficij dimittit antequam petat ſe in alterius ius ſubrogari, vt benè ſcribit Rebuf. in d. reg. de ſubrog. collitig. num. 25.

VIVIS POSSESSORIBVS EORVM. Cap. LI.

1 *Impetrans beneficium viuentis, eſt ab Eccleſiaſtica commu nione pellendus.*
2 *Deponitur qui viuentis beneficium impetrat.*
3 *Impetrans viuentis beneficium eſt infamis.*
4 *Cum impetrante beneficium viuentis, ſolus Papa diſpenſat.*
5 *Occupans beneficium viuentis, ſi poſtea vacante beneficio im petrat illud a Papa, non facta mentione de inuaſione prætcrita, non valet collatio.*

1 QVI † viuorum Sacerdotum loco ponuntur, hoc ipſo ſunt
a *Eccleſiaſtica communione pellendi,* ² *quia ſe paſſi ſunt ſucceſſores viuis Sacerdotibus adhiberi.* Verba ſunt tex. in c. 1. de conceſ. præben. Vbi uide glo. te-
2 nentem, † quod ultra hoc debent deponi, allegat tex. in c. in primis 2. q. 1. ſequitur Abb. ibi, per eundem tex. qui tamen loquitur in eo, qui in locum viuentis Epiſcopi procurauit ſubrogari, vnde non videtur generaliter inducendus contra quemlibet clericum, qui viuentis obtinuit beneficium. Lon

gè

gè enim grauius delinquit, qui Episcopatum, quam qui beneficium viuentis ambit & vsurpat. Allegat præterea glo. in d. c. 1. ad hoc, tex. in c non furem. & in ca. Eum qui 7. quæst. sed tex. in d. ca. Non furem, nihil probat de depositione. Et tex. in c. Eum, qui solum dicit, quod qui recipit Archidiaconatum viuentis, eiusdem Archidiaconatus honore deponitur, & si vlterius in loco eodem ministrare præsumit, priuatus est participatione sacræ communionis. Vnde probat qđ deponatur nisi a beneficio [b] quod recipit: non ergo intelligat Iudex dum glo. & Abb. simpliciter dicunt, quod est deponendus, ꝙ deponatur ab officio, quia hoc nullibi probatur iudicio meo. † Patitur præterea & aliam pœnam occupans viuentis beneficium, quod efficitur infamis. Ita Abb. vbi supra, per text. in c. audiuimus 3. q 3. Sed salua eius authoritate, ille etiam tex. loquitur in eo, qui inuasit Episcopatum viuentis, non verò in casu nostro. Et subdit præterea Abb. ibi, quod talis clericus non potest amplius illud beneficium obtinere, & quod credit quod † solus Papa potest cũ eo dispensare: Imo plus dicit notandum, quod † taliter occupans beneficium viuentis, scienter faciendo se instituí, si postea uacante tali beneficio impetrat illud a Papa, non facta mentione de inuasione præterita, non valet collatio [c] tã quam subreptitia, ad quod eam facit quod dicit Fel. in c. in nostra 2. corollario, nu. 20. de resc. Et vide tu Hispane legẽ 13. tit. 16. p. 1 quæ disponit, quod recipiens beneficium viuẽtis perdit illud, & nunquã debet aliud habere, & iudex qui priuat eum beneficio, & restituit viuenti, potest pronunciare illum infamem. Et post ea ponit duos casus, in quibus impune recipit quis beneficium viuentis.

b

3

4

5

c

ANNOTATIO.

A

Communione pellendi. Adde quod ratio huius prohibitionis ea est potissima, quia Ecclesiastica beneficia perpetua esse debent apud possessorem c. satis 56. dist. nec quis sine causa beneficiis priuari debet, cap. inuentum 16. q. 7. vnde illa possessore viuente impetranda non sunt, alioquin apud possessorem minimè essent perpetua. Et ea ratione collatio beneficij viuentis ab Ordinario facta non tenet text. in c. post electionem de concess. præben. ubi Abb. no. 3. nec acceptatio talis beneficij c. nec captandæ, de concess. præbẽ.

lib.6.clem.vni.eo tit.tradit Guid.Pap.conſ.107. Nec firmitatem obtinet præſentatio talis beneficij c. illud de iure patron glo.in c.fin.de elect.li.6.tradit. Card.Petrus,Pau.Pari. conſ 112.col.1. vol.4. Rochus de Cur.in tract. iuris patron. in uerbo,Honorificum q.53.Paul.de Citodi.eodem trac. 6. p.ar.3.q 41.Petrus Rebuff in pract.benef. de reprob.benef. viuen. impetra glo.7.num 26. vbi differit,quid iudicandum erit,quando præſentationis tempore beneficium nõ vacat, ſed tempore prouiſionis: an ea prouiſio valida ſit iudicanda Et huiuſmodi prohibitio extenditur ad Commendam, nempe vt beneficium uiuentis non poſſit alteri commendari, qñ cõmenda a Sũmo Præſule facta eſt:ut ſcribit Caſſad. dec.3 ſub ti de præb.& rõ eſt: quia talis cõmẽda quæ fit ad nitam, pro legitimo tit habetur glo in pragma Sanct.rub. de pacifi.poſſeſſo.in verbo,tit.facit tex.in c.dudũ in 2.elect. Petrus Rebuf.in tract.de pacif poſſeſ in concord 5.Amplia. num 35.ſecus verò ſi Commenda ab Ordinario facta eſſet, ad ſex menſes:quia Ordinarius bene poteſt conferre beneficium illud, cum lapſo illo tempore, commẽdatarius nullũ ius in eo habeat c.nemo deinceps, de elect.lib.6.Nec bene ficij uiuẽtis collatio conualeſcit, ſi poſtea is cuius beneficiũ collatũ eſt moriatur: Quia temporis tractu minimè firmatur,quod nullum eſt ab initio, reg. non firmatur,de reg.iur. lib. 6.reg. quod in initio,ff.eo.Sic not.Barba.in ea conſultationibus, 1.not per illum tex.de donationi. Nec.firmatur talis collatio,etiam ſi conſuetudo ſit in contrarium,quia talis conſuetudo non valeret,cũ bonis morib.ſit contraria. Ita tenet Io.Imo.in c.2. de conſeſ præb.Gome.in reg.Cancel 20. q 3.in fine Rebuff in d.gl.7 n 42.& ea rõne mirandum eſſe dicit,tot homines (maximè Curiales) viuentium beneficia ambire.

A beneficio. Adde Petrum Rebuf in loco nouiſſimè allegato,nu 12 ubi authorem noſtrum allegat & ſequitur. Nec ab huiuſmodi pœna excuſabitur,ignorantiæ prætextu is,qui tale beneficium viuentis impetrauit. Nam licet ob ignorantiam excuſetur ab alijs pœnis, nẽpe Eccleſiaſticæ excõicationis incurſu,infamię nota,& cæteris ſtatutis,quoad firmitatem tĩ impetrationis, & nouæ prouiſionis,nunquam ignorans excuſatur. Ita ſing.tenet Deci.in l.fin.nu.17.C.de pact. qui allegat Abb.in c. 1.de conſeſ.præben.Ponderando verbum

bum maximè appositū ab eo, quo locofatetur Dec ita fuisse iudicatum in consilio Delphinatus Franciæ, cum ipse ibi adesset. Et ita in facti contingentia interrogatus consuluit, cons. 398. nu 2. Sequitur Ludo. Gome. in regu. Cancellariæ, de impetra. benefi. viuen. q. 3. in prin. Greg. Lop. in l. 3 tit. 16. in verbo, *Oro.* pa. 1. & ita tenendum est, quidquid inuoluat Rebuff. ubi supra. num. 51.

Erit etiam dictæ pœnæ obnoxius, qui non uiuentis, sed potius mortui beneficium impetrauit, quādo tantum tempus non effluxerit, intra quod potuerit verisimilis notitia mortis haberi, ut expresse definitum est in Reg. Cancel 28 condita primum a Ioan. XXIII. deinde a successoribus eius cōfirmata. Sed quid si eadem die qua quis moritur beneficiū impetretur, an præsumatur, vt non sit locus pœnæ huius capitis, post mortem impetratum fuisse. Qui quidem casus Bonifacij VIII. Pontificis Maximi extrauaganti constitutione decisus est, quæ habetur in lib Bullarum Rotæ c. 152. & ea est diffinitum, quod omnes impetrationes factæ uel in posterum faciendæ, etiam motu proprio, quarum data sit eiusdem diei obitus, nullius sunt momenti, & omnes effectus, qui ex eis sequuntur. Quod tamen Bonifacius limitat in beneficijs extra curiam vacantibus: secus vero in beneficijs, quæ in Romana curia, uel in locis ultra duas legales dietas a dicta curia non stantibus uacauerint, in quibus tales impetrationes valere uoluit: quam constitutionem refert Gomezi vbi paulò ante allegaui. q. 7.

Is uerò qui scienter uiuentis beneficium contulerit, a pœna minime est immunis, quia amplius illud conferre minimè poterit, cum delinquat, & delinquens priuatur collatione c. cum in cunctis c. super eo. de electio. & conducit text. in l. quidam, in fine cum lege seq. ff de dona. ubi donans bona proximi uiuentis, priuatur illis bonis, tāquam indignus. Sed cum pœna hæc in iure expressa minimè reperiatur, quę cum priuationis sit, nunquam imponenda est, gl & Doct. in c. fin de iure patrona. opinio contraria uerior videtur, quā tenuerunt Innoc. & Panor. in ca bonæ in 2. in fine, de elect. *Impetrans uiuentis beneficiū multis casib. excusatur.*

Excusabitur equidem multis casibus a dicta pœna, qui uiuentis beneficium impetrabit, nempe si beneficium uacat per non promotionē, ut in casu tex. in c licet canon de electi. lib. 6. uel per hæresim. ut in cap. ad abolendam. de hæretic ex-

ti.c.excommunicamus §.credentes ibidem. Aut per ſimoniæ labem,cum beneficium ipſo iure vacet,vt in extrauag. cum deteſtabile,de ſimo.in communi. vel ſi beneficiū poſt profeſſionem impetretur.cap.beneficium.de regula. lib. 6. vel in alijs.Non ſanè in his videtur viuentis beneficium cōferri,cum is qui illud obtinebat,ſit ipſo iure priuatus, licet ex aliqua cā ius hēat illud retinendi: valet tñ illius collatio ca.licet Epiſcopus,de præb.lib.6.cap. 1.de homi.ibi Abb.& alias excuſationis cauſas congerit Rebuf.in d.gl. 7. & Fran. Mar.deciſ. 481.par.1.

C *Collatio*, Adde Reg. Cancel.20.idemq; peculiari Cancellariæ regula ſancitum fuit à Pio V. Pontifice Maximo, in hæc verba *Item ſi quis ſupplicauerit,ſibi de beneficio quocunq; tanquam per obitum alicuius licet tunc uiuentis uacante, prouideri,& poſtea per obitum eius uacet, prouiſio & quæuis alia diſpoſitio dicto ſupplicanti,per obitum huiuſmodi denuo faciendā,nullius ſit roboris,uel momenti.* Idem ſcribit Deci. in l. fi. nu. 17. C.de pact.& conſ.398.nu.2.Inſignis Gregor. Lopez in d.l.parti.

ET OCCASIONE LAICAE RECOGNITIONIS, NON requiſita Epiſcopi audientiā, beneficia Eccleſiaſtica ſibi præſumpſerunt vendicare. Cap. LII.

1 *Clericus huius criminis reus ab officio & beneficio eſt remouendus.*

2 *Hodie autem ex Lateranenſi Concilio, qua pœna in hoc crimine imponatur.*

1 CLerici † taliter habentes beneficia, ſi commoniti illa non reſignauerint,ab officio & beneficio reddendi
2 ſunt alieni,[2] vt ſancitum eſt in c. Relatum,de iure patronatus.Olim præterea erat hoc per antiquos Canones inhibitum,ut patet ex tex in c.per laicos,16.q.7.ubi Alex.II. diſpoſuit,q̄ per laicos nullo modo quilibet clericus vel p̄sbyter obtineat Eccleſiā. Gregorius præterea VII.& Paſchalis Romani Pontifices,hoc ipſum etiam damnauerū,diſponentes,q̄ qui contrarium faceret,excommunicationi ſubiaceret.p̄ter id,q̄ talis inueſtitura irrita eſſet, vt Gregorius idem decreuit,& habetur in c.quoniam,& in c.ſi quis clericus,eadem cauſa,& quæſt.Hodie † vero in Concil Latera-
2 nenſi

nensi sub Leone X. celebrato, in sess. 10. in bulla, contra exēptos edita, in §. Et quia sæpius dispositum est, & collationes beneficiorum factę a domicellis, principibus, & nobilib. sub colore iuris patronatus, quod habere confingunt in beneficijs Ecclesiasticis nullo priuilegio Apostolico suffulti, sine ordinariorum collationibus, & literis, & absq; aliquo saltē colorato titulo, nullæ & irritæ esse decernuntur: & quod illis vtentes reddantur inhabiles, ad alia beneficia Ecclesiastica obtinenda, donec cum eis super hoc per sedem Apostolicam fuerit dispensatum.

ANNOTATIO.

Sunt alieni. Adde Abb. in c. præterea, in 2. de iure patron. quo loco scribit, quod si quis beneficium aliquod impetreauit, si in supplicatione non exprimit, se prius a laico habuisse, non tenet impetratio, quia si Summus Ecclesiæ præsul hoc cōpertū haberet, non ita concessisset, cū pp crimen ab eo commissum, condignis pœnis esset plectendus, quod circa caput hoc summè notandum est. A

IN NVLLO BENEFICIO RESIDENT. Cap. LIII.

1 *Beneficia omnia personalem residentiam requirunt.*
2 *Consuetudo an valeat excusare aliquem a residentia.*
3 *Clericus in beneficio, non residens, qua pœna puniatur.*
4 *Beneficium Clerici vagabundi alteri conferri potest.*

BEneficia †omnia tam ratione naturali (quæ dictat homines illis obsequia præstare, à quibus ob id stipendia recipiunt) quam communis iuris dispositione residentiam requirunt, de his. n. quæ animarum curā exigunt, [a] planum est. De beneficijs vero simplicibus idē esse firmat Panormi. in c. quia nulli. de cleri. non residentibus, per text. in c. super inordinata. de præb. Consuetudo † autem, quæ ferè semper bona opera minuit, & socordiam ac inertiā in hominibus alit (cum a maiori parte eorum non semper iustior est, oriri, ac foueri soleat) iam inualuit, vt hæc simplicia beneficia residentiam non requirant, quam in his Doctores admittendam scribunt, [b] ab illaq; excusari beneficiatos tradunt, cum per alios Ecclesijs debita præstentur obsequia. Generaliter asit vide quinq; casus, in quib. nulla cōsuetudo 1 2 2 b

excusat

excusat non residentē, per Fel. in c. Cum oēs. col. 17. & 18. de
3 consti. nu. 54. Pęna † aūt clerici non residentis in beneficio
c (ét modicæ æstimationis) est, quod illo priuetur, c ut in ca.
Conquerente, de clericis non residentib. Et ibi Inn. & Abb.
notant ex eo Quod procedit ét in casu quo abesset clericus
ex iusta cā, quia posset priuari, si monitus pro necessitatib.
vel vtilitatibus Ecclesiæ suæ venire recusaret. Notat Inn in
in c. Ex tuæ. de cleri non resi. argu tex in c. Sicut autem. Et
4 in c. Absit. 11. q. 3. Qū † vero beneficia non requirunt resi-
dentiam, si clerici vagantur, sufficit delictū vagationis ad
priuationem, not. Inn. in d c Ex tuæ. allegat tex. in ca. Non
oportet cum seq. 7 q. 1. Pro quo facit gl. in c. non oportet, de
conse. dist. vlt. quā dicit singularem, & alibi nō repertā Corse.
in sing. in verbo vagabundus, ad hoc ꝙ si bñficiatus est vaga
būdus, & tādiu absit, & dubitet an viuat, an mortu⁹ sit, pote
rit beneficiū eius cōferri alteri, qđ corroborat plurib. notā-
dis cōclusionib. q̄ procedunt in vagabundis. Modum autem
d procedendi ad priuationem d in hoc casu breuitatis affectu
hic tradere prætermisi, facilè. n. erit requirentib. inuenire.

ANNOTATIO.

A QVæ animarum curam exigunt. Vide de hac personali re
sidentia multa lectu non indigna per Caiet. 2. 2. q.
185. art. 5. Ioan. a Driod. de libe. Christi pag. 204. Bar. Carran. de Miranda Archiepiscopum toletanū in controuer. de
necessar. residen. Episco aliorumq; inferiorum pastorū, quā
apud Tridentinum Conc habuit Dom. Soto in calce eius
operis, cui titulum fecit de natura & gratia, & latissimè li.
10. de iust. & iure q. 3. art. 1: cum multis sequentib. qui ma-
gnis rationibus probat hanc personalem residentiam diui-
no iure institutam esse. Quod verissimum censeo, quia diui
nis legibus Prælati nec non alij inferiores pastores tenētur
pascere commissum sibi gregē: nam decimę ideo illis dan-
tur, ut spiritualia ministrent, & sint in hac Domini vinea o-
perarij digni mercede, ut probatur Matth. & Lucæ c. 10. ꝙ
eis minime conueniet, si per uicarios eas operas exhibue-
rint. Quod hodie manifestissime probatum est in Sacrosan
cto Conc. Trident sess. 23. c. 1 de reforma. & sess 6. c. 1. ita ut
iam nullæ controuersiæ locus sit.

B *Admittendam scribunt.* Vide tex. cum glos. in cap. omnes.

de

de constit gl.in c.dudum.in 2.in verbo, Retinere.de elect. & in c.gratia in verbo, De iure. de rescrip lib.6. & in c.conquerente.in verbo, Seruat.de cleri non resid.& in c. vlt. in verb.Fructus.de rescrip.lib.6.tradit Abb.in ca. extirpandæ. §.quia uero,nu.15 & nu. 31.de præb & consil.96.nu.2. volu. 2.Ioan.Imo.in cap.quia nonnulli num 6 de cleri.non resid. Rochus de Curt in c.vlt.num.100.de consuet Felin. in ca. dilectus.in 2.col.2.de rescrip.Alex.consil 1.num.2 lib.7.Nicola.Mil.in reper. in verbo,beneficium,q.33 Petr.Paris cõsilio 32.lib.4.Ioan.de Selua in tractat.de bene.4 par.quæst. nume.2. 1.qui amplissimè de materia ista disserunt,& eam examinant.

Illo priuetur. Vide egregiam leg.16.& 17.tit.6.par.1.Hodie autem in Conc.Trident.nouissimæ pœnę contra non residentes statutæ sunt:nam sess.6.c.1.de reform sancitum est quod Patriarchæ, Primates, Archiepiscopi, Episcopi,siue qui, quocunq; titulo vel causa cathedralibus Ecclesijs fuerint præfecti,quacunq; præfulgeant præeminẽtia,legitimo impedimento, seu iustis & rationabilibus causis cessantib. si sex continuis mensib.extra suam diœcesim morando, abfuerint,quartæ partis fructuum vnius anni,fabricę Ecclesię pauperibusq; loci per superiorem Ecclesiasticum applicandorum, pœnam ipso iure incurrunt. Si tamen per alios sex menses in absentia perseuerauerint,aliam quartam fructuũ similiter applicandorum amittunt.Quod si vlterius pertinaci animo in eadem absentia perseuerauerint,vt seueriorib. pœnis coerceantur, & puniantur Metropolitanus suffraganeos Episcopos absentes, Metropolitanum vero absentem, Episcopus antiquior residens,sub pœna interdicti ingressus Ecclesiæ ipso iure incurrenda,infra tres menses per literas, seu nuntium Romano Præsuli sanctissimo nuntiare tenetur. C *Concilio Trident. sess.6.c.1. de refor.*

Illi verò qui beneficia inferiora,siue de iure vel consuetudine residentiam requirentia obtinuerint,siue in titulũ, siue commendam,opportunis iuris remedijs, ab ordinarijs, vt resideant,sunt compellendi,neque eis priuilegium, vel indultum perpetuum de non residendo, suffragari dẽt. Ita Conc.Trid.sess.6.c.2.de refor.sub Paulo III.Pont. Max. *Concil. Trid.sess. 23.ca.1.*

Sed cum summe saluti Dominici gregis,pastoris residentia conueniat,dictum Sacrum Concilium, sub Sanctissimo Pio IIII.celebrato,sess. 23.c. 1. de reforma. seueriori con *de refor. enuclea tur.*

ſtitutione, grauiores pœnas aduerſus non reſidentes infligit. Nam Sacrorum Canonum & Conciliorum decretis inhærendo declarat, præfatos omnes Patriarchas, Primates, Archiepiſcopos, Epiſcopos, etiamſi Cardinalatus dignitate ſint condecorati, obligari ad perſonalem reſidẽtiam, in ſuis Eccleſijs, vel diœceſibus, vt iniuncto ſibi munere fungi teneantur: neque poſſe abeſſe, niſi ex cauſis & modis ibi diffinitis. Si vero tam Sacroſanctam, tam ſalutarem conſtitutionem violauerint (quam nec trãſuerſo quod aiũt vngue trãſgredi licet) mortalem culpam contrahunt, & pro rata tpis, fructus ſuos non faciunt, nec tuta conſcientia, etiam abſque aliqua declaratione, eos ſibi ipſis poſſunt detinere quod ſi indurato animo, eos retinuerit, ſuperior Eccleſiaſticus dẽt Eccleſiarum fabricis, aut pauperibus loci erogare, omni cõuentione vel expoſitioñe prohibita. Quę quidem pœnæ omnes, aduerſus curatos inferioresq; paſtores, beneficia Eccleſiaſtica curam animarum obtinentia habentes, ſimiliter dicto decreto ſtatuuntur. Ita tamen, vt ſi quando ex iuſta cauſa, ab ordinario cognita & probata, abeſſe contingeret, Vicarium idoneum, ab ipſo ordinario approbatum, cum debita mercedis aſſignatione relinquant. Diſcedendi autem facultas, in ſcriptis gratiſq concedenda ſit, nec ultra bimeſtre tempus, niſi grauis, & vrgẽtiſſima cauſa contigerit. Qđ ſi abſentes per edictum citati, minime comparuerint, liberum eſt & permiſſum ordinarijs (imò tenentur) ſeuerè per Eccleſiaſticas cenſuras, & ſequeſtrationem fructuũ, & illorum ſubtractionem, aliiſq; iuris remediis, vſq; ad priuationem contra eos procedere. Ita vt minimè a dicta reſidentia & ab illius canonis executione, priuilegio, licentia, familiaritate, exemptione, etiam ratione cuiuſcunq; beneficij, pactione, ſtatuto, ét iuramento, vel alia authoritate confirmato, conſuetudine ét immemoriali excuſantur. Quæ quidem concilij decreta, duabus nouiſſimis conſtitutionibus Apoſtolicis ſeruari præceptum eſt: altera ſub data Romæ apud ſanctum Petrum, anno incarnationis Dominicę. 1564. ſepti mo kalen Decemb. Altera uero impreſſa eſt vna cum Tridentino Concilio quæ publice circumfertur.

Paroch⁹ ex cã iuſta abeſſe poteſt a beneficio abſq; ordinarij licentia.

Illud verò circa dictum decretum notandum cenſeo, nẽpe parochum impunè abeſſe poſſe, abſq; aliqua licẽtia duos menſes, ex cauſa quæ ſibi iuſta videatur, quia antiquo iure licebat,

licebat, a quo non est recedendum, sine nouo iure expresso l. præcipimus in fi. c. de appell. Tum quia Episcopo, qui fortiori vinculo residere tenetur, permittitur, & concilio cautum est: vt in curatis & inferioribus eedem omnino seruentur quæ in Episcopis. Ita tenet insignis Mar. Nauar. in Manuali confess. c. 25. nu. 221. & ita non semel consului, & obtinui, licet quidam imperitus iudex, ex capite quidem (pro ut illi de more erat) contrarium iudicauit. Is autem qui residere tenetur, viginti & quatuor casibus a residentia excusatur, quos plenissima manu congerit Io. a Selua, in tract. de benefi. 4. parte, q. 6 qui ferè omnes his cõpræhenduntur. *A residentia in beneficijs eccle siasticis 25. casibus quis excusatur.*

Primus, si quis sacratissimam Theologiam publice profiteatur, vel ei operam det, ad quinquennium. tex. in ca. fi. de magist. Nec Episcopi licentia necessaria, qa ius eam concedit. Ita scribit Petr. Rebuf. in pract. benefi. titu. de dispensa. de non resid. nu. 25. Mat. Nauar. in manu. confes. c. 25. nu. 120. quibus suffragatur tex in c. relatum de cler. non resid. vbi alternatiuè loquitur, de licentia suorum prælatorum, vel studio literarum. Nec vltra dictum tempus, licentia poteſt concedi, nec aliquid operari, sic sancitũ est ab Cardinalibus sacræ congregationis his verbis asseuerantes. *Licentia, & quis abesse possit, causa studij, a seruitio suæ Ecclesiæ, vel sui canonicatus, non suffragatur, vltra quinquennium impetrata a die quo capit studere.* Idemq; censendum est in prælectione, uel professione sacrorum canonum: ita sing. tenet Archid. in c. 2. de priuil. lib. 6 sequitur Abb. in d. ca fi. si verò alias scientias profiteatur, Episcopi facultas necessaria est: in locis vbi consuetudo non est in contrarium, ut traditur a Doctoribus. in d c. tuæ. *Decretũ Car. sacræ cõgregationis.*

Secundus casus, qui legitimum absentię impedimentum præstat est, Episcopi obsequium, quo ad duos canonicos & ét alios, si id intendant quod in suæ cathedralis Ecclesiæ vtilitatem conuertatur. c ad audientiã ubi Abb. nu. 8. de cler. non resid. Excusabitur ét qui est in seruitio legati, vel Archiepiscopi. vt in d. c. ad audientiam. c. cum dilectus. c. de cętero vbi Doctores de cler non resi. Id tñ quod de Archiepiscopo dicitur, intelligendum est, quo ad clericos suæ diœcesis, non autem suffraganeorum. arg tex. in c. pastoralis. de offic. ordin. c vni. de foro compet. lib. 6.

Tertius casus, in quo a fortiori quis a residentia excusat,

si contingeret aliquem a summo Pontifice euocari, tunc is optimo iure, per Vicarium poterit seruire, c. cum dilect. de cler. non resid. Quod quidem verũ est qñ principaliter absens est ad seruiendum, non vero ad beneficia consequẽda: ita tenet Ang. in sum. in verbo, clericus, septimo, § 2. minus tamen principalis intentio minimè nocet, ut fatetur singul. Nauar. vbi supra. Ex quo sequitur quod scriptor bullarum, aut procurator in Romanæ curiæ summo prætorio residẽs, minimè a residentia excusatur, cum ea absentia lucri sui cã contingat tex. in l. scriniarios. vbi Alex. & Iaſ. C. de testam. milit. Reipublicæ n. causa eos abesse solum intelligimus, qui non sui commodi causa, sed coacti absunt. l. Reipublicę. l. non vere. ff. ex quibus. caus. maior.

Quartus casus, quando absentia contingit generalis Cõcilij gratia, nam qui concilio interfuerint, omnes fructus suos faciunt, atque quotidianas distributiones quæ præsentibus dantur, quia præsentes censentur, & pro residentibus iudicantur. Etiam si Ecclesiarum statuta sint in contrariũ. Ita decisum fuit in Concil. Constan. Sessione 19. Idemq; pari ratione defendi potest, si interfuerint Concilio prouinciali, vel Synodali Synodo; eademque equidem publica Ecclesiæ utilitas uersatur, necnon necessitas parendi Sacrorũ Canonum Decretis, maxime nouissimi Tridentini Concilij sess. 24. c. 2. de reformatione, non equidẽ qui interesse tenentur proprium munus debet eis esse damnosum, l. si videlicet. ff. ex quibus caus. maior. l. si seruus communis. §. idemque euidentius. ff. de tut. Quod nota pro prælatis, alijsq; in teresſentibus in Conc. Prouinciali, quod celebratur Toleti decreto Reuerendissimi Gaspari a Quiroga Cardinalis, & Toletani Archiepiscopi. Sunt equidem ad id congregati Episcopi omnes huius ampliſſimæ, prouinciæ hac die sanctissimæ Natiuitatis Beatissimæ Virginis Mariæ (quæ octaua est mẽsis Septemb.) ann. Domini 1582. qua hæc scribimus, opus hoc ad secundam æditionem parantes.

Concil. Prouinciale Toleta. sub Reuerẽ. Gaspar. Quirog. Car. Archiepisc. Toletan.

Quintus casus est, ob necessitatem maximam personæ, vtpotè si valetudine afficiatur curatus, nam tunc per substitutum poterit deseruire, c. ad audientiam. de cleri. non residen. c. 1. & per totum de clerico. ægro c. vni illo tit. in 6. facit l. si cui §. fi ff. ex quib. caus. maior. l. aut si valetudine. ff. de procurat.

Sextus

Sextus propter neceſſitatem Eccleſiæ, nam clericus, qui propter neceſſitatem Eccleſiæ abſens eſt, poterit vicarium conſtituere, etiam ſi reſidere iurauit. c. ex parte, in 2. de cleri. non reſiden.

Septimus ſi interuenit licentia legitima gl. no. in c. inter quatuor. de cler. non reſid. & legitima cauſa ea dicitur, quæ datur ab eo, ad quem de iure competit, ex cauſa, boni viri arbitrio. Ita ſcribit Nauar. ubi paulo ante allagaui. Alij autem caſus iure conſtituuntur, ſed quos ſupra ſcripſi ſunt potiſſimi, & frequentius contingunt.

Octauus caſus eſt, quando graues ſuperueniunt inimiciciæ, ita ut ſine vitæ diſcrimine parochus non pōt in ſuo beneficio reſidere, habita Epiſcopi licētia, abeſſe poterit, pro eo tpe quo inimicitiæ permanſerint, ſed idoneus Vicarius interim Eccleſiæ prouidendus erit, ſic decretum eſt a Sacra congregatione Cardinalium his verbis. *Habens canonicatum & parochialem in quā nō poteſt ſine diſcrimine vitæ propter inimicitias reſidere, non eſt cogendus, donec ſubeſt cauſa inimiciciarum in ea reſidere, ſed ei eſt permittendum, ut in canonicatu reſideat.* Et alio decreto ſic dicitur. *Habens graues inimicitias in ſua parochia, durantibus his poteſt de licentia Epiſcopi ab ea per annum abeſſe, & interim debet ordinarius conſtituere Vicarium mercede congruenti, ex eius fructibus ei aſſignata qui inſeruiat dictæ parochiali Eccleſiæ.* Decretū Cardin. Sacræ Cōgrega.

Ad priuationem. Not. ſing. quod ad procedendum cōtra clericum rōne abſentiæ a beneficio, non eſt neceſſaria ſolēnis citatio, neq; ſolemnis priuatio, ſed ſufficit requiſitio, & ſpoliatio de facto, tex. in c ex parte in primo, vbi not. Abb. de cler. non reſid. ſequitur Greg. in l. 16 tit 16. in verb. *Tollere la egleſia* partit. 1. Et quæ forma dēat ſeruari circa hanc priuationem, vide tex. & Doct. in d. ç ex tunc, de cler. nō reſid. & l. 17. ti. 16. p. 1. & Conc. Trident. ſupra alleg.

CVM PAROCHIALES ECCLESIAS HABEANT INTRA annum non fuerunt promoti. Cap. LIIII.

1 *Habens Eccleſiam Parochialem intra annum promoueri tenetur, alias ipſo iure ea priuatus erit.*

2 *Annus, de quo in præſenti agitur quando currere incipiat.*

3 *Clericus, qui legitima cauſa ſubſiſtente, non potuit intra annum promoueri, iſtius Capitis pœnam non patitur.*

4 *Episcopus monere potest promotum vt ordines intra annum suscipiat.*

5 *Capellaniam obtinens intra annum promoueri non tenetur.*

1 TAles † sunt priuati ipso iure, 2 nulla præmissa moni-
2 tione, ecclesia vel beneficio parochiali, vt in cap. licet canon. de elect. in 6. quod adeo procedit, quod non potest mora purgari anno elapso: quia pœna infligitur ipso iure, vt no. glo. antepen. ibi, quam dicit notabilem Ancharan. 1. col. & postea in col. fin. versi. quarto quæro, & voluit ante eum Ioan. Mon. ibi. versi. Sed nunquid, & idem te-
2 net ibi Philip. col. 2. † Annus præterea, de quo in præsenti incipit ab eo tempore quo ipsius ecclesiæ regimen commis-
b sum extitit, & possessionem eius pacificam [b] habuit prouisus, vel per eum stetit quo minus habuisset, probat tex. in c.
3 Commissam, eodem titulo. Si † autem iusto impedimento non potuit clericus intra annum promoueri, non patitur istam pœnam, [c] vt ibi, per tex. Et vide Ioan. Mona in dicto cap. licet canon, versi. Sed quòd, vbi notat esse legitima impedimenta ad excusandam pœnam priuationis, quòd Episcopus fuerit impeditus, uel non fuerit qui ordinaret eum, vel si Episcopus noluit eum ordinare. Crederem tamen, q̃ si episcopus proprius qui non potuit uel noluit ipsum ordinare, dabat ei facultatem vt ordinaretur ab alieno episcopo, quod esset in culpa si non promoueretur. Consulerem præterea clericis in casibus huiusmodi, quando impedimẽ-
d ta prouenunt ex persona episcopi, quod protestarentur [d] se esse paratos ad ordines suscipiendos, vt euitemus doctrinas, & opiniones doctorum in similibus traditas, de quibus per Felin. in cap. Ex transmissa. de præscrip. in colum. 1. & 3. Alexan. & Iaſ. in lege 2. §. quod diximus. ff. Si quis cautio. Et vide etiam notabiliter per Ioan. Mona. ubi supra, qui distinguit quando quis incurrit irregularitatem, propter quã non potest promoueri, an debeat priuari, quia si hoc est sine culpa sua non priuatur, vt potè si amittat oculum vel manum. Si autem culpa sua, debet beneficium amittere, allegat tex. in c. 1. de æta. & qual. Aduerte præterea, quod Anchar. in d. c. licet canon. col. fi. versi. 5. quæro, not. post glo. an-
4 tep. ibi, q̃ etiam stante dispositione d. tex. potest † episcopus monere promotum ut ordines suscipiat etiam intra annum:

num: quia illa constitutio venit ad corroborationem iuris antiqui, non ad diminutionem: vnde si volũtate sola renuit clericus ordinari, nihil prætendens, niti quia non vult, debet compelli appellatione remota per subtractionem beneficij & officij, secundum glo. ibi.

Nota tamen, quia † si quis habeat Capellaniam requirentem ordinem sacerdotalem, non est priuatus illa, si non fuit monitus vt promoueretur, ita firmarunt Dom. de Rota in decis. antiquis. 520. incip. Nota quod tenens Capellaniam, ex ratione, quia dispositio illius capituli, Licet canon, tanquam pœnalis non debet extendi. [c] 5 e

ANNOTATIO.

PRiuati ipso iure. Erit sanè parochus a dicta pœna immunis in casu diffinito a Cardinalib. sacræ congregationis, his verbis. *Pœna canonis præscripta eis qui intra annum sacerdotium non susceperunt, non habet locum in rectore, qui intra annum a die adepta possessionis, pacifica vel infra tempus comparuit, & se promoueri petijt offerens quantum in eo se paratum ad susc ipiendum sacerdotium, sed ordinarius noluit, eum propter illiteraturam vel aliam causam promouere.* Et vide latissimè Petrum Rebuff. in excellentissima illa beneficiorum pract. tit. de non promotis intra annum, pag. 443. ubi multis ampliationib & limitationib huius capitis materiam declarat. Et vltra illum, notandum esse censeo, quod is qui parochialem ecclesiam habet, si intra annum non fuit promotus ad presbyterium, cum ipso iure sit beneficio priuatus, tenetur in animæ iudicio vniuersos fructus restituere, quos elapso anno percepit, vt optimè censet Mar. Nauar. in Manua. consel. c. 25 nu. 117. idem in tract. de orat c. 22. nu. 46. Nec refragatur quod pœna temporalis ipso iure incursa in dicto foro non debeatur, quia id non procedit cum ex legislatoris mente contrarium constat, vel cum non imponitur propriè vt pœna, sed vt quædam conditio vel modus rei traditæ, q hoc casu ex Pontificis mente verificatur, & ex hoc sequitur grauiter peccare, qui prædictum beneficium retinet, & illius fructus non restituit. A *Decretũ Cardinalium, qui Concilii Tri. præsunt interpretationi.*

Deinde animaduerte, q licet antiquis tẽporib. dicta priuationis pœna locum nõ obtinebat in Episcopatib & Abbatijs, quia in his non erat hoc statutum, quorum quidem expressa mentio erat necessaria. Ex glo. not. & sing. in c. 2. de

F. Dominici Soto opinio refutatur.

prębé. in 6. vnde colliges hallucinatum fuisse R. P. Fratrem Dominicũ Soto li 10 de iust. & iu. q. 5 ar. 6. col. 1. existimantem, decretum Bonifa. VIII. Pontif. Maximi, in c. commissa, de elect. lib. 6. quo ad fructuum restitutionẽ, comprehendere Episcopos, quod equidem ante eius tempora nemo dixit, nec dicere potuit, cum legem illam pœnalem, repugnantib omnib. iurib extendat, contra c. pœnæ, de pœn. dist. 1. l. ẽ de interpretatione, l. præsens. ff de pœn. Maximè quod ipsemet sibi aduersatur, cum approbet gl. dicti canonis, quę cẽsset non esse locum eius pœnæ in Ecclesia Collegiata. Nec sanè mirandum est, quod vir Theologus doctissimus, & in his quæ pertinent ad forum interius versatissimus, in illis autẽ quæ ad exterius, & ad iudiciarium ordinem cum mittat falcem in alienã messem, sæpissimè labitur. Hodie vero Sacri Concil. Trid. decreto sess. 23. c. 2. de ref. diffinitum est, quod Episcopi, necnõ illorum superiores, etiam sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, qui cathedrali b. seu superiorib. Ecclesijs præfecti fuerint, si intra tres menses consecrationis munus non susceperint, ad fructuum perceptorum restitutionem tenentur, & si intra totidem menses postea id nõ fecerint, ipso iure suis Ecclesijs sunt priuati.

Prædicta vero priuationis pœna, quæ hoc capite infligitur, minimè incurritur, donec annus elapsus sit, & ea ratione si clericus in vltima anni die extremum diem clauserit, beneficium vacabit per mortem. Ita tenuit eleganter Car. Pet. Pau. Paris. consi. 119. nu. 28. vol. 4. poteritque eadem vltimi anni die beneficium permutare, vel resignare, cum ad hunc ius in beneficio habeat, ut scribit Petr. Rebuff. in pract. benef. tit. de non promot. intra annum. nu. 48.

B *Possessionem eius pacificam.* Vide Bella. decis. 153. & decis. 83. quo loco scribit, probari debere non promotũ litem habuisse, vel habere, aliter vero securum non esse, quod etiam fatetur Dom. consi. 82. col. 2. Et cum annus hic minimè computetur nisi a die pacificæ possessionis, & in regno Franciæ non dicitur quis eam habere ante annum, ob eam causam, in illo regno iustissimè mea sententia post annum pacificæ possessiõnis promotus integrum annum habebit. Cuius rei meminit Pet. Rebuff. vbi paulo ante allegaui, nu. 45.

C *Pœnam* Sed vtrum sufficiat, quod impedimentum in fine anni superueniat. Vide Bella. decis. 83. quo loco censet, tale impe-

impedimentum minime excusare quando intra tempus illud non poterat promoueri, sed contrarium verius credo cum Pet. Rebuff. vbi sup. num 48.

Quod protestarentur No quod licet protestatio utilissima sit, non tamen est necessaria, quia iustitia excusandi, non in verbis protestantis, sed in causa impedimenti cõsistit, quia verba non addunt nec minuunt rei veritatem. l. sicut, C. ad leg. Corn. de fal. quam opinionem & iurib. & grauissimorũ authorũ testimonijs tanquam firmissimã regulam constitui superioribus annis, in annotationibus ad regulas, & fallentias istius Domini Episcopi reg. 615. incip. protestationem.

Non debet extendi. Vide Rom. consi. 325. incip. quo ad primum. Hoc tamen minime procedit si in capellaniæ institutione contrarium ab instituore fuerit dispositum, quia iure potest instituere quod in tali capellania locum habeat dispositio tex. in d. c. licet canon. vt scribit Petrus Rebuff. in d. tit. de non promotis intra annum. nu. 17. & quod ita disponatur semper mihi visum fuit optimum consilium.

CVM ALIENIGENAE SINT, IN HIS CASTELLAE ET Legionis Regnis, vel in alijs, quibus legibus, moribus, vel consuetudine, prohibitum est, dignitates Ecclesiasticas, beneficia, præstimonia, vel pẽsiones, impetrare sunt ausi. Cap. LV. *Quod noue editum est.*

1 *In Hispaniarũ Regnis, Sixti Pontificis Maximi concessione, nullus exterus, beneficium Ecclesiasticũ impetrare potest.*
2 *In Francia Regno necnon in multis orbis Prouincijs, idem receptum est.*
3 *Gratia illa subreptitia est iudicanda, si beneficium ab alienigena fuerit impetratum, originis mentione minime facta.*
4 *Iuri communi consonum est, exterum, vel alienigenam, non posse Ecclesiasticum beneficium obtinere.*
5 *Seditiones illa grauissima (quas vulgo,* Communidades, *appellãt) quib. regna ista anno Domini 1564. sunt perturbata, inde processerunt, quia exteris beneficia conferebantur.*
6 *Glossa in reg. Cancel. Romana decimanona reprobatur.*
7 *Cõsuleretur multũ Christiana Respublica, si beneficia, præsertim curã animarũ habentia, patrimonialia efficerentur.*
8 *Regula Cancellaria Romana decimanona, iuri communi consentanea est.*

In

9 *In beneficiorum impetratione, orundus non oriundo præferendus est.*

10 *Diœcesani & non alienigenæ sunt in beneficijs à patronis præsentandi.*

11 *Iustissimè in diœcesibus Burgensi, Palentina, & Calagurritana filijs patrimonialibus, tantum beneficia Ecclesiastica conferuntur.*

12 *Præstimonia neque pensiones, ab exteris in his regnis possunt obtineri.*

13 *Litera naturalitatis (quas appellant) Regijs constitutionibus sunt reuocatæ.*

14 *Is cui litere naturalitatis conceduntur, licet possit regnorum priuilegijs uti, non tamē obtinere potest beneficium Ecclesiasticum, nisi specialiter dictis literis contineatur.*

15 *Literis naturalitatis concessis, seruata forma regiarum constitutionum, exterus apud nos Ecclesiasticum beneficium potest obtinere.*

16 *Extero si beneficium conferatur, an illud possit permutare.*

17 *Litere quibus extero beneficium confertur, minimè executioni tradendæ sunt.*

18 *Pœna amissionis naturalitatis, & bonorum temporalium, contra clericos & Ecclesiasticas personas, apud Hispanos legibus, & moribus recepta est.*

19 *Litere legatorum Apostolicæ Sedis, ante illarum executionem, à summis Senatoribus Regis, & domini nostri examinantur.*

20 *Litere Apostolicæ, in derogationem regij iuris patronatus, vel laicorum, exequenda non sunt: quousque Pontifex consulatur, seruata in hoc forma præscripta, in regijs constitutionibus.*

21 *Regias leges 26. tit. 3. lib. 1. ord. noui. & lex 5. tit. 6. eo. lib. iustissimas esse ostenditur.*

22 *Non solum, Catholicissimi Hispaniarum Reges, dicto iure regijs legibus diffinito utuntur, sed alij Christiani orbis Principes: referunturq; verba singularia Io. Dried.*

23 *Regni exterus quis dicatur, & ibi de intellectu regiæ constitutionis, 19. tit. 3. lib. 1. ord. noui.*

24 *Nati in Regno Arragoniæ, vel Nauarræ, an dicantur exteri horum Regnorum.*

25 *Exterus an is iudicandus sit, qui nascitur ex matre alienigena,*

nigena, ſi pater fuit naturalis.

26 *Late interpretatur quadam Henrici huius nominis tertij, Hiſpaniarum Regis conſtitutio.*

27 *Qui extra Regnum in tranſitu naſcitur, à parentib. horum Regnorum naturalibus, an ſit naturalis iudicandus.*

28 *Natus alibi in tranſitu, natus cenſetur in eo loco, vbi mater incolatum habet, & ideo non repellitur à collegijs, quorum ſtatutis naturales tantum in illis cooptandi ſunt.*

29 *Declaratur conſtitutio ſeptima conſtitutionum Academiæ Complutenſis.*

30 *Interpretatur Regia lex 25. tit. 7. lib. 1. ord. noui.*

31 *Animalia ciuium alicuius parochiæ, ſi propter bellum, vel tempeſtatem, vel aliam cauſam fugiant ad alienam parochiam, ibique pariant: decima ſoluenda ſunt in illa parochia à qua receſſerunt.*

32 *Abſens, qui ex legitima cauſa receſſit, cito reuerſurus: quoad iuris effectus, non eſt abſens iudicandus.*

33 *Per decennij habitationem, quis naturalis cenſetur.*

34 *Proxeneta, ſeu cambiorum interuentor, nõ poteſt eſſe horum regnorum alienigena.*

35 *Quæ deſiderantur, vt qui dicatur naturalis, quo ad obtinẽda beneficia in his regnis, qui admißus eſt tanquam naturalis, ad beneficium in ijs regnis, & poſtea ad aliud regnũ confugiat, ibique larem conſtituat, naturalitatis priuilegijs priuatur.*

36 *L. pen. ff. de ſenato. interpretatur.*

37 *Vt filius ſit naturalis iſtorum regnorũ, an requiratur, quod natiuitatis tempore, pater domicilium contraxerit, & per decennium vixerit.*

EST equidem Romanorum Pontificum decretis iuſtiſſimiſq; Catholicorum Principum conſtitutionib. nec non immemoriali laudatiſſimæ conſuetudini contrarium, alienigenas in his regnis Eccleſiaſtica beneficia impetrare, & eum ſæpiſſimæ in controuerſijs forenſibus hoc contingat, huius practicæ argumento dignum iudicabimus ad iſtius rei cognitionem tantiſper de hoc diſſerere.

Et vt rem hanc a principio petamus, præfari oportet, † Sixtus Summus Eccleſiæ Præſul potentiſſimis & Catholiciſſimis Hiſpaniarum Regib. iuſtiſſimis cauſis ductus motu

† 1

proprio

9 *In beneficiorum impetratione, oriundus non oriundo præferendus est.*

10 *Diœcesani & non alienigenæ sunt in beneficijs ā patronis præsentandi.*

11 *Iustissimè in diœcesibus Burgensi, Palentina, & Calagurritana filijs patrimonialibus, tantum beneficia Ecclesiastica conferuntur.*

12 *Præstimonia neque pensiones, ab exteris in his regnis possunt obtineri.*

13 *Litera naturalitatis (quas appellant) Regijs constitutionibus sunt reuocatæ.*

14 *Is cui litere naturalitatis conceduntur, licet possit regnorum priuilegijs uti, non tamē obtinere poterit beneficium Ecclesiasticum, nisi specialiter dictis literis contineatur.*

15 *Literis naturalitatis conceſsis, seruata forma regiarum constitutionum, exterus apud nos Ecclesiasticum beneficium potest obtinere.*

16 *Extero si beneficium conferatur, an illud possit permutare.*

17 *Literæ quibus extero beneficium confertur, minimè executioni tradendæ sunt.*

18 *Pœna amissionis naturalitatis, & bonorum temporalium, contra clericos & Ecclesiasticas personas, apud Hispanos legibus, & moribus recepta est.*

19 *Literæ legatorum Apostolicæ Sedis, ante illarum executionem, à summis Senatoribus Regis, & domini nostri examinantur.*

20 *Literæ Apostolicæ, in derogationem regij iuris patronatus, vel laicorum, exequendæ non sunt: quousque Pontifex consulatur, seruata in hoc forma præscripta, in regijs constitutionibus.*

21 *Regias leges 26. tit. 3. lib. 1. ord. noui. & lex 5. tit. 6. eo. lib. iustissimas esse ostenditur.*

22 *Non solum, Catholicissimi Hispaniarum Reges, dicto iure regijs legibus diffinito utuntur, sed alij Christiani orbis Principes: referunturq; verba singularia Io. Dried.*

23 *Regni exterus quis dicatur, & ibi de intellectu regiæ constitutionis, 19. tit. 3. lib. 1. ord. noui.*

24 *Nati in Regno Arragoniæ, vel Nauarræ, an dicantur exteri horum Regnorum.*

25 *Exterus an is iudicandus sit, qui nascitur ex matre alienigena,*

nigena, ſi pater fuit naturalis.

26 *Late interpretatur quadam Henrici huius nominis tertij, Hiſpaniarum Regis conſtitutio.*

27 *Qui extra Regnum in tranſitu naſcitur, à parentib. horum Regnorum naturalibus, an ſit naturalis iudicandus.*

28 *Natus alibi in tranſitu, natus cenſetur in eo loco, vbi mater incolatum habet, & ideo non repellitur à collegijs, quorum ſtatutis naturales tantum in illis cooptandi ſunt.*

29 *Declaratur conſtitutio ſeptima conſtitutionum Academiæ Complutenſis.*

30 *Interpretatur Regia lex 25. tit. 7. lib. 1. ord. noui.*

31 *Animalia ciuium alicuius parochiæ, ſi propter bellum, vel tempeſtatem, vel aliam cauſam fugiant ad alienam parochiam, ibique pariant: decima ſoluenda ſunt in illa parochia à qua receſſerunt.*

32 *Abſens, qui ex legitima cauſa receſſit, cito reuerſurus: quoad iuris effectus, non eſt abſens iudicandus.*

33 *Per decennij habitationem, quis naturalis cenſetur.*

34 *Proxeneta, ſeu cambiorum interuentor, nõ poteſt eſſe horum regnorum alienigena.*

35 *Qua deſiderantur, vt qui dicatur naturalis, quo ad obtinẽda beneficia in his regnis, qui admiſſus eſt tanquam naturalis, ad beneficium in ijs regnis, & poſtea ad aliud regnũ confugiat, ibique larem conſtituat, naturalitatis priuilegijs priuatur.*

36 *L. pen. ff. de ſenato. interpretatur.*

37 *Vt filius ſit naturalis iſtorum regnorũ, an requiratur, quod natiuitatis tempore, pater domicilium contraxerit, & per decennium vixerit.*

EST equidem Romanorum Pontificum decretis iuſtiſſimiſq; Catholicorum Principum conſtitutionib. nec non immemoriali laudatiſſimæ conſuetudini contrarium, alienigenas in his regnis Eccleſiaſtica beneficia impetrare, & cum ſæpiſſimæ in controuerſijs forenſibus hoc contingat, huius practicæ argumento dignum iudicabimus ad iſtius rei cognitionem tantiſper de hoc differere.

Et vt rem hanc a principio petamus, præfari oportet, quo Sixtus Summus Eccleſiæ Præſul potentiſſimis & Catholiciſſimis Hiſpaniarum Regib. iuſtiſſimis cauſis ductus motu proprio

proprio peculiarę gratiā indulſit, vt nullus exterus in dictis regnis abſq; ipſius conſenſu poſſit beneficium Eccleſiaſticū obtinere, præſertim dignitates electiuas Pōtificales & Cathedrales, qua conſtitutione caſſantur gratiæ, & expectanę impetrationes in contrarium obtentæ, vt teſtatur gl. in reg. Cancel. 19. refert Guil. Bened. in repet c. Rayn de teſta. in verbo, Et vxorem noie Adelaſiam. nu. 482. de teſt. cuius cōſtitutionis meminit Regia lex 16. tit. 3. lib. 1. ordin. noui. ibi, *Mandamos que acerca deſto ſe guarde la Bula del Papa Sixto concedida a los naturales deſtos Reynos.* Et ſunt circa hoc multę leges illo tit.

2 Idem† in Regno Franciæ, & Summorū Pōtificum diplomatis, & regijs legibus obtentum eſt, ſi credimus Coſmæ in pragm. ſanct. 1. §. nam Eccleſiarum in verbo, Exterorum de quo ſtat Lud. XII conſtitutio. Rubr. *Des lettres de naturalité.* Tradit Guillel Benedi. ubi ſupra allegati. Pet. Rebuff in tract. de liter. natur. gl. 2. nu. 2. tom. 2. conſ. Franc & in pract. benef de reſcriptis mixtis, gl. 1. in tract. de pacifi. poſſ. num. 216. Nicol. Boeri deciſ 31. nu. 18 Quod etiam ſtilo parlamēti cautum eſt, ſub rub de præb. ord. 3. Et apud Venetos ſeruari aſſirmat Add. ad Abb in c. ſi proponente de reſcrip. Et Bononiæ de hoc eſt peculiare ſtatutū, ut refert Barbat. cōſ. 23. nu. 1. vol. 1. In Regno Arragoniæ, perpetuo foro hoc ſtabilitum eſt, nempè quod alienigenæ in dicto Regno beneficia minimè poſſint obtinere, ut cautum eſt lib. 1. foro Arragon. tit. de prælaturis, & alijs beneficijs ab alienigenis non poſſidendis. Et in Regno Nauarræ idem eſt diffinitum per Regias pragmat. 2. & 3. lib. 1. ordinamen illius Regni. Et in Britānia hoc idem cautū eſt his verbis: Sacerdos Gallicus, Sacerdotiū in Britannia ne occupato, ut refert Petr. Greg. 2. par. Synta. iuris, lib. 27. c. 6 num. 42. Et in Hungaria, ſeu Pannonia ſeruatur, ut in c. bonæ §. fin. de poſtula. prælat. Et Veronenſi ſtatuto decretum eſt, ſi credimus Bald. conſ. 46. vol. 1. & multis alijs Prouincijs ſeruari audio.

3 Quod † ſi exterus beneficium impetrauit, non facta originis mentione gratia ſubreptitia eſt iudicanda, tenet gloſ. celeberrima in c. ſi proponente de reſcript. cuius meminit Corſe. in ſing. in verbo, ſubreptio Felyn. in ca. ſicut tuis col. 2. de ſimo. Rom. in l ſi vero fallen. 14. ff. ſolut. matrim. Barb. conſ. . . . col. 5. vol. 1. & conſ. 57. eodem vol. Selua. de benef.

3.p.q 26.D.Couar.in pract quæstione ca.35.num.5 Petrus Rebuff in d.tract.de pacifi possess.dicto num.216.dicens ita consuluisse in fauorem cuiusdam Scholastici.

Et † quod exterus in aliena patria beneficium Ecclesiasti cum minimè possit obtinere, iuri communi consentaneum est, ut colligitur ex tex. in c bonæ.in 2.de postul.prælato & in c.neminem 70.d & in c Afros 98.d.& in c.vlt de cler.pe regri.De iure Cæsarum l.in Ecclesiis,C.de Episcop & cle. l.uni.C.non licere habita.Metropoli.lib.11 lex 2. C.de anno.ciuit.eo lib.tradunt latè Guil.& Rebuff.in locis nouissimè allegatis.Ludo Gome.in reg Cancel.de idiomate qõ 1. Ioan Daim.in proem.Pragma.Sanctiincipien.Franciscus, in uerbo, uendicabant fol.60.Selua.de benefi.2.p.quæst.vl. & in 3.p.q.26.Carol.de Grassal.lib.2. Regali. Franc.iure 8. Couar.dicto c.35.Vnde Sacri Canones iustissimè decreuerunt,vt electio facienda non sit,nisi de personis eiusdem Ecclesiæ, dummodo digni ibi inueniantur, etiamsi alibi foris digniores reperiantur cap.nullus,61.distinct cap. Metropolitano 73.distinct.Quin uerò glo.in cap cum inter Canonicos,de electione, asserit,non ualere postulationem ex aliena Ecclesia,nisi duabus partibus consentientibus, & facienda est a Pontifice Maximo, ut latè patet in toto titulo, de postula.prælat. 4

Quibus suffragatur Deuteron.ca 18 *Prophetam* (inquit) *de gente tua,& de fratrib. tuis suscitauit Dominus Deus tuus, ipsum audies.*Tum sulcitur,quia in Ecclesiarum fundatione exteri, nec ipsorũ maiores nihil præstiterint merito regnicolæ præferendi eis sunt,argum. in cap.cum in offic. de testamen. Tum ne exteri beneficijs apud nos fruentes Regni secreta,in maximam perniciem eius reuelent. Tum quia regnicolæ qui tor, tantisque animi dotibus ingenuis disciplinis splendescunt, maxima afficerẽtur iniuria,si exteri fortè oib. numeris inferiores ad hos Ecclesiasticos honores admitterẽtur, virtus equidem & honestæ disciplinæ sine prẽmio quandoq; languescunt. Tum quia propter idiomatis diuersitatem nequeunt(quod tamen maximè interest)cõmissum sibi populum docere, ut in c. quoniam de offic.ordi. Et inter Dei Optimi Maximi maledictiones illa nõ inferior est, hominem ex alia natione habere, qui nõ intelligatur,ut habetur in Deuteronomio capi. vigesimo octauo ibi, *Adducet*

Do-

sit, tacere oportere inquit, cum lis pendeat, insani profectò hoīs manifestissimum testimonium. Fuit equidem Apostolica illa concessio cum maxima regiminis spiritualis Ecclesiastici vtilitate, ita vt ex contrario vsu plures contingerēt calamitates & innumerabilia mala, quæ veluti p̄ oculis habēs summus Christi Vicarius, pro illius amplissima dignitate, quā vt summus catholicę Romanę Ecclesię pastor & rector obtinebat, sua integritate, & iustitiæ amore incensus necnō diuini cultꝰ zelo tātis & tot malis medelā adhibuit.

Ideoq; † c, enseo quod Christianæ Reipublicæ consultissimum foret quod summus Ecclesię Pontifex aut œcumenica Synodus, vniuersali lege sanciret, vt oīa sacerdotia præsertim curam animarum habentia, patrimonialia efficerentur, ita ut ad ea minimè admitterentur nisi ciues vel qui in de essent oriundi: quod in sacro Conc. Trid. summo omniū patrum consensu consultatum fuisse testatur testis integerrimus D. Soto de iusti. & iu. li. 3. ar. 2 fol. 237. vers enascitur.

Ex † quib. iustificatur nimis Regula Cancel. Apostolicæ 8
19. qua cautum est, quod prouisio de parochiali Ecclesia facta alicui qui nesciat idioma loci vbi Ecclesia cōstituta est, nullius roboris & momenti iudicari debet; habet equidem Pontificia illa sanctio symbolum & affinitatem cum diuino & positiuo iure. Nam rector Ecclesiæ prædicandi officium in ea habere dignoscitur c. Eccl. 95. d. c. inter cætera de offi. ordin. & est glo. not. in cle. 2. de sepultur. & in c. cum ex cun & o. de hære. & in c. addicimus 16. q. 2. Debet sane confessiones audire, & cætera Sacramēta ministrare c. omnis vtriusque sexus, de pœn. & remiss. Item debet uisitare & vultum gregis sui agnoscere, vt legitur Prouer. 27. & Eccles. 32. de quo est egregia extrauagans constitutio Io. XXII constituta in tit. de præbend. incip. Sedes Apostolica Sed ista oīa & alia quæ ad hoc munus spectant, præstare non potest rector alienigena, qui nō intelligit, nec loquitur idioma. Quia vt D. Paul. 1. ad Corinth. c. 14. inquit: *Data est nobis lingua ad interpretandum & distinguendum ea quæ loquimur. Nam si nesciero uirtutem uocis ero ei cui loquor barbarus, & qui loquitur mihi barbarus.*

Hinc † etiam emanat alterius regulæ Cancel. nempe 15. 9
egregia constitutio, qua decretum est, quod in beneficiorū collationibus oriundus, non oriundo præferatur: est certè

præ-

pradictis iuribus & rationibus conſentanea.

10 Nec ab † hoc inſtituto alienum eſt quod elegantiſſimè multis adductis in medium probat Cæſar. Lamb in locuple tiſſimo illo de iuris patronatus tract. 1. p 2. lib. q 7. ar. 24 aſ ſerens, quod diœceſani, & non alienigenæ ſunt in beneficijs a patronis præſentandi.

11 Ex † dicto etiam fonte emanat iuſtiſſimè Apoſtolicis cõ ceſſionibus decretum eſſe, ut beneficia patrimonialia in die ceſibus Palentina, Burgenſi, ac Calagurritana, ſolum confe rantur filijs patrimonialibus, ſecundum eorum mores, do ctrinam, & eruditionem, de quibus conſtitutionibus memi nit Regia l. 21. tit. 3 li. 1 ordi. noui: ſi verò Apoſtolicæ litere in contrarium fuerint obtentæ eis nullo modo vti licet, ſed ad Regis noſtri ſummum iuſtitiæ Senatum mitti debent, vt quid circa hoc faciendum ſit, maturiori conſilio conſula tur: quod ſi forma illa lege prę ſcripta fuerit prętermiſſa gra uiſſimis pœnis ibi decretis tranſgreſſores plectendi ſunt, idemque ſeruari debet in omnibus alijs prouincijs, in qui bus beneficia Eccleſiaſtica patrimonialibus filijs conferri conſueuerunt, vt iuſtè diffiniuit lex 23. illo ti. & lib. Quod vtinam ubique obſeruaretur, ut ſanctius ac diligentius diui num munus illuſtraretur.

Idem obſeruandum eſt quotieſcunque Apoſtolicæ litera impetrantur in derogationem illius iuris, quod ex cõceſ ſione Romanæ Eccleſiæ obtinent collegia, & capitula Ca thedralium Eccleſiarum ad promouendos, in canonicos, in Theologia, vel iure Põtificio: vt decreuit Carolus huius no
Carolus minis V. Summæ potentiæ & fœlicitatis Imperator, & Pri-
Quintus mus Hiſpan. Rex Madritij anno 1543. de quo uidenda eſt Regia lex. 25. dicto tit. 3. lib. 1. ord. noui.

12 Et non † ſolum exteri apud nos prohibentur habere di gnitates Eccleſiaſticas, & beneficia, ſed etiam præſtimonia, vt in l. 14. tit. 3. dicto lib. 3. ordi. noui. etiam penſiones l. 25. ibi quod ſi regnicolæ conſenſum prę ſtiterint penſionis con ſtitutioni, aut ſemel cõſtitutam redemerint vel aliquod e molumẽtum præſtiterint, vt ab exteris beneficia conſequã tur, omnibus priuilegijs naturalitatis priuantur: nec nõ fru ctibus beneficiorum in quibus dicta penſio fuit conſtituta: qui quidem fructus expenſis belli cõtra Chriſtianæ religio nis hoſtes initi applicantur, vt probat Regia l. 18. d. tit. & li.

Ha-

Habet equidem locum in tantum dicta prohibitio, vt ex
teri beneficia Ecclesiastica minimè obtineant: quod iustissi
mè † Regijs constitutionibus reuocatæ sunt literæ (quas na 13
turalitatis appellant) quibus obtentis alienigenæ beneficia
iustè impetrabant. Imo deinceps concedendæ non sunt, ni-
si vrgente magna & legitima causa quæ publicam Regis no
stri vel suorum regnorum vtilitatem concernant: ꝙ si ob a-
liam causam impetrentur minimè sunt obseruandæ: vt in
l. 14. 15. & 16. dicto tit. 3. lib. 1. ordina noui de quibus sanè
literis meminit Bal consi. 223. vol 3. appellans eas ciuitatis
literas: idem asseuerat And. Alcia. lib. 2. dispu ca. 22. Nicol.
Boer. decis 13. num. 20.

Circa † quod illud consideratione dignissimum esse cen 14
seo, quod licet is qui naturalitatis literas impetrauit horũ
regnorum priuilegijs & immunitatibus fruatur, quibus ipsi
ciues originarij, ita scribit Bar. in l. si is qui pro emptore, ff.
de vsu c. 3. prin q. & in l. si maritus, § Iuliæ. ff. de adult. & est
bonus tex. in l. Rom. cons. 62 de iure fis. tradit sed si accepto
ff. col. 2 vers. quod autem cessat. Cuma cons. 178. col. 3 vers.
Quinto probatur Deci. consi. 183. num. 10. Hyppo. de Marsi.
consi. 127 nu. 2 vol 2. Ray. consi. 200. nu. 19. & 20. li. 2. Boer.
decis 260. nu. 17. Iacob. Menoch. consi. 166. vol. 2. nu 15. Ca-
teli. Cotta, in memori. incip Ciuium. Quia ex priuilegio po
test quis consequi ius naturalitatis regni, vt habetur in d. l.
ciues, C. de incolis, lib. 10. vbi glo. & Io de Platea. & Lucas
de Pena. & tales sunt veri ciues, vt in l. 1 ff. ad muni no. Bal.
in l. pen. § quæ in filio, ff. de adop. & in l. in vrbe, ff. de sta. ho
mi. Hin deducitur, ꝙ licet exteri, qui apud nos negotiandi
causa versantur, non possint habere eos annus reditus, quos
vulgo, *Iuros*, appellamus: obtinere tñ possunt, si habuerint
Principis rescriptũ, quod Hispani. *Cartas de naturaleza*, nũ
capamus. Ex hoc quoq; emanat, quod cum Hispali non pos
sint esse iudices forenses, sed tantum illius ciuitatis origina-
rij: Illud uerò iudicandi munus hic poterit, qui principis
concessione factus est originarius ciuis. Nec ab hoc alienũ
est, quod si in literarum Collegiis eorũ statutis cautum sit,
vt nullus externus admittatur, vt cautum est in Collegio ce-
leberrimo D. Iacob. Zebedei Salmaticensis, qui dictum re-
scriptum hẽt excludi non dẽt, sic tenet Ferd. Mench. de test.
li. 3. 1. p. §. 3. nu. 295. Ex simplici tamẽ concessione naturali

tatis alienigena non poterit beneficium consequi, nisi expresse hoc sibi fuerit indultum: ita scribit Gregor. Lup. in l.2.in verbo, *Muger sea natural de otra*, tit.24.p.4. Nam cũ in hoc casu peculiari grauissima, & publica causa desideraꝛ, & dictæ literæ nullius sunt momenti nisi forma Regijs legibus præscripta fuerit obseruata, quæ si non interuenerit ob seruandæ literæ non sunt: non igitur debet generalis Principis concessio ad specialissimum casum extendi. Pro quo mirè facit, quod elegantissime de more scribit Bal. in d.l. in vrbe ff. de statu homi. scribens adoptiuum ciuem (nempe qui ex priuilegio receptus fuit) admittendum non esse ad honores, ad quos non consueuere admitti, nisi ciues natura
15 les. Quamuis hæc Bal. opinio difficultate non careat ex his quæ prædixi. Quib. † quidem literis naturalitatis seruata forma Regiarum legum alienigenæ impetrare, & obtinere possunt in ijs Regnis dignitates Ecclesiasticas, & alia beneficia, hac lege, vt intra octo mensium tps in dictis beneficijs resideant, alias literarum commodo ipso iure priuãtur, nec
16 eas dignitates aut beneficia obtinere possunt, vt disponit l. 20.tit 3.lib. 1.ord. Dubitaui † tamen circa hoc non semel, qñ exterus cum Principis indulgentia dignitatem aliquam Ecclesiasticam, uel beneficium fuit cõsequutus, an possit illud cum alio permutare: & verissimum credo ei non licere, quod aliquib. rõnib. innixus probat Did. Perez, in l.3. in ver
17 bo, *Saluo el Rey*. tit.7.lib 1.ord. Quod † si exterus aduersus horum regnorum iura & leges beneficiũ ẽt a Romano Pontifice impetrauerit, Apostolicæ literæ minimè executioni tradendę sunt, sm gratias a summis Pontificib. habitas, & non aliter. sed ad Summũ Regis Senatum mitti debent, vt ab integerrimis & prudentissimis eius Senatorib. pro illorũ prudentia examinentur: & quid faciendũ sit ipsi decernãt. Hẽt equidẽ Summus Senatus formam & modum præscriptũ, quo vti debet in his negotijs examinandis, & expediendis. Quod si iudices Ecclesiastici eas literas Regio Senatu inconsulto, & legis forma prætermissa, executioni tradiderint, eo ipso omnibus priuilegijs naturalitatis horum regnorum priuantur, vt tanquam alienigenæ nullum beneficium possint obtinere, imo ab istis regnis expellendi sunt. Laici verò istius criminis rei, si tanquam tabelliones, uel notarij, aut procuratores auxilium, & opem præstiterint in impetratione,

tione, vel executione, vel alio quocunq; modo pœna capitis cum bonorum omnium amissione plectuntur; Alij verò cõ fiscationis pœnam bonorum suorum fisco applicandam incurrunt, vt in l. 26. tit. 3. li. 1. Regij noui ordinamen. circa q̃ aliqua notatu digna a nobis erunt annotanda.

Primo equidem, † quod in his Hispaniarum Regnis vsi 18
tatissima est comminatio dictæ pœnæ aduersus clericos & Ecclesiasticos iudices, quæ fit ad amissionem rerum temporalium, quas in his regnis obtinent: deinde quod tanquam extranei habeantur, de qua dicta Regia constitutio loquit: cuius meminit Guill. Benedict. in c. Raynutius de testam. in verbo Et uxorem nomine Adelasiam, 2 decisionum 460. Caro. de Grassa. lib. 2. Regali. Franc. iure 7 col pen. D. Did. Couar. in pract. q. c. 35. nu. 3.

Secundo, † quod non solũ in casu in dicta lege Regia ex 19
presso, sed in alijs multis Apostolicæ literæ ad summum Senatum deferuntur, sic apud Hispanos potestas seu facultas legatorum a summis senatoribus ante earum vsum pro negocij magaitudine examinantur, vt Pontifex summus consulatur, quib. facultatib. in his regnis vti conueniat, quæ autem sint relegandæ cum etiam Nuntij ipsi exteri sint, oportet vt intelligant quæ ab illis sint præcauenda, ne falsis aut importunis precibus decipiantur ut testatur Do. Couarr. in pract. q. c. 35. nu. 4. quod in Gallia, & Flandria frequentissimum esse refert Caro. Moli. in reg. de infirmis resig n. 139.

Tertio, † idem ad vnguem obseruandum est sub eisdem 20
pœnis & comminationib. quotiescunque Apostolicæ literæ impetrãtur in derogationem Regij iuris patronatus vel cæterorum Laycorum horum Regnorum vt dicta Regia lex diffiniuit, & lex. 5. tit. 6. lib. 1. noui regij ordicirca quas Regias constitutiones multa lectu non indigna pro eius singulari eruditione congerit D. Couar. in pract. q. ca. 36 Est sanè remedium hoc utilissimum, ne dicam necessarium, vt regia auctoritate summi senatores literas Apostolicas quibus iuri patronatus Laycorum derogatur diligenter examinent earum executionem suspendentes quousque Pontifex summus consulatur; certiorque fiat quam graue scandalum ex his derogationibus oriatur, quantaq; mala inde sequantur: quorum illum potissimum uidetur quod Layci a pietatis operibus, nempe donatione, constructione, & dotatione Ec-

cleſiarum cum maximo Reipublicæ Chriſtianæ dãmno abſtinebunt. Sunt equidem apud nos q̃ plurima ſacerdotia ſiue beneficia ad ius patronatus ſpectantia, quorum veſtigia apud antiquos idolis ſeruientes, fuerunt dicta gentilitia, id eſt generis ſeu familiæ certæ: q̃ reditus annuos ſacrificulis ſuis præbebant. De quibus memin. Cicero de Aruſpicum reſponſis. Sic Michias vir in monte Ephrain, idolum ſibi fecit, & ei extruxit ediculam conſtituitq; ibi Sacerdotem, cũ certis reditib. perpiendis, ut habet lib. Iudicũ Iſr. c. 17. & 18.

Apud ethnicos veſtigia fuerunt ſacerdotij ad ius patronatus expectantis.

Quarto mittendæ ſunt ad regium ſummum Senatum Apoſtolicæ literæ alijs caſib. dictis Regiis legibus expreſſis, quos ſupra nu. 18. & 19. tradidimus.

21 Quinto, nec a nobis erit omittendum, † iuſtiſſimas eſſe ſæpè iam allegatas regias conſtitutiones, non. n. eis aliquid continetur quod ſummi Præſulis maieſtatem lædat, uel puriſſimas eius aures offendat, hoc alienũ eſt a Catholicis Regibus noſtris, qui Pontificum decreta, Sacroſanctasq; eorũ ſanctiones pro ipſorum pietate, & in Deũ religione colunt, & venerantur, ſed ideo literarum executio ſuſpenditur, ut Pontifex ſummus certior factus intelligat, quot quantisq; calamitatibus & ęrumnis iſta Hiſpaniarum regna afficiantur, qñ falſis precib. & ſuggeſtionibus gratiæ Apoſtolicæ impetrantur, quas Sanctiſſimus Antiſtes minimè concederet, ſi ea dãna & incõmoda quæ maximè aduerſantur ſpirituali Eccleſiaſtico, & temporali regimini, præ oculis haberet. Iuri igitur conſona eſt ſuſpenſio executionis dictarum literarum, vt in c. ſi qñ, de reſcr. vbi Alex. III. *Patienter* (inquit) *ſuſtinebimus ſi non feceris, quod praua nobis ſuggeſtione fuerat inſinuatũ.* Et conducit tex. in l ſi vindicare, C. de pœnis, & in c. cum apud Theſſalonicam, 11. q. 3. c. ſunt quidam 25. q. 1. & in c. 1. 40. d. & in c. manet 24. q. 1. & in c. ſi quis non recto 24. q. 3. gl. in auth de mand. princ. §. deinde competens, in uerbo, nuncians & in auth. vt determinatus ſit numerus clericorum, §. vlt. in uerbo, Contradicere, colla 1 tradit latiſſimè Felyn. in c. nihil, de reſcrip. & faciunt quæ ſcribit Tho. 22. q. 69 ar. 4. verſ. Secundo reſpondeo. & Caie 2. 2. q. 39. ar. verſ. in reſponſione ad ſecundum, idem Caiet. in tract. de auth. Papæ, & Concilij, c. 27. verſ. ad ſecundam rõnem, Turrecre. li. 2. de Eccleſia, c. 106. Card. Iacob. in tract. de Concilijs lib. 8 ar. 3. verſ. quintum remedium.

Sexto,

Sexto, vtquæ præcedenti versiculo dicta sunt magis elu
cescant, scire oportet, quod † non solum Hispaniæ Reges 22
dicto iure vtuntur, sed alij Christiani orbis Principes, vt re
fert Ioan. Driedon vir pijssimus pariterq; doctissimus, in Io. Drie.
lib 1. de libertate Christiana, pag. 183. ipseq; elegantissimis
verbis hoc corroborat, quæ in lectorum gratiam hic refere-
re constituj. *Hic sciendum est quod aliud est potestatem secula
rem absolutè mandare aut constituere, ne quisquam pareat vl-
lis literis Apostolicis iustitiam, aut gratiam concernentibus, aut
ne executioni mandet eisdem. Aliud uerò potestatem sæcularē
mandare, aut constituere, ut sine suo beneplacito, & examine ne
mo pareat hmōi literis, neq; executioni mandet easdē. Nam pri-
mum cum sit directè contra potestatem, seu libertatem ecclesia
sticam, est eam prorsus tollere & extinguere, neq; potest fieri abs
que contemptu ecclesiastica potestatis: Neq; potest ex ipsius Pon
tificis priuilegio conuenire Regi, aut sæculari potestati. Secundū
autem uidetur posse fieri absque contemptu potestatis ecclesiasti
cæ, & absque iniuria, aut odio, aut grauamine, seu præiudicio
ecclesiasticæ libertatis, & sanctæ sedis Apostolicæ, uel literarum
eiusdem. Potest. n. contingere, quod Princeps quispiam, aut ex pri
uilegio seu commissione Papæ, hoc faciat: sicuti Carolus Impera
tor habuit ex priuilegio synodi, ne sine suo consensu inuestiri
retur, uel consecraretur Episcopus, aut ex causa rationabili se-
cundum congruentiam loci & temporis, ad sic statuendum at-
que mandandum moueantur propter abusus tollendos ne præfi
ciantur extranei, aut inidonei, qui uel per nimiam importuni-
tatem, falsasque suggestiones literas Apostolicas impetrarunt,
uel impetratis abuti uolunt: ad oppressiones pauperum, qui alio
qui sub pretextu literarum Apostolicarum longis litibus graui
busque sumptibus nexari possent, non quod potestas sæcularis
uelit sibi, aut iudicium ecclesiasticarum rerum usurpare, aut
unos idoneos authoritate Apostolica institutos impedire, aut su 23
per illorum idoneitate iudicium sumere, sed quod uelit ad edi-
ficationem reipublicæ, statum ecclesiasticum promouere. Vnde
quotidie cernimus Prælatos, & alios disputare de mandatis de
rescriptis, ac literis Papæ, quæ tangunt ecclesiastica negotia, col
lationes, beneficiorum, præbendarum, & dignitatum. De om-
nibus literis, & mandatis Papæ præsumēdum quidem est, quod
eis oporteat, obedire, modo cōstet, aut constare debeat tales reue
ra esse literas a sede Apostolica emanatas, subsistentib. ēt ratio-

mbus, & cauſis, quib. ipſe Papa veriſimiliter motus inductus eſt ad præcipiendum. Et ideo non debet iſta præſumptio tam violenta eſſe, vt non liceat huiuſmodi mandata etiam veriſimè emanata a Sede Apoſtolica examinare, et inueſtigare ſolicitè, an eis oporteat obedire, tametſi hoc maxime pertineat ad iudices eccleſiaſticos, quibus huiuſmodi litera mandatorum Apoſtolicorum diriguntur. Hæc Driedonius.

23 Supereſt tamē pro huius materiæ exacta cognitione † inquirere quis exterus, quiſve regnorum naturalis, dicatur, q̃ apud ſuos Gallos declarat Pet. Rebuff. in tract. de lib. natur. ad ſi. nu. 20. 2. Thom conſtit. Franc. apud nos vero eſt Regia conſtitutio 19. tit. 3. li. 1. ord. noui, quæ hoc egregiè his verbis diffiniuit. *Ordenamos y mandamos, que a quel ſe diga natural, que fuere naſcido en eſtos Reynos, y hijo de padres, que ambos a des, o alomenos el padre naſcido y natural en eſtos Reynos: O aya cõtraydo domicilio en ellos, y demas deſto aya viuido por tiempo de diez annos, con que ſi los padres ſiendo ambos, o alomenos el padre naſcido y natural en eſtos Reynos, eſtando fuera de ellos en ſeruicio nueſtro, o por nueſtro mandado, o de paſſo, y ſin contraher domicilio fuera de eſtos Reynos, ouieren algun hijo fuera de ellos, eſte tal ſea auido por natural de eſtos Reynos. Y eſto ſe entienda en los hijos legitimos y naturales, o en los naturales ſolamente: però en los eſpurios diſponemos y mandamos, que las qualidades quæ conforme a lo ſuſodicho diſpueſto, ſe requieren en los padres ayan de cõcurrir y cõcurrã en las madres.*

Singulariter interpretatur regia conſtitutio. 19. tit. 3. lib 1. nouæ ord.

Circa, quam Regiam ſanctionem aliqua a nobis erunt annotanda, in actionibus forenſibus frequentiſſima.

24 Primo, † quatenus ea lex dicit. *a quel ſe diga natural, que fuere naſcido en eſtos Reynos.* Loquitur equidem de his Regnis Caſtellæ, & Legionis. Ex quo ſequitur, quod nati in regno Arragoniæ, & Nauarræ, exteri ſunt, neq; apud nos poſſunt beneficia eccleſiaſtica obtinere, ita in proprijs terminis ſcribit Doctor Didacus Perez in l. 18. tit. 3. li. 1. ord. veteris, in glo. incip. *Que ningun eſtrangero*, aſſeuerans ſic æquitate noſtra fuiſſe iudicatum. Nam cum quidam Martinus Vincentius Sacræ Theologiæ, & artium magiſter, poſtquã fuit electus Canonicus Camorenſis, poſtea vero eo fuit priuatus quia Tarraconenſis erat. Et potiſſima ratio eſt, quia licet dicta regna fuerint adiuncta regiæ coronæ, non tamen hoc in modum ſubmiſſionis factum eſt. Sed priſtino in robore

Nati in Regnis Arragoniæ, uel Nauarræan exteri horũ regnorũ, quo ad beneficia obtinẽda iudicãtur.

bore remanserunt: qua ratione, regna ipsa suis proprijs legi bus, & moribus regenda sunt, argu. l. si quando, C. de appel. tradit Bar. & nouissimi in l. si conuenerit. §. si nuda. ff. de pig. act. idem Bar. in tract. de alluui. sub rub. de insula. col. 3. Doctores in c. translato, de consti. Iaf. in § in personam, col. 3. Institu. de act. tradit Matth. de Afflic. in consti. Neapol. li. 3. Rub. 23. nu. 3. Aymon Craue. de antiquit. tẽp. 4. par. nu. 27. Io. Franc de Ripa, in l. 1. ff. de legib. nu. 16. & lib. 1. respon. de legi. & consi. 21. Io. Go. in l. omnes populi, col. 3. ff. de iusti. & iur. Brun. in tract. de augmen. fol. 8. Barthol Cassa. in cõsuet. Burg. tit. de succes. *Des bastars*, sub 8. num. 41. Burg. de Paz in l. 1 Tauri. nu. 451. Quo loco testatur, quod iam peculiari cõcessione indultum est, originarijs Regni Nauarræ, vt quo ad beneficia rep utentur naturales horum regnorum, vt Regia sanctione decretum fuit, 28. mensis Aprilis, anno 1553. condita in loco vulgariter nuncupato, *El pardo*. De qua etiã meminit Io. Olan. in antonomi. iuris communis, & Regij in præfa. nu. 20. Sic aliquando fuisse pronunciatum refert Burgos, in præcitato loco. Et ea ratione vidimus iam in his regnis plures originarios Regni Nauarræ viros doctissimos quibus regnum illud floret, beneficijs ecclesiasticis, & dignitatibus frui.

Secundo, ex dicta Regia cõstitutione iam diffinitum est, quod olim apud Hispanos fuit nimis cõtrouersum, † vtrum sufficeret, vt quis horum regnorum naturalis censeretur natus esse ex matre alienigena, si pater fuerit naturalis, probat equidẽ ea lex hoc sufficere, ibi. *O alo menos el padre sea assi mismo nascido en estos Reynos*. Quod iuri communi consonum est, cum filius paternam originem, non uero maternam sequatur. l. assumpti. §. filius. ff. ad mun. l. filios C. de munici. & orig. lib. 10. tradit Feli in c. Rodulphus, de rescr. nu. 4. & satisfimè Boer decis. 13. & in consuet. Bitur. §. vlt. titu. de testa. col. fi. Barth. Cassa. in consuet. Burg. tit. de confisc §. 1. nu. 37. Guil. Bene. in repet. c. Rayn de testa. in verbo. & uxorem nomine Adelasiam, nu. 1042. cum seq. 25 26 *Latè interpretatur Regia Hispanorũ lex cõditaab Hẽrico Rege, huius nominis tertio anno 1396.*

In † contrariam tamẽ erat Regia lex Henrici Regis huius nominis tertij, condita anno 1396. his verbis inter alia. *Ordeno, y establezco duradero por siempre, que persona, o personas del mundo, aunque sean Cardenales, ni ayan Arcebispados, ni otras dignidades, ni calongias, ni prestamos, ni otros be-*

neficios algunos, en todos mis Reynos y señoriot, en lugar, o parte alguna dellos. saluo a quel, o a quellos que fueren verdaderos naturales de padre y madre, y nacidos en ellos.

Fuerunt tamen multi nó pœnitendæ authoritatis viri, q̃ aſſeuerarunt illam Henrici Regis ſanctionem non habuiſſe legis generalis authoritatẽ, quia nec publicata, nec recepta fuit, quod quidem in cauſa fuit, vt cum caſus iſte quondam accidiſſet in Regio Senatu, nempe q̃ quidam ex patre naturali genitus, & ex matre alienigena beneficiũ eccleſiaſticũ poſſediſſet, controuerſum fuit, an hoc ei liceret, tandẽ Cæſare conſulto, is poſſeſſor vſq; ad mortem beneficium retinuit Et cum poſtea ſimilis caſus contigiſſet eodem Cæſare Maximo conſulto, bis in eo diſſenſerunt Regij Senatores, & cauſa vt anceps & ambigua alijs iudicib. terminanda remiſſa fuit, ita auditu percepiſſe a quodam aduocato teſtat, Doct. Burg. in l. 3. Tauri, 1. p. nu. 377. ad fi. Sed ia hodie placatæ ſunt hæ controuerſiæ ex d. legis 19. deciſ ideoque Doct. Burg. opinio, qui contrarium aſſeuerabat, ex dicta lege Henrici amplectenda non eſt.

Tertio, Regia illa conſtitutione deciſa eſt grãdis illa qõ, in qua fluctuauit inſignis Greg. Lop in l. 2. in verb. *Maguer.* tit. 24. p. 4. nec auſus eſt eã decidere, ſed poſteris decidẽdã
27 relinquit, † videlicet, an is qui ex parentib. naturalib. horum regnorum natus fuit extra regnum in tranſitu, videlicet qñ parentes non habebant animũ conſtituendi ibi domicilium, dicat naturalis, diffinit lex illa, cum naturalẽ eſſe idem iure cõi ꝓbari vł, in l. filios C. de munic ex origi. li. 10. Cuius verba ſunt. *Filios apud originem patris, non materna ciuitate, & ſi ibi nati ſunt, ſi modo non domicilijs retineantur ad honores ſeu munera poſſe compelli, exploratũ iuris eſt.* Et ibi ad hoc not. Io. de Plat. ad idem ẽt conducit tex in l. ciues, in fi. C de incol ibi, *Vnde cum ꝓfectus eſt, peregrinari uidetur.* Ex quo n. quis habet animum ſe transferendi in alium locum, fingitur non eſſe in eo loco vbi habitat de præſenti, l. quæſtum in fi. ff. de leg. 3. facit lex, hæres abſens ff de iud. c. Romana, de foro comp lib. 6. l. ſi quis poſt hac. C de ędifi. priu. & opinionem iſtam amplectitur Bar. in d l. filios. Abb in c. Rodulphus, de reſcr. vbi Fel & Barb. nu. 97. & cõſ 52. vol. 2. Bal Ang Alb. & Paul de Caſt in lect. Bonon. poſt Cin. Pet. & Nicol de Neap. in l. huiuſmodi. §. legatum ff. de leg. 1. vbi Ang.

Ang. ſcribit hoc ſe audiuiſſe a quodam magno doctore Alber. per illum tex. in l. Titius. ff. de act emp. Deci. in d l hæres abſens. §. proinde. col. 2. Iaco. de S Georgio in §. ſi quis tutelam, nu. 35. eiuſdem legis Iaſ conſ. 117. vol. 3. quam eſſe veriorem ſententiam, & ſecundum eam vidiſſe in regio cõſilio ꝓnunciatũ teſtaꝫ Greg. in d. l. 2. Mat. de Affli dec. 384. nu. 3. eandem cõmunẽ appellat. Nicol Boer. deciſ. 3. nu. 52.

In contrariam tamen ſententiam itum eſt, a pleriſq; qui arbitrantur, quod quocunque quis naſcatur, effici ciuẽ originarium loci, in quo naſcitur licet naſcatur in tranſitu, ita tenet Pau. de Caſt ſecum palã in eadem lege diſſidens nempe in lectura Patauina, d §. legatum, quem ibi ſequitur Io. de Imo Raph. & Alex. qui dicit hoc ſibi in puncto iuris placere Ang. illius tex. authoritate innixus. §. ſi quis igitur. in auth. quib mod. natu. effic ſui. Hier. Cag. in rub. de orig iur. col. vlt Lud Bologni. de priuileg Scholar. in verbo, nec ſuos ciues. Qui leuiſſimis fundamentis mouetur, ſed tenẽda eſt communis ſententia quę in terminis iuris ſcripti veriſſima eſt, & ideo ſeruanda, etiam ſi non haberemus Regiam legẽ ei conſonam, quam vltra ſupra allegatos dicit communem, Ripa in tract. de peſt. tit. de priuil. contract. nu 182.

Quæ cõis opinio procedit, etiamſi pater vltra decẽnium extra regnum extiterit, adhuc ſi filium ibi procreet & legitimum, vel naturalem, modo animũ redeundi ad hæc regna habuerit, talis filius naturalis huius regni iudicandus eſt, ꝙ ea neruoſa, & efficaci ratione comprobatur: quia quando qs receſſit ab aliquo loco animo redeundi non dicitur ciuis illius loci ad quem ire deſtinauit, etiamſi vltra decennũ abſens fuerit, vt ſupra dictum eſt: & ſuffragatur tex. in l. ex facto, in 2. verſ. *Rerum autem* cum ſequenti ff. de hæred inſti. etiam ſi per mille annos ibidem ſteterit, vt inquit Bar. in d. l. 2. C de incol. li. 10. q̃ opinionem, poſt hæc ſcripta legi tenere D. Azeuedo in l. 9. ti. 3. li. 1. ord. noui. Qui animus redeundi, proteſtatione tempore abſentiæ facta, & alijs cõiecturis probari poteſt, ſcilicet, quia in hoc regno domum, vel immobilia bona ſemp habuit, & in exteris regnis nulla immobilia emit, & alijs ꝓbabilib. coniecturis ꝓ iudicis arbitrio.

Ex quo † eleganter ſcribit Paul. de Caſt. in d §. legatum. 28
nu. 3 quod ſi ſtatuto caueaꝫ, ꝓut Bononiæ. quod nullus doctor poſſit eſſe de collegio iuriſconſultorum vel medicorũ,

niſi

niſi ſit originarius ciuis; quòd ſi mater caſualiter abeſt, & ibi parit, certè, fingitur filius natus in ciuitate in qua mater incolatum habet, & aſſeuerat Paul ſe hoc vidiſſe in facti contingentia in filijs quorundam doctorum ſuæ ciuitatis natis alibi, vbi parentes conducti erant ad legendum qui filij paternam originem retinuerunt.

29 Hinc etiam obiter † declarari poteſt, conſtitutio 7. noſtræ Complutenſis Academiæ, lib. ſuarum conſtõnm, qua ſancitum eſt, vt nullus ex domiciliarijs ſeu incolis hui° populi Complutenſis poſſit eligi in collegialem, vel capellanũ inſignis & maximi collegij toto terrarũ orbe celebratiſſimi Diui Illefonſi, certe ſi mulier aliqua ciuis Cõplutenſis alibi in tranſitu pareret, filius ſic natus minimè in d. collegio eligi poteſt. quod ſcio aliquando fuiſſe diſputatum.

30 Ex quo ſequitur † egregia interpretatio ad l. 25 tit. 7. lib. 1 noui ord. qua ſtabilitum eſt, non licere horum regnorũ naturalibus, extra regna illa in alienis Academijs Regia lege prohibitis, literis incumbere, ſub pœnis ibi diffinitis. Non equidem eius ſanctio nec pœnarum conſtõ, locum obtinebit, quando aliquis naturalis illorum regnorum extra Academiam, ad aliquem gradum in alia Academia, promouetur, in tranſitu tñ, tum quia hoc caſu conſtituto, ceſſat ratio illius conſtitutionis, quæ continetur in proœmio, tum quia expreſsè loquitur aduerſus eos, qui in dictis Academijs reſident ſtudiorum gratia, ibi *Que en las tales Vniuerſidades eſtudiando, y reſidiendo en ellas.*

Nec ab hoc eſt alienum quod tradiderunt Bald. Alber. &
31 Paul. in d. § legatum, quòd † ſi propter bellum vel ob aliam cauſam animalia ciuium alicuius parochiæ fugiant ad alia, & ibi pariant, quòd decima ſoluenda eſt parochiæ a qua recesſerunt, ſequitur Boeri. dicta deciſ 15. numero 54. qui eſt videndus. Stat tamen apud nos circa hoc egregia conſtitutio, in l. 9 tit 20. par. 1 qua cautum eſt, non deberi decimas animalium Eccleſiæ in cuius parochia in tranſitu parturiũt niſi per integrum menſem ibi permanſiſſent.

Quibus finitimũ eſt, quod ſcribit Rom. conſ. 263. & ſeq.
† quod abſens ille iudicandus non eſt, qui ex legitima cau-
32 ſa receſſit cito reuerſurus, quod multis iuribus & rationib. corroborat, quibus innixus ipſe conſuluit, quod ille qui iurauit continuè ſtetiſſe in ciuitate Lucana, non eſt periurij

reus

reus licet probetur q̃ aliquo tpe absens fuerit pestis causa.

Quartò, ex ét dicta lege colligendum est, quod † quãuis 33
is, qui in aliquo populo decem annis habitauerit habendus sit pro naturali, & priuilegio naturalium gaudere debet, ad quod est optima lex. p. 2. titu. 24. p. 4 ibi. *La dezena parmoranca de diez, annos, que fagan en la tierra, maguer seu natural de otra.* Et probatur in d. l. 2. C. de incol. & est videnda lex 32. tit. 1. par. 3.

Et ideo licet † Regijs constitutionibus sit decretum, ne- 34
minem nisi ex his regnis naturalem proxenetam seu cambiornm interuentorem creari posse, tamen alienigenæ, qui per decennium in hisce regnis sunt commorati, ad prędicta officia possunt admitti, ut a summis consiliarijs iudicatum fuisse testatur Doc. Bur. de Pax. in l. Tau. 3. concl. nu. 373.

Sed quo † ad obtinenda beneficia, & spãli iure stabilitũ 35
est, quod pater illius qui vult in his regnis beneficium obtinere, contrahat in eis domicilium, & per decennium habitet, ita illa lex diffinit ibi. *O aya contraydo domicilio en ellos y demas de esto, aya viuido pro tiempo de diez. annos.* Itaque minimè sufficeret habitatio decennalis, nisi alias domicilium contraxerit, quod contingere potest, quando quis, se suamque familiam alendo, negociando, animo perpetuo permanendi larem sibi constituit. l. Labeo, iuncta gl. 1. ff. ad Municip. facit lex postliminij. § fina. ibi, *Siue Animus* ff. de capt. & postli. reu. & est tex in d. l. ciues. iuncta gl. in verbo. *Larem.* C. de in cot. vel quando transtulit maiorem partem fortunarum suarum. ut in d. l. ciues, & in l. 2 C vbi senato. vel clar. tradunt hos casus, & alios. Iacos. Rebuff. in d. l. ciues. Bertran. cons. 75. col 2. vol. 2 Mar. Soc. iun cons 7. nu. 6. vol 2. Ité necessarium est, quod dicta habitatio non fiat animo redeũdi ad patriam, nam quando quis ad tempus determinatum est in aliquo loco, de eo discessurus, nõ dicitur incola etiam vltra decennium l. ex facto, ff. de hæred. inst. not. Bar. & Ang. in d. l. 2. C. de incol. Ang. in l. hæres absens, §. 1. ff. de iudic. Greg. in d l. par.

Quinto † quod is qui secundum decisionem dictæ legis, 36
sit iudicandus naturalis istorum regnorũ, vt admitti possit ad beneficia ecclesiastica, si tñ regna ista relinqueret, & se in aliam prouinciam transferat non subdita Regi & dño nostro, vbi domicilium constituit iuribus naturalitatis priua-

tur,

tur, vt voluit glo. secundum vnam expositionem, in l. in adoptionem. C. de adopt. tenet Bald. in auth. sed omnino. C. ne vxor pro marito. Et hac ratione si naturalis regni huius. se confert in regnum Franciæ animo perpetuo ibi permanendi, non poterit apud nos beneficium, vel ecclesiasticam dignitatem possidere, ita tenet insignis Grego. in l. 5. titu. 24. par. 4. dicens hoc esse notandum.

36 Nec † refragatur huic sententiæ tex. in l. penul. ff. de sena. quo dispositum est, quod licet senatores in vrbe domicilium habere videantur, tamen & ibi, vnde oriundi sunt domicilium habere intelliguntur, quia domicilium quod venit ex accidenti, minime mutat causam originis, quod etiam probatur in l. h. de munic. & orig. lib. 10 Vbi translatio domicilij de loco originis in alium locum, vbi quis vult facere incolatum, non facit locum originis perdere, imo in vtroque loco subit munera. cuius legis authoritate Bart. assumpto. §. 1. ff. ad municip reprobat glo ibi asserentē quod in loco originis, post translationem domicilij non subeat, quis munera vel honores Nec refragatur l. filios. C. de municip. orig. li. 10 ex qua dicta gl. fundamentum suscepit, quia loquitur respectu originis, nō vero loquitur de loco originis filij eius qui mutauit domicilium originis, non vero loquitur de loco originalis ipsius patris qui mutauit domicilium. Et dictę legi. pe. ff. de sena. potest responderi, vt procedat quando locus domicilij, & locus originis sunt sub eodem Rege vel Regnō, secus si locus domicilij, in alio regno cōstituatur, quia is videtur renunciare priuilegijs, & fauoribus concessis naturalibus regni transferendo domicilium extra regnum, ita Greg. in l. 5. tit. 24. par. 4.

37 Sexto, † perpendi etiam circa dictam constitutionem potest, vtrum tempore natiuitatis filij desideretur, quod pater in his Regnis domicilium contraxerit, & per decennium vixerit, vel sufficiat, quod medio tempore filius nascatur, & postea quod deficit ad vnguem adimpleatur, itaque quod tempore beneficij conferendi nihil desideretur, ex his quæ Regia lex desiderat, & nisi me mea non fallit opinio, censeo id sufficere cū satis sit illius dispositionē hoc modo seruari, quod eius menti consonum est, sic etiam eam declarat D. Azeuedo, vbi paulo ante allegaui. num. 9.

OFFICIVM INSVPER DIVINVM, VT TENENTVR non recitarunt. Cap. LVI.

4 *Clericus officium diuinum non recitans qua hodie pœna puniatur.*

EX † diſpoſitione Lateranenſis Concil. tpe Leonis X. celebrati, in ſeſſ. 9.[a] in c. de reformat. Curi. x, & aliorũ delictum hoc tali pœna punitur: videlicet quilibet habens beneficium cum cura, vel ſine cura, ſi poſt ſex menſes ab obtento beneficio diuinum officium non dixerit, legitimo impedimento ceſſante, beneficiorũ ſuorum fructus ſuos nõ faciat, pro rata omiſſionis recitationis officij & temporis, ſed eos tanquam iniuſtè perceptos in fabricas huiuſmodi beneficiorum, vel pauperũ eleemoſynas erogare teneat. Si vero vltra dictum tempus in ſimili negligentia contumaciter permanſerit, legitima monitione præcedente, beneficio ipſo priuetur, cum pp officium detur beneficium Intelligatur autem officium omittere, quo ad hoc vt beneficio priuari poſſit, qui per quindecim dies illud bis ſaltem non dixerit, Deo tamen vltra præmiſſa de dicta omiſſione redditurus rationẽ. Quæ pœna in habẽtib, plura beneficia reiterabilis toties ſit, quoties contra facere conuincatur: Hæc ſunt verba concilij. An autem ante eius declarationem clericus non recitans officium diuinum teneretur ad reſtitutionem fructuum, [b] vide Doct. in cap. 1. de celebr. miſſ. Dom. & Phil. in c. fi. de reſcr. lib. 6. Sylu. in verbo clericus. lo 4. in 23. q. Phil. in c. poſtulaſti, col. 9 nu. 33 de reſcript.

1 a

b

ANNOTATIO.

A *Sexione nona* Adde quod huius celeberrimi concilij meminit Mart. Nauar. in c. quando. de conſecr. diſt. 1. no. 7. nu. 31. & nouiſſimè in tract. de orat. c. 21. nu. 58. & in Manu. confeſſ. c. 25. nn. 121. Do. Soto, lib 10. de iuſt. & iur. q. 5. art 6. & doctiſſimus Greg in l. 34. tit. 6. in verbo, *La yglesia*. par. 1. Et dictã cõſtitutionem credendum eſt ſpiritu diuino fuiſſe promulgatam, vt aſſeuerat doctiſſimus Iacob. Menoch. de arbi iud. q li. 2 cen. 5. caſu 429. nume. 11. quem poſt huius practicæ ſecundam editionem legi. Quamuis Caro. Mol. in conſil. Pariſ. titu. 1 § 30 nume 49 ſecundum nouiſſimam editionẽ aſſeueret, non conſtare, nec apparere ita in cõcilio Latera-

de Clauſio in ſum. in ver. horę cano §. 5. qui omnes cõi cõ ſenſu affirmant, clericum horarias preces omittentem ad fructuum reſtõnem teneri. Licet opinionem contrariã pro bare conentur Abb. & Card in c. 1. de celebr. miſ. Præpo. in ſum 44. diſt. Fel. in c. poſtulaſti. nu. 7 de reſcr quam opinio nem communem eſſe fatetur D. Epiſcopus Couar lib. 3. va ria. reſolu. c. 13. nu. 10. ſed hodie iam dictis nouiſſimis Ponti ficis conſtitutionibus ſtandum eſt.

Hæc ſanè quæ de horis Canonicis ſcripſimus, locum ob tinent ét in clericis, qui ſunt in Gymnaſijs ſtudiorũ gratia. Nã & illi horas canonicas dicere tenentur: ita ſcribunt mul ti, quos diligenter refert Hor. Luti. Calli de priuilegijs Sco la. pri. 100. vbi alios qui ab hac opinione recedunt commemorat. & opinionem ſupradictam ſequitur Menoch. vbi ſu pra, nu. 12. 27. Sunt vero nonnulli caſus, in quib. clericus a recitatione horarum canonicarum excuſatur, quos poſt a lios refert inſignis Nauar. in locis nouiſſime allegatis.

NEGOCIATORES AC ALIENAE REI CONDVCTORES. Cap. LVII.

1 *Clericus, qui aliquod iſtorum criminum commiſerit, quæ pœna in eum animaduertatur.*

2 *Quæſita per clericum ex illicita negociatione, in vſus pauperum ſunt eroganda.*

NEgociari †lucri cauſa prohibitum eſt clericis.[a] vt in c. ſecundum, ne cleri. vel mona Vnde in Concilio Carthag 6 c. 17. ſancitum eſt, quod clericus aliquid excogitans turpis lucri gratia, abijciatur a clero, ac a cõi one alienus ſit. Eiſdem præterea prohibitum fuit inter alia Concil. Calcedon in Can. 3. conducere poſſeſſiones.[b] Qui vero hoc fuiſſet trangreſſus, ut correctioni eccleſiaſticę ſub iaceret decreuit. Poſtea ét in Concil. Carthag. 3. in Can. 15. clericis fuit prohibitum, ut non eſſent conductores, nec tur pi ullo lucro, uel inhoneſto negocio uictũ quærant: Nulla ét alia inflicta pœna Tandem in Conc. Arelatenſi 2 in c 14. di ſpoſitum eſt. quòd ſi clericus conductor alienæ rei voluerit eſſe, aut turpis lucri gratia aliquod genus negociationis ę xerceat, depoſitus a clero a cõione alienus habeatur. Facit ét in propoſito materiæ huius c. Concil. Tarrac. Can. 2. Cu-

1 a

2 b

ius

ius verba sunt: *Canonum statutis firmatum est, vt quicunque in clero esse voluerit, emendi vilius, vel vendendi carius studio non utatur. Certè si voluerit exercere cohibeatur a clero,* Cuius Concilij dispositio a Gratiano refertur, in c cano. 14. q. vbi etiam vide bonum tex. Iulij Papę, in c quicunq;, in hoc
2 proposito. Aduertendum est præterea, quod † quæsita per clericum ex illicita negociatione, danda sunt pauperibus, vt notat Matthæus, quem ibi refert Card. in clem. 1. in fi. de vi. & honest. cleric. Et notat Zenze. & Rayn. ibi, quos refert Imo. ibi, in 2 col. Si tamen totum non reddiderit, non est in statu damnationis, ut not. Card. ubi supra, referendo fratrē Aluarum, & Zenze. & tenet etiam Imo. ibi, referendo solū Zenze. Et vide Archid. Floren in sua summa, in 3. par. tom. 13. c 2. § fi. vbi scripsit, quod in foro pœnitentiali debet clericis iniungi, vel saltem consuli, quod ea, quæ taliter lucrati sunt, studeant pauperibus erogare, qui solum allegat ad hoc tex. in c. Qui habetis, 14. q 5. Ex quo videtur uelle, quod
c nun tenentur clerici ad restitutionem [c] taliter acquisitorū.

Annotatio.

A *Negocia tio cleri cis inter dicta eiusq; ra tiones cō stituuntur.*

Prohibitum est clericis, Adde Regiam l. 56. tit. 6. par. 1 vbi Greg. Lop. & a clerico negociatore, tanquam a peste cauendum esse admonet tex. in c. negociatorem, 88. distin. cuius prohibitionis tres potissimæ rationes considerari possunt. Prima, quia finis eius lucrum est temporale, quod clerici contemnere debent, & habentes alimenta, & quib. tegā tur contenti esse debent, ait Pau. 1. ad Thim. c. 6. Secunda, quia rarissime hæ profanæ, & sæculares negociationes absque peccati labe exercentur, unde periculosæ sunt valde. Ait enim Sapiens Eccl 27. Duæ species difficiles, & periculosæ mihi apparuerunt. Difficile exuitur negocians a negligentia, & non iustificabitur caupo a peccatis labiorum. Qua propter nostræ religionis scriptores, mercatores improbat, aspernantur, vituperant, veluti a virtute, & a bonis moribus alienos, Dauid equidem Psal 70 aut ex aliorum computatione, 71. *Quoniam* (inquit) *non cognoui negociationem introibo in potentias Domini.* Ita enim locum illum D. Augustin. interpretatur, ut patet in eius commentarijs in eum locum, vbi multa congerit circa mēdacia, periuria, & innumera alia crimina huiusmodi negociatorum. Et D. Chrysost. in 2.

par.

par. Homeliarum in Matthæum enarrans illud ipsius Matthæi c. 21. *Ejiciebat vendentes, & ementes de templo.* Significauit (inquit) quia homo mercator vix, aut nunquã potest placere Deo, & multa contra mercatores congessit Lucas de Pen. in l. nec ipli Circa medium. C. de incolis, libro 10. & in Rub. C. de eroga. mil. lib 12. And. Tiraq. in tract. de nobilit. c. 33. Tertia ratio est, quia huiusmodi negotia homines retrahunt ab spiritualib quibus incumbere peculiare est clericorum, iuxta diuini Pauli sententiam *Nemo militans Deo implicat se negocijs sæcularib.* Ad Cor. 2. in prin.

Et ex pena suspensionis, & excommunicationis penis, quæ clericis prohibitas negociationes exercentibus imponuntur, facile intelliges, eos mortalem culpam contrahere. cap. nemo. cap. nullus. 11. quæst. 3. quod verum est, si in sacris fuerint constituti, si autem in minoribus. & beneficia ecclesiastica non obtinuerint, nõ prohibentur eas negociationes exercere, quas possunt sæculares, quia in his iura benignius sunt interpretanda, ita not. Abb in cap. secundum institutа, & in cap. sed nec. ne clerici vel monachi, not. Alber. Trotius libro 2 de vero & perfecto clerico cap. 52. num. 6. Ioan a Medina in codi. de rebus resti. q. 31. verficul. nota tamen, fol. 91. col. 3.

Clerici an possint, per alios negociationes exercere.

Sed vtrum illas negociationes, quas clerici per seipsos facere non possunt, possint per alios exercere: Quod sane eis permissum videtur, ex tex. in clem. 1. de vita & honest. cleri. Vbi clericis interdictum est officium tabernarij, aut macellarij personaliter exercere, nec enim absque causa dicitur personaliter, nisi vt intelligamus id clericis per alios facere non prohiberi. Deinde vrget tex. in clem. 1. § porro de statu mona. Vbi statutum est, quod monachi, quib. per seipsos vetari prohibitum est, possunt tamen opera aliorum facere. Vnde dixit not. Alb. in l. humilem. C. de incest. nup. clericũ per alium tabernam exercentem, nõ amittere priuilegium clericale. Et ita quidẽ vt audio multa sunt monasteria, quæ ea quæ superfunt ex prouentib. suorum redituum, mercatoribus tradũt, vt iustam aliquam negociationem exerceant. Quod sanè mihi nunquam placuit, cum maximam temporalium bonorum cupiditatem præseferat.

Clericis necessitatis cãusa minime prohibita est iusta negociatio.

Necessitatis tamen causa, minime clericis prohibitũ est, victũ & necessaria quærere ex aliquo honesto munere, c. vlt.

de vita & honeſt. cleric. hac lege, vt illis diuinis muneribus, quib. incumbere debent impedimento non ſit, vt habetur 91. diſt. per totum, maximè in c. clericus uictum, & c nunq̃, de conſecra. diſtinct. 5. Qua ratione poſſunt locare animalia, ut oues, & boues, & ſimilia, ad certum fructum, dummodo per contractum alias permiſſum. Illis etiam permittitur rem emere, ut melioratam cariori precio vendant, vel aliquam rudem materiam, & ex ea aliquid fabricare, ut inde commodum & utilitatem reportent: ut tenet glo. not. in ſumma 14. q. 3. in fine, non equidem lucrũ acquiritur ex negociatione, ſed ex artificio, & eam ſequitur Alberic. Trotius d. c. 52. num. 5.

Clericus negotiator qualis censẽdus ſit.

Et vt huius capitis pœnis locus ſit, notandum eſt, eũ clericum negociatorem non dici, per vnius rei emptionem vel venditionem, nam negociator is dicitur, qui plures negotiationes exercet l. 1. §. licet & ibi glo. in verbo, omne ff. de tribu. & in proem. Inſti §. cumque hoc Deo l ſemper, §. Diuus Adrian. cum lege ſeq. ff. de iure immu. Bar. in proemi ff. nu. 10. idem & Bal. l. legatis ſeruis ff de legat. 3. idem Bart. in l. maritum, § qui quæſtum. ff de adult. Felyn in proem. Gregor. col. vlt. verſic. Quarto limita. Par de Puteo, in tract. Sindi. in par. officiales fol. 87. Auiles in c prætoi. 5. 2. in uerbo, *De mercadura*, Petrus Rebuff. in tract. de mercat. minu art. 1. gl. 1. nu. 10. to. 2. conſtit. Franc. Grego. Lop. in l. 1. tit. 7. p. 5. in verbo, *Mercaderes*. Dicitur etiam is mercator, uel negociator, qui rem emit, & non mutata forma illam uendit, ut aliquid inde lucretur, tex. in c eijciens, & in c. quid eſt aliud 88. diſt. not. Arch. in c. quanquam de cenſib. lib. 6. Rom. in l. ſi publicanus, §. 1. ff. de publi. Bertran. conſi. 214. col. 2. vol. nouæ edit. Et negociator uel mercator appellatur, qui negociationem quæſtuariam exercet, de quo eſt optima lex 1. titu. 7. p. 5. & tenet Sanctus Thom. 2. 2. q 77. art. 4.

Clericus negotiator iudicãdus nõ eſt q ex propriis fũdis uel beneficij ructus uendit.

Ex quibus ſequitur, non dici clericum negotiatorem: qui vendit vinum, granum, aut oleũ, ex proprijs fundis. Ita ſing. tenet Abb. conſi. 6. dubio 2. vol. 1. Dec in cã. Eccleſia Sanctæ Mariæ, de conſtit. col. pen. Aymon Craue conſil 163 col. 1. num. 3. Andr. Tiraquel. de nobilitate, c. 28. num. 10 doctiſſimus, & magni nominis aduocatus Doctor Petrus Auend de exequen. mand. Reg. c. 19. num. 34. Roland. Valle conſi. 71. num. 10. vol. 4. Imo non obſtante prohibitione de non vendendo

dendo vinum (vt noſtri dicunt) ad groſſum, vel minutum, poſſunt clerici pro ſua voluntate quæ dicta ſunt vendere, abſque gabellę ſolutione, ita tenet Bertach in trac. de gabel. in 7. par. prin. quæſt. 7. col. 4. dicens ita fuiſſe iudicatum, per inſignem doctorem Hiero. Zanetinum Bononienſem. Nec dicetur clericus negociator, vel mercator, licet id q̃ ſuperest, de eo quod vilius ad ſua vel ſuorum ſubſtentationem emit, iuſto pretio tunc currenti, carius, vendat, quam emit, ita egregiè tenet inſignis Mart. Nauar. in manu. confeſſo c. 25. num. 110. unde nec puniri poteſt, nec ex ea venditione gabellam ſoluere tenetur, q̃ in practica eſt notatu dignum, licet id malè audiant gabellarij rigidiſſimi exactores, a quibus interrogatus ſepiſſimè ita reſpondi.

Clericus ſi in negotiatione delinquit a iudice Eccleſiaſtico puniri debet contra Caſſ. & alios.

Si tamen clericus in hoc delinquit, (puta) quia falſa mẽſura triticum, vinum, vel oleum vendiderit, condignis pœnis ab Eccleſiaſtico iudice puniri debet, non vero a iudice laico, nec pœnis Regiarum conſtitutionum, quamuis contrarium in facti contingentia interrogatus conſuluit perperam Bartholomeus Caſſaneus in conſuetud. Burgun. Rub. 1. § quinto, in gloſ. *Sil nam graca*, num. 90. quem ſequitur vir doctus & diligens Licent. Mexia in pragmat. taxæ pan. concl. 5. num. 29. Sed opinio hęc omni iure & ratione deſtituta eſt, nullibi ſanè locus aliquis Sacrorum Canonum reperitur, quo cautum ſit, clericos in hoc dilinquentes priuile giũ fori amittere, vnde receptiſſimis iuris regulis eſt ităd̃ũ.

Pœna a ſaculari lege contra arma prohibita ge ſtãtes lata clericos minimè comprehendit.

Pro quo etiam mirè facit Ioann. de Platea opinio in §. item lege Iulia. col. 4 inſt. de publi. iud. quo loco exiſtimat, pœnam lege ſæculari ſtatutam contra vtentes armis vetitis, minimè exerceri poſſe contra clericum, coram ſæculari iudice, etiam ſi ea pecuniaria ſit: quem ſequitur magnus vir apud Hiſpanos Ioan. Lop. in repeti. c. per veſtras, de dona. inter vir. & vxor. 2. not. §. 1. nu. 15. D. Couar. in pract. quæſt. c. 3. num. 7.

Conſulatur opin. quadam doctiſſimi. D. Ia. R.

Quamuis ab hac opinione nouiſſimè recedat D Doctor, Ioan. Redin quondam meritiſſimus Regius conſiliarius nunc præſul integerrimus, in libro quem de maieſtate Principis inſcripſit, in verbo, *Non armis ſolum decoratam* 2. par. nume. 166. qui in ea eſt ſententia, vt exiſtimet, vtramque pœnam nempe & pecuniariã & armorum priuationẽ, coram ſæculari iudice contra clericum peti poſſe, & ante

eum tenuerunt Ioa. Fab. in l. addictos, ex tex. ibi, in verbo, *Vltra procedat*. C. de Epiſc. audi. Auſrer. in rep clem. 1. de of fic. ord. fol. 31. nu. 21. verſ. 13. fallit, in ver. portu armorum, in reg. 1. fallen. de potèſtate ſæcul. ſuper eccleſiaſt. perſo. Bene. in rep. ca. Raynun. in verbo, & vxorem nomine Adelaſiam. fol. 87. nu. 436. Mouetur equidem doctiſſimus Redin ea ratione, nam ſi ſæculari iudici licet clericum prohibitis armis ſpoliare, pari etiã ratione, & pecunia multare licebit, quia nihil inter vtramq; pœnam intereſt. Certè ſi ſolum rem ipſam attendamus, non uidetur a ueritate opinio hæc aliena. Cum pecuniæ verbum generale ſit, omnia comprehendes: ſed ſi modum exequendi attentè conſideremus, in quo huius rei vis conſiſtit, magnam differentiam inueniemus. Nã aliud eſt, armatum clericum actu ipſo armis ſpoliare, aliud iuris ordine ſeruato pecuniam exigere, non quod inter arma & pecuniam aliquid interſit, quia & pecuniam cum extra prouinciã exportaret, lege prohibente, poſſet ſæcularis iudex, vel eius executor, propria authoritate clericum ſpoliare, ſicut, & armis, ſi ipſo facto exportantem inueniſſet, non tñ liceret iuris ordine ſeruato, in armis, nec in pecunia eũ condemnare, & huius rei diſcrimen clariſſimè conſtat, quia alterum facti eſt, quod nudum factum reſpicit, alterũ vero iuriſdictionis eſt, qđ eſt maius: vnde iure permiſſum eſt creditori, fugientẽ debitorem apprehendere, vt in l. ait prætor, §. ſi debitorem, ff. quæ in fraudẽ credi. tradit latiſſimè Suar. in l. 2. tit. *De los emplazamientos*. Verſ. ſin lib 2. for. ll. q̃ eſſe communem fatetur Ripa in c 2. nu. 88. de iudi. & multis iuris locis facti executio permittitur, ut per Iaſ. in prin. Inſti. de act. nu. 6. & ibi Gomez. Non tamen creditori citare eum liceret, abſq; iudicis præcepto, quia hoc iuris executionem, illud autem factum continet, vt probatur in l. nemi nem, quæ in crimin loquitur, & in ciuilibus, vt in l. ad peretorium, cum lege ſeq ff. de iud. Pariq; ratione, maritus adulterum in flagranti crimine inuẽtum impunè occidere poteſt. l. 1. l. marito quoq; ff. de adult. Regia l. 3. tit 17. p. 7. mõ verò poſſet in adulterum ius dicere, iuriſdictionem exercẽdo, & in terminis hanc opinionem contra præfatos authores, tenet doctiſſimus D Fran. Sarmiento, ſelectar. interpreta, lib. 7. c. 8. nu. 2. quæ apud nos ſeruatur.

Apud Apud Gallos tamen ſæculares iudices puniunt clericos, arma

arma vetita deferentes, siue quod Regij iudices vsurparũt, vt inquit Petr. Rebuf. in l. armorum, vers. Primo armorum, ff de verbo. signific. siue Romanorum Pontificũ priuilegio, vt testantur Bened. Fab. Cassad & Aufrer. in locis nouissime alleg. & Caro. de Graſſ. lib 2 Regal. Fran. iur. 17. Quo priuilegio uti possunt, donec per vniuersale concilium fuerit reuocatum, secundum Guiliel. Bened. ibi. Quod reuocatũ iam videtur, vt patet in casu 15. Bull. cenę, vbi Cancellarij, Vicecãcellarij, uel executores omnes excommunicantur, si in causis criminalib. contra clericos processerint, etiam prætextu quorumcunque priuilegiorum, a sede Apostolica cõcessorũ quibuscunq; Regibus, quæ ibi reuocantur. Egregius tamen Marti Nauar. in manuali confessor. c. 27. nu. 70. asseuerat, difficile Gallos a dicto priuilegio abstensuros, siue quod intendant ea priuilegia esse remuneratoria, siue immemorialia super leuibus criminibus concessa, argum. eorũ quæ not. ab Innoc. Abb. & Fely. in ca. nouit, de iud. Sed hoc Summi Præsulis arbitrio relinquendum, censeo, prout prudenter censet Nauar. in dicto nume. 70.

Gallos Regij iudices clericos arma prohibita deferentes puniunt

Itaque verissima opinio censenda est clericum propter armorum vsum a suo ecclesiastico iudice esse puniendum, non tamen pœnas sæcularibus legibus impositas aduersus eum exequi tenetur, sed poterit iuris canonicis pœnis, & pecuniaria multa eius arbitrio punire, ita censet D. Couar. in pract. qæst. c. 33. num. 7. cuius opinio mihi summè placet. Licet opinionem contrariam scilicet iudicem ecclesiasticum teneri eandem pœnam pecuniariam imponere, quæ sæculari lege statuta est, teneat Iul. Clar. in pract. crimi. §. fin. qõ. 36. uers. vlterius, sed eius opinio tenenda non est, licet aliquando eam seruatam fuisse in Mediolanensi dominio asseueret Bar. Cassa. in consue. Burg. fol. 92. nu. 79 dicens, quod dum esse vicarius iustitiæ Mediolani, captum fuisse quendam clericum de nocte cum armis, qui fuit punitus pœna pecuniaria, & euasit corporalem.

Ex quibus nonnulla ad hanc criminalem practicam sum mè necessaria colligam (nec extra chorum saltabo.) Primo sequitur, quod sæpissimè uidi controuersum, & huic capiti est accommodatissimum. Vtrum clericus, qui negociationis cã triticũ, hordeum, vel granũ aliud emit, deindeq; reuẽdit, contra Regiam sanctionẽ latã Madritij, anno 1530. quæ hodie

Clerici seruare tenentur Regiã legẽ. 19. ti. 5. li. 5 noui ord.

hodie l.19 tit.11.li.5.nouiRegij ord.possit puniri pœnis ibi statutis, quam legis iustæ trâsgressor. Qua in re illud prius consideratione dignum est, clericos teneri ad obseruantiã dictæ Regiæ constitutionis, ex Bart. sententia, in l.cunctos populos, nu.29.C de summ.Trin.& fide cath. quò loco scribit, statuta generalia laicorum, in quib. clericorum aut ecclesiarum nulla fit mentio, sed tamen tendunt aduersus ea quæ illis competunt, non tanquam præuilegiatis, sed vt cui libet de populo illos ligare, dummodo honesta sint. Idem Bar. in l.de quibus, col.fin.ff.de legibus. Lapp.alleg.81.col.1. Barb.in rub.de reb Eccles.non alien. Quæ quidem statuta ob promiscuam,& totius reipublicæ utilitatem iure defendi possunt, ut tradit D.Episc.Couar.in regula possessor 2.p. §.4.nu.8.de regul.iur.lib.6.Hiero.Grat.cons.162.tex.optimus in c. de iureiur. lib.6.

Deinde huic opinioni suffragatur, quia lex ciuilis sancita a non recognoscente superiorem, si non tractat de materia spirituali, nec sacris Canonib. aduersatur, seruari debet in foro Ecclesiastico contra clericos, glo. in c.cum ad uerũ, in verbo temporalium 96.dist.glos. in c. ceterum, de donationi.& in c.1.vbi Abb & docto.de noui oper. nunc.tradunt docto.in l.priuilegia. C.de Sacrosanct. Eccles.

Rursus non vulgariter conducit, quia cum dicta pragmatica circa temporalia bona disponat, quæ quidẽ sũt de Principis sęcularis territorio secundum illius Regias constitutiones, sunt circa hoc iudicanda, Bald. in c.cum essent, col.2.de eo qui mitt.in possess.Barba.in rubr.de reb. ecclesiæ non alienand nu.112. Bart.Cassa in consuet. Burg Rub. *Des iustices*, §.4 glo. *Le droict perindire*, in fine Petr. Bellug. in specul.princ.rub. de admoritisa.§.nunc videndum.in fine; tradit Pet.Rebuf in 1.to.const.Fran. in proę. gl.1.nu.17.

Præterea rem hanc comprobat, nam cum Regia illa constitutio præiudicium clericis non inferat; ab illis seruari debet, vt multis comprobat Feli in ca. Ecclesia sanctæ Mariæ nu 88.& 96. de constit. maximè quia ob utilitatem publicã condita fuit, quæ publica utilitas bono Ecclesiarum æquiparatur l.fi.C.de Sacrosanct.Eccles.not. Cald. cons.21.de constit.

Ad idem facit ratio minimè vilipendenda, si enim clericis liceret triticum, uel aliud frumenti genus reuẽdere, inde maximum absurdum sequeretur, nempe, quod ea negotiatio,

ciatio, quæ laicis est interdicta, clericis licita foret, a qua eos Sacra Canonica decreta longè repellunt.

Vlterius idem fulcit, nam ad prohibendam hanc reuenditionem, non minorem vim habere debet publica authoritas & institutio, quam communis, & recepta populi consuetudo, sed clerici astricti sunt ad obseruandas laudabiles populi consuetudines, ut omnium recepta est sententia in dicto c. Ecclesia Sanctæ Mariæ, & in auth. Cassa. & irrita. C de Sacrosan. Eccles. tradit latè Bartho. Cassan. in consue. Burg. rub. 9. §. 10. in princ. nume. 53. quam esse communem sententiam fatetur Bar. in rubr. de rebus Eccl. non alienan. col 25. ergo similiter iustam Principis legem obseruare tenentur.

Non tamen intelligas clericos, seu alias ecclesiasticas personas, decisionem dictę pragmaticæ teneri obseruare, ratione ciuilis legis, & quatenus lata est per sæcularem potestatem, sed ex vi naturalis rationis, super qua fundatur argum. c. pastoralis, de fide instrumen. & tradit Matth. de Afflict. in prælud. Neapol. q. 7. nu. 2. Ex quibus circa dictam pragmaticam tria sunt colligenda, vt proposita diluatur quæst.

Primò, clericos qui illam transgressi fuerint mortalem culpam contrahere ita not. Ferdin. Mench. lib. 1. de succes. creati. §. 10. nu. 648 quem sequitur Mexia, nu. 41. vbi supra.

Secundo, clericos qui eā violando delinquerint, per suos ecclesiasticos iudices competentes esse puniendos. Nam licet illa prohibitio reuenditionis frumenti, a Principe sæcu lari facta sit, non inde sequitur clericos illius transgressores, per sæcularem potestatem puniendos esse, ita censet Mencha. vbi supra.

Tertio, minimè teneri iudicem ecclesiasticum, eadem pę na dictæ Regiæ constitutionis clericos multare, nam cum illa ex vi tantum naturalis rationis, vt dixi astricti sint, quæ quidem naturalis ratio non magis unam, quam alteram pœ nam transgressorib. infligit. Pœna vero quæ ibi imponitur, procedit ex ciuili potestate & iurisdictione, a qua clerici im munes sunt. Et ideo arbitraria pœna puniri debent, cum iu re Pontificio statuta non sit. Non tñ diffiteor, pro modo cul pæ ecclesiasticum iudicem posse aliquo modo pœnam ibi statutam imitari. Et ita sæpissimè vidi iudicatum a iudicib. integerrimis, maximè a D. Did. de la Clazada Episcopo Salonensi, *D. Did. Calcad. Episcop. Salonē.*

lonen. ſ. huius Complutenſis Curiæ Vicario gñali, viro omnibus numeris abſolutiſſimo, & nunquam ſatis pro meritis laudato, qui ſua incredibili prudentia, & animi candore, dictam Curiam antiquo nitori reſtituit, & ita tenendū eſt, qd quid in contrarium voluerit Licenc. Mexia d. concl. 5. n. 41.

Clerici obſeruare tenentur Regiam l. 3. ti. 24. li. 5. noui ord.

Secundò, deducitur quo ad principale a nobis propoſitū argumentum, teneri clericos obſeruare Regiam legē 1. tit. 24 lib. 5 ord. noui q̄ iuſtiſſimum precium ſtatuit, quo triticum, vel aliud genus frumenti vendi poſſit, ita F. Do. Soto in lib. 1 de iuſt. & iu. q. 6. Marti. Nauar. in manu. conſe. c. 23. nume. 84. Præcipit tamen illa lex quod ſi clerici illam fuerint tranſgreſſi, pœna ſtatuta ibi multentur. Nec ad nos pertinet diſputare, an Regia illa conſtitutio fieri ita potuit prudentib. iudicandum relinquo, eſt ſane inſtar Sacrilegij, de Principis poteſtate diſputare. l. Sacrilegij. C. de diuer. re ſcri. ita animaduertit doctiſſimus, & diligentiſſimus Io. Ma ti. in d. l. 1. glo. 1. nu. 4. Illud autem certiſſimum eſt, quod eo caſu quo dicta pœna eſſet imponenda id fieri debet a iudice Eccleſiaſtico.

Statuta prohibentia, ne extra locū vel territoriū vinum deferatur, an clericos comprehendat.

Tertiò, his finitimum eſt, an ea ſtatuta qualia multa ſūt in quam plurimis Hiſpaniæ oppidis prohibentia, ne in vrbem, extra territorium, vel forte loca confinia vinum aſportetur, Eccleſias vel eccleſiaſticas perſonas comprehendat. Eſt ſane in hoc Cōplutenſi populo de hoc peculiare ſtatutum, ſupremi Regij Senatus authoritate comprobatū, quo quidem non vulgares pœnæ tranſgreſſorib. imponuntur, ſecundum quod eius rigorem molliens, ſæpiſſimè iudicaui: cū anno Dñi 1564. eſſem dicti populi moderator. Et in ciuitate *Guadalaiara* (quæ mea patria eſt) antiquiſſimum, & inuiolabile de hoc ſtatutum eſt. Qua propoſita quæſtione Tho. Gramma. (nō vulgaris authoritatis vir) præſentē diſputationem diligenter examinat, deci. 100. incip. in cauſa vniuerſitatis, & multis hinc inde adductis contendit, iuſtiſſimè in Regio Neapolitano prætorio diffinitum fuiſſe, orta contrauerſia inter Salerni ciuitatem, & Abbatem S. Benedicti, ſtatutum illius ciuitatis, quo prohibitum eſt, in eam vrbē adduci vinum extra ipſius fines, & territorium, minimè cōprehendere vina, quæ ex eccleſiarū vineis colliguntur. Quē refert, & ſequit. D. Preſul. Couar. in reg. poſſeſ. 2. par. §. 4. nu. 8. idemq; Gram. d. deciſ. nu. 15 cenſet eſſe obſeruandum in vi

Ciuitas vulgariter dicta Gualdaiara patria auctoris.

no

do percepto ex clericorum vineis allegãs Ripam, quę vide.

Ex eodem fonte profluit, quod scribit Tho. Gram. decis. Neapol. 100 assęuerans illud statutum quod disponit tritici molendum deferendum esse ad molẽdinum Principis sæcularis personas ecclesiasticas minimè comprehendere, Boer. decis. 125. Ripa. lib. 3. responsorum c. 15. D. Couar. d. §. 4. quam opinionem communem esse fatetur Franc. Bursa. cons. 93. nu. 26. vol. 1.

Sed ut libere dicam quod sentio, opinio hæc mihi nullo modo placet, & merito consuetudo in his Hispaniarum regnis frequentissima, nunquam eam recepit Nã cum dictũ statutum propter bonum publicum constitutum sit, licet re vera habeat se quo ad commodum, & incommodum, fauorabile dicitur, & a clericis seruari debet. Vt in simili casu cõsuluit Feder. de Sen cons. 35. incip. statuto ciuitatis. Cardi. consil. 144. incip. super thema. tradit Fel. in c Ecclesia Sanctæ Mariæ, nu. 81. de constit. Aymon. Crauet. de antiq. tempo. 4. par. vers. Circa præmissa. num. 4. Ioan. Crot. in l. filius familias, §. D. & ibi Ferdin. num. 442. ff. de legat. 1. Foller. in constitu. Regni, de magni. offic. vers. Statuimus, vt magnæ, num. 67. Pedemontana decisio 17. in fine, Bursa dictõ consilio 93. qui multa congerit. Clericus equidem in hoc tanquã ciuis, & populi pars iudicatur, nam prælati, & clerici de temporali districtu dicuntur, cap fi. de offic. delega. lib. 6. & ea ratione priuilegijs libertatibusque patriæ gaudent, ex Ioan. Andr. sententia, ibi in nouellis, & ciuium appellatione comprehenduntur, vt scribit Bald. in l. 1. §. huius studij. ff. de iusti. & iure, quem sequitur Marcus decis. Delphin. prima par. dec. 456 num. 9 Et cum tanquam ciues priuilegijs gaudeant, commodumque inde reportent, ut damnum pariter sentiant, æquum est l. secundum naturam. ff de reg iur. reg. qui sentit. de reg. iu. lib. 6 Maximè quia, vt plurimum statuta hæc, immemoriali cõsuetudine sunt approbata, in qua consuetudine promiscuus consensus, clericorum, & laicorũ saltem tacitus intercesserit, quod maximi momenti est, ut aduertit D. Couar. d. §. 4. num. 8. ea namq; statuta siue consuetudines, quæ mixtæ sunt laycorum, & clericorum, astricti sunt clerici ad illorum obseruantiam. Vt communis est omnium sententia, teste Barbat. in rubr. de reb. Eccles. nõ alienan. tradit Barthol. Cassan. in consuet. Burg. rubr. 9. §. 10. nume.

me. 53. & opinionem illam, quod statuta ista, vel consuetudines ecclesias clericosq; comprehendant, tenet Ferdinan. Mench. libr. 1. controuer. vsu frequen. c. 4. nu. 18. Mexia. d. concluſ. 5. num. 17.

Neapolitani Senatus maxima est authoritas.

Nec refragatur illa Neapolitana decisio, (cuius celeberrimi Senatus authoritas apud doctos est maxima) nam ut ibi ex Gramma. constat, nu. 26. non fuit articulatum, nec probatum statutum illud, propter publicam utilitatem emanasse. Deinde quod præcedente titulo priuilegiorum Principis sancitum esse allegabatur, quæ quidem priuilegia nũquam exhibita fuerunt, quibus, & alijs, quæ ibi interuenerunt, potuit in illo casu aliquo modo sententia illa iustificari.

Statuto sæculari sancire potest, q̃ vermes locustæ, aut alia animalia nociua in clericorum prædijs nascantur, per statutum municipale compelli possunt, vt suis expensis capiant, aut occidant, ne alijs nocium sint, arg eorum quæ de infectione, Doct. no. in l. nullus. C. de summa Trin. & fide catho. & in l. ædiles. §. Pedius. ff. de ædil. edi & multa congerit Ripa in tract. de peste, vlt. par. in remed. ad curan. pest. fol 30. in magnis, quem vide.

Quarto, nec ab hoc alienum est, quod eadem publica inspecta vtilitate, cuius ratione respublica liberam statuendi facultatem habet l. 1. l. ambitiosa ff. de decretis ab ordine faciendis. tradunt Bar. & omnes, in l. omnes populi. ff. de iustit. & iure, si vermes, vel locustæ, aut alia animalia nociua in clericorum prædijs nascantur, per statutum municipale compelli possunt, vt suis expensis capiant, aut occidant, ne alijs nocium sint, arg eorum quæ de infectione, Doct. no. in l. nullus. C. de summa Trin. & fide catho. & in l. ædiles. §. Pedius. ff. de ædil. edi & multa congerit Ripa in tract. de peste, vlt. par. in remed. ad curan. pest. fol 30. in magnis, quem vide.

Clerici compelli possunt viam publicã pro prijs expensis mũdare.

Quinto, hinc emanat, clericos cæteraſque ecclesiasticas personas cogi posse, pro bono publico viam ante domum reparare, eamque suis expensis mundare, non tamen per ea quæ iam dicta sunt, per potestatem sæculare ad id cogi, nec puniri possunt. Licet in hoc vltimo contrarium teneat Bartho. Cæpo. in tracta. de seru. rusti. prædi. quem sequitur Licen. Mexia d. concluſ. 5. nu. 70. quæ opinio nullo iure fulcitur, satis enim est clericos his decretis, & ciuitatis constitutionibus pro eius ornatu, & mũditia latis ligari, vt per suos ecclesiasticos iudices ad id compelli possint.

Sexto, his consentaneum est, quòd statuta, siue consuetudines, circa montium, nemorum, prædiorum custodiam, clericos, religiososque ligare, propter communem vtilitatem. Quod tradunt Doct. in cap. quod clericis, de foro compe. & plures sequentes allegat Barth. Cassa in cõsue. Burg. rub 1. §. 5. fol. 32 r. quam communem esse sententiam fatetur Petrus Auend. de execu. mand. 1. par. c. 13. nu. 7.

Septimo,

Septimo, his etiam finitimum est, statuta punientia damna illata ab animalibus, in agris alienis, clericorum animalia comprehendere, & quia hoc latissimè patet, vide Ioan. And. Abb. Felin. & Doct. in d. cap. ecclesia S Mariæ Gregor. Lop. in l. 24. tit. 15. par. 7. qui post alios scribit, clericos per suos iudices esse condenandos ad soluenda huiusmodi damna, quia mala pastorũ electio in culpa fuit. Sequitur D. Castillo, in l. 70. Tauri, num. 18. Franc. Auiles, in ca. prætorum, c. 17. glo. 1. nume. 12. fol. 159. Quod verum est, & procedit, quando damnum illatum ab animalibus petendum est ab ipso clerico, quia cum his, & controuersia interuenire debeat, ea agitanda est in ecclesiastico tribunali. Secus vero si pœna exigenda esset, de plano, absque aliqua iudiciali controuersia, secundum loci consuetudinem, quæ frequentissima est, quod illato damno, & facta denunciatione a custodibus scribi solet in libro ad hoc destinato, & statim exigitur. Vel si forte aliquid soluendum esset a clerico, pro suorũ animalium pastura, quod distributum est per homines ad hoc electos, tũc equidem iudex sæcularis præcipere potest, vt prædicta ex bonis clerici, aut de fructibus ipsorum soluantur, etiam si oportuerit pignora capiendo, quod pro cautela tutissima tradit Bal. in auth. sed periculum. C. sine censu, vel reliqui quem refert ad hoc Auenda de mandatis Regum, 2. par. cap. 14. nu. 13. & vide Greg. in l. 41. tit. 6. in verbo. *Porrazon.* par. 1. Vbi scribit, quod nulla hoc casu excommunicatio incurritur, quia authoritate iuris fit, & opinionem istam nouissimè amplectitur Do. Azeuedo in l. 12. tit. 3. lib. 1. ordin. noui. nume. 2. dicens se in facti contingentia ita vidisse declaratum a Regijs Senatoribus Granatensis prætorij. Et secundum hanc dist. supradicta a nobis sunt interpretanda.

Statuta laicorũ punientia dãna illata ab animalibus, an comprehendant clericorum animalia.

Publicimũtium, vel præsidesdãna illata dẽnũciãtes cõtra clericos fidem faciunt.

Securius tamen est, quod pastores conueniantur, qui ad solutionem damni propter malam administrationem tenentur, vt egregie scribunt Ioan. And. Card. & Anchar. in c. grauem, de senten excommun. Petrus Auenda. in cap. prætorum, 1. par. cap. 4. num. 30. versic. Item in proposito, & ita pluries fieri consului.

Ex quo subinfertur, idq; notatu dignum est, quod scribit Gaudi. in tract. malefi. tit. quo modo de crimine per viam denuncia. cognosca. quod custodes, a ciuitate, populisque consti-

constituti ad custodiam montium, prædiorum, bonorumq; publicorum, non solum fidem faciunt contra laicos, sed contra clericos. Sequitur Petrus Auendanus in loco nouissimè allegato.

Quod plurimum notari debet, ad intellectum, & ampliationem Regiæ pragmaticæ Madri. late 19. die mensis Nouembris anno 1566. super conseruatione herbarum huius regni, vt etiam in Ecclesijs, clericis & religiosis procedat.

Imo eadem perpensa ratione tenentur clerici pro rata eam collectam soluere, quæ imponitur pro custodiendis vineis, pratis, vel agris, vt scribit idem Petrus Auenda. in dicto cap. 14 præter. nume. 31. in 1. par. & Mexia in pragmat. tassæ panis concluſ. 5. num 43. Et quod plus est, iudex secularis potest præcipere, vt collecta ista, ex fructibus bonorũ clericorum soluatur, Bal. in l. de his C. de episc & cler. & in dicta auth. sed periculum Greg. in l. 51 tit. 16. par. decis. Pedemontana. 68. nu. 16. & 30. Erit tamen saluberrimum consilium, vt iudex ecclesiasticus, prius circa hoc consulatur, quod si negligens fuerit, sæcularis iudex propria authoritate faciat, circa quod vide nouissimè D. Azeucdo, in l. 11. tit. 3. lib 1. ord. noui. nu. 21.

Clericus si in prohibita negociatione delinquit, a iudice ecclesiastico plectẽdus.

Notabis etiam vtiliter circa caput hoc, quod clericus qui negociationem vel prohibitum aliquod commercium, vel munus exercuerit, si circa hoc deliquerit, iudicari, & puniri debet ab eo iudice, cui ratione muneris subijcitur. Vt tenet hng. Bal in addi. ad Specul. tit. de reo ver. Quid si Scolaris Greg. in l 49 in verbo, *Las franquezas*. tit. 6. par. 1 Ioã. Gall. in suis quæst. per arresta. q. 168. & in tract. arrestorum cap. 159. Steph. Aufr. in rep. Clem. 1. de offic. ord. in magna addit. 1. regu. fallen. 17. qui vltimi restantur in Gallia sæculares Curiam consuesse punire clericos ciuiliter, si in officio deliquerint. & ita seruari videtur in clerico negociatore vel artifice, qui si in officio delinquit, q punitur per Collegium vel primatos illius, per tex. in l fin. ff. de iuris omni. iudi. c. sacerdotibus. ne cleri. vel monach. cuius tex. authoritate fatetur laicum iudicem, clericum ita delinquentẽ punire posse. Idem sequitur Bartho. Cassa in consuetud. Burg. rubr. 1. § 5. glo. *Sit nu graca*. nume. 89. quo loco per arrestũ Parisiensis Parlamenti iudicatum fuisse asseuerat, quod clericus delinquens in officio Chirurgiæ, coram sæculari iudi-

ce

ce possit conueniri, idem voluit Pet. Rebuff. in tract. de mer cat. min. vend. glo. 13. in tomo 2. constitu. Franc. qui scribit ita Senatum consuluisse contra quēdam Ioannem Dauuergne clericum laniohem, qui animalia emerat, & ad illorum pretium conueniebatur, anno 1531. die 5. Aprilis. Quod verum existimo, vt iustè fieri possit, quando trina præcessit monitio, non vero alias, iuxta tex. in fi. de vita & honest. cleri. l. 49. par. 1.

Præterea nec illud omittendū duxi, quod adeo iura clericum negociatorem abhorrent, vt statuerint enim qui immiscuerit se sæcularibus negotijs, aut commercijs, gabellarum solutioni esse astrictum, a qua cæteri clerici sunt immunes c. quanquam. de censib. lib. 6. clem. præsenti, eo. titu. Regia lex 3. in quat. gabellā quæ hodie est l. 6. & 7. titu. 18. lib. 9. ord. noui. tradunt late Belin. num. 104. Deci. num 57. in c. Ecclesia S. Mariæ. de constit. Bertach. in tract. de gabell. 7. par. num. 10. Pet. de Antibol in trac. de munerib. 6. q. nu. 21. Card. in clem. 1. de vita & honest. cler. nu. 16. *Clericus negociationē exercens gabellā soluere tenetur.*

Sic equidem intelligenda est, Regia Par. l. 5. titu. 7. par 5. quæ diffiniuit octauam partem mercium quæ ad regnum istud deferuntur a clericis Regi soluendā esse, procedit sane constitutio illa quando dictæ merces negociationis causa afferuntur, non vero alias, vt egregie animaduertit ibi, Greg. Lopez in verbo, *Clerigo*. Et hoc casu iuramento clerici standum est, an potest, vel ne, eas merces negociationis causa, nisi aliud probaretur, glo. no. in clem. præsenti, de censib. in verbo, non negociandi. Illud tamen obiter notandum censeo, quod iam hodie non octaua, sed decima pars est imaticuis rei soluendi est, l. 18 tit. 9. lib. 6 ord. In aliquibus tamen locis tributa ista minora sunt, vt Hispali, & in alijs prouincijs, in quib. tributum hoc vocatur. *Almoxarifazgo*. De quo meminit l. 25. titu. 9 par. 2. & l. 13. titu. 18 par. 3. lex 7. titu. 14. par. 7. l. 13. titu 10. libro sexto, ordin. Et in solutione horum tributorum consuetudo seruanda est, l. fi publ. canus. § fin. vbi glo. ff. de publ. & vecti. Bald. in l. tertia, C. de priuileg. fisci. *Elegantèr interpretatur Regia l. 5. titu. 7. par. 5.*

Sed an hoc casu necessaria sit, illa trina monitio, quam tex. in d. cap. fin. de vita & honest. cleric. & dicta lex Partitæ exigunt, vt clericus qui negociationem exercet gabellā solere teneatur, equidem videtur necessarium esse ex Abb. senten. *Trina monitio, an necessaria sit, vt clerici negociatores gabellā soluant.*

senten. in d c. fi. nota. vlr. Vbi clarius Anto. qui expresse asse-
ruerat clericum non teneri gabellam ex commercijs solue-
re, nisi ter monitus non desistat, sed cum magna sit restri-
ctio hęc ad dicta Regiã l. 7. cum dicit. *Lo contenido en la ley
antes de esta: mandamos que no aya lugar en lo que los clerigos
e yglesias vendieren, por via de mercaderia, trato, y negociacio.
Ca de lo tal mandamos que paguen alcauala, como si fuessen
legos.* Si equidem trina monitio necessaria foret, minimè d.
lex debitum effectum sequeretur, quã rõne clericum nego
ciatorem, absq; aliqua monitione gabellam soluere teneri
affirmat Greg. Lop. in ver. *Las franquezas.* Sed opinio hæc
nullo modo placet, nã cum priuilegium hoc diuinis, saltem
canonicis constitutionibus clericis concessum sit, ad Roma
num Pont eorum, spectat interpretatio, vt in c. nouit. de iudi.
vbi latè interpretes. Non equidem exemptio hæc adimi,
nec limitari potest, nisi quatenus expressum sit eodem Ca-
nonico iure, cui in hoc standum est. Nec aliquid ratio Gre
gorij vrget, nam hæc non est iudicanda restrictio ad dictam
regiam constitutionem, sed vera interpretatio, ex dictis iu
ribus deprompta. Nec minus dici potest, quod ex hoc illu-
soria, & absque effectu reddatur dicta Regia lex, cum mi-
nimo negotio monitio trina fieri a Prælatis potest, & cre-
scente contumacia clerici nolentes ab inceptis negocijs de
sistere, statim possint ad gabellæ solutionem condemnari,
& post hæc scripta legi opinionẽ istã tenere Io. Yannez Par
la. in lib. rerum quotidia. cap. 3. fol. 89. & licet opinio ista in
puncto iuris vera videatur, contraria tamen fortè in practi-
ca seruabitur, propter maximam Gregorij authoritatem.

Gabella a clericis petenda est, corã iudice ecclesiastico.

Erit tamen hęc gabella petenda a publicanis contra cle
ricos, corã iudice ecclesiastico, teste Card. in d. clem præsen
ti, 6. q. per illum tex. ibi, in principio, Locorum Diœcesani,
iuncto fine ibi, post quam de his constiterit. Sequitur idem
Bal. in l. de his. C. de Episc. & cleri. Abb. c. qualiter. in fi. de
Pet. Iac in tit. de duello, col. 5. ver. quidam tamẽ dixerunt.
Vbi late disputat Mari. Soc in c. sane. col 6. declara. 9. de fo-
ro compet. Grego. in d. l par. Bertachi. in tract gabell. 2. 7. pa.
q. 7. col. 5. versi. nec præter eo. Iuli. Ferret. eod. trac. nu. 433.
& eruditissimus Rolan. a Valle cons. 71. nu. 25. vol. 4.

Quamuis opinionem contrariam tenuerit Guil. Çun. in
d. l. de his, & in auth. iubemus. eõ. titd. quæ opinio Franciæ
consue-

consuetudine seruari testatur, And. Tiraquel. in lib. 1. de retract. c. 32. gl. 1. nu. 81. Aufr. qui nuncupatim loquitur de vectigalib. scribit in Parisiensi Senatu ita fuisse iudicatum in clem. 1. de offic. ordin. 4. fallen. 2. reg. Guille Bened in repetit c. Raynutius. in verbo, Et vxorem nomine Adelasiam num. 322. de testa. & opinionem illam sequi videtur Greg. in l. 5. tit. 7. parti. 5. in verbo, Clerigo. Sed a prima opinione, quæ uerior est, non est recedendum, nec in Hispania, ullo tepore contraria recepta fuit. Quamuis eam nouissimè sequatur, ita dictam regiam l. intelligens Mexia in dicta conclusione quinta, nu. 23.

Publicani indebitas gabellas a clericis extorquentes quibus pœnis afficiatur.

Si tamen publicani, extra casum supra constitutum, gabellam indebitam a clericis alijsq; ecclesiasticis personis exegerint, sunt excommunicati, & ad restitutionē tenentur, & ad competentem satisfactionem, propter transgressionem, ut in dicta clem. præsenti. in fi tradit Cardin. consi. 12. & hoc propter iniuriam illatam Deo & homini, vt in cap. si res, 14. q 6. Quæ satisfactio arbitraria est, secundum eundē Card. in dicta clem præsenti. not. 12. Qua ratione multum cauere debent publicani, ne gabellas indebitas, a clericis exigant, ne incidant in capitalē excommunicationis pœnam & ciuitates in interdicti sententiam, vt docet Card. d consi. 12. in fine, quem sequitur Rol. a Valle cons. supra alleg. 71. in fine dicens, se existimare gabellarios dictis pœnis, vt in plurimum innodatos esse. Sed nonnulli ex ipsis, parum de his censuris curant, quia ad malum sunt audacissimi, vt de ipsis loquens inquit Vlpianus, in l. quantę. ff. de publica. & vecti. cuius hæc sunt verba. *Quanta audacia quantaq; temeritatis sint publicanorum factiones nemo est qui nesciat.* Sunt Deo & hominibus odiosi, vt scribit Lucas de Pen in tract. de priuileg. fisci, q. vlt. Et opponuntur charitati, quæ non quærit, quæ sua sunt: vidi tamen multos, qui sua & aliena quærunt, olim equidem dum puras manus habebant, in honore erant constituti. vt Cicero testatur in oratione pro Cn. Plancio tradit Rebuf. in l. eum qui, de verb. sign.

Cōtra publicanos.

Conducere possessiones Vide tex. in Auth. de sanctissimis Episcopis. §. illud, & Regiam l. 45. tit. 6. par. 1. Quod tamen fallit, quando propria prædia ad clericorum sustētationem non sufficerent, quia tunc aliena iure optimo possunt conducere, tex. iuncta glo. in cap. dilecti. de decimis, Abb. numero

B

senten. in d c.fi.nota.vlr. Vbi clarius Anto. qui expresse asserue-rat clericum non teneri gabellam ex commercijs soluere, nisi ter monitus non desistat, sed cum magna sit restrictio hęc ad dictã Regiã l.7.cum dicit. *Lo contendo en la ley antes de Ra: mandamos que no aya lugar en lo que los clerigos e yglesias vendieren, por via de mercaderia, trato, y negociacio. Ca de lo tal mandamos que paguen alcaualas, como si fuessen legos.* Si equidem trina monitio necessaria foret, minimè d. lex debitum effectum sequeretur, quã rõne clericum nego ciatorem, absq; aliqua monitione gabellam soluere teneri affirmat Greg. Lop. in ver. *Las franquezas.* Sed opinio hæc nullo modo placet, nãcum priuilegium hoc diuinis, saltem canonicis constitutionibus clericis concessum sit, ad Roma num Pont. eorum spectat interpretatio, vt in c. nouit. de iudi. vbi latè interpretes. Non equidem exemptio hæc adimi, nec limitari potest, nisi quatenus expressum sit eodem Canonico iure, cui in hoc standum est. Nec aliquid ratio Gregorij vrget, nam hæc non est iudicanda restrictio ad dictam regiam constitutionem, sed vera interpretatio, ex dictis iuribus deprompta. Nec minus dici potest, quod ex hoc illusoria, & absque effectu reddatur dicta Regia lex, cum minimo negotio monitio trina fieri a Prælatis potest, & crescente contumacia clerici nolentes ab inceptis negocijs de sistere, statim possint ad gabellæ solutionem condemnari, & post hæc scripta legi opinionẽ istã tenere Io. Yannez Parla. in lib. rerum quotidia. cap. 3. fol. 89. & licet opinio ista in puncto iuris vera videatur, contraria tamen fortè in practica seruabitur, propter maximam Gregorij authoritatem.

Gabellæ a clericis petendæ est, corã iudice ecclesiastico.

Erit tamen hęc gabella petenda a publicanis contra clericos, corã iudice ecclesiastico, teste Card. in d. clem præsenti, 6. q. per illum tex. ibi, in principio, Locorum Diœcesani, iuncto fine ibi, postquam de his constiterit. Sequitur idem Bal. in l. de his. C. de Episc. & cleri. Abb. c. qualiter. in fi. de Pet. Iac in tit. de duello, col. 5. ver. quidam tamẽ dixerunt. Vbi late disputat Mari. Soc in c. sane. col 6. declara. 9. de foro compet. Grego. in d. l par. Bertachi. in tract gabell. 7. pa. q. 7. col. 5. versi. nec præter eo. Iuli. Ferret. eod. trac. nu. 433. & eruditissimus Rolan. a Valle cons. 71. nu. 25. vol. 4.

Quamuis opinionem contrariam tenuerit Guil. Cun. in d. l. de his, & in auth. iubemus. cõ. titd. quæ opinio Franciæ consue-

consuetudine seruari testatur, And. Tiraquel. in lib. 1. de retract. c. 32. gl. 1. nu. 81. Aufr. qui nuncupatim loquitur de vectigalib. scribit in Parisiensi Senatu ita fuisse iudicatum in clem. 1. de offic. ordin. 4. fallen. 2. reg. Guille Bened in repetit c. Raynutius. in verbo, Et vxorem nomine Adelasiam num. 322. de testa. & opinionem illam sequi videtur Greg. in l. 5. tit. 7. parti. 5. in verbo, Clerigo. Sed a prima opinione, quæ uerior est, non est recedendum, nec in Hispania, ullo tepore contraria recepta fuit. Quamuis eam nouissimè sequatur, ita dictam regiam l. intelligens Mexia in dicta conclusione quinta, nu. 23.

Si tamen publicani, extra casum supra constitutum, gabellam indebitam a clericis alijsq; ecclesiasticis personis exegerint, sunt excommunicati, & ad restitutionē tenentur, & ad competentem satisfactionem, propter transgressionem, ut in dicta clem. præsenti. in fi tradit Cardin. consi. 12. & hoc propter iniuriam illatam Deo & homini, vt in cap. si res, 14. q 6. Quæ satisfactio arbitraria est, secundum eundē Card. in dicta clem præsenti. not. 12. Qua ratione multum cauere debent publicani, ne gabellas indebitas, a clericis exigant, ne incidant in capitalē excommunicationis pœnam & ciuitates in interdicti sententiam, vt docet Card. d consi. 12. in fine, quem sequitur Rol. a Valle cons. supra alleg. 71. in fine dicens, se existimare gabellarios dictis pœnis, vt in plurimum innodatos esse. Sed nonnulli ex ipsis, parum de his censuris curant, quia ad malum sunt audaciſſimi, vt de ipsis loquens inquit Vlpianus, in l. quantę. ff. de publica. & vecti. cuius hæc sunt verba. *Quanta audacia quantaq; temeritatis sint publicanorum factiones nemo est qui nesciat.* Sunt Deo & hominibus odiosi, vt scribit Lucas de Pen in tract. de priuileg. fisci, q. vlt. Et opponuntur charitati, quæ non quærit, quæ sua sunt: vidi tamen multos, qui sua & aliena quærunt, olim equidem dum puras manus habebant, in honore erant constituti. vt Cicero testatur in oratione pro Cn. Plancio tradit Rebuf. in l. eum qui, de verb. sign.

Publicani indebitas gabellas a clericis extorquētes quib. pœnis afficiātur.

Cōtra publicanos.

Conducere possessiones Vide tex. in Auth. de sanctissimis Episcopis. §. illud, & Regiam l. 45. tit. 6. par. 1. Quod tamen fallit, quando propria prædia ad clericorum sustētationem non sufficerent, quia tunc aliena iure optimo possunt conducere, tex. iuncta glo. in cap. dilecti. de decimis, Abb. numero B

mero tertio, multum not fructuum.

C *Ad restitutionem.* Vide Greg. Lop. in l. 46. tit. 6. par. 1. in verbo, *Con voluntad.* Didac. Perez in l. 5. tit. 1. in verbo. *Mandamiento.* lib 1. ord.

PROXENETAE ILLICITORVM CONTRACTVVM. Cap. LVIII.

1 *Clericus proxeneta illicitorum Contractuum, qua sit pœna puniendus.*

2 *Mediator criminis dicitur, eiusdem crimmis perpetrator.*

1 CLericus † proxeneta illicitorum contractuum a proprio gradu debet deponi: hæc est sñia Rom. in sing. 722. incipit Proxeneta, allegat tex. in c. Si quis episcopus. 1. q. 1. Sed ex illo tex. iudicio meo non potest elici tam generalis propositio, quia solum disponit in mediatore ordinum pretio susceptorum, quo casu præcipit tex. ille, quod clericus mediator a proprio gradu decidat, & sic deponat, secundum Doct. ibi. Vnde ego non auderem pœnam inflictam clerico mediatori in crimine simoniæ per illud Concilium Calcedonense extendere ad proxenetã, seu mediatorem illicitorum contractuum, nulla facta distinctione: sed crederem pœnam illius tex. in suo casu practicandam, & clericum alterius contractus illiciti mediatorem pœna arbi-
2 traria [a] puniendum, attenta cõtractus initi prauitate, & participatione lucri per clericum facta, & exemplo, vel scandalo inde suborto. Posset tamen corroborari opinio Rom. de qua supra, per tex. in c. 1. de testib. in 6. vbi probatur, quod et
2 † mediator criminis dicitur ipsum delictum committere. ex quo ibi hoc notant Anch. & Philip. & inferunt ad statuta imponentia pœnam committentib. delictum, quod vt includere ẽt mediatores, facit gl. notabilis, in l. Si scienter. ff. de parri. quæ probat, quod proxeneta in cõtractib. vsurarijs potest dici vsurarius, dum dicit, quod proxenetæ in talibus
b contractibus tenentur reddere vsuras, [b] ac si ipsi accepissent, quam allegat Philip. in d. c. 1.

ANNOTATIO.

A *Poena arbitraria.* Adde quod idem etiam tenet additionator Rom. sing. 730.

Redde-

Reddere vsuras. Adde Rom. sing. 276. qui opinionem istā B
sequutus dictam glo. sing. esse fatetur, & vide aliam glo. in
l. in ordine §. vlt. in verbo, minister. ff. ad municip. Bar. in l. 1.
§. incidit. ff. ad Turp. Lap alleg. 93 nu. 4. Alex. in l. si quis ini-
quum. §. si procurator col 2. ff. quod quisque iur. Ang. Aret.
in tract. maleſi in verbo, Sempronium mandatorem. Salic.
in l non ideo minus. col. antepe. C. de accusat. Hippol. in l. si
sciente. ff. ad l. Pomp. de parri. & sing. 181. Io Arn. pro bl. 2.

MINISTRI LAICORVM, AC IN REBVS EORVM procuratores existentes. Cap. LIX.

1 *Clerici, qui aliquod istorum criminum perpetrauerint, ab ec-*
clesia subueniendum non est.

2 *Clerici possunt esse generales procuratores laicorum, secus in*
vna causa tantum.

3 *Quomodo olim prohibitum fuerit clericis secularibus officijs*
vacare, ex Carthaginensi Concilio ostenditur.

CLericis, † qui talia agunt, & occasione huiuscemodi 1
administrationis, propter pecuniariam causam de-
prehenduntur in fraude, nō subuenitur ab Ecclesia,
vt disponit tex. in c. Sacerdotib. ne cleri. vel mona quod in-
tellige de clericis constitutis in sacris, vel beneficiatis, secū-
dum Abb. ibi, per ea, quæ ipse notat in c. 1. eo. tit. vbi in fin.
verbis concludit, quod clericis in minoribus non beneficia-
tis non prohibentur negotia sæcularia alias licita. Et nota
secundum eundem Abb. post Innoc quod ille tex. in ca. Sa-
cerdotibus, dum † prohibet clericos esse procuratores rerū 2
laicorum, intelligitur in procuratore generali: nam procu-
rare vel administrare vnum negotium laicorum, non est cle-
ricis prohibitum, a quod dicit menti tenendum & idem te- a
net Abb. post Innoc. & Io. And. in c. Sed nec. in col 1. eo. tit.
idem tenet Inno in cap. 1. de obli. ad ratio. quem sequuntur
plures Doct. relati p Phil. in c. cum I. & A. col. 6. nu. 17. de re-
iud. qđ tñ limita, nisi illud vnicum negotiū ita multum es-
set arduum & diffusum, qđ haberet distrahere clericū, sicut
multa negotia, secundum Phil. in c. 2 de iudi. col. 2. num. 4.
Item limita vt infra, in ca 55. Item aduerte in quantum dī
in d. c. Sacerdotib. q talibus clericis non subuenitur ab ec-
clesia, intelligunt Doct. communiter secundum Abb. ibi, q

non per hoc datur authoritas Iudici laico capiendi eos. Sed dicit q̃ clerici non debent eis subuenire, dando illis pecuniam ad satisfaciendum de fraude, vel dando fauorem eis vel auxilium, quo minus debeant respondere in loco, in quo gesserunt administrationem. † Quomodo autē fuerit olim
3 b clericis prohibitum similibus vacare, [b] vide in Concil. Carthaginensi 1. Can. o. Cuius verba sunt: *Nicasius Episcopus Calustitanus dixit, Credo placere suggestionem meam sanctitati vestrae: & displicere vobis, vt qui seruiunt Deo & annexis sūt clero, non accedant ad actiones, seu administrationē vel procurationem domorum. Gratianus Episcopus dixit. Et apostoloriū statuta sunt, quæ dicunt: Nemo militans Deo implicat se negotijs secularibus, proinde aut clerici sint sine actionibus domorum, aut actores sine officio clericorum. Vniuersi dixerunt: Hoc obseruemus.* Cuius canonis verba referuntur in c credo. 21. q. 3. licet eius suprascriptio corrupta sit.

Annotatio.

A *Prohibitum.* Adde Archid. in c peruenit. 86. distin. Feder cons. 270. Abb & Doct. in c. cum I. & A. de re iudi. & in c. nostra, de procur. Imo. in c. accedens de præb. Fel. in cap. cum esset. de Simon. Dec. in c. constitutus. de appellat. & in cap. decernimus. col. 7. in prin. vbi Ripa. colum. 14. de iudi. Aug. Aretin. in §. præterea. colum. 3. Inst. de except. Capell. Tholos. quæst. 131. pro qua quidem opinio. allego tex. optimum in c. per venerabilem. qui filij sint legiti. Et an finita il la causa possit clericus aliam assumere, tradunt Deci. in d. c. cum I. & A. & sic habes notabilem casum, in quo clericus impune potest procuratoris munus exercere. Secundus casus est in causa Ecclesiæ. Tertius in causa sui Prelati. Quartus in causa Principis vel Regis: quos congessit Regia lex 5. tit. 5. par. 1. Quintus in foro Ecclesiastico, ut probari videtur in c. 1. de postu. & tradit late Card. in c. fina in prin. in 2. quæstio. de postu. not. Greg in d. l. 5. in ver. *Otro si el Clerigo.* Qd Romana Curia obseruat, vt fatetur Cepol. consi. 21. num. 7. in ciuilibus Sextus pro miserabilibus personis. c. 1. & cap. fi. de postula. Septimus pro coniunctis, ut in d. c fi. vbi Doctores. Octauo pro omnibus personis numeratis in l. 1. §. vlti. cum quinque leg. seq ff. de postu. ita tenet Inno in c. 1. in fi. de postu. Card. in d. c. fi. q 5. Nonus quando vellet esse procurator

curator neceſſitatis vel charitatis cauſa tradit Cepol. d cõ ſil. 21. nu. 4. vbi declarat quomodo hoc intelligendum ſit. Decimus pro amico, quia hoc caſu monachis permiſſum eſt pro amicis monaſterij procuratores eſſe, ita Inno in d. c. cũ I. & A. Roma ſing. 274. incip monachus non poteſt, quam opinionem communem eſſe fatetur eam ſequutus Martin. Nauar. in c. non dicatis. num. 99. 11. q. 1.

Similibus vacare Vide hodie noniſſimam deciſionẽ, quæ habetur in Conci. Prouin. Tolet. celebrato an. 1565 c. 18 cuius verba hic referam, cum c. noſtro mirè conueniant. *Qui in ſortem domini vocati ſunt, & diuinarum rerum miniſterio, ac ſpirituali addicti militiæ: meminerunt iuxta D. Paulum ſe Deo cuius ſignis militare decreuerunt placere non poſſe, ſi quid propter ſui ducis militiam agant, & ſæcularibus negotijs vacauerint, quæ a diuinis ac ſpiritualib. diſtrahere frequentiſſime ſolent, prohibet igitur Sancta ſynodus clericos in ſacris, & eos qui beneficium eccleſiaſticum obtinent laicorum eſſe œconomos ac ſæcularium rerum diſpenſatores, necnon in foro ciuili procuratores: exceptis his negotijs, quibus iuxta canonicas ſanctiones, pietatis cauſa vacare iuſtè poſſint: alioqui ab ordinario pœna ſuſpẽſionis ab officio & beneficio ad ſex menſes puniantur.*

TABELLIONATVS OFFICIVM EXERCENTES. Cap. LX.

1 *Clericis in ſacris conſtitutis Tabellionatus officium per beneficiorum ſuorum ſubtractionem, eſt interdicendum.*

2 *Clerici etiam in minoribus conſtituti, habentes eccleſiaſtica beneficia non poſſunt vti tabellionatus officio.*

3 *Clerici, licet non poſſint nouas rogationes tanquam tabelliones recipere, veteres tamen poterunt complere.*

4 *Clerici per ſuperuenientiam tabellionatus clericatum vel beneficium non amittunt.*

5 *Clericus tabellio ſi per Epiſcopum pœna falſi fuerit condemnatus, & poſtea per eundem reſtituatur, & conficiat inſtrumenta, an valeant.*

CLerici † in ſacris ordinibus conſtituti, tabellionatus officium exercere non debent, [a] & ſi aliter fecerint prælati debent hoc illis interdicere per beneficiorũ ſubtractionem. Ita diſponit tex. in c. Sicut. ne cler. vel mona. aſſignat Abb. ibi duas rationes, ſ. q̃ oſtiũ eſt vile, [b] & ſclare. 1 a b

in cauſis vero ſpiritualib. & Eccleſiaſticis, clericos indigen-
c tes ad id officium admittendos eſſe arbitratur [c] Abb. ibi,
2 col. 3. Et † aduerte ꝙ hoc etiam habet locum in clericis mi-
d noribus beneficiatis, [d] ſecundum Ant. ibi, cui aſſentitur Abb.
d. col. 2. poſt Hoſt Clerici vero in ſacris, non beneficiati poſ-
ſent vti iſto officio, vt voluit Hoſt. ibi, quem ſequitur Abb.
de quo vide late per Iaſ. vbi hoc limitat nouem modis, in l.
3 1. §. huius ſtudij. ff. de iuſt. & iure, nu 8. Vnum † eſt præterea
aduertendum in hac materia, quod licet clerici non poſſint
recipere nouas rogationes tanquam tabelliones, veteres ta-
e men poterunt complere: probatur [e] ex glo. in capit. Vt offi-
cium. in uerbo, præmiſſa de hæret in 6. quæ hoc determina
uit in monacho, quam ibi dicit ſingularem & menti tenen-
dam Philip. qui dicit, quod ratio huius eſt, quia complere
veteres ragationes non eſt originale officium, ſed executio
rogationis iam factæ, & trahitur retro, ac ſi à principio fuiſ
ſent extenſæ: dicit tamen vlterius vnum, quod eſt notandũ,
quod non debent hoc facere ſine licentia ſuperioris, ſecun-
4 dum Ioan. de Lignano, & Dom. Item † nota, ꝙ clericatum
vel beneficium non perdunt clerici per ſuperuenientiam
tabellionatus ita concludit Abb. ibi, colum 2. licet Vincen.
voluerit quod clericus in minoribus, ſuſcipiendo tabellio-
natum cedit clericatui, & beneficio: quod ibi intelligit Io.
And. & placet Abb. quando tale officium reciperetur a prin
cipe, & deputaret eum ad publica & criminalia officia Qđ
ego adhuc ſubintelligerem, quando talis cępiſſet vti officio
5 in criminalibus, ante vero non. Quæri † præterea poteſt
non ab re in materia huius capituli. Si clericus tabellio
fuit condemnatus de falſo per Epiſcopum ſuum, & poſtea
per eundem reſtitutus in integrum, & conficiat inſtrumen-
ta tanquam publicus notarius, an valeant? quam quæſtionẽ
mouet Bal. in 1. volum. conſ. 350. proponitur, quod quidam,
f & concludit quod non: [f] quia epiſcopus non poteſt reſtitue
g re infamem, cum hoc ſit reſeruatum Principi, [g] vt per Inn.
& alios, in c. Cum tibi, de re iud.

Annotatio.

A *Non debent.* Vide Regiam l. 15. tit. 18. lib. 2. ordin. & l. 40.
c. 36. in pragm. antiquis huius regni, ibi. *Y que no ſe an
clericos.* & in l. 12. tit. 3. lib. 1. ordin Aegid. de Bellame. conſi.

42.

42. Bart. in l. vniuersos. C. de Decuri. libr. 10. & in l. seruus, vbi Doctores ff. de testam. Dec. cons. 20. colum. 1. Petrum Rebuff in tract. de literis obliga. art. 2. gl. 1. num. 42. Ludo. Gome. in cap. si annum. §. si vero. nu. 15. de iud. lib. 6. Barth. Cassi. in consue. Burgun. rubr. 1 §. 6. in gl. *Mesiers & Sergēs.* num 42. & latissime Franc Mar. decis. 194. in 2. par. per totam. D. Ioan. Bernar. in regu. & fallen. reg. 657.

Officium est vile. Vide late Andr. Tiraquel. in tract. de nobilitate, c 30. B

Arbitratur. Adde quod ante Abb. idem tradiderunt Hostien & Ant. ibi tenet etiam Florenti. in 3. par. tit. 13. c. 2. §. §. pen. tex. optimum in cap. 2. de postulan. & hanc dicit communem & receptam sententiam Domin. Præsul Couarru. in pract. quæstionib. c. 19. num. 8. quam intelligit, vt locum habeat in clericis nondum sacris ordinibus insignitis, nam vt ipse arbitratur, clericus in sacris constitutus, nullo modo poterit extra Romanam Curiam, in Ecclesiasticis publicis tribunalibus Tabellionis officium exercere, etiam si beneficium Ecclesiasticum non habeat. Vt colligitur ex Cardi. in c. sicut. ne clerici vel monachi. Alber. Troti. de vero & perfecto cleric. lib. 2. c. 54. num. 9. quod latius Dominus Præsul. d. loco explicat. C

Beneficiatis. Vide Florentin. in 3. par. tit. 13. c. 2. §. 2. authorem nostrum. d. regul 657. Didac. Perez in l. 12. titu. 3. lib. 1. ordina. quam opinionem communem esse testatur D. Couar. d. c. 19. D

Poterunt conuolere. Vide Abba. & Felin. in c. fraternitatis, de hæretic. Bald. in l. 2. colum vltim. C de sent. & inter. omnium iud. Flor in l. repetita. ff. de fide instr. Ias. in l. 1. §. huius studij num. 8. ff. de iustitia & iure. Deci. in c. 2. numero 8. de iudic. Gregor. Lopez. in l. 45. in verbo, *Tirandole el beneficio.* tit. 6. partic. 1. E

Quod non. Adde quod idem tenet Bermon. Cho. in tract. de publi. concubi. pag. 230. num 5. F

Reseruatum Principi. Vide Dom. consi. 77. col. fin. D. Couar. lib. 3. var. resol. c. 3. nu. 3. G

AC LEGES ET PHYSICAM AVDIENTES. Cap. LXI.

1 *Archidiacons Pleban., præpositi, Cantores, & alij clerici, personatus habentes, necnō Presbiteri, audiētes, seu studētes ad*

discendo leges, siue medicinam, post duos menses computando, a die quo audire cœperunt, quatuor panis illaqueãtur.

1 ARchidiaconi, † plebani, præpositi, cantores. & alij clerici personatus habentes, necnon presbyteri audientes seu studẽtes, addiscendo leges vel physicã, post duos menses a tempore quo audire incœperint computandos, quatuor pœnis sequentib. subiacent: videlicet q̃ sũt ipso facto excommunicati, [a] ac in nulla causa si patrocinia præstare voluerint audiantur. Et reuersi in choro, mensa, & Cap. & cæteris, vltimi fratrum habeantur, & totius promotionis ad ordines vel beneficia spem amittant, nisi ex misericordia Apostolicæ sedis. Ita colligitur ex tex. & quæ ibi notant Doct. maximè Abb. in c. Non magnopere. & in ca. fi. ne cler. vel mona. Similibus etiam pœnis puniuntur obtinẽtes parochiales ecclesias, quæ sunt plebaniæ, habentes sub se Capellas, in quibus instituuntur clerici perpetui, nequeũtes ab ipsis absq; causa rationabili amoueri, si leges, vel physicam audiunt, vt habetur in c. 1. eodem tit. lib. 6.

ANNOTATIO.

A *Excommunicato.* Vide latè Doct. in c. super spec. ne cler. vel monach. Alber. Trot. de vero, & perfe. cler. li. 2. c. 35. quo loco differit, quibus studijs clericis cæterisq; religiosis vacare liceat. Episcopus equidem benè potest huius criminis reos, ante lapsum duorum mẽsium excommunicare, vt scribit Rebuf. in tract. nom. q. 5. nu. 32.

Solus tamen Romanus Pontifex clericis, religiosisve dispensationem poterit indulgere, ut iura Cæsarum audiant, vt scribit Archid. in c. non dicatis, 12. q. 1. Perusin in c. 2. ne cleri. uel monac quæ opinio communis est, & stilus Romanæ Curiæ eam recepit, teste Petro Rebuff. in d. tract. no. d. quæst. 6. nu. 33.

Prædicta tamen pœna, quæ hoc capite infligitur, solum illaqueantur Archidiaconi, plebani, & alij qui hic numerantur, non vero cæteri, vt scribunt Doct. in d. c. super Specu. & Trotius in d. c. 35.

Nec ea Archidiaconi, Presbyteri, nec cæteri afficiuntur, si priuatim iuri Cæsareo operam dant, vt melius Canonica decreta intelligant, vt scribit Abb. in d. c. super Spec. & Alb. Trot.

Trot.d.lib 2.c 36.vbi dicit hoc mirum in modum esse notã dum, ad defendendum prælatos & religiosos, qui studium libris legalibus refertum habent. Sunt equidé Canones magna ex parte iuri ciuili coniuncti, c.2.de priuil. lib. 6. vnde dicebat Barba in c.cóquestus, col.3.de foro comp. quod ius Pontificium sine legibus non potest intelligi, cum sit medulla legum. Et dicit Bald.in c.cum causam col.2.de probatio. q. nisi quis sciat Canones cum legibus, non potest practicã iudiciorum cognoscere. Vnde facetè Rom.sing.654.inquit. *Legista senza capitoli val poco, ma Canonista senza legi val niente.* Quod quidem optime Ciceronis authoritate comprobatur, 3.de Oratore, dum conqueritur, ea ætate neminem ediscere ius Pontificium, cum iuri ciuili coniunctum sit. Ciceronis verba hæc sũt, ibi. *Aut iuris scientiam (nec eius quidem universi: nam Pontificium quod est coniunctum nemo discit) aut eloquentiam quam in clamore, & in uerborum cursu positam putant.* Hactenus Cicero.

Iuri canonicũ iuri ciuili cõiunctum est.

Illud vero circa huius capitis materiam notandum censeo, quod is qui ante clericatum iuri ciuili operam dedit, post clericatum ad doctoratus gradum in eodem iure promoueri potest, & quod magis est, monachis hoc permissum est. Ita no. scribit Cald. cons.2. de magist. quem refert & sequitur Marti. Nauar. in c.non dicatis, 12.q.1.n.33. Vnde merito reprehendendus est Petrus Rebuff. in excellentissima illa bñfi.pract.tit.de dispensa cum irregular.nu. 27. quo loco scribit titulum doctoratus in Theologia, aut iure canonico, non deberi, nec tribui, de stilo Curiæ religiosis, quia contrarium verius est, nempe quia Magister Sacri Palatij, semper est Dominicanus, Doctoratu, vel magisterio insignitus. Vnde a tota Curia Magister appellatur, vt testatur Marti. Nauar.d.loco.

Qui ante clericatũ ciuili iuri operã dedit, eo ipso fignitus ad gradum doctoratus põt promoueri.

VILLARVM PROCVRATORES SVSCIPIENTES. Cap. LXII.

Clerici licet non possint esse generales procuratores laicorum sub depositionis pœna, secus autem in una causa tantum.

SAcrosancta † illa Calcedonensis Synodus, in Cano. 3. Clericos misceri sæcularibus procurationib. prohibuit, nisi fortè qui legibus ad minorum tutelas, siue curationes in excusabiles attrahuntur, aut quibus ipsius ciuitatis

Episcopus ecclesiasticarum rerum commiserit gubernacula, vel orphanorum, aut viduarum, quæ indefessa sunt, aut earum personarum, quæ maxime ecclesiastico indigent adminiculo. Trāsgressori autem nullam aliam pœnam irrogat, nisi quod correptioni ecclesiasticæ subiaceat. Concilium præterea Carthaginense tertium, eos esse procuratores, simpliciter prohibuit. Canon. 15. Postea vero Alexan III. in Concilio Lateranensi inhibuit clericis procurationes villarum exercere, pœna contra facienti imposita, q̄ ab ecclesiastico ministerio fiat alienus. Vnde colligitur, quod clericus generalis procurator deponendus est, vt in c. Sed nec ne cler. vel mona. Et licet ille tex simpliciter prohibeat clericis procurationes, Innoc. tamen, quem ibi sequitur Abb. intelligit de procuratione generali, quasi sentiat, q̄ possit clericus vnū negotium procurare, etiam laici: quod latius sequitur idem Abb. in c. 2. eo. tit. dummodo clericus non suscipiat illud negotium ex cupiditate: quia tunc nec vnum negotium licet clerico procurare, secundum eum. Et sic intelligit sententiā Collectarij in locis per eum relatis, quæ aduersabatur doctrinæ Inno. Intellige etiam, dummodo illud vnum negotium non ita multum sit arduum ac diffusum, quod haberet distrahere clericum sicut multa negotia, vt tenet Philip. in c. 2. de iudi. col. 2, nu. 4. & dixi supra, in c. 3. quantum vero ad pœnam depositionis, de qua hic, vide quod dicam in c. seq.

ANNOTATIO.

A PRocurare. Vide authorem, & quæ ipse ibi scripsi supra cap. incip. ministri laicorum.

AC PRINCIPVM ET SAECVLARIVM VIRORVM IVSTITIARII. Cap. LXIII.

1 *Clerici, qui hæc sæcularia officia administratione, fuerint, quæ sint pœna puniendi.*

2 *Clericus licet possit esse vicerex, vel vicecomes principis sæcularis, potest tamen in eius summo prætorio Senatoris munere fungi.*

3 *Clerici sine metu irregularitatis possunt in condenda lege intervenire, per quam pœna mortis imponitur: quando non imminet casus propter quem efficitur lex, & si postea casus occurat, ab irregularitatis labe immunes erunt.*

Papa

4 *Papa potest pœnam mortis imponere statuendo, non tamen exequendo.*

HVius † excessus est eadem pœna, [a] de qua in casu 1
præcedenti, & per eundem tex. Aduerte tamen, q 2
Abb. in c. Sed nec. vers. Sed quæritur dicit quod sibi videtur valde graue, quod clericus deponatur propter exercitium istorum officiorum, scilicet procuratoris, de quo in c. præcedenti, & Iusticiarij de quo hic, maxime hodie cum non ita acerbe debeant puniri delicta, vt in ca fraternitatis, 34. dist. Vnde plus sibi placet, quod tales clerici debeant excommunicari, & non deponi, nisi essent incorrigibiles: quia tex. solùm dicit, quod delinquẽs in hoc ab ecclesiastico fiat ministerio alienus, & per excommunicationem satis fit alienus, licet Io. And. intelligat de pœna depositionis. Pro cuius opinione videtur facere decretum concilij Toletani 4. cuius verba sunt. Sepe Principes contra quoslibet maiestati obnoxios sacerdotibus negotia sua committunt. Et quia sacerdotes a Christo ad ministerium salutis electi sunt, ibi, consentiant regibus fieri Iudices, vbi iureiurando supplicij indulgentia promittitur, non vbi discriminis sententia præparatur. Si quis ergo sacerdotum contra hoc commune consultum discussor in alienis periculis extiterit, sit reus effusi sanguinis apud Christum, & apud ecclesiã perdat proprium gradum, est Can. 30. d Concilij & habetur. 23. q 8. ca. sæpe principes. An autem clericis in isto casu sit prohibitũ quod libet officium iustitiæ exercendæ. Abb. in d. c. Sed nec credit quod sic, quia verba tex. sunt generalissima, quia nemo militans Deo, &c. ‡ Vnde dicit per illum tex quod clericus 2
non posset esse Vicerex, vel Vicecomes, vel locum tenens alicuius Principis sæcularis, nec habere sub sua cura aliquã ciuitatem seu locum temporalem, pro quo allegat tex. magis specificum, in c. clericis, §. 1. eo. tit. Videtur tamen sibi q
clerici possunt esse consiliarij principis. [b] quod dicit etiam b
sentire Io. And. in d. c. clericis. quod notat etiam Bal. ex tex. ibi, in auth. Habita. in princip C. ne filius pro patre. Et vide Abb. in d. c. clericis. vbi notat, quod prælatus potest esse consiliarius principis sæcularis, licet nõ debeat esse officialis iustitiæ exercendæ. Debent tamen cauere secundum eum, ne consulant in criminali causa etiam reum absoluendo, quando

do ex hoc immineret actori pœna mortis, vel mutilationis membri in pœnam talionis. Possunt † præterea clerici sine metu irregularitatis interuenire in lege condenda, per quã pœna mortis imponitur quando non imminet casus propter quem efficitur lex, sed fit generaliter, licet postea casus occurrat, ut quis interficiatur, quia tunc clericus consulens nõ animaduertit in certam personã, sed prouidet, ut homines se abstineant a delicto: vt notat Dominicus, in capitulo sitis li, tertia distinct. Vbi dicit hanc esse conclusionem Archid. in c. offic. 23 q. 5. licet re uera Archid. ibi nihil scripserit de clerico, sed solum asserit, quod princeps, qui legem condidit, cuius authoritate homines sunt traditi morti, non est factus irregularis: & non infertur princeps ad cuius officiũ spectat tales leges condere, non efficitur irregularis, ergo, nec clericus qui consuluit ei, vt illas condat: poterat tamen melius allegare Bal. vbi supra expresè tenentem, q̃ clerici possunt dare consilium in legibus condendis: & licet ex hoc sequatur per accidens mors alicuius, non sunt irregulares, quem refert Ioannes de Anan. in c. Ad audientiam, in tertia col verſic. Tertiò † queritur de homicid. Pro quo etiam 4 facit quod no. Bal in c. 2. in fine, de maio. & obedien. post In noc. q̃ Papa potest imponere pœnam mortis statuendo, sed non exequendo: quia si proprijs manibus occideret aliquẽ, fieret statim irregularis.

Annotatio.

A *Eadem pœnã*. Clericus igitur, qui delictũ de quo in hoc capite commiserit, incidit in excommunicationis pœnam, de quã in cap. clericis, ne clerici, uel morach. Quam equidem pœnam minime incurrit clericus minorum ordinum, iuxta Abb. sententiam, in d.c. clericis. Licet reclamet Siluest. in summa, in uerbo. Excommunicatio, 9. casu 7. Nec eam incurrit Prælatus, qui huiusmodi munus annexum habet suæ dignitati, aut patrimonio Hæc est communis sentẽtia, ut fatetur Mart. Nauarr. in manuali confesso. cap. 27. numero 117.

B *Consiliarij Principis*. Vide Abb. in c. nonest. nu. 4. de uoto. ubi Doctor. & in c. Arch. de raptori. Dec. in c. 2. de iudic. nu. 7 glos. in pragma. Sancti. Galli. tit. de collectesię Galliæ. §. præmissis versi. concilio, Nicol. Boer. decisione 17. in princ.

Clerici consiliarij Principis

Gie-

Gregor. Lopez. in l. 46. tit. 6. in verbo, *El Rey.* par. 1. Alberic. Trotius, lib. 2. de vero & perfect. cler. c. 54. nu. 2.

cipis sa-culares esse pos-sunt.

Si tamen clericus in officio deliquerit, an possit ab ipso Principe puniri? videtur quod nullo modo possit, etiam si in minoribus ordinibus tantum constitutus sit. Et hanc esse communem sententiam fatetur Aufrer. in clem. 1. de ordi. num. 25 quem refert D. Episcopus Couarruuia, in pract. q. ca. 33. num. 6. Iulius Clar. lib. 5. resep. sen. § fin. q. 26. versic. Quæro pone. vbi dicit minimè id consuetudine seruari, quia quotidie Principes sæculares tales clericos!, in sacris constitutos officiis priuant, necnon pecuniarijs pœnis mulctant, licet male de iure secundū illum sustineri possit. Nec in Gallia communis opinio seruatur, vt fatetur Aufrer, vbi supra, idem profitetur Guilie. Bened. in c. Raynutius in verbo, & uxorem 2. decis. num. 155 de testamen. fol. 95. & uide Bartho. Cassa. in consuetud Burgun. rubr. 1. §. 5. in glos. *Sil nagrace.* num. 71. vbi testatur, se uidisse quendam clericum Regis consiliarium, punitum fuisse a iudice sæculari, priuatione officij, necnon pecuniaria pœna, quia in officio deliquerat.

Clerici consiliarij Principis in officio de linquentes a quo debeant puniri.

Possunt etiam clerici absque alicuius pœnæ metu, causas ex compromissaria a partibus tributa potestate iudicare, l. non distinguemus, §. Sacerdotali, ff. de arbit. l qui ex consensu cum lege sequen. C. de Episco. audi. l. 48. tit. 6 p. 1. Est equidem pium, & sacerdotale munus ancipites cōtrouersias componere, ut inquit Ioan. And. in addit. ad Spec. tit. de arbit. §. potest, in fine quem refert Gregor. Lop in dicta l. 48. in verbo, *Por su aluedrio.*

CORAM SAECVLARIBVS MAGISTRATIBVS CLERICOS inuitos conuenire ausi sunt. Cap. LXIIII.

v Clerici, a sæculari iurisdictione exempti sunt.

2 Clerici post sententiam, in eius executione opponere exceptionem fori declinatoriam, minime prohibentur.

3 Consensus clerici, nullum in hoc impedimentum præstat.

4 Clericus qui coram sæculari magistratu, laicum se esse finxit, ab Episcopo potest uindicari.

5 Reprobatur quoddam Arrestum Regni Franciæ.

6 Clericus qui exceptionem fori declinatoriam opponere distulit, in expensis multari debet.

Pœna

7 *Pœna pecuniaria quantumcunque leuissima, a iudice sæculari contra clericum absentem lata, soluenda non est, contra Franc. Auiles.*

8 *Prælatus qui negligens est, in rei uindicando clericum, a sæculari potestate, grauissime punitur.*

9 *Clericus in prima tonsura initiatus, immunitate fori Ecclesiastici fruitur potest.*

10 *Clericus qui pensionem Ecclesiasticam obtinet, utrum dicatur habere beneficium.*

11 *Quid iudicandum sit, si præstimonium obtinuerit.*

12 *Quid uero iudicandum est de capellania.*

13 *Clerici coniugati, utrum fruantur foro ecclesiastico.*

14 *Controuersia quæ circa clericatum emergerit, per ecclesiasticum iudicem, & non sæcularem dirimenda est.*

15 *Iudex Ecclesiasticus, absque prænia causæ cognitione circa clericatum, sæcularem inhibere non debet.*

16 *Clericatus scriptura probari debet.*

17 *Prima tonsura, unius testimonio non probatur, contra Pet Rebuff. & Matth de Afflic.*

18 *Clericatus, an probetur ex sola possessione habitus, & tonsura.*

19 *Lite pendente, circa clericatum reus in publicis Ecclesiasticis carceribus detinendus.*

20 *Interpretatur Regia lex 7. tit. 4. lib. 1. ordin. nouis contra insignem Couar & doctum D. Pax.*

21 *Iudex Ecclesiasticus, inhibere potest sæculari, lite pendente, ne contra clericum procedat.*

22 *Clericus qui alium iniuitum coram sæculari iudice conuenit, quibus pœnis plectendus.*

23 *Pœna amissionis causæ, quæ ad dicti criminis punitionem statuta est, non infligitur ipso iure.*

24 *Predicta pœna non est locus, quando clericus uolũtarius ad iudicium sæculare accessit.*

25 *Nec quando ante litis contestationem clericus a lite recessit.*

26 *Nec quando clericus citatus, non comparuit.*

27 *Laicus qui coram sæculari iudice clericum conuenit, causam perdit, & iudex ab officio est deponendus.*

CAPVT HOC NOVE EDITVM EST.

ARgumentum †equidem huius criminalis practicę, vehementer expoſcit, vt de clericorum exemptione quo ad forum ſæculare, tantiſper diſſeramus: ideo nō grauabor, huius capitis ſumpta occaſione, breuem & dilucidam de illa diſputationem ſubire. Et vt rem aggrediamur, præfari oportet hanc exemptionem, & immunitatem clericorum, multis in locis probari: ſed potiſſimè, in ca. at ſi clerici, & in c. clerici, & in c. qualiter de iud. c. 2. ſi diligenti, de foro compet. c. continua. cum multis illius cauſæ, q. 11. q. 1. l. vlt. tit. 2. lib. 16. C. Theodoſiani, & pleriſque illius tituli conſtitutionibus ante Iuſtinianum latis, l. 57. titu. 6. part. 1. l. 6. tit. 3. lib. 1. ordina. antiqui l. 5. titu. 3. lib. 1. ordin. noui de qua re longè lateque tractauerunt Iuris Pontificij interpretes in dictis locis, & præter eos Rufreri. in relectione Clem. 1. de officio ordin. Guil Bened in c Raynutius, de teſtamentis in verbo, *Et vxorem*, in 2. nu 322. Nicola Boer. deciſ. 96. Rupella. lib. 1. forenſium inſtit. c. 34. Barthol. Caſſan. in conſuet. Burgun. Rubr. 1. §. 5. Char. de Graſſal. lib. 2. Reg. Fran. c. 17. D. Couar. ibi pract q c 31. 1

Et cum † exemptio hæc in fauorem totius ordinis facet dotalis conceſſa ſit, poterit iure optimo clericus conuentus a ſæculari iudice, & ab eo condemnatus, poſt illius ſententiam exceptionem fori declinatoriam proponere, non quidem ei licet ſæculari iuriſdictioni conſentire, ſaltem in crimalibus cauſis, quibus agitur de coerctione, & punitione perſonali, c. ſi diligenti c. ſignificaſti, de foro compet. ca. at ſi clerici in prin. de iudi. & in hac ſpecie not Caſſa in d. Rub. 1. §. 5 verſ. *Archidiacono*, nu. 45. Ioan. Rupell. d. lib. 4. forenſium inſt c. 6 Nicol Boer. in conſuetu Bitur. tit. de iuriſdict. §. 21. in fi. D. Couar. pract. quæſt. c. 33 nu. 2. & ita iudicatum fuiſſe fatetur Deci. conſ. 241. Et potiſſima ratio eſt, qui. exceptio declinatoria fori, quæ reddit iudicium nullum ab initio, quod iudicium, nec prorogari poteſt, nec prorogatum eſſe cēſetur, quandocunque etiam poſt ſententiam, ad eius executionem impediendam opponi poteſt, & oppoſita eius executionem impedit Ita tradiderunt Anton. Abb. Imo. & Fel n. 28. in c. except. de except & eſt tex. egregius ſecundū vnam interpretationem, in c. ad petitionem, de accuſati. 2

Idem-

3 Idemque † pari ratione iudicandum eſt, ſi ſententia a iudice ſæculari contra clericum lata fuerit, cui ipſe cõſenſum præſtitit, a dicto fori priuilegio minime excluditur: vt in facti contingentia interrogatus conſuluit doctiſſimus Socin. conſ. 12. colum. 7. lib. 1. quem ſequitur Petrus Auend. de exequen. mand. lib. 1. c. 22. nu. 2.

4 Imo quod † ſumme notandum eſt, ſi clericus ab inceptis deſiſtere noluerit, ſed temere, & impie coram ſæculari iudice voluerit litigare, coram quo vt ab ipſo puniri poſſit, ſe laicum eſſe ſponte fuerit cõfeſſus, veritate comperta, iudex eccleſiaſticus ad quem cauſæ cognitio ſpectat, poteſt illum a ſæculari magiſtratu vindicare, ne detur locus, vt his dolis, & fallacijs, eccleſiaſtica iuriſdictio, & in clericos poteſtas defraudetur. Sic viſum fuit Bald. in l. ſi qua per calumniam. colum. 2. C. de epiſc. & cler. Dom. & Franc. in cap. ſi iudex laicus. de ſent. excom. lib. 6. quæ opinio veriſſima eſt, & probatur perpenſa ratione tex. in d. c. ſi diligenti.

5 Vnde iuri † conſentaneum minimè fuit Arreſtum illud, cuius meminit Petrus Rebuff. ſuper regias leges Galliæ 1. par. in tract. de ſent. exequen. art. 3 glo. 2. vbi fatetur, a Senatu diffinitum fuiſſe, quod clericus a ſæculari iudice condemnatus ad honorabilem emendam (ſic ille loquitur) non poterit ſententiæ executioni, opponere exceptionem primæ tonſuræ, quod merito reprobat inſignis Couarr. d. c. 24.

6 Id tamen † ab omnibus receptum eſt, illum clericũm qui vſque ad ſententiam, vel executionem omiſit, vti exceptione fori declinatoria, iuſtiſſimè in expenſis eſſe mulctandũ. Vt tenuerunt Deci. Boer. & Rupel. in locis nouiſſime alleg. Fel. col. 1. poſt alios, in d. c. exceptionem, Aufr. in d. clem. 1. de off. ord reg 2. nu. 33. Bella. deciſ. 226. Quæ expenſarum condemnatio, per ſæcularem iudicem facienda eſt, vt cenſet Boer. d. § 21. & opinio hæc apud Gallos moribus & conſuetudine recepta eſt, ſi credimus Rupellæ. legum & cõſuetudinum Gallicarum ſcientiſſimo, d. c. 6. qui cõtrarium de iure verius eſſe agnoſcit: necnon Deci. d. conſil. 241. D. Couar. d. ca. 33. Atque ideo iudex tantum eccleſiaſticus, hanc expenſarum condemnationem facere debet, non ſæcularis, qui ſicut quo ad principalem cauſæ cognitionem, nullã iuriſdictionem obtinet, ſic neque quo ad multam, nec quo ad expenſas vt conſtat ex Bal. traditione in l. 2. C. de epiſc. aud.

Rupella Gallus.

& in

& in l. si ex aliena. col. 1. ff. de iud. Abb. in c. si diligenti. de foro compet. colum. penult.

Pœna vero pecuniaria quantuncunque leuissima sit, qua clericus a sæculari iudice suæ iurisdictioni acquiescens, vel absens, fuerit condemnatus, ab ecclesiastico exequenda nō est, tanquam nulla, ob notorium iurisdictionis defectum, qđ ita in cōperto est, vt nulla indigeat probatione: Circa quod tamen grauissima censura dignus est Franc. Auiles (vir alioqui doctus) in c. prætorū, c. 15. in verbo, *Homezillos*. nu 33. asseuerans quod cum iudicandi munere fungeretur, quendam clericum in absentia condemnauit pœnis Regijs constitutionib. diffinitis, (quas vulgo *Del desprezy homezillo*, Hispani appellamus) de quibus loquitur Regia lex 3. ti. 10. lib. 4. noui ordi. quas pœnas a clerico exegisse fatetur, precepto iudicis ecclesiastici, postquam coram ipso post longam absentiam comparuit, sed non iuste mea sententia, cum dicta pecuniaria multa, pœna sit contumaciæ, quæ ab expensis longè distat, & ideo expensarum nomine minime comprehenditur. quod dicta lex clarè insinuat cum dicit. *Y pague el desprezy homezillo y costas*. In expensis equidem quibus ob clerici absentiam aduersa pars læsa fuit, iustū est clericum condemnari, non vero illis pœnis, quæ merum lucrū fisci, vel iudicis sæcularis sapiūt. Et ideo iniquissime, & contra Sacras Iuris Pontificij constitutiones iudicatum fuisse censeo ab illo iudice ecclesiastico, de quo ibi meminit Auiles. Quod si vero casus hic aliquando contigerit, iudices ecclesiastici ab huiusmodi errore caueant. 7

Confutatur opi. d. Fran. Auil.

Tenentur † equidem episcopi, & cæteri Ordinarij, hoc veluti Sacro sanctum clericorum priuilegium intactum, & incolume seruare, Deo Opt. Max. alias strictissimam rationem daturi, & ideo statim sine mora, postquam compertū habuerint, clericum subditum a sæculari iudice carceribus detineri, illum pœnis adhibitis, censurisque prolatis repetere tenentur, quod si pro debito munere nō fecerint, tanquā negligentes ab administratione deponi, & forte criminaliter puniri (si qualitas causæ exegerit) debent, vt multis rationibus innixus consuluit Cassan. cons. 38. quem sequitur Iul. Clar. in pract. crim. §. h q 36. vers. debet autem. 8

Nec † tantum hoc fruuntur priuilegio presbyteri, & clerici alij in sacris, & maioribus ordinib. constituti, sed clerici 9

prima

prima tonſura initiati c.cum non ab homine.ca.clerici. de iud.c.2.de foro cõpet.glo.celebris in uerbo,clericus,in c. vnic.de cleri.coniug.li.6 ſed hæc fori exemptio limitata eſt nouiſſima Triden Conc.Sanctione,ſeſſ 23.c.6. de reform. qua decretum, & diffinitum fuit, clericos hos non coniugatos, nec in ciuilibus, nec criminalib.cauſis, immunitate fori gaudere,niſi eccleſiaſticum beneficium obtinuerint,aut clericales veſtes cum tonſura deferentes,alicui eccleſiæ epiſcopi iuſſu inſeruiant,vel in ſchola literaria ipſius epiſcopi præcepto,ad maiores ordines anhelantes verſentur quam conſtitutionem ſeruari apud Hiſpanos præcepit Regia lex 1.titu.4 lib.1 noui ordin.& iuſtiſſimè quidem,fuit equidē maturiſſimo conſilio,& ſumma prudentia edita : indecentiſſimũ quippe erat in Dei eccleſia meros cerdones, pelliones, coriarios fullones,aut ignauos nebulones, nudæ tõ ſuræ prætextu,immunitatibus frui,quæ in clericorum fauorem,diuinõ muneri miniſtrantium,conceſſæ fuerant.

10 Eſt tamen † opportune , circa ſuperiora inueſtigandum, vtrum clericus prima tonſura, & minoribus ordinib. iniatus,qui penſionem eccleſiaſticam obtinet,fori immunitate gaudeat,& rem dubiam,& ancipitem facit,quia penſio non dicitur beneficium ca.quamuis in primo de præ. in 6.& ibi Doctores tradiderunt, & in cap.ad audientiam. in 2 de reſcrip.differunt latiſſimè Gome. in tract. de expect.3.nu.92. & regul.de infirm.reſigna.q.16. & in regula de annali. poſſ. q.21.Io Selua de beneficijs.1 par.q.1.nu.7 & q.3. num.11. Ant.Capi.deciſ. Neapol.220 quæ opinio communis eſt, & probari videtur in Sacro Conc.Trid.ſeſſ.21.c 2 de reform. in illis verbis. *Patrimonium vel penſionem obtinentes,ordinari poſſunt,ſine his non poſſunt.* Et ſic apertiſſimum ibi eſt teſtimonium,quod ad ordinum promotionem,qui penſionẽ habet,non dicitur eccleſiaſticum beneficium obtinere. Procedit tamen ſuperior communis ſententia,quando ſtricto modo,naturam , & proprietatem beneficij eccleſiaſtici metimur,ſecus autem ſi amplo , & fauorabili nomine beneficiũ capiatur,quia tunc eius appellatione beneficium comprehenditur,vt optime animaduertit Gomez.in Reg.Cancel. Reg de trienna.poſſ quæſt.50.litera. C. Nec ſuperior recepta opinio firmitatem obtinet, quando penſio in titulũ conferatur,vt frequentiſſime iam concedi ſolet,teſte Petro Rebuff.

buff.in tract.de pacif.poss.18.ampl.& in tract.nom. q.9. nume.39.Cap.Tholos.q.472.Maximè hodie stante motu proprio Sanctissimi Pij V.Pontificis Maximi quem supra retuli c.inci.officium, &c.vbi pensionario iniungitur onus singulis diebus recitandi officium beatæ Mariæ, & sic pésio onus spirituale annexum habet,quod non parui momenti est, ut beneficium possit optimo iure appellari. Qua ratione iuris esse certissimi censeo,clericum prima tonsura,vel minoribus ordinibus initiatum, pensionem in titulum concessam obtinentem,frui debere priuilegio fori ecclesiastici. Et cum casus iste in hac Complutensi Academia contigisset,anno Domini 1584.ita consului,& sic postea in supremo cõsilio Regis,& Domini nostri fuit iudicatum.

Idemque † pari ratione., de præstimonio existimo iudi- 11
candum,nam licet non dicatur beneficium , nec eius comprehendatur appellatione,vt scribit Ioan. Andr.in cap.vni. de rerum permuta lib 6.Domi.consi. 89. & ideo laico cõferri potest,vt scribit Petrus Rebuff.in tract. de pacifi. possessore. nume.150. & 151. si vero in titulum ecclesiasticum confertur,beneficium iudicandum est. Vt tradit Rebuff in eod.tract 7.ampliat.nume. 105. Capel.Tholosa.472.Ioann. Staphil.in tract de literis gratiæ, & iustit.titu. de qualita. & ita benefi nume.2.Calder.consilio 6.tit de præben. Iacob. Menoch.de arbitr.iudi. quæst. libro 2.centuria 3.casu 201. nume.58. sed hæc distinctio, saltem in Hispania necessaria nõ erat,cum semper in ea præstimonia in titulum dentur, & spirituale onus annexum obtineant, teste doctissimo Quint. Mand. regula Cancell 34. quæstio. 12. & ideo qui præstimonium habet, beneficium ecclesiasticum obtinere censetur.

Quid vero † de clerico primæ tonsuræ,vel minorum or- 12
dinum,si capellaniam obtinet sit iudicandum,an is dicatur beneficium ecclesiasticum habere , vt fori ecclesiastici immunitate frui possit. Et asseuerandum censeo,quod si capellania sit collatiua,& in perpetuum titulum confertur,ecclesiasticum beneficium debet iudicari glo. celebris quę communi Doctorum suffragio recepta est, in clem.fin. in glo.1. de decim. & in extrauagan.Execrabilis,in uerbo,quæ alias, de præben.inter communes, sequitur Deci.consil. 210.nume.4.Gomez.regul.de infirmo.resign q.22. Guid.Papæ,de

cisio.187.& alij sequuntur,quos retuli supra cap.18.num.9. Quod verum est, quando capellania per summum Pontificem, vel Episcopum confertur, secus autem si per Episcopi inferiorem gl.in d.extraug. execrabi. tradit Ioan. de Imo. in c.in nostra,col.3. vers. quomodo de rescrip.

13 Sunt † similiter,fori priuilegio muniti clerici coniugati, primæ tonsuræ hac lege,vt cum vnica, & virgine matrimonium contraxerint,& clericales vestes,& tonsuram detulerint,tex.egregius in c.vni.de clericis coniuga l.b.6.quem late interpretantur D.Couar.in pract.q.c.31. Petrus Auend. de manda.Regum.1.p.c 22.de quo meminit Sacrosanctum Trid.Conc. sess.22.c.6 de reform.. quod vltra ea quæ in dicto c.vni.continentur,requirit, quod dicti clerici coniugati ab Episcopo alicuius Ecclesiæ ministerio deputati sint, & quod actualiter seruiant Forma autem quæ in his controuersijs seruari debeat,præscripta est in d l.1. ord. noui.

14 Non tamen † circa superiora,silentio prætermittendum est,quod quotiescunque controuertitur, vtrum reus per iudicem sæcularem captus,clericus sit primæ tonsuræ,& minorum ordinum,& illas qualitates obtineat,quæ iuris communis sanctionibus, & Concilij Tridentini decreto,desiderantur;controuersia hæc per iudicem ecclesiasticum, & nõ sæcularem dirimenda est.De quo est elegans constitutio in c.si iudex laicus de senten. excommun.lib.6.cuius authoritate opinionem istam communem esse profitetur Ripa, in c.decernimus num.4.de iud.D.Couar.in pract quæst.c.33. num.1.asseuerans in Hispania sic seruari. Eandem communem esse profitetur Iulius Clarus in pract.crimin.§.fi.quæs. 33.versicu.regulariter autem,quamuis testetur in dominio Mediolanensi aliter seruari, & apud Gallos, huius controuersiæ cognitio ad iudicem sæcularem pertinet, cum apud eos minimè recepta sit Bonifacij VIII. decisio in dicto ca. si iudex laicus:prout refert Guido Papæ, quæst 138. Ioan. Gall.q.38.sed Galliæ forensis vsus iuri contrario est, vt ægregiè probat D.Couar.d.c.33.num 1.Nec in Lusitanorum regno Pontificia illa constitutio seruatur, vt in illius regni
15 legibus continetur,libro enim secundo tit.1. Antè † tamen quã ecclesiasticus iudex, aduersus iudicem laicum clericũ in carceribus detinentem inhibitorijs literis vtatur,præuia causæ cognitione ei liquere debet, clericum illum esse, &

eas

eas omnes qualitates obtinere, quæ a iure deſiderantur, & apud Hiſpanos forma certa ſtatuta eſt in l.7.tit. 4 lib.1 ord. noui, & in fine illius tituli.

In qua† forma obſeruanda, attendere debet iudex, quod 16
clericatus regulariter per ſcripturam probari debet. Quod colligi videtur ex lege ſi qua per calumniam, C de Epiſco. & cler. vbi Iacob. Butriga. ca. legum 2. quæſt. 1. tradit egregiè Petrus Rebuff in pract. benefi tit de forma literar. tonſuræ, num. 22. Feli. in cap. poſt ceſſionem, num. 3. de proba. Thom Grammat deciſ. 81. Literæ enim Epiſcopi oſtendendæ ſunt, quibus ſe ordines contuliſſe teſtetur. ita quod minimè ſufficeret, quod Summus eccleſiæ Præſul in literis collationis beneficij, nominet ipſum aſſertum clericum ſimpliciter, cum hac nominatione, clericatus non probatur. Tenet Ancha. in d. ca. ſi iudex laicus, & ibi Philip. Franc. §. non ſic Ioan. Andr. in Mercur. in reg. non licet, de reg. iur. lib. 6. Bal. in dicta l. ſi qua per calumniam. Alexand. in l. ſi prius, num. 38 ff. de noui. oper. nunc. quam opinionem communem eſſe teſtatur Tho. Gram d. deciſ. 81. num. 4.

Nec per indicia, aut coniecturas, clericatus probari poteſt, vt in c. inter quatuor, & ibi glo. in verbo, argumenta, de cleri. peregrina. Nicolaus Boer. deciſ. 117. num. 25.

Sunt tamen, qui cenſeât, clericatum partis confeſſione poſſe probari. Rota deciſ. 433. in antiquis Franc in ca. 1. col. 4. de eo qui mit. in poſſeſſ lib. 6. & ibi Aymon. col. 2. idem in conſ. 93. num. 4. Sed opinio hæc defendi poteſt in beneficia lib. cauſis, quando poſſeſſorio agitur, cum leuiores probationes ſufficiant, ſecus ſi petitorio ageretur, quo quis peteret, quod ſibi beneficiũ adiudicaretur, ita Rota deciſ. 408 inci. fuit dubitatum in nouis Bella. deciſ. 183. Capell. Tholoſ. q. 423. Crauet. in locis iam alleg Felin in cap. olim. num. 10 de reſcrip. ſi vero ea ſcriptura clericatus deperdita ſit, teſtibus poteſt probari, c. 2. & 3. de cler. peregr. l. ſi ſolennibus, C de fide inſtrum. l teſtium, C. de teſtib. glo not. in d. c. ſi iudex, in verbo, fecerit Alex. conſ. 107. num. 7. vol. 7. Matth. de Afflict. in conſtit. Neap. lib. 1. rubr. 3. num 12. Guido Papæ, q. 474. & communiter receptam eſſe fatetur Do. Couarru in pract. quæſt. c. 33. nu. 3.

Notandum † tamen eſt, quod Bal. in c. licet vniuerſis, de 17.
teſtibus in ea opinione eſt, vt cenſeat, primã tonſuram pro

bari posse vnius testis testimonio, quando de alterius præiudicio non tractatur, quem Fel. ibi sequitur, & Gerar. sing. 49. Ias. in l. admonendi nu. 198. ff. de iureiur. Hyppo. in l. 1. §. idem Cornelio in fine, ff. de quæst. Barth. Cassa. in consuet. Burgun. Rub. 1. §. 6. vers. Ponderanda, num. 11. Ex quo fit, vt ea opinio non possit adaptari ad casum, quo tractatur de declinanda sæculari iurisdictione, cū res sit grauissimi præiudicij. Ideoque clericus secundum iuris communis sanctiones plenè clericatum probare debet aliter a causa cadet, vt prudenter D. Couar. superiori c. scribit, licet malè contrarium tenuerit Petr. Rebuff. in dicto tit. de forma literarum tonsuræ, num. 24. & Mat. de Afflict. in constitu. Neap. tit. 3. nume. 12. existimantes Bal. doctrinam hoc casu posse procedere, sed longè aberrarunt.

18 Probaretur † tamen clericatus sufficienter ex sola possessione habitus, & clericalis tonsuræ, sic nouissimè tenet Ioseph Mascardus vir sanè doctissimus, in libro variæ, & indefessæ lectionis, nouissimè edito de probat. volum. 1. conclu. 302. num. 14. dicens ita multoties in praxi ab eo obseruatū. Ex huiusmodi quidem actibus clericatus probatur donec contrarium probetur, scribit Petrus de Anchar. & Francus colum. tertia in capit. si iudex laicus de sentent. excommu. libro 6. Innocent. in capit. super his nume. 10. de accusat. & in cap. innotuit de eo, qui furtiue ordine. suscep. Ioan And. & Bald. in cap. dudum 1. num. 5. de elect. Thom. Grammat. decisione 81. Boeri. decis. 171. nu. 13. Sed opinionem istam dubiam esse cēseo, ne dicam falsam. Nam cū graue ex hoc præiudicium Regiæ, & sæculari iurisdictioni generetur, minimè quasi possessio clericatus ad illam elidendam sufficeret, sed verus titulus est probandus. Qui enim se clericum esse dicit, ad iurisdictionem sæcularem declinandam, licet habitum & tonsuram gerat, titulum docere debet, vt decisum est in d. c. si iudex laicus, vbi glo. in verbo clericali, de sent. excomm. lib. 6. tradit Ang. quem sequitur ibi Alexan. in l. si prius, ff. de noui oper. nunti. num. 38. Alcia in tract. de præsum. præs. 4. regul. 2. glos. in cap. presbyteri. 68. distinct. Nicol Boer. decision. 171. num. 12. And. Alc. de præscrip. §. 1. glos. 4. vers. 17. huc pertinet, & ita interpretandum esse cēseo decretum Sacri Concilij Tridentin. sessio. 23. cap. 6. de reformat. licet Mascardus in præcitato loco secundum supe-

Ioseph. Mascar.

rio-

riorem doctrinam fuit interpretatus dicens in praxi obſeruari. Quidquid verò ſit de iure communi, apud Hiſpanos noſtra opinio controuerſia caret, quia ſecundum formam Regiæ conſtitutionis in his rebus ſeruandæ exemplum ipſius tituli ſcribendum eſt, in ipſis literis inhibitorijs ſæculari iudici ab Eccleſiaſtico mittendis, nec aliter eis eſt obtemperandum, vt ſtatutum eſt in fine tit. 4. lib. 1. ordin. ibi. *En las cartas, ò cenſuras que dieren los iuezes eccleſiaſticos, para hibir los ſeglares, de las cauſas de los de primera corona y ordenes han de yr authenticada mente los titulos, licentias, y informacion.*

Interim † tamen, q̃ cauſa circa clericatum pendet, reus detinendus eſt a iud. ce eccleſiaſtico, in publicis carceribus, non vero in Eccleſia aut monaſterio, nec ſub fideiuſſoribus eſt relaxandus, vt tenet D. Epiſco. Ioan. Bernar. infra cap. incipi. incarcerari: quod Regia lege decretum ſtat lege inquã 7. tit. 4 lib. 1. ord. de qua meminit Couar. in pract. quæſt. ca. 33. nume. 4. doctus & diligens D. Paz in pract. 2. to. prælud. 2. num. 14. 19

Circa quam † Regiam conſtitutionem obſeruandum eſt, quod eius deciſio tunc locum obtinet, quando lis tantũ uertatur circa clericatum, non uerò, poſtquam lata ſententia, conſtat incarceratum clericum eſſe, quia tunc iudex Eccleſiaſticus, ſi qualitas cauſæ & illius innocentia locum dederit, poterit a carceribus remittere: quod manifeſtè præcitata lex probat, cum dicit, *Y mandamos alos dichos iuezes eccleſiaſticos, que en el en tretanto que lo ſuſo dicho acerca del clericato ſe determina, los tengan preſos, como dicho es en la carcel.* Et Paulo inferius *Que los prendan, y tengan preſos en la carcel ſeglar, haſta que la dicha cauſa, de el clericato ſe determine,* Nihil clarius mea ſententia dici potuit: Quod ea non vulgari ratione fulcitur, quia cum relaxandi poteſtas, ad certum & præfinitum tempus ſit limitata, illo lapſo tranſgredi non debet, l. pater filium, §. fundum. quem Bart. not. in ſummario, ff. de legat. 3. gl. & Bar. in l. peto. §. fratre. ff. de lega. 2. l. in hoc iudicio, §. ſi conueniat, ff. comm. diui. l. Imperator. ff de poſtul. tradit poſt alios eleganter Petrus Pau. Pariſ. conſil. 14. nu. 13. & conſ 31. nu. 36. vol. 2. Deinde Regia lege ſanciri hoc potuit a Principe ſeculari ante clericat⁹ probationẽ, qa hac qualitate excluſa, cõtra illum iuriſdict. obtinet, & in dubio 20

circa hoc pro Principe præsumitur, cum quilibet laicus præsumatur, nisi se clericum esse probet Io. And. in reg. scient. col. pen. de reg iur. in mercuriali. Sequitur Lucas de Penna in l. quicunque in 62. præsump C. de apoch. pub. lib. 10. Bal. in c fin num. 4. de præsumpt. Aufreri. in clem. 1. de officio or din. num. 5. ad quod confert tex. in c. legum. 2 q. 1. Quia clericum esse a natura non inest. Natura enim nó creat artem sed ad eam disponit, vt colligitur ex responso iurisconsulti in l Stich ff de leg. 3. & ex cap. ex studijs, de præsum. & hoc expresse diffinitum est, in instructione quæ continetur in fine tit. 4 lib. 1. ordin. noui, ibi. *Y no se guardando la dicha orden, su Magestad, pues esta fundanda su intencion, y de la su Iurisdiction Real, no costando legitimamente de lo suso dicho.* &c. At si ille clericum se esse probet, cum immunis sit a sæculari iurisdictione, sæcularibus legibus comprimi minimè potest, c. quæ in Ecclesiarum, de constit. Cassa & irrita. C. de Sacrosanct. Eccles. Fulcìturque opinio hæc, quia sicut cleri ci iam qualificati, clericatus probatione, ab iudicibus eccle siasticis puniri debent, vt iuris communis sanctionibus est consentaneum. & præfata lex probat ibi, *Y si hallaren, que de uen gozar del dicho priuilegio clerical, conforme a lo suso dicho, les den pena condigna.* Pari ratione incarceratio, aut relaxatio, suo arbitrio est discernenda. Maximè quia hoc ad augẽ dam, vel minuendam pœnam non vulgaris considerationis esse solet, & ita non semel in controuersijs forensibus receptum vidi, & verissimam hanc opinionem censeo, quamuis contrariam sequatur D. Couarruu. & Doctor Paz. vbi supra allegaui.

21 Si verò † clericus sæcularibus carceribus est mancipatus, prædicta iuris, & legum Regiarum forma seruata, ab eccle siastico iudice, ad sæcularem magistratum inhibẽdum procedẽdum est. Interim verò, quod causa clericatus diffinitur, sæcularis iudex censuris, & iuris Pontificij remedijs, compelli potest: ne ulterius in causa procedat, quousque in Ecclesiastico tribunali fuerit diffinita, ita apud Hispanos moribus receptum est, & expresè colligitur ex text in d. ca. si iudex laicus, ibi. *Contra eum tamen interim, quinus processus iudicis penitus conquiescat.* Et sic non solum non potest causam iudicare, sed nec in ea procedere, vt notat glo. vlti. ibi, quam doctores communiter sequuntur.

Qui-

Quibus † sanè perpensis, iustissimè quidem sacrorum cóciliorum, & canonum constitutionibus, diffinitum est, clericum qui alium coram sæculari iudice pertraxerit, seueris pœnis plectendum esse, vt Mileui. & Cart. concilijs decretũ fuit c. placuit, c. inolita 11. q. 1. pœna quidem est, quod causam perdat, & a communione sit alienus: de qua etiam meminit Innoc. III. Summus Ecclesiæ Præsul in c. si diligenti, de foro competen. illa autem pœna quæ communionis priuationem concernit, intelligi potest, vel a sacris, quæ ad certum tempus infligitur, vt in c. catholicus, 2. q. 6. uel a communione officij, & beneficij, vt ab ipsis deponatur. Vel a cõmunione hominum per excommunicationem, quo vsque clericꝰ in iudicium vocato, & Ecclesiæ cui iniuria illata est, plena sit facta satisfactio c. 2 de foro comp. quæ iura ita interpretatur Car. a Turrecr. in d. c. inolita. nu. 1. & hanc postea riorem interpretationem tenet gl. d. c. si diligenti. quem ibi Hostien. Ioan And. & Abb. sunt sequuti. 22

Quòd verò † attinet, ad causæ amissionem, procedit, q̃uis iustissimam causam habeat, quæ non attenditur, sed solum crimen, ad cuius punitionem prædicta pœna imponitur. Et non ipso iure, sed per sententiam, vt censet glo. in d. c. si diligenti, iuribus, & rationibus ab ipsa allegatis, quam ibi sequitur Abb antiq col 2 ver. perdat. & eam esse communem testatur Collecta ibi num. 8. & Benedictus de Capra. colu. 7. cuius doctissima commentaria super Decreta. manuscripta habemus, eandem receptam profitetur Mar. Soci. nu 26. & ferè Doctores omnes ibi & in l. in criminali. C. de iurisd. omni. iudi. 23

Non tamen † locus erit prædictæ pœnæ, quando clericus non inuitus ad iudicum sæculare accessit, quod colligitur ex uerbo illo, 24

Pertrahant: quo vtitur Mileui. concili. & ex verbis. *Voluntarij*, quibus vtitur Cartha. Conc vt perpendit glo. d. c. si diligenti communiter a Doctoribus sequuta, quamuis alias a suo iudice ordinario puniendus sit c. non liceat 3. q 6. quem ad hoc allegat Card. a Turrecrem. d. c. inolita. nu. 1.

Similiter clericus a dicta pœna est immunis, quãdo ante litis contestationem ab incepta causa recessit, post cõtestationem verò factam, recedere ab ipsa non licet, in præiudicium partis cui iam ius quæsitum est. Quæ opinio mihi ve-

rior & communior videtur, sed quia in ea iuris vtriusq; doctores fluctuant post glos. in d. c. si diligenti. & in d. l. in criminali. videnda sunt, quæ peculiari commentario breuiter edendo scripsimus super tex. in d. c. si diligenti. quem hoc anno 1587 in nostra primaria iuris Pontificij Cathedra sumus in hac florentissima Academia Cõplutensi innumeris auditorib. interpretati, multaq; ibi ad c. istud spectãtia tradidimꝰ.

25 Nec prefata † pœna imponenda est, quando clericus citatus ad iudicium seculare non comparuit arg. legis quamuis. ff. d in ius vocand & in l. 1. ff. ne quis eum tenet gl. & doctores, in d. l. criminali.

Et utrum clerici rei, qui conueniuntur coram sæcularibus magistratibus prædictis pœnis sint coercendi, egregiè disputat & resolut post alios Maria. Soci. in d. c. si diligenti. nu. 35. cum sequent.

26 Habet † equidem locum prædicta pœna amissionis causę quando laicus conuenit clericum coram iudice sæculari, ut in auth. statuimus, C. de episcop. & cler. Iudex vero ipse proprio officio priuandus est, vt ibi diffinitur, & ab ecclesię cõmunione arcetur. cap. 2. & ibi glo. de foro competen. quod si causa fuerit criminalis, incidit in excommunicationem Cœnæ, vt in 18. casu Bullæ.

CONTRA ECCLESIAS A QVIBVS BENEFICIA OBTINENT aduocati, vel procuratores extiterunt. Cap. LXV.

1 *Clericus, qui crimen hoc commiserit proprio beneficio est priuandus.*

2 *Clericus, qui non potest contra ecclesiam, in qua beneficium habet aduocare, an prohibeatur contra eam consulere.*

1 POena huius criminis est, quod tanquam ingratus potest eiusdem ecclesiæ beneficio spoliari, ut in ca. fi. de postu. in fi. Notat hoc etiam gl. in c. nulli, 3. q. 1. Tradit etiam Luc. de Pen. in l. milites, in fi. de re mili. Quod adeò procedit, q̃ si quis est beneficiatus in duabus ecclesijs, non potest præstare patrocinium vni contra aliã, not. gl. in ca. Si qui sunt presbyteri. i q. 7. quod limitat eadem gl. nisi habeat administrationem in altera earum. Si uero necessitas officij

quo

quo fungitur, cogat illū ad aduocandū contra eccleſiā, vt qa tutor eſt, vel prælatus, excuſatur ſecundum Innoc. ibi. Vel ſi hoc agat pro ſtrictè coniunctis, vel miſerabilib. perſonis, ſecūdum Abb. ibi, poſt Hoſt. An aūt clericus in iſto caſu qui prohibetur aduocare contra eccleſiā, † ſi in camera conſulit contra eam, incurrat pœnā, [a] de qua ſupra. Videtur dicēdum q̄ non, ſi ſequimur doctr Bart in l. 1. §. poſtulare. ff. de poſtu. vbi tenet q̄ Doct. promittentes non aduocare, pūt in camera conſulere: quod ibi ſequitur Alex in addit. & quod no idem Bar. in l Paulus §. 1. ff. de leg. videlicet, q̄ Doct. qui non pūt eſſe aduocati, non dicūtur aduocare ſi mittunt vnā cedulam iudici, vel ſi ei loquuntur quod refert. & ſequitur Præpo. in c. Solicitudinem. de appel. col 10. qui etiā allegat Ang. in d. §. poſtulare, tenentem, q̄ prohibitus poſtulare, nō prohibetur allegare in camera, vel in ſcriptis, not ét Iaſ. in l. 1. in prin. in 3 col. ff. de verb oblig. referēdo Bar. vbi ſupra. Et Dec. in l. fœminæ. nu. 11. ff de re iu. Sed prædictis doctrinis non refragrātibus (ſaluo meliori iudicio) cōtrarium crederem [b] in caſu noſtro, imò quod clericus conſulendo in camera, vel faciendo in ſcriptis allegationes iuris contra eccleſiam, incurrat pœnā: quia tex. in d. c. ea impetens, fundat in ingratitudine, quę reſultat ex eo q̄ clericus ſit aduocatus vel procurator contra eccleſiā, in qua habet bñficium: quæ quidem ingratitudo ita conſiſtit in conſulendo in camera, vt ſcribendo in iure contra eam, ſicut ſi eſſet aduocatus: qa pari modo poſſunt nocere eccleſiæ conſilia clerici in camera, uel allegationes iuris ab eo ſcriptæ, ſicut ſi contra illam aduocatus exiſteret: quæ paritas rationis non ſic procedit in doctrinis doctorum ſupra relatis.

a

b

ANNOTATIO.

NOta quod non ſolum in caſu huius capitis prohibitū eſt clericis aduocari munus exercere, ſed regulariter aduocationis officium illis interdictum eſt, c. 1. de poſtulā. c. 1. vbi Abb. not. 5. ne clerici vel mona. l. 48. tit. 6. par. 1. hoc tamen limita nonnullis modis. A

Primò, vt minimè procedat pro viduis & orphanis, text. in d. c. 1. & in c. fi. de poſtul.

Secundò, pro Eccleſia, tex. in d. cap. 1. Imo quod plus eſt hoc religioſis licet. Pro alijs tamen minimè liceret regulari poſtulare pro ſtipendio, etiam cum ſui Abbatis, vel prælati facultate,

facultate, ita Io And. in c. arg. de reg. iur. lib. 6. quo loco scribit, nõ posse monachum etiam doctum postulare, qui ante ingressum fuit aduocatus egregius, etiam cum licentia Abbatis, etiam ad soluẽdũ debita monasterij magno ære alieno grauati, nec secundum illum refragatur, tex. in c. monachi in 2. 16. q. 1. qui disponit posse monachũ pro sui monasterij vtilitate (præstita a suo Abbate facultate) postulare, quia Io. And. in præcitato loco interpretatur illud esse verum, de vtilitate immediata, vt si postularet pro monasterio, in litibus quas aduersus aliquos habet, non vero de vtilitate, quæ mediate prouenit monasterio, quale est honorarium aduocati. Quæ quidem interpretatio recipienda non est. Tum quia iuribus supra adductis manifeste repugnat, tũ quia si monasterij vtilitas est in causa, vt monachis postulare liceat, frequenter maior vtilitas contingere potest ex patrocinio alicuius viri in iure consumatissimi, quam ex patrocinio alicuius causæ modicæ ipsius monasterij. Sic Lap. Abb. relatus a Card. & Abb. in d. c. 2. monachos suos ex suæ aduocationis lucro aluit. Deinde Io. And. opinioni aduersatur communis & recepta omnium sententia, in c. cum I. & A de iudi. vbi inter nostros receptum est, monachos cum abbatis sui licentia posse pro patrono, vel amico monasterij aduocati, vel procuratoris munus exercere, quo casu vtilitas non tangit immediate monasterium. Vnde verius videtur, permissum esse monacho, in causis ciuilibus pro alio, coram sæculari postulare, dummodo Prælati sui facultas interueniat, quæ tunc concedẽda est, cum magna monasterij necessitas, vel grandis eius commoditas vel miseria alicuius, vel gratitudo ei debita, vel alia iustissima causa, arbitrio Prælati iudicanda interueniat, non uero cum auaritia, vel ambitio id suaserit, vt tenet nouissime insignis Mar. Nau. in d. c. non dicatis. nu. 99.

Tertio, licet clericis postulare, quando non lucri cupiditate, sed ex charitate, & zelo defendendæ iustitiæ id fecerint, vt probatur a contrario sensu in c. peruenit. 86. distin. not. Abb. in d. cap. 3. ne clerici vel monach. & hoc casu fieri debet, absque stipendio, vt est Hostien. sententia ibi, quam Abb amplectitur.

Quarto prohibitum est clericis postulare, quando generaliter, & absque delectu facerent, vnam vero vel alteram causam

ſam defendere, minimè prohibentur, ita Inn. in cap. vni. de oblig. ad ratio. ſequitur Abb. in d. c. 2. ne cleri. vel monach. Alc. reſp. 91. nume 4 Alb. Trot. libro 2. de vero & perfect cle ri. cap. 54. nume. 3.

Quinto, limita in foro canonico ſaltem in cauſis Eccleſiaſticis, vt in c. 2. de poſt. & in c. in noſtra. de procur.

Sexto limita, nam licet non poſſint poſtulare, poſſunt tamen domi allegationes iuris conficere, & conſilium petentibus dare, quia hoc opus meritorium eſt: quod maxime cle ricis cõuenit: vt in c. 1. 39 diſt. tradit Ripa. in c. decernimus. de iudi. ver 3. & faciunt quæ author hoc c. nu. 2. ſcribit.

Septimo, quod quamuis clericus dictum munus exercere non debeat, ſi tamen faciat, actus tenet: licet a parte exceptionis ope poſſit repelli tex. in d. c. 2. de poſtu. & in c. dilecti. de arbi. & no. Abb. in d c. 2 & probatur in c non magno pere. eo. tit. ver. *Et in nulla cauſa.* Vbi iure ſpeciali in religioſis diſpoſitum eſt, quod iudex ex officio eos non audiat, ſed quod expellere teneatur.

Octauo, limita in clerico qui non habet beneficium, nec ſacrum ordinem, quia is perinde eſt ac laicus, & poſtulare poteſt in cauſis ciuilib. glo. in ſumma. 15. quæſt. 2. & in ca. 1. de poſt. tradit Mar. Nauar. in Manu. confeſſ. c. 25. nume. 100. idemque cenſendum exiſtimo, in cauſis criminalibus, quia ſi recte perpendatur, eadem verſatur ratio: Nec obſtat irregularitatis periculum, quia ſicut non tenetur ad ordinem ſacrum vel beneficium ſuſcipiendum, ita videtur nec teneri ad ſe abſtinendũ ab illo periculo. Alioqui ſane dicere oporteret, nullos iudices, aduocatos, procuratores, criminales cauſas tractantes, qui prima ſunt initiati tonſura (qui ſunt innumeri) abſolui poſſe, in ſacramentalibus confeſſionibus, niſi ab huiuſmodi munerib. abſtinuerint, ita egregie tenet idem Nauar in d. c. non dicatis nu. 99. vbi dolet hoc non addidiſſe in ſuo Manuali, cenſet tamen eos grauiter peccare, ſi dicta munera exercuerint deferendo publice tonſuram clericalem.

Nono, limita in Romana Curia, in qua conſuetudine receptum eſt, vt non ſolum ſuo nomine quiſque clericus litiget, ſed alieno, quinimo procuratoris, & aduocati munus clerici exercent, ad omnes lites quantumlibet prophanas ptio ad id conducti. ita teſtatur Sim. Maio. de irreg. li. 5. c. 19 n. 4.

Illud

Illud vero notatu dignum eſt, quod ſi clericus in officio aduocationis coram ſæculari iudice deliquerit, nec incarcerari nec ab eo puniri poteſt, quia cum id directè ex conſenſu eius fieri non poſſit, nec indirectè delinquendo. l cũ quid vna via. de reg iur. in 6. ita tenet in terminis D. Perez in l. 1. tit. 6. lib. 8. ord. fol. 189. de var. & extraord. cogni. Abb. in ru. de poſthum. num. 2. & hanc opinionem magis communem eſſe fatetur And. Alc. conſi 91. nu. 4.

B *Contrarium crederem.* Adde quod iſte dominus Præſul, ſolus non fuit in hac opinione, quia ante eum idem tenuerunt Ang in l. 1. § poſtulare ff. de poſtul. Io. de Ana. in rubr. de magiſt. & Fel. in rub. de fide inſtru. quos vide.

INSTITVTI HAEREDES, ROGATI DE RESTITVENDO hæreditatem, incapaci tacitam fidem dederunt. Cap. LXVI.

1 *Clericus, qui fidem tacitam præſtitit de reſtituendo hæreditatem incapaci, omni hæreditatis commodo eſt priuandus. Hæreditaſque fiſco applicatur.*

2 *Clericus hæres quo modo dicatur accommodare teſtatori tacitum fidem de reſtituendo hæreditatem incapaci, & quibus caſibus videatur inductum tacitum fideicommiſſum.*

3 *An aliquis teneatur poſitioni reſpondere, an rogatus fuerit de reſtituendo incapaci.*

4 *Hæres ſcriptus in anima iudicio, an teneatur tacita fide de reſtituendis bonis incapaci, illa bona eidem reſtituere, vel ad fiſcum deferre.*

5 *Hæres, qui hanc fidem dedit teſtatori iuramento præſtito de non reuelando, an teneatur vocatus a iudice, ei rem ipſam exprimere.*

1 CLericus, †qui in hoc deliquerit, perdit hæreditatẽ, q̃ aufertur ab eo tanquam ab indigno, & applicatur
2 eccleſiæ,[a] not Bal in l. ſi quis presbyter. C. de epiſc. & cle. quod confirmari poteſt ex his quæ no. Fel. poſt Abb. in c eccleſia S. Mariæ. de conſti. col. 23. ver. Sequuntur etiã, vbi dicit q̃ in caſib. in quib. quis priuatur vt indignus hæreditate, priuabitur & clericus: & q̃ ſi clericus hæres nõ adimplet voluntatẽ defuncti, priuabitur hæreditate, iuxta auth.

Hoc

Hoc amplius C.de fideicō. & quod si non petit tutorē pupillo, priuabitur successione, per l.sciant C.de leg.hær Quę et refert Barb.in cons.28 inci.Scripsit bellissime in 1.vol.in col.pen.referendo Anch.in c.1.de const.in 6.char.vers.Primo principaliter quæritur, facit etiam quod tradit Io. Bap. in rep.l.cunctos populos, C.de sum.Trin. & fide cath.in col. antep.nu.175. dum ex conclusionib per eum præmissis dicit inferri, q clerici priuant vt indigni, iuxta tit.ff. & C de his, qui.vt indig. Auferuntur præterea a tali clerico qui tacitam fidem dedit, fructus, quos percepit ante litem motam, ut in l.Eum qui tacitum.ff.de his quib. vt indig. Dicitur † autem 2
tacitam fidem accommodasse, siue chirographum eo nomine dederit, siue nuda ꝓmiserit pollicitatione. vt in l.in fraudem.in prin.ff.de his quib vt indi. Idem ēt est si fiat instrūm coram notario, & testib.in quorum fide ponitur, vt hoc habeant in secreto. ita Barth.ibi. & in l.non intelligitur.§.tacita.ff.de iure fis. Et uide gl.in d.§.tacita, in verbo probationibus, quæ vult, quod per confessionem rogati probatur tacitum fideicommissum: quam ibi sequitur Bar. ex qua notat vnum, quod est in hac materia singulare, q † tenetur quis 3
respondere positioni, an fuerit rogatus de restituendo incapaci: quod scripsit etiam Bar. alius in l.fi col.3.ff.de his qb. vt indig. Et in ista materia taciti fideicōmissi: vltra ea, quę tradūt Doct.in locis communib vide bonum consiliū Barb. 46 incip. Præclare scribitur, in 1 uol. Posset † etiam dici in 4
hoc proposito, q cum Bar.in d.3.col.d.l.fi.tradiderit, q taliter rogatus debet secundum conscientiam fisco dare [b] talem b
hæreditatem, & non potest dare incapaci, nec sibi retinere: quem refert, & sequitur Rosella in verbo filius in 4 col.ver. quæro quod debet, & Segura in repet.§ cum filiæ.l. cohæredi.ff.de vulg.& pup.45.col.vers.Tertium est notandum. Sic & eodem modo clericus tenetur restituere ecclesiæ bona illa: quod est non parui momenti. Et †an iuramentum præstitum a rogato, & testib.de nunquam id reuelando, valeat, vide cons.elegans Car.38. qui concludit, quod non, [c] & eum refert, & sequitur Fel.in c.intimauit. num.5. de testi. 5

Annotatio.

E *Clesia.* Vide Pau.de Cast. in l. si quis presbyter. C. de episc. & cleri. Ioan. Lup. in repe. rub. de dona. inter vir. & vxo. A

& vxo. §. 39. num. 9. Dida. de Segur. in l. 3. §. fin. num. 545. ff. de liber & posthum. Anto Gomes. in l. 9. Tauri. num. 29. D. Ant. de Padilla. in rub. C. de fideicom nu. 18 Barthol. Cass. in consue. Burg. rubr. 8. §. 5. nu. 8. D. Couar. 4. Decret 2. par. c. 8. §. 5. nu 10. Didac. Perez, in l. 21. vers. quæritur vlterius, tit. 13. lib 1 ordi. Bermón Co de publ. concubin. in verbo, qui etiam filios ex tali concubinatu nu. 25 pag. 321. Grego. Lup. in l. 37. tit. 7. par. 7. in gl. pen. quem vide. Ioan. Royas, in Epitom. succesſio c. 20. nu. 161. quæ opinio communis eſt & veriſſima. Licet contrarium, quod huiuſmodi bona ad fiſcum Principis ſæcularis pertineant, tenuerit Velluga in Speculo Princip. Rubr. 14. § nunc videamus. nu. 24. a quo ca uendum eſt.

B *Fiſco dare* Adde quod hanc opinionem ſequutus eſt magnus apud Hiſpanos Greg. Lopez. in l. 13 tit. 7 par. 6 Dom. Soto lib. 4. de iuſti. & iure quæſt. 2. art, 1. ad quartum argu. col. 2. & nouiſſime Royas vbi ſupra: cui opinioni manifeſtiſ ſima ratio ſuffragatur, nam nemini licet abſque veri domi ni voluntate alienum retinere l. nunquam nuda. l. ſeruus ff. de acquir. rerum domi. l. ſi quis vi. §. differentia. ff de acqui. poſſeſ. Sed in caſu ſupra conſtituto non ſolum non interue nit domini cònſenſus, ex quo cauſatur dominium, ſed potius expreſſa interfuit voluntas, quod rogatus bona minimè re tineat ſed potius ſpurio reſtituat, & ea ratione cum omni dominio ſit deſtitutus, inde ſequitur, vt in animæ iudicio reſtitutioni ſit obnoxius.

Contrariam tamen opinionem tenet inſignis Couarr in 4. decretali. 2. par. c. 8. §. 5 num 9. quo loco affirmat, quod hæres ſcriptus qui teſtatori promiſerit hæreditatem ſpu rio filio reſtituere, minimè tenetur in conſcientiæ foro ad reſtitutionem, prius quam a iudice fuerit condemnatus: eũ ſequitur diligentiſſimus D. Perez in l. 22. circa finem tit. 3. lib. 1. ordina. & nouiſſime idem in l. 2. tit. 15. lib. 8. ordin. fol. 307. verſi. ex prædictis Io. Mat. in l. 6. gl. 8. tit. 8. lib 5. ordina menti noui vbi dicit, opinionem iſtam & veriorem & huma niorem receptioremq; eſſe. Qui ea ratione mouentur, quia is qui teſtanti promiſerat incapaci hæreditatem reſtituere, verus eſt hæres, & in pœnam leges hæreditatem fiſco defe runt, pœna autem ante ſententiam in animæ iudicio nõ de betur. iuxta gloſ. ſententiam in c. fraternitatis. 12. q. 2. quam

Docto-

Doctores commendant in c. 1. de const. maximè Abb. & Fel. idem in c. cum causam. & in c. audiuimus de simoni. vbi Felin. & in c. cum causam, de test. & in c. Rainal. colum 6. de testamen. & in c dilect. col. 3 de arbit. & in c. si egressus. de iniur. Anton. de Butr. in c. 1. col. 2. de dolo & contu. Petrus de Anchar. in reg. possess. colum 13. de regul. iur. lib. 6. Bald. in l. qui duabus. §. dominus, ff. de condi & demonstr. & in l. iubemus, §. sanè, C. de Sacro. Eccles. & in l. id quod pauperib. 4 C. de Episcop. & cleri. Ioan. Imo. in l. stipulatio ista, § alteri. ff. de verb. obliga. Corn. cons. 119. lib. 2. Fortun. de vltimo fine illa. 18. Sact. Thom. & Caieta. 2. 2. quæst. 62 arti. 3 Gab. in 4. senten. distin 15 q. 4. Ioan Driedo lib. 1 de lib Christ. c. 2. artic. 3. Iacob. Septim. in illis eruditissimis Catho Institut. c. 9. num. 31. & gl. illam dicit sing. Corset. in sing in verbo pœna. Anto. Gomez. insignis præceptor noster. lib. 3. variarum resolu. c. 2. num 5. Dida Segura in l. filius dum in ciuitate. num. 15. ff. de verbo. obliga Marti. Nauar. in c sacerdos. nu. 148 de pœnit distin 6 quam esse communem omnium doctorum suffragio receptam sententiam fatetur Couar. in epito. lib 4 decretali. 2 part. c. 6 § 8 num 10 Ioan à Medina in codi. de rebus restitu rubr. de rerum diui quæst. 1. fol. 4. fol. 4. colum. 4. Didac Perez in l. 2 ti. 9. lib 2 orb.

Et licet in prima huius operis editione, prædictam domini Episcopi Couarru. opinionem contra authorem nostrũ secutus fuerim, nunc tamen maturiori consilio contrariam cum nostro D. Præsule Io Bernar. amplector, innixus rationi quã supra adduxi, & alijs quas cõsulto prætermitto, nec de hoc mirandum est Nam vt præclarè Tullius in Philippicis scribit, posteriores cogitationes solent esse sapiẽtiores. Nec refragatur dicta glos quam communis sententia iam pridem recepit, quia procedit in legib. illis pœnalibus, quæ iudicis executionem requirunt, non vero, quando nullum iudicis actum exigunt, sed quempiam inhabilem, & incapacem reddunt, quo sanè casu cum talis inhabilis, & incapax sit, absque aliqua iudicis sententia, abstinere debet ab illo actu, vt in casu nostro contingit. Vel aliter, & secundo responderi potest, quod prædictæ leges non solum pœnales sunt, sed impeditiuæ translationis dominij, vt si simoniacus, vel vsurarius, aliquid cum simonia, uel vsura susciperet. cap. cum tu. ca. consuluit. cap. quia frustra. de vsur. qui quidem

dem simoniaci,& vsurarij in foro animæ,absque iudicis declaratione,res per Simoniacam, vel vsurariam prauitatem acquisitas restituere tenetur.

Et non solum talis rogatus,casu supra constituto tenetur hæreditaria bona restituere,sed etiam fructus perceptos,& percipiendos.l.eum qui tacitam ff.de his quibus vt indig. ibi. *Fructus quos ante litem motam perceperit restituere.* l. prædonis,ff de petit.hæred ibi. *Prædonis loco habetur, qui fidem suam interposuit,ut restitueret hæreditatem incapaci* Prædo vero tenetur restituere fructus perceptos, & percipiendos, l. sed & si lege,§. quod autem ait,ff.de pet hæred.l.si de possessione,C.vnde vi,cap.grauis,de restit spoliat l.39.titu.28. par.3. Ex ea ratione,ille qui prædonis loco habetur, sicuti ad rei restitutionem tenetur, eodem modo ad fructus qui sunt pars rei.l.4.ff de vsufruct.

Illud vero circa hoc summè notandum censeo, quod si absque aliqua lege,nulla conditione interposita, bona sua testator alicui amico reliquisset,eo animo ductus, vt filio spurio restitueret,alias nihil ei relicturus, is iure potest ea bona retinere, ita tenet egregius Domi.Soto vbi paulò ante allegaui.Sequitur D.Perez in l.2.tit.15.lib.8.ordina. fol. 306.Rojas in dicto cap.20.num.154.Et ratio est,quia voluntas illa in animo retenta,nec verbis,nec alio modo expressa,nihil operatur.l.si repeten.C.de condi.ob caus l.si mater C.de dona.ante nupt. l dedit tibi,§.si quis quasi.ff. de condi caus.data non secu.Tum etiam quia in tali institutione, solum interuenit quædam præsumptio, quod ob id bona amico relicta fuerint,vt spurio filio restitueret, quæ præsumptio in animæ iudicio non obligat cap.tua.de sponsa.Inno. in cap,quia plerique.in prin.de immu.Eccles.Bald.in l.cum quis.num.14.C.de iur.& facti igno.& in l.ea quæ,nu.2.C.de cond indeb.Abb in cap.1s qui fidem.de sponsa.Dec.in cap. 1.num.18.in prima lect.& in 2.num.10 de consti. & in constit.& in cap nouit.num.10.de iud & In rubr ff de hæred.in stit. num. 25. Forus equidem conscientiæ est forus boni & æqui coniuncti,tribunal veritatis & non fictionis, vt scribit Bald.in l.vni.num.6.C.de confess.& in c.mulieri. de iureiu ran.vbi scribit, quod conscientia est, quædam consonanta animæ ad Deum,ex concordia spiritus & voluntatis.Et plures alias conscientiæ diffinitiones tradit Ias.in rubric. ff. de

acquir.

acquir. poſſeſſ. nume. 20. & in §. ſed iſtæ quidem num. 101. inſt. de actionibus.

Horum quidem bonorum reſtitutio tam in animæ iudicio, quam in foro conſcientiæ ita facienda eſt, nam ſi bona publicè contra legis prohibitionem, teſtator alicui relinquit, vt incapaci reſtituat, hoc caſu venientibus ab inteſtato reſtitutio facienda eſt. Si vero clam & occultè, fiſco reſtitui bona debent, l. non intelligitur, §. ſi quis palam, ff. de iure fiſci, l. in tacitis, l. Lucius, §. teſtamento, ff. de lega. 1. l. ſi quis in fraudem, ff. de his quibus ut indig. l. etiam, C. ad leg. Falc. tradit Bar. in l. fina. num. 4. C. de his quibus vt indig. & in l. 1. C. de natu. lib. glo. Bar. & Docto in l. ſi pater, C. de hæ red. inſtit. tradit Decius conſi. 311. num. 5. Cardin. Paleot. in tract. de nothis c. 43 Franc. Mar. deciſ. 256.

Quod non. Adde quod hanc Car. opinionem refert & ſequitur Marti Nauar. in c. inter verba 11. quæſt 3. parte fin. car. 65. Quæ procedit quando quis a iudice interrogatur, vel teſtimonium eius exigitur, præcedente infamia contra ipſum tacitæ fidei, alioqui ſi crimen occultum ſit, & de pœna tantum ſoluenda tractaretur, non verò de damni illati reſtitutione, non cogitur quis dicere teſtimonium, nulla præcedente infamia, quod ſi reſponderit, caſu quo minimè teſtimonium, dicere teneatur, oportet reſpondere, vt verum dixiſſe conſtet: ſic opinionem iſtam interpretatur inſignis Couar. lib. 4. Decretali. 2. par. cap. 8. §. 5. nume. 10. ſequitur Ioan. Mati. ubi ſupra, qui vtiliſſimas quæſtiones circa huius ca. argumentum diligenter ſcrib. B

CALVMNIATORES. Cap. LXVII.

1 *Calumniator dicitur qui falſa crimina obijcit.*
2 *Succumbens in cauſa, punitur eadem pœna, qua puniendus erat accuſatus.*
3 *Clericus calumniator qua pœna puniendus ſit.*
4 *Cauſæ iuſtæ excuſantes aliquem a calumnia, quæ ſint.*
5 *Corporalis pœna, non ſolum infligitur de iure Canonico, propter ueram calumniam, ſed etiam propter præſumptam.*

1 PRæmisso prius † quod ille dicitur calumniator, qui
2 falsa crimina [a] proponit, ut in c. si quem, §. notandum. 2. q. 3. & per Ant. in rub. eiusdem tit. Et quod regulari
2 ter † si succumbit in causa, punitur eadem pœna, [b] qua ve-
b niebat puniendus accusatus, vt in c. 2. eadem causa & q 6. &
3 in c. 2. 5. quæ. 6. Et per Ant. & Abb. in d. rubr. Clericus † calumniosus accusator priuatur officio, & verberatus publicè in exilium mittitur. vt in c. 1. de calum. facit etiam tex. in c. quia iuxta. 5. q. 6. Aduerte tamen quod hæc non est ordinaria pœna clerici calumniatoris, sed illa eadem qua punien dus erat accusatus, & ideo in d. c. 1. fuit imposita illa verberum & exilij, quia non erat proportionabilis accusatori pœna qua erat puniendus accusatus, secundum Anto. & Abb. ibi. ideo caueat iudex ne erret, credens hanc esse ordinariã pœnam calumniatoris. Sed sequendo doctrinam Ant. ibi, in 4. not. quatenus pœna accusati congruit accusatori, eatenus est imponenda, & quatenus ei non proportionatur, alia corporalis loco eius subrogatur. Clericus tamen denunciator criminis, & in probatione deficiens, ab officio & beneficio suspenditur, donec innocentiam suam purget, ut in c. si eo. tit. Et hoc ex ratione, quia denunciator dr̃ improprie calũniator, qui alias similitudine supplicij puniretur secundum gl. & Ant. ibi, per quos etiam vide qualiter tunc innocentia denunciatoris purgari debeat. Et procedit dicta pœna suspensionis, etiam si denuncians intenderet pœnitentiam tantum, & non pœnam imponendam esse, ut per Abb ibi, in fi. Dicitur præterea & alio tertio modo clericus calumniator, quando in personam electi uel postulati aliqua obij cit, & deficit in probatione, ut probat tex. in c. 1. de elect. in 6. ex quo notat ibi gl in verbo calumniæ, quod in excipiendo, accusando, & denunciando, dicitur quis calumniari: pœnã uero eius, qui calumniatur, hoc modo descripsit tex. ibi, videlicet quod a beneficiis ecclesiasticis triennio se nouerit esse suspensum, ad quæ si intra illud tempus propria temeritate se ingesserit, eis ipso iure perpetuo sit priuatus, nisi manifestissimis constiterit documentis, quod ipsum a calumniæ vitio causa probabilis & sufficiens excusaret: Aduertendum autem est, quod cum ille tex. imponat pœnam calumniatori obijcienti in personam electi, non videretur extendenda ad quẽcunq; clericũ calumniam cõmittentẽ in excipiendo

piẽdo cotra aliũ in alia materia, ſed tũc arbitrarie puniendum exiſtimo, eo præcipue, quia crimina in modum exceptionis probata non ſic nocent criminoſo, iuxta no in ca. 1. de exceptio. Qua autem pœna punierint antiqui Canones falſa crimina obijcientes, vide concil. Arelatẽſe ſecundũ in Cano. 24. vbi diſponitur eos, qui falſa fratribus obieciſſe cõ uicti fuerint, placuit vſq; ad exitum nõ cõicare, ſicut magna Synodus ante conſtituit, niſi indigna ſatisfactione pœnitue rint. Quæ ſunt vero † cauſæ iuſtæ [c] excuſantes aliquem a ca 4
lumnia, uide gl. in d. c. 1. de elect. in 6. in verbo ſufficiens, q̃ c
ponit duo exẽpla. Et vide Bar. in l. cũ quidam. § quod dr̃. ff. de acq. hær. vbi per illum tex. dicit, q̃ quando eſſet publica fama, excuſatur. [d] qui fuit credulus, & accuſauit, vel denun d
ciauit aliquem de maleficio, de quo erat publica fama, & non poteſt puniri pœna quæ imponitur proponenti falſas accuſationes, & dicit ſæpius fuiſſe de facto obtentum. Idem voluit Bald. in l. fin. C. ſi ſeruus, aut liber. lib. 10 quos refert Iaſ. in prædictis, & alijs locis, in l. 1. in prin. ff. de eo per quẽ factum erit. An autem præſentatio vnius teſtis releuet a pœ na calumniæ, [e] vide Ana. in c. 2. de calũnia, in 4. col ex quo e
colliges quod releuat, niſi alias eſſet conſuetus calumniari, & in alio caſu, quando reus nihil probat, pro quo allegat Ant. ibi, & Bald in l. fi. C. de probat. Et not. quod eadem ſen tentia eſt condemnandus calumniator, qua reus abſoluendus, [f] vt notat idem Ant. in d. c. in 3. not. & Abb. in 2. nota. f
qui etiam addit, q̃ ſi calumniator non eſt puniendus tempore ſuo, & reus fuit abſolutus, poteſt poſtea puniri ex nobili officio iudicis: quod not. ex tex. ibi, regulariter autẽ præſumitur calumniari, qui nullas probationes producit, niſi in caſibus no. per Ant. in d. c. 1. quos tranſcripſit Panormit. ibi. Vnum præterea, quod eſt notabile aduertat Iudex in hac materia, quod † non ſolum propter veram calumniam com 5
miſſam in cauſa criminali poteſt imponi pœna corporalis de iure canonico, ſed etiam propter præſumptam calumniam in cauſa ciuili. Probat hoc ſingulariter tex. iuncta gl. fi. in ca. fi. de dolo & contumacia, qui non eſt alibi, ſecundum Inn. vt refert Ioan. de Ana. in c. 1. de calumnia, in colum 3. Crederem tamen quod quamuis hoc verum ſit, mitiori tamen pœna licet corporali puniendus eſt calumniator in ciuili, quam in criminali cauſa.

ANNOTATIO.

A *Falsa crimina proponit.* Adde l.1.§.1.ff. ad Senatusconſ. Turpi. ſic M. Cicero contra Saluſtium inquit. *Sed eſt quædam calumnia quam omniſquiſq; noſtrum teſtante animo ſuo fert de eo qui falſum crimen bonis obiectat.* Laurentius Valla.6.lib.elegan.c.50. *Calumniari.* (inquit.) *nihil aliud eſſe quam cauillari.* Cuius opinionẽ falſam eſſe cenſet And. Alc.lib 4. de verb.ſign. Sed hæc tractent Grammatici: apud nos vero illud ſcire oportet, qđ accuſator eo ipſo quo propoſitã accuſationem non probauit, præſumitur calumniari. gl.in c.2.in verbo, calumniandi, de calumnia, quam eſſe cõmunem ſniam fatentur ſcribentes ibi, maximè Abb. num.5. Mari.7. Anan.nu.19. Felin.nu.6. Aret.in c. ſuper his, nu.27. in fine, de accuſ. apoſt. ad Angel.in tract. maleſi. in verbo. Et ad querelam.nu.7. Villal.in ſua collect.com opin litera, C. nu.2. Boſſi.in tit.de accuſationi.nu.19 Iul Clar.lib.5.recep. ſent §.fi quæſt.62.verſ.dixi ſupra.& eruditiſſimus Iacobus Menoch de arbitr.iud.quæſt.lib.2.centu.4.caſu,321. nu.4. multaque congerit Maſcard.de proba.vol.1. conclu. 21. Et calumniator dicitur qui ſemel tantum calumnioſè accuſauit. ex Ripæ ſententia.c.1.nu 96.de iudi.

Nec ab hac præſumpta calumnia quis excuſabitur, etiã ſi tempore propoſitæ accuſationis iurauit de calumnia. Ita communiter tenetur, vt fatetur Abb.in c.calumniam.num. 4.de calumniat.eandemque opinionem communem eſſe fatetur Alex.in l.properandum §. ſin autem vtraque.nu. 21. C.de iudic.Card.Alex.in c.in primis.§.de Epiſco col 3. 2. q 1.& communis practica eam obſeruat, vt fatetur Sali.in l. qui crimen nu.14.C.qui accuſa.non poſſ.

B *Eadempœna.* Adde quod cum talionis pœna antiquata ſit hodie, calumniator extra ordinem iudicis arbitrio punitur. Bald.in l. Athletas.§, calumniator nu.6. de his qui not. infam. Abb.in c.1.in fine, vbi Fel.nu 1.de calumnia. Hypp. in l.quæſtionis modum.nu.52.ff. de quæſtio. Boſſ. in tract. delicto.tit.de accuſationi.nu.17.& tit.de calumniato.nu.8. D. Præſul Couar.libr.2.vari.reſol.c 9.nu 1.And.Alcia. libr. 9.parerg.iur.cap.8.ſic hodie concilio Prouinciali Tolet.celebrato anno Domini. 1565.act.2.c.12. diffinitum eſt, quod ſi fiſcalis apud iudicem eccleſiaſticum temere aliquem accuſaſſe

cusasse constiterit, non solum expensarum solutione, sed alia pœna iudicis arbitrio propter accusationis temorariæ calumniam puniendus est. Et de varijs calumniantium pœnis lege Iac. Menoch. d. lib. de arb. iud. quæstio. q. 2 centu. 4. casu 322. & Regiam l. 5. tit. 1. par. 7. & ibi Gregor. in verbo. *Tal malicia.* & l. 27. & l. fi. tit. 17. par. 3. & ibi eundē Gregor. *Not. de Garijs cal. liuni. pœnis.*

Illud autem non est prætermittendum, quod scribit Do. Soto, lib. 5 de iusti. & iure. quæst. 5. art. 4. hanc talionis pœnam contra calumniatores diuino iure probari, Exo. 21. & Deut 20 quod eleganter ipse de more explicat. Arist. vero lib 6. Polit. c. 5. asseuerat, in benè instituta rep grauiter calumniatores puniendos esse, quoniam non populares in iudiciū vocare cōsueuerūt, sed nobiles. Vnde Demosthenes in oratione cōtra Astrolog calūniatores crudeles appellat, ipsos quoque veluti Viperinam habentes naturam puniendos esse, & vsq; ad radices esse penitus extirpandū ex republica hoc genus hominum calumniatorum veluti hostium naturæ, prudenter admonet. Erat equidem olim lex Memmia contra calumniatores inuenta, vt ait Cicero, pro sexto Roscio, ne liceret in iudicio legibus, aut Maiestate populari abuti ad quæstum, & libidinem, & ita accusare, uel id obijcere, quod planum facere, non modo possis, verū ne coneris: sunt equidem calumniatores seueriſſimis pœnis plectendi Et ideo non immerito Agesilaus seuerius calumniantes quam fures prosequebatur, quod annotauit doctissimus Nicol Anto. Graua. in anno ad practi. Octauiani Vestr. lib. 6 c. vlt. num 22, Apud Romanos vero aliquando calumniatores ab vrbe ejciebantur, vt author est Cornelius Tacitus lib. 5. annali. Et lex antiqua Vuisigothorum aduersus calūniatores talionis pœnam statuit, vt qui accusauit innocentem, pœnam susciperet quam pateretur accusatus si de crimine fuisset conuictus, vt in l 5 tit. de iudic. furti, lib. 7. C. Vuisigothorum. Ex lege vero Charundæ in calumnia deprehensi mirtho coronati per vrbem circūferebantur. erat sanè apud eos ignominiosa pœna mirtho coronari, vt refert Diodorus Siculus, lib. 12. Biblio. Cum Iulius Cæsar puniret sedi tionem iuxta Placentiā ab exercitu suo cōmissam, & cū inter seditiosos quidā qui nihil peccasset ductus ad eū fuisset Cęsar ductorē, q̄ illum accusasset eius loco interfici māduauit, ut refert Appi. Alex lib, 2. de bello ciui. Et in huius tāti

criminis deteſtationem, non vulgariter conducit quod legitur Eſther c. 8. Aman calumniatorem laqueo fuiſſe ſuſpenſum, ob eam cauſam, quia Mardocheum innocentem ſuſpē di calumniose totis viribus intenderat.

C *Cauſa iuſta.* Vide decem cauſas propter quas accuſator excuſatur a calumnia, quas diligentiſſimè de more ſcribit Iacob. Menoch. de arbitra. iudi. quæſt lib. 2. centur. 4. Circa quod prætermittendum non eſt, quod licet calūniator ob dictas cauſas excuſetur, vt non teneatur ſimilitudine ſuppli cij, vel alia pœna quæ in locum illius ſit ſubrogata, non tñ excuſatur, quin iniuriarūm actione poſſit cōueniri, ita mul tis probat Soci. ſen. conſi. 118. col. vlt. lib. 1. Menoch. qui alios allegat d. nu. 33. ſicut nec excuſatur, ab expenſarum condē natione, vt ſcribit Abb. conſ. 78 in fi. lib. 2. Boſſ. in tract. cauſ. crimi. tit. de accuſa. nu. 28. qui hoc declarat, niſi magna, & plus quam iuſta eſſet cauſa.

D *Excuſatur.* Adde Guido. Papæ, deciſ. 446. nu. 1. Matth. de Afflict. in 1. par. conſtit. rubr. 23. n. 11. quam opinionem communem eſſe fatentur eam ſequuti Abb. d. conſ. 78. nu. 1. pract. Conrad. fol. 231. num. 17. Iulius Clarus lib. 5. recepta ſenten. §. fi. q. 62. verſ. ſed pone.

E *A pœna calumniæ.* Adde Spec. tit. de calum. in fi. Fel. in c. 2. not. 3. de calum. Iacob. Menoch. vbi paulo ante allegaui, quem vide.

F *Qua reus abſoluendus.* Nota tamen vtiliter, nè in practica erres: quod licet calumniator poſſit eadem ſententia condemnari, qua reus abſolui, in ordine tñ procedendi, ſnia ab ſolutoria præcedere debet, & poſtea ſucceſſiuè nō diuerten do ad alia, accuſator de calumnia condemnandus eſt, ita cō muniter receptum eſt, vt fatetur Salic. in l. 1. n. 3. C. de calū. Et receptiſſima practica eſt, quod iudex prius quam accuſa tori terminū ſtatuat, vt ſe defendat, alleget, & probet cauſas, pp quas non debeat de calumnia condemnari, qñ vero nihil allegauerit, & probauerit, eadem ſententia debet con demnari ita Bar. in l Athletas. §. calumniator. nu. 6. ff. de his qui not. infam. ſi vero iudex nō ſtatuto dicto termino, accu ſatorem condemnauerit, in ſindicatu tenetur, & condignis pœnis eſt plectendus, vt ſcribit Ang in tract. malefic. in ver bo Et ad querelam nu. 7. quem refert & ſequitur Iul. Clar. multis nominibus clariſſimus, d. q. 62. verſi. ſed quæro.

MA-

MALEDICI. Cap. LXVIII.

1 *Clericus maledicus veniam postulare cogitur.*
2 *Clericus, qui in Romanum Pontificem linguam laxauerit, iudicis arbitrio est puniendus.*
3 *Pœna tex. in c. felicis, de pœnis, lib. 6. an locum habeat contra illũ, qui contumelioſa verba contra Cardinalẽ protulerit.*
4 *Religioſi, qui ſermonibus ſuis prælatis eccleſiarum detrahũt, qua pœna ſint puniendi.*
5 *Clericus murmurans qua pœna ſit puniendus.*
6 *Contra Clericum, qui aliquem diffamauit, iniuriarum actio ne agitur: qui ſi condemnatus fuit, infamis efficitur.*
7 *Clericus iniurius, an palinodiam recantare teneatur.*

CLericus † maledicus maxime in ſacerdotibus coga- 1
tur ad poſtulandum veniam, & ſi noluerit, degradetur, nec vnquam abſq; ſatisfactione ad oſtiũ reuocet. Ita placuit patrib. Carthag. Concilij. 4. vt habetur in c. clericus maledicus, 46. diſt. Si autem † clericus verba aliqua in de- 2
preſſione officij, & beneficij Romani Pont. protulerit, tunc tex. in c. 1. de maledi. præcipit illum a temeritate tali compeſcendum per iudicem nulla pœna declarata, ex quo vt il lam reliquiſſe arbitrio ſuo: cum enim verba, quæ maledici dicere poſſent in detrimentum Romani Pontificis, & ſedis Apoſtolicæ eſſent varia, & non æqualis grauitatis, & culpæ, meritò non potuit certa pœna declarari. Iudex ergo conſideratis qualitatibus perſonæ, verborum, & loci, & alijs quę in arbitrarijs conſideranda veniunt, clericum in hoc delinquentem punire debet: dum tamen aduertat, quod ſi verba clerici cõtra Rom. ſedem prolata habent in ſe ſpeciẽ hęreſis, puta ſi dixerit Papã non poſſe condere Canones, tunc punire debet illum tanq̃ hæreticum, ut no. Ioã. de Ana. ibi, in col. 2. in princ. allegando glo. not. in cap. generali. in verſic. inhibemus, de elect. lib. 6. quæ licet hoc in terminis non dicat, tamen optimè facit in argumentum. Pro quo faciunt notata per Felin in c. 1. de conſti. colum. 3. Et quamuis idẽ Ioan. de Ana, vbi ſupra. in 3. col. audeat affirmare quod † pœ- 3
na tex. in c. felicis, de pœnis, lib. 6. habeat locum contra illũ qui contra Cardinalem uerba iniurioſa protulit, [a] motus a
principaliter, quia dictus tex. punit percutientem Cardina-

lem : & verbum percussio comprehendit verbalem percussionem, secundum Bar. in loco per eum allegato. Et motus etiam ex eo, q̃ dispositio d. tex. est inducta principaliter fauore Ecclesiæ Romanæ, & pro ipsius quiete, & ideo potest extendi, licet sit facta in odium delinquentium. Hoc tamen non videtur mihi, salua eius authoritate, posse iure sustineri: nam licet verum sit, q̃ verbum percutere comprehendat verbalem iniuriam; quis audebit ex hoc inferre, q̃ pœna grauis imposita percutienti comprehendat verbis iniuriã inferentem?

Quanto minus credendum est Romanum Pontificem, qui tot & tam graues pœnas inflixerit insequentibus hosti liter, vel percutientibus Cardinalem, voluisse eas omnes pati illum qui solum verbis quantumuis contumeliosis Cardinalem offenderit, cum uerbalis iniuria quantumuis grauis Cardinalibus illata, mitioribus pœnis & satis condignis possit sufficienter emendari. Religiosi † autem qui in sermonibus suis prælatis ecclesiarum detrahunt, per duos menses 4 subiacere debent illis pœnis, quæ secundum eorum regulã uel statuta pro grauibus criminibus seu culpis, eis consueuerunt imponi: super quibus absque manifesta necessitate cũ eis non valet dispensari, vt statutum est in Concilio Viennensi, de quo in clem. 1. in §. Quibus de priuileg. Clericus vero, † qui murmurat, alienus sit a fratrum vnitate, & opus 5 eius abijciatur: itaque iuxta mensuram operis in hoc peccans, sacerdotis iudicio pœniteat, ita cautum est in 8. Synodo, Gratiano referente, in c. Alienus 90. d. Si tamen † clericus aliquem iniuriosis verbis diffamauit, poterit ille contra 6 ipsum clericum agere actione iniuriarum, & si fuerit condẽnatus, efficitur infamis: [b] vt probat text. & ibi notat Abb. in b c. Cum tit. de re iudic. qui dicit illum text. procedere etiam in clerico, secundum unum intellectum: quod procedit siue agatur contra eum criminaliter, siue ciuiliter: quia vtroque modo damnatus actione iniuriarum incurrit infamiã, vt concludit Abb. ibi, in 1. col. post glo. ibi. licet glo. contrarium senserit in c. At si clerici, de iud. Et siue verum dixerit, siue falsum, quãdo id facit animo iniuriandi & sine causa, nihilominus tenetur actione iniuriarũ, [c] concludit Abb. c in d. ca. Cum tit. in fin. col. post plures per eum relatas opiniones, & ponit etiam addi. Bar. quæ plures doctores refert,

in

in l. 3. in princ. ff. de lib. & posthum. in add. incip. Pro statuto Crederem præterea in his regnis Castellæ & Legionis posse clericum condemnari ad petitionem iniuriati, ad hoc vt in præsentia iudicis & bonorum hominum dicat se mentitum [d] fuisse, quum ita cautum sit, & seruari soleat in laicis, per l. 2. tit. 3. lib. 4. fol. 50. quæ lex etsi posset dici clericos non comprehendere, tamen ex æquitate quadam videtur q̃ Iudex ecclesiasticus possit imitari illam, cuius arbitrio pœna in hoc casu relicta est, præcipuè attenta doctrina Doctoris de Pala. Ruui in Repe. rub. de donat. in tit. uir & vxor, in colum. 5. vbi post Didacum de Viladiego Doctorem etiam Hispanum in loco per eum relato tradidit, q̃ deficiente iure canonico, recurrendum est ad iura & consuetudines regni, non autem ad iura Imperatorum, vel Iurisc̃onsultorum. Et licet Præpos. in ca. Consuetudo. 1. dist. in 3. col. & Petrus de Rauenna in alphabeto aureo, in allegationibus in materia consuetudinum, in prin. in 5. col. ad fin. teneant contrariũ, & sic q̃ in Hispania Iudex ecclesiasticus potius debeat iudicare secũdum leges Imperiales, quam secundum leges Regni: tamen hanc meam conclusionem corroborat opinio Prepos. ibi, dum tenet, quòd deficientibus iure canonico, & ciuili, recurrendum est ad ius municipale, vel ad particularem loci consuetudinem, ut accidit in casu nostro, in quo leges ciuiles deficiunt, nihil prouidentes in hoc casu, prout est specialiter prouisum per legem regni. prò qua etiam opinione mea, facit doctrina Abb. in c Ecclesia sanctæ Mariæ. de const. col. 5. videlicet, quòd vbi lex esset fundata super ratione naturali, potest Iudex ecclesticus illam seruare, non ratione legis, sed ratione naturali. Sed quis dubitat quod iustum sit, & rationi naturali congruum, q̃ clericus, qui falsum crimen alicui imposuit, ex quo læsa est fama illius, dicat se mentitum esse, vt per hoc fama illi restituatur, maxime cum ad hoc teneatur tanquam Christianus, & ad id a confessore etiam non petente iniuriato, cogendus sit. Quod tñ procedere posset, quando conuitium esset falsum, quia tunc verum esset cõuiciantem mentitum fuisse: & tali casu illa est prior satisfactio, quæ prestari potest iniuriato, neque ex eo refutanda est: quia uidetur illam satisfactionẽ facientem infamẽ effici, quum iã ex ipsa cõdemnatione, & si non dãetur ad verborũ retractationẽ, infamis remaneat,

neque

neque enim Iudex vt pius sit iniurianti, crudelis debet esse iniuriato, qui tali modo honori suo satisfieri petit: cũ alias si in sola pecuniarum pœna, vel alia condemnaretur, semper crederent aut saltem suspicarentur illi, qui verba iniuriosa audierunt, illum dixisse verum, nisi eum se retractantem, & palinodiam decantantem audierint.

ANNOTATIO.

A *Rotulerit*. Adde Felin. qui hanc Ananiæ opinionem approbat, in c non dubium, de sentenexcomm. eam tamẽ reprehendit authorem nostrum sequutus, Insignis D. Didacus Couar lib. 1. variar. resolu, c. 11. num. 5. vbi scribit, quod cum anno Domini, 1543 Salmanticę interpretaretur text. in ca. nuper. de sentenexcomm. Ananiæ opinionem publicè impugnauit prout ibi falsam esse demonstrat, & Petrus Placa. lib. 1. Epit. delictor. c. 2. nu. 28. Et contra Ananiæ opinionem adstipulatur quod scribit Aymon consi. 6. col. 2. minimè esse crimen læsæ maiestatis in Principem verba iniuriosa dicere: diuersa quidem hæc sunt, cum a Iustiniano Imperatore diuersis titulis explicentur, C. ad leg Iuli. maiest. & C. si quis Imper. maledixe. quo quidem argumento doctores sæpe vti solent. Oldrad. consi. 210. col. 1 Abb. consi. 57. col. 3. lib. 1. Hyeron. Gig. in tract. de crimi. læsæ maiest. pag. 28. tit. 8 lib. 8. ordin. in verbo, *Tales cosas*.

Efficitur infamis. Adde quod hanc opinionem communẽ esse fatentur eam sequuti Felin in c. cum te. nu. 9. de re iud. Corser. in tract. de minimis 2. p. ver. 26. Pract. Conradi. fol. 408. nu. 21. Iul. Clar. lib 5. resecp. senten. § iniuriam, versic. Item condemnatus nouissimè Ioann. Martinez de Olano (vir admodum diligens) in concordi. antinomi. iuris com. & Regij in litera L. nu. 9. qui omnes fatentur inter doctores receptum esse, iniuriarum actione de iure communi cõdemnatum, infamiæ nota affici, etiam si iniuria sit leuis; qua in re lapsi sunt Villalo. Hispanus in lib. commun. opin. in parte iniuriarum actione, & Petrus Auenda. in dictiona. ll. regni in verbo, *Atroces*, & dictæ communi sententiæ suffragatur Regia l. 5. tit. 6. p. 7. l 1. tit. 9. ead. par.

B *Tenetur actione iniuriarum*. Adde quod opinionem istam communem fatetur Curti. iunior, in l. fi. nu. 30. ff. quod quisque iur. Tu vero dic, quod si delictum quod deregitur Rei-

publicæ

publicæ expedit quod detegatur, tunc nulli pœnæ locus est, si verò non expediat reipublicæ, tunc qui crimen reuelat, vel defectum obijcit, pro modo culpæ est puniendus, ita Bar. in l. eum qui nocétem in prin. ff. de iniuri. quam opinionem communem esse fatetur Alex. in l. 3. in prin. num. 6. ff. de lib. & posth. Villalo. in collect. comm. opin. litera A. num. 29. Placa in Epito. delicto. c. 1. nu 3. Iuli. Cla. lib. 5. recept. Sent. § iniuriam versi Item quæro. Regia tamen l. 1. tit. 9 p. 7. nullo modo admittere videtur supradictam distinctionē, nam expresse diffiniuit, quod si quis veram iniuriam alteri intulerit, licet non interfit Reipublicę notam fieri, & licet nocendi & iniuriandi animo obiecerit, actione iniuriarum non tenetur. Sic equidem ex lege illa colligitur cum dicit. *Pero si a quel que deshonoraße a otro por tales palabras o por otras seme)antes de a quellas se otorgaße, y qui sieße demoßtrar qui es uardada quel mal que le dixo del no cae en pena ninguna si lo probaße.* Idemque melius ex illius legis ratione deducitur cum dicit, *eßt oes por dos razones, la primera es porque dixo verdad, la segunda es, porque los fazedores del mal se recelend lo fazer por el afrenta y por el escarnio que reßcribiran del.* Sic legem illam interpretatur noster Gregor. integritate vitæ, & bonis omnibus commendandus ibi, in glo. in cip. *Que es uerdad*, verum D. Præsul Couar. lib. 1. varia. reso. c. 11. num. 6. existimat ab iniuriarum actione illum liberum nó esse, qui in iudicio, vel extra iudicium, propriæ uindictę causa, conuitium aliquod alicui dixerit, non vt ei, vel reipublicæ consulat, licet verum crimen obijciat, & Reipublicæ manifestum fieri interfit Idem sequitur Pet. Placa, vbi paulo ante allegaui, nu. 7. Dida. Perez, qui expresè reprehendit Grego. in rubr. tit. 9. lib. 8. ord. vers. aut delictum, & hęc opinio in controuersijs forensibus recepta est, & merito, vt ansa obijciendi crimina iniquo animo, omnino tollatur. Licet Regia d. lex plurimum refragetur.

Interpretatur Regia lex l. ti. 9. p. 7.

Illud equidem expeditissimum est iure Pontificio supra dictam communem distinctionem non esse admittendam, cum eo iure minimè excusetur qui iniuriosa verba in aliū protulerit, licet vera sint, cum prius charitatiua monitio pcedere debeat. Ita doctores communi consensu receptum fatentur, Alex. de Nęuo cons. 82. nu. 5. in fi. Iul. Clar. in li. 5. recept. sent. § iniuriam vers. Item quæro in fi. quæ doctrina cele-

celebris est, & in tribunalibus Ecclesiasticis non vulgariter notanda: vide etiam aliqua lectu non indigna, quæ circa dictam Bart. distinctionem scripsi in meis annotationibus ad istum dominum Episcopum in reg & fallen. regu. 784. incip veritas conuitij.

D *Clericus an teneatur palinodiã recantare.*

Sementitum. Adde quod opinionem contrariam tenuit Boer. cons. 4. nu. 4. Did. Perez, in lib. 1 ord. idem in l. 3. vers. de maledico. tit. 8. lib. 8 ord. Petrus Placa, in Epit delict. li. 1. c. 1. nu. 24 D. Ant. de Padilla, in l. quamuis nu. 9. C. de iur. & fact. ignor. qui omnes authorem nostrum reprehendunt, & merito mea sententia, quia clericus ob tale crimen habet a iure Canonico pœnam statutam, vt veniam ab aduersario petere cogatur, vt in c. clericus maledicus, 46. dist. igitur illa pœn. clerici a suis prælatis puniri debẽt: non equidem oportet, vt ex alienis tribunalib. extraordinarias, & crudeles nimis pœnas reportent. Quam etiam sententiam nõ mediocriter adiuuabat, quia sicut nobilis non tenetur palinodiam recantare, pari ratione, nec sacris ordinib. insignitus, quia priuilegium militis sæcularis ad militem cęlestis militiæ extenditur. iuxta glo sententiam, in l. miles. ff. de re iud. & quãuis Oldr. & Alb. illius opinioni contradicant, nec seruari eam Pau. de Cast. affirmet: eam tamẽ sequitur ibi Bart. nu. 3 & cõem esse testantur eam sequuti Alex. nu. 3. Ripa. nu 5 idem quoque voluit gl. in ç. studeat. 50. dist. & harum glossarum opinionem præter ordinarios interpretes, cõem esse testantur Io. Lup. in rep rub. de dona. inter vir. & vxor. §. 37. nu. 16. Guil. Mainer in l. in omnib. causis id obseruat. nu. 13. ff de reg. iur. Gom. in prin Inst. de act. nu. 65 Bello. in rub Insti. de test. nu. 4 Couar. lib. 2. var. resol. c. 1 nu 9. atque iuxta eorum opinionem iudicauit olim Capel. Tholos. decis. 245. esset sanè satis iniquum, ꝙ miles sæcularis militiæ, hoc priuilegio frueretur, non vero miles cęlestis militiæ, cum non solum huius dignitas illius dignitatem superet, verum Regalem quoq; peruincat. cap. duo sunt quippe. 96. dist. & quanta differentia est inter Solem & Lunam, tanta est aut certe maior, inter Imperiũ & Sacerdotium. c. soli tæ. de maiori. & obe. idq; latissime probaui in mea adolescẽtia in illius tex. relectione, quam de huius Cõplutensis Academiæ more publice feci, pro obtinendo gradu licentiæ in sacro iure Canonico anno Domini 1559. & ætatis nostrę vigesimo.

gesimoprimo quo sacratissimorum decretorum cathedram obtinui die vero vndecima mensis Februarij Quamuis nõ desunt multi viri nostræ classis, & non infimi nominis, qui constanter asserant, q̃ nobilis quem vulgo *Hijo dalgo* appellamus, teneatur etiam iure Regio recantare palinodiã, inter quos non infimum locum obtinet egregius Aduocatus Petrus Nun de Auend. de mand Reg. Hisp 1 par. c. 20. nu. 6. & Otalora tract. de nob. 5. p. c. vlt. Tametsi in his Regnis lõge aliter receptum sit, cum nobilis minime teneatur obiectum conuiciũ retractare, sed soluendo quingentos solidos liberatur. vt testatur Otalora vbi sup quæ praxis ea ratione fulcitur, quia pęna l. 2. lit. 3. lib. 4. for. & l 2. ti. 9. li. 8. ord. & l. 70. in curijs Segouiæ celebratis anno 1532. q̃ qui intulit in iuriam teneatur palinodiã recantare, ignominiosa pęna est; qua quidem nobiles puniendi non sũt, secundũ Fulg cõsi. 167. quem refert, & sequitur Couar. li. 2. var. resol c 9. nu. 1. & lege de hoc latissime And. Tiraq. in tract de nob c. 20 & in tract. de pęn. cau. 31. Hodie vero cessat omnis disputatio, cum Regia constitutione hoc sit diffinitum, nempè l. 2. tit. 10. li. 8. ord. nnui. ibi. *Y si fuere hijo dalgo, no sea condenado a que se desdiga por ello, y piague quinientos sueldos, y por ellos dos mil marauedis, la mitad para nuestra camara, y la otra mitad para el querelloso, y de mas de suo el iuez le ponga la mas pena que le pareciere segund la qualidad de las personas, y de las palabras.* *Nobilis non recãtat palinodiam.*

Ex quib. manifestè constat, authorem nostrum fuisse hallucinatũ, cum tenuerit clericũ pęna d. l. Flor. & ord punien dum esse: sequor equidem illorum authorũ sententiã, quos in huius annotationis principio allegaui, quam semper in controuersijs forensibus receptam vidi, eamque primus omnium Salmanticæ publice olim legendo sequutus fuit insignis, & magni nominis præceptor meus Doctor Gutterius Diaz de Sandoual, & Norgerol, Sacrorum Canonum professor primarius, cuius anima iam ad superos euolauit. *D. Sãdoual laudatur.*

VENATORES. Cap. LXIX.

1 *Presbyter vel diaconus, qui venationem sępius exercuerint, qua pœna puniuntur.*

2 *Subdiaconus aũt, hoc delictũ ꝑpetrans, qua pœna dignus sit.*

Quid aũt si alij clerici in minorib. cõstituti i hoc deliquerint.

Monitio

4 *Monitio an requiratur ad incurrendam pœnam, in hoc crimine iure Pontificio statutam.*

5 *Clericis adeo venatio prohibita est, quod huic prohibitioni per contrariam consuetudinem non potest præscribi.*

6 *Clericis, sanitatis, vel recreationis causa, venationibus vti non prohibetur.*

1 PResbyter † in voluptate venandi sæpius detentus suspenditur duobus mensibus. Diaconus vero ab omni
2 officio suspenditur:[a] vt in in cap. 1. de cleri. vena. quę pœna habuit originem a Concilio Aurelianen. de quo in c. Episcopum, 34. dist. Qui tamen tex. est in Concilio Agathē. Canone 55 qui incipit: Episcopis, & non inuenitur in Concilio Aurelianensi. Aduerte quod dicta suspensio presbyteri debet esse ab omni officio, sicut, & suspensio Diaconi, secundùm Abb. in d. c. 1. in fi. post Ioan. And. licet tex. hoc ita clare non dicat. Et nota magnam differentiam inter pœnā presbyteri, & diaconi, de qua hic: nam cum presbytero (cū sit præfinitum tempus suspensionis) non dispēsabitur, cum diacono autem intra duos dies, vel tres, vel quando placuerit, poterit episcopus dispensare, secundum Hēric. in d. c. 1. circa fin. & Ioan. de Ana. in 4 col. ad fi. post Host. in summa,
2 eodem tit. §. fi. † Subdiaconus præterea hoc delictum perpetrans, eadem pœna, qua & Diaconus, puniendus est, secundum glo. in d. cap. 1. quod etiam tenent Host. & Henric. vbi
3 supra. † Quid autem si alij clerici in minoribus constituti in hoc deliquerint? Ioan. And. post Host. in d. ca. 1. dicit, quod
b puniuntur arbitrariè, [b] ex quo pœna non est statuta, per tex. in cap. de causis, de offic. deleg. quod sequitur Henric. ibi, & voluit Host in summa eiusdem titu. in §. fin. quorum opinionem videtur magis sequi Ana. in d. c. 1. in fin. verbis, dum dicit considerandum quod venatio est prohibita clericis in minoribus, per cap. 2. eodem tit. Anton. tamen in d. cap. 1. credit quod hoc non sit clericis in minoribus prohibitum, per quod videtur tenere, quod propter hoc nō sunt puniendi. vnde Abb. ibi, pro concordia dicit, quod aut omi ferunt tonsuram, & tenentur, alias secus. Et allegat Clem. 2. de vit. & hon. cler. in verbo, Et si tonsuram. Sed ego credo, quod opinio Host. Io. And. & Henr. sit verior, & quod concordia Abb. quam sub dictis breuibus verbis tradit, nō procedat:

cedat: nam videtur velle, quod si dicti clerici in minoribus tonsuram omiserunt, & in hoc venationis delicto deliquerunt, quod tunc puniendi sunt: alias, hoc est, si non dimissa tonsura sunt, quod tunc non tenentur aliqua pœna. In hoc secundo membro videtur assentiri opinioni Anton. Sed sal ua eius authoritate, hæc concordia non videtur bona: quia si actus venationis clericis in minoribus est licitus, omissio tonsuræ non debet eum facere illicitum: & tunc magis puniendus est talis clericus propter omissam tonsuram quam propter venandi delictum: & tex. in clemen 2. per eum adductus non suffragatur eius opinioni, quin potius videtur contra illam vrgere: quia ibi clerici in minoribus puniuntur si simul cum tonsura deferant vestes virgatas vel partitas, quasi magis delinquat clericus, qui tonsuram deferens, rem facit indecentem clericali ordini, quam si illam facit tonsura neglecta. Vnde si in casu nostro de tonsura esset habenda ratio, magis puniendus esset, argumento dictæ clemen. clericus tonsuram deferens, & venationi vacans, quam si illa deposita hoc ageret: cuius forte ratio posset esse, quia clericus tonsuram deferens, & prohibitis vestibus vtens, vel venationi intendens magis offendit clericalem ordinē, quā si vt laicus incedēs hoc admittat. Quippe cum clericus, qui cunctis apparet clericus, magis populum scandalizat, si rem illicitam faciat, quam alias: quia tunc qui illum non cognoscunt, eum laicum & non clericum reputant, & sic non iudicant illum facere rem prohibitam nec inhonestam. Præterea † in hoc proposito notant vnum quod esset magni effectus, si verum dicunt Host. in d §. fin. & Henric. & Ana. in d.c. 1. quod in omnibus supra dictis monitio trina debet pcedere vindictam, per tex. in c. Indigne 12. quæst. 2. qui tamen tex. iudicio meo hoc nó probat, quia nihil de trina monitione dicit: & licet in casu, quo loquitur, disponat quod debet esset tanta prouisio, quod vindictam admonitio præcedat, non sequitur quod debet monitio præcedere in casu nostro & trina. Præterea, eorum opinioni in hoc aduersatur aurea illa doctrina Innoc. in cap Extirpandæ, ante fi. de præbend. quam celebrant Doctor. plures a me relati in regula mea 298. incip. Monitio, in qua tradidi, quod quando lex loquitur affirmatiue, non requiritur monitio ad incurrendam pœnam. Cum ergo tex. in d.c. 1. loquatur affirmatiue, & sta-

2

tuat

tuat presbyterum vel diaconum ſæpius detentum in voluptate venandi, ſuſpendendum: ergo non requiritur monitio (ſalua dictorum patrum authoritate) maximè, quia ſi hoc ſcirent clerici (attendentes niſi monitione præmiſſa non eſſe puniendos) non deſiſterent a venationibus, illam expectantes. Fateor tamen q̃ in illo propoſito multum operaretur monitio, nam ſi clericus monitus ceſſare noluerit a venatione, poterit deponi, non propter venationem, ſed propter inobedientiam, vt expreſſe firmat Arch. per tex. ibi. in c. Quorundã 34 d. quẽ refert & ſequitur Ana. in d. c 1. Et notat ét Præp. ſequendo Arch. in d. c. Quorundam. Præterea in hoc
§ aduertendum eſt, q̃ adeo † clericis eſt prohibita uenatio q̃ huic prohibitioni non pót præſcribi per contrariã cõſuetudinẽ, vt per Hoſt. quem alij ſequuntur, in c. 2. de cle. vena. vt refert & ſequitur Ana. ibi in 2. col. & vide Abb. in d. ca 1. & præpo. in d. ca. Epiſcopum, qui ponderant illa verba: *Septus detentus:* & dicunt quòd ſi rariſſimè cauſa ſanitatis, recreationis, vel recuperandi appetitum, venationibus vteretur clericus, non eſſet prohibitum, & nec quando cauſa neceſſitatis hoc feciſſet, puta pro carnibus vel pellibus habendis, quas de facili habere non poſſet, vel quando fructus ſui conſiſterent in venationibus, prout dicitur eſſe in Gallia. Aliqua etiam ex prædictis tenet Ana. in d. c. 1. col. 3 de cleric. vena. Et vide Archid. in ſumma 34. diſt. & melius in c. Qui
6 venatoribus 86. diſt. vbi † recreationis & neceſſitatis cauſa licitam dicit clericis venationem, quod etiam tenet Sylu. in ſua ſumma, in verbo Venatio. De cauſa verò neceſſitatis poteſt poni optimum exemplum, quod ponunt Hoſtien. & Ana. in d. c. 1. videlicet, ſi apri, vrſi, vel aliæ feræ veniunt vaſtare ſegetes vel vineas clericorum Et uide Card. in clem. Ne in agro. §. porrò 2. de ſtat. monac vbi referendo Innoc. in c. dudum el 2. de elect. Idem dicit de cauſa recreationis,
c [c] qui plus aſſerit quod ponere laqueos, & retia ſine ſtrepitu, & clamore, & canibus licet clericis: allegat tex. in capit. Nunquam, de conſecrat diſt. 5. & idem tenet Ana. in Rubr. cleric. vena. in 1. colum. referendo Paul. in d. §. porrò, quòd etiam notat Præp. in c. 1. 34. diſt. & Platea in l. Venatoribus. C. de excuſa. mune. lib. 10. Nota tamen quòd venationem
d in dubio debemus interpretari, recreationis cauſa, [d] vt per Alexand. in conſil. 72. volum. . . . fi. colum. quod etiam no-

tat

tat Anan. in d. c. 1. ſecunda columna, ad fin. Et Lucas de Pé na in dicta l. Venatoribus.

ANNOTATIO.

Vſpenditur. Vide Regiam l. 47. tit. 6. p. 1. quæ eandem pœ A
nam imponit, Nec clerici a prædicta pœna prætextu conſuetudinis excuſarentur, eſſet enim nutritiua peccati, arg tex. in c. Eſau. 86. diſtinct. & eſt Eccleſiæ præiudicialis, cap. fin. cum ibi not. de conſu. tenet Hoſt in c. 1. de cler. venato. ſequitur Alber. Trot. de vero & perfecto cleri. lib. 2. c. 56. num. 4. Dida. Perez in l. 1. tit. 22. lib. 2. ordin verſi. habe mus iam & circa huius capitis materiam uide latiſſimè Iacob. Menochi. de arbi. iudi. quæſtio. lib 2. centu. 5. caſu. 413. & vide Concili. Triden. Seſ. 24. c. 12. de reforma. Vbi ſeuerè clericis præcipitur, ut ab illicitis venationibus & aucupijs ſe abſtineant, atque ea morum integritate polleant, vt eccleſiæ ſenatus merito dici poſſint.

Sed an Epiſcopis prohibita ſit venatio, qua in re Hoſt. in ſumm. tit. cler. venator. indiſtinctè cenſet eis prohibitam eſſe, ex tex. in ca. 1. de cleri. vena. & c. 1. 34. d. idemque ſequitur Ioan. de Ana in d. c. 1. in quo gloſ. & doctores potiſſimũ fundamentum fecerunt. Archi. verò in d c. qui venatoribus 86. diſtinctio in ea eſt ſententia, ut cenſeat recreationis cauſa Epiſcopis venationem eſſe permiſſam. Regia tamen Par ti. lex. 57. tit. 5. par. tit. 1. tũc eis interdicit venationem, cum proprijs manib. venatur, ſecus verò ſi alij ipſis præſentibus venentur, vt amenitati, vel eorum ſaluti conſulatur, & ſic ſe cundum hanc diſtinctionem dicta canonica decreta ſunt in terpretanda, in caſu verò tex. in d. c. 1. 54. diſtin. Epiſcopus non huius venationis cauſa, ſed quia alijs erat irretitus cri minibus, merito fuit condemnatus, ita eum interpretatur Albertus Trotius d. lib 2 c. 55 num. 5.

Piſcatio verò clericis permiſſa eſt. Tum quia ceſſant rationes omnes propter quas eis uenatio prohibita eſt. Tum etiam quia piſcatio exempla habet Apoſtolorum, quos piſcatores Deus Opt. Maxim. ad ſe uocauit, & retia tendere iuſſit. Lucæ c. 10. & c. vlt. ita tenet Menoch. ubi paulo an te allegaui. num. fin. *Clerici obſeruare tenentur Regula*

Sed quid ſi clerici venati fuerint vel piſcationẽ exercue rint illis temporib. quib. Regijs conſtitutionibus venatio

ges, circa venationem, uel piscationem, loquētes

vel piscatio est interdicta, uel si usu fuerint commodioris venationis vel piscationis causa, retibus, alijsque instrumentis vetitis, an possint a suis ecclesiasticis iudicibus puniri. Nec enim de hoc dubito, quin iustissimè fieri possit, & fieri debeat: cum dictæ sæculares leges publicam utilitatem respiciant, quia uenationem & piscationem illis temporibus interdicant, quando animalia, aues, & pisces pariunt, aut ova ponunt, aut nutriunt, vt fœtus edantur, & educentur, ideo a clericis ad unguem seruari debent, ut multis rationibus probaui supra c 55. Deinde quia absurdum esset maximum, quod ea uenatio & piscatio quæ laicis (prohibita est) esset clericis permissa. Tum quia dictarum legum decisio prorsus esset inanis, quid enim prodesset aues & animalia intacta seruari iubere, si a clericis minimo negotio uenarētur? Tum quia animalia & uolucres cœli, non solum mortalium necessitatibus deseruiunt, sed sunt ornamento & decori reipublicæ, vnde dictorum animalium vel auium venatio, iustissimè a sæculari Principe potest interdici, ut egregiè probat (uir multis nominibus uenerandus) Dom. Soto lib. 4. de iust. & iure, q. 6. ar. 4. pag. 353. Card. a Turrecrem. in c. qui venatoribus 89. dist. Caiet. in tract. 17. q. c. 12. Ioan. a Medina de rest. q6. 12. & tradunt ex nostris Thom. Gram. decis. 67. num. 9. Andr. Tiraq. de nobili. c. 37. num. 140. Mar. Nauar. in manu. confess. ca. 17. nu. 120. Præterea urget, quia cum dictæ Regiæ sanctiones, conditæ sint a Principe non recognoscente superiorem in temporalibus, cum non tractent de materia spirituali, nec sacris Canonibus aduersentur, in foro ecclesiastico contra clericos obseruari debent, gl. in c. cum ad uerum in uerbo. temporalium 96. dist. & in c. cæterum de donat. & in c. 1. vbi Abb. & Doctores, de nouī oper. nunc. latè Doctores in l. priuilegia. C. de sacros. Eccl.

Non tamen poterit clericus multari / pœnis dictis legib. sæcularibus aduersus laicos statutis, sed pro modo culpæ iuris Canonis, pœnis, & pecuniaria multa, pro arbitrio sui ecclesiastici iudicis imponenda, puniri debet. Nam cum pœnæ illæ, sacris canonicis constitutionibus approbatæ nō sint iudex ecclesiasticus eas infligere non tenetur, ita in simili lege probat Greg. Lup. in l. 57. in verbo, *Per tres annos*. tit. 5. p. 1. & suffragantur quæ scripsi supra, cap. incip. negotiatores annot. prima.

Illud

Illud autem nouè, sed verè affirmare audeo, q licet clericus dictarum legum pœnis non possit multari, si tamen exercuerit prohibitam venationem, vel piscationem, & repertus fuerit a iudice sæculari uel a ministris laicæ iurisdictionis, priuari potest auibus, canibus, aliisque instrumentis prohibitis, sunt equidem hæc omnia reipublicæ nociua: & ideo per sæcularem potestatem auferri possunt. Sicuti de armis vetitis quæ a clericis portantur scribit D. Couarr. in pract. quæstioni. cap. 33. nu. fin. dixi supra d. c. 55. *Clerici operãdã tes prohibita piscatoni, vel uenationi a iudice sæculari, et eius ministris auibus, canibus, & alijs prohibitis instrumentis priuari possunt.*

Non tamen circa huius capitis materiam est prætermittendum, q si clericus aliquid ex illicita venatione, uel piscatione acquisiuerit, in animæ iudicio non tenetur ad restitutionem ita Couar. in regul. peccatum in 2. parte relection. §. 8. nu. 3. de regul. iur lib. 6. Mar. Nauar. in manu. confess. c. 17. num. 124. qui allegans alios testatur, id procedere ante iudicis condemnationem, non verò post.

Puniuntur arbitrarie. Adde quod opinio hæc approbari videtur l. 47. tit. 6. p. 1. cum dicit. *Venadores nin cazadores, no deuen ser los clerigos de qual quier orden quier que sean.* Vn de cum illis prohibita sit uenatio, nec a iure pœna statuta sit, iudicis arbitrio puniri debent: sed hoc intelligẽdum est in clericis in minoribus constitutis ordinibus, qui beneficia ecclesiastica obtinuerint, non uerò alias: ita ex dicta lege Parti. colligitur cum dicit. *Ca de gisada cosa es, de spender en esto, lo que son tenudos de dar a los probres.* Et sic loquitur de clerico beneficiato: ita ad conciliandas doctorum cõtroueruersias eam no. Greg ibi, in verbo, *Venadores.* B

Recreationis. Adde q monachis nec recreationis causa venatio licet, etiam si proprios reditus in uenatione habeant, vt est communis opinio, teste D. Didaco Perez. in l. 1. titu. 22. lib. 2. ord. qui in materia venationis plura lectu non indigna congerit. C

Recreationis causa. Adde ueram rationem esse, quia in dubio delictum non præsumitur, l. merito, ff. pro socio, cũ alijs. D

IOCVLATORES, GOLIARDI, SEV EVFFONES. Cap. LXX.

1 *Horum nominum germana significatio ostenditur.*
2 *Clerici histriones qua pœna sunt puniendi.*
3 *Ioan. Monachi opinio quadam exploditur.*

1 IOculatores † dicuntur latores ioci in publicum, facientes ſpectaculum proprij corporis, vt per Ioan. Monac. in c. 1. de vit. & honeſt. cleri. in 6 per tex. in c. cum decorem eodem tit. & per l. 2. ff. de his qui not infam. & gl in d. cap. 1. Hoc vero vocabulum Goliardos, vulgare eſt Gallorum: & Buffones, vulgare eſt Tuſcorum, ſecundum Ioan. Mona. & gloſ. ibi, hoc tamen alibi appellat canon hiſtriones. 4. quę ſtio. 1 c. 1 de conſecra. diſtinct. 2. c. Pro dilectione, ſecundum Ioan. And. & Dom. ibi, tamen in illis capitulis non fit mentio de aliqua ex tribus dictionibus prædictis, ſed ſolum de hiſtrione. Ex quo videntur dicti Doctores intelligere, quod idem ſignificat hæc dictio hiſtrio, quod tres dictiones prædictæ. Et † clerici, qui tales ſe faciunt, ſi per annum illam artem ignominioſam exercuerint, ipſo iure carent omni priuilegio clericali. Si autem breuiori tempore, tunc ſi tertiò moniti non reſipuerint, carent etiam omni priuilegio clericali. Ita diſponit tex. in d. c. 1. & facit in propoſito decretũ Concilij Carthagin. in 4. a Gratiano tranſcriptum, in cap. Clericum. 46. diſt. vbi diſponitur, Clericũ ſcurrilem, & verbis turpibus ioculatorem, ab officio eſſe retrahendum. Annus autem, de quo ſupra, continuus debet eſſe, [a] vt pœnam prædictam quis incurrat, vt not. Ioan. Mona. ibi, & Archid. Andr. & Domini. vnde ſi in diuerſis menſibus diuerſorum annorum, qui ſimul iuncti vnum facerent integrum annum quis vteretur prædicta arte, non haberet locum iſta pœna, ſecundum Ancha. & Domini, ibi. Aduerte præterea † q̃ licet Ioan. Mo. in d. c. 1. teneat quod clerici in ſacris non amittant priuilegium in iſto caſu, contrarium tamen tenent Archid. Ioan. Anch. Domin. & Philip. ibi, poſſunt tamen recuperare ipſum priuilegium per diſpenſationem epiſcopi, q̃n in hoc delinquens eſſet pœnitens, & uere contritus, ſecundũ Ioan. And. & Anch. ibi, & Dom Et vide Barth. de Caſſaneo in conſuetudinibus Burgundiæ. fol. 50. in § Septimò fallit, vbi limitando regulam, quod clerici non poſſunt de crimine coram ſæculari Iudice conueniri, dicit quod hoc fallit in clerico Goliardo, Buffone vel ioculatore, qui tertio monitus non deſtitit, quia talis eſt ipſo iure priuatus omni priuilegio clericali. Ex quo videtur velle. q̃ propter hoc crimen clericus efficitur de foro iudicis ſęcularis. Pro quo ét vide Stepha. Aufre. in Clem. 1. de offi. ordin. Et licet, vt ſupra dictum

ctum est, Doctores teneant contra Ioan. Mon. & sic, & hæc pœna procedat in clericis etiam in sacris, dicit Bart. Cass. vbi supra, quod tutius est tenere opinionem Ioan. Monac. contra Arch. & sequaces propter actualem degradationem, quæ in hoc casu secundum eum videtur necessaria: cuius opinionem videtur sequi Phili Probus in addi. ad Ioan. Mona. Ego tamen credo quod opinio Archi. & aliorum contra Ioan. Mon. sit vera. Nec obstat illud de degradatione, quod Barthol. de Cassaneo vbi supra dicit, quia non sequitur, est necessaria degradatio in casu isto, ergo bene dicit Ioan. Mo na. dum asserit quod pœna ista non procedit in clericis in sacris: quia Doctores contrarium tenentes non negant degradationem esse necessariam, licet de ea non faciant mentionem: & si necessaria est in casu nostro, etiam facienda est set in clerico in minoribus, quia ille etiam capax est degradationis vt videbitis infra super verbo degradari: neq; constat ex verbis Ioan. Monac. quod ideo dicat quod clerici in minoribus amittunt priuilegium, iuxta formam tex. in d. c. quia in eis non est necessaria degradatio.

ANNOTATIO.

Debet esse. Adde quod in dubio tempus a lege præfixũ continuum esse debet gl. sing. in rub. de diuer. & temp. præscri. quam reputat sing & vnicam Ioan. de Imo. in clem. 1. col. 4. de in integ rest. it. idem tenet gl. in c. 2 in verbo, per annum. de tempor. ordin. lib. 6. vbi. Doctores tradiderunt Ang. in l. si idem cum eodem, vbi Dec. nu. 5. ff. de iurisd. omn. iud. Ang. in l vlt. §. quoties. ff. de publi. & vectig. & in l. quoties in stipulationibus. ff. de verb. obl. quæ opinio ab omnibus approbata est. A

CARNIFICVM SEV MACELLARIORVM AVT TABERNARIORVM officium publice, & personaliter exercentes. Cap. LXXI.

1 *Clerici aliquod istorum officiorum publicè exercẽtes, si tertio nominatim moniti non destiterint aut resipuerint, si coniugati sunt, perdunt omne priuilegium clericale, si uero nõ coniugati, & omninò ut laici incedant, quamdiu præmissis insisterint, eo ipso perdunt priuilegium clericale.*

2 *Clerici an debeant moneri nominatim, uel in genere, ut desistant a utilib. exercitijs, & an sufficiat monitio peremptoria.*

3 *Episcopi in his monitionibus terminum liberè possunt statuere quem voluerint.*

4 *Clericus si infra terminum monitionis, dimiserit turpem uitam, & demum reassumpsit, & vltimatè infra eundem terminum dimisit, an tunc locus sit pœnæ.*

5 *Clerici si alijs sordidissimis officijs, in huius capitis fronte non expressis vtantur, an pœna Clem. 1. de uita & honest. cleri puniantur.*

1 CLerici † nominatim, & tertio moniti, vt ab huiusmodi officijs desistant, si non fecerint, aut officia illa resumpserint, coniugati omnino, nó coniugati vero in rebus, & si omnino incedunt, vt laici in personis, priuilegiũ clericale quandiu prœmissis institerint, eo ipso amittant. ita dispositum est per Concilium Viennen. vt in clem 1. de vit. & hon. cler. Et aduerte, quod pœnam hanc incurrunt etiam clerici prædicta officia exercentes pro utilitate dominorũ quibus seruiunt: quia in hoc non habetur respectus ad eum cuius interest, sed solum ad eũ qui talia officia exercet per
2 se, & publice [a] secundum Bonifacium ibi, prope finem, post Pau. & Guil. Quem etiam ibi vide prius tenẽtem post Pau. quod clerici puniuntur prædicta pœna, quamuis non exerceant continue dicta officia, sed per dilucida interualla, dũ tamen eo tempore quo non exercent desistant propter aliã
2 causam, & non causa honestatis ordinis clericalis. Vt † autẽ pœnam hanc incurrant clerici debẽt nominari proprio no-
b mine, & expresso in monitione illis facienda, per gl. ibi, [b] in verbo nominatim: quæ quidem monitio debet fieri publice in ecclesijs per presbyterum, vel prœconem in scriptis, vel sine scriptis, vel in locis alijs publicis, secundum Guil. de Monte Lau ibi, quod tamen videtur intelligere Bonifacius ibi, prope fi. quando non possunt clerici apprehendi: nam si possent, monitio debet fieri in personis monitorum, quem etiam vide dicentem, quod forsan sufficeret, si fieret monitio in loco habitationis, & vide Card. ibi, in 7. q. concludentem, quod quando monitio fierer, per circũlocutiones omnino specificas: tunc æque fit certificatio, sicut per nomen proprium: & in casu nostro talis monitio sufficeret, dũ clare constet de quib. fiat mentio, & idem tenet Zenze. & Petrus de Anch. & Bonifac. & Imo. ibi, quos sequitur etiam Io. de Vanchel.

Vanchel. in ſuo breuiario, ſuper d clem. licet Pau. & Io.de Lign. teneant contrarium, ſecundum eum. Debet etiam eſſe monitio trina, adeo ꝙ non ſufficeret vnum peremptoriū pro omnib. vt no etiā gl. ibi, in verbo. Tertio. Et tenet Guil. & Bonifacius ibi. Card, autem in 8.q concludit, vnam monitionem cum tribus interuallis æquiparari in iſto caſu trib. monitionib. & ſic intelligit opinionem Zenze. ne contradicat Stephano: & ſic videtur, ꝙ poſſit intelligi opinio Anch. & Io.de Imo. ibi, qui videntur ſimpliciter tenere opi. glo. & Io.de Lign. & Zenze. In † arbitrio præterea eſt epiſcopi in 3
his monitionib. ſtatuere terminum quem voluerit, ſed poſt quam ſtatuerit, non licebit immutare prius quā lapſus fuerit, ſed cum durat, prorogare poterit ex cauſa. ita Card. ibi poſt Lau. in 9.q. in ſi Et † aduerte quod inquantum ſupra dictum eſt, ꝙ reaſſumens officium prohibitum ex prædictis; 4
poſtquam dimiſit, incurrit pœnam, limitandum eſt, niſi reaſſumens dimittat illud durante termino monitionum, vt declarat gl. ibi, in verbo reaſſumpſerint, quam ſequitur Card. ibi poſt Laud & Pau. in 10.q. Et idem ſequitur Imo. ibi, ſuper eadem glo. Quod tamen optime ſublimitat, & declarat Bonifa ibi, in col. 4. verſ. Sed iſtud. Vbi dicit, quod prædictā limitationem putat veram, quando primo dimiſſio fuit facta ſimpliciter: nam tunc, quia conſtat de cauſa dimiſſionis, & ſumus in materia pœnali, intelligendum eſt, prout placet ipſi monito: ſecus autem vbi cōſtat de dimiſſione propter monitionem præcedentem: tunc enim monitio fuit ſortita ſuum effectū, & ſic amplius non poteſt dici, quod durat terminus monitionis, & ideo reaſſumptio per eum facta nocebit ei: tanquā facta expirata iam monitione, licet poſtea dictus pœnitentia quia reaſſumpſit, dimittat intra terminum ſibi datū in monitione. Item nota, quod † ſi clericus vtatur 5
alijs vilibus officijs, vtputa aptare pelles; ſi ſint lenones, vel balneorum publici cuſtodes, non incurrunt prædictam pœnam, c licet videatur in talib. eſſe identitas rationis, & in ali c
quibus eorum maior ratio, vt colligitur ex glo. 4. in d. clem. & ex his quæ no. ibi, Card. quamuis contrarium teneat Zē-
zo. ibi, quem videtur ſequi Bonif ibi, in col. 2. vel Conclude, qui etiam addit, quod ſi clericus exerceret officium mūdandi cloacas, forſan haberet locum pœna d. clem. quod ego non opinor verum, ſequendo dictam opinionem Card. poſt

glo. quia si lenones non comprehenduntur sub ea, quia non sunt expressi, multo minus mundantes Cloacas. Crederem tamen, quod etsi tales non comprehenduntur, quia ille tex. videtur specialiter prohibere illa officia ibi expressa, ex eo forte, quod in illa ætate frequentius peccabatur in illis, secundum Card. ibi, Si clericus vteretur aliquo ex prædictis officijs, vel similib. uilib. uel inhonestis, si monitus non desisteret, puniendus esset superioris sui arbitrio, attēta officij, & personæ qualitate, & temporis diuturnitate, & alijs quæ infra in arbitrarijs consideranda tradimus.

ANNOTATIO.

A PEr *se, & publice.* Adde glo. not. hoc tenentem in verbo publice: & personaliter. in clem. 1. de vita & honest. cler. quam ibi sequitur Petr. de Anchar. not. 3. Card. Flor. not. 5. Io. de Imo. col. 3. Vnde dixit egregie Archid. in c. nulli. 44. dist. quod clericus qui non per se, sed per alium tabernam exerceret, non dicitur tabernarius idem sequitur Dom. in cap. 1. colum. 2. versic. nota istam glo. de vita & honest. cler. in 6. & ad hoc allegat tex. in c. significante de appel. ubi Canonici quidam ius habebant vendendi carnes, & scribit Domin. se aliquando defendisse clericum, qui in domibus Ecclesiæ tabernam tenuerat, vendendo vinum, quod ex suis vineis collegerat, non tamen propria persona administrauerat, sed per alium, & sequitur ibi Philip. Franc. col. 2. & vide Abb consi. 6. inci. casus super quo. lib. 1. qui loquitur, de clerico vendente vinum, & cæteros fructus ex suis prædijs. sūt etiam videnda quæ scripsi supra c. incip negociatores. anno ta 1. Quibus suffragatur tex. in c. vlt ne cler. vel mona. in 6. vbi clerici criminalem iurisdictionē possunt exercere per alios, licet per seipsos facere non sit eis permissum, text. in clemen. ne in agro. §. porro. in fine in verbo. *Personalem.* de stat. monach.

Et conducit tex. a sensu contrario, in l. in honorib. §. 1. ff. de vacat mu. vbi scriptum est, non alios fisci vectigaliū redemptores, a muneribus excusari, quam eos qui præsentes negotium exercent: quasi scilicet illi exercere non censeantur, nisi ipsi præsentes exerceant. Et similis est propemodū tex. in l. vlt. ff. de excusat. tuto. Vbi qui in collegio pistorum sunt, a tutela excusantur, si modo per semetipsos munus il-

lud

lud exerceant, ex quo no. Bal. quod doctor non debet habere ſalarium, niſi per ſe legat, non vero per ſubſtitutum, quę etiam ad hoc not. Rom. in rep. l. ſi vero. §. de viro. fall. 24. ff. ſol matr. & in fing. 64.

Sed his refragari videtur tex. in l. 2. §. 1. ff. de admini. rerum ad uſum ciuit. perti. vbi quod quis ſuo nomine exercere prohibetur, id nec per ſubiectam perſonam facere debet, Ideo ſi Decurio ſubiectis aliorum nominib. prædia publica colat quæ decurionibus conducere non licet, ſecundū legem vſurpata reuocantur, & ibi not. glo. quod illud quod non poſſum per me, nec per alium poſſum, vbi gloſſ. multos tex. concordantes allegat. Sed quamuis hoc verum ſit, mihi me procedit, quando lex vel ſtatutum conſiderat actum ipſius perſonæ exercentis, vt in viliſſimis, & ſordidis officijs, hoc capite expreſſis, in quibus vilitas in eorum vſu perpenditur, ita fing. tenet And Alcia. in tract. præſu. regul. 1. præſ. 48. nu. 10. Sed etſi verum eſt clericum, qui dicta ſordida munera interpoſita perſona exercet, puniendū fore, non equidem pœna ordinaria, d clem. 1. de vita & hone. cler. cum non tamen a culpa vacet, etiamſi per alium exercet, vt tenet gl. præcitata, quam doctores ibi ſequuntur, ideo arbitraria pę na puniri debet, pro modo culpæ.

Poterit etiam Iudex Eccleſiaſticus contra laicos merces vendentes procedere, ſi in his aliquid turpe, vel illicitum commiſerint, veluti ſi merces mixtas cum alia ſpecie ignorante emptore vendiderint, quod notatu dignū eſt, ita ſcribit Abb. in cap. primo, de empt. & vendit. quem ſequitur Anton. Burgen. ibi. Roman. ſingul. 526. & ante hos opinionem iſtam tenet Abb. antiquus in dicto cap. 1. de emp. & vendit. quem originaliter legimus, ſcribit etenim ibi magiſtrum ſuum illius tex. authoritate conſuluiſſe, iudicem Eccleſiaſti cum debitis pęnis punire poſſe laicos aromatarios immiſcentes fabarum farinam in cera venali, quem ibi Andr. Siculus ſequutus fuit & Aufre. in rep. clemen. 1. de offic. ordina. poſt regul. 4. de poteſtate Eccleſiæ ſuper laicos, & rebus eorum, verſi. Tertio. Nec iſta puniendi facultas tolli poteſt a iudicibus Eccleſiaſticis, per ſæcularem poteſtatē ex tranſcurſu cuiuſcunque temporis, quia contraria conſuetudo eſſet nutritiua peccati & in republicæ perniciem: ita Hoſtiē. Ioann. Andr. Abb. Cardin. Barb. in dicto cap. primo, quam opinio-

Iudex eccleſiaſticus cō tra laicos merces deprauatas vendentes, ſi cedit de iure, non vero in Hiſpania.

opinionem communem esse profitetur Nic. Boer. decis. 69. nu. 21. & insignis D. Couar. lib. 3. var. resol. c. 14. nu. 5. scribit tamen Boer d decisi quod in regno Franciæ contrarium seruatur ex generali consuetudine, qua potestas hæc tantū tributa est sæcularib. magistratib. abrogata ab Episcoporū clericorumq; iudicum iurisdictione, quod etiam apud Hispanos antiquissima consuetudine receptum est, teste D. Couar. in d cap. 14 quam consuetudinem validam esse scribit glo. in d cap. 1.

B *Glo. ibi.* Adde Abb. qui hanc sententiam sequutus dictam glo. sing. esse fatetur in c. ex tuæ. nunr. 4. de cler. non residen. & vide Abb & doct. in c vlt. de vit. & hon. cler. Alex. in l. contumacia. ff de re iudi. Dec in c. consuluit. nu 11. de off. deleg. Barth Cassa. in consuet. Burg. Rub. 4. §. 23. in glo *Sera souffisamment.* nu. 18. Verum tamen est, quod si Episcopus publicè denuncier in Sinodo, seu Sinodalem constitutionem faciat, qua præcipiat, ne clerici dicta sordida munera exerceant, tale præceptū, vim habet trinæ monitionis. Ita Holt. in summa, ne cler vel monac. § quæ sunt permissa. in fi. ver. ego intelligo quem sequitur Greg. Lup in l. 49. tit. 6. in verbo, *Amonestar tres vezes*, par. 1.

C *Prædictam pœnam.* Adde Bartho. Caff idem tenentem in consuet. Burg rub. 1. in gl. *S'il n'agrace.* nu. 62.

ALEATORES. Cap. LXXII.

1 *Ludere ad taxillos, clericis prohibitum est.*

2 *Clericus publicus aleator qua pœna puniendus sit, serioſe traditur.*

3 *Sæculares iudices, licet non possint ex huius regni legib inquirere contra lusores post duos menses, neque contra eos qui duos tantum argenteos luserint: iudices tamen ecclesiastici non debent, et in his casib. clericos impunitos relinquere.*

4 *Clericus compelli potest parte petente ad restitutionem eorum, quæ lucratus est in ludo: licet terminus de iure regio præfixus, fuerit lapsus.*

5 *Clerici lusores non solū puniendi sunt, sed et ludi participes.*

1 ALea quidē (si Calepino credimus) ludus tabulæ est, & omnis ludus in varietate fortunæ consistens. Vnde aleator dr qui sæpè aleā ludit; † ludere aūt ad aleas

leas & taxillos clericis prohibitum est,[a] vt in c. cler. de vita & hon. cle. quod ideo prohibitum vī, propter plura crimina quæ in talib. ludis perpetrari solent,[b] quorū. 16 refert Host. in sua sum. in tit. de excess. prǽl. in §. Clericus, & vide Floré. in 2. par. titu. 1. c. 23. §. 6. col. 1. & duab. seq. vbi dicit, ꝙ quot sunt pūcta in taxillis, tot sunt scelera in ludo & ponit 21. pec cata quæ in illo interueniunt, quæ omnia ad literam trāscri psit Pet. de Rauen. in suo Alphe. aureo, in verbo ludus. Pęna † autem clerici publici aleatoris est, vt repellatur ab ob tinendo beneficio,[c] etiamsi nunquam fuerit monitus vt de sistat a ludo: probatur in c. inter dilectos, de excess. prǽl. iun cta gl. in d. c. cler in verbo ad aleas, vnde dicit Abb. in d. ca. Inter dilectos, quod collatio facta tali, est nulla, si de hoc cō stabat, tanquam facta vili & indigno:[d] & si non constabat, quia erat occultus, debet irritari, quæ vltima verba Abb. di splicent. Nā si hæc est pęna aleatoris publici, quomodo occultus aleator illa punietur? beneficio autem obtēto nō priuatur propter ludum, secundum, sed mitiori pęna ple ctī debet: ex quo videtur quod est pęna arbitraria. Si autē monitus non se correxerit, tunc potest beneficio priuari, se cūdum eum, qui allegat tex. in c. 1. 36 dist. quæ alias est 35. qui tex. hoc expressè non dicit, sed quod clericus deseruiēs aleæ, aut desinat, aut damnetur: & non aperit quæ sit pęna. Vnde magis mirandum est, quod Domini. & Præp. ibi summando tex. eundem, videntur tenere, quod per illum textū imponitur pęna depositionis, quod etiā videtur tenere Silu est. in sum. in verbo ludus, in vers. Quarto quæritur, dū dicit quod patet esse peccatum mortale ludere in clericis, ex pęna quæ est excommunicatio, vel depositio, vt dist. 35. Eps qui est idem tex. de quo supra, qui omnes Doctores solū ad hoc moueri possunt propter illud verbum, *Damnetur*. Et p̄dictam tamē opinionem Abb. sequitur simpliciter Io. Bapt. Caccialup. in tracta. de ludo. in 12. q. licet non referat Abb. sed allegat solum Doct. in d. c. inter dilectos & idem fere ad literā facit Paris de Puteo in tract. de ludo, in col. 11. nu. 44. licet de Dominico & Præpo. nullus eorum meminerit. Ego vero in pęna huius delicti non facilè opinor quod posset de scribi certa doctrina, quippe peccatū variari debeat ex circunstantijs occurrentibus, quæ ad aggrauādam vel minuendam eam, animum iudicis inclinabunt: ideoque arbitrari

a

b

a

c

d

eum

eũ oportebit q̃ta sit cõsuetudo ludentis,& q̃ quãtitatis pretij,& qualitas p̃sonarũ,qualisue exẽpli pernicies,& an i hoc
2 delinquẽtes occasione ludi diuina deseruerint officia,quib. interesse tenebantur,aut si sacra desierint ministrare Et prout hæc omnia accidisse compererit, sic delinquentes in hoc punire debebit. Vnum præterea semper aduertat Iudex, q̃ cum in his præcipuè Regnis longè grauius puniant leges ludentes ad taxillos, [c] quos idioma Hispanum *Dados* appel-
e lat:& hoc genus ludi in oculis omniũ detestabilius sit, sic debet ipse arctiori pœna clericos qui in hoc deliquerint coercere. Si verò clericus proprio ludo id adiũxerit,quòd alijs ludere volentibus mensam paratam habet,in qua alios ad ludendum prouocat ac recipit, tunc quidem grauiori pœna quàm in prædictis cabbus plectendus est. Admonitos præterea velim in hoc articulo omnes Iudices horum præcipuè Regnorum,†quòd licet ex eorum legibus sancitũ sit, quòd
3 post duos menses non possint iudices inquirere contra lusores, [f] nec contra eos qui duos tantum argenteos luserint,
f procedere:§ ipsi tamen contra clericos, & post dictũ termi-
g num, & infrà prædictã quantitatem poterunt, & debebunt procedere, ex ratione:quia cùm lõgè inhonestius, & magis prohibitum sit clericis quam laicis vacare ludis, non videtur decens esse dictarum legum sanctiones ad clericorum ludentium patrocinium admittere. Atque ex ea crederem
4 ratione posse firmari, quòd licet eędem leges patriæ breuẽ terminum præfixerint ad repetitionem amissorum in ludo, etiam eo lapso damnari poterit clericus ad restitutionem eorum quæ lucratus est,eo qui amiserit repetente. Et quòd in hoc attendendum sit tempus à iure communi præfinitũ ad repetitionem prædictorum,de quo in d. auth. Alearum vsus. Et per Abb.in d.c.Clerici,de vit.& honest.cler. Non†solum autẽm Iudices ecclesiastici in puniendis clericis lusori
5 bus debent esse peruigiles, sed & inspicientes, & participes[b] tantùm etiam punire debent pœna,quæ ipsis condigna videbitur, Imperatoriarum legum zelum imitantes, quæ
h clericos ad tabulas ludentes, vel participes ludentium, aut inspectores,tribus annis à ministerio prohiberi iubent,& in monasterio redigi,vt in auth.interdicimus C.de.episcop.& cleric.& in §.interdicimus.in auth.de sanct.epis.col.9.

ANNOTATIO.

Prohibitum est. Adde Concilium Trident Sess. 22. cap 1. de reformat. & Sess. 24. cap. 12. & Regiam. l. 57. titul. 5. par. 1. cum dicit. *Otro si no deuen jugar dados, nin tablas, nin pelota, nin tejuelo, nin otros juegos semejantes destos: porque ayan de salir del assossegamiento, nin pararse auerlos, nin à tenerse con los que juegam.* Et ea ratione verè iudicio meo scribit Domi. Soto de iust. & iure lib. 4. q. 5. ar. 2. quòd sacerdotibus vix citra mortale peccatum vti licèt ludis vetitis, ac præsertim religiosis, & Præsulibus, quia ludus illis non qua ratione sæcularibus, sed quia contra eorum est honestatem prohibitus est: quòd autem author noster hic num. 2 sequitur. Possunt sanè clerici vel monachi sine vlla culpa etiam veniali, chartis lusorijs ludere ob honestam causam (puta) ad exercitandum vel recreandum socium ea re indigẽtem, dummodò non frangant legem vllam ad mortale peccatum obligantem, ità Nauarr. in manual. c. 19. nu. 3. A *clerici, & religiosi à quibus ludis repellãtur*

Sed an clerico ad Schacos ludere liceat, vide Ioan. And. in c. clerici. de vita & honest. cleric qui tenet quod sic, idem tenet gl. in § interdicimus in auth. de sanctiss Episc. coll. 9. & in auth interdicimus. C. de Episcop. & clericis ubi Odofr. & Alber. idem sequuntur. Arch. & Præpos in cap Episcopus, 35. distinct. Innoc. in ca. lator. de homi. quam opinionẽ communem esse fatetur Abb. num 4 in di. cap. clerici. Bertachi in tract. de Episc. 1. caus. fi. par. q. 7. Aug. ad Ange. in tract. malefici. in parte, *Metidore de maliditt.* nu. 3. Iuli. Clar. libr. 5. recep. senten § ludus. versi. quæro nunquid. Greg. in dict. l. par. in glo. incip. *Tejuelo.* Quæ communis & recepta sententia limitari debet, nisi clericus luderet ad Schacos auaritiæ causa. ità Arch in dict. cap Episcop. & Imo. in dict. cap. clerici. colu. 9. & alij ex præallegatis.

Perpetrari solent. Quibusdam vulgatis carminibus, quę carmina refert Hosti. in summa tit. de excessib. præla. §. clericus. Plato quidem rectè videtur annotasse aleam, & reliquas pernitiosas artes à Dęmone quem nominat Theuth. inuentas esse, ità Plato in Phædro. & aliquas rationes luculentas prohibitionis aleæ scribit Ioann. Sales Betiensis lib. 1. Polycratici. cap. 5. B

Et qui plura alia de taxillorum & alearũ pernicie, & detesta-

testatione videre desiderat, legat Paridem de Puteo Ioan. Baptist. Caccialup. Steph. Conit. in suis tract. de ludo editis. Troilum Malueri. in suo vtili tract de Sordi. Iodoc. in prac. crimi. ca. 126. Thom. Gramma. decis. 11. num. 7. & nouissime Fra. Fran. Alcocer in tract. de ludo & egregiam additionem ad Doctor. Didac. Perez. in l. 37. tit. 19 lib. 8 ord. cuius autorem ideo non nomino, quia mihi incertus est, quis is fuerit cum in toto illo opere non appareat.

Clericus qui ludo indulget qua pœna plectẽdus sit.

C *Ab obtinendo beneficio.* Vide nouissimè Iacob. Menoc. lib. 2. de arbitria. iudi. quæstion. centur. 4. casu 399. num. 3. Iure vero ciuili ea pœna statuta erat, q̃ si clericus post monitionem Prælati aleæ indulgeret, per triennium proprio mune re suspendendus erat. tex. in dict. auth. interdicimus. & in d. l. 57. Quæ quidem pœna cum iure canonico approbata non reperiatur, ecclesiastici iudices eam clericis infligere non debent, sed eas pœnas quæ sacris Canonibus sunt approbatæ, vel aliam arbitrariam pro modo culpæ, & consuetudine ludentis, ita declarat Greg in d. l. parti in gl. incip. *Por tres annos* Qui hostri autoris hoc capite meminit.

Iudex ecclesiasticus, an laicos lusores, possit debitis pœnis punire.

Hoc de clericis, sed cum crimen hoc sit mixti fori, vt adnotarunt Ang. Aret. in tract. malefi. in verbo, *Mentitore de falsi dadi*, nu. 12. Pari. de Puteo in tract. de ludo. num. 43. Petrus Auenda. neminem tamen allegans de exequen. manda. Reg. 2. par. c. 9 nu. fi. Ideoq; laicus lusor punitur in primis, pœna priuationis communionis, vt sancitum fuit in sacrosancta Elibertina synodo. c. 79. & refert Spec. in tract. de modo generalis concilij sub rub. 62. Deinde pœna arbitrio Episco. iniungitur, ita Amodeus de Castello in tract. Sindicatus, nu. 93. Iac. Menoc. vbi paulo ante allegaui, sed in forensibus actionibus, apud Hispanos hoc receptum non est, nec vidi vnquam iudices ecclesiasticos huius criminis ratione, contra laicos procedere.

Sinodalis Toletana, constitutio interpretatur.

In hoc tamen amplissimo Archiepiscopatu Toleta. nouissimè pœnæ contra clericos huius criminis reos sunt statutæ, in li. 3. cõsti de vita & hone. cler. c. 7. & in hęc verba. *E Statuymos, mandamos, a todos los clericos constituydos in sacris, o beneficiados de qualquiera dignidad, o preeminencia que sean, en este arcobispado, no iuegẽ en publico, ni en secreto, a iuegos prohibidos de derecho, e specialmẽte a las tablas, dados o naypes, dineros ni ioioyas, ni preleas, ni presten dineros a otro para iugar.*

iugar. Ni assistan para a tenerse a algunos que iuegan, ni cõsien tan que otros iuegan en sus casas. Y si lo contrario hizieren restituygan lo que ansihanaron, e incurra cada vno en pena de dos ducados. La primera vez, para la fabrica de la yglesia donde fueren parrochianos, denunciador, y pobres, por yguales partes. Y por la segunda vez la pena doblada. Y por la tercera demas, y aliende de las dichas penas, que de la pugnacio a el aluedrio de los iuezes, que de ello conocieren segun la calidad del exceso, y los clerigos que consintieren que se iuegue en sus casas sean obligados a pagar todo el interesse que se perdiere, y se lo puedan pedir, y los iuezes condenar en ello. Y si dentro de nueue dias, no quisiere qui en lo pida, que el nuestro fiscal, o alguazil lo pueda pedir. Y sea la mytad para el, y la otra mitad para los pobres, que el iuez porbien tuuiere de lo aplicar. Hactenus Synodalis Toletana constitutio, circa quam illud notandũ exiſtimo, quod ad hoc, vt clericus cõdemnari possit, grauioribus pœnis quæ ibi imponuntur, Si secundo uel tertio luserint, oportet q̃ primò sit condemnatus, ut possit pœna secũdi criminis multari, & secundo ut tertia pœna imponi possit: ita ex dicta constitutione colligitur. & sic similes Regias constitutiones interpretatur doctissimus Auenda. de mandat. Reg 2. par. c. 9 nu. 9.

Possunt tñ in hoc Archiepatu clerici impune ludere ita vt ludus sex argenteos nõ excedat, & sit cã alicuius prandij, & hoc raro & nõ publice; ne inde scãdalũ generetur laicis, ut in c. 8. dictarum constitutionum lib. 3. tit. de vita & honestat. cleric.

Vili & indigno. Adde quod ego quidẽ opinor non oĩno D verũ esse, quod collatio beneficij facta infami, sit nulla: nã eam validã fore antè sniam tenuerunt Fed conſ 50. Card. & Felin. in c. querelam. de iureiur. rex. vbi Inno. in cap. interdictos, de excessi. præla. & præmittit Cald. conſ. 20. tit. de præbend. Fel. in c. 2. col. 3. de rescrip. Nisi ea collatio facta sit infami notorio, infamia quidem iuris, tunc enim collatio est nulla ipso iure, quemadmodum explicat Abb. in c. inter dilectos. nu. 6. & in c. super eo, de electione Felin. in d. c. 2. nu. 4. Selua. in tract. de benefi. 3. par. q. 3. col. 5. Hæc de infamia facti tradit Calder. d. conſ. 20. & Mart. Nauar. in ca. si quando, col. 52. de rescrip.

Ad taxillos. Qua hodie pœna ludentes ad taxillos in hoc E regno

regno puniantur: vide l 2. titu. 10. lib. 8. ordi. & pragmaticã regni cõditam a Ioanna Regina, Caroli Cæsaris matre Burgis anno. 1528. quæ nouissimè collocata est libr. 8. ordina. noui tit. 7. l. 7. & vide nouissimas alias pœnas contra lusores constitutas, in l. 15. tit. 26. lib. 8 noui ordi.

F *Contra lusores.* Vide l. 116 in Madritijs conuentionibus celebratis ann. 1528. quæ hodie est l. 20. tit. 7. lib 8. ordina noui. Et not. quod licet iure Regio limitatum sit tempus scilicet octo dierum, ad repetendum amissum in ludo, & ad procedendum per inquisitionem sint duo menses statuti, in clericis, (ut autor noster hoc cap scribit) dicta Regia constitutio seruanda non, est eodẽ modo nec in scholaribus quibus lapso illo termino amissorum in ludo fit restitutio, & hoc casu incorrecta est l. vltim. C. de religio. & sumptibus funer. ita in celeberrima illa, totoq. orbe celebratissima Salmaticenſi Academia seruari testatur Add. ad Didac. Perez, in l. 37. tit. 19. lib. 8 ordi. Et iustissimum est, quod nostra Cõplutensis Academia idem obseruet.

G *Procedere.* Vide l. 63. in Madritijs conuentionibus celebratis ann. 1534. quæ est hodie l. 11. 7. lib. 8. ordin. noui.

H *Participes.* Adde Cin & Bald. in auth. interdicimus. C de Episcop. & cleric. qui eleganter scribunt, & si statuto pœna ludenti imponatur, eadem ludi particeps multandus est, quam opinionem sequutus fuit Ang & ibi Aug. Arim. vbi supra, nu. 7. quod pro multis legibus huius Regni est notãdũ. Vnde scribit Fulg. in d. auth. interdicimus, & si quis iurauit se non velle ludere. & det alteri pecuniam, vt suo nomine ludat, a periurio minimè excusatur: cuius opinioni assentitur Aug Arimi. in d. loco, n. 11. & multũ notandum est.

Bona ecclesiae dilapidantes. Cap. LXXIII.

1 *Dilapidator bonorum ecclesiæ a dignitate est remouendus.*

2 *Clericus patronus, qui res ecclesiæ alienat, vel in illis damnum infert qua pœna sit coercendus.*

3 *In hoc delicto dilapidationis bonorum ecclesiæ, tria specialia reperiuntur.*

4 *Elegans traditur forma procedendi in hoc dilapidationis crimine.*

5 *Explicatur quadam Anto. opinio, & postea in quodam casu recipitur.*

Potestas

6 *Potestas alienandi, licet pendente lite, a iure interdicta sit: super suspicione tamen dilapidationis factum iudicis requiritur.*

SI quis † dilapidator est bonorum ecclesiæ, hæc est ma 1
nifesta & rationabilis causa quare potest a dignitate re
moueri, probat tex. in c. 2. de stat mona circa fi. & vide
tex. in c, si quis presbyter, 50. dist quem sic summat Præpo.
Presbyter vel diaconus vendens sacra vasa ecclesiæ, deponē
dus est: poterit tamen episcopus cum eo dispensare: qui tex.
etiam probat ꝙ clericus in hoc committit sacrilegium. Pa-
tronus † vero clericus, qui res ecclesiæ alienat, uel illis dam 2
num infert, si requisitus non restituit, suspēditur ab officio
& beneficio, donec emendet, & si adhuc noluerit emendare
debet deponi, ita etiam disponit tex in l. 3. tit. 15. 1. Et nota 3
quod in isto casu dilapidationis tria specialiter reperiuntur
secundum Ant. post Host. in cap. licet Heli. de simon. pen.
Primum, ꝙ absens & contumax condemnatur, etiam lite
non contest Secundum, ꝙ propter solam suspicionem su-
spenditur ab administratione is, contra quem fit inquisi-
tio. Tertium, ꝙ quilibet auditur accusans: & etiam tria spe
cialia refert & sequitur Ana ibi, in col. 6. Prius tamen ad-
mittendi sunt quorum interest. 16. q. 7. c. filijs. & 2. q. 7. Qua
propter. Forma † vero procedendi contra dilapidantem est 4
quod formentur duo processus, primus de suspitione dila-
pidationis, in qua summariè procedi debet: quia timetur ne
is, contra quem est inquirendum de veritate, officiales cor-
rumpat, & inquisitionem veritatis impediat, in qua proce-
di potest summatim & sine scriptura, ad effectum, ut proba
ta suspitione, detur sibi coadiutor, & interdicat vtriq; om-
ne genus alienandi, & tunc probata suspitione, licet leui, &
per coniecturas, debet suspendi ab administratione, quæ su
spensio operatur effectum, ꝙ solum perdet potestatem ad-
ministrandi in temporalibus, non uero in spiritualibus Se-
cundus processus de veritate dilapidationis, in quo procedi-
tur plenariè, & inuenta veritate deponitur ab administra-
tione in perpetuū, taliter ꝙ quo ad actum, & quo ad ius, re-
moueatur ab administratione spiritualium & temporalium, licet
non degradetur ab ordine: & sic ejicietur dilapidator ab ec
clesia, & alius præficietur, & ejectus remanebit i ordine, sed

nō habet ordinis executionem, cum sit effectus infamis per sententiam. Quæ omnia colliguntur ex Arch. in c. Vobis. & in c. Vulterranæ. 12. quæstione. 2. & ex Ant. in c. Venerabili. de offic. deleg. & in c. licet Heli. de simo. & ex Io. de Ana. ibi colum. 5. & ex Abb. in d c. venerabili complectendo substantiam dictorum suorum: Abb. tamen vbi supra, in hoc secundo procesſu quando de veritate agitur quo ad pœnam imponendam conuicto de dilapidatione, distinguit, quod aut fuit actum criminaliter, & debet deponi: allegat tex. in cap. Apostolicos, & c. Monemus. 12. quæst. 2 cuius opinionem se quitur in hoc Præpos. in dicto cap. Vobis, prope fi. Aut fuit actū ciuiliter, & debet solum remoueri a beneficio, & alius est ad illud promouendus, allegat tex in d. c. Licet Heli quā distinctionem habuit ab Anto ibi, licet eum non referat, qui etiam plus dicit, quod debet deponi etiam ab ordine: & vide eundem ibi, & in d. c. Licet Heli. tenentem, quod si prælatus non potest conuinci de dilapidatione, & est infamatus debet se purgare. Et aduerte quod Abb. in d. ca. venerabili. dicit, quod hic procesſus de quo supra, habet locum, quando procedit per viam inquisitionis, seu denunciationis. sed si accusatur quis de dilapidatione, non est necesse vt prius inquiratur an sit suspectus sed potest procedi super veritate. Cum autem totus hic noster libellus in denunciatione fiscalis, & non in accusatione fundetur: per hoc constat quod debebit in nostro proposito formari duplex procesſus. Dicerem præterea quod licet verum sit quod Abb. dicit, quod accusationem non est necesse præcedere inquisitionem de suspitione, si tamen accusator peteret pendente accusatione accusatum suspendi ab administratione, tunc necesse esset saltem summariè de tali suspicione cognosci, & illa probata posse procedi ad suspensionem, vt supra, quia sola pendentia accusationis de dilapidatione non sufficeret ad suspendendum reum ab administratione, vt notat Ant. in d. c. Licet Heli: col penult. & Præpos. in d. c. Vobis 12. quæst. 2. Sed in materia huius nostri. cap. vide. Abb in d. capit. Licet Heli penultim. colum vbi dicit quod in veritate super modo procedendi contra dilapidatores iura loquuntur vario modo: quia principaliter habemus tex. de ista materia ibi, in dicto cap. licet Heli, in dicto c. venerabili. & in c. vobis. & in c. Vulterranæ. 12. q. 2. cum alijs: & videtur quod non possint

ſint rectè reduci ad concordiam, niſi vnum ſuppleatur per aliud Vnde putat ipſe propter hanc iurium varietatem eſſe committendum iudicis arbitrio, quam viam debeat accipere. & ideo conſiderata qualitate denunciantium & denũciati, & fama ſi qua habetur, quandoque iudex a principio interdicit a poteſtate alienandi, prout factum fuit in d. ca. fi. de accuſation. quandoque interdictione non facta procedit ſuper ſuſpitione, ut ibi: & probata ſuſpitione poterit ſecundum eius qualitatem, & quantitatem in partem vel in totum ſuſpendere, vt ibi: vel dare ſibi coadiutorem vt in d. cap. Venerabili, & quod ſic poſſunt reduci ad concordiam iura & opiniones plures quæ verſantur in hoc. Cuius opinionem videtur quodammodo ſequi Fel. in d c. venerab dũ in noſtro propoſito, & in materia dilapidationis videtur ſe remittere ad doctores, ibi, maximè ad Imo. ibi, & ad Abb. in d. c. Licet Heli Et nota ℣ dicit Anto. in d. c. Licet Heli. in penult. colum quod dicitur probari ſuſpitio dilapidationis, ſi eccleſia habeat magnos reditus: & † nihilominus prælatus eſt magnis debitis obligatus, & quod non poterit ſe excuſare obtentu nobilitatis, quia quantumcunque ſit nobilis, debet ſe teſtringere, & temperare, ſecundum eccleſiæ facultatem. † Quod non videtur ſimpliciter tenendum: qa ſi prælatus dilapidat reditus annuos eccleſiæ ad ſuam tantum menſam pertinentes, non dicetur tũc dilapidare bona eccleſiæ: ſed reditus ſuos. Propter quod non videtur eſſe procedendum contra eum tanquam contra dilapidantem bona eccleſiæ, niſi intelligat Anto quando debita, quibus erat obligatus prælatus, eſſent contracta ratione eccleſiæ: nam cum ad illa etiam teneatur ſucceſſor iuxta tex. in c 1. de ſolu dicitur tunc dilapidare bona dignitatis, quum per ſuperfluitatem ſuorum ſumptuum obligat ſucceſſorem ſuũ inea Inſuper Barba. in dicto cap. Venerabili, in 6. & 7. colũ. ſimpliciter refert plures & varias opiniones in iſta materia, & poſt earum relationem dicit quod magna moleſtia eſt ſibi inferendis toto opinionibus, & quod veritas non habetur ex illis, & quod eſſet neceſſaria Papalis deciſio, ut tot iura varia & diuerſa reducerentur ad concordiam, & poſtea in col. ſeq. refert opinionem Legiſtarum in propoſito, & dicit quod etiam ex dictis eorum non apparet veritas, ſicut neq; ex dictis Canoniſtarum, & ℣ ſoluat Apollo. Et tandem ip-

ſe pro veritate dilucidanda in iſto paſſu ſuſcipit duos caſus examinandos. Primum an pendente lite ſuper ſuſpitione di lapidationis ſit interdicta ipſo iure poteſtas alienādi, an ſit interdicenda a iudice. Secundum an ſit interdicenda adminiſtratio. an debeat dari coadiutor, quos duos caſus proſequitur per duas col ſequentes, & tandem ex eis elicit tres
6 concluſiones. Quarū prima eſt, quod † licet a iure ſit poteſtas alienandi interdicta, pendente lite ſuper ſuſpitione di lapidationis, tñ requsritur factum iudicis, quam dicit eſſe contra Hoſt. & ſequaces de quo articulo vide Aret. in d. c. fi. de accuſa. reliquas duas referre nō curo. quia primā earum dicit eſſe contra glo. Decreti, & Decretalium, & contra oēs Doct. vſq; ad ſuos dies. Secūdam dicit eſſe contra ſcribentes, propter quod ſatis vīr paruipendendæ a Doct. qui magis veritatem, quam ſuperfluam ſubtilitatem quærunt & alii referre ſtudent. In tanta igitur Doct. varietate, nimirum ſi nos quid verum ſit non facile poſſimus eligere. Vnde dī poſſe teneri forma duplicis proceſſus, de qua ſupra cum tēperamento opin. Abb in d. ◆ Licet Heli, in qua multum credit in hac materia committendum arbitrio iudicis.

Annotatio.

Ad de q̄ huius capitis argumentum vehementer expoſcit, vt hoc loco ſcribantur potiſſimæ pēnæ, quib. bonorum Eccleſiæ monaſteriorum, & aliorum piorum locorū alienatores vſurpatoresq́; puniantur. Hoc ſanè canonicę noſtræ practicæ accommodatiſſimum eſt, nec alibi opportunius tractari poteſt.

Prima igitur pœna eſt q̄ qui bona Eccleſiæ alienat depoſi debet. c. diaconi. 12. q. 2. c. ſi quis de reb. eccleſ. nō alienā. Regia. l 11. tit. 14. partit. 1. Si tamen clericus ad rem alienatam conuenitur, ſtatim reſtituit, vel damnum Eccleſiæ reſarcit, a dicta pœna eſt immunis, ita ſcribit Hoſt. in ſum. tit. de alien. rerū Eccleſiæ. §. & quæ ſit pēna, idem tenuit gl in c. 1. 17. q. 4. idemque ſequuti fuerunt venerandæ antiquitatis viri nempe Tancre Vincen. & Gofre. in c. ſicut. de elect. Contrariam tamen ſententiam tenet glo in d. c. quod ſicut in verſi. ſi illius tex. autoritate innixa, quæ videtur probare, q̄ ſit neceſſarium, quod gratioſe ad pænam euitandam cū

aliena-

alienatore dispensetur. gl. in ca. Apostolicos. 12. q. 2. & hanc probat Host. Ioan. And. Abb. in d. c. sicut. & in ca. si quis. de rebus eccles. non alien. & negari non potest opinionem istam communem esse. & forte veriorem: licet prima maxime innitaturi æquitati, eamq; approbat dicta egregia Parti lex. & ibi not. Gregor. in versi. *Estas penas.*

Secunda pœna est excommunicatio. tex. in d. cap. si quis presbyterorum. & in c. omnes ecclesiæ. 17. quæst. 4. Reg. lex supradicta.

Tertia pœna est sacrilegij. tex. in d. c. omnes ecclesiæ. quę ad hoc perpendit Petrus Rebuff. in comp. aliena. bon. Ecclesiæ. nu. 108.

Quarta pœna est periurij, eo quod beneficiati omnes se ipsos iuramenti vinculo astringunt, non alienaturos bona ecclesiarum promittuntque ea non diminuere. text. in cap. prohibemus. de censib. tex. in d. c. si quis presbyterorum.

Quinta pœna est quod qui uendit, uel indebite alienat bona Ecclesiarum simoniæ crimine illaqueatur ita Archid. in c. Saluator in fi. 1. quæst. 3. qui hoc tenet per tex. illum in versi. quisquis. & in c. si forte 17 quæstio. 4. quæ pœna tunc locum obtineret, quando res sacra venderetur: ita intelligit Rebuff. in d. compendio. nu. 113.

Sexta pœna est, quod talis alienatio est nulla. text. in c. sine exceptione 12. quæst. 2. hoc ipso iure idque verba illius cap. insinuant. cum dicit. *Irrita enim episcoporum uenditio.* De quo est tex iuncta glos. in auth. ex causa C. de liber. præterit. cum alijs quæ breuitati consulens omitto. Et hæc venditionis annullatio pœna est glo in cap. cognoscentes. de cõstitu. ubi Doct. Ex quo sequitur quod emptor rei ecclesiæ, vel alius, qui ex contractu nullo rem possidet, eam cum fructibus restituere tenetur tex in d. c. si quis presbyterorũ. & in c grauis de rest. spol.

Septima pœna est, quod res alienata ecclesiæ restituitur, nullo dato pretio. tex. in cap primo de Schisma. vbi Ancha. Emptor vero recursum habet contra venditorem ad pretiũ, nõ vero poterit vti retentione rei ecclesiæ: vt not in dicto cap fi. Rebuff. in dict. comp. num. 115. sed vtrum emptor malæ fidei possit repetere pretium ab alienante glos. in authen qui res. C. de sacrosan. Eccles. tenet ꝙ sic: quam ibi sequitur Cin. & Bald. gl. in c. hoc ius. 10. q. 2. Ant de Butr. in c.

ad audientiam, de reb. eccleſiæ non ali. Hoſt. in d. §. & quæ ſit pęna. Quamuis contrariam opinionẽ, imo quod nec pretium repeti poſſit a prælato male alienante. tenet glo. in l. iubemus. C de ſacroſ. eccl. & in l. quemadmodum. C. de agr. & cenſi lib. & in auth de non alien & emph. §. ſi quis igitur coll. 2. & in d. c. ad audientiam. But in d auth qui res, Abb. in d. c. ſi quis presbyterorum. in fi. Imo. in d. c. ad audientiã. col. 3. & 4. vbi hanc opinionem communem eſſe fatetur, & dicit q; ſaltem in foro eccleſiaſtico difficile foret in practica contra eam obtinere. Prima tamen opinio approbata eſt d. Regia l Parti in verbo, *Mas contra*. Et eam intelligit ibi, Gregorius reſpectu pretij quod emptor dedit non vero alterius intereſsè.

Interpretatur extra. conſtitutio. Pauli ſecundi q̃ prima ẽ ti. de rebus eccl. non ali. inter cõmunes.

Octaua pęna eſt, quæ cum alijs colligitur ex Extrauag. conſtit. Pauli ſecundi Pontificis Maximi quæ eſt prima tit. de reb. eccleſ. non alien inter extrauã. cõm. vbi contra eos qui alienant, vel locant, vltra triẽnium bona immobilia vel mobilia pretioſa eccleſiarum, extra caſus a iure permiſſos, excommunicationis pœnã innodantur, etſi Epiſcopi vel Abbates fuerint, Eccleſiæ ingreſſus illis interdicitur, quod ſi lapſis ſex menſibus, indurato animo perſeuerauerint, a regimine ſuarum eccleſiarum, & adminiſtratione monaſteriorum, quibus præſunt in ſpiritualibus, & temporalibus eo ipſo ſunt priuati. Inferiores vero prælati, ſeu Priores, uel quicunque alij habentes beneficia curata, vel ſimplicia, ſeu dignitates. & adminiſtrationes, vel officia eccleſiaſtica regularia, vel ſæcularia, ſunt priuati eo ipſo, quod alienant, ſuis beneficijs, quorum re, vel bona alienarũt, vel dignitatibus, illaque vacare cenſentur, abſque aliqua declaratione, quæ quidem beneficia poſſunt conferri libere per Ordinarios, ad quos de iure collatio ſpectat.

Circa quam conſtitutionem illud notandum cenſeo, controuerſum eſſe inter doctores an ea ſit vſu recepta. Siquidẽ Bertach. in tract. de epiſc. in 36. q. 2. vol. tract diuerſor. doct. vbique ſeruari affirmat & Ant. de Prato. in tract de iuriſd. epiſc. c 5 eod. 2. vol. eam vſu receptam eſſe fatetur D. Pet. Aueſd in lib 1. de exequen. mand. Regal c. 4. nu. 5. vbi dicit quod quotidie emanant literæ Apoſtolicæ ad eius obſeruationem, & inuehitur in eos qui eam vel non eſſe receptã, vel contra eam validam eſſe conſuetudinem ſcripſerunt di

cens

cens inaduertenter fuisse locutos. Caiet. autem in summa, in verb. excommunicatio, casu 75. in aliquibus locis quoad nihil, in aliquibus quoad aliquid receptam esse attestatur, & D. Præsul. Couar. lib 2. var. resol. c. 16. num. 6. scribit apud Hispanos sæpe in forensibus controuersijs vidisse eam adduci, & quandoque admissam fuisse, & quandoque neglectam, proinde iudicis examinationi rem hanc dimittit, & de eius vsu dubitat etiam Summa Armil in verbo locatio, eam tamen in supremo celeberrimoq; Lusitano Senatu receptam fuisse testatur celeberrimus, & doctissimus illius cõsiliarius Anton. a Gama decis. Lusitani. 156. nu. 2. egregius vero Martin. Nauar. in Manu confess. c. 27. nu. 150. hanc controuersiã ita diffinit, nempe, vt exist imet nullibi receptam esse quo ad pœnas illas extrinsecas, priuationis beneficiorũ, & alias. Secus vero quo ad pœnam intrinsecam nullitatis alienationis, & locationis factæ in plures quam in tres annos: itaque testatur Salmanticæ sententiam tulisse, qua irritam & nullam quandam bonorum Ecclesiæ locationem vltra triennium iudicauit, non tamen clericum celebrantem qui eam fecit, ex illius decreti censuris irregularem esse existimauit, quod verissimum & mirum in modum notandum esse censeo, & ita equidem supradictæ opiniones conciliantur. *Anto. a Ga. Lus. laudatur.*

Aduersus vero illos qui bona ecclesiarum vel piorum locorum occupauerint, tam clericos quam laicos, nouissime pœnæ statutæ sunt in Sacro Concil. Trident. sess 22. cap. 11. de reformat. Et duodecim pœnas statutas contra perperam alienantes bona Ecclesiarum scripsit Guil. Rodoan. in trac. de reb. eccl. non alien. q. 21. f. 447.

PVBLICIS SPECTACVLIS. Cap. LXXIIII.

1 *Clerici publicis spectaculis interesse non debent.*

2 *Clerici huius criminis perpetratores de iure Cæsarum tribus annis ab altaris ministerio suspensi, in monasterium redigũtur: de iure vero Pontificio, condigna pœna, iudicis arbitrio sunt puniendi.*

3 *Clerici interesse non debent ludis, ostentationibus, executionibus damnatorum ad mortem, tauricidijs, seu alijs voluptuosis humanis delectationibus.*

SI enim hominib. cunctis obesse plurimum moresq; corrumpere spectacula Lactantius ostendit, ob idque fugienda consuluit, in lib. 6. Diuinarum Instit. c. 20. in fi. maxime sub his verbis Vitanda ergo spectacula omnia, non solum ne quid vitiorum pectorib. insideat, quæ sedata & pacifica esse debent, sed ne cuius nos voluptatis consuetudo deliniat, & a Deo atque a bonis operibus auertat: Quis inquam ambigere potest, quam indecens sit ecclesiarum obse
1 quijs mancipatos viros illis delectari? Vnde † merito ministris altaris, ac quibuslibet clericis prohibitum fuit in Concilio Laodicen. in Canone 54 de quo in c. Nō oportet, lo 2. de consec. distin 5. spectaculis aliquib. quæ in nuptijs, aut in scenis exhibentur interesse, & sancitum fuit eos debere fugere, & abire de conuiuio antequam themelici ingrediatur vt ibi. Quodque non debeant spectaculis interesse scripsit Isidorus, vt in c. His igitur 23. dist. & quod etiam turpia spectacula illis inhibeantur, habetur in c. presbyteri 34. distin. quod est Concilium Agathens. in Can 39. & insuper in anti qua illa & felici Ecclesiæ ætate, non solum Pontifices maximi & cæteri Prælati eorum coadiutores, sed etiam Imperatores ipsi quantumuis vniuersi fere orbis regimine præpediti, clericorum honestati ac suorum morum reformationi vacabant, non ignari quidem quantum officiat a sacerdotibus & clericis in reliquum vulgus exempli mali virus efflatum, adeoque huiusce honestatis erant soliciti, vt plura clericis omnib. interdicerent, quæ infœlici hac tempestate nostra, leuissima fore videntur. Cuius † rei exemplum est, q
2 Iustinianus Imperator non solū Episcopis, sed etiam presbyteris, Diaconibus, subdiaconibus, & lectoribus, ac omnibus alijs cuiuslibet venerandi collegij ad quodlibet spectaculorum spectandi gratia venire prohibuit. In hoc vero delinquentes, vt tribus annis a Venerabili ministerio prohiberentur, & in monasterium redigerētur statuit, vt in anth. de sanct. episc. §. interdicimus. colla. 9 quæ quidem pœna, etsi vti ab Imperatore clericis inflicta, videatur non imponenda: monere tamen debet prælatos omnes, vt similia clericis prohibeant, ac contemptores, pœna digna castigent. Et vide Card. in clemen Ne agros. §. Porro. colum. 2. de statu monach. referentem Lau. qui per tex. ibi, & in d. §. Interdicimus, & per tex. in c. Sententiam sanguinis. ne clerici. vel monachi,

nachi, dicit † quod cler. non debent intereſſe ludis, oſtentationibus, duellis, executionibus damnatorum ad mortem, clandeſtinis matrimonijs, & alijs voluptuoſis, ſeu alijs inhumanis actibus laicorum, ex quibus probabilis videtur aſſerentium opinio, ſcilicet non licere clericis, maxime ſacerdotibus tauricidijs intereſſe. [a] Quippe cum inficiari nemo ualeat quod ille actus inhumanus ſit, & antiquâ redolens barbariem, & in quo plures ex inde hominum ſequantur interitus, tantoque ſoleant iucundiora reputari ſimilia ſpectacula, quanto ſæuior in homines fuerit taurorum ferocitas iaculis laceſſita. Vt autem ad hoc abſtinerent clerici in ſacris ſaltem conſtituti, honeſtum & æquum ducerem, vt hoc Synodali decreto per omnes diœceſes prohiberetur, pœna có digna contrafacientibus impoſita. 3 a

ANNOTATIO.

Tauricidijs intereſſe. Adde egregiam l. 58. titu. 5. par. 1. & miror nó eſſe allegatam a noſtro authore, inquit enim lex illa. *Cuerdamente deuen los Perladostraer ſus faziendas, como homes de quien los otros toman exemplo, aſſi comode ſuſo es dicho, è por ende no deuen yer los juegos, aſſi como alancar, o bohordar, ò lidiar los toros, o otras beſtias brauas, nin yr a ver los que lidian. Otro ſi non deuen jugar dados nin tablas, nin pelota, nin rejuelos, nin otros juegos ſemejantes de eſtos.* Idem decretum eſt in Conc. Bracharenſi 4 act. 5. cap. 8. in vltima parte, & in Concilio Cæſar Auguſtano anno 1566. cap. 1. & in Synodo Valent. actione. 1. & Concil Prouincia. Toletan. anno 1565. act. 3. cap. 26. in dicta tamen partita lege in verbo, *Lidiar los otros*, Gregorius Examinat an taurorum agitatio permiſſa ſit: quam licitam eſſe iudicauit Ioan. a Medina in codice de rebus reſtituend. quæſtio. 21. verſicul. corollarie ſequitur, quo loco ſcribit eos qui rem publicam mode rantur a peccato immunes eſſe, ſi adhibita diligentia neceſſaria ne mors aut damnum ſequatur, tauros agitari permiſerint. Illi vero qui in plateis tauros agitant, ſi id temere non fecerint, ſed locum propinquum, vel receptaculum habuerint, ad quod poſſint confugere, vt incolumes reddantur, pari ratione excuſantur, alioqui peccarent temerè, & improuide tauros agitantes, ſuis viribus, & induſtriæ confidentes. Quod vero attinet ad illos, qui dictis ludis A *Tauros agitare an abſq; peccato liceat.*

dis assistunt, dum modo non de peccato, aut negligentia si qua in rectoribus fuit, nec de currentium temeritate, nec de damno alicui ex taurorum agitatione eueniente lætentur a peccato excusantur. doctissimus tamen Grego. in dict. glos. dictæ legis Partitæ taurorum ludum maximè noxium arbitratur in quo nulla diligentia (vt ille inquit) sufficiens est ad præcauendas mortes, percussiones, damna, quæ frequentissime ibi contingunt Et ea ratione Martin. Nauar. in manu. confessor. Latino cap. 15. num. 18. quibusdam rationibus adductis ibi testatur olim tenuisse hanc taurorum agitationem, absque mortali peccato fieri non posse, postea tamen mutato consilio affirmare hoc non audet, dummodo fiat cum moderamine, & adhibita cautela, sed quia id raro continget iustissimam fore legem qua taurorum agitatio prohiberetur, quam sanctissimus Pius V. Pontifex Maximus sanciuit, quæ vulgo circumfertur.

Sed dictæ constitutionis pœnæ & censuræ in his Hispaniarum regnis, quo ad laicos, necnon milites quarumcunq; militiarum, reuocatæ sunt iam a sanctissimo domino nostro Gregorio XIII. Pontifice Maximo, qui nunc feliciter catholicæ ecclesiæ præest. Cuius decretū in studiorum gratiam, quia vulgo non patet, hoc loco scribere decreui.

AD FVTVRAM REI MEMORIAM.

EXponi nobis nuper fecit charissimus in Christo filius noster Philippus Hispaniarum Rex catholicus & fœlicis recordationis Pius Papa predecessor noster, periculis fidelium occurrere uolens per suam constitutionem, omnibus Principibus Christianis, cæterisque personis in ea expressis, sub excommunicationis, & anathematis, & aliis censuris, & pœnis, prohibuerit, ne in eorum locis, spectacula, vbi taurorum aliarumque ferarum bestiarum agitationes exercentur, fieri permitterent: aut illis quo modolibet interesse, prout in eadem constitutione latius continetur. Nihilominus idem Philippus Rex regnorum suorum Hispanorum vtilitate motus, qua ex agitationibus huiusmodi taurorū peruenire solita erat, nobis humiliter supplicari fecit, ut in præmissis opportunè prouidere de benignitate Apostolica dignaremur. Nos ipsius Philippi Regis, nobis in hac parte humiliter porrectis supplicationibus inclinati, excommunicationis, anathematis, & interdicti, aliarumque ecclesiasticarum sententiarum, & cen-

censurarum, in ipsius Pij prædecessoris cõstitutione contentas pœnas in eiusdẽ Hispaniarum Regnis, quo ad laycos ac fratres milites tantum quaruncunque militiarum etiam præceptorias, & beneficia ipsarum militiarum pro tempore obtinentes, dummodo dicti fratres milites sacris ordinibus initiati non fuerint: & agitationes taurorum festis diebus non fiant, authoritate Apostolica tenore præsentium tollimus & amouemus præmissis aliisq; in contrarium facientibus non obstantibus, quibuscunque (Pro uiso tamẽ per eos ad quos spectabit) quod ex inde alicuius mors quo ad fieri poterit, sequi non possit. Dat. Romæ apud sanctum Petrum sub annulo piscatoris die. 25. Augusti. 1575. Pontificatus nostri anno quarto.

Clerici tauror̃ agitationib. iter essentes grauiter peccant.

Et ideo taurorum agitationes, quæ metu censurarũ aliarumve pœnarum extrauag. Pij V. relegatæ erant in Hispania, iam sunt frequentissimæ. Clerici vero eis assistere non possunt, cum ecclesiastico ordini indecorum sit, eius ministros hisce spectaculis interesse: licet multi salutis ęternæ prorsus immemores, & grauiter mortaliter peccantes, temere non obseruent In dicto Cõcilio verò Prouinciali Toletcelebrato anno 1566 actio. 3. c. 26 clerici qui in hoc delinquerint pro vt ibi diffinitur, ordinarij arbitrio puniri dẽt.

CLANDESTINIS NVPTIIS INTERESSENTES. Cap. LXXV.

1 *Clericus, qui interfuit cõiugio clãdestino, qualiter puniatur.*
2 *Suspensus ab officio an sit suspensus a beneficio.*
3 *Episcopus vel parochialis sacerdos, an huius c. suspensionem possit propria absolutione tollere.*
4 *Hodie in pluribus locis consuetudo viget, vt prælati dispẽsent, quod sine bannis contrahere possint, qui nubere volunt.*

PArochialis† sacerdos contemnes [a] prohibere tales nuptias, aut quilibet alius etiam regularis, qui præsumit illis interesse, suspenditur ab officio per triennium, [b] & punitur grauius, si culpæ qualitas postulauerit, vt in c. fin. de clandest. despon. Et licet ibi solum † dicat ꝙ in hoc delinquens suspenditur ab officio, intelligendum est, ꝙ talis suspensio inducit etiam suspensionem a beneficio, cum hoc sit regulare, ut not. glo. in Clem. cupientes de pœn. in gl. magna, versic. Et not. & in c. Latores, de cler. excom. minist. & Doct. c. Pastoralis de appell. vbi etiam gl. fin. & ita tenet

1
a
b
2

net Card in dict. c. fin. quem refert & sequitur Præpo ibi, in fin. col. Tempus autem triennij poterit minui vel augeri ex causa, vt not. Host. ibi, quem sequitur idem Præpos. in d. fi. col. qui pro eius opinione ponderat tex. ibi dum dicit, grauius puniendus, &c † Imo plus dicit Hostien. secundum eũ
3 q̃ ab hac suspensione poterit absolui ab ordinario, vel suo parochiano, ex quo non reseruatur sedi Apost. arg tex in c. Nuper de sent. excom. nisi per constitutionem legati in prouincia de consensu synodali fuerit absolutio reseruata, nam tunc etiam Episcopus non posset absoluere. Ego tamen dubito in quantum Doct. dicunt q̃ absolui poterit a suo parochiano, argu. d. c. Nuper. q̃ hoc sit uerum in isto casu: quia ille tex. loquitur in excommunicatione, in qua vertitur periculum animæ q̃ quis sit, vel moriatur excõmunicatus q̃ nõ est in suspẽsione Item loquitur q̃n difficile est ex aliqua iusta causa, q̃ ad ipsum excommunicatorem absoluendus accedat. Item ludibrio esset pœna ista suspensionis per triennium, si statim post illam incursam posset sacerdos absolui a suo parochiano. Præterea pœna ista imponitur presbytero parochiali, qũo ergo poterit iste habere alium presbyterum parochialem suum qui illum tanquam parochialis & proprius sacerdos absoluat? Imo quod nec ab Episco. possit absolui sacerdos qui hanc pœnam incurrit, magis in specie probat gl. in c. Cupientes in § Cęterum, in verbo, suspensos de elect. lib. 6. dum dicit, quod tex. in d. c. Nuper. non habet locum in suspensione: & licet sequamur opi. gl. in clem. 1. de hæret in § verum. in verbo, excommunicationis, quæ uidetur extendere d. c. Nuper. ad suspensionem, q̃n non fuit ad tempus determinatum, & dicit non habere locum quando tempus est determinatum, adhuc non potest procedere op. Host. & Card in casu nostro. Quum hic suspensio sit limitata ad triennium: nec etiam procedere potest eorum opi. si omissis gl prædictis sequamur opinio. Pauli in clemen. 1. de reb Eccle non alie. quam videtur sequi Domi. super d. glo. in verbo suspensos, dum vult quod aut lex ponit suspensionẽ propter pęnam aut propter contumaciam: primo casu, inferior non potest absoluere, nisi esset causa vrgens: secundo inferior absoluit, & sic procedit d. c. Nuper. Nam etiam secundum istam distinctionem non potest procedere dicta opinio Host. & Card. quia aperte constat, quod in casu nostro

ſtro ſuſpenſio non in contumaciam, ſed in pœnam impoſita eſt: & ſic per ſupra dicta videtur, ꝙ non ſit vera [c] opinio dictorum Doctorum quo ad caſum noſtrum, quam nuſquam ab alio impugnatam legi. Cum † autem hodie in pluribus locis conſuetudo inualuerit, vt prælati diſpenſent [d] ꝙ ſine bannis præcedētibus contrahere poſſint qui nubere volūt, vt facile eſt uidere in aliquibus diœceſibus, & ut de conſuetudine eadem atteſtatur Petrus de Palude in 4. ſententiarum, d. 28. q. 2. ar. 3. concl 3. eodem modo videtur ꝙ ex tali diſpenſatione celebrandis nuptijs poſſint intereſſe.

c

4 d

ANNOTATIO.

A

Tales nuptias. Adde ꝙ ad hoc vt huius capitis pœna imponatur, matrimonium clandiſtinum dupliciter conſiderari poteſt (alijs omiſſis.) Primo quoties matrimonium abſque teſtibus contrahitur. Secundo quoties teſtibus preſentibus, prætermiſſis tamen denunciationibus Eccleſiæ. gloſ. not. in c. cum inhibitio declandeſti. diſponſatione tradit Deci. in l. quo tutela, § clam. ff. de reg. iur. Dom. Soto in 4. ſenten. d. 28. q. 1. ar. 1. Spec. coniugator. 1. p. ar. 10. in prin. Regia l. 1. tit. 3. p. 4. Mar. Nauar. in manuali. confeſſo. ca. 22. nu. 7. Didac. Perez in l. 1. tit. 1. lib. 5. ord. verſ. plura tamen ſe offerunt.

B

Clericus qui matrimonio cl. in leſtuo interfuit ꝙ pœna plectendus ſit.

Suſpenditur ab officio per triennium. Adde Regiam l. 4. tit. 3. p. 4. D. Couar. in 4. Decretali. 2 p c. 6. nu. 13. quo loco ſcribit ſuſpenſionem iſtam ad beneficium etiam extendi poſſe. Floren. in 3. p. ti. 1 c. 16. Hæc tamen ſuſpenſio ipſo iure non imponitur, ſed iudicis ſententia deſideratur, quod manifeſtè colligitur ex. d c. cum inhibitio. § fin. ibi. *Suſpendatur.* Et ſic per ſententiam, cum illud uerbum, *Suſpendatur.* actum iudicis in futurum exigat, & ea ratione eſt canon ferendæ non latæ ſententiæ, glo. in l. in crimin. in verbo, habeatur. C. de iuriſd. omni. iud. tradit Felyn. in c. Rodulphus, nu. 24. de reſcrip. Roma. ſing. 2 Hiero. Gig in tract. de penſioni. q. 78. Silueſt in ſumma. in verbo, excommunicat 1. q 9. Matheſ. ſing. 112. & nouiſſimè D Perez in l. 1. tit. 1. lib. 5. ordin. fol. 32. uerſi circa præmiſſa.

Hodie uerò ex ſacroſancti Concilij Tridentini deciſione Seſſione 24 ca. 1. de reforma Parochus, uel alius ſacerdos, qui cum minori teſtium numero, quam ibi ſtatuto: & teſtes

qui

qui ſine parocho, vel alio ſacerdote, de ordinarij ſeu parochi licētia, in his clandeſtinis matrimonijs interfuerint, nec non contrahentes ipſi grauiter pro arbitrio ordinarij puniū tur. Circa quod decretum quatenus huius capitis argumen to conuenit, nonnulla cenſeo conſideratione digniſſima.

Sacrū Cō cil. Trid. Seſſ. 24. c. 1. de re form. circa illa quæ formam, & ſolennitatem matrimonij concernunt, interpretatur.

Primò ante omnia ſcire oportet, quòd in dict'o decreto quædam ſolennitates ſtatutæ ſunt, quæ pro maiori matrimonij ſolennitate deſiderantur, quædam verò ſtatuuntur, quia ſunt de neceſſitate Sacramenti, de ſolennitate enim ſunt banna, edicta, publicationes in eccleſijs, vt maiori ſolēnitate tantum Sacramentum celebretur, de ſubſtantia matrimonij eſt, quòd coram parocho, & duobus vel tribus teſtibus fiat: & ſi hoc omittatur, nullū eſt matrimoniū. Quod ex d Concilio manifeſtè colligitur, quia clauſula decreti ir ritantis non refertur ad eam denunciationū ſolennitatem, ſed ad aliā, nēpe vt matrimonii cōtractus ſubſtantiali forma ibi ſtatuta contrahatur, & ità inquit. *Qui aliter quam preſente parocho, vel alio ſacerdote, de ipſius parochi, ſeu Ordinarij licentia, & duobus vel tribus teſtibus matrimonium contrahere attentabunt, eos ſancta ſynodus ad ſic contrahendum, omnino inhabiles reddit, & huiuſmodi contractus irritos, & nullos eſſe decernit, prout eos præſenti decreto irritos facit, & annullat.* Si enim catholicum concilium voluiſſet matrimonium nullū reddi, ex defectu denunciationum hoc expreſſiſſet: prout expreſſit deficientibus parocho, & teſtibus, prout in ſimili diſpoſuit tex. in cap. inter corporalia. poſt medium de transla. Epiſc. vel electi ibi. *Vnde ſi circà translationem idem fieri voluiſſet, quod de conceſſione dixerat, & de translatione poterat expreſſiſſe.* Quòd etiam ex eo fulcitur, nam ſi hæ denunciationes deſiderarentur pro forma matrimonij, minimè ſanè Catholicum concilium facultatem concederet ordinarijs, vt ex cauſis poſſent eas omittere, arg. eorum quæ tradit Bar in l. ſi in lege. ff locat. Paul. de Caſtr. in l. qui Romæ, §. Flauius ff. de verbo. obliga. vbi latiſſimè Alexand. numer. 8. Fel in c cum dilecta. nu. 6. de reſcr. Deinde hanc rem cōpro bat, quia iure antiquo matrimonium contractū abſque monitionibus firmitatem obtinebat, c cum inhibitio. de cland. deſp. Sacrū vero cōciliū minimè corrigit ſed innouat dictū ius antiquū Cōcilij Lateranēſis, cū dicit. *Sacri Lateranenſis concilij ſub Inno. I I I. celebrati, veſtigijs inhærendo, præcipit.* Et

ſic

sic in nullo corrigit, ideo mutandũ nõ est, l. præcipimus. C. de appel. & casus ille omissus remanet in dispositione iuris communis, l. cõmodissime. ff. de lib. & posthu. quia si voluisset annullare expressisset. l. itẽ apud Labeonẽ. §. ait Prætor. ff. de iniur. c. ad audientiã, de renun. Istũ dicit germanũ intellectum dicti Cõcilij Ioan à Rojas in sua Epithom. de succesio c. 2. nu. 22. & 23. & 24. dicens ità pluries à se fuisse iudicatum. Sequitur Ioan. Guterrius vir doctus & diligens, in tract. de iura. confirm. 1. p. c. 51. nu. 25. Ioan Matiẽzo in Rubr. tit. 1 lib. 1. noui ord. in gl. 1. nu 34. & 35. Et ità decretum est à Cardinalibus qui sacri Concilij Tridentini interpretationi præsunt, quorum decretum infra referam, & ita tenendum est, licèt contrariã opinionem, nempè matrimonium vitiari denunciationum defectu tenuerit Iacob. Menochi. consi. 69. nu. 50. vol. 1. à quo in hoc cauendum erit.

Peccaret tamen grauiter parochus, qui matrimoniũ prætermissis denuntiacionibus celebraret, atque contrahentes ipsi: necnon testes, qui scienter in his matrimoniis interfuerint, & in exteriori iudicio condignis pœnis ab Ordinario sunt puniendi. Si verò Parochus non inito consilio nec data opera, sed ex ignorantia credens banna præcessisse, ea omisit: iuxta qualitatem ignorantiæ leuiori pœna puniẽdus est. Ipsi verò contrahentes, si modo bonã fidẽ habuerint, puniendi non sunt, nulla sanè eis culpa imputari potest, qui parocho asseueranti facta fuisse iam banna fidem præstiterunt (prout tenebantur) nec suspicari debebãt in huius muneris ministerio fuisse desidem, ità scribit optimè meo iudicio Doctor Ioann. Segura in direct. iudic. Eccles. 2. par. cap. 15. numer. 40.

Secundò illud etiam perpendi debet, quòd licet parochi præsentia, vel alterius sacerdotis interuenientis, sua vel Ordinarij licentia sit de substantia matrimonialis vinculi, non tamen censeo pro eius forma desiderari: quòd ipse sacerdos verbis dicti concilii, vel aliis de more regionis, vtatur. ita multis rationibus, & argumentis adductis, probat Illephonsus à Vera Cruce in appendi. ad Specul. matrimon. dubio 4. Non tamen excusaretur clericus à mortali crimine, & à pœna à suo ordinario imponenda, si dictis verbis in matrimoniis contrahendis non vtatur, vt ipse ibi latè scribit.

Tertiò (licet hoc à multis in cõtrouersiã adduci poterat) verissi-

Matrimonium coram te stib. & parocho etiam re luctãte, cõtractũ ualidũ est.

veriſſimum, & iuri conſonum cenſeo, q̃ licet parochus inuitus, renuens, vel doloſè ad matrimonium celebrandum a contrahentib. uel aliis ſuo nomine fuerit adductus, dummodo cõtrahentium uerba audiat, & probe intelligat, tale matrimonium firmitatẽ obtinere. Id ſane in dicto decreto præciſe pro matrimoniali uinculo expoſcitur quod præſens ſit, vt tanquam teſtis qualificatus, cum alijs qui ibi interfuerint teſtimonium proferre poſſit, & ideo quomodocunque id fieri poſſit. minime uitiatur matrimonium, de quo eſt text. inſignis, in l. coram Titio. ff de verb. ſign. vbi Florentinus iure conſultus inquit, *Coram Titio aliquid facere iuſſus, non videtur præſente eo feciſſe, niſi is intelligat. Itaque ſi furioſus, aut infans ſit, aut dormiat, non videtur coram eo feciſſe. Scire autẽ non etiam uelle is debet: nam etiam inuito eo recte fit quod iuſſum eſt.* Vnde ſi ſtatutum prohibeat, aliquid fieri ſine præſentia alicuius, ſatis eſt illum eſſe præſentem, quamuis nec conſentiat, nec conſulat id fieri: vt eleganter voluit Bald. in c. ex parte Epiſcopi, col. 1. de reſcr. Aret. in l. ſi quis mihi bona. §. ſi coram. 1. not. ff. de acquir hæred. per id quod uoluit Bar. in l. Modeſtinus, col. 1. ff. de dona. quod cum inſinuatione ſola præſentia iudicis ſufficiat per l omnium C. de teſt. ſatis eſt quod donatio coram iudice fiat, abſque eo quod ipſe aliquid faciat, aut decretum interponat, ſequitur Bal. in l. iſtud, col. 2. 1. q. C. de ſacro. Eccleſ. ubi ad hoc allegat text. quem dicit meliorem de iure, in l. vlt. C. de præd. cur li. 10. Alex. in d. l. omnium. colum. 1. And. Tiraq. poſt leges connubiales glo. 7. nume. 32. Rurſus hoc fulcitur, quod præcipuus finis & ſcopus Concilij Tridentini fuit, prohibere matrimonia clandeſtina, & mederi malo: quod ex eiſdem ortum habebat eorum uidelicet, qui priore vxore cum qua clam contraxerant relicta, cum alia palã contrahebant. Et ſic in perpetuo adulterio uiuebant, vt ex proœmio dicti decreti conſtat, ex quo finalis ratio deduci ſolet, vt in l fin. ff. de hæred. inſtit. cui malo ſatis medetur, ex parochi præſentia abſq; alio ipſius miniſterio, vel conſenſu. Præterea hoc ex dicto ſacro ſancto Concilio corroboratur, quod parochi præſentiam & teſtium, ad firmitatem matrimonij æqu parat, copula equidem illa, & caſus ſimiles coniungit. l. Seiæ §. Caio. ff. de fun. inſtr. ſed præſentia teſtium ſufficit quocunq; modo contingat, & q̃ ſit caſualis, & moralis, ita Bald. per illum

tex.

tex. in l. testium nu. 6. C. de testib. tradit Felyn. post alios in proem. Decretali n. 29. ergo & parochi præsentia dicto modo sufficit. Ita ab hinc plurib. annis statim post Conc Trid. cum de hac quæstione interrogatus fuissem (dictis rationibus innixus) respondi. Et cum casus similis Salmanticæ contigisset, cõsulti de eo fuerunt Cardinales, qui Pontificia authoritate Concilij Tridentini interpretationi præsunt, qui D Hiero. Manriquez Salam Episcopo ita responsum præstiterunt.

REVERENDISSIMO DOMINO VTI FRATRI DOMINO Episcopo Salamantino.

Reuerendißime domine, libellus hic amplitudinis tuæ nomine porrectus, in quo nonnulla continentur quæsita ad contractum matrimonij spectantia, propositus fuit in sacra congregatione Cardinalium, interpretationi Tridentini Concilij præfectorum, quorum hæc fuit sententia.

Non pertinere ad substantiam matrimonij, ut parochus aliqua uerba proferat, ideoque ualere matrimonium, quamnis uerba exprimentia consensum prolata sint a contrahentibus tantũ, dummodo parochus adhibitus a contrahentibus, sit præsens, & intelligat, id quòd agitur: licet dissentiat, & cõtradicat, parochũ uerò intelligi adhibitum etiam si ex alia causa uocatus sit: dummodo ad illum actum adhibeatur. De parocho autem qui omißis tribus denuntiationibus, sine ordinarij licentia, aliquos desponsæ uerit, an matrimonium teneat, congregatio censuit matrimoniũ quidem valere. Sed parochũ ab ordinario puniri posse Hæc sunt quæ sacræ congregationi uisa sunt, amplitudini tuæ rescribenda, cui bonam ualetudinem, & omnia fausta a Deo precamur. Romæ die sexta Ianuarij 1582. amplitudinis tuæ uti frater Philippus Boncomp. Cardinalis sancti Sixti.

Et ita in causa illa de qua fuerat controuersia dictus Dominus Episcopus iudicauit, consilio doctißimi doctoris Bustos Salmaticensis Academiæ sacrorum decretorum professoris insignis. Fateor tamen contrahentes ipsos & testes qui inito consilio interfuerunt, cæteroſque huius criminis reos grauiter ab ordinario esse plectendos. Tum ne tantum scelus impunitum remaneat. Tum ne detur ansa passim violandi illam Trid. Conc. sanctionem. *D. Bustos laudatur.*

Post hæc verò scripta, peruenerunt ad manus meas, aliæ

consultationes factæ dictis Cardinalibus,& datę fuerunt D. Card. Carraf. in quadam matrimoniali causa,quæ contigit inter quendam Aluarum , & Catharinam, in ciuitate Gienens. ann. 1582. quarum aliquæ sunt instituto nostro accómodatissimæ,& ideo in studiorum gratiam, hoc loco referendas duxi.

Primum igitur dubium propositum fuit, vtrum prohibitione facta ab Ordinario , ne parochus aliquos desponset , ita tollatur iurisdictio parochi, vt ad contrahendum matrimonium, contra talem prohibitionem non sit legitimus parochus, cum possit Ordinarius in totum vel in partem auferre a parocho,ex causa iurisdictionem, sicut fit quando reseruantur aliqui casus : & in proposita quæstione maiorem vim habet,quia prædictus sacerdos, non erat principalis parochus, nec rector proprietarius, sed annuus vicarius , qui ad nutum Ordinarij poterat remoueri.

RESPONSIO.

CONgregatio concilij respondit, valere matrimonium contractum coram parocho, cui interdictum est ab Episcopo ne interueniat.

Ex quo secundum dubium controuertitur ; vtrum cum in proposito casu interuenit parochus, non inuitus, sed volens,contra prohibitionem Ordinarij, matrimonium validum sit,vel potius nullum,quia non interuenit sacerdos habens iurisdictionem,cum sit sublata ab Ordinario.

RESPONSIO.

Congregatio concilij respondit esse ꝙalidum.

Tertium dubium est , ꝙ si inuitus & compulsus per vim adsit sacerdos,cum contrahitur matrimonium,præcedente vel non præcedente dicta prohibitione, vel tali interdictione, vtrum tale matrimonium subsistat ?

RESPONSIO.

Congregatio concilij censuit subsistere.

Quartum dubium , si sacerdos adfuit, nihil tamen eorũ, quæ agebantur vidit, neq; audiuit, vtrum tale matrimoniũ validum sit,sic contractum, vel potius tanquam sine sacerdote nullius sit ponderis seu momenti ?

RESPONSIO.

CONgregatio concilij censuit non ualere, si sacerdos non intellexit,nisi tamen affectatum esset non intelligere.

Quin-

Quintum dubium, si adsit sacerdos, dum contrahitur matrimonium casu, non cogitans, se ad id uocatum, sed aliud agens, audiuit duos inter se contrahentes matrimonium, vtrum sit ualidum tale matrimonium, in quo fuit præsens non tamen certioratus, neque ad id expresè uocatus: neq; interponens suam authoritatem dicto vel facto, vel potius sit nullum, quasi assistentia authoritatoria, per concilium requiratur, non nuda uel casualis præsentia.

RESPONSIO.

CONgregatio concilij censuit ualere, etiam si parochus aliam ob causam adhibitus sit ad illum actum.

Quæ decisiones singulares sunt & ideo non vulgariter notandæ.

Quarto, est etiam memoratu dignum q̃ ſtãte hodie dicto decreto concilij, si quis temere audeat contrahere, absque parocho, & testibus, non solum tale matrimonium vt clandestinum nullum est, sed nec poterit postea parochus, huic postea contrahenti authoritatem præstare: saltem absque ordinarij sui facultate, q̃ si fecerit, incidit in pœnam tex. in d. c. fin. de cland. despon. ita in terminis scribit Simõ Maiolus in tract. de irregulari. lib. 3. c. 25. versi. circa crimina, fol. 306. sed misere labitur in hoc vir doctus, nam si prout ipse fatetur verum est, q̃ inhabilitas dicto Concilio statuta est ad sic contrahendum, quando forma prætermittitur, vt bene etiam scribit D. Perez, in l. 1. tit 1. li. 5. ord. vers. vlterius dubitatur. Nullum potest impedimentum considerari, cuius ratione qui sic contraxerunt, seruata forma Ecclesiæ non possint postea contrahere, & ideo frustra desideratur Ordinarij facultas. Quod iam diffinitum est Cardinalium qui præsunt interpretationi Conc. Trident. Decreto, his verbis. *Qui matrimonium sine parocho clandestine contraxerunt atque consumauerunt, possunt si nullum aliud impedimentum adest sine dispensatione de nouo in facie Ecclesiæ matrimonium contrahere.*

Matrimonium nullum propter solemnitatis defectũ an possit ualide contrahi.

Contra Simõ Maiolum.

Decretũ Car. sacra congregatio gis.

Illud tamen non diffiteor, q̃ si ex Synodali constitutione contrahentes ob matrimonium clandestinum excommunicationis sententiam incurrissent, vel tale matrimonium publicum esset, male faceret parochus, saltem ratione scandali, qui non primo declarato nullo matrimonio clandestino

Contrauenientes sacro Tr. Conc. decretum talē cum pœ cōtra hunt.

ab ordinario, eos secundo matrimonio coniungeret, eritq; propter hoc arbitraria pœna plectendus: non vero erit locus pœnæ tex in d.c.fin. prout perperam Maiolus scribit.

Quinto est etiam firmissimè circa hoc institutum asseuerandum, eos omnes qui contraueniunt dicto decreto, mortalem culpam contrahere, cum Ecclesiæ iustissimo præcepto in re grauissima contraueniunt, & manifestissimum est, ita vt nulla probatione indigeat, & probat Alfon. a Vera Cruce in appendi. ad Spec. coniugal dubio 11. Et in exteriori iudicio grauiter Ordinarij arbitrio plectendi sunt, vt in dicto Concilio decretum est

Sentētia excōicationis iustissimè imponitur cōtra cōtrahētes clandestinū matrimoniū.

Circa quod tamen iudices Ecclesiastici animaduertere debent, & si non tantum matrimonium clandestinum contractum fuerit sed contrahentes carnali copula consummauerint, grauiori supplicio immane hoc crimen ab ipsis puniri oportet: ita fertur decretum esse a Cardin. quibus a Summo Romanæ Ecclesiæ Conc. Trid interpretandi cura amplissima potestate demandata est.

Sexto ratione huiusmodi mortalis criminis, sequitur iustissimè per synodales constitutiones statuti posse, excommunicationis sententiam, necnon alias pœnas contra clericos, & laicos transgressores dicti decreti, id enim fit, vt melius, superioris lex seruetur, ut in c. animarum. de constit. in 6. glo in Clem. ne Romani in verbo, tolli. de elect vnde iustificatur apud nos Synodalis Toletana constitutio, qua ex

Toleta. Synodalis constitutio.

communicationis pœna ipso iure, & aliæ pœnæ imponuntur, in hæc verba. *Y mandamos que no guardando se la dicha forma, que el cura, o clerigo que celebrare esto Sacramento, sea descomulgado por el mismo hecho, cuya absolucion en nos reseruamos, y demas, y aliende de las otras penas constituydas en derecho, le suspendemos por medio anno: y siendo beneficiado le priuamos de la mitad de los fructos de su beneficio, applicandos para la fabrica de la yglesia donde fuere beneficiado, y no siendo beneficiado, de mas de la dicha suspension, y excommunion arriba dicha, cayga en pena de tres mili marauedis applicados a la dicha fabrica. En la qual dicha excommunion caygan è incurran las partes contrahientes, y los testigos ipso facto, como cae, è incurre el cura, o clerigo que hiziere el dicho matrimonio segun dicho es.*

Et cum suspensionis pœna, dicta constitutione per verba

præſentis temporis infligatur ipſo iure impoſita cẽſetur glo. in l. ſi quis maior infamia. iũcto tex. in verbo *Notatur* C. de tranſactioni. vbi Bar. Bal & Paul. & alijs recentiores notant, gl. in l. ſi quis in tantã. in gl. magna in verſ. *Quarto quaro* C vnde vi. quam opinionem communem eſſe teſtantur plures quos refert And. Tiraq in repeti. l. ſi vnquam, in verſic. *Reuertatur* nu 2. C. de reuoca. dona. Similis excommunicationis pœna ipſo iure impoſita eſt conſtitutione Synodali Salmantina c. 42. quam refert Doctor. Dida. Perez in l. 1. tit. 1. lib 5. ord. verſ. *Item ſolet pœna.* Quæ amplius habet, nempe eos qui ea excommunicantur euitandos eſſe, abſq; aliqua denunciatione, quod ſanè manifeſtè repugnare videtur Martini V. cõſtitutioni quæ incipit. *Ad euitanda ſcandala* Quæ ſtatuit, neminem teneri excõmunicatum euitare, ẽt a iure donec nominatim denuntietur, & ea rõne cum lata ſit, contra ius ſuperioris non poterit firmitatem obtinere, vt in ca. cum inferior, de maiori & obedi. & hac rõne de eius valore dubitat Couarr. in 4. decretal. 2. p. c. 6. nu. 9. Sed poteſt iure defendi, quando matrimonium clandeſtinum, propter q̃ incurritur excommunicatio eſt notorium, tali modo, q̃ nullo pacto celari poteſt, ita eam defendere conatur Didac. Perez, dicto ver. item ſolet fol. 30.

Salmãtina conſtitutio Synodalis interpretatur.

Non tamen prætermittendum eſt, q̃ circa prædictas Synodales conſtitutiones ſcribit D. Soto in 4. ſenten. d 28 q. 1. ar. 2 vbi contra eas inuehitur dicens, q̃ melius eſſet q̃ iuris communis pœnæ tantum imponerentur. Nam ſi Summi Põtifices, ſacraque concilia dictas cenſuras neceſſarias iudicarent, eas infligerent: ſuſpicatur (vt ille inquit) q̃ propter ſubſidium potius fabricarum, quam animarum imponuntur. Illi autem qui dictas cenſuras ignorant, eas minimè incurrũt etiam ſi aliqua ſua culpa vincibiliter (vt aiunt) ignorent. Quia licet a iuris communis cenſuris nulla ignorantia excuſet, tamen ab aliorum inferiorum prælatorum excuſat. dummodo, craſſa & ſupina non fuerit, ut in c. ut animarum, de conſtit. lib. 6. Craſſa & uero & ſupina ignorantia illa dicitur, quæ ex malitia uel nimia negligentia procedit.

Prohibitio matrimonij clãdeſtiniſponſalia de futuro minime cõprehẽdit

Septimo ex uerbis dicti ſancti Concilij colligitur, quòd ordinarius ex illius præcepto tenetur tranſgreſſores debitis pœnis punire, in illis uerbis, *Arbitrio ordinarij præcipit*. Et ea ratione peccat ordinarius, uel eius vica-

rius, qui neglexerit huius criminis reos punire, ita tenet F. à Vera Cruce in apendice dubio 11.

Text. in c. cũ inhibitio §. fi. & clã. desp. declaratur

Octauo non est obliuioni tradendum, q̃ per impositionẽ pœnæ illius decreti, non censetur excluſa pœna tex. in d. c. cum inhibitio. §. fin imo vltra illam parochus, vel alius ſacerdos qui in hoc deliquerit, pœna arbitraria plectẽdus eſt, prout in dicto decreto concilij cõtinetur. Tum quia iuri antiquo in hoc derogatum non eſt, a quo ſine noua & expreſſa deciſione recedere non licet l. præcipimus. C. de appella. cum ſimilib. Tum quia in d. §. fi c. cũ inhibitio, vltra ſuſpenſionem triennalem, grauior pœna iubetur imponi, ſi delicti qualitas poſtulauerit, & ſic vltra ſuſpenſionem locus eſt pœnæ arbitrariæ, & ideo ſacrum Concilium antiquo iuri videtur conforme. Tum quia clandeſtinum matrimonium, magis odioſum, & prohibitum hodie eſt, quam olim, cum antea iuris prohibitione non obſtante, ratum erat: nunc vero inualidũ eſt. Qua ratione, qui dicto decreto contraueniũt, magis delinquunt quam olim, iuri antiquo contraueniẽdo, & ſic melius hodie quam antiquitus verificari poſſunt verba d. §. ibi, *Grauius puniendis ſi culpæ qualitas poſtulauerit.*

Nono illud eſt etiam obſeruandum, quod concilij prohibitio, nec non ſtatuta ibi pœna, ſolum in contrahentibus, vel interuenientibus in matrimonijs clandeſtinis verificari debet, non autem ſi ſponſalia de futuro contraherentur. Hoc namque caſu, nec contrahentes, parochus, vel alius ſacerdos, teſteſve aliqua pœna ſunt puniendi: tum quia cõcilium tantum loquitur in matrimoniali contractu, nec verbum in eo continetur, quod ad ſponſalia de futuro referri poſſit, vt patet ex eius verbis, ibi. In poſterum. *In poſterum ante quam matrimonium contrahatur.* Et ibi, *Ad celebrationem matrimonij procedatur.* Et ibi, *Matrimonium contrahere attentabunt.* Sequitur ſtatim & facit. *Inſuper parochum, vel alium ſacerdotem, qui cum minori teſtium numero, & teſtes qui ſine parocho, vel ſacerdote huiuſmodi contractui interfuerint.* &c. ſic manifeſte de matrimonio tantum agit. Tum quia ratio Concilij quæ ex eius deciſione percipitur, ſolum in matrimonio militat, non vero in ſponſalibus de futuro, quod manifeſte patet. Nam ob eam cauſam clandeſtina matrimonia annullantur, vt peccata perpetua de medio tollãtur, quæ ſæpe numero ex dictis matrimonijs cõmittebantur, q̃ minime contingit,

tingit in ſponſalibus de futuro. nam ſi illis contractis, ſponſus cum alia de præſenti contrahat, licet peccet violando fidem, non tamen in perpetuo peccato manet, & ideo Concilij decretum, nullo modo in ſponſalibus de futuro procedit. Tum quia Concilij ſacri deciſio, noua eſt & correctoria, & vltra caſum ibi expreſſum, extendi non permittitur. l. principimus, C. de appel. Tum quia qui ſic contrahunt, non faciunt contra Eccleſiæ præceptum, quia nec antiquo nec nouo iure prohibitum eſt, ſic contrahere. Imò iure veteri (& intactum in hoc remanet) licebat, & hac ratione poſt ſacrũ Trid. Cóc. ſpõſalia de futuro valida ſunt, & firma, & natura li iure adimplẽda. Tum ẽt fulcitur, quia ſponſalia de futuro contrahens, non incidit in pœnam excõicationis, vel aliam quæ impoſita eſt a lege propter canonicum impedimẽtum glo memorabilis in clem. vni. in verbo, contrahere. in verſi. *non puto*, de conſang. & affinit. quam dicit eſſe ſingu. Abb. in c. 1. colum. pen. de poſt præl. Collect. in c. non debet. num. 5. de conſang. & affinit. Dec. in c. ad hæc in beato. nu. 45. de poſtulat. prælator. Nic. Mil. in rep. in verbo lex. Fel. in rubri. de ſponſali. & in c. tertio loco. num. 2. de præſumpt. Iaſ. in l. cum quidam num. 13. ff. de liber. & poſth. in l. quo minus nume. 18. ff. de flumi. & in l. ſi ſtipuler. nume. 5. ff de verb. oblig. Curt. iun. num. 58. Oroſcius num. 24. in libro 2. ff. de iuriſd. omn. iud. Boer. deciſ. 172. nu. 173. num. 30. Aug. in ſum. in verbo pœna. And. Tiraq. in l. 10. cõnu. gl. ſecunda nu. 18. Nauar. in c. ſi quando, excep 6 pag 20 de reſcript. & eam eſſe communem teſtatur Ripa in tract. de peſte rub. de remedio ad conſeruandum vber. num 65. Præpoſi. in c. 1. nu. 8. de ſponſali. Nauar. in Man. confeſſ. c. 22. nu. 33.

Ex quibus facile repellitur Ioann. Andr. Abb. & aliorum opinio in d. c cum inhibitio. qui ſcripſerunt, illius tex. prohibitionem locum in ſponſalib. de futuro obtinere. quos ſequutus fuit noſter Greg. in l. 1. in verbo, *Que los deſpoſen.* titu. 3. par. 4. quam opinionem multis rationib. defendit Caſtillo in l. 49. Tauri verſ. matrimonium.

Nec ſuperioribus refragatur. l. oratio. ff. de ſponſalibus, quæ vulgo circunfertur ad probandum, quod prohibito matrimonio, ſponſalia prohibita cenſentur, quia illa non procedit, quando datur diuerſa ratio, quæ ſupra iam tradita eſt ita legem illam interpretantur Bald. & Salic. in l. prima, C. *Lex oratio. ff. de ſpon. interpretatur.*

si rect. prouin. Dec. in cap. iurauit, nume. 4. de probat. & in cap nam & concupiscentiam 2. lectu. num. 4. de constit. Iacob. Philip. Porti. lib. 5. reg. conclus. 35. lim. 1. Io. Orof. in d. l 2. nu. 24. vbi Curt. iun. nu. 58. testatur istum intellectum, & limitationem esse communem, quâ probat tex. in l. si quis officium. ff. de ritu nupt.

Auctor Academiæ Cõplutẽsis sacrorũ Decretorũ cathedrã per duodecim annos fuit moderatus.

Et memoria quidem teneo quod anno Domini 1564 eo tempore quo non sine summa totius Christiani orbis vtilitate, dictum decretum sacri Concilij in lucem prodijt, cum Sacrorum Decretorum huius Complutensis celeberrimæ Academiæ, publicus essem professor (eamq; functionẽ per duodecim annos non sine laude gessi, posteaque ad primaria dona perueni) cuius publici muneris ratione, materiam sacramenti matrimonij legens, primus omniũ in dicta Academia, Concilium catholicum sum interpretatus, hanc opinionem publicè docui, cæteris sacrorum canonum professoribus (qui tunc erant doctissimi) refragantibus. Primus etiã causarum forensium patronus, in publicis actionibus ad forum spectantib. defendi, & obtinui in causa quæ in hac amplissima ecclesiastica Complutensi curia statim agitata fuit coram Licentiato Martino Lopez de Salas Vicario generali integerrimo, gaudeoque opinionem nostram in scholis, & ecclesiasticis tribunalibus ita receptam esse, vt nullus dubitandi locus relictus sit Et eam multis annis lapsis tenentem legi Alphonsa Vera Cruce in appen ad specul coniugi. quæst. 9 per totam pag. 40. & iterum pag. 113. & 117. Fr. Anto. Cordoua in tract. *De casos de conscientia* quæst. 52. & nouissime eam tenet Io. Gutierrez. in tracta. de iuramento confirma. cap 51 primæ par. nu. 6. Sicque catholicum Concilium interpretandum est, licet contrarium, quod in consalibus de futuro obtinere debeat locum somniauit (prout illi de more fuit) quidam Albornoz in libro eius præcipiti ingenio digno nuncupato, *Arte de contractos* libro 4. titu. 1. Et a sacra congregatione Cardinalium ita sancitum est his verbis. *Decretum Concilij sess. 24 capit. 1. de reformatione annullat tantum modo, contractus matrimonij per verba de præsenti, clandestine facta, sponsalia autem per verba de futuro relinquit in terminis iuris communis. Præterquam quod per copulam præcedentia sponsalia, non transibunt in matrimonium.*

Contra scholasticũ nuncupatũ Albornoz.

Interpretatur Synodalis constitutio Toletan.

Ex quo sequitur interpretatio ad huius Toletani Archiepisco-

epiſcopatus ſynodalem conſtitutionem, quæ quarta eſt, titu. 4 lib. 4. dictarum conſti quæ pœnam clericis interuenientibus ſponſalibus de futuro prohibitis imponit, quæ in hũc modum loquitur. *Otroſi conſiderando de quantos inconuenientes ſon cauſa los clerigos, que ſe atreuen a interuenir en los deſpoſorios, o matrimonios prohibidos: mandamos que ningun clerigo interuenga en ellos, aunque ſean de futuro, y que por el miſmo caſo ſi los hizicre ò interuiniere en ellos, o los ſolenizare, pierda los fructos de vn anno del beneficio, o beneficios que en eſta dioceſi tuuiere, y ſi no foere beneficiado, cayga en pena de dos mil maruauedis, la mitad para la yglesia donde fuere beneficiado, o ſiruiere, o parochia donde ſe hizziere, y la otra mitad pare el acuſador y pobres, y demas deſto mandamos, que los vicarios generales, los caſtiguen en las otras penas de priſion, o ſuſpenſion ſegun la calidad del caſo lo requiere.*

Eſt ſane conſtitutio illa ſynodalis interpretanda, vt procedat quando ſponſalia de futuro ſunt prohibita, propter canonicum aliquod impedimentum, conſanguinitatis, vel affinitatis, vel propter aliud, cuius ratione ſacra canonica iura prohibitionem induxerunt: non vero quando talia ſponſalia contrahuntur, inter eos quibus matrimonium interdictum non eſt.

Clericus matrimonioco pulans, uel benedicens, non ſubditos, ipſo iure ſuſpenſus eſt.

Decimo, ex dicti Cõcilij decreto animaduerti debet, clericum ſiue ſæcularem, ſiue regularem, qui non ſibi ſubditos matrimonio coniunxerit, vel poſt contractum benedixerit, ſine licentia proprij parochi illorum qui ſunt coniungendi, vel benedicendi, ipſo iure ſuſpenſum eſſe, quouſque ab ordinario abſoluatur: quæ ſuſpenſionis pœna non ſolum incurritur, ſi ſacerdos non ſibi ſubditos coniunxerit, aut benedixerit, ſed ſi alterum eorũ fecerit, ita clare colligitur ex verbis diſiunctiuis illius decreti, ibi, *Coniungere*, aut benedicere, *auſus fuerit.*

Paroch⁹ an ſubditos extra paro- chiã poſſit matrimonio co pulare.

Vndecimo, prætermittendum non eſt, an parochus a pœna ſit immunis, qui ſubditos ſuos in alieno loco extra parochiam exiſtentes, matrimonio coram teſtib coniungit, abſque proprij ſacerdotis conſenſu. Et præfari oportet utrum matrimonium eo modo contractum legitimum iudicãdum ſit, & licet neminem inuenerim, de hoc argumento diſputantem, quouſque tamen ſacroſancta Romana Eccleſia contrarium iudicauerit, cenſeo tale matrimonium non ex

eo

eo vitiari, quod extra parochiam contractum sit: tum quia forma Ecclesiæ, quæ in matrimonijs contrahendis desideratur, interuenit cum coram parocho, & testibus contractũ sit, ergo matrimonium iudicandum est, tum quia sacrum Tridentinum Concilium, nec pro matrimonij substãtia, nec pro eius solennitate requirit, quod intra propriæ parochiæ limites celebretur, & cum eius decisio noua, & correctoria sit, potius restringenda, quam ampliãda est, vt sæpe dictum est. Tum quia ratio potissima quæ ansam dedit dicto decreto, ea fuit, vt longe clandestinitas repelleretur, & matrimonium legitime probaretur, quæ ratio certificatur etiam si extra parochiam, & in alia concilij forma seruata contrahatur. Tum quia matrimonij vinculum mutuo cõsensu in quo contractus continetur perficitur, nihilque obtinet, quod ad iurisdictionem concernat, vt inde esset asseuerandum, extra parochiam contrahi non posse l. fina. ff. de iurisdiction. omnium iudicum: contractus vero nisi speciali iure interdictum sit vbique potest celebrari. Tum quia si in matrimonij celebratione aliquis actus consisteret iurisdictionis (quod prorsus negamus) esset voluntariæ, & non contentioſę quę extra territorium potest exerceri. l. emancipati. ff. de adopt. glo in l. fin. ff. de iurisdictione omnium iudicum. quam Iaſ. & doctores ibi sequuntur maxime nume. sexto. Tum quia huic opinioni egregie suffragatur celebris Hostien. doctrina, in summa. titulo de pœniten. & remissio. § cui confitendum, versic. Nunquid extra territorium. asseuerantis quod sacerdos parochialis, extra suæ parochiæ territorium existens, potest vbique parochianum suum confiteri, & absoluere sequitur Iaſ. dicto numero 6. Et vt propositam difficultatem absoluam, asseuerandum censeo, non esse parochum a pœna immunem, qui extra oppidum in aliena parochia, absque licentia proprij illius parochi, sibi subditos matrimonio copulauit, & cum certa pęna statuta non sit, iudicis arbitrio imponetur lege prima, §. primo. ff. de iure deliberan. capit. de causis § illis. de offic. delegat. Quæ quidem pęna maior vel minor erit, pensa malitia causæ quæ causam præstitit dicti matrimonij celebrationi. Non sane parochus, criminis suspitione caret, qui nulla subsistente causa extra oppidum in aliena parochia propria authoritate matrimonium celebrat; & ita tenendum cẽseo licet fere octo

annis

annis elapſis poſt hæc ſcripta contrarium tenentem legetim. Doctorem Ioan. Seguram in directo. iudi. Eccleſiaſt. 2. par. capitulo decimo quinto, numero 49. Nec refert, quod in cupidis in quibus diuerſæ parochiæ conſtitutæ ſunt, contrarium apud nos moribus receptum eſt. Quia id contingit, cum parochi ſaltem tacite alterius vicibus ſibiipſis hoc facere permittunt, quod ſi contradicerent nullo modo liceret.

Duodecimo quo ad hoc, quod vt ſacerdos, impune ſibi non ſubditos, poſſit coniungere, vel benedicere, requiritur quod proprij ſacerdotis expreſſam facultatem habeat nec tacita ſufficeret, id equidem ſignificat illud verbum, *Licentia*. poſitum in Concilio: ita ſcribit Lap. alleg. 86. & ibi noniſſime apoſtillantes. And. Tiraquel. latiſſime in leg connubial. glo. 7. numero 8. & ita in terminis declararunt ſapientiſſimi Cardin interpretes ſacroſancti Concilij Tridentini anno 1573 die 12. Nouembris dum Venetijs quæſtio circa hoc eſſet, inter quoſdam Grimanum, & Paulam de Alueno, quæ ſe deſponſatam aſſeuerabat, a quodam Ioanne Baptiſta Grimano Veneto, vt teſtatur Iacob. Menoch. de arbi. iud. quæſt. lib. 2. cent. 5. caſu 453. nu. 14. idem in conſil. 188. num. 7. volum. 2.

Decimotertio, non eſt obliuioni tradẽdum, quod ad hoc vt matrimonium coram alieno ſacerdote celebratum, firmitatem obtineat: & ipſe a pena ſit immunis, licentia proprij ſacerdotis præcedere debet, nec ſufficit, quod poſtea ſequatur. Vbi enim in aliquo actu licentia deſideratur, ea præcedere debet authen licentia. C de epiſcop. & cleric. l. ſi quis mihi bona. § iuſſum. ff. de acquiren. hæred. l. ultima. §. neceſſitate. C de bon lib. cap. omnis vtriuſque ſexus. de pẽniten. & remiſſio. & facit. l. 13 titu 6. par. 6. vbi Gregor. in verbo, *Con otorgamiento*. & l. 3. tit. 7. libro 5. noui Regij ord. vbi ſancitum eſt, primogenitum non confirmari ex Regia licentia quæ poſt eius inſtitutionem ſequitur, niſi hoc in ea expreſſe cautum fuerit, tradit Innocen. in cap dudum. de rebus eccleſiæ non alienand. Barto. in l. ſi autem plures, ff. de aqua plu. arcen. Mar. Anton. Bauer. in §. ſi alienus ſeruus. Inſtitu. de hæredib inſtitu. Barthol. Socin. conſil. 222. nu. 3. lib. 2. Corn conſi. 89. nu. 10. lib 3. Caſſa. in conſt. Burg. rub. 4 §. 7. nu. 38. Anton Gomez. in l. 42. Tauri. Et licentia multiplicitet

Dicta licentia a parocho præſtanda matrimonium debet præcedere.

ter accipitur, vt per Bald. consilio 290. num. 6. lib. 3.

Quis dicatur proprius parochus.

Decimoquartò, non est ab hoc instituto alienum indagare, quis proprius parochus censendus sit, vt matrimonio interesse possit. Et absque controuersia asseuerandũ est, quod is est Episcopus, qui in sua diœcesi est ordinarius. Similiter & eius vicarius generalis, qui ordinarius est ut infra dicemus. Erit etiam vltra hos vtriusque coniugis proprius sacerdos quando diuersarum parochiarum cõtrahentes fuerint. Nam cum vnus sine altero hoc matrimonij vinculo coniũgi non possit, vterq. contrahens efficitur vtriusque Parochi subditus arg. tex. in l. si communem ff. commu. prad. & in c. per tuas. de arb. & ita in praxi receptum est, ut testatur Doctor Segura Daualos, in direct. iudi. Eccles. 2 par. c. 15 nu. 47 Si vero inter duos alienigenas, matrimonium contrahi debet, qui alias noti sunt nec vagi reputantur, proprius parochus in matrimonij celebratione is censendus erit, in cuius parochia qui contrahere debet habitat, tempore quo matrimonium contrahi debet, vt iam pridem responsum est ab Illustriss. Cardinalibus qui Concilij Tridentini congregationi præsunt.

Decimo quintò, silentio prætermittendum non est, ne iudices Ecclesiastici in proferendis sententijs contra tacitum Concilium contractis errent (ut aliquando vidi) quod matrimonia quæ clandestina sunt non debent ab eis irritari cũ ab eodem Conc. irrita sint, sed tantum declarare debent. irrita & nulla a principio fuisse. sic cẽsuit sacra Cardinalium congregatio in hunc modum. *Matrimonium contractum coram sacerdote qui non habet licentiam ab ordinario neq; a proprio contrahentium parocho. non debet per ordinarium irritari, sed tantum declarari irritum esse, quia cum Concilium Tridentinum illud irritum fecerit, non est alias irritandum, sed opus est sola declaratione, quod irritum sit.*

Not. contra malitiosè impedientes matrimonium.

Decimo sexto, non est prætermittendum, circa huius capitis propositum argumentum, clericumqui matrimonium quod seruata Concilij Tridentini forma contrahi intenditur, malitiosè impedierit pœna tex. in d. c. cum inhibitio. §. ſi. puniendum esse, ita gl. notat ibi, in verbo, malitiosè. Si vero laicus in hoc deliquerit, ab ecclesiastico iudice arbitraria pena est puniendus, ex glo. sententia, ibi, Regia l. 4. titu. 3. partit 4. Insuper damnum parti illatum resarcire tenetur;

tur:ita Vincen Ioan.And.in d.§.fi.Grego.Lopez in d.l 4 in verbo *Deuen auer pena*. Didacus Perez in l. 1. titu. 1. libro quinto.ordina.fol. 33. quod not quia ſæpiſſimè contingit in practica.

Quod non ſit vera. Adde quod hanc noſtri authoris opinionem contra alios ſequitur D Præſul Couarru. in 2.par. Decretā.c.6.num.14.& nouiſſimè D.Didac Perez vbi paulo ante allegaui. C

Dſpenſent. Adde quod iam hodie nouiſſimo Concilio Tridenti.Seſſio.24.cap.1 de reformat.matr multoties iam allegato,licet ordinarijs ſi legitima cauſa interfuerit,in his monitionibus diſpenſare.Nec ante concilium licebat hoc fieri,niſi tantum in locis in quibus conſuetudo inua luerat, vt ſcribit Marti. Nauar ia manu.confeſſo.c.22 n.70. Erit equidem iuſta diſpenſandi cauſa ſi nobilis cum ignobile, diues cum paupere,ſenex cum adoleſcentula,contrahere velit:& ea ratione conſanguineos timeat,ita Palud in 4 ſent. diſtin.28.quæſt 2 col 4.Anto.in 3.par.tit.1.cap.16.§ 5.Martin.Nauarrus,in d.num 70.Erit legitima cauſa ob vicinitatem temporis quo prohibitæ ſunt nuptiæ,ut cautum eſt decreto Car.Sacræ Congregationis.

Sed dubium egregium circa prædicta uerſatur, utrum ui carij generales Epiſcoporum Concilij Trident authoritate,diſpenſare poſſint,vt non factis monitionibus matrimonium celebretur,qua propoſita quæſtione Iacob. Menoch. conſ.69.nu.55. vol. 1.cenſet hoc eis non licere, immò prorſus prohibitum eſſe.Nam(vt ille inquit) cum hoc munus a ſacroſancto concilio,Epiſcopi arbitrio relictum ſit,non poterit uices ſuas alteri demandare, ex his quæ ipſe late ſcript induſtria electa cenſetur,cum grauia & ardua ſunt quæ mandantur Dec.in l. 1.nu.28. vbi nouiſſimi. ff. de offic eius Iaſ.in l.more.nu.65.ff.de iur om iud & in l.a iudice,nu.13. C de iud. Aymon conſ.303.nu.3. At cauſa coniungendi & diſſoluendi matrimonium, maximi ponderis eſt, vt tradit Dec.conſi 311.colum.1.Pariſ.conſ.15.num.13.lib. 2. Socin. iunior.conſil.86.num.6.lib.2.Hieron Gratus conſi. 2.num. 31. lib. 2.Sed meo iudicio lapſus eſt Menochius qui fuit huius opinionis anteſignanus,cuius opinionē eo non allegato, nouiſſimè amplectitur Doctor Suarez de Paz in ſua practi. *Vicarij generales Epiſcoporū, an poſſint diſpẽſare, vt monitionibus factis matrimoniū celebretur.* *Opinio quādam Meno. repellitur.*

quam

quam non ſine maxima diligentia elucubrauit. 2. tomo 3. num. 11. Qui ea innititur ratione, quod in generali commiſſione ab Epiſcopo ſuo vicario facta, minime comprehendit diſpenſandi facultas, vt in cap quod translationem, de offic. leg. glo. in cap quæ de cauſa, ſecunda quæſtione, quarta. Et contrariam ſententiam veriorem eſſe ſemper iudicaui. Tum quia poteſtas relaxandi has monitiones, non maioris momenti eſt, quam matrimoniales controuerſias, beneficiales cauſas, criminales querelas, & cæteras alias grauiſſimas concertationes, ad eccleſiaſtica tribunalia ſpectantes iudicare, & dirimere: cur igitur vicarijs generalibus hanc poteſtatem negabimus? Tum quia ſi Iacobi Menochij vera eſſet opinio, ex eius ratione, idem aſſeuerandum foret, in dicti Concilij deciſione de qua in ſuperioribus actum eſt, quæ pœnam parocho, contrahentibus, & teſtibus, qui clandeſtino matrimonio interfuerunt imponit, quos arbitrio ordinarij puniendos eſſe præcipit, & innumeris alijs iuris locis, quibus certa pœna non ſtatuitur, ſed ordinarij prudentia & arbitrio committitur quod nullus vel mediocriter doctus affirmare audet. Tum quia Epiſcopus iudiciales omnes controuerſias, quarum iuriſdictio ordinario iure ſibi competit, ſicut iudicare per ſe ipſum poteſt, ita per vicarium ab eo cõſtitutum c. cum Epiſcopus, de offic. ordi. lib. 6. cui etiam pôt delegatas cauſas præſentes terminandas committere, ut latè per Rebuff. in pract. benefi. in forma vicariatus nu. 159. Tum quia ſanctum concilium quatenus iudicio ordinarij dictam facultatem committit, non tm̃ Epiſcopo, ſed ei qui vices illius gerit committere cenſetur, quia is ordinarius dicitur, gl. in c. 2. in verbo, officialem. de offic. vicar. in 6. & in c. perlectis in verbo, iurgia. 25 diſtin. & in c. Romana. in verbo, generaliter de appella. in 6. tradit Fel. in rub. de offi. de lega. num. 4. D. Epiſc. Couar. lib. 3. var. reſol c. 20. num. 4. Et eadem eſt Epiſcopi & eius vicarij poteſtas, & idem eſt amborum tribunal c. 2. de conſuet. lib 6. cap. Romana. in prin. de appella. eo. lib. & inter Epiſcopum, & eius vicarium non eſt dare medium, vt ſcribit Abb. conſ. 21. lib. 1. in fine. dicitque ibi, vicarium Epiſcopi ipſius radijs illuſtrari, & hac ratione vnum ex potiſſimis Iacob. Menochij fundamentis longè repellitur. Tum quia non ſemper verum eſt quod idẽ Menoch. aſſeuerat, empè perſonæ induſtriam ex eo electam

ſtam cenſeri, quod ardua aliqua cauſa committitur, nã matrimoniales controuerſiæ magni ponderis & momenti ſunt ideoque illarum cognitio Epiſcopis competit ca. ex literis. de in integ. reſtit c. accedentibus. de exceſſibus prælat nihilominus tamen generales vicarij poteſtate vicaria eas iudicant. Tum quia a tempore publicationis concilij praxis forenſis totius (vt cenſeo) Chriſtiani orbis præſertim Hiſpaniæ, ita concilium interpretata eſt, non igitur ab ea recedi licet, quia mutanda non ſunt, quę certam interpretationem habuerunt. l. minimè. l. ſi de interpretatione, ff. de legi. & vera legis interpretatio a practica ſumitur Bal in c. 1. in princ. de feudo ſine culpa non amitten. Et poſt hæc ſcripta legi Alphonſ. a vera cruce hanc opinionem tenentem nullis corroboratam fundamentis in append. ad Specul. coniugiorum. fol. 4.

Nec ratio bene eruditi Doctoris Paz me in contrarium mouet, nam hæc diſpenſandi facultas, non ab Epiſcopis ſuis vicarijs generalibus ſpeciali poteſtate, ac veluti per manus cenſetur conceſſa, ſed eo ipſo q̃ vicarij creantur ab ipſo ſacroſancto Conc conceſſa cenſetur. Audio tamen q̃ nouiſſimè, in concilio Prouinciali Tolerano anno Domini. 1583. celebrato ab Patribus & Præſulibus qui ibi interfuerunt, quadam deciſione nondum in publicum emiſſa, decretum fuiſſe, poteſtatem remittendi has denunciationes, Epiſcopis competere, non vero vicarijs generalibus. Quod eis licuiſſe prædictam conſtitutionem ſic diffinire nullus in diſputationem adducere poterit.

NVPTIAS SECVNDAS, VEL TEMPORIBVS PROHIBITIS benedicentes. Cap. LXXVI.

1 *Vir ſiue mulier ſi alias coniugalem benedictionem receperit, benedictio reiterari non debet.*

2 *Sacerdos huius criminis reus qualiter puniatur.*

VIr † & mulier ad bigamiam tranſiens, non dẽt a preſ 1
bytero benedici: [a] quia cum alia vice benedicti ſint, eorum bẽnedictio iterari non debet: verba ſunt tex. a
in c. Vir autem, de ſecundis nuptijs, & ſic ſiue vir, ſiue mulier alias receperit benedictionẽ, non debet benedictio iterari, [b] quia communis eſt vtriq; : neque vnus ſine altero eã b

recipere

recipere poteſt, vt not. Hoſt. in ſumma eiuſdem tit. in §. An licitum ſit, verſi. In aliquibus. qui etiam notat quod ſi duo tranſeunt ad bigamiam, qui nunquam fuerunt benedicti po
f terunt benedici. Sacerdos autem contrarium faciens ab officio & beneficio ſuſpenſus cum teſtimonio literarum pro-
e prij Epiſcopi deſtinandus eſt ad ſedem Apoſtolicam, [c] vt in c. 1. eo. tit. Ex quo videtur ſecundum Hoſt. ubi ſupra. quod alius diſpenſare non poteſt. Quam pœnam cum tam gra-
d uem leui delicto dicit quod fortè clericus, [d] quod etiam, ante eum ſuſpicatur Ioan. And. qui tamen dicit hoc non pa tere in decretali antiqua: vt refert Abb ibi, qui credit hodie imponendam eſſe pœnam arbitrariam attentis circunſtantijs, ac conſuetudine loci. Et licet quidam dixerint quod ta lis ſacerdos eſt ſuſpenſus ipſo facto, tamen Hoſt. tenet contrarium, quem videtur ſequi Anto. ibi, dum refert eius opinionem vltimo loco. Et ſequitur eum etiam expreſſe Ab. licèt de Anto. non faciat mentionem. Vnde in hoc delicto
e cum pœna non ſit impoſita ipſo iure ſecundũ communem [e] opinionem: & delictum non ſit tam graue, arbitrio iudicis
f erit puniendus clericus in hoc delinquens. [f]

ANNOTATIO.

A *Benedici.* Vide rationem huius prohibitionis per egregium Martin Nauar. in manu cap. 22. nu 83.

Iterari. Vide ſing. Silueſt in ſumma. in verbo, nuptiæ. quo
B loco ſcribit text. in cap 1. de ſecund. nuptijs locum habere etiam priore matrimonio ſoluto, & quod ſi alter coniugum iam ſemel benedictus fuerit, vel ſaltem mulier ipſa. non debet benedictio iterari. Quod ſi fœmina nondum fuiſſet benedicta, poteſt tunc benedictio ſolenniter fieri, & hæc fuit Sancti Thom. ſententia in 4. Senten. diſt. 42. qõ. 3. ad finem, quæ in praxi ſeruatur vt fatetur Henri in ca vir autem. de ſecund. nup, vbi gl. idem not. & frequentior vſus eam recepit ut teſtatur D. Couar. in 4. Decret. 2 par. cap. 8. §. 11. nu. 2. quam nouiſſime ſequitur Grego in l. 2. titu. 11. par. 4. in verbo, *No deuen ſer uedados.* F. Alphon. a Vera Cruce, in Speculo coniuge. 1. par. art. 13. & ita tenendum cenſeo, licet firmare non audeat Iacob. Menoch de arbi. iud. quæſt 10. lib. 2. centu. 5. caſu. 217. nu. 10.

C *Ad ſedem Apoſtolicam.* Hodie vero ſtat quædam Ioan. vi geſimi

vigesimi secundi extrauagans constitutio, qua missio sacerdotis secundas nuptias benedicentis ad Romanam curiam omnino tollitur, de qua meminit Dom. Præsul Couarr. vbi paulo ante allegaui.

Viuente prima coniuge. Adde quod hanc opinionem sequuta est Regia l. 2. tit. 4. par. 4. cum dicit. *Mas los que dieſſen benediciones, a los que caſaſſen dos bregadas, o mas, ſiendo el matrimonio de partido, por embargo de derecho, o por muert, ſegun ſobredicho es, no caeran en pena.* Ex qua Grego. ibi colligit, quod iura secundas nuptias benedici prohibentia, proceDunt, primo matrimonio non dissoluto, non tantum respectu pœnæ de qua in d. c 1. de secundis nupt. sed respectu ipsius dationis cuius contrarium videtur disponi in d. cap. vir autem ex ratione ibi constituta, cum dicit, *Alia vice benedicti sunt*, a cuius tex. decisio. & a receptis Theologorum, & Canonistarum opinionibus de quibus supra, minime auderem recedere, cum in hac spirituali materia illis merito sit standum. D *Regia lex 4. ti. 4. pa. 4. interpretatur.*

Secundum communem. Adde quod istam opinionem cómunem esse testantur eam sequuti Mar. Nauar. in Man. con fess. c. 25. nu. 147 pag. 595. Iul. Clar. li. 5. recep. sen. §. fi. q. 75. ver. sacerdos. Couar. d. §. 11. nu. 2. E

In hoc delinquent. Adde quod eadem opinionem communem esse testatur Iacob Menoch. d. casu 417. nu. 8. Et eadē arbitraria pœna puniendum esse censeo clericum, qui temporibus a iure prohibitis, nuptiales benedictiones indulserit, de quibus in cap. Capellanns. de ferijs, & in c. non oportet. 33. q. 4. l. 18. tit. 2. par. 4 & nouissime in Concilio Trid. sess. 24 c. 10. de refor. vbi ab Aduentu Domini, vsque ad diē Epiphaniæ, & a feria quarta cinerum, vsque ad octauam paschatis inclusiue, sancta Synodus antiquas solennium nuptiarum prohibitiones seruari ab omnibus præcipit, alijs autem temporibus nuptias solenniter celebrari permittit. Cum enim ibi statuta non sit pęna, iudicis arbitrio relinquitur, tex in capitu. de causis, de offic deleg. 1. § primo, ff de iure deliberand. In hoc vero Toletano Archiepiscopatu duorum millium dipondiorum pęnā statuta est: quæ Eccle siæ, denuntiatori, pauperibusque æquis portionibus est applicanda, vt habetur libro 3. dictarum constitu. titu. de spon sa. lib. cap. 5. F *Clericus temporibus prohibitis benedictiones nuptiales idulgēs, qua pœna puniatur.*

Pari etiam ratione coniuges, qui dictis prohibitis tempo ribus fuerunt benedicti, a iudice ecclesiastico arbitraria pœ na puniendos censeo. Qui vero dictam nuptiarum solennitũ prohibitionem statutis temporibus, superstitionem esse tirannicam, ab Ethnicorum superstitione profectam, aut be-
3 nedictiones, & alias ceremonias quibus Ecclesia in illis vtitur, damnauerit, anathema est, vt in Concilio Trident. Sess. 24. canone. 11.

VIRGATA ET PARTITA VESTE PVBLICE VTENTES. Cap. LXXVII.

1 *Virgata vel partita vestis qua dicatur.*
2 *Sacerdos, qui virgata vel partita veste utitur, qua pœna puniatur.*
3 *Clericus si utitur aliqua ex vestibus sibi prohibitis, secretè tamen, a pœna est immunis.*
4 *Clericus, qui paupertatis causa, aliqua ex dictis vestibus utitur, a pœna liberatur.*
5 *Quæ vestes clericis sint interdicta, ex Constantiensi & Matisconensi Conciliis ostenditur.*

ANte quam huius excessus pœnam describamus, sciẽ dum est, quod virgata vestis dicitur illa, quę est variata per diuersos colores, vel cum pannus de se est planus, aliquid supra ponitur per modũ virgę vel litera turæ Partita vero est quæ fit ex diuersis coloribus, vel quæ est scissa, vel diuisa per ferrum, ut per supradicta verba declarat Io Vanchel. in breuiario Clementin arum, Clemẽ. 2.
2 de vit & hone cleric Clericus † vero tali vtens veste, beneficiatus, per sex menses a perceptione fructuum est eo ipso suspensus: si non beneficiatus, sed in sacris citra sacerdotiũ per idem tempus redditur eo ipso inhabilis ad beneficium ecclesiasticum Habens vero dignitatem, personatum, seu aliud beneficium, cui cura animarum imminet, ac alij in sacerdotio constituti, tali utentes veste publice, aut infulã, seu pileum lineum publicè portantes in capite, sunt eo ipso beneficiati a perceptione fructuum per annum suspensi Sacerdotes vero per idem tempus inhabiles ad beneficium, vt in clem. 2. supra allegata, de vi. & hon. cler. vbi etiam vide alias
3 vestes clericis prohibitas, & pœnas deferentiũ illas. Nota † ta

men

men quod si clericus vtitur aliqua ex vestibus sibi prohibitis [a] secreto, & subtus alias vestes, ita quod in publicum nó [a]
appareat, non incurrit hanc pœnam: idem est si utitur talib.
vestibus domestice, puta in studio, vel loco simili, vel si non
continuè portat, sed ad momentum propter factū socij sui,
qui Doctoratur, vel fit rector aut miles, aut ducit vxorem.
ita notat Anchar. ibi, secundo nota. referendo ad hoc Zaz.
& tenet hoc etiam Imo. ibi 2. colum versicu Quæro quid.
Qui præterea notat post Zenze. quod †clericus propter pau [4]
pertatem deferēs vestes prohibitas, non incurrit pœnam il
lius tex. Et vide etiam Ioan. de Ana in rub. de apostat. vbi a-
liqua ex prædictis refert, & sequit: & decisio Capellæ Tho-
losanæ in q. 52. Item fuit dubitatum, si clericus, cum sua ad
ditione Stephani Aufrerij. Et vide † Concilium Constan- [5]
tiense in sessione 14. in tit. de vi. & honest. cleric. ubi peni-
tus decernit abolendum quod clerici & personæ ecclesiasti
cæ deferant manicas ad cubitum pendentes, & vestes lon-
gas cum magna & sumptuosa superfluitate, maxime fissas re
tro, & in lateribus cum fodraturis vltra oram excedentibus
in fissuris, & quod cum talibus intersint ecclesijs cum super
pellicijs, ac alijs vestib. ad cultum & officium ecclesiasticū
ordinatis, maxime intra ecclesias, in quibus beneficiati exi-
stunt: & quod contrarium facientes, ut transgressores Cano
num puniantur: & specialiter statuit, ut quicunque benefi-
ciatus aut officium in ecclesia gerens in habitu huiusmodi
diuinis officijs præsumpserit interesse, pro qualibet vice a
participatione prouentuum ecclesiasticorum per mensem
nouerit se suspensum, ac tales fructus fabricæ illius eccleſiæ
applicentur. Vt autem apertius intelligatur quā dispar fue-
rit antiquorum patrum zelus in procuranda clericorum ēt
in vestibus honestate, non prætermittendum duxi, quod in
concilio Matisconensi primo, c. 5. sancitum fuit per hæc ver
ba. Vt nullus clericus sagum aut vestimenta, aut calceamen
ta sæcularia, nisi quod religionem deceat, induere præsu-
mat: & si post hanc diffinitionem clericus aut cum indecen
ti veste, aut cum armis inuentus fuerit, a seniori ita coer-
ceatur triginta dierum inclusione detentus, aqua tantum &
modico pane diebus singulis sustentetur. Pudeat ergo ho-
diernos iudices ecclesiasticos delicta grauia sub prætextu
cuiusdam perniciosæ pietatis leui coercione punire, cum

patres antiquos tam leue facinus tam duro, & longo ieiunio legerint correxiſſe.

ANNOTATIO.

Veſtes honeſtæ, & verè clericales quæ ſint.

A *Sſi prohibitis.* Adde quod licet in hoc capite, quædam veſtes clericis ſint interdictæ non tamen eſt ſatis cautum, nec omnino diffinitum, quæ veſtes ſint honeſtæ & verè clericales, idcirco gloſſ. in cap. penult. verſic. Auratis de vita & honeſt. cleric reſpondit, eas cenſeri clericis veſtes honeſtas, quæ communi vſu fuerint admiſſæ in ea prouincia, & ea ratione non dicetur clericus veſtibus indecoris indutus, qui iuxta regionis conſuetudinem, vſum, & morem, veſtitus incedat, ita tenet inſignis Couar. in pract. quæſtion. cā. 31. numero 8. cuius conſilio iſtam & multas alias annotationes quæ in prima huius operis editione in margine collocaueram, in corpore operis cum alijs additionibus, ne diuerſi authoris viderentur, collocandas conſtitui. Obiit verò dictus Dominus Præſul cum maxima bonarum literarum iactura anno 1577. die vero 27. menſis Septembris, cuius opera eius memoriam in æternum prædicabunt, nec temporis iniuria peribit, vtinam etiam ipſe perpetua beatitudine fruatur. Et vt ad rem redeam, dictam opinionem tenuit Alex. conſi. 149. nu. 12. lib. 6. & conſi. 8. col. vlt. lib. 1. not. gl. in c. ſi quis virorum. 30 diſt. & in ſum 24. q. 1. & in Clem. 1. in verbo, Sæcularis. de elect. not. Card. in clemen. 2. de vita & honeſt. cler. Abb. in c. 1. de apoſta. Caſſa. in conſuetud. Burg. rubr. 1. §. 5. *Sil nagracè.* num. 8 Boch. de Curt. in c. vlt. de cõſuetu. fol paruo. 18. col. 2 & 50. quam opinionem communem eſſe fatetur. D. Couarru. vbi ſupra & vide tex. egregiũ in c. Ioan. de cler. & coniuga. & vide etiam plura lectu non indigna quæ de prohibitione clericorum veſtium ſcribit Menoch. de arbi. iud. quæſtio. lib. 2. centu. 4. caſu. 392. & Cõcil. Triden ſeſſ. 14. c. 6. ubi beneficiarius etiam exemptus ab Epiſcopo monitus, habitum clericalem non geſtans, ab ordinibus & beneficijs ſuſpenditur, quod ſi id non ſufficeret, ſed contumaciter permanſerit in ſcelere, his priuabitur. Et ſeſſ. 22. c. 1. Statuit ſeruari quæ de clericorum vita honeſtate, cultu, luxu, comeſſationibus, choreis, luſibus, necnon ſæcularibus negocijs fugiendis ſacris Canonibus ſancita ſunt.

Inſignis D. Did. Couarr. mors.

AC COMAM NVTRIENTES SIVE RELAXANTES.

Cap. LXXVIII.

1. Clerici nutrientes, siue relaxantes comã, qualiter puniantur.

CLericos nutrire comam Anicetus Papa prohibuit, [a] vt in c. Prohibete. 23 dist. Et præcepit caput radere desuper in modum spheræ: & idem etiam prohibuit Concilium Carthaginense. in c. Clericus. de vi. & honesta. cler. Item † etiam Concilium Agathense statuit vt clerici, [1] qui comam nutriunt, ab Archidiacono detondeantur inuiti, vt in c. Clerici, ea dist. Postremo vero Grego. 9 statuit, & si quis ex clericis comam relaxauerit, anathema sit, vt in c. Si quis, ead. dist. vbi gl dicit exponendum sit, id est, fiat. [b] Et est etiam tex in c. Si quis, de vi. & honest. cler. vbi gloss. idem dicit. & vide Abb ibi, qui notat ex tex. quod clericus non deferens tonsuram, peccat mortaliter, quia est dignus anathemate. [c]

a

b

c

ANNOTATIO.

Prohibuit. Adde quod illius decreti meminit Platina in vita Aniceti summi Præsulis. Comam equidem nutrire, apud antiquos inter mollia & delicata numerabatur, quæ viris præsertim sacerdotibus minime conuenit. Ita apud Romanos seruis comam nutrire non licebat vt testatur Gellius lib. 3. noctiū. Atti. Celius lib. 7. lectio. antiquo. cap. vlt Alex. ab Alex. lib. 5. dierum geni. c. 15. Aristoph. in Auib. & Sidonius Apollinar. lib. 2. epist. 1. A

Et hoc fuit in causa aliquibus monachis, capita radendi symbolum, quod contemnerent lautitiã & ornatum, quorum gratia, ante nutriebantur capilli. ita arbitratur D. Augusti. lib. de operi. monach. Idcirco pro præstanti remedio legitur, in postremis libris Historiæ Francorum Gregorij Turonensis eis fuisse, qui metu Principum sibi mortem instare putabant, capillos tondere, & in monasteria vel ad clerum transire, tuncq; Principes quiescebant a concepta ira. Sic Iulianus apostata metu Cæsaris, cui infestus erat comã tondidit, vt testatur Cyrillus Alex. in prol. li. contra Iul. epũ sto ad Theodosium. Capillum equidem tondere, signũ erat mœroris & tristitiæ, de quo est manifestũ Iere. testimoniũ c. 7 *Tonde* (inquit) *capillum tuum & proũce, sume indirectum planctum.* Dixit & Micheas. *De caluara & de tondere super*

filios deliciarum tuarum, dilata calliditatem tuam sicut aquila, quoniam capti ducti sunt exte. Scribunt præterea Plutarchus in vita Alexandri & Arrianus de gestis Alexan. idem quoque Aelian. li. 7. de varie histori c. 8. Alex Mag mortuo Ephestione amico, propugnacula urbiū diripuisse, equos & mulos tonderi iussisse, in signum mœstitiæ & luctus. Scribit etiam Suetonius in Calig. c. 5. mortuo Germanico patre Cæsaris regulos quosdam barbam tondisse & vxorum capita rasa fisse. Et ea causa rei criminum apud Romanos submittebant capillum: auctor est Plinius Iunior lib. 7. epistolarum epist scire suo, &c

Clericorum tonsura antiquissima est in Dei ecclesia, cōtra impios hæreticos.

Quod vero ad clericorum tonsuram attinet, circa quam versatur huius capitis argumentum. illud censeo consideratione dignum; q licet Vuiteleff. vt constat ex Vualden. tomo 3. de sacramen. sub tit. 9. c. 80. quem impij Luthetani se quuti sunt; ille ridebat clericorum tonsuram, & hac ratione ac si ignominiosum esset clericos rasos & tōsos appellabat. Tenendum tamen est nimis sacerdotali dignitati conuenire, q sacri ministri tonsura cōdecorentur, tum ob eius antiquitatem, nam in veteri testamento eius similitudine sacerdotes tondebantur, ut refert Cassiodorus super illud Ps. 39. *multiplicati sunt super capillos capitis mei*, &c. *non frustra* (inquit) *in comparatione delictorum Capilli adducti sunt: nam in testamento veteri sacerdotes ipsa similitudine radebantur ut tali emendatione purgati, carnis vitia deposuisse viderentur.* Tum quia clerici tonsura signantur, in memoriam Spineæ Coronæ, quam Iudæi Christi redemptoris nostri capiti imposuerunt. Et hac de causa Petrus Apostolus fertur, q eadē fuit insignitus, vt memoriæ prodidit Beda lib. 5. de gestis Anglorum. Nec a Catholicis viris dubitari potest, quod ab Apostolorum temporibus, vsq; ad nos clerici corona inuantur. Vnde Dionysius lib. 5. de eccles. Hierar ca. 6. par. 2. ait *Episcopus dum quemlibet sacris, initiat, consignans eū crucis signo tondet.* De hac etiam corona meminit D. Hieron. in quadam breui epistola ad Augusti Hugo lib. 2. de sacramē. 3. par. c. 5. Tum quia corona Regiam maiestatem designat, quæ Ecclesiæ ministris competit, vt Diuus Hieron. ait, & habetur in cap duo sunt 21. quæstio. 1. Tum ratione figuræ quæ cum circularis sit, imaginem perfectionis significat, q diuini ministri profitentur, & ideo secundum ordinis dignitatem,

tatem, maior vel minor corona tonditur: sic maiori corona Episcopi, necnon monachi tondentur, quia eorum munus ad maiorem perfectionem spectat, vt egregie inquit Albe. Troti lib. 1. de vero & perfe. clerico. c. 39 nu. 3. vbi nu. 4. inuehitur contra clericos, qui coronam prout tenentur non gestant his verbis. *Licet male obseruetur hodiernis temporibus maxime hoc vltimum, quia sacerdotes, & communiter nunc omnes fere prælatos Ecclesiæ Dei portare crines longos, &c. ad cuius experimentum aurium totaliter & fere etiam oculorum. Ideo non mirum si propter huiusmodi deferre aures & oculos sic occupatos, & obtusos deficiunt in significatu illo sanctissimo, de quo supra. Cum tanquam obturati aures, & oculos, audienda non audiant, & videnda non videant: merito ergo videntur mereri hi tales coronam illam amittere in alio sæculo, quam abiecerunt à se in isto.*

Episcopi & monachi quare maiori tonsura quam clerici tõ dantur.

Tum quia hic mos omnibus ferè temporibus, in omni religione obtinuit, ut capillos fuscinderent qui Deo se dicarent ex voto siue in perpetuum, siue ad tempus se sanctificarent, ut fecit Priscilla Aquila Actuum c. 18. Et olim Nazareni postquam sanctificati erant, & uotum impleuerant, peracto sacrificio radebant ante ostium tabernaculi fœderis cæsariem consecrationis suæ, iniiciebantque capilli in ignem, qui erat suppositus sacrificio pacificorum, ut habetur. Num. c. 21. Refert etiam Herodotus in Euterpe, lib. 2 Sacerdotes vnoquoque die, totum corpus radere, ne quid eis inter suorum Deorum cultum aut pediculorum, aut alterius sordis crearetur Plinius quoq; lib 17 historiæ naturalis c. 44 tradit Vestalibus Capillum ademptum, & ad Lotõ quondam arborem in Lucinæ arca delatum. Nec his refragatur q Deus Optimus Max. Leui. c. 19. prohibuerit sacerdotibus, ne raderent caput vel barbã, id sanè peculiari ratione factum fuit, ne viderentur imitari paganorũ, & idolatrarũ sacerdotum ritum, qui vt ait Baruch. 6. ca. Sedebant habente tunicas scissas, capita & barbã rasam. Voluit autem quantum fieri posset Deus populum suum (qui durę erat cervicis & pronus ad idolatriam a ceremonijs similibus, q idolorũ possent referre cultum auocare. Deinde respondeti non incongrue potest, q quamuis Leuit. videatur depilatio prohibita, non tamen vetita tõsio, uel raso, remanentibus radicibus pilorum. Non ibi raso capitis superior

intacta is illis angulis inferioris partis prohibita erat: vel ex integro prohibita ratio. Nostri quidem sacerdotes non inferiores partes nec omnino caput radunt, vnde non est eis vetita. Detulit quidem barbam & capillos Dominus noster Iesus Christus, quia nihil in eo radendum vel amputandum fuit, nobis autem qui vocati ex gentilitate sumus, cum penitus infecti fuissemus, omnia superflua amputanda fuerunt Deo seruituri, vt scribit Franc. Venetus lib. problem. Sacræ scripturæ, tomo 6. sect. 9. proble. 397.

Antiquissimo mos semper fuit, vt qui Deo se consecrarent capillos succiderent.

Et nō solum clericis comam nutrire prohibitum est, sed nec barbam iure communi inspecto vt in cap. clericus de vita & honest cler. secundum vero ius Concil. Cartaginensis vnde profectum fuit, d. c. clericis barbas radere prohibitum est. Nam vt scribit And. ab Exea, in rub de const. num. 62. in Codice conciliorum sic legi. *Clericus neque comam nutriat, neque barbam radat, & recte: Nā lege antiqua sic præcepit Dominus populo suo.* Leuit. c. 19. ibi, *Nec radetis barbam.* Idem etiam præcepit c. 21. ad sacerdotes Aron verba faciens. Romæ vero, & in multis orbis partib. consuetudine receptum est, vt barba clericis sit permissa, modo labium superius radatur, vt testatur Mart. Nauar. in Manu. cōfess. c. 25. nu. 110. apud nos vero ius commune obseruatur.

B *Id est fiat.* Adde Hippol. qui hanc interpretationem approbat in rub. ff. de fal nu. 32. Dom. Soto in 4 sent. dist. 24. q. 2. art 2. vbi optime scribit, q̄ dicta pœna tantum illaqueātur clerici, qui priuilegio clericali gaudent, ideo clerici initiati prima tonsura, vel in minorib. constituti ordinib. nisi beneficium ecclesiasticum habuerint, non tenentur coronā apertam habere: imò secundum illum male facerent, si illā aperuerint, cum in contemptum ordinis cederet. Nam his permissum est arma portare, & omma alia quæ merè laicis licent, ita tenet Abb. in c. 1. & 2. de postul. & in c. 1. & in cap. clerici 2. de vita & honest cler. quam opinionem & vsu receptam, & in theorica communiter approbatā testatur Nauar d. num. 110.

Sed hæc huius capitis pœna, quæ contra clericos istius criminis reos imponit, rarissimè infligitur: quia fere in omnibus Episcopatibus constitutæ sunt pecuniariæ vel aliæ pœnæ pro modo culpæ prout in hoc Toletano Archiepiscopatu constituta est pœna duorum aureorum, quæ quidem pœna

na eccleſiæ, denuntiatori, pauperibuſq; æquis portionibus applicatur, vt habetur in c.1.tit.3.lib.3.dictarum conſti.

Anathemate. Et ſic obiter nota, q excommunicatio non C niſi pro graui culpa, quæ mortalis ſit infligéda eſt, c.nemo, c.nullus.11.q.3.docuerint Theologi præſertim S.Tho in 4. ſent.diſt.18.q.2.ad 3.q.Fel poſt alios in rub.de ſent.excom. Couar.in c.Alma mater.1.par.relect §.9.nu.1.de ſent.excõ lib.6.Io. Lup.in c.per veſtras de donat.inter virum,& vxor. §.18.nume.13.

EBRII. Cap. LXXIX.

1 *Ebrietas inter grauia delicta numeratur.*

2 *Clerici, qui immoderate potionibus incumbunt, qualiter puniantur.*

3 *Tabernarum ingreſſus clericis eſt interdictus, niſi itineris vel peregrinationis cauſa compulſis, & huius prohibitionis tranſgreſſores iudicis arbitrio ſunt puniendi.*

QVi enim ebrietatis crimen paruum eſſe exiſtimat, audiat Apoſtolum Paulum dicentem: Neque fornicarij, neq; idolis ſeruientes, neq; molles, neq; maſculorum concubitores, neq; auari, neq; adulteri, neq; ebrioſi regnum Dei poſſidebunt. Cumque † inter 1 tam grauia delicta ebrietas annumeretur, quãta ſit eius grauitas aperte perpendat, videatque beatum Auguſtinum in ſermone de ebrietate, qui inter ſua opuſcula impreſſus habetur. Et Iſidor.in tract.de ſummo bono, in lib.2.in cap.43. de ebrietate. Et præcipue legat obſecro elegantiſſimam, & mirabilem homiliam Baſilij, in primo tomo, in homil. 14. de ebrietate, & luxu. † Vnde quia ebrietas omnium vitiorũ 2 fomes ac nutrix eſt: a ideo placuit Agathenſis Concilij ve- a nerandis patribus, vt clericus, de quo fuiſſe ebrium conſtiterit, aut triginta dierum ſpacio a communione ſubmoueatur, aut corporali ſupplicio ſubdatur, vt habetur in c.ſi.25. diſt.q pene ſic fuerunt diſiunctiuè deſcriptæ, vt diſcretus iudex quẽ huic vitio deditũ aiaduerteret, & q a cõione priuetur, paruipendere, corporali potius ſupplicio caſtiget. Et vide Hoſt.in ſum.tit.de temp.ord in §.Et cui verſi. Pœna autẽ.vbi dicit, q epiſcopus presbyter vel diaconus deſeruiens ebrie-

ebrietati, si nō desinat, deponitur. Subdiaconus vel inferior siue clericus, siue laicus communione priuatur, alleg tex. in c. Si episcopus. 25. dist. Si vero semel ebrius fuerit, tunc dicit puniendum pœna tex. in d. c. fi Posterius autem Inno. 3. in Concilio generali ac celeberrimo Laterane disposuit clericum a crapula & ebrietate non abstinentem, & qui a superiore commonitus non satisfecerit, ab officio, & beneficio suspendendum, vt habetur in c. A crapula de vit & hon cleric. Vnde vt clerici ab hoc vitio cauerent, eorumque honestati consuleretur, antiqua illa concilia † tabernarum etiam ingressum illis inhibuerunt, nisi peregrinationis, vel itineris necessitate compulsis; vt in Concilio Eaodicenti & in sexta Synodo, & in Concilio Carthaginens. 3. & in Concil. generali sub Inno. 3 celebrato, de quib. in c. non oportet, & in c. nulli cleri. & in c. clerici 44. dist & in c clerici. de vita & honest. cler Pœna autem contrarium facienti, in illis Canonib statuta non est, vnde hoc superioribus videtur relictum; vt consideratis frequentatione actuum, & personæ qualitate, & videntium scandalo, ab ipsis puniri debet Ex quo videtur parū aduertenter scripsisse Bertach in tract. de episc. in 2. par in materia degradationis. in § vlt. scias in 1 to. tract. Diuers. Doct. fol 237. nu. 20 quod deponi debet Episcopus, vel clericus, qui retinet, vel frequentat tabernas, motus per tex. in c nulli, supra alleg qui tamen tex. pœnam depositionis non imponit clerico frequentanti tabernam: sed habenti eam, & inibi alijs ministranti Quin potius, & tunc nō simpliciter clericum deponendum dicit, sed disiunctiue disponit quod aut cesset, aut deponatur. Nec etiam illud probat tex in c. pen. de vit & hon. cler. quem etiam allegat Bertach. ubi supra pro sua conclusione.

a b 3 c

ANNOTATIO.

A NVtrix est. Quod sane cognouit Hom. Iliados. 6. dū eleganter scribit, potum maxime noxium esse, & corpori, & animæ Multum enim & immoderate bibere, multorum malorum causa est. vt habetur Eccl. 31. Salomon equidem paucis verbis hanc bibendi assiduitatem sic detestatur. *Cui væ cuius patri væ cui rixæ cui foueæ cui sine causa vulnera cui suffusio oculorum nonne his qui commorantur in vino, & student calicibus epotandis.* Quod refert holter Accur in l. adulterum,

terum, in verbo, intemperantiæ, C. de adul. & habetur Prouerb. 20 Et dubio procul ex Ouidio constat dum ait.

Vina parant animos veneri.
In unum conferitur plerumque culpa.
Quod si loqui posßit, se defenderet.

Et acies rationis hebetatur, ex immoderato potu. Greg. 1 moral. & S. Tho. 2. 2. q 148. art. 6. & multa tam de vtilitate, quam de incommodis uini longa manu scribit Andr. Tiraq. de nobil. c. 31 nu 165.

Vnde consuetus inebriari, minime potest sacris ordinib. insigniri c. Episcopus, aut presbyter, 35. dist in. iuncto tex. in summa, ibi tradit Pet Rebuff. in benefi. pract. 2. par. titu. de cler. ad sacros ordines male promo. gl. 4. nu. 8.

Abstemius nõ põt Sacris ordinibus insigniri.

Illud tamen memoria repetere libet ad presbyteratum promouendum minime esse, qui abstemius sit uinumq; nõ bibat, si quidem ex quo horret, posset sacramentum euome re, tenet gl memorabilis in c ipsi Apostoli. in glo. mag iuxta medium, 2. q. 7. sequitur Abb. in c. ex parte. nu. 1. de celebr. missa. Io. Saison. in consuet. Turron. c. *de droit.* 1. art. fol. 239. Mar. Nauar in Manu. confess. c. 27. nu. 204. Simon Maio. in tract de irregu. lib 2. cap 25. nu. 2. & hanc opinionem communem esse fatetur Franc Beccius consi 61. num. 1. bene tamen ad minores ordines potest promoueri ex sententia Nauar. in d. loco.

B

Ebrietas quomodo probetur.

Suspendendum. Vide Regiam l. 36. tit. 5. par. 1. Alber. Troti. lib 2. de vero, & perfecto cler. cap. 59. Apud Moscouitas sacerdotes ebrij publice verberabantur, ut testatur Sigismũdus Baro in commen. rerum Moscoui. Est tamen circa hoc notatu dignum, quod ebrietas probatione difficilis est, ex Innoc. sententia, in c cum causam, de test ib. Bald. in c. a crimine, nu. 1. de vita & honest. cler. Dec. consil. 192. nu. 1. Vnde satis est indiciis, & præsumptionibus probari, eo q nullo corporis sensu potest apprehendi, sed oculis mentis (id est) ratione Inno. in d c. cum causam, num 3. Ex quo fit ad huius capitis argumentum, si testis clericum ebrium fuisse testetur, nihil sane probat, nisi probabiles rationes sui testimonij ostendat Spec. tit. de teste. §. 7. nu. 28. Bar. in tract. de teste. § 5. cuius sententiæ auctor est Inno. in d. c. cum causam. sequitur Capic. decis. 159. nu 36. Nec testi crederetur nisi rationem redderet etiam nõ interrogato, ita Ant. Abb. & Fel.

in

in d.c.cum causam.Ripa in l.si vnquam nu.8. C.de reuo.do nat.solet tamen ebrietas ex aspectu probari. Lucas de Penna,in l.1 num.7. C.de erog.mili.anno. & tradit Mascardus, de proba vol.2.concl 574. & probatur in ca. Ecclesiæ Princeps, 35. dist. & alios modos probandi ebrietatem adduxit Lucas de Penna, in dicta l.1.quos Mascardus retulit.

Necessitate compulsis. Vide ℣ antiquitus circa hoc decretū erat in canonibus Apostolo cano.53.his verbis. *Si quis clericus in caupona cibum capere deprehensus fuerit a communione excluditur, excepto tamen eo, qui necessario in itinere in communi diuertit hospitium.* Fuit equidem etiam apud Ethnicos tabernarū ingressus nimis ignominiosus,vt cōstat ex Isocr. in areopag. oratio his verbis. *In caupona uel bibere, uel edere ex antiquis nullus audebat, uel domesticus familiaris,nam dabant operam,vt graues esse uidentur non autem scurræ.*

FORNICARII. Cap. LXXIX.

1 *Clerici pro simplici fornicatione non debent deponi, sed aliæ debent puniri arbitrio iudicis.*

CVm iuxta Diui Hieronymi sententiam a Gratiano descriptam 35.dist. in summa.Venter æstuans spumat in libidinem. Merito ergo post ebrietatis delictum,carnis vitia collocauimus: at cum fornicatio simplex minus sit punibilis inter illa, ideo de eus pœna primitus differere libuit. Et in hoc omissis opinionibus, dicendū est,
1 ℣ † pro fornicatione clericis,& in sacris constitutis non im
a ponitur pœna depositionis: [a] allegantur ad hoc duæ glossæ singulares in c.Maximianus,81.dist.& in c.lator,2.q.7. quibus dat sociam Corsetus in suis singularibus, in verbo fornicatio in c. presbyter 32.di. pro quibus dicit esse casum in d c. presbyter. sed pœna arbitrio iudicis relinquitur, & istā conclusionem elicit Decius ex dictis per Abb. in c.at si clerici,in col 19 versi De secundo,de iud.quam dicit esse communem secundum Modernos ibi,qui allegant glo.in d c.lator 2.q.7.& ibi Io.de Fantu.& Imo.in c. Vt clericorum, de vita & hone.cleric. Et hanc opinionem tanquam communē sequitur Ana.c.Significasti,col.2.de adulte. Et hanc opinionem dicit communem Felin. in d.c.At si clerici,in princ.in pen.col.in fi. Et Ioan. de Selua, in tractatu de beneficio,in

3.p.in

3.p.in q.3. qui plura refert in proposito. Et Corse. in dicto verbo fornicatio, vbi aliqua fundamente adducit pro ea, & dicit q̃ opinio tenentium contrarium forte posset procedere in Episcopis, & prælatis, qui cum dicuntur contrahere matrimonium cum ecclesia,nõ committunt simplicem fornicationem, sed adulterium, & q̃ isto modo possent reduci ad concordiam opiniones contra iæ: sed tandem dicit q̃ in facti contingentia indist inctè sequetur communem in iudicando,& consulendo.licet Aretin.in c Cum non ab homine de iud. 10.colu.teneat opinionem Butr. quam dicit esse communem, scilicet q̃ deponatur clericus in sacris,ad cuius fundamenta respondet Decius, vbi supra. Et quamuis Felin. vbi supra,in prima limitatione post Abb.in c fi.in 3. col. de purga. Cano. dixerit in episcopo esse crimen graue, & sic dignam depositione fornicatio, in fine tamen concludit,q̃ dubitat de hoc propter duas glo.quas ibi allegat.

Annotatio.

Poena depositionis. Vide Abb Antiq in c.at si clerici col.1. de iud.& not.Cęsar.Lamb de iure patro.1.p.2. lib.art. 20.q.9.princ.nu.14. Paul.Grillan.in tract.de pœnis omnisa. coitus q.9.nu.3. quam opinionem communem esse testãtur eam sequuti Ber.Chouer.in tract.de publ.concub.pag.251. nu.20.Nauarr.in c.consideret 121.de pœn dist.5.Petr.Duenas in regul.& fallen reg. 101. vbi eam limitat 7. & nouissimè Doc.Didac.Perez in l 23.tit.91. lib.8.ordin. vers. Vtrũ autem Fran.Viui in lib.3.com.opi.in verbo, *Clericus per simplicem.* Et eam ueriorem & magis cõmunem esse & in practica,ab ea non esse recedendum fatetur Iul.Clar lib 5. recep.senten.§.fornicatio.ver.sed quæro,idem profitetur Ferdin.Mencha lib.3.de testam.§.22.nu.48. sequitur Gregor. Lop.in l.38.tit 6.par. 1.in uerbo, *Tolter el beneficio.*

Clericus autem,qui mulierem matrimonij ineundi cum aliquo causa,rapuerit,vel auxilium,consilium vel fauorem præstiterit, de proprio gradu deijciendus est, vt statutum est in Conc.Trid sess.23 c.6.de refor Si verò non ob matrimonium ineundum sed alia causa ductus rapuerit,pœna illa non illaqueatur, sed alia pœna pro modo culpæ plectendus est. Prout nec laici incidunt excommunicationem ipso iure ibi impositam nisi raptus matrimonij causa fuerit

Nouiter declarat Cõc. Trid.sess. 24.c.6. de refor.

rit perpetratus: sic sanè ex illius capitis principio colliges, quod de matrimonio contrahendo inter raptorem, & raptam loquitur: posteaque pœnas subijcit contra transgressores imponendas, suffraganturque manifestè uerba illa. *Et nihilominus raptor ac omnes*, &c. Loquitur sanè de eo raptore, de quo in principio verba fecerat. Et caput illud in Decreto de reformatione matrimonij continetur, iuxta q & eius propositum argumentum est interpretandum.

CONCVBINARII. Cap. LXXX.

1 *Clericus concubinarius quis proprie dicatur.*
2 *A Clerico publico & manifesto concubinario missarum solennia audienda non sunt, quia etiam sine monitione est suspensus ab officio, & beneficio, & celebrans efficitur irregularis*
3 *Clericus concubinarius qualiter puniatur.*
4 *Prælatus, qui cognoscit quòd clericus concubinarius efficeretur deterior si præcisè compelleretur dimittere cõcubinam, poterit ad tempus, sine peccato tolerare.*

1 CLericus † concubinarius, is proprie dici potest, qui solutam mulierem, & corruptam nulloque sibi spirituali, uel carnalis cognationis vinculo coniunctam domi retinet, cum qua consueuit carnaliter commiscere. Si verò illa nupta, virgo coniuncta esset, tunc granioris delicti nomen sortiretur accessus ad illam habitus, ac seruiori pœna purgandus, ut infra latius explanabimus. Consuetudinè verò commiscendi, ideo ad faciendum clericum concubinarium requirimus, quia alias vnicus tm̃ concubitus fornicarium eum solum faceret, nec damnandus esset pœnis concubinariorum. Nec præterea in hoc distingueremus, sola ne retineatur domi concubina per clericum, an sub uelamento, q pedisequa matris, sororis, amitæ, vel alterius cuius cohabitatio clericis non inhibetur, dum tamen constare possit, q eam hẽt in concubinam. Concubinarium insuper censerem clericum, qui ẽt in aliena domo notam fœminã hẽt, cui solet carnaliter cõmiscere si de consuetudine constat, & diffamatus est in sua, uel ipsius fœminæ vicinia: licet ad effectũ cõcubinatus de iure ciuili aliqui requirant q concubina sit retenta in domo, vt per Cal. in auth. licet, C. de na. libe per gl. Car. post Dyn. in l. Concubin. ff. de concub. & Præp. in rub. de spon.

de sponſ. col. 3. nu. 5 Populus enim, ſiue domi, ſiue extra habeat clericus concubinã, vocat eũ, & reputat concubinariũ. Qũ autẽ dicatur clericus publicus concubinarius, vide Decretũ Conc. Baſil. in ſeſ. 20 in prin. vbi hoc declarat per hæc verba, videlicet, publici concubinarij intelligendi ſunt non ſolum hi quorum concubinatus per ſniam, aut confeſſionẽ in iure facta, ſeu per rei euidentiã quæ nulla poſſit tergiuerſatione celari notorius eſt. Sed qui mulierem de incontinẽtia ſuſpectam, & infamatam tenet, & per ſuum ſuperiorem admonitus ipſam cum effectu non dimittit. Aduerte tñ q† a
qñ clericus tenet publicè concubinam ſicut vxorem, & publicè nutrit filios, ita q ẽt ipſe non audet diffiteri: tunc omnino eſt abſtinendum ab eo, ita q non eſt licitum audiri, diuina[a] a
ab eo, ẽt ſine aliqua monitione ſuperioris quia talis eſt ſuſpenſus ab officio, & beneficio [b] ita q ſi celebrat incurrit ir b
regularitatem Iſta colligũtur ex doctrina Abb. in c. Veſtra, in 3. col. in 2. 3. & 4. q. de cohabitatione cle. & muli. Si verò fornicatio non hẽt operis euidentiam, ſed põt probabiliter tergiuerſari, quia concubina habitat cũ matre clerici. & dicit eſſe pediſſequa matris, vel quid ſimile: tunc non procedunt prædicta: ſed debet ſpectari monitio, & eius contemptus ſecundum eum. Cuius opinionem refert, & ſequitur Sylue. in ſua ſumma, in verbo, clericus, el 2. in § 8 debet. in 2. q. Et in verbo, concubinarius, in §. 4. & hanc ſententiã in ſubſtantia ſaltem videtur tenere Flor. in 3. p. in 3. ca. tit. 27. vbi ẽt addit notabile verbum, q non ſolum ſacerdos, ſed ẽt in quocunque ordine conſtitutus, ẽt in minori, eſt ſuſpensus ab omnib. actib. ordinum ex notoria fornicatione. & tamdiu eſt ſuſpenſus quamdiu perſeuerat in vitio. & ſi interim exequitur officia ſua, ẽt ſemel, efficitur irregularis, [c] & indiget c
diſpenſatione Papæ, ad quod allegat Inno. Hoſt. Archid. & quod ẽt ſequitur Sylu. in dicto verbo concubinarius: quam quidem ſniam multum timere deberent, uniuerſi clerici in quocunq; ordine conſtituti, & ne illã ignorent, eſſet omnib. illis prædicanda. Quot. n. prò dolor ſacerdotes, diaconi, ſubdiaconi publicè concubinas retinent ea no orietate facti, de qua Abb. in ſua opinione facit mentionem, & eodẽ concubinatu durante non ſemel, ſed pluries miſſam celebrant, Euangelium, uel Epiſtolam ſolenniter decantant, & q irregulares ex hoc fiant, nõ aduertunt, nõ in minimũ animarum

marum ſuarum diſpendium, & prælatorum ſuorum periculum, qui eos patiuntur in publico concubinatu diutius immorari, ac ſordeſcere. Præterea circa† pœnam huius delicti
3 vide Abb. in c. At ſi clerici col. 12. de iudic. qui dicit, quod cũ iura in hoc vario modo diſponant, quandoq; apponẽdo pœnam acerbam, quandoque mitem, & quandoque mitius procedendo, mediam viam amplectendo, vt patet ex iurib. per eum allegatis, relinquitur arbitrio ſuperioris vt conſideratis circumſtantijs, & ſcandalo inde ſurgente, & conſuetudine patriæ, apponat pœnam, quandoq; depoſitionis, qñque ſuſpenſionis, & quandoq; priuationis a beneficijs, quãdoque prius moneat, quandoque ſine monitione priuet. ex
d quo conſtat de delicto. Sibi n videtur data optio, d ex quo uarias pœnas, & modos procedendi a iure reperimus traditos: iuxta not. per gloſ. in ca. fraternitatis 24 d. & in c. a cra pula. de vi & hone. cler. 11. q. 2. in ſumma, & quod no. Hoſt. in c 2. de cler. non reſiden in ſimili q Ita tamen q̃ ſemper
e in iſto delicto Iudex declinet ad mitiorem partem: e quia pauci, vt dicit Gregorius, ſine vitio incontinentiæ reperiũtur 50. d. c. Quia ſanctitas tua. in fi. Et quia ętas noſtri temporis, &c. & melius eſt a Deo redargui de miſericordia, quã de ſeueritate 26 q vit allegata Et vide prædictum decretũ Conc. Baſil. in dicta ſeſ. 20. vbi contra publicos concubinarios ſtatutum fuit, q̃ quicunque clericus cuiuſcunq; ſtatus, conditionis dignitatis, etiamſi põtificalis, vel alterius præeminentiæ exiſtat, qui publicus fuerit concubinarius, a perceptione fructuum omnium beneficiorum ſuorum triũ mẽſium ſpacio ſit ipſo facto ſuſpenſus: quos ſuus ſuperior conuertat in fabricã, vel in aliam euidentem eccleſiarũ vtilitatem, ex quibus fructus percipiuntur. Necnon q̃ huiuſmodi publicum concubinariũ teneatur mox ſuus ſuperior monere quam primum nouerit illum eſſe talem, vt intra breuiſſimum terminum concubinam dimittat, quam ſi non dimiſerit, vel dimiſſam, aut aliã publicè reſumpſerit, ipſum omnibus ſuis beneficijs omnino priuet Et nihilominus ſtatuit dictum Concilium, q̃ tales publici concubinarij vſquequo cum eis per ſuos ſuperiores fuerit diſpenſatum poſt ipſarũ concubinarũ dimiſſionem, manifeſtamq; vitæ emendationem, ſint inhabiles ad ſuſceptionem quorumcunque bonorum, dignitatum, beneficiorum, vel officiorum. Si autẽ poſt

dr-

dispensationem, vomitu reciduo ad huiusmodi concubinatum publicum redierint, & sine spe alicuius dispensationis ad prædicta prorsus inhabiles existant. Et ne quis contenat illud decretū Concilij, ex eo, & Conc. Basil. non fuit in omnibus ab ecclesia receptum, aduertat & ordinata in eodem Conc. ante scissuram in eo factam recipiuntur, & allegantur a doctoribus: vt par est videre per Floren. in 3. p. tit 25. c. 2. §. fi. Et per Fel in c. Rodul. de reser. in col 28. ver. Sed re vera, & prædicta. Sess. 20. d. Concilij fuit facta ante eius scissuram: vt potes colligere ex dictis doctoribus, dum allegat cōstitutionem illam, quæ incipit: Insuper ad euitandū scandalū, quæ fuit facta in d 20. sess. post dictum decretū contra cōcubinarios promulgatum. Et istud decretum Conc. Basil. de concubinarijs inuenies insertū in concordatis inter Leonē X & Regem Francię, nouissimè commentum per Pet. Rebuf. in interpretationib. per eum factis ad dicta cōcordata: per quem vide in principio sui commenti ad illud Decretū triginta pœnas, quas patiuntur concubinarij, annumeratis inter eas his quæ colliguntur ex Concilio, quarum plures potius damna sunt, & incommoda concubinatus, quam pœnæ quæ possint irrogari per Iudicem. Vnde quæ huiusmodi sunt, pari modo comprehendunt laicos concubinarios, sicut & clericos. Vide tamen Præpo. in c. nullus 32. d. qui refert Innoc. in c. Si autem de cohabit. cleri. & mulie. tenentē & quamcunque viam eligat Iudex, siue suspēsionis, siue priuationis, debet præmitti monitio: nec Iudex sine illa ad alterum præmissorum procedere debet, cum clericus non sit notorius concubinarius; per quem uide post Inn. vbi supra, vsque ad quantum tempus debeat clericus monitus expectari, & an possit purgari mora. Vt autem prælati excusentur a monitionibus faciendis clericis suæ diœcesis, in hac materia prudenter faciunt, quando in suis constitutionib. Synodalibus monent omnes [f] generaliter, ne concubinarij sint, contrafacientibus pœnas debitas irrogando. Abb præterea in c. Vt clericorum de vita & honest. clericorum ponderando verba illius tex. arbitratur, † & si clericus concubinarius efficeretur deterior, si compelleretur præcise ad dimittendam concubinam, & tūc prælatus tolerando ad tempus peccatum non incurrit. [g] quod dicit notādum Steph. Aufr. in repet. Clemen. 1. de offi. ord. in col. 15. Aduertant autem

f

4

g

prælati omnes, & eorum vices gerentes, ne huius doctrinæ colore in concubinariorum correctione torpescant: sed cũ talis toleratio facienda fuerit, certissimæ adsint coniecturę deteriorationis. Nam alias facile illis persuadebunt libidinosi grauiora, imo nefanda admissuros, si cogãtur cõtinere.

ANNOTATIO.

A *Vdire diuina.* Vide tex. in c. nullus, & in c. præter 32. d. vbi Doctores, & in c. vestra. de cohabit. cler. & muli. Regia l. 43. tit. 6. p. 1. gl. in c. de homine, de celebr. missa. Thol. in 4. Senten. dist. 13. & quomodo hoc sit intelligendum docet eleganter Cosinas in pragma. tit. de excomm. non vitan. verbo, *Suspensionis.* Ioan. Maior, in 4. senten. dist. in. 9. dubio vlt. Floren. in 2. p. tit. 9. c 10. §. vlt. Adria. in 4. senten. in tract. de Euchar. q. pen. & in tracta. de confesso q. 9. Sylue. in summa, in verbo, missa 2. q. 3. Martin. Nauar. in c. 1. §. laboret 2. col de pœn. in 6. & in manu. confes. c 25. nu. 87. D. Couar. in c. alma mater 1. p. relect. §. 2. nu 10. de senten. excommu. lib. 9. Greg. in d l. 43. tit. 6 par. 1. in verbo. *Algun hijo de ella.* Imo fortius censeo, q quicũque committit sacerdoti, quem scit in mortali crimine esse constitutum, aliquem actum ecclesiasticum faciendum, & exequatur talem actum, is qui committit mortalem culpam contrahit, ut ait D. Hier. in epistola B. Eusebij ad Damasum episcopum Portuensem, sic dicens. *Qui iura scit & vitam presbyteri agnoscit, & eum pro se celebrare facit sit eiusdem peccati conscius, necnon, & pœnæ particeps.* Idem sentit Abb. in d. cap. vestra, & Theol. d. dist. 9. & Card. a Turrecrem. in d. c. nullus S. Thom. in quodlib. 11. ar. 8. quam esse communem sententiam, & Theologorum & Canonistarum fatetur insignis Mart. Nauar. in d. c. 25. num. 79. quæ amplectenda, est quidquid censeat Gabr. in 4. dist. 19. q. 1. dubio 4. Maior. d. dist. 9. Adrianus sum mus Ecclesiæ Præsul de sacramento Eucharistiæ col. 3. a quo quidem peccato excusatur, qui probabiliter dictam legem ignorat, quia probabilis iuris positiui ignorantia excusat c 2. de const it. ita Nauar. vbi paulo ante allegaui.

B *Clericus concubinarius q bus pœnis puniatur.*

Ab officio & beneficio. Adde Hostien. in sum. tit. de cohab. cler. & mulier. §. qualiter imponatur. Gui Papæ, q 558. & latissimè Bermon. Chouer. de publi. concu. fol. 161. quo loco opinionem istam communem esse fatetur, & vide Regiam l. 44. tit.

l.44.tit.6.p 1.circa quam communem sententiam lege nouissimè Iac Menoch.de arbit.iud. quæstionib.lib.2.cent 5. casu 418.qui nu.6.dicit q̃ contra clericos concubinarios seueri iudices esse debent,quandoquidem non vnum, sed plura scelera hi committunt. Nam adulterij crimen perpetrãt, cum sacrorum ordinum assumptione suscipere dicuntur Ecclesiam in sponsam , cui implicitè saltem promittunt continentiam seruare Secundo committunt sacrilegium,cũ Deo dicati & sacrati sint : & per carnalem copulam a Deo separantur. Tertio committunt crimen stupri. Quarto incestũ. Quinto (vt ille inquit) post Berm.committunt crimen contra naturam,& vide D.Fran.Sarm.lib.select. c.5. Hodie verò qua pœna cleric. concubinarij puniendi sint vide Conc. Trid.sess.25.c.14.de reform. vbi clerici prohibentur,concubinas aliasq; mulierculas,de quib. sinistra suspitio haberi possit,in domo vel extra detinere:alioquin iuris pœnis sunt puniendi . Quòd si moniti ab inceptis non desisterint, tertia parte fructuum obuentionũ, ac prouentuum beneficiorũ, quorumcunq; pẽsionum ipso iure sunt priuati; quæ fructuũ pars,fabricæ Ecclesiæ,vel pio loco,pro arbitrio Episcopi est adiudicanda. Quòd si in eodem delicto,cum eadem fœmina pertinaciter permanserint, vel cum alia simile scelus perpetrati fuerint,non solum fructus omnes, ac prouentus suorũ beneficiorum, necnon pensionis eo ipso amittunt , vt dictis locis applicentur:sed suorum beneficiorum administratione,pro ordinarij arbitrio, tanquam Apostolicæ sedis delegati suspendi debent. Si verò in profundum malorum pelagus inciderint , vt his pœnis a fœdissimo concubinatu non arceãtur,tunc beneficijs,portionibus,ac officijs,& pensionibus quibuscunque ecclesiasticis,perpetuo priuandi sunt. Inhabilesq; iudicant ne ad dignitates,beneficia,ac officia deinceps possint aspirare, donec superiorib. ex vitæ ante actæ emendatione,visum fuerit dispensare. Si verò postquam semel concubinas dimiserint,posteaq; eas,aut alias,sibi adiũgere ausi fuerint , præter supradictas pœnas excommunicationis vinculo innodati sunt. At si clerici huius criminis rei beneficia ecclesiastica non obtinuerint, nec pẽsiones: iuxta delicti & contumaciæ perseuerantiam,& qualitatem, pœna carceris,suspensione ab ordine,ac inhabilitatis pœna ad obtinenda beneficia,aliisve modis, & pœnis iuxta canonica de

Clerici concubinarij multa crimina committunt.

Clerici concubinarij quibus pœnis puniuntur

creta plectendi sunt. Quòd si Episcopi in huiusmodi scelus incidere ausi fuerint, & a Prouinciali synodo admoniti, in tali fœditate sordescerẽt, ipso facto suspensi sunt, & si in crimine perseuerauerint ad sanctissimum Pontificem ab eadẽ synodo sunt deferendi, a quo pro culpæ qualitate plectendi sunt, & si opus fuerit, priuationem patientur.

Clerico concubinario alimenta suorum beneficiorũ, relinquenda nõ sunt nisi egenus fuerit.

Nec huic clerico cõcubinario quoad crimen fructib suorum beneficiorum priuatur fructus aliqui relinquendi sunt ex quib. alimenta suscipiat, quia male meriti egestate laborare debent l bona fides, ff depositi Quod verũ esse cẽseo, ni si clericus egenus esset, & summa laboraret paupertate, vt non haberet aliundè bona ex quib posset alimenta percipere, tunc iustitiæ, & æquitati congruit, vt ei ex dictis fructib. subueniatur, quia clerico suspenso a beneficio alimenta ex eo ministranda sunt ad vitæ subsidium, c. præter. vbi Præp. col. 2. 32. d. tradit Rebuf. in trac. de sent. prou. in prefati nu. 118. to. 2. const. Franc. Tũ quia clerico ẽt deposito prouidetur c. studeat. 50. dist. Tum ne cogatur mendicare in ignominiã & opprobrium ordinis sacerdotalis c diaconi 93 d. tum quia semper habẽda est rõ ne egeat arg l. inter eos, ff de re iud tũm quia istam opinionem amplectitur gl. in c pastoralis, § verum, in verbo subtrahuntur de appel. Berm. in tract. de publ. conc. in verbo a perceptione fructu. n. 11. quæ declaratio notanda est, ad sacrosancti Conc. decretum, & vide Fel. in c. ex parte, nu. 1. de accus. & in c Apostolicæ nu. 1. de excep. D. Episc. Iacob. Sept. in instit. Catho c 9. n. 114. & nouissimè doctissimum Anto. Cord. de Lara. in l si quis a liberis, § si vel parens nu 26. ff. de lib. agnoscend.

Clerico concubinario, beneficij fructus pro alimẽtis relinquendi non sunt, nisi egẽ sit.

Clerici minime possunt illegitimos filios domi retinere.

Quòd si clerici ex concubina filios habuerint, ad maiorẽ gradum & dignitatẽ transire non possunt, sed in statu, gradu, & dignitate, in qua sunt permanere perpetuo debẽt. Ita diffinitum fuit a sanctissimo Domino nostro Pio V. Pontifice Maximo peculiari motu proprio prout refert Rojas in epitome successionum c. 27. nu. 19

Concubina clerici a iudice ecclesiastico punit.

Nec possunt clerici illegitimos filios intra proprios lares habere, vt incontinẽtiæ labes ac memoria omnino aboleri valeat: ita decretum fuit in Conc. Tol prouinciali celebrato anno 1565. act. 3 c. 19.

Concubina clerici etiam coniugata, si modo publica fuerit, pro modo culpæ ab Ecclesiasticis iudicibus est puniẽda

da vt ſtatutum eſt in Concil. Trident Seſſ. 24. cap. 8.

Sunt quidem multi ex noſtris, qui tenuerunt mulierem, quæ cum clerico in ſacris conſtituto, carnale cómercium habuerit inceſtum committere, ita tenuit glo. 2 in l in verbo, filij, C de Epiſcop. & cleric. vbi Bald. nu. 2 ſcribit, q cum hoc in facto contigiſſet ita fuit, iudicatum, & opinio iſta cómuniter recepta eſt ſi credimus Grilland. de diuerſis crim. lib. 3. q. vlt. Pract. Conrad. 341 nume. 13. Sed verior contraria quibuſdam & non pœnitendæ authoritatis viſa eſt, q nec inceſtus, nec ſacrilegium commirtatur, quam dicit eſſe communem Caccialu. in auth ſi qua illuſtris num. 31. C. ad Orfici Boſſi in pract. tit. de coitu damnato nu. 15. Mencha. lib. 3. de teſtam. § 22. Iul. Clar. in pract. crim. § fornicatio, verſic Presbyter. Ex quo ſequitur impropriè fuiſſe locutam gloſ. in cap. per venerabilem in verbo, adulterinûs, qui filij ſint legi, qui coitum hunc adulterinum eſſe cenſebat, licet communiter receptam eſſe ſcribat Abb. ibi num. 32. & Petrus Placa. lib. 1. delictorum c. 41. nu. 31. mea tamen ſententia, licet talis carnalis copula inceſtus non ſit, eſt tamen ſacrilegium & adulterium ſpirituale, Abb. in ca. vt clericorũ, nu. 6. de vita hone. cler. ſequitur Reuerend & doctiſs. Dom. Franc. Sarmiento lib. 1. ſelect interp. c 5. nu. 9.

Et non ſolum talis concubina clerici, a iudice eccleſiaſti co puniri debet pœnis a iure ſtatutis, uerum ſi crimẽ ſit publicum, poterit a ſæculari iudice puniri: ſecus ſi ſit occultũ ita tenet Petrus de Anchar. conſi. 196. num. 5. Feli in ca. Eccleſiæ ſanctæ Mariæ num. 102. de conſtit Boeri. latiſſimè de ciſ. 72. Zazius lib. 2. reſponſ c. 17 Lup. in rep c. per ueſtras, §. 21. nume. 13 de donat inter vir. & vxor. Montal. in 2. lect. fori in parte concubinæ Steph. Auf de poteſt. ſæcnlari ſuper Eccl. perſ. reg. 1. num. 34. Berm. Cho. de publ. concub. in parte penitus arcere, fol 303. col. 2. nu. 3. cum ſeq qui dicit communem opinionem eſſe Anto Gome. in l. 80 Tau num. 21. & ita in facti contingentia interrogatus conſuluit Euer. conſ. 202. eandem dicit communem Iul. Cla in pract. crim. § 5. q. 37. verſic. Quæro etiam, vbi dicit, q quidquid ſit de iure, iudices tam eccleſiaſtici quam ſæculares parum curãt de concubinatus punitione, q (vt ille inquit) fortè faciunt ne in alijs puniant: in quo ipſi met delinquunt: eandem opinionem ſequitur Auend. de exequendis mandat. 2. pa. c. 26.

nume. 7. Dida. Perez in l. 21. tit. 3. lib. 1. ord. Et est apud nos expressa lex hoc diffiniens pœnam contra tales concubinas imponens lex inquam 3. titulo 19. lib. ord, noui, circa quam legendus est Auenda. d. c. 26. qui pro eius insigni eruditione multa congerit. & Ioan. Marti. in l. 6. gl. 2. titu. 8. libro 5. ordin.

Laicus concubinarius quibuspœnis ab Ecclesiastico iudice plectendus sit.

Laicus vero concubinarius, quib. pœnis hodie a iudicib. Ecclesiasticis sit plectendus, vide in Conc. Trid. sess. 24. c. 8. vbi sancitum est, cõcubinarios tam solutos quam vxoratos, cuiuscunque dignitatis, vel conditionis sint, si ter moniti ab ordinario, concubinas non dimiserint, excommunicatione esse illaqueandos, nec ab ea absoluendos esse, donec præceptis paruerint. Si uero indurato animo in peccato permanserint, contra eos diris pœnis procedi debet.

Est tamen circa superiora summè notandum, quod quando Episcopi vel Ecclesiastici iudices procedunt ad punitionem concubinatus, uel circa visitationem, aut morum correptionem, non debet eorum sententia retardari prætextu appellationis, uel inhibitionis: seu querelæ ad sanctã Apostolicam sedem delatæ. Vt decretum est d. Conc. Tridé. sess. 25. c. 10. de refor. & ses. 25. c. 10. Quæ decreta sing. sunt iterpretanda. ut procedant, quando iudex superior, non iustificata appellatione, nec uisis actis processus, inferiorem inhibere contendit. Sed si postquam appellatio iustificata fuerit ex processu, iam ad tribunal appellationis delatæ inhibitio concessa fuerit, erit obtemperandum, nec poterit inferior iudex ad suæ sententiæ executionem procedere Aliter quidem superiorum iudicum authoritas & potestas nõ vulgarem iacturã patetur, dareturq; causa inferiorib. iudicibus, ut pro libitu iudicarent, & multis cautis appellationis auxilium nihil proficeret, & alia multa incommoda sequerentur quæ prorsus aliena sunt a mente Sacrosancti Conc.

C

Nouissime interpretatur Cõc. Triden. sess. 25 c 10 de refor. & sess. 24 c. 10.

Irregularis. Adde quod huius sententiæ authores sunt Cosmas in Pragm. sancti. tit. de concubina. in uerbo, inhabilis. Henri. in cap. si celebrat. de cleri excomm. col. pen. Palu. in 4 sent distinc. 27. quæst. 4. col. 2. & scientiarum omnium Oceanus Tostatus, in tracta. contra cler: concubi. conclus. 3. Aluar. Pelag. de Plan Ecclesiæ, fol 27. colum. 4. Anton. in c. 1. num. 32. de iudi. Anani. col. 1. & Felin. col. 2. in cap. cum dilectus. de accusa. Guid. Pap. q. 558. Ioann. in sum. confessor.

lib.

lib.3.tit.29 q.5.Didacus Perez in l.23.tit.3.lib.1.ordin.columna 170. & hanc opinionem communem esse testatur Mar. Azpilc.in c.si quando excep.11.col 53. de rescr. D. Couar. in clem.si furiosus.1 par.relect.§.1.nu.5.de homi.& nouissime eam sequitur Ioan.Mat.in l.6.glo.2.nu.23. tit.8.lib.5. ord noui. Contrariam tamen sententiam de iure veriorem esse censeo,quam teneo sequutus Innoc.Io.And.in c.si cele brat,de cler.excom min.Card.in c.vestra, & in c.quæsitum de cohabi.cler.& muli. Archi.in cap.præter,§.ad hæc vero 32.dist.Spec.in tit.de dispēsa.§.iuxta propositionis.nu.20. Imo.in cap 1.col 5.de iudi.Nico.Ploui de irreg.reg 4. Nauar.in d.exc.11. D.Couar.d §.1.qui vrgentissima argumentatione veram esse ostendit, quamuis consulat,quod absolutio,siue dispēsatio hoc casu a Romano Pontifice impetret. D

Data optio. Vide tex.optimum in l.1. C. de his qui latrones ibi. *Supplicio corporali: aut dispensatio facultatum pro qualitate personæ,& iudicis existimatione plectetur.* Tenet gl.in c. sicut,de Iudæis.tradunt Host.Io.And.& doct.in c.1.de offi. Vicar.Petrus de Anchar. & Io.de Imo ibi.Bal.in l.cunctos populos.1.lect.colum.9.vers.7.oppono.C.de summa Trinit. & in l.data.7.col.C.qui accusa.Ang in l.nunquam.ff.de priuilegi.Salic.in l.quæcunque C.de seruis fugi. quam opinionem communem esse fatentur Ana.in d.cap.sicut,num.17. Iul Clar in pract.crim §.fi.q 85.versi. solet etiam & tradit latissime Felin in c.inter cæteras.col.2.de rescr.ubi opinionem hanc decem modis limitat. Et ratio est,quia pœna est semper commensuranda delicto, vt in cap. non afferamus. 24.quæst.1. & hanc commensurationem nunquam reus faceret,quia semper minorem eligerer, & ideo frustra lex alternatiue loqueretur. B

Mitiorem partem. Adde glo.memorabilem in cap.de causis in verbo,certa.de off.deleg.& in cap.hoc ipsum,in glo.1. 33.quæst.2.& in reg.in pœnis.de reg iuris lib.6. & in cap.sicut.de homi vbi Anan.& doctores not. facit. l. si præses. ff. de pœnis.

Monent omnes. Adde quod ita communiter in Synodis obseruatur,secundum Ioan And.in cap. proposuit.de cleri. excommu.Bermō.Chro.in tract.de publ.concubi.pag.185. nume.6. Et hæc monitio in Synodo habet vim trinæ monitionis,glo.in cap.si episcopus,in verbo,præceptione 18.dist. F

quam ſequitur Abb. in c. ex literis. de conſti. Felin. in c. Romana, de appel. Rip. in c. 1. de iud. Nota tamen quod prædicta intelligo procedere, contra eos clericos qui ex lege dioceſana tenentur in ſynodo comparere, alias quacunque alia iudex procedat, monitio præmitti debet, nec ſine ea iudex eccleſiaſticus procedere poteſt, ad imponendas dictas pœnas, niſi talis clericus eſſet manifeſtus notorius concubinarius & incorrigibilis de quo l. Bermon. d nu. 6.

B *Non incurrit.* Vide tex. in cap. requiſiuit. de ſponſal. Ioan. Lup. in cap. per veſtras. de donatio inter vir. & vxor. §. 18. numero 16.

MATRIMONIVM DE FACTO CONTRAHENTES. Cap. LXXXI.

1 *Sacer ordo matrimonium impedit omnino, & irritum facit.*
2 *Clericus, qui de facto matrimonium contraxit, qualiter puniatur.*
3 *Clericus huius criminis reus, ipſo iure excommunicatus eſt.*
4 *Clericus qui ſub figura matrimonij virginem violauit, pœna ſtupri puniendus eſt.*
5 *Clericus beneficiatus in minoribus conſtitutus, eo ipſo matrimonio contracto, amittit beneficia eccleſiaſtica.*
6 *Quando autem cum minore duodecim annorum, per verba de præſenti contraxit, an beneficia eccleſiaſtica amittat.*

1 CAlixtus Papa † interdixit contractum matrimonij presbyteris, diaconibus, & ſubdiaconibus, & ab illis contracta, debere diſiungi, & ad pœnitentiam redi-
a gi, iuxta ſacrorum Canonum diffinitionē [a] præcepit, vt habetur in c. presbyteris. 27 diſt. hinc † eſt quod clericus in ſa-
2 cris, vxorem ducens, debet compelli ad illam abiurandam, & perdit executionem omnium ordinum, not. Abb. ex text. ibi in c. ſecundo, qui cleri vel vo. qui nihil aliud allegat, & omiſit tex. expreſſum ponentem pœnam delinquentibus in hoc in cap. decernimus. 28. diſt. cuius verba ſunt. Decernimus vt hi, qui in ordine ſubdiaconatus, & ſupra, uxores duxerint, officio atq; eccleſiaſtico beneficio careant, & faciūt verba tex in c. de his etiam eadem diſtinc. vbi tractando de ſubdiaconibus, & diaconibus dicit. Cauendū eſt tamen his,

ne

ne quando ſuæ ſponſionis immemores ad terrenas nuptias vltro concurrant, quod ſi fecerint, vt ſacrilegi rei ab eccleſia habeantur extranei. De presbyteris vero videndus eſt tex. in c. presbyter, eadem diſt. cuius verba ſunt: Presbyter ſi vxorem duxerit, ab ordine deponi debere [b] oportet. Item efficitur irregularis, vt neque in ſuſceptis ordinibus miniſtrare poſſit, nec ad maiores ſuſcipiendos admittitur; ut notat idem Abb. in cap. 1 in 2. not. eodem titul. ex quo uenit, quod tanquam irregularis priuabitur beneficijs. An autem ſit priuandus per ſententiam [c] vel ipſo facto priuetur, ſunt opin. quas refert Steph. in deciſione 239. Capel. Tholoſ. in addit. Aduerte tamen, quod ipſemet Panormit. in cap. At ſi cleri. de iud. col. 2. videtur eſſe in opinione, quod clericus, qui ſolutam nō virginem, de facto duxit in vxorem, ac cum ea fuerit fornicatus, debet deponi, pro quo allegat iura in c. fraternitatis. 34. diſt. & in cap. Si quis amodo. 81. diſt. & in d. capit. 2. qui cler. vel vo. quæ iura (ſalua tanti patris reuerentia) hoc non probant: imo tex. in d. cap. Si quis amodo, qui plus videbatur vrgere, dicit a proprio gradu decidat, vſque dum ad ſatis factionem veniat: vnde per talia verba videtur impoſita magis pœna ſuſpenſionis temporalis, quàm depoſitionis. Sed pro opinione ſua poſſet Abb. allegare tex. in c. Presbyter. 28. diſt. quem decerpſit Gratianus ex cap. 1. Concilij Neocæſarienſis, cuius verba ſunt. *Presbyter ſi vxorem duxit, ab ordine illum deponi debere oportet.* vbi Archi. exponit, ab ordine, id eſt, ab officio, & beneficio, quod etiam ibi tenent Dom. & Præpo licet eum non referant: quamuis gl. exponat ab ordine, ideſt, ab officio, & non beneficio. Clericus † præterea taliter contrahens eſt excommunicatus ipſo iure, vt in clem vna, de conſang & affinit. cuius abſolutio epiſcopo eſt reſeruata, vt per gl. ibi, in verbo, obtinere. Reditur præterea ſuſpectus de hæreſi, [d] vt procedatur per Inquiſitores contra eum, ut notat Ioan. Lupus in repet. rubri. & capitu. per veſtras. de donation. inter virum, & vxorem. fol. 67. colum. 3 verſicu. Ex quo meo iudicio. ubi hoc infert ex his quæ notant Butri & Bald. in l. 3. C. de ſumma Trinita. & fide cathol loquendo de monacho matrimonium contrahente. Debent præterea in hoc aduertere iudices, quod præter pœnas ſupradictas debet † in ſacris cōſtitutus pati pœnas ſtupri, ſi virginem violauit ſub figura matrimonij. Neque

b

c

3

d

4

que ex hoc quod verba de præsenti seu benedictiones præcesserint, ab illa excusandus est, quin potius grauius puniendus, eo quod virginem sub sacramenti colore deceperit, & corruperit, quæ uelut uxor consensit in copulam, unde propter talem dolum ultra ordinariā pœnam depositionis, in arctiorem carcerem vel monasteriū detrudi debet, quā pro alio simplici stupro. Mulier insuper ab ipso sic seducta, tantæ posset esse nobilitatis, & honoris, tantumve populi scandalum, vt merito clericus in hoc delinquens publicis verberibus, vel alia publica correctione puniendus esset. quando suæ personæ qualitas hoc non impediret, argumēto eorum quæ not. Præpo in c. 2. de sponsa duo. referendo. Ant quod Iudex attenta qualitate personarum poterit arbitrando punire pœna mortis illum, qui viuente prima vxore contrahit cum secunda: puta si ignobilis vxorem habens, contrahit cū nobili, & illudit illam. De qua tamen doctrina Ant vid. August. in addi. ad Ang. de male. in parte: *Che mi ha adulterato* fol. 152. num. 65. Clericus † vero beneficiatus in minoribus ordinibus constitutus, si contrahit matrimonium, eo ipso vacant beneficia, [e] vt tenet Collec in c. 1. de cle. coniu. & decisio. Capellæ Tholosanæ supra allegata. & Sylue. verbo, clericus lo 2. §. 4. Et hoc etiamsi non sequitur copula, not. Doct. in d. cap 1. Nec recuperat beneficia, sponsa ingrediēte monasterium, ut per eos ibi, & no. etiam Ioan. de Imo. in clemen gratiæ, de rescrip in col super glo . . . resignaueris. Præpo. in c. placuit, 32. dist. prope finem. Quod insuper procedit etiamsi matrimonium contractum sit nullum. [f] ut notat Ioan. And. in cap. Ioannes, de cle. coniug. Rom. cons. 483. dubitatur primo, colum. 3. Hippol. consi. 70. uolum. 1. col 3. incipiente. Scientiarum omnium. Steph in addit. ad dictam decisionem Tholosanam, qui solum allegat Bart. Brixien. & Ang. de Clauasio. Confirmatur ista sententia doctrina mea magistrali. 181. incipienti, pœna etiam faciendo, ubi de ista conclusione fit mentio; quam uide. quia aliqua referuntur in contrarium remissiue. Et uide Decium in consilio 166. volum. 1 Ego Philippus Decius, vbi refert Bartho. Brixien. in quæst. 10 Et Card. Imo & Abb. in dicto cap. 1. & Roma. in dicto consil. tenentes, quod clericus in minoribus constitutus si contrahit matrimonium cum consanguinea, nūquam admittitur ad beneficium, quia illi facto suo renunciauit. Et

quia

quia ipſe in principio illius cõſilij tenet, quod talis clericus non ſit ipſo iure priuatus beneficiis, reſpondet ad dictã doctrinam Brixienſis, & aliorum, q̃ non habeat locum, quãdo clericus in minoribus cõtraxit ſcienter in gradu prohibito, qui tali caſu ex quo ſciebat matrimonium non valere, non videtur habere animum abdicandi beneficium a ſe, quod dicit tenuiſſe Imo. in clemen. gratiæ, de reſcr. Et ſic q̃ dicta concluſio doctorum reſtringatur, quando ignoranter cõtraxit tale matrimonium, & dicit ibi, q̃ in dubio præſumitur ſcientia in coniuncto, q̃ ſciat coniunctionem quam habet cum alio. Et licet Decius ibi poſtea in fi. det aliam, & ultimam reſponſionem ad dictam concluſionem Doctorum, vi delicet, q̃ non ſit vera, in hoc ſaltem, quod talis non perdat ipſo iure beneficium, ex ratione de qua per eum. Mihi tamen plus placet diſtinctio præcedens, & ſic quod quando probaretur, quod ignorans conſanguinitatem contraxit, tũc ipſo iure perdat beneficium, quia uiſus eſt facto ſuo illi renunciare. Si vero contraxit ſcienter, tunc quod priuetur eo per ſententiã: quia licet videatur confidere in nullitate matrimonij, ut non perdat beneficium ipſo iure, ſufficit quod facit actum incompatibilem cum beneficio, ut eſt matrimonium contrahere. Imo. tamen in d. clem. gratiæ, videtur tenere contrarium, videlicet quod quando impedimentum conſanguinitatis erat notum vtrique uel ſaltem clerico, q̃ non perdit beneficium, niſi proceſſiſſet ad copulam, quia tunc propter affectum cum opere ſubſecuto ſaltem eſſet priuandus. arg c. nuper. de bigamis. Effectus enim huius diſtinctionis maximus eſt, nam in primo membro non poterit ſic contrahens renunciare beneficio in fauorẽ alterius. Secundo vero ſic, antequam deponatur ex doctrina illa magiſtrali Innoc. in c. Cum noſtris. de conceſ. præben. quam ego latius ornaui in meis doctrinis nu. 120. incip. Homicida. Vide præterea in hoc articulo notabilem dictionem Præpoſi. in d. c. Placuit, videlicet quod ſi matrimonium non tenet propter conſanguinitatem, vel aliud ſimile impedimentum, q̃ nunc clericus perdit beneficia. Si vero non tenet ex defectu conſenſus, tunc non. conſidera tamen quod hoc poſſet intelligi quando defectus conſenſus fuit in ipſo clerico. Si tamẽ fuit in muliere, puta qu. a per vim fuit compulſa contrahere, ipſo clerico pure, & libere cõſentiente: vel qa mulier nõ

erat

erat ſanæ mentis, non video quare non perdat beneficia. Ec-
cut quando contrahit cum conſanguinea, quod aperte colli
gitur ex diſtinct. quam fecit Imo. in dicta clem gratiæ, quę
6 non refert Præpo. Quando † autem contraheret cum mino
re duodecim annorum, licet per verba de præſenti, cum il
la reſoluantur in ſponſalia de futuro: uidetur dicendum q
g non perdit clericus propter illa ſua beneficia, ſ nisi quando
adueniente legitima ætate in muliere matrimonium ſic cõ
tractum teſtificaretur, modis de quibus per tex. gloſ. & Do-
ctor in capit. Vnico. de ſponſa. impu. lib. 6. Sed contrarium
fuit deciſum per dominos de Rota in antiquis deciſio. 103.
incipien. Nota, quod vbi clericus. Et vide Ioannem Staphi-
leum in tractatu de gratijs expectat. fol 74 verſic. qua pro-
pter vt ſaluetur. Vbi dicit quod illa deciſio Rotæ proce-
dit in terminis in quibus loquitur, videlicet quod tunc de-
mum clericus perdit beneficium, quando minor, cum qua
contrahit, peruenerit ad pubertatem, vel quod intelligatur
de impubere proxima pubertati: quem etiam vide in ſequẽ
ti folio, verſicu. poſſe tamen vbi dicit, quod clericus con-
trahens de facto cum minore non proxima pubertati, ſiue
cum furioſa, aut conſanguinea perdit beneficium mero iu-
re, neque illud poteſt retinere abſque diſpenſatione, ſal-
tem epiſcopi.

ANNOTATIO.

A *Diffinitionem.* Vide tex. in cap. ſi quis & in c. eruheſcant
32 diſt. in Nec vnquam ſanè in Dei Eccleſia licuit, ſa-
cris ordinibus initiatis matrimonium contrahere: imo ab
initio naſcentis Eccleſiæ hoc illis prohibitum fuit, quod cõ
ſtat ex canonibus Apoſtolorum capitu. 15. cuius verba hæc
ſunt ex Holoandri translatione. *Ex his qui calibes ad clerum*
Clericis a principio naſcẽtis Eccleſiæ matrimoniũ contrahere fuit prohibitum
peruenerunt, iubemus lectores tantum & cantores, ſi uelint nuptias contrahant. Hactenus Cano Græcis equidem ſolis li-
cuit uti coniugio contracto, ante ſacrum ſuſceptum ordinẽ
non autem poſt ſacrum ordinem contrahere, c. cum olim,
de cler. coniug. c. Siracuſanæ. 18. diſt. tradit Io Maior. in 4.
ſent. diſt. in 24. q. 2. & diſtin. 27. quæſt. 1. Ioann. Ecchius con-
tra Lutherum c. 19 Alphon. de Caſt. lib. 2 de hæreſi. in uer-
bo, Sacerdotium D. Couarr. lib. 4. decretali. 2. par. ca. 6. § 3.
Alphon. Viru aduerſus Lutheri dogmata Philippica. 19. de
cælibatu cler pag. 244. Faber, in malleo contra Lutherũ, tra
cta.

cta. 4. Thom. Vvalden. lib. de sacram. c. 128 & c. 129. de Sacramento ordinis agens, & li. de Sacramentalib. c. 66. & 67. Petrus Soto de inst sacerd. de matrimonio, lect. 6. & elegantissime Michael à Medina Franciscanus vir doctissimus, peculiari libro de hoc argumento in lucem misso nẽpe de cẽlibatu. Albert. Pighius controuer. 15. Barthol. Lathomus ad uersus Bucerum contro. de cẽlib. sacerdo. Mart. Ajala de diui. Ecclesiæ tradi. tit. de cẽlib. Robertus Arbori in tracta de sacerdotum cẽlibatu qui hanc catholicam ueritatem multis magnisq; rationib aduersus impuri Lutheri dogmata ꝓbant. Nec hoc mirum est, cum apud Barbaros legib. & moribus idem sit receptum In regione quidem Palmaria in nouo orbe detecta, sacerdotes uiuunt cẽlibes & incorrupti, ut testatur Petrus Martyr libr. de noui orbis insulis nuper repertis. Et apud Essæos qui contemplationi, & cultui assiduo Dei dediti erant, vxoribus carebant, ut testatur Eusebius li. 8. de præpar. Euang. c 4. Nec nubebant Vestales apud Ethnicos nisi cum religioni erant inutiles, sicut Prudentius cõmemorat li 2. cõtra Symmachum. Nec his mores uel corruptelæ aliquarum nationum, ut Moscouitarum & Græcorũ refragantur: quia longe aberrarunt vt docet eleganter Sigismundus Baro. lib. cõmetariorum de rebus Moscouitarum. Et vide nouissimam sacrosancti Tridentini Concil decisionem sess. 24. can 9 in hęc verba. *Si quis dixerit clericos in sacris ordinibus cõstitutos, uel regulares castitatem solenniter professos, posse matrimonium contrahere, contractumque ualidum esse, non obstante lege ecclesiastica, uel uoto, & oppositum nil aliud esse, quam, dãnare matrimoniũ, posseq; oẽs contrahere matrimonium, qui non sentiunt se castitatis, etiam si eam uouerint habere donum, anathema sit. Cum Deus id recte petentib. non deneget, nec patiatur, nos supra id, quod possumus tentari.* Verũ qui in minoribus sunt ordinibus constituti, non prohibentur ibi ante subdiaconatum, matrimonium cõtrahere: imò hoc illis permissum est c. 1. & ibi not. de cler. coniug l. 16. tit. secundò, part. 4. vbi Gregorius tradit Siluest. in Summa, in verbo, matrimonium. 8. impedi quæst. 12. Martin. Nauar. in manu. c. 22. nu. 52.

De monachis uero illud prætermittendum non est, quod in concilio Turon secundo sub Pelagio Primo Pont. Maxi. cano. 16. eo tempore celebrato: quo licebat clericis iuxta

vsum

vsum Orientalis Ecclesiæ vxores habere: ita decretum est. *Si qui in monasterio conuersi sunt nullatenus exinde habeant licentiam euagandi: neque (quod absit) vllus eorum coniugem ducere, aut extraneorum mulierum familiaritatem habere nã si vxorem duxerit excommunicetur, & de vxore male sociata consortio etiam iudicis auxilio separetur: & infœlix monachus tali coniunctione fœdatus, ab Ecclesia segregetur, donec reuertatur ad septa monasterij, & indictam ab Abbate, quandiu præceptum ei fuerit, agat pœnitentiam.* Hactenus concilij sanctio.

Religiosi sanctissimæ societatis Iesu post tria uota matrimoniũ contrahere prohibentur.

Religiosi etiam sanctissimæ societatis Iesu qui biennio peracto tria vota, tametsi simplicia secundum, constitut. ones dictæ religionis emiserint, quãdiu in ea fuerint, inhabiles sunt ad matrimonium contrahendum: & si de facto contraxerint, nullum & irritum est, ut decretum est a Sanctissimo Domino nostro Greg XIII. Pontifice Maximo peculiari motu proprio hoc anno 1584. quod nouum est matrimonij impedimentum dirimens. Sunt sanè huiusmodi vota emittentes verè & propriè religiosi: quod si quis deinceps cõtrarium ausus fuerit firmare, vel aliquid contra pium institutum dictæ sacræ religionis assecuerauerit (ut quidam proximis diebus temerario ausu facere non erubuit) pœnã excommunicationis latæ sententiæ nec non inhabilitatis ad quæuis officia, & beneficia sæcularia, & quorumuis ordinũ regularia, eo ipso absq; alia declaratione incurrunt, quarũ censurarũ absolutio Apostolicæ sedi est reseruata, vt latius in dicto motu proprio continetur. Est equidem Christianæ reipublicæ vtilissimum imo summæ necessarium præfatam Societatem a Summis Pontificibus maximis fauorib. & amplissimis priuilegijs ampliari, cum propugnaculum sit fidei lumen Ecclesiæ, religionis amplificatrix, peccatorum medela, piorumque virorum tutissimum Asylum.

B *Deponi debere.* Adde quod durius decretum stat in 8. concilio Toletano. c 7. in hunc modum *Quicunque etiam inuiti, ad Ecclesiasticarum officia dignitatum assumuntur, deseruere quam semel recuperant gratiã donumq; nequaquã audeant. Si vero ad coniugium moresque sæculi redire attentauerint, omni Ecclesiastica dignitate priuentur, & Apostatæ habeantur, & in monasterio donec vixerint, sub pœnitentia retrudantur.* Solet tamen ad tempus in monasterio collocari, ut illic ieiunijs & orationibus vacent, & prædictas iuris pœnas patiantur, &

vide

vide Regiam l. 41. tit. 6. par. 1. & ibi Greg Lup. & Extraua. antiquę concertationis de voto. & vltra supradictas canonicas pœnas pecunia quoq; mulctantur c. 1. de cler. coniug. ca. decernimus, c. presbyter. c. presbyterum 28 distin.

Sed qua pœna punietur laicus, qui vxore dimissa, sine iusto illius consensu, sacris fuit ordinibus insignitus: iure quidem nulla alia pœna reperitur diffinita, præter eam quę dicta extrauaganti constitutione quæ Ioan. est 22. continetur quę quidem ea est: vt nec matrimonio soluto, in suscepto ordine ministrare, nec ad superiores ordines promoueri possit, nec aliquod ecclesiasticum beneficium obtinere valeat. Sed quia in illa constitutione non tam de tanti criminis debita pœnitione, quam de effectu sacrorum ordinũ agitur: ne tam graue scelus inultum remaneat, in Hispania iustissime receptum est, vt huiusmodi crimen perpetrantes, eadem patiantur pœnas, quas qui post sacri ordinis sumptionẽ vxorem ducũt, de quibus in hoc capite differitur. Nec enim refert, an matrimonium antecedat vel sequatur cum vtroque casu & matrimonij sacramento, & cęlibatui ordinis sacramenti, æqualis iniuria fiat. Et cum casus is contigisset in sacro Inquisitionis senatu, reus suspensus fuit ab officijs & beneficijs ecclesiasticis, & præter publicam pœnitentiam, qua lis blasphemis iniungi solet: multa pecuniaria imposita in monasterium ad certum tempus similiter fuit detrusus, ita testatur D. Iacob. septima. in Cath. instit. c. 40. nu. 14.

Laicus q dimissa uxore sacris ordinibus fuit insignitus quæ pœna plectẽdus sit.

Nec illud hoc loco accomodatissimum prætermitti debet, laicum etiam secundum matrimoninm, viua coniuge, ab hæreticæ prauitatis Inquisitoribus posse puniri: is equidem qui sic contrahic, perperam videtur sentire, de sacramento matrimonij. & de eius vinculo, ita tenet Domi. & Fran in c. accusatus. §. sanè. nu. 6. de hæret. in 6. Fel. in ca. ad abolendum, in princ. de hæret. Alphon. a Castro de iusta hęret. punit. lib. 1. c. 1. Summa Rossela in verbo, Hæreticus, ni. 6. Ludo. Car. de hæret. § circa secundum, n. 60 in fi. Reper. Inquisitorum in uerbo hæreticus in uersi. ex quibus supra traditis. Conrad Brunus de hæret. lib. 1. c. 2. Alber de agnoscend. assertioni. q. 23. per totam Iacob. sept. in enchi. ti. 12. Ioan. Lup. in repet. c. per vestras de donat. inter vir. & uxo. §. 12. num. 25. Rojas. in tract. de hęret. 1. par. nume. 540. D. Couarru. in 4. Decreta. 2. par. c. 7 §. 3. num. 6. & est communis

Contrahens secundum matrimonium uiua coniuge ab Inquisitoribus hæreticę prauitatis punitur.

nis & veriſſima opinio quæ contradictoriam nó habet, & procedit nulla conſtituta differentia, an matrimonium publicè, vel ſecrete, fuerit contractum, & opin. contraria egregie fuit confutata a Iacob. ſeptim in Catholi. inſtit. c. 40 nu. 3.

Receptum tamen eſt inter doctores, crimen hoc grauiſſimum mixti eſſe fori, & ea ratione inter Inquiſitores Epiſcopum & Iudicem ſæcularem locum eſſe præuentioni, ita Abb. per tex. ibi, in c. 1 de offic. ord & in c cum haberet. nu. 3. de eo qui duxit in matri. Albert. de agnoſcend. aſſertioni, q. 23. nu 76. Couarr. in d. §. 3. nu. 6.

Et pœna quæ a iudicibus eccleſiaſticis ordinarijs pro crimine iſto imponitur, eſt publica ignominia, tex in capit. de benedicto, 32. quæſtio. 1. vbi gloſſ. in uerbo, & caluos. text. in cap. epiſcopi 26. quæſtio. 1 c. nuper de bigam. Abb. in d cap. cum haberet. num. 3. Frequentiſſimè tamen horum regnorum praxis recipit huius criminis reos, antè portas Eccleſiæ in ſcala ignominiose collocari.

Nec deſunt ex noſtris, qui exiſtiment pro crimine iſto impoſitam eſſe excommunicationem, quæ eo ipſo incurritur, vt tenet Paul Grill. in tract. de pœnis omnifa coitus, q. 14. cuius opinio falſa eſt, vt manifeſte apparet ex gl. in clemen. vni. de conſanguin. & affinit. quam Card. Imo, & alij ibi ſequuntur.

Ab Inquiſitoribus autem, hoc crimen perpetrantes, fuſtibus cędi ſolent cum relegatione ad tempus, ut teſtatur Iacob. Septiman. in Cathol. inſtitutionibus. c 4. num 1. in fine in eunuchis tamen tit. 12. num. 6. aſſeuerat, quod plebei flagellis cęſi, ad triremes condemnantur. Si uero nobiles fuerint, aliæ iuſtę pœnæ imponuntur, & quod ad triremes faciendas ſit condemnatio, decretum fuit a ſupremis ſacræ Inquiſitionis Senatoribus, vt refert Rojas vbi ſupra, nu. 546.

Punitur deinde qui uiuente prima coniuge aliam duxerit, pœna infamiæ, c. nuper. de bigam. l. eum qui duas. cum gl. C. de adulter. pœnaque ſtupri puniuntur. Pœna vero ſtupri eſt in perſonis honeſtis, amiſſio dimidiæ partis bonorũ, in villibus verberatio, cum quinquennij relegatione tex. in §. 2. Inſtit. de publi. iudi Regia. l. 2. titu. 19 par. 7 tradit Alexand. conſi. 165. vol. 7. vbi Mod. Pariſ. in addi. Ex quo ſequitur lapſum fuiſſe Romanum ſing. 531. aſſeuerantem, mortis pœnã contrahentib. ſecun. nup. imponi. In his vero regnis in

hoc

hoc crimine variæ pœnæ priſtinis temporibus impoſitæ fue runt, ut videre licet in l. fi. tit. deimo ſeptimo, par. 7. & in l. 2. titu 7. lib. 4. fori. & in l. ſeptima, titul. 15 lib. 8 & in l 6 tit 7. & in l 8 titu. fi. eodem lib. Nouiſſimè vero qui crimen hoc commiſerit, ultra id quòd ignominioſe per uias publicas trahendus eſt, mitti debet ad Regias triremes per decem annorum tempus, ut probat l. octaua, titu ſecundò, libro octauo ordina. noui, quæ indiſtinctè practicatur, nulla perſonarum conſtituta differentia, ut ſcribit D. Didac. Perez, in l. 2. in gl. 1. lib 5. ordi. veteris Quod tamen verum non cenſeo, ſed quod cum nobilibus illius legis rigor moderetur, & ita praxis quæ vera eſt legum interpres recepit.

Per ſententiam. Vide gloſſ. Anton. Ioan. de Imol. Abb. in C capitulo primo, de cler coniugat Deci. conſil. 166. D Couarru. in quarta Decretali. 2. par. capit. ſexto §. tertio num. quarto Eſt equidem circa hoc communis Doctorum ſententia, aſſeuerantium clericum in minoribus ordinibus conſtitutum per matrimonialem contractum, non eſſe ipſo iure beneficio priuatum, ſed priuandum eſſe. ſecus verò ſi is clericus in maioribus ordinibus fuiſſet conſtitutus, quia ipſo iure priuatus eſt: & opinionem iſtam dicit tutiorem & in practica ſeruandam Bened. de Capra, in c. 1. de cler. con. vi de quæ infra dicam in ver. benefi.

De hæreſi. Vide Berimon. Cho. in tract. de publ concubin. D pag. 248. nu. 4 Iac. Septim. d. c. 40 nu. 12. qui cenſet hoc procedere, quocunque modo ſiue publice, ſiue ſecrete, matrimonium fuerit contractum.

Beneficia. Vide tex. optimum in c. 1. de cler. coniu Et iſtã E opin. magis communem eſſe teſtatur Ioſeph. Maſcar. in tract. de probat. vol. 1 concluſ. 182. nu. 6. Circa quam illud eſt conſideratione digniſſ. q̃ licet clericus in minorib. ordinib. conſtitutus matrimoniũ contrahens ſit ipſo iure beneficijs priuatus, is qui ob eam cauſam ea beneficia a Romano Pontifice impetrat præcisè tenetur probare matrimonium, nec ſponſaliorum probatio ſufficeret, cũ dubia probatio contra ipſũ ſit interpretanda, ut in c. in præſentia. de proba. de quo eſt celebratiſſimũ cõſi. Anch. 20 quẽ ſequit Maſcar. d. cõcl. 182. Procedit ſanè dicta magis cõmunis opi. etiam ſi matrimoniũ carnali copula minime fuerit conſummatũ, vt tenet gl. Ioan. And. Abb Imo. Collecta. in c. j. de cleri. coniug. vbi

Benedict. de Capra, communem esse fatetur. Et locum obtinet quamuis vxor ante copulam religionem ingrediatur, ex Abb. sententia in dict. cap. 1. Aufreri ad Capell. Tholos. quæstione 239.

Clericus in minoribus, p contractū matrimonij omnibus Eccles. būficijs priuatur.

Amittit etiam clericus in minoribus constitutus per coniugalem contractum, regressus, accessus, atque alia quælibet iura, ad beneficia ecclesiastica ipsi contrahenti competentia gl in cap. 1. de cler. coniug. lib. 6. versi clericalis quam sequuti sunt Paul & Alexand. in l. 1 a primo ff. de lib. & post. Martin. Nauar. in c. si quando, excep. 5. de rescrip. & opinionem istam communem esse fatetur D. Couar. d §. 3. nu. 5. vbi idem de ecclesiasticis pensionibus affirmat de quo vide Hiero. Gigan. in tracta. de pensioni q. 54 Et ea ratione vsus Romanæ curiæ iam pridem obtinuit, ut per matrimonij cõtractum, pensiones vacent, etiam si simpliciter, nullo spirituali onere adiecto constitutæ fuerint, vt scribit Nauar. in tracta. de oratione c. 21 nu 53. Præter quam, si a Romano Pontifice alicui laico, pro re gesta in Ecclesiæ vtilitatem cõstitutæ fuerint. Vel alunde ex eius mente colligitur velle pensiones, ob matrimonium non extingui, vt refert Ioan. Bapt ista in tracta. de pensi. q 30.

Sit nullum Vide Petrum de Anch consi. 34. nu. 10. Ioan. Andr. Anch & Doct. in c. 1 de cler. coniug. lib. 6. Aymonem Crauet. in tract. de antiq tempo. 4 par. § videamus fo. 131. nu. 14. Sebast. Van. in tract. de nullit. tit. quoties & intra qd tempus. nu 60. And. Tiraq. in tract. de vtroque retractus l. 1. § 26. gl. 2. nu. 9. Ioan Staphi in tract. de liter. gratiæ & iustitiæ. fol. 75. quam opinionem communem esse testantur Ferdi Loazes de matrimonio Regis Angliæ dubio 11. nu. 13. D. Couar. d. §. 3. qum 4. Grego. Lup in l. 41. tit 6. parti. 1. in verbo, *El beneficio*. Ferdinan. Mencha. de testa. § 22. num. 64. Iul. Clar. lib 5. recep. senten § fi. q 37. vers. hc clericus beneficiatus. & nouissime Did. Perez in l. 1 titu. 1. lib. 5. ordin. versi. Item quia, fol. 5. Quæ consuetudine recepta est, vt fatetur Petrus Rebuf. in tract. de pacifi. possessor. num. 187 In quo cauendum est ab Imo. qui contrarium tenuit in Clem. gratiæ, de rescrip. Loazes in rep. l. filius familias. nu 285. ff. deleg. 1. Quam quidem communem & receptam sententiã admittit Deci. cons. 166. quando ignoranter matrimonium contractum est, secus si scienter, quia hoc casu (vt ille inqt)

non

non priuatur qui sic contraxit ipso iure. Sed Decium merito reprehendit insignis Gre. ubi paulo ante allegaui. esset equidem omni iuri & rationi contrarium, vt magis peccans melioris esset conditionis, quam qui leuius delinquit.

Sua beneficia. Adde quod opinionem istam tenuerunt. C Io. And. Card Anch Imo. in ca. Ioan. de cler. coniug. Henr. in c diuersis. eo. tit. quorum opinionem communem esse testatur Couarru. vbi supra num. 4. quam ipse sequitur contra Rotam & Staphy. ab authore nostro allegatos, quorum opinio procedere potest, quando clericus minoris ordinis beneficia ecclesiastica obtinens, cum impubere contraxit per verba de præsenti, ignorans forte eam impuberem esse, qa tunc beneficio priuatur, non aliter quam si cum pubere contraxisset, cum qua foret canonicum impedimentum, consanguinitatis vel affinitatis. Si autem sciebat ea esse impuberem, tunc procedit communis opino: qua distinctione, contrarias opiniones componit Ferdi. Mench. de testa. d §. 22. num. 47.

MONIALIBVS. Cap. LXXXIII.

1 *Clericus monialem carnaliter cognoscens, in vno inflati tria delicta committit: sacrilegium, adulterium, & incestum.*
2 *Clericus monialem cognoscens, qua pœna debeat puniri.*

CLericus † tale facinus perpetrãs sponsam Christi cor 1
rumpit, & committit tria peccata: [a] sacrilegium, adul 2
terium, & incestum, quo ad accusatione, quia de om
nibus his potest accusari, ut per per gl. not in c. Virginibus
27. quæstio. 1. quam sequitur Abb in c. at si clerici. de iudi.
colum. 12. & in cap. penult. 3 nota. de purga. Cano. & in ca.
monasteria. in fin. & in c vt clericorum nu. 6 de vita & hone
sta. cler. † cuius pœna est, vt deponat, [b] ex dispositione tex 2
in c. si quis episcopus. 27. quæstio. 1. ab officio & beneficio, b
ut per glo. 1. dum allegato c. si quis sacerdos. Et vide Anan.
cons. 1. colum 2 versic. Secundo quod fama. vbi per dictum
c. si quis episcopus, tenet, quod istud delictum, est de maio
ribus merentibus perpetuam depositionem, da o quod talis
fornicatio cum moniali non sit notorie scandalosa, vel diu
continuata: & dicit hoc ita declarare pulchre Ant in d c at
si clerici. Et vide Hippol. in repeti. l. vnicæ. C de rapt. virgi.

num, nume. 41. vbi tenet, quod clericus in hoc delinquens, debet priuari officio suo, & detrudi in monasterium, per tex. in c. si qua monacharum, 27. q. 1. & per d. c. si quis, per quem tex vide quod dicit Abb. in c. clericus, nu. 2. de vita & honestat. clerico. Et uide Paul. Grillandum in tracta de pœnis omnifariam coitus, in 1. quæstio. circa fin verficu. Secundò verò casu, vbi per eadem iura dicit, quod clericus cu iuscunq; gradus vel dignitatis, deponitur propter hoc delictum ab omni ordine sacro, & priuatur omnib beneficiis, & detruditur in arctum monasterium ad agendam perpetuam pœnitentiam: quem vide prius per duas colum. precedentes, declarantem, quomodo in hoc crimine quatuor crimina committantur: & an possit reus de vnoquoque pariter accusari & puniri: & quæ vtilitas resultet, quod quis possit accusari & puniri de pluribus delictis differentibus specie, & descendentibus ex eodem facto. Cardin. tamen de Turre cremata in d. c. si quis episcopus, dicit, ꝙ tunc propter hoc deponatur clericus, quando in notitiam populi deuenerit, alias secus, per id quod notatur in c non debet, 30. qõ. 1. Et dicit hoc velle glos. ibi posita in eo. cap Si quis episcopus, quæ tamen si benè consideret, non probat: quia nihil aliud dicit, nisi allegare c. si quis. 30. quæst. 1. & ideo contrarium credo verum, cum dictum. c. si quis episcopus, simpliciter imponat pœnam depositionis, & delictum in se tam grauè sit, in quo tria, vt prædiximus, committuntur delicta. Et hoc videtur velle Ioan. de Anan. vbi supra, referendo Ant. Nec obstat quod dicitur in d. c. non debet, quia cum ille tex. imponat pœnam delicto longe diuerso, & quod est grauius in consideratione populi, quam in seipso, videlicet ꝙ clericus commisceatur mulieribus, quæ ei peccata confessæ sunt, nõ mirum, si consideret, an populus id intellexerit. Notum est enim quod ex confessione non contrahitur cognatio spiritualis, & sic non potest dici incestus: & si confitens fœmina non est nupta, nec virgo, non est adulterium, nec stuprum, est igitur sola fornicatio qualificata, tanto grauior, quanto maius scandalum affert in populo: Abhorret namq; populus simile facinus, & meritò, qa si non sic punirentur in hoc delinquentes, difficillime præstarent homines licentiam filiabus, seu consanguineis accedendi ad Sacramentum pœnitentiæ. Vel potest aliter intelligi tex. ille, in c. seq. tractabimus,

bimus, vbi examinatur materia illius. Vnde concludendo in hoc delicto sacerdotem conuictum de accessu ad monialē, nullo discrimine habito deponendum censeo, & deponerē si casus se offerret, & in monasterium seu carcerem ad tēpus aliquod, iuxta personæ qualitatē, & delicti continuationem, & populi notitiam commensurandum detruderem.

ANNOTATIO.

A *Habens carnalē copulā cum moniali, multis criminibus illa queatur*

TRia peccata. Vide Abb. in c. fi. nu. 6. de immu. Eccles. & in ca. pen. not. 3. de purga canon. Ioan. de Selua, in tract de benefi. 3, par. q 3, num. 6. Montal. in l 4. titu. 10. lib. 4. fori. Gregor in l. 1. tit. 19. par. 7. in verbo, Religiosas quam opinionem sequuti sunt omnes, vt per Dec. consi. 338. nu. 1. & consi 611. num. 2 eandem fatetur esse communem sententiam doctissimus Iacob Menoch de arbi. iud. qō ni. lib. 2. centu. 4 casu 389 num. 23 decisio Pedem. 103. eaque sequitur Didac. Perez, in l 5. titu. 15. lib. 8, ordin. Paul. Gril. in tract. de pœnis omni sa. coitus. q. 1. num 10. qui dicit quatuor scelera committi, sacrilegium, incestum, adulteriū & stuprum, & vide Regiam legem 7. titu 20 libro 8. ordin. nouī, asseuerantem cum moniali incestum ex carnali coitu committi.

Sed an clericus possit de vno quoque istorum criminum accusari, pariterq; puniri, & pœna ex vno sequuta, alterum non impediat, ac si ex diuersis factis, cum diuersis personis facta fuisset, vide gl not. in c. uirginibus 27. qō 1. quæ in ea est sententia, vt censeat, quod supradicta dicuntur plura crimina nomine tantum, non autem effectualiter in substantia, & ea ratione licet respectu accusationis sint diuersa, quo ad actum punitionis vnum est, quia in veritate non fuit nisi vnicum factum, licet propter tanti sceleris qualitates, grauior pœna iniungenda sit, quam pro quolibet dictorū quatuor delictorum, de quo uide Bar. in l. Senatus, ff. de accus. & in l. qui de crimine, C. de acc. Paul. Gril. d. q. nu. 12.

B *Laicus huius capitis delictū cōmittens, quib. pœnis, ab ecclesiastico iudice sit plectendus.*

Deponatur. Vide Regiam l. 6. tit. 18. par. 1. Bermond. Cho. in tit. de publi conc. rub. de sacrilegio, pag. 67. D. Couar. in clem. si furiosus, in initio, 2. par. nu 8. de homi. Petr. Duen. reg & fal. reg. 101. Didac Perez. in d. l. 5. Iac. Men. de arbit. iud. q l 2. cent. 4 casu 360. nu. 57.

Laicus vero in foro Canonico pp crimen hoc excommu

nicatur c.ſi quis Epiſcopus, c.ſi qua, 27 q 1.d.Regia l.6.ibi, *E ſi fuero lego deuen lo deſcomulgar.* Et in animæ iudicio ad ſimplicem ſacerdotem, huius criminis abſolutio non ſpectat, ſed ad Epiſcopum, iuxta glo ſententiam, in c.ſi Epiſcopus de pœn & remiſ.lib.6. In foro vero ſæculari, laicus qui crimen hoc perpetrauerit, pœna vltimi ſupplicij plectendus eſt, bonaque ſua monaſterio ſunt adjudicanda. Monialis vero ipſa huius criminis rea, a ſuo monaſterio extrahenda eſt, & in alio recludi debet vt diligentius ſeruetur, ne forte deinceps in tale ſcelus incidat, tex.in §. pen in auth.de ſanctiſſimis Epiſc collo.9 c.ſi quis rapuerit. 27.q 1.vide tamen Regiam l.2.titu.19 par.7 quę ſimplicem coitum cum moniali, non pœna mortis, ſed pœna ſimplicis ſtupri puniendum eſſe ſanciuit: necnon de iure Regio qui ſic delinquit pœna medietatis bonorum Regio fiſco applicandorom mulctatur, l. 7.tit.20.lib.8.ord.noui.

Mediolani vero legibus, & Papiæ ſtatutis, qui grauiſſimũ crimen hoc perpetrauerint pœna mortis puniuntur, vt refert Iacob. Menoch de arbi. iud. quæſtio. libro 2. centu. 4. caſu 384. nume. . .

Veſtales libidini vacantes q bus pœnis plectebantur.

Idem etiam communiter ſtatutum eſt priuatis conſtitutionibus, & ſtatutis Italiæ vt refert Hippol. in l vni. nu. 4 & ſeq. C. de rap. virg. Iul. Clar. in pract crim. §. fornicatio, verſ. cum moniali Antiquitus vero Veſtales quæ Dijs virginitatem vouerant, iſtius criminis reæ, virgis cædebatur, fere vſque ad necem, deinde viuas defodi, lege ſancitum fuit. Vt memoriæ prodidit Pomponius Lętus de ſacerdotio Roma. vbi de Veſtalib. agit Plutarchus Proble. 96. Et multa de ſupplicijs harum Veſtalium lectũ non indigna ſcribit Liui li. 2. 4 8. decad. 1. & Decad 1. 4. Dion Halicarn. lib. 8. & 9 Plin. iunior lib. 4. epiſtol. Et de hac pœna meminit Iuuenalis Satira 4 dum ait.

Nemo malus fœlix minimè corruptor & idem
Inceſtus, cum quo nuper ſitiata iacebat,
Sanguine adhuc viuo terram ſubitura ſacerdos,

Imo tanta in his religio obſeruabatur, quod Minutia Veſtalis virgo propter mundiorem iuſto cultum, libidinis fuit ſuſpecta, viuaque defoſſa, vt refert Liuius libro octauo, primæ Deca.

Contrarium credo verum. Adde quod hanc authoris opinionem

nionem contra Card. a Turrecre. in d c. si quis Episcopus, sequitur Greg. in d. l. 6 in verbo, *Deponer.*

SPIRITVALIBVS FILIABVS SE COMMISCENTES. Cap. LXXXIIII.

1 *Clericus propter crimen incestus qua pœna puniendus sit.*
2 *Pœna depositionis an puniendus sit clericus, qui carnaliter cognouerit illam, quam tenuit in Sacramento Confirmationis.*
3 *Proprius sacerdos qui filiam sua parochia, nullo vinculo spiritualis coniunctam, carnaliter cognouerit, non est deponendus, quamuis seuere sit puniendus:*
4 *Clericus, qui cognouit suam comatrem, depositione meretur.*

SAcerdotes † qui cum filiab. spiritualib. fornicatur, grade adulterium committut: & quia malum exemplum dant hominib ab omni officio deponuntur, & peregri nando per 20. annos pœnitere debent, & tandem ad monasterium vadunt, vbi per totum tẽpus vitæ Deo seruient. ita disponit tex in c si quis sacerdos, 30 q 1. & licet ille tex. videatur loqui de filia spirituali simpliciter, idem est si fornicatur cum ea, quæ propter sacramentum pœnitentiæ fuit filia spiritualis effecta, vt probatur in c. Oẽs, qui est tex. præcedens d. ca si quis. qui dicit oẽs, quos in pœnitentia accipimus ita filij nostri sunt, vt in baptismate suscepti, & subdit, q̃ qui hoc scelus perpetrauerit, non solum dignitatis honorem amittat verum et vsq; ad exitum uitæ suæ iugi pœnitẽtiæ se subdat: quod gl. ibi finalis intelligit de pœnitentia interiori. Sed postea tex. in c. h. ead. cau. & q. dicit, q̃ presbyter, qui cum mulierib quæ ei fuerint sua peccata confessæ se commiscuerit, sic pœniteat, qũo de filia spirituali: & declarat, q̃ pœniteat duodecim annos, & q̃ deponatur, in quo vt declarare tex in d. c. Oẽs, dum determinat tempus pœnitentiæ, & q̃ amissio dignitatis, de qua ibi, sit depositio. Addit in verba quædam quæ nimium restringunt pœnã huius delicti, videlicet si in cõscientiam populi deuenerit, q̃ ego intelligo i. si hoc testib. probatum fuerit: satis. n in notitiã populi venit delictum, q̃ testib. comprobatur, quasi velit text. mitiori pœna puniendum sacerdotem, quãdo hoc delictum

in occulto reuelatur ſuperiori. Vnde ego conuictum clericum de hoc delicto, indiſtincte deponerem, imo & tempeſtate hac, carceri alicui per aliquos, & non paucos annos manciparem. Oportet namque in his diebus, quibus (peccatis noſtris id promerentibus) admirabile hoc ſacramentũ pœnitentiæ, ſpiritualium omnium infirmitatum ſingularis & vnica medicina ab hæreticis impugnari, ac euerti curat, ſacerdotes in hoc delinquentes acriter puniri ne ex eorum delictis anſa præſtetur hæreticis, neve frigeſcente charitate ac timore Dei occaſio detur maritis ac patribus vxores, ac filias ab hoc Sacramento retrahendi, & vt rarius ad illud accedant, procurandi. Quo zelo religionis, & honeſtatis ac cenſus bonæ memoriæ præſul ille digniſſimus Ioãnes Matthæus epiſcopus Veronenſis, ſcelus hoc tanquam grauiſſimum graui animaduerſione puniendum ſtatuit: cuius ciuitatem, & diœceſim dum ego tranſirem, Concilij Tridentini gratia in Italiã accerſitus, multa mihi admiranda eius opera, & omni imitatione digna, & quæ paſtorum illorum ſanctorum quos antiquitus habuit eccleſia, dum felix erat, ſanctitatem redolebant, relata ſunt. Ille inquam bonus epiſcopus in titu. 9. c. 3. ſuarum conſtitu. ita diſpoſuit: Si quis cum ea, cuius confeſſionem audiuit, quicquam inhoneſtè, turpiterve egerit, aut eius pudicitiam attentauerit, aut ei laſciua, & inhoneſta perpetranda ſuaſerit, ſi non eſt deuentũ ad actum, temporanea pœna acriter puniatur. Si uero ad actũ turpitudinis deuentum eſt, beneficijs officijſque eo ipſo ſu ſpenſum, priuatum, perpetuiſque addictum vinculis uolumus, & declaramus. Et eadẽ depoſitionis pœna puniẽdum crederem clericum cognoſcentem illam quam tenuit in Sacramento Confirmationis, cùm eodem modo ſit effecta eius ſpiritualis filia: & ideo cognatio contracta ex tali Sacramento impedit matrimonium, & dirimit contractum, vt in c. 1. § fin. de cogna. ſpirit. in 6. quia tex. in d. c. ſi quis. indiſtincte loquitur de filia ſpirituali. Fateor tamen, quod cum hoc delictum non ſit ita graue in oculis hominum, nec in eo adſit inconueniens quod in caſu præcedẽti deſcripſimus, in alijs pœnis vltra depoſitionem iniungendis, mitior poterit eſſe Iudex. Et quod ſacerdos cognoſcens filiam ſpiritualem deponatur, not. Abb in c fi. de purg. can. & tenet etiam Io. de Ana per ſupradicta iura. in c. cum dilectus, de accuſ. col. 2 &

in

in c. significauit, de adu col pe. Fel. in c. at si clerici, in prin. col. fi. de iud. & ibi etiam hoc sequitur Dec. col. 21. vers. Secundo limitatur. Et sequitur hoc etiam Io. de Sel. in tract. de benef. in 3. par. in q 3 in fi. Et aduerte quod filia dicitur, quæ sit de parochia eius, ut ponit idem Dec. ibi, allegando Abb. vbi supra. Et sequitur etiã Io. de Selua, ubi supra. Crederem tamen, q licet vera sit hæc conclusio Doctorum istorũ, quod † si sacerdos cognosceret filiam parochiæ suæ, nullo alio sibi vinculo spirituali coniunctam, quod non propter hoc esset deponendus, sicut in alijs præcedentibus casibus, cum esset magna extensio iurium penalium, & est non minima disparitas delictorum, quamuis tale facinus committens non leuiter puniendus est: de cuius quidem delicti gra uitate nos omnes præsules idem bonus vir nihil admonuit, dum in supradicto tit. 9. c. 2. in committentem illud ita seue re sub hisce verbis insurgit. Sacerdotem illum, qui se cum parochiana sua cõmiscuerit, in 25. ducatos condemnamus, eum perpetuo ab exercitio curæ suspendentes, postquam per annum in carceribus corpus suum, ieiuniis & abstinentijs maceraturus permanserit, & a ciuitate, & diœcesi per decennium sit exul. An † autem eadem pena puniatur qui cognouit commatrem suam: videtur quod sic, per supradicta, & quia magis est abstinendum a cognatione spirituali, quã carnali, quia a venerabiliori parte procedit, [b] vt no. Abb. in d. c. fi. col. pen. de purg. can. Vnde dicit ipse, quod nunquam legitur ecclesiam Romanam dispensasse in cognatione spirituali. Cum enim pena incestus sit depositio, ut infra habes in parte incestus, a fortiori erit in hoc casu, & simili, vbi quis cognoscit cognatam spiritualem, & præcipue quia delicta huiuscemodi etiam in opinione populi grauia iudicantur: & hoc de commatre videtur tenere Fel. in d. c. At si clerici, col. fina. de iud. facit etiam in huis opinionis fauorem l. 13. tit. 2. par. 4. quæ enumerat inter exempla incestus, quãdo quis coit cum commatre sua.

3

4

b

ANNOTATIO.

Deponatur. Vide Abb. in c. vlt. de purg. can. Ana. in cap. cum dilectus de accus. Fel. in c. at si clerici, nu. 15. ubi Dec. num. 36. de iud. Berm. Cho. de pub. concub. rub. de incestu nume. 3.

Hodie

Clerici qui i ſacris confeſſionibus mulieres ad libidinẽ prouocauerint ab Inquiſitoribus puniri poſſunt.

Hodie vero in tanti criminis deteſtationem egregia nouiſſima conſtitutione decretum eſt, quod contra clericos q̃ in ſacris confeſſionib. mulieres ad carnale cõmercium prouocauerint, hæreticæ prauitatis Inquiſitores ſeuere procedant, & iuſtiſſimè ſanè: cũ male de Sanctiſſimo Sacramento pœnitentiæ ſentire videantur, eo abutentes: nam cũ medela ſpiritualis ſit, venenum tamen nefandum ad perpetuã mortem eo præparare contendunt, & ita ſæpe obſeruatum, in ſacroſanctæ Inquiſitionis incorruptiſſimis tribunalibus.

Procedit. Adde quod ut reſpicit quod dolnit glo. celeberrima in c. Pirrach. in verbo, multo magis 30. q. 3. quæ aſſeuerat argumento illius patrem ſpiritualem magis diligendum quam carnalem, quam dicit eſſe ſing. Barb. in l. 2. col. 7. ff. de verb. oblig. & in rep. l. cum acutiſſimi. col. 117. C de fideicõ. licet hinc inde ſit aſſimilis, & alia glo. in ca. qui dormierit. 27. q. 2. tradens affinitatem ſpiritualem maiorem eſſe, quam carnalem. Præterea etiam dicit alibi glo. in c. aut factum, in verbo, parentem, de pœnit. diſt. 1. non minus puniendum eſſe, qui interimit parentem ſpiritualem quam qui carnalem, q̃ ſequitur Alex. in addit. ad Bart. in l. Diuus, ubi Hippol. de Marſi. in 5. ff. de parricid. & hanc opinionem Abb. quam hic adducit dilucidior in ſpecie ſequutus fuit Dec. conſ. 462. col. 1. & in c. at ſi clerici, nu. 38. de iudi.

B

Stvpri. Cap. LXXXV.

1 *Traditur germana ſtupri definitio.*

2 *Clericus virginem ſtuprans, eſt deponendus.*

3 *Vis corrumpens virginem grauiori pœna eſt puniendus, quam ſi ſponte eam cognouiſſet.*

4 *Clericus, qui corripit & defloruit virginem ſponte, & ſic ea volente, & conſentiente, an teneatur aliqua pœna?*

5 *Deflorans virginem voluntariam, nõ tenetur ei in animæ iudicio ſatisfacere.*

6 *Voluntas corruptę virginis patri non præiudicat.*

7 *Clericus an a dotis præſtatione liberetur, ſi probauerit quod mulier ab eo corrupta inuenit virum eiuſdem conditionis, & qualitatis ac ſi eſſet virgo.*

8 *Iudex qualiter debeat arbitrari dotis æſtimationem corruptæ virgini præſtandam.*

Remiſſio

9 Remissio puellæ an clericum a dotis solutione liberet.

10 Clericus, qui mulierem grauidam sine virginitatis tamen corruptione effecerit, an ordinaria huius criminis pœna sit puniendus.

STuprum † proprie est virginum illicita defloratio, sic enim diffinit tex. in c. Lex illa, 36. q 1. licet alias stuprũ aliquando comprehendat alia crimina, vt dicit glo ibi, in verbo, proprie, & glo. in c. Nemo, 32. quæst 4. in verb stuprum, & clericus † virginem stuprãs deponitur, notat Abb. in cap. at si clerici, colum. 12. de iudic. alleg. tex. in ca. si quis clericus, 81. distin. & in cap. Lator, 2. quæst. 7 Illi tamen tex. non disponunt in stupro commisso cum virgine, vt ex eis patet: & quod istud delictum sit depositione dignum, placuit eidem Abb in cap. 2. de adulter. qui etiam credit clericum posse cogi ad dotandam virginem ab eo corruptam: & refert etiam idem Abb. ibi. Ioan And. referentem magistrum suum, qui dicebat, quod in hoc casu, cum clericus non possit ducere eam in uxorem, deberet corporaliter fustigari. Et quod pœna stupri in clerico sit depositio, [a] est communis opinio * secundum Paul Grillan in tract de pœnis omnifariam coitus, in c. Septimo videndum, qui etiam sequitur doctrinam Abb. in cap. ut clericorum, de uita & honest. cleric. vbi tenet, quod iudex ecclesiasticus potest imponere pœnam pecuniariam clerico pro arbitrio suo, vltra alias pœnas spirituales, quando ille non sufficerent, quia illas non timeret, quas si non solueret, luet in corpore: quia non sufficit dotare mulierem stupratam, nam vltra dotem, tenetur soluere pecuniariam vel corporalem pœnam, secundum eũ, post Abb. in c. 2. nume. 3. de adult. 1 2 *

Vnum autem in hoc crimine ego opinor obseruandum, quod cum † iura Cæsarea grauiori pœnæ subijciant vi corrumpentem virginem, quam spontanee, ac illum sine temporis præfinitione puniant, vt in §. item lex Iulia, de adult. iuncto §. Item lex Iulia, de vi, versicu fin autem per vim, Instit. de publi. iud. & in l. mariti, §. fin. ff. de adulter. quod eodem modo Iudex ecclesiasticus seuerius punire debebit vi perpetrantem tale facinus, vt sic vltra depositionem, in arctum monasterium vel carcerem detrudat delinquẽtem. Et pro pleniori declaratione huius capit. operepretium est 3

de

4 de aliquibus qnæſtionibus dubitare. Et primo, quid † ſi clericus de ſtupro virginis accuſatus, exciperet, & probaret aperte, ipſam ſponte conſenſiſſe, puta ſi teſtes iurant eam attraxiſſe illum ad concubitum, veniendo ſæpius ad lectum eius, eo repellente illam, vel aliud ſimile. In qua quæſtione videtur dicendum, quòd non obſtante puellæ conſenſu, propter ſtuprum puniri debeat clericus, & ad præſtationē
b dotis condemnari, [b] per id quod notat Ioan de Ana. in dicto cap. 1. de adulter. in 1 notabili, vbi poſt Doctores dicit, quòd licet virgo non ſit ſeducta, ſed illa ſponte acquieuit, ad huc habet locum diſpoſitio illius tex. quia virgo præſumitur ſeducta, & decepta, per text. notabilem, in dict l circa fi. C. de rap. virginum, qui diſponit, quòd pœna eius habeat locum ſiue volentibus, ſiue nolentibus virginibus illud facinus perpetretur. Ex ratione, quia hoc ipſum velle mulierū ab inſidijs nequiſſimis hominis, qui meditatur rapinam inducitur, Sed ſalua eius & Doctorum authoritate, non videtur ſua concluſio procedere, ſaltem ex ſuis fundamentis: Primo, quia ratio eorum non concludit. Virgo præſumitur ſeducta & decepta, ergo etiamſi ipſa ſponte ſe obtulit, procedet pœna illius tex. quia illa ratio procedit, quando ſumus in dubio: ſed quando conſtat de voluntate ſine ſeductione, aliter videretur dicendum. Secundo non obſtat tex. in d l. 1. quia non ſequitur: pœna contra raptores, de qua ibi procedit etiam volentibus virginibus, ergo eodem modo procedet pœna de qua in d. cap 1. qui tex. loquitur per verbum ſeduxerit, quod debet aliquid operari. Facit etiam qđ not tex. in c. 2. eo tit. de adult. in quo imponitur pœna committenti ſtuprum, dicit: virginem ſtupro decepit. Vnde videtur in hoc (ſaluo meliori iudicio) dicendum, quod a pœna ſtupri criminali imponenda clerico, non excuſetur, etiā probata voluntate ſeu conſenſu puellæ: non enim voluntas conſocij criminis debet excuſare a pœna delicti, quando culpa illius non conſtitit in ſola violentia actus, ſed in reprobatione ipſius, quantumuis uoluntarij, quamuis operari debeat vt non tanquam violentus ſtuprator puniatur. Quantū autem ad præſtationem dotis, videtur dicendum quod clericus probata vera voluntate puellæ, ſine ſeductione, nō de-
c beat condemnari, [c] potuit enim puella in hoc ſibi præiudicare, vt voluntariè & non ſeducta, hoc patiendo perderet

ius

ſus petendæ dotis, quod voluit Aſtens in Summa, lib. 2. tit. 46. in c. incipienti, Sequitur videre de tertio, allegando Rodonenſem, dum dicit, quod ſi defloret quis voluntariam, nō tenetur. Ad cuius etiam confirmationem bene facit ſententia Gulielmi, quem refert Flor. in 2. par. tit. 5. ca. 6 §. 1. † ꝙ ſi quis defloret virginem voluntariam, non tenetur ei ſatisfacere in foro conſcientiæ, quod etiam notat Syluest. in verbo, luxuria, in verſic. Quinto quæritur, & Tabien. in verbo reſtitutio in §. 22. incip. quid de eo. Et allegat vterque Bonauenturam hoc tenentem. Vnde videtur, quod ſicut talis clericus in foro conſcientiæ eſt liber a præſtatione dotis, ex ſententia dictorum Doctorum; ſic & eodem modo videtur abſoluendus in foro contentioſo ꝑ Iudicē Eccleſiaſticū quem decet ſemper ſequi veritatem. Sed quamuis iſta concluſio poſſit ſuſtineri, multum debent iudices aduertere an tequam illam ad praxim adducant, in iſto caſu propter difficultatem ſufficientis probationis quæ in hoc requirenda eſt, vt verè conſtet virginem non ſeductam, ſed voluntariè fuiſſe defloratam, & facilè poſſent decipi per ſtuprantē clericum in probatione voluntatis. Vnum tñ in hoc videtur eſſe ſine dubio: ꝙ licet † voluntas puellæ liberaret clericum, 6
hoc eſſet ſolum verum, quantum ad ius, quod ipſa alias haberet, non tñ liberaret ab hoc ꝙ ſi pr̄ virginis accuſaret clericū de ſtupro, debeatur illi æſtimatio damni ſibi prouenientis: quia maiōri eget pecunia ad dotandum eam. & ēt iniuriæ quæ ſibi illata eſt: quod firmat Flor. vbi ſupra, ſic limitādo prędictam concluſionem, hoc tñ & pater ꝑderet, ſi etiā ipſe de lenocinio vel conſenſu conuinceretur. Ex quib. etiā inferri poteſt, ꝙ ſi de precio ſtupri cōuentum eſſet cum virgine vel parentibus, ꝙ tunc ſola precij præſtatione liberare tur ab onere dotandi accuſatus, ab eo, cum quo conuentionem facit: dum tamen conuentio ſolius filiæ parentibus nō noceat, nec è conuerſo. Secundo † quæro, quid ſi clericus 7
in ſui defenſionem exciperet, ac probaret, quòd poſt corruptionem mulier inuenit virum eiuſdem conditionis & qualitatis, ac ſi eſſet virgo: & in hoc credo, ꝙ licet poſſit damnari clericus propter ſtuprum (niſi conditio mariti proceſſum & pęnam publicam impediret) nihilominus abſoluendus eſſet a prēſtatione dotis, [d] cum illa in hoc eſſet paſſa dānū. Si d
tñ propter ſtuprum nupſit viro deterioris conditionis, tunc

crede.

crederem arbitrio iudicis esse satisfaciendum ei, cum constet eam pati damnum ex inæqualitate mariti, puta si propter hoc virum pauperiorem sortita est, a quo debiliora alimenta recipit, imo si non pauperiorem, sed ignobiliorem virum sortiretur, adhuc crederem esse satisfaciendum sibi, quia verè passa est dānum in honore, qui maiori precio haberi solet quam diuitiæ. Tertio quæro, qualiter iudex arbi-
e trabitur dotis æstimationem, [c] in hac materia præstandā: Et in hoc distinguo, ℣ si pater puellæ pauper est, clericus damnabitur ad integram dotem puellæ, in quo considerāda est consuetudo loci, videlicet quantum solet in dotem dari puellæ similis conditionis, & defloratæ: considerabūtur etiam facultates clerici condemnandi, vt probatur in d. ca. 1. iuncta glos. fin. Si verò pater illius diues est, non videtur conuenire, ℣ ex stupro clerici ipse lucretur totam dotem filiæ suæ, & sic quod integram habeat a clerico: sed ℣ clericus soluat arbitrio Iudicis illud plus quod pater est consumpturus in maritando filiam, eo ℣ est defloratā, quia in hoc videtur pati damnum, & quod videbitur iudici soluendum ratione iniuriæ sibi illatæ si hoc petierit. Et ex prædictis videtur posse inferri, ℣ si puella esset parentibus orbata, & diues, vel si ipsis superstitibus, & pauperibus existentibus, ipsa alioquin haberet sufficientem dotem, ℣ tunc clericus non
f teneretur ad totam dotem, [f] sed ad illud quod plus est secum in dotem datura propter defloratione. Quarto quæ-
9 ro, an † liberari possit clericus a præstatione dotis, si iudici ostendat, vel probet liberationem, vel remissionem eius factam ab ipsa puella. In quo videtur dicendum ℣ sic: quia cū hoc sit in eius fauorem statutum, potest illi renunciare, & sic clericū liberare; si sui iuris est, quia patre inuito ad quē pertinet filiam dotare, hoc clerico nō suffragabitur. Debēt tamen iudices in hoc esse cauti, ut videant, ne liberatio illa facta clerico sit a puella metu aut dolo extorta, vt posset facilè contingere. Item etiam ne sit facta ab ea, vt liberius posset luxuriari, non nubendo: quia tunc decens videretur, ut etiam ipsa nolente clericus damnaretur ad dotem, & illa p iudicem persuaderetur ad matrimonium, contrahendum, & saltem Iudex faceret, quod posset. Præterea & quinto libet, etsi rarissimam, possibilem tamen, & aliquoties contingentem mouere quæstionem: videlicet † quid si mulier, vel

mu-

mulieris pater conqueratur de clerico, q̃ ipsam sine violatione pudoris prægnatem effecerit, & petat clericum de stu pro puniri, & ad præstationem dotis compelli, cum necesse sit aduenien te partu virginitatem amittere: an clericus posit de stupro damnari, & condemnari, ad dotem? Pro cuius quæstionis decisione, si sequamur iura in quibus cauetur q̃ delinquens, & faciens rem illicitam punitur non solum de actu illicito, sed & de eo quòd præter eius intentionem fuit sequutum, vt in l. 1 §. ex incendio, ff de incen. rui. naufra. & in l. Si quis aliquid §. abortionis, ff. de pœnis, & in l quoniã multa, C. ad l. Iu. de vi pub in l. 3. §. adiect ff. ad l Cor desicar & in c fi. de homi in 6. Videtur dicendũ, q̃ ille non solũ damnabitur pœna stupri, sed ẽt condemnabitur ad præstationem dotis, præcipue quia debuerat cogitare cum ad virginem accessit, hoc posse cõtingere, & difficulter posset probare quòd eius intentio non fuit quod virgo corrumperetur, nec quòd eius extraordinaria pollutione virgo prægnãs efficeretur, imo potius contra ipsum præsumendum est, q̃ non propter eius temperantiam, sed propter virginis resistẽtiam stupri actum non consummauit. Fateor tamen, quòd pœna imponenda in hoc casu propter stuprum, cum a principio non fuerit cõsummatum, mitior esse debebit, etiamsi mulier violenter oppressa vel seducta probaretur. Quòd autem virgo concipere possit salua virginitate, suscepto tamẽ viri semine, absq; miraculo, scribit Beatus Thomas in Quo libeto 6 ar. 18.

ANNOTATIO.

A *Cleric⁹ propter stupri crimen deponitur.*

Sit depositio. Adde quòd hanc opinionem communem esse fatetur Berm. Ch. in tract. de publ. concub. Rub. de stupro. nu 18. fol. 104. Pract. Conrad. fol. 389. Iul. Clar. lib. 5 recept. sent. § stuprum, vers. sed quæro. Iac. Menoch de arbi. iud quæst. lib 2 cent. 3. casu 288. nu. 5. Et vltra depositionẽ puniri potest pecuniaria pœna arbitrio sui iudicis. Abb. in c vt clericorum, de vita & honest. clericor sequitur Paul. Gril. in tract. de pœnis omni coitus q 7. nu. 3 Paul. Lancellotus in Insti. Cano. tit. de adulter. § eadem Nec ab hac pœna clericus excusabitur, si virgo se obtulerit ei sponte, non enim voluntas socij criminis iustam excusationem præstat, quando culpa illius non consistit in sola voluntate, sed

in

in ſola voluntate, ſed in actus reprobatione, ita Bermon. in d.nu.18. & tenet noſter author infra nu 4.

Cleric. q immatu ram uir ginẽ ſtu prauerit ordina- ria pœna criminis non pu- nitur.

Hæc vero pœna ſolum infligenda eſt clerico, qui virginẽ maturam ſtuprauerit, quia hæc verè virginitatem perdit, & delictum ſtupri perfectè committitur: in virgine vero nondum viri potente, diuerſum eſt iudicãdum: quia ex quo cor rumpi non potuit, nec virginitatem amittere dicitur, ideoque arbitraria pœna puniendus eſt: ita ſingulariter ſcribit Iacob Menochi. de arbitr. iud quæſt. libr. 2. centu. 3. caſu 294. nu 6. quo loco ſcribit caſum iſtum contigiſſe ann. 1556. Papiæ, menſe Maij, contra quendam presbyterum, qui fuit accuſatus coram Epiſcopo Papienſi, quòd puellam octo annorum nixus erat carnaliter cognoſcere, cuius cauſæ doctiſſimus Menochi. patronus fuit.

Cler. car naliter uiduãco gnoſcẽs, pœna de poſitio- nis plectendus non eſt.

Et nota, quòd hæc pœna depoſitionis, ſolum imponitur pro ſtupro, contra virginem commiſſo, non vero ſi clericus viduam, etiam honeſtè viuentem carnaliter cognouerit, nã licet ſtuprum committat, vt in l. ſtuprum, ff de adult. § itẽ lex Iulia Inſti. de publ. iudi. l. 2 ti. 19. par. 2. cum tamen pœna hæc conſuetudine ſit apud nos abolita, vt fatetur Anto. Gom. in l. 80. Tauri, nu. 14. dicens non vidiſſe pro huiuſmodi ſtupro aliquam pœnam imponi, idem ſcribit Iul Clar. in pract. crim. §. ſtuprum verſi. cæterum. Et ideo clericum qui crimen hoc commiſerit, arbitraria pœna puniendum cenſeo: Sicut pro crimine fornicationis dictum eſt in peculiari loco: quæ quidem arbitraria pœna augeri poteſt pro qualitate uiduæ, & ex alijs circumſtantijs, prout prudentiæ & religioni Eccleſiaſtici Iudicis viſum fuerit.

B

Cler. pro pter ſtu pri cri- mẽ reſar cire dã- nũtenẽ- tur, & ad id p. non pe- tente, cõ demna- dus eſt.

Dotis condemnari. Adde Scotum in 4. ſent. diſt 30. quæſt. 1. S. Thom. in q. 4. d. 18. Floren. in 2. p. ti. 5 c. 6. §. 1. Mar. Nau. in manu. confeſſo. c. 16. nu. 16. & 18 & piſſimum, & ſapientiſſimum F. Ant Cord. lib. 1. quæſtionarij, q. 13. D. Coua. in reg. peccatum, de regul. iur. lib. 6. 2. p. §. 3. Spec. coniugi. 3. p. ar. 19. concl. 6. Iul. Clar. in d §. ſtuprum Paul. Gril. de pœnis omnif. coitus, quæſt. 7. Anto. Gom. in l. 80. Tauri Bermom. Chou. in d. rub. de ſtupro Fra. D. Sot de iuſt. & iure, lib. 4. q. 7. & nouiſſimè D. Perez, in princ. tit. 15. l. 8. ord. apud quos materiam hanc latiſſime declaratam reperies.

Illud tamen circa hoc notatu dignum cenſeo, quòd ſi de crimine ſtupri Iudici ex proceſſu liqueat, poterit clericus

ad

ad damni reſtitutionem condemnari, licet petitum non fuerit ex Aretini ſententia, in c. qualiter, & quando, §. ad corrigendos, in prin. col 2. de accuſationi. Iacob. de ſancto Georgi. in l. Imperium 1 lectu col. 2. ff de iuriſd. omni iudic Fel. in c cum oporteat, col fi. de acc. Probus ad Monach. in reg. acceſſorium num. 3 de reg iur. li 6.

Puella virgo præſumitur quo uſq; cõtrarium ꝓbetur.

Nec ab huiuſmodi dotis præſtatione, clericus in exterio ri foro excuſabitur, ſi allegat corruptam mulierem inueniſſe, etiam ſi mulier virginitatem non probet, ſatis quidem ei eſt quòd ipſe contrarium non probet, iure quidem, virginem illam eſſe, & deceptam præſumitur. Ita Anto. & Abb. in cad. 1 & 2. de adulter. S. Anton in 2. p. tit. 5. c 6. §. 1. & eſt communis opinio, vt fatetur Abb. in d. c. 1 num. 5. Bermon. in dict. loco, num. 9. Clarus in pract. crim § ſtuprum, verſic. depone. Nauar. in dict c. 16 Didac. Perez in loco nouiſſimè allegato, verſic. virginem fuiſſe. Ferdinand. Loazes de matri mon. Regis Angliæ, dubio 15. num. 6. fol. 76 Barthol. Caſſa. in conſuetudine Burg. Rub. 1. fol. 16. nu. 42. & eſt vera & communis opinio, a qua non licet recedere.

Imo vnum cenſeo perpetua memoria dignum, quòd ſi quis blandis precibus, & vehemẽtibus perſuaſionibus, puellam iam corruptam, quæ communi æſtimatione virgo reputabatur, ſeduxit, & eam carnaliter cognouit, ex quo ipſa nõ vulgarem infamiam, contraxit, quamuis in animæ iudicio ad nihil ratione virginitatis teneatur, non tamen excuſatur, quin teneatur, ſatisfacere boni viri arbitrio, ob damnũ infamiæ ſua culpa contractum, ita Nauar. in manu. c. 16 nu. 19. & opinionem iſtam communem eſſe fatetur Anto Cordua. d. q. 13. verſ quintum. Idemque cenſeo in iudicio exteriori obſeruandum, cum eadem verſetur ratio, quæ in interiori: cum in vtroque illatum damnum, iuſtitia poſtulante, ſit reſarciendum, & ita non ſemel in forenſibus actionibus coram Iudicibus eccleſiaſticis obtinui. Quæ opinio vera eſt, & procedit, quando culpa viri mulier hanc infamiæ labem contraxerit, quia ipſa quidem occultè conſenſit, vir vero rem manifeſtam fecit, iuri conſentaneum eſt, vt qui damnum intulit reſarciat, ſi verò mulier ipſa id patefecit, uel alias culpa ſua infamia orta eſt, ab omni ſatisfactione, vir immunis redditur.

Non debeat condemnari. Adde Mart. Nau. in d. manu. c. 16. C

Cleric⁹ uel Laicus uolũtariã uirginẽ carnaliter cognoscẽs dotare non tenetur.

nu.16 Bermo.in dict.loco,nu.18. Anto. Gome.in l.80 Taur. nu.10.vbi dicit,q̃ ita ipse practicaret,licet Barth.a Medina in sua Summa lib.1.c.14. fol.160. ab hac sententia recedat, scribens non tantum hoc casu damnum restituendum esse, sed stupratorem teneri corruptam in vxorem ducere, etiã si libere imo ipsa rogante stuprum fuisset commissum, quòd nullis fundamentis,vel frigidis (prout illi de more est) probat:sed verior est superior opinio,quæ multis fulcitur rationibus,tum quia scienti & consentienti non fit fraus, neque iniuria,regula scienti,de reg.iur.in 6.tum quia lex quæ obligat ad dotis præstationem,loquitur de decipiente, c. 1.de adulter.Exodi 22.vbi vero non datur deceptio, nulla est precepti obligatio: tum etiam quia quantum ad iustitiam attinet,quoad actus naturales præcipuè occultos,puella censetur domina suorum membrorum, dum nullum aliud damnum redundat exterius,vt scribit D. Soto in 4.sent.d 18 q. 2 ar.4.licet Caiet.contrarium innuat.Et opi.hæc procedit, ẽt si puella sit sub cura parentum,ita tenet insignis D.Soto, li.4.de iust.& iu.q 7.ar 1.Specul.coniug.3.p.ar 19.Quorum quidem sententia tunc locum obtinet, quando ita occultè stuprata est,vt nullam iacturam infamiamq; in nuptijs passa est.Nam si damnum aliquod in prædictis pateretur,stuprator non liberaretur,a cõdigna satisfactione boni uiri arbitrio ei præstanda. Nam puellæ expressa remissio, quando sub tali cura cõstituta est, minime liberat stupratorem a dotis præstatione secundum S.Tho.2.2.q.154.ar.6.vbi Caiet. Cord.d q.13. author noster hic nu 6. Et huius doctrinæ potissima ratio est, quia tunc iniuria non tantum fit puellæ, sed ipsius parentibus, & illis qui illius curam habent,& ita tenendum censeo,licet nouissime ab hac recedat sententia Petrus a Nauarra Tol.vir alioqui pius & doctus,lib.2. de restit.c.3.num. 438.

At si a parentum potestate,uel a tutorum vel curatorum administratione, puella quæ spõte stuprum passa est libera sit,etiamsi in fama,reb.& nuptiis,iacturam passa sit:stuprator resarcire non tenetur,quia licet in sui corporis, & mẽbrorũ abusu,contra legẽ prohibentem, ius nõ habeat,vt eis abuti sine peccato possit, habet tñ potestatẽ in eis,& in tẽporalibus,in quib.damnificata est,ius politicum & actionẽ, & ideo cum consensum præstet,omne ius remittere censet.

Hæc

Hæc autem noſtri authoris, & aliorum ſententia, quæ frequentiſs conſenſu & Theologorum & Canoniſtarum recepta eſt, tunc procedit: quando puella leuiter fuit rogata, ſecus ſi importunis precibus fuit adducta, quia ad effectum præſtationis dotis dr coacta. ar. l. 1. C. de rap. virg. & gl. in d. reg. ſcienti, vim equidem perſuaſoria verba habere dicuntur, l. 1. §. perſuadere, ff. de ſeruo corrup. Vnde Solon magis puniuit eum qui verbis mulierem compuliſſet, quam qui vi, reſte Plutarcho, in Solone. Ita in terminis noſtris quo ad dotis præſtationem tenet Abul. ſuper Exod ca. 22 q. 12. & ibi Nico de Lyra, Abb. in d c. 1. de adulter. Sylu. in Sum in verbo, luxuria, q. 5. Caiet. 22. q. 154 art. 6. Nauar. in manu conſ. c. 16. num. 16 quam eſſe communem opinionem fatetur Anton. Cord d. q. 13. ver. ſeptimum dictum, & eſt optima l. 1. tit 19. p. 7 cum dicit. *Caſegun diſen los ſabios antiguos como en manera de fuerza, es ſoſacar, è ſalagar las mugeres ſobredichas, con prometimientos vanos, faziendoles fazer maldad de ſus cuerpos, è aquellos quetraen eſta manera, mas yerran, que ſi lo fizieſſen por fuerza.*

Puella importunis precib. rogata cenſetur ſeduta.

Eſt tamen opinio hæc ſingulariter interpretanda, vt tũc tantum procedat, quando huiuſmodi importunę & aſſiduę preces ab eo fuiſſent factæ, cui puella ſine maximo eius incõmodo contradicere non poteſt, ut ſi eius eſſet dominus, Princeps, aut alius, a quo non vulgaria beneficia ſe receptu ram ſperat, non uero ſi a quocunque rogaretur. Nam vere nulla mulier quamuis corrupta, niſi rogata Veneri conſentit, non tamen ex eo dicemus violentiam ei illatam eſſe, vt optime ſcribit Petrus a Nauar. d. c. 3. nu. 445.

A præſtatione dotis. Vide Ant. Gome in d. l. 80. Tauri, nu. 11. Mart. Nauar. in manu. confeſſo. c. 16. num. 19. pagin. 170. vbi allegat F. Franciſcum a Victoria Theologum magni nominis, quem vide & opinionem iſtam amplectitur F. Anto. Cordoua, in quæſtio. 13. lib 1. q. quæ quidem opinio veriſſima eſt, & ea fulcitur ratione, quia cùm nullum damnum efficaciter illatum ſit, nihil ſane eſt quod reſtitui poſſit. At verò ſi poſtea veritate comperta maritus in eam ſæuiat, pro prudentis viri arbitrio reſtitutio facienda eſt vt tenet Cordoua dict. quæſt. D

Aeſtimationem. Vide S. Thom. & Caiet. 2. 2. q. 154. ar. 6. In qua dotis æſtimatione corruptæ puellæ a Iudice facienda, E

Aeſtimatio de

Vis mulieri pro dote ſtandæ quo modo fieri debeat.

illud eſt conſideratione dignum, quòd licet tex. in dicto c. 1. de adult reſpondit, q̃ virginem corrumpens, ſi eam in vxorem non duxerit, in iudiciali foro teneatur ei dotem conſtituere ſicut dotes ſolent conſtitui virginib. Tamen Io And. Abb. & alij ibi, illius text. deciſionem ſupplent, q̃ corruptor item dare teneatur, illud, quod pluris indiget puella, cum corrupta ſit, ad inueniendum virum ſibi æqualem. Quæ qui dem interpretatio minimè placet Io de Anan. ibi, cum ex ea tex. ille non vulgarem violentiam patiatur, qui prout iacet, ſine vlla additione, intelligendus eſt quando corruptor vult matrimonium cum corrupta contrahere, ipſa verò vel eius pater nolit, hoc equidem caſu ſufficit ei dotem conſtituere quæ ſufficiens foret ſi virgo fuiſſet: Inſignis tamen D. Cou in 4. decretali 2. p. c. 6. §. nu. 15. veriſſimam iudicat Aniæ ſniam, quando corruptor vir eſt eiuſdē qualitatis, vt matrimonio cū puella copuletur, & iniuſte ab ea vel ipſius parentib. recuſatur: alioquin Ioan. And. & Abb. ſequitur, quorum ſniā veriſſima eſt, & ſeruanda, quia tex in d. c. interpretatur, vt procedat qñ corrupta cum dote cō ſueta dari virginib. conſequitur maritum ſibi æqualem, ſecus vero alias.

Hæc quidem dotis æſtimatio facienda eſt ſecundum dignitatem, & facultates ipſius ſtupratoris, necnon perpenſa qualitate, & indigentia ipſius puellæ corruptæ. Nec attendi debet, an parua vel ampla dos ab ipſius parentibus conſtitui poterat, ita habetur Exodi c. 22. & in d c. 1. Vbi ſancitum eſt q̃ ſi quis virginem nondum deſpōſatam ſeduxerit, dormieritque cum ea, tenetur ipſam dotare, & habere in vxorem: ſi verò pater virginis dare noluerit, reddet ipſe ſtuprator pecuniam, iuxta modum dotis quam virgines accipere conſueuerunt, qui modus æſtimabitur ſecundum facultatem illius nēpè ſtupratoris, & dignitatē puellę, ita interpretatur gl. in d. c. 1. in verbo, iuxta modum. Eſſet equidem maximum abſurdum, ſi ea dos eſſet conſtituenda, ſecūdum facultates parentis, vel ipſius puellæ: nam ſi nullas haberent, nulla dos eſſet conſtituenda, cum non entis nullæ ſint qualitates, l. eius qui, §. pen. ff. ſi cert. pet gl in c. bonæ memoriæ, in primo, in verbo, per rerum naturam, de elect. nec eſſet ſuper quo bonus vir poſſet arbitrari, cum ſuper non ente non verſetur arbitrium. Bal. in l. milites, C de teſtam. quem. refert, & ſequitur Card. Zabarella conſ. 139. col. 3 quo caſu ta-

lis

lis ſtuprator impunis abiret, ꝙ eſſet omni iuri diuino, naturali, & ciuili repugnans. Item & è contrario, reſultaret abſurdum, quia ſi pater puellæ eſſet diues, ipſe verò ſtuprator fuiſſet pauper, nullo modo poſſet condignam dotem corruptæ puellę conſtituere: & opinionem iſtam tenet Flor. in Sũma 2. p. tit. 5. c. de ſtupro, §. 1. Abb in d. c. 1. not. 4. & ita fuiſſe iudicatum in Senatu Pedem. teſtatur doctiſſimus Oſaſchus deciſ. 107. nu. 11

Ad totam dotem. Adde ꝙ opinionem cõtrariam, quòd virginis ſtuprator nedum teneatur ad illam æſtimationem exiſtentem ſupra dotem a patre conſtituendam, ſi virgo non fuiſſet corrupta, ſed ꝙ integram dotem teneatur de proprijs bonis ei conſtituere, tenet Iaſ. in §. omnes, num. 24. & 25. Inſtit. de actioni. ſequitur Oſaſchus d deciſ. num. 10. ſed authoris noſtri doctrinam veriorem eſſe cenſeo: nam non equidem reſarciendum eſt damnum in vtroque foro niſi quatenus læſio attulit. F

INCESTVS. Cap. LXXXVI.

1 *Inceſtus diffinitio.*
2 *Clericus propter crimen inceſtus eſt perpetuo deponendus.*
3 *Clericus, qui cum aliqua muliere formicatus fuerit, & poſtea cum eius conſanguinea intra quartum gradum, an pœna inceſtus puniri debeat.*

INceſtus † eſt conſanguineorum vel affinium abuſus,[a] vt diffinit tex. in c. lex illa 36. q. 1. † Pœna huius criminis eſt quòd clericus deponatur:[b] not. glo. in c. Non debet 30. q. 1. qui tex. loquitur in eo qui cognoſcit filiam ſpiritualem, quæ ſibi confeſſa fuit, non autem in cognoſcente conſanguineam. Et tenet hoc etiam Abb. in cap. Atſi clerici. in col. 12. de Iud. allegando nota. in c. lator. 2. q. 7. vbi glo. 1. iuncta textui, hoc probat etiam in Epiſcopo. Si † autem clericus primo formicatus ſit cum aliqua muliere, & poſtea cum eius conſanguinea intra quartum gradum, an puniri debeat pœna inceſtus, videtur, quòd non, ex eo quòd notat in propoſito Ancharan. in conſilio 391 Videtur prima facie, verſicu. Item aduerte. vbi concludit, quòd pœna, quæ a iure ciuili imponitur, pro inceſtu, non habet locum 1 a 2 2 b 3

c pro incestu postea introducto a iure Canonico, [c] de quo a iure ciuili cogitatum non fuit: quia in pœnis prohibetur ex tensio. ex quo dicebat in terminis Hipp. in singu. 254. incip. Ex illicito coitu: quod licet affinitas contrahatur ex illicito coitu, istud est verum, quo ad impediẽdum matrimonium, secus autem quoad hoc vt quis puniatur de incestu. Et refert August. in addit. ad Ang. de malefi. illam sententiã Anchar. valde commendare, quam etiam vltra eos simpliciter sequitur Dec. consi. 268. Diuino implorato præsidio, col. fi.

d vol. 2. Contrarium tamen crederem [d] in casu nostro imo & esset deponendus clericus propter hoc genus incestus, maxime si qualitas illius summe grauaret delictũ in oculis hominum: puta si cum matre & filia fornicaretur, aut cũ duab. sororib. aut consobrinis, quia tunc nõ solum deponendus videtur, sed detrusioni siue carceri mancipandus ad tempus iuxta qualitatem, & scandalum delicti. Nec obstat doctrina Anchar. in d consi. & seq. quia contrariam opinionem dicit esse communem idem Dec. in consi. 158. in 1. vol. incip. Diuino implorato, vers. & pro tenui, vbi latius, & notabilius examinat dictam doctrinam, & respondet ad fundamenta, quæ illi fauent: & sequitur opinionem Abb. Sign & Moderno rum contrarium tenentium: & sic quod pœna iuris ciuilis habebit locum, vbi nuptiæ sunt incestæ de iure Canonico. Et hæc sententia mea circa punitionem clerici securius sequenda est in his regnis Castellæ, & Legionis, vbi expressè per legem eorum dispositum est, quod si quis fornicatur cũ muliere consanguinea alterius intra quartum gradum, cum qua prius idem fecerat, committit incestum. Si ergo laicus reputatur propter hoc incestuosus, & punitur vt talis, pœnis ciuilibus, quare non punietur clericus ob id delictum pœnis Canonicis? quia licet lex regia siue municipalis, non liget clericum, operabitur tamen semper (meo iudicio) vt Iudex ecclesiasticus puniat qualitatem delicti, secundum quod illa in laicis qualificauerit, præcipue in nostro casu, vbi lex ciuilis punit actum a iure Canonico in tantum reprobatum, quod decreuit per illum impediri, & dirimi matrimonium.

ANNOTATIO.

A [A] *Incestus.* Vide tex. in l. si adulterium cũ incestu, in prin. ff. de adult. S. Thom. 2. 2. q. 154. art 9. Abb. in c. 1. & in c. ve-

c. veniens, de eo qui cogno. conſang. vxor. ſuæ, glo. in rub. C. de adulter. Regiam l. 1. tit. 18. iuncta l 2. tit. 19. par. 7. Paul. Gril. de pœnis omnif. coitus. q 3. Bermon. Cho. de pub. con cubi. c. de inceſtu, in princ. l. 15. tit. 15. lib 8 ord. veter. & ibi Doctor Dida. Perez, quæ quidem, l. hodie cõſtituta eſt li. 8. ordi. noui. tit. 20. l. 7.

Deponatur. Vide Paul. Gril. de pœnis omnif. coitus. q 33. Bermo. Choue. in tract. de publ concu. q 3 nu. 3, Didac. Couar. in 4. Decret. 2. par. c. 6 § 8. nu. 3. quam eſſe communem opinionem fatetur Iul. Clar. in pract crim. §. inceſtus. verſi. ſed quæro.

B *Clericus crimẽ inceſtus p petrans qua pœna puniatur.*

Si vero quis antequam ad ſacerdotium fuit promotus, cum aliqua matrimonium contraxit, & carnalis copula minime interuenit, & muliere mortua, ſacris fuit ordinib. inſignitus, & poſt ea cum ſponſæ conſanguinea carnale cõmercium habuit, inceſtum non committit, & ideo non pœna depoſitionis, ſed alia arbitraria puniri debet, cum ex impedimento publicæ honeſtatis iuſtitia, ſecuta copula carnali cũ ſponſæ conſanguinea inceſtus non oriatur, ita tenet ſingulariter D. Couar. in 4. Decretal. 2. par. c 6 §. 8. num. 4. Et conducit glo. not in clemen. 1. in uerbo eos de conſang. & affin. quam ibi Doct. ſequuntur, qui ex ea ſcribũt, matrimonium contrahentem cum fœmina, impediente publicè honeſtatis iuſtitia, non eſſe excommunicatũ, ex illa conſtitutione quæ conſanguineos, affines, religioſos, moniales, & in ſacris conſtitutos ipſo iure excommunicat. Et licet glo. in ca. lex illa. 36. q. 1. cenſeat hanc fornicationem inceſtum appellari poſſe, id procedit ex impropria ſignificatione, quæ in pœnis ad mittenda non eſt. Hodie autem ex ſacroſancti Trid. Concil. deciſio. ſeſſ. 24. cap. 3. de reforma. dictum Canonicum impedimentum publicę honeſtatis primum gradum nõ excedit. Quæ deciſ intelligenda eſt in ſponſalibus de futuro dumtaxat, non autem in matrimonio de præſenti, quia eo contracto, hoc impedimentum durat in omnibus caſibus, & gradibus, ſicut de iure communi, quod in hoc intactũ remanet, vt habetur in proprio motu Pij V. Pontificis Maximi. Et plures pœnas contra inceſtuoſos a iure ſtatutas congerit Bermo. Cho. vbi ſupra allegaui, & de pœna inceſtus cum matre, filia, nouerca, ſorore, nutrice, conſule Boer. deciſio. 318. & de diris pœnis huius ſcẽleris apud Ethnicos vide Petrum

Gregor.Synta.iuris vniuerſi.3. part.36. capitulo ſeptimo.

Laicus propter inceſtū, quibus pœnis de iure Pontificio puniatur.

Laicus vero qui crimen hoc commiſerit,ita punietur:nã aut fecit ſub prætextu matrimonij,aut in actu fornicationis & meri peccati.Primo caſu, ſi id fecit ſcienter,ipſo iure eſt excommunicatus. clem.1.de conſang.& affinit.& matrimonium ſeparatur.c.1.& 2.& c.non debet,de conſang & affin. a qua excommunicatione per Epiſcopum abſolui poteſt.gl. in d clemen.1.in verbo,obtinere quam alios ſequentes alleg ans fatetur eſſe communem Didac.Perez.in d l.5.in prin. Si autem ignoranter contraxit, benignius arbitrio iudicis puniri debet,vt ibi ipſemet D Perez reſoluit.& Paul.Grill. d.q.3.nu.4.Secundo autem caſu,ſi vir erat coniugatus, priuatur perpetuo,ne poſſit ab vxore cuius conſanguineã carnaliter cognouit,debitum petere,necnon aliam pœnam patitur, quod vxore mortua non poteſt amplius cum alia matrimonium contrahere,vt habetur in d.c.1.& 2.c.tranſmiſ. c.ſi quis cum matre.35.q.2.cum multis iuribus illius cauſæ, & quæſtionis tradit latiſſime Alphon.a Vera Cruce in Spe. coniug.1.par art 33.Vltras quas pœnas poterit a iudice eccleſiaſtico excommunicari.de quo per Paulum Grillan. dicta quæſtio.3.

Ignorantia ab inceſtus pœna excuſat.

Excuſabitur tamen ab inceſtus pœna,qui ignoranter crimen hoc commiſit: hanc dicit eſſe communem opinionem Bal.Nouel.de dote,in 1.par.11 par.princ.nu.8 Villa.in ſua collect.com.opinio.litera P.nu.68.Iul Clar.in d § inceſtus. verſi.excuſatur. Imo pœna amiſſionis bonorum, quæ iure authenticorum contrahentib. inceſtas nuptias infertur,minime locum ſibi vendicat data in ipſis contrahentibus ignorantia iuris vel facti,etiam craſſa, quæ ex lata culpa contingit,ita Bar.in l.ſi adulterium cum inceſtu, in prin nu.11.ff. de adult.ſequitur Anchar.in d. clem.vni col. 3 de conſang. & affin vbi Imol col.2. quorum opinionem communem eſſe fatetur D.Couar.in 4.Decre.2.par.c.6 § 8.num 21. Nam vbi dolus expreſsè ad pœnam requiritur,lata culpa non ſufficit,l igitur.§.generaliter,ff.de lib.cau.not.Bar. in l.1.§.1.ff. ſi quis teſta.liber eſſe iuſſ.fuer.& eſt optimus tex.in c.ſi vero in 2.de ſent excom. iuncto tex. in c.ſi quis ſuadente, 17. q.4.& eſt glo.communiter recepta, teſte Saſibi, nu.23.in l. in actionib.ff de in litem iur.Ex quo deducitur,excommunicationis pœnam d.clem.vni non comprehendere ignoran

tes,

tes,etiam ex lata culpa,ita Imo.& Boni. ibi,quamuis glo.in verbo,ſcienter, d.clem.contrarium ſcribat.

A iure Canonico. Vide latiſſime Petrum Anton. Anguiſ. Placentinum.conſi.8.per totum, vbi opinionem iſtam multis rationibus defendere conatur. C

Contrarium tamen crederem. Adde D.Epiſcopum Couar. d.§.8.nu.3. Quæ opinio ex eo manifeſtè probatur,quod affinitas ex illicito coitu oriatur tex.elegans in c.diſcretionē. de eo qui cogno.conſang.vxor.ſuæ. vbi Abb. tex. in ca 2.de conſang & affinit.& in c.in literis vbi Abb. & Aret not. de teſtib. quam opinionem communem eſſe fatetur Silueſt.in Sum.in verbo, matrimonium. 8. imped.15.idem profitetur D.Couar.in 4.decreta 2.Par.c.6.§.7.nu.3.& eam amplectitur Hier.Pau.in prouiu.fol.38.contra Corraſ.lib.1. Miſcell. c.3.quo loco aſſeruit, minime ex concubinatu affinitatē oriri,nec eius ad nuptias impedimentum, cum iure ciuili concubinatus fuerit permiſſus Quæ rō fragilis eſt,& ex eo deficit,quod coniugalis coitus licitus,& permiſſus eſt,ex eo tamen oritur affinitatis impedimentum. D

Hodie vero hæc affinitas ex illicito coitu proueniens, vltra ſecundum gradum non extenditur,vt in Conc. Trident. ſeſſ.24.c.4. de reforma.& ea ratione inceſtus vltra gradum illum minime committetur. Et licet illud ſolum loquatur quo ad matrimonium iam contractum dirimendum, idem eſt iudicandum quo ad contrahendum, vt nouiſſima conſtitutione Pij V. Pontificis Maximi declaratum eſt,quæ vulgo circumfertur,& ideo affinitas vltra illum gradū quoad nullum iuris effectum conſiderari poteſt. *Declaratur Cōcil. Trid. Seſſ. 24. ca.4. de reform.*

De iure Canonico. Adde quod hanc opinionem communem eſſe fatetur Bello.conſi.84.num.5.Couarru.dicto §.8. numero 18. E

ADVLTERII. Cap. LXXXVII.

1 *Adulterium graue ſcelus.*
2 *Adulter clericus qua pœna iure Pontificio ſit puniendus.*
3 *Clericus damnatus de adulterio infamis efficitur.*
4 *Epiſcopus licet non poſſit ad priſtinam famam directo reſtituere,poteſt tamen indirectè.*
5 *Adulterans cum muliere nupta impudica, licet de iure Cæſarum puniendus non ſit, ſecus autem de iure Pontificio.*

Licet

6 *Licet hodie de iure regio ſolus maritus poſsit adulteros accuſare, clericus tamen adulter, etiam marito non accuſante, impunis dimittendus non eſt.*

7 *Maritus clericum adulterum coram eccleſiaſtico iudice accuſare poteſt, licet vxorem, coram ſeculari iudice non accuſet.*

8 *Conſilium cautiſsimum a iudicibus eccleſiaſticis, in inquirendis clericorum adulterijs obſeruandum.*

1 ADulterij† criminis grauitatem, [a] clericis omnibus
2 ſufficiunt oſtendere verba pagani illius Abimelech regis ad Iſaac directa Gen. 26. c. Dum reprehendés eum quod vxorem ſuam ſororem eſſe affirmauerit, dixit: Potuit cone quiſpiam de populo cum vxore tua, & induxeras ſuper nos grande peccatum Si enim in ſola lege naturali viuens homo peccatum grande reputauit adulteriũ, quale debet eſſe in oculis Chriſtianorum, quos eadem naturalis, ſcriptæ & gratiæ leges quotidie inſtruunt, maxime ſacerdotum, qui tanquam ſanctiſſimæ Trinitatis menſæ pincernæ, angelorum panem virgineo ventre compactum quotidie tractant, & intra præcordia recondunt At ſi quis magis ſpecifice enormitatem huius criminis intelligere velit, & quomodo ſit de grauioribus peccatis quæ in proximũ committuntur, videat Dionyſium Cartuſ. in opuſculo de cõuerſione peccatoris, art. 5. vbi hoc oſtendit per plura quæ in eo
2 concurrunt. Clericus† autem adulter depoſitus ab officio,
b in monaſterium toto tempore vitæ ſuæ detruditur, [b] vt in c. ſi quis clericus. 81. diſt. quod eſt concilium Aurelianenſe, & quod propter adulterium clericus deponatur, voluit glo. in cap. lator, 2. quæſt. 7. in glo. 1. quam ibi ſequitur. Archid. & Hoſt allegando d. cap ſi quis in ſua Summa, titu. de adul. § quæ pœna ſit imponenda. Idem tenent etiam Io de Ana. in rubr. & in cap. ſignificaſti, de adulter. Abb. & Moderni. in cap. Vt clericorum, de vita & honeſt. cler. & in capit. peruenit, de adulter. Et hanc opinionem tenent Ioan. And. & Io. de Imol in dicto cap. Vt clericorum, vt refert Anan. in d. c. ſignificaſti, & eſt communis opinio: Vide tamen Paul Grillan in tract. de pœnis omnifariam coitus, incip. Sexto declaranda. vbi in 1. & 2. col. nititur ſuſtinere contrarium, videlicet q̃ clericus hodie propter ſimplex adulterium nõ debeat deponi,

deponi, & reſpondet ad fundamenta contraria, & tãdem in
col. 3. dicit, quod nihilominus in conſulendo, & iudicando
tutius eſt tenere aliam opinionem, quæ eſt communis, & di
cit hoc notaodum contra presbyteros incontinentes, q alie
nas vxores ſolicitant ſæpius, & accedunt libenter ad earum
concubitum. Incurrit † etiam clericus de adulterio damna 3
tus aliam pœnam: nam ex tali ſententia infamis efficitur, ut
not Abb. in c. at ſi clerici, § de adulterijs, in col. 5. verſ. Sed
circa de iud. Et in c. Cum ſit, de re iud. col. 4. per tex. in c. in
fames, 6. q. 1. & in l 1. & 2. ff. de his qui not. infam. ſicut etiam
efficitur infamis damnatus de alijs criminibus publicis. Eſt
tamen in hoc aduertendum, quod † licet Epiſcopus nó poſ 4
ſit directo reſtituere aliquem ad famam, vt concludit Abb.
in d. c. Cum ſit. in col 4 in hoc caſu tamen adulteri, cum li-
ceat ſibi diſpenſare, vt in d. § de adulterijs reſtituendo cle-
ricum damnatum de adulterio contra ſententiam ſuã, tunc
reſtitutio famæ veniꝫ per quandam conſequentiam, poteſt
indirecte, quod principaliter non poſſet: ita not. Abb. ibi, in
d. col. 5. & dicit ibi caſum ſing. ad hoc, ſecundum illum intel
lectum. Et nota ſecundum Paul Grillan ubi ſupra, quod † li- 5
cet de iure ciuili, quando mulier nupta eſt impudica, & me
retrix, non punitur adulterãs cũ ea, vt in l. ſi ead. C de adul.
tamen de iure Canonico non euaderet impunitus cum illa
adulterans: [c] ita dicit in d. colum 3. Crederem tamen ultra c
eum, quod tunc clericus ignorans, accedens ad eam tan-
quam ad meretricem, non puniretur ita acriter, ſicut alij
adulteri. Si tamen mulier erat honeſta, non excuſaretur cle
ricus ignorãs eam coniugatam, quominus vt adulter punia-
tur. Quãdo autem clericus cognouit mulierem ſolutã, quæ
ab ipſo, & cõmuniter reputatur vxorata, tunc enim vti adul
terum pœna iuris communis puniendum eſſe, placuit Io. de
Ana. in ca. Nonnullis, fin. col. de Iudæis, referendo fratrem
Vbertum, qui fuit eiuſdem ſententiæ: licet alij aliter ſenſe-
rint, ſecundum eum, per quem etiam vide quid in caſu con
trario, quãdo clericus cognouit vxoratam, quæ credebatur
ſoluta. Vnum præterea aduertendum ſentio in hoc propoſi
to, quod † licet in his Regnis Caſtellæ, & Legionis lege Re- 6
gia ſancitum ſit, [d] quod marito non accuſante vxorem, nul- d
lus poſſit eam accuſare de adulterio, Iudex tamen Eccleſ.
poterit punire clericum in hoc delinquentem: nec reus va-

lebit

lebit opponere ꝙ maritus non accuſet: Nó enim potuit lex illa Regia Eccleſiaſticos Iudices impedire, ne ad emendam ſuorum clericorum procederent: aliter enim clerici omnes incontinentes libidinem ſuam potius cum nuptis, quam cũ ſolutis mulieribus explerent, cum ſecurius ac impune id ſe agere cognoſcerent: & ita ego iam alias practicaui, dum Vicarium agerem generalem Epiſcopi Salmantini. & licet ob id appellatum fuerit, obtinui tandem coram ſuperiore. Veruntamen in hoc magna debet adhiberi cautela: nã ſi adulterium clerici adeo eſt notorium, maritiq; perſona ita vilis ꝙ præſumi poſſit ipſum ſcire & parui pendere: tunc iudex eccleſiaſticus poterit publice & liberè de adulterio tractare, & pœnam imponere. Si vero delictum non eſt publicum aut marito ignotum eſſe creditur, periculumque exinde timeri poſſit vxori: tunc cõſulerem clericum de hoc delicto conuictum vel cõfeſſum, camerario, proceſſu, & familiari diſciplina corrigendũ, relegandumq; ſine expreſſione cauſæ in ſententia. Quando vero correctio ſic ſecrete facta fuerit & relegatio generalis, hortor omnes metropolitanos Iudices, vt ab inferioribus ſecretè cauſam requirant, ne ex hoc delictum in publicum veniat: ſufficiat illis, ꝙ iudex inferior iuſte proceſſerit, licet propter ſecreti cautelam, aliquas iuris ſolennitates prætermiſerit. Aliter enim ſi omnia ſtricte requirant, nihil aliud efficient, niſi Iudices ipſos inferiores cogere ad diſſimulandum vel propalandum adulteria ſimilia ipſoſq; adulteros reddent inſolentiores, cum intellexerint ꝙ Iudices ſui immediati illos punire recuſant, propter exactam rationem quam ab ipſis requirunt ſui ſuperiores. Marito autem clericum adulterũ accuſante, tunc ſeuerius procedendum eſt: tantoq; acrius in alijs pœnis carceris & detruſionis vltra depoſitionem puniendus eſt clericus, quantò honorabilior eſt perſona mariti, aut diuturnius eſt adulterij peccatum, maiuſve exinde ſubortum ſcandalum, præcipuè ſi contigerit ꝙ adultera fuit per Iudicem ſecularem tradita marito, & ab eodem occiſa. Crederem inſuper in hac materia (meliori ſemper iudicio ſaluo) ꝙ † maritus poteſt accuſare clericum coram Iudice Eccleſiaſtico, licet vxorem coram ſæculari non accuſet: [c] nec poterit clericus i hoc aliqua exceptione ſe tueri, cũ iura Canonica a dulteris pœnã imponentia, nullam habeant conſiderationem, nec requirant ꝙ

D. Ioan. Ber. Vicari⁹ generalis fuit Epiſcopi Salmant.

7

c.

vxor

vxor pariformiter accuſetur. Generaliter aũt † in hoc crimine conſiderent Eccleſiaſtici iudices, ne nimis diligenter de adulterijs occultis inquirant, propter mulierum periculum, uirorum infamiam, & clericorum fragilitatem, quæ tã to multoties ad hoc flagitũ illos impellit, quanto ſecretius illud poſſe perpetrare confidunt Sed vigilantes ſuper gregem ſuum, ſimilia potius præſeruare conentur cohabitatio nem & conuerſationem clericorum & nuptarum euitando, quam vſq; ad vnguem inuenire & caſtigare ſatagãt In qua quidem adulteriorum prudenti præſeruatione, & cauta correctione Eccleſiaſticos omnes Iudices deprecor ac obteſtor vt deſides non ſint, per duriſſimũ illud iudiciũ ꝙ illis q̃ præ ſunt ſcriptura ſancta minatur, ne in eorum incuriam ſeuerius id corrigant vltore ferro maritorum manus, tam grauis iniuriæ acerbitate commotæ, vt ſæpius id euenitſſe ꝑpendimus, [f] & anno ſuperiori 1537. pluribus notum fuit accidiſſe. Nam in tribus locis *de Villanubla*, videlicet, & *de Ciguuela*,, ac *de Laguna*, quæ non longe diſtant ab oppido Valliſoleti, ubi tunc Auguſta curia reſidebat, in octo ferè menſium ſpacio filius viduæ cuiuſdam, & duo mariti in tres ſacerdotes ſæuierunt de inimicis membris ſe vindicantes ob iniuriam in matris, & vxorum perſonas ſuſceptam, non ſine plurimorum laicorum applauſu, & quorundam forſan magiſtratuum ciuilium neglectu ob inhoneſtam ſacerdotum vitam, & ſuperiorum deſidiam: quod hic ſcribere libuit, q̃a id bene noui, & proceſſus deſuper confectos vidi, non alio animo, niſi vt hoc ad clericorum timorem, & ſuperiorum hortatum perpetuæ memoriæ tradere poſſem. 8 f

Annotatio.

Grauitatem. Adde quod huius criminis grauitatem atteſtantur Decreta Canonica in c. 1. 81. diſtinct. & in c. quid in omnibus, 32. quæſt. 7. vbi ad verbum ita ſcribitur. *Quid in omnibus peccatis adulterio grauius*, & multis huius criminis deteſtationem probat Dioniſ. Carthu. lib. de conuerſi. peccato artic. 5 idemque Doctores profitentur in cap. ſi clerici §. de adulterijs, de iudic. inter quos Bald. colum. pen. *Adulterium*, (inquit) *eſt crimen infeſtum lucis, & bonis viris, & turbat honorem matrimonij, & famam liberorum, in qua conſiſtit decus gentiũ*, Vt no. in auth. de nup. i prin. Ang. autem A *Adulterij crimẽ grauiſſimum.*

autem in §. 2. in aut de monach ex tex ibi not. *Peſſimum vitium eſſe vxorem alterius adulterare.* Et Bal. conſi. 246. vol. 4. & Bar. in rub. ff. de adulter. vbi dicit crimen hoc præter læſæ maieſt. eſſe maximum & in hanc ſententiam eſt illud Euphonis apud Stobeū, c. 6. *Non eſt adultero maius vllum malum.*

Cæterum Chriſoſt. in Euang. D. Ioan. Home. 62. docet, adulterium grauius eſſe Idololatria. D. Petr. prout illum retulit D. Clemens in epiſt ad Iacobum firmiter aſſerit, venenum adulterij cunctis malis eſſe perniciosius. Et huius criminis iniquitas maxima vocatur Iob c. 31. Et inter cætera facinora quibus maximè Deus iraſcitur, adulterium reponitur, vt conſtat ex Lactantio in eo libro cui titulum fecit de ira Dei. c. 22. Eſt equidem adulterium veluti vitiorum agmen, vt ſcribit Diodorus Siculus lib. 1. Bibliot. hinc marito rum cędes, vt Candaulis Lydij exemplo oſtenditur apud Iuſtinum lib. 1. & Herodotum lib 1. Vriæ. lib. 1. Regum ca. 11. Hinc ipſorum adulterorum pericula, qui paſſim deprehenſi in adulterio occiduntur, quod non ſolum euenit in hominibus tenuis fortunæ, ſed in maximis. Quemadmodum contigit in Rodoaldo Longobardorum Rege qui in libidine deprehenſus cum matrona, interfectus eſt, vt teſtatur Paul. Diaconus de quo lege latiſſimè Andr. Tiraquel. l 13. connu. nu. 26. Perez, in l. 2. tit. 15. lib. 8. ord. Nec prætermittendum eſt quod ſcribit bene eruditus Ioan Corr. in arreſt. Tholo. anno. 85. ſacrilegij crimen committi in adulterio, cū Sacramentum matrimonij violetur; & ob id pœnam ſacrilegij eſſe adulteris indicendam Sequitur Iacob. Menoc. de arb. iud. q. cē 4. lib. 2. caſu 289. nu. fi. Et de varijs pœnis diuerſarum gentium contra adulteros ſtatutis vltra ſupra allegatos, vide Sim. Maiolum de irrégu. li. 5. c. 38. & latiſſime Iac. Men. de arb. iud. li. 2. cent 5. 919. caſu, quē vide quia de more multa congerit lectu non indigna, & elegantiſſimè Petr. Greg. Thol. 3. part Syntag. iuris c. 6.

B *Cleric⁹ propter adulterium de ponitur.*

Detruditur. Vide Regiam l. 42. ti. 6 p. 1. & opinionem iſtā quod clericus propter adulterium deponatur, teſtatur eſſe communem Cou in 4 dec. 2. p c. 7. §. 7. nu. 19. Berm Cho. in tract. de pub concub. rub. de adult. n. 26 p. 37 idem teſtatur inſignis & moribus & prudentia vir Grego. Lup in d l. 42. in verbo, Adulterio. Petrus Duen. regul. & fallen reg. 101. limit. 2. Paul. Gril. de diuerſis crimin. lib. 3 q. 2. nu. 1. Iul. Cla.

in

in pract.c crimin.§.adulterium.versicu.sed quæro. Emanu. Suarez.in thesauro recep.senten.versicu.clericus adulterij. Villa.in suis collectaneis commu.opin.litera C.num.82.pra ctica Conradi,fol.384.limi 5. *Dicebat tamen facete And Al ciat.quod si hodie clerici propter adulterium detruderentur in monasterium,pauci eorum ambularent per vias, ita refert Cla rus, vbi supra,qui prout ipse mihi pluries dixit,fuit eius discipu lus* Aduerte tamen,quod Host.in summa de cohabi. cleri. & muli.§.qualiter imponatur, ad finem, cum allegauerit tex.in d.c.si quis clericum,& in c.Romanus,81.distinct sub dit ad finem ista verba.Puto quod ex causa iudex potest nō seruare rigorem,& ex causa remittere,& dispensare, & hoc nisi in modum accusationis,tunc enim standum est dicto ri gori,& quod de mente Host sit hoc asserere, nedum in cri mine simplicis fornicationis verum etiam adulterij,colligi tur ex remissione eius quam fecit in Summa tit de adulte rijs,§.quæ pœna,ad ea quæ dixit in Summa, de coha. cler. & muli.quæ opinio tanquam æquior, & humanior potest sustineri,q; clericus adulter suspensionis pœna,& non depo sitionis sit puniendus:quia nimis rigida est cōtraria opinio: ita dicit Bermond.in d.nu.16. licet tandem scribat absurdū & temerarium fore a communi opinione recedere.

Laicus adulter qua pœ na in fo ro eccle siast. pu niendus sit.

Laici vero adulteri per Ecclesiasticum iudicem excommunicari possunt.tex,in c intelligimus.de adulte & ibi not. Abb.& Doctores:& in c consuluit in 1 de appel.& in cap.1. vbi Abb de offi.ordin.Bald in auth.clericos C. de Episc & cler.& Fel.in c cum sit,nu.11 de foro compe.Rom.sing 667. Aufrer.in clem.1 de offi.ordi reg.4 fallen.2.

Puniri etiam possunt detrusione in monasterium, vt est communis omnium sententia,teste Andr.Alci.in d.c 1 no ta.5.nu.18.de offic.ordin.& licet contra eam disputet, nu. 22.communem amplectitur: eandem communem esse atte statur D.Couar.in 4.Decretali 2.par.c.7.§.7.num.20. Iul. Clar.in pract.crimin §.fi.quæst.versi. Quæro nunquid. Cū enim hoc delictum sit uiolatio Sacramēti Matrimonij,me rito illius punitio pertinet tam ad iudicem Ecclesiasticum, quam ad sæcularem, & ideo adulteri sacrilegi dicuntur l. quanuis C.de adulter.

Cum ea adulterans Adde Ang.l.si vxor §.sed & in c.nu.1: ff,de adulter.ubi dicit,q; ita communiter obseruatur.& in l.

si ea,

si ea, C de adult. Ana. in c. 1. nu. 6. de adult. Roma. consil. 17. nu. 20. & consi. 39. num. 23. Et ideo iustissimè author noster hoc loco censet, non esse clericum qui cum huiusmodi mu liere carnale commercium habuerit ordinaria pœna puniè dum, quem ipse sequor contra Bermond. Choue. de pub. concu c de adulterio, nu. 26. Ipsa uero mulier adulterij pœna plectenda est, ita Amad. de Syndi. nu. 174. & in facti con tingentia sensisse videtur Neapolitanum Consilium, ut refert Anton Cap. decis. 44. Séd contraria opinio verior est. Quam in effectu sequitur Amad. in loco præcitato. Iu. Cla. lib. 5 recep. sent. §. adulterium, ver. sed quæro nunquid, vbi dicit q̃ ita iudicaret si casus contingeret, & huic opinioni suffragatur l. si ea C. de adu. quæ expresse diffiniuit hoc ca su adulterij crimen cessare.

D *Sanctum.* Vide l 7. tit. 7. lib. 4. for. quæ communiter in his regnis recepta est, ut fatetur Anto. Gome. in l. 80. Tauri, nu me. 49 Idem Tholosano Senatu decretum est teste Papo. lib. 24. tit. 2. arti. 5.

E *Non accuset* Adde quod in dictis Hispan. Regnis tenet maritus adulterũ & adulterã accusare, alias minime est au diendus, d. l. 80. quæ hodie est l. 2. tit. 20 lib. 8 ordini. noui.

F *Perpendimus.* Adde q̃ hoc etiam refert D. Couar. in clem. si furiosus, 1. par. relect. in initio, nu. 6. de homic.

Ac nefandi criminis rei. Cap. LXXXVIII.

1 *Nefandi criminis summa detestatio.*

2 *Clericus huius criminis reus depositus, in monasterium detrudatur.*

1 QVia secundum diuum. August. in 3. lib. Confessionũ & habetur in c. Flagitia, 32. q. 7. † flagitia, quæ sunt
2 contra naturam, vbiq; ac semper detestanda [a] atque punienda sunt, qualia Sodomitarum fuerant: Quæ si omnes gentes facerent, eodem criminis reatu diui na lege tenerentur, quæ non sic fecit homines vt se illo vte rentur modo. Violatur quippe ipsa societas, q̃ cum Deo no bis esse debet: cum eadem natura, cuius ille autor est, libidi
2 nis peruersitate polluitur. Vnde merito clerico tale †crimé committenti pœna statuta est, q̃ deponatur. ac in monaste-
b rium detrudatur, [b] vt in cap. Clerc. de excessib. prælat. Hu-

ius

ius tamen deſtandi criminis eſſe deberet pœna maior, cum ob illud ét infantibus ac mulieribus ſubuerſarum ciuitatũ omnipotens Deus parcere noluit. In his maximè regnis, vbi etiam a facinoroſis alias hominibus ſolet (vti decet) & tale ſcelus promereꝫ abhorreri, vbi ét leges patræ grauius mortis genus quam ius cõe delinquentibus infligunt. Nec.n. minus promeritus eſt, ut poſt depoſitionem curiæ tradereꝫ, [c] qui Deum ipſum ac naturam offendit tali facinore, quã qui ſola motus auaritia, & non in Roma Pontifi. contemptũ, neque in fidei ſeu morum pernicrem, Apoſtolicas audet literas depranare. Sed cum ſic placuerit Canonum conditorib. ſolent Eccleſiaſtici iudices tales poſt depoſitionem perpetuis carceribus obſcuriſq. includere, in quibus niſi eos liberet fuga, miſerrimã & mortẽ ipsã exoptantes uitam agunt.

[c]

ANNOTATIO.

Deteſtanda. Vide multa quæ circa huius criminis deteſtationem traduntur præſertim a Sanct. Tho. 22. qõ. 154. artic. 11. multa etiam congeſſit Cæſar. Lamber. de iure patron. in 1. par. lib 2. q. 9. art. 18. Luc ſie Pen. in l. 3. col. 3. C. de exactor. exc lib. 12. Matth. de Afflict. in conſtit. Neap. lib. 3. rub 42 num. 10. Pet. Paul. Pariſi. conſi. 163. lib. 4. Caſſa. in conſuet. Burg. rubr. 7. §. 3 in gl *Faire teſtament.* & vide text. in l. cum vir C. de adulter. & in c. infames, 3. q. 7. l 1. §. remoue ff de poſt. §. 2. Inſt. de publ. iudi. & apud nos Regiam l. 2. tit. 21. parti. 7. l 2. titu. 9. lib. 4. for. l. 85. in pragm. Regum Catholi. l. 1 tit. 21. lib. 8. ordi noui Et de varijs pœnis diuerſarum nationum contra Sodomitas ſtatutis vide Iaco. Menoc. lib. 2. de arb. iud. quæſt. centu. 3. caſu 286. Adeo equidem crimen hoc graue iudicatum fuit, ut ſacris literis nempe Gen. c. 37. peſſimum crimen appelletur, & c. 18. ſic legitur. *Et peccatum eorum aggrauatum eſt nimis.* Et alibi, *deſcendam* (inquit) *Dominus & videbo ſtrum clamorem opere compleuerint an non eſt ita* Quaſi dicat, in admirationis modum, vix poſſum credere tantum nefas reperiri in homine, vnde volo videre clare hoc malum ſi ita eſt, vt puniam. Vnde ad Loth iuſtum & ab infandis Sodomitarum ſtupris abhorrentem ſic Angeli locuti ſunt *Delebimus locũ iſtum, eo q̃ increuerit clamor eorum coram Domino qui miſit nos, vt perdamus illos: igitur Dñs pluet ſuper Sodomam et Gomorrã ſulphur & ignem a*

Domino de cælo, & ſub tertet ciuitates has, & omnem circa regionem. Ge. 19. Vnde merito exclamat Paul. ad Rom primo dicens, *Et tradidit illos in paſſiones ignominiæ, nam fœminæ eorum mutauerunt naturalem vſum.* Ideoque iſtius criminis rei filij diffidentiæ appellantur, vt in c clerici, de excel. prælat. quaſi de eorum ſalute diffidendum ſit, vt voluit ibi glo. Et propter hoc crimen, Deus Opti Max. mittit humano generi peſtes, tempeſtates, & innumeras alias calamitates, vt in auth. vt non luxur. contra natu § ſi coll. 6 & in nouel. constit. 77. Et tota curia cœleſtis habet iſtos ſceleratos in deteſtationem & abominationem, vt inquit S. Anto. Archiepiſc. Floren. in 2. parte ſuæ ſummæ, tit. 5 verſi. quantum ad ſecũdum Et peccatum hoc aliqui vocant mutũ, eo q̃ ſic offendat aures honeſtas, vt de illo nec loqui quidem fas ſit, & ea rõne iuſtiſſime nos hiſpani appellamus illud nefandum, eo q̃ non eſt fandum, nec fari de eo liceat, clamat equidem in cœlum huius ſceleris magnitudo, horroreq; concutit natu nam, & ſtupore afficit circunſtantes pariter, ſaxa, aerem, ſolem contremiſcere, vincens turpitudine omnem immunditiam, ſcelere omnem iniquitatem, vt optime ſcribit Fracis. Sonnius Theologus celeberrimus lib 5. Demonſtrationum tract. 7. c 6. Et memorabile eſt q̃ ſcribit D. Hiero. ſuper Iſai, & Iaco. de Voragine de natiuitate Domini q̃ illa nocte, qua Chriſtus redemptor noſter natus fuit omnes Sodomitæ mortui fuerunt. Ideoq; Virgilius qui vt fertur illo morbo laborabat, nocte illa deceſſit, vt refert Bermon. Ch. de peccato Sodomi. nu. 40. fol. 127.

Et vſq; adeo vitium hoc abominabile eſt, quod poſtquam Diabolus ad ſic peccandum hominem induxerit, ſtatim fugiat, ut nec poſſit cernere tam horrendum crimen, ita alios allegans ſcribit Matth. de Afflict. in conſtit. Neap. lib. 3. rub. 42 num. 11,

Propter nefandũ crimẽ inſtè fit ſeparatio mtimonij quo ad thorũ

Et propter hoc ſcelus contra naturam peti iure poteſt matrimonij, ſeparatio quo ad thorum, c. omnes accuſationes, 32. q. 7. ita Calder. Anto. Abb. & Anan. in c. maritis, de adulter. Silueſt. in ſum in verbo, diuortium, q 7. Barto. Caſſa. in conſuet. Burg Rub. 7. §. 3. ver. primò quero. nu. 7 quæ opinio communis eſt, teſte Abb. in d. c. maritis, & eam magis communem aſſeuerat Lamb de iurepatronatus prima parte, libro 2. q 9. art. 18. in fine. D. Couar. in 4. Decretali

2. par.

2.part.c.7.§.5.num.6.Iul.Clar.in pract crimin.§.Sodomia, vers.Item propter pract.Conrad.fol.374.num. 4. Quæ tenenda est, licet Inno.in cap.1.de adulter contrariam opinionem professus fuerit,& glos.in d.cap.omnes.& Alber Pag.de plan Ecclesiæ,lib.2.art 2.colum.3. & Bald. in marg. Innocen.in verbo vxor,versic. fin.Berm.vbi supra allegam, num.19.Imò & dicta separatio peti potest si tantum vxor tentata fuerit a marito ad vsum contra naturam.

Et ita in causa grauissima consului quod aperte ex Diuo Ambrosio colligitur, 1.ad Corint.c.7.dum dicit, *Aut vsum quærat vxoris interuertere.* Quod etiam Barba. asserit consil. 64. volum.1.Dec.in l.1.nu.8.C.de secund. nup. Iacob. Menoch.dicto casu 286 nu.14.

Vnde in tanti criminis detestationē scribit Bald.in auth. nouo iure, C.de seruis fugiti. Sodomitis non esse assignandos aduocatos,vt defendantur:& eum sequitur Barb consi. penul.col.2.in fi lib.1.Meno.dicto casu 286.nu.14.sed opinio hæc,omni iure & ratione destituta est,& ideo in forensibus actionibus nuuquam receptam vidi.

Fuit semper crimen hoc punitum pœna vltimi supplicij vt habetur Leui.c.20.& Exod.22. In legibus verò Gothorum Chindasuildi Regis,l.8.de incestis hæc adijcitur lex. *Masculorum concubitores, vel ij qui talia persentientes pertulerūt, ista sunt legis huius sententia feriendi, vt videlicet mox tale nefas admissum Iudex euidenter inuestigauerit, ipsius, ubi id perpetratum fuerit contigerit sequestratim ardua mandetur detrusione: vel inuiti saltem luituri commissa, qui noluntarè perpetrare noscuntur illicita. Hoc interim horrendum dedecus si inferens quisque vel patiens non voluntarius sed inuitus explere dignoscitur, tunc a reatu poterit immunis haberi, si nefandi huius sceleris ipse detector extiterit.* Et apud veteres seueriſſimis pœnis scelus hoc perpetrantes puniti fuerunt, vt auctor est Valeri. Max. li 6. c.1. vbi exempla aliqua commemorat, alia etiam refert Aymarus Riuuallius.lib 3 Histor iuris ciuilis,c.de lege Scatinia,quæ contra Sodomitas lata fuit, cuius etiam meminit Tertullianus,in lib.de monogamia Huc pertinet egregium C.Marij qui septies Consul fuit,exemplum,cuius meminit Plutarchus in vita illius,is inquam iudicauit, C.Lucium ne potem suum a Tribonio adolescente,& illius pudicitia non semel attentasset,& vim tandem inferre voluisset, rectè oc

Sodomię crimē pœ

ciſum,& ob hoc egregium factum Triboniũ corona donauit:cuius equidem iuſtiſſimi iudicij meminit Marcus Tul. in oratione pro Milone,cuius verba placuit hoc loco ſcribere. *Pudicitiam cum eriperet militi Tribunus militaris in exercitu C.Marij,propinquus eius Imperatoris interfectus ab eo eſt, cui vim afferebat,facere enim probus adoleſcens periculoſè quã perpeti turpitudinem maluit: Atque hunc ille vir ſummus ſcelere ſolutum,periculo liberauit.* Hæc Cicero.

Sodomita igne cõburuntur.

Hæc equidem mortis pœna igne infligebatur etiam ante Iuſtinianum, de quo ſtat egregia ſanctio,li.9.Codicis Theodoſi.tit.7.quæ ſic loquitur. *Imppp.Valent Theod. & Arcadi. A. A. A.Orontio Vicario Vrbi.Rom.Omnes quibus flagitij ſus eſt virile corpus muliebriter conſtitutum alieni ſexus damnare patientia:nihil enim diſcretum videntur habere cum fœminis: huiuſmodi ſcelus ſpectante populo flãmæ vindices expiabunt.P. P.in foro Traiano 8. Idus Auguſti.Valent. Aug. 4.& Neothen. Coſſ.*

Propter Sodomia crimen bona ipſo iure confiſcãtur.

Quæ ſanè ignis pœna,cum omnium bonorum confiſcatione ipſo iure,in his Hiſpaniarũ regnis contra Sodomitas ſtatuta eſt,Regia conſtõne,quæ prima eſt,tit.21.lib.8 ord.noui,quæ ẽt quo ad bonorum confiſcationem iuri cõi conſona eſt.glo.in c.cum ſecundum leges,in verbo,naturæ cõtrarias,de hæret.lib.6 quam eſſe cõem fatetur Ber. vbi ſupra.nu.27.& magis cõem appellat Clar.in d §.Sodomia. verſi. Item Sodomita.Inquitq; Regia illa lex,illas probationes in crimine illo eſſe legitimas q̃ reciperentur, & eſſent validæ in criminib leſæ Maieſt.diuinæ vel humanæ: Merito igitur Hiſpania nefandũ crimen hoc maxime odit, & ſeueriſſime punit eiſdẽ nẽpe pœnis, qb.puniuntur hæretici pertinaces: & hoc non ſolũ criminis magnitudo,ſed cõnexio q̃dã quam cum hæreſi vt hére,efficit. Nam ut Franc. Sonnius vbi ſupra allegauit recte ſcribit hominem non a Deo ſic derelinqui vt in tã abominabile ſcelus incidat,niſi prius in perfidia & inſipientia cordis ſuis,ita apoſtatare cœperit a Deo ut ſic ſentiat,ſicq; viuat,quaſi non ſit Deus:vbi perfidia, ibi apoſtaſia, ibi idololatria, ubi regnare ſolet hoc ſcelus & quo longius aberrauit a Deo,eo magis hoc nefando malo inuoluitur. Pro quo mirè facit quod ſcribit Paulus in epiſtola ad Romanos ca.2.vbi de idololatris loquens, inquit. *Propter quod tradidit illos Deus in deſideria cordis eorum,in immundiciam,*

Nefandũ crimẽ cõnexionẽ quãdam cum hæreſi habere videtur.

ditiam, ut contumelijs afficiant corpora sua in semetipsis. Et Paulo post. *Propterea tradidit illos Deus in passiones ignominiæ, et sicut non probauerunt Deum habere in notitia tradidit illos Deus in reprobum sensum, ut faciant ea quæ non conueniunt.* Quæ verba explicans Diuus Chrysost inquit. *Hoc loco Paulus ostendit quod & leges naturæ per impietatem tanquam eam sam efficientem peruertantur.* Et rursus. *Vide quomodo ad fontem huius mali reddat, impietatem uidelicet dogmatum, ostendens turpitudinem hanc esse illius iniquitatis præmium.* Hæc ille serm. 3. & 4. Et ideo censeo iustissime sanciri posse vniuersali lege, vt hæreticæ prauitatis Inquisitores, de hoc nefando crimine cognoscant, quod an id fieri expediat, superiores iudicabunt. In Regno tamen Arragoniæ iam mandata est iurisdictio Inquisitorib. Apostolicis, aduersus eos qui muliebria patiuntur, ut testatur Dominus Episcopus Iacebus Septimam. in Catho. Insti. titu 50 nu. 30 Et idem in Regno Valentiæ obseruatur, vt mihi retulit Doctor Franciscus Arganda Conchensis Inquisitor, qui ob singularem virtutem raram prudentiam, insignem eruditionem, ad maximos sanctæ Inquisitionis honores, multis ei nominibus debitos iampridem fuit promotus, quem olim discipulum charissimum in vtriusque iuris disciplina habuisse semper gloriabor.

In Regno Arragoniæ Inquisitores iurisdictionem non habent cõtra eos qui muliebria patiuntur.

Illud autem circa prædictam pœnam confiscationis bonorum tam a iure communi, quam a dicta lege Hispanica statutã, notare non prætermittam, q̃ Sodomita solum priuat̃ bonis, quæ tempore commissi criminis obtinebat, non autẽ priuabitur illis bonis, quæ postea acquisiuit, vsque ad tempus condemnationis.

Tum quia dicta Regia constitutio & ius commune minime Sodomitam inhabilem fecit, ut commisso crimine, possit bona acqrere, vnde hęc pœna constituenda non est, cũ a iure statuta non reperiat̃, l. si seruũ, § nõ dixit prætor, ff. de acq hær. & priuatio non hẽt locũ nisi in casib. a iure expressis, auth de non eligendo, §. sin aũt, l. at si quis, §. Diuus, ff. de relig. & sumpt. funer. Tum quia in pœna cõfiscationis bonorum non veniunt futura, l. si tibi mandauero, §. is cuius, ff mand. tradit Paul de Cast. in consi. 53. li. 1. Abb. in c. cum aliquibus, nu. 4. de re iud. Alex cons. 15. nu 12. lib. 1. & cons. 75. num. 12. eo. lib. idem in l. ex facto. §. Iulianus. nume 8. ff.

Sodomitæ bona post crimen acquisita an ipso iure cõfiscentur.

de vulgar. Pau. in l. ſi debitor, nu. 3. ff. de fideiuſſo. Dec. in l. ſi quis intquam, §. illud, nu. 1. ff. quod quiſq; iur. & in conſ. 442. nu. 10. Ial. in l. vlt in princ. num. 7. ff. ſi cer. pet. Barth. Caſſan. in conſuet. Burg rub 2 tit. de confiſcat. fol 97. col. 1. Soc. iun. conſ. 51. nu. 8 lib. 1. Doctor Petrus Peralta, olim in Salmanticenſi Academia toto terrarum orbe celebratiſſima iuris Cæſarei primarius profeſſor inſignis, & rude donatus, & cũ paucis ſua ætate comparandus is inquam, in l. omnia, §. fundum, num. 4 ff. de leg 2. Acoſta. in l. Gallus, § & quid ſi tantum, parte 2. nume 48 ff de liber. & poſthu. Tum quia opinionem iſtã in proprijs terminis tenet Tellius Ferd. in l. 4. Taur. nem 48. quem nouiſſime ſequitur Licentia. Micr. de maiora 1 par. q. 1. nu. 115.

D. Petr⁹ Peralta laudatur.

Sodomita ante ſhamenti faciendi poteſtate priuetur.

Punitur etiam Sodomita, vltra alias pœnas, alia non vulgari, nempe teſtamenti faciendi poteſtate ita multis rationibus probat Anaſtaſius Platus inter conſi. Barbat. conſ. vlt. lib. 1. Iacob. de Velouis. in auth. vt non luxur. contra natu in fin. verb vbi Bar. ſi ſua eſt lectura Guil. Bened in cap. Rayn. de teſtamen. in uerbo, mortuo itaque teſtatore, el 1. nume. 134. Dec in l. 1. C. de ſecundis nupt. num. 8. Ioan. de Platea, in § fin Inſt. quib non eſt permiſſ. facere teſtam. Socin. in l. quidam relegatus, nu. 1. ff. de reb. dub. Bello conſ. vlt. num. 2. Plotus, in l. ſi quando, num 311. C. vnde vi. Contra. in l teſtamento, nume 23 C de imp. & alijs. Tiraq. in l. ſi vnquam, in verbo, reuertatur, num 384. C. de reuoc dona. Boſſ. in prac. crim. tit. de ſtupro in maſcu. nume. 2. Faui. Monteleo. in praxi. aur. 3. par. 4 par prin. num. 486. Cott. in memo. iur. in uerbo Pedicones. Iul. Clar. in pract. crim §. Sodomia, verſ. item Sodomita. Iacob. Menoch. de arb. iud. q lib. 2. centur. 3. caſu 286. nume. 10. Bermen. d. rub num. 26. And. Alciat. in l. inter ſtuprum, in prin ff. de verb ſignifi. Gregor. in l 16. ti. 1. par. 6. in verbo, *Deſpues*. D. Couar in clemen. ſi furioſus, in princ. rel §. 2. nu. 6 quæ opinio communis eſt. Sed vt libere dicam quod ſentio, falſam & iuri contrariam eſſe exiſtimo, tum qa nullo iure fulcitur, & ſine expreſſa lege tam grauis pœna imponenda non eſt, vt in auth. de trien & ſemiſſ. §. conſideremus, coll. 3. tum quia prohibitio teſtamenti faciendi, ſolum infligitur a iure poſt ſententiam tranſactam in rem iudicatam, ita quod ſi condemnatus a condemnatione appellauerit, teſtari iure poterit, l. qui poſt acculationem, ff. de teſta.

& inte-

& interim eius ſtatus mutari non debet, l. eius, §. 1. ff. de teſta, l qui a latronib ibi. tum quia ſi vera eſſet communis ſententia, idem eſſet aſſeuerandum in homicida vel alio delinquente in crimine deprehenſo, qui pœna mortis eſſet puniendus, quod falſum eſt, vt dictis iurib. probatur: tum quia crimen hæreſeos deteſt. bilius eſt cæteris criminib. ca cum ſecundum, leges, §. confiſcationis, de hæret lib 6. ſed hæreticus poteſt teſtamentum facere, vt in auth. vt cum de app. cognoſ. § ſi quis vero de prædictis, verb. generalem autem, & eſt egregia l 6. tit. 1. p. 6. vbi ſolum prohibetur teſtari poſt ſententiam: dicit lex. *E aun dezimos que los herejes, deſpues que ſon condenados por ſentencia de heregia, no pueden fazer teſtamento.* ergo a fortiori hoc licet Sodomitæ, tum quia hanc opinionem videtur tenere Spec. ſummæ apud nos authoritatis, in tit. de inſtru. edi. nu. 6. dicens, quod damnatus de crimine famoſo, nempe de crimine cõtra naturam, eſt inteſtabilis poſt condemnationem, & ſic condemnationem neceſſariam eſſe cenſet. Et nouiſſimè opinionem iſtam defendit Tell. Ferd. in d. l 4. Tauri, nu. 35. cum ſeq. vbi reſpondet quibuſdam rationibus quæ pro communi opinione adduci poterant: & ſequitur doctiſſimus Med. de maior. q. 1. primæ par. nu 104. qui eſt videndus.

Detrudatur Vide Paul. Gril. in tract. de pœnis omnif. coitus, q. 2. nu. 2. q. 8. Berm. Chou. in tract. de publ. concub c de peccato Sodom. nu. 37 Pet. Duen. reg 101 limit. vlt. Fab Mõtel. in praxi arb. 3. par. 4 par. prin nu 486. Et licet Bermon. in allegato loco dicat, dietim vidiſſe apud ſuos clericos huius nefandi criminis reos degradari, & tradi ſæculari poteſtati, & ſæcularibus legibus puniri, id nullo iure defendi poteſt, ante nouiſſimam Pij V. conſtitutionem de qua infra. B

Illud tamen huic loco accommodatiſſimum non omittã, inter doctores receptum eſſe, Sodomitam adhuc occultum etiam pœnitentia peracta, ſuſpenſum eſſe ab ordinis executione, ideo interim celebrantem, irregularemeſſe, ea ſane irregularitate: quæ a ſolo Romano Pontifice delebilis ſit. quemadmodum eleganter adnotauit Ant. & alij, in cap. niſi cum pridem, §. 1. de renun. & in c vlt. de temp. ord. & in ſpecie propoſita tenet Belen. in apoſtil. ad Abb. in c. clerici, de exceſſ. prælat. Archid. Dom. & Præpoſ in cap. de his, in 2. 50. diſt. Marin. Soc. in cap. ad audientiam, num. 27. de homicid. *Clericus Sodomita occultus etiã peracta pœnitentia ſuſpẽſus eſt.*

quam opinionem communem esse testantur Bertach in tract. de iure patron. in 1. par. libro 2. quæst. 9. artic. 18. nu. 4. Couar. in clemen. si furiosus, in 1. par. relect. §. 1. numero 6. de homicid. Franc. Viu. in commu. opinionibus, in verbo Sodomita. Iul. Clar. nostram annotationem, prout erat in prima editione allegans, in pract crim §. Sodomia, versic. item clericus, Et licet Aret. in c. cum non ab homine, de iud. nume. 90. contrarium probare conetur, & Nauarr in Manuali confess. cap. 27. nume. 149 dicentes, non posse ex iuris rigore communem sententiam defendi, cum nullus sit iuris Pontificij locus, qui hanc irregularitatem inducat, tenenda tamen est communis sententia tantorum virorum authoritate fulcita. Vnde eleganter scribit Petrus Rebuff in tract. de pacif. possess. num 208. Sodomitam non posse eligi ad Ecclesiasticum beneficium, nec validam esse beneficij collationē eidem factam. Hodie vero si crimen hoc occultum fuerit, Episcopi in prædicta suspensione, & irregularitate dispensare possunt sacrosancti Concil. Triden. authoritate, sess. 24. cap. 6. de reformat.

Sodomita nō potest eligi ad eccle siasticū beneficium.

Laicus Sodomita ab ecclesiastico iudice punitur.

Laicus vero si crimen hoc cōmiserit, a iudice Ecclesiastico puniri potest, pœna nempe excommunicationis, & a cœtu fidelium separari debet, quousque condignam faciat pœnitentiam c. clerici vbi Abb. & Doct. de excess. prælat. Berm. d. c. num. 37. & esse communem sententiam fatetur Iul. Clar. in pract. crim. §. fi. q. 37. vers. item quæro. quam sequitur Iacob. Menoc. de arb. iud. q. 1 ib. 2. cent casu 286. nu. 2.

C

Pij V. cōstitutio cōtra clericos Sodomitas interpretatur.

Curiæ traderetur. Adde, quod iustissime author noster desiderabat, iam nouissima constitutione sanctissimi Pij V. Pontificis Romani decretum est, clericum Sodomitam degradandum esse, & iudici sæculari tradendum: cuius tenor talis est.

Omnes & quoscunque presbyteros, & alios clericos sæculares, & regulares cuiuscunq; gradus, & dignitatis tam dirum nefas exercentes, omni priuilegio clericali, omnique officio, dignitate, & beneficio ecclesiastico præsentis Canonis autoritate priuamus: ita q per iudicem ecclesiasticum degradati potestati statim sæculari tradantur. Hactenus Pij constitutio datū Romę apud S. Petrū anno 1568. sui Pōtificatus anno tertio. Quod quidē decretum iustissimum est, & in Hispania nostra iam diu desideratum, nam pœna quæ sacris antiquis Canonibus

imposita

impoſita erat, non erat tam horrendo crimini cõdigna. Fuit equidem ita ſancitum ad ſupplicationem D. Epiſcopi Iacobi Septimacenſis, vt ipſe teſtatur in libro diſceptionum ca. 33. qui ſcribit duabus petitionibus oblatis nihil obtinuiſſe, donec tertia inſtanter ex libello Pont. Maximo oblato adeptus fuit: inquitque ꝙ ferè ſtatim poſt publicationem illius conſtitutionis, quidam clericus Tarraconenſis illius pœnis punitus fuit.

Vnum tamen, uel alterum circa conſtitutionem illam notare non omittam. Primo illam non includere quemque clericum Sodomitam, ſed ſolum exercẽtem, qui quaſi uſu quotidiano crimen hoc cõmiſerit argum. l. ſciendum, §. illud, ff. de ædil. edict. & hac ratione poſitum fuit verbum, *Exercentes*, in dicto decreto: ita in terminis tenet inſignis Mart. Nauar. in manu. confeſſo. c. 27. nu. 249. dicens, ſibi ita reſpondiſſe ſanctiſſimum Dominum noſtrum Gregorium XIII. Sed ſalua auctoritate Martini Nauarri, mihi hæc ſententia nunquam placuit, imo iuris eſſe certiſſimi cenſeo, clericum qui vnicum crimen tantum Sodomię commiſit, pœna dictę Extrauagantis Pij V. puniendum eſſe, tum quia non tanta vis verbo, *Exercentes*, tribuenda eſt, vt huius criminis reiteratio deſideretur. Nec põtifices noſtri in Canonicis decretis condendis, tam exactam & rigidam verborum proprietatẽ obſeruare ſolent, tum quia ſi vnicus lapſus non ſufficeret, vt eſſet locus dictæ pœnæ, ſed criminum frequentia deſiderare tur, ſic clarè & apertè Pontifex diſſuaderet, nec ſub verborum inuolucro, rẽ alioqui grauẽ, & maximi põderis, dubiã relinqueret: tũ hæc noſtra sẽtẽtia euidẽtiſſimè probatur alia conſtitutione, à dicto Romano Præſule lata Ann. incarnationis Domini 1566. Kalendis Aprilis Pontifica. ſui anno primò, cũ inquit. *Si quis crimen nefandum contrà naturã propter quod ira Dei uenit in filios diffidentiæ perpetrauit, Curiæ ſæculari puniẽdus tradatur & ſi clericus fuerit, omnibus ordinibus degradatus, ſimili pœnæ ſubiũciatur.* Vides quo pacto nõ verbo, *Exercuerit*. Sed verbo, *perpetrauerit*: vtitur, qđ nõ criminis reiterationẽ expoſcit. Tũ quia quoad ſubeũdũ ſupplicũ ꝓp hoc immane ſcelus clerici & laici æquiparantur prædicta Pontificia conſtitutione. & hac ratione, ſicut in laicis, criminis frequentia minimè deſideraretur, par eſt, vt in clericis idem ſit iudicandum: tùm quia dicta Extrauagans cui innititur Nauarr.

Nauarri opinio quędam reprobatur.

uar. posterior est cum Anno tertio Pontificatus dicti Sanctissimi edita fuerit, quæ meminit constitutionis anno primo editæ, & non solum eam confirmat, sed acrius eodem supplicio crimen detestatur, ibi, *Itaque quod nos in ipso Pontificatus nostri initio de hac re decreuimus, plenius nunc, & fortius prosequi intendentes*, &c. Vnde nullo iure nec ratione defendi potest, quod rigor primæ constitutionis (si rigor iustum suppliciũ appellari potest) ex illo verbo, *Exercentes*, temperetur.

Secundo quod dicta constitutio limitãda est, vt minimè comprehendat omnem exercentem luxuriam contra naturam, quæ omnem pollutionem extraordinariam cõprehendit ex D. Tho. sententia. 2. 2. q 154. art. 2 nec exercentẽ omnem Sodomiticum actum, qui includit omnem pollutionẽ factam extra vas ordinarium. sed solum exercentem copulã Sodomiticam: ita declarat Mar. Nauar. in loco nouissime allegato, pro quo mire facit tex. in c. fi. de spon. quo probatur, copulá minime consumari, nisi intra naturale vas semen effundatur, nec ex pollutione aliter facta affinitas contrahitur, ut in c. extraordinaria. 35. q. 2.

SACRILEGII. Cap. LXXXIX.

1 *Traditur uera atque germana sacrilegij diffinitio.*
2 *Clericus huius criminis reus deponendus est.*
3 *Sacrilegij quatuor species traduntur.*

1 SAcrilegium † est iuxta meliorem diffinitionem [2] Doctorum, sacræ rei violatio, vel eiusdem vsurpatio, quod nempe delictum, cum & in ipsis laicis detestabile sit, & ad puniendum illud iura inuehantur in eos: quanto magis puniri debent clerici, qui in hoc deliquerint? Qualis n. erit laicorum reuerẽtia in personas siue res sacras, si in illas cle-
2 rici (ad illarum cultum electi) irreuerentes sunt? Huius † auctoritatis pœna, depositio est, ut placuit Host. in sum. tit. de accus. §. Quis sit effectus vers. Et gratia exempli, vbi capitalia crimina, & quæ depositionem inducunt describẽdo, primũ omnium posuit sacrilegium. Sed quia hoc se habet multipli-
3 citer, deueniẽdum est ad eius species. Quarum † prima est,
b quæ committitur in personam, [b] & hæc quia multipliciter etiam variari pót, nó patitur certam doctrinam: oportebit

enim

nim Iudicem conſiderare qualitatem delicti in perſonam ſacram commiſſi, & ſic in delinquentem animaduertere. Secunda ſpecies eſt, qũ quis acceſſum habet ad monialem : [c] & quia de hoc particularis mentio facta eſt ſupra, ſuperuacaneum eſt in hoc aliquid reſcribere. Tertia eſt, quando locus ſacer violat [d] vel illius cemiterium : & hæc etiam ſicut varie ſe habere poteſt, ita diuerſa erit delinquẽtis punitio, conſideratis his quæ in arbitrarijs conſideranda deſcribemus. Quarta vero huius delicti ſpecies committitur in auferendo rem ſacram, [e] quæ & habet alia membra: & quia hoc ad materiam furti pertinet, & infra de hoc aliquid ſcribemus ſuo loco, ideo nihil amplius addere libet.

c

d

e

Annotatio.

Diffinitionem. De qua vide S. Tho. 2.2.q.99.art.3. Silue. in ſum in verbo ſacrilegium. Bal in l.ſi nõdum, nu. 4. C. de fur. Pau. Gril de pẽnis omni. coitus, q. 1. qui pro totius capitis materia legendus eſt. Pet. Foller in pract. crim Cano. 2. p c. 17. Et nota, q̃ ſacrilegus non poteſt ad Eccleſiaſticos ordines promoueri, c. ſi quis presbyter, 50. diſt. Et eſt in famis, c. vlt. de fur. not. Abb. & Doct. in c. conqueſtus, de foro cõpe Pet. Rebuf. in pract. benef. 2. par. tit de modis amit. benefi. nu, 56. pag. 472. Et non gaudet Eccleſiæ immunitate, c frater. 18. q. 4. tradit Nicol. Boer. deciſ 110 nu. 3. Carr. in pract. crim. c. 3. nu. 16 Et inter laicos iudex eccleſiaſticus cognoſcit de hoc crimine, quia eſt mixti fori Sic tradiderũt Abb. & alij, in c. cum ſit, de foro compe. per illum tex. Card. in clem. 1. de pẽn. Dom. in c. felicis, de pẽnis in 6. Boſſ de delict. tit. de ſacril. nu. 7. quam opinionem communem eſſe teſtatur Mantua, conſ. 266. Iul Clar lib. 5. recep. ſen §. fi. q. 37. verſ. vlterius quæro. quãuis apud ſuos dicat non ſeruari, ſed quod iudices laici cognoſcunt de crimine ſacrilegij, non vero eccleſiaſtici, prout etiam ſeruari in regno Franciæ atteſtatur practica Milij fol. 74. nume. 17. vbi refert ſe feciſſe ſuſpendi quendam, qui ab Eccleſia abſtulerat vas ſacræ Euchariſtiæ.

A *No. multa cõtra ſacrilegos.*

Apud Hiſpanos tam iuris cõmunis ã tionib. q̃ Regijs cõſtitutionib. ſacrilegi ab eccleſiaſticis iudicib punitur.

Apud Hiſpanos vero Regijs conſtitutionibus Epiſcopi, vel alij Iudices Eccleſiaſtici ordinarij ſacrilegos laicos punire poſſunt, lege 7. tit. 5. lib 1. Foro legum, & Regia Partita rum lege 10. tit. 18. par. 1. Quarum legum autoritate Ioan.

Lup.

iudex sæcularis tantum de vulnere, secus si sæcularis iudex incepisset prius cognoscere tam de vulnere, & sacrilegio: quia cum sacrilegium sit mixti fori, in quo vt dictum est, sæcularis Iudex iurisdictionem habet, tunc locus est præventioni, vt in dict. c. cum sit generale, de foro compet per Ioā. Igne. in l. necessarios, § non alias, in verbo, sed cum a plerisque, nu. 35. ff. ad Silan. & in specie tradit Socin. in c. postulasti, nu. 16 de foro compet. Roland. Vallens. cons. 24 nu. 13. vol. 2. & ea ratione affirmant, quòd minime poterit postea Iudex Ecclesiasticus contra delinquentem in Ecclesia procedere, nec illum punire, vide tamen quæ infra scribo.

Pœna verò quæ in Hispania contra laicos in Ecclesiasticis publicis tribunalibus imponi solet, pecuniaria est, pro modo & consuetudine regionis, quæ Ecclesiis, pijs operib. & fiscalibus, solet applicari: q̃ si crimen graue fuerit, vltra dictam pœnam alia spiritualis imponi solet. *Pœna q̃ pro hoc crimine cõtra laicos imponitur.*

In personam. Vide optimè Iacob. Menoch. de arbitr. iud. quæst. lib. 2. cent 4. casu 289. num. 15. a qua absolui non potest, nisi a summo Præsule, vt in c. si quis suadente 17. quæst. 4. de quo Canone meminit text. in c. non est dubium, cum multis sequentibus, de sent. excom. & in c. religioso, & cap. eos, & in cap. cum quis, de sent. excom lib. 6. & in l. 4. tit. 9. par. 3. & quia hoc latius patet, videndus est vltra ordinarios interpretes Martinus Nauar. in manu confess. c. 27. nu. 76 Didac Perez, in l. 1. tit. 3. lib. 1. ord pag 04. & multa circa hoc congerit Petrus Foller. in pract. Canonica 2 pa. c. 17. B

Ex hac tamen iniuria clerico illata Ecclesia offenditur, ca. 2. & ibi glo. de foro compet. & crimen hoc publicum reputatur, l. si quis hoc genus, C de Episc. & cler. Et remissio iniuriæ a clerico factæ, non nocet Ecclesiæ, ex Abb. sententia, in c parochianos de senten. excomm. In hoc tamen discrimen versatur, q̃ ante absolutionem impetratam non tenetur offendens realiter Ecclesiæ satisfacere, sed sufficit cautionem præstare: Clerico verò iniuriam passo, ante absolutionē obtentam satisfacere realiter tenetur pro illata iniuria, & demum præstatur cautio fideiussoria de ea pœna siue pœnitentia præstanda quæ ratione criminis perpetrati imponetur, Arch. in c. si quis, de incest 17 q. 4. Et sic non sufficeret offendentem flectere genua & misericordiam petere, nisi satisfecerit, c. olim, de iniur. Foll. vbi sup. *Ecclesia offenditur ex iniuria clerico illata.*

Sed

Clerici percussor a iudice ecclesiastico punitur.

Sed vtrum laicus clerici percussor, possit a iudice Ecclesiastico puniri, vide gl. not in auth. item nulla communitas, in verbo, ab Ecclesia, C. de Episcop & cleric. quæ tenet, ei a iure permissum esse, sequitur Marâta in speculo aduocatorum 6. p num. 141. col. 3. voluit Bar. in l. 1 nu. 44. C. de summa Trinit. Aufrer in rep. Clem 1. offic. ord. tit de potest. sæculari, super Eccles. perso. regul 4. fallen 26. num 37. Didac. Perez, in l. 1 tit. 3. lib. 1. ord Quòd verum est, quando iniuria est realis, secus si verbalis, quia cum tunc nullum sacrilegium committitur secundum Sylvestrum in summa, in verbo, sacrilegium, in fin. verb. merito, qui uerbalem tantum in iuriam clerico intulit, coram ecclesiastico Iudice conueniri non potest, nisi aliud de consuetudine receptum fuerit, glo. in ca. parochianos, de sent. excommunic. Quia nec tunc habet locum pœna imposita in d. c. si quis suadente, vt latè dis serit insignis D. Couar. in lib. 1. uari resolu. cap. 11 num. 5. & tenet glos. cum in casu speciali loquatur, in ca fœlicis, in verbo, in executione, de pœnis, libro 6. vbi additio ampliat hoc procedere etiamsi qui contumeliam intulit, clericum fugiẽtem sequatur absq; manuum impositione, & Ioan And ibi amplectitur, & Ang. in uerbo, excommunicatio. 5. num. 29. Inno. & communis, in cap nuper, de senten. excommun. reprobata glo. contrarium tenente in c. si quis pulsatus, de pœni. dist. 1. & Abb in d. c. parochianos

Et hæc iniuria clericis illata testib. laicis probari potest, qui adhoc censuris ecclesiasticis possunt compelli, licet in criminalibus causis de iure Pontificio testimonium proferre minimè compellantur: ita tenet Inno illius tex. authoritate innixus, in ca. cæterum de testib. cogend. quem sequitur ibi Guid. Papeus, col. 2. vers. & ideo.

Delictũ cõtra clericũ, uel in ecclesia commissũ an sit mixti fori.

Alij verò censent crimen hoc mixti fori esse, ita ut inter iudicem sæcularem, & ecclesiasticum locus sit prœuentioni, sic seruari testatur Guid Pap. decis. 562. num 3. & ita in par lamento Gratianop. iudicatum fuisse asseuerat Papo, lib. 1. titu. 4 arrestato. 6 licet nonnulli censeant & uterque Iudex procedere possit, siue delictum in ecclesia, uel contra clericum commissum sit, ad condemnationem, & executionem pœnarum, quæ in vtroque foro impositæ sunt, vt in facti cõtingentia obseruasse refert Ama. de sind. nu. 171. sequ tur Iulius Clar. in pract. crim § fi. q 36. uers. sed quæro quid, & in

con-

controuersijs forensibus receptum est Et licet de iuris rigore admittenda esset distinctio, quam supra tradidi, vers. Sunt tamen supradicta, sed tribunalia ecclesiastica minimè eam obseruant. Nec mihi displicet imo congruentissimum iudico, q non obstante temporali pœna, contra sacrilegium imposita, puniatur etiam pœna spirituali, nempe excommunicationis, uel alia ab iudice ecclesiastico, ad condignam criminis punitionem, vt resipiscat, nec deinceps audeat rem sacram offendere, uel in sacro loco delinquere, Docto. in d. c. cum sit generale, de foro comp. Octau. decis. Pede. 103. n. 7.

Ad monialem. Vide authorem & quæ ibi adnotaui supra cap. 81. C

Violatur. Adde illud maximum sacrilegium esse, de quo in c. conqueſtus, de sentent. excommunic. q habet excommunicatos esse sacrilegos, qui effringunt & spoliant ecclesias, q quidem caput minime eos excommunicat, sed excommunicatos esse præsupponit, & ideo iubet vt denuncientur arg. tex. in cap. pastoralis, § uerum, de appellat. Circa q est consideratione dignum, q ad incurrendum illius ca. pœnam duo necessaria sunt, alterum effringere, alterum verò rapere, vel furari. Scribit Abb. in c. fi. de furt. Anto. in 3 p. tit. 24. c. 12. Caiet. in Sum. in verb. excommunicatio. c. 21. Martin. Nauar. in manu. confesso. c. 27. nu 94. qui ex eo asseuerat, q qui effringit crucem sacrarium, uel alia similia nefanda crimina perpetrat, si non furatur: non incurrit pœnam ibi statutam. Deinde animaduerti debet, q illud quod in ecclesia illo c. statuitur procedit in monasterijs, hospitalibus, & in alijs locis pijs, Episcopi authoritate consecratis, non verò in alijs, ita not. Abb. in d. c. conquestus, sequitur Nauar. in loco iam allegato. D *Text. in c. cõqueſtus, de ſent. excom. interpretatur.*

Rem sacram. Adde latissimè Iacob. Menoch. d. casu 289. per totum.

VSVRARII. Cap. XC.

1 *Clericus usurarius ipso iure infamiæ notæ afficitur.*
2 *Clericus usurarius ab officio & beneficio est suspendendus.*

PRæmisso prius quæ sit vsura, & quando committatur, quod latius digeritur in ordinarijs titulis, ac tractatibus huius materiæ, clericis fuit inhibitum fœnerari, & usu-

& uſuras accipere in Conc. Laodic. in Canone 5. ubi tamen nulla pœna ob id imponitur. Idem etiam fuit prohibitum in Conc. Carthag primo, in Canone 13. Et ſicut clericis nõ licet exercere fœnus ſuo nomine, ita neque alieno, vt in c. ſicut ſuo 47. diſt. ubi uide in ca. Non licet: Relatum Concilij Laodicenſe, de quo ſupra. Prima ſe offert pœnarum clerici
1 vſurarij, q. † eſt infamis [a] ipſo iure, hoc dicit probari Panor.
a ex text. ibi, in c. Inter dilectos, in 3. not de excel. præl. Allegat tex. cum gl in l. improbum fœnus, C. ex quib. cau. infam. irrog Et in § Porro 3. quæſt. 7. Idem ſcripſera Bald. in dicta l. Improbum, qui etiam dicit, q. adhuc poſt reſtitutionem
b uſurarum, & peractam pœnitentiam ſunt infames [b] ad teſtimonia & dignitates, & hoc præcipit mente teneri. Hinc eſt q. uſurarius repellitur ab obtinendo beneficio, ut notat glo. in cap Præterea; de uſur & Abb. in dicto cap. Inter dilectos in 2. colum diſpenſat tamen epiſcopus, ut ibi per eum, circa beneficium, cum illo qui ſe correxerit Subeſt etiam vſura-
a rijs clericis alia pœna, uidelicet q. † ab officio ſuſpendũtur, [c]
c vt ſtatuit in tex in c. Præterea, de uſu quoto autem tempore ſuſpendantur, cum tex. non aperiat, uidetur arbitrio Iudicis relictum: ſed tex in cap. 1. eodem tit. dicit, quòd ſi clericus deteſtandis uſurarum lucris inhiat, eccleſiaſtici officij periculum patiatur: ex quibus verbis Abb. ibi in ultimo not colligit, quòd clericus uſurarius debet deponi ab officio eccleſiaſtico. non tamen meminit dict. cap. Præterea, quod ſuſpenſionis tantum pœnam imponit. Alexand. inſuper, in conſ 72. in. 1. vol. dicit, quòd clericus vſurarius uenit deponendus, & neminem Doctorum refert, ſed allegat iura in dicto c. Præterea, & c. Inter dilectos, quorum nullo id probatur, cui vix parcendum cenſeo, & ſi ſolum Cæſarei iuris culturæ vacauerit. Hoſtien tamen (qui breuibus uerbis plura dubia aliquando decidit, quæ tandem moderniores ipſi uerborum phalera ac garrulitate laxarunt) in Summa, de uſur. § fi. verſ. Alia a Iudice, unica fere linea, ordinem dictarum pœnarum ſcripſit. Ait enim. *Vſurarius, clericus ab officio beneficioque ſuſpenditur, & ſi nec adhuc deſiſtat, degradandus eſt*, vt in dicto c. 1. & 14. quæſt. 4. cap. Canonum, & cap. Quoniam, & cap Si quis oblitus. Itaque ſi clericus deſiſtat a crimine uſurarum, degradationis pœnam euadit, & ſic intelligit dicta iura, pro quo etiam refert Gofred. Et hunc

in-

intellectum bene sustinet litera dicti cap. 1. dū dicit, insistat. Facit etiam tex in c. Episcopus, 47. di. Stat ergo ex præmissis pract. pro Iudicibus, vt primò à suspensione incipiant cōtra vsurarium clericum, demum eo se non corrigente, procedatur ad degradationem contra illum. Et sic etiā intelligi potest Concilium Elibertinum in Canone 20. qui clericum vsurarium statuit degradari, per hac verba. *Si quis clericorū detectus fuerit vsuras accipere placuit degradari, & abstinere*: Quod est relatum in c. si quis, 47. dist. vide præterea vndecim pœnas manifestorum vsurariorum quas ponit Sylvest. in verbo vsura, fol. 9. in §. Quartò quæritur.

ANNOTATIO.

A *Quod est infamis.* Vide Alb. in l. improbum fœnus, C. ex quib. caus. infa. Matthe. sing. 196 & opinionem hanc communem esse testatur D. Cou. lib. 3. var. resolut. capit. 3. numer. 2. quam latè, & eleganter explicat. Ex quo procedit, quòd vsurarius non potest sacris ordinibus insigniri, capit. maritum, 33 distinct. cap. si dictionarios, 46. distinct. Nec poterit eligi seu præsentari ad ecclesiasticum beneficium. cap. de Petro. 47. dist. Bertachinus in tracta. de Episcopo. 2. lib. primæ par. q. 33. Cęsar Lamb. de iure patrona. 2. lib. primæ Part prin. art. 21. q. 9. Poterit tamen Episcopus hanc infamiæ notam abolere ab eo, qui iam pœnitentiam egit, ad effectum obtinendi beneficia ecclesiastica, glos. celebris, in cap. præterea, de vsur. quam esse communem asseuerat D. Couarr. dict. cap. 3. num. 3 eamque intelligit procedere, quo ad beneficia obtenta, non verò quo ad obtinenda, quæ infames assequi non possunt.

B *Sunt infames.* Adde quòd contrariam opinionem tenuit idem Bal. in l. Cassius, ad finem ff. de Sena. vbi scribit, quòd si vsurarij pœniteant, & vsuras restituant, de æquitate Can. famam recuperant, quem sequitur Fel. in c. 1. col. 12. vers. limita octauo. de prob Marth d. sing. 196.

C *Suspenduntur.* Vide eleganter D. Couarru. dicto cap. 3. numer. 3. Et plures alias pœnas contra vsurarios tam clericos, quam laicos infligendas, scribit nouissimè Did. Perez, in princ tit. 2. libr. 8. ord. Et quibus probationibus crimen hoc probari debeat lege latè Iacob. Menoch. de arb. iudi. q. lib. 2. cent. 3. casu. 235.

Iudex ecclesiasticus procedit cõtra laicos contractus prohibitos exercentes quos appellant mohatras.

Illud autem notandum censeo, posse Iudicem ecclesiasti cum Ordinariũ procedere contrà huius sæculi impios mercatores, qui merces vendunt longè supra iustum pretium prętextu modicę dilationis, accepto interim idoneo fideiussore, vel tuta cautione, & eadem merces vicaria manu per interpositos suæ cupiditatis ministros, & suæ artis & fraudis consortes, mox vilissimo precio redimũt, deinde alijs cariori precio reuendunt: tripliciter peccãtes, & super fenerãtes super eandem mercem, eodem fere tempore, & hanc barbaricã deprædationẽ, non vsuram vocant, sed mercãtiæ cursum, & fortunã (quæ illis miserrima est) sed verè scelus est & nequitia plus triplo vsura grauior, & detestabilior: Nemo sanè in vera, & formali vsura damnificatur nisi post longũ interuallũ, & diutinum pecuniæ vsum, sed ista præda, ab istis nequissimis hominibus inuõta, statim absque remedio pauper damnificatur, & deprædatur. Et quod indignius est, hanc nequitiam vt plurimum exercere solent, in cõstitutos in aliqua angustia, & repentina aliqua clade aut miseria afflictos, tantoque audacius & crudelius, quantò prõptæ pecuniolæ subsidio pauper magis indiget, non minus miseria, & clade aliena abutentes quam barbari illi totius humanitatis hostes, qui naufragio eiectos deprædãtur. Cõuicti igitur de hoc crimine, propter contractus annullationẽ, & partis lęsę satisfactionem, grauissimè magis quã simplices vsurarij sunt multandi, quin & grauioribus pœnis pro frequentia, & qualitate cõmissi sceleris puniri debent: appellãtur equidẽ apud Hyspanos huiusmodi contractus, *Mohatras*, Et vtrum dicto moderato rigore possint impunè celebrari, & quæ de siderentur, vt dicti contractus iustificentur, vide egregium Nau. in manuali Confes. c. 23. nu. 91.

Poterunt etiam Iudices Ecclesiastici huius vsurarij crimi nis ratione non solum contra clericos, sed etiam laicos saltẽ quo ad contractus annullationem procedere, qui non seruata forma extrauagantis constitutionis Pij V Pontificis Maximi editæ anno Domini 1568. Quartodecimo Kalend. Februari, Pontificatus sui anno quarto, annuos emunt, non interueniente pecunia numerata, coram tabellione, & testibus Instrumentarijs, ita iudicauit Regius Pintianus Senatus, anno Domini 1583. licet postea vidi multa decreta in contrarium. Ad sedandas tamen, & componendas ferè

innu-

innumerabiles lites, quæ circà Extrau. illam versabantur, Philippus huius nominis secundus, Catholicus Hispaniarum Rex, in Madritio conuentu hoc anno 1587. celebrato, ab horum Regnorum actoribus consultus fuit, vt quid in his controuersijs iudicandum diffiniendumque esset præciperet. Ipse verò Rex Maximus lege latâ quæ prima est, declarauit non esse apud nos moribus receptam, & Sanctissimo Pontifici ab ea Regio nomine esse supplicatum, ideo iam in actionibus forensibus adducenda supplicatione pendente non erit.

Extrauagans Pij V. qua diffiniuit formam cõstituendi annuos reditus iã in Hispania non seruatur

Nec est prætermittẽdum quod quando tractatur de probanda cõsuetudine fenerandi, non verò priuati actus fœnerationis testes singulares admittuntur, ità tenet Iacob. de Aret qui fuit huius opinionis antesignanus, in l. testium. C. de testi. sequitur Bal. cons. 406. col. li. 1. & q vsura testibus singularibus probetur, tenuit Abb. cons. 81. col. 1. & consil. 213. col. 3. lib. 2. Veron. cons. 3. col. 4. Calder. cons. 5 tit. de testib. & opinionem istam communem esse fatetur Cor. cõs. 91. col. 13. & cons. 134. col. 2. lib. 1. & cons. 247. col. 7. & cons. 34. lib. 2. & Aym. cons. 73. nu. 32. vol. 1. quam ibi nu. 36. verã esse censet, quando cùm testibus singularibus concurrunt verisimiles coniecturę, & cum his consonat Regia lex 4. tit. 6. lib. 8. noui. ord. sola itaque consuetudo fenerandi testibus singularibus probatur.

Consuetudo fœnerandi testibus singularibus probatur.

Ex quo singulariter consuluit Fed cons. 17. non valere cõstitutionem synodalem Episcopi qua sancitum fuerit, quòd vsurarij manifesti testibus singularibus conuincantur, quẽ Doctores communiter sequuntur teste Abb. in ca. Cum in diœcesi, de vsur. Foller. in pract. Can. 2 par. c. 20. nu. 17.

A Manifestis Vsurariis Obligationes recipientes, eosque ecclesiasticis sepulturis tradentes. Cap. XCI.

1 *Sacerdotes hoc crimen perpetrantes qualiter puniantur.*
2 *Manifestus vsurarius quis dicatur.*

1 Pœna† in hoc delinquentium est, q maneant suspensi ab executione officij, donec satisfaciant, ad arbitrium episcopi, & restituant quę receperunt, vt in cap. Quia in omnibus, de vsuris. Hodie verò sepelientes manifestos vsurarios scienter, sententiæ excommunicationis subiacet

ipso facto, à qua nullatenus absoluendi sunt, nisi priùs ad arbitrium diœcesani episcopi satisfaciant competenter, vt in in Clem. 1. de sepult. Et aduerte q̃ pœna illius tex habet locum etiã si aliquis de mandato prælati sepeliret talem vsurarium secundùm Card. ibi, in 3. q. Quis autem dicatur manifestus vsurarius,[a] vide Abb. in dict. c. Quia in omnibus in fi. vbi post Ioan. Andr. ibi, in d. c. 1. eo. tit lib. 6. dicit, quòd ille dicitur manifestus, qui est notorius de iure, vt quia fuit conuictus & condemnatus[b] de vsuris, vel est notorius notorietate facti, vt quia publicè tenet altare paratum, & mutuat omnibus volentibus capere Et ponit etiam idem Abb. alia exẽpla. & vide Card. in d. Clem. 1. in 6. col. 19 q vbi per vnam ferè col. hoc examinat, vbi inter alia dicit, quòd si per constitutiones synodales esset inductus aliquis modus ad hoc quòd conuictus secundùm illum diceretur manifestus vsurarius, ille modus sufficeret Ex quo ego consulerem omnibus episcopis celebrantibus synodum, q̃ præmissa matura deliberatione cum iuris peritis in vna suarum constitutionum declararent casus in quibus quis esset reputandus vsurarius manifestus, tum vt clerici apertiùs hoc intelligerent, & sic has pœnas iuris propter ignorantiam non incurrerẽt, tùm etiam vt cùm tali declaratione faciliùs homines ab hoc crimine cohiberentur: quod temporibus istis (proh dolor) adeò inualuit, vt neminem ferè iam id committere pudeat. Et in hoc articulo, qui dicantur vsurarij manifesti, vide Syl. in summa. §. 9. versic. Primò autem quæritur.

2 a b

ANNOTATIO.

A *Manifestus usurarius.* Vide latissimè Iac. Menoch. de arbitr. iud q. lib. 2 cent. 3. casu. 233.

B *Et condemnatus.* Adde quòd iudicis condemnatio notorium efficit, text. in ca. vltim. de cohabi. cleric. & muli. gl. in hoc communiter recepta, in cap. 1. de vsur lib. 6. Nec prius quis vsurarius manifestus dicetur, etiam si testibus aut alijs probationibus fuerit conuictus, quam a iudice sit per sententiam condemnatus. tradit Fed. de Sen. consil. 64. Abb. consil. 2. lib. 2. & consil. 34. lib. 1. Host. & Abb. in cap. cum in diœcesi, de vsur. Ias. consil. 78. numer. 3 lib. 3. D. Couarr. lib. 3. vari. resolu. capit. 3. numer. 4. Iac. Menoch. d. casu. 233. nume. fin.

FVRES. Cap. XCI.

1 *Clericus huius criminis perpetrator qualiter puniatur, & quibus ex causis statuta pœna augeatur.*
2 *Clericus actione furti condemnatus, infamia labe afficitur.*

FVrtum est de maioribus, & graniorib. criminibus, vt not. Abb. in c. Cum cõtingat, col. 6. de for. cõpet. allegat tex. in c. Cũ non ab homine, de iud. & in §. Nunc autem, 16. dist. Et ideò †clericus in furto captus deponitur, 1
vt in c. Presbiter, 81. dist. qui tex. est ex Canonibus Apostolorum & glo. ibi, in verbo captus, intelligit & conuictus per sententiam, confessionem, vel euidentiam rei: & ne aliquibus videatur pœna ista grauis, & tanquam ab Apostolis (zelo illo mirabili quo sanctam Dei ecclesiam fundabant) statuta, illam etiam innouauit, & inflixit Innocentius III. in c. Tuæ, de pœnis, vbi censuit clericos in latrocinijs deprehensos, degradatos à suis ordinibus in arctũ monasteriũ debere detrudi. Host insuper scripsit in Summa, tit. de cõdict. fur. in §. fi. clericum de hoc crimine accusatũ, confessum vel conuictum, deponi debere, & in monasterium detrudi, allegando dict. c. Tuæ, & text. in c. At si clerici, §. 1. de iudic. qui de hoc crimine in specie nihil disponit, allegat etiam text. in c. Cũ nó ab homine, qui de pœna depositionis meminit, & si de detrusione nihil dicat. Et vide etiam Host. in Summa, tit. de accusa § Quis sit effectus. vers. & gratia exempli, vbi connumerat inter crimina capitalia, & quæ inducunt depositionem, delictum furti Et quòd pro furto clericus deponatur, [a] notat Io. And. in dict. c. Tuæ, per dict. cap. Cùm non ab 2
homine. Host. tamen ibi, vt ipse refert, ponderat verbum, *Latrocinijs*, quia magis delinquit latro quam fur: & sic videtur velle, quòd pœna illius text. non habeat locũ in simplici fure, quod Panor. ibi placet, licèt Host & Io. And. non referat, & ponderando idem verbum, *Latrocinijs*, dicit, quòd ille text non habet locum in simplicibus furibus: & sic quòd licèt clericus pro furto possit deponi, quòd fortè non fiet detrusio post depositionẽ: quia latro dicitur qui de die & cum violentia quandoque delinquit: fur autem noctu, & sine ea. Eundem intellectum dat Host ad dict. cap. Tuæ, vt refert, & sequitur Card de Turre cremata, in ca. Presbyter. 81 di-

stinct & sic ille tex. non loquitur de furibus simplicibus, qui non sunt corporaliter puniendi, sed de maioribus, & insignibus latronibus, & Aret. in c. Cùm non ab homine, de iudic. col. 9. vers. Aduerte tamen, dicit, quòd text. in dicto c. Tuæ, in verbo, *Latrocinijs*, potest intelligi de famoso latrone, qui furca suspenditur, vt in l. Capitalium. §. famosos, ff. de pœnis. Ego verò & si ista, nominum differentia præter id quòd videatur probari in l. cũ duobus. § damna. ff pro soc. & in l. 1. & qđ ibi notant Doct. C. de pœn. & in Auth. Vt nulli iud. §. fi. colla. 9. autoribus etiam latinæ linguæ corroborari possit: Nam vt Calepino placuit, latrones dicuntur, viarum obsessores, & qui publicè, vel per vim furantur: fures verò qui occulta fraude decipiunt, ac noctu furantur, quia tamen secundũ eũ plerumque indifferenter ponuntur, aliter censerè considerandũ, videlicet potiùs qualitatem, & quantitatẽ furti, modumque furandi. Quis enim dubitat noctu sine violẽtia grauius posse perpetrari furtum, quam in ipso lumine solis, & cum aliqua vi? præcipuè cùm in Hispania nostra iam consuetudo inualuerit, quòd pro vno magno furto quis pœna furcæ plectatur. [b] Nec enim ex eo quòd pontifex in d.c. Tuæ, post depositionem detrusionis pœnam inflixit, sola à latronibus, & nó à furibus cómissa facinora punire fuit visus. Post depositionem namque adsignari debet monasteriũ de posito, vbi peccata lugeat, & vlterius illa non committat, vt in ca. Sacerdos, 81. distinct. Cùm ergo nihil nouum statuat, quare Pontificis mens ad latrocinia punienda, & non furta adaptari seu interpretari debet: præcipuè cùm in Pontificijs constitutionibus, & in ętate illa Innocentij III. qua non sic florebat eloquium Latinæ linguæ, non ità accuratè elegans & propria vocabulorum significatio seruari solebat. Quæ quidem pœna depositionis, & detrusionis iustiùs irroganda est clerico, qui furtum admixtum sacrilegio perpetrauerit. Summè enim offendit clericus, qui plus cęteris debet sacra tueri, & reuereri, si illa violet, aut offendat in eis. Si autem contingat clericũ in obsequio alicuius degentem, furtũ cómittere: cũ hoc delictum inter furta grauiora annumerari soleat, adeò quòd Io. Faber scripserit in §. Alia deinde, Insti. de publ iud quod familiaris, vel seruitor, & iuuans illum suspenditur pro primò furto: tunc iudex ecclesiasticus [c] grauiori pœna punire debet talem clericum, quàm si extra

domum

domum eius, cui inseruit, simile furtum faceret. Quis enim domesticos fures valebit effugere, nisi eos seuerior pœna quàm alios a tanto facinore retrahat? In his insuper Hispaniæ regnis ab ecclesiasticis Iudicibus obseruari debere credo ac consulo, quòd sicut per leges regias in locis desertis commissa furta grauius puniantur, sic ipsi clericos talia perpetrantes grauiori corrigant animaduersione. Res enim esset pernitiosi exempli ea in clericis non censere grauia, quæ in ipsis laicis pro talibus iudicatur. Aliud præterea furti genus in sacerdotibus super omnia suadeo iudicibus omnibus ecclesiasticis, vt zelo maximo corrigant, quoties videlicet compertum habuerint, q̃ eorũ aliqui in se detinent, ac habere inficiatur bona quæ moriẽtes (maximè peregrini) apud ipsos deposuerunt, vt suis hæredibus, vel alijs personis, quibus leges illa dari non prohibent, restituant. Hoc enim grauissimum scęlus iudicandũ est: offenditur enim ipse Deus: violatur defunctorum voluntas, cui tantum deferunt etiam ethnicorum leges: læduntur etiam personæ illæ quibus deposita dari debebant. Datur præterea sæpe morientibus occasio, vt malint impœnitẽtes mori, quàm sacerdotibus (quos suspectos habent propter similia) animam cum bonis comẽ dare. Degradationem verò de qua tex. in d. c. Tuę, meminit, verbalem, non actualem debere esse, placuit ibi, Io. And. & idem etiam voluit Abb. in c. At si clerici, dę iud. col. 13 vers. ad tertium. Et Are. in c. Cùm non ab homine, de iud. col. 11. versic. Addit etiam. Est præterea aduertendum circa pœnã huius criminis, †quòd clericus condemnatus actione furti, efficitur infamis sicut laicus condemnatus in foro sęculari: quia quicunque secundùm leges est infamis, est etiam infamis secundum Canones, nisi reperiatur oppositum statutũ, facit tex in ca. Infames 6. q. 1. & in §. Hic colligitur. 2. quæst. 3. Et tenet hanc generalem conclusionem Felin. in c. Qualiter. el 2. § Ad corrigendos in 5. colum. de accusatio. Nota tamen quòd si reperiretur clericus condemnatus ad restitutionem rei furto subtractæ, quòd per hoc non fieret infamis: quia potest intelligi quòd fuit actum condictione furtiua, quę non infamat, & nó actione furti. Et hoc tenet Ana. in dicto c. Qualiter, vbi illud refert. Feli. in d. §. Ad corrigendos in col. 3. licet ipsi non scribant hoc in clericis. Sed ego credo eandem sententiam esse tenendam in eis. Vide præ-

pitalium. §. famoſos, numero 28. ff. de pœn. Roland. Vallen. conſilio 51. numero 43. volumine primo, & ex Theologis Domin. Soto in libro quinto, de iuſtitia, & iure, quæſtione tertia, articul. 3. in reſpon. ad 2 argumen. in fine. a qua quidem magis communi, & veriori opinione non auderem recedere, niſi vltra magnitudinem rei furatæ aliæ qualitates aggrauantes interueniſſent.

Puniri debet. Nota quod opinionem iſtam de more reprobat Petrus Foller. in pract. crimin. canon. 2. par. cap. 21. numero 9. dicens, opinionem iſtam Fabri, quam hoc loco ſequitur author, eſſe ſine lege. Ipſe tamen libenter authorem ſequor, ea inixus ratione, quod magis delinquat is, cui plus credis, cum credita fide abutatur, & ideo maiori ſupplicio dignus, & cum hæc naturalis ſit ratio, aliam legem quærere, infirmitas eſt intellectus, & opinio iſta moribus, & conſuetudine recepta eſt. C

Sãctorũ Iuſti, & paſtoris corpora, propter maximam ſic citatem publica proceſſione, geſta fuerunt.

Libuit ſane ante quam huic capiti finem imponam referre, & memoriæ mandare, quod hodie 8. die Menſis Maij anno 1578. in hoc celeberrimo Complutenſi populo, quo hæc ſcribimus propter maximam temporis ſiccitatem, ab hinc multis annis inauditam, nam ab vndecimo die menſis Martij, vſque ad præſentem diem totum hoc Tolet regnum cęleſti pluuia caret, propter quod omnes terræ fructus iam iã exiccati pereunt, & vt Deus Opt. Max. tot tantiſque malis, ſceleribuſque noſtris, iuſte iratus ſuos in nos miſericordiæ oculos conuertat: Sacratiſſima corpora Diuorum Iuſti, & Paſtoris patronorum noſtrorum ſolenniſſimo comitatu omnium ordinum religioſorum, Academiæque noſtræ, nec non vniuerſæ Reipublicæ, per populum iſtum præcedentibus crucibus aliorumque Diuorum imaginibus geſta fuerunt.

SIMONIACI. Cap. XCII.

1 *Huius criminis atrocitas, necnon & pœna late & ſeriosè per totum caput explicatur.*

PRæmiſſa diffinitione, [a] ſimoniæ, quam latius examinat Io. de Ana. in rub. eiuſdẽ tit. in 1. col. delictũ, iſtud computatur inter grauiora crimina, vt eſt tex. in c. fi- a 2

de

de purg canon. de quo quidem terribilia verba Paſcalis Papa deſcripſit in c.fi.1.q.7. videlicet, *quod omnia etiam crimina ad comparationem Simoniacæ hæreſis, quaſi pro nihilo reputantur.* Vnde Sancti illi Patres Hiſpaniæ, qui in concilio Toletano VIII. interfuerunt, videntes antiquorum patrũ decreta in extirpatione tanti criminis parum profeciſſe, præmiſſis pulcherrimis verbis, quibus hoc eleganter deplorarunt, huic cancroſo vulneri ignitum, quod ſupererat ferrum injicere decreuerunt (vt eorum verbis vtar) & in Canone 3. ſub his verbis, ſtatuerunt. *Vt quicunque deinceps propter accipiendam ſacerdotij dignitatem, quodlibet præmium fuerit detectius obtuliſſe, ex eodem tempore ſe nouerit anathematis opprobrio condemnatum, atque a participatione Chriſti corporis, & ſanguinis alienum, ex quo illum conflat execrabile Chriſto perpetraſſe flagitium. Quod ſi aliquis extiterit, qui accuſet, ille qui hunc ordinem munerum fuerit acceptione lucratus, & ſuſcepto honoris gradu prohibetur, & in monaſterio ſub perenni pœnitentia relegetur. Illi vero, qui hac cauſa munerum acceptores extiterint, ſi clerici fuerint, honoris amiſſione mulctentur: Si vero laici, anathemate perpetuò condemnentur.* Ideo propter eiſ gravitatem aliqua ſpecialia ſtatuuntur in iure, nam in eo
b proceditur per ſola ſigna: [b] & in eius odium admittuntur præſumptiones, vt notat Abb ex tex. ibi in c. Sicut, de ſimonia. Item admittuntur ad accuſandum Simoniacum ſerui, meretrices, & criminoſi, vt in c. Tanta, eod tit. de quo latius in c. per tuas, el 1. eod. tit. & per Abb. & Doct. ibi. Vnde ex diſpoſitione Alexandri & Innoc III. per noua iura, in eo delinquens perpetuo deponitur ab officio, & beneficio, vt in c De hoc de ſimon. & in ca. Cum ſuper, de confeſſ. Si tamen crimen eſt occultũ, non deponitur, & ſi ipſi iudici confiſtet, ſed pœnitentiam ſecretam debet iniungere, vt in c. Ex tua, de ſimo. In correctione tamen, & punitione huius criminis non poteſt dari certa doctrina, ſed ſecũdum qualitatem ſimoniæ aliter, & aliter punitur. Quia aliquando imponitur pœna excommunicationis, aliquando detruſionis in monaſterium, aliquando ſpoliationis omnium bonorum, aliquando depoſitionis, aliquando eſt pœna centum aureorum, & infamiæ: vt probat tex. & glo. in d l. 1. ff. ad legem Iuliam, de ambitu. Aliquando imponitur pœna quadruplex, & deportationis, vt patet in d.l.1. C. ad legem Iul. de ambitu. Ideo vi

de

de Hoſt. in ſumma eiuſdem tit. in §. qua pœna feriatur, per totum. Et vide Præpoſ. in c. presbyter, 1. q. 1. in col. fin. verſi. in gl. vbi etiam refert varias pœnas de iure Canonico, quę etiam vide notabiliter diſtinguẽtem, videlicet an Simonia cõmittatur in ordine, vel in beneficio, & in vtroque: an paſſiue, vel actiue, & varias etiam pœnas deſcribentem in cap. Statuimus, 1. quæſtio. 1. col. 1. & 2 Item nota, quod ſimonia commiſſa in ordine ſuſcepto non ſolum non dat executionem, illius ordinis, ſed etiam impedit executionem omnium aliorum. not. Inno. in c. Per tuas, & in c. Tanta, eo. tit. Arch. in cap. Ordinationes. 1. q. 1. vbi vide Præpo. qui refert & ſequitur eoſdem in principio, qui ponit vnum caſum in quo fallit iſta concluſio: licet ille caſus non eſt proprie caſus fallentiæ, quia in eo ſimonia non fuit commiſſa in ordine, ſed in conſecutiõe ad ordinem, vt ibi per eum. Et ipſam principalem concluſionem ſequitur ſimpliciter in cap. Statuimus, ea. cauſ. & quæſt. in col. 1. Hodie tamen per conſtitutiones Modernorum Pontificũ deſcriptas in ſupplemento, in verbo Simonia. in fin. Simoniacus eſt priuatus ipſo iure beneficio, vt dicit Felin. in c. In noſtra in 2. corollario in fi. de reſcrip. & idem not. ipſe in cap. 3. de reſcrip col. 4. referendo ad hoc conſil. Anch. Et vide extrauagantem Pau. II. quæ incipit. Cum deteſtabile, (quæ habetur inter extrauagantes communes, ſub ti. de ſimo.) vbi imponitur pœna excommunicationis ipſo facto, cuius abſolutio reſeruatur Papæ, & quod in beneficijs nullatenus eis ius quæratur, & teneantur ad reſtitutionem fructuum, præter id quod primo innouat omnes pœnas contra ſimoniacos ſtatutas, & eas incurrere ipſo facto decernit. Et vide Sylueſt. in ſumma, verbo Simonia, in verſic. Decimonono quæritur, vbi deſcribit quatuor pœnas Simoniacorum: & inter eas meminit de extrauag Martini V. in Concilio Conſtantienſi. incip. Sacro. Et ibi plura alia refert, in propoſito.

c

d

Annotatio.

Remiſſa diffinitione. De qua ſimoniæ diffinitione vide glo. & Doctores in ſum. 1. q. 1. Abb. in c. nemo. nu. 6. de ſimon. S. Thom. 2. 2. q. 100. Silueſt. & Summiſtas, in verbo, ſimonia. in princ. Do. Soto lib. 9. de iuſti. & iure q. 5. artic. 1. Franc. Mar. deciſio. 544. in princ. in 2. par. Iul. Clar. in pract. crimin.

A

crimin § simonia in prin & omniũ latissimè Guil. Rodoan. in tract.a.de simonia 1 par.ca.2. Et crimen hoc simoniæ de quo in præsenti capite dixerit author, est mere ecclesiasticum, & ea ratione Iudex laicus nullam in eo cognitionem habet sentit.gl.in c. Cum sit generale, in gl fi. de foro cõpe. quæ opinio communis est, vt fatetur comp. Anan.in c.1.nu. 9.de Simo. Iul Clar.d.§ Simonia, ver. hoc crimen.

B *Sola signa.* Intellige doctrinam hanc de signis euidentib. & reum ipsum de crimine conuincentibus.gl fi.in cap insinuatum, de Simon quam Doctores sequuntur, vt fatetur Alex de Neuo, cons 64.nu.2. & sequenti. Clar in d§. Simonia, in fi & vide nouissimam constitutionem Sanctissimi Pij Papæ V sancitam Romæ apud Sanctum Petrum anno incarnationis Dominicæ 1569. fœliciſſimi Pontificatus sui anno quarto.

C *Non dat executionem.* Adde tex.in c.præter,§ verum.32. dist.& in c.eos.81.distin.cap reperiuntur,1 q 2. Abb.in ca. per tuas.in 2 num.5.& in cap de simoniacæ.de simon. text. & ibi etiam Abb in cap si quis,de simo.Holt. in Sum. tit. de simonia.§ qua pœna Syluan in Summ.in verbo suspensio, q̃ opinio communis est secundum Couar.in clemen si furiosus in 1.parte relection.§.1.num.7 de homi. & Franc. Viui. libro.2.commun.opinio. opinione 354. Quæ intelligenda est,in propria simonia,quia si alius dat, aut promittit Episcopo, inscio,vel contradicente illo, qui ad ordines sacros est promouendus,non peccat: & ea ratione ordinis recipit executionem,ita tenet Bellam quẽ refert & sequitur Cardin. Alexandr.in cap.statuimus.& in cap.si quis 1.quæst. 1. Martin Nauarr.in manuali Confess.cap.25 nume. 68. quid quid dicat glos.in dicto cap. si quis Quod si in beneficio ac quirendo simonia commissa fuerit,idque crimen publicum sit,simoniacus est ipso iure suspensus, quo ad se ipsum, & quoad alios, tenet Inn in cap.tanta.de simon. Abb. in cap. accusatum.eo.titu Sanct Thom.& Caieta.2 2 quæst.100.artic.6 Dom.Soto vbi supra allegaui. Licet ab hac opinione recedat Martin.Nauauar.in manu Confesso.cap. 23. num. 110 dicens,nullo iure probari,sed superiorem ipse sententiam amplector:idcirco,si simoniacus ante peractam huius criminis condignam pœnitentiam celebrauerit, irregularitatem contrahit per solum Romanum Pontificem delendam.

dam.de quo lege Villad.de irreg.c.de simoniaco.Coua.d.§. 1.& de pœnis simoniæ tam in ordine quam in beneficio, multa scribit Guiliermus Rodoan. in tract. de simonia. 4. par.c.11 cum sequentib.

Extrauagantem Pauli II. Adde q̃ dictæ constitutionis vltra auctorem memmit Felin.in c.de cętero,col.vlt. de re iud. & in c.in nostra,coro. 2. de rescri.Floren in 3.par.titu. 24.c.65.Roch.de Cur.in tract.de iure patro. in verbo, Et vtile.q.3 Extrauag. Pii V. quæ incipit, Cum primum. per quam inuiolabiliter obseruari præcipitur.Circa quam primo notandum censeo,q̃ nulla Simonia neq; mentalis neq; conuentionalis,si modo alioquin non fuit realis,inducit tituli priuationem ipso facto,nec excommunicationis siniam infligit,nec prædicta Extrauag.Pauli II cõpræhenditur, secundum Romanæ Curiæ interpretationem, quã Rotę sum mum prætorium iampridem sequi testatur Cassad. decisi. 5.Ludo.Gome. in reg.de trienna.q.12.D.Couar.in reg.pec catũ.2.par.relect.§.8.de reg.iur.lib.6.Marti.Nauar. in ca.si qñ.4.excep.dñi rescrip.& in c.vlt.n 24.de Simon. quidquid reclamet Petrus Rebuf.in pract.benefic.3 par.tit. de Simo. in resigna.nu.20.pag.496.Et licet Petrus a Nauar. in tract. de rest.lib.2.c.2.nu.422. aliquibus rationibus opinionem illam euertere contendat,tandem communem, & vsu receptam esse agnoscit,nec ab ipsa audet recedere. D *Interpretatur Extra.cõst. Pauli II Põt. Maxi. quæ incip. cũ detestabile.*

Secundò,q̃ nec locum obtinet,contra omnes, sed solum contra eos , qui Simoniam committunt dando , vel accipiendo,& ideo minimè procedit,nisi in ea Simonia in qua ad opus dandi,& accipiendi peruentum sit,ita q̃ sola datio precij non sufficeret,nisi eius ratione beneficium conferatur ita declarat egregius Nauar in manu c.23.nu.103.

Tertio,q̃ nullus Simoniacus præterquam in ordine &beneficio,est ipso iure excommunicatus,notat Syluest.in sum. in verbo Simon.q.9 Nullo equidem antiquo iure Simoniacus erat ipso iure excommonicatus,& ius nouum dictæ Extrauagan constitutionis,tantum excommunicationis sentẽtiam ipso iure imponit,contra Simoniacos in ordine & beneficio,& ea ratione ad alios extendi non debet.

Quartò,q̃ illa verba dictæ constõnis ibi, *in officijs ecclesiasticis*,&c intelligenda & interpretanda sunt, in officijs tantũ,quæ sunt beneficia,vt in c.de multa,de præbend.c cum

accessis-

acceſſiſſent de conſtitut Vnde qui emit aut conducit vicariã ſpiritualem iuriſdictionem habentem, non eſt ipſo iure excommunicatus, nec inhabilis ad eccleſiaſtica beneficia, cum talis vicaria non ſit beneficium vt late congerit Felin. in c. poſtulaſti, de reſcr. ſecus autem ſi Vicaria eſſet perpetua, quæ eſt beneficium, vt in cle. 1. de offic. vicar. Nauar. vbi paulo ante allegaui.

Quinto, q̃ dicta pœna hodie incurritur, ſi aliquid pro collatione quorumcunque ordinum, etiam clericalis tonſuræ, aut pro literis dimiſſorijs aut teſtimonialibus, vel pro ſigillo, vel alia quacunque de cauſa Epiſcopi, & alij ordinum collatores, aut eorum miniſtri, etiam ſponte oblatum [illegible]. Sic. diſponit ſacroſanctum Conc Trid Seſſ. 21 c. 1. [illegible]or.

Sexto, quoad hoc vt locus ſit pœnis dictæ conſtitutionis, oportet q̃ datio præcedat collationem ordinum vel beneficiorum, non vero ſufficeret ſi ſequeretur, arg. glo. not. in cap. emendari. 1. q. 1. & tradit Nauar. in manuali confeſ. ca. 25. num. 68.

Septimò q̃ licet in emptione, vel venditione penſionis Simonia committatur, non tamen ea excommunicatio inducitur ipſo iure, quia dicta Extrauag. conſtitutio ſolum excommunicat Simoniacum in ordine, & beneficio. quorum neutrum eſt penſio, & ea ratione tanquam pœnalis reſtringenda & non amplianda eſt: tenet Martinus Nauar. in Manu. d. c. 22. nu. 11. & ita hoc anno 1584. conſului.

Declarantur Bullæ Apoſtol. Pij IIII & Pij V. circa cõ fidẽtias loquentes.

Nec circa huius capitis pœnas prætermittendum eſt, eũ Simoniacis pœnis illaqueari, qui in cõfidentiam (vt vocat) beneficiorum fructus aut penſionum acceperint, eſt quidem hoc turpiſſimum genus depoſiti, nẽpe vt ſi quis beneficiũ, aut penſiones alieno nomine recipiat, q̃ genus criminis cũ ad Simoniacam prauitatem ſpectet. Pius IIII. necnon Pius V. Sanctiſſimi Pontifices, per Bullas ſuas circa hoc promulgatas, grauiſſimis pœnis puniendum curarunt. Nimis equidem in Romana Curia labes hæc irrepſerat. Ideoq; etiam Epiſcopi: Patriarchæ, vel Cardinales hoc crimen committentes, ab ingreſſu Eccleſiæ arcentur, quam ſi ingrediantur, irregularitatis labe contaminantur iuxta tex. in c. is cui, de ſenten. excommuni. lib. 6. Inferiores verò excommunicationis Papalis ſententiam ipſo facto incurrunt, vt patet ex Bulla Pij IIII. ann. 1599. & Pij V. anno. 1569. ſunt ſanè (vt ibi

ſanci-

ſancitum eſt)qui ſic delinquunt inhabiles ad omnia alia beneficia,& ſolis præſumptionibus,teſtibusq;,ſingularibus,in criminis huius deteſtationem probatio, ad dictam pœnam infligendam fieri poteſt.

Et non ſolum dicta Simonia,ex titulo confidentiæ committitur ex parte conferentis,reſignantis, & præſentantis, ſed etiam mediatoris,& recipientis eo modo beneficium, vt decretum fuit a Pio V. dicta conſtitutione ann. 1569. quæ ab illo anno promulgata eſt.

Perpetratur ſane crimen hoc multis modis, ſcilicet ſi qs reſignet beneficium alicui,paciſcendo ut penſio ſibi ſoluatur,ſine Pontificis conſenſu.

Vel ſi quis nolens ad ordines ſacros promoueri,ut beneficium requirit,vel nolens adſtringi ad reſidétiam, reſignet in alicuius fauorem,ſine prædicto aſſenſu.

Vel criminoſus,aliquo modo irregularis, beneficium reſignet,ut obtenta poſtea diſpéſatione ab irregularitate,idé beneficium recuperet.

Vel ſi quis beneficium vacans impetrauit,eo pacto & lege impoſita,vt ad mandatum alicuius ſi, dimiſſurus, vt alii conferatur.

Vel ſi quis poteſtatem habens conferendi, præſentandi i aut inſtituendi in beneficio,contulerit,præſentauerit, inſtituerit, vt de fructibus aliquid ſibi,vel alijs conferatur.

Vel ſi quis ad effectum litis pendentiæ ſuper beneficio, alicui dignitate vel potentia ſuperiori reſignauerit,ut obtéta victoria alteri reſignetur,aut ſibi reſtituatur, qui caſus ſunt notabiles, & ante quam dictæ extrauagantes emanarent erant frequentiſſimi, circa quos & alios lege Simon. Maiol.de irreg.lib.5 c.45.

AC PERIVRII. Cap. XCIII.

1 *Sacerdos propter hoc crimen periurij ab ordine & beneficio eſt deponendus.*

2 *Qui promiſſionem interpoſitione fidei vallatam fregit, an ordinaria pœna periurij ſit puniendus.*

3 *Clericus propter periurium an ſit ipſo iure beneficio priuatus vel per ſententiam priuandus.*

4 *Collatio beneficij periuro facta, an ſit nulla ipſo iure.*

Propter

1 PRopter † periurium potest quis deponi ab ordine & beneficio, ut est tex. in c. presbyter, 81. dist. qui dicit, quod presbyter aut diaconus captus a periurio depo-
2 nitur,[a] ita no tat Abb. in c. querelam, de iureiur. in 2. notabi li, qui hoc dicit probari in c. cum non ab homine, de iudic. & dicit facere tex. in c. si quis episcopus 50. distin. Et notat idem Abb. in d. cap. cum non ab homine. in 4. not ex quo di cit Cardin. Iacobat. in tracta. de concilio in lib. 2. art. 5. colū. 2. quod quando vocati sunt ad concilium generale illi qui iurauerunt secundum formam c. Ego enim. de iureiuran. si non ueniunt possunt deponi a suis dignitatibus, quia sunt periuri, & petiurium inducit pœnam depositionis. Et quod propter hoc delictum remoueatur quis a beneficio, notat
2 idem Abb. in c 2. in 1. nota. de rescr. † Quod extende in cle rico qui fregit promissionem vallatam interpositione fidei
b quia talis eadem pœna punitur,[b] tenet Ioan And. & Host. cap querelam, ne præla. vices su. Abb. in dicto capit. querelam, de iureiurando. Quos sequitur Ang. in Summa, in uerbo periurium, in §. 11. licet Archid. Anton. & Card. teneant contrarium in lo. ibi relatis. Et hanc etiam opinionem Host. & Abb. sequitur Felin. in dicto cap. querelam, in columna penult. licet contrariam opinionem dicat benigniorem Eandem etiam sequitur Ioan. de Selua, in tract. de beneficio, in 3. parte principali, in quæstio 3. Vide tamen Ioānem Staphileum, in tract. de gratijs & expectatiuis. fol. 28. vers. Tertiò periurus, vbi dicit, q̄ pœna priuationis non habet locum in eo, qui venit contra fidem promissam qui solum allegat Rotam, decis. 134. incipienti: Nota q̄ posito, in
3 antiquis. q̄ dicit esse notandum. Et aduerte † quod periu-
c rus non est priuatus beneficio ipso iure, sed priuandus,[c] vt sentit Abb. post alios, in cap. 2. de rescrip ubi uide Felin. in 2. colum. qui refert alios idem tenentes, & dicit hanc esse communem opinionem: licet Barb. ibi teneat contrarium, imo quod statim sit priuatus, cuius fundamenta ipse refert & soluit, & contra eandem communem opinionem tenet idem Barbat. in d. c cum non ab homine, de iudi. in colum. 2. per tex. in dicto cap. querelam quem coniungit cum alijs iuribus contra Abb. ibi. Qui tamen sibi contrarius in rub. de iureiur. in clemen. in colum. 5. sequitur communem opinionem prædictam sequendo Card. in dicto cap. Querelam,

vbi

vbi illam tenet. & vide eundem Felin. in cap. ex parte. lo 1. de reſcrip. 1. col. Et hanc etiam opinionem dicit eſſe communem Ioan. de Selua, vbi ſupra. & vide Petrum Rebuf. in tracta. de pacificis poſſeſſoribus, in pagina 37. colum. 2. vbi dicit, quod licet opinio quod periurus non eſt priuatus ipſo iure, ſit communis: tamen opinio contraria poteſt ſuſtineri in puncto iuris, & reſpondet ad aliqua fundamenta contraria, quia plura cumulat in propoſito, tranſcribendo ferè dicta per Fel. in d. c. 2. Item notat quod collatio beneficij facta periuro eſt ipſo facto nulla, not Abb. in d. c. querelam. Sequitur Ang in Sum. in verbo, periuriũ § 12. Contrariam tamen ſententiam tenet Cardin in d. cap. querelam, cui adhæret Felin. ibi, in colum. 3. quam etiam concluſionem videtur tandem tenere idem Felin. in cap. 2. in colum. 3. de reſcriptis licet prius in colum. præcedenti plura retulerit pro contraria opinione, videlicet quod collatio facta periuro, vel alias criminoſo, eſt nulla. Et vide eundem latiſſimè de hoc ſcribentem in cap. ex parte, el 1. de reſcript. col. 2. num. 2. Et vide Ioan. de Selua, vbi ſupra: & vide Petrum Rebuff. vbi ſupra, in pagiua 39. colum. 2. vbi tenet quod † collatio facta periuro eſt nulla, [d] & refert aliquos doctores ad hoc, quod tamen intelligit, quando quis eſſet per ſententiam cõdemnatus & declaratus periurus. & poſtea fieret eidem collatio: & dicit quod Papa non dat priuationem pro periurio, niſi ſit periurium iudiciale, allegat regulam Alexan. Papæ VI in rubr. de ſignatura gratiæ. Et vide Ioan. Staphileum, in tracta. & loco ſupra allegatis, vbi dicit, q̃ ſignatura non dat priuationem beneficiorum pro periurio, niſi ſit iudicia le.

d

ANNOTATIO.

A *Nota in periurij deteſtationem.*

D*Eponitur.* Vide Regiã l. 61. ti. 6. par. 1. Nec iniuria quidem clericus periurus tam graui pœna plectendus eſt cum crimen periurij grauiſſimum & deteſtabile ſit. *Nõper iurabis in nomine meo*, ait Dominus Leui. 19. & Matth cap. 5. & alibi, *Ero teſtis uelox maleficijs, & periurijs.* Malach. 3. & Zachar. cap. 5. inquit, *Maledictio commorabitur in domo iurantis in nomine meo mendaciter, & cõmorabitur in medio domus eius, & conſumet eã, & ligna eius, & lapides eius.* Admonet eium ferè gentiũ quæ Deũ aut aliq̃ religionẽ habuerũt cõ-

sensus, non peierandum, ne vindictã Dei sequatur, vt anti-
qui etiam Ethnici prodiderunt. Nemo, inquit Plato lib. 11.
de legi. *Deo inuocato mendacium dicat, aut decipiat, aut adul
terare verbo uel re quicquam audeat, nisi Deo, velit odio esse,
cui quidem primum odio est falso iurans Deum putapen-
dit.* Quod videtur Aristot. voluisse in Retho. ad Alex. vbi
agit de iureiur. dum ait. *Nemo vellet peierare cum diuini sup
plicij metu, tum dedecoris apud homines.*

B *Eadem pœna punitur.* Vide quæ scribit D. Couar. in cap.
quamuis pactum, 1. par. relectio. §. 2. nu. 2. de pact. in 6.

C *Sed priuandus.* Adde glo. & Doctores in ca. querelam, de
Clericus propter periurii nõ est ipso iure beneficio priuatur.
iureiur. gl. in c quicunque, 9. q. 1. & in c. illud, de excessibus
præla. Abb. in c. 2 de rescrip. quo loco opinionem istam com
munem esse fatentur, Deci & Ripa, idem asseuerat Cæsar
Lamber de iurepatron. 2. par. 2. libr. q. 9. art. 15 eandem ve-
ram esse censet And. Alciat. in c. cum non ab homine, de iu
dic. & esse magis communem opinionem fatetur Ludo. Go
mes. in §. Item si quis, num 28. Instit. de actioni. Iul Clar. in
pract. crim. §. periurium, in princ. ver. Item clericus, & eam
sequitur Franc. Mar. decisi 667. nu 3. in 2. par. Nota tamen
Superior an possit non admittere beneficij renunciationem a periuro factam.
singulariter, q licet periurius non sit ipso iure beneficio pri
uatus, superior tamen benè potest supersedere, & non ad-
mittere renunciationem beneficii ab eo factam, donec caus
sa criminis diffinitiue fuerit iudicata. Do. cons. 105 col 2. se
quitur Probus in addi. ad Ioan. Monach. in c. ad Apostolicę.
de re iud. lib. 6. nu 12. Quæ quidem opinio (ut liberè dicam
quod sentio) mihi nunquam placuit, si enim clericus periu-
rus, vel homicida, vel alius, quousque priuetur iure retinet
beneficiũ, & fructus suos facit, sicut si nullum crimen cõmi-
sisset, & iuris amissio per sententiã est infligenda, cur igit iu
ri q habet, non poterit renunciare? certe nulla rõ in contra
rium excogitari potest. Ideoq; sententia priuationis, post
renunciationem lata nullius momenti est, cum iã clericus
beneficio careat Rota in nouis decis. 491. Lud. Gom. in reg.
de annal. q. 42. D. Couar. in clem. si furiosus, 2. par. §. 3. nu. 7.
Periuriũ absq; dolo cõmissum non punitur.
de homic. & vide quæ scribo infra c. 94. litera A.

Excusabitur clericus ab huiusmodi pœna si probet periu
rium, absq; dolo commissum fuisse. Bald. in l. obseruari, §.
proficisci, col. 3. ff. de offic proconsu. quam opinionem com
munem esse fatetur Ias. in L. videamus, in prin. ff. de in litem
iuran.

iuran. Cagno in l si qs maior. n. 185. C de transa, vbi Claud. nu 41. sequitur Auend. de mand. R. 2. par. c 27. nu. 10.

Simuliter clericus a dicta pœna immunis redderetur, propter difficultatem adimplendi iuramentum gl. not. per illū tex. in c. breui, in gl. 1. de iureiur. quam esse communiter receptam fatetur Gom Ari. Hispanus in l 65. Tauri. n. 30 Iul. Clar. in pract. crim §. periurium, & plures alios casus in quibus quis a reatu periurij excusatur scripsit Petrus Auendanus vbi paulo ante allegaui.

Nec qñ ppter difficultatē iuramentū gl. not. tum ne- qt adimpleri.

Nec illud est prætermittendum quod non solum clericus ob crimen periurij, a suo ecclesiastico Iudice cōdignis iuris pœnis puniri debet, sed etiam laicus, cum crimen hoc mixti fori sit. ita scribit Ioan. And. in c. licet, de iureiur. lib. 6. sequitur Alex. in addi ad Bar. in l. omni nouatione, C. de sacrof. Eccles. Guid. Pap. cons. 29. Couar. in 4. Decretali. 2. par. c 6. nu. 20 & est communis opinio forensi vsu recepta.

Laicus periurus ab ecclesiastico iudicepu nitur.

Nulla. Adde tex. optimum in c. accedens, de accusa. Dec. in c. dilecti, col. 2. de excep. Nicol Mill. in repertor. in verbo, periurius. Capell. Tholos. q. 17. quam opinionem communem esse fatentur D. Couar. in d. ca quamuis pactum. in 1. par. relect §. 7. nu. 3. Cæsar Lamb de iure patro. 1. par. lib. 2. quæst 9 artic. 15 Iul. Clarus, dicto §. periurium, versic. ītē clericus, quam insignis Couar. dicto §. 7. dupliciter limit. Primo, quando infamia quæ ex periurio oritur esset notoria: Secundo quando collatio beneficij periuro facta fuerit, authoritate literarum Apostolicarum ad beneficia, quem vide, quia huius rei rationem adducit.

D

Beneficij ecclesiastici collatio per iuro facta, an te neat.

Falsi testimonii rei. Cap. XCIIII.

1 *Clericus, qui falsum dixerit testimonium, punitur depositione & detrusione in monasterium ut ibi tanti sceleris pœnitentiam agat.*

2 *Clericus, qui coram iudice laico falsum dixerit testimonium non potest ab eo puniri.*

PResbyter † aut Diaconus dicens falsum testimonium ab officij honore depositus, in monasterium detrudetur,[2] ita censuit concilium Agathense, vt Gratianus tradit in c. Si episcopus, 50. dist. vbi vide Præpos. intelligentem illum text. quando clericus est de hoc crimine directe

1

2

accusatus & conuictus, vel in iure confessus: secus autem si non constat de illo via directa, sed incidenter, videlicet quã do contra clericum in testem productũ probatur exceptio falsitatis, quia tunc non debet deponi, nec etiam propter hoc infamari, sed tantum repelli a testimonio. & vide Host. in Summa, de accusat. in §. quis sit effectus, versi. Et gratia exẽpli, vbi hoc crimen falsi testimonij commemorat inter crimina capitalia, quæ inducunt depositionem: & hoc procedit siue in ciuili, seu criminali causa clericus dicat falsum testimonium, secundum Card. de Turrecremata, post Hugo. in c. Presbyter, Diaconi. 5. q. 6. qui tex. est. §. c qui iuxta, eiusdem causæ & quæstionis, quod etiam uoluit Archi. ibi. Ego vero in hoc artic. maximè considerandum censeo qualitatem causę, in qua clericus falsum testimoniũ dixit, grauius enim est puniendus clericus, qui in causa criminali falsum testimonium dixit, quam qui in ciuili, & in ipsis criminalibus causis grauius, sed damnum fuit subsequutũ ex suo testimonio, quam si non, considerata qualitate damni vel in iuriæ illius contra quem depositum. In his præterea regnis,
b quibus ex lege eorum [b] imponi debet testi falsum deponẽti eadem pœna, quæ imponeretur accusato, si verum esset de lictum de quo impetitur: Multum debent iudices ecclesiastici aduertere, q grauius quã alij punire debent clericos in hoc deliquentes, cum videant tam grauiter puniri laicos in similibus, & istud delictum graue sit in oculis populorum
a huius regni. Quando † autem clericus dixit falsum testimonium coram Iudice sæculari, verior & communior opinio
c est, q non possit puniri per eum, [c] neque principaliter, neq; incidenter, vt voluit Host. cuius opinionem tenet Ant. post Inn. & Io. And. in c. Verum, de for. competẽ. vbi vide Barba. col. 10. cum duabus seq. & Ioan And. in c. At si clerici, de iudi. & communiter Canonistas in c. Dilectus filius, de pœna & in c. 2 de crim. fal. vbi per Ana. post alios & hanc opinionem sequitur Matth. de Affli. in decis. Neapol. decis. 230. in
A cip. Fuit per relatorem.

Nota in falsi testimonij detestatione m.

ANNOTATIO.

DEtrudatur. Adde q sacri Apostolorum Canones sacerdotes falso iurasse deprehensos sacra dignitate priuant, ut habetur in Can. 24. in Canon. Apost. & vide Abba. in

in c.1.de crim.fal Dom.Couar.in c.quamuis pactum,1.par. relecti.§.7.nu.6.de pact.lib.6.Quæ quidem pœna iustissimè sacris Canonibus contra clericum falsi criminis reũ inflicta fuit,cum crimen hoc grauissimũ sit,& detestabile, Deũ enim citare in testem mendacij,nefandum scelus est. vt ait Philo.lib.decalogo.& ut inquit Isidorus lib.3. de summo bono testis falsidicus tribus est personis obnoxius. Primum Deo,quem peierando contemnit. Deinde iudici,quẽ mentiendo fallit Postremo innocenti,quem falso testimonio lædit. Hinc Solomon immanitatem sceleris demonstrans scribit,Prouer.6.*Testem fallacem odit Dominus.* Et huius crimi nis atrocitas,ex eo nostrorum traditionib.liquet. Nam generalis Principis criminum remissio falsitatem non abolet, Bart.in l Lucius,ad finem,ff.ad Sena.consul.Turpil. Hypp. rub.ff de fal.nu.12.quo loco scribit, Quod licet quãdo reus alicuius criminis,qui ad supplicium ducitur si ei Cardinalis obuius fiat liberari debeat:non tamen falsarius.Ang.vero in §.iniuriam,in auth.de nupt.scribit, falsitatem homicidio detestabiliorem esse.Lucas de Penna,in l.milites,col.4. C.de digni.lib.12.fatetur nobilitatem ex crimine isto pdi.

Excusabitur clericus ab huiusmodi pœna,quando falsitas nociua non est,quo casu in hoc falsi crimine pœna imponi debet:ita videtur sentire gl.in l.damus,in verb.priuatas,C. de falsf.& in c.quanto,de iureiuran.Bart.in l. 1. §. vlt. ff. de falsf Cor.cons.182.col penul lib. 4. & eruditissimus Rolan. Vall.cons.38.nu.22.& 44.& lib.1.& alios eiusdem sentẽtiæ refert Hyppo.in l.1.§.præterea.num.14.ff.ad leg Cor.de Si car Sed verior est contraria opinio,quod saltem extraordinaria pœna sit imponenda.Ita Bal.in l.1.n.2. C.de sepulch. viol.Vanti.in tract.de nulli.lit quoties & intra q̃ tempus. num.62.Afflict decis.21.nu 13.quam opinio. communem esse fatetur Hyppo in §.præterea nu.23.Iacob.Menoch.de arbi.iud.q.lib 2.cent.4.casu 309.nu.22.eandem magis communem appellat Lud.Bologni con,30.col. pen. Plotus qui multos eam tenentes allegat in tract ne in litem iur.§. 43. nu.35.& eam communem dicit.Iul.Cla.in pract.cri. §. falsum,versi.Item excusatur.

Falsitas sinociua non est, pœna ordinaria non punitur.

Nec quãdo falsitas circa acciden talia cõmittitur

Secundo excusabitur clericus, ab huiusmodi ordinaria pœna,quando falsitas circa accidẽt alia causæ ppetrata fuit, ita sing.tenuit Iac.Butr.in l Lucius,vbi Ang.ff. de his q no.

infam.Bar.in l.ſi ex falſis.num.10.2.lect.C.de tranſact.Spec.in titu.de teſte §.1 verſi.*Item quod aliquid* Addi.Bart. in l.eos,colum.2.ff de falſ.Deci in l.1.§.creditum, nume.7. ff.ſi certum pet.& in c.licet cauſam num.22. de probat.Iaſ. in l.2.nume.22.C.de bon.poſſeſſ.ſecun.tabu.& in l.ſi duo.§. idem,ff.de iureiuran.Hippol ſing.76 & in l.1.§ præterea,ff. ad leg Cor.de Sicar.Cur.iunior,conſi.22.num.8.Socin.iunior,conſi.31.nume.28.Grammat.deciſ.43.nume 4. & deciſ.60.num.16.Iacob.Menoch.de arb.iud.quæſt libro 2.centur.4.caſu 306 & eſt communis, & receptiſſima opinio, vt colligitur ex Hippol.conſi.70 num 11.Iul.Clar.in pract.crimin.§.falſum,verſ.ſed quid ſi teſtis.

Falſitas ſine dolo pœna ordinaria non punitur.

Tertio ab hac ordinaria pœna clericus erit immunis,quã do falſitas ſine dolo commiſſa fuerit, nempe per errorem: quia falſitas non committitur ſine dolo,l.nec exemplum,l. ſi quis Decurio.C. de fal.tradunt omnes, in cap.cum Ioannes,de fide inſtrumen.Pariſ.conſi.169 num.56. & 60 lib.4. Ioan.Bapt.Plotus,in dicto tract.de in litem iur.§.43 nu.15. quam aſſeuerat eſſe communem opinionem Socin.iun.conſilio 39.num.83.lib 2.Et in dubio præſumendũ eſt falſi crimen a clerico commiſſum minimè fuiſſe, quando cauſa aliqua non interueniſſet, vt eleganter reſponderunt Soci.ſen. conſi.227.colum.1.lib.2.Aymon,conſil.75.num.14. Quod omnibus criminibus commune eſt,ad tollendam, vel inducendam criminis ſuſpicionem, ſi cauſa defecerit, vel ea interuenerit.l.verum.ff.de fur.cap.occidit,23.q.8. Huc pertinet Ciceronis locus in oratione pro Roſcio Amerino dum illum defendit,quod parentem non occiderit, cauſam conſideratat,& his verbis vtitur.*Nam vt illud incredibile eſt, mortẽ obtatam eſſe patri a filio ſine plurimis,& maximis cauſis: ſi hoc veriſimile non eſt,odio fuiſſe parenti filium,ſine cauſis multis,& magnis,& neceſſarijs.* Et idem Cicero in oratione pro M.Cælio ita ſcribit. *Qua fuit cauſa quamobrem iſti mulieri venenum vellet dare Calius.* Et paulo poſt. *Credibile eſt igitur tantum facinus nullam ob cauſam eſſe commiſſurum?* Accedit etiam egregia eiuſdem Ciceronis ſententia,in oratione pro Sexto Roſcio cuius verba hæc ſunt.*Sic enim vita hominum eſt vt ad maleficium nemo conetur ſine ſpe atque emolumento accedere.* Nec ab hoc alienus eſt celebris Ariſtotelis locus lib.2.Rhetor.qui ſic loquitur. *Alius locus eſt a cauſa:*

ſa:ut ſi cauſa extiterit, factum eſſe dicatur, ſi non extiterit, non eſſe factum. Nam ſimul cauſa eſt cum eo cuius eſt cauſa, & ſine eius cauſa nihil eſt.

Quarto pœna ordinaria imponenda eſt, quando iudicio ordinario, & mediante accuſatione proceditur, ſecus ſi per Inquiſitionem procedatur, quia tunc arbitraria pœna eſt infligenda. glo in l. nullum, C. de teſt. pract. Pap. in forma iur. teſt. in gl. verbo, falſitate, num. 4. D. Couar. in c. quamuis pactum, 1. par. reſect. §. 7. nu. 5. de pact. in 7. Iacob. Menoch. d. li bro 2. de arb iud. q. cent. 4. caſu. *In crimine hoc cum per Inquiſitionē proceditur ordinaria pœna locus nō eſt.*

Quinto minime locus eſt pœnæ ordinariæ, quando clericus falſum teſtimonium dixit, non interpoſito iuramēto, ex Bal. ſent. conſi. 106. vol. 1. Ang. conſi. 194. col. 2. in fi. Rober. Maran. in Spec. aut. a duo. in par. inci. ſextus actus qui emergit in iudicio. nu. 21. Plotus. d. § 43. nu. 10. ſed opinionē contrariam, quod falſi pœna imponenda ſit, quando falſum cōmittitur abſque iuramento, tenuit Bar. in l. ſi quis legatum, num. 3. ff. d. falſ. quam opinionem communem eſſe fatetur Alex. in l. edi. §. cum autem. nu. 6. ff de eden. Cur. ſen. in tracta. de teſti. concluſ. 15. nu. 34. Iul. Clar. lib. 5. recept. ſent. §. falſum. verſ. tu ſcis quam ipſe libenter ſequor. *Nec quādo falſū teſtimoniū abſque iuramento profertur.*

Ex lege eorum. Eſt equidem de hac re Regia l. 83. Tauri, quod iuri communi conſonum eſt, l. 1. §. præterea, vbi late Hippol. ff ad leg. Corn. de ſicar. quam tanquam ſing. allegat Corſet. in ſing. in verbo, teſtis falſus. l. qui falſo. vbi glo. ff. de teſtib. cap. ſatis, 33. quæſtio 5. cap. hæc imago, ibi. Et diuinis legibus prius ſancitum fuit Deuteron. cap. 18. & Dan. 13. tradit latiſſime Bal. in l. data opera. nu. 20. C. qui accuſare non poſſ. Iaſ. in l. etſi legibus, num. 6. C. ſi contra ius vel vtilit. publi. & in l. Diuus, ff. de re iud. Boſſ. in tracta. rerum crimi. tit. de falſ. num. 138 & 169. Hippo. Marſ. in l. qui falſam, in fine. ff. de falſ. ſic ſane in ſacris tribunalibus ſanctæ Inquiſitionis falſidicus teſtis talionis pœna punitur. Iacob. Septim in catho. inſtit. c. 62. nu 33. vbi allegat inſtructionem 4. Toletanam. Idem Enchirid. Inquiſit. tit. 28. vbi. num. 3. allegat conſtitutionem Papæ Leonis X. qua decretum eſt, teſtem falſum, qui innocentem opprimere tanquam hæreticum voluit, curiæ ſæculari relinquendum eſſe. Vrget equidem maior ratio in crimine hæreticæ prauitatis, vt talionis pœna imponatur, quam in alijs criminibus, cum in eo teſtium nomi

na non publicantur, in c. fi. de hæret. in 6. & datur maior ausa ferendi falsum testimonium. Quæ pœna locum habet, et si accusatus non fuit punitus, nam illud præter testis intentionem contingit, & est veluti per accidens, quod non mutat naturam subiecti, l. naturaliter, §. apum ff. de acquirendo rerum dom. not. in terminis Io. Rojas, in tract. de hære. 2. par. 8. assert. nu. 160.

Testis falsidicꝰ quib. pœnis in sacrosãcta Inquisitionis tribunalibus punitur.

In Romana quidem Curia supremus, & generalis sacrosanctæ Inquisitionis Senatus, minime consueuit testes falsos sæculari Curiæ tradere, sed alijs pœnis eos punit, vt testatur Franc. de Penna, ad directorium Inquisitorum, 3. parte, Scho. 128. pag 252. & ipse asseuerat, quod quando talis casus euenerit, inferiores Inquisitores inconsulto supremo Inquisitionis Senatu, non debent testes falsidicos qui graui ter nocuerunt, Curiæ sæculari puniendos relinquere. Itaq; si testes falsi de vera, & formali hæresi, contra aliquem deposuerũt, qui vt hæreticus negatiuus combustus fuit, & eius bona fuerũt publicata, si Inquisitores pro tam graui crimine existimauerint, ad condignam punitionem, & criminis vindictam, testes sæculari curiæ tradendos: oportet vt consulant generalem senatum Inquisitiones, quia tã grauis pœna absque expressa lege Canonica prætextu cuiuslibet opinionis huius, vel illius Doctoris, facile imponenda non est, quia decretum illud Leonis X. Pontificis Max. non est vbique receptum, nec velut lex vniuersalis obseruatur. Quod si ipsi propria authoritate eos punire decreuerint, pœna petui carceris, aut condemnatio ad triremes erit imponenda, productis prius tanti criminis reis, in publicum spectaculum, coram quo eius facinus publicetur. Ita Eymericus in 3. par. Director. Inquisitorum, in 12. modo processum fidei terminandi, nu. 209. pag 339. col. 2.

Quibus assimilari possunt illi testes, qui licet non de formali hæresi deposuerint, grauissimum & irreparabile damnum intulerunt, horrendaque facta, vel dicta contra aliquem falso affirmarunt, ex quibus vehemens hæresis suspitio orta fuit.

Quod si testes leuiter nocuerint, mitiori pœna arbitraria plecti solent. teste Zanchino in tract. de hæret.[c] cap. 14. Quæ frequentissime ea imponi solet, vt infami tegumento induti, in publicum spectaculum, vel fidei actionem producantur,

cantur & eorum crimine publicato fustib. cesi, vel in triremes, vel in exilium, prout qualitas commissi criminis postulauerit, mitti solent Siman. d. tit. 62. nu. 91.

Et qđ de testib. falsis scripsimus, locũ obtinet in illis qui donis, precibus, aut precio, testes vt falsum testimoniũ proferant corrumpunt, imo plus delinquere isti videntur, quia prius habent nocendi animum. Idem in eo qui mandauit l. is damnum, ff. de reg. iur. ubi Dec. Cagn. & alij interpretes. Siman. d. tit. 62. nu. 96.

Non posſit puniri per eum. Adde Bar. in l. D. Pius. ff. de falſ. Paul. de Caſt. in l. nullum, C de teſt. quam opinionem communem eſſe teſtantur Cur. iun. in l. 1. nu. 23. ff. de iud. Ioan. Long. in repet. l. Imperium, nu. 142. ff. de iuriſd. om. iud. Rolan. a Val. qui multos allegat, conſ. 12. nu. 48. vol. 2 Capic. de cif. 2. nu. 13. Dom. Couar. in pract. q. c 18. nu. 8. Dom. Anton. Pad. in l. cranſigere, nu. 112. C. de tranſa. Boſſ. in præct. crim. tit. de falſ. num. 10. Iul. Clar. in pract. crim. §. fi. q. 34. verſ. ſed hic quæro, & hanc opinionem magis communem eſſe teſtatur Mar. in Spec. aur. aduoc. 6. par. in 12. actu. nu. 4. & Matt. de Affict. dicens eam tutiorem eſſe deciſ. Neapol. 230. Io. Grac. in reg. & fall. reg. 9. nu. 6. Quamuis glo. Cin. Bal. & Sali. in d. l nullum, contrariam opinionem profeſſi fuerint; & Feder. conſi. 93. eamque apud Gallos ſeruari teſtatur Guil. Bened. in c. Rainutius. de teſta. in verbo, & vxorem nomine Adelaſiam. nu. 434. Sed noſtri authoris opinio verior eſt, & communior, & ſequenda. Quam vltra ſupra allegatos communiorem opinionẽ eſſe profitetur doctiſſimus Doctor Didacus Sahagun qui in inclita Salmanticenſi Academia veſperorum cathedrã iuris Pontificij magno cum nomine moderatur, in elegantiſſima illa & omnib. numeris abſolutiſſima relectione tex. in c fi. de ſequeſt. nu. 91. bene tñ poterit ſecularis Iudex in ciuili cã cognoſcere, de falſitate, q̃ coram eo clericus cõmiſit, non equidẽ ad effectum puniẽdi ipſum, ſed tñ expediendi cauſam, quæ corã ipſo controuertitur, q̃ oẽs fatentur, vt aſſeuerat D. Couar. d. c. 18. in vltimis verbis.

Si autem laicus falſum teſtimonium coram iudice eccleſiaſtico protulerit, poterit ab eo necnó a ſeculari iudice puniri, inter quos locus eſt præuentioni, ita tenet Matth. de Affict. deciſ. 219. vbi teſtatur, ita in facti cõtingentia deciſũ fuiſſe in ſacro Neap. conſ. & idẽ ſequuti ſunt Couar. & Clar. in

C

Cleric' falsũ teſtimoniũ proferẽs corã Iudice ſæculari ab eo puniri non poteſt.

Laicus falsũ teſtimoniũ corã iudice eccleſiaſtico dicẽs ab ipſo necnõ a ſæculari puniri poteſt.

in locis nouissime allegatis, & sic non semel decisum vidi.

Iudex ecclesiasticus pro cedit cõtra laicos eũ cõtumelia afficientes ratione causæ quę corã eo pendet.

Nec illud prætermittendum erit, quod sicut Iudex Ecclesiasticus ob offensam eius dignitatẽ, ex periurio contra laicum cognitionem habet: idem asseuerandum cõseo, si a laico contumelia afficiatur, & hæc iniuria procedit ex ea causa quæ coram eo pendet, vt nouissime scribit Doctor Segura, in director. iudi. Ecclesiæ. 2. p. c. 6. nu. 6. Veluti si quis iudici irreuerenter loquatur, dicendo ei tu, aut vos, in locis in quibus non viget talis consuetudo, vel nimio contemptu coram eo comparet, aut si cũ arrogantia aut digito erecto rem dit ad eius faciem: de quibus & aliis cõtumelijs differit Puteus in tracta. sindic. in verbo, notorium iudici, numero 11. folio 182.

Pari ratione idem iudicandum existimo, quando laici litigantes coram iudice ecclesiastico ipsum contumelijs, & iniurijs afficiunt, vel si immoderate, & excessiue loquantur vel sint insolentes, aut coram Iudice vociferentur not. Bar. in l. librarius, ff. de reg. iur.

Forma quæ seruari debeat, in crimini bus irreuerẽtiæ.

Forma vero procedendi, & puniendi ea ex irreuerentiæ qualitate mensuranda erit. Nam aliquando expedit vti verbali correctione, aliquando multa seu carceris pœna, & hoc frequentius summatim sine processu faciendum est; & procedi debet tanquam in notorijs: Quia crimen omne commissum coram Iudice pro tribunali sedente, notorium dicitur, & iudiciarium ordinem non requirit. not Lucas de Penna, in l. quoties, C. de dig. lib. 12. Paris de Puteo, vbi iam allegaui. Hoc de actu irreuerentiæ puniendo a iudice Ecclesiastico: Si vero aliud grauius crimen interuenerit, vt seueriori pœna plectatur, sęculari iudici remittendum est.

Homicidae. Cap. XCV.

1 *Clericus homicida qualiter puniatur.*
2 *Priuatio beneficij contra clericum homicidam ipso iure non infligitur, sed per sententiam*
3 *Clericus homicida in quibus casus ab ordinaria criminis pœna excusetur.*

Homicidium quidem inter grauiora, & horribiliora crimina computatur, vt not. Abb. in c. cum contingat, in col. 6 de foro compe. per tex in ca. Quæsitum,

ſitum de temp.ord. Et in cap.inquiſitionis,de accuſ.& in ca. Mir.50.diſt. Ideo † clericus homicida deponendus eſt,vt in 1
c.presbyter,81. diſt. quod eſt ex Canonibus Apoſtolorum. & in c.Cum non ab homine,de iud. & in cap.Inquiſitionis, in princ de accuſ. Committitur autem homicidium per clericum,facto,præcepto,concilio,lingua,ſiue adhortatione, & in quocunque illorum caſuum deponendus eſt, ut not. glo.in cap.Sicut dignum,de homic.in §.Clericos,in uerbo conſilium,per iura de quibus ibi.quam quidem glo.bene nota,quia magiſtra eſt in materia huius c. Et poſt depoſitionẽ detrudendus eſt in monaſterium,vt probatur in d.ca. Cum non ab homine,iuncto cap.Tuæ,de pœnis, & voluit per eadem iura Ioan.de Ana.in cap.1.penul.col.de patr.qui filios, occid.& probat aperte tex. in d §.Clericos, ex quo inſuper bene colligitur, quod iſta detruſio nó debet eſſe perpetua, nec longi temporis:cum ibi Rom. Pont. diſponendo contra homicidas illius ſancti viri Thomæ Archiepiſcopi Cantuarienſ. iubet clericos delinquentes perpetuo depoſitos recludi in monaſterium,vſque ad ſeptennium,vel quinquenniũ: verum eſt tamen,quod ille §.Clericos,diſponit in clericis, qui conſilio perpetrarunt homicidium,qui licet eadem depoſitionis pœna puniantur,qua & occidentes actu,ſi clerici eſſent:tamen nemo dubitat in recluſione non ita diuturna pœna puniendum conſilium præbentem ſicut vere occidentem.Intellige tamen ſupradicta,quando iniuſte, & voluntarie eſt commiſſum homicidium, ſecundum Hoſtien. in ſumma,de homicid.§ Qua pœna.verſicu.Et hoc intelliges.Item etiam † præter hoc clericus priuandus eſt benefi- 2
cio per ſententiam:quia homicida non eſt priuatus beneficio ipſo iure,[a] vt voluit Innoc.in c.Cum noſtris de conceſ. 3
præb quod ſequitur Bal. in l.Cum fratrem,C.de his qui. vt indig.& Philip.in c.ſciſcitatus.1.col.de reſcr. & in c.ex parte,lo 1.col. ; eo.ut.Philip Decius, conſ.166.in princ.in 1. vol.conſ.incip Ego Philippus. Et hanc opinionem dicit teneri communiter Ana.& Fel.in c.Inquiſitionis,1.col.de accuſat.& eandem etiam opinionem ſequitur Præpoſ.in c.Studeat,50.diſt.in col.fin poſt Gemi. & reſpondet ad rationes Archi.ibi;& alleg. Io. de Imo in d.c.Cum noſtris,dicẽtem, quod opinio Inn.contra Arch.tenetur communiter. Et vide etiam Ant.Corſ.in ſuis ſing.in verb.ſententia, el 2. vbi dicit,

cit, q opinio Inn. cõiter tenet, & respondet ad aliqua iura quæ in contrariũ videntur vrgere: quamuis Barbat. in c. Cũ non ab homine, de iud. in col. 2. ad fin. teneat, quòd cõmittens homicidium, est priuatus beneficio ipso facto per tex. quem dicit ad hoc formaliter in ca. ex literis, de excess. prælat. iunctis alijs iuribus de quibus per eum. Et aduerte, qđ licèt Episcopus possit cũ homicida etiã voluntario misericorditer dispensare, [b] vt est tex nota in c. 2 in fi. de cle pug. in duel & in c. studeat 50 dist. per quæ iura & per ea quæ notat Inn. in cap. 2. de cler non ord mi. ità tenet Staphileus in tract. de gratijs expectatiuis. fol. 78. vers. Potest tamen Episcopus Si aũt aliquis impetraret beneficiũ conferendum sibi in cuentũ priuationis, non posset amplius cũ eo Episcopus dispẽsare [c] etiã antelitis pẽdẽtiã, ex quo impetranti iã est quæsitum ius ad rem, prout singulariter tenet Dem. cõs. 105. in fi. col quem ad hoc refert Staphileus, vbi suprà. Cre derem † præterea in ista materia, clericum in his casibus ex cusari à pœna ordinaria homicidij, in quib. laicus homicida excusatur à pena mortis, [d] quorum viginti, & quinque enumerat Hip. in l. 1. ff. ad l. Corneliam. de sicar. à 1. col. vsq; ad 14. & quadraginta quinque ponit Iacob. Boulen. in rep. §. famosos, l. capitalium, ff. de pœn. fol. 36. vsque ad finem.

b
c
3
d

ANNOTATIO.

Clericus homicida non est ipso iure beneficio priuatus

Ipso iure. Adde Card. in Cle. constitutionẽ, § cœterum, in fine, de elect. Arch. in c. scripturis, 8. q. 1. Abb. in cap. vlt. not. pen. de excess. ib. præl Anch. in reg. peccatum 1 opp de reg. iu. in 6 Fel. in c fsicitatus col 1 & in c. 2. col. 3. de rescr. Capella Tholosa. q. 207. quam opinionem communem esse fatetur insignis Mar Nauarr. in man. c. 27 nu. 249. & in ca si quando 9. excep. de rescrip Alcia. in c cum non ab homine, nu. 16. de iud. Gomes. in c. 1. nu. 7 de rescr. & in c. 2. nu. 41. de const. lib. 6. & in reg Cancellar de anna. possess. q. 42 D. Couarr. in Clem. si furiosus, 2. par. relect. § 3 nu. 6. de homici. Cels. in addition ac Collect in c. cum dilecti, de accusa. Petrus Foller. in pract. crim. fol. 276. num trigesimoseptimo, Iul. Clar. lib. 5. receptar. sent. § homicidium. Hypp. in tract. crim. § postquam. num. quadragesimoprimo, & consil. quinquagesimo, secundo, Tho. Ferra. cons. 44 Nic. Ploui. in trac. de irreg. reg. 44. num 30. Author noster in doctr. magistrat.

doctr.

doctr. 120. incip. Homicida. Petr. Abiax. in dict. election. 2. par. c. 30. Ludo. Montal. in tract. de reprob. sentent. Pila. art. 2. nu. 3. Moder. Paris. in reg. Cancel. reg. de infirm. resig. nu. 162. Petr. Placa. lib. 1. epitom. delicto. cap. 11. nu. 2 Et equidem in simplici homicida, qui animo deliberato homicidium non perpetrauit, opinio hæc ab omnibus recipitur, vt fatetur Ioan. Ign in l. necessarios, §. non aliàs, in lect. nu. 13. ff. ad Sillania. Sed in homicida qui deliberato animo homicidium commisit, multi cõtrarium tenuerunt, inter quos Ancharan consilium 158. col. 3. Abb. in capitulo at si cleric. col. 3. nu. 39 de iud. Fel. in cap. inquisitionis nu. 5. de accus. & cæteri multi, quos longum esset recensere. dicit tamen Ioann. Igne. in loco nouissime allegato, quod omnes pœnè Canonistæ, & Legistæ contrarium tenent, & opinionem cõtrariam veriorem, & communiorem esse fatetur Hierony. Gab. in cons. 196. nu. 4.

Clericus homicida lite pendente fuo beneficio renunciare nõ prohibetur.

Qua ratione, poterit clericus interim adhuc pendente lite, & accusatione, eidem beneficio renũciare, prius quam condemnetur, glos. celebris in capitulo secundo in verbo, finitã, vt lite pend. in sexto quam Doctores ibi approbant, & Fel. in d. c. inquisitionis, de accusa. Philip. Probus, in add. ad Ioan. Mona in c. Alma mater, de sent. excom. lib. 6. nu 6. Pet Rebuff. in tract. de pacifi. possessore. nu. 261. Gomes. in reg. de anna. possess. q 42. numer. 3. Ferrat. caut. 44. Barthol. Chassa. consil. 44 num. 22. Quæ quidem opinio communis est, etsi nouissimè ab ea recedat Mod. Paris. in Reg. Cancellar, 18. nume. 55 quando talis renunciatio fieret in fauorem certæ personæ, cuius meminit D. Couar. in dict. Clement. si furiosus, 1. part. relection. § 3. numer. 7. dicens, quod opinio hæc fortassis est de iure verior, & æquior, ob fraudem: quæ manifesta videtur, tandem non audet decidere, sed relinquit cogitandum. Ego quidem minime auderem a communi opinione recedere.

De iuris tamẽ rigore (prout nõnulli arbitrantur) nõ tenetur superior renũciationẽ hanc admittere, sed poterit super sedere, donec causa fuerit diffinitiuè iudicata, ex doctrina Barb. cons. 11 nu. 18. vol. 18 Dom. cons. 105. Boer. decis. 2. nu. 5 Petr. Rebuff. incomp. de aliena bono. Ecclesiæ, pag. 2. nu. 4. Tellius Ferd in l. 4. Tauri. nu. 64. vide tamen quæ dixi supra c. 92. litera C. vbi ab hac opinione recessi.

Sunt

Sunt etiam qui censent effectum huius renunciationis impediri, si quis priùs a Summo Pontifice beneficium clerici homicidæ impetrauit, in euentum priuationis, quòd tenuit Domi. dict. cons. 105. existimans renuntiationem hanc nullam esse, nec ex ea impediri, quòd lis agitetur, ita vt si priuationis sententia sequatur, renunciatio præcedens inutilis sit, quem sequitur noster autor hoc cap. num. 3. Contrarium tamen ex dict. gl. in d. cap. 2. probat gl in reg. Cancellariæ. 27. col. 4. Barthol. Cassa. cons. 44. num. 2. Io. Staph. de liter. gratiæ & iustitiæ. fol. 64. Aufrer. in Capella Tholosa. de cis. 436. quorum opinionem magis communem esse testatur Couar. dicto §. 3. nu 7. quem vide.

Nec desunt qui autument, hanc beneficij renunciationē inualidam esse, quando fit data scientia prioris impetrationis, ex eo quòd in fraudem facta esse censeatur, cap. 2. de renunc. in 6. Ant. de Butrio, cons. 1. col. 43. Sequitur Felin. in cap. in nostra, numer. 38. de rescrip. Aufr. dict. decis. 436. sed opinio hæc vera non est, nec iure fulciri potest: nam is qui renunciat iure suo vtitur, & ideò nullam fraudem committit, sibi vel amico consulens, in d. verò c. 2. fraus ex eo colligitur, quod non vt sibi consuleret, sed vt impetranti noceret, beneficio renunciauit, alijsque non leuibus coniecturijs interuenientibus, ideò meritò Ant. de Butr. opinionem falsam esse docet D. Couarr. vbi suprà.

Clericus homicida pendente accusatione, fructus beneficij suos facit.

Ex quibus omnibus sequitur, clericum homicidam omnes beneficij sui fructus suos facere, donec per sententiam priuetur, nec eos restituere tenetur: sicuti Felin omnium diligentissimè explicat, in cap. de quarta, numero 33. de præscrip. Nicol. Boer decis. 98. numero quarto, Ioann. Ign. in dicta rep. §. non aliàs, numero decimoquarto, Dom. Couarru. in 4 Decre. 2. par. cap. 6. §. 8. nu. 7. Quidquid in contrarium voluerint Bald Ang Paul. de Castro, in l. prædonis ff de petit. hær. & Paul in d l. 1. C. de his quib. vt indig. Hyppo. sing. 525. Anton. de Burg. in c. ad nostram. col. 11. de empt. & vendi Ripa in l. vltima, quæstione 46 C. de reu. donatione.

Notatu tamen dignum est, quòd licèt clericus homicida priùs acquisita beneficia retineat, donec priuetur, non tamen poterit de nouò beneficium acquirere, sine dispensatione; ita videtur sentire Innoc. in dicto ca. cum in nostris, vbi Anton. columna 7. censet, quòd per modum collationis homi-

homicida poteſt beneficium acquirere, non autem per viã electionis, idemque aſſeuerat tenere Calder. in cap. querelam, de iureiurando. Miles in repet. in verbo, irregularis, verſic. irregularis, vt homicida Pari. conſ. 36. num 40 vol. 4. Alber. Troti. de vero & perfecto cler. lib. 2. cap. 26. nume 9. circà quòd vide Martin. Nauar. in manuali Confeſſor. cap. 27. numero 149.

Procedit equidem Innoc. & communis ſententia in caſu in quo loquitur, nempè in clerico, qui iam beneficium quæſitum habet, ſecùs autem ſi ſolùm haberet ius ad rem, per expectatiuam gratiam quæſitum, quia huiuſmodi ius expirat, per irregularitatem contractam ex homicidio, vel alia cauſa, quòd pingui Minerua declarat Martin. Nauarr. in dicto cap. ſi quando, excep 9. fol. 33.

Diſpenſare. Adde quòd opinio hæc intelligenda eſt, cum homicida voluntario, quo ad ſimplex beneficium obtinendum, vt tradiderunt Fel. & Socin. in d. cap. ad audientiam, de homi. Ioann. Staph. de liter. gratiæ & iuſti. fol. 78. qui ſecùs eſſe exiſtimat quo ad beneficium curam habens animarum, argum. text. in c. 1. de fil presb. lib. 6. Quamuis Ioann. de Anan in cap 2. de cleri pug. in duello, teneat hoc caſu Epiſcopum poſſe diſpẽſare, & hoc quo ad beneficia: at quo ad ordinis miniſterium, ad tollendum irregularitatis vitiũ, ex homicidio contractum, ſolus Romanus Pontifex diſpenſare poteſtitá tenuerunt Innoc. Hoſtien Abb. Soc. numer. 95. in cap. ſicut dignum. §. fin. de homic. Siluest. in Summa. in verbo irregularitas, ad finem Alber. Troti. lib. 2. de vero, & perfecto cler. c. 26. Ferra. caut 44 quorum opinionem cõmunem eſſe fatetur Villad. de irregul cap. fin Quæ diſpenſatio difficilimè obtineri ſolet, niſi is eam impetret, qui religioſus eſt, vel eſſe velit in aliquo mendicantium ordine, vt teſtatur Lud. Gom. in tract. de expect. nu. 88. & Io. Staph. de liter. gratiæ fol. 193. col. 2. Qui etiam referunt, ſolere Romanum Pontificem cum voluntario homicida, etiam publico, quo ad altaris miniſterium diſpenſare, hac quidem lege, quod intrà triennium minimè altari miniſtret, & deinde extrà locum, vbi homicidium commiſſum fuit.

B *Epiſcopus ſtrũ poſſit diſpenſare cum homicida quoad ordines, aut beneficia.*

Quòd locum habet etiam ſi homicidium fuerit caſuale, quia cum tali homicida. vt ſacris miniſtret, vel ad ſacros ordines promoueatur, ſolus Papa diſpenſat, tenet Abb. in ca.

conti-

continebatur, de homic. Doctores vbi latè Soc. nu. 95. in d. c. ad audientiam, de homic. Regia l. 51. ti. 6 par. 1. Episcopus verò benè dispensare potest cum quocunque homicida, vt in minoribus ordinibus iam susceptis possit ministrare. Ita Inn. Host. Ioan. And. Card. & omnes, in dict. c. 2. de cler. pugnant. in duello, hoc ex illo tex. colligentes, quorum opinionem magis communem esse fatetur D. Couarr. in Clem. si furiosus, 2 par. § 3. num. 5. quæ solum procedit in homicida casuali, non verò in voluntario. Abb. in d. c. 2. Anan. in ca. ad audientiam, vbi Fel col. fin. & Soc. nu. 95.

Cõc. Triden. sess 14. c. 7. de refor mat. interpreta tur.

Hodie autem per sacrosanctum Concilium Triden. Sess. 14. capitulo septimo, de reformat. sancitum est, quòd is qui homicidium voluntarium commisit, etiam si occultum fuerit, nullo tempore ad sacros ordines sit promouendus, nec illi aliquod ecclesiasticum beneficiũ conferri poterit, etiã si careat animarum cura. Si verò homicidium casuale fuerit, vel vim vi repellendo perpetretur, casu quo dispensatio cõcedenda sit, tã ad sacrorũ ordinũ, & altaris ministeriũ, quã ad beneficia, & dignitates, & ea cõmittenda est ordinario, aut ex causa metropolitano, seu viciniori Episcopo, qui nõ nisi causa cognita, & verificatis precibus dispensare potest. Et sic sacrosanctum Concilium tollit facultatem Episcopis concessam, qua poterant dispensare, etiam cũ homicida voluntario, quo ad ministerium altaris, in susceptis ordinibus, si is omninò occultus esset: ita Arch. in c. de his, 50. dist. Anchar. in reg. peccatum, col. 3. de reg. iur. lib 6. Fed. cons. 168. Quibus suffragatur tex. in c. nisi cùm pridem, de renũc. ver. *si tamen culpa latet*. quam opinionem non solum quo ad susceptos, sed suscipiendos ordines, sequitur Ang. in Summ. in verbo homicidium, 5. q. 1. eam colligens ex Abb. in ca. ex tenore, col. 3 de tempo. ordi. quam sequitur Alphon. a Castro, religione, pietate, & literis insignis, lib. 2. de potest. leg. pœna. c. vlt. Quamuis Dom. Cou. (sub dubio tamen forte) assereret Concilij decretum illud intelligi posse, in homicidijs quæ licet occulta sint, probari tamen possunt, & ea ratione non sunt omninò occulta, & sic innuit, in omninò occultis, quæ nullis testibus probari possunt, nec aliter quàm per propriam confessionem, Episcopum posse dispensare, remaneatque in hoc ius commune intactum. Sed quòd stante Concilio Trid. etiam in occultissimo homicidio, necessaria sit sum-

fit ſummi Prælulis diſpenſatio, tenet Simon Maiolus de irreg. lib 5. c. 48. nu. fin. quod verius cenſeo.

Et vide Conc. Trid. Seſſ. 24 c. 6 de refor. vbi Epiſcopis diſpenſare permittitur in foro conſcientiæ, in omnibus irregularitatib. & ſuſpenſionibus, ex delicto occulto prouenientibus, excepta ea quæ oritur ex homicidio voluntario, & alijs deductis ad forum contentioſum.

Epiſcopus diſpenſare. Adde quòd iſtam opinionem Dom. quam author hoc c. refert, & ſequitur, ſupra reprobaui. quę eo caſu vera eſſe poteſt, quando in primis literis impetrationis, ea clauſula appoſita eſt, quòd renunciatio lite pẽdẽte, ab ipſo priuando facta, cedat in vtilitatẽ ipſius impetrantis, cuius clauſulæ meminit Io. Staph de liter. gratiæ. fol. 64. Probus in add. ad Ioan. Monach in dict. c. Alma mater, quę clauſula concedi ſolet, poſt primam priuationis ſententiam, non antea quod in dict loco Stephanus teſtatur. C

A pęna mortis. Adde plures alios caſus, in quibus homicida à pęna mortis excuſatur, quos congerit Io. à Neu. in Silu. nup. lib. 1. fol. 18. vſque ad 20. Fel. in c quærenti, col. 2. de of fic. deleg. Lucas de Penna, in l. ſi apparitor. C de cohortali. lib. 12. Iaſ. in l. debitoribus, nu. 15. ff. de re iud. Ioan. Monto. in promptuar. iur. in verbo mors, quo loco ſeptem caſus ſcribit: & vide Coſm. in pragmatica ſanct. Gall. tit. quomodo officium diuin. ſit celeb. §. ſtatuti, in gloſ. incip. *inclinet* fol. 206. Ioan. à Villam. in l. Diuus, nu 104. ff. de ſicar. Add. Abb. in c. ſanè, de celebr. miſ. Lud. Car. in pract. crim. fol. 121. Anton. Gom. in tract. delictor. cap. 3. D

Plures caſus quibus homicidia pœna mortis excuſatur.

VENEFICI. Cap. XCVI.

1 *Clericus Veneficus qualiter Iure Pontificio puniatur.*
2 *Veneni præparatio animo occidendi contingens, an ſit punienda morte non ſequuta.*
3 *Huius criminis atrocitas quanta ſit deſcribitur.*

CLericus qui veneno quẽquã occidit, præter id quod in pęnã homicidij, de qua ſupra incidit, qa vero grauiùs delinquit quã ſimplex homicida, dignè poſt depoſitionẽ grauiori detruſione, & lõgiori carceratione puniẽdus eſt. Plus enim eſt veneno hominem necare, quã gladio, vt in l. 1. C. de malef. & math. Vnde dicunt Butr. & Bal. in l.

Nemo.C.de ſumma. tri. & fide catholica, quòd qui veneno
a occidit, dicit proditorie occidere: [a] quòd refert Io. de Ana. in c.1.col.1. de homic Et idem dicit Bald. in l.Cum fratre, de his quibus vt indig. vt refert idem Anan. in c.1.3.col in fin.de ſortileg. & Decius in c.quæ in eccleſiarum: col.5.nu. 14.de conſt. qui alia allegans, infert ad ſtatutum. Ex quo dã tur aliqua ſpecialia in occidente veneno, quæ non militant in homicida ſimplici, vt ibi per eos. Et huius tam execrabilis delicti odio crederem etiam quòd clericus qui venenum emit, vt daret alicui tamen parauit, & per eum non ſtetit ea
b dem pœna puniatur, ac ſi dediſſet, [b] iuxta ſententiam Bart. in text. ibi, in l.1. in fin. ff. ad l. Pompe. de parric. cuius meminit Io. de Ana. in rub. de patr qui fili. occi. circa principium. & Felin. in tract Quando conatus puniatur, col.2.nu.9. verſ. fallit 5. licet Bart. ibi ſeueriùs hoc dicat, & non curet an ſtet per emptorem veneni, vel non, quominùs occidat. Quòd præcipuè magis locum ſibi vendicat in his Hiſpaniæ regnis: cum per l.7. tit.8. part.7. taliter emens venenũ vt homicida puniatur. [c] Nec hoc alicui videatur crudele, cùm tanta ſit
c huius facinoris nequitia: ſufficit namque hominibus inter tot armorum genera natis, morte ipſam formidare, abſque eo quòd in ipſo cibo, & potu (ſine quibus viuere impoſſibile eſt) mortis timor miſceatur. Quid enim miſerabilius eſt, quam vno eodemque tempore, cum ſpe viuendi, & timore moriendi cibum ſumere? Vnde vt tantum ſcelus ex mentibus hominum euellatur, nulla pœna iniuſtè poteſt ſtatui. In vna præterea huius delicti ſpecie debẽt iudices ſeueriùs animaduertere, ſi quando forſan cõpertũ habuerint clericũ aliquẽ occidiſſe, vel occidere procuraſſe alterũ veneno in ca lice propinato: neque arbitretur quiſpiã hoc tã nefandũ ſce
d lus nuſquam accidiſſe. [d] Intellexi ego, & temporibus iſtis clericum clerico, & religioſum religioſo in calice, dũ ſacra myſteria celebrarent miſcuiſſe venenum, quamuis diuina miſericordia, aut debilitate veneni neminem mori contigerit. Quis enim in tantum nefas committentes non inuehatur, qui cum ipſo vitæ æternæ poculo ſaluberrimo, tẽporalẽ miſcent interitum, qui inſuper cũ ipſo redemptoris ſanguine precioſiſſimo, quo cunctorum animæ redemptæ ſunt, necẽ corporum inuoluunt? Hoc equidem abominabile ſcelus pœna traditionis Curiæ ſeculari, ex noua eccleſiæ, aut Roma-

ponti-

pontific. declaratione puniendum dignissimè censerem, vbi de dilectione Dei, & proximi mandatum, in quo tota lex pẽdet, infringitur. Et alicui vnquam iudici citrà ecclesiæ declarationem propter criminis enormitatem opinio Ancha. & Abb. de qua in c. seq. latiùs tractabimus, iusta, & sequenda videbitur, in hoc tali facinore potiùs quàm in aliquo alio locum habere poterit.

ANNOTATIO.

A *Proditoriè occidere.* Adde Alexan. consil. 145. num. 6 libr. 7. Ludo. Carr. in pract. crim. §. homicid. fol. 34. Bossi. in delictorum. tract. tit. de homic. num. 14. pag. 202. Hypv. in rub. de Sicar. nu. 5. Anton Gom. in 3. to. cap. 3. nu. 7. qui pro hac opi. allegat Regiam l. 16. tit. 23. par. 3.

B *Ac si dedisset* Adde vt melius nostri authoris traditionẽ, & quod diffusè nimis Doctores diuersis locis tradiderunt perfectioris interpretationis causa tradamus, duo a nobis casus sunt constituendi.

Tentans aliquem veneno occidere quando ordinaria criminis pœna puniatur.

Primus, cum quis tentauit alium veneno occidere, & ea ratione, venenum emit, sed non propinauit, quia fortè pœnituit, vel fuit impeditus, equidem pœna extraordinaria, iudicis arbitrio plectendus est. Bal. consil. 443. lib. 3 Ang. in l. 1. §. fit iniuria, ff de extraord. crimi Paris. consil. 167. nu 13. lib 4. Crem. sing. 49. Gram. decis. 2. nu. 7. & consil. 36. nu. 19 D. Couar. in Clem. si furiosus, 2. par. relect. nu. 11. quo loco scribit, hoc casu intelligendã esse eam consuetudiuem, quam toto terrarum orbe vigere doctores testantur, nempe conatum ad effectum minimè perductum, non puniri: intelligendum quidem est, de conatu remoto, vt is non puniatur ordinaria criminis pœna, sed extraordinaria.

Secundus casus est, cum quis ad actum proximum accessit, vt quia venenũ propinauit, sed venenatus adhibitis medicamẽtis mortẽ effugit: is ordinaria pœna plectẽdus est. Ità intelligẽdus est author noster, & Doctores ab eo allegati, & D. Couar. d. nu. 11. qui tradiderunt in his atrocioribus crimi nibus, conatum actui proximũ, ordinaria pœna puniri: & sic interpretatur gl. in c. 1. in verbo, ad mortem, vbi Bal de præsum. & sentit Bossi. in dict. tit. de homic. nu. 13. & tit de mandato ad homicid. nu. 14. & in Gallia sic receptum esse testatur Pap. lib. 23. Rhapsod. aresto. 1. & 2. Petrus Gregor in 3.

par.Syntag iuris vniuerſi.lib.26.c.18.num 18. qui multa in huius criminis deteſtationem diligẽtiſſime ſcribit. Ex quo colliges verba authoris non percepiſſe Pet.Foll.in pract.cri. cano.2.par.c.23.nu.3. qui paſſim non pro ratione,ſed ad æmulationem carpere conatur.

C *Puniatur.* Adde tex.in l.3.ff.de ſicar.vbi Ang. & Hippol. de Marſi.& quo pacto hoc intelligendum ſit,explicat Gregor.in d l.7.in verbo, *aſabiendas.* & Ant.Gom lib.3.delicto. cap.3.num.9.

D *Accidiſſe.* Adde Moder.Pariſ.in conſuet.Par.1.par.titu.1. in princ.nu.99. qui ſcribit Imperatorem Robertum vtriuſque Siciliæ Regem die 15.Auguſti anno 1313.ſceleſtiſſimo mnrtis genere, nempe Euchariſtia intoxicata interfectum fuiſſe.

Factum memorabile.

PARRICIDIAE QVE. Cap. XCVII.

1 *Clerici parricidium vel aliud enorme homicidium perpetrãtes,cui pœnæ ſint obnoxij.*

2 *Refertur caſus memorabilis qui contigit in ciuitate Hiſpalen. anno Domini 1536.menſe Iulij.*

3 *Petri Rebuffi opinio quadam confutatur.*

1 PArricidium † committentes, [a] vel alias homicidium
a enorme perpetrantes,vt ſi Epiſcopum vel presbyterũ occiderent,concludit Abb.in c.At ſi clerici, in princ. de iud.col.antepe. poſt Petrum de Anchar.in quadam diſputatione ſua,& in repet.regulæ,ea quæ.19.q. de reg.iur.& in conſi.198.Ex narratis in facto.colum.2.debere deponi,& tradi ſtatim Curiæ ſæculari non expectata incorrigibilitate,[b]& tradit etiam Abb.in c.Cum non ab homine, col.7.de
b iud.& ibi etiam Bal.Idem Abb.in c.1 in fi de homi. & in c. Nouimus,de verb.ſign.& Barb.in conſi.65.col.3.lib 1.Et Felin.in c.1.in 16.col.de conſt. vbi in ſimili plura adducit. Idẽ Fel.in c.inquiſitionis,col.2.in prin.de accuſ.& iſta opinio videtur habere magnam æquitatem, vt delicta puniantur debita pœna,ut dicit Dec.in d c.At ſi clerici,in col.23.verſ Et prædicta,qui dicit vidiſſe illam ſeruari Florentiæ per vnum commiſſarium. Et uide Ang in tract.maleſi.in parte, & ſibi caput a ſpatulis amputetur.12.col.dicentẽ notandã eſſe ſententiam

tentiam Anchar. quia de facto vidit eam ſeruari in raptore adulterante quandam mulierem. Et vide ibi Auguſtinũ in additionib. aſſerentẽ, quod ſtringunt rationes Anch. & Abb. & quod ita alias practicauit, quia multi Doctores moderni illam partem tenent, & alias fuit cum Doctorib. iuris Canonici in maxima diſputatione, qui ſemper uolunt defendere clericos. Et vide Flor. in 3 par. tit. 27. c. 4. in col fin. in fi. qui refert temporib. ſuis Papam Martinum tradidiſſe Curiæ ſęculari Sacerdotem quendam degradatum, qui interfecerat Sacriſtam S. Petri, vt rapere poſſet bona Sacriſtiæ, qui fuit occiſus per iudicem ſæcularem, quamuis Iuriſperiti conſuluerunt non eſſe tradẽdum Curiæ propter tale delictum. Et vide Guliel. Benedicti, in 3 par. repet. c. Rainutius. de teſta. in q de homic. vbi dictam opin. Pet. de Anch. late examinat in caſu occurrenti contra quendam clericum presbyterum, qui commiſit qualificatum homicidiũ, & in pen. col. illius q. dicit, q̃ dicta opinio, per ea, quæ ipſe refert, remaneret communior, & q̃ quamuis non eſſet communior, videretur magis tenẽda quã alia, ex eo q̃ fulcitur textib. & rationibus euidentib quæ quidem opinio in caſu illo ita fuit ſeruata Nã ille presbyter fuit actualiter degradatus, & traditus curiæ ſæculari, vt conſtat ex proceſſu ibi ante qónem in ſumma relato. Et ego ét audiui a fide digno Doct. Pariſ. vidiſſe anno Dñi 1530. Eṕm Pariſienſem Franciſcum Poncher degradaſſe quendã ſacerdotem ad valuas Eccleſiæ maioris Pariſienſis, & tradidiſſe eũ Curiæ ſæculari, quem ſuſceptum iudex ſæcularis damnauit, primo ad pẽnã abſciſſionis manus ante ianuã Collegij Heduenſis, & demum vt viuus cõbureretur in platea S. Ioannis Engreua, prout factum fuit ipſo vidente. Quam pẽnam paſſus eſt, eo q̃ occiderat animo deprędandi rectorem cuiuſdam oppidi nõ longe diſtantis, habitantem in dicto Collegio Heduenſi, cuius ille famulus fuerat, & vices in parochia gerebat. Et vide Arnaldum Alber. in cap. Quoniam, de hæret. libro ſexto, colum. 124. qui poſtquam retulit hanc opinionem, & eius fundamenta per ſex columnas præcedentes, dicit, quod attenta malignitate modernorum temporum, in quibus clerici, & omne genus hominum procliue eſt ad malum, non eſſet ponere os in cęlum, ſeruare iſtam opinionẽ in practica, & in hoc conſuleretur pacifico ſtatui Reipubl. & multi effrẽnati clerici

à malis retraherétur. Et hæc opinio practicata fuit an. 1536. Mense Iulio, in celebri illa ciuitate Hispalens. per Reueren diss. do. Card. Archiepisc. illius, Iudicem à sede Apostolica delegatum contra quatuor religiosos monasterij ordinis sã &i Augustini ipsius ciuitatis, qui diabolica suggestione decepti, fratrem Ioannem *de las Casas*, in sacra Theologia magistrum prouincialem suum occiderunt, qui omnes publicè degradati, statim traditi fuerunt Curiæ sæculari, & furca suspenũ, quorum vnus vocabatur frater Alfonsus de *Badaioz*, qui erat prior illius monasterij, alius frater Rodericus *de la Rocha*, & alij duo fratres Andreas *de la Cruz*, & frater Ioannes Piloto, qui eodẽ die (quia cum magno cordis dolore seipsos accusantes, post damnationis sententiam delictũ fuerunt confessi publicè) è furca depositi, cum maximo honore associantibus fratribus omnium ordinum in proprio monasterio sepulti sunt. Qui autem tanquã Iurisperiti fuerunt ad determinationẽ causæ vocati, & quorũ consilio, sententia lata fuit, sunt sequentes, Dominus Sebastianus *Ramirez*, Episcopus Sancti Dominici, in insula *Spanola*. licentiatus Ioannes *Suarez de Caruajal*, nostri regalis consilij Indiarũ vnus, Licentiatus *Brizenno*, eiusdem ciuitatis Hispaleñ. præses, Licentiatus Ioannes *Temino*, eiusdẽ & totius Archiepiscopatus prouisor; Licentiatus Petrus *Corral*, illius officialis ac generalis Vicarius, Licentiatus *del Corro*, & Doctor Petrus *Diaz*, hæreticæ prauitatis Inquisitores, & Licentiatus *Otalora*, Iudex audientiæ supremæ illius Ciuitatis, quã vulgus *grados*, vocat, Vt autem de tenore Apostolicæ commissionis eidem Archiepiscopo Cardinali super hoc factæ habeatur notitia, tenor literarum in forma breuis super hoc expeditarum talis est.

DILECTO FILIO NOSTRO ALFONSO BASILICÆ duodecim Apostolorum presbitero Cardinali Hispalen. nuncupato Paulus Papa III.

Dilecte fili noster, salutem, & Apostolicam benedictionẽ. Exponi nobis fecisti, quòd licet alias tu certos fratres domus S. Augustini extra muros Hispalen. ordinis fratrũ Eremitarũ eiusdẽ sancti, qui diabolica (vt creditur) suggestione seducti, nocturno tẽpore eorũ tunc prouinciale in lecto requiescẽtẽ appensata conspiratione laqueo suffocatũ vulneratũq; inhumaniter

maniter interfecerāt, quibuſdā alijs ēt dicti ordinis fratribus ſibi ad id opē, auxiliū, cōſiliū, & fauorē præſtātibus, ne fugā arripērēt carceribus mācipari mādaueris, & feceris. Quia tamē eos in eoſdē malefactores iuxta priuilegia, & indulta Apoſtolica dicto ordini cōceſſa, nullā iuriſdictionē hērē ſciebas, tādiu in præmiſſis duxiſti, ſuperſedēdū, donec nos, & Apoſtoliçā ſedē quid ſuper eo fieri oporteret, cōſuleres. cōſultationi itaq; tuę ſuper hoc nobis pōrecta reſpōdētes, circūſpectioni tuæ per præſentes cōmittimus, & mādamus, quatenus ſi & poſtquā (aſſiſtentibus tibi ad hoc duobus dicti ordinis fratribus, quos ad id duxeris eligendos) ex actis de, & ſuper præmiſſis corā te hactenus habitis, vel in poſterū habēdis, tibi legitimè conſtiterit ita eſſe, prout ſuperius enarratur, (ne ſi tā horrendū facinus impunitum remaneat, alij ad ſimilia, & deteriora perpetranda inuitentur) contra dictos fratres malefactores, ac quoſcunque alios ēt exemptos, quos tanti facinoris inueneris patratores, ſeu culpabiles iuſtitia mediante procedas. Nos enim tā illos qui ad capiendū, & detinendū, inquirēdūque, & examinandū dictos malefactores, quā etiā executioni demā dandi ſententiā contra ipſos deſuper legitimè ferēdā, vel aliàs quomodolibet in eos præmiſſorū occaſione manus iniecerunt violentas, etiamſi ad vltimū ſuppliciū deueniendū, excōmunicationis ſententiā à canone generaliter promulgatā, irregularitatiſque & inhabilitatis, aut alias cenſuras, & pœnas eccleſiaſticas minimè incurriſſe, neque incurrere, ſicque per quoſcūque Iudices iudicari, diffiniri, & interpretari debere, ſublata eis & eorū cuilibet aliter iudicandi, diffiniendi, & interpretandi facultate, & authoritate decernimus. Teque, & eorū ſingulos à ſententia, cenſuris & pœnis prædictis, ſi quas præmiſſorū occaſione ex dicta carceratione forſan incurriſtis, Apoſtolica authoritate tenore præſentiū abſoluimus. Volumuſque vt ſi locus ſit degradationi & traditioni curiæ ſeculari, tu vel Catholicus Antiſtes per te eligēdus, vnà cū duobus alijs Epiſcopis, aut ſi eorū copia commode haberi nō poterit, cū vno Epiſcopo, & vno Abbate ad degradationē huiuſmodi procedere valeatis, non obſtātibus præmiſſis, ac de certo epiſcoporū numero in degradationibus huiuſmodi adhibēdo, quibuſuis cōſtitutionibus & ordinationibus Apoſtolicis, priuilegijs quoque, indultis, & literis Apoſtolicis dicto ordini & illius fratribus conceſſis, quibus illorum omnium tenores & formas eiſdē præſentibus pro expreſſis habentes hac vice duntaxat illis alias in ſuo robore permanſuris harum ſerie ſpecialiter, &

expresſè derogamus. Caterisque contrarijs quibuſcunque. Datũ Romæ apud S. Petrũ ſub annulo Piſcatoris, Die 21. Octob. 1535. Pontificatus noſtri anno primo. Bloſius. Vigore cuius commiſſionis dictus dominus Cardinalis, vt ſeruaret illius ſeriem, aſſumpſit ſecum duos prouinciales dicti ordinis, qui vna cũ eo in proceſſu, & diffinitione cauſæ aſſiſterent. Fateor tamẽ quod ſæpius ſum miratus quomodo in prædicta commiſſione Apoſtolica, bis conditionaliter dictum fuerit, videlicet, *Etiamſi ad vltimum ſupplicium eſſet deueniendum*, & iterum, *Si locus ſit degradationi, & traditioni curiæ ſeculari*: cum conditio iſta in caſu præſenti potius erat iuris, quam facti, & iõ conſultores Romani pontificis quorum cõſilio prædictæ literæ emanarunt, melius noſſe poterant, vel debuerant, an narratione prædicta exiſtente vera, & probata, prædicti fratres eſſent poſt degradationem tradendi Curiæ ſæculari, vel non. Niſi fortè tacitè voluerunt ſentire, quod Romanus Pontifex concederet dicto Cardinali poteſtatem arbitrandi, an attenta probatione, & qualitate facinoris, & alijs circunſtantijs, illi eſſent tradendi Curiæ ſæculari, vel non: Nõ obſtante quod ille caſus non eſſet expreſſus in iure, propter quem poſſit tradi ſacerdos Curiæ ſæculari: Quamobrem vt quiſque valeat ſuper hoc conſiderare mentem Pontificis, libuit prædictam commiſſionem inſerere. Contrariam tamẽ opinionem ſequitur, & dicit eſſe communem Aret. in d. ca. Cum nõ ab homine, in col. 9. in fi. qui in duab. col. ſeq refert fundamenta Abb. & reſpondet ad ea, & eam dicit de iure veriorem Dec. ubi ſupra, qui etiam refert fundamenta Abb. & quæ ad ea reſpondet Aret & dicit, q̃ pro hac opinione plura adducit etſi leuia And. Sicu. ibi, & ponderat pro ea idem Dec. tripliciter tex. in d. c. Cum non ab homine, & hanc dicit eſſe communem opin. gl. & Doc. Arnal. Alber. vbi ſupra, in fin d. col. 124. verſ. Nihilominus tamen. & ſic q̃ clericus quantumcunque graue delictum commiſerit, etiam qualificatum, non debeat actualiter degradari, & tradi Curiæ ſæculari, niſi ſequuta incorrigibilitate, aut in caſibus expreſſis in iure, a qua communi opinione dicit non eſſe recedendũ in iudicando, & conſulendo: quem vide per 16. col. ſequentes, vbi refert plura fundamẽta huius communis opinionis, & tandem reſpõdet ad ea quæ adduxerat pro opinione contraria. Mihi verò (ſaluo ſemper meliori iudicio) videtur q̃

ſi in

si in aliquib. casibus ob immanitatem criminis, & magnũ scandalum populi inde sequutum uisum fuerit iudicib. delegatis vel ordinarijs sequẽdam opin. Anch. & Abb. quod hoc solum posset habere locum in clericis primæ tonsuræ tantùm, sic enormia homicidia perpetrantib. cum illi non possint sic appellari Christi Domini, illisq; beneficium (ne per sæcularem puniantur iudicem) magis ab ecclesia, quam a iure diuino concessum videatur. Quorum numerus vltra mẽtem ecclesiæ tantum excreuit, & quorum malitia tanta est, vt grauiora semper ferè audacius, & frequẽtius ab illis, quã ab alijs perpetrentur. In cuius meę opinionis confirmationẽ possem alia non impertinenter referre, quæ collegit Hispanus noster Ioannes Lup. in tract. de liber. ecclesiastica, in 2. par. q 5. quæ tamen transcribere nolo, cum volentib. ea legere facilitas adsit. In alijs vero sacri ordinis clericis, sacerdotib. maxime, communem opinionem sequendam censeo, tametsi iustum iudicarem, quod hodie per Concilium, aut per Rom. Pontif. aliqui grauissimi excessus annotarentur, in quibus clericus etiam sacerdos post degradationem traderetur Curiæ sæculari, vt saltem timore pœnæ aliquorum clericorum insolentia temperaretur. Et aduerte, ‡quod Petrus Rebuff. in tract. de pacifi. possess. pag. 48. videtur extendere tex. in c. 1. de homi. in 6. dum imponit pœnam priuationis beneficiorum ipso iure mandantibus alios interficere per assassinos, ad illos qui interficiunt parentes vel alterũ eorum, seu fratres, aut clericum, vt tales etiã ipso iure sint priuati beneficijs. Pro quo allegat Fel. in c. Inquisitionis, de accusat. & An. in cons. 63. quamuis ibi Ana. nihil de priuatione beneficiorum scripserit: saluo tamẽ meliori iudicio ego credo, quod hæc opinio non sit uera: quia non sufficit Doctorum authoritas ad iudicandam priuationem beneficiorum ipso iure propter quamcunq; grauitatem delictorum: hoc est enim conditoris Canonum, non Doctorum scribentium. Nec sufficit quod Felin adducit, quia licet sint plures Doctores asserentes, quod clericus committens delictum qualificatum possit tradi Curiæ sæculari, non seruata forma cap. cum non ab homine, ut ego supra latius scripsi, non sequitur per hoc, quod talia delicta qualificata inducant priuationem beneficiorum ipso iure, cum hoc Doctores non dicant, nec ad hoc sufficeret eorum authoritas. ‡ 3

AN-

ANNOTATIO.

Nota in huius criminis de testatione.

A *Parricidium committentes*. Vide multa quæ circa huius crimis grauitatem, & punitionem elegantissime scribit D. Couar. in clem. si furiosus, 2. par. in initio, nu. 12. de homicidio, Petrus Greg 3. par. Syntag lib. 26. c. 24. De quo elegãter Plato. 9. de legib. inquit. *Si possibile esset sapius aliquẽ mori, iustissimum esset sapius parricidam interfici.* Et Solon, quod neminem commissurum tam graue scelus existimasset, nihil de eo decreuit, vt Cicero pro Roscio Amerino refert.

Non expectata incorrigibilitate. Adde Alciat. in c. cum non ab homine, nu. 22. de iud. qui opinionem istam sæpissime in practica receptam fuisse testatur, eamque communem esse fatetur Lud Carr. in pract. crim fol. 240. nume. 5. secundum nouissimam editionem D. Episc. Couar. lib. 2. var. resol. cap. 20. nu. 7. quamuis ipse authorem nostrum sequutus in hoc cap. vers. *Mihi vero*, contrariam opinionem amplectitur, quã appellat communem Petrus Placa. lib. 1. epit. delicto. c. 23. num. 43. cui suffragatur tex. in c. cum non ab homine, qui in principio docet, in omni crimine, quantumcunq; graui, sæcularem iudicem, non posse clericos punire, eos tamen esse deponendos, & si incorrigibiles fuerint, Curiæ sæculari tradendos fore. Ecce Romani Pontifcis apertissimum testimonium, ex quo manifeste constat, quod etiam ob enorme crimen, nisi accesserit pertinacia, traditio fieri non debet. Circa quam disputationem vide late Gregor. in l 61. in verbo, *Homicidio.* tit. 6. par. 1. Ferdinan. Mencha de testamen. §. 22. folio 75.

PER ASSASINOS ALIOS INTERFICI MANDANTES. Cap. XCVIII.

1 *Clericus huius criminis Reus qua pœna afficiatur.*
2 *In hoc assassinatus crimine propter criminis grauitatem indicia, & argumenta sufficere constat.*
3 *Testium dicta lite non contestata, & etiam parte absente recipi possunt.*
4 *Clericus assassinus nulla degradatione præcedente, per sæcularem iudicem potest puniri.*
5 *Pœna tex. in cap. primo, de homicidio sexto, an in interfectoribus,*

ribus, seu percussoribus locum habeat.

6 *Pœna etiam d.c. 1. an locum habeat contra mandantem, etiã si mors sequuta non fuerit.*

ECclesiastica † persona aliquem Christianorum faciẽs interfici per assassinos, vel mandans, vel eos receptãs, vel defendens, seu occultans, incurrit ipso facto sententiam excommunicationis, & depositionis a dignitate, honore, ordine, officio: & beneficio, & beneficia possũt aliis libere per collatores conferri, vt in capitulo primo, de homic. in sexto. Et † habet vnum speciale hoc delictum, vt pro bari possit probabilibus argumentis, ut ibi, vbi vide Phil. in 11. not. tenentem, † quod in isto casu ratione periculi valerent testes recepti lite non contestata, [a] etiam parte absente, & non citata: quia tex. ibi non dicit testibus, sed probabilibus argumentis. Item aliud, † quod clericus assassinus potest puniri per Iudicem sæcularem, sine eo quod præcedat degradatio, [b] secundum Lapum in dicto cap. 1. & Dom. ibi, in fin. quia ipso iure videntur degradati. & videtur data vni cuique potestas ipsos capiendi, & per ius videntur spoliati omni priuilegio clericali, vt per Doctores ibi. Et prædictam conclusionem Dominici refert, & sequitur Barbat. in capit. At si clerici, de iudic. in columna 32. numero 129. Refert etiam Hippol. in practica criminali in § Examinanda, in columna 3. Et hoc etiam tenent plures Doctores relati in Decisionibus Nicolaij Boerij, in quæstione sexagesimanona, in numero decimooctauo, & vide Ioannem Lup. in tract. de libertate ecclesiastica, in quæstione nona, vbi dicit, quod datur a iure quædam degradatio quæ habetur loco realis, videlicet in dicto capitu. primo, de homic. vbi clericus delinquens, vt supra, a iure, & a Concilio habetur pro realiter degradato, vt possit capi, & puniri per sæcularem iudicem, de quo vide latius Arnal. Alber in cap. Quoniam, de hæret libro 6. in columna 147 vers. 8. & vltimo fallit. cum 11. columna sequentib. qui primo adducit quinque fundamenta contra communem intellectum Doct. ad dictum cap. 1. qui habet, quod clerici delinquentes in hoc delicto, sunt ipso facto degradati, adeo vt iudices sæculares possint procedere contra eos, sicut contra laicos. Et postea bene corroborat hanc communem conclusionem, & respõdet ad fundamenta in

1 2 3 a b 4

ta in contrarium adducta. Et nota vnum quod ipſe dicit *in*
5 propoſito,† quod pœna illius tex. non videtur habere locũ
c in interficiente, [c] ſed in mandante: & quod fortè multi in
hoc errarent, allegat Aretin hoc ſic ponderantem, in con-
ſil. 165. incip. Sicut Ioannes dicit, colum. 11. verſic. Tertio al-
6 legant. Aduerte præterea quod † pœna illius tex. in d. ca. 1.
habet locum contra mandantem, etiam ſi mors non ſit ſecu
d ta, [d] vt probant aperte verba illius, dum dicit: *quanquam*
mors ex hoc forſitan non ſequatur: quod videtur eſſe ſpeciale
in hoc delicto, vt-uoluit Auguſt in addit. ad Ang. in parte. Et
Sempronium Rodulphi, in 4. additione: quia alias mandata-
rius non puniretur pœna ordinaria maleficio non ſecuto:
niſi dicamus ſecundum eum, poſt Ioan. And in regula, in
pœnis, de regu. iuris in 6. quòd quo ad pœnas de quibus in
dicto cap. primò, facto mandato delictum eſt perfectum, &
ideo non mirum ſi puniatur pœna ordinaria, ac ſi delictum
eſſet conſummatum: quod etiam videtur ſequi Philip. in
d. c. 1. in colum. penul. in verſi in glo. & per prædictum text.
videtur reprobari de iure Canonico opinio Dini, & Ange.
in l. Item apud, § ſi curauerit. ff de iniur. dum dicunt, quod
in aſſaſſinamento ſi do pecuniam alicui vt aliquem occidat
homicidio non ſequuto non punitur mandans: quam deci-
ſionem refert Auguſt. vbi ſupra. & dicit eos verum dicere,
quod mandans non punitur de homicidio, ſed pœna extra-
ordinaria de mandato.

ANNOTATIO.

In crimine aſſaſſinij lite non conteſtata procedi-tur.

A *lite non conteſtata.* Adde Fel in c. quoniam frequenter, pen. col. vt lite non conteſt Hyp. in pract §. diligenter, & in l. de vnoquoque, caſu 50. ff. de re iud. Gramm. conſ 40. Carr in pract. crimin. fol. 140 Petr. Foll in pract in parte, & ſi confitebuntur, nu. 44. pag. 345. licet ab hac opinione diſcedat Felin. in cap in nomine Domini, 5 limit. de teſtibus. Gramm. voto 11. ipſe vero teneo primam opinionem, authoritatem ſequutus, quæ ea ratione fulcitur, quia iuxta cõmunem noſtrorum traditionem, aſſaſſinatus crimen, læſæ maieſtatis ſceleri æquiparatur, vt tradit late Hypp. conſil. 19 no. 2. Tho. Gram. voto 9. At in læſæ maieſtatis crimine, teſtes ad huc lite non conteſt. fidem faciunt, vt tradit Hyp. in d. l. de vnoquoque, & Felin. & Car. in locis nouiſſime allega-

legatis. Sunt equidem multa ſpecialia in hoc crimine prò-
pter ipſius atrocitatem ſtatuta, vt inquit Roſſi. in pract. cri
min. titulo de mandato ad homicidium. nu. 46. vbi allegãs
authorem noſtrum, dicit non guſtaſſe perfectè materiam q̃
fortè noſtris annotationibus elucidabitur.

Præcedat degradatio. Adde Hyp in l. vni. nu. 107. C. de rap. B
virgin. Ioan. Igneum, in l neceſſarios, §. non alias, num. 448. *Clericꝰ*
col. 5. fol. 177. ff. ad Silla. Nicol. Euerar. in locis legalib. fol. *aſſaſſinꝰ*
264. Tho. Gram. voto 8 & 11 Car. in practica ſo 139. num. *ut poſſit*
24 Barth. Caſſan in comment. in conſuet. Burg. rubr. 1. § .. *puniri a*
in gloſ. *Sil na grace* nu. 5. P. Ant Capic. deciſ Neap. 155. nu. *iudice ſæ*
26. quam opinionem communem eſſe teſtatur Steph Auſtr. *culari*
in clem. 1. de offic. ord. regu. 1 fallen. 18. D Epiſcopus Couar. *prius de*
lib. 2. var. reſol c. 20. nu. 10. Capic. Neap deciſ. 112. nu. 2. Re *bet ab ec*
mig. Goni. in tract. de immu. Eccleſ. fallen 15 nu. 10, *cleſiaſti*

Nota tamen vtiliter, quod ad hoc, vt iuſtè aſſaſſinus cle- *co declæ*
ricus a iudice ſæculari puniri poſſit, requiritur ſententia de *rari aſ-*
claratoria, qua iudex pronunciet, ipſum eſſe aſſaſſinum: iſta *ſaſsinũ*
eſt communis opinio, teſte Carr. in practi. crimin. fol. 289. *commi-*
num 11 Capic. dicta deciſione 112. num. 2. Placa lib. 1. Epi- *ſiſſe.*
to delict. cap. 19. nume. 27. Qua declaratione facta, non re-
quiritur alia ſententia qua imponantur pœnæ text. in cap.
1. de homicid lib. 6. ſed ſtatim illas incurrit: ita frequentio
ri doctorum ſuſtragio receptum eſt ut ſcribit Alexã. conſi.
166 nu. 5 lib. 7. Et declaratio hæc ad iudicem eccleſiaſticũ
ſpectat. ut ſcribit Iul Clar lib. 5. recep ſent §. fi. q 36. verſic.
ſed quæro. quamuis apud ſuos hoc non ſeruetur, & contra-
rium obſeruat Neapolitanum conſil. vt fatetur Capic. deciſ.
155. nu. 25. Gram voto 8. nu. 11.

In interficiente. Adde quod hanc opinionem Aretini ſe- C
quutus, tenuit Alber. in c. 1. de hæret. lib. 6. quæſtion. 11. ad
finem. ſed contrariam opinionem, immo quod dictæ conſti
tutionis pœnæ percuſſorem, uel interfectorem compræhen-
dant, perſpecta legis ratione, tenet Ang. in tract maleficio-
rum in parte, Sempronium mandotorem, in principio An-
gel in l 1. C. de ſepul viol Capic deciſ. 155 Paris de Puteo,
in tract ſindic. in uerbo, Inquiſitio. Thom. Gramm. voto no
no, in fine Dom. Couar. libro ſecundo, variar. reſol. cap. 20.
numero 10 quem vide pro iſtius controuerſæ opinionis re-
ſolutione.

Non

D *Non sit sequuta.* Adde Ang.consilio 15.Barthol.Cassan.in consuet.Burg.rubr.1.§. videndum.num.7.Ioan.And.in reg. in pœnis,de regu iur.lib.6.Thom Gramm.dicto uoto 9.vbi Matth.de Afflict.in constit.Neapol lib.1.rubr.14.num.16. idem fatetur Capic decis.155. & hanc fatetur communem esse sententiam Remig.de Goni.de immun.eccles.fol. 143.Iul.Clar.lib.5.recep.sent.§.assassinum. versi. scias etiã eandem opinionem amplectitur Carr.in pract.crimin.rub. de homic.§.2.nu.12.&§.5.nu.8.Licet Ang.dicto consi. 14. in l.idem apud Labeonem,§.si curauit,ff.de iniur.existimet pium esse, quod Iudex pœnam ordinariam in mitiorem commutet.

Sed quia diffusè nimis(nè dicam confusè)a nostratib.articulus iste disputatur;pro perfectiori declaratione, tres casus a nobis constituendi sunt Primus in casu tex.in d. ca.1. de homic.lib.6 nempe in proprio crimine assassinij,cũ tractatur pecunia data vel promissa,de occidẽdo homine Christiano,per ministerium alicuius infidelis,ex gente assassino rum. Erant equidem assassini populi quidam ex Syria, qui ita a pueritia instruebantur,ut Regis inimicos, aut domini sui cui obtemperabant,eius mandato incautos percutiebant,aut occidebant:ita testatur Volaterr.lib.11.c. de sectis Syriæ D.Couar.lib.2.var.resolu.c.20 nu 10. & quamuis de assassinis multi multa tradiderint,qui tamen ij fuerint, & vnde originem traxerint Paulus Aemilius Veronensis lib. 5.de rebus gestis Francorum in Ludoui.XII.& in lib. 7. in D. Ludou. vita dilucidè & egregie explicauit, asserẽs q̃ ideo Assassini appellabãtur,quia Princeps qui illorum factionis ab illis eligebatur Arsacida diceretur: & videndus est etiam Polid. Virgi.lib.16.Historiæ Anglic.Equidem hoc casu punitur mandans homicidium,etiam effectu non secuto atque punitur conatus pœna mortis ordinaria,ex d.c.1.vbi Francus. D Couar.in d clem.si furiosus,2.par.in initio, nu. 9.qui egregie scribit,hoc non tantum esse conatum, quantum delictum consummatum,ex mandantis latere, cum p eum non steterit quin homicidium sequatur. Iac.Menoch. de arb.iud.q.lib.2.centur.4.casu 360.nu. 41. Petrus Placa, lib 1.epit.delictorum,c.10.nu.9.

Qui fuerint assassini explicatur

Secundus casus quãdo loquimur de assassino ex communi & frequentissima interpretatione, qua intelligimus assassinum,

ſinum, qui pecunia accepta uel promiſſa, aliquem occiderit, ille igitur aſſaſſinus ſiue Chriſtianus, ſiue infidelis ſi ad actum occidendi deuenerit, & conatum omnem adhibuerit, ita quod per eum non ſteterit, quin occiderit: pœna ordinaria punitur, ex deciſione tex in d cap. 1. ita ſcribit vltra alios Matt. de Affli. in conſtit. Neapoli. lib. 1. rub. 12. nu. 16. Andr. Tiraquel. in tracta de pœn. legum, cauſa. 38 nu. 4. Caſ ſan. in conſuetud. Burg rubr. 1. § videndum, num 7. qui aſſerit hoc vidiſſe obſeruari Mediolani, & aliquando obſeruatum fuiſſe in conſil. Neapol. fatetur Grammat voto 9.

Tertius caſus, quando is mandans tentauit mandatarium, vt pecuniam acciperet & occideret, & mandatarius recuſauit, hoc caſu ſolum mandans punitur extraordinaria pœna, cum talis conatus remotus ſit ab ipſo effectu. Hæc eſt communis ſententia, vt conſtat ex Doctorum traditionibus quos ſupra allegauimus.

In criminalibvs capitalibvsqve cavsis accvſatores, Aduocati, Procuratores, contra reos in ſæcularibus tribunalibus ſteterunt. Cap. XCIX.

Quod noue editum eſt, lateq; eo interpretatur Bonifacij VIII. egregia conſtitutio quæ ſecunda eſt titulo de homic. libro 6.

1 *Clerici criminales cauſas agitare prohibentur.*
2 *Clerici præmiſſa iuris proteſtatione coram ſæcularibus Iudicibus accuſationem poſſunt proponere.*
3 *Iure poſitiuo ſtatuta eſt irregularitatis pœna contra clericos, in cauſis capitalibus accuſantes.*
4 *Clericus qui non præmiſſa proteſtatione accuſat, mortalem culpam contrahit.*
5 *Clericis prohibita eſt accuſatio in cauſa ſanguinis.*
6 *Si omiſſa proteſtatione, non imponeretur pœna mortis, uel mēbri mutilationis, clericus accuſans non eſſet irregularis.*
7 *Clericus tunc facta proteſtatione, accuſare poterit, quando ſuam uel ſuorum iniuriam accuſat, non uero aliat.*
8 *Clericus ab irregularitatis labe immunis eſt, accuſans præmiſſa proteſtatione, quibuſcunque uerbis utatur.*
9 *Tacita proteſtatio, in accuſationibus proponendis a clericis,*

non

non liberat ab irregularitate, ſed expreſſa requiritur.

10 *Clericus, facta proteſtatione irregularitatem non contrahit, quamuis ea prætermiſſa, iudex capitalem pœnã imponat.*

11 *Proteſtatio excuſat ab irregularitate, quamuis euidẽtiſſimũ ſit, quod iudex capitalem pœnam imponit.*

12 *Quando cauſa ciuilis eſt, proteſtatio non requiritur, & quãuis ex accidenti contingat mors, uel membri mutilatio, clerico quoad irregularitatem non nocet.*

13 *Clericus omittens proteſtationem, irregularitatis nota non afficitur, quando iudex ſecularis contra iuris ſanctiones reum condemnauit.*

14 *Proteſtatio neceſſaria non eſt, quando accuſatio coram iudice Eccleſiaſtico proponitur.*

15 *Clericus qui habet animum proteſtationi contrarium, an incidat in irregularitatem.*

16 *Clericus qui omiſit proteſtationem, in capitali accuſatione irregularis efficitur, quamuis animo nequaquam conſentiat, quod capitaliter reus puniatur.*

17 *Clericus qui præmiſſa dicta proteſtatione, criminis reum, quẽ forte in flagranti crimine reperit, iudici ſeculari puniendum tradidit, irregularis non eſt.*

18 *Clerici in criminalibus cauſis aduocatione muneris fungentes, ſequuta morte, uel membri mutilatione, irregulares efficiuntur.*

19 *Nec clerici præcedenti caſu excuſarentur, ſi proteſtati fuerint quod non intendunt, ut pœna mortis, uel mutilationis mẽbri infligatur.*

20 *Clerici utrum in fauorem rei, aduocationis munus poſſunt ſine irregularitatis metu exercere.*

21 *Clerici in criminalibus cauſis coram Iudicib. ſæcularibus, teſtes eſſe prohibentur.*

22 *Clerici in reorum fauorem, in dictis cauſis teſtimonium præſtare poſſunt.*

23 *Clericus non poteſt eſſe teſtis coram Iudice ſeculari, abſque ſui Iudicis licentia.*

24 *Conſuetudo quædam Curiæ Gratianopolitanæ, quæ obſeruatur in teſtimoniis Clericorum coram ſæcularibus Iudicibus præſtandis, reprobatur.*

25 *Teſtimonium Clerici, uel Regularis, abſq; ſui Iudicis, & ſuperioris facultate prolatum, firmitatem obtinet.*

26 *Iudex*

26 *Iudex ecclesiasticus non debet, nec potest, in criminalibus controuersijs, clericis facultatem præstare, vt coram secularibus magistratibus testimonium proferant, quod si præstiterit, non est illi obtemperandum.*

MVltis † equidem iustissimisque causis, sacris constitutionibus clericis interdictū est, criminales concertationes agitare, denigratur siquidē ex hoc sacerdotalis candor, eiusque puritas nimis contaminatur. Vnde Concilio Toletano XI. Anno Domini sexcentesimo sexagesimo, can. 6. ita decretū fuit. *His à quibus domini sacramenta tractanda sunt, iudicium sanguinis agitare non liceat, quod si quisquam immemor horum præceptorum, aut in ecclesia suæ famulis, aut in quibuslibet personis tale aliquid fecerit, ordinis honore priuetur. Et loco sub perpetuo quoque damnationis teneatur relegatus ergastulo* Quem locum Gratianus intexuit in capitulo his à quibus, vigesimatertia quæstione octaua, Propterea quidquid continetur c. clericis, & in ca. sententiam, ne clerici vel monachi, ius nouum non continet, sed ad vetustiora iura refertur. 1

Et ideo nec accusatores, Aduocati, Procuratores, testesve esse in dictis capitalibus causis in sæcularibus tribunalibus possunt, c. postulasti. de homic. c. 1. 50. dilatex. in d. cap. sententiam sanguinis, c. ex literis, de excessibus prælat. cap. aliquantos, c si quis post acceptum, 51 d. quod si his constitutionibus contrauenerint, irregularitatis labe afficiuntur. 2

Possunt tamen clerici absque irregularitatis nota, in dictis causis accusare, dummodo protestati fuerint, quod non ad mortem, nec membri mutilationem procedatur, de quo stat Bonifacij Pontificis Maximi egregia constitutio quæ secunda est titulo de homicid. lib. 6. quam hoc loco quia accommodatissimus est, & mire conuenit huius practicæ argumento, multis adductis, pro virili elucidabo Est equidem materia hæc vtilissima, & in forensibus actionibus frequentissima.

Primò, iure tantum humano Pontificio statutum esse, qd propter criminalem accusationem, simpliciter prolatam condemnatione sequuta, clericum irregularitatem contrahere, vt in dict. capit. postulasti, de homicid. vbi est communis sententia, & in dict. cap. 2. Ex quo deducitur posse Sum- 3

mum Pontificem, eam irregularitatem iam contractam dispensatione tollere, vel a principio accusationem licitam facere, vt animaduertit insignis Couarr. in Clem. si furiosus. 2. par. relect. §. 5 nu. 1. de homic.

4 Secundò, clericum qui absque dicta protestatione accusationem proposuerit, mortalem culpam contrahere, cum in materia graui iura sacra violet scribit Martin Nauar. in manu. confess. cap. 27. num. 226.

5 Tertiò prohibitam esse clericis hanc criminalem accusationem, etiam vbi causa sanguinis agitatur de c. postulasti c. accusasti. de accu. vbi clericus accusator pœnitentiam agere compellitur. non tamen ita grauem si pro bono pacis accusasset.

6 Quartò quod si protestatione omissa, non sequeretur effectus accusationis criminalis nec imponeretur pœna mortis, vel mutilationis membrorum, non esset clericus irregularis, etiam si alia sanguinis vindicta imponeretur. tenet Abbas. in dict. capit. sententiam, & in d. c. clericis. ne clerici vel monach. & in c. si aliquis. de hom. sequitur Siluest. in summ, in verbo Homicidium. 3. vers. secundò quæritur.

7 Quintò notatu dignum est, quòd dicta criminalis accusatio protestatione interueniente clericis permissa est, quando suas causas iniuriasque proprias fuerint prosequuti, secus vero si alienas colligo ex tex. in dict cap. 2. ibi. (Suis malefactoribus, & ibi, Petunt emendam sibi fieri, & ibi, De suis malefactoribus, & ita post alios tenet Fran. ibi quam esse cõmunem sententiam fatetur Martin Nauar. in manu. confessor. cap. 27. num. 116. Quæ sanè ita intelligenda est, vt nihilominus clerico permissum sit protestatione facta, absque irregularitatis metu, delictum aliquod prœcogitatum, in maximum reipublicæ detrimẽtum, aut proximi grauissimum damnum, in medelam potiùs, quàm ad criminis punitionẽ cautè denuntiare, quando aliter quam per denunciationẽ, non potest tali malo prouideri sic tenet Caietan. in 2. 2. q. 33. artic. 7. Martin. Nauarruu. in capit. inter verba. 11. quæstion. 3. Corr. 58. Couarruu. in dict. Clementin. si furiosus. §. 5. num. 4. Quibus suffragatur text. in dict. capitul. accusasti. de accusa. ibi. (Nisi pro pace.) Quæ singularis est interpretatio ad tex. in dict. ca. 2.

8 Sextò, clericus præmissa protestatione, immunis est ab ir-

regu-

regularitate, modo vtatur in accuſatione verbo cõqueror, vel accuſo, nihil ſane intereſt tenet Io. And in dict.ca 2.ſequitur Ioan.de Anan.in dict.cap poſtulaſti.de hom.num.3. Socin.in dict.c.ad audientiam. nu 55.

Septimò, quod ſacerdos non incurrit irregularitatem, ſi expreſsè fuerit proteſtatus, non tamen ſufficit quòd tacitè id faciat, vt colligitur ex dict.cap. 2.ibi (Proteſtando expreſſe,) & ibi ad hoc notant doctores maximè gloſ. in verbo, (Proteſtando) quæ dicit quod cautè faceret clericus ſi de hac proteſtatione faceret fieri publicum inſtrumentum, Praxis tamen iam recepit, eam ſententiam quod proteſtatio in limine querelæ, vel accuſationis fiat. 9

Octauò, nec illud eſt omittendum, liberum eſſe clericum ab irregularitate, præmiſſa dicta proteſtatione, etiam ſi ea omiſſa iudex ad pœnam ſanguinis, vel membri mutilationis proceſſerit, vt expreſsè in dict.c.2. probatur vbi concors eſt noſtrorum ſententia. 10

Nonò, quod dicta proteſtatio ſupradictum effectum operatur etiam ſi non ſolùm veriſimile ſed certum ſit ex qualitate criminis in accuſatione propoſiti ad mortem proceſſurum ita not. Io. And. Abb. & Felin. & omnes in dict.cap. poſtulaſti Felin.in dict.cap.ad audientiam, de homic.num.54. 11

Decimò eſt equidem in hac materia obſeruandum, quòd hæc proteſtatio tunc neceſſaria eſt cum clericus quempiam apud iudicem ſecularem accuſat ratione alicuius ſceleris, vel delicti perpetrati. Secus verò ſi cauſa ciuilis foret, licet ex accidenti contigerit, quod iudex ſecularis, vel eius miniſtri clerici aduerſarium, de facto deſiſtentem, interficerint, vel aliquo membro mutilauerint, non ſanè hoc clerico iuſtè petenti, & nihil de hoc exiſtimanti imputari debet.tex. egregius in dict.cap poſtulaſti.de homi. vbi Anani. & doct. nont. & D.Couar.in dict.§.5. 12

Vndecimò, & quod ſingulariter circa illius tex.interpretationem notandum eſt quod ſcribit Io. Ana.in d.c.poſtulaſti.cenſens non imputari clerico accuſatori, etiam nò proteſtanti, mortem vel mutilationem membri reo accuſato contra iuris præcepta illatam. Nõ equidem fuit in culpa clericus, qui ea ratione proteſtationem omiſit, quod manifeſtè compertum haberet nullam corporalem pœnam à iudice irrogari, & hoc ſequitur Couar.di.§ 5.nu.3. 13

14 Duodecimò (& quod libenter prætermisissem nisi vidissé multos in hoc hallucinari) quòd nũquã ea protestatio facié da est, quãdo accusatio corã iudice ecclesiastico ꝓponitur etiamsi delictum enormissimũ sit, & ꝓp illud clericus qui de illo accusatur pœna realis degradationis sit puniẽdus: ita deducitur ex d.ca. 2. & ex communi doctorum traditione.

15 Decimotertiò illud præmissis apte conuenit qđ aliquorũ calculis probatum est, quod vsque adeo iam sæpe dicta protestatio ab irregularitate clericũ protestantem liberum reddit, ꝙ etiam si animum habeat protestationi contrariũm, irregularis non erit iudicandus. Sic tenet Fel in d.c. postulasti. quem sequitur D Couar d §. 5. nu. 1. Nam per solam voluntatem sine opere exteriori irregularitas non incurritur, vt multis in locis istarum annotationum probauimus.

Sed opinio hæc nullo modo placet, labitur in hoc egregius D Couar. sequor in hoc Io. And Dom. & Peru. in d.ca. 2. Io. And. in d.c postulasti. & hanc sequitur Nauar. in man. c. 27. nu. 226. Nec Io. And. contrariã sniam amplexus est, vt D. Couar. censuit sed potius cõtrariã, vt cõstat ex allegatione Dom. & Perus. in dictis locis & ex ipsius verbis clarè perpenditur qa ipse se remittit ad Host. in summa tit. de homi. § qua pœna. vers. si verũ. vbi latissime hoc defendit. Et huic opinioni minime refragat, ꝙ voluntate sola irregularitas nõ contrahitur, quia in proposito casu, cum voluntate cõcurrit querimonia, & accusatio exterior. dicta equidem protestatio mendax & fallax est, nec talis est. qualem sacrũ ius canonicum requirit ad irregularitatis labem excusandã, & quibus hoc contigerit, oportet dispensationem impetrare, vt nõ se mel fatetur consuluisse Martin. Nauar. d. c. 27 nu. 226.

16 Decimoquartò nec erit obliuioni tradẽdũ, nõ posse clericũ ab irregularitate excusari q ꝓtestationẽ omisit, eoqd in aĩo nõ habuit, ꝙ iudex ad mortẽ, vel membri mutilationẽ, procederet, sed potius cõtrariã volũtatẽ q volũtas cũ in aĩo retenta fuit, nihil operari põt: cũ actus exterius directè cõtrarius sit: tenet gl. fing. in d.c. 2. q. cõem esse asseuerat D. Cou. d. §. 5. quæ procedit etiam in animæ iudicio, vt scribũt Cal de. & Franc. ibi, licet And Tiraq post leges conn. glo 5 contrarium fuerit opinatus, à quo in hoc cauendum est.

17 Decimoquintò supradictis addẽdũ est, qđ adeo protestatio ab irregularitate liberat, ꝙ non solũ locũ obtinet circa quere-

querelam, vel accusationem, verum etiam procedit respectu personalis capturę, nã si clericus reum quem in fraganti crimine reperit, capiat, & iudici ad debitam punitionem tradiderit, modo dicta protestatione vsus fuerit irregularis nõ erit, ex quacunque corporali pęna à iudice imposita Franc. post alios in d.c 2 Soc, in d.c.ad audientiam.nu.52.53.

Nec clerici, vt in huius capitis limine scripsi, aduocati nec procuratores in dictis capitalibus causis eę posſũt. Sũt sane irregulares si mors, vel membri mutilatio inde sequaꝫ tex.gl.& doct in d.c.aliquãtos 51.d.& vꝫ tex.in c illud 23.q.4.& tradunt vltra ordinarios interpretes Silu.in sum.in verbo, homicidiũ.3.verſ.ſecũdo quæriꝫ Maio de irreg.lib.2.c.9.nu.1. Alb.Troti.libr.2.de vero & perfecto cler.c.23.num.4. 18

Imò clericus minime ab irregularitate liberaꝫ, si causã ac cusatoris tanꝫ eius patronus, vel aduocatus sequendã susceperet, ęt si dicta protestatione, de qua hoc capite abũde dctũ est vteręꝫ singulariter tenet Io.Imo.in d.c.postulasti, cuius opinionę cõem esse testatur insignis D.Couar dict.§.5. 19

Sunt etiam qui censent non esse clericis concessum, ęt in fauorem rei aduocati munus exercere.gl.in d. c. aliquãtos. vbi Arch.Spec.in tit.de dispensatione.iuxta ver.Item si qs. idem in tit de aduoc.§.obijcitur.verſ. in causa autem. Alb. Troti.in d c.23. Præterea dicebat Host in c.1.de postul. qđ licet accusati defensio clericis aliquando permissa sit cap. reos. 23 q 5.ca.inter alia.de immu eccleſi eos tamen ab ea abstinere hortatur, nam contingere potest, quod ipsorum culpa, imperitia, vel negligentia, accusatus dãnetur vel nimijs subtilitatibus, aut calũnioſis allegationibus nõ solum absoluatur, sed accusator talionis pęna puniatur. Vnde ipse Host. in d.c.ad audientiam. de homi. commemorat quemdam clericum in criminali causa suscepisse fratris sui patrocinium, atque adeo solerter eam defendisse, vt absolutus fuerit, clericum vero irregularę effectũ, quia accusator fuit decapitatus Quæ opinio verissima est qñ non solũ clericus reum defendit sed petit accusatorem calumniantem puniri, qui si a iudice occidatur, vel membro mutiletur, clericus irregularis efficitur: Si autem tantũ reum defendit, iustamque operam defensioni dans, nec petit accusatorem puniri, licet postea, à iudice talionis pęna imponatur non erit clerico ad irregularitatem imputãdum, licet nulla in defensio 20

Clericus an pro reo in capitali cã poſſit patrocinia; præſtare

ne rei accusati, circa accusatorem, vsus sit protestatione, cũ defensio accusati, de per se non tendit ad accusatoris mortem, sed tantum ad tutelam, & licitam accusati de fensionẽ. Sic colligo ex Host. Maiol. Couar. in locis iam allegatis.

Non est tamen in hoc silentio prætermittendũ, quod licet clericus aduocati, vel procuratoris, munere fungens dictis causis, solum contrahat irregularitatem, quando secuta est mors, vel membri mutilatio, grauiter tamen in alijs sic delinquens, ab ordinario pro facti qualitate plectendus est, sunt equidem munera hæc clericis interdicta, vt præceden tibus capitibus late probauimus.

21 *Clericus in causa criminali non potest esse testis.*

Est etiam clerico interdictum in dictis criminalibus causis testimonium proferre. gl. in ca. testimonium. 11. q. 1. & in c. de cætero de testibus: nemo sane est qui tantum cooperetur sanguinis iudicio, quantum ipse testis à quo totius criminis veritas elicitur, & super cuius attestatione firmatur sententia, & ea ratione si ex eius testimonio mors fuerit illata, irregularis efficitur, etiam præmissa dicta protestatione, vt scribit Fel. in d. c. postulasti post gl. ibi, & est gl. notanda quæ in laico loquitur in c. 1. 51. dist. & in clerico gl. in ca. testimoniũ. 11. q. 1. Abb. in c. de cætero col. 1 de testib. Crotus in tract. de testib. nu. 69. quam communem esse sententiam profitetur D. Couar. d. §. 5. nu. 5. Iul. Clar. in pract. cri. § fi. q. 24. vers. sed quid. Nec refragari põt respectu laici, qđ is inuitus, & coactus, & iudicis præcepto cõpulsus, testimonium protulerit: nam etiam si quis per vim vel metũ, qui in virum constantẽ cadat, cogatur delinquentem exhibere, & rebellare, semper erit irregularis, si ille puniatur pœna mortis, vel membri mutilatione, quia licet vis illa excuset a peccato, nõ vero ab irregularitate. tenet Tau. in summa in verbo irregularitas. 2 nu. 22. Maio de irregul. lib 2. c. 8. num. 2.

Si aũt ex tali testimonio, dicta pœna nõ fuerit secuta, sed alia mitior, vel arbitraria, vel qa innocẽs erat accusatus fuit absolut⁹, nihilominus clericus ꝓ mõ culpæ iudicis arbitrio, puniẽdus est, & sic receptũ vidi. Nullã vero clericus pœnã patiet̃, si in ea causa criminali, in qua testimoniũ ꝓtulit, de pœna sãguinis nõ agebaṫ, Abb not. 1. in c. de cætero de testib. & ibi doct. & ita dẽt intelligi tex. i d c. testim. q̃ sic intelligit gl. in c. 1. 51. d. & vide tex. in c. qñque. 14. q. 2. Saluberrimũ tñ cõsiliũ est, qđ in quacũq; crimin. causa cler. test nõ ꝓferant

Pro-

Procedunt equidē q̄ prædiximus q̄n clericus teſtimoniū 22
ꝓferat, in fauorē accuſatoris ſecus ſi clericus ꝓduceret in te
ſtē, in fauorē rei qa cū hoc ꝓhibitū nō ſit nullā pēnā incur-
rit. Imo vnū cēſeo perpetuo memoria dignū qđ nouum eſt
nec memini me legiſſe apud aliquē qđ licet ex tali teſtimo
nio q̄ directē & principaliter ad ꝓbandā rei innocētiā ten-
dit, ex accidēti tn ex cauſæ ꝓceſſu, accuſatoris calumnia de
tegit, ideoque talionis pēna imponit nō imputabit clerico
ad irregularitatē, ſatis ſane ei ignoſcēdū eſt, cui⁹ teſtimoniū
non ad mortē accuſatoris, ſed ad tutelā rei accuſati tendit,
& id q̄ præter eius intētionē contingit, eſt veluti ꝑ accidēs,
qđ ſubiecti naturā non mutat l. naturaliter. § apud. ff. de ac
quir. hēr. Quę doctrina mire confirmatur ex ſuprà traditis,
circa patrocinium clerici pro reo in criminali iudicio.

Sed ad hoc vt clericus iuſte poſſit ſuum teſtimonium ꝓ-
ferre, neceſſaria eſt ſui eccleſiaſtici iudicis facultas, vt ſerua
ri de conſuetudine affirmat Fran. Mar. dec. 777. nu. 4. Quod
iure conſentaneū eſt, quia nec in cauſa ciuili, clericus teſtifi
cari poteſt, niſi dicta facultas præceſſerit, quāuis ſi de facto
deponat licet male faciat, minime tn eius teſtimoniū vitia-
retur. gl. ſi vbi Abb & oēs in c. 1. de iuram. calum. Idē in reli
gioſis ſe-uandū eſt gl in auth. de monac. § cogitandū. col. 9.
ſed hoc tēperandū eſt vt procedat in iudicijs nō vero in cō-
tractibus, quibus clerici libere ſine alicuius pēnę metu iura
re poſſunt. Deinde nec licentia requiritur q̄n clericus vult
teſtificari corā alio iudice eccleſiaſtico, qui non ſit ſuus: ex
Abb. ſententia in d. c. 1. Quo loco ſcribit, quod non tantum
Epiſcopus, ſed alius Prælatus inferior poteſt dictam licen-
tiam concedere quod verum cenſeo in ciuilibus controuer
ſijs, non autem in criminalibus cauſis ad tutelā & defenſam
rei accuſati, quia tunc ab Epiſcopo, vel ab eius Vicario ge-
nerali, maturo iudicio, & prævia cauſæ cognitione concedē
da eſt, non vero ab inferioribus iudicibus qui cauſarum cri
minalium non habent cognitionem: & hoc iure vtimur. 24

Vnde nullo modo iure defendi poteſt, conſuetudo quam *Reproba*
ſemper in curia Gratianopolitana, & in alijs inferioribus *tur con-*
curijs Delphinatus receptam vidiſſe teſtatur Guido Pap. *ſuetudo*
deciſ. 65. num. 2. nempe quod ſi clerici nolunt in cauſa ci- *quædam*
uili, coram ſeculari iudice dicere teſtimonium, cogi ad id *curiæ*
poſſunt modica coertione, ab eodem iudice ſeculari, nec *Gratian.*

ad id adeundus est iudex ecclesiasticus nec Abbas, vel alius Prælatus respectu monachi nolētis testificari. Quod si cau sa fuerit criminalis suorum Prælatorum licentia desidera tur. Est tamen illa consuetudo iniqua, & sacris canonicis cō stitutionibus contraria, & ideo merito reieganda est.

25 Fateor tamen iuri consonū esse quod in dictis curijs seruari testatur Guid. Pap. præcitata decis. in princ. quod si clerici vel monachi absque suorum superiorum consensu testi monium protulerint siue in causa ciuili vel criminali eorū depositiones non ex hoc vitiari nec inualidari, quod optime fulcitur authoritate glo. Abb & aliorum in d. c. 1. de iuram. calum. supra allegat.

26 In criminali causa contra reum, nec debet nec potest iu dex Ecclesiasticus licentiam clericis præstare, vt ferant te stimonium, & si de facto eam præstiterit, non est obtemperandum tenet Antiquissimus Gofredus in summa tit. de te stib. cogen. Inn. in c. dilectorum eo. tit. Imò singulariter scri bit Io. And in nouel. ibi quod laicus qui ad clericatum aspi rat, etiam in foro sæculari cogi non potest, vt in dictis cau sis testificetur quem sequitur addi Guid. Pap. d decis. quòd summa innititur æquitate, sed praxis forensis non recepit.

TRVNCATIONES MEMBRORVM PER SE FACIENTES, aut faciendas iudicantes. Cap. C.

1 *Clerici membrorum truncationes facientes, vel faciendas esse iudicantes ab officio, & beneficio sunt deponendi.*

2 *Quod autem dicatur membrum, remissiue traditur.*

CLericis in sacris ordinib. constitutis ex Concilio To-
1 letano iudicium sanguinis agitare non licet. Vnde prohibemus ne aut per se trucationes membrorum faciant, aut iudicent faciendas: quod si quis tale quid fece rit, honore priuetur, & loco verba sunt tex. in c. Clericis. ne cler. vel monac. Concilium autem illud Toletanum, de quo supra mentio fit, duodecim. est in Canone 6. Vnde pœna de licti huius est depositio ab officio, & beneficio: quia secūdū expositionem Io And verbum tex. honore exponitur. i. ordi ne, & verbum loco. i. beneficio: & sic vult tex. quod priuetur ordine & beneficio, & per consequens deponatur secundum Abb. ibi, in 1. not. qui sequitur expositionem Io. And. Et ad

uerte,

aerte, ꝙ cum pęna illa imponatur facienti, vel iudicanti [a] truncationem membrorum, ꝙ etiamsi membrum debilitaret facto vel ſnia clerici nó puniretur illa pęna, quia per id non efficitur irregularis, [b] ita ſentit Abb. ibi. ité ét eſt aliud aduertẽdum, ꝙ videtur tex. imponere hanc pęnam clericis per ſolum iudicium, & ſic per ſolam ſniæ prolationem, ſine eo quod ſequatur illius executio. Ego tñ credo, ꝙ mens cõditoris canonis fuit punire clericum quando ſuccedit executio, & ſic crederem per ſolam ſententiam non ita acerrime puniendum. Quod autem dicatur membrum, [c] quia hęc materia in varijs locis late deſcribitur, ſufficiat ad illa lectores remittere: quæ quidẽ inter alios copioſius colligit Corſetus in repertorio Abbatis, in parte membrum.

a

b

c

z

A

ANNOTATIO.

Prælatꝰ vel clericus, qui iuriſdictionem habet tẽporalem poteſt alteri criminales cãs iudicãdas remittere.

Clericus an ex delegatiõe Principis ſæcularis poſſit in crimib. contra laicos procedere.

Clericꝰ abſq; irregulari

IVdicanti. Adde ꝙ tunc prædicta pęna incurritur qñ clericus ipſe perſonaliter pęnã truncationis membrorũ inflixerit, ſi uero iuriſdictionẽ haberet tpalem, vel eſſet Prælatus & proprij muneris rõne cõmitteret, alicuius cauſæ cognitionem alteri, vt iuſtitiã faceret, ét ſi talis iudex ordinarius, vel delegatus, cui cã cõmiſſa eſt, accuſatum morti traderet Prælatus vel clericus habens tpalem iuriſdictionẽ qui talẽ delegationem fecerit nullã irregularitatem contrahit text. egregius in c. vlt. ne clerici vel monac. in 6. Sed quid ex contrario an Prælatus, vel ſacerdos poſſit cognoſcere de cauſis criminalib ad puniendos laicos ex cõmiſſione Principis ſæcularis tex. celebris in c. in Archiepatu de rapt. expreſſe probat hanc delegationem firmitatem obtinere, & ꝙ eius rõne iure poterit talis delegatus de his cauſis cognoſcere, & ſententiã proferre hac lege, vt ſuiam ſanguinis minimè proferat, quem tex. pter alios interpretes dicit ſing. Aret cõſ 58. col. 3. & 5. quo loco ſcribit cenſeri huic delegato cõmiſſam cãm quoad ipſam ordinariam criminis punitionem, nec n. videtur Princeps aliquam remiſſionem facere eo ꝙ cauſam ei delegauerit qui ſanguinis iudicium nõ poterit proferre, cum hoc caſu is delegatus teneatur punitionem dimittere committenti, quem ſequitur Couar. in clem ſi furioſus. 2. p. rel. §. 5. nu. 8. quo loco aliqua circa hoc notatu digna ſcribit.

Ité tũc huius capitis pęna imponẽda eſt, qñ clericus ſup facto cõtingenti, & in iudicio iã deducto, iudicat mortis pęnã, vel mutilationis mẽbrorũ faciendã eſſe, alioquin ſi extra con tin-

tatis nota, cõsulere põt generali ter, ut p aliquo crimine mortis pœna imponatur

contingentiam facti, nulla irregularitatis pœna, vel alia incurritur. Nam & clerici de iure respondere possunt, & opinari quod certis casibus vltimum supplicium, vel membri mutilatio imponatur. Et ea ratione scribentes tractatus, cõmentarios, vel criminalia consilia, quibus iudices instruunt pro futuris criminib. vt aliquas pœnas corporales inferant, non sunt irregulares iudicandi. Nam clericis interdictũ nõ est lẽges, & statuta facere, quę criminales controuersias cõcernant aut Principi consulere, vt committentib. certa delicta irroget mortis pœnam, vel aliam corporalem. glo. not. in c. ex literis. in verbo, consuluit. de excess. prælat ubi Abb & omnes sequuntur Innoc. in c. ad audientiam de homi Spec. in tit. de dispensa §. iuxta vers. Quid si iudex. Abb. in c 1 de fur. Bal. in auth. habita. C. ne filius pro patre Silvest in sum. in verbo Homicidium 3. q. 5. vers. quartum. Maiolus de irreg. lib. 2. c. 9. nu. 9 & est communis sententia.

In sacræ Inquisitionis tribunalib, huius capitis sanctio locũ non obtinet.

Præterea huius capitis pœna limitanda est: vt locum minime obtineat in sacræ Inquisitionis tribunalibus: nam quis quis siue Cardinalis, siue Episcopus aut sacerdos qui interfuerit sacrosanctis Inquisitorum congregationibus in quib. tractatur de aliquo delicto, iam in iudicium deducto, in quo pœna sanguinis imponenda est, consulendo, vt suffragium præstando, nullam irregularitatem incurrit, ex Summi Præsidis indulgentia propter fidei fauorem ita decreuit Paul. 4. Pontifex Max. die 29. April. anno 1557. vt refert iudiciale Inquisitorum 4. decreto Sim. Maiol. de irreg. libro 2. d. ca 9. numero 8.

C *Ioã. Ber. opinio de qua hoc c. reprobatur.*

Puniendum. Hæc sane opinio Domini Episcopi mihi nũquam placuit: tum quia est contra expressa verba text. in d. c. clericis, ne clerici, vel monachi, ibi. *Aut iudicet inferendas:* tum quia Speculator cuius authoritas apud nos est maxima, contrariam sententiam tuetur, titulo de dispensatione, § iuxta propositiones quem sequitur Petrus Foller. in practica crim canon 2. par. c. 24. fic sola iudicis sententia damnatum intestabilem reddit, & testamentum prius factum

D tollit. l. si quis filio exhæredato, §. irritum. ff de iniusto rup.

Mẽbrũ quod pro prædicatur.

Dicatur membrum. Adde Bar. in l publicorum. nu. 13. ff. de publ. iud. vbi Imo. & Doctores, qui illa proprie membra esse censent, quibus diuerso, & proprio officio corpus mouetur aut iuuatur, vt oculo, ad videndum, pedibus ad progressum,

ſum,aurib.ad audiendum,manib.ad palpandum,naribus ad odorandum, lingua ad ſermocinandum, idem Bal affirmat in c.1.de noua forma fideli.nu.5. quod manifeſte Ariſt. authoritate conſtat,lib.1.de par anima.c 5.tex... nor in l.idē Offil.ff de ædil edic.l.non ſunt liberi,ff.de ſta.hom. Idemq; D Paulus inſinuat ad Rom.c.12. dicens membra in corpore diſtinctam operationem habere. *Omnia autem membra (inquit) non eundem effectum habent.* Quod latius explicat D Couar.in d.clem.ſi furioſus,3.par.in initio,nu.8. *Caiet.& D. Soto opinio q̄dam confutatur.*

Ex quo ſequitur lapſum fuiſſe Caietanum exiſtimantē, abſcindētem digitum, irregularem eſſe,quem ſequutus fuit Do. Soto,lib.2. de iuſt.& iure, q.1.art 1. eo quod digitus ſit membrum,cuius contrarium manifeſte docet Bar & Doct. in d.l.publicorum,Bal in d.c.1.Fel.in c.cum illorum,de ſen. excom. & in ca Ego enim, col.2.de iureiur. Gonſa.a Villad. de irreg.c.de percuſſore,col.1.Anto.Rub. conſ.83. Caſſa in conſuet. Burg rub.1.§.5.quam ſententiam aduerſus Caiet. & Sot.communem eſſe teſtantur Mar. Nauar.in Manu.Confeſſ.c.27.nu.206.& eius diſcipulus non pœnitendus D. Couar.vbi paulo ante allegaui. Cui communi ſententiæ ſuffragatur d.l.idem Offilius, vbi deciſum ſtat,ꝙ habēs digitum abſciſſum,habet abſciſſam partem membri, non vero membrum,& d. l.non ſunt liberi, ff de ſtatu hom ex qua colligitur,habentem æquo plures digitos,non habere æquo plura membra.

Deducitur etiam ex ſupra traditis abſcindentem cartilaginem,quæ circa aurem eſt,non incurrere huius capitis pœnam,nec irregularitatem,ea ratione: quia licet auris membrum ſit, illa vero cartilago potius ad decorem, & membri tutelam, quam ad peculiare auris obſequium a natura ipſa congenita eſt,quod ex Bal.colligit D Couar.d. nu.8. *Abſcindens cartilaginē auris nō eſt irregularis.*

Nec ab hoc loco alienum eſt,inquirere,vtrum ſit vera doctrina Bal qui in l.data opera,nu.75.C qui accuſ.non poſſ. ſcribit,mamillam in fœminis membrum eſſe, de qua merito dubitat inſignis D. Couar.in præcitato loco, intelligens veram eſſe quo ad latam ſignificationem, non vero quoad germanam,& propriam,& ea ratione cenſet non eſſe irregularem,qui mamillam fœminæ abſciderit,cuius opinio mihi ſumme placet, quia ſumma innititur æquitate, quæ in pœnalibus amplectenda eſt. *Abſcindens mamillam mulieris nō eſt irregularis.*

DVEL-

DVELLVM ALIIS SPONTE OFFERENTES, SEV PELATVM suscipientes. Cap. C I.

1 *Clericus huius criminis reus est deponendus.*

1 a POena † huius delicti est depositionis, [a] vt in capit. 1. de cler. pug. in duel. quod procedit, siue clericus fuerit victor, siue victus: poterit tamē episcopus cum eo dispensare, si mors vel mutilatio membri non fuerit inde secuta, vt ibi. Et aduerte, quod pena illius text procedit, quando talis clericus sponte iniuit duellum, secus autem si aliquo facto necessitatis, licet necessitas fuerit euitabilis: b quia tunc necessitas alleuiat culpam, & non punietur pœna depositionis, sed mitiori: [b] quia tex. ille requirit actum spō tantum ad incurrendam pœnam depositionis, secundum Abbatem ibi.

ANNOTATIO.

A *Duellorum gratia, reuerentia, & pœna ex Trid. Cōc. explicantur.*

DEpositiones. Adde Roland a Valle, conf 4. nu. 22. vol. 1. Et ex hoc colliges clericum qui hoc crimen commisserit non esse suspensum, vt existimauit Silues. in Sum. in verbo suspensionem, versic. 11. Tabi. ibi; Sed verum non est quia tex. in c. 1 de cleri. pug. in duello, solum dicit deponendum fore, & ideo merito eos reprehendit Martin. Nauarr. in manu Confess. c. 27. nu. 156 Et de materia duelli vide vltra alios And Alciat. in tracta de singulari certamine. Nauar in Manuali Confessor c. 11 nu. 39. ca. 15. nu. 9. & multa congerit Petrus Gregorius Tholosanus, 3. par. Syntag. iuris, tit 48. c 15 per totum. Et nota, quod duellorum vsus a Diabolo fuit institutus, vt cruenta corporum morte, animarum etiam perniciem lucraretur. Propterea in tanti criminis detestationem nouissimè pœnæ in sacro Conc. Tridentino ista tutæ sunt sessione 25. cap. 19 de reformat. ubi contra Imperatores, Reges, vel alios Magnates, qui in terris suis inter Christianos duellum concesserint, pœnam statuit qui eo ipso sunt excommunicati, & dominio ciuitatis, vel castri, aut loci in quo duellum fieri permiserint, si ab Ecclesia obtinent, priuati sunt. si loca vero feudalia sunt, directis dominis acquiruntur. Illi vero qui duelli causa, in arenam descēderint, necnon qui illorum nomine ibi interfuerint (quos patrinos vocant) excommunicationis, ac omnium bonorum

suorum

ſuorum proſcriptionis, ac perpetuæ infamiæ pœnam incurrunt, & ut in homicidas iuxta Sacrorũ Cano ſanctiones eſt animaduertendum, ꝙ ſi in ipſo conflictu deceſſerint, ſepultura eccleſiaſtica priuandi ſunt. Qui verò cõſilũ dederint, vel ſuaſerint, vel ut ſpectatores interfuerint, excommunicationis ac perpetuæ maledictionis vinculo ligantur.

Circa vero caput noſtrum & dictũ Trident. decretum, illud eſt conſideratione digniſſimum: minimè locum eſſe pœnis dictis locis ſtatutis, ex quibuſcunq; ſingularib. certaminibus, pugniſve inito ẽt conſilio factis, ẽtſi percuſſio, vel mors contigerit, dummodo duelli forma non ſeruetur, nẽpe loci deſtinatio, armorũ præfixio, patronorum & ſpectatorũ conſtitutio, & alia q̃ in his impijs ſpectaculis a charitate Chriſtiana alienis. adhiberi conſueuerũ eſt. Cum in dictę cõſtitõnes pœnales ſint, & in duellis loquantur, non ſunt ad alia ſingularia certamina extendendæ, reg. odia, cum ſimilib. de reg. iur in 6. Quod manifeſte ex dicto Sacro Concil. colliges, ꝙ tantum loquitur de duello, antiqua ſolennitate faciendo, & ita pœnam infligit contra locorum dños, ſi duella ſuis locis fieri permiſerint, necnon contra patronos, quorum ope tã immane ſcelus perpetratur, & contra eos qui in cã duelli, tam in iure, quam in facto conſilium præſtiterint. Vides lector candide quo pacto loquitur de iure duelli, & ſic de eo duello, ꝙ impijs illius legibus ſeruatis efficitur, & ita cenſeo ꝙ iudicabit in caſu grauiſſimo q̃ nũc pendet in curia Regia hoc an 1579. & poſt hæc ſcripta cõperti habui ita fuiſſe iudicatũ a ſapientiſſimis viris Iõq; nota q̃ a multoties cõtinget. *Cõc. Tri. ſeſſ. 25. c. 19. de reb. pugnisve inito ẽt conſilio factis, ẽtſi percuſſio, vel mors contigerit, dummodo duelli forma non ſeruetur, nẽpe loci deſtinatio, armorũ præfixio, patronorum & ſpectatorũ conſtitutio, & alia q̃ in his impijs ſpectaculis a charitate Chriſtiana alienis. adhiberi conſueuerũ eſt. Cum in dictę cõſtitõnes pœnales ſint, & in duellis loquantur, non ſunt ad alia ſingularia certamina extendendæ, reg. odia, cum ſimilib. de reg. iur in 6. Quod manifeſte ex dicto Sacro Concil. colliges, ꝙ tantum loquitur de duello, antiqua ſolennitate faciendo, & ita pœnam infligit contra locorum dños, ſi duella ſuis locis fieri permiſerint, necnon contra patronos, quorum ope tã immane ſcelus perpetratur, & contra eos qui in cã duelli, tam in iure, quam in facto conſilium præſtiterint. Vides lector candide quo pacto loquitur de iure duelli, & ſic de eo duello, ꝙ impijs illius legibus ſeruatis efficitur, & ita cenſeo ꝙ iudicabit in caſu grauiſſimo q̃ nũc pendet in curia Regia hoc an 1579. & poſt hæc ſcripta cõperti habui ita fuiſſe iudicatũ a ſapientiſſimis viris Iõq; nota q̃ a multoties cõtinget. Cõc. Tri. ſeſſ. 25. c. 19. de reb. pugnisve inito ẽt conſilio factis, ẽtſi percuſſio, vel mors contigerit, dummodo duelli forma non ſeruetur, nẽpe loci deſtinatio, armorũ præfixio, patronorum & ſpectatorũ conſtitutio, & alia q̃ in his impijs ſpectaculis a charitate Chriſtiana alienis. adhiberi conſueuerũ eſt. Cum in dictę cõſtitõnes pœnales ſint, & in duellis loquantur, non ſunt ad alia ſingularia certamina extendendæ, reg. odia, cum ſimilib. de reg. iur in 6. Quod manifeſte ex dicto Sacro Concil. colliges, ꝙ tantum loquitur de duello, antiqua ſolennitate faciendo, & ita pœnam infligit contra locorum dños, ſi duella ſuis locis fieri permiſerint, necnon contra patronos, quorum ope tã immane ſcelus perpetratur, & contra eos qui in cã duelli, tam in iure, quam in facto conſilium præſtiterint. Vides lector candide quo pacto loquitur de iure duelli, & ſic de eo duello, ꝙ impijs illius legibus ſeruatis efficitur, & ita cenſeo ꝙ iudicabit in caſu grauiſſimo q̃ nũc pendet in curia Regia hoc an 1579. & poſt hæc ſcripta cõperti habui ita fuiſſe iudicatũ a ſapientiſſimis viris Iõq; nota q̃ a multoties cõtinget.* *de pœnis duellorũ loquitur explicatur.*

Sed mitiori. Adde ꝙ hęc autoris opinio, ex eo vera non vr, quia ſi loquimur de duello ꝙ inter nobiles nouiſſimis tpibus fit, nulla neceſſitas clericũ cõpellere pót ad hoc ſingulare certamen ſubeundum, cũ maxime a ſuo ſacro inſtituto ſit alienũ. Nec iactura honoris neceſſitatẽ inducit, vt ſcribit Præpoſi in rub. de cler. pug in duello, & opinionẽ iſtã ſequutus eſt Pet Fol. in pract crim Can. 2. p 1r c. 27. nu 1. quę practica opere iſto abſoluto ad manus meas peruenit. B *Io. Ber. opinio de quai hoc capite cõfutatur.*

NAVES AD PVGNAM GVBERNANTES, ET CONFLICTVM perſonaliter exercentes, ac alios ad pugnam incitantes. Cap. CII.

1 *Clericus propter hæc tria crimina depoſitionem meretur.*
2 *Clericus, qui in bello interfuit, quando efficiatur irregularis.*

Pro

1 PRopter † hæc tria delicta deponendus eſt clericus, vt in c. Quod in dubijs, de pœnis, aduerte tamen, quod in defenſione bene poſſunt clerici gubernare naues, & alios ad pugnam defenſionis incitare, & intantum confligere in hoſtes, quod eos dimittant, ut placuit Innoc. ibi. Abb.
2 autem in eo. c. videtur eius ſententiam reſtringere, † videlicet quod ſi neceſſitas non erat ineuitabilis, licet clericus interfit bello cauſa defenſionis, ſi ſequitur mors, uel mutilatio
a membri ex percuſſione ſua efficitur irregularis, [a] ſecus ſi p̃ cuſſione aliorum Ego tamen crederem q̃ Innoc. poteſt ſimpliciter intelligi, quoad terminos tex quem declarat: quia ad hoc vt non patiatur pœnam depoſitionis, de qua ibi, ſufficit q̃ clericus prætendat defenſionem, licet cauſa non eſſet ineuitabilis Quantum vero ad irregularitatem incurrẽdam, ſeruabitur conſideratio Abb. nec contradicit ſententiæ
b Inno. qa ipſe nihil de irregularitate diſponit iudicio meo, [b]

ANNOTATIO.

Efficitur irregularis. Adde tex. optimum in c. petitio. de homic. quo loco apparet, quem eſſe irregularem ſi adhuc in bello iuſto propria pugnauerit manu, & aliquem occiderit, aut membro mutilauerit: idem probat gl in c. Sciatis, 7. q. 1. quæ ſententia communis eſt, vt profitetur D. Epiſcopus Couar. in clem. ſi furioſus, 2 parte relect. §. 3. nu 2. de homi. Et circa huius capitis materiam vide latiſſimè S. Th. & Caiet. 2 2. q. 40. art. 2. Abb. Card. Henr. Felin & Docto. in d. c petitio. Florent. 3. par. tit. 18. c. 2 § 6. Mart. Nauar. in manu. Confeſ. c. 27. nu. 215. Maiol. de irreg lib. 5. c. 49. & optime Greg. Lup. in l. 52. in uerbo, *Deuenyr*, tit. 3. par. 1. quo loco alios allegans diſputat, an ſummus Præſul poſſit facultatem clericis concedere, vt abſque irregularitatis metu poſſint in bello pugnare.

Iudicio meo. Vide Petrum Follerium in pract. crim. Can. c. 52. licet immodeſtè & inuerecunde authorem iſtum alioqui doctiſſimum ſomniaſſe dicat.

VIOLENTIAEQVE ILLATORES. Cap. CII.

1 *Clericus in perſonis, rebus, ſeu beneficijs violentiam inferens qualiter puniatur, breuiter & dilucide per totum caput explicatur.*

Clerici

CLlerici † violentiam inferre ſolent [a] aut poſſunt in perſonis,r ebus,ſeu beneficijs.Primo caſu,quando ab ipſis fuer it vis illata perſonis citra homicidium,tunc pro qualitate iniuriæ ac damnorum, ac conſideratis his, q̃ in arbitrarijs pœnis conſideranda fore infra trademus, Iudicis arbitrio puniri debet.Si quando vero contingat cleri cos eripere aliquem de manibus familiæ, qui ſententia iudi cis ducebatur ad mortẽ,vel ad aliud corporale ſupplicium, tunc quidem diſtinguendum eſt.Nam aut manifeſte apparebat illum condemnatum inique,&tunc videtur nulla imponendam pœnam [b] propter hoc, vt ſentit Alber.in l.addictos.C.de epiſcop aud.per tex.in c.Hi qui,14 q 6. vbi bona gloſ.& melior in c.Reos,23 q.5.facit quod notat Archid.in c.Cum homo,23.q.5 & vide Hyppo in l lege Cornelia,colum 10.nu.23.ff.ad leg Cornel.de ſicar.in practica cauſarũ criminalium,fol.56.nu.41.in verbo,attingam, vbi refert dictam concluſionem Albert.& ponit alia,per quæ põt corroborari.Si tamen in tali ereptione condemnati clerici ſcandalum fecerint,vnde deteriora contingant,quam in iniuſta hominis occiſione:tunc bene crederem eos puniendos per ſuum iudicem,iuxta ſcandali & perpetratorum menſuram. Si vero damnatum iuſte, eriperent,tunc puniendi ſunt.Idẽ quando eſſet dubium,iuſte an non iuſte damnaretur, cum præſumere debeant clerici pro iudice damnante. In hac autem illicita ereptione aduertere debent multum iudices circa modum eripiendi,an cum armis, & ſcandalo id fiat, an etiam ruptis carceribus,vel non:& alia conſiderare,quę ſolent ſimilia leuiora,vel grauiora facere hæc delicta in laicis.[c] Aduertendum tamen eſt q̃ ſi clericus eximit a carceribus captum pro debito,tenebitur ad id q̃ fiſco, & priuatodebebatur,per id quod not.Bar.in l.quoties, de exactoribus tribut.lib.10.Faber in §.Pœnales,Inſtit.de actio Iaſ. ibi,col.17.verſ.3.circa prædicta,q̃ intelligerem verum pro illis debitis,pro quibus erat incarceratus, vel recomẽdatus: non vero tenebitur omnibus creditoribus, licet obſtet generalitas notabilis deciſionis Bald.in d.l.addictos. dum tenet,quod eximens aliquem de manibus Curię, tenetur ac ſi fideiuſſiſſet pro eo in omnem caſum. Secundo vero caſu, videlicet quando clerici res inuaſerint violenter, tunc ſi erat res temporalis propria, vel aliena, cuius poſſeſſio erat

1 a b c

apud

apud alium conſtituta, patiuntur pœnam legis. Si quis tan-
d tam, C. Vnde vi, quæ etiam habet locum in clericis,[d] vt sẽ-
tit gl. in c. 1. de dolo & cont. cui aſſentitur ibi Abb in 6. col.
verſi. Quoad tertium & confirmator ex traditis per Felin.
in c. Eccleſia ſanctæ Mariæ. de conſtit col. 4. verſi. quæritur
primo, videlicet quod leges Imperatorum & Regum com-
prehendunt clericos: & melius ex ijs quæ ibi notat in col.
2 3. verſi. Sequitur etiam. Tertio autem, quando in benefi-
cijs faciunt violentiam, tunc qui temeritate dignitates, per
ſonatus, aut alia quæcunque beneficia eccleſiaſtica occupa
re non verentur, hoc ipſo, ius (ſi quod in dignitatibus vel be
neficijs taliter occupatis vel ad ea competebat) amittunt.
Ita diſponitur in cap. Eum qui, in ſi de prẽben. lib. 6. Si ve-
ro beneficium cui animarum cura imminet vi occupat cle-
ricus, beneficio ſimili cum cura quod primitus obtinebat,
eſt ipſo iure priuatus, ut voluit ibi tex. in princ.

ANNOTATIO.

A Clerici Regis vã ſalli, qui regnum illatis violẽtijs ꝑturbãt ab eo ex pelli poſſunt.

I*Nferre ſolent* Adde ſingulariter circa caput hoc & vltra pœnas diſpoſitas, ſi clerici vaſallis Regis violentias intu-
lerint, a quibus deſiſtere nolunt, poſſunt a Regno expelli,
& priuari iure originis. tex in l. quicunque, C de Epiſco. &
cleric vbi Paul not. Barthol. Caſſa. in conſuetud Burg rubr.
1. § 5. in glo. *Sin la grace.* num. 81. Petr. Auenda. de manda.
Regal. 2 par. c. 7. nu. 12. Vnde apud ſuprema Regia tribuna
lia receptum eſt, & ſi eccleſiaſtici iudices vim intulerint,
nec eorum mandatis parere volunt, eis præcepitur, vt a Re
gno exeant, cuius praxis meminit D Couar. in prac q. c. 35.
nu. 3. Guil. Bened in c. Rainutius de teſta. in verbo, Et *vxo-
rem nomine Adelaſiam.* 2. deciſ. nu. 460. de teſtam. Caro. de
Graſſ libro 2. Reg Fran iure 7. col. penul. & eius pœnæ men
tio fit. in l. 5 tit. 1 lib 3. ordin antiqui.

Interpretatur decim⁹ cauſus cẽſurarũ Cẽnæ cõtra Mar. Nauar.

Quamuis inſignis vir Mart. Nauar. in manu. confeſſor cã.
27 nu 67. ex caſu decimo cenſurarum Cenæ colligit, imo
dicit iam ibi diffinitum eſſe, vt nullo modo liceat ſæculari-
bus. Iudicibus, Epiſcopis non parentibus ſuis iuſſibus preci
pere, vt a Regno exeant, & non ſolum iubentes, ſed & licto
res iuſſa exequentes, & opem ad id ferentes, & conſulentes,
cenſuris ligantur: ſi vero iuberent Curiam Regis exire, vel
alium locum, qui non eſſet eorum diœceſium, non ligantur

dictis

dictis censuris. Ego tñ (salua in omnibus Romanæ Ecclesiæ dignissima cēsura & interim q̃ ipsa contrariū nó iudicauerit, non vltra exitum, dictū decimū casum Cœnæ, nullo modo Regiæ potestati derogare, sed tunc procedere, cum episcopi & alij prælati superiores iniuste, & nulla legitima causa subsistente à Regno expellantur. ita ex eo colligitur, cum loquatur contra percutientes, interficientes, vulnerates, vel verberantes, & hostiliter insequentes. S R. E. Cardinales, Patriarchas, Archiepiscopos, & sedis Apostolicæ Legatos, & sic verba q̃ statim subijciuntur cū dicit, *Aut eos deijcientes* & c. intelligenda sunt de eiectione violenta, & iniusta, sicut sunt percussiones, verbera, & alia, de quib. in princ. loqu. t.

Pro quorum interpretatione animaduerti oportet, quod apud nos illud est frequentissimum, & vsitatum, attento tempore quod hominum excedit memoriam, quod potentissimi Hispanorum Reges, eorumque suprema tribunalia, Iudicibus ecclesiasticis obuiant, ne post, vel contra appellationem vim vllā faciant appellantibus, imo cogūt eos reponere omnia in eū statum quo tēpore appellationis se res habebat. Si vero laicus p̃ ecclesiasticū Iudicē grauāt, eo qđ ipse illius causæ de qua controuertitur iudex nó sit competens, si appellationē interposuerit, literæ eidē Regiæ dant̃, quibus præcipitur Iudici ecclesiastico, ne amplius de causa illa cognoscat, sed potius ad iudicē sæcularem remittat, vel remittat processum ad Regiam Curiam, quæ viso si causa spectat ad sæcularem Iudicem, non agitur de appellatione deferenda, sed inhibetur Iudici ecclesiastico, causa vero ad sæcularē remittit̃, si ãt ad ecclesiasticū pertinet, ei remittitur, declaraturque nullā vim inferre, ita Regijs instructionibus missis ad suprema tribunalia, dispositum est. Quarum meminit D. Cou. d. c. 35. de quo stat hodie l. 36. tit. 5. libr. 2. Regij ord. nou. Et vide doctissimum Greg. in l. 13. tit. par. 2. in verbo, *Nin fuerca*. Qui quidem forensis vsus non tantum in his Regnis, sed etiam apud Gallos est frequentissimus, prout testatur Aufrer. in add. repet Clement. 1. de offic. ordin. reg. 2. fallen. 30. Carol. de Grass. lib. 2. Regal Franc. iure. 7. Et apud Lusitanos idem seruari asseuerat egregius Mart. Nauar. in c cum contingat, 1. remedio, col. 2. de reser. dicēs non tantum hoc concessum esse suprēmis tribunalibus, sed inferioribus Iudicibus, qui cognoscere possunt de omni

Suprema Regis Hispanorum tribunalia potestatē habēt cognoscēdi per modum (et dicunt) violētiæ in causis spiritualibus.

vi mota contra clericos, modo intra annum, & die querela proponatur, iuxta illorum Regiã l. ord li. 2. tit. 2 § *Epõdera.*

Reges eorumq; iudices, an de vi, & possessione beneficiorũ, semotis priuilegijs possint cognoscere

Quæ quidem praxis, ex eo non vulgariter fulcitur, nam licet inter Doctores sit cõtrouersum, an semotis priuilegijs, vel cõsuetudinibus, Reges, eorũq; Iudices de ui & possessio ne beneficiorũ, & aliarũ spũalium rerũ cognoscere possint: Est tñ exploratissimi iuris, q̃ saltem ex tacita Sũmi Pontifi cis approbatione, possunt Reges de huiusmodi vi iudicare, de quo legendus est Guido Papeus dec. Delph. q. 1. & 71. & 85. Fran. March. q. 190 & 512. Vbi scribit curiam illam sic sẽ per seruasse. Idem frequentissime obseruat Curia Burdeg. vt memoriæ protulit Boer. q. 69 nu. 23. Idem in Curia Nea polit. consuetudine receptum esse fatetur Afflict. dec. 2. nu. 10. & 11. & dec. 24. nu. 9. Gramm. dec 78.

Et in Mediolanensi Senatu vt testatur And. Alciatus, cõs. 24. nu. 1. Quod vniuersa Gallia idem obseruat, si credimus Petro Rebuffo, in comm. consuetud. Fran 3 tomo, tit. de pos sessioni. benefi 8. art. gl. 2 Guill. Bened. in c. Rainut. de testa ment. 1. part. in verbo, *Et Vxorem nomine Adelasiam*, nu 39. Similiter in Senatu patriæ Pedemontium, idem recep um esse tradit Iacob. Menoch. de recuperand possessione, 15. re medio, nu. 210. Oſach quem post hæc scripta legi dec. Pede mon. 30. Et apud Hispanos idem refert Martin. Nauarr. in dict. ca. cum contingat, 1. remedio, fol. 3. vers. 8. facit; Petrus Auendan. de manda. Regum. 1 part. c. 1. num. 32. quem frequentissimum vsum multis probat Io Ign. in l necessarios, §. & non alias, 2. part. column. 1. 2. & 3. ff ad Sillan. Roland. à Valle, cons. 23. col 1. & 2. libr. 1. & hanc dicit communem, & veram opinionem Ripa, in Rub de iud num. 90. circa quam legendus est Menoch. vbi supra, & Marcus Anton Natta, cons. 411. vol 2. nu. 1.

Deinde huic praxi suffragatur optimus tex. in c. filijs, 16. q. 7. qui habet Archiepiscopis, vel Episcopis negligentibus obuiare Rectoribus, qui Ecclesiarum iuris patronatus bonis abutuntur, Regem adiri posse, vbi gl. in verbo, *Reges*. Addit hæc verba. *Vt corrigat, cum per Ecclesiasticum iudicẽ cogi non potest*. Et quamuis Abb in ca. qualiter, & quando, in 2. col. de iud. aliter tex. illum interpretetur, dicens tex. illum per iura noua correctum esse. Equidẽ nulla est correctio, in his q̃ ad vim & violentiam pertinẽt. Imo omnium fere Regnorũ an tiquissi-

tiquissima consuetudo probat. quæ non contra voluntatem Apostolicæ sedis, sed secundum ipsam fuit introducta.

Rursus conducit tex. egregius in c. Reg. 23. q. 5. *Regũ* (inquit) *officiũ est propriũ, facere iudiciũ atque iustitiã, & liberare de manu calũniantiũ & oppressos.* Et habetur Hier. c. 21. & 22. & est optima l. 13. tit. 13 part. 2. ibi, *E para defender los, que no rec ban mal, in fuerca* text. in c. Princeps, 23. q. 5. cuius authoritate scribit Guil. Bened. in dicto capit. Rainutius, in dicto verbo, *Nomine Adelasiam.* numero 454 quod vbicunque ecclesiastica potestas deficit, aut quia non potest, aut quia Prælatorum dissimulatione non vult, sæcularis Potestas se intromittit, ne delictorum atrocitate pax publica turbetur.

Quæ iura, quomodo sint interpretanda elucidaui anno Dom. 1584. defendens causam huius Complutensis Academiæ, a seditione quæ quorundam culpa contigit dicto anno die vero Sancti Nicolai, quæ sexta est mensis Decemb. vt in nostra iuris consultatione quæ in Arch. Collegij seruatur latius continetur. Causa vero illa agitata fuit coram D. Licenciato Ioanne Gomezio Regiæ tunc Curiæ Iudice integerrimo, & incorruptissimo, qui iam ad Regium supremum Concilium, multis ei nominibus debitum est promotus.

Idem manifestissima ratione comprobatur, nam si remedium hoc, ac veluti fortissimum scutum, aduersus ecclesiasticos iudices, longe a Romana Curia iudicantes non adhiberetur, possent equidem pro libito suo quem vellent excómunicare, & excommunicatum denunciare, & quibus volent locis interdicere sine aliquo iuris remedio, quam quod à Romana Curia, post longam vexationem, cum maximisque expensis traderetur.

Præterea rem hanc fulcit, nam si res hæc recto animo pendatur, non solũ non afficitur iniuria Iudex ad quem est appellatũ, ex hac violentiæ cognitione, sed summo honore prosequitur: nam sæculares Principes eorumque Senatores minime cognoscunt de iustitia, vel iniustitia appellationis ad Summũ Præsulem deferendæ, ad hoc vt ab ipsis sententia cõfirmetur, vel reuocet, sed solũ ad finẽ pronunciãdi an fiat, vel ne per iudicẽ vis appellanti: qui quidem finis facilio rẽ causæ appellationis exitum parat, cũ forte Iudex qui appellationi deferre tenet, iniustissime sententiã exequatur,

superiorem vilipendus,& partem grauans. Circa quæ omnia videnda sunt quæ doctissime de more scribit Nauar. in dict. cap cum contingat,primo remedio,& D.Couarru dicto capit 35.

Suprema Hispaniarũ tribunalia ĩ causis violẽtiæ in expẽsis possũt multare.

Quod vsq; adeo procedit,quod in huiusmodi cognitione,locum habet expensarum condemnatio contra vim inferentem : ita tenet Benedictus in loco nouissimè allegato: nu.320.Greg.& Auendan.in dictis locis.

Clericus q timet coră suo episcopo compareve,Regis auxiliũ pōt implorare.

Hinc etiam emanat, quod si clericus iuste timet coram suo Episcopo,vel eius Vicario comparere,pōt RegiosConsiliarios supremos adire, ab eisque literas Regias petere, quæ concedi solent. Quibus præcipitur,ne grauetur,sed ꝓ seruato iuris ordine prædicti Ecclesiastici Iudices,procedant,vt asseuerat Osaschus d.decis 30.

Hispaniarum Reges i⁹ habẽt cō tra episcopos, & eccle siasticos iudices vim inferentes ex pellẽdo a suis regnis, & priuādi illos amissione rerũ temporaliũ.

Quæ sane nō temere adduximus,sed vt ex hac Regia protestate,sic iure fulcita,intelligamus,posse Reges nostros integerrimos eorũq; Senatores,Episcopos,alioq; ecclesiasticos Iudices,violentiam partibus litigãtibus inferẽtes, nolẽtes ab ea desistere , à Regnis suis expellere, & eos priuare amissione rerũ temporalium,quas in his regnis obtinẽt, nã alias inutilis foret dicta Regia potestas,si transgressores debitis pœnis non punirentur Sicut equidem Roman. Pontif. non censetur derogare iuri Christianis Principibus,siue iure,siue immemoriali cõsuetudine quæsito,sic per dictũ casum decimũ Cenę minime credendum est voluisse tollere eam potestatem imponendi pœnas,quæ necessariæ sunt ad dicti iuris executionẽ Pro quo mire facit quod scribit Guido Papeus decis.t Delph nempe Martinum Papam(cuius bullæ tenorem ibi scribit) declarasse ad instantiam Caroli Regis Francorum , se per illam suam sanctionem qua graues pœnas statuit , aduersus clericos quoquo modo conuenientes, vel se conueniri patientes coram Iudicibus sæcularibus,non intellixisse in illis casibus, in quibus Rex a tempore immemoriali cognoscebat.

Nec ẽt superioribus,& Regiæ potestati refragatur, alius casus nempe 14.Bullæ Cenæ Domini,ibi,*Vel alias executionem literarũ Apostolicarũ,vel executorialium,sub pretextu cuiuslẽtæ prohibẽdæ,vel quo ad nos informandos* (vt ipsi aiunt) *supplicauerint,aut supplicari fecerint.* Nam verba illa intelligenda sunt, quando literarum Apostolicarum executio, ob eã

causam

cauſam impeditur, vt iuriſdictio eccleſiaſtica perturbetur. Hoc ſane alienum eſt à Regib. noſtris, eorumq; Senatoribus, qui pro ipſorum religione, Pontificum decreta colunt, & venerantur, ſecus vero quando ad tollendam vim, & oppreſſionem, dicto ſaluberrimo, & ſummè neceſſario remedio vtuntur, præcitatus caſus minimè denegat. Alienum prorſus eſt à ſummi Præſulis mente, quod voluerit quemquam opprimi aut grauari; ſic egregiè declarat Mart. Nauarr. in manu. c 27. num. 69. & 70. Frater Anto Cordoua in Sum. quæſt. 35.

Sing. interpretatur Decim⁹ quartus caſus cẽſurarũ Cenę Domini.

In cauſis criminalib⁹, quarũ cognitio ad Inquiſitores pertinet, necnõ in ciuilibus bonorũ publicatorũ, locũ nõ hẽt auxiliũ Vulgariter dictũ ꝺ la fuyca.

Et licet dictũ remediũ ſaluberrimũ, & præſtantiſſimum ſit, ad propulſandas iniurias Iudicum eccleſiaſticorum, tñ ſpeciali iure ſancitum eſt Regijs conſtitutionibus, ne quiſpiam ſæcularium Iudicum, quantacunque dignitate, ac poteſtate ſit præditus, cognoſcere vllo modo poſſit de cauſis ciuilibus aut criminalibus, quarum cognitio pertinet ad Inquiſitores hæreticæ prauitatis, & ad Iudices bonorum publicatorum, etiam ſub prætextu ſubleuandi vi oppreſſos. Sed qui dictis caſibus appellare voluerit, adire tenetur ſacrosãctum Senatum ſupremum ſanctæ Inquiſitionis, de quo ſtat Regium decretum, datum Burgis die 17. Martij, anno 1508. innouatum anno 1553. circa quod legendus eſt D. Epiſcopus Iacob Septima. in Cathol. Inſtit. tit 36. nu. 2.

Pœnam. vide Prouer c 24. *Erue eo.* (inquit) *qui ducuntur ad mortem, & qui trahuntur ad interitum liberare ne ceſſes.* c non inferenda, 23. q 3. text. in l. prohibitum, vbi Bartol. & Docto & in l. defenſionis facultas, C. de iure fiſ & in l. quoniam iudices, vbi gl. in verbo, reſiſtere. C de appel. gl. & Doctores, in ver. denuncietis, in c ex literis, de offic. deleg. vbi Inn. Abb. Deci. & alij tradiderunt, gl. in l. non videtur data, in verbo, qui iuſſu. ff de reg iur. Din. in reg. qđ quis, de reg. iur lib 6. Iaſ. poſt alios, in l. vt vim, numero 19. ff. de iuſtit. & iur. vbi Dec col. 2. nu. 25. tradit Ang. Areti. in tract. malefic. in verbo, *Fama publica.* verſ. ſecundo quæro, & in parte, *præſente Caio & appellante.* verſ. Quod autem, Hypp. in l. 1. nu. 15. ff de q. Caſſan. in conſuetud. Burg. Rubr. 1. § 7 gl. *de ſimple res conſue.* numero 15. cum ſeq. & latiſſi. Correr. in pract. crim. fol. 183. nu. 19. ſecundum nouiſſimam editionem. Th. Gram. voto 51.

B

C *Eripiens reũ a po*

In lucis. Aduerte lector candid . quod ad hanc arbitra-

testatæ iudicis, vel ab eius ministris, aut a carceribus eum eximẽs, quib. pœnis puniatur, septẽ assertionibus interpretatur.

riam pœnam clericis, pro hoc crimine imponendã, diligenter Iudices ecclesiastici perpendere debent, quæ pœnæ iure Cæsarum aduersus laicos statutę sunt, vtrũnde colligant, an maior vel minor pœna sit infligenda, ut voluit not. Inn. in c. qualiter & quando, de accus. & Doct. communiter, in c. at si clerici, & in c. cum non ab homine, de iud. Pet. Folle. in practica crimin. canon in verbo & si confess. numero 154. Quas quidem pœnas, propositis quibusdam conclusionibus elucidabo.

Prima conclusio. Eripiens violentum raptorem, nondum confessum, conuictum, vel condemnatum punitur pœna de cem librarum auri, tex. in auth. ut omnes obed. iud. § arripiatur autem nullus, col. 5.

Secunda conclusio. Eximens confessum, & cõdemnatum de crimine, tenetur crimine lęsæ Maiestatis. tex. in l. cuiuscunque, vbi Bart. ff. ad l. Iul. Maiest. tradit Bar. in l. addictos, C. de episcop. aud. & in extrauag. Ad repri. in verbo, *tangat*. Ias. in l. 1. § Prætor, vbi Alex. ff. ne quis eum qui in ius uoc. est vi eximat. Ang. Aret. in tract. malefic. in verbo, *Fama publica*, nu. 55. Hippol. in l. 1 in princ. ff. de quæstio. & in l. 1 in princ. de ficar. & in repet. rub. ff. de fideiuss. num. 16. & in singul 373. Cœpol. in tract. cautel 1. Guil Bened. in c. Rainutius in verbo, *Mortuo itaque testatore*. el 1. num. 180. Ias. in §. pœnales, Instit. de actionib. 102. & ibi Gomes. nu. 48. Ioan. Bernar. in reg. & fallent. reg 97. vbi dixi. Petrus Duen. reg. 281. quæ opinio communis est, de iure regio probatur in l. 5. tit. 12. lib 8 ord. veter. & in l 14. tit. 29 par. 7. & l. 11. titulo 13. lib. 4. For. Ideoque iudex ecclesiasticus grauissimis pœnis clericum condemnabit, qui in causa huius secundæ propositæ conclusionis deliquerit.

Cardinalis obstians cõdemnato, an a morte liberet.

Est tamen circa hoc consideratione dignissimum, quod siue priuilegio, vel consuetudine Cardinalib indultum est, quod si damnato ad mortem, & ducto iam ad patibulum obuient, possunt eum eximere & liberare, tenet Bal. & Salicet. in dicto cap. addictos. Cæpola caut. 2. Mari. Socin. in tract. de citatione. articu. 35. quæstione quinta, Hippol. in l. prima, columna tertia, C. de fals. & in singul. 237. Barbat. in capitu quærenti, numero 19. de officio deleg quamuis ipse in tractat. de præst. Cardin. nona quæstione contrarium teneat.

Tertia

Tertia concluſio. Eximens reum maleficæ artis ſeu magicæ, punitur pœna vltimi ſupplicij. l fi. C. de malef.

Quarta concluſio. Eximẽs incarceratum vel captum a iudicis familia, in alijs omnibus caſibus quam ſupra traditis, puniendus eſt eadem pœna, qua reus ipſe qui fuit liberatus, l. 1. C de his qui latron. eſſet puniendus, occultan

Quinta concluſio. Eximens aliquem violenter de carceribus, qui non eſt reus alicuius criminis, ſed ſolum incarceratus erat pro debito, ſiue publico, ſiue priuato, tenetur creditoribus ſatisfacere ex proprio patrimonio, text. egregius in l quoties, C de exact. trib. lib 1. not. author noſter hoc capite, & Gom Arias. in l. 64. nu 9. Tauri

Sexta concluſio. Eximens violenter, & de facto aliquem de carceribus, qui nullum crimen commiſerat, nec pro aliquo debito erat incarceratus, mulctari poteſt pecuniaria multa, ſecundum poteſtatem iuriſdictionis, vt in rubri. ff. ſi quis ius dicenti non obtemp & ibi Barto. in pœn. quæſt. tradit Specul. in tit. de ſent. prola § ſpecies. verſ. Nunquid titulus, & puniri debet iudicis arbitrio. l. 1. §. effractores. ff. de effract. & expilat. Iaſ in l. 1. §. 1 ff. ne quis eum qui in ius vocatus eſt, vi exim. Gregor Lup in dicta l. 14. in verbo, *De via recibir.*

Septima & vltima concluſio. Reſiſtens Iudici, vel eius miniſtris, vel eos offendens: gramſſimis pœnis puniendus eſt, tradit Guid. Pap deciſ. 557. de quo multa ſcripſi in iuuentute mea, in annotat. ad iſtum Dominum Epiſcopum, in reg. 382. Hodie vero in his Hiſpaniarum Regnis committens crimen reſiſtentiæ, vel iudicem percutiẽs, eo caſu, quo ſecundum criminis qualitatem erat corporalis pœna imponenda, per vias publicas ignominioſe feriendus eſt, & per octo annorum ſpacium ad Regias triremes mittendus, niſi delicti grauitas, maiorem etiam pœnam poſtulet. de quo eſt l. 7. tit. 22. lib 8. ord. nou. *Iudici, vel eius miniſtris reſiſtẽs, quib. pœnis i his Hiſpaniarum Regnis puniatur.*

In clericis Adde Ia Men. de recu. poſ. rem. 9. n. 101. & 277.

LITERAS AD ALIOS DIRECTAS APERIENTES, ET aduerſarijs oſtendentes. Cap. CIIII.

1 *Aperiens literas, eaſque aduerſario mittentis oſtendens, in falſi pœnam incidit.*

2 *Clericus ſcelus hoc committens, qualiter puniatur.*

3 *Aperiens literas vt legat, easque minime alijs ostendens, extraordinarie punitur.*

1 APeriens † literas, & aduersario mittentis ostendẽs,
2 incidit in pœnam falsi. [a] ita Bar. in l. Qui testamentum ad l. Corn. de falsi. ff. & per l 1 §. is qui depositã, co. tit & sequitur Panor in c Cum olim, lo 2. de off. delega. vbi vide glo. & Fel. num. 2. Syluest. in uerbo falsarius, § 1. in summa sua, & Ias in § pœnales, nu. 26. Instit. de act. & Aug. in addit. ad Ang in tract. de malefi. in verbo, falsario, nu. 10.
2 & Ias. in l Non dubium, in col. antep. C. de legi. Clericus † vero hoc faciens, incurrit pœnam depositionis, ita scripsit Roman. cõsi. 365. incip. Quæritur primo, qua pœna, circa fi. hoc solo fundamento motus, quod de iure Canonico pœna falsi est depositio in clerico, per tex in c. Ad falsariorum, de cri. fal sed salua eius authoritate, hoc non videtur verum: quia ille tex. non imponit pœnam depositionis clerico pro quali
b bet falsitate, sed quando vtitur falsis literis Papæ: [b] non ergo videtur posse illud extendi ad hoc delictum. Vnde crederem clericum in hoc puniendum esse arbitrarie, consideratis his quæ in arbitrarijs pœnis consideranda inferius declara-
3 rabimus Si vero † aliquis aperuit literas vt videret, & alijs non ostendit, tunc non tenetur pœna falsi, sed extraordinarie punietur. ita Bar. & Rom. Panor. & Ias. vbi supra, & idem not. Fel. post Inno. in d. c. Cum olim. qui dicit quod isto casu pœna est arbitraria Vnde idem dicendum est in clerico.

ANNOTATIO.

A *IN pœnam falsi* Vide Ias in l. admonendi, in repet. nu. 150. ff de iureiur Mar. Nauar. in c. Sacerdos, nu. 10. de pœ. d. 6. Et eadem pœna plectẽdus est, qui de alienis literis sigillum remouet Bar. in l. Paulus. ff. de falsi. Io Bertach. in tracta. de episc. 1. par. vers. vlterius quæro nu. 46. Hiero. Gig. in tract. de crimine læsæ maiest. lib. 1. q. 21. nu 12.

Est equidem huius capitis pœna tanto crimini cõdigna. *Nam fraudulenter ambulat* (inquit Sapiens Prouer. 11.) *qui se quis reuelat arcana. Et cum eo* (inquit idẽ Sapiens Prou. 20.) *qui reuelat mysteria, & ambulat fraudulenter, & dilatat labia sua, ne commiscearis.* Reuelare sane secreta grauissimum crimẽ omni æuo iudicatum fuit. Ferunt apud Ethnicos Si-

syphum

Syphum illum ob id ꝙ Deorum arcana hominib. patefecit, apud inferos eam pœnam sustinere, nempè, vt ingẽs saxum ad montis cacumen deferat, ab illoq; illud proijciat, & iterum iratim repetat, & in huiusmodi labore perpetuo assiduus sit: author est Seruius ad Virg. lib 6. Aeneidos. Sic Tarquinius Romanorum Rex M. Tellum Duumuirum quod librum secreta ciuilium sacrorum continentem, custodiæ suę commissum corruptus pecunia Petronio Sabino describendum dedisset, culeo insutum in mare abijci iussit, testis est Valerius Maxi lib 1 tit. de cultu Deorum.

Vnde (mea sententia) rectè de more scribit Bal in l nullũ, nu. 5. C. de testib. ꝙ Ciuitatis Consiliarius siue Decurio, qui secreta detexerit, cũ ratione iuramenti, & officij tacere debuit, cum periurus sit, ab officio, & dignitate amoueri debet. idẽ Bal. in tit de pace Cõstan. in verbo, *Credentia*. Sequitur Cæpol. cons. crim. cons. 39 nu. 29. qui Patauij ita decisũ fuisse testatur. Hippol. cons. 1. nu. 9. Villad. in tract. de lega 3. par. q. 1 nu. 36. Curia Pisana in 3. par. in prin. & magis in specie scribit Ang. in l. Athletas, §. calumniator, nu. 4 ff. de his, qui no. infa. scribẽs Ciuitatis Cõsiliarios detegentes siue revelantes secreta suæ Ciuitatis, esse puaricatores, & hostes. *Consilia rius Ciuitatis, reuelãs secretũ, qua pœna puniatur.*

Ex quibus asseuerandum censeo Canonicos, qui Capituli sui secreta reuelant, si iuramento ab eis præstito de nõ revelando contraueniunt, pœnis Sacrorum Canonum contra periuros clericos sancitis, de quibus suo loco cum authore dixi, sunt plectendi: si vero nullum præstiterunt iuramentũ, pro modo culpæ pœna arbitraria puniendi sunt. *Canonicus reuelans Capituli secreta, qua pœna plectendus sit.*

Falsi. literis Papæ. Adde Host. in Sum. titu. de schisma. §. Qua pœna. nu. 10.

ECCLESIASTICOS VIROS, VT SVA RESIGNENT beneficia, ac ne citati ad Curiam accedant capientes. Cap. CV.

1. *Clericus huius criminis reus qualiter puniatur.*

PErsonæ † Ecclesiasticæ hoc vt fiat procurantes, si fuerint prælati inferiores, eo ipso obtẽtis beneficijs sunt priuati. ita disponit tex. in clem. multorum, de pœnis, intellige tamen, quod per solam capturam factam ad finem ꝙ quis renunciet, si tamẽ in effectu nõ renunciauit, non incurrit 1

currit capiens iſtam pœnam. Sic declarat Cardin ibi poteſt Zenzeli. in 6. quæſt. & idem dicit poſt Paul. ibi, in quæſt. 10. quando liquido poſſet probari, quod detentio non fuit cauſa quod captus non accederet ad Curiam, quia tunc capiēs non incurrit pœnam.

ANNOTATIO.

ADde caſum vndecimum curiæ Domini.

INCENDIARII. Cap. CVI.

1 *Clericus, qui hoc crimen commiſerit, cum certa pœna in iure expreſſa non ſit, arbitrio iudicis eſt puniendus.*

INcēdiariorum malitiam peſſimam depopulatricem ac horrendam appellat tex. in c. Peſſimam, 23. q. 8. & in eo deſcribitur pœna laicis incendiarijs imponenda per eccleſiam, quæ grauius eſt: & de ea late ſcripſit Aug. in addit.
1 ad Ang. de maleſi. verbo, *Incendiario*. nu. 6. Clericis tamē de licti huius pœna inſtigenda in Canonib. ſcripta non reperit: forſan. n. non ſunt arbitrati conditores Canonum aliquem clericorum in tantum ſcelus incurſurum, abſque vlla ſui utilitate ſeu uoluptate, ac magna aliorum iactura, ideo erit arbitrio iudicis relinquenda, iuxta doli, ac loci, & damnorum qualitatem, & quantitatem: qui ſemper etiam in hoc attendere debebit, qualiter cuiuſcunque regni leges in hoc animaduertant, ut vbi fuerit legum cenſura grauior, ibi etiam ſit pœna ſeuerior.

ANNOTATIO.

VIde multa quæ de huius criminis prauitate, & deteſtatione tradit Hoſt. in Sum. iſto titu §. Et qua pœna Abb. Fel & Doct. in c. tua nos, de ſenten. excommu. Ludo in practica crim. c. 103. pag. 352. Iac. Menoc. de arb. iud. q. lib. 2. centu. 4. caſu 390 & latiſſime Pet. Greg. 3. par. Syntag. li. 36. c. 19. Et nota, quod incendiarius loci ſacri vel monaſterij, ipſo iure excommunicatus eſt, ſi tamen locus ſacer non eſt, excommunicandus erit: ita Abb. & Doct. in c. conqueſti. & in c. tua, de ſent. excom. quam eſſe communem ſententiam fatetur Mar. Nauar. in Manu. c. 17. nu. 100.

RA-

RAPTORVM, ET ECCLESIARVM VIOLATORVM NON satisfacientium, sepulturis interesſẽtes, eorumq́ eleemosynas recipientes, ac de eorum rapina participantes. Cap. CVII.

1 *Raptor manifestus, vel violator eccleſiæ, niſi ablata reſtituat, firmamque, & plenariam ſecuritatem emendandi præſtiterit, beneficium pœnitentiæ ei eſt denegandum.*

2 *Clericus, qui aliquod huius capitis delictum perpetrauerit, eſt deponendus.*

3 *Epiſcopus non poteſt clericum depoſitum propter aliquod iſtorũ criminũ reſtituere, ſed ſolus ſummus eccleſiæ Præſul.*

4 *Raptori vel ũiolatori qui in morte pœnituerunt, qui tamen nõ potuerunt ſatisfacere, licet ſepultura denegetur in eccleſia non tamen cœmiterium.*

5 *Clericus, qui prædictos raptores ſeu uiolatores ad pœnitentiã aliorum criminum admiſit, immunis eſt a pœna.*

MAnifestus † raptor, vel eccleſiæ violator niſi prius ablata reſtituat ſi pót, vel emendandi firmã, & plenam ſecuritatem fecerit, beneficium pœnitentię ei penitus denegatur. Qui aũt in ſanitate, obſtinata mente nõ pœnituerit, vel ſe emendauerit, & in morte ſecuritatẽ præſtare nequiuerit, ſolennitas pœnitentiæ pãrũ ei prodeſſe vꝛ. Sed de peccato contrito corde pœnitenti uiaticum non negatur ita tamen, ꝙ nullus clericorum ſepulturis illius interſit, nec eius eleemoſynam præſumat recipere, Quod † ſi aliqui clericorum vel presbyterorum cõtra hoc in uita uel in morte pœnitentias dare attentauerint, aut ſepulturæ eorũ intereſſe, vel eleemoſynas accipere: aut ſi aliqui eorũ huiuſmodi rapinæ participes inuenti, patiuntur ordinis ſui damnum irrecuperabiliter. ita diſponit tex. in c. 2. de rapt. & incen. Et ſic clericus in hoc delinquens dẽt deponi, & priuari beneficio: ut not. Abb. ibi. Inquantũ aũt ſupra dꝛ, ꝙ damnũ ordinis, & ſic depoſitio ſit irrecuperabiliter, dicit Abb ibi, poſt Io. And. ꝙ hoc ió dicitur, ad denotandum, ꝙ † ẽps proprius non pót clericum propter hoc depoſitum reſtituere, ſed requiritur diſpenſatio Papæ, quod etiam notat Antonius, licet eum Abbas non alleget: In beneficio tamen credit Abbas, ꝙ poterit Epiſcopus diſpẽſare, alleg tex. in c. Salonitanę,

1

2

3

lonitanæ,63 distinct. & bonum tex in c 2.de cleric. pug.in duel.vbi Episcopus dispensat cum homicida in beneficio,
4 & ad ibi dicta se remittit.Item † aduerte, quod licet raptori vel violatori prædictis,qui pœnituerunt in morte, quādo non potuerunt satisfacere,denegetur sepultura in ecclesia, cœmiterium tñ non denegat,vt per gl.fi.ibi. Clerici tñ etiā in sepultura cemiterij non debent interesse,vt not.Abb.vbi
5 supra.in fi.verbis,q̄ etiam voluit Ant.ibi. † Dum autem fu prædictum est, quod talibus non est danda pœnitentia in vita,nec in morte,sub pœna supradicta : Intelligant tamen sacerdotes q̄ possunt admittere dictos raptores seu violatores ad pœnitentiam al orum criminum siue motu pœnæ, si ipsi velint de ipsis pœnitentiam agere,ut per glossam &Doctores ibi:quamuis illa ad vitam æternam non sit fructuosa, vt per eos ibi

SORTILEGI. Cap. CVIII.

1 *Sortilegi qui dicantur.*
2. *Clericus propter hoc crimen qualiter puniatur.*

1 SOrtilegi † (vt beato Isidoro placuit)illi sunt, qui sub nomine fictæ religionis per quasdam, quas sanctorum seu Apostolorum vocant sortes, diuinationis scientiā profitentur,aut quarumcunq; scripturarum inspectione fu
a tura prænuntiant,[a] vt habetur in c.vno.26 q.1 Pœna † clerici sortilegi [b] secundum Antonium de But.in c At si clerib ci,de iud.est,q̄ depositus tradatur Curiæ sæculari pro qua allegat tex.in c.Admoneant,26 q.7 & sic addit ipse quartū casum ad glo.in cap ad abolendam,de hæreticis, in quo qs statim post depositionem traditur Curiæ sæculari.sed Abba.ibi in colum.13.credit,quod Anto. in hoc non bene dicat:quia illud cap. Admoneant, non dicit quod sortilegus debet sæculari Curiæ tradi, sed q̄ debeat degradari si clericus est. & quod cum materia sit odiosa & valde exorbitans,debet intelligi de degradatione verbali. Vnde Abbas videtur concludere quod pœna huius delicti sit illa de qua in c.Tuæ,de pœnis.Et quod istud delictum comprehendatur sub verbis(magnis sceleribus)in d.cap. positis, & sic q̄ clericus in hoc delinquens,verbaliter degradetur,& in monasterium detrudatur:& istam opinionem Abb. contra An-

ton.

ton. sequitur Aretin. in cap. cum non ab homine, columna 14. de iudi. versi addit etiam. Et sequitur etiam Decius, in cap. At si clerici, colum. 22. de iudi versi. Quartus casus. Arnaldus in repeti cap. Quoniam, de hæret in 6. in colum. 114. versic. Quartò fallit, & videte eundem Abb. in cap. 2. de sortileg. in glos. 1. vbi ex ea, & ex text colligit vnum valde notandum, videlicet quod in pœna imponenda sortilegis, vel eos consulentibus, debet animaduertere iudex ad qualitatem, & quantitatem delicti, & ad animum delinquentis, & secundum hoc pœnam imponere, quandoque acerrimam, quandoque grauem, quandoq; leuem: ex quo videtur quod non potest dari certa regula; cuius opinionem sequitur Paul. Grillan. in tract. de sortilegiis, in quæst. 11. in colum. 2. versic Clerici uero. Quem vide in illo tracta. quia per quindecim folia & amplius, plura colligit in materia sortilegiorum, quorum aliqua concernunt clericos, quę qui dem transcribere nolui. Et vide hodie decretum concilij Lateranen. sub Leone X celebrati in nona Sessione, vbi disponitur, quod clerici qui inuenti fuerint culpabiles in sortilegijs, per inuocationem dæmonum, incantationibus, ac diuinationibus, & superstitionibus, arbitrio superiorum in famia notentur. Si verò non destiterint, deponantur, atque in monasterium ad tempus arbitrio superiorum præfiniendum detrudantur, beneficijsq; & officijs ecclesiasticis priuentur tex. autem in Canone 68 concilij Agatensis proijciendos ab Ecclesia iubebat clericos magos, aut incantatores, siue facientes filacteria.

ANNOTATIO.

A *Sortilegi & diuinatores acriter cõfutantur.*

FVturapromittunt. Nulla fere hodie est frequentior dispuratio, quam quæ de sortilegijs, & diuinationibus suscipitur, ob vanas inanium hominum superstitiones & opiniones, qui vt desiderijs suis impiè satisfaciant minimè verentur grauissima hęc crimina quæ lex Dei acriter detestatur & punit, perpetrare. Sunt equidem qui per sortes inquirunt futura contingentia, vel præsentia, & præterita quæ p naturam cognosci non possunt, vani, & falsi, & operam dant illicitę ac superstitiosę rei, q̃ non caret suggestione Dęmonum, ut ait Sanct. Thom. & Caieta. 2. 2. qõ 95. artic. 8. Siluest. in Sum. in verbo, superstitio, quæst. 9. Et isti sunt qui

Dei

Dei perminu elementa concutiunt,& turbant mentes hominum,minus confidentiũ in Deo,an ſine vllo veneni hauſtu,violentia tantum carminum interimunt, ut dicit D. Auguſtinus lib 10. de ciuitate Dei,& habetur in c nec mirum, § magi, 26 q. 5 Præterea non immerito l vlt.C. de malefic. & math.communis ſalutis hoſtes hos appellat. Et cum late pateat de ſortilegijs,& diuinatoribus argumentum, ut breui oratione conſequi nequeat,fontes indicabo vnde copioſe petatur. Diſſerunt quidem latiſſime Paul.Grilla integro tract de ſortilegijs.Zuchinus de hæret c. 22 vbi Capegius Alberti.in tract. de agnoſcend aſſer.q 11.nu 3.Alfonſ.a Caſtro lib. 1.de iuſta hæreti.punit.c.13 S.Thom.2 2.q. 95.Alexander de Ales,2.par.q.185.Sima.in cath.inſti tit.62,Alb. Pignius,lib 8 de libero homic.c 4. Locutus in opere iudi. in verbo,Diuinationes.Schillacenſis in tract.de fide catho. in c. 1. cum multis ſequenti. Bernardus Commẽſis, in lucerna Inquiſitorum,in verbo,Sortilegi.Vnum tamen vel alterũ circa hoc non prætermittã. Primo,ꝙ Chiromãtia,quæ per manuum lineas diuinat,non caret ſumma ſuperſtitione de quo legendi ſunt Paul.Grillan.de ſortilegijs q 3. nu. 14.Alphon. Caſtro.lib 1.de iuſta hæret.punit ca. 13 Franc. Caſonus tract.1.de iudicijs ex perſona.c.6 nu. 4. & hanc elegantiſſimè,& longa manu refutat Petrus Ciruelus lib. peculiari de reprobatione ſuperſtitionum.

Chiromãtia, quæ per manuum lineas diuinat nõ caret ſuperſtitione.

Aſtrologia iudiciaria, q̃ interrogatoria nuncupatur, ſu perſtitione nõ caret.

Nec caret ſuperſtitione,vt locus ſit pœnis de quibus in hoc capitu differtur Aſtrologia iudiciaria, quæ interrogatoria nũcupatur,de qua loquitur Ptolomęus(ſi is eſt)in cẽtiloquio,ſententia 14.quam grauiter refutauit etiam Pet. Ciruelus lib.4 fontis Sapientiæ Picus Mirandulan lib.4.ad uerſus Aſtrologos c. 13. Ex quibus hæc veriſſima aſſertio colligitur,nẽpe quod pars hæc aſtrologiæ iudiciariæ, quæ interrogatoria appellatur,cum nulla nitatur ratione naturali illicita & ſuperſtitioſa eſt:quæ tunc hæreſim ſaplet,qñ certo aliquid pronunciare audebit,ex his rebus, quæ naturaliter ſciri min me poſſunt.

Et generaliter quando crimen ſortilegij perpetrantes Inquiſitorum hæreticæ prauitatis iudicio ſubiaceant,uide Alphoſ.a Caſtro,lib. 1.de iuſta hęret punit d.c. 13. Iacob. Septiman.in Catho.illis & eruditiſſimis inſti. c 62.

B

Laici huius c. cri

Pœna clerici ſortilegi. Pœna vero laici ab eccleſiaſtico iudi ce

dice pro hoc crimine imponenda ea quidem eſt, ꝙ ſi ſeruus fuerit, verberetur, ſi vero liber, pœna perpetui carceris punitur, tex. in c. contra Idolorum, 26. q 5. notat Roma ſingu. 660 Felin in c. cum ſit, num. 20. de foro compet. Conſuetudo tamen iam recepit, ut publica ignominioſa pœna imponatur Nempe ut qui ſcelus hoc commiſerint, publicè fuſtigentur, ducanturq; per vias publicas cum mitra, melleque vncti, & plumis circundati, vel circa Eccleſiam, vel domum Epiſcopi in ſcala collocentur, vt ab omnibus deludantur. ita ſcribit Abb. in c. 1. de ſorti per tex. in c. Epiſcopi. 26. q 5. ibi, *Et ſi aliquem virum aut mulierem huiuſmodi ſceleris ſectatorem inueniunt, turpiter de honeſtatum, de parochis ſuis deũciãt,* l. 4. tit. 31. par. 7. ad finem ibi, *O le po nen en des homra en la picota, o le deſnudam haziendole eſtar al ſol, untandolo de miel porque le coman las moſcas alguna hora del dia.*

men cõmittẽtes qua pœna a iudice eccleſiaſtico puniãtur.

CONSVLENTESQVE ARVSPICES, INCANTATORES, Ariolos, Augures, Sortilegos, ac eos qui artem Magicam profitentur. Cap. CIX.

1 *Clericus, qui hoc crimen commiſerit, qua pœna puniatur.*

PResbyter,† Diaconus, vel quilibet de ordinibus clericorum, qui fuerit deprehenſus conſuluiſſe prædictos, vel aliquos ipſorum, ab honore dignitatis ſuſpẽſus, monaſterij cura excipiatur, ibique pœnitentię perpetuę deditus, ſcelus admiſſum ſacrilegij ſoluat. Ita ſanxit IIII. Concilium Toletanum, in Canone 28. ꝙ refert Gratianus, in c. Si quis epiſcopus, 26 q. 5. 1

PECCATORES, QVI SIBI CONFESSI SVNT, SIGNIS aut verbis prodentes. Cap. CX.

1 *Sacerdos hoc graue ſcelus committens, cui pœna ſit obnoxius.*
2 *Confeſſionem Sacramentalem qui nouit omnis eam celet.*
3 *Sacerdos dicitur reuelare confeſſionẽ ſi diceret quod talis habet peccata nominando eum, a quibus non poteſt ipſe eum abſoluere, ſed pœna ordinaria in hoc caſu locus non eſt. Sacerdoti dicenti ſe habuiſſe licentiam pœnitentis ad reuelãdum confeſſionem, an credi debeat.*

Sicut

Sicut enim mortalibus cunctis immortalem illam vitã amantibus expedit, ut quæ nõ puduit committere scelera, fateri non erubescant sacerdotibus, vti ueris animarum medicis, & quibus solis illi mederi conceſſum eſt. Sic etiam Summè cernitur neceſſarium ſacerdotibus ipſis, reuelatorum ſibi ſcelerum ſecretum indicere, ut tãto apertius ſua pandant facinora perpetrantes, quanto ſecurius illa propalare cognouerint: pauci quidem animæ ſuæ ſalutem cum famæ, rerum ac vitæ diſpendio quærerent. Hinc eſt q eadem cura qua in ſacris Canõnibus Confeſſio peccatorũ fieri præcipitur, reuelari prohibetur, ac vltra prohibitionẽ, contrarium facientibus, condigna pœna conſcribitur. Vnde
1 Gregor. † ſtatuit, q peccata ſibi confeſſa reuelans, deponatur, & quod omnibus diebus vitæ ſuæ peregrinando pergat vt in c. Sacerdos, de pœnit. diſt 6 Eadem etiam depoſitionis pœna impoſita fuit per Concilium generale: & vltra id fuit additum, quod propter hoc depoſitus in arctum monaſte-
a rium ad agendam per petuam pœnitentiam detrudatur, a vt in c. omnis utriuſque, de pœni. & remiſ. & ſi timetur de fuga poſſet detrudi in ſtrictum carcerem, ut notat ibi Abb. in 2. col 7 notab allegando tex. in c. vt famæ, de ſent. excommu. quod ſecutus bonus illæ præſul Veronenſis Ioan. Matthæus in ſuis conſtitutionibus. tit 9. c. 3 clericum hoc facinus perpetrantem beneficijs, officijsq; ipſo facto ſuſpenſum, priuatum, perpetuiſque vinculis voluit, ac declarauit innodan-
2 dum Et † nota quod ad celandum confeſſionem non ſolum tenetur qui illam audiuit, verum etiam interpres, & ille q caſu illam audiuit, & is cui de licentia confitentis ſacerdos reuelauit, & qui fingit ſe confeſſorem eſſe, & qui latenter
b abſconditus confeſſionem audit. b Item ſacerdos qui dimidiam confeſſionem audiuit, uel qui alias poſt auditam confeſſionem non abſoluit, ut notat Florent. referendo Petrũ de Palude in 3. par. tit. 17. c 22 in §. 1 in fin. & in §. 2. Et Silueſt in ſum verbo, Confeſſio lo 3. §. 1 Vnde bene crederem quod ſi aliquis prædictorũ, qui clericus eſſet, reuelaret pec-
c cata ſic audita, puniendus eſſet prædicta ordinaria pœna: c quia omnes illi uerè dicun ur audire confeſſionem, licet interpreti & illi qui caſu audit, vel cui de licentia reuelata eſt confeſſio, vel qui abſconditus audiuit, non poſſet dici q verè fuit pœnitens confeſſus. Sufficit enim q verum eſt illos

audiſſe

audisse peccata in confessione dicta, & quæ soli Deo in præ
sentia hominis dicebantur: quamuis bene verum sit, quod
non omnium prædictorum par sit culpa vel dolus in reuelã
do quod operabitur vt in detrusione monasterij vel carce-
ris nutius se habeat Iudex cum vno, quam cum alio. Et ad-
uerte quod † dicitur sacerdos reuelare confessionem, si di- 5
ceret q̃ talis habet peccata (nominando eũ) a quib. ipse nõ
potest eum absoluere, vt notat Florent. in d. §. 1. referendo
Petrum de Palude, qui etiam addit, q̃ idem est si sacerdos
dicat: ego audiui talem (nominando etiam eum) in confes- A
sione, & non absolui illũ. Crederem tñ quod in his duobus
casibus sacerdos nõ esset puniendus dicta pœna ordinaria: d
quia non potest vere dici q̃ reuelauerit peccata confitentis,
licet sit verum reuelasse confessionem: & iura in d.c Sacer
dos. & in c. omnis, imponunt pœnam reuelanti peccata, non
vero reuelanti confessionem, vt patet ex eis: quamuis bene
crederem ipsum alias bene puniendum iuxta qualitatem
delicti. † Sacerdoti verò bonæ famæ, & honestæ vitæ dicen- 4
ti se habuisse licentiam pœnitentis ad reuelandum confes-
sionem, credi debet: cum talis actus licentiæ secreto fieri so
leat, & nullo interueniente teste, ad hoc saltem vt transfe-
rat onus probandi in asserentem sine licentia reuelasse. ita
placuit Lapo in alleg. 94. incip. Quidam presbyter, in co-
lum. 2. qui dicit hoc præsertim procedere, quando tertius
accusat sacerdotem de reuelatione. Quandò vero idem, qui
peccata confessus est, tunc forte dicit, secus esse: quem vide
declarantem quomodo possit contra sacerdotem probari
quod sine licentia reuelauerit confessionem. Et vide etiam
eundem asserentem post Host. q̃ sacerdos affirmet se
aliter sciuisse illud quam per confessionem, q̃ vt puniatur
pœna d.c. Omnis, oportet vt probetur q̃ per confessionem
illud sciuerit, & vide Abb. in d. cap. Omnis, in vltima quæst.
vbi referendo Host. dicit, q̃ nisi sacerdos doceat aliunde il
lud habuisse, præsumendum est illud habuisse in confessio-
ne, non tamen punitur pœna ordinaria illius tex. sed pœna
arbitraria, quia apertè non conuincitur de delicto. Et illud
dictum Host. dicit sing. Barbat. in 2. vol. cons. 70. incip. Sa-
pienter, ni fallor, in colum. 7. in princip. Et sic ad euitan-
dam pœnam arbitrariam tenebitur sacerdos probare quod
aliunde sciuerit: quod videtur procedere in proprio sacer-

dote, vt tex. ibi loquitur, & Doctores. Si uero confessor sit vigore specialis priuilegij assumptus, vel de licentia proprij sacerdotis, non esset præsumptio contra eum, nisi peccatū diceretur commissum eo anno quo extraneus sacerdos inculpatus confessionem audiuit. Sed in hoc tandem non potest dari certa doctrina: hanc enim præsumptionem qualitas peccati, confessoris, & pœnitentis augebit aut minuet.

ANNOTATIO.

A *Detrudatur.* Vide optimam l. 35. tit. 4 par. & ibi doctissimum Gregor. in glos. in verbo. *Encerado.* Et sic hodie clerico, qui crimē hoc cōmisit, peregrinationis pœna imponenda non est, quia peregrinatio clerici per orbem ignominiosa non illi soli est dedecori, sed vniuerso clero text. in c. diaconi 93. dist. not. Calde. cons. 1 de vita & honest. cleri. Quæ ratio (vt existimo) fuit in causa, vt Concilium illud Catholicum capitulo omnis vtriusq; sexus, de pœnit. & rem. peregrinationem in capitulo Sacerdos, de pœnit. dist. 6. ſtatutam in monasterij detrusionem commutaret.

Sacramētalis confessio de crimine cōmittendo facta, an possit reuelari.

Erit tamē clericus (vt multi autumant) ab huiusmodi pœna immunis, cum crimen aliquod committendum in reipublicæ damnum sibi detegitur, nam cum confessio sit de crimine commisso, non vero de committendo, sacerdos eo modo quo securius, & cautius fieri possit, ne tale crimen perpetretur, reuelare debet: cui prodesse & non obesse possit, ita Archid. in dicto c. Sacerdos. Hostien. Ioan. Anchar. & Abba. in dicto capitulo omnis vtriusque sexus. Dec. in ca. cum non ab homine, colum. 3. de iudi. Ripa, in tracta. de pœne, §. fin. num. 225. Siluest. in Summa in verbo, Confessio. 3. quæstione 5. quam esse communem sententiam fatetur Mart. Nauar. in d. c. Sacerdos, 3. quæstio. num. 116. Hiero. Gig. in tract. de crim. Læsæ Maiest. lib. 2. c. 18. nu. 11. qui hanc opinionem dicit esse communem Canonistarum, & eam esse magis communem testatur Card. Albanus, in lucubrationibus ad Bar. in l. vt vim, num. 22. ff. de iust. & iur. Sed in contrarium est communis Theologorum Schola, in 4. Sent. dis. 21. vbi Gab. 1. q concluſ. 3. Ioan. Maior. qō. 3. Adria. in 4. in tract. de confess. sigillo. Caieta in opusculo. 27. q cap. 15. Domi. Soto, in relectione de secreto, membro 3. quæst. 4. conclusione 2. Ioan. à Medi. in tract. de confess. c. de confessione

celanda.

celanda, quam opinionem tenuerunt ex noſtris viri & doctrina & antiquitate venerandi. Hoſt. in ſum. de pœn. § quoniam, Collect. & Cardin col. ſi. in d. c. omnis vtriuſq; ſexus, & eam ſequitur Mar. Nauar. nunc feliciter viuens & cũ his merito adæquenduas in d. c. ſacerdos, num. 120 & hanc eſſe frequentiſſimam Theologorum traditionem fatetur D. Epiſcopus Couar. in 4. lib. Decretal. 2. par. ca. 8. § 12. nume. 10. quam ipſe libenter ſequor, illud aſſeuerans teneri ſacerdotem præfato damno publico obuiare, ſi poteſt id efficere aliter, quam confeſſionem reuelando.

Confeſſio Sacramẽtalis, an matrimonij fauore poſſit reuelari.

Sunt etiam ex noſtris, non pœnitendæ authoritatis viri, qui cenſent, clericum eſſe excuſandum ab huiuſmodi crimine, quando Sacramentalem confeſſionem in iudicio patefecerit, ut matrimonium aliquod probetur, quia hoc caſu, arcanum ſacramentalis confeſſionis reuelari liceat: ita ſcribit Rom. in l. ſi non ſpeciali. pen. col. C. de teſta. dicas ad hoc eſſe gloſſ. ſing. in c. tua nos, in verbo, *confiterit* de ſponſalib. quam dicit eſſe ſing. Iaſ. in l. 1. § huius ſtudij. col. 2. ff. de iuſt. & iur. in l. reprehendenda, C. de inſtit. & ſubſti. & in l. patre furioſo, col. 2. ff. de his qui ſunt ſui vel alie. iur. Cardin Alban. ad Bar. in d. l. vt vim, nu. 23. Cuius opinionis error ex iam dictis conuincitur, nullus quidem fauor quantũcunq; publicus, conſiderari poteſt, ut tanti ſacramenti Sigillum naturali & diuino iure inductũ violetur: & ideo iuſtiſſime dictam opinionem increpat D. Couar. d. §. 10. n. 9. & ante eum Fortun. in l. 1. § huius ſtudij. nu. 21. ff. de iuſt. & iure. Nemo ſane publicum bonum inquirere debet, aut damnũ impedire, per media illicita, vt per mendacium, aut fornicationem, aut aliud huiuſmodi, quale eſt confeſſionem ſacramentalem reuelare, quod ſemper illicitum eſt. Nec dictę opinioni repugnat Gloſſa in d. c. tua nos, de ſponſalibus in verbo, *Qualiter tibi confiterit*. nam ſi diligenter inſpiciatur, minimè ſcribit confeſſionem factam in foro pœnitentiali, poſſe adduci vt in foro iudiciali probationem faciat, ſed tantum in eodem foro pœnitentiæ, vt non obſcure inſinuant verba illa *Hoc eſt confeſſus fuit pœnitentiali iudicio, in quo cuilibet eſt credendum*, exponit verbum *in quo* (id eſt) *in quo iudicio pœnitentiali*, & non iudiciali, cum de hoc foro nulla mentio facta fuerit, & ideo ad illud non poteſt fieri relatio.

Sacramẽtalis confessio cõsensu ipsius cõfitẽtis si in eius fauorẽ tendit patefieri potest.

Vnus tamen casus iure permissus est, quo Sacramentalẽ confessionem impune sacerdoti reuelare licet, nec alius ex cogitari potest, & is est qñ talis reuelatio fit ex proprio cõsensu fitentis consensu, ita tenuit D. Tho. in 4. dist. 21. & ibi P alu da. q. 3. & alij. D. Anto. in 3 par. tit. 22. § 1 Io. a Medi in tract. de confes c. de licentia confitentis, ad reuelandũ confessionem. Arch. & Doct. in c. ipsi Apostoli. 2. q 7. Card. S. Sixti in d. c. sacerdos, vbi Marti. Nauar. nu. 157. Io. And in c. lect. de renunc. Abb & Doct in c. significasti, de adult. Lap alle. 94. Felin in c. Matthæus. de Simon. & in c. veniens, in primo, colum. penult. de testib. Ripa, in dicto tract. de pœne, §. fi. num. 108. Calder cons. 2. de testib. Hyppol. in l. 1. §. idem Cornelio ad finem. ff de quæst. Adri. vbi supra allegati, quã opinionem communem esse testantur Felin & Ripa, in locis iam allegatis: & cum eis Couar. d. § 10 nume 11 & non dubito hanc esse magis communem opinionem Theologorum & Sacrorum Canonum interpretum: cui suffragatur tex. in dicto c. lectæ, de renun. & in cap. nemo, & in cã. Matthæus. de Simo. c. significasti, de adul. ca fisci, de pœn. & remis. & nouissime opinionem istam fatetur esse communem Ioseph Mascard. quem polt hæc scripta legi, in tract de prob. uol. 1. conclusi. 377. num. 10. Et potissima ratio est, quia hoc casu cessat obligatio celandi confessionẽ quæ in eo vertatur, ne ex reuelatione eius reddat nimis odiosa & onerosa, vbi vero eius sigillum ex confitentis consensu reuelatur, non solum non redditur odiosa, sed forte vtilis: & sic cessat occultationis necessitas, arg. tex. in c. cũ cessante, de appell. l. adigere. § quamuis, ff. de iure patr. Quæ opinio verissima est, licet Scotus Duran Io Maior. & Alma. ad fin. in 4. sentẽ. dist. 21 contrarium tenuerint, asseuerantes, arcanum Sacramentalis confessionis, nec expressa licentia confitentis detegi posse, & ex nostris sequitur Collect in d. c ois, nu. 63. quæ opinio & Christianæ religioni & Sacramento pœnitentiæ expediret qꝺ obseruaretur, vt scribit D. Couar in loco præcitato, licet ipse primam & cõem, & in puncto iuris veriorẽ esse arbitretur, a qua ipse recedere non auderem. Quę passim admittenda non est, sed tunc tantum, qñ hic expressus confitentis consensus in non vulgarem vtilitatẽ suã, vel alterius tenderet: ita egregiè animaduertit Medina, vbi supra & Nauar. in d c. sacerdos, nu. 158. D. Soto, in relectione de

secreto,

secreto, q. vlt. concluſ. 5 Et tunc equidem ſacerdoti reuelati confeſſionem integra fides dabitur, vt ex multorum doctorum allegatione reſoluit An. Gabriel lib 1. commu. opi. de teſtib. concluſ. 1. & tradit Lap. alleg. 94. Fel. in c. teſtimonium, nu. 35. de teſtib. quam opinionem fatetur eſſe comm. opio in uerbo, Confeſſio.

Non tamen deficiunt, qui exiſtiment, poſſe ſacerdotem Sacramentalem confeſſionem reuelare, qn aliquis ſe hæreticum eſſe confitetur, & minimè vult de tam graui crimine pœnitentiã agere, nec alios prodere quos hæreticos eſſe ſcit ita tenet Alber. n. 8. poſt Rainer. i rub C de hær. Sed opinio hæc falſiſſima eſt, qa hoc caſu ſacerdos obligat ſigillo ſacri, q; ei nullo mõ frangere aut aperire licet. Neq; põt vnquã tam graue periculum hæreſis Eccleſiæ imminere, q; non ſit grauius huius confeſſionis ſecretũ reuelare: ſic tenet Hoſt. in Sũ de pœnit. § in quo tenentur. Archid. in d ca. ſacerdos. Theologi oẽs, in 4. Sent. d. 21. Nauar. in d c. ſacerdos, n. 119. Alber. de agnoſcẽdis aſſertio. q. Io a Medi de pœn. ti. de cõf. clan. Soto de ſecreto, mẽb. 3. q. 4. & opin iſtam communem eſſe teſtatur Iac. Sep in cath inſti tit. 42. nu. 14. qui tamen ſequenti nu. aſſeuerat, tunc licere ſacerdoti hæreſim in confeſſione detectam reuelare, cum hęretici ſimulata cõfeſſione, hæreſes ſuas perſuadere conantur ipſi ſacerdoti, cui cõfitentur, q; nonnullos hæreticos Lutheranos tentaſſe dicitur, in qua ſola ſpecie verus eſſe poteſt vulgatus ille verſiculus. *Crimen hæreſis quod neque confeſſio celat.*

Sacer-dos an poſſit pa teſacere ſacramẽ talem cõ feſſionẽ illius q fatetur ſe hæreti cũ eſſe.

Quod ſi ſacerdos extra caſus ſupra cõſtitutos Sacrãlẽ cõfeſſinẽ reuelauerit, vltra id q; grauiſſimas luet pœnas, nulla fides eius teſtimonio adhibenda eſt, ex Baldi teſtimonio, in l. Archigerontis C. de Epiſcaudi. vbi Paul. de Caſt. Fel in ca. 1. de excep. Tinda in tract. de teſti. fol. 20. quæ ſententia cõmunis eſt, & contradictoré non hẽt: ſcientia quidem quam ſacerdos ex Sacramentali confeſſione habet, nihil prorſus ad iudicialem cõtrouerſiam ſpectat, c dilectus, de exceſſi. p. la. c. 2. de offi. ord Et hac rõne ſi ſacerdos in teſtẽ producatur, iurare tenetur ſe nihil ſcire, quia vere non ſcit vt homo ſed tanq; Deus: ita tenet Abb & cõis in d. c ois, & in c. ſi ſacerdos, de offi. ord. & in c. qualiter, de accuſ. & in c, cũ dilectus, de exceſ. præl. Mart Nauar. in d. c. ſacerdos, n. 141. Iux ta illud Bernar. *Nil minus ſcio quã quod per confeſſionem ſc.o.*

Sacerdoti Sacramentalẽ confeſſio nem reuelanti nulla fides adhibẽda eſt.

Peccatū illud dicitur detectū, q̄ quis Sacrāmēta li confes sione fuit cōfessus nō vero illud, q̄ aliunde secretissi me sacerdos nouit, ut pœnæ huius capitis sit locus vel non.

Est autem perpetua memoria dignum, q̄ solum peccatū illud dicitur detectum in pœnitentia, quando illud quis confitetur quærens salutem animæ suæ: secus autem si sacerdoti patefaciat, dicēs illud secretum dicere ei in pœnitentia: ita tenent Inn. Doct. in d c. omnis, quam dicit esse communem sententiam Mart Nauar. in c. inter verba, 11 q. 3. concluſ. 6. corr. 58. num 55. vbi dicit, q̄ in hoc multi decipiuntur, quia huiusmodi arcanum non magis obligat quam aliud extra sacramentalem cōfessionem. Idem in c. sacerdos, nu 39. Imò q̄ notatu dignum est, id procedit etiam si quis arcanum aliquod reuelauerit flexis genib. incipiēs à signo crucis, in forma confessionis: ita resoluit Dom de Soto, in d. tract. de ratione tegendi, 2. memb. q. 7. pag pen Caiet. 2. 2 q 7. art 1 qui addit idem esse etiam si incepisset à generali confessione dicens *Ego peccator.* &c. quia quando quis non confitetur omnia sua peccata, cum intētione se ipsum accusandi, nullum est Sacramentum, atque ideo non interuenit sigillum Sacramentalis confessionis. Vnde si clericus huiusmodi arcanum reuelauerit, licet mortalem culpam contrahat, non tamen in foro exteriori huius capitis pœna puniri debet.

Sacerdos iubē te superiore, de tegere debet peccatū, q̄ Sacramentali confessoni nouit, si extra illā com pertū habuit.

Nec silentio prætermittendum est, sacerdotem absq; mē tū pœnæ dicere posse, imò superiore iubente, teneri ad dicendum, quæ per confessionem nouit, si alia uia id compertum habuerit, hac lege, vt ita patefaciat ac si nullatenus per confessionem nosset, siue illa nouerit ante confessionē, siue post: ita tenet S Tho. in d dist. 21. quem omnes sequuti sunt, vt fatetur Nauar. in d. c. sacerdos, nu. 161. & in d c. inter verba, coroll 66. nu. 306.

Nec erit omittendum, q̄ minimè dicetur clericus sigillū confessionis sacramentalis violasse, si alicui sacramentalem absolutionem impendisse fatetur, cum frequentissime publice præstari soleat ea absolutio, nec ex hoc peccatū aliquod detegatur. Est tamen satis controuersum, an sacerdoti hoc asseueranti, integra fides sit præstanda (puta) si asserat aliquem hæreticū absoluisse, vel restificetur de innocentia alicuius viui, vel defuncti. Quod dubium videtur fuisse diffinitum in Concilio Tarraconensi, q̄ nouissime refert Franc. Pegn. in annot doctissimis ad Director. Inquisi 2. par lib. 2. Schol. 20. ex quo manifestè constat, ei fidem integram non esse denegandam. Nec hoc prorsus à iuris regulis alienum

videtur,

videtur, quia ſicut ratione officij creditur notario, vel alij, circa illa quæ ad ſuum munus ſpectãt. c ad audientiam, de præſcript. vbi Abb. num. 5. l. ſi quis Decurio. C. de falſis. §. ſi vero, in auth. de inſtr cautela & fide. pari igitur ratione idẽ in hoc caſu videtur affirmãdum. Nec refert quod vnicus ſit teſtis, quia aliquando vnico teſti ſpectatę vitę integra fides præſtatur c. Nobiliſſimus, vbi gl. & Archi 96. diſt. c 1. 8. q. 3. & ſuffragatur glo. in l Titio fundus. ff. de cond. & demon. & in c. expedit, 12. q. 1. circa quod multa tradit G. am. conſ cri min. 13. nume. 13. Quæ opinio ſummæ innititur æquitati, & clementiæ prorogatiuæ, & innocentiæ fauor, hoc poſtulare videntur, cum proniores maxime in his criminib. eſſe debeamus ad abſoluendum, quam ad condemnandum. Mea tamen ſententia contraria opinio verior eſt, & ideo ample ſtenda, quæ aperte colligitur ex Narbonenſi concilio, c. 28. quod celebratũ fuit circa annos Domini 1280. quo ita ſcriptum eſt *Vtrum autem ſoli confeſſori credi debeat de abſolutione, ſeu pœnitentia defuncti, ſeu viui, licet ſatis videatur quod non, nequid tamen Eccleſia poſſit impingi, Domini Papæ reſpõſio expectetur.* Hactenus concilium: cuius deciſione, antiquatum fuit concilium Tarracon. ſupra allegatum. Eſſet equidem nimis difficile, q propter teſtimonium ſolius confeſſoris, in re tam ardua, a iuris regulis, & legitimo procedendi ordine recederetur. Deinde euidentiſſima damna in reipublicæ pernitiem ſequerẽtur. Fateor tamen, in cauſæ progreſſu dictum confeſſoris in fauorem rei maximi fore momenti, vt aſſeuerant Franc. Pegn. Schol 20. B

Confeſſionem audit. Adde S. Tho & Palud. in 4. diſtin. 21. vbi eſt receptiſſima Theologorum ſententia, quod tam clericus, quam laicus, licitè ſiue illicitè ſiue mediate, ſiue immediate, confeſſionem ſacramentalẽ didicerit, ad celãdam illam tenetur. tradit optime Mar Nauar. in d cap ſacerdos, nu. 42. Res namque ad quemcunque tranſeat, cum onere ſuo tranſit. l. 2. & 3. C. quib. caſſ. pig. tacite contrah. c. paſtoralis, de deci. c ex literis, de pign. at confeſſio ſimul ac facta eſt, ita vt ſacramentalem formam habeat, illud onus annexum habet, quod omnino taceri debeat, ergo ad quemcunque perueniat, cum onere ſuo tranſit.

Sacerdos qui abſolutionẽ ſacramentalẽ impendiſſe fatetur, minimè fidem confeſſionis violaſſe dicitur, & ſibi fides hoc caſu adhibẽda ſit. C

Pœna ordinaria. Vide Hoſt. & Collect. in ca. 6is vtriuſque Mar. Nauar. in d. c ſacerdos, q. 1. nu. 41. cum multis ſeq. vbi

multa ex his,q̃ hoc capite adducit author elegãter explicat.

C *Pœna ordinaria.* Vide Greg. Lup integritate vitæ,& bonis omnib.commendandum in l.35.ti 4 par. Non tamẽ prætermittam,q̃ cum huius capitis materiam ad secũdam editionem pararem,grauissima febris me incautum, nihil tale mentem arripuit anno 1579.die vero 23. Augusti:cuius tãta grauitas fuit, vt iamiam in vltimo vitæ spiritu fuerim cõstitutus,& cũ medici de mea salute desperarent,Deus Opt. Max tanquam verus medicus,sua ineffabili clementia,post plures mẽses me pristinæ saluti restituit,propter quod sempiternas gratias agam.

D *Credi debet* Vide Fran.de Rip.in tract.de pest.vlt.par.nu. 108. Catel Cott.in suis memor iur. in verbo, *Iuramentum probat difficultatem.* post medium:& opinionem istam communem esse fatetur Fran. Viui.in tracta.com.opin in verbo, *Confessio seu ea quæ fuerunt dicta sacerdoti.* Quem vide.

Blasphemi. Cap. CXI.

1. *Vehemens in blasphemos inuectio.*
2. *Clericus propter blasphemia crimen qualiter puniatur.*

1 BLasphemiæ † scelus temporib. istis ex hoc (vt pie credendũ est) tot calamitatib.plenis satis in vsu est Cũq; hoc magis q̃ alia crimina ipsum Deum creatorem omnium offendat,ac ad illud perpetrandum nullus alliciat carnalis appetitus,nec auaritiæ litis vlla commoueat,nulla deniq; instiget astrorum influẽtia,mitiori plectitur pœna. Sequuntur humanæ leges cões ac Regiæ in falsam monetã fabricantes,extra regna res vetitas deferentes,inque latrunculorum aures,consuetudinaria pœna consurgit:mutilantur manib. ac pedib ob leuiora sæpius horis. Sola blasphemãdi lingua peccat impune, quos Iudæis deteriores vocat Host. in Sum.de excess præl § clericus,quia frustatim decidũt mẽbra illius,qui eos ꝓprio sanguine redemit, cuius corpus saltem Iudæi integrum reseruarũt. Qui in lege veteri blasphe
a mabat nomen domini, lapidib. opprimebatur [a] ab uniuerso populo:q̃ pœna ab ipso omnipotente Deo imposita est, quo tpe nondum Deus talia ac tanta concesserat hominib.dona. Nunc autem quando Deus homo factus(vt hominib amissum redderet honorẽ)vitam & sanguinẽ præstitit,blasphemijs

mijs passim ab eisdem hominib. inhonoratur, nec qui blasphemat pœnam, sed qui reprehendit periculum subit: & q deterius est, audientes qui ad vindictam, seu ad correctionem saltem moueri debent, prouocantur ad risum. Iustinianus ille, etsi non inter oēs Christianos Principes sanctior, vltimo supplicio blasphemos damnari censuit, pares eos nefandi criminis reis iudicando, & iuste quidem. Quid enim magis nefarium, quid naturæ ipsi magis aduersum, quam, ut creatura in suum inuehatur creatorem? Quid a brutis ipsis alienius, quorum nullum quamuis innata feritate vigeat, suum offendit benefactorem, nec in offendendo solū se gratum ostendere credit, nisi defendat opportunitate cōcessa, ac membris fere omnib. sui corporis se debitorem fateri cōnetur. Cumq; lingua id fari natura non dederit, eadem saltem benefactoris pedes lambendo fatetur. O sęculum infęlix, o ætas iam omnino lutea, o hoīes Christianorum nomē vsurpantes, ad maiorē in die iudicij confusionē, & in gehenna pœnā. Insurgit quisq; vestrum ac furit, si Principem suū terrenum, si dnm, amicum, famulum, si deniq; seruum iniuria affici audit. Si creatorem ac redēptorem vestrū, & præsentis vitæ huius, (quæ vobis tam dulcis est, qui futuram timetis amaram) largitorem, & auctorē, ac futurum iudicem asperrimum, blasphemare auditis, obmutescitis? Vbi fides? vbi religio? Quid ꝓdest Christiani sanguinis antiqui iactantia, quæ vobis solum ad neophitorū improbatum seruit contemptum? Dedecus ac infamiæ notam censetis, si quorum cibis ad tps nutrimini (etiam cum uitæ iactura) iniuriā linquitis inultam. Nonne maiorē ignominiam oporteret iudicare illius per quē estis, quicquid estis, blasphemiā patiēter audire ac tepidē reprehendere, & blasphemantium sæpius cętib admiscēri, ac quo blasphemi cōueniant fouere ludos? O nobiles (quos sæpius non parētum virtus, sed rapinæ, violentiæ, aliiq; ignobiles actus ad diuitias primum, ac inde ad nobilitatem euexerunt) qui inimicos amicorum vsq; ad necem ex lege quadam nobilitatis persequimini, & inimicos Dei, & creatoris vestri intra familiam alitis, defenditis, sustinetisque. In quo fiduciā cęlestis regni posthēdi ponitis, si inimicos vestros, quos Deus diligere præcipit, odio habetis, suos aūt suū nomē blasphemantes diligitis? O ignaui, ac infęlices Iudices, q ptāte diuina i terris vtimini, quorū iustis

ob id cæteri hoīes natura pares, & meritis sæpius meliores obtemperant, quo negotiorum maiori deceret versari solicitudine, q̃ vt diuini nominis blasphemos insequeremini, captos nullo personarum discrimine, nulla legalis pœnæ dispẽsatione puniretis? O summa pietas, qui solus bonus es, & cuius solius opa opera bona sunt, non possum nisi cum Dauid scisciari. Vsquequo Dñe improperabit inimicus, irritabit aduersarius nomen tuum? ac cum eo deprecari. Vt exurgas Deus & iudices cām tuā, & memor sis improperiorū tuorū, eorum, q̃ ab insipientib fiunt tota die. Maior quidē erit pietas, si tāti criminis perpetratores viuentes paterno affligas amore, vt resipiscāt, q̃ si mortuos eos cruciari iubeas in æternum, vt loquelam damnatorum q̃ viui fari ceperunt, perpetuo luctu nunquam fari prætermittant, non in tuæ gloriæ diminutionem, sed suæ potius miseriæ calamitatisq; augmentum. His igitur in demonstratione huius criminis gra-
2 uitatis, sic prælibatis, ad † pœnam clericis illud committentib infligendam veniamus, quæ quidem tanto grauior in eis esse deberet, quanto ab ipsis grauius quā a laicis in hoc delinquitur, ea potissimum rōne. Nam præter id quod sicut & cæteri hominū manu ipsius Dei teneantur, eius stipendijs, vnigeniti filij sui Domini nostri patrimonio particulariter aluntur. Et tex. in c. Si quis per capillum. 22 q. 1. contra clericum statuit in hæc verba: *Si quis per capillum Dei uel caput iurauerit, uel alio modo contra Deum blasphemia usus fuerit, si in aliquo ordine ecclesiastico est, deponatur* Cuius canonis antiqui pœnam tanquam uetustate collapsam cessare censuit
b Host. [b] in Sum. de male. in §. blasphemātes, vers. grauior ēt: & hodie arbitraria pœna censuit puniendum clericum blasphemantem: cuius sententiæ videtur adhærere Ioan. And. Anch. Ant. & Car. in c. 2. de maled. ubi Abb. dicit, q̃ ita communiter dicitur. Quamuis cōtrarium scripserit Bonifacius de Vitellinis, in suo tract maleficiorum, f. 13. in rub. de pœnis blasphemantium Deum & Sanctos, neminē pro sua opinione referens. Cum autem clericus rebellis fuerit, vel sæpius hoc delictum commiserit, tunc degradandum eū iuxta dispositionem dicti canonis, scripsit Host. ubi supra, de quo meminit Guil. Bened. in 3 par. rep. c. Rainut. in q. de homi. nu. 39. col. 16. fol 48 ex quo videtur velle, solum data incorrigibilitate, uel consuetudine blasphemandi, clericum esse

depo-

deponendum pro iſto crimine: cuius in hoc ſententiæ adhæ
ſit Alex. in conſ. 72. in 1. vol. col. 4. verſ. Præterea, dum refe-
rendo Hoſt. vbi ſupra, dicit, ꝙ clericus propter hoc non po-
teſt deponi, niſi ſæpius ſit conſuetus: qui plus audet affirma
re, ꝙ non ſufficeret probare, ꝙ bis vel ter blaſphemauit, ad
hoc vt dicatur conſuetus blaſphemare, pro quo allegat Ci-
num, in l. 2. C. de re. cred. & ꝙ talis conſuetudo blaſpheman
di debet probari per teſtes nõ ſingulares. pro quo refert Ci
num Io. An. Pau. de Elea & Ant. in uarijs locis. Panor. autẽ
in d. c. 2. de maled. dicit, ꝙ ita graue poteſt eſſe delictũ, ꝙ
fieret depoſitio, & alleg tex. in d. c Si quis per capillũ, & de
conſuetudine blaſphemandi nihil dicit: ex quo videtur te-
nere, ꝙ quando grauis eſſet blaſphemia, tunc habeat locum
pœna Canonis antiqui, de quo ſupra. Pœnam ve o in d. c. 2. c
de maled. deſcriptam clericos non ſubire. [c] Hoſtiẽ. tenet in
Sum. illius tit. & Ioã. And. & Panor. ibi, eo. c. 2. licet Alex. in
d. conſ. referat Hoſt. aliter tenere, & corruptè, quia oppoſi-
tum tenuit eius ad quod allegatur ab Alex. Hodie vero in d
Concilio Lateranenſi [d] ſub Leone X. celebrato, clericis bla
ſphemantib. pœna decreta eſt ſub his verbis. *Quicunque Deo*
patã ſeu publicè maledixerit, contumelioſiſq; atq; obſcenis uer
bis Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, uel gloriоſam Virgi-
nem Mariam eius genitricem expreſſe blaſphemauerit, ſi cleri-
cus uel ſacerdos fuerit, eo ipſo, quod de delicto huiuſmodi fuerit
conuictus, etiam beneficiorum quæcunque habuerit fructib (ap-
plicando ut infra) unius anni multetur: & hoc ſit pro prima ui
ce, pro ſecunda uero ſi ita deliquerit, & conuictus, ut præfertur,
fuerit, ſi unicum habuerit beneficium, eo priuetur, ſi autem plu-
ra, ꝙ ordinarius maluerit id amittere cogatur. Quod ſi tertio ei
ſceleris agatur, & conuincatur, dignitatib & beneficijs omnibus
quæcunque habuerit eo ipſo priuatus exiſtat, ad eaque ulterius
retinenda inhabilis reddatur, eaque liberè impetrari, & confer-
ri poſſint. Diſtributio uero prædictorum fructuum (vt ex d.
c. Cõcilij, colligi poteſt, in alio caſu quo etiam amiſſionem
fructuum imponit) in fabricas beneficiorum huiuſmodi,
vel pauperum eleemoſynas facienda eſt.

ANNOTATIO. A

Blaſphe mia gra uitas ex plicatur

LApidibus opprimebatur: quam graue, quamque enorme
ſit blaſphemiæ crimẽ, nullis verbis poteſt explicari. Im
pij quidem blaſphemi qui eum Deo Opt. Max. ob innume-
rabilia

rabilia beneficia illis collata, Christiana pietate gratias agere tenerentur, diuinum numen execrantur. Propterea (vt par est) multis criminibus contaminantur: quia vt præclarè Propheta inquit Abissus abissum inuocat. Et quanta sit huius criminis grauitas, atque atrocitas, acerbissima, & varia mortis genera blasphemis diuinitus illata, exemplo esse nobis possunt. Ob blasphemiam, filius mulieris Israelitidis, præcepto Domini lapidibus fuit obrutus, eo quod nomen Domini blasphemasset, Leuit. c. 24 Ob blasphemiam, seruorum Sennacherib Regis assyrorum, Angelus Domini 185. milia hominum de exercitu eius percussit 4. Reg. c. 19. Ob blasphemiam Holofernes fœminæ manu victus fuit, Iudit. 12. Ob blasphemiam, Hyeremiæ populus gladio, & fame consumptus est, Hyeremiæ c. 44. Ob blasphemiam Antiochus insanabili & inuisibili plaga percussus fuit. 2. Machab. c. 9. Ob blasphemiam Nicanor cum armis suis ruit, 2. Macha c. 15. Ob blasphemiam Gigas Israelem blasphemãs a Ionatha occiditur Reg l. 2. c. 21. Ob blasphemiam, qui Beelzebub cõsuluerunt cõsumpti sunt igne a cęlo dimisso Reg. 4. c. 1. Ob blasphemiã, Core, Datã, & Abiron negantes Moysen esse constitutum ducẽ populi deuorati a terra fuerũt. Nec omittendum est quod in huius criminis detestationẽ dicere solebat Arragonum & Siciliæ Rex prudentissimus, ppea Deum tantopere in blasphemos sęuire, ꝙ cum homines decipiunt, interponant Deum ipsum tanquam criminis mediatorem. Et varias pœnas diuinæ vltionis blasphemis illatas diligenter recensẽt Boeri. decis 301 & multa lectu non indigna circa istius criminis punitionem scribunt Iul. Clar lib. 5. recep sent. §. blasphemia D. Coua in c. quamuis pactum, 1 par relecti. § 7. num. 8. cum seq. de pact. lib. 6. Rep. iniqui. in verbo blasphemus Contra. Brunus, lib. 5. de hæret c. 20 Fran Episco. Squillacẽsis, in tract. de fide Cath. c. 16 Albe. in tract de agn. assertio q 27 per totam & q 6. n. 14. & q. 22. nu. 61. Alphon. Cast. lib 1 de iusta. hær. punit. c. 12. Simãchas in cath. instit. 8. Iac. Menoch. li. 2. de arb. iud. cent. 4. casu 375. Auiles, in c. præter c. 25. gl. 1. q legẽdi sũt.

Et multis ẽt Pontificũ decretis statutæ pęnæ sunt in blasphemos. nã vltra decretũ Leonis X. in Lateranẽsi Conc. sess. 9. ꝙ hic author allegat, Iul. Papa III. seuerũ rescriptum in blasphemos edidit an. Dñi. 1554 inci. *In multis depranatis*.

Et

Et postremo Pius V. Pontifex Maximus in Bulla seu motu proprio incipiente *Cum primum Apostolatus officium.* Vbi de pœnis tam clericorum quam laicorum agit.

Est equidem ex nostro instituto notandū, blasphemię crimē mixti fori esse, & ea ratione blasphematē tam p iudicē ecclesiasticū, q̄ secularē puniri posse, tex. in c. 2. de maled. quē ad hoc not eleganter Bart. Soc. cons. 119. lib. 4. & tenēt fere omnes nouissime allegati. Si vero Iudex Ecclesiasticus prius de hoc crimine cognouerit, pœnamque leuē imposuerit, iure optimo poterit sæcularis Iudex de huiusmodi causa iudicare, supplebitque vsque ad condignam condēnationem. tenet Bal. in auth. clericos, col. 2. C. de Episc. & cler. & in l. 1. col. 6 C. de Summa trin. & fide Cath. Matt. de Afflit. in const. Regni Siciliæ, tit. de *Paterenis.* liq. 1. nu. 28. Itaque mitior ab eo pœna imponenda est, quam si a principio cognouisset, vt scribit Nic. Boer. decis. 289. Rob. Mar. in Speculo aduocatorum, 6. part. num. 97. fol. 147. insignis Couar. lib. 2. resol. ca. 10. num. 6. Petrus Auen. in cap. prætor, 2. par. cap. 5. nu. 18. Qua ratione, oportet quod Iudices ecclesiastici, in puniendis his criminibus contra laicos, non benignitate, sed potius rigore utantur, ne ansa detur sæcularibus Iudicibus, vt seuerius eos puniant, in ignominiam Ecclesiasticorum tribunalium.

Blasphemię crimen est mixti fori.

Et licet opinio ista verissima sit, & communis, in actionibus tamen forensibus nunquam vidi hoc pœnæ supplementum à Iudice laico imponi, tum quia ipse non tenetur stare processui Iudicis Ecclesiastici ad supplendam pœnam, tum propter maximam incertitudinem quæ versatur in discernendo, quomodo & quando pœna legitime suppleatur, vel ne: tum quia ad Iudicem Ecclesiasticum tanquam digniorem, spectat hæc declaratio, & semper declarabit, condignam pœnam impositam fuisse.

Inquisitores hæreticæ prauitatis in blasphemia crimine aliqñ iurisdictionem habent.

Quandoque tamen hæreticæ prauitatis Inquisitores, in hoc blasphemiæ nefando crimine cognitionem habent. Nē pe quando blasphemia cum hæresi connexionem habet: ita Cardina. in Clem. 1. §. sane, de vsur. Fran. Squillacen. de fide cathol. c. 16. Alber. de agno. asser. quæst. 6. num. 24. & quæst. 22. nume. 63. & quæst. 27. & 36. nume. 18. Matthæ. de Afflict. in dict. const. Siciliæ lib. 3. rubr. 54. Nicol. Boer. decis. 301. Grammat. decis. 50. D. Couarruu. vbi supra allegati. Alphonſ.

phonſ. à Caſtro Camorenſis, lib. 1. de iuſta hær. punit. c. 12. & eſt communis, & veriſſima opin. circa quam multa ſcribit Iacob. Septiman. in Catho. inſtit. c. 8.

Blaſphemia hæreticales quæ dicantur,

Et quia ſepiſſime cótrouerti ſolet, quæ dicantur blaſphemiæ hæreticales: Hæ equidem ſunt, quæ huiuſmodi verbis concipiuntur, abnego Deum, non credo in Deũ, quæ verna culo ſermone ſonant. *Deſcreo en Dios, reniego de Dios, ò de la fee, ò de la Cruz, ò de la criſma, de la frente, o reniego de la puridad de nueſtra Sennora.* Habent equidem verba hæc nefandã, infidelitatis ſignificationem. & fidei cõfeſſioni oppo nuntur. Aliæ verò blaſphemiæ quæ Hiſpane ſonant, *Peſe á Dios, por vida de Dios, mal grado aya Dios, o deſpeccho de Dios.* Et ſimiles hæreticales non ſunt, quia fidei confeſſioni non opponuntur, quamuis grauiſſimę blaſphemiæ ſunt, qą negant aliquid in Deo quod ei conuenit, vel tribuunt Deo quod minime ei conuenit, & ea ratione earum punitio ad ordinarios Iudices pertinet tex not. in c. 2. de maled. & tradit S Tho. 2. 2. q. 13. art. 1. & Quodlib. 9. art. 14. Caſtro. in d. cap. 12. Domi. Soto, de iuſti. & iur. lib. 8. quæſtio. 2. artic. 3. quem vide.

Pœnæ q̃ ſoleant imponi in blaſphemiæ crimine ab Inquiſitoribus

Pœna autem quæ imponi ſolet ab Inquiſitoribus pro his blaſphemijs, in quibus cognationẽ habent, ea quidẽ eſt, qđ ſi blaſphemus infimæ ſortis fuerit, flagellis ceditur cum publica pœnitentia, in publicoque ſpectaculo lingua ferro, vel ligno compræhenſa cum abiuratione, de leui; ad triremes Regias, pro graui blaſphemia condemnatur. Si vero fuerit nobilis, pœna pecuniaria multatur, & ad tempus in monaſterium detruditur. ita teſtatur D. Io. Rojas, quondam Inquiſitor Valentinus, nunc vero Reuerendiſſimus Patenſis Epiſcopus, de hæret. 2. par. nu. 176.

In alijs autem blaſphemijs leuioribus, Inquiſitores ſolẽt condemnare blaſphemum, vt aliquo die feſto in eccleſia dũ diuina munera celebrantur, ſtet nudo capite, ſine clamide, nudis pedibus, ſine veſte ſuccinctus, dextra perferens ardentem facem, & ſacris peractis, legitur publicè ſententia contra ipſum lata Indicuntur etiam ieiunia, precationes, & pecuniaria multa ſolet imponi, vt refert Dom. Epiſcopus Siman. in Cathol. inſtit. tit. 8. nu 11.

Sed locus iſte accómodatiſſime expoſcit, vt tãtiſper de illis qui per iocum hæreticalia verba proferunt diſſeramus.

Et illud

Et illud in primis ſcitu dignum eſt, quod quamuis regulariter dictũ, vel factum iocoſum pœnam non mereatur, l. ſicut ſemel, C. de liber. cauſa. l 1. §. Diuus. ff. ad l. Corn. de Sicar. l. obligationum ſubſtantia. § vlt ff. de actio. & obligat. c. 1 de ſent. excomm. In crimine tamen hæreſis longe aliter iudicandum eſt: nam ſi aliquis in Deum, vel in fidem, vel in ſanctos prorumpit, pœna condigna plectendus eſt. Cardin. in Clem. 1. § hæret. quæſt. 1 nu 7. Nicol. Arela. in tract de hæret notab. 28. Franc. Squilla. in tract. de fide Catho. c. 19 nu. 3. in fin. Pal. Rubr. in alleg. hæreſis. § 4 in fine, Siman. de inſtit. Cath. tit. 17. nu. 22. & 23. Rojas in ſing. fidei. 103. quia vt rectè ſcripſit Gerſon par. 2. tract. vlt.

Proferẽs verba hæreticalia per iocũ quæ plectendus ſit.

Non patitur ludum, fama, fides, oculus.

Sed vtrum qui talia verba proferũt ſint ab Epiſcopo, vel hæreticæ prauitatis Inquiſitoribus plectẽdi, multi & nõ infimæ authoritatis viri dubitant. Sed mihi ,pbabilior ea ſẽtentia videtur, vt ab Inquiſitoribus plectantur , nam ex eo qđ quis hæreticalia verba profert, ſtatim illorum iuriſdictioni ſubijcitur, & ideo pertinet iudicare, & diſcernere, an ſerio, vel iocoſe verba prolata fuerint, ita tenent Cardin. & Ioan. Rojas in prĕcitatis locis, quam ſententiam communiorem appellat Fran Pegna. ad Directorium Inquiſ. 3. part Schol. 17. Negari certe non poteſt, quòd qui hæc nefanda in Deũ vel Sanctos proferunt, ſuſpectos fieri: vnde iuri conſonum eſt quod Inquiſitores contra eos procedant.

Qua vero pœna iſtius criminis rei plectendi ſint, in iure diffinitum non eſt; ideo arbitraria pœna erit iniungẽda. Eſt equidem iuris exploratiſſimi, nõ eſſe eos tanquã hæreticos plectendos, ſed leuius, quia minime interueniunt quæ ad hæreſim conſtituendã neceſſaria ſunt, videlicet, error in intellectu, & pertinacia in voluntate. Punientur igitur pœna pecuniaria pijs locis eroganda, vt ſcribunt Villadiego & Rojas, vbi paulo ante allegaui. Quæ quidem pœna augẽda, vel minuenda eſt, iuxta perſonæ iocantis qualitatem. Perpendi etiam debet locus, & ſcandalum, ſi aliquod inde ortum fuit, necnon qualitas perſonarum audientium, & ideo ſi viri Theologi & religioſi coram laicis hæc dicteria, & facetias protulerint, ſeueriſſime ſunt plectendi.

Eſt igitur circa hoc diligenter præcauendum, non eſſe facile illis fidem accõmodandam, illis inquam qui per iocum hæreti-

hæreticalia verba se dixisse asseuerarent, sed maturiori cõsilio res expedienda erit, ne hac sumpta occasione, impii & sceleratissimi homines, & qui vere hæretici sunt, cõdignas tanti criminis pœnas effugiant. Nec dẽt Inquisitores faciles esse ad credendũ talẽ excusationem, vt pie satis & eleganter scribit Cald. in tr. de forma procedendi cõtra inquisitos de hæresi, in rub. de hær credenti. nu. 6 quem vide.

Qui uer ba Sacræ scripturæ ad res cõsa trahunt libellosq; cõponũt (quos paschinos appellant) ab Episcopis, & Inquisitoribus possunt puniri.

Quæ sane sunt obseruãda aduersus eos, qui verba Sacræ scripturæ ad iocosa, scurrilia, & inania trahunt, nec erubescunt sæpenumero ex diuinis verbis impudẽter (vt vulgus loquitur) *Paschinos*, cõponere, sunt equidem diris & grauissimis pœnis coercẽdi, cum Spiritussancti verba Sacrosãcta, in ludibrium conuertant, cuius criminis perpetratores, ab Episcopis puniendos esse seuerissimis pœnis præcipit Cõc. Trid. Sess. 4. in fine, dicens. *Posthac temeritatem illam reprimere volens, qua ad profana quaque conuertuntur, & torquẽtur uerba & sententiæ Sacræ scripturæ, ad scurrilia scilicet, fabulosa, uana, adulationes, detractationes, superstitiones, impias & Diabolicas incantationes, diuinationes, sortes, libellos etiam famosos, mandat & præcipit ad tollendam hanc irreuerentiam & contemptum, ne de cætero quisquam quomodolibet, verba scripturæ Sacræ ad hæc & similia audeat usurpare, ut omnes huius generis homines temeratores, & uiolatores uerbi Dei, iuris, & arbitrij pœnis per Episcopos coerceantur.* Hactenus Catholicum concilium. Et quamuis ibi horum criminum punitio Episcopis demandetur, qñ vero hæresim sapiunt, iure optimo Inquisitores ad punitionem & coercitionem illorũ procedunt, vt iam prædiximus. Nouissimè verò dicti libelli famosi siue, *Paschines* prohibiti sunt ab Reuerẽdissimo D. Gaspare Quiroga Cardinali & Archiepiscopo Toletano regula decima, in Catalogo librorum prohibitorũ edito hoc anno 1583. in princ. inter alias regulas quas ad hæreticorũ labes extirpandas tanquam generalis horum regnorum Inquisitor prudenter condidit.

Supradictis addendum erit, an qui animo indeliberato, veluti per lubricum linguæ in blasphemiã vel hæresim prorumpit, nec equidem puniendi videntur: quia non facile lubricum linguæ ad pœnam trahendum est. l. 1 C. si quis Imp. maled. l. famosi, ff. ad l Iul. Maiest. ca. quod autem ait, 22. q. 2. not Zanch. in tract. de hæret. c. 7. nu. 9.

Sed

Sed verius est crimen hoc non esse inultum relinquendum, sed eos qui per lubricum linguæ deliquerint, extraordinarie puniendos. Lap. & Card in d. Clem vni. de vsur. Cæpegi. apud Zanch c. 7. Alb. in tract. de agnoscend. affer. q. 3. nu 10. Villadiego de hæret. q 1 nu 7 Rojas eod. tract. 1. part. nume. 66. plectendi quidem erunt pecuniaria pœna in vsus pios eroganda, vel alia arbitraria, consideratis his qualitatibus, & circunstantijs de quibus paulo ante agebamus. Erit tamen magni momenti ad dictam pœnam minuendam, vel nullam infligendam, quando qui ea verba dixit, statim palinodiam recantauit, & pœnituit, licet grauiter erit reprehendendus, & summe monendus, vt deinceps caueat.

Excusabitur autem is qui blasphemiam, vel hæreticalia verba cum esset in ebrietate protulit, nam perinde de eo iudicandum est ac de furioso, & mente capto. l. respiciendum §. delinquunt, ff. de pœnit. l. omne delictum, §. per vinum, ff. de re milit. capit à crapula. de vita & honest. cleric. Zanchi. de hæret. c 7. nu. 10. cessante vero ebrietate, grauiter est corrigendus.

Erunt etiam a pœna immunes dormientes, cum furiosis æquiparentur, l. 1. §. adipiscuntur, ff de acquir. pos. & ideo non sunt puniendi Clem. vni. de homic. tradit latissime Tiraq. de pœnis, causa 5 nu. 1.

Censuit Host. Adde optime D. Couarr. in d. c. quamuis pa B ctum, 1. par. §. 7 nu 10.

Clericos non subire. Adde Abb. in c 2. de maled. vbi author C hic allegat, qui nu 8. opinionem istam communem esse fatetur. Idem etiam profitetur Iacob Sept. in Cath. instit. ca. 8. nu 12. Iul. Clar. in d. § blasphemia. vers sed quæro Et potissima ratio est, quia clericus non facit publicam pœnitentiam, tex. in c. 1 de bigam. & in c de his. 50. dist & in c. presbyter. 82. dist. Ne grex fidelium scandalum patiatur, neve dignitas sacerdotalis vilescat, cui summa reuerentia debetur, vt ostendit Chrysost lib. 3. de sacerdotio. & Ambr. libr. de digni. sacerdotali.

Concilio Lateranensi. Adde quod de dicti Sacrosancti Conci D lij constitutione meminerunt & ad literam referunt Mart. Nauar. in c. inter verba, 11. q. 3 corol. 57. nu. 148. D Couarru. in d § 7.

1 *Apostasiæ triplex spe cies constituitur.*
2 *Clericus Apostata qualiter puniatur.*

PRemisso† prius quod est triplex ſpecies Apoſtaſiæ,' vt per gl. in c. 1. de Apoſta. & ibi Inn. & per Hoſt. in ſum ma. eiuſdem tit. in § Quot ſpecies ſcilicet perfidiæ, inobedientiæ, & irregularitatis. Omiſſa prima ſpecie quia magis videtur pertinere ad materiam hæreſis.† Quæ fuerit pœna antiquorum canonum illius qui à religionis profeſſione apoſtatauit, poſuit Conc. Arelatenſe ſm. Canone finali, in hæc verba: *Si poſt ſanctam religionis profeſsionem apoſtatant, & ad ſæculum redeunt, & poſtmodū pœnitentia remedia non requirunt, ſine pœnitentia cōmunionē penitus non accipiant, quos ēt iubemus ad clericatus officiū nō admitti, & quicunque ille ſit, poſt pœnitentiā ſæcularē habitū non præſumat, quod ſi præſumpſerit, ab eccleſia alienus habeatur.* Pœna clerici apoſtatæ in ſcda ſpecie ſcilicet inobedientiæ, eſt: quod infamis efficitur durāte Apoſtaſia, & a teſtimonio repellitur & excommunicatur: vt notat Hoſt. vbi ſupra, in §. Qualiter puniantur, per tex. in c. Si quis à vero, 3. q. 4. Et in c. Si autē vobis. 11. q. 3. Et ſi non reſipuerit, degradatur ſecundū eū. Vide tamen Abb. in d. c. vbi aliter diſtinguit, videlicet qđ ſi quis non vult obedire Papæ ſeu eius Canonibus, credendo eum nō habere poteſtatē, punitur vt hæreticus. Si vero hoc facit ex contemptu debet deponi: & ſi fuerit incorrigibilis, traditur Curiæ ſæculari, & poterit excommunicari. Si autem inobediens eſt ex aliqua concupiſcentia, tunc mitius punitur. Pœna inſuper apoſtatæ in tertia ſpecie irregularitatis quæ fit multis modis ſecundum Inn. in d. c. 1. poſt glo. ibi, ſcilicet quando quis recedit ab ordine ſuo, ſiue ſumptæ religionis dimittendo tonſuram, vel coronam, vel accipiendo vxorem, vel abijciendo religionis veſtem, vel clericalē, redeundo ad ſæculum, eſt, quòd illa durante, repellitur ab accuſatione & teſtimonio, & eſt infamis ipſo iure, vt in ca. Alieni. 2. q. 7. & in cap. Beatus. 3. q. 4. ſecundum Hoſt. vbi ſupra. Nec poteſt ad dignitatem eligi, vt in c. Legi. 16. q. 1. & clericus admonitus ſi ſe non correxerit, deponendus eſt, vt in c. Sine ornatu, & in c. Prȩcipimus, 21. q. 4. & in c. Sin autem,

tem.cum duobus ſeq.16.q.3.ſecundum eum ibi. Item quod caret priuilegio clericali, vt in c.1.eo.tit.vbi tex.dicit, quod clerici qui relicto ordine clericali, & habitu ſuo in Apoſtaſia tanquam laici conuerſantur, ſi in criminibus comprehenſi teneantur, non liberantur per cenſuram eccleſiaſticā. Quæ pœnæ procedunt quando conſtat de Apoſtaſia. Si vero de illa fuerint grauiter infamati, deficiente probatione compelluntur per eccleſiaſticam diſtrictionem ad ſe purgandum, vt in cap. Tuæ, eo.tit. Quando autem clericus non poteſt induci ad reaſſumendum male dimiſſum habitum, tunc poteſt incarcerari ſub graui cuſtodia, ita quod ſolum ſibi vita miſera reſeruetur, donec à ſuæ præſumptionis nequitia reſipiſcat, vt ſunt verba tex.in c.a nobis, eod.tit.

ANNOTATIO.

ADde quod Apoſtaſia eſt temerarius a ſtatu fidei, & obedientiæ, vel religionis receſſus. ſic tradiderunt Alexand. Ales, par.2 q.183.& S Tho.2.2.q.12.ar.1. Et utrum infidelitas hæretici, & apoſtatæ ſint duæ infidelitatis ſpecies diſtinctæ, tradit S.Tho.2.2.q.12.art.1. & latiſſime Melchior Canus lib.12.c.9 de locis Theologicis. Et vide multa circa huius criminis punitionem vltra ordinarios interpretes quæ tradiderunt Alphon. Caſtro lib.1.de iuſta hæret. puni.c.7. & 23.Iacob. Septiman.in Catho inſt.c.7.Arnal.Albert.in rep.rub.de hæret.lib 6 q.11.Bern.Com.in lucerna, in verb. Apoſtata.Nicol.Arel.in tr. de hæret.not.44. elegantiſſime Cano.d.c.9.

SCHISMATICI. Cap. CXIII.

1 *Clerici huius tanti criminis rei, qualiter puniantur.*

CLerici facientes ſchiſma contra epiſcopum, puniuntur per Concilium Carthaginenſe ſecundum in canone 8.ſub verbis huiuſmodi: *Si quis presbiter à Præpoſito ſuo excommunicatus vel correptus fuerit, decet vtique apud vicinos Epiſcopos conqueri, vt ab ipſis eius cauſa poſſit audiri, ac per ipſos ſuo epiſcopo recōciliari. Quod niſi fecerit, ſed ſuperbia (quod abſit) inflatus ſecernendum ſe ab Epiſcopi ſui cōmunione duxerit, ac ſi ſeparatim cum aliquibus ſchiſma faciens, ſacrificium Deo obtulerit, loco amiſſo Anathema habea-*

tur, & locum amittat, Nihilominus & de ciuitate, & congregatione in qua fuerit longius repellatur. Nunc autem schismaticus clericus degradatur, & traditur Curiæ sæculari, ita voluit Bonaguida, quem refert Io. And. in c. Cum non ab homine, de iud. motus per tex. in c. de Liguribus 23. q. 5. quod intelligitur de incorrigibili, vt per gl. in d. c. Cum non ab homine, de Iud. quod etiam sequitur ibi Io. And. vt refert Abbat. in c. At si clerici, de iud col. 13. & probatur in eod. c. de Liguribus. dum dicit, si contempserit & permanserit, per publicas potestates opprimatur, & ita etiam intelligit Decius in c. At si clerici, in col. 22. vers. Quintus casus de iudi. dicit tamen Io. Andr. vbi supra, vt refert Abb. d. loco, quod si esset schisma contra Ecclesiam Romanam, posset procedere dictum illud Bonaguidæ: quia tũc posset includi schisma sub casu hæresis, quod non placet Abb. indistincte, ideo ipse distinguit. Aut enim schismaticus credit ecclesiam esse penes alterum tantum ex pluribus qui se gerunt pro summis Pontificibus, & tunc est schisma sine hæresi. Aut credit ecclesiam posse cõsistere penes duos in solidum, & tunc est schisma cum hæresi. & hoc vltimo casu posset saluari opinio Io. And. & idem dicit quando plures erigerent capita contra ecclesiam Romanam facientes nouam sectam, & noua statuta, quia tunc etiam est schisma cum hæresi. Et istam distinctionem Abb. sequitur Aret. in ca. Cum non ab homine, col. 10. de iudi.

ANNOTATIO.

Not. contra schismaticos. ADde quod schisma est illicita ab vnitate discessio, vel est scissura, quę vnitati opponitur, vt scribit Alex. Alēs. 2. part. q. 182. & S. Th. 2. 2. q. 39. Et nota q̃ schisma summum malum est, & a Deo grauius punitum quam parricidiũ, aut idolatria, vt optime probat Optatus episcopus Mileuitanus. lib. 2. contra Parmenianum Ireneus. lib. 3. aduersus hæreses ca. 64. Schisma equidem & hæresis sunt sorores, vt explicat Origines, in Ezechielẽ, Homil. 9. cũ nullũ schisma sit q̃ nõ confingat hæresim, vt in c. inter, 24. q. 3 Et vt scirent homines quam graue, & detestabile sit hoc crimen, ostẽdit Dominus in Datham & Abiron, quos terra viuos absorbuit: hæc & alia multa ex sacris literis contra schismaticos referunt Cape. in fine hierarchiæ Eccles. Faber cõtra Lutherũ.

tract.

trac.6.tex.8 Brun li.5.de hęr.c.18.& vide latius circa iſtius capitis materiam Silueſt.& Caie.in Sum.in verbo,ſchiſma. Franc.Picum,lib. de fide Theod.17.Pelag.li 1.de planctu Eccleſiæ art.65. Alph à Caſtro lib.1.aduerſus hæreſes c.9. Iacob.Septiman.in cath inſt c.56.Petrum Rebuff.in pract.benefic.nu.29. & nouiſſime poſt primam huius operis editionem plura congeſſit Io. Rojas in tract.de hæret.1.part.nu. 498.Palat.Rubi. de Regno Nauarræ.part.5.§.7.Locatus in opere iud.in verbo ſchiſma.

HAERETICI. Cap. CXV.

1 *Hæreticus quis dicatur remiſſiuè traditur.*
2 *Clericus hæreticus ipſo iure eſt beneficio priuatus.*
3 *Clericus hęreticus eſt degradādus & ſeculari Curię tradēd⁹.*
4 *Bona hæretici clerici confiſcantur, & eccleſia a qua ſtipendia recepit applicantur.*

PRæmiſſo † prius quis dicatur hæreticus, cum non ſit præſentis ſpeculationis, quia varijs in locis hoc doctores enucleant,præcipue Hoſt. in Sum.de hære.§.1.& Bonif.in tr. maleficiorū.rub. De crimine hæreſis. Et doctor noſter Hiſpanus Didacus de Villadiego,in ſuo tractatu cōtra hæreticam prauitatem,in 1 q & Arnal. Alb.in rep.Rub. de hæret.in 6.fol.1.in 1.q. Vna pœnarum qua damnatur clericus hæreticus eſt,quod†ipſo iure eſt priuatus beneficio, [a] vt probat tex.iuncta gl in c. Quo iure,8 diſtinc.& ibi notat Præp.poſt Dom.& notat Compoſtel.in c.Quod ſicut,de elect.in col.11. dum dicit, quod crimen hæreſis ipſo facto inducit priuationem,idem etiam notat Anchar. in conſ.288. incip. Vltra alia ſolenniter,vt refert Fel.in c.2.de reſcrip. in 3.col.Et notat Nicolaus de Mili.in ſuo repertorio, in verbo hæretici,ex quo reſultat primus effectus,quod non poterit renunciare poſt commiſſum delictum. Secundus quod agenti petitorio pro beneficio quod ſemel habuit, obſtat exceptio quod ſit hæreticus. Notat Abb.referendo Innoc.in ca. inter dilectos, de exceſſ. prælat. prope finem, & prædicta concluſio,videlicet quod hæreticus ſit priuatus ipſo iure beneficio, fuit potiſſimum fundamentum dominorum de Rota,qui tenuerunt quod regula Cancellariæ, 32.quæ diſponit

1

2

a

q̃ impetrans beneficium pacificè possessum debet exprime
re ea de quibus ibi, non habet locum in impetrante bene-
ficium hæretici, vt refert Guliel. Casad in dec. Rotæ per eũ
collectis, in dec. 14. qui ita dicit fuisse iudicatum per maio
rem partem dominorũ de Rota, licet alij quatuor eorũ fue
rint in contraria opinione, per quem poteris videre funda-
menta vtriusq; opinionis. Et vide Phil. in c. Vt cõmissi, pro
pe fi. de hær. lib. 6. vbi dicit referendo Dom. & Imo. q̃ cleri
cus hæreticus rediens ad fidẽ ante sniam, recuperat benefi
b cium, [b] secus autem si post, quia tunc non nisi ex dispensatio
3 ne Alia† & principalior pœna est, quod degradatus traditur
c Curiæ sæculari, [c] vt in c. Ab abolendam, de hæret. Quod fal
lit, nisi talis hæreticus velit se corrigere, vt in c. pen. de hæ-
ret. Et notat Abb. in d. c. Ad abolendam, & ibi Io. de Anan.
quia tunc depositus detruditur in carcerem, vt concludit
Abb. in ca. At si clerici, de Iudi col. 12. Idem Abb. & Anan.
in dicto c. penult. & Dom. in c. 1. in 5. not de hæret. in 6. & in
c Nec licuit, 17. dist. & not. Phil. in ca. Vt commissi, in 4. no-
1 ta. de hæret. lib. 6. Decius in dict. c. At si cler. col 21. vers. Et
quando. Et nota, quod etiam si non sit tradendus curiæ sæ-
culari clericus hæreticus, sed perpetuo carceri mancipan-
d dus, debet degradari, [d] vt notatur in c. 1. de hæret. in 6. ma-
xime per Arnal. ibi in 6. nota. Si tamen semel deliquit, & se
correxit, & postea iterato delinquat, nihilo minus traditur
Curiæ sæculari. ita Dom. in dicto cap. Nec licuit, per text. in
c. Super eo, de hæret. lib. 6. Sequitur Fel. in dicto c. At si cle-
rici, col. fin & voluit ibi Abb. in dicta column. 12. versic. Ad
tertium. Vide. l. antepenul. tit. 6 par. 1. Quæ videtur ponere
tres casus in quibus in ista materia hæresis clericus tradi-
tur Curiæ sæculari, quando fuerit inuentus in hæresi, aut
e abiurauit eam, [e] & fuit relapsus, aut quando se compurga-
uit, & reincidit in eam, & degradatio hæretici potest fieri
per episcopum proprium solum, vt in c. 7. de hær. in 6. vo-
4 catis alijs personis de quibus ibi. Est† alia & tertia pœna q̃
f clericus hæreticus patitur, quod bona eius publicantur, & [f]
ecclesiæ a qua stipendia receperat applicantur, vt disponi-
tur in ca Excõmunicamus, lo. 1. § damnari vero, de hæreti.
Vbi vide gl. in verbo, Stipendia, declarantem, q̃ si clericus
habeat plura stipendia in varijs ecclesijs: tunc bona diuiden
tur pro rata inter eas: quam ibi sequitur Ant. Et qa ille tex-

non

non aperit cui applicentur bona clerici hæretici nō habentis ecclesias, vide ibi Abb. in 1. col. credentē q̄ tunc debeāt applicari episcopo loci, qui distribuat ea in pios vsus, quod sequitur Ana. in 2. col. Quando autem talis clericus habet bona emphyteuticaria à domino temporali, tunc illa deberent applicari domino rei emphyteuticæ, & vt vī velle Old. in cōs. 17. incip. Thema tale est. Quidam clericus Card. tag men in Clem. 2 de hære in vers. Inquisitoribus, in 7 q. post bonam, huius articuli examinationem concludit verius esse dicendum, quod emphyteusis clerici damnati applicatur ecclesiæ, sicut & alia eius bona, quia non apparet ratio diuersitatis: erit tamen talis emphyteusis obnoxia domino tēporali, quo ad hoc, quod ei debeatur sua pensio, quem vide respondentem ad fundamenta Old. quamuis Fel. in d.c. excommunicamus, in prin. non bene referat Cardin. dum dicit post Anchar. & Ana. quod bona etiam patrimonialia clerici applicantur fisco ecclesiæ, nisi in illis recognosceret dominiū vtile a domino sęculari: quia illud non cōfiscabitur, sed reuertetur ad dominum directum: quia vt supra diximus, loquendo in emphyteusi, in qua clericus solum hēt dominium vtile, & dominus sæcularis directum contrariū expresse tenet Card. Ad quod bene aduerte, ne decipiaris in prædicta limitatione Fel. quam supra dictis verbis succinctis scripsit: & vide in hoc q̄ latius scribimus infra in verbo, Bonorū publicatione. Clerici vero credētes, receptatores, defensores, & fautores hæreticorū, excōicationi subiacent, ita vt postq̄ quis eorū fuerit excōicatione notatus, si satisfacere contempserit intra annum, ab officio & beneficio deponitur, vt in c. Excommunicamus. §. Credentes vers. Si vero clericus. de hæret. Ea ratione, quia in quo maior est culpa, grauior exerceatur vindicta. Inquantū autē supra dicitur, credentes, intelligēdū est de credētibus hæreticos esse bonos viros, nam alias clerici credentes erroribus hæreticorum cū ex hoc dicantur hæretici, pęna hæreticorū de qua supra puniendi sunt, & ita intelligit illud verbū credentes, Ant. in c. Excommunicamus. el 1. eo. tit. quē sequitur Io. de Anan. in d. § Credentes, quem ibi uide, col. pen. & fi. declarantem etiam qui dicantur credentes, receptatores, & fautores Et nota quod prædicta pęna depositionis imponitur clericis vltra alias pęnas impositas in tex. ibi, quas ēt habe-

re locum in clericis dicit Host. ibi, quem refert & sequitur Anan Hodie fautores, & receptatores hæreticorũ sunt excommunicati ipso iure, vt patet in bulla quæ legitur in Cęna Domini, & sic etiam erant tempore Hostiẽ. prout refert Ana. ibi Et uide Sylueſt. in Sum. in parte hæresis lo 1. verſi. Octauo quæritur, qui colligit 14. pœnas hæreticorum, quæ omnes clericos comprehendunt, exceptis sex, aut septem: quia illæ concernunt hæreticos habentes liberos, & uxores.

ANNOTATIO.

Hæreticus an ſit ipſo iure beneficio priuatꝰ, uel per ſententiã priuandus.

Priuatus beneficio. Adde quod opinionem contrariã quod clericus hæreticus non ſit ipſo iure priuatus beneficio, ſed per ſententiam priuandus, tenuit Alphon. a Caſtro, li. 2. de iuſta hæret. puni. c. 9. ea potiſſimum ratione motus, quia iura quib. hæc pœna ſtatuitur, non imponunt aliqua verba latæ ſententiæ ut patet in c. ad abolendam. & in c. excommunicamus. § credentes, de hæret. cuius quidem opinio benignior eſt, & fortaſſis verior, vt aſſerit Iac. Septim. in Catho inſti. c. 45. nu. 26. & vide D. Epiſc Couar. lib. 2. var. reſol. c. 8. nu 4. Quamuis Petrus Rebuff. in pract. benefi 3 par. de modis amittendi beneficia num. 4. hanc autoris opinionem ſequutus pro ea ponderat tex in d. c. ad abolendam §. 1 ibi, *Et ſit omni beneficio ſpoliatus.* Quæ quidem verba executionem inducunt, probantq; priuationem ipſo iure inſtigi, ex his quæ adducit Ant. de But. in c. vlt. col 2. de poſtul. Fel. in c. Rodulphus. quæ opinio mihi verior videtur.

Quæ hodie nouiſſimo iure eſt confirmata, nam Pius V. Pontifex Maximus reſcripto quodam incip. cum ex Apoſtolatus, quod habetur in literis Apoſtolicis, pro officio ſanctę Inquiſitionis fol. 115. vbi diffiniuit omnia beneficia, cuiuſcunque generis fuerint, vbicunq; vacantia propter hæreſis crimen a quocunque commiſſo ordinationi, & diſpoſitioni Sedis Apoſtolicæ eſſe reſeruata, ex qua reſeruatione aperte ſupponit ipſo iure ea beneficia vacare. Et huc pertinet id decretum de quo meminit Locatus in fine operis iudicialis impreſſi Ro. 1570 pag. 473. quo cautum aſſerit, q̃ cum hæreticorum beneficia vacent a die commiſſi criminis, ſi ea reſignentur, nullum ius reſignatarijs acquiritur, quia hæretici omne ius ſuum amiſerunt, & ideo ſunt reſeruata ordinatio

ni

ni Apostolicæ quod refert etiam F. Pegn. in Director. Inqui. lib. 3. Schol. 155.

Sicque collatio beneficij hæretico facta, est ipso iure nulla, ut multis probat Lamber. de iure patrona. lib. 2. par. . . . art. 6. 9. q. in prin. in fine, ex quo fit, vt omnes fructus perceptos restituere teneatur, cum ius nullum habuerit, ut scribit Alphon. a Cast lib. 2. de iusta hær. punit. c. 9.

Fateor tamen sententiam declaratoriam necessariam esse; in qua opinione fuerunt Inn in c. cum in nostris, de concess. præben Compost. in c. considerabimus. de elect. Anch. cons. 293. nu. 4 Alciat. in c. 1. de iudi. nu. 37. Iacob. Menoc. de arbi iudi. lib. 2. centu. 5. casu 416. nu. 64.

Quinimo filij hæreticorum, & eorum receptatorum, priuantur ipso iure beneficijs obtentis tempore commissi criminis, vt est communis opinio, teste Ioann. Lup. de Regno Nauarræ 5. par. §. 8. quem refert Couar. d. nume. 4 & de ea egregie disputat Fran. Pegn. ad Director. inquisi. lib. 3 Scholio 46 fol. 180. Fatetur tamen D. Episcopus Siman. in Catho. instit. c. 29. num. 7. pia & benigna consideratione receptum esse, quod nec per sententiam priuentur, & asseuerat ita pronunciatum fuisse per inquisitores Valisoletanos, & opinionem istam dicit mitiorem, & benigniorem esse Iul. Clar. lib. 5. recep. senten. § hæresis. vers. Item clericus. *Filij Hæreticorũ & eorũ receptatorũ, ipso iure beneficiis priuantur.*

Recuperat beneficium. Adde septem requisita, quæ omnino necessaria sunt, vt hæreticus semel lapsus nihilominus retinere possit beneficium ecclesiasticum, quæ congerit Petrus Rebuf. in pract. benef. 3. par. de modis amittendi benefi. num. 6 cum seq. & vide nouissime F. Peg. ad Direct. inqui. 3. par. Schol. 155. B

Traditur curiæ seculari. Adde Iac Septim. in Catho. inst. c. 45. nu. 25. Paul. Grill. in tract de hæret. q 7. Gund a Villadiego eo. tract. q. 19. C

Fuit aliquando controuersum an in die festo hæc traditio Curiæ sæculari facienda est, & omni prætermissa disputatione, semper mihi earum inquisitionum ritus placuit, in quib. huiusmodi sententiæ dieb festiuis solent pronũciari. nã vt scribit Io And in c. vt commissi. de hær lib. 6. expedit multitudinem populi congregari ad videndum reum, cruciatus, & pœnas, vt inde discant timere homines, vt a malo cõmittendo longe repellantur, vnde valde conueniens vt *Hæreticorũ tradtio sæculari curię an die festo fieri possit.*

vt

vt hoc publicè, & diebus festiuis fiat, cum maior tunc adsit populi confluentis multitudo. Et forte propter hoc Hispania nostra publica fidei acta diebus festiuis solet celebrare, de quo stat instructio facta Mantuæ Carpentanorum, anno 1561. c. 77. in hæc verba Latinitati donata. *Vbi reorũ processus conclusi fuerint, & ordinata sententia, Inquisitores diem feriatum, in quo fiat publica fidei actio, assignabunt, quem diem significabunt capitulis Ecclesiæ, & confessorio ciuitatis: & vbi fuerit Regius Senatus intimabitur etiam præsidi, & auditorib. qui omnes inuitabuntur, vt fidei actionem comitentur iuxta cõsuetudinem cuiusque loci. Curent autem Inquisitores ut hac tã commodo tempore fiant, ut executio sententiarum eorum qui tradendi sunt Curiæ seculari possit fieri ob euitanda incommoda.* Hæc ibi. celebratur sane in Hispania, hæc actio fidei tanta authoritate, & maiestate, vt videatur horrendum ac tremendum spectaculum, & sit veluti imago futuri iudicij, quo nihil esse potest ad terrorem incutiendum aptius, ex quo plures vtilitates oriuntur.

Debet degradari. No. qđ apud antiquos valde dubitatũ, & cõtrouersũ fuit, an sacerdos q ob crimen hæresis in perpetuũ carcerẽ erat detrudẽdus, priꝰ foret a suis ordinib. actualiter degradandus, sed iã rem diffiniuit Vrbanus IIII. summus Ecclesiæ Præsul, rescripto, incip. Consultus §. quæstioni. vt refert Frã. Pega. ad Direct. Inquisitor. Schol 65. f. 185. his verbis, Quæstioni vero qua quæritur, vtrũ cõstitutus in sacris deprehensus in hæresi, & propter hoc immutandus perpetuo, prius sit ab ordinibus a suo Episcopo degradandus, antequam tradatur huiusmodi pœnitentiæ: respondemus, quod talis qui est perpetuo immutandus prius debet a suis ordinib. degradari, hæc ibi Quæ sane degradatio realis & actualis esse debet Director. Inquisi. 3. par. in decimo modo terminandi proc. ssum fidei, fol. 333. Alber. in c. quoniã, de hæret. lib. 6. in prin. nu. 55. Campeg apud Zanchi in tracta de hæret. c 20. vers. obserua denique. Et licet hæc de iure verissima sint, cum tamẽ dispensari soleat cum illis qui in perpetuum carcerem solent condemnari, ideo non realiter, sed verbaliter tantum degradari solent, quod sancti officij benignitas laudabiliter introduxit, vt testatur Franc. Pẽga dicto Schol. 65.

D *Clericus in perpetuũ carcerẽ detrudendus an prius debeat degradari.*

E *Aut abiurauit eam.* Fuit sane olim salubriter institutus abiu-

abiurationis vſus, ob continuas frequenteſq; hæreticorum fraudes impias, vt abiurationis robore adacti & quaſi firmiſſimo vinculo alligati cogerentur in unitate, & puritate Eccleſiæ permanere, ne eis liberum eſſet impune quoties vellent recedere, vt grauiter conſtituit Leo huius nominis primus epiſtola. 84. vt refert Conrad. Brun. lib. 3. de hæret. c. 5. Et abiuratio res antiquiſſima eſt in Dei Eccleſia, de qua fit mentio in prima Nicena Synodo: c 8. Eiuſdem abiurationis meminit Concilium Epheſinum ſub Cęleſtino Primo celebratum & concilium Laodicenum c 7. *Antiquiſſimus eſt in Dei eccleſia abiurationis uſus ad repellendas hæreticorum fraudes.*

Et ex ſacris conciliis, & multorum ſanctorum patrum teſtimonijs hanc catholicam veritatem probat Grat. in c. Saluberrimum. & in c. donatum. 1 q. 7. ubi nullus hęreticus ad Eccleſiæ unitatem recipiendus eſt, niſi prius hæreſim abiuret, & anathematizet, quod labentib ſæculis idem ſemp cũ hæreticis redeuntib obſeruatũ eſt, vt in Cõc. Conſtan. c. 19.

De qua abiuratione multa differunt Zanchin. de hæret. c. 20. nu. 2. ubi Campeg. Bernar. Comen in lucerna, in verbo, abiuratio. Albe. de agnoſ. aſſer q. 30 nu. 6. Siman in inſt. Catho. tit. 1 & in enchir. titu. 53. Io. Rojas in ſing. fide. 11. & in tract de hæret. 2 par. aſſer. 41. nu. 331. Et eſt de hac abiuratione ſingularis locus in Cõc. Toloſ. c 11. & in Cõc. Narbonenſi, c. 6. & in Cõc. Bitterenſi, c. 29. Qđ vero author hoc loco ſcribit clericum tradendum eſſe curiæ ſæculari ſi relabatur in hæreſim poſt abiurationem, intelligendum eſt, qñ abiurauit de vehementi, ſecus dicendum eſt, ſi de leui tantùm: nam q̃is reincidat in hæreſim ſiue abiurata ſiue aliã, non putatur relapſus, nec relapſorũ pœnis plectendus eſt, c. accuſatus, in prin. de hær. lib. 6. Siman. d. tit. 1. nu 9. Rojas d. ſing. 1 licet opinionem contrariam tenuerit Anch. d. c. accuſatus. not 6. Mat. de Affli. in conſt. Regni Siciliæ, tit. 1. col 8. quã egregie confutauit. F. Peg. ad Directi. inquiſi. li. 2. Scho. 64. dicens eam eſſe falſam, neque vſu receptam, quia miſeri cordiam Sancti officij excludit. D *Ioã. Bernar. opinio quadam dubia interpretatur*

Applicantur Vide Regiã l. 2. ti. 26. p. 7. Bal. in l. ſi qs pbyter, C. de epiſ. & cler. Pet. de Anch in c cũ ſecundũ leges, de hær. li 6. Fel. in c. vrgentis, de hæt. Bru. li 5 de hær. c. 6 Lud. Car. in prac. cri. in trac. de hær. f 275. nu. 13. Bona vero patrimonij clericorũ hæreticorũ deferunt Epis, q in uſus pios ea diſtribuere tenent, ut aſſerũt Anch. Ant. Maria, Soc. & Fel. E *Hæreticorum bona quib. applicentur.*

vt hoc publicè, & diebus festiuis fiat, cum maior tunc adsit populi confluentis multitudo. Et forte propter hoc Hispania nostra publica fidei acta diebus festiuis solet celebrare, de quo stat instructio facta Mantuæ Carpentanorum, anno 1561.c.77.in hæc verba Latinitati donata. *Vbi reorũ processus conclusi fuerint, & ordinata sententia, Inquisitores diem feriatum, in quo fiat publica fidei actio, assignabunt, quem diem significabunt capitulis Ecclesiæ, & consistorio ciuitatis: & vbi fuerit Regius Senatus intimabitur etiam præsidi, & auditorib. qui omnes inuitabuntur, vt fidei actionem comitentur iuxta cõsuetudinem cuiusque loci. Curent autem Inquisitores ut hac tã commodo tempore fiant, ut executio sententiarum eorum qui tradendi sunt Curiæ saculari possit fieri ob euitanda incommoda.* Hæc ibi.celebratur sane in Hispania, hæc actio fidei tanta authoritate, & maiestate, vt videatur horrendum ac tremendum spectaculum, & sit veluti imago futuri iudicij, quo nihil esse potest ad terrorem incutiendum aptius, ex quo plures vtilitates oriuntur.

Debet degradari No. qd apud antiquos valde dubitatũ, & cõtroversũ fuit, an sacerdos q ob crimen hæresis in perpetuũ carcerẽ erat detrudẽdus, pri⁹ foret a suis ordinib. actualiter degradandus, sed iã rem diffiniuit Vrbanus VIII. summus Ecclesiæ Præsul, rescripto, incip. Consultus §. quæstioni. vt refert Frã. Pega. ad Direct. Inquisitor. Schol 65. f. 185. his verbis, Quæstioni vero qua quæritur, vtrũ cõstitutus in sacris deprehensus in hæresi, & propter hoc immutandus perpetuo, prius sit ab ordinibus a suo Episcopo degradandus, antequam tradatur huiusmodi pœnitentiæ: respondemus, quod talis qui est perpetuo immutandus prius debet a suis ordinib. degradari, hæc ibi Quæ sane degradatio realis & actualis esse debet Director. Inquisi. 3. par. in decimo modo terminandi proc. fium fidei, fol. 333. Alber. in c. quoniã, de hæret. lib. 6. in prin. nu. 55. Campeg apud Zanchi in tracta de hæret. c 20. vers. obserua denique. Et licet hæc de iure veriſſima sint, cum tamẽ dispensari soleat cum illis qui in perpetuum carcerem solent condemnari, ideo non realiter, sed verbaliter tantum degradari solent, quod sancti officij benignitas laudabiliter introduxit, vt testatur Franc. Pẽga dicto Schol. 65.

D *Clericus in perpetuũ carcerẽ detrudendus an prius debeat degraduri.*

E *Aut abiurauit eam.* Fuit sane olim salubriter institutus abiu-

abiurationis vſus, ob continuas frequenteſq; hæreticorum fraudes impias, vt abiurationis robore adacti & quaſi firmiſſimo vinculo alligati cogerentur in unitate, & puritate Eccleſiæ permanere, ne eis liberum eſſet impune quoties vellent recedere, vt grauiter conſtituit Leo huius nominis primus epiſtola. 84. vt refert Conrad. Brun. lib. 3. de hæret. c. 5. Et abiuratio res antiquiſſima eſt in Dei Eccleſia, de qua fit mentio in prima Nicena Synodo: c 8. Eiuſdem abiurationis meminit Concilium Epheſinum ſub Cęleſtino Primo celebratum: & concilium Laodicenum c 7.

Antiquiſſimus eſt in Dei eccleſia abiuratio nis uſus ad repellēdas hæreticorū fraudes.

Et ex ſacris conciliis, & multorum ſanctorum patrum teſtimonijs hanc catholicam veritatem probat Grat. in c. Saluberrimum. & in c. donatum. 1 q. 7. ubi nullus hęreticus ad Eccleſiæ unitatem recipiendus eſt, niſi prius hæreſim abiuret, & anathematizet, quod labentib ſeculis idem ſemp cū hæreticis redeuntib obſeruatū eſt, vt in Cóc. Conſtan. c. 19.

De qua abiuratione multa differunt Zanchin. de hæret. c. 20. nu. 2. ubi Campeg Bernar. Comen in lucerna, in verbo, abiuratio. Albe. de agnoſ. aſſer q. 30 nu. 6. Siman in inſt. Catho. tit. 1 & in enchir. titu. 53. Io. Rojas in ſing. fide. 11. & in tract de hæret. 2 par. aſſer. 41. nu. 331. Et eſt de hac abiuratione ſingularis locus in Cóc. Toloſ. c 11. & in Cóc. Narbonenſi, c. 6. & in Cóc. Bitterenſi, c. 29. Qđ vero author hoc loco ſcribit clericum tradendum eſſe curiæ ſæculari ſi relabatur in hæreſim poſt abiurationem, intelligendum eſt, qñ abiurauit de vehementi, ſecus dicendum eſt, ſi de leui tantum: nam qui reincidat in hæreſim ſiue abiurata ſiue alia, non putatur relapſus, nec relapſorū pęnis plectendus eſt, c. accuſatus, in prin. de hær. lib. 6. Siman. d. tit. 1. nu 9. Rojas d. ſing. 1 licet opinionem contrariam tenuerit Anch. d. c. accuſatus, not 6. Mat. de Affli. in conſt. Regni Siciliæ, tit. 1. col 8. quā egregie confutauit. F. Peg. ad Direct. inquiſi. li. 2. Scho. 64. dicens eam eſſe falſam, neque vſu receptam, quia miſeri cordiam Sancti officij excludit.

D

Ioā. Bernar. opinionem quandam dubia interpretatur

Applicantur Vide Regia l. 2. ti. 26. p. 7. Bal. in l. ſi qs pſbyter, C. de epiſ. & cler. Pet. de Anch in c cū ſecundū leges, de hær. li 6. Fel. in c. vrgentis, de hæt. Bru. li 5 de hær. c. 6 Lud. Car. in prac. cri. in trac. de hær. f 275. nu. 13. Bona vero patrimonij clericorū hæreticorū deferūt Epis, q in uſus pios ea diſtribuere tenent, ut aſſerūt Anch. Ant. Maria, Soc, & Fel.

E

Hæreticorum bona quib. applicentur.

in c. excommunicamus, 1. §. 1. de hære 1o. Lup. in rep. rub. 8 dona. inter vir. & vxor. §. 39. Sed quod bona immobilia, clerici committentis crimen hæreseos pertineant ad Principē sęcularem probat Old consl 17. Io. And. in addi. ad Spec. tit. de feud. §. pen. Pet de Anch. in c. ea quæ, q. 22. de re iud. lib. Guil. Bene. in c Rainut. de test in parte, & vxorem, nu. 242. Iac. Septim. in cath. institit c. 9. n. 71 Rupella. forensi insti. lib. 3. fol 307. Bos tit. de hæret nu 33 Quib. suffragatur q. Feli. in c. irrefragabili. §. cæterum, col. 1. de offi. ord. scribit, dicēs ideo ad Principem sęculare pertinere bona hæreticorum, quia ad eū spectat executio confiscationis pœnæ huius criminis. Quæ quidē opinio in Hispania seruatur, ubi bona siue immobilia ēt clerici hæreseos dānati, ēt hērtis ecclesiastici cum beneficiū, ad fiscū Regiū pertinent, atq; ita praxis obtinuit, quæ iuri consona est, cū præter Oldr. & aliorum sententiam Rex ipse Catholicus curam non vulgarem habet, constituendi summū illud prætorium catholicæ fidei, p pugnaculum. q. in eius curia, & apud ipsum Principem totius Hispaniæ causas ad debitā tanti criminis punitionē spectantes tractat, cui præest vnus ex summis Præsulib. qui Regis non vulgarib. expensis, p totā Hispaniā, non sine Sūma Christianæ reipublicæ utilitate, cōstituit, ac mittit eruditissimos, & summæ integritatis viros, hæreticæ prauitatis Inquisitores, ad libē hæreticorū extirpandā. Quo fit, vt mirū non sit, bona oia hęreticorū ad Regiū fiscum deferri, ad tot expensarum subministrationē: itaq; cautū est extrauaganti constitutione Bonifacij, ut referunt Bossi. & Simanchas in locis iam allegatis.

Sanctæ Inquisitionis officium primū in Hispania Beato Dñico cōmissū, qn in Hispania initium habuerit.

Fuit equidē, ut hoc obiter recenseam, sanctissimū Inquisitionis officium primū in Hispania Beato Dñico cōmissū, ab eoq; prima exordia sumpsit anno Dñi 1200 qui cū esset illustri (ut fama est) Guzmanorū familia ortus, & sanctitate insignis, & Theologiæ peritia præclarus, & verbi Dei orator celeberrimus, fidei Zelo incensus magna oīum admiratione, aduersus Albigenſium & aliorū hæreses munus hoc exercuit: Posta in Italia trasmigrauit, & cū B. Francisco nō vulgarē familiaritatē habuit, & hi sanctissimi viri, duas clarissimas religiones, veluti duo clarissima sidera cōstituerunt, & oſim inquisitionis suis filijs exercendum reliquerunt, q. in Italia adhuc, vt audio, exercent. Postea vero, vt fidelissimè

Historiæ

Hiſtoriæ noſtræ teſtantur, in Hiſpania Ferdinandus Arragoniæ & Caſtellæ Rex huius nominis V. anno 1476 munus hoc abſtulit à fratribus Dnicanis, & ſecularibus clericis tradidit. Qua tempeſtate à Catholico Rege authoritate Apoſtolica conceſſum fuit hoc munus Illuſtriſſimo Cardinali Mendocio, qui conſilio ſapientiſſimorum, & piorum virorũ leges & ordinatione eius compoſuit.

In regno tamen Franciæ, vt ad rem redeam, ex conſuetudine generali inductum eſt, vt bona immobilia clerici ad degradationem, vel perpetuos carceres condemnati, ad Regem ſpectent, vel ad dominium temporale imperium ibi habentẽ, mobilia vero Epo adiudicantur: cuius conſuetudinis meminit Manſuerius in pract. rub de pœnis §. Item condẽnatio facta ad carceres Oldr. conſi 27. col. 2 Io. Andr in addi. ad Spec. tit. de feud. x pen ver. Quadrageſimo quæritur. Aufreri. in addi. ad Capell. Tholoſ. q 150 & ita ſeruatur vſu & ſtilo Curiarum, ut fatetur Petrus Reb. in proœm. conſtit Fran 1. tom. gloſ 5 nu 35. & hęc conſuetudo fuit confirmata areſto magni conſilij, vt habetur in tracta. areſtorum in ſtylo Parlamenti areſto 50. & de hac conſuetudine nouiſſimè meminit Petrus Gregor. Tholoſanus Syntag iur. 3. part lib. 31. c. 31. nu. 7.

Domino rei emphiteuticæ. Vide Carr. & Doct. quos ipſe refert, dicto fol. 275 num. 14.

HAERETICIS, RECEPTATORIBVS, DEFENSORIBVS, ET fautoribus eorum, Eccleſiaſtica Sacramenta adhibentes, ac eos Chriſtianæ ſepulturæ tradentes, & eorum eleemoſynas, ac oblationes recipientes. Cap. C XV.

1 *Clericus horum criminum reus cui pœnæ ſit obnoxius.*

POenæ clericorum in hoc delinquentium eſt, vt ſuo priuentur officio, ad quod nunquam reſtituantur abſque indulto ſedis Apoſtolicæ ſpeciali, vt in c. excommunicatus in §. Credentes. verſi. Sanè clerici. de hæret. Quæ pœna procedit etiam in clericis regularibus, quibus & alia adiungitur, videlicet vt ſua ſibi priuilegia non obſeruentur in illa dioeceſi in qua talia preſumpſerint perpetrare, ut ibi. Et notat Hoſtien. in Summa, de hæret in §. Quæ pœna. in fin. verſi. 1

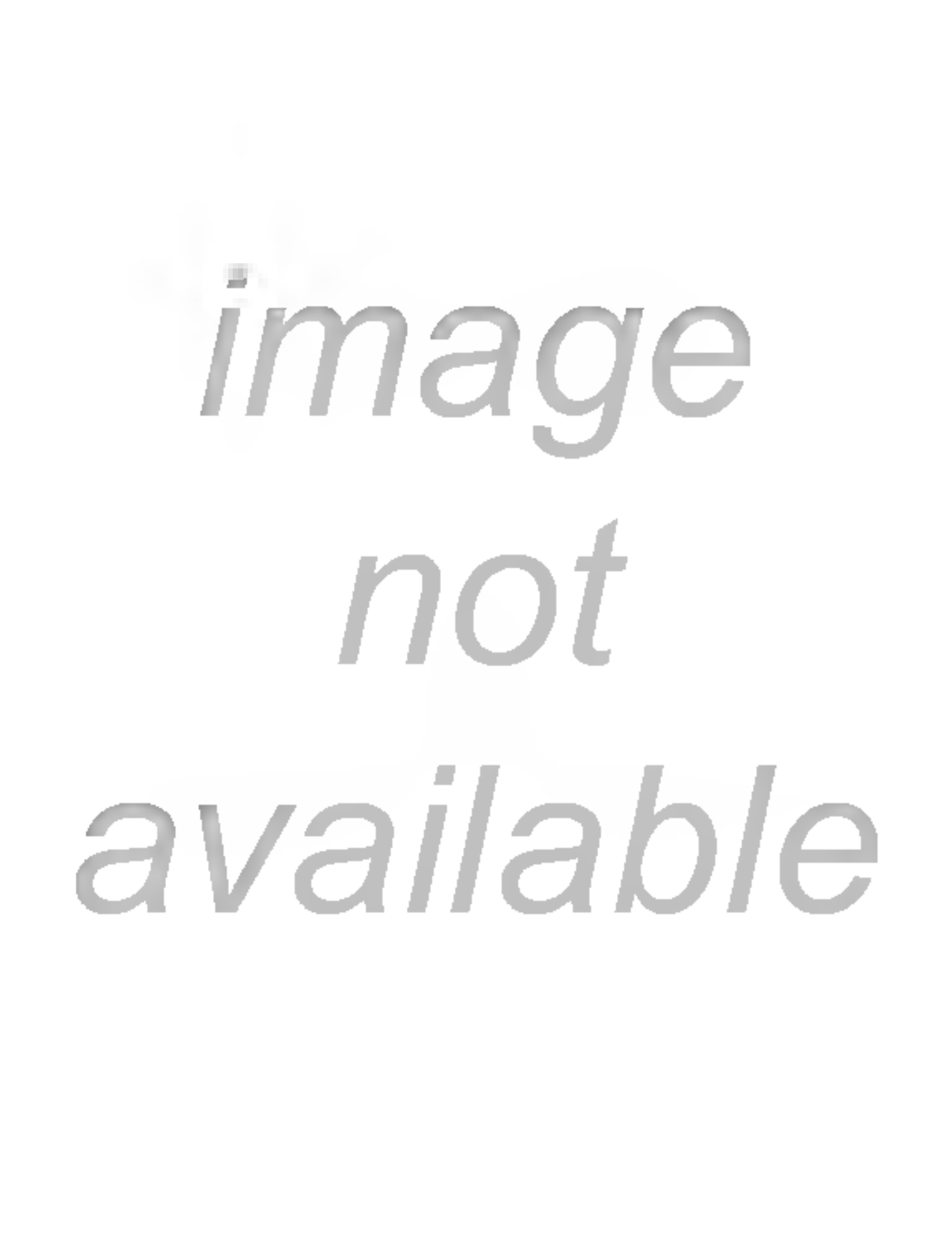
image
not
available

EXCOMMVNICATIONIS MAIORIS VINCVLO INNODATI per annum, vel multo tempore, contumaciter steterunt. Cap. CXVI.

Quod noue editum est.

1 *Excommunicatio grauissima semper iudicata fuit, cuius vo luti imago apud Ethnicos fuit.*

2 *Excommunicati, quibus bonis careant.*

3 *Tex. in c. 1. de senten. excom. lib 6. contra impium Lutherum interpretatur.*

4 *Annalis perseuerantia in excommunicatione, operatur, vt excommunicatus, pro confesso, & conuicto, in criminalibus habeatur.*

5 *Perseuerantia annalis in excommunicatione, non inducit beneficiorum priuationem.*

6 *Defenduntur Regiæ Hispanarum constitutiones. Prima, & secunda, tit. 5. libro 8. ordin. nouæ, pœnas aduersus excommunicatos statuentes.*

7 *Iudices Ecclesiastici condemnare possunt pecuniaria multa excommunicatos laicos, qui pertinaciter in excommunicatione permanent.*

8 *Iudices Ecclesiastici, nullum emolumentum percipere possunt ex pecuniaria pœna, contra laicos excommunicatos illata, nisi illam quæ Regijs constitutionibus illis competit.*

9 *Perseuerantia annalis in excommunicatione, ex causa ciuili, operatur, vt excommunicatus pro confesso habeatur.*

10 *Annalis perseuerantia in excommunicatione, minimè præcludit viam excommunicatis, quin possint innocentiam suam ostendere.*

11 *Tex. in c. rursus, 11. quæst. 3. interpretatur.*

12 *Sacrum Concilium Trid. sess. 25. c. 3. de refor. & alia iuris cõmunis loca ei consona interpretantur.*

13 *Perseuerantia in excommunicatione, vltra annum, operatur, vt excommunicatus ecclesiasticis beneficijs priuandus sit.*

14 *Anno lapso excommunicationis, quantum tempus a iudice expectandum sit antequam ad declarationem, & priuationem beneficiorum procedat.*

Ex-

1 *Excõica tio grauissima semp̃ iudicata fuit, cuius velu ti imago fuit a pud ethnicos.*

EXcommunicatio † non solum apud Christianæ fideī cultores, sed apud Ethnicos fuit veluti eius imago q̃ grauissima semper iudicata fuit. Plato. n. Philosophus omnium grauissimus, ad finem lib. 9. de legib. sic loquitur. *Si quis de uiparentibus allata damnatus fuerit, primum quidem ex urbe egrediatur in exiliumq; perpetuũ proficiscatur, ac sacris oĩbus arceatur. Eum aũt qui non se arcuerit Agronomi verberibus cadant, & oĩno, ut hi quidem uoluerint. Reuersus vero ex exilio multetur. Si quis vero ex liberis hominibus cum tali viro comederit, uel biberit, uel re alia quacunq; cum eo communicauerit, atque adeo si ei obuiam factus eum sua sponte tetigerit: neq; in templum ingrediatur, neq; in forum, neque oĩno in urbẽ priusquam purgetur. Putet. n. se cũ homine scelesto cõicauisse.* Hactenus Plato. Quæ omnino fere similia sunt nostræ Christianæ religionis excommunicationi.

Apud Athenienses etiam antiquitus publicæ erant quædam detestationes veluti in eos qui viam non mostrassent erranti vt testatur Tullius lib. 3. offic. in quarum detestationum locum successit excommunicatio, vt scribitur in Chiliadib. in Chiliad. prima cen. 2. c. 84.

Romanos etiam his diris execrationib. vsos fuisse, vt qui illi esset obnoxius grauissimas pœnas dare, maximisq; calamitatib. & ærumnis affici necesse erat, vt cõmemorat Plutarchus in Crasso, vbi refert Acteiũ Trib. Pleb. his diris execrationibus Crassum in Parthos proficiscentẽ cõfixisse. Ex quo illud Lucani lib 3 Pharsaliæ. *Crassumq; in bella secutos.*

Sæua tribunitia uouerunt prælia diræ.

De his ẽt execrationib. meminit Tullius lib. 1. de Diuinatione *M Crasso quid acciderit, uidemus dirarum obnunciatione neglecta.* Et de huiusmodi diris mentio fit a Plin. lib 28. c. 2. & a Liuio lib 6. tertiæ Decadis, qui sic loquitur *Qui uictus acie excessisset, eum ne quis urbe tecto, mensa, lare reciperet, dirã execrationem in populares, obtestationemq; quam sanctissimam potuerunt a uersus hospites cõposuerũt.* Hactenus il le. Cæsar ẽ in cõmentarijs belli Gallici mores Druidũ referens, his verbis describit. *Si quis aut publicus, aut priuatus eorum decreto non steterit sacrificijs interdicũt: hac pœna apud eos grauissima. Quib ita est interdictum in numero impiorũ, ac sceleratorum habentur, ab ijs omnes decedunt, aditum eorum sermonemque defugiunt, ne quid contagione incommodi accipiant*

piant, neque honos ullus communicatur.

Hactenus Cæsar, in quibus vide noſtræ excommunicationis imaginem. Nam † excommunicatis primum ſacrificijs interdicitur, c. ſiquis Epiſcopus, c. placuit, & alijs multis, 11. q. 3. Deinde his communicari prohibetur ſermone, menſa, & conſuetudine, aut alio quouis modo, c. ſicut. c. excommunicato, c. qui communicauerit, 11. q. 3. Excõicati etiam proprio & peculiari vocabulo impij appellantur, c. cæterum, 24 q. Excommunicatis etiam petentibus ius denegatur, c. intelligimus, de iudic. c. exceptionem, de excep. c. 1. eo. titu in 6. c. 1. de reſcrip. eo. lib. Nec ad honores dignitates vel beneficia admittuntur ca. poſtulaſtis, ca. ſequenti, de cler. excommun. cap. cum bonæ, de ætate & quali. cap. cum dilectus, de conſuetud. c. ad probandum, de ſenten. & re iud. Quod etiã in dignitatibus ſæcularibus locum obtinet, c. per venerabilem, verſi. *Sed nunquid enim*, ibi, *Sacrilegum quemcunque, uel excommunicatum.* Et rurſus verſiculo. *Sunt enim notoria.* Vbi etiam not. Abb. Cardin in c. perpendimus. num. 40. de ſent. excommun. Dec. in c. dilecti, col. 1. de excep. tradit Andr. Tiraquel. lib. de retract. §. 1. glo. 9. nume. 171. Sunt equidem excommunicati infames. Vt dicit gl. in c. 1. verſi. niſi iuſta. in verbo infanti. quo tempore miles, & in cap. 1. § vlt. in glo. vltima. ad finem. ti. per quos fiat inueſtit. & eſt tex. optimus, in c. infames. 6. q. 1. quem dicit eſſe ſing. Rom. ſing. 168 & quomodo hoc intelligendum ſit, vide Innoc. & Doctores in c. teſtimonium, de teſtib. Rom. ſingu. 685. Et excommunicati Sathanæ maligniſq; eius Angelis tradunjur, cap. omnis Chriſtianus, 11. q. 3. Et tanquam membra putrida a Catholica Eccleſia abijciuntur, c. nihil, eád. cauſa. & q. Et multa, in execrationem excommunicationis vide per Paul. Diaconũ lib. 23. rerum Romanorum. Theophylact. 1. ad Timot. ca. 1. Lindanum lib. 4. Panopliæ Euangelicę, c. 58. Confeſſi. Poloni de fide & Symbolo. capit. 31. Sot. lib. 4. Senten diſtin. 22. Iacob Septim in Cathol. inſtitu. titu. 27. D Epiſcop. Couar. in capit. Alma mater, 1. par. relecti. in init. Tiraquel. vbi iam allegaui.

2 *Excõicati quibus bonis & emolumentis careãt.*

3 *Tex. in ca. 1. de ſent. excom. lib. 6. cõtra neſandũ Lutherũ interpretatur.*

Eſt igitur † excõicatio horribilis & pertimeſcenda pęna ſed impius & nefandus Lutherus, omnia tentans euertere, ex c. 1. de ſent. excommu. lib 6. quo cautum eſt medicinalẽ eſſe excommunicationem, argumentatur & inter impia ſua

deliramenta,hoc quoque tradidit excommunicationē non priuare bonis ſpiritualibus,nec communionibus, neq; ſuffragijs Eccleſiæ,cum alioquin ſi priuaret,mortalis eſſet non medicinalis ideo plus diligendam eſſe (inquit)quam timēdam Nefanda quidem blaſphemia contra D. Paulum Apoſtolum,ſacraq; Concilia,& contra Catholicæ Eccleſiæ traditionem. Et vt hanc argumentationem longe repellamus, animaduertere oportet,q̄ excommunicatio medicinalis ex fine eſſe dicitur,quia eius finis eſt mederi peccatori, morbo peccati laboranti: Hoc nempe excommunicatio contra eū profertur,vt reſipiſcat,pœniteat,& eccleſiæ ſatisfaciat, neque quod ſpiritualibus bonis priuet lethalis eſt iudicanda: Nam corporales medicinæ tametſi corpus multis alioquin malis afficiant,mederi tamen dicuntur,ex igitur medicinalis excommunicatio,ſi ea innodatus,minime contemplerit ſed probe attendens q̄ mali egerit pœniteat. Iſtum eſſe excommunicationis finem conſtat ex D. Paulo. 1 ad Thimo. 1. *Tradidi*(inquit) *eos Sathanæ vt diſcant non blaſphemare*. Et ex eodem Paulo. 1.ad Corint c. 5. *Iudicaui eum tradere Sathanæ in interitum carnis,vt ſpiritus eius ſaluus fiat in die Domini*.Sic interpretattur Origi.lib. iudic. *De Eccleſia*(inquit) *per ſacerdotem pellitur,ut notatus ab omnibus erubeſcat,& cōuerſo eueniat ei, illud q̄ ſequitur,ut ſpiritus ſaluus fiat in die Domini*.Imò ēt ſi cor illius induratum ſit,contra quem prolata fuit excommunicatio,ita q̄ ei fuerit lethalis,nihilominus tamen dicitur medicinalis reliquis Eccleſiæ membris, & per eam conſulitur incolumitati totius reliquæ communionis.Nam vnum pecus morbidum,omne pecus inficit,iō ſeparandum eſt,ne reliquas oues contactu ſuo inficiat. Nā vt elegantiſſime ſcribit D.Hieron.apud Gratianum,in c re ſecandæ.24.q. 3.*Reſecanda ſunt putridæ carnes, & ſcabioſa, ouis a caulis repellenda,ne tota domus maſſa, corpus & pecora ardeant,corrumpantur,putreſcant, intereant*. Plato enim Diuinus lib.9. de legibus ait *Quos inſanabiles legislator eſſe ſenſerit,ultimo ſupplicio hos afficiet,non ignorans,ſatius fore his qui inſanabiles ſunt, mori, quam uiuere, ac ſi uita priuantur dupliciter prodeſſe cæteris. Nam horum exemplo a peccato cæteri deterrentur,& improbis hominibus ciuitas ipſa mundatur*. Et Parens eloquentiæ Cicero in Philippica octaua præclarè(inquit.)*In corpore ſiquidem eiuſmodi eſt, quod reliquo corpori*

puri noceat, uri ac secari patimur, ut membrorum aliquod, potius quam totum corpus intereat. Sic in reipublicæ corpore, ut totum saluum sit, quod est pestiferum amputatur. Vt bene ille cecinit.

Prius tentanda, sed immedicabile uulnus.

Ense rescindendum est, ne pars sincera trahatur. Et secundum istum germanum intellectum post alios, interpretatur textum illum D. Couar. in dicto c. Alma mater, 1. p. in init. nu. 9. Vnde igitur perfide & insane Luthere, colligis excommunicationem ipsam diligendam esse, & non timédam, nõ aliter quidem diligenda est, quam a sanis pharmaca, vel ab nocentibus iniquorum hominum pœnæ. Pœna sanè quæ sacinorosis hominibus imponitur, medicina est improbitatis vt elegantissimè docet Plato. lib. 9. de legib. scribens nullũ supplicium lege factum ad malum tendit, sed duorum alterum ferè semper solet efficere, nam aut melior, aut certè minus prauus qui pœnas dederit fieri solet. Vide etiam circa hoc argumentum Diuum Chrysostomum ad populum Antiochenum, Homilia 6.

Non est igitur, vt ex superioribus apparet, excommunicatio pœna eradicans, sed pœna disciplinæ, nec est pœna vltima delictorum, sed vexatio quædam, dans probum intellectum, quæ in eum scopum dirigitur, vt excõmunicatus corrigatur, salutemq; spiritualem modis omnibus quærat, ut sic satisfaciant ecclesiasticæ disciplinæ, quod si excommunicatus ea induretur, alia maiora pharmaca adhibẽda sunt, cap. 1. de sentent excommu. lib. 6. c. excommunicamus, §. q autem, & §. quia vero, de hæretic. cap. notandum, 14. quæstione 3. l. placet, & ibi glos. Bald. & Doctores, C. de sacrosanctis Eccle

4 *Annalis perseuerãtia in excõi cationeoperãt, ut excõmunicatus p cõfesso, & conuicto in criminalibus causis habeãt.*

Ideo egregia est Doctorum nostrorum disputatio, quæ huius capitis argumento conuenit, qua pœna plectendus est, qui per annum, vel vltra, excommunicatione innodatus in ea perseuerat Et quia multis difficultatibus est inuoluta propositis his assertionibus pro nostra tenuitate elucidabimus.

Prima assertio, † Annalis perseuerantia in excommunicatione in criminalibus causis, solum operatur, ut excõicatus habeatur pro confesso, & conuicto de crimine, cuius cã fuit excõicatus, atq; ita pœnam non auget vt scribit Abb. in

c. 1. de iud. num. 25. quam opinionem cõem esse testantur Ripa, ibi, nu. 77. Alciat. n. 54. D. Epus Coua. in d c. Alma mater. 1. par. relect. §. 7. n. 10. Iac. Menoc de arbi. iud. q lib 2 cẽ tu. 5. casu 416. nu. 11 eamq; sequitur Aufrer. ad Cape. Tho losq. 366. Io. Lup in c. per vestras, de don. inter vir. & vxor. §. 18. nu. 24. Paul Grill in tract. de hæret. q. 8 ad finem, quæ manifestè probatur in c. rursus. & in cap. quicunque 11. q. 3. & iuri consona est: nam quamuis sola contumacia ad condemnationem non sufficiat, vt in c. nullus, de præsum. tamẽ quia cum tali contumacia concurrit dicta perseuerantia in excommunicatione, sufficit: quia vehemens inducitur præsumptio, quæ ad condemnationem sufficit, c. afferte, de prę sumpt. & ita tenendum est, quidquid contra communem reclamet Decius, in drc. 1. 2. lectura, nu. 19. & Io. de Selua, de benefi. 3. par. q. 4. nu. 53.

5 *Annalis pseuerãtia in excõicatione operatur, & excõicatus p cõsilio in crimina lib. causis habeatur.*

Ex qua assertione duo nobis sunt annotanda. Primo pertinacem per annum in excommunicatione, priuatum esse ipso iure, vel priuandum beneficio ecclesiastico, si crimen ab ipso commissum ea priuatione dignum fuit, & Doctores supra allegati communi consensu profitentur. Secundo non esse dictum contumacem excommunicatum priuatum, vel priuandum ecclesiasticis beneficijs, si crimen de quo accusatus fuit, non est ea pęna dignum, quod similiter Doctores præcitati fatentur.

Secunda assertio † annalis excommunicatio, licet non inducat beneficiorum priuationem, si alias pro illo crimine ea priuationis pęna iure statuta non est, poterit tamen talis excommunicatus, etiam intra annum arbitraria pœna puniri: ita scribunt Io. And. & Fel in c. postulasti, de homi. D. Couar. d. §. 7. & quamuis de ea dubitet Iac. Menoch. dicto casu 416. dicit tamen ibi, & si iudex esset, Ioan And. & aliorum opinionem sequeretur, ad coercendam pertinaciã, & audaciam eorum qui tanto tempore excommunicatione innodati fuerunt

6 *Annalis pseuerãtia in excõicatione, non inducit bñficiorum priuationẽ.*

Hinc sequitur iustissimas esse Regias nostras cõstitutiones, quibus decretum est, laicos qui per mensem in excommunicatione permanserint a sæculari iudice esse multãdos, quod si per sex menses contumaces fuerint, grauiori pœna plectantur, quod si per annum insorduerint, longe acrius puniantur, l. 1. & 2. tit. 5. lib. ordina noui. Sic etenim stat in

Neapo-

Neapolitano Regno Synodalis constitutio, in ordine 51. q̃ incipit. *Item quod nonnulli*, qua sancitum est, q̃ manentes in excommunicatione per mẽsem, soluere tenentur vnum auri Florenum, de qua meminit Petrus Foller. in pract. crimi. Canon. in verbo, non comparentes, num. 61.

Nec quidem hoc exemplo caret, nam in Concilio Triburiensi antiquitus patres decreuerunt. *Vt qui post excommunicationem non fuerint ad panitentiam inclinati, per sacularem Principem puniantur, vt quos Dei timor non corrigit, saltẽ pœna tẽporalis corripiat*, ita concil. Trubiri. c. 3. 7 *Ecclesiastici Iudices cõdemnare possunt pecuniaria mulcta laicos q̃ idoneis ais excõicatione permanent.*

Possunt† etiam ecclesiastici Iudices (imò maiorem ad hoc iurisdictionem, & potestatem habentes) punire laicos pecuniaria multa, qui per tẽpus illud Regiis legib. expressum, excõicatione fuerunt innodati: q̃ sic clari, & explorati iuris est, vt nulla indigeat probatione, & ita forensi vsu receptum est. Sicque absolutionis tempore, post Ecclesiæ satisfactionem solet pecuniaria pœna imponi, quæ iuste exigi potest, & in pios vsus conuerti, ut præcedentib. annis cætus Cardinalium Paulo III. Pontifici maximo respondit, vt testatur D. Episcopus Simanchas in Cath. instit. ti. 27. nu. 5.

Non† tamen licet ecclesiasticis iudicibus: ex proprijs sententiis, contra excommunicatos contumaces latis commodum aliquod extraordinarium reportare, sed pecuniariam condemnationem in vsus pios Ecclesiæ, vel pauperum conuertere, licet aliquando contrarium iniustissime uidi iudicari: sed iam placata fuit illa tempestas. Apud nos vero cũ dicta Regia constitutione prima, tertia pars pecuniarię cõdẽnationis, quæ contra excõmunicatos profertur, ad Prælatos seu alios ecclesiasticos iudices, qui excommunicationẽ protulerunt pertineat, iuste ab eis exigi potest, sicuti aliæ pœnæ quæ legibus, vel statutis eis tribuuntur. ita scribit D. Præsul. Calagurritanus, infra, c. 140 & ibi dixi. 8 *Iudices ecclesiastici q̃ emolumẽtum percipiunt, ex pœna cõtra excõmunicatos imposita.*

In hoc aũt amplissimo Archiepiscopatu Toletano, qua pœna puniendus sit clericus, vel laicus in tribunali ecclesiasticis, qui in excommunicatione per annum steterit, vide in Synodalibus consti. c. 2. rub. de sent. excom. lib. 5. 9 *Perseuerãtia, annalis in excõicatione q̃d operatur*

Tertia assertio, †perseuerantia in excommunicatione p annum, etiam in causa ciuili, efficit, vt excommunicatus habeatur pro confesso. Hanc conclusionem sic constitutã tradit D. Episcopus Couarr. in d. c. Alma mater, dicto § 7 li-

cet ad eius probationem nulla authoritate, sed sua (quæ maxima est) innitatur, quinimo aliquos pro ea allegat, qui uel non dicunt, vel contrarium scribunt, ut est Ripa, quem statim allegabo. Verissima tamen est hæc sententia, quam ea neruosa ratione corroboro: nam si dicta perseuerantia in excommunicatione, dictum effectum in causa criminali operatur, in quo clariores probationes desiderantur, vt in l. fin. C. de probat. multo fortius operari eum debet in causa ciuili: vnde labitur Ripa, in d.c. 1. de iud nu. 77. qui hanc opinionem in causa ciuili improbauit.

10 *Perseuerratio annalis in excõicatione minime excommunicato viam præcludit, quin possit innocentiam suam ostendere, ita egregie tenet Anto de But. in d. c. 1. de iud. vbi Ripa. nu. 77. glo. not. in d c. rursus. 11. q. 3. sentit Inn. in d.c. cum bonæ nu. 2. verſ. Post talem, de æta. & qualit. Prædicta quidem perseuerãtia, solum prodest accusatori fisco, vel actori, vt ab onere probandi accusationem, vel propositam actionem releuetur, cuius probationis loco, lex hanc contumaciam induratam in excommunicatione, subrogauit. vnde poterit reus quæ ad suam innocentiam cõcernunt modis omnib. probare, l. 2. C. de requi. reis. quod multis comprobat Io. a Neuiza. conſ. 60. num. 2. 3. & 4. Et innocentiæ probatio nunquam excluſa censetur, etiamſi iam lata fuerit ſententia, vt optime probat Dec. in c. ex parte, in 2. nu. 7 de off. deleg.*

11 *Tex. in c. rursus 21. q. 3. interpretatur.* Nec huic assertioni refragatur tex. in d.c. rursus, qui probare videtur hunc perseuerantem in excommunicatione, nullatenus audiendum esse: quem ad hoc perpendit Barba. in d c. 1 nu 134. qui tex. loquitur, quando excommunicatus non solum neglexit suam probare innocentiam, & priuatiue, & improprie contempsit, sed positiue, & proprie, vt quia pluries monitus renuit verbis, vel facto, suam innocentiam

12 *Egregie interpretatur Cõcil. Trid. Sess. 25. ca. 3. de refor.* purgare, ideo mirum non est, quod lex penitus eum excludat, ita tex. illum interpretatur Iac. Menoc. de arb iudi. q. libro 2. cent. 5. casu 416. quem vide.

Quinta assertio, † perseuerantia annalis in excommunicatione reddit excommunicatum de hæresis crimine suspectum, Conc Trid. Sess. 25 c. 3. de refor. Præsumitur quidem is perperam de potestate clauium Ecclesiæ sentire, inquit sacrosanctum Concilium. *Excommunicatus vero quidem, si*

post

post legitimas monitiones non resipuerit, non solũ ad Sacramentu, & communionem fidelium, ac familiaritatem non recipiatur: Sed si indurato animo censuris annexus, in illis per annum insorduerit, etiam contra eum, tanquam de hæresi suspectũ procedi possit. Hactenus Concilium, circa quod aliqua lectu nõ indigna notanda censeo.

Primo, quod non solum eius sanctio procedit, quando excommunicatio lata fuit ob causam criminalem, verumetiã ciuilem: nam pertinacia hæc vniformis est, nam semper, & in omni casu, perseuerando dicitur contemnere, imo maior videtur contemptus excõmunicationis ex causa ciuili, quã criminali: quæ pro leuiori causa lata fuit, & quæ minus eum retardare deberet, quin ad iudicem iret, quam pro criminali quam ob pœnam corporalem forte imponendam, magis excõmunicatus timeret. Quod ex verbis concilij clarè perpenditur, ibi, *Quæcunque*, quæ verba comprehendunt excommunicatum, tam ex causa criminali, quam ciuili, cum paulo ante Concilium decreuerit, ob vtramque posse excommunicari.

Secundo quod quatenus Cõcilium aii, *Per annum insorduerit*, intelligendum esse, de anno perfecto, l vrbana familia, §. pernoctare, ff. de verb sign. not. Francus, in c. cum contumacia, de hæret lib. 6 no. 2.

Tertio, quod licet excommunicatus, qui per annum integrum indurato animo stetit in excommunicatione, de hæresi suspectus sit: non tamen tanquam hæreticus est condẽnandus, glo. singul. in c. contingit, de dolo & contumacia, est equidem suspitio hæc leuis, vt scribit author Direct. Inquisito. 2. p. q. 47. sequitur insignis Couarr. in d. c. Alma mater, §. 7. Iac. Septim. in Catho instit. tit. 27. nu. 4.

Quarto, quod licet dicta suspitio leuis sit, sufficiens tamen est ad purgationem indicendam, quam si excommunicatus subire noluerit, sed in excommunicatione permanserit, tunc veluti hæreticus pertinax est condemnandus, c. excommunicamus § qui autem, de hæret. c. cum contumacia, eo. tit in 6 tradit Inn. & cæteri, in c. vlt de pœnis Hostiens. Henr. Card. & Fel. in d. § qui autem, Host. in Summa. tit. de hæret colum. 3. Cald consi. 5. tit. de hæret. Fran. in d. c. cum contumacia, Ripa. in d. c. 1. de iud. nu. 77. Gonsal. a Villadiego, de hæret. q 9. Capel. Tholos vbi Aufre. decis. 361. Alber.

in rub. de hæret. lib. 6. q. 13. nu. 34. Brunus, lib. 1. de hæret. c. 4. Io. Lup. in cap per vestras, de donatio. inter virrum & vxorem, §. 18. numero 24. Carrer. in pract. crimin. in tractat. de hæret. num. 21.

Quinto, quod si causa excomunicationis ex eo emanauit quod de hæresi suspectus quis sit, ab hæreticæ prauitatis Inquisitoribus vocatus, subterfugiés iudicium, comparere noluit, & ob cótumaciam, excommunicatione fuit innodatus, in qua integro anno permansit, hoc sane casu, vt hæreticus est puniendus, tex. egregius in d. c. cum contumacia, de hæret. li. 6. & ad idem in simili est tex. in c. excommunicamus. §. qui autem, de hæret. & in auth. Gazaros, C. eo. tit. l. 52. titu. 9. par. 1. tradunt vltra ordinarios interpretes Direct. Inquisit. 2. par q. 84. Capel. Tholos. vbi Aufrer. q. 365. Ad hoc tamen quod dicta pœna imponenda sit, requiritur, quod is sit verus contumax, quod si fictus contumax fuerit, dicta decisio locum non habet: vt optime resoluit Guil. a Villad. de hær. q. 12. Couar. d. § 7.

Imò & quod existimo perpetua memoria dignum, quod si anno lapso, ante condemnationem, qui contumax fuit, cópareat in iudicio, suamque innocentiam voluerit ostendere, audiendus est, ad effugiendam bonorum cófiscationem: ita tenet And. de Iser. in d. auth. Gazaros, num. 31. Quod si iam condemnatus, & captus fuerit, & tanquam vere pœnitens voluerit se Ecclesiæ recóciliari, audiendus est, & si ostẽdat legitimè se impeditum fuisse, ita vt contumax non fuerit: omnem pœnã effugiet, quod si de legitimo impedimento non docuerit, sed solum innocẽtiam obiecti criminis docuerit, sententia reuocabitur, quo ad corporalem condemnationem & infamiæ notam, non vero quo ad bonorum cófiscationem. l. 2. & pe. C. de requi. re. Quod facilius admitti debet, quando contumax ipse sponte se carceri exhibuit, vt sanctæ Inquisitionis decreto diffinitum esse testatur D. Episcopus Iac. Septim. in Catho. Instit. c. 2 nu. 20.

Sexto erit etiam memoriæ commendandum, quod cum annalis perseuerantia in excommunicatione, solum suspitionem hæresis inducat, & ideo non erit locus bonorum cófiscationi, nisi postea vere hæreticus excommunicatus apparuerit, quia quando bona hæreticorum publicantur, locum id obtinet in vero hæretico, non vero in suspecto, c. accusa-

tus,

tus, § porro, de hær. tradit vltra inte[illegible]stitutiones, per quas a
chinus, in tract. de hæret. c. 25. de confi[illegible]ca. Ad fallariorũ,
iudi. inquisit. in verb. *Bona hæreticorum*. Iac. M[illegible]eportatio, &
nu. 16. uol. 2.

Sexta & vltima assertio, † per seuerantia in excom[illegible] per glo. in l.
catione, vltra annum operatur, ut excommunicatus priua- r.
dus sit beneficijs, & dignitatib. ita tenet Abb. in d. c. 1. de iu- cõica-
dic. nu. 25. vbi And. Alciat. nu. 78. quæ manifeste probantur nis, ul-
in c. cum bonæ, de æta. & qualit. circa cuius interpretatione tra an-
ille loquitur, quando Pótifex Maximus de plenitudine pro nũ ope-
cedit, prout in casu illius tex. Nam nunquam præsumendũ ratur, ut
est sic Principem velle procedere. Imo nomen hoc absolu- excõica-
tæ potestatis, cum iuri contrarium sit, merito a Iureconsul- tus eccle
tis omnino abnegandum esse, multis rationibus, & clarissi- siasticis
morum virorum testimonijs probaui in meis annot. ad ist ũ beneficij
dominum Episcopũ in regulis, & fallen. reg. 219. vers. Quar- cũs pri-
to amplia. Nec refragatur consideratio Dec. in d. c. 1. nu. 19. uandus
in 2. dect. a communi recedentis, asseuerantis, tex. illum re- sit.
quirere perseuerantiam & contumaciam triennalem, nam
vt recte respondit Alciat. d. c. 1. nu. 37. is tex. in d. cap. cũ bo-
næ, non inducit dispositionem super triennio, sed super tẽ-
poris diuturnitate, vltra annum: Vnde videmus, quod ante
biennium sufficeret, vt in 5. vlt. de pœnis, qui tex. etsi loquatur
de laico, attamen idem in clerico iudicandum est, cum
vel nulla sit differentia, vel si aliqua est, fortius clericus liga
tur, cũ is magis parere teneatur, vt scribit Card. a Turrecre
ma. in c. missas totas, nu. 2. de consecr. dist. 1. Mart. Nauar. in
c. 1 § ingratus, nu 4. de pœn dist. 5.

Quæ quidem assertio locum obtinet, etiam si excommu-
nicatio lata fuit ob causam ciuilem: nam vt supra scripsi, per
tinacia hæc vniformis est, nec quo ad hoc instituta attẽ-
di debet, an procedat ex causa criminali, vel ciuili: solũ per-
pendi debet crimen illud, ab illa contumacia, & perseue-
rantia proueniens. Hinc constat longe errasse Abb. in dicto
capitulo primo, numero vigesimoseptimo, Ripam, nume-
ro 77. Roman. singula. 303. Angel. de Clauas. in Summa, in
verb. Excommunicatio, vltimo, nume. 17. asseuerantes, ex-
communicatos ex causa ciuili, & in ea perseuerantes etiam
per mille annos, non posse suis beneficijs priuari, quos om-

nes

nes iustè reprobat Iacob Menoc. de arbi. iud. q. lib. 2 cent. 5. casu 416. num. 55.

14 Dubitari tamen solet, per † quod temporis spacium Iudex expectare debeat excommunicatum lapso anno antequam ad declarationem, vel priuationē beneficiorum procedat: circa quam controuersiam Abb. in d. c. 1. nu. 25. de iudic. versi. fateor, sentire videtur, per triennium expectandū esse, vt in c. cum bonæ, de æta. & qualit. sed Abb. non loquitur taxatiue prout nec taxatiue ibi loquitur Andr. Alciat. nu. 37. Quocirca totum hoc Iudicis arbitrio relinquendum esse censeo, sequor in hoc doctissimum Iac. Menoc. de arbi. iud. q. lib. 2 cent 5 casu 416. nu 66.

Anno lapso excōmunicationis, q̄tum tēpus aindice expectādū sit ante quā ad priuationem beneficiorum procedat.

Prudens equidem ecclesiasticus Iudex, elapso aliquo tēpore post annum, excommunicatum citari præcipiet, vt coram eo compareat, ad allegandum quas defensiones hēat, vt hæreticus declarari non debeat, cum tandiu excommunicatione fuerit ligatus, quod si nullum alleget impedimētum, nec iustam causam, quæ ei suffragari possit, hæreticus declarabitur, & priuatum esse beneficijs, & ecclesiasticis dignitatibus, hanc praxim docet Gundisa. Villadiego, in tracta. de hæret. q. 12. in fin. Io. Anan. in c. excommunicamus, §. qui autem, in fine, de hæret. Aufr. ad Capel. Tholos. q. 366. ad finem.

Falsarii. Cap. CXVIII.

1 *Clerici falsarij literarum Apostolicarū qualiter puniantur.*
2 *Vitians siue falsans literas Delegati Apostolici vel aliorum inferiorum Iudicum, qua pœna corripiatur.*
3 *Literarum autem Regiarum falsarij cui pœnæ sint obnoxij.*
4 *Clericus, qui falsis literis Apostolicis vtitur, officijs & beneficijs priuatur.*
5 *Apponens manum in Apostolicis literis, etiam literam unicā corrigendo, uel punctum, exceptis officialibus quib. commissum est, eo ipso excommunicationis sententiam incurrit, a qua Papa tantum absoluit.*

1 Clerici † qui falsarij literarū Apostolicarum fuerint deprehensi, & per se falsitatis vitiū exercuerint, omnib. ecclesiasticis officijs, & beneficijs priuati, & per ecclesiasticum Iudicē degradati sæculari potestati traduntur

tur puniendi,[a] ſecundum legitimas cõſtitutiones, per quas laici de falſitate conuicti puniuntur, ut in ca. Ad falſariorũ, de crim. falſi, & pœna laicorum videtur eſſe deportatio, & omnium bonorum publicatio in libero homine, ut per glo. ibi, allegando tex. in l. 1 §. fin ad l. Cornel. de falſis, licet in l. Vbi falſi, C. eod. dicat, ꝙ crimen falſi debet puniri capitali ſupplicio, ſi id exigat magnitudo commiſſi. & licet iure cõmuni in hoc caſu nõ uideatur appoſita pœna mortis expreſsè, in his tamen regnis diſpoſitum eſt, ꝙ falſans epiſtolam, priuilegium, vel Bullam Papæ, vel qui facit, vt alius id efficiat, debet mori, vt in l. 6. tit. 7 par. 7. Vnde non eſt dubium tunc, ꝙ hodie Iudex ſæcularis damnabit tunc talem clericum ad pœnam mortis Et vide Concil. Conſtantienſe in 18. ſeſſ. in c. 3. vbi ſtatutum eſt, quod omnes qui dolum, & fraudem ſeu falſitatem aliquam circa literas bullandas d. Syno di committerent, & illi etiam qui in hoc conſentirent, aut talia fieri procurarent, vel literis falſis ſcienter vterentur, incurrerent cenſuras illas eccleſiaſticas, & pœnas, quas falſificatores literarum Apoſtolicarum, & qui illis literis ſcienter utuntur, necnon participes fiunt, incurrunt pœnas iuxta Canonicas ſanctiones: & licet prouiſio illius Concilij circa literas eius ſolummodo, & non in futurum videatur diſponere, argumento tamen illius videtur idem eſſe iudicandũ, ſi pro tempore caſus ſimilis occurreret, cum videatur eſſe eadem ratio: literarum vero Cancellariæ vel pœnitẽtiarij Papæ falſarij qualiter puniantur, vide Holt. Io. And But. & alios, in c. ex literis de fi. inſtru. † Vitians autem ſiue falſans[2] literas Iudicis delegati Apoſtolici, non debet ita acriter puniri, Panor. in ca. Olim, in 2. not. ex tex. ibi, de reſcr. Et vide Fel. in c. 2. de reſcr. col. 9. ubi ſe remittit ad plene dicta per Marian. in d. c. Ad falſariorum. Falſantes autem literas inferiorum Iudicum, ſi criminaliter accuſantur, depoſitionis ab ordine, & priuationis omnium beneficiorum, detruſionisq; in monaſterium pœnas ſuſtinere debẽt: notat idem Panor. vbi ſupra, allegans tex. in c. Si epiſcopus, 50. diſt. qui tex. ſtatuit contra presbyterum, aut diaconum qui chartam falſauerit, ꝙ depoſitus ab officij honore in monaſterium detrudatur, & eũdẽ tex. (etſi corruptè alleget) ſic intelligit Holt. in Sum. de crim. fal. §. fi. in falſario literarum epiſcopi. Falſatius autem per modum inquiſitionis conuictus, tã in literis epiſco-

[a] 2

epiſcopi,q̃ Capituli,ab officio,& beneficio ſuſpẽdẽdus eſt, ſiue ſuſpendendus nunciandus,ſm Hoſt.vbi ſupra,donec in dulgentiã Apoſtolicæ ſedis mereat obtinere, ꝑquo allegat
3 tex.in c.Tam literis,de tetti. † Literarũ aũt Regiarũ falſarij degradantur,& illis aliquis character imprimitur , & in exilium mittuntur extra prouinciam,vt in c.Ad audientiã, de crim.fal.Idem tranſcriptum fuit in l.antep.ti.6.p.1.q̃ declarat, q̃ exiliũ debet eſſe extra regnũ vel dnium Regis , in cuius literis deliquit,quod extẽdit procedere in falſario cuiuslibet Principis ſæcularis Hoſt.in Sum de crim. falſi.§.fi. verſ.Si quis aũt,motus ea ſolũ rõne,qa de ſimilib idẽ eſt in
4 dicium,ꝑ iura vulgaria,q̃ ipſe refert. Qui †vero Apoſtolicis literis falſis vtit,officijs & beneficijs priuatur,vt in d.ca. Ad falſariorũ;Vnum tñ nota,q̃ ſi tales velint ſe purgare, allegãtes ignorantiã,audiendi ſunt.ſi ſe purgant,& deceptorẽ exhibeant ita tenet Arch.in c.In memoriã,19.d.qđ ibi ſequit Card.de Turrecremata,in §. Ad quartũ,qui reſpõdet ad dictum cap.Ad falſariorum,dum dicit,non excuſare ignorantiam : qđ intelligitur de ignorantia ſupina, vel qñ non vult exhibere deceptorem. Et vide Hoſt in Sum.in tit.de crimi
5 ne falſi.§.Porrò,verſ.Sed hodie,vbi dicit,† q̃ hodie p̃ceptũ eſt, q̃ in literis dñi Papæ, nec in magno,nec in modico audeat quis manum apponere, ẽt literam vnicam , vel punctũ vnicum corrigendo,exceptis officialib quib.hoc eſt cõmiſſum:alioquin manum apponens, ex Canone lato in Curia , ipſo facto ſententiam excommunicationis incurrit,quæ nõ poteſt per aliquem extra ſedem Apoſtolicam relaxari. Cuius verba ad literam refert,& ſequitur Floren.in 3.par.titu. 24.c.16.& ſequitur etiam Felin in c.2.§.Stylus,de reſcript. qui etiam dicit,quod tales falſarij excõmunicantur in proceſſu annali per Papam in die Iouis ſancti,& allegat conſt. Mar. V. quam ad literam Floren. ſcribit in d.3. par.titu.24. cap.72. ubi aperte patet,quod excommunicantur omnes falſantes literas Apoſtolicas,bullas, & ſupplicationes Summi Pontificis,ſeu Vicecancellarij,ſeu gerentis officium,vel vices Cancellarij.Et nota,q̃ Floren.in d c.16. referendo Richar.dicit, quod qui ludo & non intentione vtẽdi literis Papæ,quarũ efficacia iã expirauit, aliquã literam in eis forma tam reformaret,vel punctũ faceret,vel aliquid in ea immutaret,non eſſet excõicatus ipſo iure.Contra q̃ tñ arguit ipſe

se, vt videre poteris: licet Fel. simpliciter secutus fuerit ubi sup. hanc declarationem Richard. & Floren. quem ibi corrupte allegat, in vtroque loco per eum citato.

ANNOTATIO.

Clericus qui falsum literis Apostolicis cõmisit saculari Curiæ tradendus est.

Traduntur puniendi. Vide Regiam, l. 60 tit. 6. par. 1. & ibi insignem Greg. Lup. & eundem in l. 6. titul. 6 par. 7. in gl. *De Papa, o de Rey.* Matth. de Afflict. decis. 22. nu. 2. Quam quidem pœnam, præteritis diebus receptam vidimus in Regali Curia, contra quosdã clericos qui literas quasdam falsas cõfecerant, fingentes esse Summi Pontificis, quarum literarum ratione, multi in gradibus prohibitis constituti, matrimonium cõtraxerunt. Et huius criminis ratione, post realem degradationem, sæculari Curiæ traditi fuerunt, & publice suspensi. Vnde apud Hispanos inuiolabiliter obseruari debet decis. text in c. ad falsariorum, de crimine falsi, quamuis regulariter non seruari affirmat Ioan. de Anan. in rub. de falsis, circa finem, quem refert Iulius Clar. in pract. crim. §. fi q. 36. vers. videmus.

Decisio tex in c. ad falsariorũ, de crim. fal. apud Hispanos seruatur.

Et nota, quod huius criminis rei excommunicantur in Cœna Domini, in quinto casu, his verbis. *Excommunicamus omnes falsarios bullarum, seu literarum Apostolicarum, & supplicationum, gratiam, uel iustitiam concernentium, per Romanum Pontificem, uel S. R. E. Vicecancellarium, seu gerentes vices eorum, aut de mandato eiusdem Romani Pontificis, seu Vicecancellarij, aut gerentium uices prædictorum, signantes supplicationes easdem. Extendentes constitutionem Felicis recordationis Innoc. Papæ Tertij, quæ incipit, Ad falsariorum, cum omnibus pœnis in ea contentis, ad falsificantes, seu mutantes supplicationes, per nos seu de mandato nostro signatas, & datas, sine nostra, aut Datarij nostri licentia.*

Pœna tex. in c. ad falsariorũ, locum nõ obtinet i clericis q falsũ cõmittũt i literis Episcoporum Nũcij, uel pœnitentiariæ.

Illud autem notandum censeo, non esse locum dictæ pœnæ, si literæ Episcoporum, vel Nuncij falsificantur, vel etiã literæ Pœnitentiariæ, quia hæ non sunt literæ Papæ, sed eius commissarij constituti viuæ vocis oraculo. ita egregie scribit Mart. Nauar in man. Confess. c. 27. nu. 62.

Nec incurrit dicta pœnã q. subreptitie, vel obreptitie impetrat literas Apostolicas, vel post impetrationẽ illis vtit, qa constitutiones Romanorũ Pontificũ, q̃ circa impositionẽ dictarum pœnarum disponunt, loquuntur de falsificantibus: & diuersum quidẽ est falsum cõficere, vel falsis literis vti,

vti,in d.c.ad falsariorum, de crimine falsi tradit Nauarr.dicto cap. 27.

Qui mutat punctũ, vel corrigit literas Apostolicas, si sententia non mutatur, immunis sit a pœna.

Erit etiam a dicta pœna ordinaria immunis, qui dictarũ literarum Apostolicarum mutat punctum, vel corrigit literam aliquam,qñ non mutatur substantia,vt scribit Io.Gerson in 2 par Alph. 32.ca. Quidam fol 118.Mart.Nauarr.in manu.confess d.c 27 contra Host.in summa,de crimine falsi.§.porro.vers.sed hodie,& Cajet.in Summa,in verbo Excommunicatio,c.26. quorum opinionem saltem quo ad forum conscientiæ reprobat Nauar.in dicto loco.Idemque ipse asseuerandum censeo,quo ad iudicium exterius Nam cũ falsitas hæc nemini sit nociua,puniri non debet saltem pœna ordinaria.Vt tradit Specul.in tit de teste.§.1.vers. Item quod aliquid.Bar.Paul.& Iason nu 10.in l si ex falsis.C de trãsactio.Bar.in l.eos,col.2.ff.de falsis.Angelus in l.Lucius, ff. de his qui not infam.& consi 194.Deci.in l.1.§.credendũ, num.7 ff.si cert. peta. & colligitur ex gl in l.damnis,in verbo, *Priuatas*, C.de falsis,quam communiter doctores sequũtur,vt fatetur Alexand consi.145.colum.1.lib 6 idem fatetur Barbar.consi.52.nu.4.lib.3 Socin consi.103. nume.1.& 2.lib 1.Viui.lib.communi.opinio.in verbo,falsitas,quæ memini. & est communis practica qua aduocati sæpè vtuntur, vt testatur Curt iun.defen.4.par.in prima causa amissionis feudi,q 10.Iul.Clar.in pract.crim §.falsum.versic item excusatur,qui plures allegat qui eam communem esse fatentur,& egregie de more eam declarat,& ita interpretari debet opinio D Episcopi Io.Bernardi, de qua in hoc ca.nu.5. opinionem tamen nostram Apostolicæ sedis censuræ libenter submittimus.

Qui in moneta Summi Pontificis falsũ committit, an incidat in pœnam tex.in c. ad falsariorum, de crim. falsi.

Sed an puniatur huius capitis pœna clericus, qui in moneta Summi Præsidis falsum commisit.Vide Abb in ca.tua. nu.4.de pœnis,asseuerantem, eum deponendum, & in carcerem mittendum esse, negatq; hoc casu locum habere traditionem curiæ sæculari,quia tex.in d c.ad falsariorum,loquitur tantum de falsarijs literarum, ideo cum pœnali & odiosa sit illa constitutio, ad alios casus extendenda nõ est, c.is qui,de senten excom lib 6.l.penult. ff de pœnis.Sed cũ hoc falsi crimen quod in moneta Romani Pontificis perpetratur grauissimum & atrocissimum sit,ab Abb. sententia recedere videtur D.Did.Perez,in l.23.tit.19 lib.8.ordi. vers.

verſi Quarto principaliter. Ego tamen Abbatis opinionem libenter ſequor.

CONSPIRATORES. Cap. CXIX.

1 *Clerici hoc crimen perpetrantes qualiter puniantur.*

CLerici † conſpirantes aut conſpiratores, aut iniurias ponentes Epiſcopis aut clericis è gradu ſuo proprio penitus abijciantur, vt in c. Si qui clerici. & in c. Si clerici, 11. q. 1. Et in ca Coniurationum, ea. cauſa & q & habetur ille text in concilio Calcedonenſi in canone 18. qui contra fidem homenagij negat epiſcopum ſuum dominum eſſe, vel in foro ſæculari diſponit contra eum de rebus ſpiritualibus quæſtionem, aut qui inuaſori ſuo, & ſocijs cauſa n & conſilium præſtat, ab officio & beneficio deponitur, vt in c Grauem, de exceſ. prælat. & vide text. in ca. Si quis ſacerdotum, 11 q. 1. qui clericum ſuo Epiſcopo inobedientem, aut ei inſidias parantem, aut contumeliam, calumniam, ſeu conuicia inferentem deponi iubet, & curiæ tradi. Sed aduerte, quod ille text de incorrigibili [a] intelligitur, vt concludit Abb in c. At ſi clerici, de iudi. col. 13. ſequendo gl. in c. Cum non ab homine, de iud & in c. Si quis & in ca. Si quæ ſunt. 2. quæſt. 7. & in ca. Nouimus, de verb ſigni. & dicit quod iſta opinio tanquam mitior communiter approbatur per Doct in cap. fin. de teſti cogen & in c. Cum non ab homine, de iud quem refert & ſequitur Decius, ibi col. 21. verſicul. Tertius caſus, qui reſpondet ad verbum mox, poſitum in dicto c. Si quis, quandoque intelligitur cum interuallo, vt l. Sed & ſi conditione. §. Seruus. ff. de hæred inſtit. & in c. 2. vbi gl. 20. q. 2. & tradit Alexand in l. 1. § qui præſens, ff. de verb. obligat & eam dicit communem ſententiam Aret. in d. ca. Cum non ab homine, de iud. col. 2 verſi. Tertius caſus, & vide Prępo. in cap clericus, 3. quæſt. 4 qui poſt Arch. notat gloſ ibi, ad hoc quod clericus conſpirationem faciens cõtra proprium epiſcopum, non tradatur Curiæ ſæculari, niſi ſit incorrigibilis, & vide eundem in capit. Hi qui, ea cau. & q vbi notat ibi text. pro illa gloſ. dum text. diſponit, quod clericus perſecutor epiſcopi ſit infamis, & traditur exilio, non tamen præcipit illum Curiæ tradi. Et vide l. 60 tit. 6. part. 1. vbi ponit iſtũ caſũ inter eos, quibus clericus traditur Curię ſęcu-

a

lari:

lari: & videtur lex illa ex pluribus casibus disiunctiue positis in d c. Si quis sacerdotum, solum ad duos casus pœnã illam reducere. Primò *quando el clerigo desshonestasse à su Obispo, y no le quisiesse obedecer.* Secũdò *si le acchasse en qualquier manera parale matar* Et illa l. nihil dicit de incorrigibilitate, [b] quasi velit, in illis duobus casibus seruare dispositionẽ illius in ca. Si quis sacerdotum, quæ quidem interpretatio legalis videtur in Hispania seruanda, quum sicut doctorum expositionibus, ac consuetudine temperatur rigor antiquorum canonum, multo melius videtur hoc faciendum ex lege principis magna deliberatione promulgata: & tunc posset merito dubitari qua pœna esset clericus puniendus, qui propter tale facinus traderetur Curiæ fæculari.

b

ANNOTATIO.

VIde multa quæ circa huius capitis argumentum scribit Hiero. Gig. in tract. de crimine lætæ Maiest. libr. 2. Rub. quo modo, & per quæ &c quæst. 22.

A *De incorrigibili intelligitur.* Adde Silu. in Summ in verbo, degradatio, & opinionem istam communem esse fatentur August. Arim. ad Ang in tract maleſi. in verb. *& c. apud.* nu. 42. Iul Clar lib. 5 recep. sent †. fi. q. 35 verſ. Hic infertur.

B *De incorrigibilitate.* Nota quod dicta Regia Partitarum lex intelligenda est secundum ius canonicum, & receptam, & communem traditionem, nempe, vt sit necessaria incorrigibilitas.

LAESAE MAIESTATIS REI. Cap. CXX.

1 *Episcopus, presbyter, uel diaconus, qui læsa maiestatis crimẽ commiserit qualiter puniatur, breuiter, & dilucide per totum caput explicatur.*

EPiscopus, †presbyter, aut diaconus qui & domini sui rem peruerse, & dolose tractauerit, & in mortem ipsius aliquo machinamento insidiatur, dẽt degradari. ita dicit tex. in c. Si quis laicus. 22. q. 5. quẽ tex. dicit not. in c. At si clerici in prin. in fin. verbis de iud. ad hoc quod presbyter, vel alius clericus vel episcopus degradatur, pro conspiratione facta contra principem, seu dominum terræ, & allegat Doct. in capit. Petitio. de iureiurand. & dicit posse

hoc

hoc intelligi de actuali degradatione propter immanitatē criminis,arg l.Quisquis.C.ad l.Iul.maiest.Barb autem in d. ca.At si clerici,in princ.in fin.verbis,scribit,quod vidit iſtū casum de facto,& consuluit contra doctrinam Abb & q̄ d. ca.Si quis est palea,& intelligitur de degradatione verbali, & quod non habet locū in clerico, quia nō potest dici reus maiestatis laici,[a]quia non est subditus laici: & refert Card. in c.Vergentis, de hæreticis, & vt aliquis dicatur reus læsæ maiestatis,oportet vt sit subditus,[b]per ea quæ ipse allegat. Et reperies illud consilium suum in 3.vol.in cons.21.A Ioue principium.Et vide Arnal.Alber.in c.Quoniam,de hæret.in 6.in q.11.vers. Septimo fallit,vbi postquam p̄ quinque fere col tract.de isto articulo,dicit concludendum,clericum non teneri crimine læsæ Maiestatis temporalis. Dicit tñ(saluo meliori iudicio) & sacrosanctæ sedis Apostolicæ authoritate, q̄ clericus siue Episcopus tale crimē grauissimum committens,erit degradandus, & beneficijs spoliandus,& consequenter Curię sæculari tradēdus,& remittit se ad ea quæ latius dicit in eod.c.in 15.q.vlt.in 2.col.d.q.vers. hinc sumpta. mouet quæstionem. An clericus, vel Episcopus rebellans contra Regem cōmittat crimen læsæ Maiestatis,& concludit etiam q̄ non, & respondet ad c.Si quis laicus,(præsuppositō quod ille tex. esset decretum autenticū, quod non est)quod ille tex.procedit quando episcopus vel clericus præstitit iuramentum fidelitatis,vel homagiū domino temporali,& tandem in col.6.vers. Quid ergo,dicit, quod licet clericus vel episcopus committat crimen læsæ Maiestatis,per hoc non remanebit impunitus, imo si est rebellis Regi seu domino, degradatus & spoliatus beneficijs, vel episcopatu,traditur Curiæ sæculari propter immanitatem criminis,allegat d.ca Si quis laicus & Roma.hoc consulentem per illud consi.366.Quæritur,qua pœna, & in singula.701. Dicam tibi dubia. Sed aduerte, quod Roman.in dictis locis nihil dicit de traditione Curiæ sæculari, sed vti tur verbo illius text.scilicet degradetur. Vnde miror quod allegauerit pro sua opinione Rom.nisi senserit hoc voluisse Rom.dum dicit, degradetur, sed hoc non est verum: nam non vbicunque in iure dicitur degradetur , intelligitur, & tradatur Curiæ sæculari. Postea vero valde dubitat,q̄ verbum degradetur,in dict.cap.positum, capiatur proprie pro

[a] a
[b] b

c actuali degradatione, sed pro verbali, [c]& relinquit cogitandum. Et vide Matth. de Afflict. super 1. lib. constitutionum vtriusq; Siciliæ, fol. 114 in rub. vbi clericus in maleficijs debeat conueniri, vbi disputat q̃ Vtrum clericus beneficiatus cõmittens crimen rebellionis contra Regẽ, possit priuari suis beneficijs per episcopum suũ, & tandem cõcludit quod ex circunstantijs concurrentibus in rebellione tali, poterit episcopus arbitrari, & sententiãdo declarare clericũ in hoc delinquentem priuandum esse suis beneficijs ecclesiasticis, dum tamen procedatur seruato ordine iuris. Tu autem vltra prædictos Doctores aduerte, quod in Synodo Toletana 16. à sexaginta & vno episcopis celebrata, Anno dñi 693. sub Rege *Flauio Egica*, *Sisbertus* Toletanę sedis Episcopus, loco & honore priuatus fuit, eo quod prædictum Regẽ non tantum priuare regno, sed & cum alijs complicibus interimere diffiniuit, atque genti eius vel patriæ inferre contubium: & excidium cogitauit, vt patet in dicta Synodo, in c. de Sisberto episcopo, in quo pęna d. Episcopo propter prędictas causas imposita per hæc verba describitur. *Ipse uero Sisbertus pro suis iuramenti transgreßione, facinorisque tãti machinatione, secundũ antiquorũ Canonũ institutionẽ, qua præcipitur, ut quisquis inuentus fuerit talia fecisse, & uiuente Principe in alium attendisse pro futura regni spe, a conuentu Catholicorum excõmunicationis sententia repellatur, honore simul & loco depulsus, omnibusque rebus exutus, quibusque in potestatẽ præfati principis redactis, perpetui exilij ergastulo maneant relegati.* Ita nẽpe vt sĩm eorundem antiquorũ Canonũ decreta, in finem vitæ suæ tantum communionem accipiat, excepto si Regia eum pietas ante absoluẽdum crediderit. Simili quoque & cæteris qui de religiosis cuiuslibet sit ordinis aut honoris deinceps contra principẽ talia egisse vel diffinisse reperti exiterint censura multandi sunt. Ex cuius nempe Synodi dispositione aperte colligitur, qua pęna sit clericus puniendus qui contra Regẽ machinatus fuerit: cum illius Synodi patres pęnam illi episcopo per eos inflictam ad alios clericos similia perpetrantes in futurum extendi sanxerunt, in qua visi sunt non nouã pœnam statuisse, sed antiquos Canones fuisse imitatos, qui tamen Canones nullibi referũtur Et mirandũ est, quod nullus Doctorum quos ipse in hac materia hucusque legerim de prædicta Synodo faciat

tiat mentionem: niſi eos excuſare velimus ea ratione, quod illa 16. Synodus Toletana non omnibus familiaris eſt, vt patet ex eo quod in omnibus impreſſionibus Conciliorum hucuſque factis ſolum tredecim concilia Toletana impreſſa leguntur; quamuis Gratianus aliqua ex dicta Synodo in ſuo opere Decretorum intexere viſus eſt.

ANNOTATIO.

A

Reus Maieſtatis laici. Adde latiſſime Hieron. Gigan. in tractat. de crimine læſæ Maieſtatis lib. 1. quæſt. 63. per totam, fol. 111. vbi latiſſime examinat, an clericus coniurationem faciens contra Principem, crimen læſæ Maieſt committat, quem vide.

B

Clericus an dicatur committere crimẽ læſæ Maieſtatis.

Vt ſit ſubditus. Adde gl. in Cle. paſtoralis, in gloſ. magna, verſ. Nota, de re iud. Bal. conſ. 139. vol. 1. & in l. ſi omnes, § ſi vero. C de Epiſc. & cler. & in l. data opera, col. ... C. quia accuſar. non pot. Io. de Imo. in d. Clem. Paſtoralis, col. 2. Hypp. in l. de minore, in princ. col. 2. ff. de quæſt. Caro Rui. conſi 23. colum. 2. num. 6. volum 1. Barbat. conſil. 70 colum. 3. vol. 4. Cępol. conſil. 17. colum. 5. Nicol. Boer. in tractat. de Sedi. §. Præſuppone etiam, num. 2. Ioan. Ign. in l. neceſſarios, §. non alias, nu. 417. ff. ad Sillanian Gramm. voto ro nu. 32. Marti. Laud. in tract. de crimi. læſæ Maieſtat. quæſt 22. Hieron. Gigan. eodem tract. lib. 1. quæſt. 68. num. 5. Boſſi. in tract. delictorum, de crimine læſæ Maieſt. nume. 86. & vide Iul. Clar. lib. 5. recep. ſenten. §. læſæ Maieſta. verſ. hinc infertur, & eo. lib. §. fi. q. 36 verſi. quæro nunquid. Vbi dicit, quod licet clericus proprie non dicatur committere crimen læſæ Maieſtatis, tamen plures ſæculares Principes ſeruant contrariũ, quia cum in grauiſſimo crimine agatur de ipſorum vita, & ſtatu, nõ ſolent clericos ad eccleſiaſticos iudices remittere. Sed ipſi per ſuos iudices examinari faciunt, & torqueri, & q̃nque etiam ſuſpendi teſtaturq; quod in ciuitate Florẽtiæ fuit propter crimen hoc ſuſpenſus q̃dã Archiepiſcop. Guill. etiam Bened. in cap. Rainutius. in verbo. *Et vxorem nomine Adela.* 2. deciſ. numer. 160. & ſequenti ſcribit, quod Franciæ Curia pro criminibus læſæ Maieſtatis, falſæ monetæ, fractionis ſaluæ guardiæ Regiæ, bãnit clericos de regno, quoties delinquendo Rempublicam grauiſſime offendunt. Sed nimis periculoſa hæc ſunt, & merito a Chriſtianis Principi-

bus cauenda, quibus nō licet ſacra clericorū priuilegia violare, q̄ ēt in his atrociſſimis criminibus retinent, vt ab ipſis puniri nō poſſint, ideoq; tenentē eos ſuis cōpetētibus iudicibus remittere, circa q̄ videas Bald. in §. ſi clericus, de pace tenen. & eius viola. & noſtrum doctiſſimum Greg. in l. 57. in gl. *Que la dio.* tit. 6. par. 1. in verſ. *An autem princeps.*

C *Sed pro verbali.* Adde quod opinionem iſtam communem eſſe fatetur. Cur. iunior, conſ. 159. nu. 1. quem refert Villalobos, in comm opinion. litera... nu. 99. Et licet Abb. in c. at ſi clerici. in princ. in vltim. verb. tenuerit, clericum qui commiſerit crimen læſæ Maieſtatis poſt degradationem ſæculari Curiæ tradendum eſſe, tñ communis opinio eſt in cōtrarium, teſte Boſſio, in tracta delictorum, tit. de foro compet. nu. 137. & tit. de crimine læſæ Maieſt. nu. 86. Iul. Clar. lib. 5. recep. ſent. §. fi. q. 36. verſ. quæro nunquid.

SEQVE DE SVIS CRIMINIBVS GLORIANTES. Caput CXXI.

1 *Clericus crimen hoc perpetrans, qualiter puniatur.*

QVoniam ſecundum Iſidorum lib. 2. de ſummo bono, c. 39. Ad cōparationem mali ſit deterius, q̄ non ſolū flagitia cōmittunt, ſed ēt de ipſis flagitijs vanitate laudis ꝑditi extollunt. Quid enim peius eſt, q̄ in flagitijs miſeros gaudere, de quibus iam debent copioſius deplorare? ideo merito clericus qui de ſuo crimine gloriatur, ſuſpē
1 di debet ab officio & beneficio, [a] ita diſponit text. in c. Quā
2 ſit, de exceſ. prælat. Et licet Abb. ibi diſcedat à ſummario illius text. in quo Io. And. poſt gl. ibi videtur ponderare ſcandalum quod fuit ortum propter gloriationem illius clerici, & dicat ſequendo Inn. quod ibi ille clericus fuit punitus tāquam maledicus, detractor, & leuis, & quod quodlibet illorum ſufficeret ad imponendam illam pœnam. Ego tñ ſemp crederem conſiderandam eſſe qualitatem à iudicibus illius delicti de quo gloriatur, locum vbi, & perſonas corā quibus gloriatus eſt. Et an ex illa gloriatione reſultet præiudicium alterius honori vel famę, vt ſic ſecūdū hoc mitius vel acrius puniatur. Quis enim dubitat longe aliter puniendum eſſe clericum, qui furtum ſe feciſſe gloriatur, quam qui adulterium vel inceſtum, & qui adulteriū ſimpliciter feciſſe ſe iactat,

ctat, quam q illud cum persona certa quam nominat commisisse dicit, q ui publicè, quam qui occulte, qui iocose & inter amicos: quam qui in rebus serijs & inter extraneos? Præterea in similibus delictis clericorũ, mea sententia iudices aduertere debẽt, vt non solum tales clerici pœnas iactantię sustineant, sed ẽt illorũ famæ quibus detractum est cõsulatur. Et ex hac sumpta occasione posset quæri. An clerico glorianti se adulterium commisisse cum certa muliere, vel qd aliud perpetrasse, ex quo iniuria alteri personę irrogaretur, posset ad petitionem seu querelam illius imponi pęna (cum aliter verum esse non constet) vt coram eisdem personis, vel alijs dicat illud a se dictum falsum esse, & nunquam accidisse Quæ quæstio decisa videtur per ea quæ supra notauimus in verbo, Maledici.

Annotatio.

A *B officio & beneficio.* Adde Iac. Menoch. de arbi. iudi. q. lib. 2. centu 4 casu 332. nu. 1. A

Habita informatione svmmaria. Cap. CXXII.

1 *Capi nemo potest sine causæ cognitione.*
2 *Iudex, qui innocentem clericum capi fecit, puniendus est.*
3 *Traduntur multa, quæ à iudicibus, in summarijs informationibus præ oculis sunt habenda.*

CLericorum †capturam iustum est vt præcedat informatio summaria delictorũ, cũ in alijs delinquẽtibus id ipsum ẽt requiratur.[a] Ad capturã enim personæ maxime in criminalibus non põt procedi sine causæ cognitione, vt notat Io. And. in ca. Si clericus, de sent. excomm. in 6. Et sequitur Ant. & moderni, in c. primo, de iud. & notat Areti ibi, in col 7. vers. Ista conclusio. Nec ob informationes leues capiendi sunt seu incarcerandi clerici cũ sola relaxatione a carcere nequeant per iudices restitui ad suæ famæ integritatẽ. Quia vt plurimũ homines in captura facta magis capti culpam, q̃ iudicis leuitatem adesse considerant; in liberatione vero non innocentiam rei, sed iudicis in inquirẽdo desidiam aut in admissione precum, seu munerum facilitatem interuenisse sæpius audent proclamare. 1 2

Quo fit, vt apud plures idem fere operari solet quod qꝫ pro crimine aliquo incarceretur, seu daneꝫ, præcipue cum præter id qꝫ ex iniusta captura non leuis clerico irrogeꝫ iniuria (qꝫ tanto est grauior iudicanda, quanto captus maiori erat infignitus honore, crimenq; sibi impositũ grauius) ipse clericalis status non parum offenditur: qui quidé ordo sanctissimus sicut ab omni crimine vero expiandus est, sic nullius falsi impositione maculandus. Non præterea sic facile solẽt effugere clerici, ac eludere iudices, vt contra eos leuiter ad capturã procedere sit neceſſe. Cũ ob admiſſa facinora, mẽbrorũ nunquã, vitæ vero rarissime periculũ timeant.

2 †Iudex vero qui temere capi fecit innocẽte clericum, præter id quod puniri debet, vt voluit Bald. in l. 1. C. de his qui latrõ diuinam non effugiet vltionem, nisi capto sic iniuste satisfecerit, quia innocenti subdito (quem paterno amore tractare debuerat) potestate Dei qꝫ in subditorũ suscepit cõ modum, honoris ac rerum iacturam inculit leuitate quadã,

3 aut ferali motus animo. In hac †igitur informatione sũmaria recipienda delictorum, non parum inuigilet prudẽs ac correctionis amator Iudex. Ea enim est fere semp totius causæ fundamentum, neque fiducia quadam ignaua, testiũ examinationẽ cuiuis tabellioni cõmittat, nã magna exinde succedũt incommoda. Sæpius enim testes tabellionis solius vultum parum reueriti, inquisiti siue accusati odio, pro veris dubia firmare audent, aut eundem excusare volẽtes quę dicunt fucare cõtendunt, ac sæpius reticent veritatẽ. Accidit insuper aliqñ, quod cum ignorantia tabellionis, aut versutia male interrogãtur, plura quæ rem ipsam principalius concernebant occultantur. Expedit præterea plurimum diligentem per ipsum iudicem fieri examinationem, qa post summariam informationem testium captura rei sequatur, statim præcipua cura est capti, ac suorum fautorum inquirere qui fuerunt summariæ informationis testes, ipsosque inuentos terrere minis, aut blandicijs allicere, vt quæ dixerint declarent seu restringant in ipsius capti fauorem: quod ipsi testes facilius concedunt & faciunt si leniter vident qꝫ examinati fuerint a iudice vel tabellione. Et quia cõtingit aliquoties vt iterum examinati testes in plenario iudicio affirmare audeant, quæ scripta sunt non dixisse, (quod etsi non plenam pariat capti liberationem, non est dubiũ quin

Iudicis

Iudicis conturbet animum, ac tabellionis quodāmodo lædat opinionem, ſolēt prudētes Iudices in criminibus grauibus,& q̄ non leuis momēti perſonas cōcernūt, adhibere ſe cū aliquem honeſtum ac prouidum virum,quo ēt præſente teſtes examinētur. Ob vnū pręterea inter alia hortor Iudices oēs, vt non leuiter teſtes examinent in ſummario iſto iudicio,ſed omnia plene ſciſcitentur ab eis,& ſcribi faciant per notarium: quia cum in ſummaria hac examinatione teſtes maiori gaudeant libertate, facilius ac liberius ea q̄ norint explanant,quam poſtquam licuit fautorib. rei illos allo qui, terrere, ſeu corrumpere. Quod autem non ſit citanda pars,dum huius informationis teſtes examinandi ſunt,nemo Iudicum ignorat: & ſi ad id deſideratur authoritas Doctoris,notat Bal.in l. Mouentes,de delato.lib.10.in fine.

ANNOTATIO.

A Clericū incarceratio matura conſilio pręcipiēda ē, & quę deſiderētur ut ſuſtineri poſſit.

Requiratur. Eſt equidem clericorum incarceratio, maturo conſilio facienda, q̄ in atrocibus criminibus,aliq̄ honoris iactură parit, vnde Demoſthenes in Epiſtola ſecunda de ſuo reditu ſe excuſat,q̄ iudiciū Athenienſiū effugiſſet,his verbis. *Iam ob diſceſſum meū iraſci mihi nō poteſtis,neque ideo alię quod de uobis deſperarē aut uſpiā aliū deſpicerem, ſed primū carceris ignominiā, animo ferebam grauiter.* Et ideo conſideratione digniſſimū eſt, non eſſe presbyteros in carcerem coniciēdos,niſi aduerſus reos duo, vel tres teſtes dixerint teſtimoniū,q̄ nec accuſatio contra illos recipienda eſt,niſi ſub duobus aut trib. teſtib vt Apoſt inquit. 1.ad Timot.& inibi D.Th.c.accuſ.2.q.7.q̄ male ſeruant iudices Ecclesiaſtici, Apoſtolicas traditiones, & ſacra Canonica iura in presbyterorum opprobrium violantes.Non tū diffiteor, quod ſępenumero perpenſa qualitate criminis,& delinquētis, & attentis alijs circunſtantijs, plurimū circa capturam presbyterorum deferendū eſt iudicis arbitrio, & circa materiam huius c vide Bal. in l.quod euitandi,ad finem C. de condi ob turp.cau.Sali. in l.nullus.C.de exhib.reis.Doctores in c.ſi clericos,de ſent.excomm.lib 6.Fel.in c. cum non ab homine,col.2.de iudi.& in c.accedens,2.§. quoniam frequenter.verb.*Tu nota.*col.pe.vt lite non conteſt. Ang.Aret. in tracta.malefic.in verbo,*fama publica.*col.2.Mar. Socin.in tract.de citatione,in 2.artic.princ. queſt. 24.Petr. Foller.in

pract. crim. in par. *Capiat informationem.* f. 14. Boss. in tract. delicto. de capt. reor. nu. 2. & tit. de indi. ante tortur. nu. 180. Ant. Gom. lib. 3. resolut. c. 9. col. 2. & Franc. Mar. decis. 946. & 912. Boer. decis. 215. n. 34. vbi refert quatuor, quæ ad captu ram reorum necessaria sunt. Hinc est, quod si quis capiatur non præcedente informatione, debet dimitti è carcerib sine aliqua impensa, tenet Bal in l. si pacto quo pœnam, C. de pactis, vbi Iaſ Angel. Are d. col. 2. & est tex optimus in l. vlt. §. nullo tempore, ff de lib. homi. exhiben. His etiam proximũ est, quod iniuste incarceratus non potest pro alio delicto re tineri. Bar. in suis. q. q. 6. tradit idem Barto & Doctores, in l. sed eximendi, §. 1. ff si quis eum qui, sequuntur alij multi ef fectus ex iniusta incarceratione, quos tradit Hippol. in l. 1. col 6. ff de quæst.

In causis fidei maior ad capturam criminis obiecti informatio quam in alijs crimin. de fidera- tur.

In causis vero fidei, quia de grauissimo damno agitur, ma ior criminis obiecti informatio, quam in alijs criminib. desi deratur, ideo moribus receptum est, quod quando ex testiũ depositionib constat delatos esse tanti criminis reos, fiscalis sancti Officij ab Inquisitorib. petit, & rei capiantur, qui pe ritorum habito consilio, quid in hac re faciendum sit deli- berant: & si plusquam semiplena probatio ex actis processus appareat, eos comprehendi iubent. tradit Siman. in Enchir. tit. 25. nu. 1. & 2. & in Catho instit. tit. 24 nu. 12. Ioan. Rojas in tract. de hær. par. 2. asserț. 1. nu. 12. Qui procedendi modus præscriptus est Inquisitorib. Hispaniæ Madri. instructione anno 1561. c. 3. his verbis latinitati donatis. *Inquisitores ussa informatione, simul si præsentes fuerint, deliberent de captura, quæ magis iusta videretur, si fieret cum consilio consultorum eius inquisitionis, si commodè fieri posset, & videretur Inquisitoribus conueniẽs, & necessarium, & quòd decretum fuerit, in actis referatur. Et quamuis optimo iure soli Inquisitores personalem capturam decernere possint, securius tamen videtur, ut peritorum consilium interueniat: nam cum ex ea non modicè fama lædatur, non nisi grauissimo consilio, & summa deliberatione ad eam deueniendum est.*

Quod si reus delatus insignis fuerit authoritatis, videlicet nobilis literis conspicuus, vel religione condecoratus, etiamsi sufficiens præcesserit informatio, non est ad capturam deueniendum, nisi supremus S. Inquisitionis Senatus prius consulatur, quæ forma præscripta est Inquisitoribus

Hispa-

Hiſpaniæ Madr. inſtructione anno 1561. c. 5. in hęc verba. *Si Inquiſitores de captura conſenſerint, iubeantque eam fieri, ſicut decreuerunt, quòd ſi negotium fuerit magni momenti, propter perſonas inſignes, vel ob alias cauſas, prius quam ſuum decretum executioni mandent, Senatum conſulant: vbi uero ſuffragia non fuerint conformia, res ad Senatum remittatur, vt hic prouideat quod fieri conuenit.*

Qui quidē præſcriptus ordo, minime ſeruari debet, quando veriſimiliter fuga rei timeretur, & periculū eſſet in mora, & quamuis hoc manifeſtiſſimum ſit, vt nulla probatione indigeat, vide tamen Reper. Inquiſitor. in verbo. *Carcer.* & in §. *Viſo de carcere.* & ſeq. Zanc. in tract. de hær. c. 19. num. 1. Siman. de inſti. Catho titu 16. Io. Rojas, in tract. de hæret. 2. par. aſſer. 1. Fran. Pegn. ad direct. Inquiſi. lib. 3. Scho. 17. Loc. in verbo, Carcere, qui de hoc argumento latius diſſerunt.

Eos citari personaliter. Cap. CXXIII.

1 *Clericus pro leui crimine, in carcerem detrudendus non eſt, ſed perſonaliter citandus.*

2 *In citatione cauſa a iudicibus eſt exprimenda.*

3 *Citatio perſonalis, in quibus caſibus fieri poſſit.*

CVm † enim non paſſim, nec pro quocunque leui crimine deceat clericum in carcerem trudi, tum propter ſui ordinis dignitatem, tū etiam, quia in eis nō ſic facile fuga timeri ſolet, ideo honeſtius eſt (dum aliud nō ſuadet criminum grauitas) perſonaliter citari eos,[a] cū hoc in criminalib. iura permittant, vt in c. 1. de iud. in 6. qua quidem citatione perſonali prudentes vti ſolent, & poſſunt Iudices eccleſiaſtici quoties expenſas, ac itineris laborem ac moram in tribunalis loco faciendam, in pœnam delicti clericis intendunt inferre. Sunt enim aliqua flagitia quæ ſatis tali pœna purgantur: & quia Io And & Philip. placet, in d. c. 1. citationem perſonalem non valere, non expreſſa cauſa, ſiue ordinarius ſit Iudex, ſiue delegatus. Cauti † debent eſſe iudices, vt cām in citatione deſcribāt, [b]ne citatis p̄beāt iuſtā cām appellandi, q̄ crederē ſufficere gn̄aliter exprimere, videlicet compareas ſuper quadam criminali cā de qua inculparis reſponſurus, abſq; eo q̄ delictum in citatione narretur. † Aduerte tamen q̄ Inn. in d. c. 1. quem ſequit Philip. ibi. voluit, quod in illis tantum caſibus in quib. non admitti-

1

2

a

2

b

3

tur

tur procurator, possit quis compelli ad comparendum personaliter, & non indistinctè in omni culpa criminali: ex quo videtur nimis restringere facultatem citandi personaliter clericos, quia secundum istam doctrinam, raro, aut nunquã expediet aut licebit talem citationem facere: quia si tale crimen est in quo iura non admittunt procuratoré, cum illud pró graui reputetur, tunc magis expediet capere quam citare clericum. Cum vero procurator admittitur, tunc non licet facere citationem personalem, & sic erit superuacaneũ consilium personaliter citandi. Sed licet prædictorum Doctorum sententia sit vera, videlicet q̃ in causa qua quis põt per procuratorem litigare non cogatur ad comparendũ personaliter: Crederem tamen, q̃ liceat Iudici ecclesiastico saltem ex officio procedenti, in quacunque causa criminali cũ prætendit clerici correctionem, cogere eum ad personaliter comparendum, vt illi aut verbalem correctionẽ faciat, aut aliam salubrem pœnitentiam imponat, iuxta qualitatem excessus: neque ex hoc grauamen aliquod sibi inferri prætendere possit, licet causa esset talis, in qua ipse per procuratorẽ posset litigare. Non. n hisce iuris subtilitatibus arbitror esse subtrahendam superiorib clericorum potestatem, euocandi eos ad personalem correctionem eis inferendam, quoties hoc arbitrati fuerint expedire.

A

Iudices ecclesiastici laicis præcipere possunt, ut personaliter coram illis compareant in his criminib. in quib. iurisdictionem habent.

ANNOTATIO.

Personaliter citari eos. Adde, q̃ non solum ecclesiasticis in dicib. clericos citare personaliter permissum est, prout ĩ hoc capite author differit, verum & laicos, quib. præcipere possunt, ut coram ipsis personaliter compareant, in his sane criminib quib. iurisdictionem habent, ut probaui in annotatio ad istum D Præsulem in reg & fallen. reg. 397. ver. sed nouum dubium. ibi vide, nõ enim hic repeto, ne actũ agã.

Iurisdictionem contra illos habent.

Ipi compellendi nõ sunt, ut personaliter cõpareant.

Hoc de clericis, & laicis: Episcopi uero ob eorum dignitatem quæ maxima est in Dei Ecclesia, cõpellendi nõ sunt, vt personaliter compareant, nisi ob causam ob quam deponendi sint, vel officio priuandi, etiã si ex officio, aut per Inquisitionem, seu denũciationem, vel accusationem, seu alio quouis modo procedatur. Vt nouissime decretũ est in Cõcilio Triden. Sess. 13. c. 6. de reforma Et dictæ Episcoporum causæ, cum pro criminis obiecti qualitate cõparere debẽt, coram Pontifice Maximo, ac eius integerrimo iudicio (q̃

post

poſt omnipotentis Dei primas obtinet)terminandæ ſunt,vt in d.ſeſſ.13 c.8 de reſor.& in eodem Concil. ſeſſ.24.c.5. de reforma. minores vero Epiſcoporũ cauſæ in Concilio Prouinciali tantum terminandæ ſunt,vt ibi eſt diffinitum.

Et cauſam in citatione deſcribant. In citatione vero,quę fit in cauſis fidei nulla cauſa exprimenda eſt, ſed ſufficit,quod generaliter reo præcipiatur, ut ſeſe ſiſtat coram Inquiſitoribus,quia volunt, ab eo quædam ſcire, ita ſcribit Siman. de inſti. Catho. tit.44. nu.12. B *Citatio perſonalis, q̃ fit in cauſis fidei, cãa expreſſionẽ non requirit.*

CAPI. Cap. CXXIIII.

1 *Clericus propter crimina capi poteſt,& in vinculis detineri, etiam ſi de crimine ciuiliter agatur.*
2 *Clericorum captura non niſi fidelib.miniſtris cõmittẽda eſt.*
3 *Clericus ſine ſui ſuperioris mandato an per laicũ capi poſſit.*
4 *Clericus coniugatus quamuis cum vnica,& virgine,qui tamen tonſuram & veſtes Clericales non detulerit, poteſt per ſecularem iudicem capi.*
5 *Epiſcopus poteſtati,ſeculari clericum in ipſo crimine inuentum,captendi licentiam generalem concedere poteſt.*

CLericos † propter delicta poſſe capi, [a] & in vinculis detineri,etiamſi de crimine agatur ciuiliter, probãt aperte in c.Dilectis,de appellat.& ibi notant Abb.& Philip.Francus,& Dec.in 1.notab. † Quoties vero clericorum flagitia talia ſunt, vt carcere digna iudicentur, curare debent omni ſolicitudine Iudices, vt talib.miniſtris capturam eorum committant,qui ſecrete ac diligenter circa illã intendant,eamve pecunijs non redimant,aut diſſimulent: longe enim magis officit delictorum correctioni in clericorum errare captura quam laicorum:nam præter id quod ſine ea crimina (vt expedit) puniri non poſſunt,temporibus iſtis infœlicibus,ſi ordinariorum manus effugere valet clericus flagitioſus,& ad ſedem ipſam Romanam accedere, facilem obtinet contra omnes Iudices inhibitionem, qua nõ modo aliquoties criminis impunitatẽ conſequitur,ſed ſummam ſuſcipit audaciam coram Iudice (qui dudum illũ capi præceperat) deambulandi non minori frontis tranquillitate,quam cęteri bonis morib.imbuti ſolent incedere. Habeant inſupes prælati omnes ac eorum Vicarij ad capturas 1 a 2

prædictas

prædictas faciendas, fidelem ac prudentem miniſtrum, cũ competenti familia, cui ſemper neceſſaria tribuantur, ne egeſtate coactus, pecunijs facile corrumpatur. Qui ſane & ſi laicus ſit clericos poterit capere ſuorum prælatorum iuſſu, ſine metu excõicationis, vt in c. vt famæ, de ſent. excomm.

3 An † aũt per laicum poſſit capi clericus ſine ſui ſuperioris mandato? dicendũ eſt, q̃ vt obuietur delicto cõmittendo p

b eum, non eſt dubium, [b] vt Abb. tenet in c. cum non ab homine, de iudic & ſequitur Decius ibi, col. 3. verſi. Secundus cauſus Et Aret. ibi, col. 3. referendo eundem Abb. in c. Si vero, de ſent. excomm poſt Inno ibi. Poſt delictum autem commiſſum, vult idem Abb q̃ ſi eſt timor fugæ, poſſit clericus

c per laicum capi, [c] Andr. Sicu. & Aret. ibi, col. 3. tenent contra Abb. quos refert ibi Dec, col 3. & 4. quorum opinionem veriorem aſſerit in puncto iuris, licet ipſe reſpõdeat ad fundamenta adducta per ipſos contra Abb. Vide bonam deciſionem parlamenti Delphinalis. nu. 73. incip. Iudex ſæcularis, ubi deciditur, quod iudex ſæcularis poteſt capere, vel

d capi facere clericum in flagranti crimine, [d] & incarcerare abſque metu excommunicationis, ſi ibi non eſt iudex eccleſiaſticus qui eum capiat, vel capi faciat dummodo remittat

e eum ſtatim. [e] Si † tamen clericus eſt coniugatus, quamuis

4 cum unica & virgine, & non eſt in habitu, & tonſura clericali, poteſt capi per iudicem ſæcularem, etiam in præſentia

5 eccleſiaſtici, nec tenetur remittere, niſi cognito an debeat gaudere priuilegio, vel non, ut ibi. Nota † etiam in propoſito, q̃ epiſcopus poteſt concedere licentiam generalem Poteſtati ſæculari, capiendi clericũ inuentum in ipſo crimine, non vt capiat diffamatũ de crimine, & non deprehenſum in eo ſecundum Aret. vbi ſupra, in col 3. verſi. Nunc quæritur, poſt Ancha. in reg. Ea quæ, in 21. q. de reg. iur. in 6. licet aliud ſenſerit Anto.

Epi et alij ſuperiores, vel iferiores qui i clericos iuriſdictionẽ crimiſalẽ habẽt, pro-

Annotatio.

A pria authoritate clericos capere poſſunt.

Poſſe capi. Adde quod ad hanc capturam faciendam neceſſaria non eſt brachij ſecularis imploratio, liberũ qui dem & permiſſum eſt Epiſcopis, alijsque eccleſiaſticis iudicibus, qui ad hoc iuriſdictionem habent, clericos pro pria authoritate capere, ẽt ſi in eo loco temporalem iuriſdictionẽ non habuerint, niſi q̃n eorum poteſtas non ſufficeret ad capiendum

piendum clericum contumacem & rebellem.tex. egregius, in c.cum Epiſcopus.de offic. ordi lib.6. & opinionem iſtam communem eſſe fatetur D.Epiſcopus Couar.in pract. qõne c.10.nu.2. verſi Quarto non eſt. Quod in his Hiſpaniarum regnis eſt receptiſſimum.

At impius ille Mod. Pariſ. qui nullum lapidem non mouet, vt eccleſiaſticæ iuriſdictioni & poteſtati, omni ſumpta occaſione temere aduerſetur, in conſuet. Pariſ. titu. 1. §. 41. nu.66. ſcribit minimè licere Epiſcopis, alijsve Prælatis clericum etiam in Eccleſia delinquentem, propria authoritate capere, ſed capturã hanc, ſæcularis iudicis ptãte faciendam eſſe, tex. quam authoritatẽ inquit in d c.cum Epiſcopus nullam habeant niſi in locis in quibus Summus Præſul tpalem habet iuriſdictionem. idem ſequitur Iacob. de Belloui. in repet. c. Roman. §. contrahentes. nu 92. de fo. comp. lib 6. ſed opinio hæc non ſolum impia, ſed falſiſſima eſt, & ideo merito ab ea recedit D. Epiſcopus Couar. d.c 10. nu.11.

Contra impium quendã Modernũ Pariſienſem.

Illud etiam inter Doctores controuerſum eſt, vtrum eccleſiaſtici iudices in criminibus mixti fori poſſint propria authoritate laicos capere, & in proprium carcerem mittere q̃ eleganter diſputat, & reſoluit D. Couar. d.c. 10. Ferdinã. Mencha. lib. 3. de teſta. §. 22. n. 17. tradidi ipſe in anno. meis ad iſtum Do. Epiſcopum. in reg. & fallen. reg 397. Iul. Clar. lib. 5. recep. ſent. §. fi. q 37. ver. vnum tamen volo, quo loco fatetur communem eſſe ſententiam, Epiſcopos, cæteroſq; iudices eccleſiaſticos, non habere huiuſmodi poteſtatem, dicit ita ſeruari in Mediolanenſi dominio. & communis hæc ſententia Regijs legibus in his Hiſpaniarum Regnis fulcita eſt, ut dictis annotationibus probaui, uide tamen quæ ſcribo infra c. 149. dictis vero annotationib. defendi poſſe eccleſiaſticos iudices, dictis criminibus contra laicos, vti pſonali citatione, vt condignis pœnis puniantur. & forenſis praxis hoc iam recepit.

Iudex Eccleſiaſticus v. trũ i crimĩbus mixti fori poſſit laicos ꝓpria authoritate capere, & i carcerẽ mittere.

Non eſt dubium. Adde Innoc. in c. Si verò, de ſent. excom. qui in ea eſt ſententia, quod ſi laicus videt clericum in alterius iniuriam præparatum, & non adeſt Prælatus ſuus, ſi clericũ ipsũ alias cõpeſcere nõ poſſit, poterit tũc ſine excõi cationis metu, capere, ligare, & incarcerẽ mittere, vt iudici ſuo tradat. Quẽ ſequit Luc de Pẽ. in l gñali. C. de Decurio. lib. 10 Franc. Auiles in c. ꝓtor, c. 47. in gl. incip. *Chaſado.* Iac. Menoch. B

Laicus q̃n clericũ capere poſſit.

Menoc.de arbi.iudi.q.lib.2,centu.2.caſu. nu. 18. & opinio iſta communis & veriſſima eſt,licet ab ea recedat leuiſſima argumentatione Andreas Alcia,in c. cum non ab homine, de iud num 19.

C *Per laicum.*cap. Adde Aret in ca. cum non ab homine. de iud qui hanc opinionem communem eſſe fatetur,licet ipſe minime eam approbet. Eandem etiam communem eſſe teſtantur Boſſi.in tract delictorum,& de captura nu.38 Alcia. in c.cũ non ab homine,nu.63.de iud.Iul. Clar lib.5. recep. ſentent §. fi.q.28.verſi ſi verò. Iacob. Menoch.de arbit. iud. q lib 2 cen.2.caſu 180. nu.18.circa quam vide Licen.Mexia, in prag.taxæ panis.fol.83.

D *Cleric⁹ inflagrãti crimine reperꝰ tus a ſecula r Iudice capi pöt.*

In flagranti crimine. Adde Docto. in c.ut famæ de ſenten. excommun.Archid. in c. Presbyter.81.Lapp alleg. 219 nu. 4.Luc.de Pen in l.generali. C. de Decur. lib 10.Bernard. Laur.in tracta.de poteſtate ſæcula.ſuper Eccleſ.perſo.num. 20.tomo 5 tracta diuer. Docto ubi dicit opinionem iſtam conſuetudine eſſe approbatam,Flori.in l.4.ff.ad leg. Aquil. Ang.in tract.maleſi.in parte,*Quod fama publica.* nume. 65. Bald. in dicta l.ſi quam per calumniam. C. de Epiſco. & cleri.Et hoc non ſolum permittitur Iudici ſæculari, verum etiam cuicunque priuato,vt ad iudicem ſuum ducat, vt no. per Bar.in l.ſi quis in ſeruitute,ff.de fu. Bal.in d.l. ſi qua per calumniam Ang.e.verbo,*Quod fama publica.*dict.num. 65. Auiles in d c.prætor,c.47.in verbo, *ò Clerigo* nu 4.& eſt cõmunis,opi ut refert Iul.Clar.d q.28.uer.ſi vero loquimur.

E *Remittat eum ſtatim.* Nota circa hunc locum, ꝙ in hoc caſu in quo loquitur author remiſſio ſtatim facienda eſt, non ſpectatis præceptis Iudicis eccleſiaſtici,vt docte ſcribit Petrus Auend. de mand.Regum Hiſpaniæ,1.par. ca. 22.nu. 2.ſolent equidem ſæculares, Iudices, intra viginti & quatuor horarum ſpacium,clericos in flagrantibus criminibus repertos,ſuis eccleſiaſticis iudicib remittere. Securius tñ eſt,ut quam citius poſſit id faciant, nec. n. cum ſigno tubæ ignominioſe iſta clericorum remiſſio facienda eſt,alias ſæculares Iudices in excommunicationis laqueum inciderẽt. ita Do. in c.ſi iudex laicus,de ſent.excommu.lib.6. Felin.in c.Eccleſia ſanctæ Marię.nu.102.de conſti. ſequitur Auend. in tract.de iniuria nu.15.

Clericus cumſecu lari iudi ci remit titur, nõ ignomi niosè re mitten dus eſt.

Ideoq; iniqua conſuetudo ea iudicanda eſt,q̃ in aliquib. prouin-

prouincijs inuaſit, vt clerici ad ſuos Iudices, cum maxima ipſorum clericorũ ignominia (imo cũ maximo ſacerdotalis ordinis dedecore) remittuntur nam plerunq. cum mitra in capite, vel tubis ſonantibus remittuntur, quod q̃q ſeruatum fuiſſe ī ciuitate Peruſij refert Ang in l. Iul. circa fi. ff. ad leg. Iul de publica. ſolent etiam aliquando Iudices laici, eos remittere ligatos cum maxima populi multitudine. Alij vero (q̃ peius eſt) faciunt ei radi caput, ne videatur corona clericalis. & eos tanquam laicos impiè ſuis iudicibus remittũt vt teſtatur Paris de Puteo in tract. ſind. fol. 22. nu 5. Refert que ipſe in eod. tractatu, in verbo, Remiſſio. fol. 391. quod quidam Regens, qui remiſit clericum ad Epiſcopum cum catena in collo, priuatus fuit officio, quem refert Carau. ſuper ritu magna Curiæ. 235. num. 7 & ſequen. In Mediolanẽ ſi dominio prædictæ remiſſiones, abſque dedecore & ignominia ipſorum clericorum fiunt, vt ſcribit Iul. Cla. in pract. crimin § fi. quæſt. 36. verſi quæro quomodo, ſic in Hiſpania eas ſæpè fieri ſum teſtis. Sed quoties ea remiſſio fit, a Iudice ſæculari clericus ipſe remittendus cum cuſtodibus, expenſis ipſiuſmet clerici, quemadmodum not. Aufr. in clemen. 1. de offic. ordi. quæſtio. 2. num. 22. idem in Capel. Tholoſa deciſ. 273. Nicol Boer. deciſ. 303. col penul. D. Epiſco. Couar. in pract q c 33 num 5. Quod ſi clericus pauper ſit, remittendus erit expenſis Epiſcopi, ſecundum eoſdem. Quando vero ea remiſſio fit a Iudice ſæculari, cum cauſæ proceſſu, minimè eccleſiaſticus Iudex ei ſtare tenetur, eſt equidem de hoc communis opinio, ut teſtatur D. c. in c. at ſi clerici, de iudi Gram. conſi. crim. 42. num. 1. Viuius lib. comm. opin. in verbo, Iudex laicus. Iul Clar. in pra. quæſt. 36. verſi. fi. Sunt equidem acta proceſſus, corem incompetẽti iudice facta, quæ nullam fidem faciunt.

AB ECCLESIIS, AD QVAS CONFVGERVNT, extrahi. Cap. CXXV.

2 *Sacerdos an eccleſiarum ſacrorumque templorum immunitate gaudeat.*

QVod † hoc non liceat eccleſiaſticis Iudicibus, inter alia primum perſuadere videtur Ilerdenſis Concilij capitulum octauum, in hæc verba diſponens: *Nullus clericũ o-* 1

clericorum ſeruum aut diſcipulum ſuum ad eccleſiã confugien tẽ extrahere audeat, vel flagellare præſumat: ꝙ ſi fecerit, donec digne pœniteat a loco cui honorem non dedit ſegregetur. Patet igitur, ꝙ ſi dñs vel ſi magiſter tenetur eccleſiam reuereri, & pro dominica, aut magiſtrali diſciplina non licet illis aliquẽ de eccleſia extrahere, multo minus licebit Iudici eccleſiaſti co ad incarcerandum clericos, & imponendam eis pœnam, id efficere, Et hoc credit verius Cardina. in c. Inter alia, de immun. Eccleſ. vbi rñdet ad aliqua fundamenta, quæ primo in contrarium adduxit Hoc etiam tenet Rom. in conſ. 227. Spectabilis domine. Idem in conſ 234. Aduertendum quia dico, vbi hoc probat ratione triplici: Prima, quia Canones, non diſtinguunt laicum a clerico. Secundo, quia eſt maior rõ in clerico quam in laico, ne extrahatur, quia Eccleſia eſt propria domus clerici, iuxta l. pleriq;, de in ius vocan ff. Tertia, quia hoc priuilegium eſt conceſſum loco ipſius Eccleſiæ, & ſic habet locum in quolibet ibi reperto: quod limitat in d. conſ 227. niſi clericus commiſiſſet delictum ex enumeratis in d. c. inter alia Abb. tamen plurib. rõnibus & fundamentis allectus in d.c. Inter alia, in col. 4 putat veriſſimum clericos nõ gaudere immunitate Eccleſiæ, ſi iudex Eccleſiaſticus cauſa diſciplinæ, & non odij velit eos arcere ab Eccleſia & punire, & extrahere vt duci faciat ad carcerem. ¶ Vide Card. in clem. 1. de pœnit & remiſ in q 7. vbi refert Laurẽ. dicentem, ꝙ opinio Inn volentis clericum poſſe extrahi ab eccleſia, propter homicidium, & deponi, & in monaſterium detrudi, poſſet procedere, vbi monaſterium nõ eſſet nimis arctum, nec eſſet carcer perpetuus: ex cuius opinione videtur dari quædam media uia, quod clericus poſſit extrahi ad pœnas citra detruſionem in arctum monaſterium, & carcerem perpetuum ſuſtinendas. Vide tñ Io. de Viſchis, in tracta. de immun Eccleſ. in 2. col. cum duabus ſeq. vbi refert opin. Abb de qua ſupra, & tandem ibi, & in fol. fi. col. 1. tenet cõtra illum, & concludit, in prima & ſecunda & tertia concluſionibus, quas ibi facit, ꝙ iudex eccleſiaſticus non poteſt extrahere clericum ſubditum, nec illi pœnam corporalem imponere quo ad forum contentioſum, nec poteſt etiã cauſa diſciplinæ arcere illum, nec pœna corporis afflictiua conſen ioſe punire: licet aliud ſit in foro pœnitentiali, qñ delictũ eſt publicum, dum tñ non extrahat de eccleſia. & iſta vr

verior,

verior,& communior opin Abb tandem vbi supra, reliquit consuetudini,quæ in hoc multum debet attendi, secundū eum. Quæ quidem iam uidetur recepisse,vt clerici a suis iudicibus extrahantur ab ecclesijs, [a] Quod nempe etsi nullibi hucusque legerim,hoc limitandum censerem, nisi in casibus vbi clericus post degradationem tradēdus esset Curiæ seculari:tunc enim aut non extrahendum eum crederem, aut si extrahatur,post degradationem & verbalem in sententia traditionem Curiæ secularj,ad ecclesiam reducendum esse iudicarem æquissimum,vbi tamdiu solum immunitate gaudebit,quamdiu in ecclesia fuerit moratus, sicut & alijs contingit facinorosis laicis. a

Annotatio.

A Beccleſiæ. Adde quod idem fatetur D. Couar. lib. 20 variar. resolut. c. 20. nu. 16. Remig. de Goni. in tractat de immu. Eccles. fall. 21. fol. 16 v. Iul Clar. lib. 5. recep. sent §. fi q. 30. versi. ulterius quæro Mart. Nauarr. in Manuali, c 25 nu. 22. quo loco dictam consuetudinem limitat,quo ad iudicem ecclesiasticum: non quo ad sæcularem, quem dicit non posse ab Ecclesia extrahere ob delictum, clericum in minoribus constitutum,licet post Concil. Trident. sess. 23. c. 6. in eum habeat iurisdictionem,non sane is debet esse deterioris conditionis quam alius laicus. 1

Incarcerati. Cap. CXXVI.

1 *Clericorum incarceratio non passim nec leuiter facienda est*

2 *Carcer immundus,aut cum secularibus personis,clericis cō stituendus non est.*

3 *Carcer tormentum est.*

4 *Clericus afflictiuo corporis carcere detinendus non est, nisi talis præcedat informatio quæ secundum excessus qualitatem,quæstionibus sit subiciendus.*

5 *Si clericus sit incarceratus solum ad custodiam, sufficit q de crimine præsumptiuè constet.*

6 *Lite pendente,apud iudicem ecclesiasticum clericus initiatus prima tonsura detineri debet reclusus in carceribus.*

7 *Carcer,qui non solum ad custodiam, sed ad afflictionem corporis ordinatur secundum delicti mensuram, personaque qualitatem est dandus.*

8 *Carcer, qui in pœnam criminis imponitur, qualis ſit conſtituendus.*

9 *Pœna carceris quando pro delicti pœna imponitur, abſq; plena probatione nemo in carcere eſt detinendus.*

1 CLericorum † carceratio ſicut non paſſim, nec leuiter faciẽda eſt, quia eius præiudicium eſt irretractabile, vt no. Bal. in l. 1. C. ſi in integ. reſt. poſtu. & refert Fel. in c. Cum ſuper col. pen. de re iudic ſic nec, dũ caſus exigit, omittenda, eos namq; plus ſolet punire, quã cuſtodire carcer, in pluribusq; delictis illa eſt præcipua ac vtilior pœna, quæ nulla valet appellatione reparari: quamuis ſuperiores velint delinquentibus fauere, quę inſuper Iudices illam imponentes non auaritiæ nota cõmaculat, ſicut pœnæ pecu-
2 niariæ efficere ſolent. Curare † tñ dẽt eccleſiaſtici Iudices, vt ſacerdotũ, ac in ſacris conſtitutorũ carcer, nõ immundus ſeu ſqualidus ſit, neve eos cum ſæcularib. pſonis ſimul deti-
3 neri conſentiant. Cum † inſuper carcer ſit tormentum, [a] vt
a placuit Bal. in l. 1 de cuſto. reorũ, & in l. 1. de his qui ad libe. peruen. non poſ. Et ẽt compedes fortes, vt dixit Bar. in d. l. j.
4 de cuſto. reor. † Aduertere ẽt debet Iudex eccleſiaſticus, ne clericos captos (in ſacris maximè) afflictiuo corporis car-
b cere detineat, [b] quando non talis præcedit informatio, alijsve eſt qualitas exceſſus & perſonæ, ut ad torturã deueniri poſſit, ac debeat. Triplex præterea genus carceris conſi-
5 derari poteſt. Aut † enim iõ iudex incarcerat quia ſolũ cuſtodire prætẽdit captum, dũ de delicto tractatur, & tunc ſufficit q; conſtet ſalté præſumptiuè de eo: & in tali caſu præcipue fidelitas cuſtodũ, & ſecuritas loci ꝓcurari dẽt, ſine eo q; capto ſolatia moderata tollantur, ac cõicatio amicorũ & aliorum interdicatur: niſi delicti grauitas & qualitas aliud
6 ſuadeat. † Si vero aliquis primæ tonſuræ clericus ſæculares Iudices timens (ut quotidie contingit) carceri eccleſiaſtico ſe offert, procuraturus inde ſæcularium Iudicũ inhibitionẽ ac ſuorũ ſcelerum impunitatem, aut leuitatem pœnæ: tunc
c caueant eccleſiaſtici Iudices, ne leuem carcerem & ad libitum petentis aſſignent, ſed intra palatium epiſcopi & in ſolitum carcerem illum detrudant. [c] Aliter. n. q̃n eccleſias ꝓ carcerib. illis aſſignant, plura inde proueniunt incommoda: nã quãdiu ibidem commorantur, eas ludis, blaſphemiis, &

obſcœnis

obſcęnis actib polluunt, noctuque inde exeuntes grauiora ſæpius ſcelera illis a quib liberari ſatagunt, perpetrant, mul totiesq; in eccleſiarum ianuis poſiti, vel per cœmiteria deã bulantes ſæculares Iudices irrident, ac perfricta fronte cõtemnunt, ex quo ſæpius irritati illi eos ab eccleſijs extrahunt, & in contemptum ordinis & cenſurarũ, vinculis grauibus ſubijciunt, ac qñq; pro commiſſis illos laicorum pœna plectunt. Vt aũt hæc oĩa & alia quæ referri poſſint ineõ moda ceſſent, debent eccleſiaſtici iudices (dictis oibus importunitatibus cõmoti ac reſpectibus) tales ſic oblatos cleri cos ſolito carcere mancipare, ac iuxta delicti qualitatẽ, de quo inculpantur, illis cuſtodiam & vincula adhibere, quam uis nullus illos accuſet, nullaq; ab eis ſit de delicto informa tio recepta. Hoc naque & talium clericorum temperabit fa cinora (quorum pars magna ob nihil aliud quam ad impuni tatem ſcelerum tonſuram recipit) & in ſæcularibus iudicib. eccleſiæ obedientiam nutriet. Vt autem carcerem & cuſtodiam criminis qualitati commenſurare valeant, Iudicibus oĩbus conſulerem, vt ſtatim a Iudicib. ſæcularib. informationẽ criminis, quã contra ipſos habẽt, amicabiliter exigãt, quã illi libenter præſtare ſolent, qñ zelum Iudicis eccleſiaſtici intelligunt. Aut ſi illam denegauerint, ipſi ex officio eã pro viribus requirant: aliter. n ſi in talium detruſione deſides extiterint, præter ſuperiora incommoda, eueniet ſæpi⁹ vt poſtquam eos a Iudicum ſęcularium manib. inhibitione liberarint, ipſoſq; iã ſui fori pronũciatos punire voluerint, a leui carcere aufugiant, & tanq̃ ſecuros ab utriuſque fori iudicibus (qa a primis cenſura, a reliquis vero fuga liberauit, grauioribus ſe enormitatib immiſcuiſſe cõperi ẽt † Aut 7
carcer non ſolum ad cuſtodiam ordinatur, ſed ad afflictionẽ corporis: vt quia Iudex intendit ſola carceris pœna punire delictũ, & tunc dari poteſt aſperior, iuxta exceſſus menſuram, perſonæque qualitatem. Vtilis namque vt præmiſimus in clericis (quos a membrorũ mutilatione ſacri Canones ef fecerunt immunes) carceris pęna cenſetur, & cuius afflictio ne præterita purgantur vitia, & præſentia impediuntur fieri, ac futura ſæpius poſt liberationem ſui memoria vitari ſo lent. † Aut inſuper carcer in pœnam criminis per ſnĩam im 8
ponitur, & tunc non modo ſecurus, ſed & qui pęnã condignã ingerat applicandus eſt, dũ tñ in hoc debitus ſeruetur

modus, iuxta ea quę infra describentur in parte, *Ac in perpetuum carcerem.* † Vnum insuper aduertant Iudices, q̃ vbi
9 ex constitutione aut consuetudine pęna carceris est statuta delicto, tunc non est aliquis in carcere detinendus sine
d plena probatione delicti: d alias. n. contingere posset q̃ sola informatione summaria, iã ordinaria pęna carceratus plecteretur, & sic Iudex tunc posset ad solam capturam procedere, vt satisdatione fugam personæ prouideat.

ANNOTATIO.

Carcerẽ q̃s prius ędificauerit.

A *Sit tormentum.* Nota q̃ carcerem Ancus Martius Romanorum IIII Rex ædificauit, vt testatur Plinius minor in suo libello de viris Illustribus, & Liuius ab vrbe condita, Eutropius autem lib. 1. de gestis Rom. inceptionem carceris ad custodiam & terrorem Tarquinio Superbo Regi ascribit. Vtcunque sit, inuẽtum Regium fuit, & hinc est q̃ ius carceris occupans, in crimen lęsæ maiestatis incidat. Est equidem carcer mala mansio, adeo quod morti æquiparetur. Ita dicit Bald. in cap. 1. §. denique, quæ fuit prima causa benefic. amit. Et est inuentus ad custodiendum, non vero ad puniendum, l. aut damnum, §. solent, ff de pœnis, l. incredibile, C eo. tit. c. quamuis, ad reorum, de pœnis, lib. 6. l. 1. C. de custo. reo l. 4. tit. 31. part. 7. & egregia l. 11. ibi, licet secus sit de iure Pontificio, secundum Bar. in d §. solent. Fel. in ca. qualiter, in 2 de accusa & diuersitatis rationem scribit Do. in d. c. quamuis, & Fulgos. cons. 44.

Carceris qualitas Iudicis arbitrio relinqui

Quod vero attinet ad qualitatem custodiæ carceratis adhibendæ, a Iudicis arbitrio dependet, l. 1 vbi Bar. ff de custo reorum. Bald in l. 2. in fine. C de exhib. reis Ias. in 27 in fi. lib. 3. Rhod. Sua. in tract. de fideiuss in causa crimin. idem diffiniuit concil. Trid. sess. 25. c. 6. de reforma. quod iudicibus ecclesiasticis præcipit, vt in omnibus criminibus semper ea ratio habeatur, ut iuxta qualitatem delicti, & personarum, delinquentes loco decenti custodiantur. Et ideo si catenis, aliisve vinculis clerici ligari debeant, iudicis arbitrio relictum est, ut in specie scribunt Paris de Puteo, in tract. find. in verbo Carcer. versic. an si plures. Petr Foll. in prac crim. in verbo, *vel incarcerentur* nu. 8. Tiraquel. in tract de pœnis legum, causa 31. num. 11. & ante eos Bald in l. 2. in fin C. de exhib. reis. perpendat itaque iudex personæ conditionem, & cri-

& criminis qualitatem, & alias circunſtantias, & inde percipiet, quid circa hoc fieri magis expediat Poterit etiam eccleſiaſticus iudex, reos de graui crimine delatos prohibere, ne cũ aliquo loquantur, & ita practicari per iudices peritos & expertos attestatur Ant Gom c.9.delicto num 6.in fine. ſequitur Iul Clar in pract.crimin §.fi.q.46.in prin.

Reus qui leuiter & liquit, leuiter cuſtodiendus eſt. Clericus ſub fideiuſſoribꝰ relaxari debet qñ corporali pœna plectendus non eſt. Clericꝰ pauꝑ nõ inueniẽs fideiuſſorem præſtita cautione iuratoria & bet relaxari. Iudices tã eccleſiaſtici quam ſæculares in feſtis Paſcha tis eaptos relaxare ſolẽt.

Cum vero reus leuiter deliquit, leuiter cuſtodiendus eſt, & ideo perpenſis dictis qualitatibus, poſſunt iudices iubere nulla fideiuſſione accepta, ut domum ſuam, uel aliam, vel ciuitatem, cum ſuburbijs pro carcere habeant, ut docet Iulius Clar. dicta quæſtione 46. verſic. in dubio. Quod in ſacris tribunalibus Inquiſitionis receptum eſt, Siman.in Catho. inſti.titul 16.nu 5 Fran.Pegn in anno. ad Directo. Inqui lib.3. Scholio 139

Poſt capturam autem relaxandus erit clericus a carceribus ſub fideiuſſoribus, quando pro crimine de quo delatus eſt, pœna ſolum pecuniaria indicta eſt. Hyppo in Rubr. de deiuſſori.num 247.idem in practic.crimin. §. Aſtringam, num.23.aſſeuerans opinionem illam communem eſſe Cepol.conſil.25 Boſſius in tracta.cauſarum crimi.tit. de carcerato fideiuſſor.commu num. & latiſſime tradit Iaco. Menoch de arbit iud quęſtion lib 2.cent.4.caſu 303 qui com mu.eſſe profitetur Quod adeo verum eſt, quod ſi iudex no lit recipere fideiuſſores, ſed clericum in carcere detinere, committit contra eum crimen iniuriæ, & tenebitur in Syndicatu actione iniuriarum Ant Gomeſ.3 tomo vari reſolu. c. .num.8 argumento tex.in l.ſi vero pro condemnato.§.1. ff qui ſatisdar.cogan

Quod ſi clericus preſsus paupertate, fideiuſſorem nõ inueniat præſtita cautione iuratoria, relaxandus eſt Quam opinionem communem eſſe tradit Hypp.in dicta repe.rub. de fideiuſſoribus.nu 166.& ſeq Iul Clar.d.q 46.verſi. quod agendum in fine.

Solent etiam iudices tam eccleſiaſtici quam ſæculares in feſtis Paſchatis maxime & Natiuit Domini, reos relaxare. l.3.C.de Epiſc.aud vbi delicta excipiuntur quorum rei nõ debent relaxari, & quamuis Bar.aſſeueret in contrariũ eſſe conſuetudinem prout illum refert Marcus.deciſi.490 nu.1 & pract.Conra fo :76 num.14. Sed apud nos in viridi eſt obſeruantia, put apud Mediolanenſes refert Boſſi. in prac.

ordinariam pœnam pateretur, quod maximam induceret iniquitatem, quod Auend dicto loco verum putat.

Non tamen omittam (candide Lector) circa huius capitis argumentum, quod si clerici post incarcerationem, carceres est regerint, & ab ipsis violenter recesserint, postea capti grauissimis pœnis sunt plectendi, quod Abb. scribit in ca. a vobis, in fine, de Apostat. dicens hoc casu procedi posse ad depositionem, & data incorrigibilitate, ad traditionem Curiæ sæculari.

Illud equidem vidi dubitari, & in forensib. actionibus est frequentissimum, si clericus pro debito aliquo fuerit incarceratus, præstita cautione de non recedendo, vel si fugeret fideiussorem remansurum obligatum ad debitum soluendum, tandemque fugerit, & postea captus, & in carcere missus fuerit, vtrum fideiussor teneatur ad debitum soluendū: & eum teneri scribit Sali. in l. in bonæ fidei, C de reb. cred. Sequitur Petr. Foll. in pract. Cano. 2. par. c. 12. nu. 9. quod in laicis est censendum, & est not.

TORTVRA. Cap. CXXVII.

1 *Clericus etiam presbyter si suspectus sit ex causa potest torqueri.*
2 *Confessio extraiudicialis sufficit ad hoc vt laicus quæstionibus subijciatur, secus si fuerit clericus.*
3 *Zabarella opinio quædam exploditur.*
4 *Clericus tortura exponendus, an debeat prius degradari.*
5 *Tortura adhuc in secunda instantia peti potest.*
6 *Clericorum tortura non debet esse ita æua sicut laicorum.*
7 *Clericus per laicum etiam sui prælati iussu torqueri non potest.*
8 *Confessio clerici facta coram laico, an sit sufficiens ad torturam.*
9 *Clericus vacillans in testimonio, an possit torqueri.*
10 *Iudex excedens modum in torturæ ad quid teneatur.*

PRæmissis prius quæ debeant torturam præcedere & q̄ sint eius species: & præmissis alijs quæ in eius materia a doctoribus varijs locis scribuntur, quia illa exa-

ge, Capite quinto, ff. ad legem Iuliam de adulter. tamen fallit hoc in clerico, quod est notabile in proposito: & possent decipi in hoc plures ecclesiastici Iudices, qui moti ex illa conclusione communi, torquerent clericum, qui extra iudicium confessus est crimen. Quam conclusionem ego latius posui in dicta mea regula, & dicta tertia sublimitatione: & sequitur etiam eam Decius in capitu. At si clerici, de iudic. columna decima, in princip. versicu. Quarto limitatur. Ex † quibus enim (saluo meliori iudicio) crederem non bene consuluisse Zabarellam in consilio quadragesimoquinto. Casus talis est in fine. dum dicit, quod si clericus legitime tortus confiteatur delictum pro quo torquebatur, non reputat absonum quod interrogetur de alijs criminibus, de quibus nulla contra eum erant indicia, & sic Iudicem ecclesiasticum ob id non esse reum alicuius pœnæ: nam si clericus non potest torqueri nisi extantibus indicijs, & infamia, quomodo poterit interrogari de delictis, de quibus non est infamatus, nec indicia sunt, licet iam fuerit confessus aliud delictum? præcipue quia fundamentum suum est satis fragile, videlicet quia præsumitur criminosus etiam in alijs, ex quo vnum est confessus, per regulam, Defleat, de regulis iuris. Vnde iudicem talia facientem, & Deum in Cœlis, & superiorem suum in terris offendere credo, & sic ab eo puniri posse propter id: quia si Zabarella intelligit, quod potest interrogari de delictis alterius generis, quam illud pro quo fuit tortus: hoc videtur plane esse impium, ut cogatur quis prodere seipsum in delictis occultis. Si vero intelligit, quod possit impune interrogari de delictis eiusdem generis, hoc non potest fieri, ut notat Alber. de Gandin in tractat maleficiorum, in rubric de quæstion. & tormentis, in columna quarta, versicu. Sed quid de quæstione, vbi tenet, quod de iuris subtilitate tortus, & confessus aliquod furtum de quo erant indicia, non potest de alijs furtis interrogari, licet de generali consuetudine Italiæ seruetur contrarium: quem refert & sequitur Franc. de Bruno in tractat. de indicijs, & tortura, in folio decimo, columna quarta, limitando quando esset diffamatio generalis contra aliquem quod esset magnus latro, quia tunc dicit laudabilem esse talem consuetudinem, quod de alijs furtis interrogetur, alias non. Si ergo nec latro laicus potest interrogari

de

de alijs furtis,quanto magis clericus? Tradunt præterea Doctores aliqui Summistæ aliud ſpeciale in tortura clericorũ,
4 videlicet quod † clericus torturæ exponendus debet prius
c degradari: [c] hoc ſcripſerunt Auctores Roſellæ, & Siluestrinę in verbo degradatio, qui referunt Alex. in additionib. ad Bar. in l. omnes, C. de Decur. lib. 10. & Roſella refert Roma. in conſi. incip. Manifeſtum eſt, & allegat tex. in l etſi excepta, C. de malefi. & Matth. ibi, *Præſidio dignitatis exutus*. Sed ſalua eorum authoritate, hoc non credo verum: nam præter id quod Alex. quem ipſi referunt, hoc non ſcripſit, & quod Rom. conſ. non inuenitur, quis ſibi perſuadere poterit cleri cum nondum conuictum, ſed ſolum indicijs, & infamiæ notatum, eſſe degradandum antequam conſtet de veritate delicti? Item tex. in d. l. etſi excepta, non obſtat, & uerba illius ſupra relata intelliguntur, ideſt, non obſtante priuilegio dignitatis, & ita intelligit Azo. in Summa illius tit. & Bald. & Salic. in ead l. & Bonifacius in trac. maleficiorum, tit. de malef. & Matth. licet Ang. ibi quem ſequitur Ana. in c. 1. de ſortilegijs, col. 2. dicat, per illum tex quod ſi conſtitutus in dignitate eſt torquendus, debet exui omnibus inſignib. illius dignitatis, & ſic degradabitur, ſicut fit in ſacerdote, quando duci debet ad ſupplicium. Nec ſuffragari poterit dictæ opinioni tex in l proditores, ff. de re militari, cuius verba ſunt. *Proditores uel transfugæ plerumque capite puniuntur, & exauthorati torquentur, nam pro hoſte, non pro milite habentur.* Arguendo de milite ad clericum: quod argumentum bene procedit, vt per Nicolaum Euerardum in ſuis Topicis iuris, in fo. 33. quia illa lex nec in milite hoc diſponit: nam verbum, *Torquentur*, ibi poſitum, non debet intelligi de tortura quæ fit ad inueſtigãdam veritatem, ſed quæ datur in pœnam. Et quamuis hoc in milite eſſet expreſsè diſpoſitum, non deberet applicari ad perſonas clericorum: quia in hoc non eſſet recipiendum argumentum de milite terreſtri ad cęleſtem, cum talis ſimilitudo eſſet odioſa clericis, & in caſu notorie iniuſto, & contra iuris principia. Et contrarium ſenſerunt Ang. & Ana in locis ſupra relatis, dum æquiparãt militem, & clericum non in tortura: ſed quod miles debeat degradari ad torturam ſicut clericus degradatur ad ſupplicium. In
5 † hoc inſuper propoſito referendum duxi, q̃ tradunt Io de Ana in conſ. 1. in fi. verbis, & ibi ſequitur Lud. Bol. in addit.

ad

ad eundem ꝙ ſi non fuit petitum in prima inſtantia, ꝙ clericus torqueretur, poteſt peti poſtea in cauſa appellationis tanquam omiſſum, & reſpondet ad dictum Ang. in l. minime. C. de appel. ꝙ illud eſt verum, quando non peteretur fieri: ſed ſalua tantorum patrum authoritate, iudicio meo decepti ſunt in intellectu doctrinæ Ang. quia ille ſolum dicit, ꝙ appellatione pendente non debet appellans ſuſtinere pœnam corporis, vel cruciatum, quod aperte intelligẽdum eſt reſpectu iudicis a quo: quia ille ſiue petatur coram eo, ſiue non, non poteſt torquere reum appellantem, quia aliquid innouaret, non tamen tollit quin Iudex appellationis poſt deuolutam ad ipſum cauſam, poſſit hoc facere: vnde cũ doctrina Ang. non aduerſaretur illis, ſuperuacaneũ fuit velle illi ſatisfacere. Sed nec mirandum eſt: ſunt. n. lapſus ſcribentium, quos expedit benigne a lectorib. ſufferri: nõ enim ſemper vacat ſingula quæq; ſcribenda rimari. † Item aduer 6
tere ẽt debent Iudices eccleſiaſtici, ꝙ tortura clericorũ nõ dẽt eſſe ita ſæua, ſicut laicorũ. [d] ita dicit cõiter teneri Abb. d
in d. regula. Cum in contemplatione, vnde ſecundum eum clerici non debent ſupponi aculeis, ſeu fidiculis, ſed virgis, ſeu corrigiatis, pro quo allegat bonum tex. in c. 1. in fin. 23. q. 5. Nec mirandum eſt ꝙ in ipſo proceſſu, & tortura clericis ſuſpectis de delicto aliquis fauor impendatur, qui laicis non conceditur, cum etiam poſtq̃ ſunt conuicti de crimine etiam diſpari pœna plectantur, & ſic mortis pœnam euadãt: præſertim cũ in iure videamus milites ſæculi a tortura immunes effectos: ꝙ ẽt de doctorib. & nobilib. in legib. regni noſtri diſponitur. Quid mirum igitur, ſi cum militiæ cingulum, Doctoratus gradus, parentum nobilitas, tot homines a tortura penitus liberet, clericalis ordo promereatur, vt clericorum torturam indicia ac infamia pcedant? Nota † tamẽ 7
ꝙ clericus non poteſt torqueri per laicum [e] ẽt iuſſu Prælati ſui, ita tenent Ant. & Anchar. in c. vt famæ, de ſent. excõ. vt refert Abb. ibi, in fi. & ſequitur Dec. in c. Dilectis, de app. in princ. licet contrarium & male, ſecundum Abb. vbi ſupra hẽat cõis obſeruantia. Hoc ẽt concludit idem Abb. in c. univerſitatis, in 3. not. eo. tit. vbi dicit hoc de iure fieri nõ poſſe, & quod hoc ideo ſic fit, quia hodie clerici torquentur vt laici: & talis modus torquendi non poſſet fieri per clericos, quia fere nemo in huiuſmodi obtẽperaret, nec ſũt edocti in

arte

te ista torquendi sicut & laici. Et vide Barb. in cap. decernimus, de iud. col antepe. vbi refert Bal. tenentem ibi. q Episcopus potest cõmittere laico vt clericum torquere possit: ipse in Barb. miratur Bald. ista sic intellexisse, & allegat Anto. vbi sup. tenentem contrarium. Vide tamen Fel. in d. cap. Vniuersitati, de sent. excomm. vbi dicit, quod ista est cõclusio vera, & verissima, q laici torquentes clericum præcepto Episcopi vel Vicarij, non excusantur, imo facientes clericos per laicos torqueri sunt excõicati: & dicit ita tenere Arch. & Io. de Fanto in ca. presbyteri, el. 5 q. 6. & addit vlterius quod si clerici nesciunt torquere, quod tunc poterit vocari officialis laicos qui ligabit clericum torquendum, & postea clerici possunt torquere Quod non videtur satisfacere, qa peritia torturæ ita & magis consistit in actib. ipsis torquendi, quam ligandi. 8 An † autem clericus possit ad torturam poni ex confessione delicti facta per eum coram Iudice laico, Barb in cap At si clerici, de iud col 14. vers. Capio nunc, b motus septem fundamentis concludit, quicquid alij dixerint, quod nullo modo potest torqueri: licet Card. in c. Per inquisitionem, de electione, tenuerit quod sic. Bene tamen fatetur Barb. quod si clericus confiteatur crimen coram Iudice ecclesiastico, alias non suo, quod tunc compellitur, vel excusare illam confessionem, vel perseuerare in ea per tormenta, & quod isto modo potest saluari opinio contraria, & vide eundem Barb. prius in d c. At si clerici, in col 4. dicẽtem, quod per illum tex. confunditur doctrina Bal in l. vnica, de confes. penult col: dum scripsit, quod ex confessione facta per clericum coram laico, non est torquendus clericus per Episcopum, dummodo illam cõfessionem reuocet, vt erroneam: nam cum text ibi dicat, quod talis confessio non tenet, non est reuocanda, quia quod nullum est, reuocari non debet. Atque asserit in hoc somniasse tantum Doctorem. 9 An † autem clericus vacillans in testimonio, possit torf queri? Bal in sua margarita, in verbo Clericus, tenet q sic, & refert Inn. in c Conquestus, de re iudi. hoc tenentem. Sed clare patet quod allegat corrupte Innoc quia non est talis tex. in illo tit. Ideo ob solam Bal authoritatem hoc non crederem practicandum, cum, vt, supra scripsimus, clerici non sint torquendi ad eruendam veritatem delicti, etiam extãtibus indicijs, nisi adsit infamia, quanto magis non poterit

torque

torqueri propter ſolam vacillationem inferendo teſtimonium, cùm ſufficiat, quod ſi de falſitate teſtimonij fuerit conuictus poterit ob id puniri. Si vero ſolum vacillauerit, tunc poterit de vacillatione puniri iudicis arbitrio: ad cuius etiam officium ſpectabit, quanta ſit illi fides adhibenda decernere. Neque ſuffragatur opinioni Bal lex, presbyteri, la 1.C de epiſcop. & cler dum probat, quod presbyteri licet vacillent in teſtimonio, non ſunt torquendi. Alij vero clerici inferiores ſic, ſecundum gl. & ſummarium Salic ibi. Nam illa l.non potuit hoc diſponere circa perſonas clericorum, quod fatetur glo in cap Quia iuxta. § presbyteri, lo. 2. 5. queſt. 6. vbi ad litera eſt inſerta illa lex per Gratianum & ideo dicit, quod illa lex inſtruit Iudicem eccleſiaſticum qd facere debeat. Sed ego credo etiam ſalua gloſ authoritate, quod hodie iudex eccleſiaſticus firma manente communi opinione de qua ſupra, & cum contrarium non reperiatur de iure canonum, non poterit ſequendo inſtructionē illius legis clericos inferiores propter vacillationem torquere, & licet d l. presbyteri, fuerit per Gratianum admixta Canonibus, nihil ſibi per hoc authoritatis acceſſit. Nec curare debent Iudices eccleſiaſtici quod notat Alb in dicta l. presbyteri, dum putat ipſe quod clericus etiam ſi vacillet & dicat ſe interfuiſſe facto coram Iudice ſeculari, torqueri non poteſt per eum, ſed per ſuum iudicem eccleſiaſticū: quia fundamenta quæ allegat non probant neque ſufficiunt: & ſua opinio adhuc habet intolerabilius inconueniens, dū firmat q̄ propter vacillationem factam coram ſeculari poſſit clericus torqueri per eccleſiaſticum Iudicem. In torquendis præterea reis, ſi in ciuilibus magiſtratibus crudelitas abeſſe debet, quanto magis ab eccleſiaſticis iudicibus fugienda eſt? præcipue qa ſępius tortura cogit innocētes ipſos dolore cruciatos fateri delicta quę nō perpetrarunt, quia vt dicit Ambroſius in epiſtolis: *Nimia ſeueritas extorquet plerūque crude latare mendaciū*, prout ēt apertiſſime legitur in admirabili illo miraculo per Hieronymum deſcripto ad Innocentium de muliere ſępius icta. † Aduertant etiam eccleſiaſtici iudices, quod ſic delinquentes torquere præcipiant, vt veritatem inueſtigare ſatagant ſine vitæ deſcrimine, aut mēbrorum periculo id fieri mandent taliter *vt ipſe torquendus ſaltuus ſit innocentia vel ſupplicio*, vt ſunt verba text. in l. quæſt. modum,

modũ, ff. de q. Si vero cõtigerit, q̃ tortus maneat debilitat⁹ in mẽbro aliquo, adeo vt quaſi inutile reddatur, non p̃ hoc exiſtimet ſe irregularitatem incurriſſe, vt notat Abb. poſt Gaſp. in c. 1. nu. 9. q̃ cle. vel vou. Crederem tñ in hoc dicendũ, q̃ ſi hoc damnũ paſſus eſt tortus propter exceſſum torturæ commiſſum à Iudice, poterit p̃p̃ hoc a ſuperiori puniri, & damnari, vt clerico debilitato reſarciat incõmodum. Ad quod moueor ex no. per Hip. in d l, quæſtionis modũ, col. pen. nu. 72. cum ſeq. vbi tenet, q̃ excedens modum conſuetum, & qui debet adhiberi, ſecundum qualitatẽ perſonę tortæ, tenetur in Syndicatu, vbi etiam diſtinguit inter exceſſum factum in tortura dolo, culpa, vel caſu, quem videre poteris poſt Sal. in l Gracchus. C. de adul. & Anan. in c. i. col. 4. & 5. de cler. percuſ. quos ipſe cum alijs refert.

ANNOTATIO.

Clericus niſi ſit infamatus torqueri non dẽt.

A Sit *infamatus*. Adde Alex. ad Bar. in l. 1. ff. de pœnis. eundẽ in eiuſdem additionibus in l. milites, C. de quæſt. Anto. de Butrio, in c grauis, nu. 14. de depoſi. Fel in c. vniuerſitatis, nu. 2. de ſent. excomm. & in ca. veniens, in 1. nu. 4. de teſtib & in c. cum oporteat, nu. 7. de accuſ. Ang. Aret. in tract. maleſi. in verbo, *Fama publica*. And. Barb. in c. ſi conſtiterit, col. 3. de accuſ Hypp. in pract. crim. § nunc videdum, nu. 51. & in §. expedita. nu 40. & in l. edictum, nu. 9 & in l. quæſtionis habendæ. nu. 76. ff. de q. & in repet. rubr. ff de fideiuſſor. nu 126. & in ſing. 55. Iaſ. in l magiſtratibus nu. 7. ff. de iuriſ di. omn. iud. Deci. in c. At ſi clerici, num 126 de iud. Steph. Aufr. in tract de poteſt. ſecular ſuper Eccleſi perſon. reg. 3. nu. 17. Io. Conſt. in gl. ad conſtit. Reg Galliæ. arti. 163. fol. 294. col. 1. Boer. Dec. 163. Caſſan in conſuet. Burg rub. 1. §. 5. nu. 6. & hanc opinionem communem eſſe teſtantur, Ioan. Imo. in ca. 1. col. 2. de depoſi. Iacob. Septim. in Catho. iuſti. tit. 65. nu. 47. & noſter Greg. in l. 2 tit. 30 par. 7 in verbo. *Caualiero*. Padilla. in l. quamuis. nu 9. C. de iuris & facti ignor. Boſſi. in tract. delictor. tit. de iudicijs. nu. 15. Didac. Perez. in l. 1. tit. 3. lib. 1. ordin. Hiero. Gig. in tract. de crim. læſæ Maieſtat. Rub. quomodo & per quos crimen. q. 28 nu. 3 pag. 266. Iul. Clar. libr. 5 recep. ſent §. fin q 64. verſi Sed an clericus, & nouiſſime Io. Gracian. regulis. & fallen. reg. 226. num. 91. Et ſtante iſta opinione non ſufficeret vt clericus poſſit torqueri,

queri, vnus testis qui de delicto deponeret, nisi adesset diffamatio.

Et licet opinio hæc communis sit, & plena æquitate, contrariam tamen tenet Abb. Pan. quem sequitur male sibi cõstans Fel in c. olim, col. 3. versi. tertius casus, de rescript. Alciat. in c. 1. nu. 43. de offi ord Iacob. Septim. d. tit. 65. nu. 48. Quæ quidem opinio in puncto iuris verior est, tum quia opinio communis nullo iure nec ratione fulcitur, tum quia nullibi legimus, quod clerici circa hoc, aliquo sint priuilegio muniti, igitur iuris regulis, & receptissimis nostrorũ traditionibus standũ est, quibus decretum stat, quod semiplena probatio sufficiens est, vt quis quæstionibus, & tormẽtis subijciatur. Tum quia si infamia ad clericum torquendum necessaria est, hæc sine sufficienter oritur, ex semiplena probatione, ex alijsque indicijs, quæ eum suspectum & infama tum reddũt. Præsertim quia ista indicia efficiunt notorium Iudici c. cum olim, vbi Abb de verbo. signi. quod notorium succedit loco diffamationis, tum quia regulariter plus operantur indicia, quam diffamatio, l. 1. § 2. & 3. & l. fin ff. de q. & ea ratione diffamatio simpliciter non operatur indicium ad torturam, vt traditur a nostris in cap. veniens, de testi. & alijs multis in locis, tum quia sicut respectu pœnæ ordinariæ, vt ea imponatur, sufficit quod crimen legitime probetur, nec necessarium est, quod clericus suspectus, vel infamatus sit: pari ratione, nec circa torturam imponẽdam hoc desideratur: nullum equidem discrimen in hoc constitui potest: & ideo communis opinio in practica non seruatur, prout nec in ciuitate Mediolanensi seruari scribit Bossi. in practic. criminal. titul. de indicijs, numero 103. Non tamen inficior iure defendi posse, quod scribit Abb. in c. licet, primo not. de testib. clariora esse debere indicia contra clericum, ad torturam imponendam quam contra laicum. Sequitur Simon. de Pretis consi. 36. nu. 4. vol. 1.

Auctora communi sententia recedit.

Pœna ad torturam. Adde Bart. in l. vlt col. 2. ff de quæst. & in l. quoniam ff de his qui not. infam. vbi Bald. 1. lect. col. pe. Bar. Ang. Paul. & Fulg. in l. ictus fustium, eod. tit. Bald. in l. vni. numer 20 C. de confess. & in l milites, C. de quæstion. Abb. in capitul at si clerici, de iudic. numer. 9. Abb. in capi. quam sit graue, de excess. prælat. & in capitul. si quis de gradu, de purgat. Canon. & in capitul. de hoc. de simon. & in cap.

B

cap. olim, col. pen. de rescrip. Hypp in l. de minore. nu. 50. ff. de q Lud. Carr. in pract. crim. fol 56. Ant. Gom. de delict. c. 13. nu. 8. Fran. Bru. in tract. de indiciis. 3. q. cui communi sententiæ suffragatur Regia lex 7. tit. 13. par. 3. vbi Greg. Lup. in verbo, *Como quier.*

C *Degradari.* Vide Lud. Car in d. pract. fol 85. nu. 30. nouissimæ editionis.

D *Tortura clericorum nõ debet esse tam sæua sicut laicorũ.*

Sicut laicorum Adde Boer. decis. 163. nu. 6. Hypp sing. 55. & in l. maritus, col 5. ff. de q. Bossi. in pract. crim. tit. de tortura testium. nu 6. Sim. de Pretis. consi. 36. nu 7 vol. 1. D. Episcop. Sept. in instit. Cath c. 65. nu. 49. qui nullum ex superioribus allegat, & opinio hæc communis est, & contradictorem non habet, ideo in forensibus exercitationibus, seruanda est, tum propter excommunicationis periculũ, si forte debitus modus torturæ transgrediatur, tum pp summam sacerdotij dignitatem, cui maxima reuerentia debetur, vt late docet Diuus Chrysostomus in libris de sacerdotio.

E *Clericus non pöit per laicũ torqueri præterq̃ in duobus casibus.*

Torqueri per laicum. Vide Silues. in Sum. in verbo excõicatio, 6 §. 11. Hier. Gigas, vbi paulo ante allegati, q 26. n. 6. pag. 267. Lud. Car. in pract. crim. fol 85. nu. 25. vbi scribit, laicis licere absque excommunicationis metu clericos ad torquẽdũ ligare, vt possint p clericos torqueri. Hæc tñ authoris & aliorum opinio non procedit in assassino, qui sm illum a laico torqueri poterit, vbi allegat Capic. decis. 155. Nec etiam procedit, quando clerici non reperiuntur qui clericos torquere sciant, tunc sane tortura a ministris laicis infligenda est; nam aliter frustra Iudex clericum torquendum esse pronunciasset, si non esset qui exequeretur, & hoc vsu receptum est, vt alios allegans fatetur Iacob. Septima. dicto c. 65 nu 49.

F *Tenet quod sit.* Adde Lud Carr in dict. pract. fol. 85. num. 31. & hanc opinionem communem esse testatur Bossi. in pract de tortura testium, num. 7. & opinionem istam Baldi. contra authorem dicit esse commu. Canonistarum Foller. in pract Cano. 2. par. 8. nu. 47.

IVRAMENTO DE PRAEMISSIS INTERROGARI. Caput CXXVIII.

1 *Iuramentũ a clerico de crimine a parte accusato exigi non debet: secus si ex officio Iudicis procedatur.*

2 *Pur-*

2 *Purgatio non niſi prius præſtita copia infamato eſt indicēda.*
3 *Iuramentum a clerico exigendum non eſt, niſi informationis copia prius præſtita.*
4 *Reus non poteſt ſub iuramenti religione, de delicto interrogari ſine ſemiplena probatione, aut expreſſis indicijs, aut infamia præcedente.*
5 *Indicia proceſſus reo ante confeſſionem ſunt manifeſtanda.*
6 *Sola indicia ſine infamia, neque ad purgationem inducendā neque ad iuramentum exigendum ſufficiunt.*

ET ſi tā ad partiū petitionē a clericis de criminibus ac cuſatis iuramētū exigi nō poſſit nec debeat, ex offi- 1 2
cio tñ procedēti iudici hoc concedit a Doct ea potiſſimū rōne. Nā cū liceat eccleſiaſtico iudici, clerico infamato purgationem indicere, & tunc de veritate delicti iurare teneatur: ſic ei licet illum ſub iuramento interrogare, vt placuit Panor in cap. Cū ſuper, quaſi. ad fi de confeſſ. In quo tñ ego aduertendū crederē, ꝙ cū ex dicta ratione purgationis id permiſſum videatur, inferri poſſunt duæ notandæ concluſiones in materia. Prima eſt ꝙ cū purgatio nō ſit 2
indicenda, niſi prius præſtita copia infamato de infamia, vt circa illam ſe defendat, & an a maleuolis ſeu inimicis habuerit ortū examinet. Sic nec iudex a clerico poterit iura- 3
mētū exigere ſtatim poſt capturā ante q̄ illi præſtet copiā inquiſitionis cōtra eū formatæ: ex quo vī ꝙ practica huius Regni ſumpta ex l. 4. par. 7. ti 29 in qua diſponit ꝙ reus ſub iuramento interrogetur ſtatim poſt capturam, nō habebit locū in clericis. [b] Quinimo opinor quod in laicis captis nō b
liceat id indiſtincte fieri, ſalua iudicis cōſcientia: niſi iudex 4
habeat contra reum ſemiplenam probationem de delicto, aut expreſſa indicia, aut infamiam. Cum ex mente Sancti Thomæ, in 2 2. quæſt io. 69. art. 2. Prædictis caſibus ſolum liceat iudici interrogare delinquentem, & delinquens tenea tur veritatem dicere. Et vide ibi Caietan. qui declarando illam doctrinam Sancti Thomæ addit vnum notabile (iudicio meo) videlicet quod in caſu quo præcedunt indicia, debent manifeſtari reo, vt ſciat ſe eſſe in tali articulo conſtitutum, ꝙ tenetur obedire iudici præcipienti, & extorquenti veritatem, ac etiā vt poſſit ſe purgare, & contra illa opponere, ex quo videtur quod ſicut ante torturam dēt dari copia

c indiciorum, c sic ante interrogationem, vt Iudex iuste interroget, & reus teneatur fateri veritatem. Vnde qñ aliquid ex prædictis tribus capturam non præceſſit, tunc vī q̄ Iudex conſcientia recta non poterit vti prædicta l. Partit. Cum enim captus qui delictum commiſit nō tenetur ſe prodere, niſi præcedat aliquid de prædictis, bene ſequit̄ q̄ aliter non bene interrogat Iudex eum, cum cogat captum reuelare ſe ipſum diffamando, ſicut alium quemcunque. Et præter id q̄ eſt iuſtum rationique conſonum, hoc eſt iuxta mentē illius legis Regni ſi bene conſideratur, hoc.n. vt fiat, dicta lex pre-
d cipit in hominibus malæ famæ, d a quibus ſtatim poſt captu ram vult iuramentum exigi. Errant ergo apertiſſime teme rarij quidam iudices (& qui crocodili more humano ſāgui ne delectantur) q̄ ſtatim poſt capturam nullo facto perſona rum diſcrimine a captis omnibus de veritate delicti iuramentum exigunt, cum ſæpius leuia quædam indicia causā præſtiterint capturæ. Satis eſt.n. Chriſtiano iudici ſi more Chriſtiano iuſtitiam exerceat. Secunda concluſio, quod ſicut ſola iudicia ſine infamia non ſufficiunt ad indicendam clericis purgationem eodem modo nec ſufficiet ad hoc vt Iudex poſſit ab eis iuramentum exigere ſuper delicto.

ANNOTATIO.

Traditur egregius modus a iudicib⁹ obſeruandus interrogandi reos in caſibus crimina libus.

A *Hoc conceditur a Doctoribus*. Nota q̄ in his quæ ad praxim, & interrogandi reos modū pertinēt nihil iure diſ finitū eſt, ſed prudentiæ iudicis relinquitur. Ideoque nulla certa regula in hoc cōſtitui pōt, nihilominus aliqua cōſideratione digna erunt animaduertenda. Et in primis monēdi ſunt iudices, vt reos captos dū de criminib. interrogant, humane, & benigne tractent, q̄ ſæpenumero ad veritatē patefaciēdā mire cōducit, nec illos ſeuero vultu, & pteruis ocu lis perterrefaciant, neve iniurioſis verbis, aut cōtumelijs in eos irrūpant. Eſt equidē hoc a Chriſtiana religione alienū, meminerit ipſos homines eſſe, & ſimilia crimina, vel forte maiora cōmittere poſſe, niſi Dei omnipotentis gratia, & au xilio iuuarentur. Nec aliquando erit indecorum, ſi qualitas cauſæ permittit, vt reus præſertim clericus, vel is qui in dignitate ſit conſtitutus, in humiliori ſede quam iudex ſedeat, vt magis quietus ſit eius animus, ad confitendum de quo in cauſis fidei eſt egregia conſtitutio decreta Man-

tuæ

tuæ Carpentanorum anno 1561 capitul. 13. 14. & 15.

Benigne etiam admonendi sunt, & subinde exhortandi, vt simpliciter, plane, ac vere fateantur, & quod longe caueant, ne contra ipsos, vel alios, falsum testimonium proferat.

Deinde caueant, ne interrogationibus faciendis molesti sint, ea interrogãtes quæ inutilia sunt, sed ea dumtaxat quæ ad rem faciunt, sed si reus confiteri cęperit, minime illum interrumpant, sed libenter & attente audiant, nisi inutilia confiteatur.

Rursus multa simul interroganda non sunt, ne reus cum Syncophanta Plautino dicere possit. *Multa simul rogitas: ne scio quid expediam potissimũ: sin unum quidquid singillatim, & plaidè percunctabere, & meum nomen, & mea facta, & iti nera Ego faxo scias.* Hæc Plautus in Trinummo.

Rei vero ante omnia interrogandi erunt, qui sint, de ætate, de origine, & quibus parentibus orti, de patria, de alijs circunstantijs debet fieri diligens interrogatio, quia vt optime Oratores admonent, suspitionum argumenta, non leuia sumuntur ex genere, natione, patria, educatione, disciplina, bonitate, prauitate, præteriti temporis societate, amicitia, moribus, verbis, & alijs huiusmodi, vt docet Cicero libro 2 Rhetori. ad Herennium Quint. libr. 5. capitul 10. Orator. Inst. tradit ex nostris Gand in tract. crim. titulo de præsumpti. & egregie Fran. Casonus in tractat. 1. de indi. & præsump cap. 1.

Id etiam cauere debent iudices, vt ne ita reos interrogẽt vt magis fugiendi modos præscribere, quam veritatem indagare videantur, & vt hoc suggestionis periculum euitet, in genere sunt interrogandi, & deinde paulatim ad speciẽ descendendum est, nullam singularem delicti circunstantiam exprimendo. Fran. Caso. in tract. de tormen c. 15 Cętera vero iudicis integerrimi arbitrio committuntur. Nam aliquando expedit ad minima, & particularia descendere, vt reus conuincatur, & crimen quod perpetrauit, detectum esse intelligat: & istum ordinem præscribere videtur Iureconsultus in l. 1. §. in causa. ff de q. in hæc verbi. *Qui quæstionem habiturus est, non debet specialiter interrogare, an Lucius Titius homicidium fecerit, sed generaliter quis id fecerit, aliorum enim magis suggerentis, quam requirentis videtur.* Hactenus Iureconsultus.

Quibus ſic præmiſſis, animaduertendum eſt, quod ita in ris Interpretes circa huius capitis argumentum confuſe lo quuti ſunt, vt prolixa eorum lectione non intelligas, quid tenendum iudicandumque ſit, authorque noſter (quod cum bona eius venia dicam) ſuper tortuoſam incudem tortuoſius fabricauit. Quidquid alij dixerint, bimembrem ipſe diſtinctionem conſtituo. Aut enim Iudex præcedente infamia, præhabitiſque indicijs, in cauſa procedit Aut de occulto crimine contra iuris præcepta iudicare contendit.

Iudex ſic præcipit Reo, vt delictum fateatur.

Primo quidem caſu, aſſeuerandum eſt, Iudicem reum interrogare iure optimo poſſe, ipſumque teneri veritatem confiteri debere, nec curandum eſt, quæ pœna imponenda ſit ſpiritualis, vel temporalis, vel quod procedatur ex officio, vel ad partis inſtãtiam, vel quod crimen ſit notorium, famoſum, vel ne: nullum certe diſcrimen inter hos caſus conſtitui poteſt, ſed ſolum perpendendum eſt, an Iudex recte procedat. Ita intelligenda & interpretanda eſt Bar doctrina in l. inter omnes, §. recte, in fine, ff. de fur quam communiter receptam eſſe fatetur Aug. Ari. ad Angel. in tract. malef. in verbo, *Comparuerunt, & confitentur totum* numer. 13. Bertran. conſil. 311. numero 3. in fin. lib. 3. idem teſtatur Hypp. in l quæſtionis habendæ, nume. 27 ff. de quæſt. Pract. Contra. fol. 280 in princ Anto Gom. 3. tomo c. 1. nu 6. Iul. Clar. in pract. crim. §. fin. quæſt 45. verſic. ſed quæro, & eam obſeruat communis ſtylus Italiæ, vt ſcribit Barto in l. 1. nume 6. C. de iura. calum. vbi Bal. nume. 8. dicit, quod ita conſuetudo obſeruat. Marian. in capit. qualiter & quando, nu. 227. q. 84. in fine, de accuſa. San. Thom. & Caieta. 2. 2. quæſtione 69. arti 1. Domi. Soto in tract. de ratione tegendi, & detegen. ſecret. memb. 2. quæſt. 7 concluſ. 1. Martin Nauar. in capitu. inter verba, concluſ. 6. Corol 65. 1. quæſtio. Greg. Lopez, qui rem Chriſtiane tractat, in l 4. titul. 19. part. 7 in verbo, *(uras.* D. Couarr. in pract. quæſtione 23. nu. 5 Roſel. in Summ. in verbo, accuſatus, § 1. Rod Suar. in l. 4. titul. *De las iuras.* lib. 2. foro legum. Aut Gom. 3 to. var. reſolut. capit. 12. nu. 15. Bart. a Medina in Summa, lib. 1 cap. 14. nume. 35. Ant. Cord. lib. 1. quæſtione 43 dub. 3.

Quamuis opinionem contrariam reum poſſe negare delictum, ſi ex confeſſione timeat pœnam corporalem ſiue iudex ex officio procedat ſiue ad inſtantiam partis. Si vero

pœna

pœna ſpiritualis eſſet infligenda, veluti excommunicatio, tenetur reus ſub mortali crimine delictum confiteri: quam opinionem amplectitur Abb. in ca. 2. de confeſſ. colum pen. Syluestr. in verbo, *Confeſſio* delicti Alcocer in Sum. cap. 26. §. *El reo.* Soletque pro hac ſententia allegari gloſ. in ca. 2. de confeſſ. lib. 6. Sed primam opinionem tanquam veriorem amplectimur, quam eſſe communem apud Theologos teſtatur Petrus a Nauarra (quem poſt hæc ſcripta legi) in tract. de reſt. lib. 2. cap. 4. nu. 138. Quæ communis & receptiſſima ſententia, multis iuribus & rationibus fulcitur, tum quia publica vtilitas in eo verſatur, vt crimina & ſcelera diris pœnis puniantur, vt improbi homines iuſtas luant pœnas, & alij earum timore, a committendis ſceleribus longe repellantur, vt in l. congruit, ff. de offic. Præſi. capit. de officio ordi. quod fieri nullo modo poſſet, niſi iudex comperta veritate, ex ipſius rei confeſſione, ſententiam ad punienda ſcelera proferat, tum quia ſubditus vtroque foro iuſto ſuperioris præcepto obtemperare tenetur, Iudex autem caſu ſupra conſtituto, vt ſibi veritas patefaciatur, legitime procedit, ei vero non obtemperare inobedientiæ peccatum eſt, & in re graui contractum, quod mortalem culpam cõtinet. Tum ſuffragatur tex. in l. obſeruari, C. quor. appellat. non recipi. cuius legis deciſio ſeruari non poſſet, ſi reus legitime interrogatus, eadem lege veritatem dicere non teneretur. Tum conducit tex. in l. vltima, ff. de crimine expil. hæredit. capit. cum delicti, de accuſat. Tum quia in cauſis criminalibus iuratur de cal. l. 1. vbi gloſ. Salic. & Doctores, C. de iur. cal. tex. in c. 1. vbi gloſ. Inn. Abb. & omnes Doctores, eod. tit. l. 1. tit. 11 part. 3. quod iuramentum inter alia quæ continet, illud potiſſimum eſt, quod reus interrogatus veritatem patefaciat, l. 2. & in authe. Principalis, C. de iureiur. propter calũ. dan & in auth. vt litigantes iur. colla. 9. Tum quia apud Hiſpanos Regia conſtitutione id diffinitum eſt l. 1. tit. 29. par. 7. cum dicit. *E eſſonce el Rey, o el ſuz. gador deue le fazer iurar, que diga la uerdad de aquel echo ſobre que lo vicaudaron.* Et ibi eam notat Greg & etiam eam perpẽdit magnus ille apud Hiſpanos Rod Suar. in l. 4. tit. *De las iuras.* lib. 2. for. ll. nu. 14. Tum quia tale iuramentum in cauſis fidei præſtandũ eſſe præcipit Concilium Biterrenſe, c. 4. in hæc verba. *Ab illis qui ſic citati coram uobis, infra tẽpus cõparuerunt aſſignatum,* *Roder. Suar.*

tum, recipiatis iuramenta de mera & plena super facto labis hæretica tam de se quam de alijs vinis & mortuis dicenda quam nouerint veritate. Idem sanciuit Martinus V. in Bulla incip. *Inter cunctas.* in Conc. Constan. sess. 45. quæ continetur in literis Apost. pro sancto Officio pag. 4. cuius iuramenti formula talis est *Iuro per Deum, & Crucem, & sacrosancta quatuor Euangelia, manib. propriis tactis, me dicturum veritatem, quod si fecero Deus me adiuuet; si autem contra, Deus me condemnet.* Circa quod aliqua sunt necessaria, & in practica utilissima animaduertenda censeo.

Reũ teneri crimẽ sub pœna peccati mortalis confiteri.

Primo, teneri reum in proposita specie iudici interroganti sub mortalis criminis pœna, crimen confiteri. Hæc sane communis est, & Theologorum, & Canonistarum opinio, vt colliges ex D. Thom. Caiet. Dom. Soto, & Nauar. in locis nouissime allegatis.

Reus a sacerdote absolui nõ potest, nisi aiõ cõceperit iudici veritatẽ patefacere.

Secundo quod usque adeo reus tenetur veritatem confiteri, vt non possit a confessario absolui, nisi proponat eã patefacere. Nam talis reus in non confitendo peccat, neq; eũ peccati pœnitet, imò perseuerat, & ea ratione nec peccati veniam, nec absolutionem meretur. c. peccati venia, de reg. iur. lib 6. ita scribit Domin. Soto d. tract. memb. 2 q. 7. quod singulare, & quotidianum est teste Mar. Nauar. in Manuali, c. 25. nume. 36.

Reus si semel ueritatẽ negauit cũ ad supplicium ducitur eam fateri nõ tenetur.

Tertio est consideratione dignissimum, & si reus iustè interrogatus delictũ semel negauerit, licet mortaliter peccet, nihilominus iuste damnatus ducitur ad supplicium, minime tenetur ad confitendum illud, nisi notabile aliquod damnum inde probabiliter sequeretur. Cum eius spirituali saluti sufficiat iusta confessio cum sacramentali absolutione: ut doctissime scribit Nauar. d. c. 25. nu. 38. Nec inter secũdam, & tertiam illationem, aliqua ineſt repugnantia. Nam ob id in secunda, reus mortalem culpam cõtrahit, nec absolui potest in animæ iudicio, quia confessio ad crimen reuelandũ, vel ad alios iuris effectus necessaria est. Non sic in tertia, quia cum crimen legitimis probationib. comprobatum est, ita ut ducatur ad supplicium reus, ideo eius confessio nõ est necessaria nisi alicui graue damnum sequatur, ita bene declarat contra F. Mag. Bar. a Medin. & Cordo. D. Segur. in suo direct. 2. par. c. 17. nu. 36.

Si reus nõ respõ-

Quarto, quod si reus a iudice interrogatus, respondere nolit,

nolit, iustè ei præcipi potest, q̃ respondeat, alias habeatur pro confesso, ita in quadã causa grauissima Illustrissimi Comitis *de Vrana*, iudicatum fuit in Hispania, vt memoriæ ꝓ tulit Roder. in d. l. 4. nu. 15. Vel condemnari poterit ad torturam, si confiteri nolit: vel si dubie confiteatur (puta) non scio, non recordor, Bal. in l. accusationem nu. 11. C. de accus. & opinio ista approbata fuit in Regio Neapoli Prætorio, teste Capi decis. 145. eam sequitur Foll. in pract. fol. 308. & in practica sępissimè receptam fuisse scribit Iul. Clar. lib. 5. recep. sen. §. fin q. 45. vers. sed pone.

dit iudici interroganti quid ab eo faciẽdum sit.

Quinto, asseuerandum est, reum accusatum statim cum a iudice interrogatur, ita astringi ad veritatem confitendam, vt nullo modo possit a iudice petere vt sibi dilatio aliqua, vel tempus ad deliberandum conferatur, cum de facto proprio interrogetur, Bal. in l. cum falsum, nu. 2. ff. de acquir. hæred. quam opinionem communem esse fatetur August. ad Ang. in tract. malefi. in verbo, *Comparuerunt dicti inquisiti, & confitentur.* nu. 6. Pract. Conrad. f. 280. nu. 2. & eam totius orbis consuetudo recepit, vt fatetur Sal. in auth. offeratur, nume. 6. C. de lit. contesta. ubi Pau de Cast. nu. 5. & 11. Amad. de indi. nu. 184. quidquid in contrarium tenuerit Alex. in l. in prin. nu. 6. ff. de eden.

Reus statim & sine mora veritatẽ fateri tenetur.

Reus cõstitus licet iniuste torquetur veritatẽ fateri debet.

Sexto, illud certissimi iuris est, reum legitime conuictũ sub mortalis culpæ reatu, si a iudice interrogatur, etiam in tormentis, utrum crimen commiserit, teneri veritatem patefacere, licet inique torqueatur cum testibus conuictus sit ex Angeli sententia, in l. etsi certus, ff. ad Syllan. ubi Ioã. Igneus Aug. Arim. in addit. ad Ang. in tract. malefi. in verb. *Fama publica.* Quæ opinio communis est, teste Hipp. in l. 1. ff. de quæst. nu. 11. & in pract. crim. §. nunc videndum, nu. 25. Carrer. in pract. crim. in prin. num. 188. licet contraria opinio assertorem habeat Bal. in l. obseruare, num. 9. C. quorum appel. non recip. & in l. 1. nu. 9. C. de iura calum. Tho. Gram. voto 1. col. 1. Stante igitur communi opinione nihil refert, quod reus iniuste torqueatur, cum saltem iuste a iudice interrogetur, quam ob causam veritatem confiteri tenetur. ita egregiè scribit insignis D. Couarru. in practic. quæstion. cap. num 5.

Iuramẽtũ veritatis a reo ꝓstãdum est secundũ mẽtẽ iudicis interrogãtis nõ rei captiosè respõdẽtis.

Septimo est circa hoc mire obseruandum, quod qui iuramentum præstat iurare debet iuxta mentem iudicis inter-

rogantis, non ſecundum propoſitũ aliud iurare debet, alias doloſum emitteret iuramentũ, & grauiter peccaret, S Tho. 2.2.q.89 art.7.in reſpon.ad 4.& ibi Caiet. Soto.lib.8.de iuſtit. & iure, q.1.art.7. hinc illud Iſidori. *Quacunque arte verborum quis iuret, Deus tamen qui conſcientia teſtis eſt, ita accipit, ſicut cui iuratur intelligit.* Hæc ille. Idem iudicium habẽdum eſt de æquiuoco iuramento, quod ſimulatis verbis artificioſè concipitur, ita vt duplicem ſenſum recipere poſſit, nam ſi licite exigitur, non licet tali amphibologia vti, ob maximam iniuriam quæ Iudici qui habet ius exigendi fit, ita Soto, d.art.7.

Reus qui exemptꝰ eſt a iuriſdictione Iudicis veritatẽ criminis cõfiteri nõ tenetur.

Septimo, quod tunc locum obtinent quæ ſupra ſcripſimus, quando is qui interrogat, legitimus & competẽs Iudex eſt, vnde ſi is qui interrogatur, exemptus eſt ab illius iuriſdictione, quia clericus eſt, vel Scholaris, aut ſi reus indebite ab Eccleſia extractus fuerit, iuſte poterit veritatem abſque mendacio celare, & quamuis neget, officioſum eſt mendacium, & veniale peccatum tantum, niſi iuramentum interuenerit. Sic tradit elegãter Dom Soto d.tract.2.memb.q.7. concl. Mar. Nauar. in d.c. inter verba, Cor. 65. nu. 244 vbi dicit, idem eſſe quando iuriſdictio Iudicis per appellationem vel recuſationem ſuſpenſa eſt.

Quando Iudex legitimè ad exigẽdã rei cõfeſſionẽ procedat.

Octauo, quod dicetur Iudex, ad confeſſionem exigẽdam recte procedere, quando contra reum accuſatum eſt unus teſtis oculatus, & omni exceptione maior, aut unum indicium, vel plura illi æquipollentia. Vt videtur ſentire Bar. in l.ſi.nu 7.ff.de quæſt. vel quod reus infamia laboret, vt infra ſcribo, ver quod autem. Necnon deſideratur, quod ea probatio in proceſſu contineatur, de eaque reus certior factus ſit, vt ſciat iudici tunc eſſe obtemperaturum. Vt ſcribit S. Tho. & ibi Caieta. 2.2. quæſt. 69. artic. 1. & 2. Mart. Nauar. d.c. 25. numero 36.

Reus in cauſis capitalibus an poſſit a confiteri crimine excuſari.

Nono, illud perpetuæ memoriæ commẽdandum cenſeo, quod licet præfata magis communis opinio in cauſis ciuilibus, & criminalib. procedat, in quibus pœna ſanguinis non timetur, nec non in omnibus ſpiritualib. cõtrouerſijs. At vero in cauſis capitalib. & vbi de graui dedecore agitur, naturali æquitate dictante, aſſeuerandum cenſeo, poſſe reum ſalua conſcientia, veritatem ipſam abſque mendacio verborũ inuolucro contegere. Inditum quidem eſt hominib. a natu-

ra

ra ipſa, vt ſe defendant, & a mortis faucibus incolumẽ vitã reddant. Hinc leges oriuntur quib inuaſorem cum moderamine inculpatæ tutelæ occidere licet. Ab hac naturali æquitate proficiſcitur ius aliena ſubripiendi, extrema famis neceſſitate ad id impellente. Similiter proficiſcitur illa poteſtas qua ſeruo vitandæ ſeruitutis gratia (quæ mors naturalis eſt) permittitur a domino fugere: fortior igitur ratio iure naturali eradicata ſuadet, vt reus abſque criminis nota veritatem quæ probari non poteſt, vt vitam tueatur celare poſſit. Deinde neruoſa, & vrgentiſſima ratione, præcedens doctrina fulcitur. Nam ſi conſanguineus ad teſtimonium ferendum contra conſanguineum compelli non poteſt, quando ingens aliquod diſpendium timetur, vt in l. 4. ff. de teſtib. cum ſimil. nullus equidem abiq; infamia negare poteſt, hoc non magis licere ei, qui mortẽ vel infamiæ labẽ eſt paſſurus.

Nec iis refragatur, quod Iudex iuſtè interroget, nam ſimiliter reus iuſte veritatem celat, & vterq; ſuo iure vtitur, ſic iure compertum eſt, licitum eſſe Iudici præcipere damnato ad pœnam vltimi ſupplicij, ne fugiat à carcere, ipſe vero obtemperare non tenetur. Dominus ſimiliter iuſte iubet ſeruo ne fugiat, ipſe autem fugiendo ſe a ſeruitute liberare poteſt, & ita in terminis huius propoſitæ diſputationis tenet Petrus a Nauar. de reſt. lib. 2. c. 5. nu. 142. quo caſu Abb. & aliorum opinio poſſet procedere.

Secundo autem diſtinctionis mẽbro, quando crimen occultum eſt, non licet Iudici de eo interrogare, nec reus tenetur crimen detegere, nec in hoc Iudici vel Prælato obtemperandum eſt, quia contra Chriſtianam charitatem eſt de his interrogare, occulta quidem ſcelera reuelanda non ſũt, ſed Deo ſoli relinquenda, c. ſi omnia, c. ſi oues, c. ex merito, 6. q. 1. tex. egregius in c. erubeſcant, 32. diſt. ibi. *De manifeſtis quidẽ loquimur, ſecretorũ aũt, & cognitor Deus, & Iudex eſt.* tex in c. ſi quis aliqñ, § non tibi dico, de pœnit. d. 1. ibi, *Non tibi dico vt prodas*, iugum equidem Dñi ſuaue eſt, Religio ſane Chriſtiana piiſſima eſt, q̃ noluit quempiã cum tanta ſui honoris & famę iactura obligare. Imo hoc eſſet cõtra ius naturale, nã par eſſet, vt ſi obligaret aliquẽ, vt ſe interficiat, ut late, pbat D. Th. 2. 2. q. 69. & ibi Caiet. art. 2. Henr. de Gand. Qđlib. 1. q 13. latiſsimè Abb i c 2. de cõſ. & eſt cõis Theolorũ & Canoniſtarũ ſnĩa, vt colliges ex D. Sot. & Nau. iã alleg.

De occulto crimine iudex nõ poteſt interrogare.

Nec

Reꝰ nec in cauſis fidei de omni no occultis interrogatur.

Nec in cauſis fidei reus interrogandus eſt de delicto occulto, de quo delatus reus infamatus non eſt Direct. Inquiſ. 3. par. de modis interrogandi reum, nu. 74. niſi ipſi rei dum confitentur anſam præſtiterint ad alia interroganda, quod frequenter contingere ſolet, tunc ſi ad cauſam de qua tractatur conducunt, interroganda ſunt: ſic decretum ſtat inſtructione Madril. anno 1561. c. 15. §. *Y deuen ſiempre*, cuius uerba latinitate donata hæc ſunt. *Habeát etiam Inquiſitores, magnam curam, ne interrogent extra indicia, niſi reus per ſuá confeſſionem occaſionem præbuerit.*

Crimen occultũ quòd dicatur.

Quod autem dicatur crimen occultum, vide Abb. in c. ex literarum, de temp. ord. & in c. veſtra, de cohab. cler. & mulier. Dom. & Alex. in c. erubeſcant, 32. diſt. aſſeuerantes, illud crimen occultum dici, quod probari non poteſt, idem tenet author noſter infra, nu. 4. Sequitur Greg. Lup. in d. l. 4. tit. 29. par. 7. ubi ſcribit, quod quando non adeſt ſemiplena probatio, vel indicia, ex quibus imponi poſſit tortura, uel ſaltem incuti terror ipſius, etiam ſi adeſſet infamia, reus interrogari non poteſt, ideo iudices admonet, ne reos de occultis criminib. interrogent; nam cum eos contra iuris ordinem pœnis afficere intendunt, proprias animas damnant, Deumq; Optimum Maximum offendunt. Nec iudices contrarium facientes zelus iuſtitiæ excuſaret, quia ut ſcribit Abb. poſt Hoſt. in c. cum in iuuentute, de purga. canon. non permittitur aliquid fieri iudici, ex ſolo zelo iuſtitiæ, niſi ſubſit iudicium rationis. Tunc uero ſola infamia ſufficeret, abſque alia probatione, vt reus iuſte interrogari poſſit, quãdo caſus eſſet, in quo haberet locum purgatio Canonica, ex Abb. ſententia, in d. c. 2. de confeſſ. Præpoſ. Alex. in c. ex pœnitentib 50. diſt. Mihi tamen (ut uerum fatear) hæc opinio Gregorij nunquam placuit: nam ſi Iudex cum reus infamia laborat, uel contra ipſum obiecti criminis indicia urgẽt iuſte procedit, c. qualiter & quando, in 1. & 2. & in c. ſuper his, de accuſa. Ergo reus ſeclusa morte, tenetur reſpondere, nec ſemiplena probatio, nec illa vrgentiſſima indicia, quæ requirit Greg. deſiderantur, ut ad id compelli poſſit. Quando vero crimen occultum foret, piaculum eſſet, & longe a pietate Chriſtiana alienum, reum interrogare. Quod ſumme notandum eſt, quia vidi imperitiſſimos & impios Iudices, in hoc paſſim errare, qui in criminalibus, grauiſſimiſque cauſis

sis simplicibus tabellionibus (auaritia tamē plenis) reorum confessiones committunt. Qui iuris ordine prætermisso, de occultis criminibus interrogant, datur etenim ex hoc apertissima ansa periurijs, & innumeris alijs malis, in maximū damnum Reipublicæ; dabunt qui talia faciunt, in die tremendi iudicij, strictissimam rationem.

Vnde merito exterminanda, & releganda est consuetudo quædam quę potius corruptela est appellanda, quæ in aliquibus tribunalibus ecclesiasticis recepta est. & quod vehementer doleo in hoc Complutēsi celeberrimo, nempe quod in matrimonialibus dispensationibus, qui contrahere uolunt solicite interrogantur, an se carnaliter cognouerint, de quo contrahentes ipsi infamati minime sunt, nec aliter de hoc constat. est sane consuetudo hæc supradictæ verissimę, & communi conclusioni contraria. *Curia Archiepiscopalis Complutēsis cōsuetudo quadam reprobatur.*

Si autem Iudex de facto reum interrogat, quando ius interrogandi non habet, minime respondere tenetur, & iuste absque labe alicuius criminis, potest ipsum iudicem verbis, communi significatione ambiguis fallere, mentiri tamē nullo modo absq; peccato potest, ut docet August. lib. de conflictu vitiorum, c. si quis, c. primum. 22. q. 2. S. Tho. 2. 2. q. 69. art. 1. & Caieta. q. 89. art. 1. Adrian Summus Ecclesiæ Præsul. in materia confess. dub. 10. & quodlib. 11. litera C. Dom. Soto in tract. de ratione tegen. & detegen. secre. membr. 3. q. 3. concluf. 5. & lib. 5. de iust. & iure. q. 6. art. 2. Mar. Nauar. in c. inter verba, 11. q. 3. Corol 64. Genesi. a Sepulueda in dialogo de ratione dicendi testimonium, c 5. quod etiam supra scripsimus. *Reus iuste dici de facto interrogan ti, respondere minime tenetur.*

Idemque pari ratione in teste asseuerandum censeo, qui non tenetur ad testificandum, potest iudici interroganti dicere, se non teneri ei respondere, quamuis sciret id de quo interrogatur, & si illum cogere velit, appellare potest, præterquam si iuste timet, iudicem in eum sæuiturum, quod si timet, respondere potest se nihil scire (intra se tamen intelligendo) quod dicere teneatur, ita scribit Mart. Nauarr. in Manu. Confess. c. 25. nu. 43. cuius opinio verisima est, & amplectenda, licet contrariam tenuerit Genesi. a Sepul. de ratione reddendi testimonium, cap. 13. *Idem in teste obseruandum est. Reus in casu dubij an Iudici iterroganti obtēperare teneatur.*

Illud vero sciri oportet, quod a nostris prętermittit, vtrū in casu dubij reus teneatur iudici interroganti respondere,

cum

cum ſibi non conſtat an Iudex legitime procedat, vel ne, & iuſtam dubitandi cauſam habeat, potiſſimum hodie, cùm ante confeſſionem non detur ſibi copia indiciorum, vt ſequenti annotatione ſcribam, & in propoſita ſpecie Do. Soto in dicto tract. memb. 2. quæſtio 6. conclu. 3. aſſeuerat in fauorem rei declinandum eſſe, maxime in capitali iudicio, quia peius eſt in tali caſu hominem occidere, quam Iudici non parere, idq; latius ipſe probat eod tract memb. 3. q 2. quod veriſſimum puto: Nam quod reo ante confeſſionem copia indiciorum detur, naturalis defenſio eſt, quæ ſibi ad proprium honorem tuendum, & vitam conſeruandam competit, non equidem contraria conſuetudo in hoc detrimentū inferre potuit, nec pro Iudice in hoc præſumendum eſt, cū iuris ſanctiones non obſeruet, vide quæ ſcripſi ſupra, verſi. Octauo quod dicitur.

B *In clericis.* Nota quod hoc in eccleſiaſticis tribunalibus minime ſeruatur, forenſis namq; vſus nullam differentiam inter clericos, vel laicos, conſtituit.

C *Copia indiciorum.* Adde quod iſtam opinionem ſequitur Pract. Papien. in forma inquiſitionis in verbo, *Fama publica.* Vbi dicit, quod male hoc in practica ſeruatur. De iure equidem quod ſupra ſcripſimus veriſſimum eſt. Conſuetudo tamen quæ ſæpenumero integerrima iura deſtruit, opinionē contrariam recepit, quod ſcilicet reus interrogetur, & examinetur ante datas defenſiones, & indiciorum copiam, ita quotidie practicatur vt fatetur Foller. in pract. crimi. Cano. fol. 165. nu. 9. Practica Iodoc. Damhuder. fol. 24 n. 8. Prac. Conra. fol. 155 limita. 6. Iul. Clar. lib. 5. recep. ſenten. § fin. q. 45. verſic. ſed quid. vbi dicit, quod ſtante iſta conſuetudine generali, male faceret Iudex qui aliter obſeruaret. Quæ forenſis conſuetudo iuuari poteſt, apud Hiſpanos ex Regia l. 4. tit. 19. par. 7. vbi eam ad hoc notat Greg. in gl. magna, in finalibus ver dicens. ſub dubio tamen forte, quod ſtante Regia illa conſtitutione, Iudex iuſtè interrogare poteſt, non data reo copia Inquiſitionis: Semper tamen mihi ſummè placuit, ea forenſis practica qua Eccleſiaſtici, & Sæculares Iudices, Deum timentes vti ſolent, vt ante confeſſionem recepiam minime præcipiant informationis copiam dari, ſed tantum tabellioni, vel notario præcipiunt & teſtium depoſitiones, abſque eorum nominibus coram reo legat, vt inde

Conſuetudinem ceptū ē, q̄ nulla indicia rū copia data rei confeſſio exigatur.

comper-

compertum habeat, quid contra ipsum probatum sit, & veritatem fateatur.

Post confessionem vero receptam accusationemq; obstinam, non solum testium depositiones, sed ipsorum nomina reo manifestari debent, vt melius seipsum defendat. text. elegans in c. veniens, in 2. de accusat Regia l. 11. tit. 17. p. 3 l. 4. ti. 1. lib 8. ord noui nunquam equidem defensionis facultas deneganda est l. defensionis facultas, C. de iure fisci. li. 10 tradit optime Bonifac in tract. malefi in Rub. de inquisit. & de earum form. nu. 15. fol 276. Fulgos. Pau. de Castr. & nouissimi in l. 2. C. de eden. vbi optime Socin. prædictam communem sententiam declarat procedere in his indicijs, & probationibus, quæ recipiuntur post inquisitionem & negationem parte citata, secus vero iudicandum est in illis quæ fiunt ante inquisitionem pro informatione Curiæ quod est de mente Angeli, in l. quæstionis, ff. de quæst. & Bart in l. fi. eo. tit. idque Socin. ea ratione probat, quia tales testes parte non citata examinati, nullum ei præiudicium inferunt, nisi repetantur, vt in l. fi ff. de q & hoc sequitur Grego. noster, in d. l. 11. in verbo, Testigos, vbi dicit, quod per hanc practicam cessauit timor subornationis testium, qui in plenario iudicio fuit repetendi. Quæ ratio potissima fuit Hostiens. hoc tenentis in d. c qualiter & quando

Testium nomina, & depositiones, qñ Reis, manifestari debeant.

Ex quo manifeste sequitur, quod illorum testium nomina, reo manifestanda sunt, qui in plenario iudicio fuerunt reproducti, vel de nouo testimonium in eo protulerunt, & hoc facta publicatione, non vero illorum qui in summario iudicio deposuerunt, cũ illi nullũ præiudicium quo ad condẽnationem inferat, data et sui testimonij ratificatione, alias equidem apertissima ansa daretur reo, vt precib. vel donis testes corrumperet, eos vel longe repelleret, ne primis depositionib starent, & crimen maximum in partis offensæ, & reipublicæ damnũ, impunitum remaneret: & summe laudo iudices, qui in criminalib causis, præsertim grauissimis, ita faciunt, licet practicam hanc increpet diligens & doctus Ioan. Gutier. allega. 13. nu 2. Sed ab ea recedendum nõ est, quod summè nota, quia nullus ex nostris ita declarat, & in actionibus forensibus est frequentissimum.

Testium nomina, nõ debẽt ante publicationem reo manifestari.

Nomina & testiũ depositiones reis publicari debẽt.

Sunt equidem nomina & testimonia testium eo modo, vt dictum est, publicanda, vt locum obtineat, etiam si p modum

dum inquisitionis procedatur. Vt scribit Cępol. cons. crim. 65. & 66. Petrus Paul. Parisi. cons. 2. nu. 255. vol. 4. Iul. Clar. libr. 5. recep. senten. §. fi. q. 49. siue ea inquisitio generalis, si ue specialis sit, nihil ad rem facit, & hoc expresse probatur in l. 1. & 4 tit. 1. lib. 8. ordi. noui.

In causis summarijs idem locum hēt.

Ex qua sententia, & dictarum Regiarum legum sanctione, colligendum est, non esse etiam in causis, in quibus summarie, & de plano proceditur, publicationem testium denegandam, probat dicta lex 1. ibi. *Y oya a la parte, y le de copia y traslado de la pesquisa, y summariamente proceda, porque los delictos no queden sin pena.* Et dicta lex 4. ibi, *a quel o a quellos contra quien fuere hecha la pesquisa, ayan poder de demandar los nombres de los testigos, y los dichos de las pesquisas, por que se puedan defender.*

Licet cō suetudo inualerit, q̄ in causis sūmarijs, vno contextu processus sit cū onere publicationis, & cōclusionis, dēt tn̄ uerè publicatio testiū fieri, & non sub umbra.

Vnde manifestè deducitur, q̄ licet consuetudo iam inualerit, non solum in sæcularibus sed in ecclesiasticis etiam tribunalibus, q̄ in criminibus, in quibus de plano, & sine strepitu, & figura iudicij procedendum est, vt in criminib. proucnientibus ex incontinentia, ex Concil. Trid. sess. 25. c. 14. de refor. & in alijs, processus vno contextu fieri soleat. Nem pe quia datur reo ad se defendendum copia accusationis capitulorum, cum peremptorio termino, cum onere publicationis, necnon cum conclusione, & citatione ad audiendam sententiam diffinitiuam, nihilominus tamen, cum debito effectu, & non sub vmbra testium publicatio fieri debet, ita vt detur reo integra copia, vt se defendat, q̄ Regiæ constitutiones iam allegatæ probant. Nec forensis, si contraria esset quamuis longæua consuetudo, defendi potest, sed tanq̄ iniqua diuino, & naturali iuri contraria releganda esset. Et hac ratione, si testium publicatio omittatur, processus esset ipso iure nullus, & hoc sine dubio in causis criminalibus, ita Iul Clar lib. 5. recept. sent. § fi. q. 48 in princiq. D. Segura in Directo. Iudic Eccles. 2. par. c. 14 nu. 8. quid autē sit in causis ciuilib. uide quæ scripsi ad Ioan. Boer. in reg. 708.

Ioā. Ber. opinio de qua hic movib. re ceptan ō est.

Malæ famæ. Adde quod forensis practica minimè hanc Auctoris interpretationem recepit, nam generaliter in omnibus, nulla constituta differentia, an sint bonæ vel malæ famæ dicta Regia l. Partitarum procedit, vt scribit Greg. ibi, in gl. magna, in fi. nam q̄ lex illa de bona, uel mala fama loquatur, est sane alia ratione, an reus deferendus sit per domum

mum,ad res ſuas componendas,cum capitur, vel ſtatim ad carceres deferendus ſit,vnde Greg ab authore noſtro ibi recedit,communem practicam defendens,ut nulla copia iudiciorum reo data,iudici de crimine interrogare liceat.

CONFESSIONIBVS PROPRIIS. Cap. CXXX.

1 *Traduntur multa,quæ a iudicibus eccleſiaſticis,in clericorũ confeſſionibus præ oculis ſunt habenda.*
2 *Confeſſio clericorum non verificata quando nocet.*
3 *Clericus, qui delictum confitetur,ſine accuſatione punitur.*
4 *Pœna mitior imponitur per viam inquiſitionis, quam per viam accuſationis, niſi de crimine per partis confeſſionem conſtet.*

IN † confeſſionib. clericorum illa merito obſeruari debebit,quæ in alijs reis a iure diſpoſita ac a Doctorib. interpretata leguntur,cum in hoc non debeant eſſe deterioris conditionis quã laici. Ex quo debent aduertere Iudices,an tales confeſſiones clericorum fuerint extraiudiciales,vel coram non ſuo iudice,aut veriſimilia in ſe continentes,aut incidenter,& non principaliter factæ, curatoris authoritate nõ interueniente,ſi clerici minores ſint 25.anno. aut in tortura non ſeruata forma,quam in talib. confeſſionibus iura exigunt,& ſi quid tale in illis repererint,obſeruent illa quæ iura in hoc tradunt,& Doct. ſcribunt: quę quidem tranſcribere nolo. † Vnum tamen fortaſſe attentari poſſit in iſta materia,ꝙ cum clericis pro criminibus, non infligatur pœna mortis,aut mutilationis membrorum;ꝙ in crimi nibus quibus veniunt puniendi citra traditionem curiæ ſæculari, præiudicaret illis cõfeſſio facta delicti,ſine eo quod Iudici neceſſario conſtet delictum fuiſſe in veritate perpetratum. [a] Nam quod hoc in ſæculari iudicio requiratur ex eo introductum eſt,quia cum nemo ſit dominus membrorum ſuorum,non poteſt aliquis in periculum vitæ ſuæ aut membrorum quicquam fateri commiſiſſe,niſi in veritate cõſtet delictum fuiſſe perpetratum. Attamen † quod ſua confeſſione ſola poſſit ſibi clericus in ordinibus,ac beneficijs ſuis facere præiudicium,non reperitur prohibitum, cum poſſit ex conuentione ad illorum amiſſionem obligari. Vt de ordinibus probat tex. in cap. quoties, 1. q. 7. & de beneficijs, probatur

1
2
2
3

batur in c cum dilecto, & cum gl. in verbo obligauit, de electione, & in c. fi. de crim. fol. vbi hoc no. Abb in 3. not. Quãuis omnibus Iudicibus consulo, vt si fieri potest, semper fatagant ꝙ illis constet de delicto a clericis sibi confesso. Est, & alia specialitas in clericis confitentibus delictum, videlicet ꝙ sine accusatione puniantur: hoc tradit in eis speciale fore Hostien in c. 2. de confess. sic intelligẽdo tex. ibi, quod refert ibi Card. licet ad illius tex literam & intellectum illum non admittat. Est præterea† & alia tertia specialitas in ista materia, ꝙ licet sit verum, ꝙ qñ agitur per viam inquisitionis, non possit imponi pœna ordinaria [b] delicti, vt in capitulis Inquisitionis, de accusat fallit hoc, si de crimine constat per confessionem, ita limitat Inn. in c Qualiter, el 2. de accusat. & sequuntur ibi scribentes, ut refert ibi Fel. in §. licet autem, in princ. qui hoc reputat singulare. Ponit etiam Præpos. in c de accusat. secunda quæst. 8. col. 38 probat tex. quem ibi commendat Abb. in cap. fi de celebra. missarum. Item aduerte in ista materia, quod sola confessio criminis facta in causa ciuiliter acta, quando ageretur criminaliter, non sufficeret ad condemnationem: sed potest cõpelli reus, vt perseueret in ea. ita concludit Abb in capit. Qualiter, el secundo, in finalib. verbis, de accusat. sic intelligens Innoc. in c. Per Inquisitionem, de elect.

4

ANNOTATIO.

A *Visse perpetratum.* Adde Bald in auth. sed nouo iure, C. de ser fug Vbi Cœp. col. 15. Ang. in l. 1. col. 2. ff de confess. & in l. certum, in prin eo. ti. Ang. Aret. vbi late August. Arim. in tract. malefic in verbo, etiam vestem, num. 25. Hypo. de Marsi. in l. 1. nu. 32. ff. de quæst. Ludo. Carr. in pract. crimi. fol. 237. secundum nouissimam impressionem. Ioan. Ber. in reg. 124. Fel in c. auditis, col 16 de præscrip. Paris de Puteo, in tracta. sindi. in verbo, Confessio, circa medium, Thom Gram. decisione Neap 2. nu. 38.

In Hæresis crimine ex sola confessione absque alia probatione. qs cõdemnari potest.

In crimine vero hæresis, ex sola confessione procedi potest ad condemnationem, quia cum hæresis crimen mente concipiatur, & in animo lateat, plerunque non potest alitet probari quam per propriam reorum confessionem. Bald. in l. si quis non dicã rapere, C. de Episc. & cler. Nicol. Arelatanus in trac. de hær. not. 2. Fran. Ponzin. de lanijs. n. 52. & 70.

Et

Et quamuis hæc uera ſunt, nihilominus tamen cum defenſiones ſint de iure naturali, ut in Lut vim, ff. de iuſt. & iu re non obſtante propria confeſſione, offerri debent reo defenſiones: & ſi quid aduerſus eam opponere voluerit, audiē dus erit, ne iniuſte ſe damnatum conqueratur, nam contra propriam confeſſionem multa opponi poſſunt, vt ſcribit Iul. Clar in pract. crim. §. fin. q. 55. verſic. ſed pone, & quæſt. 64. verſi. ſin autem reus.

Pœna ordinaria. Adde omnino Andr Tiraq. in tractat. de B pœnis cauſa 53. nu. 1. cum ſeq. Anto. Gomes. 3. tomo delictorum, c. 1. nu. 51.

TESTIBVS CONVICTORVM. Cap. CXXX.

1 *Laicus in criminali cauſa contra clericum non admittitur.*
2 *Laicus an ſit legitimus teſtis contra clericum in criminali cauſa, ſi veritas aliter haberi non poteſt.*
3 *Laicus legitimus eſt teſtis contra clericū in notorio crimine, nec non in criminibus ſimonia, hæreſis, & Læſæ Maieſtatis.*
4 *Corpore vitiatus non poteſt in criminali cauſa contra clericum teſtificari.*
5 *Clericus de crimine ciuili ter conuictus, an poſſit beneficio priuari uigore illius ſententiæ nouæ inquiſitione formatæ.*
6 *Fama an probetur per laicos contra clericos.*
7 *Confeſſus & conuictus, quoad omnia non purificantur.*
8 *Clericus de delicto an duobus teſtibus conuinci poſſit.*

LIcet circa numerum & integritatem teſtium nihil ſit 1
in cauſis criminalibus clericorum ſpecialius requiſitum quam in alijs, quia tamen laici clericis oppido ſunt infeſti, prouiſum eſt, quod laici in cauſa criminali nō poſſunt eſſe teſtes contra eos,[a] vt in c. de cætero, de teſti. 2
Quod procedit etiam contra clericum in minorib ut tenet Dom. in c. Sicut ſacerdotes, 2. q. 7. refert Fel. in d c. De cætero in prin. Quod † tamen limita, niſi delictum, de quo 3
clericus accuſatur, eſſet commiſſum in loco, in quo non eſſent clerici, ſecundum Abb. ibi. notum in his, de quib. per eum. Fel. tñ ibi credit, quod difficile iſta limitatio obtineret, quia nō valet ſimpliciter conſequentia: Veritas haberi non poteſt, ergo teſtis inhabilis efficitur habilis: qa illud ſolū eſt is his, quæ de ſui natura ab alijs ſciri nequeūt, vt no.

Inno. & Anto. in ca. tertio loco, de probat. Vbi etiam dicit, q̃ lex Canonica in criminali adeo reſtrictè, ne laici teſtificẽtur contra clericos, quod non videtur ille caſus poſſe de nouo induci ex ſola autoritate Abba. Et reſpondet ad fundamenta eius. Vide tamẽ Iaſ. in l. fi. in fi. C. de hs qui. vt indig. vbi ſequitur limitationem Abb. dicendo, quod quando eſſemus in vna villa in qua non reperiretur niſi vnus clericus tunc quia nec habitu nec actu delictum poſſet probari per
b alios clericos, laici ſunt idonei teſtes in ſubſidium. [b] Poſſet tamen conſiderari pro Felin contra Abba. & Iaſ. quod ille caſus non eſt ex illis, in quibus non poſſunt tales teſtes haberi: quia hoc videtur procedere, quando ex qualitate delicti, hoc eſt, in cõiuratione vel alijs: quia doctores in hac materia loquentes, non ponunt exemplum niſi in coniuratione & ſimilibus delictis, quæ ex communi ſua natura ſolent clanculum perpetrari, non verò in his quibus ex natura loci in quo committitur delictum, nõ poſſunt alij teſtes inueniri. Alioquin in omnibus delictis comiſſis in deſertis, admitterentur teſtes inhabiles: quia ex natura loci non ſolent ibi homines niſi caſualiter adeſſe. Sed quia, ſi opinio Abba. non ſeruaretur, eſſet dare anſam presbyteris, qui ſoli habitant in oppidis ruſticanis, vt ſecure & impune plura committerent delicta, etiam præſentib. laicis, ideo crederem q̃ eius opinio ſeruari poſſet, habita prudenti conſideratione p̃ iudicem qualitatis perſonæ clerici delinquentis, & teſtium & delicti perpetrati. Et an ille clericus, alias ſit inuiſus aut gratus oppidanis illius loci. Et prædictam ſententiam Abb. ſimpliciter referendo ſequitur Hyppol. in l. Diuu. colum 3. ad fin nu. 9. ff de queſt. vbi multa ponit in propoſito, ſcilicet quod vt veritas inueniatur quando ipſa aliter haberi non poteſt, conceditur illud, quod aliter non concederetur, & propter hoc receditur a regulis iuris communis. Quod
3 † etiam fallit in crimine notorio, probat tex. quem dicit ad hoc Abbas optimum, in cap. pen. de purg. canon. Item etiã fallit in criminibus exceptis, ſcilicet ſimonia, Hæreſis, & Læſæ Maieſtatis ita notat gloſ. in capit. Cum P. de accuſat. in
4 verbo laicus. Item † mutilati membris, vel corpore vitiati non poſſunt teſtificari contra clericum in cauſa criminac li, [c] notat Abb. Antiquus, in capitulo 1. de excepti. refert Bald. in ſua Margarita, in verbo mutilati & dicit perpetuò

menti

menti tenendum. Hyppol. in ſua pract. criminali, in §. nunc videndum, in col. pen. num. 52. Aduerte tamen in iſta materia, & conuicto clerico de crimine, cum ageretur ciuiliter lata ſententia poteſt ſuus ſuperior priuare illum beneficijs, vigore illius ſententiæ, formata de noua inquiſitione, & aſſumpta illa ſententia, tanquam inducente notorium. ita voluit Innoc in c. qualiter, el 2 de accuſat. vt refert Abb. in fi. qui dicit cum hac ſua ſententia tranſire Doctor communiter, qui tamen dicit aduertendum: quia hoc dictum eſt periculoſum, & refert Innoc ſenſiſſe oppoſitum in cap. per inquiſitionem, de elect. † Fama vero an probetur per laicos contra clericos, vide per Ant. in c. In literis. col vlt. de teſt. Et pro intellectu materiæ huius ca. & præcedentis, nota, & † licet conuictus & cõfeſſus & parificentur, vt notatur in ca. at ſi lerici. de iudi. in princ. hoc intelligendum eſt quantum ad hoc vt perueniatur ad ſententiam, non quo an omnia, ita tradidit Card. ibi. & de differentia conſtat ex his quæ notatur in cap. 2. de confeſſ. & in c. 1. de teſta. loquendo in teſte qui conuincitur de crimine tangente cauſam aut qui illud confitetur. Nunquid † autem clericus poſſit conuinci de delicto duobus teſti. tantum? ſi credimus Pau. de Caſt. in l. iudices, C. de iudic in fi. verbis, videtur dicendum & nõ: ſcripſit enim ibi, quod in criminali non videntur ſufficere duo teſtes ſine alijs præſump ſed contrarium credo verius, ſequendo Card. in clem. 1. §. Verum, in 1. quæſtio. de hæret. vbi concludit, quod etiam in cauſa hæreſis ſufficiunt duo teſtes,[d] propter ius generaliter diſponens, & in ore duorũ, &c. Cuius opinionem dicit veram Repertorium Inquiſitorum in verbo teſtes, in § per quos teſtes vbi allegat pro ea gl. no. in c. Præſul, 2. q. 5. quæ tenet, & contra Papã ſufficiunt duo teſtes: [e] de qua etiam glo. meminit. Felin. in c. quoties. de teſtib in 1.

5 6 7 8 d e

ANNOTATIO.

Contra eos. Vide tex. in ca. laicos, 2. q. 7. & in c. veniens, in 1. teſti. Spec in tit. de teſte, §. 1. verſi. Item & eſt laicus. Io. And. in c. Prælatis, de hom. lib. 6. Quæ ſane opinio quo ad plenam aduerſus clericum probationem, intelligenda eſt teſtimonium laici indicium facere contra clericum. Abb. in c. de cætero, nu. 5. vbi Fel. de teſti. Alex. in l. marinus, ff. de

A *Laicus cõtra clericũ, an eſſe poſſit teſtis.*

ff. de q. Hypp. sing. 98. & pract. §. diligenter, num. 132. Foller. d. pract. cri. pag. 539. Hyppo. consi. 41. n. 5. vol. 2 Caro Rui. cons. 158. col. 4. vol. 5. Rol, Valle, cons. 24. nu. 15. volu. 1. quæ opinio an vera sit, differit diligentissimus noster Didacus Perez. in l. 1. ti 3. lib. 1. ordine in glo magn. versi. laicus præterea Item nō habet locum in laicis integrę & bonæ famæ, in quibus cessaret siniſtra suspitio, ita tenet Andr. Sicu. in c. cum non ab homine, de iudi. quem sequitur Andr. Alcia. ibi nu, 92. dicens, esse diligenter notandum. Nec procedit communis sententia, quando de crimine agitur ciuiliter, quia tunc potest laicus contra clericum testificari. hæc est communis opinio vt fatetur Ferr. cons. 283. nu. 5. versic. vlt. confirmatur, & Iul. Clar. in pract. crim. §. fin. q. 24. versicu. Prętterea quæro.

B *In subsidium*, Adde omnino Alex. de Imo. consi 64. nu. 5. vol. 1. Iaſ. in l. cunctos populos, in lectura. 50. C. de Summ. Trin Anton. in cap. tertio loco. de probat. Dec consil. 133. colum, vlt Hyppo. sing. 73. Thom. Gram consi. 58. nume. 4. Hypp. cons. 45. nu. 5. vol. 2. Bossi. in tract. delict. tit. de indicijs, & consider. 170.

C *In causa criminali.* Vide tex. optimum in c. ipsi Apostoli, 2. q. 7. glo. in Summ. 4. q 3. Abb. Felin & Doct. in c. 1. de excep. Hyp. sing. 98. Dida. Perez in l. 1. titu. 3. lib. 1. ordi. & hāc opinionem communem esse fatetur D. Episcopus Couarr. in pract quæst. cap. 18. num. 2. Quam tamen dicit non omni no veram esse, vel non ita intelligendam, ut ex aliquo corporis vitio, absque vlla animi labe, fidem cuipiam detrahamus, nihilominus tamen in practica difficilè esset contra communem obtinere, vt scribit Clarus vbi paulo ante allegaui.

D *Duo testes.* Adde quod hanc opinionem communem esse fatetur Mari Soc. & Felin. in c. excommunicamus, in 1. nu. 27. de hæret. vbi Io. de Ana. num. 2. Boe. deci 341. Card. in tract. de hæret. nu. 126. Villad. de hæret q. 13. nu P. Siluest. in Summa, in uerbo Hæresis, 2. q. 4. Corn. Brun. lib. 4. de hęre. c. 9. Albert. de agnoscendis assertioni q 34. in prin. & in repet. cap. 1. de hæret. lib. 6. q. 16. num 4. Alphon Germ. in the sauro religi. Christi. tit. de hæret nu 20. D Episcop Iacob. Septi. in Cath. inst c. 50 nu. 3. & in Enchirid. tit. 34 nu. 4. Pa la. Ruu. in alleg verbo. Hæresis. §. 13. Iul. Clar. in pract cri. §. hære-

In Hæresis crimine, an duo testes fidē faciant.

§ hæresis, versi. habet etiam. Ant. Gab. in suis com. opin. in verbo testes duo. pag. 395. Bossius, in ti de hære. nu. 4. Ant. Gom. lib. 3. vari. resolu. c. 12. nu. 9. Ioan. Rojas in sing. fidei. 165. nu. 8 & seq Quæ communis opinio ea innititur ratione, quia casus hic de condemnandis hæreticis duorum testium testimonio, non inuenitur exceptus ab illa vulgari regula, in ore duorum, vel trium stat omne verbum. Fatentur tamẽ oẽs, q̃ ad hoc vt per duos testes hæresis probari possit debent esse integri, & oi exceptione maiores. c. licet, de testi. tradit Deci cons. 429. Pala. Ruu in alleg. verbo Hæresis, §. 13. Nec conqueri potest reus, cum hæc probatio legitima iudicãda sit, & in nulla defensionis facultas denegetur: Imo eius causa diligenter tractetur, & ante eius condemnationẽ accuratè omnia expendantur.

Sing. opinio q̃dã Host. interpretatur.

Hostien. aũt in Sum. de hære. § qualiter deprehendatur, nu. 4. scribit, crimen hæresis minime duob testi. probari, sed tres vel plures requiri, quia nimis durum vr, probũ virum duob. tm̃ testib de tanto crimine condemnari, quã opinionem aduersus cõem sequitur Archi. Flor. in 3 par. suæ Summæ ti. 18. c. 3. § 5. Conr. Bru. d. lib. 4. de hæret c. 9. Nic. Aym. in direct. Inqui. par 3. q 71. Io. Tabi in Summa, in verbo, Inquisitor nu. 37. qui dicit Host opinionem procedere de æquitate, communem vero de rigore. Albert de agnos. asser. quæst. 34. num. 5 scribens opinionem Host. seruari in pract. & ea communiter Inquisitores fidei vti, non vero communi opinione. idem Alb. in d. rep. c. 1. q 16. num. 12. affirmat opinionem communem sibi non placere, & opinionem istã tanquam æquiorem, nouissimè sequitur Io. Rojas Valentinus Inquisitor, in tract de hæret. 2. par. 4. asser. nu 103. quã declarat procedere, præter quam si reus accusatus esset improbæ famæ & opinionis, vel alia adminicula contra eum vrgerent, quo casu communis opinio erit seruanda.

Testes in hæresis crimine minimè publicãtur.

Cum equidem in hæresis crimine testium depositiones non publicentur, vt c. fi. de hæret. lib 6. q̃ Innocentij VI. Põtificis Maximi constitutione decretũ est, q̃ incipit, *Cũ negocium*, ibi. *Sane volumus vt nomina tã accusantium prauitatẽ hæreticam, quam testificantium super ea, nullatenus publicentur propter scandalum vel periculum, q̃ ex publicatione huiusmodi sequi posset.* Sunt tm̃ qui censeant (ut obiter hoc dicam) decretum illud non esse Inno. VI eo q̃ is Pontifex decẽ tãmmo-

tummodo annos vixit, & in dicta constitutione annus vnde cimus sui Pontificatus refertur, nec minus fuit Innocen. V. qui septem annos vixit, unde ea constitutio necessario tribuenda est Inn. IIII. qui per vndecim annos in sede Petri præfuit, vt nouissime refert Fran. Peg. in director. inqui. 3. p. Scho. 129. quam extrauagantem referunt Reper. Inquisitorum. in verbo, nomina, vers. nunc videdum est. Petrus Paul. Paris cons. 2. vol. 2. Nico. Aymer in Directorio Inquis. 1. p. in fi. Iacob. Septi in Enchir. Inquis. tit. 35. nu. 15

Quod et diffinitū est Apostolica constitutione Pij IIII. Pontifi. Max incip. *Cū sicut*, q̄ cōtinet in literis Apostolicis ,p officio Sanctæ Inquisitionis, pag 105. Hoc equidē antiquus Biterrēsi & Narbonēsi Concilijs fuit stabilitū in quorū primo ita scriptū est. *Illud autē caueatis, secūdū prouidā Sedis Apostolicæ solūtatē, ne testiū nomina signo, vel verbo aliquo publicētur.* Ex quo affirmandū vr, q̄ nō solū testiū nomina manifestari nō debeant, sed nec circūstātiā ex quib. reus pcipere possit q̄ testes cōtra eū deposuerint, vel q̄ eū denū ciauerint idq; censeo vocari *Signū* ibi. Et quānis Bonifacius VIII. in c. fi §. cessante, de hær. in 6. asseueret, testiū & accusatorū nomina, in hoc crimine, sicut in alijs publicari, dum modo fiat sine metu alicuius periculi, hodie vero sēper tale periculū iuste timet, ut ea publicatio nō fiat. Quod si ac cusatus hoc petierit, audiēdus nō est, ut Iurisconsulti Auinio nēses, in facti contingentia interrogati responsum præstiterunt, in quibusdā dubitationibus in causa fidei, q 3. Fateor tamen, quod dicta testiū reo edenda sunt, vt se defendat, nomina vero ut prædiximus sunt supprimenda, & ita receptū est, fuit etiam hoc statutum in instruct Hisp. an. 1484 & in alia Mantuæ Carpentan. vulgo *Madrid.* Anno 1561. c 13.

Sed silentio prætermittendum non est, utrum ex causa eiusdem periculi in quo dicta iura innituntur in alijs crimi nibus præterquam in hæresis possint iudices Ecclesiastici denegare accusatis testium nomina, & uidetur asseuerandum, quod sic quia cum eadem urgeat ratio, eadem esse debet iuris dispositio l. illud, ff. ad legem Aquil. l. a Titio, ff. de uerb. oblig & in terminis ita scribit noster Gregor. in l. 11. tit. 17. par. 3. in uerbo, *Conduco tomado*, Sed decipitur in hoc uir egregius: nam nulla ratio ita urgens, nec aliquis fauor ita urgere potest, ad denegandam hanc publicationem, si-

Contra Gregor. Lopez

cut

cut in dicto hæreſeos crimine, vt ſcribit Domin. & Docto. in dicto cap. fina. § iuuemus, & Abb. in cap. præterea, nu. 7. de ſpon Roma in fing 364 Hypp in l. de vno quoque num. 61. ff. de re iudi. Carre in tract. de hæret. num. 121 Redin de maieſt. Princip in ver. *Sed etiam per legitimos tramit.* numer. 113. licet Gregor. in dicta l. part. pro opinione contraria falſo allegat.

Videtur igitur vt ad inſtitutũ ſedeã aſſeuerandum, teſtes quorum nomina non publicantur, non eſſe reſpectu rei omni exceptione maiores, cũ nõ poſſit accuſatus aduerſus eos aliquid obijcere, cum eorum nomina ignoret. Non tamen me præterit, quod ſuperioribus nõ vulgariter refragatur dicta Extrauagans Inn VI. vel potius IIII. quæ dictis teſtium non publicatis, plenam fidem adhibendã eſſe præcipit, ibi, *Et adhibeatur dictis huiuſmodi teſtiũ nihilominus plena fides.* Quod ex eo contingit, quia ipſi Inquiſitores ex proprio eo rũ munere, vitam, & mores teſtium diligenter inquirere debent, vt tradit Ioan. Rojas, in ſingulã fidei, ſing. 208. Ideo ſapientiſſimis & integerrimis hæreticæ prauitatis Inquiſitoribus quibus cura huius rei demandata eſt, iudicandum relinquo, pium tamẽ eſſet, niſi ſiniſtra ſuſpitio accuſati aliud ſuaderet, ab Hoſtienſis opinione non recedere, & poſt hæc ſcripta legi idem tenentem Fran. Pegñ. virum bene eruditũ in Directorio Inquiſit. 3. par. Sch. 126. pag. 244.

Sufficiunt duo teſtes. Adde Abb in c. quoties, in prin. & in B c. ſuper eo in 2. nu. 2. & in c licet vniuerſis, in prin. de teſti. & in c. tertio loco, nu 6. de probationibus, & in ea at ſi clerici, nu 3. de iud. & in c. cum eſſes, n. 16. de teſtam. & in c ꝓ tuas, vbi Fel. de maior. & obed. & in c 1. nu. 5. de procur. Ant. Corſe. in ſing. incipi. Papa poteſt. Dec. conſ. 100 Villad de hære. quæſtio. 13. num 9. Alber. in dicto capit. 1 quæſtio. 16. nu. 8. de hæret. libro 6. Boſtius, in practi tit de hæret numer. 5. & tit. de confeſſ in prin. Ant. Gab in loco iam allegato. Requiritur tamen, quod dicti teſtes ſint integræ fidei, & conditionis, hoc equidem neceſſarium eſt in teſtibus, qui in criminali cauſa contra Epiſcopum producuntur, capit. accuſatio Epiſcoporum, c. teſtes, 2. q. 7. c vlt. 2. q. 5. Conc. Trid. Seſſ. 13. capitul. 7. de reformat. ſtatuens, quod ſi odio vel temeritate aliquid depoſuerint, grauiſſimo pœnarum ſupplicio ſunt plectendi.

In crimi nalibus cauſis ad ſentē tiam de ueniēdū nō eſt, ni ſi teſtes plenario iudi. fue rint re- producti nec rei cōſenſus in cōtra rium ua let, qui nec pro- batorio termino, aut ſuis exceptio nib. po- teſt re- nuncia re.

Et antequam ab huius capitis Scholijs recedam, illud nō prætermittam, & Iudices Eccleſiaſtici, diligenter cauere debent, ne in criminalib. cauſis, ex ſummaria informatione, ad proferendam ſententiam diffinitiuā procedant, etiamſi accuſatus conſenſum præſtiterit, vt detur tanta fides teſtibus ſicut ſi in plenario iudicio fuiſſent producti. Et potiſſima ratio eſt, quia in his cauſis non poteſt in probatorio termino ſuis defenſionibus renunciare, gl. celebris, in l pactum inter hæredem, in verbo, cum liceat, ff. de pact. hæc ſane renunciatio, cum tendat in præiudicium perſonæ, vel ſtatus, non poteſt firmitatem obtinere, arg. tex. in l. liber homo, ff. ad l. Aquil & ita in terminis opinionem iſtam tenet D. Redin. de maieſt. Princip. in parte. *Sed per legitimos calumn. limites.* nu. 114 Pet. Auen. reſp. 11. num. 5. Rojas in ſingul. 203. Pet. Duen. in reg. 23. limit. 1. quam opinio communem eſſe fatētur Ant. Gom. 3. tom var. reſol. c. 13. num. 33. & nouiſſime D. Paz, in pract. 1. to 5. par. §. 9. num 4. Quæ communis opinio veriſſima eſt, & procedit, quando ex crimine eſſet infligenda pœna corporalis, vel infamiæ. At ſi non eſſet infligenda, niſi pœna pecuniaria, vel alia quæ nō induceret infamiam, non eſſet locus communi opin. Imo. in l. cuſtodias. de publi. iudic. & Doct. ſup. allegati.

Ab ingressv ecclesiae interdici. Cap. CXXXI.

1 *Is cui eccleſiæ ingreſſus eſt interdictus, celebrans, quando irregularis efficiatur.*

1 POena iſta minor eſt pœna ſuſpenſionis ab officio, quippe cum ſolum in eccleſia prohibeat eum qui patitur illum in officio ſuo agere. Et iſt cui ſic eſt Eccleſiæ interdictus ingreſſus, cum ſibi conſcatur in ipſa celebratio diuinorum interdicta, irregularis efficitur, ſi contra huiuſmodi interdictum diuinis in ea ſe ingerat, in ſuo agens officio ſicut prius, vt ſunt uerba tex. in c. Is cui, de ſen. excom. lib. 6. Quod procedit in tantum, & etiamſi celebret in eccleſia nō conſecrata quæ proprie dicitur baſilica, eſt irregularis, ut no. Dom ibi, referendo Cald. & idem tenet Sylue. in uerbo, interdictum, lo 9 § 5 in ſua Sum. Si aūt celebrat non in eccleſia, ſed in oratorio ſtrictè ſumpto, ita & non ſit Eccleſia,

tunc

tunc non est irregularis, ut no. Dom. ibi, referendo eundem Calde. Interdictus tamen ab ingressu ecclesiæ vnius, poterit in alia celebrare, ut tenet gl. in c. Is cui verbo, in ea. de sent. excom. lib. 6. & suspensus ab ingressu ecclesiæ, si celebrat extra ecclesiam, non est irregularis. [a] not. est dictum Inn. in c. Sacro, de sent. excom. super glo uerbo. mensem, quę sequunt plures Doctores, quomodo ibi refert Felin. col. 2. nu. 7 Item not. q; si is, cui est interdictus ingressus ecclesiæ administrat sacerdoti in missa intra ecclesiã, puta vt Diaconus offerendo calicem in altari, vel vt Subdiaconus porrigẽdo diacono hostiam, & calicem in ordine, incurrit etiã irregularitatẽ, secundum Domi. ibi. Quæ omnia etiam ibi refert & sequit Philip. licet breuioribus verbis. An autem liceat ei cui est interdictus ingressus ecclesiæ intrare illam audiendi diuina officia, [b] vel orandi, seu transeundi gratia: vide per eos ibidem, quorum dicta referre non curo. Statuit præterea tex. in d. c. Is cui, q; si talis clericus dicto interdicto durante decedat, non debet in ecclesia vel cęmiterio ecclesiastico sepeliri, nisi pœnituerit. Ex quo mihi visum est semper q; in hoc vltimo tex. loquitur, quando clerico imposita est talis pœna propter contumaciam, vel quandiu satisfactionem quam præstare potest impendit, quando vero in pœnam criminis, cum iam pœna morte finita sit, crederem tunc eum sepulturæ tradendum ecclesiastico. [c]

a

b

c

A *Is cui in gressus Ecclesia interdictus est, iurisdictionem ecclesiasticã posset exercere.*

B *Cui iter dictus ẽ ingressus Ecclesia quando ingredi poterit.*

Annotatio.

Non est irregularis. Adde gl. not. istam opinionem tenentem, in c. is cui, de sent. excom lib. 6 & in c. vlt. de offi. ord. eo. lib. quam opinionem communem esse testatur insignis Couar. in ca. Alma mater, 2. par. relicti. § 1 nume. 3. de sent. excommu libro 6. quæ probatur in cap. præsenti. 5. q. 2. Poterit etiam is cui ecclesiæ ingressus interdictus est, iurisdictionem ecclesiasticam exercere, etenim ab ea suspensus non est gl. memorabilis in cap sacro, in verbo, interdictum, de sent. excom. quam Doctores ibi sequuntur. Abb. in cap. ab excommunicatio. col. 4 de rescrip. Miles in reper. in verbo, suspensus

Diuinæ officia. Non equidem is cui Ecclesiæ ingressus interdictus est, ingredi Ecclesiam eo tempore quo sacra munera celebrantur poterit, sed alio tempore licet orandi causa,

ita tenet Cald.in tract.de eccles. interd.memb.2.vers.nunc quæritur. Arch.Dom.& Doct.in d.c.15. Non tamen irregularis iudicandus est,licet audiat diuina solennia,c. is qui, de sent.excom.in 6.

Sepultura tradendum Ecclesiastica Vide egregium Dom. Couarru.in d.§. 1.qui quomodo hæc authoris nostri opinio intelligenda sit,optime declarat.

SVSPENDI. Cap. CXXXIII.

1 *Suspensio si imponitur propter crimen,monitio necessaria non est,secus si pro contumacia.*
2 *Differentia elegans inter suspensionem quæ infligitur propter crimen vel propter contumaciam.*
3 *Suspensus ab officio, an a beneficio suspensus intelligatur.*
4 *Suspensus a iudice de facto celebrans irregularis efficitur.*
5 *Suspensio alia temporalis, alia perpetua.*
6 *Qua crimina digna sint suspensione, Iudicis arbitrio relinquitur.*
7 *Iudex suspendens illum qui est suspensus a iure,in dubio ab homine suspensus non præsumitur.*

1 SVspensio [a] est vna de ecclesiasticis censuris, ut probatur in c. Quærenti,de verb.sign.per quam interdicitur officium, vel exercitium competens alicui personæ ecclesiasticæ:quæ interdictio aliqñ a iure,aliqñ a iudice fit:de qua vltima suspẽsione (hominis videlicet)nobis ad præsens
1 est sermo. In † qua quidem inferenda,Iudex aduertere debet,q̃ si imponit eam in pœnam delicti, monitio non est necessaria,licet alias quando fertur pro contumacia,non deat
b ferri sine monitione, sicut neq; excõicatio, [b] ẽm Abb in c. Reprehensibilis,de appel post Inn. in c.1.de excess.prælat. Et idem not.Card.in clem.fi.de pœn.vers. Quod si.& idem tenet Sylu in sum. in verbo,suspensio.§.4. Et quod propter delictum possit inferri suspensio,probant iura in c.Tam literis de test.lib.& in c.In loco,5 q.4 secundum Abb.vbi supra
2 & † vide aliam notabilem differentiam in hoc,quod suspẽsio fiat propter crimen,aut propter contumaciam:nam primo casu prouidendum est suspenso a beneficio, [c] ne cogatur mendicare. Secundo vero non,cum ipse possit sibi pro-
c uidere

uidere ſatisfaciendo:ita notat Abb.in c.Paſtoralis,in §. Verum,col.pen.de appel.ſic intelligendo glo. in c.Cum Vinto nienſis,de elect. Debet præterea Iudex aduertere,quod ali quando oportebit ſuſpendere delinquentem ab omni ordi ne,vel ab vno tantum,aliquando etiam ab ordine, & beneficio ſimul,aut a beneficio tantum,conſiderata delicti qualitate,& ordinis in quo exceſſit.Si autem ſuſpenſio fiet ſimpliciter ab ordine,illa intelligitur ab omni ordine,& ſi ſit ſuſpenſus ab ordine Subdiaconi,intelligitur ſuſpenſus ab omnib.ordinib ſuperioribus Secus autem è cõtrario:quia ſuſpenſus ab ordine ſacerdotali,poteſt exercere officia inferiorũ. Au † autem ſuſpenſus ab officio intelligitur ſuſpenſus a be 3
neficio,vide gl.not.in d.clem.h.de pœnis in verbo,Suſpenſi. & ibi Card in eandem in clem.1.de priuil.in verſi.Cęterũ, in 7.q.cum duab.ſeq Imo.in c.Cum dilectus,de conſuet.8. col.aliqua notanda per Præpo.in c.Presbyterum,28.diſt.in 2.& 3 col. Et vide bonam diſtinctionem per Sylueſt in verbo, Suſpenſio,in §.5.verſ. Si quis eſt ſuſpenſus,quam tranſcribere nolo In hac inſuper materia ſemper conſulo Iudicibus,vt in ſententia vel præcepto ſuſpenſionis aperte declarent,a quibus ordinib.vel actibus, vel beneficijs intendant ſuſpendere clericum : quia cum conſtat de voluntate Iudicis illa ſeruanda eſt Vnde concludit Abb. poſt Ant in dicto c. Paſtoralis §.Verum,col. fin. de appel.quod ſi Iudex quando ſuſpendit aliquem a beneficio intẽdebat inhabilitare eũ ad omnia beneficia , tunc ſententia porrigit effectum ſuum extra territoriũ Iudicis licet executio debeat fieri per Iudicem territorij. Si vero ſimpliciter intendebat ſuſpendere a beneficijs quæ habebat in ſuo territorio , tunc procedit glo in dicto §. Verum,quia taliter ſuſpenſus poteſt alibi habere beneficium Effectus † autem ſuſpenſionis factę a iudice eſt, quod celebrans durante illa in ordine a quo fuit ſu- 4
ſpenſus eſt irregularis.ut not Ioan And & Doct.in capit. Si celebrat,de cleri.excommun.miniſt.& Domin. & Philip.in capitu.fin.in fi de re iudic.lib 6. Ideo monendi ſunt clerici, dum ſuſpenduntur , ne celebrare audeant ſuſpenſione durante. tanta eſt enim plurium imperitia , vt credant ſolum Iudicis præceptum violare,ſi celebent, non verò pęnam irregularitatis incurrere. Suſpenſio † præterea aut eſt tem- 5
poralis,aut perpetua. Temporalis non operatur vltra tem-

pus

pus præfinitũ,& eo lapſo tollitur ſine alia abſolutione Perpetua uero æquiparatur depoſitioni, vt notatur in capit Si quis,83.diſtin vbi Domi. quem ad hoc refert Decius in ca. Apoſtolicæ,col.pen.verſic.2.Abb.de exceptio.& vide Imo. in cap Cum dilectus,de conſue.8.col.qui referendo Gaſparem Calder. dicit, quod ſuſpenſio perpetua ab officio habet vim priuationis, & tunc taliter ſuſpenſus cenſetur priuatus beneficio,ſecundum eum Ex quo videtur dicendum, quod per talem ſuſpenſionem ab officio, videatur beneficium vacare,vt poſſit fieri prouiſio de eodem. Et ſic ſuſpenſio perpetua non debet imponi niſi pro graui crimine,ſicut
6 de depoſitione dicitur,in c.tuæ,de pœnis. Quæ tamen crimina ſint ſuſpenſione digna,licet Anton.in ca.At ſi clerici, de iud.viſus fuerit dare regulam, Abb.tamen ibi, in col 11. dicit,quod non poteſt dari certa regula:ſed iudex informabit motum animi ſui ex caſibus a iure expreſſis, vt in illis, & ſimilibus imponat pœnam ſuſpenſionis, & ſic ſecundum eum cõmittitur hoc arbitrio ſuperioris: quod ibi ſequitur An Sicu.col.28.in fin De ſuſpenſione vero iuris nihil refert re liber,ſufficiat videre Sylueſt in dict.verbo,Suſpẽſio,in §. 6.vbi colligit 40.caſus, in quibus quis incurrit ſuſpenſionẽ a iure. Vnum inſuper nota in hac materia, quod ſi Iudex ſuſpendat illum qui eſt ſuſpenſus a iure, non præſumitur in dubio ſuſpẽſus ab homine,quia præſumitur quod Iudex voluit in dubio exequi pœnam iuris, non vero nouam ſuſpenſionem infligere, vt notat Didacus de Villadiego in tracta. de irregularitate,in cap.De ſuſpenſione,in col.1.referendo Abb.in c.tuarum,de Priuileg.

ANNOTATIO.

A *Vſpenſio.* Vide latiſſime pro ampliſſima huius capitis materia vltra ordinarios interpretes Paul.Borga. de irregula ſexta par de ſenten.ſuſpenſionis Simo Maio.eodem tracta lib.3 c.19 Martin.Nauarr.in man.Confeſſ.c.27.nu.151. cum multis ſequen D Epiſcop Couarr.in Clemen ſi furioſus,1 par.§.1.num.1.

B *Excommunicatio.* Adde tex.in c.ſacro,& in c.contingit,in 2.de ſent.excommun c.conſuluit,de offic.delega.cap.de illicita,24.q 3.cap.inter quatuor,de maiorita.& obedi.Quæ monitio perſonalis eſſe debet de eo qui mi.in poſſ. ſicut reſpon-

ſponderunt Inn. Coll. Abb. & in c. vlt. de appell. Præpoſit. in cap. caueant. 3. q 9. Fel. in ca cum ſit Romana nu. 13 de appell. Rota in nouis deciſ. 171. & 367. & latiſſime Andr. Tiraquell. lib. 1. de retract § 9 gl 2. nu. 4. Dom. Couarr. in ca. Alma mater, 1. par. relect. § 9. nu. 4. de ſent excomm. in 6. tradidi ipſe ad Io. Bernar. in regulis & fallen. reg. 265. & regul. 554 vbi quatuor limitationes conſtitui.

A beneficio. Vide late Boni. de Vitali. in Clem. cupientes, de pœnis, Nicol. Boer. conſ. 21. & latiſſime noſtrum Grego. in l 17 tit. 9. Part. in ver. *El derecho.* C

Eſt irregularis. Adde quod ad hoc vt ſuſpenſus efficiatur irregularis, per actionem a qua ſuſpenditur, nõ eſt ſatis ſufficiens ſuſpenſio illa quæ fit a ſolo Deo, propter peccatum mortale, c. vltim. de vita & honeſt cler. Nec item ſufficit ſuſpenſio quæ fit a ſacerdote Confeſſario, in animæ iudicio, vt tenuit Inn. in c. ſi celebrat, de cler excomm. miniſt. Gonſal. a Villadiego. de irregula. col. 8. Sed eſt omnino neceſſarium, quod ſuſpenſio fuerit a iure, vel ab homine iudice in exteriori foro, propter delictum, quo ad ſe, & quo ad alios inflicta, ſicuti tradiderunt Inno. Ioann. And Abb. & omnes, in dicto capitul. ſi celebrat, de cler. excommun. miniſt. Deci. conſi. 141. ad finem. D

Suſpenſus propter peccatũ celebrans non efficitur irregularis.

Beneficiis privari. Cap. CXXXIII.

1 *Clericus non niſi propter crimen graue, ſuo eſt priuandus beneficio.*

2 *Pœna priuationis a beneficio non poteſt imponi niſi a iure exprimatur.*

3 *Per ſententiam latam ſuper crimine, non cenſetur quis priuatus beneficio niſi hoc in ſententia exprimatur.*

4 *Iudex delicti poteſt priuare delinquentem beneficio quod alibi habet.*

5 *Clericus, qui beneficio priuatur, an ad fructuum reſtitutionem teneatur.*

6 *Clericus ad reſtitutionem fructuum condemnatus: perceptos tantum, non vero quos percipere potuerit, reſtituere tenetur.*

7 *Inferior a Papa, vt Legatus, vel Epiſcopus, cum cauſa poteſt inhabilitare aliquem ad beneficia etiam in perpetuum.*

Cum

CVm enim beneficia eccleſiaſtica ſtipendia ſint miniſtrorũ eccleſiæ, & hos deceat honeſtos ac mũdos eſſe, merito quidẽ canonica iura ſanxerunt, facinoroſos
2 ac improbos clericos beneficijs priuandos fore, [a]vt ꝓbis viris concedantur, qui qua decet vitæ puritate miniſtrent.
1 Vnum †tamen aduertere debent iudices, quod beneficio nõ debet priuari clericus, niſi crimen ſit graue, tex eſt in c. Inuentum. 16. q. 7. quem dicit notabilem Abb. in c. tuæ, de pœnis. & eſſe bonum text in c. 1. num. 2. de iudi. †Pœna inſuper priuationis a beneficio nõ poteſt imponi a iudice niſi expri
2 matur a iure, per gl. quam ibi reputat ſingula Abb. in c fin. de iure patro & in c. Cum vos, de offi. ordi. Et in §. Cum igitur, in auth. de non eligen. ſecun nuben. vbi eſt tex. ſingul. ſecun. Bald in auth. ex teſtamento. C de collatio. & ita tenet Barb per prædicta, in c. Nouit de iud in col. 45. verſ. Tu põdera. Et vide etiam Dom. in ca. Quo iure. 8. diſt. col. vlt. vbi dicit, ꝙ nullum crimen inducit priuationem ipſo iure, niſi ſit iure cautum. Quod refert Fel. in c. Querelam. de iureiuran. in col. 2. & in c ex parte. lo 1. col. 1. de reſcrip. vbi etiam plura allegat in propoſito præcedentis concluſionis. Plura etiam cumulauit Tiraquellus in repet. l. Si vnquam. C. de reuocandis donationibus, in gloſ. in verbo reuertatur, in numero 206. & in dub ſequent Item nota quod † per ſententiam latam ſuper crimine non eſt quis priuatus beneficio,
3 niſi hoc ſententia exprimat, notat Innocen. in cap. Qualiter & quando, el 2. in gloſ. ſuper verbo diminutionem. de accuſat. vt refert Rota in collectis per Bernardi. de Biſigneto, in titul. de ſentent. & re iudi in deciſ. fin. in fina. verbis. facit etiam ꝙ Bald. in l. Cum fratrem C. de his quib. vt indignis, voluit ſentire, quod ſi fuit ſententia lata ſuper homicidio, & de beneficio nihil fuit dictum, quod non poſſit impetrari tanquam vacans, quem ad hoc refert Ioan de Anan. in c. fin. colum. 1 de homic. Vide tamen Abb in c. inter dilectos, de exceſ. præla. prope fin. vbi ex verbis Innocent ibi notat, quod condemnatus de aliquo delicto per ſententiam, cenſetur priuatus ipſo facto beneficio ſuo, intelligendo ſecundum eum, quando crimen erat tale, quod inducebat priuationem beneficij, vel quando irrogabat infamiam ipſo facto: nam ſufficit quod condemnetur, licet pœna non exprimatur in ſententia, quia illa intelligitur poſita authoritate

iuris,

iuris, pro quo allegat l. 1. ad Turpill. & alia iura, facit ad hoc quod vbicunque quis incurrit ipso facto pœnam priuationis beneficij, potest absque alia sententia beneficium conferri alteri. probat tex. in c 1. & no ibi Dom ex eo, in col. 4. in §. Sacri de homic. in 6. qui generalius ibi tenet in col 6. vers. quæro quare, & omnia iura Canonica, & Ciuilia quæ dicunt ipso iure, vel ipso facto aliquem puniri confiscatione bonorum, vel alia pœna quacunque debent intelligi, vt sufficiat declarare vel pronunciare illum talis criminis esse culpabilem, & locus erit dictis pœnis iuris, etiamsi in sententia non exprimantur. idem tenet Abb. in ca. peruenit. el 1. de appel. quem refert & sequitur Fel. vbi alia dicit in proposito. in c. 1. col. 12. num 6 de consti. Et illud dictum Dom. commendat idem Fel. in c 2. col. 1. nu. 2 de sponsa. Et aduerte quod† iudex delicti non solum potest pronunciare super delicto, sed potest priuare delinquentem beneficio quod habet alibi. [b]ita notat Car. in Cle. Pastoralis, vers. denique, in 2. quæst. in fin de re iudi. Si tamen clericus in terra eccle siæ suæ inculta, industria sua & laboribus siue expensis plã tauit vineam, seu reduxit ad culturam causa suæ sustentationis, licet priuetur post modum beneficio propter delictum, relinquitur sibi illa terra vsque ad vitam suam, notat Abbas post Innoc in c fin. de petun cleric & ibi Barbat. colum 3. An autem clericus qui priuatur beneficio, teneatur ad restitutionem fructuum, vide Paul. de Castro in l. 1. C. de his quibus vt indig vbi per tex. ibi referendo Guliel. de Cuneo dicit, quod si clericus cõmittit delictum, propter q̃ possit priuari beneficio, licet habeat ius in re quousque sit priuatus, postquam tamen est priuandus, tenetur restituere fructus, quos percepit a die commissi delicti, vel percipere potuit, siue extent, siue sint consumpti, & siue sit effectus locupletior, siue non. Sed Guliel. ibi non loquitur in clerico, sed in vassallo committente felonian Et hanc opinionẽ Pauli sequuntur Sali Alex. & Iaſ ibi, quam etiam cõclusionem inter sua singularia annumerauit Hipp sing 525. Clericus qui commisit, pro ea tamen nihil aliud allegat, nisi aliquos ex dictis Doctoribus, in dict l 1. Idem etiam tenent Bal Ang. & idem Paul. in l. prædonis, ff. de pet. hæred. & Roma. in l. Diuortio. ff solut. matrim. Henric in c. Cum nostris. de concess. præb. Et prædictam sententiam Ang. in d. l. prædonis,

4 b 5

donis, celebrat pro notabili Hippol. in sing. 268. Verus possessor, nihil aliud nisi Angelum referendo. Et hanc etiã conclusionem videtur sequi Dec. consi. 118. Viso instrumento, col. 1. referendo Doct. in d. l. 1. & Ang. in d. l. prædonis. Contrariam tamen sententiam tenet Card in clem. Constitutionem, §. Cæterum, in fine, de elect. Phi ip. Corn in d l. 1. C de his quib. vt indignis. 1. col & Felin in cap De quarta, in colum. 10. de præscript. vbi per septem fundamenta hoc putat esse verius, & respondet ad fundamenta in contrarium adducta. Nouissime autem uide egregium Doctorem nostrum Hispanum, Ant. de Burgos, in cap. Ad nostram, de emptio. & vendit. in colum. 11. vers. Venio modo. ubi dicit, q licet soleret comprobare illam sententiam Felin. tamen q nunc diligentius considerando tenet contra eum, & sustinet opinionem contrariam, & satisfacit ad fundamenta Felin. & dicit quod nullo modo concludunt eius dicta, nisi dũ allegat quandam decisionem Rotæ, cui ipse respondet parui pendendo eam. Et quia videtur esse communior opinio cum Paulo, & suis sequacibus in dicta l. 1. ideo illam tenendam censeo, quamuis in clerico qui post commissum delictum propter quod priuatur, semper perseuerauit seruiendo in ecclesia ubi beneficium habeat, crederem ipse benigniorem & æquiorem opinionem Felin. & aliorum, quod tunc solum talis damnaretur ad restitutionem fructuum a die p. opositæ contra eum accusationis, vel formatæ inquisitionis, nisi quando delictum induceret priuationem ipso iure, vt in crimine hæresis & simoniæ, vt supradictum est suo loco, & in alijs quinque casibus, videlicet in cap. Fœlicis, de pœn. libro 6 & in clement. Multorum, de pœn. & in cap. Eum qui, de præben. libro 6. & in cap. 1. de hom. lib. 6. & in cap. Ad falsariorum, de crim. fal Quia tunc clericus indistincte posset condemnari ad restitutionem fructuum a
c die commissi delicti: c & isto modo potest intelligi doctrina Bal. in titu. de pace iura. firman. in vsi. feud. in §. iniuria, versicu Quæro an committat furtum, dum tenet, quod recipiens fructus beneficij, qui priuatus est iure, committit
6 furtum. † Crederem præterea in hoc proposito posse dici (saluo meliori iudicio) quod quando clericus propter crimen damnatur ad restitutionem fructuum, quod damnabitur solum ex quadã æquitate ad restitutionem perceptorũ,

non

nem perceptorum, non autem eorũ, qui percipi potuerunt: satis est enim, si ecclesiæ cui applicandi sunt, clericus restituat fructus quos percipit, quamuis illos consumpserit, sine eo q̃ tam stricta exactio fiat ab eo, sicut si spoliasset aliquem illo beneficio, & essent restituendi fructus spoliato in simul cum beneficio Item †nota in materia huius capit. quod inferior a Papa vt Legatus vel Episcopus potest cum causa inhabilitare aliquem ad beneficia, etiam in perpetuum per statutum vel sententiam, vt notat gl. quam ad hoc ibi dicit singularem Io. de Imo in Cle. 2. de vita & hone. cler. in verbo inhabilis, qui etiam refert Ant. dicentem, quod tunc ipse inferior posset cum tali irregularitate ad beneficia dispensare Vide tamen Fel. c. Postulasti. col. 2. versi. Et adde, de foro compet. vbi intelligit prædictam gl. tali modo quod Legatus vel Episcopus non potest inhabilitare ita vt operetur alibi: ex quo videtur quod illa inhabilitas non nocebit clerico extra prouinciam legati vel diœcesim episcopi: quod subintelligit idem Felin. vbi inhabilitas fuit posita in materia arbitraria vltra ius, secus si iuris authoritate, quod non habet in se dubium: qui tunc non est Legatus vel Episcopus qui inhabilitat, sed declarat illum incurrisse inhabilitatem iuris, & tunc sicut ius ligat vbique, ita declaratio nocebit vbique. 7

ANNOTATIO.

Beneficijs priuandos fore. Adde omnium latissime Petrum Rebuff. in pract. 3 part de modis amittendi beneficium ubi late differit totam huius capitis materiam, scribitq; eos casus, in quibus quis ipso iure sit beneficijs priuatus, vel per sententiam priuandus sit. A

Quod habet alibi. Adde quæ tradit Boss. in tract. delictorum, tit. de bonorum public. nu. 64. B

A die commissi delicti. Omnino D. Episcopum Couarr. in 4 lib. Decretali 2. par ca. 6. §. 8. num. 7. & quæ scripsi supra, in verbo homicidæ. C

BONORVM PVBLICATIONE PVNIRI. Cap. CXXXIIII.

1 *Bonorum publicatio duplex est.*

2 *Pœna priuationis bonorum, varijssime in iure Pontificio contra clericos reperitur statuta.*

3 *Iudex eccleſiaſticus, an poſſit contra clericos amiſſionis bonorum pœnam infligere pro delicto, pro quo laicus ea pœna eſſet puniendus.*

4 *In generali bonorum confiſcatione, an omnia bona generaliter ſint publicanda.*

5 *Publicatis bonis alicuius clerici, an in confiſcatione veniat ius patronatus.*

6 *In publicatione generali bonorum peculium caſtrenſe, aut aduentitium vel profectitium, an ſit publicandum.*

7 *Bona clericorum confiſcata, cui debeant applicari.*

1 PRæmiſſo prius quod † bonorũ publicatio eſt duplex, vt placet Oldr. in conſi. 17. incip. Thema tale eſt, quidam clericus, ſub tit. de foro compet. in col. 3. Nã quę dam eſt extraordinaria, id eſt in caſu non expreſſo in iure, ſed ex iudicis poteſtate: & iſta conceditur Illuſtribus in ſumma poteſtate poſitis, & de hac loquit̃ lex. C. ne ſine iuſſu prin. liceat confiſc. l. 1. Alia eſt ordinaria, id eſt in caſu a lege permiſſa, vel ex Regni cõſuetudine generaliter: & iſta fit per quẽcunque iudicem habentem merum imperiũ ratione territorij, & non per aliũ: quia confiſcatio ratione iuriſdictionis, & iuriſdictio territorio adhæret. vt. C. vbi & a-
2 pud quẽ, l. fi Pœna † publicationis bonorum rariſſime legit̃ ſtatuta in ſacris Canonibus contra clericos: quia forſan cõditores Canonum cupientes magis emendare clericorum perſonas, quam in eorum bona ſæuire, habebant præ oculis verba illa Iuſtiniani quæ ad Tribonianum ſcripſit in Auth. de mandatis Principum, dicens: Oportet autẽ te in hoc omnem ponere prouidentiam, cum aliquis dignus apparuerit pœna, illum quidem punire, at res eius nõ contingere, ſed ſinere eas generi ſeruare & legi, ſm illum ordinem. Nõ enim res ſunt quæ delinquunt, ſed qui res poſſident. Poſſet præterea alia ratio ad hoc aſſignari: quia cum conſiderarẽt antiqui illi Patres bona clericorum intuitu eccleſiæ acquiſitorum ad eaſdem eccleſias pertinere, adeo quod de illis teſtari non licebat clericis, ſuperfluum exiſtimabant bona clericorum propter ſcelera proſcribere, cum eſſent applicanda eccleſijs ad quas iam prædicta ratione pertinebant.
a Nunc autem poſtquam inualuit conſuetudo teſtandi [a] creuitque clericorum inſolentia ſimul cum diuitijs, & copia bono-

bonorum, adeo vt non ſatis videatur ſolis Canonicis pœnis corrigere eos, merito poſſit in dubio referri, †an iudices ec 3
cleſiaſtici imitando leges ciuiles, poſſint clericos punire pœna amiſſionis bonorum pro delicto, pro quo laicus eſſet puniendus eadem. Et in hoc Anton in ca. Quia diuerſitatem, de conceſſ præbend ex gl notat, quod vbicunque ex alio delicto laici, veniunt confiſcanda bona ipſius, videtur quod ex delicto clerici tunc fiet confiſcatio cameræ Diœceſani, non autem ad Cameram fiſcalem laicorum, quem refert Imo, ibi. in col. 4. dicens, quod in hoc videtur conſiderandum, an ius ciuile aſtringat clericum, vel eius diſpoſitio generalis extendatur ad eum, de quo dicit recurrendum ad ea quæ conſueuerunt dici in capit. Eccleſia ſanctæ Mariæ. de conſti. & in cap. quod clericus. de ſo compe. quem Felin refert in c. Irrefragabil', § Cæterum, de offi. Ord. Quod ſi ſolum conſiderãdum eſt, videretur dicendum aliquibus, quod cum leges priuantes aliquos hæreditate ſibi delata, comprehendant clericos, in aliquibus caſibus, vt ſupra probauimus, in verbo, Inſtituti hæredes: Sic etiam leges priuantes delinquentes ſuis bonis, comprehendant eoſdẽ: cũ non videatur ratio diuerſa in vtroque caſu. Sed in hac quæſtione ego aliter dicendum crederem, immo q̃ leges inferẽtes pœnam publicationis bonorum, clericos nõ comprehẽdant, quia non ſequit', lex quæ priuat accommodantem tacitam fidem, vel non adimplentem volũtatem defuncti, vel non petentem tutorem pupillo, hæreditate, vel ſucceſſione, comprehendit clericos: ergo eodem modo ligabit lex inducens publicationem bonorum. Nam in primo caſu, leges illæ ſicuti clericis detulerunt hæreditatem aliorum, ita potuerunt imponere eis cõditiones, & ſolennitates ad quas tenerentur, & quibus per eos non ſeruatis, hæreditatibus a legibus ſibi delatis priuarentur. In noſtro vero caſu cum leges diſponant, puniendo, & earũ cenſura non comprehendat, niſi ſibi ſubditos, merito videtur quod clericorum bona non ſint comprehenſa, ſicuti ſunt exemptæ dominorum perſonæ. Et quamuis articulus iſte egere videatur declaratione Pontificia, poſſet tñ dici (ſaluo meliori iudicio) quod liceret iudicibus eccleſiaſticis, ad imitationem legum punire clericos publicatione bonorum, in caſibus in quibus laici puniendi eſſent: quia ſicut leges non dedignantur ſacros

Canones imitari, ita & sacrorum statuta Canonum Principum cõstitutionibus adiuuantur, vt sunt verba text in ca. 1. de no. ope nunc. Vbi etiam gl. dicit, quod legibus vtendum est in causis ecclesiasticis, nisi Canonibus contradicant: & licet non inueniamus in iure decisum, quod clerici puniantur pœna amissionis bonorum in eisdem casibus in quibus, & laici, sufficere posset quod Canones hoc non reprobant, neque fieri prohibẽt: Et sicut quotidie in Curijs ecclesiasticis bona ecclesiarum & patrimonialia clericorũ quantumcunq; sint virtutibus prædita, subsunt cẽsuris legum, & virtute earũ in defectũ canonũ auferuntur ab vno, & adiudicantur alteri, etiam laico: quid mirum erit, si sic bona clericorum flagitia committentium, imitatione legũ seruata, ab ipsis auferantur, & ecclesijs seu alijs pijs operibus applicentur? Quando vero alicui iudici longiori examinatione prẽmissa, & vrgentioribus fundamentis persuaso, visum fuerit in aliquo casu hanc esse sequendam opinionem, si clericus damnatus filios legitimos habuerit, vt in eorum præiudicium eam non seruet consulo: Vt quid enim Ecclesia ditanda est, vel alij vsus pij quærendi sunt, elurientibus filijs etiã parentis iniqui, quando nó dispositione Canonica, sed imitatione legali, paterna bona publicanda videntur? Posset etiam secundo quæri in hoc proposito, ţan in casibus in qui
4 bus bona clericorum confiscanda sunt, ueniant omnia pariformiter, & sine aliqua distinctione publicanda? In quo videtur dicendum ꝙ bona clericorum siue sint mobilia, vel immobilia, publicari possunt, quia in hoc nullum solet adhiberi discrimen, ut per Hier. Paulum, in li. prouinciali omniũ Ecclesiarum fol. 44. uers. quid si presbyter. Si uero cleri cus damnatus hẽret vsumfructũ alicuius rei, tunc ius talis
b usus fructus nõ confiscatur[b] etiã naturaliter uiuente usufructuario, ex sententia Bal. & Sal. c. in l. 1. C. de iure liber. quos refert Alex. in 1. uol. cons. 23. inci. prima consideratione. Bona præterea & iura quæ non transeunt in extraneum hæredem non poterunt publicari confiscatis bonis clerici damnati: quia fiscus habetur loco extranei successoris, ut probatur in l iura libertorum, & ibi no. Bart. ff de iure patron & notat etiam Bal. in dicta l. 1. & Alex. in l. in insulam. ff sola. matrim. in princ. & in l. si finita, § si de uectigalibus, in col. 11. ff. de damno infecto. ex quo uenit quod si clericus damnatus

natus haberet emphyteusim ecclesiasticã, uel feudũ ecclesiæ, tũc illa nõ ueniret in cõfiscationẽ, ꝯ ea q̃ notant Bal. in l.1. & Alex. in d. cons. 23. p tex. in Auth. de alien. & emphyteu. §. illo, & in c. Felicis, §. si qua uero. de pẽn. in 6. & p alia relata per Alex. ibi, quem etiam uide, asserentem, ꝙ cõcluditur cõiter, ꝙ emphyteusis cõcessa a priuato ea cõditione .f.ꝙ nõ transeat ad hæredẽ extraneum, non confiscatur, [d] da tõ ꝙ sint cõfiscata bona emphyteutæ, ꝙ dicit teneri cõiter per Bar. & Doct. in d. §. si de uectigalibus, & alios quos ipse refert, & notãt Io. de Imo. in c. 2. de feud. in 5. col. uersi. Sed aduerte Si uero clericus habet emphyteusim a priuato, quę posset ad extraneos hæredes transire, tunc bene ueniret in confiscationem bonorum clerici, & sine prę̃iudicio domini: quia erit sibi obnoxia quo ad hoc ꝙ ei debeatur sua pensio. ita notat Card. qui sic uideri meo est intelligendus in Cle. Nolentes, de hære. in uersi. *Inquisitoribus*. in pen. col. quem primo uide in hac materia, uolentem col. præcedenti, quod q̃n non posset emphyteusis confiscari, tunc ius melioriationum posset confiscari, pro quo refert Spec. & Io. And. quod est utile ad declarationẽ supradictę conclusionis de emphyteusi ecclesiastica, & priuati in casu in quo non potest confiscari. An autem si clericus haberet feudum non ecclesiasticum, ueniet in confiscationem, uide Alexan. in d. cons. 23. in 2. col. uersic. Idem uidemus, ubi concludit, quod feudum quod non transit ad hæredes extraneos, non confiscatur: & uide etiam Paul. de Castro, in l. in insulam, ff. solu. matrim. ubi notat, quod in fiscum non transit feudum uel emphyteusis quę post mortem cõfiscati deuẽtura sunt ad filios, ut filios. Ex quo sequitur, quod si clericus habet tale feudũ, qđ potest transire ad suos extraneos hæredes, confiscabitur simul cum alijs bonis. Pro quo uide quod not. Alex. in d. §. si de uectigalibus, in 12. col. uersi. Item addit, seruato tamen indemni domino feudi, cui post confiscationem soluetur pensio, & exhibebuntur alia obsequia quæ per possessorem feudi præstari debent. Quod uidetur tenere Card. in d. uersic. Inquisitoribus, ubi æquiparat in hac materia res feudales, & res emphyteuticas, dicens, quod quando crimen non est tale, quod puniatur per leges feudales quod nihil speciale inuenit in feudis: & quod generaliter dici potest quod res feudales, & emphyteuticæ confiscabuntur illi fisco

cui confiſcantur alia bona damnati, ſemper tamen ſine præ iudicio domini: quod etiam not. Bal. in l ſi quis presbyter. C. de epiſc. & cler. Aduertendum tamen eſſet in hoc, quod licet feudum, vel Emphyteuſis ex lege inueſtituræ vel contractus poſſet tranſire ad extraneos hæredes, ſi prohibitum eſſet quod ad eccleſiam deueniret, tunc ſeruanda erit lex in ueſtituræ vel contractus, & non applicabitur eccleſiæ, cui alia bona clerici damnati applicantur. Si autem clericus ſic damnatus, haberet bona ſubiecta reſtitutioni, tunc dicendum eſt, quod confiſcabuntur bona illa cum ſua cauſa, ſcilicet quod aduenientе conditione fideicommiſſi, fiet reſtitutio per fiſcum: ita decidit Ang. in l. Papinianus, § Meminiſſe, ff. de inoff. teſta per l. ex facto, ff ad Treb. & per alia de quibus ibi, quod etiam probat tex. in l Statius Florus, in § Cornelio felici. ff. de iure fiſ. quod tamen intelligit Alex in dicto conſi. 23. in pen col. in caſu in quo ſimpliciter ſunt bona ſubiecta reſtitutioni, ſecus autem dicit, quando expreſſe eſſet prohibita alienatio a teſtatore: quia tunc etiã pendente conditione non poſſunt tranſire in fiſcum: ex quo videtur quod in caſu noſtro bona quæ clericus damnatus tenetur reſtituere ſimpliciter poſt mortem, manerent in confiſcatione eius vita durante, ſecus ſi fuit in eis prohibita alienatio a teſta-
5 tore, quia tunc non confiſcabuntur. Poteſt † præterea, & nõ impertinenter dubitari, an publicatis bonis alicuius clerici,
e veniat in confiſcatione ius patronatus? e Et omiſſis quæ a Doctoribus in varijs locis, & cum varijs opinionibus traduntur in hoc dubio, quando Iudex laicus eſt qui condemnat patronum, vt per Doct. vbi glo. in clem. paſtoralis, de re iud. & in c. filius, ubi etiam gl. quam dicunt præcedenti fere contrariam, 1 6. q. 7. & in clem. 2. de iure patron & in c. quanto, de iud. & per Imo. & alios, in l. in inſulam, ff. ſol. matr. & per Flor. in l. Via. §. ſi fundum ff. de ſeruit. ruſt. præd. in caſu noſtro non eſt aliqua controuerſia inter Doctor. quamuis nullus eorum quos ego vidi, quæſtionem mouerit in ſpecie, videlicet quando clerici patroni publicantur bona: ſed ex his quæ Doct. aliqui tradunt, facile quæſtio deciditur. Primo ex his quæ notat Firmianus, in tract. de epiſc. in 4. lib. in 4. par. in 3. q. in fine primæ col. verſ. Sed quæro vtrum. vbi tenet, ius patronatus non tranſire in confiſcationem Iudicis ſæcularis, ſed Iudicis eccleſiaſtici ſic. Secundo ex concluſione

quam

quam facit Cæsar Lambertinus, in elegantissimo suo tracta. de iure patronatus, in 3. libro, arti. 8. octauæ quæstionis principalis, in colum. 6 ubi tenet quod si iudex ecclesiasticus, procederet propter aliquod delictum casu quo posset, ad publicationem bonorum alicuius patroni, sine dubio includeretur ius patronatus, vt in clementi. Pastoralis, a contrario, §. Rursus. de re iudic. quia non diceretur mittere falcem in messem alienam, & quod tunc non erit considerandum an veniat principaliter, vel accessorie, vel an exprimatur in tali publicatione, vel non, ius patronatus, cum simus in casu in quo Iudex habet iurisdictionem cognoscendi de ipso iure patronatus etiam principaliter, in quo dicit concordare omnes Doct. Si igitur nullus Doctorum dubitat, quod in publicatione bonorum contra laicum patronum facta per Iudicem ecclesiasticum, venit ius patronatus, nō distinguendo, an sit facta publicatio simpliciter omnium bonorum, an alicuius castri, in cuius vniuersitate transeat, merito ergo firmare audebimus, quod publicatis bonis clerici, comprehendetur ius patronatus. Nec in hoc curandum existimo an ille habeat filios legitimos, vel non, ex conclusione Cæsaris Lambertini, in fi. verbis d. octaui articuli, dum tenet, quod in casu confiscationis bonorum patroni, ius patronatus nullo modo trāsit ad filios, sed vel ad Ecclesiam, vel ad fiscum, sicut potest transire ad extraneos. Ex quibus vltimis suis uerbis, & ex his quæ supra etiā diximus venit hæc mea sententia moderanda, nisi ex constitutione iuris patronatus authoritate illius ad quem spectat, dispositum esset, quod ius illud patronatus non posset transire nisi ad agnatos, vel ad aliquos homines habentes certas qualitates, vel cōditiones: quia tunc non comprehēderetur ius patronatus in publicatione bonorum clerici, sed seruaretur dispositio concessionis vel institutionis illius. Sed hac sic q. sine aliqua difficultate decisa, restat nunc aliud dubium eneruandum: cum. n. ex infra dicendis appareat, q̄ bona clerici publicata applicari debeant Ecclesiæ a qua recipiebat stipendia, vel Episcopo vt in pios vsus distribuat, merito dubitari poterit, quid tūc faciendum est de iure patronatus, q̄ perdidit clericus. Et in hoc crederem (saluo meliori iudicio) posse dici, q̄ cū Ecclesia cui applicantur bona ratione beneficij, vel stipendij, nō indigeat iure patronatus, neque illud possit facere eam

ditiorem, q̃ iustius erit q̃ eps decernat ecclesiam esse liberam in qua erat constitutum ius patronatus, & q̃ idem faciat. & fortiori ratione, quando bona debent distribui in pios vsus: cum non debeat vendi ius patronatus, vt pretium distribuatur in eis, nec deceat, nec liceat quod ipse sibi reti neat, nisi in casu quo tale ius patronatus clerici esset annexum alicui castro, vel rei vniuersali: quia tunc iustum est vt
6 sequatur Castri vel rei possessorem. Quæri etiã potest, † an publicatis bonis clerici filijfamilias, veniat peculium *Cas-*
f *trense*, aut *aduentitium*, vel *profectitium* publicandum? f Et in hoc dubio si sequamur iura ciuilia, & doctrinam Doctorum loquentium generaliter, dicendum est, quantum ad peculium *Castrense*, quod non: casus est in l. si filius, C. de bon. damna. & not. glo. quam ibi sequitur Bart. in l. 1. ff. de bonis dam. & idem, tenet Bar. in l. si finita, §. si de vectigalib. verti. sexto quæro. pen. col. ff. de damno infec. Idem videtur uelle Bal. in l. filius, ff. de his qui sunt sui vel alieni iuris per d. l. si filius, C. de bon. damna. Vbi etiam dicit, q̃ aliqui dixerunt quod illa lex erat correcta, sed non recte considerauerunt: & uide eundem Bal in d. l. si filius, ubi dicit, quod hoc est in solatium filij amissi, vt damnato filio pater retineat peculium Castrense, & quasi Castrense, qui præterea intelligit l. illam, in filio in potestate, & quod secus esset in emancipato, cum non habeat peculium, ut l. si in fi. C. de inoffic. testa. & hanc etiam opinionem, videlicet, q̃ peculium castrense non publicatur, sequuntur Imol. & Paul. de Cast. in d. § si de vectigalib. prout refert ibi Alex. in col. 21. & 22. vbi defendit hanc opinionem Ang. tenentem contrarium. Quantum vero ad aduentitium, idem concludit Bar. in d. §. si de vectigalib. allegato versic. Sexto quæro, & seq. videlicet, quod ẽt proprietas aduentitiorum bonorum quæ est filij, non publicatur, ea ratione, quia filio est interdicta omnis alienatio sine patris consensu, vt C. de bon. quæ lib. l. Cum non solum, §. filius autem. ergo delinquendo non alienabit: mouetur ẽt per tex. in l. 2. §. Sed utrum. ff. de minor. Idem tenet Bal. in l. 2. §. Si filius. ff. quod quisq; iuris, & in l. Executorem, in princip. in vlt. char. C. de execut. rei iudic. & in d. §. sed vtrum. & Angel. & Imol. in l. Si filius ff. de dam. infec. quos refert Alex. in d. §. Si de vectigalib. 19. col. vers. Adde primo. Præterea quantum ad peculium profectitium idem dicẽdum est, videli-

videlicet quod non veniat in publicatione bonorum filij, et si habuisset filius a patre expresse potestatem donandi, & dissipandi: quia non ex potestate donandi: quia hæc non est donatio, nec ex potestate dissipandi: quia nõ intelligitur cogitatum de delicto. ita concludit Alex. ubi supra in 23. col. vers. Item adde. & dicit ita decidere eleganter Ang. in l. Si filius ff de dam. infect & cũ eo transire ibi simpliciter Imo. & idem videtur colligere Bar. ex glo. in d. l 1 ff. de bon dam. notando verba glo. ibi dum dicit, *Etiam castrense*. ex quibus verbis innuit glo. quod nec aduentitium, nec profectitium. Cum ergo in iure Canonico, & ciuili non sit aliter in hac materia dispositum circa hæc peculia in clericis, merito videtur concludendum, q̃ publicatis bonis clerici filijfamilias, nullum prædictorum peculiorum publicabitur: cum sacri ordines etiam presbyteratus non liberent filium a potestate patris, vt est tex. & ibi Abb. in c Constitutus, de in integ restit. & in c Si annum. de iud. in 6. & in auth. Presbyteros. C. de Episc. & cler. & per Doct. reprobata glo. ibi, in ca. Cum voluntate, de sen. excom. Nec in hoc aliquid immutat conclusio Doctorum, quæ habet, q̃ in bonis aduentitijs clericorum, etiam primę tonsuræ, acquisitorum eis post clericatum, non quæritur patris vsusfructus, § quia reputantur g
bona quasi castrensia, ut probatur in c. Quia nos. de testa. & ibi not. Abb Host. & Barb. & ponit latius Doctor noster Hispanus Rod. Suarez in q. Vtrũ in bonis maiorat⁹ pater hẽat vsumfructũ, inf. pe. col. 4. vsq; ad fi. qa licet q̃ hoc videat q̃ talia aduentitia clericorũ non hẽant naturã aliorũ aduentitiorũ laicorũ, satis est, q̃ assimilentur bonis quasi castrensib. q̃ et ea supradictũ est non publicant. Vltimo † aũt q̃ plenio ri examinatione huius c. operę pretiũ est q̃rere i casib. in quibus dispositione Canonica, aut imitatione Legali bona clerici publicari possint cui tandẽ applicari debeant, & in hoc dicendũ vt, q̃ seruanda sit dispositio tex. in c. excõicamus, el 1. de hær. § 1. in qua cauetur. Quod bona clericorũ damnatorum de hæresi, applicantur ecclesijs a quib. stipendia receperunt. Et si clericus recepit stipendia a pluribus ecclesijs, tunc inter eas diuidentur bona pro rata, ut per glo. ibi, in verbo, Stipendia. Vnde hæc vt practica seruanda in oĩb. casib. i qb. bona clerici habẽtis bñficiũ uel plura bñficia publicant. Erit ergo curæ Iudici q. bona clerici publicari man-

dauit,

dauit, diuidere ea iuſte inter eccl. in quib. beneficia habuit, & ſi aliqua eccleſiarũ ſita fuerit extra ſuã diœceſim, & omnia bona clerici fuerint in eius poteſtate, tunc debebit mittere illi portionem ſibi contingentem. At ſi in loco beneficij extra diœceſim conſtituti fuerint aliqua bona clerici, q̃ pertineant ad illam eccleſiam, tunc eius erit officij, intimare iudici illius diœceſis ſententiam a ſe latam, vt illam in prædictis bonis exequatur, in caſibus in quibus ſnia lata ſu per confiſcatione bonorum extenditur ad bona ſita extra iuriſdictionem pronunciantis, de quo per Dom. in ca. Cum ſecundum, ad fi. de hæret. in 6. & per Anch. in c. Poſtulaſti, 8. q. de foro compet. & per bonam additionem Fel. in d. ca. Poſtulaſti, in 3. col. Et quia tex. non diſtinguit, an bona dãnati clerici recipientis ſtipendium ab eccleſijs fuerint patrimonialia, vel ne, acquiſita intuitu eccleſiæ, vel non, videtur velle, quod omnia bona indiſtincte clerici habentis beneficiũ, applicentur eccleſiæ in qua illud habeat, q̃ vĩ magni effectus. nã poſſet contingere, q̃ ratione alicuius tenuis beneficij poſſeſſi a clerico, poſſet eccleſia patrimonium pingue clerici, vel alia plura bona eius induſtria ſeu arte queſita ſibi acquirere In caſu vero in quo clericus damnatus nõ haberet beneficium, & ſic non eſſet aliqua eccleſia cui applicanda eſſent eius bona, tunc credit Abb. in d c. excommunicamus, in 2. col. deberi ea applicari Epiſcopo loci, qui diſtribuat in pios vſus: cuius opinioni adhæret ibi Ana. in 2. col. Nec curandum eſt, in hoc de eo quod ſcripſit Oldrad. in conſil. ſupra allegato, videlicet quod Epiſcopus non habeat territorium: nam vt inferius latius ſcribimus, in verbo pœnisve alijs pecuniarijs, verior opinio eſt, & conſuetudine roborata, quod Epiſcopus habeat fiſcum. [h] Epiſcopum autem loci in hoc caſu eum eſſe credo, qui eſt Epiſcopus diœceſis in qua fertur ſententia publicationis bonorum, dum tamen alias ſit Iudex competens, in cuius Curia de hoc clerici tractari poterat. Caueat præterea eps cui prædicta bona applicantur, ne ea cõuertat in ſuos vſus: qa prẽter id quod ſacri Canones nullibi bona cõfiſcata Epiſcopis applicant, doctores qui ea illis applicanda ſcripſerunt, tali tñ onere hoc deſcribunt, vt illa in pios vſus conſumant. De quo ſcripſit Fel. in c. irrefragabili, §. Cęterum. de offi. ordi. Crederem præterea in hoc iudicandum eſſe non ſolũ piũ,

ſed

sed debitum vsum, in quo dicta bona expendi possint & deberent, in alimentis videlicet clerici damnati, dum viueret, ne alias fame mori cogeretur, aut esset aliunde mendicandum pro eius sustentatione.

ANNOTATIO.

Consuetudo testandi. Adde Mart. Nauar. in man. confessorum c. 25. nu. 128. quo loco scribit, cõsuetudine iam obtentum esse, clericos ab intestato morientes, habere successores fratres, vel alios cõsanguineos Et vide eundem in tract. de reditibus ecclesiast. super c. fi. 16. q. 1. q. 1, fol. 74. & in apologia q. 1. monit. 50. & 3. q. moni. 4. & eruditissimum D Fran. Sarmien de redi. Eccles 2. par c. 6. cum aliquib. seq. D. Couar in c. cum in officijs, nu 9. de testa. Did. Perez, in l. 1. tit. 3 lib. 1. ordi. in fi gl mag. Pet. Duen. reg. 366. vndecima limi. Greg. Lup. in l. 52. ver. *Que los ganen con de recho.* tit. 6. par. 1. vbi dicit Regijs Hispaniæ constitutionibus cautum esse, in clericorum successionibus consuetudines seruandas esse, quem vide. A

Non confiscatur. Adde ꝙ contrariam opinio. tenet Alb. in l corruptione, in fi. C. de vsufructu, & in auth. si vero dominus temporalis C. de hæret. Ang. in l. si postulauerit, §. iubet, ff. de adult. vbi Alex. in addi ad Bar. & plenius in l. si finita, §. si de vectigalib. col. 25. ff. de dam infect. Bar. Cassan. in consuetud. Burgund. rub 2. § 2. nu. 17. B

In confiscationem. Adde Philipp. Dec. & multos Doctores quos ipse allegat, in c. in præsentia, nu. 48. de proba Gozad. cons. 39 Cassa. in consuet. Burgun. rub. 2. §. 2. in gl. *Et est a entendere.* nu. 10 Aegi. Boss in tract. delictor. titu. de bonorum publ. nu. 60. & hanc esse commu. opinionem fatetur Iacob. Sept. in Cath. instit. nu. 98 Licet contrariam opinionẽ post plures iuris interpretes veriorem asserat Fel. in c. in presentia, nu. 27. de probat. & eandem ait communiter approbatam Corn. cons. 13. lib 3. Simancas tamen in d c. opiniones has concordes facit, quem vide omnino. C

Non confiscatur. Adde eundẽ Alex. Imo. & Roma. in l. si fi nita, §. si de vectigalib. ff de dam. infect. Cur. cõs. 4. post feudorum tract. col. 7. Boss. in d. tit de bonor. public. nu. 19. D

Ius patronatus. Adde gl. in c. filijs, 16 q. 7. Abb. & Doctor. in cap. nobis, de iure patro. Dec. in capit. quanto, num 7. de E

iud.

iud. Ioan. Lup. in rep. rubr. de donat inter vir. & vxor. §. 39. num. 7. Aug. Arim. in tract. malef. in addi. ad Ang. in verbo, *Et eius bona*. nu. 17. Eman. a Costa, in c Si pater, de testam. lib. 6. in 2. par. Trebell. num. 7. Moder Pariſ de primogen. Hiſpan. lib. 1. c. 24. nu. 26, lib. 1. c. 24. nu. 26. Iul Clar. lib. 5. recept. ſenten. § fi q. 78. Didac. Perez, in l. 1. tit. 6. lib. 1. ord. in gl. *Si el que fuere*. verſ. octauo.

F *Publicandum*. Adde Barth. Caſſ. in cõſuet. Burgun. rub. 2 §. 2. nu. 20. Boſſ. in d. tit. de bonorum publi. n. 71. & doctiſſimum Oſaſch. in deciſ. Pedem deciſ. 94. Iul. Cla. d. q. 78.

G *Vſusfructus*. Adde Io. Lup. in repet. rub. de don. inter vir. & vxor. §. 42. nu. 6 D. Couar in c. quia nos, de teſta. nu. 2.

Pater vſumfructũ retinet ī bonis filij ante clericatũ quæſitis.

Quam tamen opinionem veram eſſe exiſtimo, quantum ad bona quæſita per filium, poſt ſacrum ſuſceptũ ordinem, vt hic aperte ſentit Autor. quam opin profeſſus fuit Ioan. Fab. in auth. ingreſſi, C. de Sacr. eccleſ. Dec. in c. in præſentia, de probat. nu. 52. Io. Lup. d §. 42. nu. 12. Didac. Perez, in l. 1. tit 3. lib. 1. ord. in gl. *Los ſacerdotes* verſic. eſt etiam quidquid Abb. ſenſerit in d. c. in præſentia, nu. 56. dicens opinionem hanc eſſe veram, ẽt quo ad bona ante clericatum quæſita, in quibus vſusfructus patri iam quæſitus erat Qui manifeſte labitur: quia in bonis acquiſitis a filio ante clericatum, pater non amittit vſumfructum, licet poſtea filius clericus efficiatur. Ita contra multos reſoluit Pinel. in l. 1. p. 1. nu. 42. & 43. C. de bon. mat. Mod. Pariſ. ad Dec. in c. in præſentia, nu. 64 litera O. de probat. idem Mod. Pariſ. de prim. Hiſpaniæ, li. 1. c. 19. nu 27. Rod. Suar. in q. maior nu. 37. Tel li. Fer. in l. 5. Taur. nu. 4. & opinionem iſtam veriorem, & receptiorem eſſe teſtatur poſt huius operis editionem Cald. Pereyra Luſitanus (vir ſanè ſubtilis, & acuti ingenij) in l. ſi curatorem habens, in uerb. Læſis nu. 105. C. de reb. min.

Cald. Peryera Luſitanus laudatur.

H *Habeat fiſcum*. Vide authorẽ ifra c. 140. & q̃ibi annotaui.

VERBERARI. Cap. CXXXV.

1 *Pœna uerbum in clericorum perſonis qua de cauſa ſacris Canonibus fuit inſtituta.*

2 *Presbyteri Abbates & Leuitæ non niſi pro grauibus criminibus, & mortalibus culpis uerberantur.*

3 *Clericus etiam cum mandato eccleſiaſtici Iudicis, non poteſt per laicum uerberari.*

Eccleſia-

4 *Eccleſiaſtici Iudices nulla irregularitatis labe afficiũtur, ẽt ſi ex uerberibus ſanguinis effuſio interueniat,*

POena † verberũ in clericorũ perſonis a ſacris Canonibus recepta eſt.[a] Et hoc forſan, ꝙ cum dolore, & citra vitæ ac membrorum periculum corrigant, de eaq; mẽtio fit in c. 1. 5 q. 2. & in c. nullus clericus, 11. q. & in c. cũ beatus, 45. d. quod eſt Concilium Bracarenſe tertium, in Canone 6. & in c. 1. in fi. 35. diſt. quod eſt Concilium Agathenſẽ, & in c 1. fi. verbis, de calumnia. Ex quo ibi notat Ãbb in vlt. notab. ꝙ Eccleſia poteſt clericos publice verberare. Cumque ceſſent in illis cæteræ pœnæ mortis, ac membrorum mutilationis, non mirum ſi hanc tanquam paternam correctionem antiqui illi patres ſacrorum Canonum conditores admiſerint. Vide tamẽ in hoc diſtinctionẽ quam facit tex. & gl. in d c. cum beatus, videlicet, † quod presbyteri, Abbates & Leuitæ nullis debent verberibus ſubiacere, exceptis grauibus, & mortalibus culpis: minores tamen clerici verberãtur pro minoribus culpis. & idem notat Præpo. in d. c. fi. 35. diſt in. In † qua tamen imponenda pœna Iudices eccleſiaſtici aduertere debent ſemper, quod in caſu quo clericus venit verberandus, non poteſt nec debet verberari per laicum etiam de mandato ſuo,[b] ut in c. vniuerſitatis, de excommunic. & per glo. in c ſi clericos, eod. tit. lib. 6. & ita etiam diſponitur in l. 56. tit. 5 p. 1. vbi dicit lex, quod tam Prælatus mandans, quam laicus obtemperãs in hoc excommunicatus eſt, ſed debet per miniſtrum eccleſiæ verberari, ut not. Card. de Turrecremata poſt Hugo in cap Illi qui, 6. q 6. & ſecundum eos conſtitutus in minori ordine, poterit etiam preſbyterum verberare Imo plus voluit Abb. in c. Inter alia, in col. 4. de immun eccleſ. quod pro honeſtate eccleſiæ clericus dẽt verberari in eccleſia, & per clericum, & non p laicũ allegando d c. Vniuerſitatis Quãdo vero clericus eſt incorrigibilis, poteſt per laicum verberari, vt not. glo in Sum. 45. diſt. allegando tex. in c. vt famæ, de ſent. excomm. Tu tamen Lector aduerte, an tex ille probet hanc concluſionem, cum nihil de verberibus diſponat: ſed de captura facienda per laicum, & inter hos duos actus, non paruum videtur eſſe diſcrimen. Nam difficilius capitur clericus niſi per laicos. Captum tamen clericum verberare per alium clericũ in minoribus

1 a

2

3 b

ribus ſaltem,non ſic difficile eſt. permaxime quia in quauis republica miniſtri deputati ad capturam delinquentium laici ſunt,ideo videndum eſt,an ſola authoritas glo. ſufficeret ad veritatem huius concluſionis : quam tamen ſimpliciter ſequutus fuit Bertachi.in tracta.de Epiſ.3.par.4.lib. de poteſtate & authoritate Epiſcopi in temporalibus circa perſonas.verſ quarto,quæro an Epiſ.Et † aduerte quod Iudex eccleſiaſticus habet iuriſdictionem fuſtigandi & verberandi,& ſententiam ſuam poteſt ſuper his mandare executioni abſque ſcrupulo irregularitatis,licet in fuſtigatione vt plurimum,interueniat aliqualis effuſio ſanguinis: quia illa qualis,qualis effuſio,non conſideratur,cum non veniat principaliter ex ſententia,ſed accidat ex poſt facto, & ſatis eſt ꝙ in ſententia clerici non inferatur pœna,ex qua principaliter & immediate veniat ſanguis.ita Pau.Grillan.in tract.de ralaxatione carceratorum,in 5 q.& licet huic concluſioni videatur refragari tex in c Archiepiſcopatu.de rapto.& gloſ. ibi in c.hi a quibus.23. q. vltim. tamen. crederem ſaluari poſſe dictum huius Doctoris quando illa ſanguinis effuſio eſſet,ut ipſe dicit aliqualis:nam tex in d c in Archiepiſcopatu,non reprobat, ſi aliquis ſanguis ex flagellis profiliat, ſed ꝙ flagella in vindictam ſanguinis tranſire videantur:vn de prohibet vindictam ſanguinis, non vero accidentalem effuſionem. Vnde nec exiſtimo neceſſarium,ut audiui facere aliquos iudices,quod flagellandos induunt lineis veſtib. intinctis cæra, ut deſuper flagellentur,dum.n. ſcrupulis conſulunt, correctionē inutilē & parum timendā efficiūt. Vel verius in hoc dici poſſet,ꝙ ēt ſi iudex prætenderet in pœna verberum vel fuſtigationis effuſionē ſanguinis,& vere ſuccederet,& in magna quantitate, non propter hoc incurreret irregularitatem,cum hæc non cōtrahatur niſi ſola morte,vel membri mutilatione,vt notat Abb.in c.1. nu. 8. qui clerici,vel vouen.& Card.clemen ſi furioſus,per tex,ibi,de homic.col.vlt.q.31.& per tex.in cap.in Archiepiſcopatu,de raptor.quem pro hac concluſione ponderat, & reſpondet ad tex.in cap.cum illorum,de ſenten.excom. Et vide Sylueſt.qui refert Abb. vbi ſupra,in ſua Summa,verbo,homic. 3.§.Tertio quæritur.

4

ANNOTATIO.

Recepta est. Vide Greg. Lup. in l. 48. tit. 6. in ver. *En lo temporal.* p. 1. & in l. 56 tit. 5 in verbo, *Descomulgados.* eadem part. Pet. Gregor 3. par. Syntag. iuris. li. 31. c. 11. per totum. Nota tamen ꝙ hæc fustigationis pœna clericorum in Mediolanensi dominio non seruatur, vt memoriæ protu lit Iul. Clar. lib. 5. recept. sent §. fi. q. 70. vers. Et etiam. Prout nec illam esse in vsu in Regno Franciæ testatur Pract Mileij. fol. 148. nu. 53. Nec ego sane imponi vidi ab hinc 27. annis in hac celeberrima Complutensi Curia. Non tamen me præterit, pœna ictus fustium olim Iudices Ecclesiasticos aduersus clericos vsos fuisse, vt author est D. Augu. qui Marcello scribens ait, *Confessionem verberibus eruisti.* A

Pœna verberũ cõtra clericos licet antiquitus recepta fuerit hodie uero minimè.

De mandato suo. Adde Greg. Lup in d. l. 56. Petrum Placa, in Epito. delict. cap. 11. nu. 19. B

IN EXILIVM MITTI. Cap. CXXXVI.

1 *Pœna exilij per eccle siasticos Iudices infligi potest.*
2 *Episcopus vel alius ecclesiasticus Iudex non poterit clericũ exilio damnatum reuocare.*
3 *Clericus de facto in exilium missus potest per eundem iudicem reuocari.*

ECclesiastici † Iudices possunt imponere pœnam exilij vt probatur in c 1 de calum. & in c. pen. de pœn. & in c Hi qui, 3. q. 4. & in c. cum beatus, 45 distin. Et notant Doctor. in cap. cum non ab homine, de iudic. licet ibi Ant. nitatur colligere arg ex illo tex. ꝙ ecclesia non habeat pœnam exilij. cui in hoc aduersatur Barbat. ibi, in col. 6. versic. Et dicit hoc. Vbi nãq; pœna certa non est imposita a iure, & delictum ꝙ venit puniendum in clerico, videtur quodãmodo cohærere alicui loco, prudenter se habent iudices ecclesiastici, si delinquentibus clericis pœnam inferant exilij. Sicut enim occasio delinquendi facile præcipitat ẽt eos qui aliquam virtutis curã habere solent, sic eadem occasione sublata, facilius est a difficili & asperrima vitiorum semita, ad amæniſſimã uirtutis viam reuocari. Quod bene cõprobant verba illa singularia sanctissimi Hispaniæ nostræ Doct. Clarissimi Isidori, insigniſq; vrbis Hispalens. Præsulis pfulgidi, quę 1

Gratia

Gratianus intexuit in c. Valet, 81. d. Valet (inquit ille) interdum cõuersis pro salutæ animæ suæ mutatio loci Plerumque, n. dum mutatur locus, mutatur mentis affectus. Congruum est ergo & inde ét corporaliter euelli vbi quisq; ille cebris deseruiuit. Nam locus vbi quisque praue vixerit, in aspectu mentis apponit, qđ sæpe ibi cogitauit vel gessit. Ad
2 uertatur tñ in hac materia † Eps vel eius Vicarius posstq̃ clericus propter crimen est damnatus ad pœnã exilij legitima de cã, & probatione subsistente, non potest eum ab exilio reuocare, & sic non poterit clericum exilio damnatum rebannire. ita notat Præpo argu. tex. ibi, in c. In primis, 2. q. 1. Ratio. est secundum eum, quia ex quo legitimè est missus
a in exilium, inferior non potest super illis gratiam facere: a vt habetur in c. cum tu. de re iudic. Facit Etiam tex. in l. Relegati. ff. de pęnis Ex quo ibi no. Bar. q̃ misso in exiliũ, solus princeps & non alius potest dare licentiam veniendi, & q̃ reuertatur, quem vide vlterius etiam dicentem, q̃ quilibet Iudex potest dare licentiam exuli reuertendi ex iusta causa: q̃ est notandum in nostro proposito, qui per hoc videtur quod Episcopus vel eius Vicarius possit idem facere ex cau
3 sa iusta. Si † tamen clericus esset de facto in exilium missus
b tunc benè potest per eundem Iudicem reuocari, b secundũ Præpos. vbi supra, argu tex & quæ ibi notat Bal. in c. Ab excommunicato, de rescrip. Idem Bal. & Ias in l. si pacto quo pœnam. C. de pact de quo ego latius scripsi in meis doctrinis de magistratibus, in doctrina incipient. factũ de facto.

Annotatio.

A *Gratiam facere.* Vide Regiam l. 2. tit. 32. par. 7. vbi Gre. Lup in gl *El Rey.* Ias. il. 1. §. & post operis, ff. de noui. oper. nunc. Ioan. Fab. in l pœnam, C. de pœnis. Iacob. in l. Imperium. ff. de iur. omn iudic. Doctor Auen lib. 1. de mãd. Reg Hispan. c 7. nu. 13.

B *Reuocari.* Adde quod huc spectat q̃ voluit gl. no. in c primates, 2 q. 1. q̃ depositus de facto, ét de facto restituitur: q̃ in id expendit Bal in c accedens, 1. in fi. vt lite con. Et q̃ factũ de facto possit per eundẽ iudicẽ reuocari, probat text. optimus, in l 1. §. hoc edictũ, ff. si mulier ven. nom. gl in l minor, in prin. in ver Secus. ff. de euict. Inn in c. ꝙrelam. col 2. vbi Bal. col. vlt. de elect. idẽ Bal. in l. 1. ad fi. C. de prohib. sequest.

queſt. pecun. & in l 2. C. de ſerui. Spec. in tit. de primo & ſecun. decr. §. iam de effectu, verſi. quid ſi iudex. Ant. Abb. & Dec. in c cum ceſſante, de appel. Pet. de Anchar. conſ. 6. col. pen. Fel. in c. qualiter & quando, 1. col. verſ. tertio limita, de accuſa cum multis allegatis ab Andrea Tiraquel. poſt leges connub. glo. 5. nu. 15. Sebaſt. Vant. in tract. de nullit. in parte. *Quid ſit nullitas.* nu. 16.

DEPONI. Cap. CXXXVII.

1 *Depoſitionis diffinitio.*
2 *Clericus pro nullo crimine poteſt deponi niſi iure exprimatur, niſi in grauibus, enormibusque crimnibus.*
3 *Quæ crimina digna ſunt depoſitione, iudicis arbitrio relinquitur.*
4 *Clericus depoſitus ab officio, celebrans qualiter puniatur.*

DEpoſitio † eſt perpetua remotio ab altaris miniſterio, notat Abb. in c. at ſi clerici. de iudic. col. 1. & refert ibi Decius, col. 4. verſi. quinto nota. Et depoſitus ſimpliciter, intelligitur depoſitus perpetuo, licet, non exprimatur. vt per gl. not. in c. 1. in glo. fi. 50. diſt. vbi Dom. & tenet Decius vbi ſupra, & vide gloſ. notab. quæ probat iſtam concluſionem, in cap. accedens, 50 diſt. vbi tamen vide ſingu. diſtinct. Præp. in hoc articu. & † nota quod regulariter pro nullo crimine poteſt deponi clericus, niſi de iure illud exprimatur, notat Dom. in § de his. diſtinct. 50. & in cap. 1. 53. diſtin. niſi in grauibus, vt ibi per eum: & refert Decius in dicto cap. at ſi clerici, in princ. in col. pen. de iudic. Item pro delicto enormi poteſt fieri depoſitio: ita dicit Abb. in c. fin. de celebr. miſſ. allegat tex in c. tuæ, de pœnis qui tex. dicit, *Magnis ſceleribus*: & verbum *Magnis*, plura delicta comprehendere videtur, quam verbum, *Enorme*. & vide Ant. in c. Cum dilectus, de purg Canon. col. 6. verſi. Caue, quia illud. qui ex verbis Innoc. ibi colligit vnam theoricam, quam dicit renendam pro vera, & vbicunq; pro aliquo delicto venit imponenda pœna mortis, tunc de iure Canonico in locum ipſius intelligitur ſubrogata pœna depoſitionis: quod refert & ſequitur Felin. in c. qualiter, el 2. §. ad corrigendos. 4. colum. de accuſat. tanquam ordinaria imponatur. aduertę tamen in iſta materia, & Dec. in c. at ſi cleri, in colum. 20.

de iudic. verficu. De ſecundo, colligit duas concluſiones ex Abb. ibi. Primam, quod pœna depoſitionis non imponitur niſi pro graui crimine. Secunda, ℣ quæ dicãtur crimina gra uia. relinquitur arbitrio Iudicis, ex quo poſtea in eadem co
3 lum. verſi. Secunda concluſio, dicit ℣ † erit in arbitrio iudi cis quæ crimina dicantur requirere depoſitionem Et vide ẽt quod not. Abb. in c. Latores, de cleric. excommu. miniſt. de quo ſupra memini in parte ſuſpenſionis, excommunicationis, &c. Item not. ℣ ad depoſitionem presbyteri non ſem per requiritur dolus, ſed ſupina ignorantia æquiparatur do lo, quo ad hoc. ita not. Abb ex tex. ibi, quem dicit ualde no-
4 tabilem in c. fi. de celebrat. miſſar Et aduerte, † quod ſi depoſitus ab officio celebrat: priuatur participatione corporis & ſanguinis Domini, & permanet in hac excommunicatio ne, vſq; ad diem vltimum, ita vt viaticum tantummodo exi tus ſui tempore percipet: vt habetur in c. Accedens, 50. diſtinct. & ibi notat Præpoſ. & in iſta materia depoſitionis vi de Archid. in c. presbyteri, el 2. 5. q. 6. vbi tradit nimis gene ralem dubiam doctrinam (iudicio meo) videlicet quod ſi clericus deponitur pro aliquo crimine, poteſt a iudice ſæ-culari adhuc puniri pro eodem: ſicut enim accidit quem di uerſis legibus teneri pro eodem crimine, ſic eodem modo Lege & Canone. Nam clericus depoſitus non efficitur de foro iudicis ſæcularis propter ſolam depoſitionem, quo mo do ergo poterit per ipſum puniri? Præterea non ſequitur: poteſt quis teneri diuerſis legibus pro eodem crimine, ergo clericus poteſt puniri pœna Canonica per Epiſcopum, & li gari per iudicem ſecularem non præmiſſa degradatione, & traditione. An autem clericus depoſitus poſſit reſtitui per Epiſcopum, vide Gondi. Villa. in tract de legato, par. 1. q. 14 nu. 63. Tomo. 2. tract. diuerſorum Doctor. fol. 292. Et vide in Pontificali, fol. 204. col. 1.

ANNOTATIO.

ADde quod cum in præcedentibus capitibus multa de huius capitis argumento ſcripta ſint, repetenda non duxi: vide tamen vltra ea Iaco Menoch. de arbi. iudic. q. lib. 2. centur. 5. caſu 415. Iul. Clar. in pract. crim §. fi. q. 74.

In arctvn monasterivm detrvdi. Cap. CXXXVIII.

1 *Clericus depositus, in monasterium antiquo iure detrudendus erat, licet hoc hodie ab aula receſſerit.*

2 *Alimenta quo modo ijs miniſtranda ſunt, qui in monaſterio ad pœnitentiam deputantur.*

ANtiquis †illis ac venerandis patribus qui futuro vni 1
uerſalis eccleſiæ ſtatui nedum claritate, ac ſanctimonia vitæ ſuæ, ſed pijs ſanctionibus conſuluerunt, non minus fuit curæ delinquentium pœnas decernere, quã eorum futuræ emendæ prouidere, non ſatis ſuo animarum zelo mirabili eſſe cenſentes, ſi facinoroſis inflicta eſſet pœna (quæ alijs ſimilia perpetrandi metum ingerit) quin ipſiſmet admiſſa deplorandi voluit præſtare, opportunitatem. Ac ideo poſt depoſitionis pœnam ſtatutam, depoſiti ad agendam pœnitentiam in monaſterium aliquod detruderẽtur, ordinarunt, ut ſic eos monachorum integritas ac venuſtas confunderent, & vitæ auſteritas ad amplectendum voluntariè pro ſuis exceſſibus pœnitentiam ſuaderet, ac charitas (quæ dum verior eſt, in uitijs prolapſos magis ſubleuat quam improperat) ad agnitionem culpæ, & ſpem veniæ cõmoneret. Vnde regulare eſt, q̃ Epiſcopus debet aſſignare clerico, quem deponit, monaſterium vbi peccata lugeat, & illa vlterius non committat, ut in c. Sacerdos, 81 diſtin. Sed hoc ut videmus, receſſit ab vſu: [a] quod forſan euenit ex eo 2
quod iudices eccleſiaſtici adeo ſegniter laborant crimina punire, ut rariſſimè videamus eos delinquentibus depoſitionis pœnam inferre. Item & ex alio capite, quia oſa monaſteria iam ſunt ab Epiſcoporum iuriſdictione exempta. & ideo non ſic iudicibus datur facultas aſſignandi monaſterium. Vnde Alex. III. reputãs hanc detruſionem non ita facilem, dum illam fieri præcipit, in c. ſicut dignũ, in § Cleri cos, de homic. addit cõditionem, *Si fieri poteſt*: forſan de poſſibilitate dubitans, non tam propter penuriam monaſteriorum, quam pp voluntatem recipiendi detrudendos in eis. Aduerte tñ quod Præpoſ in c ſi euangelica, 55. diſt. notat, ex tex. ibi, quod clericus qui non eſt ſufficienter punitus p grauitate delicti cum ſola depoſitione, põt detrudi in mo-

nasterium: ex quo vī, quod non indifferenter post depositionem debet succedere inclusio.† Quomodo autem alimenta ministranda sint ijs, qui in monasterio ad pœnitentiā deputantur, vide bonum tex. Greg in c. de lapsis, 19 q. 6. ubi vī de Archid. dicentem, quod pauperes clerici ponendi sunt in monasterijs diuitibus, aut alendi ab Episcopo. Et de materia huius c. vide quod scribitur in seq.

ANNOTATIO.

A RECESSIT AB VSV. Adde doctissimum virum Iul. Clar. in pract. crim. §. fi. q. 70. versi. sunt etiam.

AC IN PERPETVVM CARCEREM DAMNARI. Cap. CXXXIX.

1 *Pœna perpetui carceris quando ab ecclesiasticis Iudicibus sit imponenda.*

2 *Episcopus irregularitatis labe afficitur qui arctum locū alicui constituit, si in eo ex defectu aeris uel cibi moriatur.*

3 *Testamentum clerici ad perpetuum carcerem damnati, an ualeat.*

4 *Episcopus, qui condēnat clericū ad perpetui carceris pœnam, an possit minuendi pœnā suo arbitrio potestatē seruare.*

HVius pœnæ fit mentio in c. penul. de hæret. & in c. Nouimus, de verb. sig. & in Extrauag. Diuinis exemplis quę est sub tit. de pœnis, in Extrauag. cōibus. dī
a aūt hęc pœna ꝑpetui carceris capitalis,[a] scđm Bal. in l. reos. in princ. col. 1. de accus. quem refert Fel. in ca. qualiter. el 2.
1 §. ad corrigendos in col. 4. de accus. Quæ † qui idē pœna si ab ecclesiasticis iudicibus imponeretur, vbi delictorum qualitas exigit, custodia tali, vt re vera perpetua esset longe leuius censerentur punita laicorum delicta naturali morte, qnā clericorum perpetuo carcere. Nā ut Card. scripsit. in c. cū non ab hoīe, de iudic. longe minor pœna est statim mori, quā diu affligi, sine salutis spe. Qn aūt ista pœna vel ꝑcedens imponi debeat, Inn. in c. qualiter, el 2. de accus. in col. penult. versi. & sunt, vī velle, quod hæc pœna carceris æqui paratur pœnæ damnationis in metallum iuris ciuilis. Vnde secundum eū videretur imponenda in casibus quib. iure ci uili finis punit pœna tali: & ad hoc refert eundē Inno. Io. de

Anan.

Anan. in conſ. 1. in col 2. Abb. tñ in c. tuæ, de pœnis. tradit ta lem doctri quod ubi pro delicto imponitur pœna mortis de iure ciuili, tũc depoſitus detruditur in carcerem perpetuũ: qñ vero imponitur pœna alia citra mortem, tunc detrudit in monaſterium. Cõtra quem iſtat Philip, Dec. in c. cum ab homine, in col. ℘ verſi. Sed iſta doctrina, de iudic. dicendo, ℘ hoc non verum, quia in caſu c. clerici, de exceſ. prælat. & in c. tuæ, de pœnis, ſit detruſio: licet de iure ciuili imponat pœna mortis, & refert Aret. late ſcribentem in hoc, in col. 9. qui concludit ſecũdum eum, ℘ debet quis detrudi in monaſterium ad agendam pœnitentiam & ſi non velit agere ponitur in perpetuos carceres, allegat d. ca. Vt fame, de ſent. excom & c. A nobis, de apoſtat. Sed contra hoc arguit Dec. de tex. in c Nouimus, de verb ſig. & in c. pen. de hæret. Vnde videtur ſibi, ℘ in carcere detrudat quis, quando inſurgit maior ſuſpitio fugæ, pro maiori ſecuritate. Sed iſta diſtinctio Decij non placet: quia pœna perpetui carceris, tunc nõ rõne pœnæ, ſed ſecuritatis daretur: vnde non conſideraret delicti qualitas, ſed fugæ timor. Vnde melior eſt ſententia Aretini, vbi ſupra, quam ipſe Dec. non integre refert: nam concludit ipſe Aret. ℘ quamuis pœna mortis imponatur de iure ciuili, non tamen debet imponi de iure Canonico pœna perpetui carceris: quod ipſe limitat dupliciter. Primo in caſibus exceptis in quibus expreſſe cauetur de pœna carceris, ut in c. pe. & fi. de hæret. Secundo vbi propter immunitatem delicti non eſſet imponenda laico ſimpliciter pœna mortis, ſed cum aliqua qualitate atroci, vt puta ignis, tradi tionis ad beſtias, lacerationis membrorum, & huiuſmodi: tunc. n. videtur ſibi imponenda pœna perpetui carceris: [b] ℘ intelligit verum, ſiue illa pœna ſit naturalis criminis, ſiue Iudex illam imponat, augendo illam propter aliquam qualitatem animo inhærentem & ſic dicit intelligendum cap. Nouimus ſupra alleg. de quo arguit contra illum Dec. Et aduerte, ℘ Bald. in l. penult. C. ad l. Aquil. dicit, † quod ſi Epiſcopi imponerent aliquem in ita arcto loco, quod non haberet aerem ſufficientem, vel darent ſic parum comedere, quod de facili moreretur, quod eſſent irregulares. [c] Vnde prouidere deberent eccleſiaſtici Iudices, quando alicui carcerem perpetuum aſſignant, ne ex defectu aeris vel cibi moriatur. Idem not. Abb. in c. a nobis. de Apoſta. referendo

a

b

c

Ioan. And. Et vide Ioā. de Anan. in c. 1. de collu. detegen. & in c. qualiter & quando, el 2. §. fi. verſ. Nunquid autem Epiſcopus, de accuſ. & Matth. de Afflict. in i. lib. Conſti. Sicilię, in fol. 129. col. 3. & Mari. in repet. cap. Ad audientiam, de homic. in col. 31. verſ. quinquageſimo octauo quæro, vbi referunt Bald. vbi ſupra, & alios idem tenentes. Et vide etiam Card. in clem. 1. de pœnit. & remiſ. in q. 7. vbi referēdo Lauren. dicit, quod ponentes aliquem in tali carcere, in quo propter eius arctitudinem incarcerati non viuunt vltra ſex vel octo dies, reputat homicidas vel irregulares: quia illa pœna eſt magis afflictiua, quam ſi ponerentur in patibulo. Alias autem ſi damnatus ad perpetuum carcerem moriatur, dicitur naturaliter mori, vt not. Bal. in l. 1. C. de his qui ad liber. peruen. non poſſ. quem refert Io. de Anan. in c. fi. de homici. nu 8. vide Felin. in c. Qualiter, el 2. de accuſ §. Ad corrigendos, col. 5. in prin. Et nota, quod licet alias damnato ad perpetuum carcerem ex forma ſtatuti, vel de iure communi, non poſſit aliquid relinqui vltra alimenta, dicit Mari. in ca. Veniens, de accuſat. in colum. 28. in verſ. Vndecimo quæro, quod de iure canonico videtur poſſe attentari, quod taliter damnato non poſſent relinqui alimēta, cum ſibi deputetur panis anguſtiæ, & aqua doloris. De quo tamen articulo vide latius Corſet. in reper. Abb. in verbo carceres in verſicu. An valeat, & Fel in ca. Qualiter, el 2. in § Ad corrigendos, col. 4. in fi. de accuſa. Præterea in hac materia poterit meri-
3 to dubitari † an valeat teſtamentum clerici damnati ad perpetuum carcerē, qui ibi finaliter deceſſit? Quod examinat Bal. in 1. vol. conſi. 448. quæritur in primis. vbi tandem concluditur, quod nō, & quod talis nec actiue, nec paſſiue ſit teſtabilis. Et quia principale fundamentum ſuum eſt, quia tali pœna damnatus continetur ſub cōdemnatis ad mortem: quia licet non ſit condemnatus ad mortem ſubitaneam, eſt condemnatus ad breuitatem vitæ. Poſſes tu Regnorum Caſtellæ & Legionis incola non immeritò inferre quod hodie attento iure eorum ſecus eſſet, cum per l 4. in legibus Tauri editis, diſponatur, quod damnatus ad mortem ciuilem, ſiue
d naturalem, poſſit teſtari, [d] niſi damnetur propter crimē in-
4 ducens confiſcationem bonorū. An † autem Epiſcopus qui condemnat clericum ad perpetuum carcerem poſſit in ſententia reſeruare ſibi poteſtatem minuendi pœnam ſuo arbi

trio,

trio, vide Bal. in auth. Interdicimus, C. de epiſc. & cleri, referentem Guliel. diſputaſſe hoc, & finaliter tenuiſſe quod ſic. Sed dicit Bal. contra naturam pœnæ declarandæ in ſententia non poteſt fieri reſeruatio: quia eſſet implicare contraria, ſed aſſerit tandem quod forte fallit in ſententia Epiſcopi: quia mitius debet agi cum eo quàm cum alio, argu. d. Auth. Interdicimus ſecundum vnum intellectum: cuius verba fere ad literam refert Fel in c. Qualiter. el 2. in §. Ad corrigendos in col. 6. de accuſat.

ANNOTATIO.

A *Carceris perpetui antiquitas, eiuſque gravitas explicatur.*

Capitalis. Adde quod diuerſarum gentium moribus, olim receptum fuit, vt loco capitalis pœnæ in teterrimum carcerem reus cõijceretur, vt illic animam ageret: ſic apud Perſas, apud Syracuſanos, apud Meſſanios, & apud Romanos obſeruatum fuiſſe ſcriptum reliquit Alex. ab Alexandro lib. 3. dierum genialium c. 5. Cælius Rodig. lib. 17. lectionum antiquarum c. 8. qui circa hoc argumentum multa memoriæ commendarunt. Sic Iulius Cæſar cenſuit, eos qui cum Catilina, contra Romanam Rempublicam coniurationem fecerant, non eſſe occidendos, ſed publicatis eorum pecunijs, ipſos in vinculis per municipia perpetuo habendos, vt teſtatur Salluſtius in coniuratione Catilinæ. Meminit et Cicero in eundem Catilinam, oratione 4. ſic loquens. *Intelligit Cæſar mortem a Dijs immortalibus non eſſe ſupplicij cauſa conſtitutam: ſed aut neceſſitate naturæ, aut laborum, & miſeriarum quietem eſſe: itaque eam ſapientes nunquam inuiti, ſortes etiam ſæpe libenter appetierunt: vincula vero & ea ſempiterna, certe ad ſingularem pœnam nefarij doloris inuenta ſunt.* Et paulo poſt *Bona præterea publicari iubet, vitam ſolam reliquit nefarijs hominibus, quam ſi ademiſſet, multas vno dolore, & animi & corporis, & omnes ſcelerum pœnas ademiſſet.* Et iſtum carcerem idem Cicer. 3. Catil. appellauit. *Vindicē maniſeſtorum & nefariorum ſcelerum.* De carcere perpetuo meminit etiam Valer. Max. lib. 6. c. 3. Aſſeuerans quendam C. Vaticinium, cp ſiniſtræ manus digitos ſibi, ne militaret bello Italico amputaſſet, publicatis omnibus bonis, a Senatu æternis vinculis adiudicatum fuiſſet. Tẽpore quoque Amulij Latinorum Regis (qui præceſſit Romulum) carcerẽ perpetuum in pœnam fuiſſe ſtatutum, colligitur ex Dionyſio

Halicarnasseo qui de Italia scribens ait, *Sunt, qui confestim eam nec etiam puellam tradant, nec desunt qui malint coniectam in occultum carcerem, eumque perpetuum: vnde necatam esse vulgo traditum est.* Meminit item de perpetuo carcere Valer. Max. lib. 6. c. 8. dum agit de quodam seruo Caij Marij & Phylost. lib. de vita Apollonij.

Carceris perpetui pœna in aliquib. prouincijs obseruatur.

Nec hæc perpetui carceris pœna prorsus antiquata est, nam receptam esse in ciuitate Venetiarum fatetur Mantua obseruat. li c 96. col. 6. & vt scribit Calic. in marg. Fisci. f. 93. in fine Reges Hispaniarum multum ea vtuntur.

Pœna trremiū, vel exilij perpetui, ad aliquam insulam, q̃ in Hispania receptæ sunt quib. pœnis assimilẽtur.

Sic equidem apud nos in his Regnis receptum est, maximè in superioribus tribunalibus, delinquentes puniri, vt Regiæ Maiestati seruiant perpetuo in regionibus Africæ finitimis, vel condemnantur ad Regias triremes, non sanè pœna hæc differre videtur, a pœna perpetui carceris, nisi nomine tantum, vt multi arbitrantur. Sed verius censeo pœnas has assimilari damnationi in metallū, vel in opus publicū, quibus & alijs similib. pœnis reus condemnari potest. l. aut damnum, l. quidam, l capitalium, ff de pœn. l. relegatorum, §. sicut, ff. de interdi. & releg. l. illicitas, §. qui vniuersas, ff. de offic. Præs. l. 4. lit. 31. par. 7. notat in terminis Abb. in c. quod sedes, de offic. ord Ioã. de Platea, in l. nemo carcerem, col. 4. C. de exactori. tribut. lib. 10. Greg. in d l. 4 in glo. *o labrando.* & in glo. verb. *à ome libre.* & his non allegatis idem scribit Doctor Thom. *Talleda*, in tract. incarceratorum, capitu. 4. numero 10.

Pœna perpetui carceris mori æquiparatur.

Hæc equidem perpetui carceris pœna, de qua a nobis sermo institutus est, morti æquiparatur, vt sentit Inno. in cap. qualiter, in c. de accusat. Abb. in c. 1. col vlt. de colluss. deteg. quia similis seruituti perpetuæ esse videtur, l. 2. ff. de liber. exhib. seruitus autem mortis pœnæ fere comparatur, l. seruitutem, ff de reg. iur. & vide Io. And. in d. c. 1. nu. 22. asseuerantem grauiorem esse perpetuum carcerem, quam absciss ionem vnius digiti, vel fustigationem. Et pœna hæc legibus ciuilibus fuit aliena, imo incredibilis, l. aut facta, §. solent, ff. de pœn. l. mandatis, ibidem, l. incredibile, C. de pœnis d. l. 4. Par. Ideoque hac ratione secularis Iudex hanc pœnam non imponit. Bald in d. l. incredibile. Ang. in l. si a milite, §. edictum, ff de milit. test. Bal consi. 443. in fi. lib. 3. vbi scribit, q̃ ita tenent commun. Doctores. Alex. consi. 55. num. . . vol. 7.

Pœna perpetui carceris à iure ciuili aliena est.

Mari.

Mari.Socin. Senen.in c veniens,col.26 de accusat. Aymon. consi.224.nu.3.Purpu in l Imperium,nu.231.vbi Valascus, nu.161.ff.de iurisd om iudi.Auiles, in c.Prætor,c.18.in verbo,*Carcel.* Didac.Perez.in l.2.tit.4.lib.4.ordin.in verbo, *Todos los dias de su vida* Et est communis,& veriffima opinio, vt asseuerat Iul. Clar. in pract.crimin §.fi.q.70.vers. pœna. Quod si de facto eam imposuerit sententia nulla est. Bal.in d.l.incredibile.licet glo. Cin.& Sali.ibi dissentiant,& Valascus in d.l.Imperium.

Pœnaceris per petui sacularis Iudex non potest, q si de facto fecerit,nulla esset sententia.

Hæc tamen communis sententia, quam modo asseuerabimus,minime procedit in seruo qui ad perpetuum carcerem damnari potest. l. seruus, C. de pœnis. Non equidem quo ad ipsum grauis pœna ista iudicanda est, cum iam seruituti adstrictus sit.

Secundo,nec locum obtinet,quando delictum est atrox, pro quo iudex arbitrari posset mortis pœnam imponēdam esse.ita Bal.in d.l.incredibile.Sed ex supra traditis hæc Bal. opinio vera non videtur,& merito de ea dubitat insignis Iacob Menoc.de arbi.iudi.q.lib.2.q.89.num.9.dicitque cogitandam esse propter magnam Bal authoritatem.

Limitatiões quatuor ad dictã Regul. constituuntur.

Tertio fallit,in casu auth. sed hodie.C de adulter.& l.penult tit.17.par.7.quas leges not.ad hoc Greg.in d.l.4.tit.31. par.7.in verbo,*à ome libre.*

Quarto fallit in casu dictæ Regiæ l.2. tit.4.lib.4.ord.ibi, *todos los dias de su vida este preso en a carcel.*

Carcer de iure Canonico,nō solum ad custodiã sed ad pœnam imponitur. Alimenta denegari non debent illis q per petuis carceri

Cæterum iure Pontificio carcer non solum ad custodiã, sed ad pœnam imponitur,c.quamuis,de pœnis,in 6.c.si quis clericus,81.d cap.de lapsis, 42.cap.commissa,de hæret.li.6. clem.1.eo.titu.c.penult.de hæret.c nouimus, de verb sign. Et potissima ratio est;nam cum Sacri Canones, pijssima & materna benignitate,mortis pœnam non infligant,necessarium fuit ne crimina impunita remanerent, pro grauioribus criminib. pœnam hanc statuere. Quam ecclesiastici Iudices solum aduersus clericos imponere possunt, non vero contra laicos, nisi in crimine hæresis, vt scribit Iul.Clar.in d.pract.§.fi q 70.

Nec debent alimenta denegari his qui in huiusmodi carceribus detinentur,quia si fame & inedia moriantur, Iudices Ecclesiastici qui morti causam præstiterūt,irregularitatis labe illaqueantur,ex Bar.sententia,in l.de precib. C. ad leg.

Mari.Socin. Senen.in c veniens,col.26 de accuſat. Aymon. conſi.224.nu.3.Purpu in I Imperium,nu.231.vbi Valaſcus, nu.161.ff.de iuriſd om iudi.Auiles, in c.Prætor,c.18.in verbo,*Carcel.* Didac.Perez.in l.2.tit.4.lib.4.ordin.in verbo, *Todos los dias de ſu vida* Et eſt communis,& veriſſima opinio, vt aſſeuerat Iul. Clar. in pract.crimin §.fi.q.70.ver ſ. pœna. Quod ſi de facto eam impoſuerit ſententia nulla eſt. Bal.in d.l.incredibile.licet glo. Cin.& Sali.ibi diſſentiant,& Valaſcus in d.l.Imperium.

Pœnæ carceris perpetui ſæcularis Iudex ſtatuere nō poteſt, q ſi de facto fecerit, nulla eſſet ſententia.

Hæc tamen communis ſententia, quam modo aſſeuerabimus,minime procedit in ſeruo qui ad perpetuum carcerem damnari poteſt. l. ſeruus, C.de pœnis. Non equidem quo ad ipſum grauis pœna iſta iudicanda eſt, cum iam ſeruituti adſtrictus ſit.

Secundo,nec locum obtinet,quando delictum eſt atrox, pro quo iudex arbitrari poſſet mortis pœnam imponēdam eſſe.ita Bal.in d.l.incredibile.Sed ex ſupra traditis hæc Bal. opinio vera non videtur,& merito de ea dubitat inſignis Iacob Menoc.de arbi.iudi.q.lib.2.q.89.num.9.dicitque cogitandam eſſe propter magnam Bal.authoritatem.

Limitationes quatuor ad dictā Regul. conſtituuntur.

Tertio fallit,in caſu auth.ſed hodie.C.de adulter.& l.penult.tit.17.par.7.quas leges not.ad hoc Greg.in d.l.4.tit.31. par.7.in verbo,*à ome libre.*

Quarto fallit in caſu dictæ Regiæ l.2. tit.4.lib.4.ord.ibi, *todos los dias de ſu vida eſte preſſo en a carcel.*

Carcer de iure Canonico,nō ſolum ad cuſtodiā ſed ad pœnam imponitur. Alimenta denegari non debent illis q per petuis carceri

Cæterum iure Pontificio carcer non ſolum ad cuſtodiā, ſed ad pœnam imponitur,c.quamuis,de pœnis,in 6.c.ſi quis clericus,81.d cap.de lapſis, 42.cap.commiſſa,de hæret.li.6. clem.1.eo.titu.c.penult.de hæret.c nouimus, de verb ſign. Et potiſſima ratio eſt;nam cum Sacri Canones, pijſſima & materna benignitate,mortis pœnam non infligant,neceſſarium fuit ne crimina impunita remanerent, pro grauioribus criminib. pœnam hanc ſtatuere. Quam eccleſiaſtici Iudices ſolum aduerſus clericos imponere poſſunt, non vero contra laicos, niſi in crimine hæreſis, vt ſcribit Iul.Clar.in d.pract.§.fi q 70.

Nec debent alimenta denegari his qui in huiuſmodi carceribus detinentur,quia ſi fame & inedia moriantur, Iudices Eccleſiaſtici qui morti cauſam præſtiterūt,irregularitatis labe illaqueantur,ex Bar.ſententia,in l.de precib. C. ad leg.

bus deti nentur, q si ine dia moriãtur, Iudices eccle- siastici ir regulari tatẽ con trahũt.

leg. Aquil. Quod quidam intelligunt procedere, niſi in caſi bus atrociorib. in quib. clericis incarceratis minui ſolent ali menta, (quod vulgo dici ſolet, *Comer por oncas*) ſi mors inde ſequatur nulla irregularitatis labe, iudices eccleſiaſtici affi ciuntur, cum iure Pontificio hoc ſit permiſſum, ita tenet li cet fluctuans Ant. Quæſada (vir non vulgaris eruditionis) in lib. diuer. iuris q c. 17 nu. 28. Ego tamen in ea fui, & ſum opinione, vt exiſtimẽm, nunquam licuiſſe, ita tenuiſſima ali menta clericis ſuppeditare, vt fame pereant, quod tex. inſi nuat in c noui mus, § 1. de verb. ſign. quod contrariæ opinio nis aſſertores adducere pro ſe ſolent ibi. *Ad agendum pœni tentiam ipſum inducas in pane doloris, & aqua anguſtiæ ſuſtẽ tandum.* Quæ quidem pœna non ad mortem ſed ad pœni tentiam agendam tendit, ut ibi, quia ſemper Eccleſia Dei omnipotentis exemplo ſperat conuerſionem, & pœnitentiã delinquentium, nec vult mortem peccatoris, ſed ut magis conuertatur & viuat, Ezec. c. 18. & in c. hi qui, 3. q. 4. hæc pœ na æquitate & prudentia Prælatorum ſolet temperari, ma xime præcipuis feſtis, quibus ſolent incarceratos viſitare, & pinguius nutrire, ut ſcribit Io. And. n c. quamuis, de pœnis, lib. 6. in 2. not. ſuper tex. Abſit ſane ab omnium mente cre dere, ſacratiſſimas leges Pontificias, alioqui piiſſimas, in ſuos clericos (quos impenſe diligunt) tam diram mortis pœ nam infligere. Nihil ſane intereſt necare, vel alimẽta denẽ gare. Vt inquit Iuriſconſultus in l necare, ff de lib agnoſc.

Pœna ſa mis a- pud oës gẽtes cæ teris ſe- uerioroĩ ſæculo iudica ta fuit.

Vnde Liuius lib. 2. belli Punici aſſeuerat, *Famẽ vltimum humanorum ſupplicium*, Aegeſippus lib. 5 *famẽ carnificem ap pellat.* & Hierem. Thren. c. 4. ſcribit. *Melius eſt occidi gladio quam fame extabeſcere*, Cui conſentiens Vegetius. *Ferro* (in quit) *multo ſæuior fames eſt.* Dauid equidem peſtilentiam eligere maluit, quã famem, cum vtriuſq; ei eſſet data optio, vt habetur lib. 2. Regum, c. 24. Et teterrimum mortis genus famem eſſe ſcripſit Homerus, qui lib. 12. Odyſſeæ ita facit Euriloch. loquentem. *Omnes quidem terribiles mortes miſeris mortalibus, Fame autem miſerrimum mori.* Cuius meminit Plato lib. 3. de repub & Columel. lib. 2. rei ruſticæ ca. 2. Tul lius autem ad Atticum lib. 5 Epiſtolarum, fame nihil miſe rius pronuntiauit Ioſephus lib. 6. belli Iudaici aſſeuerat, *famẽ rerum omnium acerbitates ſuperare.* Idem lib. 7. Hiſt. Eccleſ. cap 11. tradit. *Omne pereundi genus, fame leuius uideri.*

Quin-

Quintilianus vero de dira fame his verbis ſcribit. *Felix* (ait) *peſtilentia, felix præliorum ſtrages, denique omnis mors facilis, fames aſpera vitalia hauſit, præcordia carpſit, animi tormentũ, corporis tabes, magiſtra peccandi, diriſſima neceſſitatum, deformiſſima malorum. Hæc ad humile corpus nobiles manus mittit, hæc alienis pedibus mendicantes proſternit, hæc ſæpè ſociorũ fidem frangit, hæc venena populis publicè dedit, hæc in parricidium pios egit.* Quæ refert Lucas de Penna in l.2.col.2.C. de quib.munerib.vel præſt.lib.10. & And Tiraq in lib.1.de retract.§ 26.glo.1.nu.22. Nec omittendum eſt, quod ex noſtris ſcribit Bal.in l.pactum, col.vlt. C. de pact tradens prouerbium vulgo celebratum, *fames* (inquit) *eſt acutiſſimus enſis*, & idem conſi.458.col.2.lib.3. ſcribit nihil triſtius eſſe quam fame necari, nihilque fami comparari.

Hæretici qui ad fidem redeũt, ad carceres ꝑpetuos debẽt cõdemnari quamuis hæc pœna sãctis offic. clementia ſit limitata.

Et licet in crimine hæreſis (vt ad inſtitutum ſermonem redeamus, nec tamen extra Chorum ſaltauimus) laici poſt deprehenſionem, ab hæreſi ad fidem Catholicam redeant, ad perpetuum carcerem debẽt condemnari. Vt in cap.pen. §.1.de hæret Quibuſdam tamen nouiſſimis conſtitutionibus, rigor ille æquitate limitatus eſt, nam qui ſponte ante propoſitam accuſationem, ad Sacroſanctæ Eccleſiæ gremium redeunt, non debent perpetuis carceribus mancipari. Nec illi qui poſt capturam de ſe ipſis, nec non de alijs, quos hæreticos eſſe ſciunt, integrè, pia mente veritatem fatentur. Poteſt etiam pro arbitrio Inquiſitorum prædicta pœna condonari, illis qui prius quam dicta teſtium publicata fuerint, redierint, ſi uero poſt teſtium publicationẽ redeũt, & tunc confitentur, cum ſe conuictos eſſe intelligunnt perpetuis carceribus ſunt recludendi. Ita ſancitum eſt in prima Inſtruct. Hiſpa.c.8.& 11.refert Iacob.Septim. in Cath. inſtit.tit.16.nu.17.

Qui vero iam eo quod tarde nimis ad fidem reuertitur, ad perpetuum carcerem fuerit condemnatus, ab eo fugere, non licet, quod ſi temere fecerit, eo ipſo relapſus iudicandus eſt, quia cenſendum eſt, quod ficte conuerſus fuerit, ideo ulterius audiendus non eſt, ita Archid.Dom. Io. And. Anchar.in c.vt commiſſi, §.necnon. de hæret.lib.6. Arelaten.de hære.no.5. Squillacé.de fide Catho.c.27.Io.de Ana. & Felin.in cap.penult. de hæret. Quæ opinio licet communis ſit, mea tamen ſententia falſa. Tum quia nullo iure probatur,

batur, & inhumanum est absque expresso iure aliquem tam graui pœna plecti. Tum quia qui a carcere fugit in pristinam hæresim nullo modo labitur, nec fuga ipsa hæresim committit, ideoque relapsus nomen minime ei competit, solum equidem is si forte redierit, vel fuerit comprehensus duriori carcere recludendus erit, & impœnitens iudicandus, & ob fugam grauiori pœnitentia dignus, quam si subire voluerit benigne recipiendus est, ita nouissime tenet Iacob. Septim. in dicto tit. decimosexto, dicens opinionem contrariam falsam, & crudelem esse.

Pœna perpetui carceris hodie ab Inquisitore generaliter laxatur, q̃ sol⁹ publica pœnitentię habitum remittit. Quo tẽpore lapso fiat dicta pœnæ remissio

Est tamen Inquisitoribus a iure concessa facultas, vt simul cum Episcopo possint minuere, vel commutare pœnam perpetui carceris: cum viderint id expedire, vt in capitulo vt commissi, §. necnon, de hæreti libro 6. Hodie tamen ad solum generalem Inquisitorem, potestas hæc pertinet, quia solus is potest habitum publicæ pœnitentiæ tollere, quamuis delinquens in perpetuum damnatus sit, vt eo vtatur, vt decretum est quinta instr. Hispa. capit. & quarta Toletana. cap. 9.

Quæ pœnæ remissio fieri solet, octo annis transactis, a die incarcerationis, hoc ex benignitate, & clementia, non vero ex iuris rigore, quo stante, decennium desideratur, vt scribit D. Episcopus Siman. dicto titulo 16. numero 22. quo loco numero 21. testatur, quandoque eam pœnam lapso triennio remitti, si eo tempore in carceribus detenti maximæ veræque pœnitentiæ præstiterint testimonium. De consuetudine tamen Sacri tribunalis generalis Romanæ Inquisitionis receptum est, vt post paucum tempus dispensatio indulgeatur, vt testatur F. Pegna ad Dir. Inquisit. 3. par. Scho. 42.

Et vt addas his quæ sup versic. nec debent omissum fuit, ad fin. quod Antiqui prodiderunt, quia ferunt pro grauissima pœna, Tantalum apud inferos, siti & fame cruciari, vt refert Cicero 1. Tusc Et Ammian. Marcellin. libro 17. Historiæ Roma. his verbis scribit. *Mortis ignauissimum est genus fame perire.* Et idem libro 19. dicit esse vltimum malorum omnium. Sed vt Ethnicos relinquamus, Sacræ literæ nobis de hoc suppediant, non vulgaria testimonia, quia ad grauissimorum scelerum vindictam, famem tanquam cœterarum pœnarum culmen comminantur. In peccato sane

primi

primi parentis dictum fuit. *Maledicta terra in opere tuo, in labore uultus tui ueseeris pane tuo.* Vt habetur Gene. 3. Et Psalmo. 104. *Deus uocauit famem super terram, &c.* Et Ezech. 5. *Famem congregabo super uos, & conteram uobis uasculum panis.* Et Ezech. 14. versiculo 12. & 13. ibi. *Factus est Sermo Domini ad me dicens, fili hominis, terra cum peccauerit mihi ut prauaricetur, prauaricans extendam manum meam super eam & conteram, uirgam panis eius, & immittam in eam famem & interficiam de ea hominem, & iumentum.* Et ideo viri iusti fame, vel inedia minime opprimuntur, iuxta illud Dauid. Psalm. 36. *Non uidi iustum derelictum, nec semen eius quarens panem, & nouit Dominus dies immaculatorum, & hæreditas in æternum erit, non confundentur in tempore malo, & in diebus famis saturabuntur, quia peccatores peribunt.* Et Prou. 10. *Non affliget Dominus fame animam iusti, & insidias impiorum subuertet.*

Pœna perpetui carceris. Adde Greg. Lup. in dict l. 4. tit. 31. par. 7. in verbo, *a ome libre*, vbi authorem nostrum allegans, eius opinionem amplectitur. Et an clericus perpetuo carceri mancipandus, prius sit degradandus vide Abb. in c. ex communicamus, in 2. de hær. Gundi. a Villadiego in tract. de hæret. q. 49. num. 2. authorem nostrum supra, cap....

Sed vtrum clericus vel regularis possit absque peccati labe, a carcere perpetuo fugere, existimo asseuerãdum ei nullo modo licere, nec a peccato excusari, quod ex eo manifeste apparet. Nam licet ante Iudicis condemnationẽ nemo tenetur pœnã soluere, vel illam subire, iuxta gl. sentẽtiam, in ca fraternitas, 12. q. 2. quæ communis est, & multis a nobis ornata supra capit. 66 post condemnationem vero absq; dubio tenetur, vt tradit Sanct. Thom 2. 2. q. 69 articulo 3 & fere omnes quos in d cap. allegauimus. Rursus quia iste qui a carceribus fugit, iudici resistit, quod omni iure prohibitum est. cap. qui resistit, 2. quæstion. 3. glos in cap. præsentium, 7. quæst. 1. l. ad dictos. C. de Episcop. audient. tradit noster Author in regula, & fallent. regula 382. vbi post eum multa scripsi. Deinde hanc rem comprobat, nam licet ex multorum sententia, captus & ad mortem condemnatus, possit a carceribus fugere, vt colligitur ex Ancharan. & Imo. in Clemen. Pastoralis, de re iudic. Archi. in c. cum homo, 23. q. 5. Diuo Th. & Caiet. d. q. 69. Dried. liber. Christi.

Clericus uel regularis per petuocari ceri mãcipatus, an absq; peccato fugere possit.

pag. 226. licet diſſentiat Bar. in l. relegati. ff. de pœnis. Abb. in c. 1. de teſtib. cogend. & in cap. Sicut, in 3. de iureiurand. ſed tenendo opinionem Diui Thom. prout tenendam eſſe affirmat D. Epiſcop Couarr. lib. 1. vari. reſolut. cap. 2. nume. 14. Non tamen procedit, quando quis ad pœnam carceris temporalem, vel perpetuam condemnatus eſt, nam hæc pœna eam conditionem habet, vt alterius quam puniti executionem, minime indigeat, & ideo is damnatus cenſetur ad eam propria cooperatione ſubeundam, quapropter in animæ iudicio, eam ſubire debet, ſicut in pœna exilij, & alijs ſimilibus pœnis docet Caietan. d. quæſtione 64. art. 4. Drie. dict. fol 226. & opinionem noſtram in terminis tenet Martin. Nauarr. in capitulo ſtatuimus, 19 quæſtione 3. num. 63. D. Epiſcop. Couarr. dicto cap. 2. nu. 14. teſtaturque Nauarr. in dict. loco, ſic reſpondiſſe, cuidam ſacerdoti, qui a longinquo in Vrbem venerat, qui fuerat condemnatus ad ſeruiendum perpetuo cuidam Hoſpitali, ſed regreſſus fuit nulla a Summo Præſide ſibi indulgentia criminis conceſſa Idemque ſe reſpondiſſe affirmat cuidam religioſo, qui ſimiliter ad Vrbem venerat, qui ad perpetuum carcerem, a ſuo Prælato fuerat condemnatus, dicitque ſe illi conſuluiſſe vt ſtatim redeat: quod multum notandum eſt, quia vidi aliquos in hoc hallucinari.

Religioſus nõ poteſt a carceribus fugere.

Imo circa carcerem, qui religioſo ob crimen imponitur, memoratu dignum eſt, quod licet alias clericus ſæcularis, nulla violentia cuſtodibus facta ante condemnationem poſſit a carcere fugere, religioſus vero a ſuo Prælato in carcerem ſui monaſterij coniectus, nõ poteſt etiam ante condemnationem, ab eo fugere, cum is in ea monaſterij parte manere debeat, in qua Prælatus ei manere præceperit argum. tex. in c quorundam, & in c. ſi religioſus de elect. li. 6. Quod aperte inſinuat Caiet. 2. 2 q 69. artic. 4. in reſpon. ad ſecundam concluſionem, his verbis. *Religioſi qui liberalitate ſui motu, progreſſu extra clauſtra ſe priuauerunt, ſupponentes ſe per tria uota Prælatis ſuis, quacunque ex cauſa a ſuis Prælatis iuſte detineantur, non poſſunt licite extra præfixos ſibi termi-nos fugiendo exire.* Hactenus Caiet.

Religioſus qui iniuſte i carceribus detinetur fugere poteſt.

Eſt tamen ſuperior opinio intelligenda, qñ iuſta eſt carceris pœna, & legitimo iuris ordine ſeruato, fuit impoſita, ſecus ſi ea pœna iniuſta fuerit, quam in foro conſcientię nul-

lus

lus ſubire tenetur, vt colligitur ex Inn. in ca. plerumque, de immun. eccleſ. D. Tho. 2 2. q. 62. art. 3. quam dicit eſſe communiter approbatam Nauar. vbi paulo ante allegaui. Et in hoc caſu intelligenda eſt Angeli opinio, in l. in eos, ff. de cuſto. reo. quem refert & ſequitur Paris de Puteo, in tractat. Syndicatus, c. qualiter aũt probabitur. fol. 31. dicens damnatum ad carcerem, pro pœna criminis, poſſe abſque metu pœnæ a iudice ſibi indictæ ſi a carceribus diſceſſerit, abſque pœnæ metu, a carcere fugere. Eſt equidem hoc intelligẽdum, quando iniuſta fuit condemnatio. ſic interpretatur D. Epiſcopus dicto cap. 2. nu. 14.

Religioſus incarcerat⁹ ẽt iuſte a carceribus fugere poteſt ſi ſe uere tractatur.

Secundo nec locum habet præcedens ſententia, cum pœna carceris iuſta eſt, ſed modus exequẽdi iniuſtus, & a Charitate Chriſtiana longe alienus, vt cum quis iuſte damnatur ad carcerem perpetuum, vel temporarium, ſed impius carceris cuſtos cibum, veſtitum, uel ignem ſubtrahit, uel in loco ſubterraneo, humidiſſimo, & obſceno incluſum detinet, vel alia facit ex quibus mors iuſte timeri poſſit, tunc equidem is fugere poterit, vt ſcribit inſignis Nauarr. in d. ca. ſtatuimus, nume. 63.

C

Clerici ſubterraneis, & horridis carceribus icarcerandi nõ ſunt.

Eſſent irregulares. Adde Guil. a Monte Laud. in Clem. 1. de pœnit. & remiſſ. Abb. in cap. ad audientiam, de crim. fal. Ana in c. de cętero, de homic. col. vlt. Archiepiſc. Flor. in 3. par. tit. 28. c. 2. § 6 D Couarr. in Clem. Si furioſus, 2. par. relect. § 5. nu. 7. de homic. Fran. Auiles, in c. Prætorum, ca. 18. in verbo, *Carcer.* nu. 1. Foller. in pract. crim. in verbo, *Vel carceretur*, nu. 2. Iacob. Menoch. de arbi. iud. quæſt. li. 2. Centur. 4. caſu 305. num 3. quam eſſe communem ſententiam teſtatur Nauarr. in dicto cap ſtatuimus, nume. 65. Debent equidem iudices eccleſiaſtici prorſus cauere, ne recludant clericos in ſubterraneis & horridis carceribus, ne irregularitatis labem incurrant. Vnde nunquam uerum iudicaui, quod maiores noſtri memoriæ mandarunt, aſſeuerãtes, puteum horridum & profundum, qui eſt intra Archiepiſcopalem domum loci vulgo nuncupati *de Santorcaz*, huius Toletani Archiepiſcopatus deſtinatum fuiſſe ad detrudendos clericos irreticos magnis ſceleribus, in illũque aliquando fuiſſe iniectos, ſed teſtimonio grauiſſimorum & antiquorum hominum, falſum eſſe comperimus, quod ſi aliquando factum fuit, meliori ſæculo ab aula receſſit.

Puteus populi vulgari ter dicti Santorcaz, an olim fuit carcer clericorũ huius diœceſis Toleta.

Poſſit

D *Clericus ad ppetuos carceres cõdẽnatus de iure cõmuni, ante leg. Tau. testari poterat cõtra Ioã. Bern. & Gregor. Lop. Clericus ad ppetuos carceres cõdemnatus, an eo ipso cẽ seu priuatus beneficio.*

Possit testari. Adde quod cum hac opinione authoris nostri transit Greg Lup. in l. 4. tit. 31. par. 7. in gl. 1. Sed verior est contraria opinio, quod ante Taurinam constitutionem quam author noster hoc loco allegat, permissum erat clericis ad perpetuos carceres damnatis testamentum facere, probat Dom Couarr. in Rub. de testam. 3. par. nu. 27. Iacob. Septima. in catho. institu. tit. 16. nu. 31. Quia non ex hoc serui pœnæ efficiebantur, sed ad pœnitentiam agendam carceribus destinabantur.

Et vtrum lata sententia contra clericum perpetui carceris, eo ipso cẽseatur beneficio priuatus, si nihil circa hoc in ea exprimatur, vide Rotam decis. 5. de sentent. & re iud. in antiquioribus, vbi multa circa hoc argumentum adducuntur, tandem post longam disputationem testatur, non censeri ipso iure beneficio priuatum, quod non mediocris utilitatis est, vt ibi scribit.

EXIGENTIBVS CVLPIS. Cap. CXL.

1 *Clericus propter quæ crimina sæculari Curiæ sit tradendus.*

QVæ sint culpæ propter quas quis debeat tradi Curiæ sæculari, ex his q̃ supra tradidimus facile qs dignoscere põt. Causa autẽ facilioris inuentionis volo hic saltem summarie referre: habes. n. hoc examinatum supra in verbo Sortilegi, & in verbo hæretici, & in uerbo conspiratores, & in verbo, & per assassinos, & in uerbo, Læsæ Maiestatis. Et an propter delictũ grauissimũ perpetratũ a clericis tradi debeant Curiæ sæculari, vltra casus expressos in iure, habes plene supra in uerbo parricidæ.

ANNOTATIO.

ADde quod huius capitis argumentum longe lateque in præcedentibus cap ab authore hic allegatis declaratum est in annotationibus nostris, ideoque quæ ibi scripta sunt, repetenda non duxi.

DATA INCORRIGIBILITATE. Cap. CXLI.

1 *Clericus incorrigibilis qualiter puniatur.*
2 *Clericus incorrigibilis quis dicatur.*
3 *Clericus depositus est de ecclesia iurisdictione.*

4 *Cle-*

4 *Clericus incorrigibilis qui non poteſt ab Eccleſia puniri, poteſt ipſo iure a iudice ſæculari comprimi.*

5 *Clericus, qui propter incorrigibilitatem effectus fuit, de foro ſæculari, ad voluntatem eccleſiæ puniendus non eſt.*

CVm Eccleſia nunquam intenderit priuilegijs ſuis clericos fouere proteruos atque incorrigibiles, ſtatuit Cœleſtinus III. in c. Cum non ab homine, de iudic. † clericum ab eccleſiaſtico Iudice depoſitum, ſi adhuc incorrigibilis [a] fuerit, excommunicari debere, deinde contumacia creſcente, anathematis mucrone feriri. Eundem ſi in profundum malorum veniens contempſerit, cum Eccleſia non habeat vltra quid faciat, per ſecularem poteſtatem eſſe comprimendum, ita q̃ ei deputetur exilium, vel alia legitima pœna inferatur. Noluit tamẽ, q̃ ſola incorrigibilitas ſufficeret vt comprimeretur clericus depoſitus a ſæculari iudice: niſi excommunicatio & anathema ſubſequeretur: & inſuper vtriuſque contemptus, vt patet ex verbis illius tex. Dicitur autem clericus depoſitus incorrigibilis ſecundum Abb. ibi, col pen. verſ. quæro qualiter. poſt Ant. ſi reuertitur ad priora delicta, vel in illis perſeuerat. & idem eſt ſecundum eum (licet aliud voluerit Ant.) ſi committat alia delicta, etiamſi non ſint ſimilia, vel ſi ſint minora ex rationib. de quib. per eum. quem ſequitur Dec. ibi, col. fi. Dicitur † etiã [2] incorrigibilis, ſi cum detruderetur in monaſterijũ ad pœnitentiam peragendã, ea non peracta capit fugam, & occultat ſe, vel aliter de facto impedit, ut non poſſit eum Iudex arctare, licet non reperiatur in nouo delicto, quia tunc poſt excommunicationem, & anathema, comprimendus eſt per Iudicem ſæcularem, vt ſupra, in col. fi. ſequitur Decius, vbi ſupra. Item aduerte quod Decius ibi ponit alium caſum incorrigibilitatis tanquam diuerſum ab alijs, quem dicit ex Abbate colligere, videlicet quando clericus ter monitus nõ deſiſtit, qui iudicio meo ſub primo comprehenditur: nam ſi non deſiſtit, ergo perſeuerat in crimine, & tunc ſola perſeuerantia ſine monitione reddit eum incorrigibilem: niſi dicamus, quod ſentiat Dec. quando monetur vt deſiſtat a nouis criminibus, quibus inuoluitur poſt depoſitionem.

Quod adhuc etiam non videtur iuuare opinionem ſuam, quia tunc etiam commiſſio nouorum criminum etiam

minorum redderet eum incorrigibilem, ſine monitione, p ſupradicta. Addit etiam quartum caſum incorrigibilitatis Decius, allegando Dom. videlicet, quando ſemel correctus verbis, non ſe emendat, qui etiam in propoſito noſtro vide tur impertinens: nam ſi poſt depoſitionem non ſe emendat, etiam correctione verbali non præmiſſa, dicetur incorrigibilis vt excommunicari valeat. Sit autē in hac materia vera reſolutio, quod nullus caſus datur a Doctoribus, q ſuccedat poſt depoſitionem, qui ſolus ſufficiat vt tradatur Curiæ ſæculari, [b] niſi præcedat contemptus excommunicationis, vel anathematis. Et [3] cum clericus depoſitus ſit de iuriſdictione Eccleſiæ, vt per Abb. in c. Ioannes, & in c. ex parte, de cler. coniug. Iudex eccleſiaſticus debet declarare eum incorrigibilem, ipſo tamen non citato, ne fugiat, vt per Abb. poſt Card. in d. c Cum non ab homine, & Inn. in c. 1. de homic. lib. 6. quos refert Aret. d. c. Cum non ab homine, col. 5. & vide Fel. ibi, 4. col. qui dicit, quod ex omnibus dictis Doctorum communiter ibi colligitur, quod poteſtas quæ datur iudici ſæculari ſuper depoſito incorrigibili, non exercetur niſi declaretur qualitas incorrigibilitatis ipſam conferens. Et [4] not. quod † clericus incorrigibilis, qui non poteſt puniri ab Eccleſia, poteſt ipſo iure comprimi a iudice ſæcu[c] lari, abſque alia degradatione. [c] Hæc eſt communis opinio modernorum, poſt Ioan. Andr. & Ant. ut firmat Aret. in d. c. Cum non ab homine, colum. 5. verſi. Tertia fuit opinio, & vide Dom. in cap. Nec licuit, 17. diſt. qui not. ibi glo. pro iſto [5] dicto Ioan. Andr. Clericus † autem ſic propter incorrigibilitatem effectus de foro ſæculari, puniri debet, non ad voluntatem Eccleſiæ, ſed prout iudici ſæculari uidetur. Ita notat Abb. in dicto cap. Cum non ab homine, in ult. not. qui illum puniet pœna impoſita per leges ciuiles laicis, pro illo delicto a clerico perpetrato, ut probat text. in cap. Ad falſariorum, de crimi. fal. Præterea in iſta materia uide notabilia uerba Card. in quodam conſilio, quæ refert Felin. in capitulo Rodulphus, de reſcrip. in col. 35. quæ dicit non legiſſe alibi, dū ſcripſit, quod in modo confitendi delictum, poteſt reus talia uerba dicere, quod ex illa appareat reum eſſe incorrigibilem: quia oſtendet non ſolum non pœnitere de delicto cōmiſſo, ſed dolere quod delictum non fuerit ita plene perpetratum & conſumatum, ſicut ipſe attentauit, & intendebat

com-

committere, vt patet in facti contingentia super quo Car. scripserat consilium, de quo meminit Felin.

ANNOTATIO.

Clericus incorrigibilis qs dicatur.

INcorrigibilis. Adde Bossi. in tit. de foro comp. nume. 131. vbi scribit, quod clericus qui non incedit in habitu, dicitur incorrigibilis si præcessit trina monitio: ille uero qui in habitu incedit incorrigibilis dicitur, quando Primo est depositus, Secundo excommunicatus, Tertio anathematizatus, & adhuc in contumacia perseuerat. Quæ forma si ad unguem seruata fuerit, dicit ipse, quod absque aliqua declaratione, efficitur de foro sæculari, & asseuerat, quod ita amplectuntur communiter Doctores, licet postea dicat, quod forma ista raro in usu uideatur. Sed Bartho. Cassan. in consuetudine Burgun fol. 51. nu. 66. scribit, quod Curia Paris. obseruat, quod post unam remissionem de illis criminibus pro quibus mortis pœna imponitur, clericus habetur pro incorrigibili, tam in odiũ incorrigibilitatis, quam in odium iudicis Ecclesiastici negligentis eum corrigere. Ideoque in Parisiensi Parlamento seruari in criminibus in quibus pœna mortis non iniungitur, testatur Papo lib. 1. tit. 6. Arresto 5. quam quidem doctrinam sibi placere affirmat Iul. Clar. in pract. crim. § fi q. 36 uersi. sed quæritur.

B

Clericus qui se immiscuit criminũ enormitatibus, an possit a sæculari iudice puniri sine expectata degradatione, & traditione ab ecclesiastico.

Vt tradatur Curiæ sæculari. Nota sing. circa ea quæ author hoc loco scribit, q̃ si clericus in profundum malorũ lapsus fuerit, quia dimissa consura, & uestibus clericalibus, multis sceleribus sui prorsus oblitus se immiscuit, ipso iure est priuilegio clericali, etiam fori priuatus: & ea ratione poterit absque degradatione, & traditione puniri a iudice sæculari, ita tenet gl. in c. ex parte, de priuileg. Hostien. Ioan. And. & Anton. in cap. perpendimus, de sentent. excommunic. illius tex. authoritate ducti. Henr. in cap. ex literis, colum. penultim. de uita & honest. cler. Ancharan. in reg. ea quæ quæstio. 12. de reg iur. lib. 6. quam opinionem communem esse fatentur Aufrer. in Clem. 1. de officio ordinar. in pract. quæstio. cap. 32. num. 2. Quæ consuetudine recepta est, ut fatetur Bartho. Cassan. in consuetud. Burgun rub. 1. § 5. uer. Archidiacono, num 55 Eandem opinionem receptam esse dicit Alexander de Nẽuo, consil. 56. nu. 20. circa quam multa refert Anto. Capic. decis. 161. licet minime scribat, quid in

casu illius decis. a Senatu fuerit iudicatum, & nouissime eã sequitur Iul. Clar. in dicta quæst. 36. versi. quæro modo, vbi affirmat, magis communem esse & consuetudine fulcitam, & ideo in iudicando, & consulendo non esse ab ea recedendum refert Boer. decis. 69. num. 6. Et licet quamplures cum hac opinione pertranseant, nempe quod casu supra constituto, nulla monitio desideratur, addunt tamen quod non solum necessarium est, quod clericus se immiscuerit enormitatibus, & sæuis criminibus, sed requiritur, quod duro, contumacique animo in illis perseuerauerit, & hanc opinionem tanquam magis communem obseruari, & suo tempore obseruatam vidisse commemorat Aufrer. in repet. dictæ Clement. 1. de offi. ordin. regul. 1. fallen. 27. Bossi. in practi. crim. titul. de foro comp. num. 139. Pract. Conrad. fol. 247. limit. 19. Grammaticus super consti. Regni, fol. 29 Supradictæ autem communi sententiæ suffragatur text. in cap. vnico, de uita & honest. cleric. in 6. quo traditur casus in quo clericus in sacris, absque vlla degradatione, amittit priuilegium clericale ipso iure, etiam quo ad forum, secundum text. illius receptam interpretationem: eandemque sententiam probare videtur tex. in capitulo primo, de Apost. Multis tamen & summæ authoritatis viris (nec iniuria fane) communis sententia displicet, quia nimis durum iurique contrarium videtur, clericum nulla monitione præmissa, priuilegio fori priuari, ex eo quod dimissa tonsura, & vestibus, enormibus criminibus operam dederit; quam opinionem communem esse fatetur Rolan. consi. 4. nu. 31. lib. 1. Viuius qui alios refert, in libro commun. opin. in verbo, clerici potestate. Ferd. Mench lib 3. de testam. § 22. nu. 63. tradit Alb. in 2. parte statu. 42. Vbi dicit se vidisse communiter seruari, quod exigatur monitio, & si post monitionem clericus se non correxerit, perdat tunc priuilegium clericale, sequitur Cepol. consi. crim. 11. vers. quintum etiam requiritur, quæ opinio communis est.

Author primariam iuris Pontificij Cathedrã Complutẽsi Academiæ obtinuit.

Quam nos amplexi sumus, in nostra primaria iuris Pontifici Cathedra, cum numerosissimo auditorio interpretaremur, tex. in dicto capitulo cum non ab homine, a quo publica nostra functio exordium suscepit. obtinui equidem dictam Cathedram in Complutensi Academia toto orbe celebratissima, cum incredibili eius lætitia anno 1586. die

vero

uero 6. Menſis Martij. Ideoque Anch. in d.c.1.de Apoſt. ſcribit deciſionem illam minime ſeruandam eſſe, niſi in quo loquitur caſu. Abb. vero & Card. in d.ca. perpendimus, affirmant, reſponſum illud intelligendum eſſe quo ad priuilegium Canonis, non quo ad foꝝ, idem etiam tenuerunt Soc. conſ.13.lib.1. Alex. conſ 8 nu.2. vol.1. Sylueſt. in verbo, clericus, 3 §.9. Ang. eod verbo.10 q 10. Neq; refragatur tex. in d.c.1. de vita & honeſt. cleric. in 6. quia deciſio illa, cum pœnalis, & odioſa ſit, in proprio caſu in quo loquitur intelligẽda eſt, & ad alium extendi non debet. Ideoque prima communis opinio omni iure deſtituta eſt, quæ ea ratione non placet inſigni. D. Couarr. d.c.32. niſi eo caſu, quo crimen aliquod in maximam perniciem reipublicæ fuerit perpetratum, præſertim quando ſi degradatio eſſet expectanda, maximum impunitatis ſubeſſet periculum. Vnde ſcribit Iul. Clar. in d. §. fi. q. 36. verſ. cęterum, quod quando clericus eſt ſeditioſus, & publicam quietem Reipublicæ perturbat, ſolet Mediolanenſis (qui maximę authoritatis eſt Senatus) ad tẽpus ab illa ciuitate quam perturbat expellere, prout factum fuiſſe refert, in quodam Archipresbytero. Quod ex eo defendi poteſt, quia nõ tantum in commodum Reipublicę id fieri videtur, quam in vtilitatem ipſius clerici, ne ab alijs iniuria afficiatur, quod mihi ſumme placet, quando inſtans periculum imminet, & non adeſt Iudex Eccleſiaſticus, qui eminenti malo obuiare poſſit, & hanc vltimam opinionem tanquam communiorem & magis veritati, & æquitati conſonam ſequendam duxi.

Seditioſus.

Ex quibus longe repellẽda eſt, impij Mod. Pariſ. opinio ad Alex. conſ. 8. nu. 2. litera B. vol. primo aſſeuerantis, clericum propter delictum atrociſſimum, non præmiſſa aliqua monitione, poſſe a iudice ſæculari capi, & vltimi ſupplicij pœna affici, loquitur ſane contra Sacra Canonica decreta, necnon contra receptiſſimas opiniones.

Clericus prima tõſura initiatus & ea & ueſtibus dimiſſis ſe imiſcet magnis ſcelerib. ſtatim a ſeculari iudice puniẽdus.

Non uero prætermittendum eſt, primam communẽ ſententiam minime receptam eſſe, in clericis prima tõſura initiatis, nam quamuis de iure quibuſdam ſolennitatibus ſeruatis, & nonnullis ceremonijs ut habetur in libro dicto Pontificali, degradari debeant: Vſus tamen forenſis frequentiſſimus iam pridẽ obtinuit, q; ſi dicti clerici primę tõſuræ, dimiſſis ueſtibus, & abſque tonſura, enormia crimina

frequenter commiserint, absque vlla degradatione, a Iudice sæculari punitos fuisse.

In clericis minorũ ordinum an idem sit seruandum.

Pari etiam ratione, admitti potest dicta communis opinio, vt priuilegium fori amittatur ipso iure a clericis in minoribus ordinibus constitutis, vt scribit egregius Couarr. in d. c. 32. Imo si clericus dicta prima tonsura initiatus, ea non dimissa, nec similiter dimissis vestibus clericalibus, aliquod crimen atrocissimum commiserit, propter quod, in sacris ordinibus constitutus, Curiæ sæculari præmissa degradatione tradendus foret, idem esset iudicandum. Ita colligitur ex Aufrer. d. clem. 1. f. 19. Boer. decis. 69. nu. 17. Guil. Bened. in cap. Raynutius, de testa. in verbo, & vxorem in 2. num. 440. Cassan. in consuet Burg rub. 1. § 5. vers. Archid. nu. 66. Petr. Auend. de exequen. man. 1. par c. 22. nu. 4. D. Couar. d. c. 32. nu. 3 est tamen necessarium, vt Iudex sæcularis contra dictos clericos iuste procedat eo modo vt supra traditum est, quod crimen verè & certissimè probatum sit, ita vt nulla ter giuersatione celari possit, nam cum qualitas ista nempe grauitatis sceleris perpetrati, iurisdictionem tribuat, ante omnia probanda est. Nec sufficeret equidem quod præsumptiue de grauitate criminis constaret, vt multis probat Auenda. d. cap. 22.

Degradatione. Adde Iul. Clar. in prac. crim. §. fi. q. 35. vers. successiue quæro. qui hanc opinionem communem esse fatetur, testaturque aliquando in Mediolanensi Senatu seruatam fuisse.

DEGRADARI. Cap. CXLII.

1 *Clericus pro nullo crimine est degradandus, nisi in iure expressum inueniatur.*
2 *Sine accusatione, nemo est degradandus.*
3 *Clericus etiam in minoribus ordinibus constitutus capax est sententiæ degradationis.*
4 *Vbi in Canone aliquo dicitur, quod clericus degradetur, & in monasterium detrudatur, de verbali degradatione intelligitur.*
5 *Forma actualis degradationis traditur remissiue.*

De

DE hac pœna degradationis,[a] mētio fit in c. qualiter, el 2. de accuſ. & in c. Tuæ, de pœn. In cuius impoſitione notandū eſt, ℣ voluit Ana. in c. 1. de cler. pug. in duel. quaſi in fi. poſt Ant. quem ibi refert, ℣ † pro nullo crimine quantumcunq; graui imponatur clerico pœna degradationis, niſi reperiat iure expreſſum. Ex quo ſunt reſtringenda iura in d. c. qualiter, & c. Tuæ, ℣ eſt notandum ſecundum eum; Et aduertendū eſt ét, quod † ſine accuſatione nemo degradandus eſt, licet alias ſit puniendus, vt in ca. Dilectus filius, de ſimon. ſecundum Hoſt. in ſum. titu. de accuſ. in §. quis ſit effectus accuſationis. ver. Ergo ſine accuſatore. Ité ét eſt notandū, ℣ † licet clericus ſit conſtitutus in minorib. nihilominus eſt capax ſniæ depoſitiōis ſeu degradationis, not. Ant. in ca. At ſi clerici, de iud. Quod dicit ibi pulchrum Barb. in c. Cū non ab hoie, 2. col. de iud. & reſpondet ad tex. in c. Clericus, lo 2. de vit. & hon cler. Et ad id quod not. ibi Ant. quaſi ſibi contrarius, & adducit in cōfirmationē huius tex. in c. ſi qs Epūs, 27. q. 1. & uide Arnal. Alb. in rep. c. qm̄, de hær. in 6. f. 3. col. 2. verſ. Nota quinto, ubi tenet dictā concluſionē, ℣ ét clericus in minorib. conſtitutus, vel ſimplex tonſuratus degradat, & neminem ex prædictis Doctorib. allegat, ſed Pontificalem librum modernum, f. 165. & alia fundamenta quæ per te vide. Et in iſta materia degradationis videtur colligi doctrina notab. ex dictis per Abb. in ca. At ſi cler. in princ. in col. 3. de iud. ℣ † ubi in aliquo Canone dr̄, ℣ ℣ clericus degradetur, & detrudatur in monaſterium, intelligit de degradatione verbali, quia ſi fieret actualis, ſtatim fieret de foro ſæculari, vt in c. 2. de pœn. li. 6. Quam dicit eſſe elegantem determinationem Fel. in c. qualiter, el 2. in fi. de accuſ. Formam † vero actualis degradationis hic non libuit inſerere, quia facile eſt videre eam uolentib. in libro Pontificali, fol. 205. cum duob. ſeq Deſcribitur etiam prout actualiter facta fuit in perſonam cuiuſdam presbyteri, propter homicidium qualificatum, in 3. p. repetitionis c. Raynutius, de teſtam. factæ per Guliel. Benedic. fol. 41. in proceſſu præuentionali ibidem inſerto.

[a] 1 [b] 2 3 b 4

ANNOTATIO.

Pœna degradationis. Adde quod cum huius capitis materia latiſſime pateat, nec breuibus poſſim eam concludere, A

re, legendus est. latissime Carrer. in pract. crim. fo. 240. nouissimæ editionis. Iul. Clar. in pract. crim. § fi. q. 36. versic. Scias autem, & q. 74. Tab. Ang. & Syluest. in Sum. in verbo degradatio. Locatus in opere iud. in verbo degradatio, & eleganter Conradus Brun. lib. 5. de hæret. cap. 13. Iacob. Septim. in Cathol. instit. titu. 46. num. 69. & 70. Ioan. Rojas in sing. fidei sing. 48. Alb. Trot. de vero & perfecto cler. lib. 1. c. 5. nume. 3. Didac. Perez, in l. 3. titu. 4. lib. 8. Ordi. versic. cum ergo pœna. Pet. Greg. 3. par. Syntag iuris uniuersi, lib. 31. c. 30. per totum. Hanc vero degradationem D. Hieron. in epistola ad Pammachium regradationem appellat, idem lib. 2. ad Iouinianum, & In Ioannem Hierosolimitanum regradationem vbique appellans, vbi quis ex altiori gradu suo vitio, ad inferiorem deuoluitur.

Francis. Duare. uir doctus, sed parum pius.

Non tamen me præterit, quod Franc. Duarenus, vir satis eruditus, sed parum pius, lib. 1. de Sacris Ecclesiæ ministerijs, cap. 3. vix sibi persuadet morem istum tradendi clericos exauthoratos curiæ sæculari veteribus notum fuisse, quasi recens inuentum existimet, sed eius opinio merito relegan da, & exterminanda est. Nos vero qui nihil in Dei ecclesia temere constitutum confitemur, vel in moribus componendis, vel in delictis coercendis, vetustũ esse credimus, de quo multi sunt antiqui Canones, in c. fi quis tumidus, ca fœlix. 15. q. 7. Sed clarius Concilium Toletanum quartum, cap. 18. Concilium Triburiense. c. 10. c. 2. de transl. præla c. degradatio, de pœnis, lib. 6. quibus in locis ad exauthorandum Episcopum duodecim Episcopi, ad presbyterum, sex Episcopi, ad Diaconum, tres Episcopi desiderabantur.

Verũ quia summa difficultate tot Episcopi poterant congregari, idcirco Greg. IX. in c. 1. de hæret. lib. 6. diffinuit, vt solus Episcopus clericum in quibuscunque sacris ordinibus constitutum degradare posset, conuocatis Abbatibus alijsq; prælatis & religiosis personis. Nouissime vero Concil. Trid. sess. 13. c. 4. de reformatio præscripsit formam quæ in degradatione seruari debet.

Seu degradationis. Adde D. Episc. Couar. in c quia nos, nume. 4. de testam. ubi scribit, hanc actualem degradationem, minime moribus receptam esse in his qui minorib. ordinib. sunt insigniti, scripsi supra, c. 137. vers. Non vero.

SAE-

Saecvlari cvriae tradi. Cap. CXLIII.

1 *Clericus qua rõne ex Sacrorum Canonum inſtitutis, mẽbrorum mutilatione, aut ultimo ſupplicio puniri non debeat.*
2 *Iudex ſecularis, an ſententiã eccleſiaſtici Iudicis, in clericos ſibi traditos ſine aliqua cauſæ cognitione exequi teneatur.*
3 *Appellationi clerici traditi Curiæ ſeculari a ſententia Iudicis ſecularis, quando ſit deferendum.*
4 *Extraneus an poſſit pro clerico inuito appellationem proponere.*

SAcrorum † Canonum cenſura mirabilis, ideo forſan 1
noluit clericos membrorum mutilatione, aut vltimo
puniri ſupplicio, quia cũ eos bonis imbutos morib. eligẽdos ꝓceperit, ſi deliquiſſent minori caſtigatione eos emẽ dari poſſe, ac cæteros ab illorũ imitatione prohiberi confidit. Si tñ pietate hac Canonica abutentes, incorrigibiles efficiantur, ſtatuit tradi eos ſæculari Curiæ legali animaduerſione puniendos, vt ſupra dictum eſt. In caſib. autem certis qui ex ſupradictis colligi valent, amplius incorrigibilitate ſpectata vt ſtatim eidẽ Curiæ traderentur clerici, in eis delinquẽtes ordinauit. Quos ſic ſibi traditos Iudex ſæcularis 2
punire poteſt pœna laicis impoſita per leges ciuiles, vt ſupra notauimus in verbo data. † Poſſunt ét tunc niſi in crimine 2
hæreſis [a] Iudices ſæculares petere vt ſibi fiat fides de pro- a
ceſſu facto contra tales clericos, cum enim illos punire debeant tanquam ſubditos, iuſtum eſt vt conſtet ſibi illos deliquiſſe, ut not. Doct. in c. 1. de off. ord. & in c. At ſi clerici, de iud. Vt autem ipſam degradationẽ Curiæ ſequat realis pœnæ executio, ſolent ſæculares Iudices ante actũ illũ degradationis habere iã notitiã, proceſſus, & incontinenti degradãdum clericum ſibi traditum ad pœnam ordinariam damnare, & ſtatim executionem faciendam præcipere: quod ideo introductum eſt, vt cum maiori exemplo ab omni populo qui ad actũ degradationis acceſſit, pœna infligi videatur. Crederem † tamen quod ſi depoſitus ſic traditus appellaret 3
a ſententia Iudicis ſæcularis, cum tanquam laicum condẽnantis, & eſſet in caſu in quo ſecundum ius, appellationi eſſet deferendum, q; Iudex deberet deferre, alias nec diuinã nec humanam pœnã euaderet: non enim debet eſſe ille de-

terioris

teriotis cõditionis, quam quilibet alius laicus pro simili delicto damnatus, & hoc præcipue, quando Iudex Ecclesiasticus fecit traditionem denegata etiam appella. condemnato. Bene tamen credo, quod quando Iudex sæcularis parat executionem faciendam in personam clerici sibi tradendi, quod cum ipse viderit processum, iã certus fuerit effectus, quod potest denegare ei appellationem, sicut denegaret in
4 illo casu cuicunque laico. † Præterea quamuis in omnibus supra scriptis pœnis dici possit operari consensum clerici condemnati, ne aliquis eo inuito pro eo appellare possit: in hac tamen sententia traditionis curiæ cum ea solet mors regulariter sequi, crederem quemlibet etiam extraneum hoc
b facere posse, [b] iuxta l. Non tantum, ff. de appel. licet quis dicat ꝙ cum sententia traditionis non est illa quæ mortem infert, sed Iudicis sæcularis quę postea pronunciatur. Nam sufficit ꝙ illa est quæ causam præstat sententiæ, quæ subsequitur, & cuius consensus & executio damnationem sequẽtem operatur. Pro quo facit quod notat Inn. in c. qualiter, el 2. de accus. in pen. col. dum dicit, quod secundum Canones nunquam imponitur pœna corporalis mortis, sed quod est quædam quæ quasi similis ei habetur, scilicet ꝙ relinquitur sæculari iudici puniendus. Facit etiam in confirmationem huius quod notat Fel in ca. Cum super, de re iudi. in col. 2. vbi ampliando dictam l non tantum, dicit eam procedere, etiãsi agatur de morte ciuili, vt deportatione, motus per ea q̃ notat Bart. in l. Stichus, ff. de pecu. leg. Et Bald. in l. fin C. de neg. gest. ex quibus duabus doctrinis Inno. & Fel. posset etiã dici, vt eodem modo habeat locum dispositio d. l. Non tantum, quando clericus damnatur ad pœnam perpetui carceris: quia talis pœna satis videtur esse similis pœnæ mortis, & posset merito iudicari mors ciuilis: quamuis ego soleo dubitare de prædicta ampliatione Fel. quia dicta, l. Non tantum, multum considerat quod ibi ille pro quo permittitur extraneo appellare, ducitur ad supplicium, & tunc etiam si resistat; nec velit admitti appellationem perire festinans, lex illa disponit appellationem admittendam. Quando autem quis solummodo deportatur, cum non amittat vitam, vel membrum, non mirum si acquiescendo sententiæ impediat appellationem extranei in eius fauorem volentis appellare, præcipue quia Doctores quos allegat Felin. in eo

quod

quod ſuæ opinioni fauere videntur, nihil tractant de materia d. l. Non tantum, ſed de actione negotiorum geſtorum, quam tribuunt ſoluenti pro aliquo inuito, quia erat in periculo perdendi perſonam, in quo caſu loquitur Bal. & ſententia Bart quæ videtur magis vrgere, ſolũ loquitur in eo qui ſoluit pro eo, qui alias erat paſſurus dãnũ in perſona, libertate, vel ciuitate, vt poſſit repetere, licet alter dicat, quod ipſe mallet pati illud dãnum, quam ꝙ tanta pecunia ſolueretur: non tamen facit mentionem ꝙ eo inuito hoc eſſet ſolutum. Et quamuis ita poſſet intelligi doctrina Bar. lõge diuerſum eſt poſſe repetere pecuniam ſolutam pro eo, qui alias perditutus erat ciuitatem, quam poſſe appellare pro eo qui deportatur, ſi ipſe acquieuit ſententiæ.

ANNOTATIO.

A

Iudices ſæculares non viſo proceſſu Inquiſitorum illorum ſententiam exequitenentur.

NISI *in crimine hæreſis.* Adde Bald. in auth. clericus, C. de Epiſc. & cleri. Ang in l. Diuus, 2. ff. de cuſtod. reor. Iaſ. in l. magiſtratibus, ff. de iu. omni. iudi. vbi Dec. & Purp. quã opinionem communem eſſe teſtantur Alciat. in c. pernitioſam nu. 100. de offi. ord. Bero. in c. at ſi clerici. nu. 79. de iud. Boſſi. in tit. de hæret. nu. 35. Iacob. Septiman in Cathol. inſt. i. tit. 36. nu. 5. Iul. Clar. in pract. crimi. § fi q. 96 verſ. quæro etiam, eamque ſequitur Alfon a Caſtro, lib 1. de iuſta. hære. puni. capit. 23. Villadie. in tract. de hæret q. 19. Bern. Comenſ. in lucerna, ſin verbo. Executio, §. 6 verſ. ſed quæritur. Io. Rojas ſing fidei. 107. & in tract. de hære. v. par. q. 50. Campeg. ad Zanchin. in tract. de hære. c. 8.

Contrariam tamẽ opinionem tenet Bar. in d l. magiſtratibus, nu. 4. aſſeuerans, iudicem ſæcularẽ noua Inquiſitione inſtituta tã de proceſſu & ſententia Inquiſitoris, quam de crimine cognoſcere poſſe, & ea ratione non prius teneri ad Inquiſitoris ſentẽtiam exequẽdam quam ei de iuſtitia proceſſus cauſa cognita plena fides facta fuerit: quam opinionẽ communem eſſe legiſtarum fatentur Imo. in ca. 1. nu. 16. de offi. ordin. Felin. in capitulo ad abolendam, de hæretic. Ferdinand. Mench. in prima parte, de teſtam. §. 6. num. 16. Iul. Clar. lib. 5. recep. ſent. § fi q. 96. verſ. quæro etiam Pract. Cõra. fol. 597. nu. 63. Iacob. Septiman. in cathol. inſt tit. 36. nu. 4. Iodoc. in pract. crim. c. 61. nu. 54. qui ſcribit. Bart. doctrinã vſu receptam eſſe, & refert Igneus in l. 1. §. cum dominus, num.

nu. 41. ff. ad Sillan. quod vidit eam ſuo tempore ſeruari per Senatum Mediolan. quod fuerunt abſolutæ quædam mulierculæ quæ antea condemnatæ fuerant de hæreſi ab Epiſcopo Parmenſi, & Inquiſitore, quas compertum fuit recte, de fide ſenſiſſe: refert in Gallia idem contigiſſe. Sed verior & communior eſt prima opinio, quæ manifeſte probatur in c. inquiſitionis, § prohibemus, de hæret. lib. 6. quam ſeruari per iudices Magnæ Curiæ Vicariæ aſſeuerat Matth. de Afflict. in proœm. Conſti. Siciliæ in gl. incip Gladij, quæ in Hiſpania ſeruatur teſte Iaco Septim vbi ſupra allegaui. Impius ſane apud Hiſpanos, nec a pœna eſſet immunis, qui cõtrarium pertinaci animo aſſeueraret. Maxime cũ apud nos ſemper conſtituantur Inquiſitores, qui viri ſunt integerrimi, eruditi, & omni laude digniſſimi, qui maturo ſemper cõſilio, cauſas ad fidem ſpectantes æqua lance iudicant, cuius rei non vulgare teſtimonium nobis præſtat, D. Anton. Morejon (vir & gentilitia nobilitate & literis inſignis) qui poſt magnos in vtroque iure progreſſus, poſt publicam interpretandi iura Pontificia in Salmaticenſi Academia functionẽ, poſt Senatoriam dignitatem conſilij Reuerendiſ. Toletani Archiep. Poſt Vicarij generalis, Complutenſis Curiæ celeberrimæ, per ſex annos magno conſilio, munus ampliſſimum adminiſtratum, ad Sanctæ Inquiſitionis prætorium inſignis Ciuitatis Cæſarauguſtanæ meritiſſie nunc fuit promotus magna hæc ſed maiora a tanto viro ſperamus ad rẽ igitur redeamus. Hanc etiam opinionẽ in dominio Mediolanenſi iã ſeruari affirmat Clar. q in d. q. 96. ſcribit, quod regnante Philippo huius nominis ſecundo Hiſpaniarum Rege Catholico & inuictiſſimo (qui nunc feliciter regnat) sẽper vidit ſeruari, quod lata ſententia per eccleſiaſticos Iudices de hæreſi contra aliquem ſtatim quod remittitur iudici ſæculari abſque aliqua cauſæ cognitione traditur flãmis, & comburitur, dicitque ita in illius dominij Senatu decretum fuiſſe.

D. Ant. Moreion Inquiſitor Cæſaraugu ſtan. laudatur.

Apoſtolicis decretis ſtabilitũ eſt q Inquiſitores ſæcularib. magiſtratib. acta proceſſ. oſtendere non tenentur.

Eſt equidem quæſtio hæc diffinita Bonif. VIII. conſtitutione, quæ incipit, Dilectus filius, quæ continetur inter bullas Apoſtolicas pro officio Sanctæ inquiſitionis, pag. 57. Ita que inquiſitor nullo modo oſtendere debet proceſſum a ſe factum, ſed ſecularis magiſtratus ſententiam Inquiſitoris ſine mora exequi tenetur, quod ſi id facere ſine legitima cã differat,

differat, ecclesiastica censura compelli potest. ita cautum asserit Ber. Com in d. lucerna iuris, in verb. Executio. §. 7. verbo. *Imo Inquisitor.* vbi refert ad hoc Vrbani IIII. rescriptum, incip. *Cum sicut.* Idem fere sancitum est Alex. IIII. Pontificis Maximi constitutione quadam, circa hanc rem edita, quæ incipit, *Ad audientiam*, quam refert Franciscus Pegn. ad Directorium Inquisitorum, 3. par. Scholi. 99. folio 208. col. 2. qua amplissima potestas tribuitur inquisitoribus aduersus sæculares magistratus negligentes seu differentes exequi sententias contra hæreticos prolatas, quæ ex iuris communis sanctionibus statim exequendæ sunt, cap. vt Inquisitionis, § prohibemus, de hæret. lib. 6. ℣ Hispania nostra piè obseruat, quia quam primum in publica actione Sacrosanctæ Inquisitionis sententia relapsorum, seu impœnitentium, aut aliorum, qui traduntur Curiæ sæculari legitur, statim Iudex sæcularis in suum forum eos recipit, & ad supplicij locum, pronunciata sententia mortis, seu combustionis, rei deducuntur. In Italia autem in multis eius partibus iudices sæculares non statim reos ad supplicium ferunt, sed per tres, vel quatuor dies suis carceribus detinent, deinde illos morti tradunt. Nec hoc a sacris constitutionibus alienũ vĩ, nam Innocen IIII. bulla quadam incipi. *Ad extirpanda.* Relata in bullis seu literis Apostolicis pro sanctæ Inquisitionis officio pag. 6. permittit, vbi ita scriptum est. *Damnatus vero de hæresi per Diœcesanum, vel eius Vicarium, seu per Inquisitores prædictos Potestas, ℣el Rector, ℣el eius nuncius specialis, eos sibi relictos recipiat statim, ℣el infra quinq; dies ad minus, circa eos constitutiones contra tales editas seruaturos.* Hactenus Innoc summus Ecclesiæ Præsul. Ex qua constitutione facilè intellegimus, non esse negligẽtes sæculares magistratus, nec velut hæreticorum fautores plectendos, qui ꝑ quinque dies hæreticorum supplicium differunt; Sed quia forte ex ea dilatione, aliquod inopinatum malum oriri posset, salubrius est quod in Hispania seruatur, a qua consuetudine non licet recedere.

In Hispania cũ publicis fidei actionib. hæretici sæcularibus iudicibus remittuntur statim puniuntur, quid in Italia.

Sñia inquisitorum si iustissima sit, an sit a sæculari iudice exequenda.

Sunt tñ qui censent, non esse locum supra allegatis Pontificijs constitutionibus, nec prædictæ communi opinioni, quando Iudici sæculari manifestissime constaret, Inquisitorum sententiam iniustissimam esse, quo casu illam exequi non tenetur, quia non debet eum flammis tradere, quẽ cõ-

pertum

pertum habet innocentem esse, & ideo aiunt causam referendam esse ad eosdem Inquisitores, vt diligentius eam examinent. Ita tenuerunt Alcia. in d.c.1.de offic.ordin.num. 110. Brun.lib.4.de hæret.c.15. Villadiego de hæret. qõ. 29. Sed opinio hæc longe repellenda est, nam sæcularis iudex nullo modo potest scire, illum innocentem esse, quem hæreticum esse Inquisitores pronunciant. Cum tanquam iudex ex actis causæ sibi sit interdictum, est equidem Iudex incompetens, cum hæresis crimen mere ecclesiasticum sit. Cum hac conclusione omnes transeunt: ita dicit Alciat. in d.c.1.nu.73. & eam dicit communem Iul Clar.in pract.crimi.§.hæresis, ſic.hoc crimen: & quam plures sequũtur, quos refert Siman.d.tit 36.num.4. Dicit tamen Practica Mileij, fol.75.nu.38. quod hodie iudex sæcularis cognoscit de crimine hæresis, & quod ipse plures vidit cõburi propter hoc crimen, iudicatos a Præpositio Parisiensi ex indulto Summi Pontificis de iure autem supradicta communis opinio amplectenda est. Si vero vt priuatus iudex sæcularis scit hæreticum sibi traditum, non deliquisse, scientia hæc prorsus inanis est: cum secundum propriam conscientiam iudicare non debeat, l. illicitas, § veritas, ff. de offic. Præsi. c. pastoralis. § quia vero, de offi. deleg gl. in c.1. de offi. ordin. quam opin. communem esse testantur Card. in d.§. quia vero. nu. 36. & ibi Feli. Alc. in d.c.1. de offic. ordi. nu. 83. Couar. in lib. 1. var. resol. c. 1rn. 6. & ex Theologis Dom. Soto lib. 5. de iust. & iure. q. 4. art. 2.

Iudex sæcularis, & trũ de nullitate sententiæ in quisitorum cognoscat.

Nec desunt qui existiment, iudicem sæcularem cognoscere posse, de nullitate illius sententiæ, quæ ab Inquisitoribus lata est, in eo casu in quo iurisdictionem non habent, quia cum ea sententia nulla sit, exequenda non est; Tunc equidem Iudex sæcularis non iudicat de hæresi, sed de sententia nulla, ita tenuerunt Villadiego & Brun in locis nouissimè allegatis, sed horum opinionem iuste increpat Iacob. Septi. dicto cap. 36. nu. 7 Quia iudex sæcularis merus est executor, nec vllam hæresis cognitionem habet. vt in d.c In quisitionis, §. prohibemus, de hæret. lib. 6. Ita vt nec possit pœnam pro hæresis crimine impositam commutare. de quo est communis opinio teste Bos. in practi. crimi. tit de hære. nu. 27. idem scribit Iul. Clar. d. §. fi. q 96. dicens semper vidisse ita obseruari.

Hoc

Hoc facere poſſe. Adde tex. in l. ad dictos C de appell. Angelus in l. 2. C. quorum appella. non recipiunt. Felin. in ca. cum ſuper de re iud. Angelus Aret. in tract maleſ. in parte, præſente dicto Caio num. 8. Hyppo. ſing 201. Antonio. Gomeſ. lib. 3. cap. 13. num. 31. Et vtrum clericus poſſit pro reo condemnato appellare, ſunt qui dicunt non eſſe permiſſum Specul. titu. de aduocato. §. 1. num. 8. Contrariam tamē ſententiam amplectitur gloſ. in l. addictos. in verbo, quibus. C. de epiſco. audien quam doctores ſequuntur vt teſtatur Augu. ad Angel. in tract maleſi. in verbo, *Præſente Caio.* nume. 5. & opinionem iſtā veriorē eſſe teſtatur Iul Clar. in pract. criminali. q. 94. verſi. Sed etiam, dicens quod cum appellatio tendat ad rei defenſionem, merito clericis eſt permiſſa. ſed apud Hiſpanos tam in laicis quam in clericis, cum contrarium iure canonico expreſſum non ſit Regia Partitarū lex ſeruari debet, l. inquam, ſexta tit. 13. par. 3. quæ corrigit ius commune quatenus diffiniuit, quod ſi condemnatus acquieſcat ſententiæ extraneus non poſſit appellare, ſed eius conſanguineus. cuius non meminit inſignis Do. Couarr. lib. 1. variar. reſol c. 1. num. 10. Eſt etiam apud nos aliud ſpecialiſſimum in cauſis criminalibus in ſupremis Hiſpaniæ tribunalibus in quibus cognoſcitur de appellatione dictis cauſis interpoſita, etiam poſt dies ad appellandum conſtitutos, vt teſtatur Couar. in d.c. in fi. B *Clericus pro reocō dennato an appellare poſſit.*

POENISVE ALIIS PECVNIARIIS. Cap. CXLIIII.

2 *Iudex Eccleſiaſticus poteſt pro corrigendis criminibus pecuniarias pœnas imponere.*
2 *Epiſcopus an fiſcum habeat.*
3 *Iudex Eccleſiaſticus, qui per ſtatutum pecuniaria in pœnā imponit, iuſtè eam poterit retinere.*
4 *Clericus, qui non habet in bonis, corporali pœna puniendus non eſt.*

PEcuniarias † pœnas inferre ſubditis ex cap. Dilectus, de offic. ordin. videtur licere eccleſiaſticis iudicibus. [2] 1 2

Pro corrigendis autem exceſſibus & puniendis criminibus pœnas exigere illas, prohibet textus in capitulo licet, de pœnis. Et quia in hoc iura aliqua inuicem aduer-

aduersari videntur, Cardina. post Host. in capit. Vt clericorum, de vita & honestate cleric. sic inter ea pacem componere nititur, quod delinquentes nō sunt in pecunia puniendi, quando fit ad imbursandum, quia tunc illud præsumitur emanare ex fonte auaritiæ: secus si causa correctionis fiat, & ex fonte charitatis procedat, quod præsumitur iuste fieri dum Iudex non imbursat, sed pauperibus erogat. Facit etiam quod not. Bald. in auth. bona damnatorum. C. de bonis damnat. uidelicet quod episcopi de iure deberent condemnare ad pœnam criminalem soluendam Cameræ Romanæ, non suæ, licet de consuetudine contrarium seruent, quod refert, & sequitur Anan in cap. excommunicamus, et 1. in princ. fin. columna, in fine, de hæret & idem Bald. in ru-
a bric. C. de priuileg. fisc. dum firmat quod † Episcopus non habet fiscum, & quod Angel. not. in auth. ut nulli iudicum. § quoniam, in fine, collatio. nona, dum dicit, quod videtur ibi casus, quod Episcopus qui punit aliquem clericum, non potest in sententia dicere, quod pœna sibi detur. faciunt et nota. per Barbatiam in cons. 21. A Ioue principium, in 3. volum. in fine, vbi post alia dictt, quod glo. nec tex. nec Docto. dicunt, quod episcopus habeat fiscum. licet aliter loquā tur Anton. & Abb. in cap. quia diuersitatem, de concessio. præbend. de quo tamen vide latius per Felin. in cap. irrefragabili, §. cæterum, versic. quarta conclusio, de offic. ordinar. vbi refert plura ex prædictis & tandē cōcludit, quod verior
b opinio videtur, quod Episcopus habeat fiscum, [b] & inter alia allegat Franc. de Pauinis dicentem, quod quicquid sit de iure, hodie de cōsuetudine generali Epispcopus habet fiscū. Et uide Doctorem nostrum Hispanum Ioan. Lupum in repetitio Rubr. de donat. inter virum & vxor. fol. 22. colum. 2. versic. Secundum dictum. vbi in hoc articulo cogitat ipse dicendum, quod Episcopus non habet fiscum propriè, improprie tamen sic. & quod bona confiscanda clerici non beneficiati applicentur ecclesiæ, in qua habuit benefi-
3 cium Quando † vero per statutum imponit Iudex Ecclesiasticus pœnam pecuniariam, tunc potest illam sibi retine-
c re. [c] ita tenent Hostien. Abb. & Archid. in locis per Felin. relatis, in d. §. cæterum, colum. penult. versic. Secunda conclusio. Si autem ipsemet Iudex Ecclesiasticus vellet per sententiam pœnam pecuniariam sibi retinere, licet id facere

possit:

possit: honestius tamen aget, si in pium vsum pœnam deputauerit, secundum Felin. ibi. versic. Tertia conclusio. Quando vero Episcopus indigeret euidenter, posset retinere, etiam in casu quo per sententiam imponeretur pœna, vt ibi per eum. de quo vide nota. per Henricum botteum, in tracta. de Synod. Episcopi, tertia parte, decimatertia conclusione. numero 123. carta 326. tomo 2. tractat. diuersor. doctor. Vnum † insuper propter clericorum dignitatem existi 4
mo debere fieri, quod licet alias damnati propter crimen ad pecuniariam pœnam, si non habent in bonis, luere debent in corpore, vt in l. fina. ff. de in ius vocand. vbi Bald. in l. prima, in fin. ff. de pœnis. clerici tamen in sacris constituti, si inopes sint, in defectum pecuniæ non punientur corporaliter, [d] tum propter personarum dignitatem, tum e- d
tiam quia leuia sunt delicta propter quæ clericis inferant constitutiones synodales vel consuetudo pecuniariam tantum pœnam, fateor tamen quod tunc licebit iudici, in aliam suspensionis, exilij, vel alias pro arbitrio consideratis circunstantijs debitis commutare, aut in aliqua spiritualia opera celebrationis officiorum, aut orationis, seu ieiuniorum conuertere.

ANNOTATIO.

E *Cclesiasticis iudicibus*. Adde Abb. in capitulo vt si clericorum, numero decimo, de vita, & honestat. cleric. vbi hanc opinionem communem esse fatetur idem testatur Iul. Clar. in practica crimina. §. finali, quæstione 80. versic. in hac autem circa quam vide late Petrum Rebuff. in rubr. de publi concubin. §. quia vero. Cauere tamen debent Ecclesiastici iudices, ne in imponendis his pœnis pecuniarijs modum excedant, sed peccati qualitatem, & personarum conditionem attendere debent, & potissimum animaduertere debent, ne quis auaritiæ vitio possit illos insimulare. Est equidem in omnibus iudicibus auaritia vehementer reprehendenda, sed maxime in iudicibus ecclesiasticis. A *Iudex ec cleſiaſti cus pecu niariam pœnã im ponit.* *Inquiſitores hæretica prauitatis pecuniarias pœnas ſponunt.*

Hanc etiam facultatem imponendi pecuniarias pœnas, vel multas, de qua in hoc capite, habent Inquisitores hæreticæ prauitatis, hoc sane omni difficultate caret, quia om-

nes antiqui & nouiſſimi vno ore fatentur Reper. Inquiſitio in verbo, *Sententia*, §. *Item circa formam*, & verbo, *Extorquere*, §. 1. Villadiego, in tractatu de hæretic. quæſtio. octaua, numero 6. Carr. in tractat. de hære. nume. 79 Franc. Pegna in annot. ab Direct. Inqui libro tertio Scholi. 147. & ita decretum eſt Alexand IIII. Pontificis maxim. conſtitutione incip. *Super extirpatione* edita anno Domini. 1258. quæ habetur in libro literarum Apoſto. pro Sancto Offic. Inquiſitoſol. 134. quam vide.

Pecuniaria pœna ſiue multa quando ab inquiſitoribus imponatur.

Quæ quidem pœna, ſeu multa, tunc temporis ab Inquiſitoribus erit imponenda, quando rei delati ad gremium Eccleſiæ reuertuntur, non vero quando ſunt pertinaces, vel relapſi, quia tunc omnia illorum bona ſunt confiſcata. Tum quia pecuniaria multa ad correptionem & emendationem imponitur tradit Carr in dicto tractat. num. 79. Zanchinus de hæretic. 19. numero primo, quæ ratio hoc caſu ceſſat. Imponitur potiſſimè pecuniaria pœna contra diuites, qui ad fidem Catholicam redeunt, cum hi non vulgariter dolere ſoleant, his pœnis condemnari. Et pœna illa ſemper eſt iniungenda, quæ magis timetur: ita ſcribit Zanchinus, dicto c. 19. num. 3.

Pœna corporalis ĩ iuſtè ponitur ab eccleſiaſticis iudicib. q̃n alternatiuè concipitur ſi pecuniaria intra ſtatũ tẽpus non ſoluitur.

Quod ſi reus inopia laborat, vt non poſſit pecuniarias pœnas ſoluere, punitur alijs ſalutaribus pœnis Inquiſitorum arbitrio. Quo fit, vt nunquam mihi placuerit, quod ſcribit Repertorium Inquiſi. in verbo, *Sententia*. §. *Item circa*. Aſſeuerans quod ſæpe ſolet contingere, vt ille cui imponitur pecuniaria multa, eam ſoluere non poſſit, & hac ratione cautè facturum Inquiſitorem, ſi hoc caſu bimembrem ſententiam proferat, hoc modo. Condemno te in tanta pecuniæ quantitate, ſi ſolueris intra tantum tempus, quod ſi non feceris talem corporalem pœnam ſubeas. ſed labitur mea ſententia. Quia ante quam quis condemnetur pecuniaria multa, inueſtigandum eſt, an poſſit eam ſoluere. Et quamuis in ſæcularibus tribunalibus, hoc liceret, non vero in Eccleſiaſticis, in quibus fugienda eſt auaritiæ ſuſpitio. Quod in primis obſeruandum eſt in clericis, qui quando pecuniam ſoluere non poſſunt, corporali pœna plectendi non ſunt. Vt docet Epiſcopus Calagurri. hoc cap. num. 4. Fran. Peg. in anno ad Director. Inquiſ. 2. par. Scholi. 147.

Deinde

Deinde Inquisitores pro suo arbitrio, pœnas pecuniarias imponunt contra illos qui verba hæretica proferunt, ludendo, aut ira incensi, vel ex fatua simplicitate, & ignorantia quæ excusatione imponenda caret. Villadiego de hæret. ca. 8 num. 6. *Pœna pecuniaria est contra profe rentes uerba hæreticalia imponēda.*

Pœna vero applicandæ sunt vsibus pijs, & Sanctæ Inquisitionis, officio, quia nulla causa magis pia & fauorabilis esse potest, quam causa inquisitionis cuius maximo & singulari beneficio hæreses extirpantur, & illa summa ratio est quæ pro religione facit l. sunt personæ. ff. de religios. & sum. funer. Nec amplectenda est Ludo. Carrerij opinio asse uerantis, non alias pœnas pecuniarias Sancto officio applicandas esse, quam necessitas vrgeat, quia secluſa necessitate, id fieri potest, quia vtilissimum est (ne dicam necessarium) Sanctum Inquisitionis officium pecunijs abundare, vt quoties oportuerit sine familiarium, & ministrorum incommodo fiat hæreticorum inquisitio, captura, & alia multa quæ fieri contingunt. *Pœna pecuniaria impositæ ab iquisitoribus pijs usibus sūt applicanda.*

Habet fiscum. Adde glos. in c. quia diuersitatem, de concess. prębend. Cardin. in clementina 2. §. 1. de hæretic. Barbat. in capitulo 1. de probation. numero 61. Abb. in ca. 2. de successio ab intestat. licet ipse in capitulo tuæ de pœnis, dicat, opinionem hanc iure non probari, sic prædictam opinionē sequutus asserit Aufrer. in Capella Tholos. quæst. 274. posse nominari publicum fiscalem procuratorem ipsius tribunalis, & iurisdictionis Episcopalis, quamuis asseueret nō id facile admitti a Regtis, & sæcularibus magistratibus: & hanc opinionem communem esse, & vsu comprobatam fatetur D. Couarru. in lib. 2. vriar. resolut. ca. 9. num. 11. eam sequitur Franc. Marc. decis. 339. nume. 12. Gomes. Arim. in l. 7. Thau. nu. 75. & hanc opinionem omnes tenent, ut scribit Petrus Fol. in pract. crim. Canon. fol. 68. num. 14. & minoribus in Hispan. recepta est. B

Retinere. Adde Ioan. Lup. in repeti. rub. de dona. inter virum & vxor. §. 39. colum penultim. Couarru. dicto cap. 9. num. 9. & vide Concilium Colon. titu. de iurisdi. eccle. conten. cap. 8 & Concil. Tolet celebratum anno 1565. actio. 2. cap. 14. sic disponens. *Pœnæ pecuniariæ, si quando a Iudicibus ordinarijs, iuxta rationem delicti, vel delinquentis qualitatem, eas imponi contigerit, in pios tantum vsus, & pro executione in* C

ſtitiæ, non pro priuata Epiſcoporum utilitate expendantur arbitrio Epiſcopi, vel eius Vicarij. Deputeturque ab eodem Epiſcopo qui eiſdem pœnas recipere debeat, earumque rationem reddere teneatur.

D *Non puniuntur corporaliter.* Adde Iacob. Menoch. de arbitr. iudic q. lib. 2. caſu 427 num. 7 qui alios allegans contrariã opinionem profitetur idem ſequitur Gaſpar Bac. de inopedebitore, capitulo 11. num. 3. Sed in forenſibus controuerſijs authoris noſtri opinio recepta eſt. Poteſt tamen contraria opinio intelligi, de commutationæ pœnæ corporalis, quæ non eſt corporis afflictiua, nempè ſuſpenſionis, vel ſimilis, quæ perpenſis circunſtantijs criminis, in defectum pecuniariæ condemnationis infligi iure optimo poteſt, ut hic conſiderat author.

CORPORALIS. Cap. CXLV.

1 *Pœna corporalis rariſſimè clericis eſt imponenda.*
2 *Iudices Eccleſiaſtici in puniendis clericorum flagitijs mitbrationis pœna utiſolent.*
3 *Clericus an ad triremes damnari poſſit.*

CVm priſcis illis venerandis patribus (quorum loco tempeſtate hac infœlici nati ſunt eccleſiæ filij moribus & meritis ſatis diſpares) qui Eccleſiæ regimini tantum inſudarũt, ſumma fuerit cura, ut tales eſſent in ſuis moribus clerici, & vitæ ſuæ ſplendor ad eos honorandos alliceret, elegerunt potius etiam propter leuia delicta eos ſtatim ab eccleſiaſtico gradu repellere, quam in ſuo gradu manentes, pœnis corporalibus inflictis, infames ac paruipendendos efficere. Hinc etenim experimur quod in cunctis
1 antiquis Canonibus, ac factis concilijs † rariſſimè corporalis pœna clericis impoſita eſt. Vnde prudentiam eorum non zelo vacuam imitantes debent eccleſiaſtici Iudices, ſacerdotum ſalem crimina pœnis corporalibus publicis rariſſime cohibere. laudo tamen, quia plures uiliſſimi homines, moribuſque perniciоſiſſimi ad ſacerdotium admiſſi ſunt non ſine magna dignitatis ſocerdotalis deformatione, animarumque iactura, quod eccleſiaſtici iudices tales de criminibus conuictos priuatim alicuius clerici manu, aut pro-

propria, parentum more, verberibus affligant. Quid enim frenare valebit plurium clericorum sæpius iterata flagitia, qui carceres contemnentes, ac de pœna mortis securi, non nisi nitijs delectantur? Cum eos passim deponere, aut dehonestare nec liceat, nec expediat: illi insuper qui ab exercitibus, stabulis, scortis, ad sacros ordines ascenderunt, ab ipsis incunabulis prauissimis imbuti moribus, quo pacto a tam inueterata nequitiæ consuetudine auerti possunt? nisi in chamo & freno maxillæ eorum constringantur, virgaque regantur ferrea? Inter† alias autem pœnas corporales quę a clericis inferri solent, pœna mithrationis annumeratur, qua etiam aliquando vtuntur ecclesiastici iudices: hanc quidem corporalem esse dicit Cardi. consilio nonagesimoquarto, incip. Hæc est quædam inquisitio. quia continet corporis coerctionem, afferitque ad illam incurrendam dolum requiri, sicut in alijs corporalibus pœnis. Et vide Ioann. de Anan. in cap. Inquisitionis, columna 2. de accusat. vbi dicit, quod isti qui fustigantur, mithrantur, vel ponuntur ad catenam, vel quid simile, sunt infames. Venit† insuper in 3 vsum, in Italia præcipue, alia quædam corporalis pœna, qua solent puniri clerici, videlicet damnationis ad triremes, cuius pœnę impositio forsan fundari cępit ex his quæ notat Innocen. in cap qualiter, el 2. de accus. in pen. colum. versic & sunt vbi scripsit, quod pœna damnationis in metallum non inuenitur sæpe in Canonibus posita, sed si imponeretur, non retractaretur. Cuius forsan doctrinam sequentes Iudices ecclesiastici, & illam pœnam damnationis in metallum imitantes, imponunt hanc, ea præcipuè ducti ratione, quia certi sunt quod triremium duces traditos sibi ad earum ministerium non patiuntur fugere. potest prętera & hæc pœna fundari in verbis Augustini quæ ad Marcellinum Comitem scripsit, de quib. in c. 1. 23. q. 5. vbi intercedendo pro quibusdam clericis qui presbyteros interfecerãt & alia grauia commiserant, ne eos mortis supplicio puniret, inquit, hoc magis sufficere volumus, vt viui & nulla parte corporis truncati, vel ab inquietudine insana ad sanitatis ocium legum coerctione dirigantur, vel a malignis operib. alicui vtili operi deputentur. Quam equidem in clericis, non sacerdotibus, practicandam admitterem, dum excessus grauitas postulasset, postquam numerum & temeritatem

clericorum tãtum creuiſſe conſtat, & detruſionis in mõaſterio pœna, quæ ad eorum emendationem ſalubrior eſſet, ac dignitati ordinis honeſtior, imponi non poteſt, propter monaſteriorum exemptiones. In ſacerdotib. autem nec faciendum approbo,[a] & quod factum fuerit, aliquando reprobare compellor. Quis.n. merito non iudicabit indecens ſacerdotes Dei, quib. maior dignitas eſt collata quam Angelis, quantumcunq; facinoroſos, tam perpetuo ac infami punitionis generi tradi? vbi tanta eſt ſceleratorum hominum copia, tantus ſqualor, tantus deniq; omnium ærumnarum, ac immunditiarum aceruus, vbi inſuper paſſim damnatos homines, & nudari, & flagella laicorum manibus pati quotidianum eſt: niſi in caſu quo poſt degradationem ſacerdos tradendus eſſet ad vltimum ſupplicium ſubeundum ſæculari Curiæ. Et tunc etiam tolerabilius crederem ſacerdotem quemquam poſt traditionẽ Curiæ, turpiſſimo quouis mortis genere, dum tamen momentaneo, uitam finire, quam ipſum longo uitæ interuallo cum tot facinoroſis hominib. ac infidelib. ſæpius tali quotidiana pœna torqueri, & forſan illius animæ ſalubrius eſſet, quia in breui illo vltimo ſupplicio de cõmiſſis dolens deuotius, atq; ob id ſecurius, moreretur. In triremib. aũt uitam agendo non ſolum de præteritis non eſt ſperandus dolor, ſed deteriores mores eos ibidem acquiſitorus, & cum illis morituros verisimilius timeri põt.

a

ANNOTATIO.

A NEc *faciendum approbo*. Adde Mar. Nauar. in c. nullam. 18. q. 2. nu. 52. quo loco diſputat, an liceat Iudicib. eccleſiaſticis, prælatisve regularib. condẽmnare ſubditos ad Regias triremes. Tandem de iure videtur aſſerere non licere, quamuis dicat conſuetudinem valere, qua hoc permiſſum ſit. Author tamen hoc capite hanc conſuetudinem increpat in ſacerdotibus, cuius opinio ſumme placet Iulio Clar. in pract. crimin. §. fin. q. 70 verſic. frequens eſt, præterquam ſi tãtum clericorum crimina creuiſſent, ut eorum improbitas aliter non poſſit coerceri, dicitque in illo Ducatu Mediolanenſi dictam pœnam paſſim ſolitam eſſe imponi. Et in Hiſpania ſæpiſſime imponi pro grauiſſimis criminibus, non obſtante iſtius Domini Epiſcopi opinione ipſe ſum teſtis.

In

In regno tamen Fran. ſæculares magiſtratus, minime patiuntur clericos aliis pœnis quam Sacris Pontificum conſtitutionibus puniri, ob idque pœna hæc aduerſus clericos minimè imponitur, ut aſſeuerat Franc. Duar. lib. 1. de Sacr. Eccleſ. min. capitu. referens damnatum fuiſſe iudicio Curiæ Centum uiralis Archiepiſc. Biturigum, qui clericos quoſdã præfecto triremium tradiderat. *In Regno Frãcia clericis tantũ pœnis iuris Pontificij cõdemnantur.*

Sed vtrum clericus ad triremes perpetuo damnatus, ſit prius actualiter degradandus, mihi ſane videtur aſſeuerandum degradandum eſſe cum idem ſit, quando perpetuo carceri mancipatur, vt alibi cum authore ſcripſi: igitur idem ſtatuendum eſt l. illud, ff. ad leg. Aquil. & ita in terminis ſcribit Campegius apud Zanchinum in tract. de hæret. c. 20. ad finem, verſi obſerua denique. Quod licet de iure verum ſit, nihilominus tamen cum ſoleat cum alijs aliquando diſpenſari, præſertim in iudicio inquiſitionis, ideo non ſolet clericus ad iſtas pœnas condemnatus, actualiter ſed verbaliter tantum degradari, vt refert Fran. Pegn. ad Director. Inquiſit. lib. 3. Schol. 65. fol. 185. *Clericus perpetuo ad triremes condemnandus, an prius ſit degradãdus.*

CANONICIS VEL SYNODALIBVS. Cap. CXLVI.

1 *Iudex, legitima cauſa ſubſiſtente, poteſt legis pœnam minuere.*

2 *Si iudex a pœnis in iure ſtatutis recedit, cauſa in ſententia eſt exprimenda.*

3 *Pœna delicti ſi iure ſcripta non reperiatur, qua pœna tunc ſit clericus puniendus.*

4 *Epiſcopi per ſtatutum poſſunt eaſdem pœnas clericis imponere, quas leges laicis imponunt, dummodo iuri Pontificio contraria non ſint.*

IN corrigendis enim exceſſibus clericorum debent Eccleſiaſtici Iudices, Epiſc maxime aduertere, quid ſacrorum Canonum cenſura diſponat, pœnaſque iuxta illorũ irrogare decreta. Iurant namq; Epiſcopi ſeruare Canones, & periuri ſunt, ſi ex contemptu non ſeruant, vt tradit Panor. in c. cum non liceat, col. 1. de præſcript. & ibi Fel. in cap. Ego de iureiuran. Quãdo † autem aliqua iuſta cauſa ſubeſt 1

ex his quas Doct. scribunt, propter quas pœnæ de iure ciui
a li etiam ordinariæ moderari possunt, non [a] dubitandum est iudicem ecclesiasticum posse etiam Canonicas pœnas moderari, dum tamen hoc faciat in ipsa sententia, propter id quod notanter scripsit Inno. in c. Qualiter, el 2. in col. fin. de accus. vers. Item nota, quod quando Iudex non exprimit pœnam in sententia, sed tantum condemnat de crimine, puta, condemno te de adulterio, tunc non est illius iam pœnam moderari: sed pœna in lege expressa infligitur, vt 2. q. 3. §. Notandum licet ante moderari posset, vt in ca. Omnis, 45. dist. Et per glo. in l. quid ergo, §. pœna grauior, ff. de his qui not. infam. in verbo oneraſſet. Aduertat etiã in hoc Iudex,
a quod † quando ex causa recesserit a pœnis in iure statutis,
b debet causam exprimere, [b] propter magistralem doctrinam doctorum, quam scripsi in meis doctrinis, num. 41 in doctrina incip. causa exprimenda est, in impressione illarum par-
3 na Lugdunẽsi, quæ secunda & plenior fuit. † Si vero occurrenti delicto nulla reperitur a iure pœna descripta, tunc ad statuta Synodalia propriæ diœcesis recurrendum est. Solẽt namque boni Præsules aut ius commune supplendo delictis plurib. specialem pœnam imponere statutis suis synodalib. aut idem ius adiuuando (quando sic expedit) pœnam a iure impositam aggrauare, quod possunt facere licite, vt latissime per Henricum de Bottis in tract. de synodo episc in 3. par. art. 1. in conclusione 13. Deficientibus præterea propriæ diœcesis Synodalibus statutis, ad statuta prouincialia recurrendum est Quando vero & illa deessent, aliarum diœcesũ imitari statuta æquissimũ iudico, potius quam proprio duci sensu, vel arbitrio, nisi qualitas temporis, locorũ, vel personarum aliud suadeat. Si enim alicuius doctoris (quantumuis remotis partibus scribentis) opinionem sequi laudabile iudicatur, quanto magis Synodalem imitari sentẽtiam, vbi
4 tot sana solent interesse consilia? † At vero vbi canonica vel Synodalis censura non adest, ad ciuilium legum imitationẽ descendere censeo laudabile: quando tamen legalis dispositio clericorum statui, personis, ac rebus, proportionabilis est. Illud præterea considerare debent Hispaniæ nostræ ecclesiastici Iudices, vt primum leges Regias, quamuis ciuilẽ imitentur. Quandoquidem in Regnis Romanorum Imperatorum antiquæ sanctiones rationis solum nõ vero legum

sibi

ſibi vendicant authoritatem. c Vnde merito ab ipſis etiam eccleſiæ Iudicibus legibus patrię poſt ponendæ ſunt, vt fuit ſententia Doctoris de Villadiego in cap. Conſtitutus. de reſtit. in integrum quem refert Ioan. Lupus in repet rubri. de donat. inter vir. & vxor. fol. 2. columna prima, in fi. licet contrarium teneat Petrus de Rauenna in Alphabeto aureo, in allegationibus, in materia conſuetudinum, in colum 5. verſicu. Deficiente vero, motus ſolum per gloſ. in c. Conſuetudo, 1. diſtinct. quæ quidem hoc non probat: aſſerit enim gl. illa, præferendas leges in defectum Canonum generali vel particulari conſuetudini, non vero Imperiales præferri legibus Regni non recognoſcentis Imperatorem. Nec vero quod Iudex eccleſiaſticus imitetur pęnas legales in defectũ Canonum iuri Canonico aduerſari videtur: cum liceat Epiſcopis imponere per ſtatutum ſuum eaſdem pęnas clericis, quas leges vel Principum ſeu populorum ſtatuta imponũt, laicis tale delictum committentibus, dummodo tales pœnę non ſint contra ius Canonicum, vt placuit Anchar. conſi. 18. in 1. q. colum. 1. & fin. Geminia. & Alexan. in cap Synodum, §. Neque vlla. per illum tex. 17. diſtinct. idem Alex. in cap. Dignum. 3. quæſt. 9. & in capit. Quia iuſta. 5. q 6. Card. dict. Turrecremata in d. c. Dignum. per illum tex. Felin. in capit. Eccleſia ſanctæ Mariæ. in colum. 46. Et hoc nota. de conſtit. Henri. vbi ſupra, in d. decima tertia concluſione, verſi. Amplia ſeptimo.

Annotatio.

Moderari poſſunt. Adde glo. not. in §. notandum, in verbo, voluntati, 2. q. 3. Archid. in c. qui bona, col 6. 17. q. 1. latiſſime And. Tiraq. in tract. de pœnis, in præfa. num. 16. Iul Clar. lib. 5. recep. ſent. §. fi. q. 85. ver. vlterius quæro. Menoc. de arbit. iud. lib. 1 q 96. A

Quã ſane moderationem, inferiores iudices facere poſſunt, licet nonnulli hoc ſuperioribus tantũ permittant, quaſi ſolos ſuperiores æquitate vti liceat, aut quaſi inferiores ſuperiorum recta iudicia imitari non debeant, aut quaſi inferior vulnus infligere debeat, vt ſit quod a ſuperiori poſſit ſanari, ſed quorſum circuitus, quorſum vulnera vt medico indigeas, huiuſmodi ſane moderationis æquitas non eſt cõtra leges, nec Sacras conſtitutiones, ſed illis conformis, vn- *Iudex inferior ex cauſa pœnam poteſt moderari.*

de

de nulla ratio excogitari poteſt, propter quam inferioribus iudicibus ſit interdicta.

B *Iudex quãdo a iure cõmuni recedit ex cã, an illam in ſententia teneatur exprimere.*

Cauſam exprimere. Adde quod nec in hoc caſu ſolum ſed ſemper alias, cum ex cauſa iudex a iure cõmuni recedit, debet eam cauſam adſcribere per tex. not. in l. ſciendum, ff. de appellat. quem ad hoc allegat Lucas de Pen. in l. 1. col. 1. in fine. C. de his qui non imple. ſtip. Sac. ſol. ſunt libr. 10. Abb. in ca. ſicut, col. 2. vbi Felin col. 9. de re iudi. tradit ante eos Ioan And. in addi. ad Specul. titulo de ſenten. & quæ ipſam ſequ. §. qualiter. verſ. verum per tex. in capit. calumniam, de pœnis, & in § oportet, in authen de iud. Quod autem intelligendum eſt procedere, ad ipſius iudicis exculationem, nõ autem ad ſententiæ firmitatem, nam ſi ſine cauſa facit, lex ſupplet id quod deeſt l. 4. § ſi quis condemnatus, ff. de re iudic. ita dicit Bal. in l. quid ergo, § pœna grauior, ff. de his q. notãn. infa. Sali. in l. properandum, § illo proculdubio, C. de iudic. vbi Alex. & quod ipſa cauſa non ſit hoc caſu ad validitatem ſententiæ exprimenda, aſſerit Bart. in l. relegatorum, § ad tempus, in fine, ff. de interd. & in d. § pœna grauior, col. 2. vbi Alber Bar. in l. quod ad ſtatum, ff. de pœn. Felin. late, in d. cap ſicut, colum. 10 Eſt tamen notãdum, quod etiam caſu ſupra conſtituto, ſufficit, ſi Iudex in ipſa ſententia aſſeueret, ex iuſtis & rationabilibus cauſis, animum ſuũ mouentibus id feciſſe, abſq; eo quod in ſententia cauſam ipſam exprimat, quam ſententiam communem eſſe teſtatur Iul. Clar. in d. verſic. vlterius quæro, Mench. de controuer. illuſt. c. 14 nu. 5.

C *Cæſarũ leges in Hiſpania legũ authoritate carent.*

Authoritatem. Adde Bal. in c. 1. §. iniuria, alias furtum, colum. 5. de pace iurand. fir. in vſib. feud. Paris de Puteo in tract. Sind. in uerb teſtis, c. 2. incip. fui rogatus, ad finẽ. Bal. in l. nemo, in prin. C. de Sicar. Vnde Oldrad. cõſ. 69. ſcribit, Hiſpanos olim conſtituiſſe, quod quicunque leges Cæſareas in iudicio allegaret, capite puniretur, idem commemorat Vincen. & Ioan. And. in c. ſuper. ſpecul. de magiſt. Ob quam cauſam Policrates lib. 8. cap. 22. ad fin teſtatur, temporibus Regis Stephani expulſas omnino fuiſſe leges Romanas a Regno, conſtitutumque fuiſſe, ne quis libros legesve Cæſareas retineret.

Ius horũ Regnorũ cõe appellatur

Ius autem regni dicitur ius commune, vt aſſerit Dida. Segura, in repet. l cohæred. §. cum filiæ, num. 19. ff. de vulg. & pu-

& pupil.l.5 tit.4.lib.1.ord.l.4.tit 12.eod.lib.ibi, *De los dere chos comunes de nuestros Reynos.*l.2.& ibi doctor *del Castillo* in legibus Tauri.

Merito igit iure Pontificio deficiẽte ad Regias leges recurrẽdũ est Itẽ deficiente iure Regio, ad ius Canonicũ in subsidiũ, non ad ius ciuile deuenirẽdũ est, vt tenet Gundi. a Villadiego & Io.Lup.in locis ab autore hic allegatis, & Castillo in d.l.1.Tauri, in verbo, *Primeramente.* Mich. *de Cisuen res*, in l.3.q.1, in eisdem Taurinis constitutionibus. Didac. Perez in proœmi.ord.quæst.3.

Iudices Ecclesiastici i Regnis iure Canonico deficiẽte ad ius Regni & non ciuile consulere debent.

CONSVETVDINARIIS. Cap. CXLVII.

1 *Iudex in inferendis pœnis delinquentibus consuetudines debet obseruare.*

CVm | iuris appellatione, cõsuetudines etiã legitimas cõprehendi[a] nemo ambigat, facile erit ecclesiasticis iudicib.persuadere, q̃ in inferendis pœnis delinquẽtibus, non modo iura, uerum ẽt consuetudines debeant obseruare. [b] Quæ quidem etiam in pœnalibus considerandæ sunt, vbi non est pœna decreta, sed arbitrio iudicis relicta, vt placuit gl.in l.quid ergo, §.pœna grauior.ff.de his qui nota.infam. Vnde dicit Bald. in l.quicunque. C.de ser. fugit, quod id, quod est in pœnis consuetum, dicitur necessarium, & non arbitrarium. Et vide Felin.in cap.de causis, de offic. deleg 1.col.allegantem tex.in l.Si quis reus, ff.de cust.reor. ad hoc quod consuetudo tollit pœnam arbitrariam, vbi per ipsam est limitata pœna, & refert Anto. & Abb. idem tenentes, & allegat glos.in l.Si Barbatoram.C.de fideiuss. Per hoc tamen non est iudicibus indulgendum, vt neglectis ordinarijs pœnis, & a iure statutis, quibusdam prauis consuetudinibus (a negligentibus, & iustitiæ zelo carentibus iudicibus introductis) adhæreant, quibus quidem quæ grauia sunt delicta, leuiter puniri solent, quasi iam sacrorum Canonum disciplina, cõtraria quauis consuetudine abrogata sit. Quo modo enim tepiditas aut remissio modernorum, & sepius imperitorum iudicum sanctum illum antiquorum Patrum zelum (quo plura statuerunt ad frænandos clericorum excessus, & eorum mores reformandos) abrogabit? Facile enim totius Ecclesiæ diuinitus inspiratus ordo

a

b

confu-

cõfunderetur, ſi Prelatorum, aut Iudicum ignauia, ſeu negligentia poſſet Eccleſiæ gladium hebetare. Aſſurgat potius eccleſiaſticorum Iudicum animus (ſi pius eſt) ad conſiderandum quid ſacri Canones iubeant, quid vere recti ac boni iudices illos exequendo, ſeruauerint, quam quod ignaui, & imperiti iudices faciunt muneribus, aut precibus exceca ti, ſeu tepiditate corrupti, in diſpendium eccleſiaſticæ cenſuræ.

Annotatio.

A *Iuris appellatione cõſuetudo cõprehẽditur, q̃ multis ꝙbatur.*

Comprehendi. Adde glo. iuncto tex. in l. præſcriptione, in verbo, iuris. vbi Doct. omnes, C. ſi cõtra ius vel vtil. public. Inn. in c. certificari, de ſepult. vbi in ea eſt ſententia, ꝙ qui petit quartam quæ ad eum ſpectat, intelligitur non ſolum de iure communi, ſed etiam ſtatutario, vel conſuetudinario. Sequitur Iaſ. in l. de quib nu. 82. ff de legib. Conſuetudo equidem ius dicitur, c. conſuetudo, 1. diſt. Adde etiã Bal. in ti. de pace Conſtan col. 9. ubi ſcribit, quod conſuetudines locales quo ad ipſum locum, dicuntur ius commune. Vnde eleganter dicit Paul. de Caſtro, in d. l. præſcriptione. col. 4. Quòd ſi partes fecerunt compromiſſum in arbitros, vel arbitratores, data eis poteſtate procedendi, de iure, & de facto, ſeu pronunciandi de iure tantum, intelligitur non ſolũ de iure communi, ſed etiam de ſtatutario. Et ſicut Iudex debet reijcere libellum qui continet errorem iuris, ita debet & ſpernere libellum, qui eſt conceptus contra conſuetudinem. gl. in d. l de quib. in ver. diuturna, vbi Ang. & Iaſ. ſequuti ſunt, idem ipſi tradiderunt in i. 1. ff. de off. aſſeſſ. ſic iuris appellatio verificatur in iure municipali. Soc. conſ. 81. uol. 1. Cur ſen. conſ. 46. nu. 16. Caro Ruin conſi. 51. nu. 20. volu. 1. quam eſſe communem ſententiam fatetur Gerar. Marzo. conſ 63. num 32.

B *In pœnis imponendis cõſuetudo obſeruãda eſt.*

Debeant obſeruare. Adde glo. not in l. hodie. ff de pœn. & in l. & ſi ſeuerior. & ibi Bal. col. 2. C. ex qui cau. infam. irrog. vbi dicit, ꝙ in pœna arbitraria conſiderare debemus cõſuetudinem, quam qui tranſgreditur, dicitur tranſgredi modũ. Bar. in l pœn § ad crimen. col. 1. verſ quæro dicitur hic, ff. de publ. iud. vbi Imo. col. 11. affirmat, quod quando conſuetum eſt imponi aliquam pœnam pro delicto, & Iudex eam exceſſerit, poteſt peti ſententiam reduci ad arbitrium boni uiri

Bar.

Bar. in l vlt. post prin. vers in crim. ff. de priuat. delict ubi asserit, ꝙ in actione iniuriarum, & in alijs in quib. non est certa pœna statuta, illa censetur ordinaria, quam consuetudo taxauit. Huc quoq; vergit, ꝙ scribit Bal. in rub. de off. deleg. quod si Iudex excedit modum in puniendo, ultra quam sit consuetum, vel alias non seruet cõsuetudinem, potest ab eo appellari. Nec longe abest, quod ab eodem Bald. memoriæ proditum est, in l. quicunque, col. pe. vers scias autem, C de ser. fug nempe non esse arbitrarium, quod est consuetum. & quia res hæc latius patet, vide late Ant. Imo. Abb Deci. & omnes, in c. de causis, de off. deleg And. Tiraq. in tract. de pœnis in præfat. num. 4.

ARBITRARIIS PVNIRI. Cap. CXLVIII.

1 *Vbi pœna a iure statuta non est arbitrio iudicis imponitur.*
2 *Traduntur multa quæ in arbitrarijs pœnis infligendis a iudicibus sunt obseruanda.*
3 *Aestimatio damni illati ictu, vel vulnere, qualiter per iudicem sit faciendа.*
4 *Iudex, an arbitrium suum ad mortem vsq; extendere possit.*

CVm generaliter † vbi pœna a iure statuta non est, Iudex possit illam ex arbitrio imponere. [a] hoc præcipue in pœnis inferendis clericis, sibi vendicare debebit: cum non tam specifice omnib clericorum excessib. statutæ pœnæ legantur. Vnde tunc dicit Inn. in c. Qualiter. el 2. in col. fi. vers. Item not. de accusat. quod est procedendum de similibus ad similia, vel quod imponeretur minor pœna. In † arbitrandis tamen huiusmodi pœnis discretus Iudex plura debet considerare, [b] videlicet delinquentis conditionem, & an soleat delicta sæpius perpetrare, an casu ceciderit, vilis, an honesta persona sit, doctus an indoctus, sacerdos an alterius ordinis, lubens an coactus, lacessitus vel nõ non deliquerit. Et an fuerit scãdalum ortum ex delicto vel ne. Attendere præterea debebit qualitatem loci delicti, grauius ne iudicetur delictum in regno vel loco illo, quam alibi, ĩ foro, Ecclesia, aut loco deserto, priuata via siue domo. Delicti insuper diuturnitatem seu grauitatem, ac irrogatæ iniuriæ modum & atrocitatẽ, aut damni dati magnitudinẽ examinare conueniet, nocte, aut die, armis, aut sine eis, præceden-

1 a 2 b

cedentibus insidijs, aut aperto marte cõmissum fuerit delictum, per solũ clericum, aut cum cõplicibus. Personæ insuper offensæ qualitates nimirum ponderandę sunt, cum ipsę sint quæ augere vel minuere soleant quodcunq; facinus: vt delicet, an vilis fuerit offensus, vel dignitate præditus, equalis conditionis, an potestate, & authoritate superior, laicus an clericus, siue religiosus, senex an iuuenis, amicus aut inimicus, necessarius an extraneus, vir aut fœmina. Nec indecens præterea erit, tẽporis commissi criminis habere rationem, sacris videlicet an festis diebus, an alijs, inducijs stantibus aut non, scelus fuerit admissum. †Quoties præterea p
3 ecclesiasticum iudicẽ taxandũ venerit damnũ illatũ alicui ictũ, vel vulnere per clericũ, vt debita satisfactio fiat. In memoriam iudicis obsecro veniant verba notanda Iurisconsulti, in l. fi. ff. de his qui deiece. vel effude. quę quidem tanquã in proposito satis vtilia transcribere libuit. *Cũ liberi hominis corpus læsum fuerit iudex cõputat mercedes medicis præstitas, cæteraque impendia quæ in curatione facta sunt. Præterea operarũ quibus caruit, aut carituras est, ob id quod inutilis factus est. Cicatricũ ãt aut deformitatis nulla fit æstimatio, quia liberũ corpus nullã recipit æstimationẽ.* Quamuis hoc p de cicatricibus lex statuit limitandũ crederẽ, nisi in facie vulnerati remaneant, quia tunc de illis considerationem existimo maximã habendã esse. Quis. n. dubitat maiorẽ iniuriã intulisse clericum, læso, si ex vulnere cicatrix magna in facie remaneat, q̃ si leuis aut nulla? meritoq; ob id ad plenioręm satis
c factionẽ, vulnerantem compellendũ. [c] Neque aliud arbitror sensisse Iurisconsultum in d. l. cum illã, æstimationem cicatricum, aut deformitatis faciendã prohibere vt, quia si membrum est saluum, cicatrices dãnum non inferunt, non vero vetat quin ex hoc iniuria possit atrocior iudicari, & maior iniungi satisfactio delinquenti. Quibus oĩbus liberrimo animo p iudicẽ circunspectis, quantum doli seu malitiæ fuerit in crimine facile erit intelligere, & sic cõdigna pœna punire nocentes debet, vt nec ipsi rei qui iustitiæ seueritatem experiunt, de eius excessu possint iuste cõqueri, nec alij qui zelo æstuant, ac iustitiã esuriunt, tenuitatẽ pœnæ repræhendant, eiusq; timore neminẽ a similibus criminib. arceri au-
4 deant proclamare. †Vnũ insuper in hac materia inferri posse (& non temerarie) censerẽ, videlicet, p cum Ciuilis Magistratus

ſtratus in caſu quo pœna cómittit arbitrio ſuo poſſet mortis etiam pœnam infligere:[d] vt vult gl. ſingularis in § in ſũ. inſt. de intur. quam dicit ſing. Abb. in c. cum. T. de re iud. in 1. col. & quam ſequitur Bal. in c. 1. in §. iniuria. de pa. iura fir man. & in l. 1. C. de his qui latro. occul. & Io. de Anan. in ca. Inquiſitionis. in fi. de accuſ. quod pari modo & Eccleſiæ Cẽ ſores poterunt præmiſſis cõſideratis ad depoſitionis & car ceris perpetui pœnam procedere ex arbitrio. d

ANNOTATIO.

Imponere. Adde tex. in l. hodie, ff. de pœnis, tex. in l. 1. §. ex pilatores. verſ. idcirco, ff. de effractor. & expilat. & in l. lex Iul. §. hodie, ff. ad l. Iul. repe & in l. 2. de crim. Stelli. A

Conſiderare. Adde multa quæ in his arbitrarijs pœnis infligendis a iudicibus ſunt cõſideranda quæ pie, & docte ſcribit Ant. Gom. li. 3. variar. c. 6. nu. 7. Quæ vero attendere debeant Prælati in ſuorum ſubditorum correctione, explican tur in ſacro Conc. Trid. Seſſ. 13. c. 1. de reform. Vbi miro cõpendio, norma quæ in his ſeruari debeat ita ſcribitur. *Admonendos eſſe Iudices* (inquit) *vt ſe paſtores nõ percuſſores eſſe meminerint, atq; ita præeſſe ſibi ſubditis oportere, vt nõ eis dominẽtur, ſed illos tãquã filios, & fratres diligant, elaborentque, ut hortãdo & monẽdo ab illicitis deterreãt, nec ubi deliquerint, debitis pœnis eos coercere cogãtur. Quos tamẽ ſi quid per humanã fragilitatẽ peccare cõtigerit, illa Apoſtoli eſt ab eis ſeruãda præceptio, ut illos arguant, obſecrẽt, increpẽt, in omni bonitate & patiẽtia, cũ ſæpe plus erga corrigẽdos agat beneuolẽtia, q̃ auſteritas: plus exhortatio, q̃ cõminatio: plus charitas, q̃ poteſtas. Sin ãt ob delicti grauitatẽ, uirga opus fuerit, tũc cũ manſuetudine rigor, cũ miſericordia iudiciũ, cũ benignitate ſeueritas adhibenda eſt.* Hactenus Sacrum Concilium. Et licet in imponẽdis his pœnis arbitrarijs ſit æquitas a iudicibus amplectenda, ea nõ a capite vel imaginaria eſſe debet, ſed a iure regulanda vt eleganter ſcribit Bal in rub. C. de conſti. pecu. Rom. conſil. 149. Modern. Pariſ. in conſue. Pariſ. tit. 1 §. 41. nu. 86. & ad id conducit tex. expreſſus in l. bona fides ff. depoſit. B

Compellendum. Adde eundem Ant. Gom. in d. c. 6. qui opinionem iſtius autoris ſequutus fuit, eo tamẽ nõ allegato. C

Infligere. Adde Ange. & Plat. in § in Sum. Inſtit. de iniur. & multos quos allegat Boer. deciſ. 254. & latiſſime Iac. Menoch. D

noch de arbi.iud.q.lib.1.q.86 & opinionem istam cõem esse testatur Barb cons.32.in fi.vol.2.& consil.11.nu.1.vol.1. Dec.in c ex literis,nu 14.de consti.cõem ét esse testaẽ Maran.de ord.iud.4.par.1.diuisi.iud.nu.52 Iac.Boul. in l.capitalium,§ famosos,ff.de pœn.Alcia.cons.472.in fine, eãdem cõmunioré & veriorem esse fatetur nouissime Io. Gracian. (vir bene eruditus)reg. & fall.reg.44.in prin.& secundũ eã iudicatum fuisse in parlamento Parisiensi testatur Papo. li. 24.tit. 10.Arresto.& pro hac opinione solet allegari text.in l.sacrilegijs,in prin.ff.ad l.Iul.pecul. & in l.sacculari,§.sunt quædam,ff.de extraord crim.& in l. qui cum natu maior §. si tñ quis,ff.de bon.libe.l.Iul §.hodie,ff.ad l.Iul.repe. Quã uis quibusdam hæc opinio displicuerit,qui non ita cẽsent, indulgendum esse iudicis arbitrio, vt ad mortem extẽdi patiantur,ita vr̃ significasse(suboscure tñ)gl.in ca.Inquisitionis de accus.& hanc opinionẽ sequuti sunt Ias nu 4.& Dec. nu.9 in l.qui iurisdictioni.ff.de iurisdict.omnium iud. & dicunt contrarium cõiter reprobari:atq; idem asserunt Tho. Gram.consi crim.48.nu.2. Matth.de Afflict.decis. Neapol. 276.nu 6. Carrer.in l.2.in parte,homicidij,nu 108.quorum appell.non recipi.Cassa. in consuetud. Burg. rubr. 1.§ 5.in verbo. *Albitrage*.Petrus de Soc.inter consi.crim.diuer.doct. cons 98.nu.13.lib.1.Carauita super 51.ritu Magnæ Curię, nu.15.Villapando.in l.22.c.9.nu 4. & opinio hæc est magis tutior,& ea ratione asseuerat,non esse ab ea recedendum in iudicando,& consulendo.testatur Iul.Clar.lib.5 recep.sent. §.fi.q.83.vers.sed quæro,vbi eam dicit cõem: eamq; sequitur Alph.a Castro lib.1.de lege pœna.c 6.pro qua solet adduci text in l.1.ff.de fur.bal.Sed primam opinionem magis cõem esse scribit Rob Maran.in dispu. cum nonnullis limitationibus,quas ibi scribit;licet ipse dicat,q̃ cum hæc quæstio sit multum dubia Cæsarea decisione opus erit: & vide Ant.Gom.lib 3.var.resolut.c.6 nu.8.Ego ãt opinionem vltimam magis veram, & magis cõem esse cẽseo. Et quamuis prima opinio gl.vera foret, esset intelligenda, vt locum haberet,modo qualitas delicti & circunstantiarum sit talis, q̃ de iure communi vel consuetudine esset pro eo delicto pœna mortis imponenda,alias secus.ita gloss.illam declarat,dicens sic communiter limitari Afflict super secunda parte cõstit.Sicil.rub.10.nu.42,& opinionem hanc dicit cõem Alex.

consil.

consi. 121. in fi. lib. 7. quem refert Aymon consi. 220 nu. 14. & consi. 224 nu. 7. Dec. in d. c ex literis. Gram. consil. 39. post nu. 8. & cum hac gl. declaratione transit Io. Gracian. vbi supra allegauí, quem post hæc scripta legi.

ALIQVO LAPSV TEMPORIS NON OBSTANTE.

Caput CXLIX.

1 *Delicta clericorum an iure Canonico præscribantur.*

AN clericorum delicta præscribantur terminis in legibus præfixis, vt lapsis illis nó possint accusari, vel puniri? Dicendum est, quod secundum canones, tẽpore non tolluntur crimina, vt probatur ex gl. in c Admonere. 33. q. 2. in verbo, pœnitentia. not. Spec in tit. de senten. §. quoniam, col. 4 versi. & nota secundum Canones, qui declarat hoc procedere in matrimonio, & alijs spiritualibus, in quibus periculum animæ vertitur, & præscriptio locum habere non potest: ª q̃ dictum pro singula. ponit Roma. singul. 182. Tu scis, vbi hoc simpliciter sequitur. Idem notat Bal. in l. 1. in 17. col versi. Nota tamen C. qui accus. vbi dicit, quod in pœnis spiritualibus nulla cadit præscriptio. Idem Ange. in l. Diuus, ff. de re iud & secundũ Abb. post Ant. in c. licet, de probationi. illud procedit generaliter in foro pœnitẽtiali. Idem dicit Abb. in c. Cum haberet, col. 1. de eo qui duxit in matrimonium: vide tamen distinctionem Abb. in c fin. in prin. de purgatio. canoni. videlicet q̃ quo ad indicendã purgationem, vel quo ad procedendum contra infamatum, per inquisitionem, non habetur respectus ad tempora præfixa de iure ciuili: Accusatio vero directa quæ instituitur ad pœnam infligendam, restringitur ad terminos iuris ciuilis, cũ contrarium non reperiatur de iure Canonico: cuius distinctionem videtur sequi Decius, in d. c. licet, in col. 15. versic. post remo notandum, dum simpliciter se remittit ad suã distinctionem. Aduerte tamen, q̃ aliter distinguit idem Abb. in ca licet, de probation. in col. 10. versi. Quo ad secundum, videlicet, quod in criminibus impedientibus ordinis executionem vel retentionem beneficij, etiam post peractam pœnitentiam, non obstat præscriptio temporis: quia in accusationibus talium delictorũ deuiamus a regulis iuris. In alijs vero non sic impedientibus, tolletur directa accusatio tem-

pore præfixo a iure ciuili, [b]quod ſequitur ibi Fel.col. 19.ver ſic.Et aduerte,referendo etiam Anto.& Imo. Quam etiam diſtinctionem refert & ſequitur Steph. Aufrer.in additionibus ad Deciſiones Cappellæ Tholoſanæ, in quæſtione 188. incip.Item fuit quæſitum,qui ſolum refert Siculum in dicto cap.licet,eam facientem.

A *Non poteſt.* Adde Nic.Boer.deciſ.26.Fran Bal.in trac.præſcr.4.par prin.q.2.lim....Aug Bero.in c.licet cauſam,de probat.Fel.in ca.cum a nobis,circa finem, de præſcrip.Aymon. Sauil.in tract.de antiqui.tempor.4.par.fol.170.nu. 88.Martin.Nauarr.in c.conſideret,num.127.de pœnit.diſt.5. Aegi. Boſſ.in tract.delictor.tit.de accuſ.nu.30.pag 100.

B *Iure ciuili.* Adde Iul.Clar.in pract.crim.§.fi.q.51.

DEFICIENTE VERO LEGITIMA PROBATIONE, ob vulgatam infamiam, graue ſcandalum, vehementem ſuſpitionem,ex teſtium dictis obortam purgationem indici. Cap. CL.

1 *Purgatio accuſatore apparente indici non debet.*
2 *Purgatio Canonica dicitur ſubſidiaria.*
3 *Purgatio Canonica iudicis arbitrio relicta eſt.*
4 *Compurgatores,qui ſint fide Catholici, & uita probi, ſunt adhibendi.*
5 *Compurgatores iurare tenentur.*
6 *Quando illi,qui ſunt eiuſdem ordinis,fuerint inimici,uel infamati,non admittuntur ad purgationem ſed alij.*
7 *Si purgandus eſt pauper, uel extraneus, & compurgatores clerici deſunt,an laici & fœmina admittantur.*
8 *Infamatus ille iudicandus non eſt, quem dicta paucorum infamant,ſi opinio eius apud bonos uiros læſa non eſt.*
9 *Infamia ſi orta ſit a malenolis,hoc non procurantibus, an indici poſſit.*
10 *Quando quis eſt ſoli Epiſcopo ſuſpectus, uel alteri ſuperiori, an purgatio indici poſſit.*
11 *Accuſari an poſſit quis de eodem crimine, de quo fuit purgatus.*
12 *Diffamato de delicto,propter aliquos actus extrinſecos, non indicitur purgatio.*
13 *Traduntur multa quæ in hac purgationis materia a iudicibus ſunt præcauenda.*

In

IN priſcis illis eccleſiæ Catholicæ temporibus tãta erat ſanctis patribus honeſtatis cura, vt nedum in clericis aperta crimina non tolerabant, ſed neque ſuſpicionẽ ſeu infamiam criminis ſuſtinere volebant. Vnde ſicut ſacris ſanctionibus, delinquentib (quorum crimina probari poterãt) pœnas ſtatuerunt, ſic illis, contra quos de crimine infamia, aut graue ſcandalum ſeu vehemens ſuſpicio exurgebat, purgationem Canonicam indicendam decreuerunt. Cuius quidem diffinitiones varias, quia Hoſtien. ſcribit in ſua Summa, de purgatione Canon. in §. primo, inde illas tranſcribere nolo. In † qua quidem aduertendum eſt, quod licet verum ſit quod accuſatore apparente non debet indici purgatio infamato, vt probat text. & ibi notat Abb. in capitulo ſecundo, de purgation. Can. quia iſta † purgatio eſt ſubſidiaria, tamen in caſu noſtro quando fiſcalis accuſat, qui ſuccedit in locum iudicis vt ſupra tradidimus, crederem poſſe indici purgationem infamato ad eius petitionem. Quæ † quidem purgatio Canonica arbitrio iudicis relicta eſt, vt in cap. Significaſti, de adul. & in cap. Inquiſitionis, §. quæſiuiſti, de accuſ. facienda tamen cum perſonis eiuſdem ordinis, quem purgandus habet, vt in cap. ex tuarum, & in ca. Inter ſolicitudines, de purg. Canon. Compurgatores † autem debent eſſe fide Catholici, uita purgati, & qui conuerſationẽ purgandi clerici non tam moderno tẽpore quam tranſacto nouerint, vt in d.c. Inter ſolicitudines. Qui † tamen compurgatores iurare debent de credulitate, ut in ca. De teſtibus, eo. tit. Qualiter inſuper iurare debeant purgandus, & compurgatores, uide Hoſt. ubi ſupra, in §. qualiter fieri debeat, per quem etiam vide, quantus debeat eſſe numerus compurgatorum, & quales illi, in duobus §§. ſequentibus. † Si vero illi, qui ſunt eiuſdem ordinis, fuerint inimici infamati, admittũtur alij, ut in c Cum in iuuentute, de purg. Canon. imo propter hanc cauſam poteſt reus cum laicis & fœminis purgari, ut in gl. fin illius tex. & probat etiam gloſ. in c. clerici, 81 d & in c. In decima. 18. q 1 Et uide Abb. in ca inter, de purg. Canon. ſi uerbis. Vbi etiam dicit, † quod ſi purgandus eſt pauper, ſeu extraneus, ita quod non habeat notos in ciuitate, & ideo deſunt compurgatores clerici, quod tunc admittuntur laici, & etiam fœminæ: & quod ſi etiam laici deficerent, ex hac cauſa, quod credendum eſt ſoli ſuo

1 2 3 4 5 6 7

iuramento,& vltra ſupradicta allegat gl. nota. in c.Cum P. de accuſ.Aduerte tamen,ꝙ inquantum dicit,quod paupertas facit admitti laicos & feminas,ꝙ hoc non videt iure ꝓcedere: quid enim nocet clerico paupertas, vt ſit notus in propria patria, & ſit bonæ opinionis penes ſuos cõclericos,
8 ſi ille ſuis operibus aliud non promereretur?† Infamatus uero ille iudicandus non eſt,quem dicta paucorum infamant, ſi eius opinio apud bonos & graues læſa non exiſtit, ut in d.§ quæſiuiſti,ubi Abb.bene diſtinguit,quando requiratur maior pars ciuitatis vel uiciniæ, ad hoc ut aliquis dicatur infamatus,inſpecta qualitate loci & perſonarum.cuius verba tranſcribere nolo. Infamia autem ſi ſit ſimplex, abſque ſcandalo, & originem habuit a maleuolis procurantibus, tunc purgatio Cano non indicitur,ut in c. Cum in iuuentute.§. Nos autem,de purg. Canon.& ita concludit Aretin. in cap.At ſi clerici,de iudi. cuius concluſionem ſequitur Dec.
9 ibi,in 6. col uerſ.Secunda concluſio.Si† vero infamia ſit orta a maleuolis hoc non procurantibus, purgatio põt indici ita concludit Aret.vbi ſupra,per tex.in c. Presbyter ſi a plebe,2.q.5.& in d.c.Inter ſolicitudines; Sed Decius in d col. 6.dicit,quod Moder.tenent contra Aret.& reſpondet ad d. duo iura,in quibus ſe fundat Aret. Poſtea tamẽ pro opinione Aret.allegat tex.in c.Accedens,de purg.Cano. & reſpõdet ad c.Qualiter & quando,el 2. qui text. allegatur contra Aret.& tandem dicit concludendo,quod hoc eſt in facultate ſuperioris. Aduerte præterea ultra eos, ꝙ licet ſit orta a maleuolis,ſi eſt ſcandaloſa, & poteſt ſedari per purgationẽ, tunc indicenda eſt purgatio,ita concludit Abbas, ſic intelligendo gl.ibi,in c.Qualiter & quando,el 2. de accuſat. in pe
10 nult.col. Quando † vero quis eſſet ſuſpectus ſoli Epiſcopo, vel alteri ſuperiori ſuo,& ſuſpicio eſt probabilis,poterit indici purgatio, & idem eſt, ſi eſt ſuſpectus alijs, & ſuſpicio eſt probabilis,& tanta,vt inducat ſcandalũ, vt per Abb ibi.
11 An † autem poſſit quis accuſari de eodem crimine de quo fuit purgatus,vide Hoſt.vbi ſupr.§ An purgatus, ſingularius per Abb.in c.ex tuarum,in fi de purg.Can.vbi facit notab.diſt.capiendo veriores opiniones Item nota in iſto pro
12 poſito,ꝙ† vbi aliquis eſt diffamatus de delicto propter aliquos actus extrinſecos,ꝙ tali non indicitur purgatio Canonica,ſed monetur vt ab illis actib.deſiſtat,quando pro diffa-

mato

mato eſt aliqua preſumptio quod non verſatur in delicto, p pter fœdus naturale, probat iſtam concluſionem tex. in cap. quorundam, 34. diſt. quem ibi ad hoc notat Præpoſ ad limi tationem tex. in c. presbyter, 2. q. & c. Si malæ famæ. Inſiſta tamé materia infamiæ, ſumme debét aduertere iudices: nã infamia ſæpe fallax eſt, vt inquit Pan in c. Cum ſuper. in fi. de confeſs. Cum iuxta ſententiam D. Bernardi in epiſtola de perfectione vitæ. *Sæpe fallitur humana ſuſpicio.* Accidit namque ſæpiſſime, q temerarij quidam homines, ac ab om ni pietate & religione Chriſtiana alieni, ex leuib cóiecturis ſeu ſignis, grauia quidem & enormia ſcelera ſuſpicari, ac aſ ſeuerare audent, in magnum ſuarũ animarum, ac alieni ho noris & famæ diſpendiũ Eſt præterea aliud ſceleratiſſimorum hominum genus, quorum ad uirtutis exterminium Sa than ipſe vtitur miniſterio, qui uirtuti inuident ac inſidian tur, qñ in claris viris illam intuétur, & quaſi eius ſplendore excæcati, dum ſuis noctuarũ oculis mederi deberẽt, uirtutis lucem potius obnubilant, falſorum criminum puluerem, ac nebulam ſpargendo, dumq; bonorum hominum ſplendorẽ obtenebrant, illos ſuæ ueræ ac apertæ nequitiæ quaſi iá pares feciſſe lætantur. Vulgus autem reliquum ignobile, rumo rum auditor lubens, ac ſuſcitator, & conſeruator ſtrenuus non modo ſimilia credit, ſed multiplicat: unde ſæpius quos imitari deberet ac uenerari, nedũ contemnit, ſed perſequi tur, ipſique inſenſati, uitá illorum exiſtimant inſaniã, & finẽ illorũ ſine honore. Hac igitur dęmonũ & prauorũ hominũ intellecta uerſutia, quã ſæpius experiri contingit, curare debent ſemper prudentes iudices, ut deprauatæ alicuius, in reliquis maxime reb. probi uiri, famæ originem quærant, ac inueſtigent: ne velut, infelix ille præfectus Pilatus, populi clamorib permoti, innocentẽ uirum carceribus affligant, aut pœnis afficiant. Si. n. innocentis uiri ſanguis a priuato ho mine quodãmodo prouocato effuſus clamare ſolet ad Deũ, quid non etiam innocentis hominis honor (ipſo ſanguine precioſior) contra incautum, & temerarium iudicem, q poteſtate diuina abutens, quos tueri debebat, uiros innocuos lædit, omnibus horis proclamabit? Vnum inſuper nõ dimittendum eſt in propoſito, quod licet iudex quando ex officio procedit, & crimen non probetur, ſi infamia remanet, poſſit indicere purgationem, hoc tamen non tenetur face-

re ad petitionem promotoris inquisitionis. ita not. Præpos. in cap. de accusatione, 2. q. 8. col. 39. vers. Sexta differentia, quod ego intelligerem in promotore qui se obtulit sponte, non vero in promotore dato ab ipso Iudice, qualis, est fundator huius nostræ denunciationis: & hæc differentia probatur optime ex his quæ supra dixi in parte, promotor, seu fiscalis.

ANNOTATIO.

Purgatio Canonica apud antiquos in summa utilitate, & honore fuit constituta.

ADde quod antiquitus Canonica purgatio in summa vtilitate, & honore fuit constituta, ita, vt multi Summi Pontifices de grauioribus criminibus diffamati, quamuis a nemine iudicari possent, ad remouendum tamen subditorum scandalum, solemniter se purgare dedignati non sunt. Sic Damasius, Pascalis primus, Simmachus, publice purgati sunt: sic Gregorius Septimus coram Henrico quarto, Pelagius I. coram Narsete expurgati publice fuerunt, & in annalib. Romanorum Pontificum videre licet apud Platinam, & apud Campensem, lib. 6. Hierar. Eccl. c. 17. Brunú lib. 4. de hæret. c. 11. Et pro totius capitis materia vide quæ eleganter, & doctissime scribit Iaco Sept in illis eruditissimis Catho inst. c. 54. & nouissime Hieron. Gab. consil. 160. vol. 1. Sylvest. in Sum. in verbo, purgatio Cãpegius ad Zanchinum, c. 11. Villad. de hæret. q. 15. nu. 11. Director. Inquis. 3. par. in 2. modo, pcessum fidei terminan. Frã. Peg in Scho. Director. 2. par. Scho. 11. qui diligenter materiam Canonicæ purgationis tractant.

Canonica purgatione raro hodie vtẽdum est.

Illud vero circa caput hoc nota quod non facile per Iudices Ecclesiasticos Canonica purgatio indicenda est, cũ fragilis, fallax, & incerta sit, eo quod ab hominum iudicio dependeat. Quod in causis fidei Madril. instructione. c. 17. his verbis diffinitum est. *Ob malitiam humanam purgatio Canonica, periculosissimum est remedium, præsertim his temporibus. Ideoque non multum est in vsu, quare illo vtendum raro, & cum magna causa.*

IN QVA SI DEFECERINT VTI CONVICTOS PVNIRI.
Cap. CLI.

1. *Deficiens in purgatione, punitur vt conuictus.*
2. *Absens de crimine infamatus citatus peremptorio præfixo ad*

ad se purgandum, si purgationem intra illum terminum non præstitit, habetur pro conuicto.

3 *Traditur germana ratio, propter quam in purgatione deficiens, vt conuictus punitur.*

4 *Clericus propter purgationis defectum degradatus & traditus curiæ seculari, ordinaria criminis pœna puniri non potest.*

5 *Purgatio canonica hodie raro indicitur.*

VT autem curę sit clericis prouidere bonum coram Deo & hominibus nanciſci nomen, & habere bonũ teſtimonium ab his quæ foris ſunt, ſtatuerunt canonica iura hac lege indicendam purgationem,† quod ſi quis 1
in illa defecerit, puniatur vt conuictus: 2 vt probatur in ca. 2
De hoc, de ſimon quod intellige ſecundum modum agendi qui præceſſit, probat tex. & ibi not. Abb. in 3. notab. in c. Accedens, de accuſ. cuius bonam diſtinctionem vide ad intellectum huius concluſionis, licet ſic deficiens dicatur interpretatiue non vere conuictus, vt eſt glo. notabilis, in cap. Inter ſolicitudines, de purg. cano. Nota inſuper in hoc poſito, quod ſi infamatus non poteſt habere compurgatores, quia teſtes non confidunt de eo, ſeu quia fides non in alijs de eo, quod habetur pro conuicto, & deficiente in purgatione, notat Abb. referendo Hoſt. in d c. Inter, quaſi in fi. de purgat. Canon. Et adde alium ſingularem caſum, in quo quis habetur pro conuicto propter non præſtitam purgationem,† videlicet quando aliquis abſens eſt infamatus de cri- 2
mine, vehementer ſuſpectus, & citatur peremptorio præfixo ad ſe purgandum: quia non præſtiterit purgationem intra illum terminum, habetur pro conuicto, notat Abb. in c. Cum P. verſ. & ex hoc, de purg. cano. Rationem†autem qua 3
re deficiens in purgatione, puniatur vt conuictus, colligit Abb. ex gl. ibi in c. Inſinuatum, de ſimon. quam etiam allegat in d.c. Accedens, de accuſa. in col. 2. videlicet quod præſumptio probabilis orta ex infamia tranſit in violentam, cum reus deficit in ſe purgando, & violenta ſufficit ad condemnationem, vt in c. Afferte. de præſumpt. & in l. Indicia. de rei vend. C. Sed ſalua tanti patris pace, hæc ratio non videtur bona: quia violenta præſumptio non ſufficit ad imponendam pœnam ordinariam delicti: nec hoc probant iura

per eum adducta. Vnde crederem, quod ratio vera eſt, quia conditores canonum voluerunt hunc rigorẽ ſeruare, vt clerici non minus ſtuderent in vitanda infamia, & ſuſpitione vehementi, quam culpa, propter ſalutem Chriſtiani populi, qui nimis inficitur ex pernicioſo exẽplo a clericis habito, conſiderantes quod cum pœna ordinaria canonis contra conuictum legitima probatione, nõ ſit pęna mortis vel mutilationis membri, non erat tanti rigoris clericum deficientem in purgatione, haberi pro conuicto, & æquali pęna puniri. Ex 4 ratione pro vera recepta, crederem vnum ſingulare, & non paruipẽdendũ poſſe inferri, quod in delictis quibus clericus venit degradandus, & curiæ ſęculari tradendus, ſi Iudex ſæcularis videat clericum fuiſſe degradatum, & ſibi traditum propter defectum in purgatione, quod non poteſt eum punire pęna ordinaria, qua laicus conuictus de illo delicto puniretur, cum ſit verum q̃ ſibi traditur non vere, ſed interpretatiue conuictus de delicto, & non liceat iure ciuili vel regio aliquem pœna ordinaria punire, niſi claris probationibus, ſeu confeſſione propria conuincatur, niſi in caſu hæreſis, in quo non licet Iudici ſæculari examinare b proceſſum inquiſitorum, [b] vt in c. Vt inquiſitionis, in §. prohibemus, de hæret. in 6. & ibi per Doct. & in c. 1. de off. ordi. reprobata opinione Bar. in l. Diuus, ff. de cuſto. reo. vbi contrarium tenuit: licet Legiſtæ communiter teneant ſuã opinionem, vt teſtatur Imo. in c. 1. de off. ordi. & refert Præp. in c. Statuimus, 11. q. 1. quam etiam opinionem Bar. nititur defendere Barb. in d. c. 1 in col. 17. non pertinaciter, ſed ſubijciendo ſe eccleſiæ. Et licet poſſit aliquis dicere, q̃ etiam hoc procederet in crimine hæreſis, ex ratione, quia licet Iudici ſæcula i non liceat examinare proceſſum Inquiſitorũ, quia non poteſt cognoſcere, an traditus ſuæ Curiæ commiſerit vel non crimen hæreſis, non tamen negatur ſibi, quin inſpiciat tenorem ſententiæ Inquiſitorum: & ſi conſtat ex ea, quod aliquis ſibi traditur non vere conuictus, ſed interpretatiue, quia defecit in purgatione, temperet pœnam: cũ nulla lex ciuilis nec Regia dicat q̃ deficiens in ea puniatur pęna mortis, tanquam hęreticus: nec videatur, ſequi neceſſario, relaxatur ab inquiſitorib. ergo dãnandus eſt pęna ignis per ſæcularem Iudicem: cum vtriq; Iudices tam Inquiſitores quam ſæculares, debeant iura ſui fori attendere, & illa

ſeruare.

ſeruare. Sed hoc argumentum facile ſoluitur ex cõmuni ſtylo Inquiſitorum, qui, vt intellexi, talis eſt, q̃ ex tenore ſniæ ſuæ colligi non poteſt q̃ aliquis damnatur eo q̃ in purgatione defecerit: quia ſententia fertur contra deficientem, ſicut contra cõuictum, ſolum remanet in actis proceſſus, qualiter in purgatione defecerit, quem cum videre non poſſit ſæcularis Iudex, merito excipi dẽt materia hæreſis ab hac mea noua inueſtigatione, q̃ in alijs criminib. veram exiſtimo. Hodie † tamen ſicut raro indicitur ab eccleſiaſticis Iudicibus purgatio Canonica, ſic raro accidit, q̃ iuxta rigorem canonicum deficiens, vt conuictus damnetur. At q̃ iudices tẽporib. iſtis rariſſime purgationem indicãt, quamuis partim hoc referri poſſit ad eorum tepiditatem (quib minima cura eſt purgare clericos ab infamijs & ſuſpicionib. uehementibus, & ſatagere vt Chriſti bonus odor ſint) non nihil tamẽ prudentis conſiderationis habere videtur, ſi perpendant facilitatem qua vulgus hodie infamiam ſuſcitat & ſuſtinet: & quam difficile hodiernis temporib. cõpurgatores inueniantur, hac vt exiſtimo ratione: quia ſi nominati ad alios cõpurgandum peccatores, & fragiles ſunt, faciliter credunt infamatos commiſiſſe crimina de quib. inculpantur, eadem fragilitate qua ipſi ſolent in alia uel ſimilia labi crimina. Si vero probi viri ſunt, cum videãt corruptionem morum huius tempeſtatis, & clericalis ſtatus deformationem (eo q̃ ſine delectu ad illum vndecunque ſolent venientes admitti) niſi bene notam habeant uitam purgandi clerici, compurgatorum onus refugiunt. Vnde ne antiquus ille & pius patrũ zelus omnino pereat, aut ſi his temporib. ſeruetur ad vnguẽ, innocentes lædat, conſulerem omnib. prælatis, ac eorum Vicarijs, q̃ Synodali conſtitutione, ſiue publicis edictis moneant clericos ſuæ diœceſis, aut non ſolum puritatis curæ vacarent, ſed in quantum vires ſufficiant, infamiæ aut ſuſpicioni vehementi anſam non præbeant, ſcituri pro certo, quod poſt monitionis tempora, in omnibus de nouo emergentibus caſibus iuris ordo, & rigor ſeruari debebit: poſt quam monitionem, a iuris diſpoſitione non debent Iudices recedere, dũ tamen ſemper adſit Epicheia virtus, qua qualitatem perſonæ purgandæ, & ſcandali, aut ſuſpitionis, & defectus in purgatione, & alia conſiderantes, rigorem antiquorum Canonum temperent.

ANno

ANNOTATIO.

A *VT convictus.* Adde Host. Henri. Abb. & Doct. in ca. inter solicitudines, de purg. Canon. Gostre. Hostiē. Abb. Anan. Fel. in cap accedens, de accus. Ang. & Sylvest. in Sum. in verbo, purgatio, & hanc opinionem communem esse fatetur Iac. Sept. in Cath. instit. c. 54. nu. 7.

B *Processum Inquisitorum.* Vide authorem, & quæ ipse scripsi supra capite.....

SI VERO CAPI NON POTERINT, ABSENTES EOS pœnis damnari condignis. Cap. CLII.

1 *Clericus delinquens absens, qualiter condemnari possit.*
2 *Traditur singularissimus modus conueniendi clericum lite adhuc non contestata.*
3 *Laicus absens, licet ex legibus regni pœna ordinaria damnari possit, si fuerint contra eum indicia quæ sufficerent ad torturam: non tamen clericus.*

1 QVando † clericus delinquens est absens, & remissio
2 de eo petita per Iudicem diœcesis vbi est, non fit, vel alias latet, tūc videtur q̄ positis edictis [a] in Ecclesia Cathedrali, aut suæ parochiæ, vel benè ficij, cum assignatione competentis termini ad comparendum procedi possit ad ferendam sententiam diffinitiuam, si constat de delicto per eum commisso. Quod probatur ex his quæ no. Io. And. in c. Degradatio. de pœnis. ubi scripsit, q̄ contra clericum absentem contumaciter potest ferri sentē tia verbalis depositionis, qui allegat cap. Veritatis, de do. & contu. & quæ ibi not. & 3. q. 9. in Sum quod ibi refert Dom. in prin. qui dicit bene notandum ex dictis per eundem Ioā. And. Quod in causa degradationis actualis non possit procedi in absentem, etiam procuratore præsente, per regulam de qua in c. veniens, de accus. quod vbi pœna non potest imponi absenti, non potest procedi per procuratorem, facit ēt ad probandum quod contra absentem clericum possit procedi, q̄ expressè voluit Io. Lupus doctor Hispanus in tract. de liber. Eccl. in 9. q. vbi tradit, q̄ in quocunq; delicto propter q̄ clericus degradari meruisset si absens citatur, & non com-

comparet, condemnatur in absentia, si testib. conuincitur, & datur facultas ab ecclesiastico Iudici sæculari capiendi eũ, & secundum suas leges iudicandi, ita quod sola sententia sine alia actuali degradatione, talis clericus habetur pro realiter degradato, ad hoc, vt non gaudeat priuilegio clericali: allegat ad hoc tex. in c. Cùm non ab homine, de iud. quẽ bene inducit, & dicit quod est necesse quod intelligamus dictum tex in casu absentiæ, & hanc degradationem vocat ipse factam a iure & ab homine. Aduerte tamen, [b] quod huic b
sententiæ multum refragatur doctrina Inn. in c. qualiter, el 2. de accus. in col. pen versic Item ad prædictas, vbi postquã refert aliquas pęnas Canonicas, dicit, quod ad prædictas pęnas præterquam ad depositionem proceditur contra absentem etiam contumacem, sed ad depositionem, & alias pœnas quæ sunt vsque ad relegationem, non proceditur contra absentem, allegat l. Absentem, ff. de pœn. & tex. in c. Decernimus, 3. q. 9 †Potest etiã dari alius singularissimus mo- 2
dus conuincendi clericum absentem de crimine lite nõ cõtestata secundum Abb. in c. Cum P. in fi. de purg. cano. videlicet, quod si est infamatus, vel vehementer suspectus de crimine, citetur peremptorio præfixo ad se purgandum intra illum terminum, non autem ad comparendum tantum, & tunc si non præstiterit purgationem intra terminum præfixum, habebitur pro conuicto, quod dicit perpetuo menti tenendum: quia limitat tex. in c. Veritatis, de do & contu. & quod est modus non exquisitus de iure ciuili. Datur præterea alius modus conuincendi absentem clericum, per eundem Abb. ibi, videlicet, quod contumax excommunicetur, & si steterit in excommunicatione per annum, tunc habet pro conuicto super illo crimine, & potest puniri, ac si vere fuisset conuictus, vt in c. Rursus. & in c. quicunque, 11. q. 3. q̃ sic debent intelligi, vt plenissime tangit in c. 1. de iud. Vnũ tunc crederem in ista materia, †Iudicẽ ecclesiasticũ nõ pos- 3
se imitari legẽ [c] seu stylũ huius regni, dũ disponitur, & pra c
cticatur q̃ statib. indicijs contra reum absentem sufficiẽtib. ad torturam, potest Iudex eum damnare de delicto: hoc enim ad clericorum personas non liceret extendere, cùm lex Regia hoc disponens eos non comprehendat, nec imitatione digna sit. Quis. n. iustũ decernat solis indicijs, pbatis damnari quenq̃ uti reum criminis, etiãsi executioni non sit

deman-

demandanda ſententia? Id namque ſolum iuſtè pronuncia ri videtur, quod iuſtè poteſt executioni mandari.

ANNOTATIO.

A *Citatio per edictum, & legitimè fiat, quæ debeant præcede re.*

Poſitis edictis. Aduerte q̃ ad hoc, ut citatio per edictum le gitimè fiat, aliqua deſiderantur. Primo q̃ ſummaria informatio præcedat, qua conſtet q̃ reus latitat, alias nulla eſt citatio: ita ſcribit Bar. in extrauag ad reprimendum. in verbo, *Per edictum.* Dec. conſ. 460. nu. 26 Soc. in tract de citat. art. 23. nu. 5. Quamuis ſufficeret relatio nuntij hoc aſſeuerãtis, vt ſcribit Pet. Rebuf. in tract. de citat. nu. 96 tom. 3. cõſtitut. Franc. Secundò, q̃ edictum publice in Eccleſia legatur inter miſſarum ſolennia gl. celebris, in clem. cauſa, de elect. in uerbo, ſolenniter, Caſſan. in deciſ. 1. titu de appel. Octauia. Veſt. de introductione in Romanæ Aulæ actì. lib. 4. ca. 3. num. 5.

Tertiò q̃ poſtquam edictum publicè lectum fuerit, affigatur valuis Eccleſiæ, vel vbi de conſuetudine affigi ſolet. Vantius in tract. de nullitate ex defectu citationis, nu 133. Miles in verbo, *Citatio quando committatur.* Quartò q̃ affigatur edictum originale, nec ſufficeret eius copia, text in clem. 2. de iud. tradit Rota, in ti. de dilation deciſ. 223. Caſſ. deciſ. 4 in tit. de dolo & contu. And. Tiraq. de vtroq; retracta. tit. 1. § 9. gl. 2. nu. 8.

B *Io. Lup. opin quædam confutatur.*

Aduerte tamen. Ex quibus verbis manifeſte apparet, Dominum Epiſcopum recedere ab opinione Io. Lup. hic allegata a qua etiam recedit Franc. Pegn. in annot. ad Direct. Inqui. 3. lib. Schol. 69. fol. 191. qui cum immemor huius authoris fuerit, aſſeuerat, qõnem iſtam nullibi tractatam repe riſſe. Et mea quidem ſententia veriſſima hæc opinio eſt aduerſus Io. Lup. nam qñ degradatio eſt tantummodo verbalis, iudex laicus nullam in clericum iuriſdictionem habet ſed ſi actualiter degradatus eſt, poterit eum abſq; aliqua traditione punire, quam opinionem communem eſſe fatetur Alcia. in c. cum non ab homine, nu. 108. de iud. Villalo. in ſua collecta. commu. opin. lit. C. nu. 71. Iul. Clar. in pract. crim. §. fi. q. 36. verſi ſcias autem.

C *Imitari legem.*

Imitari legem. Adde q̃ de hoc ſtat Regia lex ab inuictiſſimis Catholiciſq; Regib. condita Compluti, anno Dñi 1503. quæ habetur in pragma. Regum Catholicorum & hodie eſt lex tertia, numero decimo, libro quarto, ordi. noui.

Et

ET SI OPVS FVERIT AD DICTARVM POENARVM executionem sæculare brachium imploretis. Cap. CLIII.

Quod noue editum est, eoque latissimè materia inuocationis vtriusque auxilij Ecclesiastici & sæcularis, in forensibus actionibus frequentissima miro ordine elucidatur.

1 *Iudex Ecclesiasticus sæculare auxilium implorare potest.*
2 *Auxilium brachij sæcularis, multis nominibus vtilissimũ est.*
3 *Auxilium brachij sæcularis, in subsidium peti debet.*
4 *Auxilium brachij sæcularis peti potest, quando opus fuerit, non præmissa excommunicatione, contra Ioan. Lup. D. Couar. & alios.*
5 *Concilium Triden. Sess. 24. c. 8. de reforma. & sess. 25. cap. 3. interpretatur.*
6 *Iudices ecclesiastici laicos minime possunt propria authoritate in carcerem mittere.*
7 *Iudices Ecclesiastici an in ciuilibus possint contra laicos, sententias capiendo pignora exequi.*
8 *Iudex delegatus vtrum possit auxilium sæculare implorare.*
9 *Iudices sæculares superiores, impẽdere debent suum auxiliũ iudicibus ecclesiasticis petentibus.*
10 *Iudex sæcularis potest ab ecclesiastico auxilium petere.*
11 *Iudex sæcularis antequam præstet auxilium, an possit petere, ut sibi detur copia processus.*
12 *Executor an teneatur eam sententiam exequi, quæ manifestam iniquitatem habet.*
13 *Quando sententia iudicis ecclesiastici transiuit in rem iudicatam, auxilium sæculare præstandum est, quamuis non constet de iustitia sententiæ prolatæ.*
14 *Quid autem iudicandum est, si de nullitate sententiæ coram sæculari iudice allegatur.*
15 *Iudex sæcularis fidem adhibere debet literis denunciatorũm contra excommunicatum prolatis, quamuis illi non constet an iustè contra illum sententia excommunicationis fuerit lata.*
16 *Tex. in c. 1. de exceptionibus. in 6. interpretatur.*
17 *Iudex sæcularis solis literis denuntiatorũm non tenetur capere laicum excommunicatum, nec in carcerem mittere, aut*

aliqua

aliqua pœna eum punire, niſi excommunicatio ex actis proceſſus ſibi oſtenſis iuſtificetur.

18 *Auxilium brachij ſæcularis minime debet impartiri ſi iudici ſæculari conſtet a ſententia eccleſiaſtici eſſe appellatum.*

19 *Auxilium brachij ſæcularis non debet elargiri, quando Iudex Eccleſiaſticus extra iudicialiter proceſſit.*

20 *Iudex ſæcularis, ſi iniuſtè negat ſuum auxilium iudici eccleſiaſtico legitimè petenti; excommunicari poteſt, & alijs ſpiritualibus pœnis puniri.*

21 *Iudex ſiue eccleſiaſticus, vel ſæcularis, qui auxilium præſtat, non debet durioribus remedijs vti, quam ipſe inter ſibi ſubditos.*

22 *Auxilium ſiue eccleſiaſticum, ſiue ſæculare cum impartitur, an aduerſa pars debeat prius citari.*

23 *Epiſcopus vel alius Iudex eccleſiaſticus, an poſſit familiam habere armatam, ad executionem & miniſterium iuſtitiæ miniſtrandæ.*

24 *Inquiſitores hæreticæ prauitatis habere poſſunt officiales, quos vocant, vel familiam armatam ad ſuam defenſionẽ, uel ad hæreticos capiendos.*

25 *Miniſtri Sanct. officij (quos Hiſpani familiares appellant Itali Cruce ſignatos) quocunque tempore arma deferre poſſunt, conſuetudine in contrarium non obſtante.*

26 *Conſultores S. officij, aduocati, notarij, cuſtodes, & cæteri alij miniſtri, arma omni tempore impune quidem ferunt.*

27 *Familiares S. officij quibus animi dotibus, & qualitatibus debent eſſe ornati.*

28 *Inquiſitores quando ſui familiares, uel miniſtri non ſufficiũt ad ſententiæ executionem, auxilium brachij ſæcularis iuſtè implorant.*

29 *Iudices ſæculares ſuum auxilium Inquiſitoribus denegantes, grauiſſimis pœnis plectendi ſunt.*

1 EST equidem † iure expeditiſſimum iudicem Eccleſiaſticum, ad ſuæ ſententiæ executionem, poſſe brachiũ ſæculare implorare, vt quo iuſte contra clericos laicosve iudicauerit, debita executione minimè fruſtretur, cap. Princeps, c. adminiſtratores, 26. q. 5. c. 1. de offi. ordin. c. dilecto, de ſent. excom lib. 6. c. poſtulaſti, de homicid. c. ut officium,

cium, §. compescendi, de hæret. lib. 6. Et sunt apud nos Regiæ constitutiones hoc ita diffinientes, l. 14. & seq. titu. 1. lib. 4. ordin. noui, tradit Inno. & omnes in d. c. 1. de off. delega. Card. in clem. 1. q. 10. eo. tit Alber. in l. Episcopale C de episco. & cler. Abb. in c. si quis contra clericum, col. pen. de foro compet. Dec in c. significasti, nu. 4. de offi. deleg Ioan. Lup. in repet cap. per vestras, de don. inter vir. & vxor. secũdo not §. Sed pulchra dubitatio. nu. 17. quam opin. communem esse testatur insignis D. Episcopus Couar in pract. q. c. 10 nu. 1. circa quam solent non leues concertationes inter iudices ecclesiasticos, & sæculares oriri, & ea ratione est in forensibus exercitationibus frequentissima, de qua solent Magnates Iuristæ interrogari, vt scribit Matth de Afflic in procem. Constit. Neapoli nu. 63. nec (q̃ aliorum salua authoritate dicam) pro eius dignitate satis explicatam legimus eam libenter, & non sine summa legentium, ut spero vtilitate disputationem suscepimus, est equidem eius argumentũ nostræ practicæ accommodatissimum, qua ratione nonnulla, & ea quæ selectiora sunt, notare constitui.

Primum † etenim constat remedium, hoc brachij sæcularis utilissimum esse Iudicibus Ecclesiasticis contra clericos, cum propter criminum enormitatem traduntur Curiæ sæculari: in his casibus, in quibus præcedentibus capitibus longa manu discursum, vel quando ad eorum coercionem non sufficit potestas ecclesiastica, vt ipsi comprimantur, & debitas patiantur pœnas, iustissimè dictum auxilium impenditur, & in hoc omnes conueniunt. 2 *Remediũ brachij sæcularis vtilissimum est iudicib ecclesiasticis.*

Secundò, † q̃ brachij sæcularis auxilium nec petendum, nec impartiendum est nisi in subsidium: quando vires proprij officij non sufficiunt, ut quod iuste præceptum iudicatumque est executioni tradatur, text. egregius, vbi ad hoc not. ibi Bal. in verbo, sufficere. in l. 2. C. de his q̃ latro. occul. 3 *Remediũ brachij sæcularis, an in subsidiũ petẽdum est vel quãdo opus fuerit.*

Vnde † eleganter scribit Ioan. Lup. in c. per vestras, 2 no. 4. § sed pulchra dubitatio, nu. 17. de dona. inter vir. & vxor. Iudicem Ecclesiasticum debere prius procedere contra laicos excommunicando, deinde anathematizando, & interdicendo, & post ea cum Ecclesia non habeat ultra quid faciat, implorandum est sæculare auxilium. notant Inno. Io. And. & communiter Doct in c. significasti, de offic. deleg. in c. dilecta, de maior. & obed. qui ad hoc perpendit tex. in c. dilecto,

cto, de sent. excom. lib. 6. Dom. & Franc in c ut officium, §. compescendi, de hæret lib. 6. quam esse communem opinionem fatetur Aug. Bero. in c. significastt., nu. 24. vers. extra gl. idem profitetur Insignis Dom. Couar. in pract. q. c. 10. nu. 1. asseuerans ita passim seruari, Sequitur Doctor Redi. in lib. de Maiestate Princ. in princ. in verbo. *Sed etiam per legitimos tramites*, nu. 142 Fran. Auiles in c. Prætorum, ca. 20. in glo. vsurpan. nu. 14. Sed mea quidem sententia uiri alioqui doctissimi, & celeberrimi hallucinantur. Nam uerius ipse censeo, in quacunque parte litis cum opus fuerit sæculare auxilium posse a iudicibus ecclesiastici peti, & illis sine retardatione esse præstandum. Tum quia nimis manca esset iurisdictio Ecclesiastica, si tot, & tanta prius essent præcauenda, & durius redderetur dictum auxilium, quam sacra iura nec non sæcularia patiuntur. Tum quia iura quæ circa hoc loquuntur non in subsidium, sed cum opus fuerit præstandū esse præcipiunt, c. 1. de offic ord ibi, *Cum opus fuerit*, c. quoniam, eo. tit. ibi, *Si necesse fuerit*, c. fi. ibi, *Si opus fuerit*. de excess. prælat. c periculoso, circa finem in verbo. *Si opus fuerit*, de statu regula. c. statuimus, in verbo, *Si necesse fuerit*. de maledic.

Contra Cou. D. Redi. Fr. Auil.

5 Cōc. Tr. sess. 23. c. 8. de refor. & sess 25. c. 5. interp.

Et nouissime † Conc. Trid. Sess. 24. c. 8. de refor. ibi, *Inuocato si opus fuerit brachio sæculari*, & in eodem Concil. Sess. 25. c. 5. de reform. ibi, *Inuocato etiam auxilio si opus fuerit brachij sæcularis*. Tum quia manifestissime probatur in Cōc. Trid. sess. 25. c. 3. de reforma. ubi diffinitum est, q tam in p cedendo, quam in diffinieneo in causis ciuilibus, vel criminalib contra clericos, vel laicos Ecclesiastici iudices p multas pecunias uel pignorum captionem, seu personarum districtionem, per suos, uel alienos executores executio realis vel personalis prius fieri debet, ante quam ad censuras deueniatur. Est equidem ibi manifestissimum testimonium, quod censura Ecclesiastica in subsidium vtendum est, quando iudex pignorum captione, & captura personarum, vsus fuerit opera ministrorum suorum, vel exteriorum, nempè inuocando auxilium sæculare, non autem hoc ordine mutato, vt communis doctorum opinio asseuerat Tum quia si cōtraria opinio vera esset, quā plura crimina impunita remanerent, nam interim q iudex censuris vtitur, cum non statim, sed dilationibus concessis, sint proferendæ, reus facilli

mè

mè possit bona occultare, & se fuga incolumem redere; & alia deinde innumerabilia mala sequerentur. Vnde opinio ista tanquam verior iam in forensibus actionib. recepta est; prout refert bene Doctor Ioan. Segura in directori iudi. Ecclesi. 2.2.par.cc13.nu.37. quem post hæc scripta legi. *Contra*

Nec aliquid in contrarium vrget tex. male a Feli. & a Co- *Felin. & Couar.*
uar. & ab alijs allegatus, in d.c dilecto, quia non loquitur de auxilio brachij sæcularis, sed de propria defensione, qua Iudex si vim patiatur, vltra censuram vti potest, tamqua priuatus, vt gl. vlti. ibi notat.

Tertiò † non minorem vtilitatem habet, quando ad ca- 6
piendos laicos iuris ordine obseruato postulatur. Nam licet *Iudex*
iudices ecclesiastici in criminibus & causis ad forum eccle- *Ecclesiasticus,*
siasticum spectantibus, possint reos punire, excommunica- *an possit*
re, & alijs spiritualibus remedijs vti, non tamen possunt re- *propria*
los personaliter capere, nec in carcerem mittere, ideoque *authorine*
Iudicis sæcularis authoritate faciendum est. Nisi in crimi- *tate laicos*
criminibus. ita respondit Oldr. consil. 86. sequitur Petr. de *capere.*
Anch. c. cum Episcopus, de offic. ord. lib. 6. & in reg. ea quæ, de reg. iur. eod. lib. q. 11. quam opinionem communem esse fatentur Io. And. in addi. ad Spec. tit. de offic. ordin. Fel. in d. c. significasti, Aufrer. in repet clem. 1. de offi. ordi. q6 5. & in tract. de potestate ecclesiastica super laicos, in princ. nu. 1. Do. Couar. in d.c. 10 Foller. in pract. crim. Can. fol. 97. nu. 52. & seq. Ferd Mench. de test. §. 22. nu 17, licet dicat, quod fere tantus est numerus eorum qui tenent contrarium Iul. Clar. lib. 5. recept. sent. §. fi q. 37. versi. vnum tamen, & hanc communem sententiam latissime defendit Io. Lup. in e. §. sed pulchra dubitatio, nu. 18. Petr. Auendan. lib. 1. de manda. Reg. c. 1. nu. 22. Franc Aviles in c. prætor, d.c. 20. in verbo, vsurpan. nu. 14. dixi in reg & fallent reg. 397. versi. sepi mo non procedit, & supra c. 122.

Contraria tamen sententia placuit Do & Franc. in d. ca. cum episcopus, quæ multis in locis iuris Canonici probari videtur, quibus cautum est, posse Iudicem ecclesiasticum qui de crimine cognitionem habet, laicum reum capere, & in carcerem mittere. c. attendendum, 17. q. 4. c contra Idolorum, 26. q. 5. cuius meminit ad hoc Rom. singu. 660. Fel. in d. c. cum sit generale, nu. 20. & in d. c. significasti, col. vlt. Aufrer.

frer.in locis nouiſſime allegatis,& hanc opinionem approbare videtur Do.Couar.d.c.10.nu.2. Quæ opinio quam in puncto iuris veriorem cenſeo nouiſſime fulcitur ex Conc. Trident.ſeſſ.75.c.de reforma.ſupra alleg. Sed quidquid ſit de iure,prima opinio moribus recepta eſt,& Regijs conſtitutionibus apud Hiſpanos probatur,l.14.& 15.tit.1.lib.4. ordina.noui.qua lege 15 grauiſſimæ penæ imponuntur contra iudices Eccleſiaſticos,& eorum miniſtros,qui eius ſanctionem violauerint.

Sunt tamen multi,& non pœnitendæ authoritatis viri,aſ ſeuerantes,& vltima opinio locum habeat,quando eccleſiaſticus Iudex aduerſus laicos in criminali iudicio legitime proceſſit,& cognitionem,& examen culpæ ad punitionem inſtituerit,vel ſententiam protulerit,tunc iure poterit laicum capere,& in carcerem mittere, intelliguntque Regias conſtitutiones tantum procedere,quando iudex eccleſiaſticus cognoſcit inter laicos de cauſa ciuili,vel criminali,ciuiliter intentata.Ita colligo ex Do.Couar.d.c.10.nu.2.verſic. 2.quoties,& nouiſſime opinionem iſtam amplectitur Do. Suarez de Paz,in ſua practica,ſecundo tomo,prælud.2. nu. 55.& 56.dicens ita ſeruari in tribunali Epiſcopi Salmant. Sed mea quidem ſententia decretum ſacroſancti Concilij ſupra allegatum,quod tam in cauſa ciuili,quam in crimina li loquitur,reſtrictionem hanc non patitur, ideo maturius cogitandum eſt.

Illud uero fatendum eſt,quod licet ſtantibus Regiis conſtitutionibus,iudices Eccleſiaſtici non poſſint laicos capere,propria authoritate,abſq; auxilio brachij ſæcularis,poſt capturam vero,in carcerem eccleſiaſticum, non in ſæcularem mittendi ſunt.Et ita apud Hiſpanos conſuetudine receptum eſt,nec iure contrarium defendi poteſt. Quamuis audio ſæculares iudices moleſte hoc pati.

7 Quarto,† præmiſſa dicta Regia conſtitutione non tantum dictum auxilium neceſſarium eſt, in dictis criminalib. cauſis,contra laicos,verum in ciuilibus actionibus & cõtro uerſijs,in quibus ſi iudices eccleſiaſtici eos condemnauerint ad aliquam quantitatem ſoluendam,non tamen potuerunt in his Regnis ad rei iudicatæ executionem bona ipſorum capere,ſed miniſterio iudicis ſæcularis executio perſonarum & bonorum facienda eſt,ut in d.Reg.l.15.cautũ eſt.

Quintò,

Quintò,† illud erit omnino notandum, non ſolum iudicem eccleſiaſticum ordinarium, poſſe implorare auxilium brachij ſæcularis, verum & iudicem delegatũ, ita tenet Innoc. in d c. Significaſti, nu. 3. vbi Abb. Imo. Fel. & Dec. Dom. poſt Lap. in d. c. vt officium, §. denique, verſi. an delegatus, de hæret. lib. 6. Old conſ. 89. circa fi. Feder. de Sen. conſ. 163 dubio 1. Alber. & Paul. in d l. Bal. & Sal. in l. crimina. C. de iur. omn. iud. Inno. Abb. & Fel. in d. c. poſtulaſti; Cardi in d. clemen. 1. q. 10. quam opinionem communem eſſe teſtatur Dec. in d. c. poſtulaſti. Roland. Vall. conſ. 37. num. 1. volu. 1. Martin. Nauar. in c. cum contingat, primo remedio, de reſcrip. Bermond. in tract. de publi. concub in verbo, *Curent a ſuis ſubditis*, & cap. nu. 8. fol. 301 Franc. Regna. in Direct. Inquiſ. lib. 3. Scho. 115. fol. 220. col. 2. licet ipſe ab ea recedat, quæ procedit ſecundum eoſdem, etiam ſi in cõmiſſione nõ contineatur ea facultas, vt poſſit eo vti remedio quamuis ab hac vltima opinione diſſentiat Arch. in d. §. compeſcendi, & Fed. conſi. 251. Calcan. conſi. 119. Sed hæc Archid opinio falſa eſt, & nullo modo defendi poteſt. Nam nihil ſpeciale in hoc auxilio implorando cautum eſt, in d. c. compeſcendi. ut recte conſiderat Dec. in d c ſignificaſti, ſi enim iudici ordinario hoc iure licet, a fortiori & permiſſum erit delegato, qui in cauſa delegata illo maior eſt c. ſane, in 2 de offic. deleg. Et quamuis in literis delegatoriis ſoleat imponi clauſula. *Inuocato ad hoc auxilo brachij ſæcularis, ſi opus fuerit*, Illud eſt ad ſuperabundantem cautelam, ex ſtilo Curiæ, non tamen ex eo quod neceſſarium ſit quod exprimantur, ita dicit Imo. in d. c. ſignificaſti, & nouiſſime hanc opinionẽ amplectitur Franc. Auiles, d. c 26. nu. 27.

8 *Iudex & legatus implorare poteſt auxilium brachij ſæcularis.*

Eſt tamen neceſſarium, vt præceptũ Iudicis delegati petentis dictum auxilium adimpleatur, vt Iudici ſæculari fidem faciat de ſua delegatione. ita tenuerunt Bald. & Salic. in d. l. in criminali. col. 1. C. de iuriſ. omn. iudi. aſſeuerantes quod cautus debet eſſe Iudex ſæcularis a quo per iudicem delegatum imploratur brachium ſæculare, vt diligenter pendat, an ille ſit Iudex competens, vel ne, quia ſi eſt incõpetens, non debet ſibi præbere miniſterium alicuius obedientiæ. idẽ tenet Freder. conſ. 251 col. 2. Calca d. conſ. 119. Marcus Ant Natta conſ. 519. n. 37. vol. 3. redditur igitur ex defectu incõpetentiæ ineffica dicta auxilij imploratio.

Iudex de legat. auxiliũ brachii ſæcularis implorare nõ põt, niſi de ſua de legatione fidem faciat.

Iudex delegatus minimè auxilium sæculare implorare potest, nisi prius ordinarium Ecclesiasticum interpellauerit, vt suum ei impendat auxilium.

Nec debet iudex delegatus ad hoc remedium confugere nisi iudex Ordinarius ecclesiasticus, ab eo fuerit prius interpellatus, vt suum ei impendat auxilium, q̃ sufficiens nó fuerit, poterit ad hoc auxilium sæculare peruenire, non vero alias, ita fing tenet Card. in d. clem. 1. 10. q. sequitur Dec. in d. c. postulasti, nu. 4. vbi Pel. col. 2, Rolan. a Valle d. consil. 37. nu. 6. Sed opinionem contrariam multis rationibus verior esse probat Frederic. consi. 16. col. 2. dicens posse delegatum Papæ si vult ad ecclesiasticum ordinarium confugere, prius quam ad sæcularem iudicem, non tamen præcise ad hoc teneri, & opinionem istam contra Card. veriorem esse fatetur Franc. Marcus decis. 72. nu. 4. in 1. par. quem sequitur Martin. Nauar. in d. c. cum contingat, dicto secundo remedio, scribens in Conimbricensi Academia, cum tertio legeret tex. in d. c. significasti, hanc opinionem tenuisse, licerum primum Tholosæ, & secundo Salmanticæ legisset, non satis perpensis rationibus Frederici contrariam opinionem fuerit amplexus.

Auxilium brachii sæcularis summis Senatoribus petitur.

9 Sextò non solum auxilium brachij sæcularis peti, & implorari potest ab Episcopis, ab alijsq; ordinarijs, vel delegatis Ecclesiasticis iudicibus, ab inferioribus sæcularibus iudicibus, verum a supremis Regis Senatoribus, vel Regalium Cancellariarum auditoribus. Quia iura quæ de hac inuocatione loquuntur, nullum sæcularem magistratum a præstatione istius auxilij immunem faciunt. Imo si recte rem hanc perpendamus, maioris obligationis nexu Regij Clarissimi Senatores ad id astricti sunt, quam inferiores, cum illis potissimum incumbat quod iustitia ministretur, & ad vnguẽ hoc obseruetur. Maxime quia in Summo Regis, & Domini nostri Philippi III. Catholicissimi, qui nunc fœliciter regnat, Senatu assistunt Consiliarij integerrimi, & omni laude dignissimi, qui pro ipsorum summa pietate, & religione *D. Io. Fernandez Cogollos Reg. Supremus Consiliarius laudatur.* Ecclesiæ Sacrosanctæ præcepta, & eius iurisdictionem venerantur. Inter quos merito numerandus est D. Io. Fernández Cogollos, vir sanè maiorum nobilitate præclarus, & animi dotib. ornatissimus, & integritate vitæ laudatissimus, & iuris prudentia insignis, a quo labores nostri, vbi in publicum prodirent, secundum Regiarum legum institutũ, & de more supremi Senatus fuerunt approbati, quod in non vulgari nostræ felicitatis parte reponẽdum duximus. Et vt ad rem redeam,

redeam, opinio hæc ex eo fulciri potest, quia in spiritualib. Principes Sæculares Episcopis suis obtemperare tenentur, c. omnes, de maior. & obed. Et princeps ab Episcopo iudicari debet, non econtra, c. sacerdotib. 11. q. 1. cap. Imperator, 96. distinct.

In hac tamen auxilij imploratione minime congruũ est, nec vnquam expedire iudicaui, quòd contra dictos Supremos Iudices censuris, vel per modum iussionis procedatur, sed quod pie & benigne, & honorificis precibus, ad impendendum suum auxilium exhortentur: & hoc in Hispania nostra receptum est, & aliquando seciſſe refert Segura in Direct. 2. par. c. 13. nu. 53.

Septimo ex eadem ratione sequitur, quod † Iudex sæcularis, si ei eadem necessitas superueniat, poterit auxiliũ Iudicis ecclesiastici implorare pro exequenda eius sententia, aduersus eos in quos ipse iurisdictionem non habet, tex. in auth. sed hodie, C. de adulter. not. Mari. Soc. in c. cum sit generale, nu. 24. de foro compet. In hoc tamen hoc discrimẽ versatur, quod Iudex ecclesiasticus poterit censuris, & alijs pœnis spiritualibus, compellere sæcularem iudicem, ad hoc auxilium exhibendum, tex. in d. c. 2. de maled. Iudex vero sæcularis non potest Ecclesiasticum cogere, sed coram Metropolitano comparere debet, ab eoque postulare, vt inferiorẽ Iudicem ecclesiasticum cogat, vt auxilium a se iuste petitum præstet. ita tenuerunt Inn. Abb. & Doct. in d. c. 1. de of fic. ord. Ias. in l. a Diuo Pio, §. sententiam, nu. 16. ff. de re iud. quam opinionem communem esse testatur Alciat. d. c. 1. nume. 26. & 123. Couar. in d. c. 10. nu. 1. Hoc vero auxilium ab ecclesiastico Iudice præstandum est sæculari non obediendo, sed patrocinando, vt tenet Innoc. & Bal. col. 1. in c. de of fic ord. Sequitur Fran. Auiles, in c. prætorum, in verbo, vsurpan. nume. 17.

10 *Iudex sæcularis ab ecclesiastico auxiliũ suũ implorare potest.*

Octauo † illud etiam in disputationem adduci potest, an in criminibus mere ecclesiasticis, antequam Iudex sæcularis suum accommodet auxilium, ei facienda sit fides de processu, necnon de actis causæ, quibus intelligat an iuste vel ne Iudex ecclesiasticus in causa processerit, qua quæstione And. Alciat. in d. c. 1. de off. ord. nu. 20. scribit, sæcularem Iudicem in his criminibus teneri iuuare ecclesiasticum non ostensa iustitia causæ, dicitque hanc esse receptam senten-

11 *Iudex sæcularis, antequã præstet auxiliũ, an possit petere, vt*

acta pro cessus sibi ostendantur.

tiam, quam appellat etiam esse communem Nauar. in d. remed. 2. Boss. in pract. crim. tit. de foro compet. nu 87. Dom. Paez quem post hæc scripta legi, in prac. 2. tom. in proœm. nu. 20. D. Redi. de Maiest. Princ. in verbo, *Non armis solum*, 2 par. num. 150 Sed communis hæc sententia mihi omnino displicet, contrariam veriorem credo, quam amplexus fuit Abb. in d. c. 1. de off. ord num. 12. Scribens quod si Iudex ecclesiasticus tradat clericum, vel laicum Iudici sæculari, vt ab eo puniatur, non tenetur stare processui ab ipso facto. se quitur author noster supra, c. 133. Non equidem Iudex sæcularis tenetur auxilium suum impendere, nisi iuste ab eo inuocetur, & summatim de hoc ipse cognitionem habeat, sic tenuit Innoc. in c. 1. de statu monac. lib. 6 Oldr. consi. 89. col 2. Petrus de Anchar. consi. 382. col. 2. Federic. cons. 251. col. fi. Pau. de Castro, in d. l. episcopale, Rolan a Valle d. con sil. 37. nu. 7. Calcan. consi. 119. Franc. Auil. in d. c. 20. prætor num. 20. Didac. Perez, in l. 4. tit. 1. lib. 3. ord. in glo. 3. Matth. de Afflict. decis. Neapol. 220. num. 9. Vbi asseuerat decisum fuisse in Regio Neapolitano prætorio, sæcularem non tene ri obtemperare ecclesiastico, quando processit ordine iuris non seruato. Ex quo ipse dicit, Iudicem sæcularem posse co gnoscere de subreptione, quæ coram ipso opponitur, contra absolutionem a iuramento ad effectum agendi, vel exci piendi impetrata a iudice Ecclesiastico : testaturque in illo prætorio ita fuisse pluries decisum: quod non vulgariter est notandum.

Poterit tamen communis opinio defendi, quãdo Iudex sæcularis vult cognoscere, de effectu sententiæ, vel præcepti Iudicis ecclesiastici, ad effectum reuocandi quod ab eo iudicatum est. quod prorsus est prohibitum. Secus vero si id faciat, vt intelligat, an ei obtemperandum sit ita sing. tenet Imo. in d. c. 1. nu. 16. Mart. Nauar. in d. c. cum contingat, ver. ex prædictis.

Erit etiam recepta sententia admittenda, quando Episcopus, vel Iudex ecclesiasticus, vult suam exequi sententiam, quam secundum iuris Pontificij legitimas Sanctiones protulit, & simpliciter a sæculari Iudice postulat, vt sibi tribuat familiam & ministros, ad illius sententiæ executionem, tũc equidem sæcularis Iudex in nullo dicitur executor, sed solum accommodat familiam. Vnde non potest aliqualiter de

viribus

viribus ſententiæ cognoſcere. ita tenet Abb. ſic declarans Imo ibi in d.c.1.de offic.ord.ubi And.Alciat.nu.120.

Vera item eſt communis opinio in crimine hæreſis, in quo Iudex ſæcularis merus eſt executor, & abſque aliqua cauſæ cognitione Inquiſitorum ſententias nulla fide de proceſſu ei facta exequi tenetur. vt ſcripſi poſt Authorem ſupra.cap.139.

In crimi nib.mixti fori, nō eſt au xiliū præſtādum ſine cauſæ cogni tione.

Nono, eſt equidem in hoc obſeruādum, quod in criminibus mixti fori Iudex ſæcularis minime tenetur præſtare auxilium eccleſiaſtico, niſi cauſæ proceſſus ſibi oſtenſus fuerit.tex.optimus in auth de Sanct.Epiſco.§.quia vero tenet Ant.Abb.vbi Alciat.nu.119.in d.c.1.de offi.ordi.dicit opinionem iſtam eſſe communem, idem profitetur Iul. Clar. in pract.crim.§.fi.q.96 verſ.quæro etiam.Ex quo fit, quod ſi iudici ſæculari ex proceſſu conſtat ſententiam latam in capitali, & criminali iudicio ab eccleſiaſtico iniuſtam & iniquam eſſe, licet ab ea non fuerit appellatum, exequi eam non tenetur, ita alios allegans ſcribit optime Matthæ. de Afflict.in præm.conſt.Neapolit nu 60.

12 *Executor, an teneat eā ſententiā exequi, quæ notoriā iniuſtitiam, vel intolerabilē errorē cōtinet.*

Decimo, † non eſt circa hoc argumentum obliuioni tradendum, quod non ſolum ſæcularis Iudex, qui cauſæ cognitionem habet, cognita iniuſtitia ſententiæ eccleſiaſtici, in dictis cauſis latæ, exequi non tenetur, verum etiam ſi is fuerit executor, non poſſet iuſte, nec tenetur eandem exequi, quoties notoriam iniquitatem, aut intolerabilem errorem habeat.Inn.in c.cum in iure, de offi.deleg. Anch. conſi.382. col.penult tradunt omnes, in ea. Paſtoralis, §.quia vero, de offi.deleg Fel.in c.at ſi clerici, col.4. de iud.Curt.iun.& Purpu.col.fin in l.magiſtratibus, ff.de iuriſdict.omn.iud.& eſt tex.egregius in c.inter cæteras, de re iud.Si tamen ſententiæ iniquitas ex ſcientia particulari executori priuatim nota ſit, tenetur ſententiam executioni tradere, ita tenet Caietan.2.2.q.67.art.2.quamuis Abb.& Fel.in d.§.quia vero, & idem Abb.col.penult.& Alciat.in d.c.nu.110.de offi.ordi. contrariam opinionem ſequuti fuerunt, quæ Abb. ſententia forte defendi poteſt in eo caſu quo exequutor ſententiam iniuſtam eſſe ex actis cognouerit: ſed verius eſt etiam, quod in hac ſpecie opinio hæc defendi non poteſt, cum hic exequutor Iudex non ſit, ad publicam ſcientiam intelligendam ex proceſſu cauſæ. Nec iudex ipſe qui ſententiam protulit

tenetur executori acta ex quibus sententiam dixit patefacere, vt communiter receptum est, in dicto § quia vero, & in c. 1. de offi. ord. vbi And. Alcia. super gl. in verbo, *Publicum.* & in c. 2. de excep. lib. 6. tradunt Alex. & notissimi, in dicta l. magistratibus, ff. de iurisdict. omn. iud. Dom. Episcopus Couarr. in lib. 1. var. resolut. c. 1. num. 10. & ea ratione cum hic exequutor acta legens, & examinans, priuata, & non publica authoritate, nihil ad rem facit. Nec executio sententiæ retardanda est, quamuis ipse ex eis intelligat sententiam iniustam esse, quod verissimum esse, & ita tenendum censeo, quidquid alij tenuerint.

Verum tamen est, quod si sententia notoriè nulla esset, non teneretur, nec iustè eam exequi posset, ita tenet gl. celeberrima, in dict. § quia vero, quam sequitur ibi Abb. col. 2. vbi Io. Imo. nu. 4. dicit, ab omnibus approbatam: eandem communem appellat Mart. Nauar. in d. cap. cum contingat, versic. non obstat, & eam sequitur Felin in capit. de cætero, colum. 1. de re iudic.

13 *Auxilium sæculare non viso processu præstandum est, quando sententia in causa ciuili pro lata transiuit in rem iudicatam.*

Vndecimò, † hoc eodem tractatu memoria repetendum est, quod si in causa ciuili Episcopus, vel eius Vicarius, uel alius Iudex ecclesiasticus sententiam protulit, a qua minime fuit appellatum, vel si forte appellatio interposita fuit, & deserta remansit: Si primo dictus Iudex fecit id quod potuit ut eius sententia debitæ executioni traderetur, puta, excommunicando, & alijs spiritualibus pœnis vrendo, si his sic factis, auxilium brachij sæcularis postulet, pro eius sententiæ executione præstandum est, absque eo quod iudici sæculari de iustitia illius sententiæ constet, imputandum quidem parti, quare ab ea sententia non appellauit, vel quod appellationem non fuerit prosecuta, alias vero, si in ea executione non adhibuit eam quam potuit diligentiam, Iudex sæcularis non debet suum auxilium impartiri.

14 *Auxilium sæculare præstandum nō est q̃n de fect⁹ nullitatis opponitur.*

ita Oldr. consi. 80. Bal in l. 1. C. de his qui latron. tex. in c. 2. de maled. ibi, *Si necesse fuerit*, quam opinionem asseuerat esse communiter receptam Matthæus de Afflict. in constitut. Neap in proœm. nu. 54.

Si autem † tunc opponeretur coram eodem iudice sæculari de nullitate dictæ sententiæ, in dicta causa ab ecclesiastico latæ, an præstari debeat auxilium brachij sæcularis, & affirmandum videtur quod si de nullitate allegata in prom-

ptu

ptu appareat, exequenda non eſt, quia conſtat iniuſtam eſſe, poſtquam nullam eſſe apparet, & iniuſto iudicis mandato obtemperandum non eſt, capitulo qui reſiſtit, & capitulo Iulianus, & in capitulo is qui præeſt, vndecima q. 3. c. de cætero, 1 q. 5. c. 1. de offi ord. c. Si quando, de reſcrip. ſi autē ea nullitas non conſtaret in promptu, non debet iudex ſæcularis ſuum brachium pro executione dictæ ſententiæ diſferre, ita ſingulariter tenet Andr. de Iſer. in proœm. conſti. Neap. & ibi eum ſequitur Matth. de Afflict. nu. 55. Et iſte eſt caſus notatu dignus, in quo iudex ſæcularis tenetur ſuū impartiri auxilium non oſtenſa iuſtitia cauſæ.

Duodecimo,† ad idem ſubijcitur alius caſus, in quo idē prorſus eſt aſſeuerandum, nempe quando literis denunciatorijs, Epiſcopus, vel Iudex eccleſiaſticus, aliquem excommunicationem maiori innodatum eſſe profert: tunc Iudex ſæcularis dictis literis ſtare tenetur, abſque eo quod ſibi aliter iuſte illum fuiſſe excommunicatum conſtet. Nam literis dictis denunciatorijs ipſique denunciationi excommunicationis, plurimum tribuendum eſſe conſtat ex Baſilienſi Conc. Seſſ. 20. 11. Kalend. Febr. anno Domini 1435. cuius meminit Flor. in 3. par. tit. 25 c. 3. Pragma. Sanctio Gallicana, tit. de non euitan. commu. in prin. Nicolaus in ſupplemē to Piſanellæ, in verbo clericus, tertia in fine. Fel. in capit. ad probandum, col. penult. de re iudi. & opinionem hanc quod excommunicatio eo modo probetur, tenet gl. ſingul. in c licet, de ſent. excommun. lib. 6 quam ſequitur Dec in c. paſtoralis §. verum, de appell. Quamuis aperte opinionem contrariam teneat idem Dec. in c. prudentiam, §. Sexta, de offi. deleg. & ibi Barb. Rom in l. 1. ff. de nou oper. nunc. aſſeuerā tes, per denunciationem probari, præſertim quo ad excludendum aliquem a iudicio, & a ſimilibus actibus. Quæ opinio non vulgariter corroboratur ex Pontificia decil. text. in c. i de excep. lib. 6. vbi decretum eſt, excommunicationem, vt quis ab agendo repellatur, apertiſſimis documentis probandam eſſe. Sed vt opiniones iſtæ contrariæ, diſtinctionis fœdere componantur, ita aſſeuerandum cenſeo, quod ſi excommunicationis exceptio alicui obijciatur, vt exceptionis peremptoriæ, vt graue inde damnum patiatur, minime ea probatur per denunciationem, ſi uero in uim dilatoriæ opponatur, vt quis a iudicio excludatur, tunc per denunciationem

15 *Iudex ſæcularis excommunicatum oſtē ſis literis denūciatorijs rēpellere debet.*

tionem probatur. Ita tenuit Rota in nouis decisione 252. Abb. & omnes, in d c. prudentiam, §. Sexta, de offi. iudic. deleg. Rom. consi. 349 Fran. in d. c. licet, Dom. in cap. 1. §. 2. de excep. lib 6. Chosm. in pract. sanct. tit. de excommu. non cui tan. in verbo denunciata, & opinionem istam communem esse asseuerat Dec. in d. §. sexta, & Dom. Episcopus Couarr. in c. Alma mater, prima parte, relect. §. 3. de sent. excomm. lib. 6. Non sane secundum inueteratam consuetudinem totius Christiani orbis consuetum est, neminem denunciari excommunicatum, nisi prius solenniter excommunicatus sit, & licet aliquando hoc interuerti possit, id rarissimum esset, nec ex hoc tolleretur præsumptio, quæ ex frequenti ssimo contrario vsu orta est.

16 *Tex. i c. 1. de excep. lib. 6 interpretatur.*

Ex†quo fit, quo ad intellectum tex. in d. cap. 1. de excep. lib. 6 secundum communem interpretationem ad repellendum excommunicationem probari per ipsam denunciationem, & ea ratione Iudex sæcularis repellere debet statim actorem excommunicatum ab agendo, nec potest petere, vt aliter sibi fiat fides de ipsa excommunicatione. Secus ut dictum est si de grauiori præiudicio tractetur.

17 *Literis denũciatorijs ostendis iudex secularis non tenetur excõicatũ capere, nec i carcerẽ mittere.*

Hinc†consectim sequitur, quod si iudex ecclesiasticus ex communicatum iam denunciatum præcipiat iudici sæculari, vt eum capiat, & in carcerem mittat, tunc cum de graui incommodo agatur, non sufficerent literæ denunciatoriæ, nec ipsa denunciatio, sed oportet, quod acta ostendantur, per quæ appareat de culpa, propter quam lata fuit excommunicatio. Non quidem iudex sæcularis adhibere debet fidem literis Episcopi circa culpam illius contra quem prolata fuit excommunicatio, nisi de ea per legitimas probationes sibi constet. Sic tradiderunt And. de Isern. & ibi Matth. de Affl. in procem. consti. Neap. nu. 26.

18 *Auxilium præstandum nõ est, quãdo a iudice q implorat appellatũ est.*

Decimotertio, †vt casibus supra, constitutis, in quibus vel denegatur, uel non statim auxilium brachij sæcularis impartitur, alios addamus, illud firmissimi iuris est, illud minime esse accommodandum, quando a sententia iudicis ecclesiastici appellatum est ex Alber sententia, in dicta l. episcopale, uer. sed circa hoc quæro ubi Pau. de Castro, in fine, C. de Episc & cleric. Oldr. dicto consi. 89. Dec. in dicto capitul. significasti, de offic. delegati, Rol. a Valle, dicto consil. trigesimoseptimo, numero 1. Mart. Nauar. in dicto capit. cum

contin.

contingat, primo remedio. Steph. Aufrer. in tractatu de potestate sæculari, quarta regula, num. trigesimo secundo, tomo quinto, tractatus diuersor. doctor. Franc. Aules in capitulo Prætor, dicto capitulo vigesimo, in verbo, *Vsurpan.* nume. 25. Et potissima ratio est, quia cum per appellationē suspensa sit iurisdictio Iuditis sæcularis, l. 1. in fi. ff. ad Turp. quidquid agitur appellatione pendente, nullum est, ca. non solum, de appel. in 6. tanquam factum a iudice incompetenti, l. fin. C. si a non competen. iud. & impune ei non paretur. l. fin. ff. de iurisd. om. iud. quia quantum ad hoc, priuatus iudicandus est, l. 3. ff. de offic. Præsid. Imo. quod plus est, Ioā. And. Ant. Card. Abb. Imo. in d. c. 1. de offic. ord scribunt, nō teneri Iudicem sæcularem, ad impartiendum suum brachium sæculare Ecclesiastico Iudici, contra illum qui prætendens se exemptum esse, appellauit ab Episcopi visitatione, ex causa probabili, qui casus eo fortior est, quod ius cō. mune resistat huic appellationi, adeo vt is exemptus absolui non debeat ad cautelam, nisi saltem summarie aliqualiter eius exemptio probata prius fuerit. ita not. Innoc. in ca. Solet, de senten. excommu. lib. 6. vbi eum sequuntur Dom. & Perusi. Rota decisione 234. incip. Si rector. & decis. 38. incip. Si quis. Nec minus est circa hoc notandum quod scribit Matth. de Afflict. in proœm. constitu. Neap. nu. 48. quod si Iudex sæcularis compertum haberet, fuisse appellatum a sententia iudicis Ecclesiastici, & appellationem ab eo non fuisse admissam, quæ alias de iure admittenda erat, iuxta not. in c. sæpe, de appell. & a tali denegatione appellationis appellatum fuerit, prout iure requiritur, secundum Card. in c. Pastoralis. de offic. deleg. in clem. 1. de dolo, & contumac. quod etiam hoc casu brachium sæculare tribuendum non est, sequitur Rolan. a Valle, d. consi. 37. dicens ita fuisse decisum in sacro consilio status Montisferrati contra agentes pro Episcopo Albæ.

Hæc tamen communis, & verissima sententia intelligenda est, vt locum obtineat, quādo appellatio interposita fuit a sententia diffinitiua, uel interlocutoria, cum causa probabili, & tempore, & forma debita, secus uero, si per processum, vel saltem aliunde ostendatur causam appellationis ab interlocutoria sententia, esse falsam, & ideo non esse recipiendam. Sic egregie de more declarat insignis Mart. Nauar.

nar. in d. c. cum cõtingat, 1. remed in fi. & in 2. remed. f 157. vers. Non obstat, & versicu Quinto respondeo, quamobrem eo casu non obstante appellatione ab interlocutoria sententia interposita, non potest auxilium sæcularis brachij iudici ecclesiastico petenti denegari.

19 *Auxiliũ præstandum cõ est quando iudex extraiudicialiter processit.*

Decimoquarto † illud etiam est iuris exploratissimi, nõ esse auxilium sæculare accommodandum iudici Ecclesiastico, quãdo extraiudicialiter processit, & si eo modo dictum remedium implorat, tunc sane iudex sæcularis minime tenetur ei parere, quia in extraiudicialibus præceptis Ecclesiasticus non est maior sæculari, sed par. Vnde non potest ei mandare, c cum ad verum, 30 dist. Et quia iudici procedenti extraiudicialiter impune potest non obediri, l. prohibitum, C. de iure fisci lib 10. ita tenuit Innoc. quem ibi cæteri sequuntur, in dicto cap. 1. de offic. ord. vbi Andr. Alciat. numero 117.

20 *Iudex sæcularis, qui auxilium negat, excõmunicari põt, & spũalib. pœnis puniri.*

Decimoquinto † non est prætermittendum, quo si extra casus supra a nobis constitutos, iudex sæcularis iniuste denegat suum auxilium, ultra id quod Iudex ecclesiasticus ex excommunicatione, & alijs pœnis spiritualibus, contra eũ procedere potest, vt iam vers. Quinto dictum est, poterit etiam & arbitrariam pœnam pro modo culpæ ei imponere: est equidem de hoc egregia Sali. sententia, in l. ult. C. de his qui latro. occul. sequitur Iacob. Menoc. de arbi. iud. quæst libro. centu. 5. casu 452. numero tertio, quod singulariter notandum censeo.

21 *Iudex q auxiliũ præstat, nõ debet alijs remedijs vti, quã in suo foro inter subditos vteretur*

Decimosexto † in hac auxilij, tam ecclesiastici, quam sæcularis concessione, diligenter attendere debent iudices, q cum p implorationẽ dicti auxilij, videatur causa fieri de foro iudicis adiuuantis, non debet adiuuans fortiori, & duriori remedio, vti, quam ipse in suo foro contra sibi subditos esset vsurus. Quapropter Episcopus, a quo postulatur auxilium non statim excommunicabit, nisi prius sibi constiterit de rei inobedientia, & contumacia, sine qua in suo foro excommunicationis sententia proferenda nõ est; Eodem modo nec ad excommunicationem procedet, nisi trina monitione præmissa, c contingit, in 2. c Sacro, de sent excomm. c consuluit. de off deleg c. inter quatuor, de maior. & obed. c. de illicita, 2. 4. q. 3. Idem etiam asseuerandum est ex parte iudicis sæcularis, nã si aliquis laicus aduersus Episcopi iussa con-

contumax est, non propterea etiam si Episcopus implorato auxilio petierit, relegandus est, sed aliis remedijs vtendum est, quibus in forenibus tribunalibus vti consuetum est. vt scribit Andr. Alciat. dicto capitulo primo, de offic. ordin. numero 125.

Decimoseptimo, † ad commodiorem supradictorum interpretationem, egregia se offert disputatio, an iuso processu per Iudicem ecclesiasticum, vel sæcularem, antequam alter iudici petenti, suum auxilium tribuat, pars aduersa debeat citari, & videtur sane nullam citationem necessariam esse: nam satis est, quod iudex ipse de meritis causæ per inspectionem actorum se informet, nec ex eo, ꝙ aliqua alis causæ cognitio desideratur, inde sequitur, quod pars citari debeat, quia ipse iudex a seipso ex actis cognoscere potest, l. sed si lege. §. Prætor ait, ff. de in ius vocan. ibi. *Et totũ causæ cognita debet facere.* Vbi Bald. inquit, ꝙ quamuis tex. ille dicat, *Causa cognita*, non tamen pars citanda est. Ad idē conducit tex. in l. cum hi, in prin. ibi, *Prætoris notio.* & in §. si Prætor ibi, *Prætoris res quærenda est.* ff. de transacti. Suffragatur etiam tex. insignis in l. 3. §. si causa cognita, ff. de bono. pos. iuncta gl. in verbo, *Pro tribunali*, vbi scribit Bar. ꝙ licet dicatur ibi. *De causa cognosci*, ideſt ad effectum, vt iudex se informet, non vero quod pars citari debeat. Facit item optimus tex. in l. magis puto, §. non passim. ibi, *Hoc excutere.* & ibi. *Item requirit.* Et ibi, *Prætor æstimare debebit*, ff. de reb. eor. Et plurimum ad rem hanc conducit tex. in l. 1. ff. nihil nouand. appellat. pendē. ibi. *quo ad deliberandam*, cuius text. authoritate innixus Ioan. And. in c. Pastoralis, col. 3. versic. Illud autem notandum, de offic. Deleg. affirmat, quod vtrũ appellatio sit admittēda vel ne, id parte absente potest diffiniri. Item non vulgariter opinionem istā corroborat, quod a Bal. scriptum est, in l. neque natales, col. fin. vers. Sed nunquid in ista, C. de probat. quod executor Apostolicus datus ad prouidendum de beneficio aliquo alicui, cum clausula, si est idoneus, licet propter conditionem illam appositam in rescripto teneatur adhibere causæ cognitionem circa idoneitatem, non tamen in examinatione aliquis citandus est. Idem igitur in casu præsenti de quo controuertitur, asseuerandum est; nam licet in eo aliqua causæ cognitio requiratur, non tamen ita exacta, vt pars citari debeat, nam quamuis

22 *Citatio an necessaria sit antequã auxiliũ ecclesiasticũ, uel sæculare præstetur.*

uis aliquod grauamen inferatur, Iudex primus est qui grauauit, non is qui rem sibi mandatam exequitur.

Contraria tamen sententia ex eo verior videri potest, quia quando ex aliquo actu pars lædi potest, & præsens, contradicendo actum impediret, citari debet, l. de vnoquoque, ff. de re iudic. l. nam ita Diuus, ff. de adopt. l. in concedendo, de aqua plu. arcen. l fi. C. si per vim, vel alio modo, cap. 1. de causa poss. & prop. Quod locum obtinet etiam in notorijs, modo aliqua tergiuersatione celari, & defendi possint, glo. celebris, in c. 1. in verbo, conseruatores, de offic deleg. in 6. glos. & Doct. in c. ad nostram, in 2. de iureiur. sic igitur videtur asseuerandum, quod ante huius auxilij concessionem, pars citari debeat, quia forte ostendet nullitatem, vel euidentem iniustitiam, vel alias iustas causas, propter quas ut iam diximus hoc auxilium iustè posset denegari, & opinionem istam de stilo Curiæ seruari affirmat Marcus, dec. 269 num. 2. in 1. par.

Sed vt opiniones has componamus, affirmandum censeo quod si per primum iudicem ordine iuris seruato, cognitū est de omnibus exceptionibus, quæ possent impedire sententiæ executionem, & hoc ex actis constat, ita vt nihil agē dum superst, citatio necessaria non est, & ita procedunt quæ pro prima adduximus opinione: Si vero sufficienter de his exceptionibus cognitum non est, sed verisimiliter creditur, quod facta citatione, aliqua defensio competeret ei, contra quem imploratur auxilium, tunc citatio præmittenda erit, & ita intelligenda sunt, quæ pro secunda opinione adducta fuerunt. quam distinctionem colligo ex Abb. in ca. prudentiam, §. quia vero, col. 4. ubi Imo. col. 3. versi. Interdum autem, quam verissima credo, licet non placeat Marc. Ant. Natta, cons. 528. num. 32. vol. 3. qui indistincte citationem necessariam esse censet.

Episcopus an possit habere familiā armatam.

23 Decimo octauo, † & vltimo solet in disputationem adduci, an Episcopus possit habere familiam armatam, ad executionem, & ministeriū iustitiæ, qua proposita quæstione Abba. in cap. significasti, de offi. deleg. multis rationibus infirmis tamen, probare contendit, non licere; Sed quidquid ille sentiat, vera est, & communis contraria opinio, quod hoc de iure Episcopis competat. Bald. in l. non salutem, §. fin. ff. de offi. Præfecti vigil. tradit Dec. latissime, in d. cap. significasti,

sti,num. 5. Villadiego in tract.de irregul. qō. 11. nume. 16. & sequen. Reper. Inquisitorum,in verbo, *Arma* §. *sed nunc quæritur.* Et opinionem istam communem esse fatetur eam sequutus Fran. Pegn. ad Directo. Inquisit. Schol. 116. pagina 120. 2. partis.

Illud autem † omni difficultate caret,quod hæreticæ pra uitatis Inquisitores multis & iustissimis cautis habere possunt officiales,vel familias armatas,ad suam defensionem, vel ad hæreticos capiendos, vt eorum sæuitia comprimatur. Stat equidem de hoc priuilegium Clementis V. in concilio Viennensi circa annos Domini 1310. quod innouauit Ioannes XII. quadam Pontificia constitutione inc. *Exigit ordinis nostri*. Quæ habetur in literis Apostolicis pro sancto officio pagina 39. de quo priuilegio meminit Reper. Inquisitorum in verbo, *Arma*. §. *Sed utrum Inquisitores*. Villadiego,in tractat. de hæret. q. 11. nu. 15. Simanc. de instit. Cath. tit. 14. nume. 15. Bernardus Comensis in lucerna,verbo,Inquisitor. 24 *Inquisitores familiā armatā habere possunt.*

Et hoc priuilegium quod † officiales,vel ministri Sanctę Inquisitionis,quos in Hispania, *Familiares*,appellant, in Italia vero, *Cruce signatos*,obtinent fauore fidei ius portādi arma,quocunque tempore die aut nocte procedit,non obstā te quacunque lege in contrarium edita. Imo is qui legē conderet,qua prohiberet officiales Inquisitorum arma deferre velut impeditor sacri officij puniri posset,gl in c. statutum, in 1. de hæret. lib. 6. tradit Directo. Inquisit. 2. par. q. 14. Frā. Pegn. in annot. ad dictum Direct. Scholi. 60. & lib. 3. Schol. 114. fol. 222. vbi dictam gl. communem esse fatetur. 25 *Officiales, & ceteri ministri Sancti officij arma deferre possunt.*

Nec solum † dicti ministri arma gestare possunt,sed etiā cęteri ministri,qui quamuis alia ratione Sancto officio inseruiunt,veluti consultores,aduocati,notarii,custodes,& alij,nam hi omnes ratione officii infesti sunt hæreticis,& impijs hominibus,vt optime tradit Fran. Peg. d. Schol. 114. 26

Quis † vero familiaris ab Inquisitoribus creandus sit,ut arma deferre possit,egregie,diffiniuit Ioan. XXII. Pontif. Max dicta constitutione,his verbis. *Quare volumus, & discretioni vestræ per Apostolica scripta districtè præcipiendo mādamus,quatenus neminem familiarem,nisi eiusdem ecclesia fidelem ac deuotum,& laudabilis conuersationis, & uita habere quomodolibet præsumatis.* Hactenus Pontifex. Sunt sane eligendi 27 *Familiares Sancti officij qui sint eligendi.*

gendi qui generis notam minime patiuntur, qui probis sũt moribus instituti. Nec armorum vsus cõcedatur ijs, qui sub fidei prætextu facinora committentes priuilegio abutant.

28 Quod si familia armata nõ sufficit, pro sancti Officij exe
Inquisitores auxiliũ sæculare implorare possũt cutione possunt Inquisitores auxilium sæcularium Magistratuum, implorare. Vt peculiari constitutione decreuit, Vrbanus IIII. rescripto quodam incip. *Liceat ex omnibus.* §. denique, & refertur in literis Apostolic. pro Sancto officio, fol 27. de quo rescripto meminit Reperto. Inquisit. in verbo, *Brachium.* Abb. in c. 1. de offi. ordin. Locatus in opere iud. in uerbo. *Inquisitor*, nu. 30. Zanch. de hæret. c. 37. nu. 1. Nam tanta hæreticorum potentia esse potest, vt vires Inquisitorum non sufficerent, ideo oportet inuocare auxiliũ sæculare, l. si quis, C. de episcopis & cler.

29 Si veto † sæculares Magistratus auxilium denegauerint, & contumaces fuerint, possunt Ecclesiasticis censuris coerceri, & honore priuari, & alijs pœnis puniri, vt in dicta constitutione Vrba. c. ad abolendam, §. penult. c. excommunicationes, §. moneantur. de hæret.

PRO QVIBVS OMNIBVS, AC NECESSARIIS EORVM, vestrum imploro officium. Cap. CLIIII.

1 *Iudex ex officio suo in qualibet causa criminali, post testium aperturam, etiam ad offensam rei, potest testes recipere.*
2 *Iudex ex officio rationem damnorum partis læsæ habere põt.*
3 *Testes ad defensam rei ex iudicis officio publicatis attestationibus recipi possunt.*
4 *Iudex, etiam eius officio non implorato, pœnam minuere põt.*
5 *Iudex de veritate pro absente inquirit.*
6 *Iudex ex officio accusatorem criminosum repellere potest.*

1 SI enim † officium iudicis amplissimum est, multaque operari potest in omnibus iudiciis, quanto magis vires habebit in his criminalibus causis a suis officialib. motis, quos in eius locũ succedere superius declarauimus: merito ergo in simili denunciatione quicunque promotor seu Fiscalis, iudicis officium implorare debit, exuberat. n. plurimum in his causis: Potest namque iudex ex officio suo in qualibet causa criminali, etiam post aperturam testium, te
2 stes de nouo recipere, etiam ad offensam rei, [2] vt no. Bar. in

l. 1. §.

l.1.§ Si publico, in col 5. ff. ad l. Iul. de adulter. vers. Vlterius quæro, quem refert Præpo. in c. de accusat. 2. q. 8. in col. 39. vers. 4 differentia, & notat Maria. in c fraternitatis, de test. col. 35. vers. 33. Ex quo sequi posset notabilis effectus, quod licet inde Fiscalis in dilationibus sibi datis non palam fecisset delictum, facta etiã palam publicatione testium: si iudex repererit testes contra reum, poterit eos examinare, prius tamen citato reo ad videndum illos iurare: debebunt etiam sibi dari postea attestationum copiæ, & noua dilatio ad opponendum contra illas. Aduerte tamen, ne in hoc decipiaris, quia illa doctrina Barto. declaratur notabiliter per Salic. in l. fina. in fine, colum. C. de quæstion. videlicet, quod tunc possint testes recipi ad offensam post publicationem, quando illa receptio fieret super nouo capitulo, non autem super antiquo, [b] cuius sententiam sequitur Felin. in capitul. Cum clamor, fina. column. de testibus post Aretin. in capitulo fraternitatis, in 8. car. eod. titul. quod etiam sequitur Hippol. in l prima, § Si quis vltro, ff. de quæstio. & dicit esse menti tenendum. Item† etiam aduerte quod ex officio suo Iudex poterit in his causis habere rationem damnorum, & partis læsæ, per ea quæ notat Præpo. in capitulo libellorum, in secunda columna, quæstione octaua, vbi referendo plures doctores in varijs locis concludit, quod communiter firmatur per eos ibi, quod siue iudex procedat per accusationem, siue per Inquisitionem, poterit habere rationem damnorum, & interesse partis læsæ: laudabiliter ergo, & iuste facit iudex ecclesiasticus, cui magis incumbit exonerare conscientias suorum clericorum, si constito de damno partis per processum, reum clericum cogat ad satisfaciendum, etiam illud non petente, præmaxime, quia sæpissime læsi, & offensi a clericis non audent eos accusare coram suis iudicibus, tum quia desperant non posse iustitiam sibi plene satisfacientem consequi, propter leuitatem pœnarum quas inferunt ecclesiastici Iudices, tum propter tardam expeditionem negociorum in Curijs ecclesiasticis, & sumptus qui in illis prosequendis fiunt maxime in Romana Curia, tum etiam ob illatas sibi minas ab eisdem clericis facinorosis, aut suis famulis, vel amicis. Vnde meritorie, & magna cũ vtilitate Reipublicæ faciũt Ecclesiastici iudices, qui ex officio descẽdũt ad satisfa-

b

a

ctionem partium læsarum à clericis, etiam illis non instantibus. Sed sicut annotabimus, ea quæ contra reos potest Iudex ex officio facere, iustum est, vt eorum quæ in suum fauorem facere potest nõ obliuiscamur. Et† primo ad eorum
3 defensam poterit recipere testes publicatis attestationib⁹,[c]
c vt notat etiam Bart. in d. § Si publico. Quod dicit Hippolyt. in d § Si quis vltro, posse fieri super eisdem capitulis, & allegat Sali. vbi supra, licet ipse hoc nõ dicat, sed solum quod ad defensam quocunque tempore ante sententiam produci
4 possunt testes, allegando text. in l Vnius, §. Cogniturum, ff. de q. ex quo ibi hoc notat Bart. Secundo† potest iudex minuere pœnam etiam si non sit imploratum eius officium, vt not. Bart. in l quid ergo. § pœna grauior. ff. de his qui not. in fa. col. 3. versic. quæro vtrum per l. Si non defendatur, ff. de
5 pœnis, & per l. 1. in fin. ff de q. Tertio† quod Iudex inquirit
d veritatem pro absente,[d] si potest suo officio, vt notat Bart. in l. Seruum, § publicæ, 2. col. ff. de procur. latius in 4. § hoc autem iudicium, in col 4. ff. de damn. infec. vbi dicit, quod quando reus est absens, in delictis in quibus imponitur pœna vsque ad relegationem (quia tunc potest procedi contra absentem vsque ad diffinitiuam sententiam) potest iudex
6 pro absente probationes inducere. Quarto iudex† ex officio potest repellere accusatorem criminosum, & qui alias non est legitimus. Notat Inn. in ca. Nulli, de accus quod procedit, etiam si accusatus velit illum admitti; vt notat Archid. in c. Quærendum. 2. quæst. 7.

Annotatio.

A *Ad defensam rei.* Adde quod opinio hæc procedit tantum in eo casu quo loquitur Author, nempe, quando ex iudicis officio proceditur, secus si parte instante procederetur, sic tradiderunt Bald. in l. presbyteri, col. 1. C. de Episcop & cler. & consi. 276. col. penult. vol. 1. Aret in c. cum clamor, col. 2. vbi Fel. col. penult. de testibus, quam esse communem opinionem fatetur Aegid. Bosi. in tract. delic. tit. de public. proc. nu. 3. circa quam vide elegantissime Iuli. Clar. lib. 5. recep. sent. §. fin. vers. sed quæro nunquid, cum sequêt. Ant. Gab. lib. 1. communi. opinio. conclus. 21. nu. 96.

B *Super antiquo.* Adde Hip. in pract. crim. §. seq. nu. 8. Lud. Car. in pract. crim. fol. 76. recentioris impressionis, nu. 1.

Publi-

Publicatis atteſtationibus. Adde Bart. in l. Diui fratres, ff. de pęn. & q. 24. incip. *Iudex maleficiorum.* Abb. in cap. ſuborta, col. vlt. de re iud. Ang. Aret. vbi Aug. Arim. in tract. malefic. in parte. *Comparuerunt dicti inquiſiti coram dicto Iudice.* nume. 29. Hypp. conſi. 39. & conſi. 73. vol. 2. & in pract. in §. ſequens Capic. Neap. deciſ. 81. nn. 4. Rob. Maran. in Spec. aduoc. 6. parte, §. Tertius actus, pag. 433. nu. 3. Lud. Carr. in pract. crim. fol. 76. Iul. Clar. vbi ſupra allegaui. C

Pro abſente. Adde tex. in l. ſi non defendantur, ff. de pęn. & Regiam l. a Catholicis Regibus in hoc celeberrimo Complutenſi populo conditam anno Domini, 1503. ibi *Informandoſe anſi miſmo el iuez, de ſu officio, por quantas partes pudiere, de la innocentia de el tal accuſado.* Quæ hodie lex eſt tertia. tit. 10. lib. 4. ordi. noui. & vide Hyppo. in pract. crimin. §. opportune. nu. 24. & conſi. 73. nu. 20. vol. 2. Ferra. in pract. in forma libelli in actione reali, verſ. quatenus ex officio, n. 12. D

Eadem igitur ratione videtur, vt quod iudex poteſt pro prio officio facere, idem facere licebit, aliquo excuſatore, pro abſente interueniente, aut quolibet alio ſubminiſtrante teſtes, & probationes, ex quibus rei innocentia detegatur Bar. & ibi doctores, in l. ſeruum quoque. §. publice. ff. de procurat. quod ſi excuſator non audiatur, proceſſus eſt ipſo iure nullus. tenet idem Bartol. in extrauag. ad reprimen. in verbo, *Neglexeris.* quam opinionem communem eſſe teſtantur Gramm. voto, 37. Car. in l. obſeruare, nu. 76. C. quorum appel. non recip. Petrus Auend. reſponſio 15. nu. 6. qui Regijs conſtitutionibus contrarium dicit eſſe aſſeuerandum, eandem communem opinionem eſſe teſtatur Hieron. Gratus conſi. 98. nu. 8. lib. 1. Et hoc modo reus faciet ſuas defenſiones, abſque eo quod perſonaliter compareat, quam caute lam ſcripſit Cępol. caut. 68. quam ſequitur Blancus in prac. crim. fol. 22. nu. 58. & fol. 158. caut. 11. dicens quod ita practicatur & practicari poteſt. Sed certe hæc communis ſententia mihi nunquam placuit, eſt equidem in maximam rei publicæ perniciem, cui plurimum intereſt, ne crimina impunita remaneant, nullus equidem de crimine accuſatus cõpareret perſonaliter, ſed vel ex officio, vel per huiuſmodi excuſatorem, faceret teſtes in ſuum fauorem examinari, abſque aliquo ſuo periculo, cum ipſe in tuto eſſet conſtitutus. Tolleretur hoc modo medium aptiſſimum, ad verita-

Excuſator pro reo abſente, an in criminalib. cauſis admittat.

tem detegendam, quod ex confessione iudiciali procedit, necnon ex alijs actibus solitis fieri, præsente reo & in carceribus detento: Ideoq; in practica dicta opinio recipienda non est, nec ipse vnquam receptam vidi. Et postquam hæc scripsi, lẽgi Iul. Clar. communem sententiam reprobantem, in pract. cri. §. fi. q. 33. vers. sed nunquid. & vide eundem d. §. fi. q. 61. vers sed hæc qdẽ, q̃ et scribit, q̃ Iudex q̃ Bart. opin. sequeret grauiter erraret, & in Sind. posset molestia affici.

Verum tamen est, quod licet procurator non possit, p̃ reo absente comparere, ad allegandas eas defensiones, quæ concernunt crimen, de quo reus est accusatus: bene tamen erit admittendus ad alligandum iustas absentiæ causas, & legitima impedimenta iuris, vel facti, text. qui sic est intelligendus, in c. veniens, vbi Abb. & Doctores, de accus. l. pen § ad crimen, vbi Bar. Ang. de Imo. ff. de publ iud. l. seruum, § publice, ff de procur. Regia l. 12. tit. 5. part. 3.

Quod procedit & locum obtinet etiam in causis fidei, vt recte docent Carr. in tract. de hæret. nu 113. Siman. in Catho. instit. tit. 52 nu. 4. Io. Rojas sing. fidei in singu. 170. Fran. Pag. in annot. ad Director. Inquisit. lib. 3. Schol. 48. quod verum est secundum eos quando absens solum in fide suspectus est, secus vero si vere hæreticus esset, tunc nullus p̃ eo excusator aut defensor est audiendus, text. in c. Si aduersus, de hæret. quo omne hereticis patrocinium denegatur. Imo etiam sine mandato admittendus quilibet est ad alleganda iusta facti impedimenta, quæ necessaria sunt, nempe captiuitatem, & similes causas, secundum Bar. & communem sententiam, in d. §. ad crimen. Quod si absentiæ causæ non sint necessariæ, sed probabiles, nempe locus non tutus, inimicitiæ, & similes: nullus sine mandato admittendus est ad earũ allegationem, quia forte absens nollet illas causas allegare. Ita notant Bar. & Ang. in d. §. ad crimen Ant. & Abb. in d. c. Sed opinio hæc nullo iure defendi potest, nam si causæ probabiles sunt, præsumendum est absentem eas allegaturum fuisse, & eas allegari velle, vnde merito Bar. doctr. impugnat Imo. in d. §. ad crimen, nu. 25. Anan. & Soc. num. 47. & Aret. nu. 48. in d ca ueniens. Nec refragatur, quod scribit Innoc. communiter receptus in d. ca. veniens, qui in ea est sententia, vt existimet, non esse quemquam absque mandato admittendum, ad allegandas voluntarias, absentis excusationes,

nes,ex cauſa iuris: nam ea opinio non agit de excuſationibus in facto conſiſtentibus,ſed de his allegationibus,quæ de iure deducuntur,ad hoc vt non teneatur abſens etiam non impeditus reſpondere.

AC EXPENSAS PROTESTOR, ET PETO. Caput CLVI.

1 *Victus victori etiam in criminalibus in expenſis eſt condemnandus.*

2 *Expenſa illæ ſoluendæ ſunt, quæ vere conſumptæ fuerunt.*

3 *Clerici an peſſint damnari in aliquo, pro ſoluendo ſalario, ſi ſcali aduocato, vel notarijs curiæ.*

4 *Promotor ſeu fiſcalis qui calumnioſam accuſationem inſtituerit, in expenſis eſt damnandus.*

QVamuis Epiſcoporum reditus pro ſuſtentandis oneribus eccleſiæ ſuæ aſſignati cenſeantur, inter quæ non minimum reputandum eſt, vt diœceſim ſuam malis purgent hóminibus, & clericos facinoroſos emendent: non tamen iniuſtum reputo, quod damnatus reus, ſi bona habeat, expenſas ſoluat Promotori ſuo Fiſcali (vt vulgus appellat) Cum etiam† in criminalibus victus victori condemnari debeat in expenſis, [a] vt probat tex. [a] ſecundum unam lecturam, in l. fina C de fruct & lit. expen. voluit gloſ. in cap. finem litibus. de dolo & contumacia, Bar to. in l. prima, in princip. ff. ad Turpil. & in l Si poſtulauerit, in princip. & in §. finali, ff. de adul. Abb poſt alios, in dict. c. finem litibus. Canoniſt. in cap. calumniam, de pœnitent. & hæc eſt communior opinio, ſecundum Hippolitum, in l. patre, §. vel merito. ff. de quæſtione in columna tertia, in fine, licet Felin. in capitulo accedens, in columna penultima de accuſation. quem ipſe non refert propter uarietatem opinionum huius articuli, ſe remittat ad alios doctor. Hoc tamen adhibito moderamine,† vt illæ ſolum ſoluantur, quas uere expendiſſe conſtiterit, in ſubſtituendis procuratoribus loco ſui, in euocandis teſtibus, & miniſtrandis illis pro itinere ſumptibus, ac in ſolutione tabellionum, & ſimilium rerum, in quibus certum erit eum aliquid conſumpſiſſe. † Pro ſoluendo autem ſalario

1 2 3

quod

quod illi Episcopus assignauerit, aut suo aduocato, seu pro satisfactione notariorum curiæ episcopalis qui ex more gratis debent ac solent facere omnia quæ Promotoris concernunt officium: & si bona damnatorum suppetant possit eos damnari in aliquo (meliori iudicio saluo) non crederem, cũ ad salaria ipsius & aduocati teneatur Episcopus, & ad alia gratis facienda sui videantur obnoxij notarij. Quamuis nõ iudicarem indecens quod episcopus ex communi bursa pẽnarum camerę posset prædicta salaria soluere, & ipsis notarijs (si laboris magnitudo exegerit) aliquid præstare, dum tamen ex hoc non detur occasio Promotori vexandi reos[3], notarijsque longos describendi processus sine vlla necessitate. Hortor autem sub obtestatione extremi iudicij Præsules omnes, vt officialibus suis ad insequendos malefactores sumptus necessarios præstent, ne ob eorum defectum in Romana & Metropolitanis curijs, prosecutio criminalium litium deseratur, ex quo malefactores insolentiores reddantur, solaque ab ipsis appellatione interposita, ac obtenta inhibitione per diœcesim sicuti cæteri probi & innocui homines libere discurrant, videntibus superioribus & contemptis. Quod nempe audacius & liberius faciunt delinquentes, quando perpendunt tantam esse suorum superiorum auaritiam, quod appellantes ab eis solent negligere, ne quic quam sibi ex hoc, sumptus accrescat. Debent præterea aduertere Iudices, quod si promotor calumnioſam instituerit accusationem, in expensis damnari debet: vt cauetur in decisione Capellæ Tholosanę in q. 6. vbi etiam videnda est bona additio Stephani, quæ dicit, quod quando accusauit nulla infamia, vel indicijs præcedentibus, dicitur iniuste ac cusasse, & merito quidem in expensis damnandus est tunc. Nam qui positus est, vt sua diligentia sceleratos clericos insequatur (vt boni manifesti fiant & ab alijs discernantur) nõ debet insontes & bonos clericos infamare, neque vexare.

4 b

Annotatio.

A *In expensis.* Adde quod hanc opinionem communem esse fatentur Nicellus in concord. gl. c. 47. Aposti. ad Ange. in tract. malefi. in par. & ad querelam nu. 73. Hier. Gratus cõs. 97. nu. 1. lib. 1. D. Episcopus Couar. in pract. q. c. 27. nu. 2. Vitius in lib. comm. opin. in verbo, Iudex tenetur condemnare. Iul.

re. Iul. Clar. lib. 5. recep. sent. §. fi q. 62. vers. Sed nunquid. D. Ant. Padilla, in l. transigere nu. 4 C. de transa. Est tamen opinio hæc intelligenda, si expensæ fuerint petitæ, non autē alias. tradit Bar. in l. 4. §. hoc autem iudicium, ff de damno infecto. & in l. properandum, § Sin autem alterutra, col. vlt. C. de iud. vbi Bal. Ferr. in forma libelli in actione reali vers. & expensis. nu. 7. Maran in Specu. aduoc 6. par. tertio membro, nu. 12. pag 397. late Iaſ. in §. omnium. nu. 145. Inſt. de actio. & eſt opinio communiter recepta ſecundum Rip. in d. §. hoc iudicium. nu. 83. vers. ſecunda concluſio.

Clericus qui abſoluitur a crimine, an in expēſis poſſit cōdēnari.

Quod ſi clericus accuſatus abſoluitur a crimine nullo modo in expenſis debet condemnari: iuri equidem & rationi contrarium eſt, quod eadem ſententia, qua abſoluitur etiam condemnetur, præſertim quod ſi crimen leue ſit, pœnam eius ordinariam expenſæ longe aliquando ſuperant. Si vero ſit graue, non prorſus clericus liber remanet ab aliqua nota obiecti criminis, cum talis condemnatio culpam aliquam præſeferat, a qua qui abſoluitur immunis debet remanere, & ideo vel in totum eſt condemnandus, vel abſoluendus, quia inter factum & non factum non eſt dare medium: nec media pœna imponi poteſt, vt eleganter ſcribit eruditiſſimus D. Fran Sarmiento Genenſis Præſul. integerrimus lib. 1. ſelectarum interpre. c 1. quo loco aſſerit ad noſtrum inſtitutum accommodatiſſime, quod licet pœna ratione culpæ temperetur, non vero ratione probationis, quia ex probatione nec creſcit, nec minuitur culpa, & ideo expenſarum condemnatio, nec pro pœna imponi poteſt, quando de lictum non fuit probatum, & iſtam opinionem nouiſſime amplectitur Doctor Segura in directorio iud. Eccl. 2. par. c. 12. nu. 5. probans iuri communi eſſe conſentaneam, & in Cōcilio Prouin. Toletano edito anno, 1566. actione 2 c. 12. hoc ita fuit decretū cuius verba retuli ſupra, c. 5. lit. C. vbi vide.

Sed iam audio nonnullos iudices Eccleſiaſticos conquerentes necnon notarios, Fiſcales, & alios officiales Curiarū eccleſiaſticarum latrantes, quod ſi opinio iſta in dictis tribunalibus reciperetur, nullus eſſet qui denunciationem proponeret, nec qui in inquirendis criminibus intenderet, omneſque a ſuis muneribus deſiſterent, cum poſt longum laborem debita ſibi mercede carerent. Quæ iuſta eſſet querela, niſi iure ſtatutum eſſet, quod in his caſibus expenſæ, quæ

pro

pro iustitiæ executione fiunt, ex bursa pœnarum Cameræ debent persolui, vt noster Episcopus hoc capite scribit: quod si pœnæ pecuniariæ Fiscales defecerint, Episcopi ex iniuncto munere eas expensas suppeditare tenentur, & si hoc ad vnguem seruaretur, tribunalia Ecclesiastica iustitia, & equitate essent composita, nec daretur locus iniustissimis denunciationibus, quæ cum maxima infamiæ labe innocentium clericorum, & quandoque laicorum fiunt, sed ea tantum crimina denunciarentur, quæ probari possent, vt bene, & cum iudicio scribit D. Segura in loco præcitato Sed forte vellent dicti curiarum ministri clauam potius de manu Herculis eripere, quam ab aliquibus Præsulibus, sui laboris salaria exigere, sed qui iuste merentibus denegant, strictam rationem dabunt in die tremendi iudicij.

B *Damnari debet* Adde late Ang. Aretin. vbi Aug. Arim. in tract. male. in par. & ad querelam, nu. 71. Aeg. Boss. in tract. delictor. tit. de accusa. nu. 27. Nota tamen singulariter, quod quidquid sit de iure communi, hodie de consuetudine Sindici siue Promotores Fiscales non puniuntur propter calumniam, nam ex quo officij necessitate compulsi denunciant, cessat præsumptio calumniæ, ita seruari testatur Alb. in l. ea quidem. nu. 9 C de accus Amad. de Sind. n. 85. Quod quidem intelligendum est, quantum ad hoc, vt excusentur a præsumpta calumnia, quæ oritur ex eo, quod delictum nó fuit probatum. Sed si de vera calumnia apparet, tunc procedit communis sententia, vt debeant Fiscales curiæ in expensis condemnari, & forte grauius arbitrio Iudicis puniri. de quo lege Iul. Clar. in loco nouissime allegato, & vide Concilium Toletanum actione 2. c. 12. cuius decisionem allegaui supra capit. 6.

FINIS.